iparformatervezés, iparformatervező
SCHAULER, G.: Formatervezés a szépség és a gyakorlat között. /Design zwischen Schönheit und Praxis/ Architektur und Wohnwelt, /NSZK/. 1979. 1.sz. p. 46--47, 60.

Bernhard Tinz, Nagold és teamje munkamódszerének és alkotói elveinek bemutatása. A valódi formatervezés a részletekben kezdődik. Egy formatervezési megbizás kivitelezésének részletes ismertetése. Egyes termékek leirása.
Ábrák.

7.013:62:061.5/430.1/ RfF

MDK

u. Roemm Tivadar, festő
a XIX sz. vízfestője.

(gy.:) Magyar Akvarell- és Pastellfestők Egyes. Képrőművészet 1931. 43-44. sz. 185. l.
1931-es tárlat.

Boemm Todor

lásd

Közlemények Szepesvármegye multjából. II. 153, 156, 157.

Boem Tivadar

1867 – 68-ban tanárá volt az alábbi rütézetnek.

Halász László:

A lőcsei kir. Kath. főgymnasium története. Lőcse 1896. 231. l.

MDK

Boemm Tivadar

K.E.: A Szepesség ujabbkori festői és szobrászai. Szepesi müvészek. N. Szalon 1937. márc.

MDK

Boehm Tivadar, festöm.

Dunajeczi táj. Repr.

KMTára. Biedermeier kiáll. 1937-38.

MDK

n. Boemm Tivadar, festöm.

352. Loschwitzi parasztleány. Vizf.

A Magy. Akv. és Pszt. - festök Egyesülete.

Mücsarnok. Kiállítás. - XIII. terem. ?
Kat. 39.1. Evsz. ?

MDK

Boehm Tivadar

Dunajeci táj

M.Biedermeier kiáll. Képes tárgymutató.1937.nov.
Mücs. 4o l.

Boemm Tivadar festő

kerepel a szepesi művészek

kiállításán a Nemzeti Szalonban

Cej Nemzedék 1937 III. 12

m. D. 72.

~~Czanczik József, festő. 1780-1857~~

Boemm Tivadar, festő, Czanczik tan-
itványa
1822-ben oktber 21-én született Mun-
kácson. Tanulmanyait munkácson
kezdte, később a lőcsei evangélikus lý-
ceumba folytatja. Ezzel egyidejűleg
a lőcsei rajz iskolaba Mück Trippes rajz-
tanártól tanul. Később czaczikmál

Anna Petrová-Pleshová: K Počiatkom
Realizmu v Slovenskom Maliarstve.
Bratislava, 1961. 76. old.

M. D. K.

~~Czanczik Józef, festő. 1780-1857~~

Bocsum Tivadar, festő, Czanczik tanítványa.

tanú festeni. a rajziskolán Mück Fri-
gyes asistense lesz. Két korai archépe 1845
Medrach Ottó a sepességi kobalt bányák
igazgatójának és feleségének képmása.
114, 115. Képtábla. 1845-1848-ig Bécsben
tanúl. 1848 körül festi a „Dunajec

Anna Petrova-Plezkova: K Počiatkům
Realizmu v Slovenskom maliarstve.
Bratislava, 1961. 76. old.

M. D. K.

~~Czanczik József, festő~~. ~~1780-1857~~.

Boerum Tivadar, festő czanczik tanulvanya.

mellett" cimü képét. A magyar forradalomban való részvétele miatt elhagyja a Lepességet és 1852-1855-ig Drezdába később Brüsselbe és Párizsba tanul. Csak 1863-ba tér vissza Löcsére. Meghapja a városi polgárságot és később a Löcsei

Anna Petrová - Ploskova: K Počiatkám Realismu v Slovenskom Maliarstve Bratislava, 1961. 47. old.

M. D. K.

~~Czaunczik Józef, festő~~. ~~1780-1857~~

Boemm Tivadar, festő Czaunczik tanítványa.
reál iskola rajtanára lesz. Idős korában
visszaköltözik Drezdába ahol állítólag
festőiskolája volt. Valószínűleg Boemm
tanítványa volt Ballo Ede arckép festő
akivel később is levelezésben állt. Két
lánya a drezdai festő akadémián
tanult.

Anna Petrová-Ploshová: K Počiátkům
Realizmu v Slovenskom maliarstve.
Bratislava 1961. 77. old.

~~Czanczik~~ ~~József~~, ~~festő~~ ~~1780-1857~~.

Boemm Tivadar, festő Czanczik tanítványa.
Testett tátrai láthépeket, Otatrafüred
112. Kép tábla. archépeket, gróf Csáky,
Ferenc József, Probstner Hermin 1870.
116. Kép tábla. Oltárhépeket „Krisztus az olajfák hegyén" 1863. 113. Kép tábla
és a Csákyak megbízásából történelmi
tárgyu képeket is. „Csák máté"

Anna Petrová - Plesková: K Počiatkom
Realizmu v Slovenskom maliarstve.
Bratislava, 1961. 77-78. old.

 M. D. K.

Boemu Tivadar, festő. 1833-1889
a Sepességben működött, tehetséges
arckép festő volt.

Anna Petrova-Plasková: Slovenské výtvar-
né umenie obdobia národného obrodenia.
Bratislava, 1966.
24. old.

Boemm Tivadar

festō

Erod
Ernst Mur. Kiäll. X.
Magyar biedermeier-
művészet. Bp. 1913
26. l.

Boemm Tivadar

Szerepel a Nemzeti szalonban a szepesi művészek kiállításán

Nemzeti Lyszig 1937 III. 14

Boemm Tivadar

kezepel a Nemzeti Szalonban a szepeszégi művészek kiállítás ár

Magyarság 1937. III. 13

1

Böhm Tivadar

Biederm. Kiáll. 1937

VIII. Ísem

Tátrafüred, vrf

USTAV BARTHEL

IRCHEN

ND SCHWABEN

VERLAG BERLIN

2

Boehm Tivadar

Biederm. kiáll. 1937

XXI. tsc.

Dunajeci Táj, olaf

Repr. a Katalogusban

Boemm

B. 2. *Tivadar*, festő, * Munkács 1822

okt. 22, † Drezda 1889 júl. 31. A bécsi akadémián tanult és hosszú időt töltött Németországban, ahol 20 évi lőcsei tanárkodás után, a 80-as évek elején végleg letelepedett Drezdában. Arcképeket és oltárképeket festett (Lőcse, Dobsina stb.).

Losoncz, Könyvtár IV. 118.

Boemm Tivadar

KMTars 1931. őrzi tárl.
X. 17, 29, 40, XIII. 352.

Boemm Tivadar

(1822 – 1889

Ltáb II. 63, 71.

IV. 50, 148.

Böhm Tivadar

Boemm T. festő

Zul 1822 + 1889.

irod

~~Th~~ Toman

44. l.

Boehm Tivadar

3 magáns ban lévő
Repe

1

Inul.

Ferencz József király aláírásával
állított katonai jelgravak jegy-
zéke 1854-ből Fl. 147.

Boemm Tivadar

festo

[illegible]

Krück. I. 127. l.

BOEMM TIVADAR

Női arckép.

Boemm Tivadar

festő

Nemzeti Szalon

Szépesi művészek 1937 márc.

Boemm Tivadar

"Két kiállitás" cimmel Tövis számol be a Művészet c. rovatban, a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitásról, melyen leányának, Boemm Rittának müvei is szerepelnek, akinek az apa volt a mestere, s annak ellenére, hogy elismerte leánya tehetségét, eltiltotta a festéstől, mert művészi meggyőződésével szemben állott. Boemm Tivadar a hatvanas-hetvenes években igen előkelő arcképfestő volt, de idehaza nem ismerték, mivel Drezdában élt.

A HÉT, Bp. 1909. jan. 31.
XX. évf. 5. sz. 87. lap.

Boemm

l.

LykaMagyműI800-50

209.427.l

3.

4.

Boemm

l.

Lykanemzromantika

115, 147, 150, 153,
207, 212. l.

Boemm Tivadar

21.841.

Pesti Hirlap

1909. jan. 27

(K.K.L. = Boemm Ritta kiällitása.)

a z

Csatolva: 1 számla.

Boenm Tivadar

Wod
z

Thieme-Becker

IV. 201, 202.l.

(Lyka)

Boemm Tivadar

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő műveivel vett részt:

1879. márc. (és ápr.) kiáll.: Vízi malom, vízf. – Tájkép, vízf. – Párleányka kacsákkal, vízf. – Városrom, vízf. – Női tanulmányfej, vízf. – Németországi munkás, vízf. – Németországi pórnő gyermekkel, vízf. – Németországi pórnő, vízf. – Olasz nő tamburával, vízf. – Olasz népviselet, vízf. – A lőcsei szt. Jakab templom bal oldalról, vízf. – A lőcsei szt. Jakab templom jobb oldalról, vízf. – Olvasó nő, tanulmány Liotard után, vízf. – Férfi alak, tanulmány P. Veronese után, vízf. – Női fej, tanulmány P. Veronese után, vízf. – Női fej, tanulmány P. Veronese után, vízf. – Öreg férfi, tanulmány Rubens után, vízf. – Öreg férfi, tanulmány P. Veronese után, vízf. – Női alak, tanulmány Rubens után, vízf. – Női fej, tanulmány Rembrandt után, vízf. – Szűz Mária a gyermek Jézussal, tanulmány G. Reni után, vízf. – Krisztus tövis koronával, tanulmány Rafael után, vízf. – Diogenes, tanulmány Ribera után, vízf. – Férfifej tollas kalappal, tanulmány Rembrandt után, vízf. – Férfi fő, tanulmány Rubens után, vízf. – Férfi alak, tanulmány Correggio után, vízf. – Női fej, tanulmány P. Veronese után, vízf. – Női fej, tanulmány Varotari után, vízf.

~~Weber X. Ferenc, München~~

~~A Képzőművészeti Tanulat hálatain a kö-~~
~~vetkező.~~

megírva

Boemm Tivadar, festő; szül. Munkácson 1822 okt. 22-én, megh. Drezdában 1889 júl. 31-én. Iskoláit Lőcsén végezte, s ugyanitt Czauzig József festőnél sajátította el a festőművészet elemeit. 1847-ben Bécsbe ment s beiratkozott a képzőművészeti akadémiára. Tanulmányai azonban 1848-ban egyelőre megszakadtak, mert a fiatal festőt haza szólította a szabadságharcz, melyben mint had-

Maria oltár Lőcsén a minorita templomban 1867-ből, a közép kép fiatalkori

nagy vett részt. 1853—54-ben Drezdában képezte magát, honnan tanulmányai befejezése czéljából Belgiumba, majd Párisba ment. Bécsi és drezdai tartózkodása alatt előszeretettel foglalkozott a régi nagy mesterek műveinek másolásával s különösen értékesek az általa 1853—1856-ig a bécsi Belvedere és a drezdai képtárban festett Correggio, Rubens, Rembrandt, Raffael, Tizian, Velasquez, Ribera, s más mesterek műveiről készített másolatai, melyek jelenleg elosztva leányai birtokában vannak. Párisból 1859-ben érkezett haza Lőcsére s eleinte főleg tájképfestéssel és rajzolással foglalkozott. E tájképek közül egy egész sorozatot küldött be 1859-ben a Vasárnapi Ujságnak (Dunajecz völgyi képek), amelyek ott Riewel fametszetében 1860 elején meg is jelentek. Ugyanekkor a szerkesztőség nagy dicsérettel emlékezett meg »Lőcsén lakó derék festész hazánkfiáról.« 1862-ben megnősült, s ezután a 60-as évek végéig csupán a festészetnek és családjának élt. 1870-ben elnyervén a lőcsei főreáliskola rajztanári állását, 1882-ig Lőcsén működött s ez idő alatt a Szepességben ismert és keresett arczképfestő volt. 1860—1880-ig a Szepességben lakó főurak és családtagjainak arczképeit többnyire ő festette. B. készítette a Csáky grófok kastélya számára a család ősének, Csák Máténak arczképét, valamint a király képmását a lőcsei megyeház díszterme számára. Több oltárképet festett, s egyebek között tőle való a lőcsei minoriták templomának, s a dobsinai templom oltárképe is. 1882-ben nyugdíjaztatását kérte, s mikor ezt megkapta, családjával együtt kiköltözött Drezdába, ahol még hét éven át, 1889-ben bekövetkezett haláláig dolgozott. Utolsó éveiben majdnem kizárólag az arczképfestésnek élt,

s művei közül többet kiállított a drezdai tárlatokon. 1889 nyarán húnyt el s a drezdai Trinitas temetőben helyezték örök nyugalomra. Hagyatékát, számos eredeti képpel, másolattal és rajzzal együtt három leánya örökölte.

1909-ben a Könyves Kálmán szalonjában B. Ritta gyűjteményes kiállításával kapcsolatban a család B.-nek a következő műveit állította ki:

I. Eredeti festmények: Boemm Tivadarné arczképe, Boemm Klára arczképe, Boemm Ritta arczképe, Önarczkép, Boemm Lucia arczképe, Dédanyó, Nővérek, Nagyanyó, Nagyapó, Tátrafüred I., Arczkép, Kis púpos, Tátrafüred II., Női szépség, Oltárkép, Rajzok és aquarellek.

II. Másolatok: Bamboccio gen. Peter Laar, Ütra készülődés; Rembrandt, Kánai menyegző; Arczkép a Belvedere-ből; Van Dyck, Női arczkép; Raffael, Sixtusi Madonna; Van Dyck, Férfi arczkép; Tizian, Másolat; Cuyp, Pásztortanya; Tizian, Jacob és Rachael; Guido Reni, Krisztus; Liotard, Olvasó nő; Rembrandt, Saskia; Ribera, Dioge-

Boemm Tivadar

festő

L.

Szendrey-Szentiványi

220. l.

nes; Rubens, Király-fej; Ismeretlen, Perikles és Aspasia; Rubens, Arczkép; Rubens, Arczkép; Verotari, Arczkép; Veronese, Arczkép; Correggio, Venus; Ismeretlen, Thurn-Taxis herczegnő képmása; Both, Lovasok; Aquarell másolatok.

Fehér Kálmánné szül. Boemm Ritta úrhölgy, a művész leányának közlése nyomán. — *Boemm Ritta* gyűjteményes kiállítása a Könyves Kálmán szalonjában. 1909. — *Ernst Lajos* és *Lázár Béla dr.*: Az Ernst-Múzeum kiállításai. X. Magyar biedermeier-művészet. Budapest 1913. 26. l. — *Vas. Ujs.* 1860. 5, 29, 40, 52, 64. l. (képekkel). — 1861. 394. l.

A címzett neve:

Kelet. Oldalszám.

Budapest, V.Béla-utca 4.szám.

MACHER ÉS ROSZNER ,

BUDAPEST.

Levelük jele: M.R. **Levelük kelte:**

Tárgy: ÁRU ÁTVÉTELLEL ÉS TOVÁBB KÜLDÉ

Ezennel felszólitjuk Önöket szi

10 vagon lópatkot átvenni.

A tiz vagon áruból 6 vagon rak
a raktárunkból átveendő fél va
Temesvár, cimére továbbitandó.

ROSI „KOSSUTH LAJOS“ FELSŐKERESKEDELMI ISKOLA

Beomm Tivadar MDK

Várrom, vizf.
Pórleányka kacsákkql, vizf.
Vizi malom, vizf.
Tájkép, vizf.

Mücsarnok 1879. ápr. 25.

Boemm Tivadar MDK

Öreg férfi, tanulmány Veronese után, vizf.
Női alak, tanulmány Rubens után, vizf.
Női fej, tanulmány Rambrandt után, vizf.
Szüz Mária a gyermek Jézussal, tanulmány Rafael után

Mücsarnok 1879. ápr. 25.

Boemm Tivadar MDK

Krisztus töviskoronával, tanulmány Guido Reni után
vizf.

Diogenes, tanulmány Ribera után, vizf.

Férfifej tollas kalappal, tanulmány Rambrandt
után, vizf.

Műcsarnok 1879. ápr. 25.

Beomm Tivadar MDK

Férfi alak.tanulmány Coreggio után, vizf.
Női fej, tanulmány Veronese után, vizf.
Női fej, tanulmány Varotari után, vizf.

Miccarnok 1879. ápr. 25.

M.D.K.

Boem Tivadar

A Képzőművészeti Társulat 19o7/19o8-ban rendezett kiállitásán a müvésztől képet vásárolt az állam,-adja hirül a "Képzőművészet" c. rovat.

Szinház, Bp. 19o8. május 3. VI. évf. 19. sz. 6. sz lap

Boemm Tivadar MDK

Olasz népviselet, vizf.
Olasz nő tamburával, vizf.
Németországi munkás, vizf.
Női tanulmányfej, vizf.

Műcsarnok 1879. ápr. 25.

Boemm Tivadar

MDK

Németországi pórnő, vizf.
Németorsz ági pórnő, gyermekkel, vizf.
Lőcsei Szt.Jakab templom baloldalról, vizf.
Lőcsei Szt. Jakab templom jobboldalról, vizf.

Műcsarnok 1879. ápr. 25.

Boemm Tivadar MDK

Olvasó nő,Tanulmány Liotard után, vizf.
Férfi alak, Tanulmány Veronese után, vizf.
Női fej, tanulmány Veronese után, vizf.
Öreg férfi, tanulmány Rubens után, vizf.

Mücsarnok 1879. ápr. 25.

BOEMM TIVADAR:

64. A művész neje, olajfestmény, Boemm Ritta tulajdona.
65. A művész leánya, olajfestmény, Boemm Ritta tulajdona.
66. Mateóczi Fleischer Frigyes dr. arcképe, olajfestmény, Hoepfner Guidó tulajdona.
67. Mateóczi Fleischer Frigyes dr.-né arcképe, olajfestmény, Hoepfner Guidó tulajdona.
68. Mateóczi Fleischer Jenő arcképe, olajfestm., Hopfner Guidó tulajdona.

Nemzeti Szalon 1937. márc.
Szepesi művészek

Boemm Tivadar

A jury által elfogadott s itt jegyzékbe foglalt műtárgyak közül kettő helyszűke miatt kimaradt.

Boemm, Tivadar

festő, sül. Munkács
1822, + Drezda 1889.

Életrajza és 8 műve
felsorolva

15, l.

Kösz E. Zips 32. l.

e a kormánnyal, hogy megállítsam azon az uton,
yzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
iselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

aggodalom és választóim ezreivel való személyes
djek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
asági megélhetést veszélyezteti.
a eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
és

us zászlaját a fővárosban!

ályért, Hazáért"

Boemm Tivadar

Loschwitzi parasztleány, viz f.

Miskarnok 1931 őszi tárlat

Boemm Tivadar
festő

Nemzeti Szalon

Boemm Tivadar.

1937. Szepesi Szövetség kiáll.

A müvészneje,olajf,
A müvész leánya,olajf,
dr. Fleischer Frigy.arck,olajf,
Fleischer Jenő arck,olajf,

Boér Ferencz, ötvös; szül. 1586-ban Tordán, 1643-ban még élt. Kassán 1607 decz. 6-án nyert polgárjogot, s négy nappal később az ötvös czéh is mesterré avatta. 1632-ig kisebb tilalmakban és pörökben mint tanu, kezes és jótálló szerepelt. 1625-ben próbája ismételten megesvén, művét összetörték. Ugyanígy járt két évvel később is. 1627-ben valami nagyobb kihágást követhetett el, mert a tanács kiutasította a városból. Nehány előkelőbb polgár közbenjárására azonban pénzbírságra változtatták át a büntetést. Felesége Pesthi Borbála asszony volt.

Mihalik József: Kassa v. ötv. tört. Budapest, 1900. 244—246. l. — *U. az:* Tanulmányok a régi hazai ötvösség köréből. *Arch. Ért.* 1901. 109. l. — *U. az:* Az ötvösség. *Ráth György:* Az iparművészet könyve. Budapest, 1912. III. k. 115. l.

1636
10
1586

Boér Ferenc

Rajz (Rejtő)

Kortárs 1968 II. 336 old.

Kassa

Tordai ötvös Boér Ferenc, 17.sz.

Arch.Közl.1899. XXI. 244

SAJTÓKÖZLÖ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

A MEDOSZ LAPJA
Budapest

1971 APR 13

Boér Ferenc

1021

„Kereső, kutató ember voltam...“

PORTRÉ BOÉR FERENCRŐL

Tisztelem a nyugdíjasokat, nemcsak az apám révén, aki már tizedik évét tölti a megérdemelt pihenésben, hanem mert a becsületes munkában eltöltött évtizedek után kinek-kinek jussa nálunk a nyugdíjasélet. Jól tudom, hogy az igazi alkotó ember a nyugdíj első éveit nehezen szokja, hiányzik neki a cselekvés, a megszokott munkafolyamat. Sok-sok olyan embert ismerek, aki állandó kötöttséget igyekszik keresni magának, értelmet és mindennapi elfoglaltságot az állandó munka nélküli, pihenő esztendőknek. A kert, a ház körüli munka, a gyűjtés (lehetne sorolni sok-sok elfoglaló tevékenységet) mind-mind kitűnő alkalom arra, hogy meghozza a mindennapok örömét.

Őszintén szólva, amikor először hallottam arról, hogy van e kis hazában egy festegető nyugdíjas erdőgazdasági igazgató, *Keszthelyen*, arra gondoltam, lám, ez is egyik módja az elfoglaltságot kereső ember kiteljesedésének. És azután olvastam is *Boér Ferencről*, cikket a *Magyar Nemzetben*, egy másikat a kitűnő múzeumi szakember, *dr. Vajkai Aurél* tollából, elfogott az emberi kíváncsiság. Ki ez az ember, aki ráadásul a „*mi*” emberünk, a mi szakszervezetünkhöz tartozik most is, nyugdíjasan.

És felkerestem Boér Ferencet.

Az első szó a bocsánatkérésé volt. A képek láttán, az elémvillanó színek, formák lenyűgöző gazdagsága láttán. A kiteljesedő művészi világ nagyszerűsége kimondatta velem az igazgat: azt hittem, egy „festegető” emberre találok, aki jól-rosszul, bizonyára naturális élethűséggel igyekszik visszaadni a látványt, ami nem hagyja nyugodni.

Tévedtem.

Mert én Boér Ferenc festőművésszel ismerkedtem meg. Ezért kellett bocsánatot kérnem, ezért kellett revideálni, a sajnos, előre megfogalmazott véleményemet. Bár Boér Ferenc 72 éves, és saját bevallása szerint akkor nyúlt igazán ecset után, amikor a 60-ikba lépett, nála nem az életkor számít. Ilyen friss lelkű, ennyire mai, a művészeti élet eredményeit ennyire ismerő és a maga művészetében felvirágoztató alkotót ritkán ismerhet meg az ember. Mert kétség nem fér hozzá, hogy Boér Ferenc ama ritka kevesek közül való, aki művész, akinek sok-sok mondanivalója van a világnak, aki négy esztendő alatt hihetetlen gyorsan emelkedett fel a művészet világába.

Sajnos, lapunk papírja nem engedi meg, hogy képekben is prezentáljuk ezt a művészetet. Legalábbis színes képek kellenének ahhoz, hogy az olvasó meggyőződjön arról, milyen csoda folytán lendülhet valaki idős korában, szinte minden előzmény nélkül képzőművészeti életünk egére. De hát képek nélkül csak a szavakra hagyatkozhatunk.

S mások ítéletére.

Dr. Vajkai Aurél kiállítást sürget, bizonyára hamarosan el is érkezik az első igaz bemutatkozás ideje. bár már a budapesti Fészek Klubban, március elején, a grafikai szakosztály előtt bemutatták Boér Ferenc művészetét, s osztatlan elismerést aratott. Hamarosan kiállítás követi a bemutatkozást, előbb a Fészekben, grafikáiból, majd a Keszthelyi Múzeumban, festményeiből.

Boér Ferenc nevét bizonyára sokan ismerik szakszervezetünk tagjai közül. Hiszen élete több mint egy évtizeden keresztül összefonódott erdőgazdaságainkkal, többfelé volt igazgató, legutóbb Keszthelyen, ahonnan nyugdíjba is ment.

Életútja rendkívüli. Az erdélyi származást benne hordja művészetében, abból a világból jött, amely annyi művészt adott a magyarságnak. De ifjúkorában nem művészi álmok lelkesítették, hanem forradalmiak. Vöröskatona volt édesapjával együtt. Ezért is maradtak itt 1919 után Magyarországon, s nem tértek haza Erdélybe. Kommunista lett.

Évtizedek küzdelmét elbeszélni néhány mondatban, szinte lehetetlen. Tagja a *Vági*-féle pártnak. Cikkei jelennek meg az *Új márciusban* és más lapokban. Maga is szerkesztett lapot. Persze cikkeit nem saját, hanem rendszerint *Berivói* néven szignálja. Közben évekig a szegedi *Csillag* börtön lakója. Azután a *Népszava* és a *Szocializmus* lapok munkatársa.

Kiegyensúlyozott ember. Megjelenésén, mozdulatain, beszédén érződik, hogy tisztában van önmaga életének süllyedő és emelkedő hullámhegyeivel. Ha a múltról szól: nem ingerült, ha a felszabadulást követő évekről beszél, akkor sem az. Pedig minden oka meglenne rá. A Szovjetunióból történt hazatérés után — a koncepciós perek idején — öt évig volt internálva minden bírói ítélet nélkül. Nyugodtan beszél erről is, volt, elmúlt, csak a jelen számít.

Igyekszem kutatni művészetének előzményeit, forrásait. És csak annyit mond Boér Ferenc, hogy vonzódott ifjúkorában a festőkhöz, de sohse gondolt arra, hogy maga is ecsetet vehetne kezébe. Festőművészeket számlál elő, akiket ismert, akikhez eljárt, de nem vett órákat, nem hitte, hogy egyszer maga is megbabonázottja lesz az ecsetnek. *Korniss Dezső, Vajda Lajos* neve kerül elő az emlékezetből. *Szentendrén* többször is járt, ha volt is benne művészi hajlam, a mindennapi politika nem engedte a felszínre jutni.

Azután megcsendesednek a szavak.

A *Kortárs* néhány számát mutatja *Boér Ferenc*, benne rajzai. *Simon István* szerkesztő szívesen ad teret grafikáinak. És újra a képeket nézzük. A festményeket, amelyek arról vallanak, hogy *Boér Ferenc* bámulatosan rövid idő alatt olyan korban, amikor mások a pihenés, a csendes szemlélődés idejét élik, szinte máról holnapra vált művésszé, alkotó emberré.

72 éves.

Sorsával, életútjával elégedett ember. Ahogyan ő fogalmazza: — Mindig kereső, kutató ember voltam.

Most rátalált a nagy kiteljesedésre.

Takács Tibor

KONGRESSZUS CIPRUSON

A parasztság felemelkedéséért, a jobb életért küzd a Ciprusi Parasztszövetség

A *Ciprusi Parasztszövetség* március 6—7-én tartotta V. kongresszusát Nicosiában. A MEDOSZ elnökségét *Szebeni Istvánné* osztályvezető képviselte. Éppen negyedszázada annak, hogy a *Parasztszövetség* megkezdte harcát a dolgozó parasztok élet- és munkakörülményeinek javításáért, a mezőgazdasági reform végrehajtásáért. A szövetség részese annak a harcnak is, amit a ciprusi hazafias erők vívnak a tényleges függetlenségért, az ország társadalmi, politikai felemelkedéséért.

A Földközi-tenger keleti medencéjében elhelyezkedő *Ciprus* területe 9252 négyzetkilométer, lakóinak száma 700 ezer, ennek 77 százaléka görög, 18 százaléka török. A lakosság 10 százaléka beszél angolul. 1960. augusztus 16-án a brit gyarmati erővel vívott harc eredményeként Ciprus független köztársaság lett. Állam- és kormányfő *Makariosz* érsek.

A kongresszuson 468 küldött közül 65 nő volt. Képviseltette magát a kongresszuson a Szovjetunió, az NDK, Románia, Bulgária, Olaszország, Szíria és

Persze a kormány és a Parasztszövetség között is vannak politikai nézeteltérések, ezek megoldása érdekében eszmecseréket folytatnak, elsősorban a mezőgazdaság fejlesztéséről, a parasztság helyzetének javításáról. Aláhúzta, hogy *bíznak a kormányban, ezért a parasztság követelései nem a kormány ellen irányulnak, hanem a kormánnyal együtt, a közös cél megvalósításáért küzdenek.*

Mihaelidesz vázolta, hogy milyen eredményeket ért el a Parasztszövetség az utóbbi években és rámutatott, hogy az állattenyésztőkön és

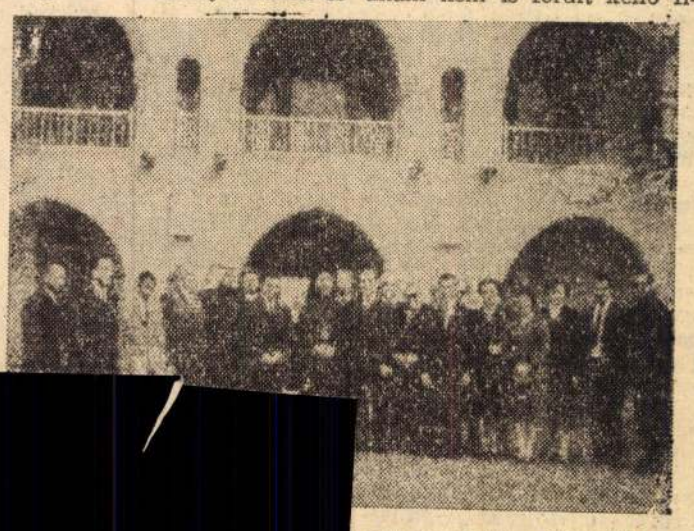

egy csoportja látogatóban érseknél

gyelmet e probléma megoldására. A kongresszus követelései között szerepelt még az utak építése, a lakásprobléma megoldása, az orvosi ellátás javítása, gyermekintézmények létesítése, a nehéz fizikai munka gépesítése, kisgépek beszerzése.

Végezetül elmondotta a főtitkár, hogy bármelyik szervezettel hajlandók együttműködni, annak érdekében, hogy minél eredményesebben megvalósíthassák a parasztság követeléseit.

A kongresszus elítélte az indokínai beavatkozást, a közelkeleti konfliktus kiszélesítését és szolidaritást vállalt az afrikai népekkel.

A földművelésügyi miniszter elismerte felszólalásában, hogy a mezőgazdaság súlyos helyzetben van, komoly nehézségekkel küzd. Igéretet tett arra, hogy elsőnek a vízproblémát fogják megoldani. Ugyanakkor hangsúlyozta, hogy csak ott kerülhet erre sor, ahol megéri a befektetést.

A kongresszus időszakában nyolc — támaszpontokkal körülvett falu — képviselői a támaszpontok felszámolását követelő táblákkal vonultak fel. Követelték, hogy a támaszpontok fenntartására fordított összegeket kórházakra, gyermekintézményekre és egyéb szociális létesítményekre költsék. Hangot adtak annak is, hogy *a kormány tegyen intézkedéseket állami gyógyszertárak létesítésére.*

Több megyében, községben jártunk, *Nicosia* faluban, *Kitiben, Keriniában, Famagustában, Limmasolban, Larnakában*, ahol a polgármesterekkel, funkcionáriusokkal, értékesítési szövetkezeti vezetőkkel, dolgozó parasztokkal találkoztunk, beszélgettünk. A parasztok elmondották, hogy *rendkívül nagy az életszínvonal-különbség a falu és a város, de a falun élő szegény és gazdag parasztok között is.* Ezt tapasztaltuk útunk során, amikor a földbirtokosok földjén repülőgépes növényvédelmet, modern erő- és munkagépeket láttunk.

Egyik találkozásunkon azt mondta egy parasztasszony:

— *Ciprus a Földközi-tenger szívében egy igazgyöngy, de csak a turistáknak. Az itt élő parasztságnak olyan nehéz, mint az ólom.*

Sz. I.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPLÓ

1971 JAN 30

1021

Boér Ferenc

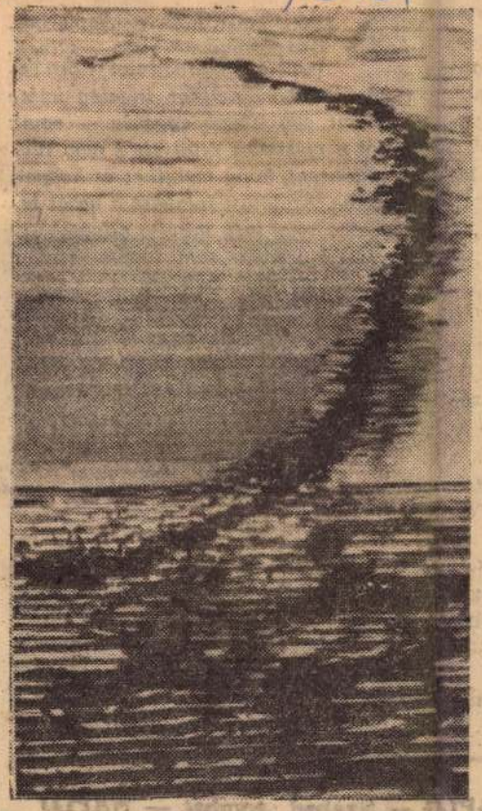

BALATON

Látogatóban Boér Ferencnél

A művészi alkotókedv valami veleszületett hajlandóság, ami állandóan arra sarkallja emberét, hogy a maga módján mindenben a dolgok lényegét, ősi magvát kutassa, fedezze fel és ábrázolja valami formában, írásban, képben, muzsikában. Olyan betegségféle, ami ha egyszer az emberbe belekapott, egykönnyen nem hagyja el. Erre nem kell iskola, hisz a versírásnak sincs még egyeteme.

Évtizedek óta járva az országot, kis városokat, messze eső falvakat, gyakran döbbentem rá: mennyi tehetség, művészi hajlandóság, nagyszerű érzék lappang a vidéken. Ne intézzük el e tényt egyszerű kézlegyintéssel: amatőrök, dilletánsok, igaz, vannak sokan, akikben csak a buzgalom van meg az alkotó, újat teremtő tehetség nélkül, de azért ezek is megbecsülendők, mert az átlagnál többet akarnak, s mindenesetre értékelni tudják a szépet, a művészetet.

Vannak azonban néhányan, kevesebben, akikben megvan a teremtő, formáló készség arra, hogy a dolgok lényegét varázslatos módon, a maguk szavával ábrázolni is tudják. Épp mert csak a saját hangukra hallgatnak, meghökkentő egyéni, eredeti formaábrázolással lépnek elő. Egyéni stílussal fejezik ki mondanivalójukat, s mégis meglepő módon rokonságban állnak a mai a legmodernebb művészettel. Titok marad, hogyan lehetséges az, hogy egy kisvárosban tevékenykedő, festegető ember olyan világképet álmodik meg, amilyent távoli földrészek legmaibb művészei alkottak meg.

Boér Ferencről beszélek, a Keszthelven élő nyugdíjas, erdészeti igazgatóról. Sokan ismerik, tudják róla, hogy a munkásmozgalom veteránja, s ma is, korát meghazudtolva, a fiatalokat túlszárnyalva társadalmi életünk legaktívabb résztvevői közé tartozik.

Vendégszerető házában sűrűn megfordulnak művészek, írók, tudósok, politikusok, külföldiek. De a keszthelyi szobák egyúttal képzőművészeti tárlatot is jelentenek, a falakon váratlan módon egészen modern képek, mai kompozíciók, s néhány absztrakt iparművészeti alkotás látható — mind Boér Ferenc művei.

Mikor kezdte? Régen, de a tulajdonképpeni alkotó vágy csak a legutóbbi években ragadta el, mert korábban, sűrített életében kevesebb alkalma volt a festészetre. Autodidakta, s mégis rejtélyes módon rábukkant a mai hangra, a modern képzőművészeti formastílusra. Rengeteg egyéni ötlet jelentkezik alkotásaiban, minduntalan kísérletezik, s valahányszor felkeresem lakásában, mindig szembetalálkozom egy—egy meghökkentően új technikai megoldású képpel. Egyszer a Balatonról varázsol elénk egy egészen újfajta ábrázatot, máskor a falemez struktúrája sugallatára tár fel egy egészen különös világot, majd a velencei Biennálé ultramodern kiállítási tárgyairól számol be.

Csak ismételhetem: Boér Ferenc minden alkotásában érezhető a dolgok összetiére, a lényegre való utalása, s tulajdonképpen munkásságának ez a legnagyobb értéke. Ki merném mondani azt is, hogy tulajdonképpen csak egy autodidaktának van ennyi mersze, hogy ilyen ötletesen, egyéni módon fejezze ki mondanivalóját.

Eszembe jut, hogy valamikor régen *Vaszary Jánost* kerestem fel műtermében, s ott is meglepődtem, hogy az akkor már idős mester milyen fiatalos dinamikával kísérletezett, válogatott újfajta kifejezési eszközökben.

Keszthelven e néhány kis szoba ez európai kultúrát képviseli, a modern művészetet. Kívánatos volna, ha ezzel egy kiállítás keretében mások is megismerkedhetnének!

Dr. Vajkai Aurél

KISS DÉNES:

Kiáltás

Szegesdrót szorongások
sebeznek föl tartanak össze
Magam vagyok akit kiások
és lövök újra a gödörbe

Nincsen úgy perc hogy ne ölnél
és hogy ne ölne valaki
Ez marad majd az örökség
amit szét tudok osztani?

lém szívódott, mint a betegség. Egyszer előre tudtam már, mit kell tennem, máskor utólag jöttem rá, mit is csinálok. Történt így is, úgy is, csak az nem történt, hogy továbbvihető törvényt találtam volna. Az életünkben sem történik meg valami kétszer ugyanúgy, mért történhetne meg a színpadon?

Az első próbák közben csak kóválygottam a színen, kezemben tartott papírról böngészve a szöveget. Mindig így kezdődik. Idegen a tér, a szöveg, a helyzet, minden. Más a gravitáció, más a fény és ismeretlen a talaj, a csobogó folyadék, az atmoszféra. Ha részletesen el kívánnám magyarázni ezt az idegenséget, könyvet kellene írnom róla. Ezt a könyvet azonban értelmetlen lenne megírni, mert egy új szerep új idegensége teljesen más.

„Nem mondom, hogy vastag koromban nem fordult elő, de mióta tűzoltó lettem ...” Gyerekkoromban, mindig a vízipuskaházba jártunk galambot fogni, vagy tojásokat szedni. A tetőgerendákon lebegtek lehetetlenségeme. Kudarctól való félelem émelygett a gyomromban. Ingerült voltam és sértődékeny.

Öreg..., öreg..., öreg... Ez zakatolt csak bennem. Kezdjek el rogyatagon lépegetni?... Görnyesszem meg a hátam? Akármilyen szembetűnő jelei vannak, az öregedés mégsem külsőség. Talán létezésmód, az élethez és dolgokhoz való különleges viszony. Az öregség gondolkodásmód és ritmus. A fiatalságtól nem csak mozgásában különbözik, de minden megnyilatkozásában. Mások vágyai, reflexei, gondolatai és kapcsolatai. De miben mások? Hogyan mások? Ezt nem lehet megszerkeszteni. Ilyennek lenni kell!

Hajszoltnak és üldözöttnek éreztem magam. Szegény apám jutott eszembe. Sokszor úgy ült az asztalnál újságot lapozgatva, mint aki kínoznak. Nyolcan éltünk egy kis lakásban. Anyám, hat gyerek és ő. Esténként könyvvel a kezében beült a fürdőkádba és legtöbbször aludtunk már, mire kijött. Volt, hogy a kádban ő is elaludt. Egyszer a „József és

kat tett a Vermező körül s éjszakánként — amikor senki sem látta — elragadtatottan énekelt a szerkesztő ablaka alatt, aki ilyenkor álmában hirtelen vakarózni kezdett. A szerkesztő halála után Pestre költözött, egy sötét, dohos udvari lakásba, amelyet azonban a világ semmilyen kincséért sem cserélt volna ki más lakóhelyre: ablaka épp szembenyílt egy másik nagyhatalmú szerkesztő árnyékszékének szellőztetőjével. Órákig állt itt mozdulatlanul, ihletett csendben, apró, széles orrával mélyen beszívta a levegőt, szenvedélyesen tanulmányozva, mint kell megemészteni és kiüríteni a honi és külföldi irodalom nagy táplálékát. Később, amikor a gyakori kormányváltozások következtében az irodalmi tájékozódás is mind bonyolultabbá vált, már csak nehezen birta bokájával nyomon követni ízlésének szépívű bakugrásait: egy ideig villámgyorsan cikázott Budapest 14 kerülete között — ez időtájt még leghívebb követői is elszédültek abbeli igyekezetükben, hogy szemmel kövessék — majd, amikor az áldatlan lakásviszonyok miatt már nem lehetett hetenként lakást cserélni, rosszval való hallgatózásra, ami tudvalevő legjobb módja az irodalmi tájékozódásnak. Ennek megfelelően füle aránytalanul nagy, vörös és szőrös, egyéb tagjai azonban hercigek, mint a zsokéké, akik tudvalevőn ugyancsak mindennap más lovat lovagolnak be és ki. Gumitalpas szandált és vászonkabátot visel, s rövid szivarokat szív; ez utóbbiak bűzével enyhíti lényének eredeti illatát.

A háziasszony tapintatos és nem kérdezi meg, pedig a kíváncsiság majd kifúrja az oldalát, hogy a művész jobb kezének mutatóujja miért kétszer olyan hosszú és kétszer olyan vastag, mint a többi ujjacskája. De másnap, amikor elsőízben viszi be szobájába a reggeli kávéját, kíváncsisága kielégül.

— Szent Isten — kiáltja az ajtón belépve —, mit tetszik csinálni? Tessék lejönni, mert kiesik!

A művész az ablakpárkányon áll, féllábon, mint a gólya, másik lábát maga alá húzva az eget kémleli.

— Mit csinál? — ismétli a háziasszony rémülten.

hogy
műti

M

varos
— m
irótól
ta eld
szeres
pogatt
de hiába, semmi sem fogott rajta, a kiszemeltek nem boldogultak aprócska szűzességével. Alighanem ekkor támadt benné annak az elhatározásnak a csírája, amely későbbi pályáját megalapozta: — hogy ha az írók őt nem, akkor majd ő az írókat! De egyelőre még várnia kellett, amíg nem talál egy megfelelő ágyat, amelyben hanyattfektetheti őket.

A felszabadulás napján éjfélkor kiszáguldott a Kerepesi temetőbe és megnyálazta, majd feltartotta a mutatóujját: a szél keletről fújt. Eztán megidézte Machbeth boszorkányait. Mind a három megjelent és elmondta jóslatát:

1. Boszorkány:

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307
Boér Ferenc
KORTÁRS
1963 FEB

1021

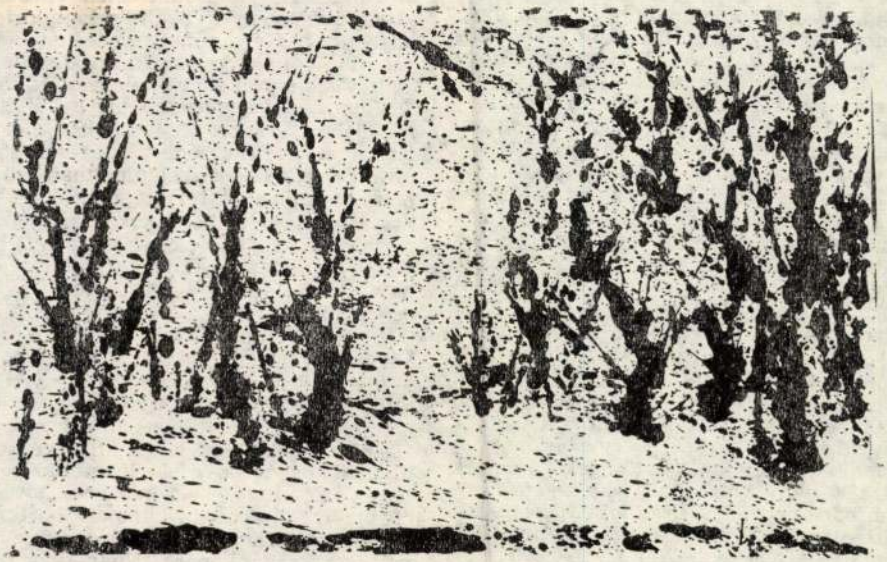

BOÉR FERENC rajza

senyzenekar két magyar mű bemutatójára vállalkozott. Az első a tavalyelőtt elhúnyt *Tardos Béla* Tóth Árpád-kantátája volt: *Az új isten.* Fájdalom, hogy a szerző már nem vehetett részt műve előadásán. Kétszeres fájdalom: hiszen idő előtt ment el, befejezetlen életművet hagyva maga után és zeneszerzői fejlődésének örökre beváltatlan maradt ígéreteit. S fájdalmas volt korai elhúnyta most megismert, utolsó nagyszabású művét tekintve is, melynek a próbák során már nem adhatta meg a végső simítást s amely önmagában is egy erőszakkal lezárt — vagyis lezáratlan — életművet példázott. Pedig milyen sokat ígért a mű kezdete: a vad, egyre sűrűsödő káosz ábrázolása, a kórus polifón kavargásának hatalmas akkord-tömbökkel való szembeállítása, a feszültségnek szinte a végtelenségig fokozása! Ez a feszültség azonban nem bizonyult tartósnak — a zenei anyag s a feldolgozás újszerűsége sem — s a művön egyre inkább úrrá lettek a „köznyelv" túlontúl ismert fordulatai... Nem tudnánk eldönteni, mi tragikusabb ebben a műben: az, hogy fokozatosan nyomon követhető benne az invenció kifáradása, vagy az, hogy kezdete oly sok ígéretes lehetőséget vet fel, lehetőségeket, melyek immár nem válhatnak valósággá... A mű baritonszólóját *Radnai György*, korusszólamait *Forrai Miklós* együttese: a *Budapesti Kórus* énekelte.

Kadosa Pál II. hegedűversenyét hallot-

volna
szomj
ban n
pelt
rán.

Az
term
és S
ban megtartott
kisz, Beethoven és Brahms
játszotta a Gewandhausorchester, mindkét alkalommal vezető karmesterének, a cseh *Václav Neumann*-nak irányításával.

Magáról az együttesről az Erkel Színház-beli est adott kedvezőbb képet; az első koncerten érződött még az utazás fáradtsága. Az első alkalommal szürkének, fénytelennek érzett vonóskar kvalitásai a második hangversenyen már felragyogtak s a fúvósok teljesítménye is az Erkel Színházban mutatkozott kifogástalanabbnak, szebb hangzásúnak és kiegyensúlyozottnak.

Václav Neumann teljesítménye mindkét estén egyenletes volt. Neumann monumentalitásra törekvő művészegyéniség; különös hajlama van arra, hogy a zene elemei közül a ritmust állítsa előtérbe. Ha a művek jellege közel áll egyéniségéhez, akkor bizonyosak lehetünk benne, hogy azok hatásos tálalásban tárulnak elénk. Egyebekben Neumann hajthatatlannak mutatkozik s inkább a művet formálja a maga képére. Hogy ez minden esetben előnyére válik-e az előadásnak,

Boér Ferenc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

1969 DEC

VALÓSÁG
Budapest

1021

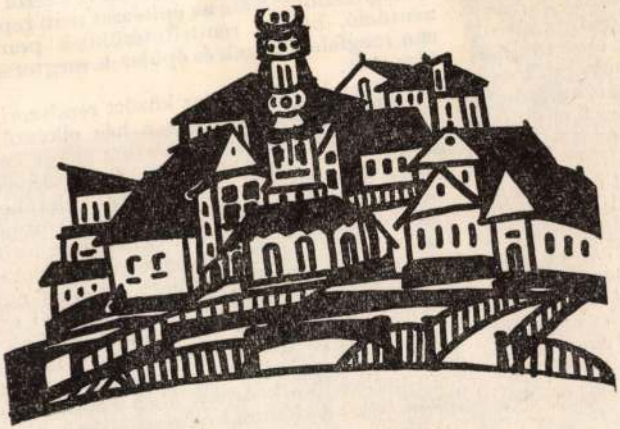

Boér Ferenc: Sopron

elszállítja, a mennybemenetelt idézi.

Az anya kocsijával kószál a környéken, és csinos fiatalembereket szed fel, akik lerántják nadrágjukat, és megteszik, amit tehetnek érte. Ez azonosnak tűnik avval, amit Krisztus csinált, és valóban, az egyik ifjút hosszasan fényképezik meztelenül, a szerelem utáni pihenés klasszikus pogány attitűdjében. De nyilvánvalóan hiányzik egy Kimondhatatlan Valami; nem minden Istenség egyforma, és az anya arcára visszatér a nyugtalanság, ő végül eltűnik egy templomajtó mögött, mintha csak egy telefonfülkébe lépne be, ahonnan az isteni szeretővel teremthet kapcsolatot.

A leglehangolóbb átalakulást azonban az apán figyelhetjük meg. Ő átadja gyárát a munkásoknak, elkóborol, és vágyódva néz Krisztusra emlékeztető fiatalemberek szemébe. Egy zsúfolt vasútállomás közepén leveti valamennyi ruhadarabját, és láthatjuk meztelen lábait, amint végigporoszkál az utcákon, aztán tovább, a kietlen pusztaságba, amely most már mindvégig betölti a filmvásznat. Az utolsó jelenetben a mez-

véget ér a kapcsolat, na a
Esetében ez pont fordítva volt: akkor kezdődött el az igazi kapcsolat. Gyakran vetették szemére a hatalmas üvegfelületeket, amelyeken át a külvilág oly nyugtalanítóan hat az épületek belsejére. Ő azonban hajthatatlan maradt. Az üvegketrecnek nevezett Farnworth House miatt, amelyet egy barátnője számára épített az amerikai erdőkbe, felbomlott a barátság is. A Lake Shore Drive üvegtornyainak nem egy lakója kijelentette a beköltözés után, hogy ott nem fogja kibírni. Amint Mies e sorok írójának egy alkalommal elmesélte, az embe-

0/0

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Boér Ferenc
NAPLÓ
1971 DEC 13
1021

Boér Ferenc festménye: A munkáskórus próbáján (A XIII. Őszi Tárlat anyagából)
(Foto: Vida)

házassági kérvényt. Nincs
milyen ok amiért ne engedél
nék... Nem hiszi?

— Pénzes gyerek? — kér
tem.

— Közepesen. A papának
zsa, javító műhelye, mjegyebe
Párizsban, a Saint-Marcel k
közelében. De ez a legkev
sem érdekel. — A pohara
volt, tölteni akartam. Eltölt
üveget, csak szódát kért. — C
les drága kölyök — mondta
hajtva. — Kedves ötletei van
Összel, amikor a dolog elke
dött közöttünk, egy este a szállo
dában arról beszélt, hogy igazi,
nyüzsgő családot akar maga kö
rül, meg sem áll tíz gyerekig.
Ilyesmit ma itthon nemigen hal
lani. — Elgondolkozva kapargat
ta a szőnyeg mintáit. Nem lát
szott túlzottan boldognak. — Már
nagyon várom. Nagyon.

— Szóval, végleg elmegy.

Maga mellé húzta a tálat,
amelyben vékony citromszeletek
voltak, jég között. Egy szeletet
kivett, harapott belőle, majd a
megmaradt darabot a szódavízbe
tette.

— Semmi sem biztos

— Hogy érti?

— Ahogy mondtam.

— Szereti?

kálni.

Vitatkozni kezdtünk, rossz íze
lett az egésznek.

— Így nem szabad elkezdeni —
mondtam dühösen.

— Miért? Félresikerült házas
ságot itt is könnyen tudnék köt
ni — felelte flegmán. — Hát ha
lehet, miért ne csináljam úgy,
hogy az egyik oldalam biztosítva
legyen? Ha minden jól megy, leg
alább látok a világból egy dara
bot, egészen ingyen.

— Sajnálom azt a francia fic
kót — vágtam oda ingerülten. —
Ha tehetném, felvilágosítanám
arról, hogy mibe vág bele.

A lány elhúzta a száját. —
Nagy szíve van. Mint minden
férfinak.

Boér Ferenc

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NAPLÓ
(VESZPRÉM)

1967 JUL - 2

1021

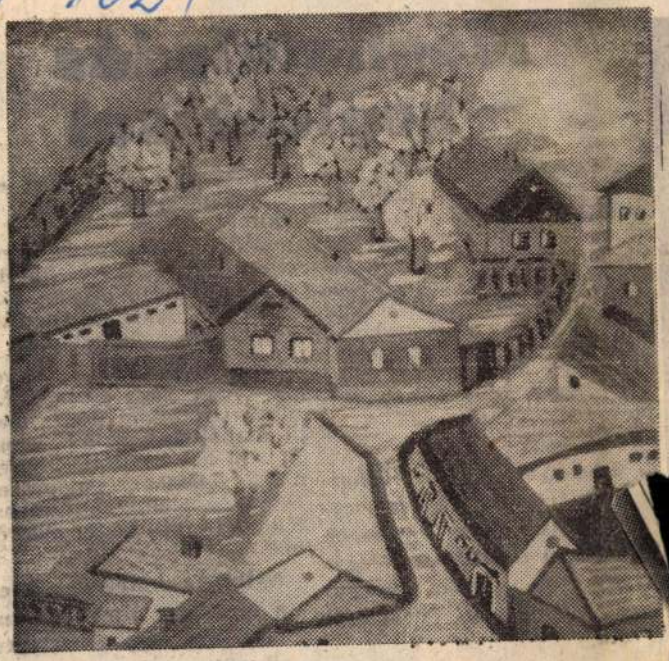

Falukép
Boér Ferenc festménye

Megfiatalodás — koplalással

Vlagyimir Nyikityin harkovi biokémikus tudományos hipotézist állított fel, amely megmagyarázza a szervezet koplalás révén való „megfiatalításának" mechanizmusát. Nyikityin professzor megállapította, hogy az öregedésben jelentős szerepet játszanak a belső elválasztású mirigyek — a hasnyálmirigy és a mellékvesekéreg mirigyei. A tudós szerint

a hasnyálmirigy az életkorral együtt lényegesen megváltozik: egyre kevesebb inzulint termel, pedig az a szövetek számára elősegíti a tápanyagok feldolgozását.

Az életkor előrehaladásával egészen másként viselkednek a mellékvese-kéreg mirigyei, amelyek éppen el-

módszerét, csakis nagy elővigyázatossággal szabad alkalmazni. Úgy véli, hogy a legjobb Vespasianus római császár rendszerét követni, vagyis havonta egyszer koplalni, de csakis az orvossal való megbeszélés alapján.

A tudósnak azok a következtetései, hogy a módjával alkalmazott koplalás meghosszabbíthatja az életet, patkányokon végzett sokévi megfigyeléseken alapulnak. (Ezek az állatok általában legfeljebb két és fél évig élnek.)

Nyikityin professzornak ezt a természet által megszabott időt négy és fél évre sikerült meghosszabbítania.

Ezt az effektust a táplálkozás sajátos rendszerének alkalmazásával magyarázza:

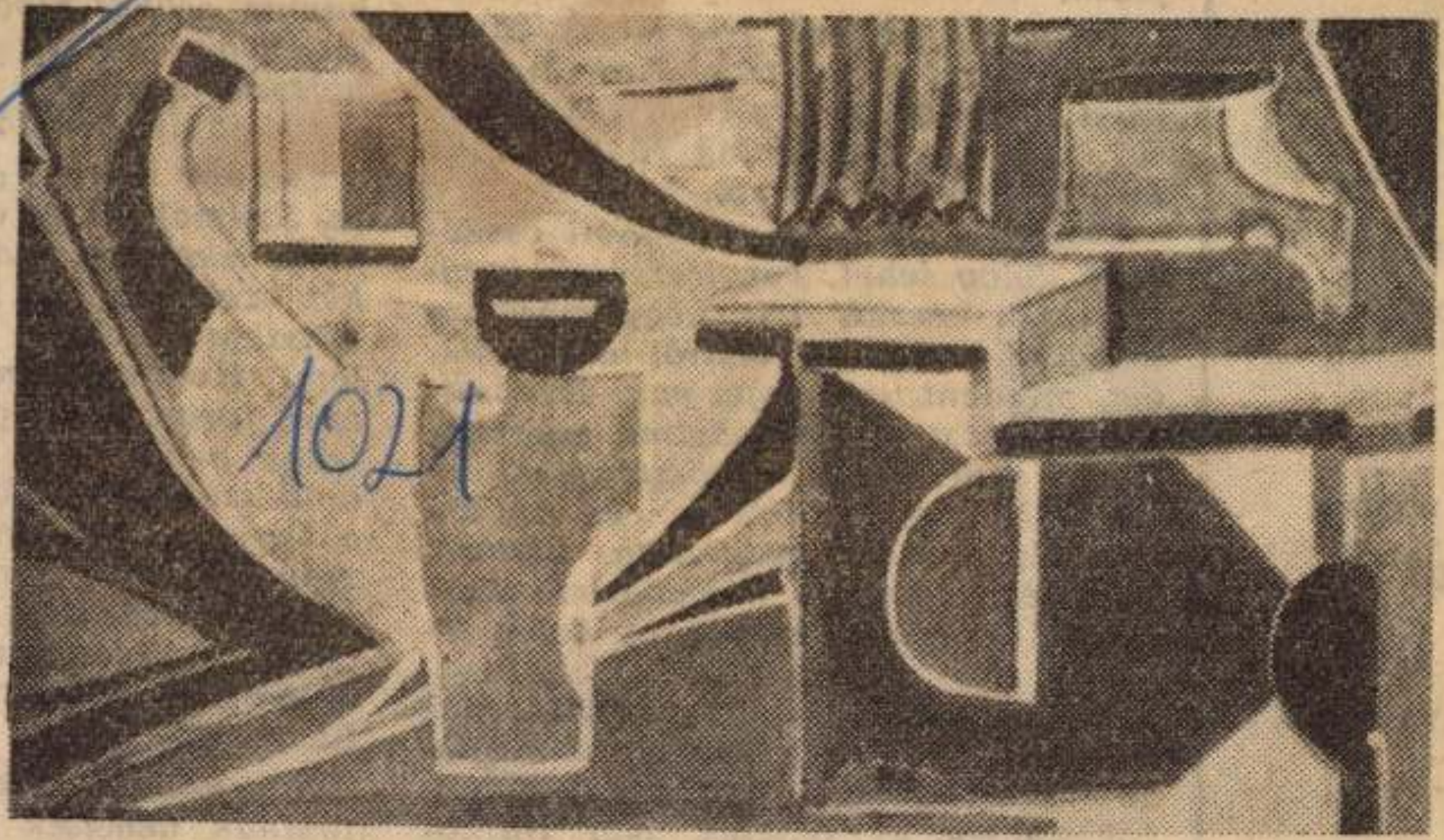

Boér Ferenc: Műhely (tanulmány)

rafia.)

boltokban.

megyei

ER

s Osztálya

olya u. 8.

—2—11.

(230)

jenek.

Kocsis

A hétköz

lít a töb

ra, hogy

nemcsak

Elindul

latos dol

ban arra

lóta lesz

det, min

resen ki

vetség s

torlázni,

megvolt

kiképzés

nyalni -

het.

Érettségi után mégis esztergályosnak ment Csepelre, majd amikor megindult Szombathelyen a felsőfokú tanítóképzőben az oktatás, oda iratkozott be. Tanító lett, falusi tanító, és Lesenceistvándon kezdte el a munkát.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Veszprémi N

ább.

és

or

glal

n g

z a

Lak

l f

e v

vin

ségé

i.

öldi

s-m

term

is

örrel

kijárok a csónakon Balatonra."

Egy körzeti műve tójának nemcsak a törődnie. Kocsis más község művelő

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NAPLÓ (VESZPRÉM)
1978 JUN 2 5a

Boér Ferenc, festő

1021

Boér Ferenc festményei a keszthelyi Balatoni Múzeumban

Boér Ferenc festményei a keszthelyi Balatoni Múzeumban a művész tízévi alkotó tevékenységének keresztmetszetét nyújtják kaleidoszkópszerű, színes változatossággal. Az alkotó érdeklődése olyan sokoldalú, mint egy nyitott szemmel járó, fiatal riporteré és szűkebb-távolabb környezetét felölelő, változatos témáihoz mindig jó ösztönnel találja meg a leginkább megfelelő formát. Ez nagy biztonságot jelent számára világképének korszerű interpretálásában.

Boér Ferenc festményeit nem lehet egyetlen stílusba besorolni. Így a kiállítás képei is a legkülönbözőbb művészeti áramlatokat képviselik. Más festőnél a stílusváltozás időrendben történik; egymást követi a művész naturalista, kubista, absztrakt korszaka. Boér Ferenc egyidőben és állandóan különböző stílusokban alkot változó mondanivalóinak megfelelően és hűségesen nyúl vissza egy-egy régebbi stílusformához is, ha aktuális témájának az a legmegfelelőbb. Nagy fölényben van az a festő, aki életművét egyazon stílusban hozza létre: neki minden nemvárt helyzetre kész formulája van. Boér Ferenc a nehezebbik utat választotta: ő minden témájához külön és egyedileg teremt stílust meglepő változatosságban.

Ez a változatosság azonban nem jelent stílustalanságot művészeti életútján, és külön hangsúlyozni kell, hogy egyáltalán nem vesztette el benne önállóságát. Itt látjuk egymás mellett op-art, pap-art szürrealista, konstruktív alkotásait, de egyikről sem állíthatjuk, hogy Vasarelyt, Picassót, Chagallt utánozta, vagy követte volna. Alkotásai mégis sajátos stílusegységet sugároznak, tagadhatatlanul összetartja őket a festő minden vásznáról áradó jelenléte, az alkotás derűje, a mértéktartó ökonomizmus, és nem utolsó sorban a pátosz hiánya. Száműzve van műalkotásairól a szenvedélyes lelkesedés, a meggyőzni akarás heve, a fenség és ünnepélyesség. Erők és érzelmek ütköznek meg, egyenlítődnek ki Boér Ferenc művein is, de azok nem kozmikus méretűek. Ő a mindennapok kis eseményeinek krónikása a Balaton-part tájainak, a környéki erdők, a hangulatos borpincék, az ajkai bányák életének, röviden: dolgozó népünk vasár- és hétköznapjainak számontartója. Ezt a sorozatot csak helyenkint szakítja meg néhány utazásainak emlékeként festett tája, vagy városrészlete (Rialtó, Firenze).

A kiállított képek között — úgy látszik — legértékesebb a Keszthely város érdekesebb épületeit megörökítő sorozata (Vendéglátó szakközépiskola, Hotel Helikon, Festetics kastély, Vásártéri lakótelep.) A vastag kontúrokkal egyszerű formákra lebontott épületek a realizmus és absztrakció meggyőző ötvözetei.

A második csoport a geometrikus képek sorozata, de ez már nem olyan homogén, mint a városképek; fő jellemzőjük azonban a három és négyszögekből álló szerkesztés.

Ezek között a leglendületesebbnek a konstruktivista kompozíciók. Velük a térlátás újabb eredményeiből kapunk ízelítőt.

Hasonlóan domborodnak azoknak az op-art festményeknek a finom kockasorai, melyeket a művész „mozaikterveknek" nevez.

A harmadik csoport a legömbölyített idomokból szerkesztett művek együttese, ez is nagyon változatos.

A bőséges választékban — igazságtalanul — alig tudunk helyet szorítani kisméretű, poétikus hangulatú, fegyelmezett színharmóniájú tájképei és ötletes montázsai ismertetésének. Még kevésbé jut hely a finom, míves grafikák részletezésére, melyek a művész legszeretettebb szülöttei.

A kiállítást tegnap déli fél 12 órakor nyitotta meg a keszthelyi Balatoni Múzeumban Patka László, a megyei tanács közművelődési csoportvezetője.

Dr. Tóth András

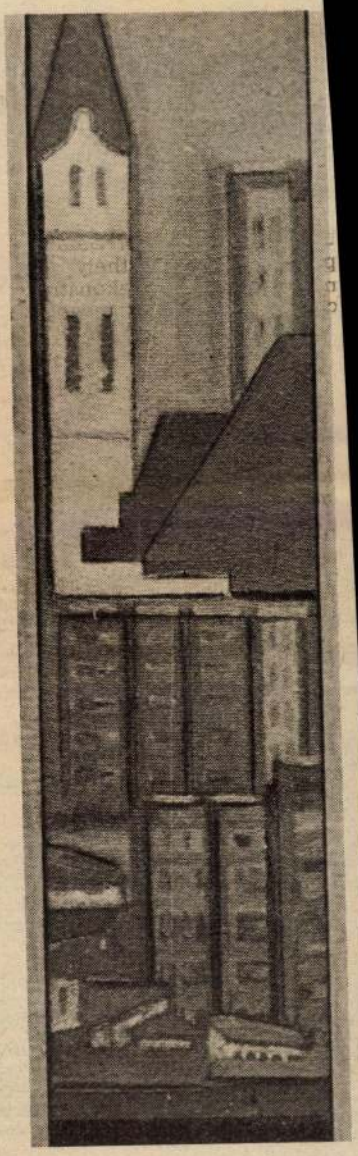

Vásártéri lakótelep

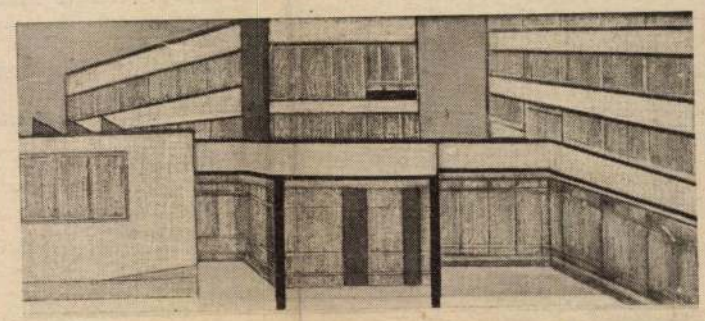

Vendéglátó szakiskola

Festetics kastély

MZTS 250-es, 1980-ig műszakizott eladó. Varga, Ősi, József Attila u. 14.

IB. frsz. 500-as Fiat Combi eladó. Érdeklődni: Pápa, Ibolya u. 1. 14 óra után.

Zagytéren garázs eladó. Érdeklődni: Ajka, Ramovill, Szabadság tér 7.

Jó állapotban lévő Wartburg CZ-s 50 000 km-rel eladó. Érdeklődni: Dömötör Lesencefalu, Kossuth u. 103.

Garanciális 1200-as Lada eladó. Veszprém, Ács u. 1. I. em.

CM-es Opel Cadett olcsón eladó. Balatonfüred, Pacsirta u. 18. Megtekinthető 17.30 órától.

5 éves Trabant eladó. Kovács Imre, Pápa, Bacsó Béla u. 41. Érdeklődni: hétköznap 6 óra után

1000-es Wartburg de Luxe 1980-ig műszakizott eladó. Érdeklődni: Szigliget, Vár-vendéglő.

Jó karban lévő IK-s Zsiguli 1980-ig műszakizott eladó. Devecser, Rákóczi u. 50.

Friss műszaki vizsgával CF-es Trabant eladó. Érdeklődni: Hoffmann, Ajka, Móra F. u. 1.

Jó állapotban lévő 250-es Jáwa motor eladó. Varga József, Balatonfűzfő, Balaton körút 51.

CP-s 601-es Trabant 1980-ig műszakizva, 1 éves új motorral eladó. Németh László, Balatonakali, Kossuth u. 3.

Garanciális Polski 126/650, fehér, eladó, vagy megegyezéssel Ladára cserélhető. Horváth, Balatonfüred, Csárda u. 5/2.

IT rendszámú, most vizsgáztatott Volkswagen 1600-as Combi gk. eladó. Telefon: Ajka 188.

P—20-as motorkerékpár érvényes műszaki vizsgával eladó. Cím: Kovács Géza, Cserszegtomaj, IV. ker. 410.

CT-s Wartburg 1980 decemberig vizsgáztatott új motorral eladó. Lovas, Balatoni út 19. Érdeklődni: hétköznap 18 óra után, vasárnap egész nap.

Karambolozott Trabant, felújított motorral eladó. Érdeklődni: Magyarpolány, Bajcsy-Zs. u. 23. Sas.

1980-ig műszakizott 600-as Trabant eladó. Veszprém, Batsányi u. 5. 17 óra után.

R 10-es és 1 új Babetta eladó. Pápa, Török Bálint utca 16. I. em.

CG frsz. Wartburg eladó. Pápa, Kilián ltp. 14. frsz. 3. Megtekinthető 17 órától.

UL-es Trabant eladó. Érdeklődni lehet délután, 4 órától, Legeza, Tapolca, Wesselényi u. 1. 1/3.

500-as Trabanthoz sebességváltót sürgősen vennék. Ajka, Kossuth u. 2/b. Telefon: 61.

IV-s Traba
gástalan áll
ségem miatt
lődni: 17 óra
Tapolca, Bajcsy Zs. u. 7.

ZJ-s Trabant Speciál, kevés kilométerrel eladó. Ajka, Bercsényi u. 4. II/8.

Eladó UM-es Zsiguli Combi 1980. X. hóig vizsgáztatva. Érdeklődni: Pécsi Zoltán, Keszthely, Ady E. u. 1.

Wartburg Limousine, fehér, 1980 októberig vizsgázott eladó. Érdeklődni: Kovács, Balatonfüred, Annabella Szálló, telefon: 40-610.

VEGYES

FÜNYÍRÓGÉP elektromos, angol, 1600-ért eladó. Veszprém, Vörösmarty tér 7.

Zoli gyermekszobabútor eladó. Megtekinthető 17 óra után. Veszprém, Próder u. 4. fdsz. 2. alatt (Almádi út 20-nál jobbra).

Anyagbeszerzést vállalok saját gépkocsival. „Hiánycikk nincs" jeligére a Napló hirdetésfelvételhez Ajka, Szabadság tér 11.

Négy köbméteres olajtartály eladó. Érdeklődni: Balatonalmádi, Ond u. 37.

Antik, faragott tálalószekrény eladó. Veszprém, Kőbánya u. 15/a.

NDK iker sátoros gyermekkocsi eladó. Veszprém, Papvásár út 25.

Takarmányszéna, idei, eladó. Tótvázsony, Magyar utca 86.

Világos, szétszedhetős, 3 ajtós szekrény, ágyneműtartós gyermekheverő, 6 db fajtiszta drótszőrű foxik eladó. Veszprém, Jókai u. 10. Érdeklődni: délután.

Velence szekrény garnitúra eladó. Veszprém, Stadion út 5/C. II. em. 11.

380x120-as födémpanelok B 29-es tégla és pala eladó. Veszprém, Csap utca 2/1.

6 hetes bikaborjú eladó. Hajmáskér, Dózsa Gy. u. 28.

2 darab ágy, betéttel és egyéb dísztárgyak eladók. Ajka, József A. u. 3.

Bontásból származó faanyag piros tetőcserép és kő eladó. Balatonfüred, Arácsi út 71.

Régi festményeket, szobrokat vásárolnék. Veszprém, Egry J. u. 31/B.

Szekrénysor 12 000 Ft-ért, részletre is eladó. Érdeklődni: egész nap. Veszprém, Cserhát 4/C. I. 5.

Jó állapotban levő hálószobabútor és konyhabútor olcsón eladó. Érdeklődni: lehet minden nap 3—5-ig Veszprém, Bakony u. 11. Sürgős.

Két évnél idősebb kislány gondozását lakásomon vállalom. Cím: Tapolca, Dimitrov tér 11/2. (M C) 12.

Parkettázást, bérgépelést vállalok. Anyaggal, vagy nélküle. Közületnek is. Tarczal asztalos mester. Ajka, Ady E. u. 43.

szám.

Pliszérozás és plisszésablon-készítés. H. Bagdi Ibolya 1221 Budapest Budafok Rózsavölgy Ady Endre 23. D. fdsz. 1. Nyitva keddtől péntekig 17—19-ig Szombaton 11—15-ig.

NDK iker sportkocsi olcsón eladó. Veszprém, Felszabadulás u. 59/VI. III. 7. sz.

Kettő darab egzotikus nádból készült új fotel eladó. Bányai, Veszprém, Felszabadulás u. 59. VII. 17 órától.

Egy pár herélt igavonó ló sürgősen eladó. Érdeklődni: Várpalota, Sörház u. 32.

Építkezéshez 8 m-es teherfelvonó eladó. Tamás, Balatonfűzfő, Mandula u. 5.

1200 literes olajtartály szerelvényekkel eladó. Tűzrendészetileg ellenőrzött. Veszprém, Dobi I. u. 24.

Bontott tégla, ablak, vasbetongerenda, hullámpala, eladó. Kovács, Veszprém, Hámán Kató u. 7.

Tartási szerződést kötnék. Lakás szükséges. Levelet: „Gondtalan öregség" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Falfúrás, fregoli, előszobafal felszerelését vállalok, panelházakba. Július 1-től egész nap hívható. Nádasdi László, kisiparos, Veszprém, Akácfa u. 41.

Eladó MC Flektagon 2,4/35 és Acito 2,8/29 objektívek Practicához. Cím a kiadóban.

Lehel gyermekszobabútor, Opál franciaágy, 2 fotellal, 1 kisasztallal eladó. Veszprém, Felszabadulás út 59/IV. VI. em. 18. óra után.

HÁZASSÁG

35 éves, 170 cm magas elvált szakmunkás férfi megismerkedne házasság céljából korban hozzáillő karcsú hölggyel. Egy kiskorú gyermek nem akadály. „Várlak" jeligére a Napló hirdetésfelvételhez, Ajka, Szabadság tér 11.

64 éves, özvegy, vegyipari szakmunkás vagyok, 1830.— Ft. nyugdíjam van. Keresem annak az özvegy, vagy elvált asszonynak az ismeretségét, aki minden káros szenvedélytől mentes, és hozzám jönne feleségül. Lakás szükséges, lehetőleg falusiak írjanak, mert szeretem a kerti munkát. „Szeretet 39431" jeligére a Magyar Hirdetőbe Veszprém, Kossuth u. 6.

35 éves gépkezelő özvegyember házasság céljából keresi annak a 28—35 éves teltkarcsú lánynak, özvegynek, vagy elvált asszonynak az ismeretségét, aki vidéki, saját kertes házában 6 éves kisfiának jó anyukája lenne. Egy gyermek nem akadály. Csak falusi életet kedvelők írjanak. Leveleket: „Őszinte megbecsülés" jeligére a Pápai Magyar Hirdetőbe Pápa, Fő tér 20.

NAPRÓL NAPRA **fabulon**

Tavaly még újdonság volt a kétféle FABULON NAPTEJ, kétféle erősségű fényvédő faktorral. Azóta ezt a jól bevált napozópárt megszerette a közönség.
Most egy harmadik készítmény teszi kellemessé a napozást: a FABULON BALZSAM.
A FABULON BALZSAM napozás utáni bőrnyugtató hűsítő

1021

1978.VI.24. 4,25 N.

Jó reggelt!

- Meddig fiatal az iró? Kérdezte E. Fehér Pál háromnegyed hétkor elhangzott jegyzetében. Meddig fiatal a festő? Kérdezhetjük most Márványi Péter és Boér Ferenc beszélgetése előtt, hiszen az amatőr müvész 79 éves és ma nyilik élete első kiállitása. Tehát fiatal festő, pontosabban festőnek fiatal. Boér Ferenc nyugdijba menetele után fogott ecsetet, azóta rajzol, fest. Életrajzának fontos adata, hogy hat évtizeddel ezelőtt kapcsolódott a munkásmozgalomba, annak egyik vezetője volt az illegalitásban, Márványi Péterrel először a keszthelyi Balaton Muzeumban a képeit nézegették.

Boér Ferenc amatőr festő

- Ez itt egy egész kis kép, ha cimet kellene adnom neki, akkor azt mondanám, hogy Keszhely régen, a mult és a jelen. Itt felvonulási épületeket látunk, itt pedig már nagy toronyházakat és egy régi templomnak a fedelét. Tovább megyünk, Nagyváros-kép. Ilyen város nincs, már erre mondták azt is, hogy ez New York, de mondták azt is, hogy Veszprém. Itten dominálnak a függőlegesek.

- Mikor kezdett el festeni, hány éves volt akkor?

- Korai előzmények alig voltak, legfeljebb gyerekkori és egy izben a börtönben, amikor tápéi gyékényből Szegeden a Csillagbörtönben szatyrokat kellett készitsünk, mert a politikai foglyokat is munkára kényszeritették. Akkor kitaláltuk Rostás István elvtárssal, hogy lehet ezeket a szatyrokat, amit nyers szinben fontunk szinesben is csinálni.

- Ez mikor volt?

- Ez a harmincas évek elején a szegedi Csillagbörtönben. A börtön igazgatóság hozzájárult, hogy a három alapszint tusban vagy szines tintában megkapjuk és iskolás kis ecsettel és redisztollal csináltunk ilyen, az nagyjából kubista jellegü, mert az anyag természete kivánta a szögletességet. Csak addig tartott, amig egy igazságügyi államtitkár Horthy-rendszerben nem ellenőrizte a szegedi Csillagbörtönt és a politikai foglyokat. Előttünk tolta le a börtönigazgatót, hogy hogy lehet megengedni politikai foglyoknak ilyen festő és irószereket, hát ezek biztos föl fögják használni hogy titkosan levelezzenek stb. stb.

- És valóban fölhasználták ezeket?

- Valóban, fölhasználtuk, igaza volt. A vőm külföldi tudományos szolgálatra került az Amerikai Egyesült Államokba. És a feleségemet, akire szükség volt a kisgyerekük nevelésénél kivitték elég hosszu időre. Én meg esténként untam magamat, elkezdtem rajzolni, de ez nem egy hobby, részemről legalábbis nem az. Ugy kezdődik olyan bizonytalan érzéssel és aztán feszültségszerüen jön és csinálni kell. És amikor csinálja az ember, akkor nem lehet abbahagyni. A munkásmozgalmi munkám annyira lekötött, hogy evvel nem tudtam annak idején foglalkozni olyan csekély kivételektől eltekintve, mint a börtön. Egy orvos barátom, az azt mondta nekem, hogy ha ez

lefojtás, ez a megakadályozása ennek a festői, rajzolói tevékenységnek nem történt volna meg a multban, akkor én soha nem lettem volna amatőr festő sem. És most pedig eljutottam oda, 79 éves koromban, hogy egy muzeum tett az évi tervébe,

- ne haragudjon, nagyon csúnya ez a kérdés, de ebben nem játszott szerepet az, hogy Boér Ferenc ellentétben más autodidakta festőkkel, régi pártmunkás?

- Én nem tudom. Addig, amig megyei tanácstag voltam, nem tartottam összeegyeztethetőenk, hogy részt vegyek kiállitásokon. Megvártam, amig nyugdijba megyek. Az elbirálás az magáé a nézőé, a befogadóé, mit mond az majd.

Boér Ferenc

Kiállítások nyílnak a keszthelyi Balaton Múzeumban

N.N: Új Kiállítások a Balaton Múzeumban

Napló 1971 III. 10

Boekteken

Boér Ferenc

Sopron (reprodukció)

Valóság, 1969. 12 sz. 128. l.

Boér Ferenc

Rajz / reprő /

Kartárs 1968 Ü. 776old

Boér Ferenc

Birkás Akos a tokaji Görögkeleti Templom Muzeumban julius 22.-től,
Kolozsvári Miklós és Reményi Katalin a siklósi vár Lovagtermében julius 22.-től,
Földi Péter a váci Görögkeleti Templomban julius 23.-tól,
Marik Eszter és Janáky Viktor a veszprémi Dési Huber Teremben julius 26.-ig,
Boér Ferenc a szigetmonostori Sziget Galériában julius 30.-ig, fenti termekben szerepel müveivel.
Martyn Ferenc 100 rajza AZ IRODALOM REMEKMÜVEIvez c. kiállitása a Pécsi Galéria Szinház téri termében julius 31.-ig megtekinthető,-közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. juli. 21. XXIII.évf. 29. sz. 8. lap.

Boér Ferenc, [ ]

□ BOÉR FERENC kiállítása június 24-én, szombaton fél 12 órakor nyílik Keszthelyen, a Balatoni Múzeumban.

-. □ Boér Ferenc

2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. jún. 21.

Boér Ferenc festő

lasztását.

Boér Ferenc festőművész képeit mutatja be első kamarakiállításán a szigetmonostori Arany János Klubkönyvtár, frissen megnyitott Sziget Galériájában. A képek július 15-től július 30-ig tekinthetők meg.

M. N. 1979.

VII. 11.

Magyar Nemzet 1979. július 11.

Boér Ferenc

Pethő Vali a Ferencvárosi Pincetárlaton junius 22.-től,
Galamb Erzsébet /Grossova/ festőművész a Műcsarnokban junius 23.-tól,
Boér Ferenc a Keszthelyi Balatoni Muzeumban junius 24.-től,
Drégely László a Velencei Galériában junius 25.-ig,
Koppány Attila a Győri Muzeumi Képtárban julius 2.-ig,
Dorosz Károly az Ujpalotai Lila Iskolában julius 5.-ig,
Eisenmayer Tibor a Studió Galériában julius 8.-ig mutatja munkáit, -mint a kulturális eseményeket ismertető rovatában közli a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 24. XXII. évf. 25. sz. 8. lap.

Boér Ferenc

„Torony és Zapa" o. 72x51 cm

XVIII. Veszprém megyei őszi tárlat Veszprém 1976

Balogi Muzeum

Boér Ferenc

Az amatőrök kiállításán fényképei szerepelnek.

(B.P.): A mai művészet és a közművelődés. Népművelés, 1942. ... 4.

Bóer Ferenc

Részvesz a kiállításon
(A katalógust lsd. Bányai Erzsébetnél)

XIII. Veszprémi Őszi Tárlat
1971. nov.

Bori Ferenc

részt vett az amatőrök kiállitásán (Mom) festményeivel

B. P.: A naiv művészet és a közművelődés

Nejsművelés 1972/7 39 old

megjina

Boér György

Csákón (Erdély) 1795-
ben Boér György, a Jakab
fia festette ki a fatemplo-
mot, még pedig kívül-
belül.

Téglás István: Az er-
délyi fatemplomok disze-
Művészet 1908. 95. l.

Szigetvári képei a XVIII. századból.

VIII. 161

Ø Boer László

III. e. ép hallg. 1941-42.
Kotsis-tanszék
Körorvos lakóházá-
nak terve.

Technika
1942. 265. l.
(ábrával)

folyóir.

h. 54

1 kat. 8°

Rocznik

Dla archelogów, numizmatyków
i bibliografów polskich
rok 1870
wydał Stanisław Krzyżanowski

1 – 287. 11.

BOÉR LENKE

Gödöllő

Gödöllői Városi M.
TKM 699

6 old.

BOÉR LENK ILONA

A Hargita Albuma közölte

Boér Lenk Ilona müveit és mühelyvallomásait.
Ld. Müvelődés, XXXVII.évf. 6.sz. 1984. junius. 23. old.

BOÉR LENK Ilona
Csikszereda, 1940. december 15.
Tképz. Főisk. Kvár, festő

Banner Erdély

telték, mert az eretne
lalták az üldöztetést,
igaz hithez. Az aszkéz
rasztás, stb. A munka
tatos teljesitése szin
fölismerése elvezetett
tisztaletben részesülj
dolgok véghezvitelével
teljesitésével érdemel
zedékek tiszteletét. E
lan összetevője, mind
rének /fama sanctitati
lett a nők ott voltak
esetében sem maradtak

Boer Lenke

gobelinszövő

irod

Petrovics Elek

A gödöllői telep kultúrtörekvéseiről

Magyar Iparmű-

vészet. 1909. 26. l.

Boér Lenke, gobelinszövő. A gödöllői telepen évek óta önállóan dolgozik.

Petrovics Elek: A gödöllői telep kulturtörekvéseiről. *Magyar Iparművészet.* 1909. 26. l.

Az 1900-as cückben Körösfőt Kriesch Aladár szövő üzemében önállóan dolgozott.

megrv

Boér Lenke

l.

Dénes Jenő

Körösfő Kriesch

Aladár

Bp. 1939-81-l.

baldo Ibi.

zázad első felében.

hajú, őszbe vegyült bajuszú
t balra hajtotta, jobb kezét
eszületet tart, ül; a Fiuisten
»I. N. R. I.« betük olvashatók;
en repül az utóbbi felé. Fölül
lhőkön térdelve és az Atya
A trón mögött balról, könyvet-
an és jobbról egy szent bottal
pal van ábrázolva. A trón
»SINIBALDVS. 1509.«

m. — Lelt. sz. 1232. — Véte-
ntinitől 700 lirán (627·90 K).
s 31-én (246–95). — Az elszá-
5 és az 1895 november 28-iki
— Az elszámolást elfogadta az
5–900) és az 1901 augusztus
901).
lajstr. 14. l. — Verzeichniss

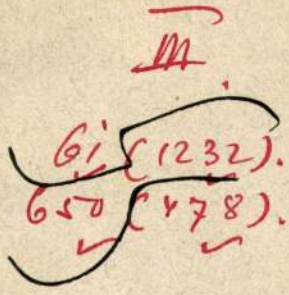

61

MDK

Boér Lenke, ip.müv.

Készitette a Nagy Sándor festöm. által tervezett Biblia c. gobelin-t.

A terv repr.-ja a mellékleten ./I.sz./

Magyar Iparmüvészet.1909. XII.évf. 1.sz. Melléklet.

MDK

Boér Lenke, ip.müv.

Belmonte Leo tanitványa, önállóan gobelint szö, a gödöllöi iskola tehetséges tagja.

A gödöllöi telep kulturtörekvéseiröl.
MIP. /1914 v.15?/ 26.1.

Boer Lenke

Boer Lenke „Biblia gobelinje"
megbutt, ahitatós ünnepi
falusi hangulatot árasztt.

Keserü Katalin: Müvésztelepek, csoportpsulások.
Müvészet, 1975. december - 10. oldal

Felvette:

Épületrajz:

Leírás:

Rajzi tükör:

Mértékarány:

Technika:

Eredeti:

Boer Lenke

Belmonte tanitványa

Az első években csatlakozott a gödöllői szövő műhely indulása /XXX/ után Körösfői mellé.

Komádi István:Az Iparművészeti Muzeum szecessziós gobelinjei a gödöllői művésztelep tükrében. Ip.műv.Múz. Évk. III-XXI-IV. 1960. 69-80.
73.1.

Boér Lenke, [ ]

L: Mihály Rersö

Nagy Katalin: Mihály Rersö: Izolda 7.

Nipszabadsag Bp. 1982 jan 31.

Boér Márton

csód
2

Csánky Dénes:

Erdély az ujabbkori magyar festészetben. Művészeti hetek. —

Kolozsvár, 1942.

32. l.

BOÉR Márton festő

TATARU, Marius: Art et histoire: étapes de développement dans la culture visuelle de la Transylvanie du XIXe siecle. - Revue Roumaine d'Histoire de l'Art

1. XVII, 1980
2. XVIII, 1981 91. p. tbl. + ill.

M. D. K.

Boér Márton festő.

* 1762. + 1830.

6 db stációkép

Olajfestmény (1821.)

Megsemmisült.

M. Kiss Pál: Boér Márton.

Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.

200. l.

M. D. K.

Boér Márton festő
* 1762. + 1830.

Dósa Gergely jogtudós arcképe (1802.).
Olajfestmény (repr.)
Kolozsvár.

M. Kiss Pál: Boér Márton.
Művészet. 1957. VII. é. f. 2–3. sz.

194, 200. l.

M. A. K.

Boér Márton festő.
*1762. +1830.

Csendélet. (1814.?)
Olajfestmény.
Helye: ismeretlen.

M. Kiss Pál: Boér Márton.
Művészet. 1957. VI. é. f. 2-3. sz.
200. l.

M. D. K.

Boér Márton Jestő.
* 1762. + 1830.
Rudnai Sándor képe.
Olajfestmény (1817–1821.)
Megsemmisült.
M. Kiss Pál: Boér Márton.
Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.
200. l.

M. D. K.

Boér Márton festő.

*1762. †1830.

Szt. László vizet fakaszt.

Olajfestmény (1821.)

Marosvásárhely.

M. Kiss Pál: Boér Márton.

Művért. 1957. VI. é. f. 2-3. sz.

200. l.

M. D. K.

Boér Márton festő
* 1762. + 1830.

Dósa Elek, jogtudós arcképe (1826.)
Olajfestmény (repr.).
Marosvásárhely.
M. Kiss Pál: Boér Márton.
Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.
198., 200. l.

M. D. K.

Boér Márton festő.

* 1762. + 1830.

Korniss Mihály arcképe (1827.)

Olajfestmény.

Kolozsvár.

M. Kiss Pál: Boér Márton.

Művészet. 1957. VII. é. j. 2-3. sz.

200. l.

M. D. K.

Boér Márton festő.
*1762. + 1830.

Zászlók, címerek és egyéb díszítések festése. 1817 és 1831 között.

Ismeretlen.

M. Kiss Pál: Boér Márton.

Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.
200. l.

M. D. K.

Boér Márton Jestő.
* 1762. + 1830.
Apollo, Mars, Igazság.
Falfestmény (1814–21.)
Megsemmisült.
M. Kiss Pál: Boér Márton.
Művészet 1957. VI. é. f. 2–3. sz.
200. l.

M. D. K.

Boér Márton Jestő.
* 1762. + 1830.
Ferenc császár képe.
Falfestmény (1817–1821.)
Megsemmisült.
M. Kiss Pál: Boér Márton.
Művért. 1957. VI. é. J. 2–3. sz.
200. l.

M. D. K.

Boér Márton Jestő.
* 1762. + 1830.

Ferenc császár Jelesége.

Falfestmény (1817–1821.)

Megsemmisült

M. Kiss Pál: Boér Márton

Művért. 1957. VI. é. J. 2–3. sz.

200. l.

M. D. K.

Boér Márton Jestő.
*1762. +1830.

Solon képe.
Falfesturény (1817–1821.)
Megsemmisült.

M. Kiss Pál: Boér Márton.
Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.
200. l.

Boér Márton festő. M. D. K.

*1762. +1830.

Múzsák két csoportban.

Falfestmény (1817-1821)

Megsemmisült.

M. Kiss Pál. Boér Márton.

Művért. 1957. VI. é. f. 2-3. sz.

200. l.

Boé Márton

festő

~ ről: M. Kiss Pál: Boé Márton 1762-1800
/Művtört. Ért VI. 1957. 192./

A magyarországi műv tört-i. 380.
Csviae 1970.

Boér Márton /1762-1830/

Kiss P. tanulmánya MÉ VI.1957.2-3p.192-203

Művészet és felvilágosodás Akadémia Kiadó1978

Zádor Anna:A felvilágosodáskori művészet kutatásának kérdései 11a

Boér Márton festő

M.D.K.

18 n.

munkássága alig ismeretes

Kanyis, hagy. müv. Bp. 1960 450

M.D.K.

Boér Márton,festő.XVIII.sz vége

Alig van ismeretes munkája.450.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Bpest.Minerva.1960

MDK

Boér Márton

Biró Béla dr.: Sikó Miklós élete és müvészete 1818-1900. Kolozsvár, 1944.

M.D.K.

Boér Márton, festő

nevét említi a szerző Koreh Zsigmond alig ismert művészkortársai között.

Dr. M.Kiss Pál: Bikfalvi Koréh Zsigmond /1761-1793/

Művészettörténeti Értesitő, 1968. XVII.évf. 1-2.sz.

98. old.

Boér Máton

Lsáb III. 30

Brijdoo h. n. VIII 143.

Bocz Márton

festő

1824. Marosvá-

sárhelyen

LykaMagyműI300-50 289.1

Boer Márton, festő. 72

1762 Kolozsvárón, ruh. 1830.
Zsibón járt iskolába. Mint ~~fi~~
művén autodidakta. Tele-
ki Mihály gr. ei Gál János
gazdatisztjeként kezdte
meg pályafutását, majd Pet-
ki József gr. marosszentgyör-
gyi birtokos jószágigazatója volt
került Marosvásárhelyre, hol
1800. a városi képviselőtestü-
let tagjává választottak.
1809-10. városi pénztáros volt
Marosvásárhelyen. Szabad-
idejében állandóan festeje-
tek. Élethű arcképeiert
kortársai meg becsülték.
Legismertebb műve Mátyus
István marosvásárhelyi

orvos képmása, melyet
1785 festett, amely Kodl Ke-
lemen Pécsi Püspöki mester-
tőlen az orvosi Ó-Új Uccai
Uccai [illegible] Házában
1787. július meg. [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]

egy 188 eves csergedi nőt az
zolokepe az Erdélyi Muzeum-
ba. Az emlitett muzeumnak!
A nobanforgo muzeumok lel-
tárai mitten tudnak e
képekről.

Aranka György törvényszéki
biró, az erdélyi nyelvmivelő
társaság alapitójának 2 ek
A rekepet a bpesti Nemzeti
Muzeumszanása Bocz
Mátyás festőrapotta de
eddig nem kerüli elő.

Szinyei M. Erdélyi I K
224 l.

Boér Márton festő

Pótlás Szendrey-Szentiványi
lexikonjának 221.lapjához

Gyilkosságot követett el.
Aranka György arcképét 1806-ban megfestette
Tudományos Gyüjtemény 1818.XII.kötet 77.lsp

Székely Márton:

Méltóságos Aranka György úrnak élete
c. cikk

77.l. leírja Aranka Gy. hálsejét, majd
ig folytatja: Hanem ezeket legjobban ki-
mutatja az Aranka képe, melyet 69 éves
korában iratott le Krasnai Mlyos Camera-./.

Scitovszky János herczegprimás 1856

Öv.

Av. Külső körirat: NAGY-KÉRI SCITOVSZKY KER. JÁNOS CARD. ÉRSEK ÉS MAGYARORSZÁG HERCZEGPRIMÁSA.
Belső körirat: SZÜLET. 1785. NOV. 1-ÉN — ÉRSEKNEK KINEVEZTETETT 1849. ÉVBEN
Közepen jobbaldali dreksin

Rev Fem felkörben: AZ ESZTERGOMI BASILIKA.
Közepen: azesztergomi bazilika. Lenn 5 sorcsaságpró betűkkel: KELDETETT 1822 ÉVBEN BESZENTELTETT — 1856 AUGUST. 31-ÉN NAGY KÉRI — SCITOVSZKY CARD. ÉRSEK ÉS — MAGYARORSZÁG PRIMÁS — ÁLTAL.
Pracman: BRITANNIEN — METALL
Átm. 4705 m/m

Boér Márton (~~vagy~~ Károly?) festő

Gróf Teleki Mihály gardadísztjeként kezdte pályafutását, 1800-tól Marosvásárhelyt több városi hivatalt viselt, miközben a vár melletti utcában szorgalmasan festegetett. Üdvözítőnk Kinszenvedéseinek fokozatait hat különböző képén örökítette meg.

KiP. 95. l.

Boér Márton

Festő

l.

Márk Barőnélet

5. l. 31. l.

Márkosfalvi Barabás

M. Önéletrajza.

Kolozsvár, 1944.

31. l.

Barabás emlékiratáiban bizonyos stacióképeket említ

ter dienen musste, wiewohl die Standbild
det waren. Sicherlich aber ist ihnen all
eindruck gemeinsam gewesen, der sich eb
tonischen Ganzen ergibt. Höchst lehreich
den bartlosen, die Bare tragende, Männerg
die den Baldachin, oder einen andersartig
kraftvoll und stolz dazustehen und von d
ten die erwähnten Gestalten des Reliefs
Gesichtsausdruck alle Anzeichen ihrer mü

Auf diesen Säulen d
ben, von der aber sowenig erhalten ist, da
ten struktiven und formalen Vorbehalten
ein einziges Zierstück, welches mit keine
setzt werden kann, aber bei der vollständ
oberen Abschluss gehört haben muss. Es ha
liges Pflanzenmotiv /Krabe/, welches zwei

Boér Márton, festő. A XVIII. század végén Kolozsvárt működött. 1785-ben megfestette K. Mátyus István orvos arczképét, mely Kohl Kelemen rézmetszetében 1787-ben Mátyusnak Ó és Új Diaetetica cz. művében jelent meg.

Barabás Miklós festő feljegyzése Szegedy-Maszák Hugó úr birtokában. — *Szilágyi István:* Adalék a magyarországi képzőművészek névsorához. *Tört. Tár.* 1880. 159. l.

Boer Márton

Getse Dániel
arckepe
Erdélyi univérze-
ti kiállítás
1941. 37 l.

Boér Márton
festő
Getse Dániel arc-
képe, a maros-
vásárhelyi ref.
koll. tulajd.

Iml.

Boér M. festő

Mátyás István
archepe 1785-ből -
Rézm.
repr.

Siklóssy László dr -

A magyar sport ezer
éve. I. k. Bp. 1927.
405. l -

Bocit M.

Kibédi Mátyus István
arcképe 1785-ből
rézm.

Magyary Kossa Gyula dr.:

Magyar orvosi emlékek.
I. kötet. Budapest, 1929.
178. l.

NEMZETKÖZI VÁSÁR
MESSE FOIRE
BUDAPEST

BUDAPEST
1940
AP
-5 24

NEM
MES

Boér Márton festő
/XVIII- XIX sz./
Getse Dániel képm./Olajf./

Erdélyi Müv. Kiáll. 1941. Kolozsvár

Boér Márton, festő

Mátyus István

Gecse Dániel

Győri Mihály:
Marosvásárhely régi és uj képzőművésztehetségei
Székely Nép, 1943. augusztus 18. 4 l.

M. D. K.

Boér Márton festő.

* 1762. † 1830.

Mátyus István orvos arcképe.

(1785.)

Olajfestmény. (repr.)

Marosvásárhely.

M. Kiss Pál: Boér Márton.

Művtört. 1957. VII. é. f. 2-3. sz.

193. 200 l.

BÖÉR (BOÉR) Márton (Bóér)

*1762 — 1793 ?

1761

1785 Mátyus István oroos archépe

Getse Dániel archépe

Garas Kom. sz. 150, 210,

M. D. K.

Boér Márton festő.
* 1762. + 1830.

Aranka György, író arcképe (1806.)
Olajfestmény (repr.)
Marosvásárhely.
M. Kiss Pál: Boér Márton.
Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.

195., 200. l.

M. D. K.

Boér Márton festő.
*1762. + 1830.

108 éves csergedi román nő.
Olajfestmény. (1813.)
Helye: ismeretlen.
M. Kiss Pál: Boér Márton.
Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.
200. l.

M. D. K.

Boér Márton festő.
* 1762. + 1830.

Jecse Dániel, orvos arcképe (1810)
Olajfestmény (repr.)
Marosvásárhely.
M. Vitis Pál: Boér Márton.
Művészet. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.
196., 200. l.

Boér Márton

úrod

Benkő K.ároly: Marosszék

~~leírása~~ 70. l.

ismertetése. Kolozsvár

1868-69. 70. l.

megjöv

Boér Márton

festő

laid.

Biró Erdmuv.

157. l

követésre méltó mintaképének. Ebbe a perspektivikus csalódásba Vasari is belecsik, amidőn Brunelleschi és Donatello művészetéről írva kiemeli, hogy a régi jó művészet emlékeit tanulmányozták, amin antik mintaképek értendők. Nincs itt szó tudatos antik utánzásról, hanem nemzedékről nemzedékre átadott formák és elemek továbbéléséről. Olyan hagyományokról, melyeket Itáliában a szem előtt lévő antik eredetű emlékek legiója állandóan ébrentartott.

Ha az ókori művészet emlékei ily erőteljesen alakították Toszkána építészetét, fokozott mértékben kellene ezt feltételeznünk *Rómában*. Az emlékanyag azonban bizonyos mértékig csalódást okoz. A politikai helyzet, belső forrongások, majd az investitura harc nem kedvezett az építőtevékenységnek, sőt még a nagy építtető pápák is a XII. század folyamán inkább a megrongált, omladozó bazilikák helyreállításán, mint újak építésén fáradoznak. Az antik örökséghez való ragaszkodás inkább részletformákon és a korára-

MAGYAR RÉGÉSZETI MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
ÉS ÉREMTANI TÁRSULAT
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI SZAKOSZTÁLY
Budapest, Üllői-ut 33-37.

M E G H I V Ó

a Szakosztály 1952. április 18.-án, pénteken d.e.9 órakor az Eötvös Lóránt Tudományegyetem Érem és Régiségtani Intézetében /Trefort-u. 8.II.em./ tartandó

f e l o l v a s ó ü l é s é r e.

Tárgy:

N.Kiss Pál: Boér Márton művészete.

Az előadást vita követi.

Budapest, 1952. április 8.

SZAKOSZTÁLYTITKÁR.

F.k.: dr.Meller Péter.

Boér Márton

Boér, Zoltán

Festményeket restaurál.

Ehrenströmsgatan 3, Malmö, Sverige

International Directory of Arts. 8th Ed. 1965/1966. II. /Ed.: H. Rauschenbusch/, Berlin, é.n. Deutsche Zentraldruckerei AG. 1005-1861 l., ill.,

1813. l.

Boér Zoltán festm. restaur.

magyar származású művész, Ehrenvärdsgatan 3, Malmö, Sverige

International Directory of Artists I.

Berlin, 1965/66 közlése alapján

Vertreter der Romantik malte B. neben Portr. und Genre während seiner Schaffenszeit in Friesland vorwiegend relig. Motive, meist als Altarbilder ausgeführt, z.B. *Auferweckung des Lazarus* (Woudsend, Kirche) und *Bergpredigt Christi* (Heerenven, Kirche). In seinen Landschaften zeigt er vorzugsweise Ansichten Italiens, wie er auch in den hist. Darst. teilweise ital. Vorbilder aufgreift. Sein Gem. *John Howard, in einem ägypt. Gefängnis Brot austeilend*, 1828 (Dienst voor's Rijks Verspreide Kunstvoorwerpen), stellt für die Niederlande ein eher seltenes Motiv und ungewöhnl. Bildkonzeption dar und basiert auf einem Vorbild von Arturo Basoli. Daneben malte er auch Miniatur-Portr. in Wasserfarbe auf Elfenbein. In ausländ. Mus. kopierte B. häufig nach bekannten Vorlagen. Gem. bei Christie's in Amsterdam, Aukt. v. 19. 4. 1984. Schüler: Otto de Boer, Cornelis Bernudes Buys, Wytze de Haan, Jurjen de Jong, Gosling Posthumus, Hendrik Schaaff, Johan Joeke Gabriel van Wicheren. 🏛 LEEUWARDEN, Fries-Mus.: Eltern und Schwester des Maler, 1820; Sitzender Windhund in Landschaft, 1822; Selbst-Portr., 1824; Fischmarkt in Leeuwarden, 1838; Nikolausfest, 1844; Atelier des Malers, 1851; Jocobje Soeting, 1854; Ybeltje Dijkstra. – Sted. Kunstverzameling, Arch.: Apollo; allegor. Darst.; Zchngn. OLDENZAAL, St. Plechelmus Basiliek: 12 Kreuzwegstationen, 1847. 👁 *G:* 1820–46 Amsterdam / 1853 Leeuwarden / 1910 Rotterdam. 🕮 ThB IV, 1910. *Scheen*, 1981. – *G. Marius*, Die holl. Malerei im 19. Jh., B. 1906, 92; *R. W. Scheller*, Een romant. gevanenis-scène van O. de B., Oud Holland 79:1964, 178–184; De kunst van het moederschap : Leven en werk van nederlandse vrouwen in de 19de eeuw (Ausst.-Kat.), Haarlem 1982, 104 (Abb.). U. R.

Boer, *Otto de*, niederl. Porträt- und Genremaler, * 1830 Amsterdam, † 27. 3. 1854 Leeuwarden. Schüler von Otto de Boer. Mitgl.: 1847–48 Pictura, Groningen. 🕮 *Scheen* I, 1969. T. Gr.

Boer, *Saskia de*, niederl. Bildhauerin, Zeichnerin, * 22. 4. 1945 Amsterdam. Stud.: Rijksnormaalschool voor Tekenleraren ebd. bei Gerrit van 't Net; Kunstnijverheidsschool in Amsterdam. Tätig ebd. Reisen nach Ibiza und London. Seit 1968 tätig in London. – B. gestaltet figurative Plastiken mit der Ikonogr. der Pop Art und benutzt hyperrealist. Illusionen. Bis 1970 schnitt sie ihre naturnahen Figuren aus Schaumstoff und kostümierte sie real. Später gestaltete sie Tonmodelle, die in Latex oder Fiberglas ausgeformt wurden. Sie stellt verkleinert die Stars des Films und der Kunst dar, z.B. *Mona Lisa*, 1970, *La jeune fille à la perle*, 1975 (aus „Das Atelier" von Jan Vermeer), *Marilyn Monroe*, 1977 (Kunststoff, Farbe, Stoff, Glas). B. läßt z.T. die Körper dreidimensional aus einer zweidimensionalen Bildebene hervortreten, z.B. *Venus von Urbino – nach Tizian*, 1973 (Mischtechnik). Für eine Dokumentation der Sunday Times „Markers of the 20th c." porträtierte sie prominente Zeitgen. Das Resultat ihrer Entwürfe ist eine Zusammenfassung mehrerer fotogr. Vorlagen. Sie beabsichtigt nicht eine krit. Reflexion des Starkults, höchstens eine Ironisierung. Ziel ist es vielmehr, eine Irritation beim Betrachter zu erreichen. B. entwirft auch Plakate. 🏛 DUISBURG, Wilhelm-Lehmbruck-Mus.: Marilyn Monroe, 1971. WIEN, Mus. für Mod. Kunst, Slg Hahn: Liz Taylor, Mischtechnik, 1969. 👁 *E:* 1973 Köln, Gal. Thelen / 1976 London, Whitechapel Art Gall. – *G:* 1970 Recklinghausen, Städt. Kunsthalle: Zeitgen. / 1971 Berlin, Haus am Waldsee: Die Puppe – Aspekte zum Bild der Frau (Wander-Ausst.) / 1972 Essen, Gal. Thelen / 1984 Wiesbaden, Slg Ute und Michael Berger: Multiples und Objekte (Kat.) / 1986 Duisburg, Wilhelm-Lehmbruck-Mus: Das Bild der Frau in der Plastik des 20. Jh. (Kat.). 🕮 *Scheen* I, 1969; *Bénézit* II, 1976; *Thomas/de Vries*, 1978. – *D. Honisch*, S. de B., Schr.-Reihe des Förderkreises des Wilhelm-Lehmbruck-Mus. e. V. 1973/74 (5) 4 s.; Kunst 88:1976 (11) 672; *U. Kultermann*, Vermeer, versions mod., Connaissance des arts 302:1977 (Apr.) 94–101; *N. Treadwell*, Sex occupation female artist : the art of comtemp. women, Lo. 1984, 26–31. – Mitt. I. Kleinebrahm, Stuttgart. U. R.

Boer, *Vladimir Aleksandrovič*, russ. Bühnenbildner, * 22. 5. 1950 Krasnojarsk, lebt in Moskau. Stud.: 1974–80 HS für Theater, Musik und Kinematographie Leningrad (St. Petersburg) bei Dmitrij Vladimirovič Afanas'ev, Igor' Alekseevič Ivanov. – Bühnenbilder u.a. für Theater in Irkutsk, Tallinn, Helsinki (Schwed. Theater), Moskau (u.a. MChAT, Vachtangov-Theater, Viktjuk-Theater), z.B. nach M. A. Bulgakov, *Master i Margarita*, 1985; L. N. Tolstoj, *Anna Karenina*, 1989, in denen B. Realismus mit metaphor. Elementen verbindet. 👁 *G:* ab 1982 u.a. Moskau: 1986 Republik-Ausst. und 1987 Allunions-Ausst. der Künstler von Theater, Film und Fernsehen (beide Kat.) / 1989 San Diego (Calif.). 🕮 Teatr 1990 (2) 97. K. Chačaturjan

Boer, *Wilhelmus de*, niederl. Maler, Zeichner, Radierer, * 26. 6. 1880 Leeuwarden, † 30. 3. 1966 Amsterdam, lebte in Rotterdam, Den Haag, Amsterdam, Laren, Velsen. Schüler von Johannes Gerardus Heijberg in Rotterdam. – Bevorzugt Landschaften und Stilleben. 🕮 *Waller*, 1938; *Scheen* I, 1969. T. Gr.

Boér, *Zoltan von*, ungar.-schwed. Maler, Konservator, * 1924 Transsylvanien, lebt seit 1951 in Malmö. Stud.: 1947 KA, Budapest; 1948 KA, Rom; 1949 EcBA, Paris. – B. malt v.a. imaginäre Portr. und Stilleben mit trag. Inhalten in surrealist. Verfremdung, ausgeführt in der lasierenden Maltechnik des 15. Jh. und mit einem minutiösen Hang zu Details (z.B. behaarte Warzen). In seinen melancholi. Bildern widmet er sich häufig der Vanitasproblematik und Themen vom Totenkult mit Darst. geschlechtsloser Wesen wie Engel und Dämonen. 🏛 GÖTEBORG, Konst-Mus. NORRKÖPING, Konst-Mus. STOCKHOLM, Mod. Mus. UMEÅ, Mus. WASHINGTON, Slg Marc Moyen. 🕮 Konstlex., 1972; SvK, 1974; *Bénézit* II, 1976. – *E. Wretholm*, Mod. svenska konstnärer, Uddevalla 1969, 31; Konstrevy 45:1969, 134 s. K. F.

Boerbach, *Johann*, dt. Zimmerer in Köln, 1509–13 als Schildgeselle und 1529–33 als Stadtzimmermann belegt. 🕮 *H. Vogts*, Das Kölner Wohnhaus bis zur Mitte des 19. Jh., II, Neuß 1966, 682. C. P.

Börel, *Jakob* → **Börl,** *Johann Jacob*

Börén, *John (John August Gustaf)*, schwed. Maler, * 6. 6. 1903 Hököpinge, dort ansässig. Autodidakt. 1949 Studienreise nach Italien und Frankreich. Mitgl. der Reichsorganisation der schwed. Künstler und des Künstlerklubs Schonen. – Arbeitete v.a. mit Wachskreide, auch in Öl, Tempera, Aqu. und Pastell. Landschaften, Stilleben, Interieurs sowie Motive der Naturmystik der Trolle, außerdem ornamentale Malereien von Baumdarstellungen mit ähnlichem Symbolgehalt. 👁 *E:* 1932, '37 Trelleborg / 1941, '49 Malmö. 🕮 *Vollmer* I, 1953, SvKL I, 1952; SvK, 1974. W. St.

Börer, *Blasius*, dt. Baumeister, tätig 1490–1504 in Görlitz und Leipzig. B. gilt als Schüler von Conrad Pflüger. Als Parlier von Pflüger war er neben Urban Laubanisch 1490–97 an der Voll. und Einwölbung der Peter- und Paulskirche in Görlitz beteiligt. Davon zeugen Inschr. am Bau und 1490, '91, '95 urkdl. Erwähnung in Bauverträgen. Etwa 1494–97 vermutl. mit der Ausführung des Gewölbes der Thomaskirche in Leipzig betraut. B.s Mitwirkung an der 1481–1504 erb. Anlage des Hl. Grabes in Görlitz ist faßbar für die zweite Bauphase der Hl. Kreuz-Kapelle, wo er am Obergeschoß unter Leitung Pflügers mitarbeitete. 1497–1504 beendet er dann den Bau als leitender Werkmeister

(urkdl. erwähnt 1498). Fü
tität B.s mit dem 1492–95
es keinen Nachweis. 🕮
Neues Arch. für sächs. Ge
per, Die Kap. zum Hl. I
Bau-Gesch. und Ikonolo
sen, Festschr. W. Schube
id., Görlitz, L. 1972, 58.
mek, Die Thomaskirche
Denkmal 5/5A), 24; *F.*
Hausanlage der Spätgotik
27 s.; *Dehio*-Sachsen, ?,

Börer, *Conrad* → **Böh**

Börer, *Hans*, dt. Male
liefert. 🕮 ThB IV, 191
Nürnberger Ratsverlässe
1618, W. 1904, Nr 728
N. F., 11–13).

Boeres, *Franz*, dt. Zei
Bildhauer, * 4. 9. 1872 Se
Zunächst priv. Malunterri
stadt; 1886–92 Stud. an d
Wiese (Aktzeichnen, Mod
(Kunstgewerbe). 1892 Un
an der kunstgewerbl. Werl
Niederlassung als selbstän
freier Mitarbeiter bei den
Fahrner. Fertigt u.a. auch
haus P. Bruckmann & S
arbeitenden Firmen Siefe
Co. in München und für
fast zwei Jahrzehnte als
Gestaltung, die Möblierun
Villa von Robert Bosch
und Tübingen der übrigen
1918 Tätigkeit in der Kr
liert er Haus und Atelier
zug in eine kleine Dach
len erlaubt. 1947 Ehrenbü
Währungsreform verarmt
von Restaurierungsarbeit
und vom Verkauf seiner
mit Karl Schickhardt, Hei
Reisen nach Paris (1900)
St. Louis, Welt-Ausstellu
B. seit seiner Akad.-Zeit
einander, in denen er vers
geben. Um 1900 reduzier
reine Umriß-Zchng, die t
1920 entsteht unter dem E
derbuch vom Tode. In 52
auf sarkast. Weise mit de
ander. In seinen Spätwerl
Form von Triptychen. Dab
ter Form über alltägl. wic
schen. Als Designer entwa
dem Geschmack der Auft
heit kennzeichnen die Bo
dagegen die Einrichtungsg
gende B.-Sonder-Ausst. I
Gestaltungsvorschläge für
malungen, Stukkaturen, I
für die Fa. Bosch. Zw.
als Bildhauer und orienti
Er fertigt v. a. Portr. un
plast. Ornamenten und Sk
Jahren zeigen seine Figu
rung. Beim Entwerfen vo

Boérné Undi Mariska

A Magyar Képzőművésznők kiállitása a Nemzeti Szalonban c. tárlatot ismerteti m.sign.-val /Margitay E./
Boérné Undi Mariska erős portréi, interiörjei, és a Biró Máté legendáját ábrázoló gyönyörü üvegablakaival szerepel. Vonal és szinérzéke, dekorativ tudása messze kiemeli társai közül.

Kallivoda Kata "Éjféli misé"-je csupa szinbeli finomság. Minden képe tudásról, erőről tanuskodik.

Kazacsay Gerőné két vászna méltó az elismerésre.

Klammer Mariska tájképei gyönyörködtetőek.

folytatását lásd a 2-es sz. cédulán.

Életm, Bp. 1916. márc. 12. VIII. évf. 11. sz. 259. lap.

Boérné Undi Mariska

Komáromi Kacz Endréné tizenkét akvarelljéről mondja a kritika: technikai készsége mellett is kissé klisészerü,

Raynerné Istvánffy Gabriella ugyanugy hat, mint Komáromi Kacz Endréné müvei.

Rauscher Juliska képei valóságos oázist jelentenek.

Sidló Ferencné talentumos akvarelljeit kiemeli a kritika,

Somló Sári Vajda János szobrát szintén megdicséri a kritikus,

Tótváradi Korniss Elemérné csipkéi szépek.

Élet, Bp. 1916. márc. 12. VIII. évf. 11. sz. 259. lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Boor Vera

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1966 MÁJ 18.

Pannónia aranya

A meghívott vendégek, — pontosabban — üzletfelek: vendéglátóipari és idegenforgalmi szakemberek Baranyából, a szomszédos megyékből és Budapestről. Az árubemutató előtt megnéztük a pincét. Szakemberek lévén — láttak ők már ilyent —, de mégis megragadta őket a ragyogóan tiszta, rendezett, többszintes és több mellékágas pince hatalmas aránya. A II-es szinten négy megyéből (Baranya, Tolna, Somogy és Zala) származó vörösborok, a III-as szinten fehérborok és ezen belül is könnyed vagy nehéz jellegű borok, a jóég tudja hány fajta szőlőből. A legnagyobb fahordó 201 hektoliteres, amelynek tartalma fedezné Pécs talán egyik legforgalmasabb vendéglőjének, a Lokomotívnak hétheti igényét. Aztán bormúzeum egyik szinten, bormúzeum a másik szinten: rácsos, lakattal zárt ajtók mögött patinás palackok százai őrzik évtizedek óta a mecseki-siklósi-villányi hegyek talajának, napfényének zamatát, tükrét.

Fönt, a pincelejáratból nyíló szépen és stílusosan berendezett bemutatóteremben, Lantos Ferenc pécsi képzőművész — egész falrészt átfogó szép mozaikfala alatt — került sor az árubemutatóra az igazgató, Kurucsai József irányításával és Bödő János osztályvezető közreműködésével. Kóstoltuk a borokat, wermouthokat, koktéleket s mondhatnám azt, hogy egyik „jobb" volt, mint a másik, „jóízűek", „zamatosak", mindig az „ízlett" legjobban, amit utoljára hoztak, de ezek banális és egyáltalán nem szakkifejezések. Inkább a borok rövid kis nacionáléját: siklósi rizling 12.5 fokos, 1964-es évjáratú, siklósi tramini 13 fokos, 1964, villányi burgundi 12.5 fokos, 1965, villányi medoc 12.5, 1964, Pannonia Arany, Pannonia Rubin 16—16 fokos, aztán Zengő, Kristály, Tenkes, Matróz, Parázs, Menyecske és egyéb nevű koktélok, amelyeknek alapanyaga a Pannonia Arany és Rubin wermouthok.

A célja ennek a bemutatónak: a vállalat új borféleségekkel mutatkozott be a szakembereknek, véleményüket szívesen vennék a most megismert italokra vonatkozóan, tekintettel a növekvő idegenforgalomra. Amit még megtudtunk: változott — világviszonylatban is — a borfogyasztók ízlése. Hosszú évtizedeken át a kissé ress vagy kesernyés borok divatoztak. Ma a könnyed, friss, kissé édeskés borok iránt nagy a kereslet. Ez utóbbi jellegű borokat eddig főként import útján szerezték be, most a hazai borászat szeretné ezt produkálni. Műszaki fejlesztés: hazánkban alacsony a palackozott borok mennyiségi aránya. Ezt növelni kell: 1970-re el kell érni az évi 650 ezer hektó kapacitású palackozást. Ebből a pécsi Borforgalmi Vállalat feladata: évi 100 ezer hektó — lehetőleg mecseki, siklós-villányi, szekszárdi — bor palackozása. A palackfejtő egyébként most épül, illetve a korábbi épületek átalakítása van folyamatban a Batthyány utcában és korszerű NDK-ból származó berendezés beépítésével ez év októberében indul is a munka.

Pezsgőgyártás. Tíz esztendeje kísérleteznek mintegy hatféle pezsgő előállításával. A kísérletek tulajdonképpen már a befejező stádiumban vannak. Már Kanadából érdeklődnek a mecseki pezsgő iránt...

A vállalat egyik új áruja: a Pannonia Rubin és a Pannonia Arany. Több éves kísérlet gyümölcse ez is. A tizenhatfokos wermouth-jellegű ital ízét, zamatát hiába is idézném szavakkal. Meg kell ízlelni, egyébként karácsony óta kapható bárhol az országban. A „szülőatyja" Bödő János osztályvezető és kis kollektívája. A csomagolásról annyit: nincs az országban még egy ilyen szép, ízléses — Boor Vera budapesti képzőművész címkéjével ellátott — palackáru, mint ez. Ami ezután jön: pécsi malaga, amelynek címkéjét most készítik egyik fővárosi nyomdában. Később, karácsony előtt talán, megjelenik az aperitif-jellegű negyedik itala is a vállalatnak.

A szakemberek — őszintén és joggal! — elégedettek. Ami az egész bemutatót illeti: örvendetes — és feltétlenül elismerésre méltó — a vállalat kezdeményezése, miszerint — jobb meghatározás híján — az „ipar" meghívja a kereskedelmet, vagyis a piacot, hogy közösen döntsék el, mi az egyre kényesebb fogyasztó igénye?

(Rab)

nehéz

nűsorán

Rafail Goldin rendezte a filmet, melyet bizonyára szívesen néznek meg a fiatalok és a jégkorong hazai hívei.

A Kossuth mozi délelőtti előadásai:

19—20 Jégkorongozók.
21—23 Minden kezdet nehéz.
24—25 A szárnyas Fifi.

*

Kívánságsorozat a Kossuth moziban:

23-án, hétfőn este 9 órakor: Füst. (Szélesvásznú olasz film).

*

Szélesvásznú filmszínházaink különelőadásai:

Hidas: 23-án: Doni elbeszélés, Hosszúhetény: 20-án: Ordasok között, Mágocs: 23-án: Egy nyáron át táncolt, Mohács: 25-én: Egy éjszaka szerelme, Vasas: 23-án: Légy jó mindhalálig.

*

A széles vándormozi Aztazás a léggömbön c. színes, szélesvásznú filmet vetíti 19-én Görcsönyben, 20-án Zalátán, 23-án Kővágószőllősön, 24-én Szalatnakon. (x)

baloldalára, [illegible] Trabanttal. Mészáros súlyos, de nem életveszélyes sérülést szenvedett. Bűnvádi eljárás indul ellene.

VASÁRNAP

A 6-os számú főútvonalon a hirdi elágazásnál *dr. Bedő István* személygépkocsijával meg akarta előzni a vele azonos irányban közlekedő, majd az úttest közepére húzódó és hátrakanyarodási szándékát szabályszerűen jelző Tuli István motorkerékpárját. A körülbelül 80 kilométeres sebességgel haladó személygépkocsi összeütközött a kanyarodásban levő motorkerékpárral, aminek következtében Tuli és pótutasa, Pálfi Istvánné felbukott. Az ütközés után dr. Bedő elvesztette uralmát a kocsi felett és az úttesten pörögve, az ütközés helyétől 62 méterre a baloldali útpadkáról lesodorta az ott álló Fodor Máriát és Pusztai Terézt. A gyalogosok, a személygépkocsival együtt az úttest melletti meredek partú, 30 méter mély szakadékba zuhantak, ahol a gépkocsi fát kidöntve, 18 méter után a tengelyén egyszer átfordulva, jobb oldalára dőlve egy fa tövében megállt. A baleset következtében a motorkerékpár pótutasa, Pálfiné combtörést, a gyalogosok könnyű sérülést szenvedtek, a személygépkocsi utasai nem sérültek meg. Dr. Bedő ellen bűnvádi eljárás indul.

HÉTFŐ

Sellyén *Huszti Lajos* taposó kerékpárjával balra kanyarodott és összeütközött az előzésben levő Gyarmati László motorkerékpárjával. Mindketten súlyos, de nem életveszélyes sérüléseket szenvedtek. Huszti ellen bűnvádi eljárás indul.

Műszaki hiba következtében leszaladt az úttestről és felborult mikrobuszával *Szántó Katalin* Szulimán közelében. Az utasok közül Biczó Magdolna könnyebben megsérült.

— **Negyvenötezer** méter mozaiklapot tek eddig a Pécsi gyárban. Az elmúl egy újítás nyomán a rakodólapos szár nek során a csi közvetlenül a szá kerülnek a csem[illegible] másodszori mozgatással a gépkocsikra, illetve vagonokba. Az új szárítási mód az anyagmozgatás egyszerűsítésén túlmenően lényegesen javítja a csempék minőségét.

— **Áramszünet** lesz május 28-ig 7—17 óráig Málom község, Megyeri szőlő és Mesterséges Mestermékenyítő területén. — 19-ig 7—17 óráig Kiss E. u., Béla u., Rippl R. u., Ujvilág u., Pósa L. u., Torda u., által behatárolt területen. — 18-án 7—16 óráig Rózsa u., Táncsics M. u., Bolyai F. u., Gyulai Pál u., Honvéd tér, Kertváros u., Losonczi u., Pannónia u., Galamb u., Nyárfa u., Ág u., Gárdonyi G. u., Tolsztoj u., Keszüi u. által behatárolt területen. — 19—21-ig 7—16 óráig a Páfrány u. nyugati oldal, Baranyai u., Ürögi fasor, Liliom u., Pálma u., Hóvirág u., Jácint u., Levendula u., Rozmaring u., Hajnalka u., Gyöngyvirág u., Őszirózsa u., Brassó u., valamint a Szarkaláb u. által behatárolt területen. (x)

Dolgozókat felvesznek

Férfi munkásokat keresünk sajtkezelői munkakörbe. Jelentkezés: Pécs, Felszabadulás u. 16. Központi Sajtérlelő. 2199

*

Pécsi Sütőipari Vállalat alkalmazna villanyszerelő szakmunkásokat. Jelentkezés a vállalat munkaügyi előadójánál, Pécs, Zsolnay Vilmos u. 61. 25. 562

●

— **Családi estet** rendez hálvacsorával május 21-én, szombaton este 6 órai kezdettel a III. kerületi Alajos utca 2/2. sz. helyiségében a szigeti körzeti Hazafias Népfront. Szeretettel várják a környék lakóit.

— **A Liszt Ferenc** Állami Zeneiskola igazgatósága közli, hogy május 19-én, csütörtökön délután 5 órakor lesz az utolsó növendékhangverseny a Liszt-hangversenyteremben. — Szülőket és érdeklődőket szívesen lát az igazgatóság.

— **Zenei tanfolyam** növendékeinek hangversenye ma este 6 órakor lesz a Pécs város Doktor Sándor Művelődési Házban (Déryné u. 18.). Műsorlapok megváltása a helyszínen. (x)

●

Időjárásjelentés

Várható időjárás szerda estig: nappali felhőképződés, helyenként záporral, zivatarral. Napközben megélénkülő délkeleti szél. Meleg idő. Várható legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet 8—13, legmagasabb nappali hőmérséklet 22—27 fok között.

A Balaton vízének hőmérséklete Siófoknál 18 fok.

M.D.K.

BOERIN Elena

1925-ben Nagybányán a szabadiskola tagja

Péti: Nagybánya.... 336.1.

Ø Boettcher, L

festö Berlin, 1844

l.

Bielz Portrkat

572.4.

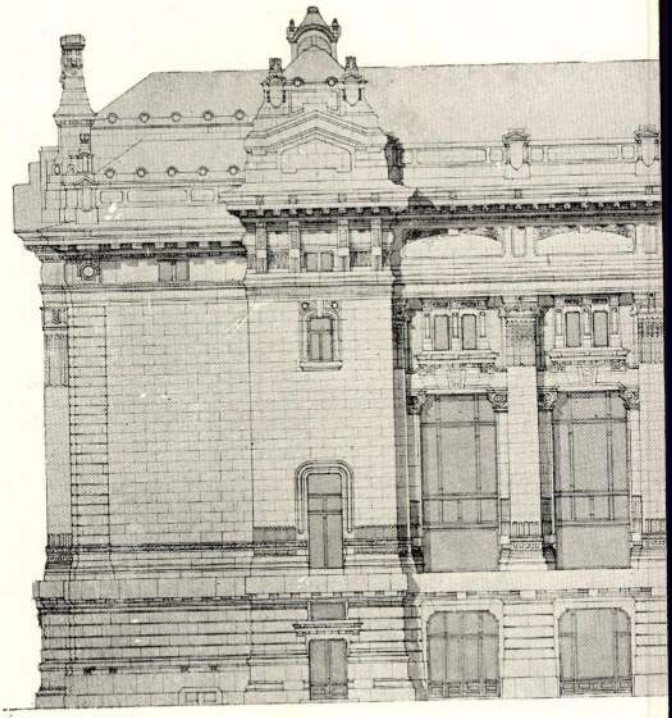

A budapesti árú- és értéktőzsde.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Boga Aranka

DÉL-MAGYARORSZÁG

1966 JUN 28

1021

BALETTVIZSGA

Ha valaki betévedt vasárnap délelőtt a Szegedi Nemzeti Színházba anélkül, hogy tudta volna: a Juhász Gyula Művelődési Otthon balettiskolájának vizsgaelőadására érkezett, bizony nem kellett sokat töprengenie a látnivalón. A nézőteret zömmel papák, mamák, rokonok és ismerősök, a színpadot pedig, ahol néhány nappal ezelőtt még Carelli Gábor énekelt, apró kis emberkék, „ennivaló csöppségek" és legfeljebb 16—18 éves fiatalok vették birtokukba.

Az ide belépőnek kötelező volt visszaálmodni a romantikus gyermekkort, hiszen a mesevilág színes szőttesébe bújt fantázia nem győzött álmélkodni a pásztorfiú és királykisasszony, Böbe baba, Cicamica, Mazsola és a többiek különös históriáján. M. Kádár Andrea, a balettiskola vezetője mindenki számára talált tennivalót ekkora színpadon. A legkisebbek galoppot jártak, a valamivel korosabbak Musettet, az „idősebbek" charlestont, keringőt, dzsesszfantáziát — a Makrancos kislány című háromrészes gyermekbalettben.

A műsor első felében eljátszott táncjáték Reschofsky Sándor zenéjére, Az Arany Lovag furcsa történetét koreografálta. A jelmeztervező Boga Aranka iparművész valóban mesébe illő ruhába öltöztette a sok kis szereplőt, dr. Erdei Péterné és Bárkányi Pál pedig fáradhatatlanul zongorázta nekik a talpalávalót. S a közönség — mit is tehetett egyebet — önfeledten tapsolt a balettnemzedék legifjabb képviselőinek.

N. L.

SPORT

Falusi atléták spartakiádja

Vasárnap rendezték meg Szegeden a járásbeli falusi atléták spartakiádját, melyen a versenykiírás értelmében nappali tagozatos diákok és katonák nem vehettek részt. Emiatt kevesen indultak. A dorozsmai Simonics József és a deszki Nagyváradi Tibor érte el a legjobb eredményeket.

Férfiak, 100 m: Simonics (Kiskundorozsma) 12,2, 400 m: Simonics 53,6, 1500 m: Ábrahám (Tiszasziget) 4:49,6, magas: Nagyváradi (Deszk) 170, távol: Meiszter (Szőreg) 508, súly: Meiszter 10,69, gránát: Nagyváradi: 60,40. Nők, 100 m: Nagy Erzsébet (Szőreg) 15,8.

Eredmények — táblázatok

NB I B
Tavaszi végeredmény

1.	Debrecen	15	8	4	3	30:20	20
2.	G.-MÁVAG	15	8	3	4	24:14	19
3.	BVSC	15	6	6	3	20:16	18
4.	Eger	15	7	4	4	23:26	18
5.	Kon.ló	15	6	4	5	30:20	16
6.	Oroszlány	15	5	6	4	13:12	16
7.	Budafok	15	6	3	6	21:18	15
8.	Szeged	15	7	1	7	26:24	15
9.	Szállítók	15	4	7	4	11:16	15
10.	Egyetértés	15	4	6	5	16:14	14
11.	MÁV-DAC	15	4	5	6	21:20	13
12.	Szombathely	15	2	9	4	22:25	13
13.	Miskolc	15	3	7	5	18:24	13
14.	Nyíregyháza	15	5	3	7	18:25	13
15.	Székesfv.	15	5	1	9	17:20	11
16.	Kaposvár	15	3	5	7	15:31	11

Elmaradt mérkőzés: Budafok—Szombathely 4:0.

NB II

Boga Lujza, Szöri Józsefné, szobrász

98. Emlékplakett./"Szeged" tengerjáró hajó felavatása/. Háttérben a Parlament, előtte a Dunán a SZEGED hajó. Körben: "SZEGED DUNA TENGERJÁRÓ 1976 ÁPRILIS HÓ 16-I FELAVATÁSÁNAK EMLÉKÉRE. Jobbra lent: a vizen: SZÖRINÉ mesterjegy. Hátlap sima. Bronz öntvény. 85 mm. 176. old

Csongor Győző-F. Simon Ilona: Szegedi emlékérmek és plaketten 153. old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged, 1969
Szegedi Nyomda

Boga Lujza, szobrász

Szegedi művész. Érmeiből csak kevés szerepel a szegedi érem és plakettművek felsorolásában, mivel ezek lajstromát csak kis mértékben tudták a szerzők összeállítani. 154. old

Csongor Győző-F. Simon Ilona: Szegedi emlékérmek és plakettek 153. old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged, 1969
Szegedi Nyomda

Bob

Boga Lujza, Szöri Józsefné, szobrász

99. Emlékplakett./Szegedi Radio Club/. Magy. viseletben parasztcsalád rádiót hallgat. Jobbra fent Magy. Ország térképe. Lent: A SZEGEDI RADIO CLUB EMLÉKPLAKETTJE. Hátlap sima. Préselt, egyoldalú. Szöriné, Boga Lujza munkája. Bronz. 80+100 mm. Téglalakú. 176. old

Csongor Győző-T. Simon Ilona: Szegedi emlékérmek és plakettek 153. old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve, 1969-1. Szeged, 1969 Szegedi Nyomda

Boga hrpa

M.D.K.

A szegedi Fogadalmi templom főkapujának két szárnyát Heksch N., Szőriné és Boga hrpa kovácsolta.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959.

134 l.

átvitalás megvoltak

Boga Lujza

ipar művész

lásd

dr Szöry Józsefné

alatt.

A Szegedi Képrö-
mű ves Céh egyhar-
művészeti és
vilag képrömű-
vészetikiállítása.
Szeged. 1938.

Boga Lujza

iparmuvesz

l. Szöry Józsefné

alatt

tsága Nagytekintetü Elnökségének

Budapest.

örténeti Osztálya egy iratszekrényének
kelt, a Müemlékek Országos Bizottsága
nüleg évtizedek óta fekvő törzsivek
dig:

nyi rajz. — 3 db.

3 melléklettel. -

, 1 melléklettel

M.D.K.

nemes idősebbik
Boga Kovács Mihály, kovácsmester

1757 -ben halt meg , miskolci mester volt.

Bodgá Bodgál Ferenc: A miskolci kovács-kerékgyártó céh. 301.o.

A Herman Ottó Máz. Évkönyve. V. Miskolc, 1965

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 MÁJ 13
KISALFÖLD

Bogács Dezső
/1021

Bogács Dezső díjat nyert szobrai a megyei felszabadulási pályázatra beküldött művek kiállításán.

LD Múzeum

enkre...

ÓTAN

Az épület emeletén van az „R" nyerges, ahol csodálatos nyergeket, lószerszámokat láttunk. Az asztalon ott csillogtak a különféle zabláták, kengyelek, szíjak. A falon pedig sorban helyezkedtek el az angol priccsnyergek, meg a komisznyergek. Ezt az utóbbit a legénység használta, nevét innen kapta. Volt ott mongol dísznyereg, veretes díszkantárok, amelyek a telivérek bírálathoz való elővezetésekor használatosak. Ott díszergett az ötös és kettes díszfogat szerszáma, emellett külön öt percet kellett eltölteni, oly szép. És ott volt, az asztalon felkunkorodva karikában egy igen hosszú szíj, arra azt mondták, hogy francia hajtószár. Kérdeztem, gyeplő? Mondták, hogy francia hajtószár. Szóval gyeplő? Nem, mondták még mindig nyugodtan, francia hajtószár. Megadtam magam.

Izenek a feleségemnek, hogy ezentúl ne hosszú gyeplőre, hanem hosszú francia hajtószárra engedjen.

□ □ □

Nem tartozik ugyan de jus-

Bogács Dezső

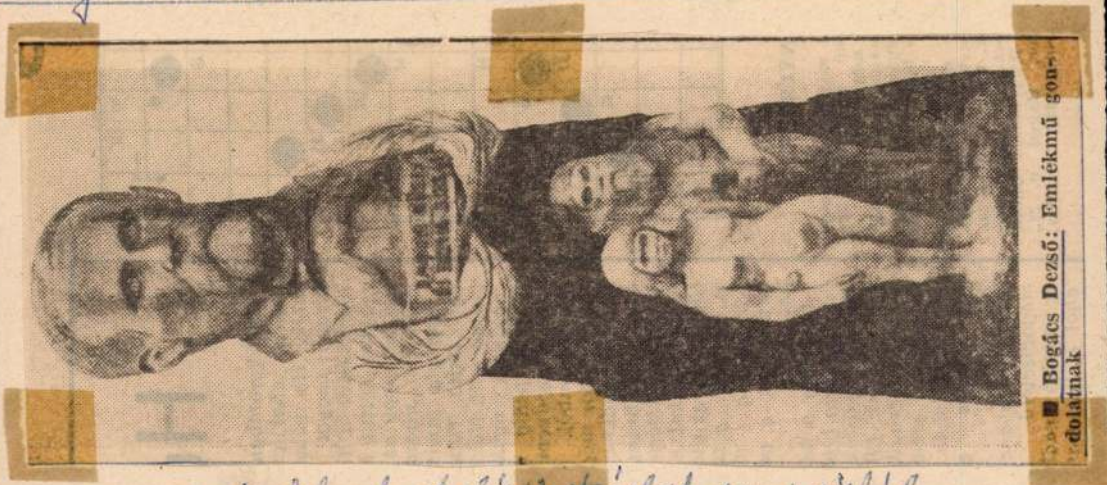

■ Bogács Dezső: Emlékmű gondolatnak

a megyei felszabadulási tárlat anyagából.

Kisalföld, 1980. május 24.

Bogács Erzsébet

Debrecenben Veress Géza. veretté
képzőművészeti kör tagja. kiállít.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk Bőgel József/
1961. Debrecen

61.ℓ

Bogán Erzsébet

A debreceni Képzőművészeti Körben tanult. Kiállításokon is szerepel.

A Képzőművészetek Debrecenben. 1961.

6/oldal

MDK

Bogács Erzsi (képzőművész)

Szerepelt a Hajdú-Bihar megyei képzőművészeti munkacsoport őszi tárlatán (1960.)

Kádár Zoltán: A Hajdú-Bihar megyei képzőművészeti munkacsoport őszi tárlatáról.

Alföld, Debrecen, 1960 6 sz. 69 l.

MDK

(—) Bogács Erzsébet

l.: Bogács Erzsi

Alföld, Debrecen, 1960 6. sz. 69. l.

M.D.K.

T. Bogács ERzsébet

37 éves varrónő

1949-ben a Debrecesi Képzőművészeti Szabadiskola hallgatója volt

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 186.l.

A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK.KÖZPONT FORRÁSTANULMÁNYAI II

Bp. 1965.

MDK

Bogács Erzsébet képzőművész

— Összélete szerepelt a Hajdú-Bihar megyei képzőművészeti munkacsoport 1960. évi őszi tárlatán.

Kürti Katalin: A tárlaton szereplő művek szemléje.

Alföld, Debrecen, 1960. 6. sz. 71. l.

T. Bogács Enrébet fotó

Csökken az olaj világpiaci ára

New York (MTI) – Napok óta csökken a kőolaj világpiaci ára, mivel szakértők szerint kérdéses, hogy az OPEC tartja-e magát múlt héten bejelentett termelési kvótájához.

New Yorkban kedden a light sweet olajfajta júliusi határidős ára 31 centtel zuhant és hordónként 18,58 dolláron zárt. Londonban, ugyancsak kedden, az irányadónak számító – júliusi szállítású – Északi-tengeri Brent kőolajfajta egységára egy nap alatt 23 centet csökkent és 17,33 dollár volt.

A Kőolajexportáló Országok Szervezete a múlt héten arról döntött, hogy szeptember végéig jelenleg érvényes – napi 23,6 millió hordós – szinten tartja termelését. Célja a szervezetnek ezzel az, hogy elérje a nyersanyag árának az emelkedését a világpiacon. Ez azonban eddig nem következett be. Ennek oka szakértők szerint egyértelműen abban keresendő, hogy a piac úgy véli: az OPEC nem lesz képes termelését a maga által meghatározott felső szint alatt tartani.

ÁRFOLYAMOK

Budapest (MTI) – A kis tételben folyó kereskedéstől eltekintve 63 üzletben árfolyamértéken összesen 137,261700 millió forint forgalmat bolyolított le tegnap a Budapesti Értékpapírtőzsde. A részvények forgalma (26 kötés) árfolyamértéken számolva 9,4550 millió forintot tett ki. Az államkötvény és a kamatozó kincstárjegyek forgalma 6,8910 millió forint, a 180 napos diszkontkincstárjegy V. sorozatának forgalma 109,172700 millió forint volt árfolyamértéken.

A Dunaholding Rt. részvénye két üzletben forgott (nyitó ára 15 750, napi átlagára 15 900, záró ára 16 050 forint). Az IBUSZ Rt. papírja négy üzletben kelt el (nyitó ára 1260, napi átlagára 1262, záró ára 1300 forint). A Pick Szeged Rt. részvénye egy ízben talált vevőre, 2010 forintos áron. A Zalakerámia Rt. papírját két esetben vásárolták (nyitó ára 1000, napi átlag- és egyben záró ára 1005 forint). A Zwack Unicum Rt. részvénye öt adásvételben szerepelt (nyitó ára 2700, napi átlagára 2694, záró ára 2680 forint). A Skála-Coop Rt. papírját 12 üzletben vették (nyitó ára 770, napi átlagára 809, záró ára 800 forint).

Kárpótlási jegy

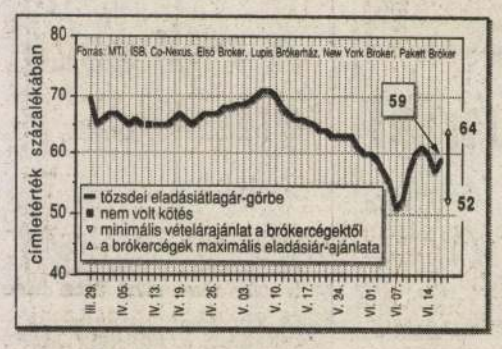

Tőzsde

Index június 16-án: 707,26, +9,04.

Hivatalos árfolyamok

Érvényben: 1993. június 16.

Pénznem	VALUTA Vétel	VALUTA Eladás	DEVIZA Vétel	DEVIZA Eladás
Angol font	135,74	138,54	136,80	137,50
Ausztrál dollár	60,74	61,98	61,19	61,49
Belga frank*	264,74	269,40	266,91	268,07
Dán korona	14,24	14,50	14,35	14,41
Finn márka	16,15	16,55	16,30	16,40
Francia frank	16,18	16,46	16,30	16,38
Görög drachma*	39,85	40,69	–	–
Holland forint	48,55	49,41	48,93	49,15
Ír font	132,71	135,31	133,82	134,46
Japán jen*	84,53	85,73	84,87	85,17
Kanadai dollár	69,95	71,35	70,53	70,87
Kuvaiti dinár	298,11	303,61	298,55	299,93
Német márka	54,43	55,39	54,87	55,11
Norvég korona	12,87	13,11	12,98	13,04
Olasz líra**	59,85	61,13	60,37	60,69
Osztrák schilling*	774,00	787,60	780,18	783,58
Portugál escudo*	57,45	58,55	57,66	57,94
Spanyol pezeta*	71,13	72,65	71,81	72,19
Svájci frank	60,86	61,94	61,42	61,70
Tr. és cl.-rubel	–	–	27,43	27,57
Svéd korona	12,18	12,44	12,29	12,35
USA-dollár	89,69	91,25	90,17	90,57
ECU (Közös Piac)	106,52	108,48	107,36	107,86

A megadott számok 1 egységre értendők, forintban.
* 100 egység, ** 1000 egység

A cukorgyár segít menteni a még menthetőt

Becslések szerint a tervezett répamennyiségnek csupán a hatvan százaléka várható

PETNEHÁZI ATTILA

Kaba (HBN) – Ritka rossz gazdasági évnek néz elébe répatermelő és -feldolgozó egyaránt. A Hajdúsági Cukorgyár Rt. idei tervében 13 500 hektár cukorrépa termeltetése szerepelt, melyből az üzemek 13 300 hektárt el is vetettek. A kedvezőtlen időjárás következtében azonban mintegy 4 ezer hektáron kipusztult a növény, a gazdaságok pedig csupán 3100 hektárt vetettek újra. Ennek egy része ki sem kelt, sőt időközben az első vetések egy része is a kártevők áldozatául esett. Mindez arra késztette a részvénytársaság vezetőit, hogy úgynevezett finanszírozásmegosztó programot dolgozzanak ki.

A terméskiesés miatt a megszokottnál rövidebb kampányra számítanak Kabán Fotó: Napló-archívum

„Pillanatnyilag mintegy 9 és fél ezer hektár répa betakarítása látszik reálisnak, de ekkora termés elérése is rendkívüli intézkedéseket kíván a feldolgozótól" – mondja Juhász Lajos mezőgazdasági igazgatóhelyettes, mintegy utalva az általuk kidolgozott válságmenedzselési program jelentőségére. A finanszírozási konstrukció kidolgozásakor a technológiának azt a három elemét célozták meg, amelyek a tenyészidő hátralévő részében még kedvezően befolyásolhatják a termésátlagokat.

Mivel az állományok levélzete helyenként nem zárt, az első ilyen technológiai elem a gyomirtás. Ezeken a területeken – az összes vetésterület mintegy egyharmadát fenyegeti az állandó gyomosodás – a gyár a pluszköltségek egyharmadát magára vállalja. „Nagyon fontos – véli az igazgatóhelyettes –, hogy a levélzet lehetőség szerint egészséges maradjon. Ennek érdekében társaságunk összehangolt, gombafertőzés elleni akciót indít, aminek a teljes költségét fedezi. Ez hektáronként 2 ezer forint plusz költséget jelent és a teljes termőterületre kiterjed". A program harmadik eleme az öntözés, melynek támogatásával azt szeretnék elérni, hogy az öntözhető termőterületek eddigi 30 százalékos aránya 40 százalékra növekedjen. Ezt elősegítendő az újravetett táblák öntözési költségének egyharmadát a gyár finanszírozza.

Mindez persze – mondogatják Kabán – csak tüneti kezelés, a probléma végleges rendezése túlnő a gyár – a gyárak – hatáskörén. A 12 hazai cukorgyár egyaránt szorgalmazza a cukorterméktanács mielőbbi megszervezését, mert nem szeretnék, ha a végleges megoldás is pusztán a problémák felületes rendezését jelentené. Idén például – mondta Juhász Lajos –, amikor a kabai gyárba a tervezett 600 ezer helyett esetleg csak 360 ezer tonna répa érkezik, egy át nem gondolt cukorimport segíthetne a helyzeten. „Másfelől viszont nem ártana átgondolni, hogy elbír-e tizenkét gyárat a hazai piac. Jó-e az a fogyasztónak, hogy a korszerűtlen kis üzem elveszi a területet a kapacitását fejleszteni képes és ezáltal kisebb fajlagos költséggel termelő cukorgyártól?"

Persze nem véletlen, hogy éppen Kabán fogalmazódnak meg ezek a kérdések. Az ország legfiatalabb cukorgyárának az infrastruktúrája ugyanis lehetőséget adna arra, hogy a jelenlegi – napi 6-7 ezer tonna – feldolgozókapacitást viszonylag kis ráfordítással a másfélszeresére, sőt akár a duplájára növeljék.

Más kérdés, hogy ehhez terület is kellene. Márpedig terjeszkedni bármelyik gyár csak a versenytársak rovására képes. Pillanatnyilag azonban – a legfrissebb termésbecslések ismeretében – a répamennyiség a gyár kapacitásának csupán hatvan százalékát köti le. A kabaiak a már említett finanszírozásmegosztó programmal igyekeznek menteni a menthetőt, közben azonban valamiféle külső segítséget is remélnek. El tudnák képzelni például, hogy a korábban jugoszláv bérmunkában feldolgozott répát idén elosszák a hazai feldolgozók között...

Tokió a legdrágább város

A New York-i árakat vették alapul

Genf, Budapest (MTI) – Tokió és Osaka, a két japán város áll annak a listának az élén, amely – dollárban számolva – drágaságuk alapján rangsorolja a világ városait.

A megélhetés tekintetében a lista ötödik helyére ugrott Moszkva; Budapest a 36., míg a sereghajtó 44. a zimbabwei főváros, Harare, valamint az indiai Bombay. A listát évente kétszer állítja össze a genfi székhelyű Corporate Resources Group nevű magáncég. A rangsor felállításakor 151 áru- és szolgáltatáscsoportot, így az élelmiszereket, a ruházkodást és a közlekedést vették figyelembe, úgy, hogy alapul – és egyben 100-nak véve – a New York-i árakat vették.

Tokió 192, Osaka 180 pontot „gyűjtött", őket követi az afrikai Libreville (137) és Brazzaville (134). Moszkva a maga 132 pontjával került a lista ötödik helyére, és ezzel egyben az európai kontinens legdrágább városa lett. Az argentin főváros, Buenos Aires 124 ponttal a hetedik helyre kerülve leköröz te New Yorkot, amely a 23.

A listán feltüntetett három közép-európai város közül a legdrágább – 85 ponttal és 36. hellyel – Budapest. Varsó a 37. helyen áll (84 pont), míg Prága a negyvenedik 80 ponttal.

Lakossági megtakarítások

Budapest (MTI) – Májusban a lakossági bruttó megtakarítások elérték az 1127,5 milliárd forintot. A Magyar Nemzeti Bank előzetes adatai szerint egy hónap alatt a megtakarítások közel 8 milliárd forinttal emelkedtek. Áprilisban a növekedés 24 milliárd, márciusban 19 milliárd, februárban 20 milliárd forint volt.

A tájékoztatás szerint tovább növekedett a bankokban elhelyezett lakossági betétállomány, mind a forint-, mind a devizabetétek összege. Hosszabb idő után megállt a pénzintézeti értékpapír-állomány emelkedése. Márciusban ez az összeg elérte a 200,4 milliárdot, áprilisban nem növekedett, májusban viszont több mint 1 milliárd forinttal csökkent. Ugyancsak megszakadt a készpénzállomány bővülése is. Két hónapja 280 milliárd forintos szinten stabilizálódott az állomány.

Kismértékben tovább növekszik viszont a lakosság eladósodása. A lakossági hitelállomány 216,9 milliárd forintra emelkedett május végén, így a nettó megtakarítások szintje elérte a 910,6 milliárd forintot. A nettó megtakarítások májusban 6 milliárd forinttal, áprilisban 23 milliárd forinttal, februárban 20 milliárd forinttal, januárban pedig 9 milliárd forinttal emelkedtek.

Financial Times: „Jöjjön a keleti export"

London (MTI) – A recesszió és a nagy munkanélküliség ideje aligha a megfelelő alkalom meggyőzni az EK-kormányokat a keleti kereskedelem liberalizálásáról, ám ha a kelet- és közép-európai országok támogatásáról szóló tulajdon nyilatkozataikat komolyan veszik, akkor gyorsan enyhíteniük kell a kereskedelmi korlátozásokat – írta keddi vezércikkében a Financial Times című brit gazdasági napilap.

A Közösség terjessze ki a kommunizmus szorításából kiszabadult országokra azt a fajta stabilitást és prosperitást, amelyet oly sikeresen dédelgetett a földrész nyugati felén – ajánlotta az újság, és hozzátette: ezt elvégezni az EK elsőrendű önérdeke. De ha a Közösség nem enged megfelelő bejutást a keleti exportnak, akkor az a térség csak szükségtelenül rögös úton juthat el a kapitalizmus világába. A veszélyek közül még a legkisebb, hogy a kelet-európai visszaesés megfosztja az EK-beli vállalatokat az egyébként igen jövedelmező növekedést ígérő piacoktól.

A legrosszabb pedig az lehet, hogy ha a kelet-európai átalakulás meginog, akkor sokkal messzebbre fog terjedni a volt Szovjetunió és Jugoszlávia területén máris tapasztalható összeomlás és káosz – írta a Financial Times, majd így folytatta: ha az EK vezetői bölcsek, akkor a jövő heti koppenhágai csúcsértekezletükön csak kiindulási pontnak tekintik a brüsszeli bizottság javaslatát a keleti kereskedelemről.

A bizottsági javaslatban megmaradtak a protekcionizmus erős elemei az acél, a textil és az élelmiszer ellen, épp azokban a szektorokban, ahol Kelet-Európa a leginkább versenyképes. Pedig az EK-nak meg kell ígérnie, hogy a lehető leghamarabb eltávolítja a meglévő akadályokat. Ez a helyes válasz és a jogos ellenszolgáltatás a kelet-európai országok elkötelezettségére, hogy az esetleges EK-tagságra készülve átalakítják gazdasági szerkezetüket. Nem igazságos megtenni a kelet-európai országokat az egyes EK-iparágak általános szerkezeti és ciklikus problémáinak bűnbakjává.

A Financial Times számokkal is indokolta álláspontját. Összesítése szerint tavaly a Bulgáriából, Csehszlovákiából, Magyarországról, Lengyelországból és Romániából származó EK-behozatal a Közösség teljes importjának mindössze 1,6 százalékát tette ki. A Közösség egyedül Ausztriából (1,9 százalék) vagy Svédországból (2,1 százalék) is többet importált. 1988 óta a kelet-európai GDP 20 százalékkal csökkent. Közben az EK GDP-je az idén 8 százalékkal lesz több, mint öt évvel ezelőtt.

A berlini fal eltűnése óta a keleti országok nyugati exportnöveléssel pótolják az egykori KGST-beli forgalom összeomlását. Eközben az EK exportja mégis gyorsabban nőtt, mint importja, és az EK-nak már jelentős többlete van a Kelettel szemben, pedig 1990-ben még deficitje volt.

Kelet-Európa még évekig szenvedi a kommunista hozzá nem értés örökségét. Őrültség volna ezt megtetézni az EK rövidlátásának következményeivel, amikor pedig a Közösség megengedheti magának a nagylelkűséget – írta kedden a Financial Times vezércikkében.

HORIZONT

MIGY és VIGY

BÉNYEI JÓZSEF

Recenziót kellene írnom az ünnepi könyvhét két kiadványáról, Tóth Árpád és Vajda János válogatott verseiről. És nem megy. Nem azért, mintha nem tudnék harminc sort írni a két költő jelentőségéről, értékeiről, művészetének specifikumairól. Nem is azért, mintha averzióm lenne velük szemben. Bizonyára találnék olyan jelentős verset is mindkettőjük életművében, amely nem fért be a mostani válogatásba és lenne indok a bírálatra.

Nem megy a recenzió, mert nem tudok mást tenni: elszorult szívvel lapozgatom a köteteket. Mint ahogy ezt teszem Burns és Catullus válogatott verseivel is. Egy könyvkiadó vállalja és fenntartja a folyamatosságot. Az első kicsi kötetet A magyar irodalom gyöngyszemei című sorozatból talán 1954-ben vagy 1955 legelején vásároltam: Csokonai Vitéz Mihály válogatott költeményei volt. És azóta, azaz közel negyven esztendeje sorakoznak a polcomon a kisalakú versesköteték, az előbb említett, illetve A világirodalom gyöngyszemei sorozat könyvei. Ha egy-egy teljes, összegyűjtött kiadás kedvéért kiselejteztem is egyiket-másikat, a lényeg ott van ma is a könyvespolcon. Számomra ez a sorozat szemnyitogatóan fontos könyvészeti jelenség volt. Kinyitotta a szemünket, érdeklődésünket. Tán nem is annyira az egyes szerzők műveiből összeállított kötetek, bár itt jelent meg először jelentős Sinka István-, vagy hosszú idő után újabb Gulyás Pál-válogatás. Nem, számunkra az elementáris erejű felfedezések az antológiák voltak. A VIGY-ben például a Vallomás, a legszebb szerelmes versek máig talán legjobb gyűjteménye (Vas István válogatása), vagy a Himnusz a békéről, a legszebb békeversek kötete. És a MIGY-ben a Hazádnak rendületlenül, amely akkor ébresztgette bennünk a magyarságtudatot, amikor hivatalosan restelkedni kellett emiatt vagy az Olvastam, költőtárs, a pompás költői vallomássorozat.

A MIGY és a VIGY ma is él. A formája, alakja, köteteinek terjedelme változott, szándéka nem: viszonylag olcsón, zsebkönyv formában akarja kezünkbe adni a világ és a magyarság költészetének legjavát. Ma is ifjonti szenvedéllyel nyúlok a Móra Kiadó könyvei után: az értékmentés és értékközvetítés szemléletes és szép példái ezek a könyvek. Ha rajtam múlna, újabb és újabb nemzedékeknek szolgálna a két sorozat bevezetőül a költészetbe. Oly sok a szomjúhozó ember és oly sok a közvetítésre érdemes érték. A sorozat hát kimeríthetetlen.

Mindenütt elismerik a magyar zenészdiplomát

Énekesek, akik az amatőrök között profik, a profik között pedig amatőrök

Debrecen/Hradec Kralove (HBN – E. S.) – **Furcsa helyzetben vannak a zeneművészeti főiskolák kórusai, az amatőr és a professzionális énekesek között lehet a helyük. Énekesként ugyanis amatőrnek mondhatók (hisz nem ezen a tanszakon képzik magukat), viszont zenei műveltségük a hivatásosak közé emelné őket.**

A zongoránál Török Ágnes, körötte a Caticum Novum — Fotó: Horváth Katalin

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Debreceni Konzervatóriumának több hallgatói együttese van. Követelmény ugyanis a fiatalokkal szemben, hogy valamely művészeti együttesben tevékenykedjenek. Vagy hét ilyen együttes van most az intézményben. Az egyik a Canticum Novum, amely negyedik éve létezik, vegyes kar, huszonegyen alkotják, Török Ágnes (időközben Zeneakadémiát is végzett) tanárnő vezetésével működik. A legfiatalabb együttes ez, a mostani a második nemzedék, a korábbiak már végeztek. Egyik érdemük: néhány éve a budapesti nemzetközi kórusversenyen arany minősítést szereztek. Nemrégiben Csehországban jártak, a Hradec Kralove-i nemzetközi kórusversenyen, ahol a kategóriájukban tizenegy ellenfelük volt. Nekik a harmadik helyet sikerült megszerezniük. Bizonyítaniuk kellett, hogy több stílusban is jártasak. A zsűri nézte még az öltözetet is, továbbá a kifejezésmódot, a műsorválasztást s az image-t.

Somogyi Terézia a Bárdos leánykarral „jegyezte el magát"

Ott volt ezen a versenyen a Bárdos Lajos leánykar is, amely (szintén hallgatói) együttest tizennyolc esztendővel ezelőtt alakított meg Szesztay Zsolt.

– Hangi szempontból amatőröknek számítanak – mondja vezetőjük, Somogyi Terézia –, zenei képzettség szempontjából viszont profiknak mondhatók. De ez utóbbi talán kissé túlzás – bizonytalanodik el. A tanárnő harmadik éve vesz részt – Szesztay Zsolt mellett – az együttes vezetésében-képzésében. Korábban a kórus tagja volt, majd mint hangképzőtanár-jelölt hasznosította magát. Az első volt, aki a konzervatórium kiegészítő egyetemi képzésén diplomát szerzett. Tanított a Kodály-szakközépiskolában, van egy kórusa az Ady-gimnáziumban, utóbb pedig leginkább a főiskolán tanít. Mint karnagy 1985-ben érte el az első komoly sikert, az olaszországi Arezzóban a gregorián ének kategóriában ő vezényelte a Bárdos leánykar tízfős „osztagát" – a második helyre. Most, Hradec Kralovéban elsők lettek – öt együttes közül.

– A magyar kóruskultúra talán a német nyelvterület kóruskultúrájához hasonlít leginkább. Elüt a skandinávtól s még inkább a szlávtól. A mi énekünk lágyabban, árnyaltabban, finomabban szól, a szlávoké pátoszosabb, sötétebb, súlyosabb, vibrátósabb. Mi általában jobban ismerjük a többieket, több fogalmunk van az európai kóruskultúra színeiről, összetevőiről – mondja felváltva, egymás gondolatait kiegészítgetve a két hölgy, akikkel azután arról beszélgetünk: mi lesz a fiatalokkal, amikor megkapják a diplomát.

– Általában a szakmában helyezkednek el – örülök a válasznak –, mondjuk tíz közül kilencen zeneközelben maradnak. Talán mondani sem kell, hogy nem a pénz miatt, az anyagiak ebben a szakmában nem inspirálnak. Igen sokan mennek ki külföldre tanítani és muzsikálni, ebből is látszik: a magyar zenészdiploma elismertségnek örvend az egész világon.

PANASZ NYOMÁBAN

Egy vitatott döntés

Debrecen (HBN – e. s.) – **Az egyik olvasói levél egy vitatható iskolaigazgatói döntésről értesített bennünket. A helyszín a Békessy Béla Utcai Általános Iskola.**

Mi is történt, ami levélírónkat felháborította? A minap vásott suhancok egy óraközi szünetben két poroltóban tettek kárt olyan módon, hogy kiengedték belőlük a port, a tűzoltóanyagot. „Megtehették – szól a levél –, mert az iskolában szünetben tanári ügyeletet nem szoktak tartani. A csínytevőket nem sikerült megtalálni, ezért az az ötlete támadt az iskola igazgatónőjének, Irinyi Gábornénak, hogy az újratöltést velünk, a tanulók szüleivel fogja megfizettetni. Helyettese által rendeletbe adta, hogy minden felsős diák köteles 40 forinttal a költségekhez hozzájárulni. Az eset a tantestületben is felháborodást keltett. Amikor néhány pedagógus bátorkodott tiltakozni az eljárás ellen, az igazgatónőtől azt a feleletet kapták: ő fedve van, nyugtával tudja bizonyítani, hogy a két poroltót 16 ezer forintért töltötték újra."

Levélírónk szerint tehát ez nagyon helytelen döntés volt. Ezért is „vontuk kérdőre" az igazgatónőt, aki a vádra a következőket válaszolta.

– A károkozók kilétét nem lehetett kideríteni, ezért – megbeszélve a szülői választmánnyal – határoztam úgy, hogy a készülékek újratöltését és javítását az azon a területen elhelyezett osztályok fizessék meg. Nevelő szándékkal született ez a döntésem, bár tudom, hogy az 1985. évi 1. törvény az oktatásról szóló 37. paragrafus (3) bekezdése csak az egyes tanulók kártérítési kötelezettségét írja elő. Az ügyelet kérdésével nem kívánok foglalkozni, azt az iskola belső ügyének tekintem, s a nevelőtestülettel fogom megbeszélni.

OLVASÓNKTÓL

Nyilas Misi is megbirkózott a latinnal

Tisztelt Papp Tibor úr!

Vakmerőségnek tűnhet, hogy végzős gimnazista létemre vitába szállok önnel, de a Napló május 21-i számában megjelent A legnagyobb közös osztó című cikke, melyben a latin helyett az eszperantót ajánlja kisgimnazistáknak alapozó nyelvként, tollat ragadtatott velem. A latinért és nem az eszperantó ellen. Édesapám lelkes eszperantista, magam is belekóstoltam e nyelvbe is, latinból pedig érettségi előtt állok: kicsit illetékesnek érzem magam a témában.

Az eszperantó arra született, hogy embereket közel hozzon egymáshoz, kultúrákat kössön össze. Ezt a szerepet évszázadokig a latin töltötte be. Az emberiség azonban elkezdett rohanni. Pénz, siker, hatalom után. Persze volt ilyen azelőtt is, csak nem ilyen méretekben. Az embereknek egyre kevesebb idejük lett. Mindenre. Nem beszéltek már latinul, ahhoz idő kellett volna. Megpróbálták valamivel pótolni. Ami egyszerű, gyorsan megtanulható. Számtalan elmélet, kísérletezés után Zamenhof Lajosnak sikerült olyan mesterséges nyelvet megalkotnia, mely életképesnek bizonyult (1887). A legnagyobb közös osztót? Hogyne. Egy újabb hangot Bábel zűrzavarába. (A nemzetközi nyelv pedig – akár elismerjük, akár tiltakozunk ellene – egyre nyilvánvalóbban az angol.)

Papp úrnak az a legnagyobb kifogása a latin ellen, hogy bonyolult, tele van rendhagyóságokkal. Én pedig úgy találom, hogy a latin igenis logikus nyelv – minden nyelv az, mint ahogy rendhagyóság is minden nyelvben van. Nos, nekem pedig az a kifogásom az eszperantó mint alapozó nyelv ellen, hogy túl egyszerű és nincs benne rendhagyóság. Szinte látom a két évig eszperantót tanuló diák arcát, mikor elképedve tapasztalja, hogy a legtöbb nyelvben nem egy deklináció van két árva esettel, az igeragozás sem annyi, hogy a szótő elé biggyesztjük a személyes névmásokat, és a mellékmondatban gyakran kötőmódot kell használnia, és még sorolhatnám. A rendhagyóságról meg csak annyit: a latinon kívül négy nagy európai nyelvet volt szerencsém tanulni – a legalapvetőbb ige, a létige kivétel nélkül mindegyikben rendhagyó ragozású. A latin a kisdiáknak nemcsak a nyelvi tanulmányait alapozza, hanem a műveltségét is. Nem azért szorgalmazzák a 8 és 6 osztályos gimnáziumokban, mert régen jó volt erre a szerepre, hanem mert Svájcban, Németországban, Hollandiában, Dániában (s gondolom, másutt is, de ezen országokról konkrétan tudom) ma is jó. S állítólag Európához akarunk felzárkózni.

S miért ne tudna egy 12-13 éves gyerek megbirkózni a coniugatiókkal és declinatiókkal? Nyilas Misi ezt tízévesen tette meg – és nem a gerundium miatt lett lelki beteg. (Egyébként a kisiskolásoknak készült egyre többféle latin könyv és kultúrtörténet tele van vonzó rajzzal, játékkal, rejtvénnyel s mindenféle érdekességgel, korántsem a nyelvtan riasztó részletezésével foglalkozik...) Gyötrő alapozás? Minden nyelv tanulása fáradozással jár, gyötrelemmel, ha úgy tetszik. Úgy gondolom, igenis jobb, ha a gyerek minél hamarabb rájön, hogy a tudásért magának kell megszenvedni. Ne csapja be önmagát azzal, hogy egy nyelvet sikerült két év (két félév) alatt megtanulnia. Újra mondom, nem az eszperantó ellen van kifogásom – nemes céllal született, s amennyire meg tudom ítélni, nem is torzszülött... Azt is tudom, hogy mostanra már nemcsak fordítások, hanem eredeti irodalmi művek is születtek eszperantóul. És akkor már nem kell Ciceró? Vagy Vergilius, Horatius, Catullus? Legszebb élményeim egyike volt, mikor – életemben először – sután és pontatlanul, de sikerült lefordítanom egy Janus Pannonius-epigrammát.

Az eszperantót mint semleges nyelvet ajánlja. Szerintem minden nyelv semleges. A nyelv ugyanis nem tehet róla, hogy Hitler beszéli vagy Thomas Mann, Sztálin vagy Tolsztoj, Néró vagy Tacitus. A világnyelvek valóban nem jobbak a magyarnál. Hogy meg kell-e hunyászkodnunk a nagy nyelvek előtt? Nem kell meghunyászkodni. Meg kell őket tanulni. Mert Mr. Smith és Herr Müller nem fog megtanulni magyarul, az biztos. És így mi leszünk többek, mert ők nem fogják megismerni Petőfit, Aranyt, József Attilát, de mi ismerni fogjuk Shakespeare-t, Goethét... (mint elődeink közül sokan).

Papp Tibor egy vénséges tölgyhöz hasonlította a latint. (Hm. Árnyékáért becsüljük a vén fát...). Akkor a magyar kultúra is legyen egy fa, mely három gyökérből táplálkozik: az egyik szál az Urálig nyúlik, a másik valahol Palesztina szívében ér véget, a harmadik a Capitoliumon és az Agórán. Tépjük el bármelyik szálat, a fa elsorvad.

Mezey Mónika
Debrecen

A művészet erejével

TÓTH ERVIN

Debrecen (HBN) – **Június 9-én, szerdán, egy újszerű kezdeményezés keretében és sikerére alapozva nyitották meg a Thomas Mann úti nyugdíjasházban két erdélyi kötődésű képzőművész: T. Bogács Erzsébet és Kenéz Ferenc kiállítását.**

A főleg vasutas megyei és országos tárlatokon rendszeresen szerepelt kolozsvári születésű T. Bogács Erzsébetnek még az ötvenes évek képzőművészeti szabadiskolájában Tamás Ervin, Menyhárt József, Balla László és Veress Géza instrukciói alapozták meg festészeti tudását. Huszonhárom művén találkoztunk Debrecen hajdani arculatát őrző, ma már csak a múltat idéző képekkel is.

A nagyszalontai Kenéz Ferenc, aki Bogács Erzsébettel együtt tagja a Kárpáti Gusztáv vezette vasutas képzőművészeti körnek, rendszeresen szerepelt külföldön (Frankfurt, Strasburg stb.), a miskolci grafikai biennálén, Berettyóújfaluban, a debreceni őszi tárlaton s több megyei csoportos kiállításon is, linómetszeteken és pasztelleken többnyire erdélyi élményeit elevenítette fel.

A néhány napig tartó kiállítás nagy élményt jelentett a nyugdíjasház idős tagjainak és dolgozóinak, akik őszinte köszönettel vették tudomásul a főorvos tervezetét.

alább a főbb emlékek vázolását, mert ezeket eddig az irodalom alig méltatta figyelemre.

Az önálló erdélyi csoport legfüggetlenebb, zárt iskolája volt a magyar festészetnek. Genthon[1] az iskola stílusjegyeit találóan foglalta össze.

Az oltár felépítése reneszánsz, az orom félköríves záródása már helyi jellegű. Az alakokat kemény, vonalas kontúrok zárják körül, a színek tónustalanok, nyersek, a tulipános ládák piros, zöld összetétele dominál, a síkszerű, tértelen táj néha Erdélyre jellemző részletet is feltüntet, mint a csíkszentléleki oltár (M. Nemzeti Múz.) Szt. Ferenc stigmatizációjának a hátterében a templomerődöt.

E csoport legjellemzőbb emlékei a benei[2] (1513) és a bogácsi[3] oltárok (1518). Az előbbin az ábrázolás kiegyensúlyozott és minden pátoszt nélkülöz, még a drámai, mozgalmas jeleneteken is. Szent Orsolya lefejezésén a szigorú szimmetria megfosztja borzalmától a jelenetet. A poroszlók harag vagy düh nélkül, nyugodtan teljesítik a kivégzés kötelességét és simán illeszkednek a képszerkezet szigorú rendszerébe, melynek vázát geometriai vonalak, egyenesek, háromszögek és félkörök fejezik ki.

Nagyobbvonalú, művészibb munka a bogácsi oltár. A háromkirályok imádásának felépítése nyomott, alacsony háromszög alakját veszi fel. Az alakok súlyos, egységes tömeggé záródnak, mely mögött az architektúra függőleges vonalakból megszerkesztett rendszere húzódik meg. A kis Jézus, általánosan kedvelt motívum szerint az egyik király kincsesládájában kotorászik, de a jelenetben egyébként nincs semmi játszisság és könnyed életképszerűség. A napkeleti bölcsek komoly ünnepélyességgel hódolnak, a Madonna pedig aggódóan hajlik előre. Vonásai komorak, nagyorrú, csontos arcát a balsejtelem árnyékolja be. Szeme a jövőt fürkészi, a távolba me-

[1] Genthon István: Régi magyar festőművészet, Vác, 1931. 124 l. és Genthon—Fenyő: A Magyar Nemzeti Múzeum szárnyasoltárai. Magyar Művészet VII. évf. 493. és köv. l.

[2] Roth XXVIII.

[3] Roth XLIV—VI.

reng. A predella Vir dolorumját János evangélista és Mária kis mellképei fogják közre. János kezeit tördeli. A Mater Dolorosa markáns vonásait sötét köpenybe burkolja, nem sír és nem gesztikulál, de megroppant nagyszerűségében tragikus. A ruháját nem bontják fel, nem tagolják redők, komor tömegben rajzolódik ki az ég kékjére. Ezt az alakot csak egy lépés választja el a Bruckenthal Múzeum egyházművészeti gyüjteményében, az evangélikus templom Ferulájában őrzött szebeni oltár predellájától.[1] Roth szerint eredetileg a XVI. század elején készült, de 1701-ben teljesen átfestették. A két század művészeinek itt egy teljesen erdélyi alkotást sikerült létrehozni. A predella a XVII. század termékének látszik. Az átfestés barokkos, de a predella nagyjában a fejedelemség Erdélyének stílusában fogant. A Pietà ábrázolása emlékeztet kissé az isenheimi oltár predellájának és az aschaffenburgi Pietának szellemére. Krisztus teteme köré, hosszanti formátumban komor alakok csoportosulnak. A bal szélen a nők csoportjában felnyilal a fájdalom. Az előkelően öltözött Magdolna fájdalmasan tördeli kezeit. Egész a szélen, elvonulva, bánatába zárkózva, egy michelangelói agg szibilla gubbaszt. Sötét arcát a fény és árny erőteljes, kemény kontrasztok plasztikájával domborítja ki, szemét kezével befogja, fehér fejkendője felvillan. A háta mögött lecsapott a villám és megvilágított egy vihartól tépett fát. Tragikus, balladai a hangulat. Erőtől duzzadnak a formák, melyek mögött elfojtott energiák dúlnak.[2] Stílusa jellemzően erdélyi, de éppúgy nevezhető erdélyi barokknak, mint reneszánsznak. Az agg sirató asszony közvetlen stíluselődje a bogácsi predella Mater Dolorosája és sokban rokon a XVII. század és a kuruc-kor arcképfestészetével.

Az arckép a XVII. században a reformált országok művészetének egyik legfőbb ága lett. A fennmaradt erdélyi emlékanyag azonban egész csekély. A dunántúli főuraknak, Batthyányiaknak, Nádasdiaknak portréi szép számmal maradtak

[1] Roth XL. T. 154— l.

[2] Az agg nő típusa feltűnően emlékeztet Fra Bartolomeó luccai Mater Misericordiae (Pinacoteca) című képének előtéri, a képből kitekintő öregasszonyára.

Bogáti ev. templom
(Kiskükülővm)
falképnyomok
l.
Gerecsefalvéről
505. l.

Bogácsi oltár

XVI. sz.

l.

Rotherdszárny

146 - 148. l.

Képekkel

müv.

m. 19
1 röt. 8°

Schmoll

Friedrich

Die heilige Elisabeth in der bildenden Kunst des 13. bis 16. Jahrhunderts

(Beiträge zur Kunstgeschichte Hessens und

Bogácsi templom

l.

Balogh Erdélyi ren

nevm

új fiókot nyitott. (Telefon 259

E fiókunk tevékenysége
takarék- és folyószámlabetét
adását, értékpapírok és letét
zációs ügyletek lebonyolítás
A fiók továbbá folyószámla-
tűz- és betörésmentes páncél

Bátrak vagyunk fiókunk
sikerülni fog t. Címet ügyfel
hogy érdekeit mindenkor a le
megbízásait a legelőnyösebb

Kérve készséges szolgál

82320 POSNER BUDAPEST

Bogacsi templom
gotikus déli és
nyugati kapuja

repr. /

Arch. Ert.
1911. 297. l.

a történelmi órákban. Fegyvertársam a le-
aki félországot hódított meg a nemzeti nép-
rsam minden jóérzésű ember, aki rendet,
alandmentes külpolitikát akar.
jóakaróimhoz. Szeretettel hivom őket, csat-
becsületes iparkodással szolgáltam minden
, küzdöttem a panamák ellen és segítettem
hát a főváros közönségétől, hogy segítsen

izalom fűz hozzám: **ne irjon alá senki-
jönnek olyan ajánlási ivvel, melyen
el.**

lőntő választások előestéjén

Payr Hugó.

Bogácsi nárunyas-
oltár

irád
z

Péter I. 132. l

Görgey Arthúr.

Mellig, kissé balr
ja, bajusza, szemöldöke s
ingének kézelője láthato
mánt s zsinórzása a

Olajfestés, vás
Az. 1848 diki

1896. IV. 23-án az ez
horman 1896. XII. 31

Bogácsi ev. templom

gotikus sekrestye — ajtója

l. -

Arch. Ert. 1915

246. l. -

Bozáci oltár

1578.

l. Arch. Ért. 1917.

93. l.

1.

8.

3.

Bogácsi oltár

Erdély. 1578.

Genthon István

A régi magyar festő-
művészet. Vác, 1932.
126. l.

Majtényi Uriel diptichonja ezüstözött és aranyozott vörösréz. Két vésett lemez, a bal a keresztről való levételt, a jobb a királyok imádását ábrázolja. A jobb lemezen alul címer és: VRIEL PREPOSITVS DE TV̄ROCZ NATUS I⊕AIS DE MAYTHE. Külseje tölgyfakeret. Egy-egy szárny 41·2 × 29·5 cm. Magyar (?) munka 1510 körülről.

Majthényi Uriel 1510-ben a zniováraljai premontrei kolostor prépostja volt. A diptichon Kutassy prímás birtokából a pozsonyi társaskáptalanhoz, onnan ajándékképpen Simor prímáshoz került, ki a kincstárnak ajándékozta.

Jankó 89–90 l. (repr. XXV. tábla).

Gerevich PA, 198 l.

Bogácsi rk. templom

BOGÁCS (Borsod)

R. k. tpl

Ráth Károly: az egri püspöki megyében fekvő templomok a XVII-ik század végén. Magyar Sion, VI- Esztergom, 1868, 353 l.

Bogadorf Ernő báró

Madmérnök

A nagyváradi vár átépítésének terveit a bécsi Kormány az 1680-as években fentivel dolgoztatta ki, de az e célból Váradra küldött Bogadorf terveit nem valósították meg.

Horváth Jenő: Váradi frakó. Nagyvárad története. (Bpest, 1940). 97. l.

megírva

Bogár

Böjte fia, kőműves (artifex). A tihanyi szigeten az apátság szolgálatában ~~[illegible]~~ élt ~~dött~~ a XIII. sz. elején.

Erdtihanyi apáts

132. l.
503. l.

~~Bocar~~, Bocsár kőműves
Gámáson
azonos a fentivel?
u. o. 377, 5741 ~~[illegible]~~
nem azonos, lásd
külön cédulán!

pastinaca saliva
pasztornák

Bogár Ágnes: építés

L: Farkasdy Z.

– követségi hírek

Magyar Építőművészet Bp. 1983

6

83/3

Ő Bogár Arnold

szül. Budapesten 1880

Ftr.

1898/99 I. vendéglát.

Teleki Samuné grófné V. 292

Bogár Arnold

címfestő segéd

6 elemi 2 ipart.

plasztikai osztály

Tanár Prenosil

Sándor

Jeles eredmény.

Ipariskola 1897

Hírlapbizományos
TÓTKOMLÓS

Bogár Béla

díszítő festő

a képzőiskolában állami ösztöndíjjal a bútorasztalosságot tanulta.

Értesítők 1901/2. 24. l.

300 K. állami segély

u. o. 28. l.

Pongyeloki (Cserepes) fajanszgyár

VIII. 45.

Bogár Béla

Friz terve.

Tanár Feichtinger

Repr.

Értimisk 1902/3. 24. l.

Ill. Feichtinger György

tanítványa volt

Egy friz részlete

közölve

Magyar Iparmű

veszet

1903. 79. l.

~~Alsóhámor h. n. VII 148.~~

Bogár Béla

festő

200 K államsegély

Értimisk 1899/1900.

39. l.

3.00 K államsegély

Jó eredménnyel

~~Értím~~ négbizonyit-

ványt nyert.

Értimisk 1900/1901.

23. l.

~~1091. Ismeretlen művész.~~

~~A XIX. századb~~

1091. II. Géza.

(és

Mellig, balrafor
Bajusza és körszakálla h
tösén a gombok száma nég

Emelkedett perem men
tén haladó

GEYZA. II. VNGAROR.

~~Emelkedett pereme~~
~~hátlapja sima.~~

Rezes ólom dombor
20 K.-- Havas Emil ajánd

Bogár Béla
festő
1896-1900!

Ermisk 1930. 82 l.

Bogár Béla

Bogár Béla építő-iparművész, XII.
Fery Oszkár-u. 55. 366-639

Bptaivb. 1940. sept.

1942. jan.

Női kalapok.

Üzletáthelyezés miatt a raktáron levő bécsi modell kalapjaimat még beszerzési áron alul is elárusitom. Alakitásokat (modellok) a legujabb bécsi és párisi formákra a legjutányosabb árban készitek.

Kiváló tisztelettel **TENGLER B. Pécs, Széchenyi-tér 14. szám.**

Megfigyelések

*

A kurtitások, rövidítések divatját éljük. Diák koromban kikaptunk tanárainktól, ha az irásbeli gyakorlatokban a gyakran előforduló szavakat pl. „vagy", „hogy" stb. egyszerü v. és h.-val rövidítettük. Ki merte volna hinni, hogy valamikor nemcsak egyes szavak, hanem egész mondatok, intézmények, a rengeteg sok sportegyesület stb. cimei és nevei is olyan, csak beavatottak által megfejthető hieroglifszerüen összeállitott betükkel rövidítetnek, kurtitatnak.

A közéletben, csak „Kurta farku tarka tyukról" hallottunk és ha valakinek széles jó kedve volt, hát eldanolta a „Kutya-kutya tarka, sem füle, sem farka" legujabb Zerkovitz-féle ábrándot. Most már azonban valóságban is levágják egyes kutyafajoknak füleit, farkát — ez utóbbit részletekben, hogy annyira ne fájjon — sőt még a vadászvizslák farkait is elég indokolatlanul lekurtitják, pedig azok farkaik állásával jelzik a vadat; azt is már megszoktuk, hogy a lovaknak szép lobogó sörényét és büszkén ivelt, hullámos farkát levágják, „kurtirozzák" és csak egy-egy csonka csutakot billegetnek. A lekurtitott, lenyirbált bajusz most már általános és csak a lekurtitott, bokáig érő — de azért fölhajtott szélü — nadrággal vélnek hóditani az aranyifjak; de hogy a nők kurta szoknyájuk és kurta ruha ujjaik viselete mellé, már a legszebb ékességüktől a hajuktól is megváljanak, csak a divat kedvéért, azt nem mertük hinni. Hiszen a nőnek egyik féltett kincse volt az aranyszőke, gesztenyebarna, vagy ébenfekete haja, melytől csak nagyon fontos okok miatt vált meg. Vagy sulyos betegség, vagy midőn már semmi értékesiteni valója nem maradt, vagy pedig a világi életről való lemondás esetén, midőn olló alá adta, hogy felvegye a Krisztus fátyolát. Sőt régente megbélyegzés jellegével birt a nők hajának levágása. Bulgáriában pedig ujabban törvényt hoztak, hogy közhivatalt nem vállalhat rövid haju nő és az iskolákba nem veszik fel a rövid haju leányokat.

Nálunk ma egyszerü hóbort, divat majmolás a hajlevágás, hogy abban se maradjanak el attól a perverz izlésü párisi nőtől. Vagy evvel akarnak a „hosszu haj, rövid ész" szállóige ellen védekezni?

Egyik helybeli borbélyteremben, melynek hosszu függönnyel elzárt szomszéd helyiségében női fodrász szalon van, egy fehér fodrász köpennyel földig betakart hölgy, ki a haját kezelteti, kifogásolja, hogy a függöny libbenésével támadó ujjnyi nyiláson a szomszéd teremben a tükörből, az előtte ülő katonatiszt esetleg őt megpillanthatja. Távozz sátán! — Kis idő mulva azonban ugyanazon hölgy, térdig érő szük szoknyában, elől-hátul mélyen kivágott, ujj nélküli bluzban megy ki az utcára és az utcának most már mutatja semmit sem leplezett bájait. Kérdés, mikor volt az igazi?

A mult alkalommal, a társadalmi hazugságokról irva, az egymást üdvözlések keretében, az üdvözlések elfogadása is szót érdemel. Találó magyar közmondás, hogy „Amilyen az adjon Isten, olyan fogadj Isten!" Néha azonban bármilyen tiszteletteljes kifejezéssel, szóval és gesztussal történik is az üdvözlés, némelyek az elfogadásban majdnem sértő módon, egy-egy gyenge fejbiccentés és ajakbigyesztéssel kegyesek azt elintézni, sőt legtöbbször avval sem, mintha az üdvözlés elfogadása reájuk nézve lealázó vagy terhes volna. Hát erre nézve ismét egy magyar szállóige azt mondja: „Köszönni tisztesség, elfogadni kötelesség!" — Az illem alapszabályai ellen vétenek azok, akik oly magasan állóknak képzelik magukat, hogy megmerevitett nyakkal, egyszerüen elnéznek a hódolók fölött, nem gondolva arra, hogy a megtermett sulyos buzakalász szerényen hajtogatja áldást adó fejét és csak az üres, tartalomnélküli fejek emelkednek kérkedően fölfelé.

Cse—Cse.

Adatok a pécsi dóm 1832-beli képének keletkezéséhez

Pécs, okt. 18. — A pécsi dóm leirásainak és képeinek sorában előkelő helyet foglal el az a leirás és kép, melyik *Guzmich* Izidor bakonybéli apát *„Vallási és Egyházi Tár"* cimü folyóiratának 1832 évi második füzetében látott napvilágot. A közel százéves kép keletkezését majdnem minden részletében megvilágitja az a levelezés, mely a lap szerkesztője, *Guzmich* apát és barátja *Farkas* József pécsi plébános, későbbi kanonok között folyt le.

Guzmich és Farkas a pesti theológián jöttek össze 1812-ben s felszenteltetésükig, 1815-ig voltak együtt. Ez alatt meleg és egész életre szóló barátság keletkezett közöttük s ennek a bizalmas barátságnak tanubizonysága az az 55 levél, melyet a pannonhalmi tanárrá, utóbb bakonybéli apáttá lett Guzmich irt a pécsi egyházmegye papjának, Farkasnak. Ezt az 55 levelet a pécsi püspöki könyvtár őrzi s mindezideig kiadatlanok, illetve felhasználatlanok voltak.

Guzmich egyike volt a mult század első harmada legmunkásabb irodalmi és tudományos emberének. Hangyaszorgalma, önzetlen ideálizmusa és páratlan kezdeményező készsége az utókor háláját és elismerését vonta maga után. Farkas József révén Pécs szellemi előkelőségeivel is összeköttetésben volt s egy izben meg is látogatta Farkast Pécsett.

Guzmich munkásságára a koronát a *„Vallási és Egyházi Tár"* megteremtése tette fel. Az első tudományos egyházi folyóiratot, mely e korban egyetlen is volt *Horváth* János inditotta meg, de az ő *„Egyházi értekezések és tudósitások"* cimü folyóirata 1824-ben meg is szünt. *Guzmich* folyóirata ezt akarta pótolni s az ő lapja hosszabb életü is volt, mint az övével egyidőben meginditott *Kovács*-féle *„Egyházi Folyóirás"*.

Guzmich folyóiratának legelső füzete az *esztergomi főtemplom* metszett képét közölte s terjedelmes cikket is szentelt neki *Szeder* tollából. A pécsi dóm képét a második szám közölte s az ismertető leirás ugyane füzet 180—192 lapján foglal helyet s mint a tartalommutató irja: Farkas József adatai után Szeder szerkesztette egybe.

Guzmich fentebb emlitett s jelenleg a pécsi egyetemi könyvtár által kezelt levelezésében több adatot találunk e kép és cikk keletkezésére s ezeket az adatokat az esetleges érdeklődök kedvéért itt közre is adjuk.

A képről Guzmich először 1831 április 24-én ir Farkasnak. Irja, hogy folyóirata meg fog indulni s ezzel kapcsolatban ezt irja: „A Vallás és Egyház egyik tárgya fog lenni az Egyházi Épületek rajza és leirása. Lehet-e reménységem, hogy a Pécsit valamelly értelmes ember le fogja irni és rajzolni, s hogy a Báró Püspök *(Szepessy)* fogja-e azt eszközleni ha meg kérem? Tudósits erről még a nyáron. Az Esztergomi Basilika már meg van Szeder Jab. által Tack Építő Mester utmutatása után. A Pécsit is, csak Építő Mester tegye le a szükséges alapokat Szeder fogja kidolgozni. E mellett reád bizom és Vörösre, hogy a Templom és Püspökség történetét szedjétek össze s dolgozzátok fel; ugy nem különben ha mi Régiségeket s Jelességeket találtok, hegyétekben, p. o. iratokat, fel s körül irásokat; szokásokat; Énekeket sat. Illyenek fognak az én folyóiratom tárgyai lenni, s nem tudós Értekezések."

1831 szeptember 27-iki levelében ezt irja Guzmich: „Sietessd a Templom rajzát. Le van-e profilje téve? Ha nincs, le kell azt is rajzoltatni, ugy amint majd az Esztergomi Basilica leszen az első kötetben. A tiéteket akarom a második kötetben."

November 30-án már megkapta Farkastól a képet, mert igy ir: „Vettem, igen köszönöm Templomotok arcz és oldalrajzát. Nem tudom, te miért kivánod inkább az oldalt (talán az oszlopokért?) mint az arczot; én és Szeder ezt akarjuk. De hol maradt a scala? Ezt minél hamarabb küld meg, hogy az arány meglegyen. A Templom leirásában én mindent kivánok érenteni a mi emlékezetes; de különösen eredetét s viszontagságait. Egészen reád bizom; s aztán Szederre, a ki az efélékhez igen ért... A templom Rajzoló jól dolgozott; ha keletje lesz a Tárnak, hálás fogok érette lenni.

December 27-én már ezt irja: „A Templom kettős Rajzát beküldém Győrré Bogár Ferenchez, a ki ennek mestere, hogy kicsinyben rajzolja mind a kettőt; mert ti akarjátok a Déli részt, mi pedig az arczot. Mutattam Juranics Püspöknek; Ő is inkább tiveletek tart. Ha sokba, mint hiszem, nem kerül mind a kettőt adom; különben a ti akaratotok leend... Oda küldhetnéd (Beimelhez) a Templom leirását is."

1832. február 6-ára a templom leirása is beérkezett Guzmichhoz, mert meleg szavakkal mond érte ekkor kelt levelében köszönetet. Április másodikán intézkedik a rajzoló fizetéséről: „Mit gondolsz" kérdi Farkastól „elég lesz-e 20 bankó forint? ha ugy gondolod, és van pénzed, add meg neki, visszatéritetem."

Többször nem esik szó a Templomról. Május 1-én már arra kéri Farkast, a Szepessy „Excellentiája által alapitott Akademiát (jogliceum)" irja le alaposan.

A Tár második darabja azonban már hozta a pécsi dóm rajzát. De a rajz nem a nyugati, sem a déli oldalt ábrázolja, hanem részben a nyugatit, részben a délit is. Ugy látszik, hogy mind a két kép bemetszése sokba került volna s Guzmich a két képből a metszővel egy harmadikat csináltatott, összeolvasztván vele a Farkas által küldött két képet. Ezt bizonyitja az is, hogy a metszeten a rajzoló neve gyanánt is a metsző szerepel.

A kép a dómot a háttérből teljesen kiemelve mutatja be. A rajz pontos, szinte mérnöki munkára valló, de a skála hiányzik mellőle. A restauráció előtti formákat hüen visszaadó *képnek főleg az ad szemünkben érdekességet, hogy nem Pécsett csinálta alkotója, hanem két képről méricskélte össze Győrben.*

A kép megtekinthető — például — az egyetemi könyvtárban is, hol a Vallási és Egyházi Tár illető füzete K. 1470/1. szám alatt őriztetik.

A templomot ismertető egyidejü cikkel esetleg egy más esetben fogok foglalkozni.

Asztalos Miklós dr.

VELOUR

legjobb minőségü
minden szinben
200 ezertől feljebb
„Baranyai Aruházban"
Ferenciek-utca 1. szám.

A büntető novella bizottsági tárgyalása

Budapest, okt. 18. — Az igazságügyi bizottság kedden délután fogja folytatni a büntető novella tárgyalását. Az ellenzék a bizottságban folytatni fogja a novella egyes pontjai ellen a harcot, a plénumban szintén egységesen fog felvonulni a büntető novella sérelmes szakaszai ellen. Különösen a drákói sajtó paragrafusok törvényerőre emelkedését igyekszik minden áron megakadályozni. Egyelőre még nem történt döntés, hogy mikor kerül a nemzetgyülés elé. A kormány azonban szükségesnek tartja a büntető novella mielőbbi életbe léptetését és ezért az a szándéka, hogy a bizottsági letárgyalás után lehetőleg minél hamarabb a Ház elé terjessze a javaslatot.

A hét szenzációi

Az egyedi gyilkosság — A németek világdiadala

Pécs, okt. 18. — Annak, aki a hét szenzócióit meg akarja rögziteni *Nagyatádi Szabó* István kevésbbé fájlalt lemondása és *Anatole France*-nak az indexre tett munkáiról is hiressé vált francia irónak halála mellett két esemény kinálkozik a tollára. Az egyik az egyedi gyilkosság, a másik a németek világdiadala. E kettő ugyan jelentőségben messze elüt egymástól, de a mai időkre vall, hogy az egyedi gyilkosság még a német munka diadalánál is jobban érdekli a mai kor embereit.

Az egyedi gyilkosságot nem csupán a rejtélyes felderités, hanem a szereplő személyek is szenzációssá teszik. *Egyedi* Artur dr., aki *Stern* Ignác dusgazdag budapesti szesznagykereskedőnek volt a fia megvette a Batthyány grófi birtokot Egyeden 3500 holddal és a kastéllyal. Egyedi Artur bár zsugori természetü volt versenyistállót tartott és a háboru előtt munkapárti képviselő is volt, s igy széles körben ismerték. Vézna Ilonka leányát annak a *Froreich* tábornoknak a fia vette el, aki a satanovi ütközetnél annyi derék magyar huszárt, köztük a pécsi 8-as honvédhuszárokat is halálba vitte s azután a veszedelem láttára agyonlőtte magát. Az előkelő katonacsaládból származó fiu Froreich Ernő jogi és zenei tanulmányokat végzett, megszerezte a doktorátust s azután a gazdag apósra támaszkodva elegáns életet élt. Azonban az após nemcsak a vejéhez, de a családjához is fukar volt. Froreich Ernő, mint az állandó foglalkozás nélküli emberek általában a tőzsdei konjunkturát szerette volna kihasználni, azonban mint annyi sokan, későn kezdett hozzá s igy mintegy 800 millió kellemetlen adósságot szerzett magának. Ez összeget a zsugori após nem volt hajlandó kifizetni s ez a helyzet vitte rá, hogy megfontoltan vagy hirtelen támadt felindulásban, ezt majd a bíróság állapitja meg, megfojtsa az apósát.

Más közönséges gyilkosnál ezt a hatóság emberei nyomban felfedezik. Froreich esetében ez a hatósági felfedezés késett. Gelei körorvos csak felületesen vizsgálta meg a halottat, elfogadta az öngyilkosságot s csak később tett említést gyanujáról, amikor már a kastély cselédsége révén a falu népe is suttogni kezdett. A főszolgabirónak tett említést, aki azzal válaszolt, hogy hagyják őt ki a játékból. Igy azután a gyilkossággal kapcsolatban közigazgatási uton eljárás indult meg a körorvos és a főszolgabiró ellen, amennyiben mindketten fegyelmit kaptak.

De ez nem minden. A felsorolt gyanuokok amellett szólnak, hogy a gyilkosságról a család többi tagjai is tudtak, maga az özvegy és a két leány is. Ellenük azonban nem indulhatott meg eljárás, mert hozzátartozók esetében nincs bünpalástolás.

Ha ugy mélyen beletekintünk ebbe a borzasztó gyilkosságba, ha figyelemmel kisérjük a meggyilkolt leányának ma is éber szeretetét a gyilkos férje iránt, ha hozzávesszük mindehez a magyar sajtó önkéntelen kultuszát, amelyet e gyilkossággal foglalkozva kifejt, ugy előttünk áll a mai élet a maga modern beteg erkölcsével, degenerált embereivel s azzal a szenzációkra, izgalmakra éhes társadalommal, amely a bünt már nem gyülöletesnek, hanem érdekesnek találja. Valami tömeghisztéria uralkodik, amely a józan megitéléstől és igazságtól fázik, de éhesen áhitozik idegizgató szenzációkra, lelki izgalmakra és ebben az örületes hangulatban ujabb és ujabb prédákra les.

Szinte jólesik felemelni tekintetünket egy más a nagyközönség szempontjából kevésbbé érdekes szenzációra, amely a tudásnak, a szorgos munkának a szenzációs diadala. Ez a szenzáció azonban már nem magyar termés. Ez a nyugodtabb, megfontoltabb és dolgozóbb volt szövetségesünknek, a németnek nagyszerü képességeit, a jövőre való hivatottságát hirdeti. A *Zeppelin R. III.* megtette diadalmas utját Európából Amerikába. Ahogy Németország előre megállapitotta olyan programmszerüen pontosan repült Friedrichshafenből a léghajó Lakehurstba. A 40.000 kg. terhelésü léghajó 27 német és 4 amerikai személyt vitt, akik vasárnaptól szerda délutánig kitünő ellátásban tették meg az utat. Mindössze a mosdóvizük fogyott ki. A léghajó 5006 mérföldet tett meg megszakitás nélkül. Az óránkénti sebesség 45—60 mérföld volt, több alkalommal kellett azonban megküzdeni a kedvezőtlen időjárással, de az ut mégis várakozáson felül sikerült. A 2 millió dollár értéket képviselő léghajó, amely jóvátétel fejében készült Amerikának a világ ámulata közben céljához ért. A német nép nagyszerüsége lebegett a magasban s a német jövő hirdette a maga közeli diadalát.

Ez a világszenzáció valóban méltó egy nagy nemzethez. Milyen jó lenne, milyen biztató lenne, ha a szomoru magyar szenzációk utánoznák ezt a gyönyörü német példát!

—er.

HIREK

— **Kitüntetett apátplébános.** Mai számunkban Budapestről kapott telefonjelentés alapján már közöltük, hogy a kormányzó, a népjóléti és munkaügyi miniszter előterjesztésére Virág Ferenc szekszárd-belvárosi apátplébánosnak a közélet terén kifejtett érdemes tevéknysége elismeréseül a m. kir. kormányfőtanácsosi cimet adományozta. Virág Ferenc kitüntetése az egész pécsi egyházmegyében osztatlan nagy örömet kelt. Különösen nagy örömet okoz a kitüntetés hire Szekszárdon, ahol az egész város valósággal rajongásig szereti őt. Aránylag rövid szekszárdi működése alatt nagy érdemeket szerzett a város közéletében. Különösen a hitélet mélyitése terén fejt ki lankadatlan tevékenységet. Az ő fáradságot nem ismerő agilitásának az eredménye volt a legutóbbi szekszárdi katolikus nagygyülés is, amely oly impozáns volt, hogy arra az egész ország felfigyelt. Virág Ferenc apát az első a pécsi egyházmegyei papság között, aki a kormányfőtanácsosi cimet kapta.

— **A boldogok szigete** cimmel lapunk mai tárcarovatában közöljük Surányi Miklósnak a pécsi származásu kiváló irónak a Pius főgimnáziumról szóló s a Nemzeti Ujságban megjelent nagyszerü leirását.

— **Bezárul a képkiállitás.** Pálesch Pál festőművésznek a nőegyletben rendezett képkiállitása vasárnap este 7 órakor bezárul. A 70 értékes munkát felölelő kiállitásnak tehát holnap lesz az utolsó napja.

— **A felnőtt leányok Mária kongregációja** holnap vasárnap délután 3 órakor ünnepélyes tagfelvételt tart a zárda templomban.

— **Baranyavármegye c betüs községei.** A hiv. lap mai száma közli a belügyminiszter rendeletét, mely szerint az alábbi baranyavármegyei községneveket c betüvel vagyis a z betü elhagyásával állapitotta meg. E szerint Hercegszentmárton, Bakóca, Hegyhátmaróc, Karácodla, Kisbeszterce, Ráckozár, Babarc, Hercegszabar, Rácgörcsöny, Ráctöttös, Rácpetre, Rácváros, Rácmecske, Besence, Cun, Szaporca, Kistaploca, Babarcszöllös, Becefa a hivatalos elnevezés. Nem tudjuk azonban, hogy Gorica és Szentlőrinc mit vétettek, hogy kimaradtak a diszes c-és névsorból.

— **Ruggyanta** eredeti belga paramatha és fregoli esőköpenyek nagy választékban **Páll Ödönnél** Széchenyi tér 18. (7583)

— **Heim tanár akadémiai székfoglalója.** Heim Pál dr. a pécsi Erzsébet tudomány egyetem nagynevü tanára, az országos hirü gyermekorvos pénteken délután fél 6 órakor tartotta meg Budapesten a Szent István Akadémián székfoglalóját. A tudós tanárnak „A vitaminek jelentősége a gyermekkorban" cim alatt megtartott értekezését nagy érdeklődéssel fogadták, mert gyakorlati tapasztalatok és megfigyelések értékes anyagát foglalta össze előadásának keretébe.

— **A Baja-Gara** országhatárszéli helyi érdekü vasutra szóló engedélyokiratot a hiv lap mai száma közli.

— **Surányi Kálmán nyugalomba vonul.** A régóta rebesgetett hir, hogy Surányi Kálmán a központi temető népszerü felügyelője nyugalomba vonul, most valóra vált. A város tanácsa ma délelőtt tartott ülésén foglalkozott nyugdijügyével. A jó Surányi bácsi neve szorosan összeforrott a központi temetővel, amelynek évtizedek alatt gondos felügyelője volt. Ez a népszerüség volt az oka, hogy a központi temetőt lassan ugy kezdték emlegetni, mint Surányi-telepet és ez az elnevezés meg is maradt a nép ajkán. Surányi Kálmán most nyugalomba vonul és Budapesten telepszik meg a fiánál, az országos hirü irónál Surányi Miklósnál. Utódja Klencz Alajos számvevőségi napidijas lesz, aki már hónapok óta helyettesiti is.

— **A ref. egyház köréből.** A pécsi református templomban ma délelőtt 10 órakor, az ujtoronycsillag feltétele alkalmából ünnepélyes istentisztelet lesz. A tartandó egyházi beszéd tárgya: *„A csillag jelentősége a református templomok tornyán."* — Ugyancsak mai napon veszik kezdetüket az esteli istentiszteletek is, melyek a téli félévben, vasárnaponként ½6 órai kezdettel tartatnak. — Az október 31-én tartandó *„Református Nap"*-ra (egy éjszakára) ingyenes szállások felajánlásának folytatását kéri a rendezőség az egyház tagjaitól és barátaitól.

— **Elektromos előkészitő tanfolyam.** A pécsi fémipari szakiskola igazgatósága közli, hogy a tanfolyamon az okatás f. hó 21-én, kedden este 6 órakor veszi kezdetét.

— **Forgalmi adókönyvek,** illetményjegyzékek, valamint mindennemü üzleti könyvek nagy választékban kaphatók a Dunántúl könyvkereskedésében, Pécs, Széchenyi-tér 9. sz. és a Dunántúl nyomdában Perczel-utca 42.

Az amerikai világrepülők

megállapitották, hogy ember feletti munkájuk közben egyedül a babkávé az az elixir, amellyel erejüket jókarban tarthatják. Ezért állandóan kéznél tartanak thermos üveget ezen erősitő itallal. A thermos üveg töltése minden leszállásnál első gondjuk.

MEINL GULA r. t.
Pécs,
Király-u. 19.

— **A Dunántúl menetrendje,** amely Pécs és Baranya összes vonatjáratait feltünteti, már megjelent s a Dunántúl előfizetői teljesen dijtalanul kapják meg. Vidéki előfizetőinknek 500 korona portóköltség beküldése ellenében a menetrendet póstán küldjük el. Akik nem előfizetői lapunknak, a menetrendet 3000 koronáért kaphatják meg a Dunántúl kiadóhivatalában, könyvkereskedésében és a hirlapárusoknál.

— **Szülők Iskolája.** A szülők iskolája tegnap d. u. 5 órakor tartotta meg negyedik előadását a városház közgyülési termében. Az előadói tisztet ezuttal Cholnoky Ferenc dr. töltötte be, aki érdekes, a figyelmet mindvégig lekötő előadásában a serdülés okozta testi s lelki változásokról beszélt. A mindvégig lebilincselő előadást szépszámu közönség hallgatta végig. A következő előadást kedden d. u. 5 órakor Ákos Ferenc dr. tartja a családról.

— **Nagymérvü olcsóbbodásról** fog meggyőződni, ha férfi, fiu és gyermekruha, posztó vagy bélésáru szükséglétét **Páll Ödönnél** Széchenyi-tér 18. fedezi. (7583)

Harisnyaház
Király-utca I. sz.

Harisnya pamutból 9200, 12200
Harisnya duplatalpu muslin . 25000, 38000
Harisnya flórból . 45000, 49500
Harisnya selyem flór 55, 58, 62000
Harisnya tiszta cérna fátyol . 68000
Reklám zokni . 7000, 12200, 17000
Reform nadrág . 41.000 K-tól
Női és férfi kesztyü . 34000, 38000, 44000 K.

Kötött kabátok és mellények állandó nagy választékban!

Telefon 729.

Szabott árak! Szolid kiszolgálás!

BOGAR FERENC, térképész,/1926-32/

ULBRICH könyve II.részében Burgenland és környező államok községi térképei,legtöbb 1770 után.A koraiak méret aranyai premetrikus korból valók,a későbbiek legtöbbje méterrendszerben készült és nagyrészük a bpesti Államnyomda terméke.A térképek szerzői többségükben magyarok igy Bogár Ferenc is. 289.old

BENDEFY LÁSZLÓ: Karl Ulbrich: Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes 287.old

VASI SZEMLE, XXVIII.évf. 1974. 2.szám, Szombathely

MDK

Bogár György, ötvös
/ Georg Bogar, Pogar/. 1610.

A czéhkönyvben az elhunyt mesterek sorában a 26-ik. 1610 jun. 18-án a b.b.-nyai Pogar Georgius polgárjogot nyert.

Mihalik Sándor: Besztercebányai ötvösök a XV.-XIX. sz. ban.
Múz. és Kvt. Ért. 1918. 41-53. l.

Bogár Imre

„Katalógusterv: Bogár Imre"

Népszava 1980. III. 20

A jól rendezett képzőművészeti kiállításnak elmaradhatatlan kelléke a gonddal összeállított katalógus: a kiállítás írásos dokumentuma. Olyasféle segédeszköz ez a kiállításlátogató kezében, mint a turistáéban a nevezetességeket felsoroló és leíró útikönyv. Adatokat közöl a bemutatott műtárgyakról, információkat a bemutatkozó művészről; a belőle merített ismereteket nemcsak a művek megértésénél, de a kiállítás bezárása után is hasznosíthatjuk.

A jó katalógus, túl ezen maga is *műtárgy*, öröm kézbe venni, átlapozni; szépen kialakított küllemével ugyanúgy ízlésnevelő funkciókat tölthet be, mint az általa propagált műalkotások. A szép katalógust ezért megvesszük, forgatjuk, gyűjtjük — azt azonban, hogy ki a tervezője, csak a legritkábban nézzük meg. Pedig a kolofonban, a kiállítás és a kiadvány közreműködőinek sorában rendszerint fel van tüntetve a katalógust tervező iparművész neve is. S ez a név az utóbbi években igen gyakran így hangzik: *Bogár Imre.*

Nekem — ha nem is személyesen — régi ismerősöm, hisz képzőművészeti kritikusként sokszor dolgoztam már választékos ízléssel megtervezett, elegáns kivitelezésű katalógusaiból. Mindig csodáltam találékonyságát, szellemes megoldásait, a legapróbb részletekre, például a papírra, a betűtípusra kiterjedő figyelmét, tördelésének nagyvonalúságát, szerencsés képelhelyezéseit. Pedig, mint utóbb megtudtam, nem egy kiadványt rohammunkában kellett elkészítenie: hétfőn kapta kézhez az anyagot, s a hét végén már nyílt a kiállítás. Csak jelesebb munkáinak felsorolása is oldalakat tenne ki, ezért, emlékeztetőül, elégedjünk meg néhány címmel: *Perui aranykincsek, Trák művészet, Japán fametszetek, Modern indiai művészet, Kepes György festményei, Louis Held fotói* stb.

Bogár Imre széles indulatú, lelkes fiatalember, alig valamivel túl a negyvenen. Munkahelyén, a Statisztikai Könyvkiadónál arról faggatom, milyen meggondolásokból választotta a grafikusi munkálkodásnak ezt a speciális területét:

— Tulajdonképpen a körülmények szerencsés összejátszása tett katalógustervezővé. Az ötvenes évek elején, reklámgrafikusként végeztem, de hajlamaim már ekkor a könyvtervezés felé vonzottak. Már a képzőművészeti gimnázium hallgatójaként átjártam a Széchényi könyvtárba, ahol a régi könyveket, plakátokat tanulmányoztam; intenzíven foglalkoztam művészettörténettel; főként a modern franciák, a posztimpresszionizmus sokfelé tájékozódó nemzedékének törekvései fogtak meg. 1957-ben lettem a Statisztikai Könyvkiadó munkatársa, majd művészeti vezetője: itt végre mód nyílott arra, hogy mind tipográfusi, mind műtörténeti ambícióimat kiélhessem. Vállalatunk természetesen elsősorban szakkiadó, de gyakorta elfogad — főként a Kulturális Kapcsolatok Intézetétől — katalógusmegrendeléseket is, ezeknek pedig én vagyok a gazdája. *Hát innen a hivatal és a hivatás egybeesése...*

— *Milyen szempontokat kell mérlegelni egy-egy katalógus megtervezésénél?*

— Elsősorban *tartalmiakat.* A tervezőnek be kell illeszkednie az adott művészet kor vagy stílus, illetve művészi egyéniség problémakörébe, témavilágába — ezekből kiindulva tudja csak kimunkálni azt a szellemi és materiális közeget, amelyet a katalógus vizuálisan megjelenít. Louis Held, a múlt század utolsó negyedében működő jeles német fotográfus katalógusát például igyekeztem a kor ízlésének megfelelő szecessziós küllemben kivitelezni: a szöveghez groteszk betűket választottam, a képekhez barnás tónusokat; úgy hiszem, így sikerült kapcsolatot teremtenem a fotográfiák régies hangulatával, sajátos beállításaival. Általános elvként azt mondhatom, hogy más hozzáállást kíván a régi klasszikus, s mást a modern művészet: az utóbbi inkább elbírja a merész megoldásokat, a különleges tördelést, képszerkesztést. Persze, sokszor megesik, hogy a gondolatilag helyes koncepció ütközik a nyomdai lehetőségekkel, vagy a megrendelő intézmény anyagi behatároltságával, ilyenkor kompromisszumokra kényszerül az ember. A cél: ezt *minél kevésbé* konstatálja a katalógus használója.

— *Mi a katalógus alapismérve?*

— *Ha a bemutatandó kerül bennе előtérbe — és nem a bemutató.* A tervező sosem feledheti azt, hogy az ő munkája voltaképpen szolgálat: értékekre, műalkotásokra hívja fel a figyelmet a maga sajátos eszközeivel.

— A legközelebbi feladat?

— Egy nagy régészeti kiállítás — a Szépművészeti Múzeumban bemutatandó — Róma-tárlat prospektusán dolgozom; igen látványos, de nehéz anyag, amelyből reprezentatív küllemű, könyvformátumú kiadványt kell kihoznom. Remélem, megnyerem majd vele a közönség tetszését — anélkül, hogy a nevemet ismernék.

Megérdemli, hogy megismerjék.

T. A.

SZÍNHÁZI MŰSOROK

Operaház: Sztravinszkij: A tűzmadár, R. Strauss: Ez lenne a halál? Sztravinszkij: Tavaszünnep (M. b. 5. ea., 7) **Erkel Színház:** A lombardok (3. b. 5. ea., 7) **Nemzeti Színház:** A konyha (7) Budapest-Orfeum (e. fél 10) **Madách Színház:** Spanyol Izabella (7) **Pataky Művelődési Ház:** Jövőre veled ugyanitt (7) **Magyar Néphadsereg Tisztiháza:** A pillangók szabadok (7) **Vígszínház:** Jó estét nyár (7) **Pesti Színház:** Deficit (7) **József Attila Színház:** Hálószoba komédia (N. b. 3. ea., 7) **Operettszínház:** Violetta (N. b. 3. ea., 7) **Zsebszínház:** Lola Blau (fél 8) **Várszínház:** Ez lett a vesztünk... (7) **Thália Színház:** A Mester és Margarita (7) **Stúdió előadás a Fáklya Klubban:** Pesti történet (7) **Vidám Színpad:** A családban marad (7) **Radnóti Miklós Színpad:** Kulisszatitkok (7) **Korona-Pódium:** Hősök és antihősök. Lukács Sándor előadóestje (7) **Bp-i Gyermekszínház:** A csodálatos jávorfák (du. 3) Patt, Profán ballada (I. nyilv. főpr. Stúdió, e. 7) **Bábszínház: Népköztársaság útja:** Hamupipőke (du. 3) **Jókai tér:** Világszépe (de. 10) **Zeneakadémia:** Zene és... (F/4., du. 3) M. Áll. Hangversenyzenekar (Zenekari estek szoc. brigádok részére 1., fél 8)

*

Az **Operaház** igazgatósága közli, hogy Giuseppe Patané megbetegedése miatt lemondta az Operaházba tervezett két fellépését. Helyette 21-én a D. bérletben a Falstaffot Medveczky Ádám, 22-én pedig a Komor Vilmos bérletben a Manon Lescaut Pál Tamás vezényli. A megváltott jegyek érvényesek, vagy kívánságra visszaválthatók. A felemelt helyár-különbözetet, illetve a jegyek árát az Operaház jegypénztára az előadások kezdetéig téríti vissza.

mében tartotta ülését. *Megjelent és köszönetet mondott a képviselőknek az évek során nyújtott segítő, jelző, elemző munkájukért. Romány Pál mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter is.* Részt vett a munkában *Dobi Ferenc* a MEDOSZ főtitkára.

Napirenden a *mezőgazdasági termelés anyagi és technikai ellátása szerepelt.* Az írásos anyaghoz *Kovács Imre* MÉM-miniszterhelyettes adott szóbeli kiegészítőt. Elmondotta a többi között, hogy a mezőgazdaság termelése az elmúlt két évtizedben jelentősen fejlődött, kiállja a próbát a nemzetközi versenyben. A két évti- *százezrek kerültek ki a mezőgazdasági munkából.* A termelés 75 százalékkal növekedett. Ehhez nagy állóeszköz- és energiafelhasználás szükséges.

Napjainkban egyre inkább *a költségek alakulását* elemzik a gazdaságok, összhangban az ország érdekeivel is.

Jó és nélkülözhetetlen törekvés ez, de a mindenáron való takarékosság az eredmények rovására nem mehet. A képviselők a *műtrágya felhasználásáról, a melléktermékek hasznosításáról és a gépi, anyagi ellátottságról szóltak.* Többen tették fel a kérdést a kisgépbeszerzés lehetőségeiről, az alkatrészellátás, valamint *Kopácsi Ernő* az Agrotröszt vezérigazgatója adott választ. A képviselők megvitatták a termelés gépesítésének főbb munkafolyamatait, az anyagmozgatás jelenlegi gépesítettségének színvonalát.

(l)

KÖZÉLET

Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke táviratban köszöntötte dr. Rudolf Kirchschlägert, az Osztrák Köztársaság szövetségi elnökét 65. születésnapja alkalmából.

munkaképességcsökkenést szenvedett, csakis a gerincét nem terhelő, könnyebb munkakörben dolgozhat tovább.

A kórház intézkedett is: a rehabilitációs javas-

Kétségek

így jutott a panasz a *Szakszervezetek Megyei Tanácsának* tudomására is. Az ő határozott fellépésükre az *1977.* szeptember 28-i eseményről *1978.* szeptember 18-án (!) végre felvették az üzemi baleseti jegyzőkönyvet, ami alapján az asszony *kártérítést követelhetett.* Ezt az igényt azonban a kórház elutasította, mondván, hogy az ápolónőt

---

főznék öt óra hosszat a nagy ebédet, hogy az ágyneműn valószínűleg egy ránccal sem lesz több a kelleténél, ha a Patyolatnál mossák, vasalják, hogy a mirelit és a félkész ételek őértük, a családokért kerültek a boltok polcaira, s nincs mellékízük, csak meg kell tanulni elkészítésük módját.

Messze kalandoztunk a kalapácsos fiútól. Pedig rejtélyes „betegsége" valahol itt, a családi munkamegosztás aránytalan mezőin keletkezett. Esete — noha majdnem komikus —, mélyen lehangoló. Hogyan is bírná *a félórás kalapálás* idegölő monotóniáját, amikor odahaza öt percig sem volt még porrongy a kezében? Vödör vizet nem emelt, boltból krumplit nem hozott. Anyja annál többet.

A középkorban még úgy tartották: *nem a természetből, hanem a bűnből adódik, hogy a nő a férjét urának tisztelje.* Nos, aki magára veszi Éva anyánk ősi bűnét, szolgája csak urát bűntudattal, 1980-ban is... Am, ha gyermekével teszi ugyanezt, csakugyan bűnt követ el.

Nyolcadikosok osztályfőnöki óráján üldögéltem egyszer, s kíváncsian hallgattam, mint vélekednek a pályaválasztásról a gyerekek. Fülembe cseng a nem túl sikeres tanuló, nyurga kislány hangja: *„Anyukám mondta, hogy a fizikai munka nehez, nem akarja, hogy azt csináljam. Különben is, irányítani jobb, mint dolgozni!"* A munka szó alig-alig hangzott el, ha igen, akkor is csak foghegyről. Utópisztikus elképzelések keltek lábra az osztályteremben, s mind komorabban vettem tudomásul: ezek a gyerekek — ritka kivétellel — legfeljebb az iskolai politechnikai órákon nyúlnak munkához. Odahaza kitisztított cipőket találnak, gondosan elkészített tízórait a táskában, porszívózás elől a térre menekülnek, nagymosáskor discóznak.

De hát miért? Ezt a gyermekképet nem előző korokból vetíti ide az a bizonyos ördögi lencse. A tétlen, tunya, agyonkímélt gyermek *korunk szülötte.* Az *„azt akarom, hogy a gyermekemnek jobb legyen, mint nekem volt"* szemlélet dédelgető langymelegében olyan gyermekeket sikerült „kitermelnünk", akiknek kezéből gyakorlati órán kiesik a kalapács, akik tanévnyitó ünnepségen összeesnek az iskolaudvaron, akiknek sorozáskor megvetően méregeti lányos termetét a katonaorvos, hiszen nem voltak képesek lefutni 400 métert sem.

A pedagógia — tudomány. Méghozzá olyan tudomány, amelyet *a szülőknek is művelniük kell.* Érthetetlen, hogy amíg olykor csupán négy elemivel rendelkező nagyanyáink finom ösztönnel megsejtették, hogy gyermekeikben a 6—10. életév környékén támad fel *a feladattudat,* a tárgyi érdeklődés, s ennek megfelelően el is látták őket tennivalóval, addig gazdagabb ismeretű fiatal anyáink csupán a puha kényelmet, a fogyasztási javak bőségét zúdítják utódaikra, s önmaguk rokkannak bele a háztartás terhébe. Kit a butaság, kit a megalkuvás sodor ebbe a zsákutcába, mert a tétlenségre kárhoztatás — később kiderül —, zsákutca. A megalkuvók csapatába azok tartoznak, akik a család jó hangulatáért, a béke kedvéért húnynak szemet a széthajigált holmik felett, s csupán csak azért nem küldik boltba gyereküket, azért nem vonják be a délutáni mosogatásba, hogy ne lássák a felháborodott kamaszfintorokat.

Sokan — valamiféle struccpolitikát folytatva — az iskolától várják a varázslatot. Mármint a munkára szoktatás valamilyen módját. Jóllehet, a gyakorlati képzés tulajdonképpen a munkára nevelést, az oktatás és a termelőmunka egészséges kapcsolatát célozza, tartamával azonban még mindig kevésnek bizonyul ahhoz, hogy megszerettesse, főként pedig, hogy belső szükségletté tegye a munkát. Az is igaz, hogy *a munkára nevelés komplex, társadalmi feladat,* hiszen a különféle környezeti hatások a legkülönbözőbb irányokban formálhatják a felnövekvő generációt, mégis, a „beoltás" fő színtere a családi élet. Nem kis felelősség ez!

Gondoljunk csak bele, a gyermeki személyiség fejlődésének *a tevékenység* az elsődleges forrása. Ez pedig nemcsak tanulásból, játékból áll, noha ez utóbbi — főként, ha alkotó —, édestestvére a munkának.

Ha azt mondjuk, hogy a társadalom legkisebb egysége a család, akkor gyermekünk munka alóli felmentése kétszeres vétek. Hiszen nemcsak az édes semmittevésben felnövő gyermek személyisége szenved így csorbát. *Szegényebb lesz tőle a társadalom is.* A felnőttkor alsó küszöbén felkészületlenül, tehetetlenül, s némiképp kiszolgáltatottan toporgó ifjú miatt később bizony már nemcsak a szülő veri falba a fejét...

Nem Kolumbusz tojása, hiszen régi igazság: a férfi és a nő együttesen alkotja az embert, együttesen formál családot. Az egészséges, harmonikus együttes nem kíván mártírokat.

Horváth Ildikó

Bogár Imre, grafikusművész

Tom Forrestall kanadai festőművész kiállítását a Művelődési Minisztérium, a Kanadai Nagykövetség és a Szépművészeti Múzeum rendezte, 1981. márc. 16.-án nyílt meg a Szépművészeti Múzeumban.

a leporellóterv Bogár Imre grafikusművész munkája.

Meghívó

1981. márc. 16.

M.D.K

Bogál Imre
Grafikus

135 x 92 cm. - es méretű
lapjaival szerepelt a tár-
laton.

Kovács Gyula: Nemzethőzi fametszet kiállítás...
Művészet, 1968. junius - 39 lap.

MDK

Bogár János, ötvös
/ Hansz Bogar /

Neve a czéhkönyvben az elhalt mesterek sorában a 18.
ik.

Mihalik Sándor: Besztercebányai ötvösök az XV.-XIX.sz.-
ban.
Muz. és Kvt.Ert. 1918 41.54.1.

Bogár József, festő MDk

Kritikai portréja megemlítést érdemel.

Rényi Péter: A IX. Magyar Képzőművészeti kiállítás festményei 8.1.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. máj. 12.

Ð Bogár Kálmán

festo

1896–1900!

Éminisk 1930. 82 l.

Bogár Kálmán

díszítő festő

elegséges eredménnyel

végbiz nyert.

Értimisk 1900/1901.

23. l.

nd Achatina, Placostylus, Pupa, Megaspira Balea ellina, Cylindrella, Auri- hysa u. Planorbis, Lim- ina, Cyclostoma, Ampulla- a, Rissoa, Rissoina, Trun- udinella, Melania, Mela- idomus Natica, Amaura, chus, Dephinula, Scissurel- Phasianella, Bankivia, La- rbis, Solarium, Rissella, Li- ina, Navicella, Nerita, Jan- luzia, Buccinum I. II. Pur- , Cassidaria, Oniscia, Doli- a, Harpa, Ricinula, Murex, ton u. Trophon, Turbinella ia, Pyrula & Fusus, Strom- Pleurotoma, Cancellaria, aria, Volutacea, Marginel- ypraea, Ovula, Sigareta, cten, Avicula, Malleacea, , Lithophaga, Tridacna, Chama, Anodonta, Unio, ardita, Crassatella, Car- ax, Tellinidae, Veneracea, en, Pholadea. Bezug comp- . oder aufgegebener Fort- rleichtern in jeder Art.

unseres Volkes in treuen Nachbildungen vorhandener alter Originale ist, hat sich, wie die drei nöthig gewordenen Ausgaben beweisen, bereits einen grossen Freundeskreis erworben und sollte in keiner Bibliothek eines Künstlers, Geschichts- oder Alterthumsfreundes fehlen.

Zeitschrift für Kulturgeschichte.

Bilder und Züge aus dem Leben des deutschen Volkes.

Herausgegeben von Dr. Johannes Müller und Johannes Falke.

Jahrg. 1856—1859.

Preis pro Jahrg. gr. 8. geh. M. 16

Diese von Culturhistorikern und Freunden der Geschichte unseres deutschen Volkes immer noch vielfach begehrte Zeitschrift erlassen bei Abnahme aller 4 Jahrgänge gerne um M. 50.—

Ein Prachtwerk von Bedeutung ist:

Die Geschichte des Seefahrer Ritter Martin Behaim

mit Urkunden, seinem Bildnisse

der getreuen Nachbildung seines Globus etc.

Von **Dr. Ghillany.**

Mit einer grösseren Einleitung über die ältesten Karten des neuen Continents und den Namen Amerika

von **ALEX. v. HUMBOLDT.**

Royal 4. geb. 30 Mark.

Mit diesem Werke, das durch die Arbeit v. Humboldt's noch besonderen Werth erhält, ist alles über M. Behaim vorhandene historische Material erschöpft.

BOGÁR - csuhád festőasztalunk

Ikvainé Sándor Hedikó. Butorfestő asztalos-
műhely Pilisszántón. = Kutatásak Pest
megyében I. Szentendre, 1997. 68-79. ll

Bogár László

az alábbi tervpályázaton 3. díjban részesült 16. számú terv egyik szerzője.

B.Kállai Ilona - Kiss Dénes: Egy tergon városközpontjának új megformálása, tervpályázat, 1970. - Magyar Építőművészet, 1972.2.sz.8-13.l.

MDK

Matthias Bogar, ötvöstanuló

kit 1652 szept. 1-én szegődtet 6 évre Klement Jónás, ötvösmester tanulóul, s kit 1658 febr. 12-én szabadit fel mestere.

Mihalik Sándor: Kőszegcsobányai ötvösök a XV-XIX sz.-ban. Hus. és Kvt. Ért. 1918. 41-53. l.

Bogar Mátyás, ötvös MDK
/Matthias Bogar/ 1667-1672.

A czéhkönyvben az elhunytak sorában a 68-ik.
U.ö aki Klement Jónás b.b.-nyai ötv.mester/ XVII. 37.l.
6 évre szegödtetett 1652 szept.1-én s aki 1658 febr.12-
én felszabadult.M.B. ötvösmester de nem ötvösnek a fia.
1667 jun.12-én iktatják a czéhbe, de mivel nem kiván
a remekhez nyulni, 14o frtot vetnek ki reá.
1668 nov.11-én szegödteti néhai Jonnas Clement kebel-
beli ötvösmester fiát Hansz Georg Clement-et 4 évre.
1672 nov.2o-án felszabaditja.

Mikalik Sándor: Besztercebányai ötvösök a XV-XIX.sz.-ban
Muz.és Kvt.Ért. 1918. 41-53.l.

Bajár Sándor
festő

Az Ernst Múzeumban szeptember 13-án
nyílt meg Bajár Sándor festőművész
kiállítása.

---: Kiállítási naptár.
Művészet, 1974. szeptember - 43. oldal.

Bajár Sándor
festés

Az Ernst Múzeumban november 22-én nyílt meg Bajár Sándor festőművész kiállítása.

------: Kiállitási naptár.
Művészet, 1974.november - 49.oldal

Boethius

Eperjes

Ostrom 1685. július és augusztus havában.

A középtért a város foglalja el, melynek épületei közül „Die Pfarkirch" (B), a „Minoritenkirch und Closter" (C) és a „Spittal" (D), kapui közül pedig „Das untere Thor gegen Caschau" (E) és „Das obere Thor" (F) van kiemelve. A háttérben „Der Fluss Tarcz" folyik, a melyen kárpás híd van vetve. Végre az előtérben a György Frigyes württembergi herceg és Thim ezredes parancsnoksága alatt lévő csapatok bombázzák a várost, melynek bástyáiról a tüzet élénken viszonozzák. A háttér hegyei közt „S. Martin" és „Polocza" van.

Részletes méretei a vmalkeretnek 14.9 : 19.3 Gm.

T. 242.

Boethius: Triumphleuchtender Kriegs-Helm. Nürnberg. J. Ch. Lochner. 1688. II. r. pag. V 3.

Ersekújvár:

E lap „Abbildung des Türckischen Haupt Fahnens, so von, deß Hochlöbl. Schwäbischen Reichs Creises Auxiliar Völckeren auß der Vestung Neuhäusel zurück gebracht worden" s jobbra a következő leirás olvasható. „Dieße Türckische Hauptfahne ist Fürsten und Ständen deß Hochl: Schwäb. Creises von deß Herren Carl Gustav Marggr. von Baden &c. Hochf. Durchl. als Herrn General Wacht Meister Sighafft Praesentirt worden Aº 1685. M. Noremb. hält 18 Schuh in dem Flug vnd 10 in der höhe. Ist von Grüner Seyden die Schrifften vnd andern Ziraden mit gold auff Rothem gründt durch würcket."

Reimetszet, méretei a vonalkeretnek 14.5:28.2 Cm.

T. 1076.

Boethius: Triumphleuchtender Kriegs Helm. Nürnberg. J. Chr. Lochner 1688. II. r. pag. 98.

Eszék:

A város látképe 1685-ben.

A „Drau fl" túlsó partján van a kőfalakkal és körödökkel megerősített város, hol az épületek közül a mecsetek válnak ki. A „Die ruinirte feindliche schiffbrücken"-től jobbra két malom látható, míg az innenső parton a „Die völlig ruinirte brucken" mellett a Dráva innenső partján „Vnsere schanz" jelzéssel az a hely van, hol „Ladron" tábornok a gróf Kisel-dragonyosokkal és saját embereivel állása foglalt. A híd mentén oldalt „Ho... Rasi"-ok terülnek el. Felirata fölül:

„DER HAVPT PASS ESSECK"

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 18.8 : 29.7 cm.

T. 272.

Boeckins Triumphlenchstender Kriegs Helm. Nürnberg. J. Chr. Lochner. 1688. III-r. pag. 212.

Buda:

Ostroma 1685-ben.

A vár, a melyet a császári egyesült seregek minden oldalról ostromolnak, egészen lángokban áll. Épületei közül a „Türckische Moscheen" (B), a „Die Christen Kirchen" (C) és a „Der Juden Synagog" (D) van megjelölve. A Gellérthegyi ~~felől~~ oldalon a bajor csapatok foglalják el a Köröndöt, a Duna felől a brandenburgiak s az alsó város, ~~felől~~ a császári csapatok fejtik ki tevékenységöket. Pesten a bajorok egyrészét és azok táborát látjuk. A „Donau Fluss" jobb partján az elrombolt híd fölött négy naszád kötött ki. Telirata a lebegő mondatszalagon:

„Erobertes Ofen, in vollem
Brande"

s fölül magyarázat van adva: „A. Das Schloss" kezdettel és „R. Chur Brandenburgisches Hauptlager" befejezéssel.

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 14.5 : 19.1 cm.

103.

Boethius: Triumphleüchtender Kriegs Helm. Nürnberg. J. Chr. Lochner 1688. II. r. pag. 450.

Boethius

3092

Mahomed:

Derékig, kissé balra nézve, félholdtól körülvéve, melyet villámok cikáznak körül s mely mellett mind két oldalon egy-egy csillag ragyog. Fején turbán van forgóval, bajusza kicsiny, szakála leberetvált. Köntösének csatja s gombjai ékkövesek s palásztja prémes. A háttér dombos vidék, mely felett nehéz felhők kóválygnak. Felirata a fej alatt két sorban:

MAHUMED
Der IV. Türckische Käyser.

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 17.8 : 14.3 cm.

3092.

Boethius: Triumph-leuchtender Kriegs-Helm. Nürnberg, bei J. Chr. Lochner 1688. (pag. 14. T. rész.)

Bogárosi templomtér

Magyar Mannheimer
Gustáv rajza.
Repr.
Om II. 545. l.

vizsolyi református egyház lelkészi hivatalától

440
1940 sz.

Méltóságos

Dr. Szentiványi Gyula Urnak

A Müemlékek Országos Bizottságának Titkára.

BUDAPEST.

IX.Rákos utca 10.szám.

ács-nyomda, Abaujszántó

Bogártelkei ref. templom

Hímzések
Ezüst és ónedények

Debreczeni László 1936

111—113. l.

Bogártelki ref. templom

festett diszitései

1794

Kalotaszeg.

Simon György és le-

gényeinek munkl.

Foglár. 81. l.

90. l

91. l.

N° 155

Modern

4360 Antony Mauve:
Sz. Zaandamban 1838 szeptember

Tájkép tehenekkel.

A tájék egy
~~Egy~~ ~~Az~~ athidalt pataktól szelt
rafordult tehén látható, közül a
labas ~~[illegible]~~ szőke leány támaszkodik j
egyik kezében vesszőt tart, és a ki vászon
alsó- és kék felső-szoknyát visel.
te. Jobbról és a háttérben balról,
hőzött. Jelzése alól jobbra: A. Ma

Festmény, aranyozott keretbe
(Vászon, méretei 79:120 cm. —
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ — Bessérteke 6000 K.

Itarka

La melyek

Clichée.

10 C85
25 C845

MDK

Bogas Reinhold, szobrász

Közvágóhid kapuzatának bivaly és bika szobra. 1874.

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp. 1942. Pázm. P. Tud. Egy. doktori értekezései. 62. l.

Paul Bogatay

Mühödik: USA. Columbus (Ohio), Ohio State University, School of Art, College of Education, 108 North Oval Drive, (10); ~~[illegible]~~ kerámiát tanít.

International Directory of Arts. 8th Ed. 1965/1966 I. /Ed.: H. Rauschenbusch/, Berlin, é.n. Deutsche Zentraldruckerei AG. 1004 l., ill., 530. l.

Bogatay, Paul kerámia tanár

magyar kármazása művész, Ohio State University, School of Art, College of Education, 108 North Oval Drive /10/ Columbus, Ohio, USA.

International Directory of Arts I.

Berlin, 1965/66 8 közlése alapján

B o g á t h K.

1916. Téli kiáll.

Csendélet I.II. olaj
Tanulmányfej,olaj

5 Bogáth K

Nemzeti Szalon

Bogáthy Béla, textiles, 1941. végbizonyitványt nyert.

Iparmüvészeti Isk. Évk. 1880-1941. Kp. 1942.
33 l.

áni [illegible]

lád kriptája volt. Homlokzatán három
ok. Kapuzata szintén csucsives volt, de
helyébe ideiglenes ajtót tettek. Mind-
sucsives /egyik vak/ ablak van, felette
uzódik végig a tetőzet alatt. Egyenes-
két csucsives vakablakkal. (000 kép)

pütt előreugró, szemben s mindkét ol-
b beüvegezett portikus, háromszögü
t oldalán egy-egy egyeneszáródásu ablak.

ltak a Világi-, Niczky-, Daruvári- és

MDK.

Bogáthy Ferenc

Kiállitási kritika

Dunántuli Napló 1965 juni.6.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

SZOLNOK MEGYEI HÍRLAP

Bogáthy Ferenc
1021

1975. július 25.

SZOLNOK MI

Ecsettel, ceruzával

A kockák ijesztőek ugyan, de van más

Képzőművészeti tábor Szolnokon

Már jó órája keressük a szolnoki országos pedagógus képzőművészeti tábor lakóit, de hiába. Mindenütt csak annyival leszünk okosabbak, hogy valahol másutt lehetnek. Üres a „főhadiszállás", a Tiszamenti Vegyiművek művelődési háza, s nem találjuk a táborlakókat a gyárban sem. „Tegnap itt rajzoltak" — segítenek az egyik üzemrészben — „de, hogy most hol vannak..."

Végül a szerencse segít. A lakótelep főutcáján négy rajztömbös, vázlatfüzetes sétálóval találkozunk. *Halász Margit, Bogáthy Ferenc, Lévai Sándor és Pataki József* egyaránt a szabadban rajzolt délelőtt — ki a Tisza-parton, ki a Tabánban, ki csak a parkban.

— Én Miskolcról jöttem — mutatkozik be Halász Margit —, s másodszor járok Szolnokon. Jónéhány évvel ezelőtt itt felvételiztem a tanárképző főiskolára. Már akkor elhatároztam, hogy egyszer visszatérek. Most sikerült...

A pécsi Bogáthy Ferenc most ismerte meg a Jászkunság fővárosát, Pataki Józsefet mártélyi emlékei csalták az Alföldre, míg a nyíregyházi Lévai Sándornak régi vágya teljesült a Szolnoki táborral:

— Évek óta készülök arra, hogy a Tabánban rajzoljak. Majdnem elkéstem...

— *És hogy tetszik az új Szolnok?*

— Két hete keresztülutaztam a városon, s nem akartam hinni a szememnek. Gondoltam, eltévedtem... Különösen a vasútállomás környéke tetszik.

Halász Margit munka közben

Bogáthy Ferenc, mint mondja, első látásra megijedt a városképtől. Hogy miért?

— Csupa kockát láttam. Azt hittem, nem találok majd rajzolnivalót.

— *S talált?*

— Nézzék meg a vázlatfüzeteimet... Akár egy évig itt tudnék dolgozni. Most vázlatokat készítek, aztán majd otthon folytatom a munkát.

— *Tagja valamelyik képzőművészeti szakkörnek?*

— Igen, a pécsi Zsolnai ház csoportjában rajzolgatok, Haraszti Pál festőművész irányításával.

— *Kiállításon is szerepelt már a képeivel?*

— Eddig öt, vagy hat alkalommal. Remélem, hogy a következőn a „szolnoki" képeket mutathatom be.

A legtöbb rajzot minden bizonnyal az egri Pataki József készítette. Mappájából szebbnél szebb lapokat varázsol elő.

— Már kora reggel kint sétálok a Tisza, vagy a Zagyva-parton. Nem tudok betelni a szépségükkel, így hát csak rajzolok, rajzolok... Nagyszerűen érzem magam, de azt hiszem a többiek sem csalódtak. Egy igazi alkotótábornak ilyennek kell lennie!

— *Mi a délutáni programja?*

— A művésztelepre megyünk. Ott leszünk mind a huszonketten, mint a többi „hivatalos" programon, tehát a galérialátogatáson, a szentandrási és kiskörei kirándulásokon.

— *És ha vége a tábornak?*

— Hatvanban egy amatőr képzőművészeti kiállításon szerepelek, a megnyitóra odavárnak...

Pont a végszóra érkezik Marton László szakfelügyelő, a jászalsószentgyörgyi általános iskola rajztanára. Mappája ezúttal nem vázlatokat őriz, hanem számlákat. Hogy miért? Ő a „főnök", a táborparancsnok.

— A pedagógusok amatőr képzőművészeti táborát szakszervezetünk évente más más városban rendezi meg. Idén Gyula, Miskolc és Szolnok a „kiválasztott". Huszonkét vendégünk három hetet tölt itt, s hogy milyen eredménnyel, arról egy minitárlaton adunk majd számot. Én őszintén irigylem a kollegákat, ők rajzolhatnak, festhetnek, míg én számolok, számolok...

H. D.

Virágcsendélet Bogáthy Ferenc kezemunkája nyomán
Fotó: Nagy Zsolt

rdetések

tes családi
ó. Szolnok,
6. Liptainé.

másfélszo-
nfortos, kü-
ázrész. Ga-
heiőséggel.
Gábor Á.
Megtekint-
szombattól,
p.

. Madarasi
családi ház
ietően szó-
állított te-
ladó. Ér-
helyszí-

JÁRMŰ

nson gyor-
élvédővel el-
denféle al-
együtt.
Vörösmező

Polski Fiat
olnok, Ba-
int u. 17.
i: 12-122

tban levő
as fehér
ádó. Kun-
Kossuth u.

ban levő
korkerék-
k. Wilhelm
lnok, Vá-

szaki vizs-
-as War-
. Érdek-
ten nap 17
szász, Is-

ALAN ál-
taporozsec
val eladó.
s, Petőfi

vizsgá-
Wartburg
ió. Szol-
ri krt. 44.
. Herceg.
17 óra-
n: 11-204.

tburg de
nóhoroggal
szjákóhal-
út 18.

HÁZASSÁG

36 éves férfi, lakással, megismerkedne házasság céljából óvónői vagy pedagógusi pályán dolgozó nővel. „Harmónia" jeligére a kiadóba.

LAKÁSCSERE

ELCSERÉLNÉM miskolci Park u. 6. II. em. 1. főbérletem szolnokira, Kurucz.

ELCSERÉLNÉM Budapest központjában levő kétszobás komfortos 67 m²-es tanácsi, gázfűtéses lakásomat szolnoki hasonlóért. „Különbejáratú szobák" jeligére a szolnoki hirdetőbe.

ADÁSVÉTEL

MEGVÉTELRE keresünk kézi hajtású háromkerekű rokkantkocsit. Kunhegyes, Kossuth L. u. 42. Telefon: 63. Varga.

ÖTMŰVELETES japán zsebszámológép eladó. Érdeklődni este, Szolnok, Lakat u. 1/2.

EGYÉB

HÁZASPÁR egy kisgyermekkel egy- vagy másfélszobás lakást bérbe venne 6—8 hónapra, Szolnokon. „Igényes" jeligére a szolnoki hirdetőbe.

ELVESZTETTEM 1975. július 23-án utszótáskámat a Mártírok útján. Szolnok, József A. út 91. Balázs. A megtalálót jutalmazom.

MATEMATIKÁBÓL, fizikából pótvizsgára előkészít középiskolai tanár. Cím: Jászberény, Bercsényi út 13. trafik.

zőkat
azunk

Gyakorlott vezető bérelszámolót keresünk, aki 5 fős csoport irányítása mellett statisztikai adatszolgáltatást és SZTK-számfejtést, ellenőrzést is ellát. Jelentkezés: Tiszamenti Regionális Vízmű és Vízgazdálkodási Vállalat szolnoki kirendeltsége III. sz. Irodaház 822. szobájában.

A TITÁSZ Szolnok vidéki kirendeltsége szolnoki munkahelyre felvételre keres villanyszerelőket és segédmunkásokat hálózat karbantartói és hálózatszerelői munkára, továbbá gépkocsivezetőket, jó kereseti lehetőséggel. Jelentkezni lehet TITÁSZ Szolnok vidéki kirendeltségén, Szolnok, Verseghy út 3.

A szolnoki Patyolat Vállalat felvételre keres kétműszakos üzemébe férfiakat, nőket betanított munkásnak. Jó kereseti lehetőség, 20%-os délutáni, esetleges éjszakai műszak esetén 30%-os műszakpótlékot fizetünk. Továbbá felveszünk ellenőrzési területre közgazdasági technikumi végzettséggel rendelkező fiatal nőket. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezni lehet: Szolnok, Mártírok útja 19.

A VIDIA Kereskedelmi Vállalat Szolnok megyei kirendeltsége — Szolnok, Landler Jenő út — felvételre keres árelőadót képesítéssel, árukönyvelőket, gyors- és gépírókat, raktári eladókat vas-

FELHÍVÁS!

Fiatalok szerezzetek szakmunkásbizonyítványt!

„Fémmunkás" Vállalat kecskeméti gyára
1975. szeptember hónapban SZERKEZETLAKATOS szakképzettség megszerzéséhez 1 éves intenzív szakmunkásképző tanfolyamot indít.

Jelentkezési feltételek: 20. életév betöltése 1976 szeptember 30-ig. VI. általános iskolai végzettség.

A tanfolyamon azok vehetnek részt, akik a gyárban legkésőbb 1975. augusztus 31-ig munkaviszonyt létesítenek.

Tanulmányi szerződést kötünk.
A tanfolyam költségeit gyárunk viseli.
Vidékieknek munkásszállást, a tanfolyam ideje alatt 10,— Ft személyi órabért, a kiesett időre pedig átlagkeresetet biztosítunk.

Bővebb felvilágosítást személyesen vagy levélben kérjen a gyár munkaügyi osztályáról.

Címünk: „Fémmunkás" Vállalat Kecskeméti Gyár. 6000 KECSKEMÉT Izsáki út 2—6.

HUNGAVIS
TÖRÖKSZENTMIKLÓS

A Törökszentmiklósi Baromfifeldolgozó Vállalat felvesz

női segédmunkásokat

KERESETI LEHETŐSÉG
A TELJESÍTMÉNYSZÁZALÉK ALAKULÁSÁTÓL FÜGGŐEN 2000—2300 Ft KÖZÖTT VAN,
DÉLUTÁNOS MŰSZAK ESETÉN
+15% DÉLUTÁNI PÓTLÉK.

JELENTKEZNI LEHET
A VÁLLALAT MUNKAÜGYI OSZTÁLYÁN.

A SZOLNOK MEGYEI
VÍZ- ÉS CSATORNAMŰ VÁLLALAT
PÁLYÁZATOT HIRDET
az alábbi munkakörök betöltésére:

Tiszafüredi üzemvezetőség üzemvezetői munkakörébe:
Feltétel: gyakorlattal rendelkező általános mérnök

Bogáthy Ferenc

antalos 1857

l.

Mihalik Miklósból

57. l.

Bogâti kastély

Hány Gyula rajza

Repr.

Om. IV. 373. l.

SZENTBENEDEK

Kornis-Mastély

Képe VV 1877, 2011

a múlt században kolostor csatlakozott s híres búcsújáró hely volt. Nádasdy Tamás gróf koronaőr itt 1734-ben a szerviták számára templomot és kolostort emelt, mely 1788-ban megszűnt.

A járást a Gyöngyös folyó két részre osztja. Keleti része síkság, a nyugati hullámos dombvidék. Legmagasabb kiemelkedése a Vashegy. Vizei: a Gyöngyös, Perint, Pinka, stb. Lakossága nagyobb részben magyar.

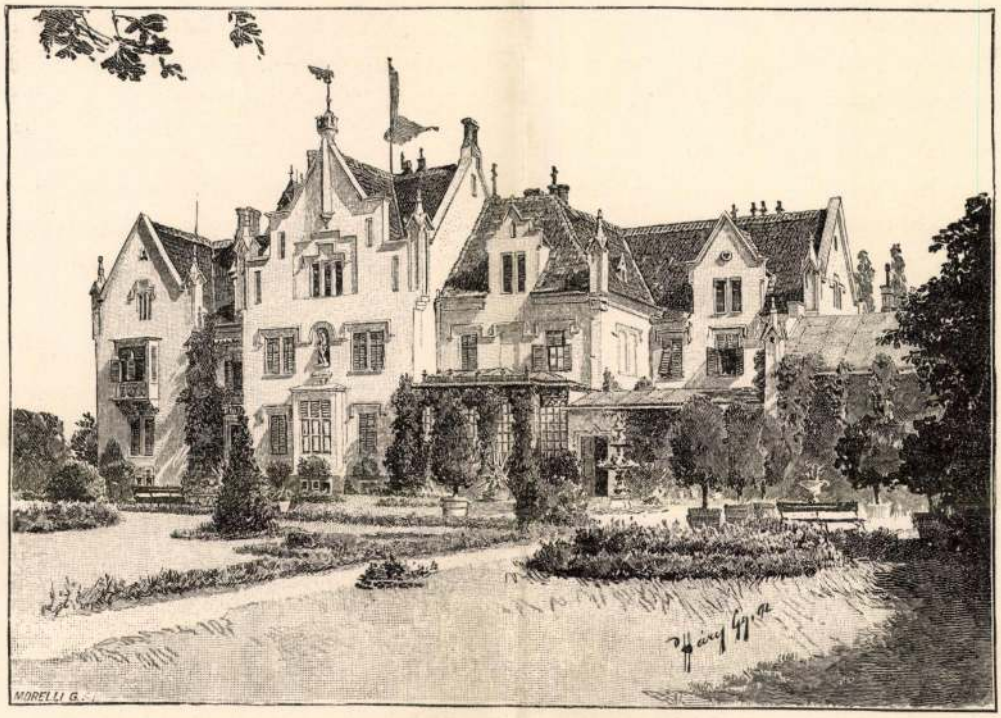

A bogáti kastély.

A szombathelyi járással kelet felől a sárvári járás érintkezik. *Sárvár*, mely a járásnak székhelye, a XVI. század elején a dúsgazdag Kanizsay család birtoka volt. Nádasdy Tamás gróf, Horvátország bánja, országbíró, később nádor, eljegyezvén 1532-ben Kanizsay Orsolyát, a fiágon kihalt Kanizsayak összes javait, köztük Sárvárt is birtokába vette. Nádasdy alig hogy megtelepedett Sárvárott, itt nagy költséggel iskolát állított, melyben elemi iskola és gymnasium volt egyesítve. 1536-ban ugyanott jeles könyvnyomdát rendezett be. Ezen nyomdának Abádi Benedek lett a vezetője. Magyarországon az első magyar nyelvészeti munka itt került ki sajtó alól. E munka Erdősi Sylvester János latin nyelven írt magyar nyelvtana volt.

Om IV.

A Nádasdyak után Sárvár a rokon Draskovichok kezére került. Bírták még a „genuai urak“ (Pallavicini) mint bérlők, a Szily család, Ferdinánd főherczeg, Mária Terézia fia, uralkodóházunk estei ágának megalapítója és utódai, IV. és V. Ferencz modenai herczegek. Jelenleg Mária Terézia főherczegnő, Lajos bajor királyi herczeg neje a tulajdonosa. Egyik történeti nevezetessége Sárvárnak régi vára, mely kezdetben czölöpökön épült, s melyet Nádasdy Tamás a XVI. század közepén tetemesen átalakított. A vár bástyáit, melyeknek nagyobb része még ma is fönnáll, Nádasdy Ferencz, Tamás fia, 1588-ban kőből kezdé átépíttetni, mit utóbb fia, Pál fejezett be, a mint azt a várudvaron, a kapubejárat mellett jobbra a falba illesztett fölírás tanúsítja. A kapubejárat balján pedig egy másik kő van befalazva, melynek fölírása szerint Ferdinánd főherczeg a várat 1803-ban megszerezvén, a körülötte levő mocsarakat levezetni s a várat kijavíttatni szándékozott, de ebben a halál meggátolta, s azt csak fia, Ferencz fejezte be. Kiváló figyelmet érdemel a vár díszterme, melynek mennyezete és oldalfalai érdekes festményekkel vannak borítva. A díszterem az emeleten van. Hosszúkás négyszögű, tágas, magas, kupolaszerű tetővel. A mennyezetén csataképek szemlélhetők a következő rendben: a tatai (1597), a budai (1602), a veszprémi (1596), a pápai (1597), a győri (1598), a kanizsai (1602) s végül a közepén a sziszeki csata 1593-ból. A képek mellett mindenütt ott látható a csata latin fölírata és az évszám. Hogy ki festette: nem tudni. De aligha Dorfmeister István, kinek művészi ecsetje alól 1769-ben az oldalfalakon látható bibliai képek kerültek ki, a mint ez az egyik képen olvasható is. A bibliai képek, melyek művészeti tekintetben sokkal becsesebbek a csataképeknél, nagyok és még most is meglehetősen épek. A négy oldalfalon a következő rendben állnak egymás mellett: Judit levágja Holofernes fejét, — Dávid legyőzi Goliátot, — Delila és Sámson, — Egy áldozat (Ábrahám) bemutatása, — Eszter, — Saul királylyá kenetik. — Ezután még három, bizonyára szintén bibliai kép következik. Ebben a teremben fogadja a herczeg, ha Sárvárott időzik, a látogatókat, s abban adja a nagy ebédeket. „Vasmegyei bál“-ok is több ízben tartattak már benne. Innen a nagyteremből egy lépcső a toronyba visz, egy ajtó pedig a többi magas és tágas szobába vezet.

Sárvár nagyközség székhelye a róla nevezett járásnak s a vele összeépült Péntekfalu, Tizenháromváros és Vármellék községekkel együtt 4.954 lakost számlál. A régi várkastélyt kert veszi körül, melynek egy része szép

MDK

Bogáti testv.építészek

Építő Ipar. 1910.aug. 14. 330 l.

Bártfai Erzsébet:

Színházi este Berlinben

Berlin, június

Megérkezésem harmadik napján színházban voltam. Aki a viszonyokkal ismerős, méltán csodálkozik ezen. Színházba, moziba ugyanis hetekkel előre kell a jegyet lefoglalni. De szerencsém volt. Mások kivételesen meg tudták szerezni.

A friedrichstrassei Lustspielhausban Theo *Lingen* darabját játsszák, óriási sikerrel. Theo *Lingent* a mi közönségünk is ismeri mint filmkomikust. A Lustspielhaus-beli darabot ő írta, ő rendezte és a főszerepet is ő játssza benne.

Az előadás este hétkor kezdődött s féltízkor már vége is volt. Mindenki még világosban mehet haza. Mert Berlinben természetesen teljes az elsötétítés. Nem látni mást, csak a járdák foszforral bekent szélét és a fák és póznák szintén foszforos sávjait. S mégis csodálatosan élénk a forgalom éjszaka. Az emberek tömegekben várnak a villamosokra, a romantikusabb utcákban pedig csendben imbolyognak a szerelmespárok.

Az előadás nemcsak korán, de pontosan is kezdődött. *Szigorúak.* Amint megszólalt a csengő, az ajtók becsapódtak s csak külön *büntetésborravaló* ellenében nyitották ki minden későnjövő előtt.

A darab grófi környezetben játszódik. A díszlet igazán szép. A Zierndorf-kastély egyik szobáját ábrázolja. Egyébként az egész darab ebben a szobában zajlik le. A vígjáték címe *Johann* s ezt a személyt Theo *Lingen* alakítja.

Arról van szó, hogy a meglehetősen idős Zierndorf gróf feleségül vesz egy nála sokkal fiatalabb grófnőt. A grófot azonban az esküvő fáradalmai annyira kimerítik, hogy elalszik, mielőtt ifjú hitvesével kettesben maradhatott volna. A felháborodott grófnő — akivel ilyesmi (mint ő mondja) még sohasem esett meg — mégsem marad egyedül, mert a gróf komornyikja, Johann (Theo Lingen), miután a „grófnőt" négyszemközt leleplezte mint volt hotelszobalányt, akibe Johann teljes viszonzással annakidején szerelmes is volt — megvígasztalja. A megszeppent grófnő egyedül maradván, eképpen ad kifejezést vegyes érzelmeinek:

— Donnerwetter! (majd ismét, fenyegetőbben:) Donnerwetter!

Az első felvonás 1910-ben játszódik, a második 1935-ben. Ekkor már az öreg Zierndorf gróf régen meghalt, felesége pedig — hála a világban járatos Johannak — tökéletes dámává öregedett. (Ugyanis kissé rikító modorú volt a grófnő az első felvonásban.) Egyébként időközben a grófnő egy fiúgyermekkel ajándékozta meg a Zierndorf-ősöket. A fiú apja természetesen Johann. A szituáció tehát ez: az ifjú Zierndorf teljes jogú grófnak számít, bár ereiben egyetlen cseppnyi grófi vér sem folydogál.

Sajnos azonban, a Zierndorf-vagyon lassan elúszott. A grófnő és fia megpróbálnak penziót nyitni, de ez sem sikerül. A legválságosabb pillanatban azonban megjelenik a megmentő Herr Schmidt személyében. Erről a Schmidt úrról menten kiderül, hogy szintén a közben meghalt Johannak a fia (egyébként ezt a figurát is Theo Lingen játssza). Az ő anyja is a grófnő, de ezt titokban kellett tartani. Hogy miért, azt nem értettem. Valószínűleg a grófnőnek még hotelszobalány korában született ez a gyermeke, de az is lehet, hogy akkor, amikor az öreg gróf már özvegyen hagyta. Schmidt ur gazdag üzletember és megmenti fivére birtokát.

Min mulat a közönség?

A darabnak kettős tanulsága van, mint azt a párbeszédekben világosan kifejezésre is juttatják: egyrészt, hogy a szerelem hatalma korlátlan, másrészt, hogy bölcs dolog mindenkinek saját környezetében megmaradnia. Ez utóbbi arra vonatkozik, hogy a szereplők a darab végén sem tudják meg valódi származásukat (bár hiszen sejtik), okosabbnak vélik a dolgot nem nagyon bolygatni. Így a gróf megmarad grófnak, az üzletember pedig üzletembernek.

Remekül mulatnak a berliniek a darabon. A nevetéstől néha percekig nem hallani a színészeket. Theo Lingent nem akarják leengedni a színpadról. Neveti a közönség a fáradt, öreg arisztokratát, tetszik neki, ahogyan a szerelmet a darabban felfogják, tetszik a fiatal gróf tevékeny, viharosan energikus sofőr-típus alakja stb. Hangos nevetés jutalmaz egy telefonbeszélgetést, ahol Theo Lingen mint a kastély káplánja beszél egy gyertyagyárossal és a klérus érdemeire való hivatkozással harminc százalék engedményt csikar ki a nyilván nem egészen árja gyárostól.

És persze jókat nevet a közönség a „bemondásokon". Mint például:

— Az evés nálunk csak illúzió.

Ezt a grófék fényes nyomorúságára célozva mondja Theo Lingen.

A szereplők — Theo Lingent kivéve — a jó átlagon mozogtak. A berliniek nagyon élvezik a kitűnő Theo Lingen egyéniségét, azt mondják, hogy a külföldiek nem tudják úgy átérezni ennek a komikusnak ízeit. A grófnő megszemélyesítője, Käthe *Haack* ügyes és jó színésznő, csak, sajnos, nincs egyénisége. A két utolsó felvonásban dekoratív és finom volt.

Egyirányú közlekedés a folyosón

Az első felvonás után van a szünet. Az emberek kimennek a folyosóra. De nem dohányozni, mint nálunk, mert hiszen a falon tábla van. *Dohányozni tilos!* Nem is teszi senki (különben is a cigaretta jegyre van). Mindenki sétál szépen és csendben beszélget. A sétálásnak *magától* kialakul ezen a szűk folyosón valóban természetes és észszerű, de nálunk elképzelhetetlen rendje: a folyosó egyik oldalán hosszában csak fölfelé mennek az emberek, a folyosó végén rendben átkanyarodnak a másik oldalra és ott sétálnak vissza. Úgy, mint az egyirányú közlekedésnél. Lökdösődés nincs, az biztos.

Az már nem is meglepő — hiszen ennek a népnek a fegyelmezettsége lépten-nyomon látható —, hogy az előadás befejezése után, vagy pláne *előtte* (mint ez minálunk szokás), senki sem rohan a ruhatárba, vesénkönyökölve felebarátját. Az előadás után hosszú tapssal ünneplik a szereplőket. Csak amikor a függöny *végleg legördült,* mennek ki.

Bikszád gyógyfürdő (Szatmár megye)

teljesen átalakítva

június 28-án megnyílik

Gyomor-, vese-, bél-, hólyagbajok és mindenféle húrutos megbetegedések gyógyhelye. Ivókúra, meleg ásványvizes és szénsavas fürdők, hidegvíz-gyógymód és inhalatórium. Kényelmes, tiszta szobák. Elsőrendű, diétás konyha. Százholdas őspark, pormentes levegő, strand.

Felvilágosítást nyujt a **FÜRDŐIGAZGATÓSÁG,** a **„CORVIN" UTAZÁSI és FÜRDŐIRODA,** Budapest, Corvin Áruház.

Katona Jenő:

Nyaralás Óbudán

Megfogta poharát, mélyen belejenézett és így szólt barátom: Orvosom alattomosan előlopakodó kedélybetegség ellen utazást írt elő. „Vigy el hajó, röpítsd vitorla..." Óbudára utaztam.

*

Reggel

A villamos sívó zenéje, ahogy először súrolja a kelő nap fényében a sineket, a fővárosban a kakasszót helyettesíti. Zajára hanyatt-homlok a budai hegyekbe menekülnek pontatlan és kóbor kísértetek. Mintha egy időgépen szállnék vissza mult időkbe. Bécsi-utca, Lajos-utca, júniusi reggel, tündöklő tetők a napfényben, halkan, zsongón, áradón készülő meleg. Krudy Gyula lakóháza, szemben a Korona-kávéház, itt megállok s reggelire találok. Frissen csillan a sugár a pohár vizén, bölcsen és nyugodtan kezdek álmodni én...

Délelőtt

Ezekben az álomszerű kis utcákban, melyekben megállt az idő és él a mult, ahol a múlandóság állandóságra cserélődött, magadat újra megleled. Ugye, mennyire itthon vagy már; szinte tegeződöl a tárgyakkal. A Szép kalandja nemcsak a távolban van, térben és időben. Íme, itt közeledbe jött a távolság, éled pátoszát, romantikáját, bár időnként behallik a „modern", kufárnegyed zsibongó utcáinak zaja... Olyanok vagytok kicsiny utcák kis házai a nagy városban, mint ártatlan leánykák, emberlétünk eleven anakronizmusai: anyjuk összes bűneit rajtuk akarja erénnyé változtatni...

Lopakodsz a házsorok között, a falak mentén, eresz alján. Kiszüremlik a szobákból lakóik életének intimitása. Ó, ez a menekülés a családba. A lét szörnyű harcából és ijesztéséből az örök folytatáshoz menekvő férfi azíluma. Kicsiny fészkek, hol egyetlen kép a falon az egykori mátkapár képe, fehér uszállyal, menyasszonyi mirtuszkoszorúval, vőlegényi tűhegyesre pedrett bajusszal. Itt nem volt komplikáció, csak boldog banalitás; nincs névtelen szomorúság, alaktalan fájdalom, benső révület és rémület. Egyszerű biztonság, teljes bizonyosság volt itt; mit tanít a falonsárgult fotografia: mint a gyilkos gyilkolni, úgy indulj házasodni — ellenállhatatlan kényszerből...

Dél

Menekülj a meleg és melankóliád elől — mindkettő egyaránt fojtogat — ragyogó fiatalság- barátodhoz, aki itt álmodik, olvas, ír, vár és mereng, de csak ilyenkor kel föl. Nincs, aki úntassa, napközben csak kutyájával beszélget, puli, a jámbor. Nem rossz a csere. Mennyivel hűségesebb, mint némely ragaszkodó rossz ember, álbarát... Barátodnál vett szállást e városrész lelke, talán tartogat valamit számodra is álmaiból...

Ebéded is jóízű, egyszerű s utána alvásba rejtőzöl a *démon du midi elől.* Más démon itt úgy sincs. S most a Te démonod is nyugtod hágy.

Ne is kelj föl előbb, semmint az alkony pirja ablakod üvegén nem ébreszt és szelíd, édes naplemente nem engesztel a tikkasztó, szikrázó délért. Ilyenkor sétálj föl a Hármashatár-hegy felé az újlaki templom mellett s nézd, hogy hajol nyugovóra a nap a temető fölött. Hogy vérzik és merül, miként az emberek...

Este

Harangszó szól, harangszó száll. Ez a nap esti imája. Harang, gyermekkorom mélységeiből fölverő, mit is idéz szavad? Hajnali harangszó: a rét fehér virágait, kis erdei templomot, a patak rívását, fény és árny játékát, valami álomban vagy soha nem látott távoli tájt. Déli harang: párolgó levest, megelégedett arcokat, rokoni melegséget, baráti derűt, vakító fehér asztalkendőt és jó öreg mosolyt. Esti harang: kis diákszobádba leszálló alkonyt, gyermekmeséket, amiket már elfelejtettél, az égről szikrázó csillagokat, mik álmot tanácsolnak. Vasárnapi harang: imára hívsz, benned az ünnep fénye, békéje, mintha tűzzel s Szentlélekkel menny s föld tele volna... A lélek és idegek közti átmenet egész titokzatos, rejtelmes varázsa benne cseng igézetedben, mely mondhatatlan nyugalommal. Isten békéjével takarod be lelkemet. S végül lélekharang: mondd, álom vagy ébredés a halál; emlékeztess, hogy pár év vagy csak pár nap s mily gyorsan követem azokat, akik már elmentek; ígérj, harang, jóéjszakát, örök békét és nyugalmat...

Isten másik óbudai háza felől csendül. Onnan az öreg plébánia mellől, amely olyan szép e békés estéken, amikor már készül a holdfény ezüstös misztikumának fátylát ölteni, melynek meredek, öreg giblijéről — egyszer kilested — hogyan zuhan le az éjbe télen a hó, míg benn — in angello, cum libello — öreg könyv fölé hajlik egy ezüstös fő, rácsos ablakán kiszökken a lámpa szőke fénye s cella continua dulcescit... Benned is tovább izlik e szavak édessége...

Éjjel

Estebédhez jó Kéhli bora kedves óbudai spiszek és svábok tekintéssel választva, nem kis bölcseség és jól szolgálva, nagy szívesség. Hozzá azt harapod, szívesség. Hozzá azt harpod, amit éppen hoztál. De ezt is bölcsen és előrelátással, mert nem mindegy, miből eszed össze holnapi hangulatodat. Tíz óra után már csak egy-két elrajzolt alakja — távoli pesti jövevényeké — lépteit visszhangozzák az alvó utcák. Ébren csak Szent Flórián őrködik — jó bakter, a barokk kor óta szolgál —, szobra mintha mondaná: tűzre, vízre vigyázzatok, hogy meg ne égjen házatok...

*

Hát így nyaralok, barátom, Óbudán.

Fontos tárgyalásokat folytatott szombaton egész nap Kállay miniszterelnök

Kállay Miklós miniszterelnök az egész szombati napot fontos tárgyalásokkal töltötte el. Délelőtt tíz órakor a miniszterelnöknél megbeszélés kezdődött, amelyen a kormány tagjai közül részt vett vitéz *Keresztes-Fischer* Ferenc belügyminiszter, *Reményi-Schneller* Lajos pénzügyminiszter, *Varga* József kereskedelem- és iparügyi miniszter, báró *Bánffy* Dániel földmüvelésügyi miniszter, vitéz *Bartha* Károly honvédelmi miniszter, vitéz *Lukács* Béla tárcanélküli miniszter és *Lossonczy* István közellátásügyi államtitkár.

A miniszterelnöktől összehívott megbeszélésen *az ország közellátási problémáival foglalkoztak.* Lossonczy István államtitkár részletes beszámolójában vázolta az ország jelenlegi közellátási helyzetét, majd *ismertette azokat a jövő évre szóló gazdasági terveket, amelyek hivatva vannak a közellátás zavartalanságát biztosítani.*

A közellátási értekezlet déli egy óra tájban ért véget. Mindjárt befejezése után a miniszterelnök *Radocsay* László igazságügyminisztert fogadta és vele folytatott hosszabb tárgyalásokat.

Rövid ebédszünet után *a miniszterelnök a földmüvelésügyi minisztériumba látogatott el,* ahol a tárca körébe vágó fontos kérdéseket tárgyalta meg báró *Bánffy* Dániel földmüvelésügyi miniszterrel. Ezek a tárgyalások igénybe vették az egész délutánt.

Itt említjük meg, hogy szombaton reggel meglátogatta *Kállay* Miklós miniszterelnököt özv. *Gömbös* Gyuláné, a néhai miniszterelnök édesanyja, aki Murgáról Budapestre érkezett, hogy részt vegyen fia szobrának vasárnapi leleplezésén.

Erdélyben megoldják a tanoncképzést

Kolozsvárról jelentik: Az *Erdélyrészi Gazdasági Tanács* keretében működő *munkaközösség* gróf *Béldi* Kálmán elnöklésével tartott ülésén tervezetet dolgoztak ki a tanoncotthonok problémájának rendezésére és javaslatokat terjesztenek elő a tanoncifjúság számának növelésére, ellátásának biztosítására és egyéb szükségleteik fedezésére. Az *Erdélyrészi Gazdasági Tanács* ülése elfogadta a munkaközösségnek az iparostanoncotthonhálózatnak Erdélyben való sürgős kiépítéséről készített emlékiratát és elhatározta, hogy a kultuszkormánytól intézkedést kér olyan rendelkezés kiadására, amely lehetővé tenné, hogy a középiskolák magasabb osztályainak tanulói *rendszeres tájékoztatásban részesüljenek* a kereskedelmi és ipari pályák lehetőségei felől. Javasolja a tanács, hogy kötelezzék a kereskedelmi és ipari pályákra készülő középiskolásokat arra, hogy egy-egy hónapot töltsenek el az általuk kiválasztandó szakmában.

ÜZLETHELYISÉGGEL, IGEN NAGY RAKTÁRRAL, SZEMÉLYZETTEL, esetleg

tőkével társulnék vagy egyedárusítást átvennék

élelmiszer-, fűszerpólanyag- vagy vegyi szakmában. Leveleket „Nyugati p. u. közelében" jeligére Singer hirdetőbe, Wesselényi-u. 35.

Villatelkek sürgős eladása BALATONSZÉPLAKON

Siófok közvetlen szomszédságában. Fövenyes fürdőpart. Villanyvilágítás. Két vasúti megálló. Hagyaléki lebonyolíthatás meggyorsítása érdekében igen mérsékelt árak. Kedvező fizetési feltételek. Felvilágosítás és prospektus: **Balatonszéplak Fürdőtelep Központja, Budapest, VI., Teréz-körút 26 Telefon: 110-205.**

Öröklakások

II., FILLÉR-UTCA 21

(Ezredes-utca sarok). Rózsadombi és városmajori kilátással

1—2—3 SZOBÁSAK

önálló telekkönyvi tulajdonnal, központi meleg víz, kandallófütés, bérbeadás esetén 7% jövedelem, októberi beköltözéssel ELADÓK. Érdeklődés a helyszínen hétköznap egész nap, vasárnap délután 2 óráig. Telefon hétköznap d. e. 10—2-ig: 117-773

Edith Wharton:

Utazás

(Elbeszélés)

Az első huszonnégy órában nem volt semmi baj. De másnap reggel ijedten látta, hogy férjének láza felszökött, állapota szemmelláthatóan rosszabbodott. A nap kínos lassúsággal telt el, az apró megszokott kellemetlenségek sem maradtak el. A hálókocsiellenőr odajött és bizonytalanul felajánlotta segítségét; biztosan emberbaráti érzésektől eltelt útitársak küldték oda, akik szerint „kellene valamit csinálni". Sőt, egy ideges, hálósapkás öregúr félteni kezdte a felesége egészségét.

Az órák unalmas semmittevésben múltak. Alkonyat felé férje mellé ült és az kezébe tette a kezét. Összerezzent az érintésre. Mintha hívta volna, messziről, nagyon messziről. Tehetetlenül nézett fel rá és szinte testi fájdalmat érzett, mikor az rámosolygott.

Megkérdezte: „Fáradt vagy?"

— Nem, csak egy kicsit...

— Nemsokára odaérünk...

— Igen. Nemsokára...

— Holnap ilyenkorra...

Bólintott és nem beszéltek többet. Mikor lefektette és maga is ágyába mászott, azzal igyekezett magát vigasztalni, hogy huszonnégy óra mulva New Yorkban lesznek. Kint lesz az egész család az állomáson — szinte látta maga előtt kerek, nemtörődöm arcukat a tömegben.

Felriadt. Mintha szólt volna. Széttolta a függönyöket és feszülten figyelt. Semmi... csak a kocsi túlsó végén horkol valaki vastag, zsíros hangon, minden egyes felhördülése mintha külön-külön faggyúba volna mártva. Visszafeküdt és megpróbált aludni. De most! — mintha mozdult volna? Remegve ijedt fel. A függöny férje ágya előtt egyenletesen ringott; ez megnyugtatta valamennyire, nem is tudta, miért; az is eszébe jutott, hogy férje elég jókedvű volt, mikor jóéjszakát kívánt neki. És egészséges, agyonhajszolt énjének utolsó erőfeszítésével messze hessegette minden gondját, talán, mert ezt a szörnyű rettegést nem birta volna ki tovább...

Törődötten ült fel. Éppen hajnalodott; seszínű ég alatt kopár halmocskák között rohant tova a vonat és körös-körül olyan élettelen volt minden, mint akár a teremtés első napján. A levegő fojtó volt; gyorsan feltépte az ablakot és friss levegőt engedett a fülledt fülkébe. Azután órájára nézett; hét óra volt, nemsokára mozgolódni kezdenek a többiek. Ruhájába bujt, lesimította szétzilált haját és a mosdófülkébe surrant. Felfrissült. Mindig jókedvű korán reggel és még az is nehezére szokott esni, ha ezt titkolnia kellett. Arca kellemesen bizsergett a durva törülköző alatt és haja olyan élően friss hullámokban vette körül halántékait, mint valami virágbaborult kúszónövény. Minden porcikája tele volt erővel és rugalmassággal. És tíz óra mulva otthon lesznek...

Férje ágyához lépett: a korareggeli pohár tejnek itt volt az ideje. A függöny le volt húzva és a derengő félhomályban csak annyit lehetett látni, hogy férje a fal felé fordulva fekszik. Föléje hajolt, hogy felengedje a fényvédőt és közben véletlenül hozzáért a kezéhez. Furcsán hidegnek érezte.

Egészen ráhajolt, karjára fektette kezét és úgy szólította. Nem mozdult. Megint szólt hozzá, most már egészen hangosan, majd átkarolta a vállát és óvatosan megrázta. Mozdulatlanul esett hátra, mikor elengedte. Újra felemelte a karját, de mikor elengedte, az is visszaesett, mint valami tárgy, élettelenül. Élettelenül?!... Elakadt a lélegzete. Az arcát.. meg kell nézni az arcát. Megint lehajolt és húzódozva, sietve, önkéntelenül visszaránduló ujjakkal, undortól bizsergő kezekkel, megragadta és megfordította. Feje hátracsuklott; arca kicsinek és simának látszott és nagy, tágranyitott szemei görcsösen rámeredtek.

Hosszú ideig maradt így; állt, fogta, bámult rá és ő... az — visszabámult. Hátratántorodott; a vágy, hogy kiáltson, hogy meneküljön, erőt vett rajta. De erős kézzel zabolázta borzalmát. Szent Isten, ha rájönnek, hogy meghalt, a következő állomáson mindkettőjüket eltávolítják a vonatról...

Az emlékezés ijesztően villanó fényében megelevenedett előtte egy jelenet, melynek egy utazása alkalmával tanuja volt: egy házaspár gyermeke meghalt a vonaton és ridegen, könyörtelenül leszállították őket egy vadidegen állomáson, útközben. Látta őket maga előtt, amint ott álltak a perrónon, közrefogva gyermekük holttestét; sohasem tudta elfelejteni azt a zavaros tekintetet, amit a továbbhaladó vonat után vetettek. Ő sem járna jobban. Csak ezt ne! Akármit, csak ezt ne!

Ott gubbasztott egy ideig; érezte, hogy a vonat lassít. Most... most egy állomáshoz érnek és... Vad mozdulattal lerántotta a fényvédőt, hogy férjének arcára sötétség boruljon.

Szédült. Leült és egészen szorosra húzta a függönyöket, úgy, hogy mindkettőjüket síri sötétség vette körül. Gondolkodni próbált. Minden áron el kell titkolnia, hogy halott. De hogyan? Ágya felmondta a szolgálatot, nem jutott eszébe semmi sem. Csak ült, ült görcsösen és fogta a függönyöket.

Hallotta, amint odaát a hálókocsiellenőr beágyazott; az utasok mozgolódni kezdtek, ide-oda jártak, az öltözőajtó kinyílt, becsapódott. Minden erejével igyekezett összeszedni magát. Végre sikerült felállnia, kilépett a folyosóra és szorosan összehúzta maga mögött a függönyöket. De még mindig volt egy kis nyílás a spanyolfalak közt; kirántott ruhájából egy tűt és szorosan összetűzte a két szárnyat. Végre biztonságban volt. Körülnézett és meglátta az ellenőrt. Mintha figyelte volna a szeme sarkából.

— Még nem ébredt fel az úr? — érdeklődött.

— Nem, — felelte, kissé dadogva. — A teje készen van, ha parancsolja. Tetszett mondani, hogy hétre melegítsem meg...

Szótlanul bólintott és visszaült a helyére.

Félnyolcra Buffalóba értek. Az utasok már mind felkeltek, az éjszakára átalakított hálókocsi ismét visszanyerte rendes külsejét, az ellenőr egymásután csukta be az ágyakat, ide-oda ment, nagy csomó ágyneművel vállán és ha elment mellette, mindig ránézett. Végre megszólalt:

— Az úr nem fog felkelni? Parancsunk van, hogy ágyazzunk meg, amilyen korán csak lehet...

Hideg futott végig a hátán. Éppen betolattak az állomásra.

— Jaj, kérem, még ne, — hebegte — előbb még meg kell vele itatnom a tejet. Lenne olyan kedves és behozná most?

— Szívesen. Amint kint leszünk az állomásról...

Mikor a vonat elindult, újból megjelent, hozta a tejet. Elvette tőle a poharat, maga elé tette és bámulta, agya oly nehezen és kínosan jutott egyik gondolattól a másikig, mintha forrongó vizek közt kellett volna sebes lábakkal egyik kőről a nagyon távollevő másikra tornásznia. De aztán észrevette, hogy az ellenőr még mindig ott áll a közelben.

— Odaadjam az úrnak? — ajánlkozott az.

Felugrott.

— Nem, — felelt szinte kiáltva — még alszik... azt hiszem...

Várt, amíg elment az ellenőr, azután kihúzta a tűt a spanyolfalból és óvatosan besurrant. A félhomályban olyan volt az az arc, mint márványszobor berakott achát szemekkel. Rettenetes szemek voltak. Kinyujtotta a kezét és lehúzta a szempillákat. Csak azután vette észre, hogy a másik kezében még mindig ott van a tejespohár. Első pillanatban arra gondolt, hogy kiönti a tejet az ablakon, de ehhez rá kellett volna hajolnia a holttestre, arcuk közvetlen közel lett volna egymáshoz. Inkább megitta.

Az üres pohárral visszament a helyére és kis idő mulva már jött is érte az ellenőr.

— Mikor lehet majd megágyazni? — kérdezte.

— Ó, most... most még nem... rosszul van, nagyon rosszul. Nem maradhatna ágyban? Orvosi előírásra annyit kell feküdnie, amennyit csak lehetséges.

Az megvakarta a fületövét.

— Hát, ha *igazán* beteg...

Elment az üres pohárral és magyarázni kezdte a többi utasoknak, hogy a pasas a függöny mögött olyan rosszul van, hogy nem tud felkelni...

Egyszerre résztvevő pillantások központja lett. Egy nő anyáskodva, bizalmas mosollyal ült melléje.

— Szegény ura beteg? Igazán sajnálom. A családomban egész csomó betegségre volt már példa és segítségére szeretnék lenni a tapasztalataimmal. Megengedné, hogy megnézzem?

— Nem kérem, sajnálom. Nem szabad zavarni.

De a hölgy nem hagyta magát olyan könnyen lerázni.

— Kérem, ahogy gondolja. De, ne vegye rossznéven drágám, maga nem olyan benyomást tesz rám, mintha nagyon értene az ápoláshoz és én igazán szívesen segítettem volna! Mit csinál, ha az urát így elfogja a rosszullét. Nem szokott valamit tenni róla?

— Hagyom... hagyom pihenni.

— Túlsokat aludni sem egészséges. Nem ad be neki valami szert?

— De... de igen.

— Nem kelti fel, hogy bevegye?

— De igen.

— Mikor jár neki a következő adag?

— Még csak — két óra mulva...

A hölgy csalódottnak látszott.

— Hát ami engem illet, szerintem gyakrabban kellene neki orvosságot adni. Én így viselem gondját az enyéimnek.

Azután sok arc fordult feléje. Az utasok, útban az étkezőkocsi felé, kíváncsi tekintetekkel ostromolták a spanyolfalat, amint elhaladtak mellette. Egy lóarcú, dülledtszemű férfi még meg is állt és megpróbált bekukucskálni a résen. Egy szeplős kislány visszajött a reggelitől, vajaskenyérrel a kezében odaállt az útba és minden utast elkapott: „Rosszul van." — „Rosszul van" — suttogta nagyon is hallhatóan.

Időről-időre megállt a vonat; ekkor az új utasok bámultak a spanyolfalra. Mintha mindig többen mentek volna arra — arcaik kezdtek zavarosan összeolvadni agyának rémképeivel.

Később estefelé egy kövér ember vált ki a ködbeveszett arctömegből. Hegyes hasa volt és sápadt, keskeny ajkai. Mikor belenyomakodott a szembeni ülésbe, látni lehetett, hogy a ruhája fekete lüszter és piszkos fehér nyakkendő van rajta.

— A hitestársa meglehetősen csehül van, mi?

— Igen.

— Ejnye, ejnye. Hát nem rémes ez? — Apostoli mosolyra tárta aranyfogait. — Tudja, lelkem, hát olyan dolog, hogy betegség, nem is létezik. Nem gyönyörű ez a gondolat? Maga a halál is csak a mi durva érzékeink csalódása. Csak meg kell nyitni a lelket a Léleknek, átengedni magát az isteni erő hatásának és a feloszlás nem létezik többé az ember számára. Ha rá tudná venni az urát, hogy elolvassa ezt a füzetet.

Szédült. Megpróbált elmerülni gondolataiba, de amint utánuk kapott, ugy csúsztak kezéből, mint gyökérindák meredek szakadék szélén zuhanás közben. Időről-időre kitisztult a feje; ilyenkor maga elé képzelte, mi lesz, ha megérkeznek New Yorkba.

Sietve gondolkozott: „Ha észreveszik, hogy nem vagyok meglepve, gyanakodni fognak." „Úgy kell tennem, mintha nem tudnék semmiről. Mikor szétnyitják a spanyolfalat, oda fogok menni és aztán felsikoltok..." Sejtette, hogy a sikoly nem lesz könnyű, sőt...

Feje egészen megzavarodott és vad félelem fogta el, hogy kiesik szerepéből és egy vigyázatlan szóval vagy mozdulattal elárulja magát.

Egyre azt mormolta: Úgy kell tennem, mintha nem tudnék semmiről. A szavak elvesztették értelmüket, gépiesen ismételte: „Nem emlékszem... nem emlékszem..."

Mintha egész hangosan mondta volna. Rettegve nézett körül; de senki sem látszott tudomást venni valamiről.

Felemelte a fejét és szeme a függönyre esett a kocsi tuloldalán; elkezdte a mintát vizsgálni, követni. A beleszőtt ágasbogas szinezés nehezen volt kivehető a sulyos anyagból; mereven bámult a spanyolfalra, míg az egyszerre átlátszó lett és tekintete férje arcára esett — arra a szörnyű arcra. El akart fordulni, de szemei nem engedelmeskedtek és nyaka oly merev volt, mintha satuba lett volna szorítva.

Hirtelen megéhezett és ekkor jutott eszébe, hogy reggel óta semmit sem evett. Hányinger fogta el, ha evésre gondolt, de félt, hogy a gyengeségtől megint szédülni fog és elővett egy csomag kétszersültet, ami — most jutott eszébe — ott volt a táskában. A száraz morzsák kaparták a torkát és sietve ivott rá néhány korty szeszt, amit az urának hozott magával. A forróság torkában mintha megnyugtatta volna, pillanatnyilag mintha engedtek volna a kínos feszültségükből. Kellemes meleg lopakodott testébe, mintha meleg levegővel legyezték volna és a rémek, melyek csaholva vették körül, belevesztek a kocsi csendjébe, mely úgy megnyugtatta, mint egy nyári nap édes nyugalma.

Még álmán át is érezte a vonat erőteljes rohanását. Sokáig alhatott, mert a téli nap elmúlt, a fény kihúnyt és a lámpák is égtek. A kocsiban teljes volt a zűrzavar, amint visszanyerte önuralmát, látta, hogy az utasok szedik össze takaróikat és podgyászukat. A hálókocsiellenőr ide-oda járt lekefélni a vendégeket. Egy uniformis aranyszegélyes csákóval a férje jegyét kérte. Valaki kiabált: Hordáár, Hordáár.

Ablaka előtt már ott volt a közvetlen New York előtti alagút penészes fala. Az utazásnak vége; pár perc mulva meglátja rokonait, ott fognak tolongani a perrónon vígan és hangosan. Kő esett le a szívéről... A legszörnyűbb veszélytől megmenekült.

— Nem volna jó, ha felkeltenénk most — fogta el az ellenőr, férje kalapjával a kezében, amit szórakozottan kefélgetett.

Ránézett a kalapra és akart valamit mondani, de karjai a levegőbe lendültek, arccal előrezuhant s fejét a halott ágyába ütötte.

Könyv-szakértőt

KERES NAGY IPARVÁLLALAT könyvelésének racionális átszervezéséhez és tisztviselői karának a délelőtti órákban történő beoktatásához. **Komoly munkaerőt főkönyvelőként esetleg véglegesen is alkalmazunk.**

Ajánlatok referenciákkal „Őskeresztény 866" jeligére **Blockner J.** hirdetőirodába, Városház-utca 10.

Végleg felszámol az „Aradi Közlöny"

Aradról jelenti a *Bud. Tud.:* A felszámolás alatt lévő *Aradi Közlöny* lapkiadóvállalat június 30-án tartja rendkívüli közgyűlését, amelyen a vállalat felszámolásának befejezését és végleges megszűnését határozzák el. Tőke *700.000 lei*, a veszteség 1940—41. évben 145.438 lei. Az *Aradi Közlöny*-t 56 évvel ezelőtt néhai Nagydorogi *Stauber* József alapította, amely szellemi irányításá mellett nemcsak a békeévekben, hanem a megszállás idején is a határon túl, Romániában élő *magyarság egyik legolvasottabb és legelterjedtebb napilapja volt.* Megjelenését a román belügyminisztérium rendelete értelmében, az aradi hatóságok tiltották meg két évvel ezelőtt, amikor hasonló intézkedés folytán megszünt az ugyancsak Aradon megjelenő „Erdélyi Hirlap", az „Aradi Ujság", a „Friss Ujság" és Brassóban Dél-Erdély harcos nagy napilapja, a „Brassói Lapok", valamint ennek testvérlapja, a „Nép Ujság".

Ezt üzeni a szerkesztő

Dr. B. P., Moskolc. *Nyugtalanság.* Nem alkalmas. — **V. Z.** *Esküszünk, stb. versek.* Istenről s hazáról irott versek is lehetnek rosszak, viszont jelentéktelen tárgyakról is lehetnek remekművek. — **Egy jó hazafi.** *Churchill feledékeny...* Politikai és katonai szakértőink napról-napra kifejtették s ezután is folytatják.

Kirakat üvegtábla

263×351 cm méretben és **egy darab**

Bostvigh tolórács

két oldalt széttolható 290×390 cm méretben **ELADÓ. Király gépgyár,** VI., Fiséerdősor 6. Telefon **420-970.**

Színkeresztény okl. **építészmérnök és építőmester**

házgondnokságot-házkezelést

jutányosan **VÁLLAL. Tomán J.** III., Szőllő-utca 31. Telefon 163-323.

Herzog Miksa és felesége ugy a maguk, mint leányuk: **Livia,** valamint **Grätzer József** és gyermekei: **Éva** és **Gyurka** nevében is mélységes fájdalommal jelentik, hogy forrón szeretett leányuk,

Grätzer józsefné

szül. Herzog Nóra

életének 30. évében junius 18-án éjjel meghalt.

„A szived itt maradt velünk!"

A temetés helye és ideje 111-463 telefonszámon tudható meg.

Blantz Mórné szül. **Spitzer Rózsa** felesége, **Blantz Ilona** és férje, **Pollák Jenő, dr. Blantz Béla** és felesége **Groák Klára, Blantz Erzsébet özv. Schwartz Imréné, Blantz Sándor** és felesége **Kozlik Margit, Blantz Ottilia** és férje **Steinberger István** gyermekei fájdalommal tudatják, hogy

Blantz Mór

a legjobb férj, apa és nagyapa junius 19-én, 81 éves korában Hódmezővásárhelyen elhunyt.

Gyászolják még unokái, sógornői, sógorai és rokonai.

Özv. Bogáti Elemérné és **Bogáti László** mélyen megrendülve tudatják, hogy szeretett férje, illetve drága Édesapja

Bogáti Elemér

építész, tart. főhadnagy, számos hadikitüntetés tulajdonosa

junius 19-én, hosszas szenvedés után 62 éves korában Budapesten elhunyt. Temetése junius 21-én, vasárnap délután lesz a rákoskeresztúri új temetőben.

Szomorú szívvel gyászolják testvérei, sógornői, sógorai és mindenki, aki ismerte.

Drága emlékét kegyelettel őrizzük.

Szigorúság és szeretet

Bogáthy Ferenc nyugdíjas pedagógusnál

A tűzzománcok csaknem teljesen beborítják a kertvárosi panellakás kisszobájának falát, vallási, természeti, sőt politikai témájú művek ezek, melyek gondos mesterük mérhetetlen türelméről árulkodnak. *Bogáthy Ferenc*, a házigazda átkísér abba az elegáns nagyszobába is, mely a művész tanár kísérleteit, korszakainak tanújeleit őrzi: krétarajzokat, olajfestményeket, téglalapos technikával készült munkákat. A nyugdíjas rajztanár – ma a pécsi tűzzománc szakkörben az utánpótlás nevelője – utolsó munkahelyén, a Testvérvárosok terének általános iskolájában egykori tanítványának alkotásai hasonlóképpen rákösznönnek nap mint nap az odajárókra.

– Önről tudom, hogy kísérletező kedvű képzőművész és sikeres pedagógus.

– A kísérletekkel, az új technikákkal a gyerekeket is igyekeztem megismertetni. Többen közülük sikeresen elsajátították a gemmázást, a batikolást, a papírnyomást, a monotípiát. Jómagam csak nemrég, sajnos elég későn jutottam el a tűzzománchoz. Ma már tudom, számomra ez a legkifejezőbb módszer, a tűzzománccal vagyok képes a legtöbbet elmondani.

– Bogáthy Ferenc apja hivatását folytatta, gyermekei viszont már nem követték őt a pedagóguspályán.

– Édesapám a két világháború között kilenc gyermeket nevelt fel tanári fizetéséből, hetünk kezébe diplomát adott. S akkor még nem szóltam arról, hogy az anyagi biztonság mellé a mai helyzettől némileg eltérően erkölcsi megbecsülést is kapott. Felesége mindeközben megtehette, hogy otthon mellettünk főhivatású anya volt. Én persze, magától értedődően választottam az elemi után a pécsi tanítóképzőt. Itt kiválóan felkészítettek bennünket a pályára, a minden tárgyra kiterjedően alapos elméleti képzést s nagyszerű gyakorlati tudást is kaptunk. Rengeteg óravázlatot kellett írnunk, mikor 20 évesen elkezdtünk tanítani, nem féltünk a gyerekektől, annyi órát leadtunk már addigra. A tanárképző rajz szakáról korántsem állíthattam ezt, ott inkább művészképzés folyt, amit én nem bántam, mivel inkább a festészet miatt iratkoztam be ide.

– Hiszen ön addigra gyakorlott pedagógusnak számított.

– A baranyai Berkesden, ahol kezdtem 1946-ban, igazi néptanító lettem. Felsősökkel foglalkoztam, akiknek minden évben betanítottam egy-egy színdarabot. Ezek az előadások pótolták akkoriban a szórakozást. Két év kényszerpihenő következett betegségem miatt, ezért is pályáztam aztán a somogyi Mosdósra, egy kastélyszanatóriumba, ahol tüdőbajos gyerekekkel foglalkozhattam, alsó tagozatosokkal. Hát, az egy tündéri világ, az apróságoké, akik még mindent elhisznek, és őszintén képesek szeretni. Azokból a beteg gyerekekből pedig különös nyugalom is áradt. Később rehabilitáltak. Pécsett három helyen is tanítottam, míg végül a Testvérvárosok teréről mentem nyugdíjba.

– A hatvanas években már nemcsak „hobbiból" tanította a felsősöknek a rajzot, diplomát is szerzett e tárgyból, szakköröket alapított, diákjai szép eredményeket értek el.

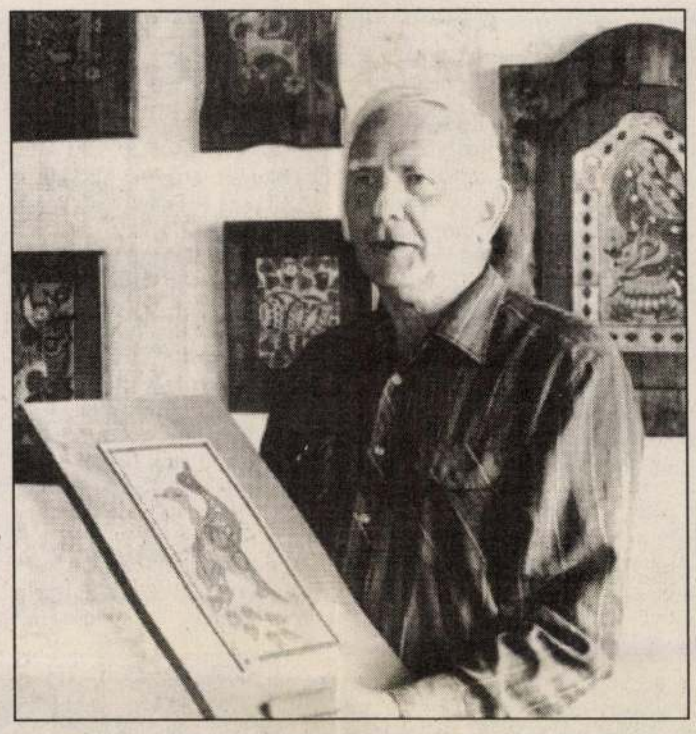

Szívesen készít tűzzománc képeket is Fotó: Szundi György

– Kezdetben azért kevésbé. Az istenkúti iskolában dolgoztam, mikor észrevettem, hogy mi sosem nyerünk a pályázatokon. Erre én végiglátogattam ezeket a kiállításokat, szorgalmasan jegyzeteltem, figyeltem. Az Acsády úti iskolában tanítottam, mikor már évente legalább egy városi korosztályos versenyről elhoztuk az első díjat. De szerepelt diákom nemzetközi megmérettetéseken is többször az első három között.

– Negyven év munkája, diákjai eredményei, a kapott kitüntetések, elismerések mögött, gondolom, olyan hitvallásnak kell lennie, mely a szeretetet mindenképpen magában foglalja.

– De nem csak a szeretetét. Azt vallottam: én akkor teszek jót a gyerekekkel, ha minél több tudást adok át nekik. Engem szigorú pedagógusnak ismertek, mégis visszakaptam a diákoktól nagyon sok szeretetet. Ennek szellemében dolgoztam, s nevelem ma is a szakkörösöket.

Saját termésű borral kínál, még mesélne, előveszi tanítványai rajzait, felesége gyönyörű kézimunkáit, lánya fafaragásait. Tényleg, az ő gyerekei nem lettek tanárok . . .

– Én nem befolyásoltam őket, de bizonyára látták, hogy az elmúlt negyven évben voltak igazán a nemzet napszámosai a pedagógusok. Talán majd most változni fog a mi helyzetünk is – mosolyog.

Szabó Anikó

És Baranyában . . .

A cégeknek nem kell az életbiztosítás

Az ÁB–Aegon Általános Biztosító Rt. Patrónus néven új, a társadalombiztosítás és az adórendszer jelenlegi helyzetét is figyelembe vevő életbiztosítást dolgozott ki. A csoportosan köthető életbiztosítást differenciált összegekkel köthetik a munkáltatók akár a teljes dolgozói létszámra, akár meghatározott személyek körére. A biztosítás viszonylag alacsony díjért jelentős mértékű szolgáltatást nyújt.

A Patrónus életbiztosítás díját a munkaadók fizetik, költségként elszámolhatják, s a befizetett díj tb-járulékmentes, ha havi értéke nem haladja meg a tárgyév első napján érvényes minimálbér havi összegének 30 százalékát. A munkavállaló számára előny, hogy sem a munkáltató által fizetett biztosítási díj, sem a biztosítás szolgáltatásai után nem kell személyi jövedelemadót fizetnie. Az évente megújítható életbiztosítás különösen kedvező feltételekkel köthető azoknál a vállalatoknál, ahol a nők, illetve a fiatalok létszámon belüli aránya magas, ők ugyanis alacsonyabb díjat fizetnek.

Minden valószínűség szerint nem sok vállalat fog reagálni erre az új életbiztosítási formára, hiszen a vállalatok legtöbbje – legalábbis azok, amelyek 100-nál több dolgozót foglalkoztatnak – fizetési nehézségekkel küszködik, örül, ha az esedékes tartozásait a lejárati idő előtt ki tudja fizetni. A legtöbb nődolgozót alkalmazó, valamikor baranyai nagyvállalatnak számító, ma már csak 1000 munkással rendelkező cég, a Hunor Kesztyű és Bőrruházati Rt.-nél egyáltalán nem foglalkoznak biztosítási ügyekkel, lett légyen az bármilyen kedvező ajánlat. *Horváth Ferencné* vezérigazgató elmondja, a csődegyezségben meghatározott visszafizetési határidők miatt minden fillérnek helye van, s elsősorban a bérkifizetésekre koncentrálnak, nem akarják a költségüket növelni.

Az Ércbányászati Vállalatból kivált Mecsekurán Kft. csaknem 2000 dolgozója sem lesz a vállalat által biztosított az elkövetkező hónapokban. *Dr. Hasznos Miklós* jogtanácsos szerint a jelenlegi baleseti kártérítésük nem olyan nagy összeg, hogy az ilyenfajta szolgáltatást igénybe vegyék. Tavalyi megalakulásuk után érdeklődtek néhány biztosító társaságnál, milyen baleseti biztosítási formákat tudnának ajánlani, egy részük vállalatok számára semmilyen biztosítási lehetőséget nem tudott rendelkezésre bocsátani, néhánynak meg a feltételei nem voltak megfelelőek. Azt nem zárta ki, hogy az ÁB-Aegon új életbiztosítási javaslatát az elemzés után nem fogják elfogadni. **B. G.**

A keresetek alakulása

A reálkereset értéke 4,3%-al elmarad a tavalyitól

A húsz főnél többet foglalkoztató gazdálkodó szervezeteknél a május havi bruttó átlagkereset 27 988 forint volt – tájékoztatta a Központi Statisztikai Hivatal a Magyar Távirati Irodát. Ez az összeg 31,8 százalékkal több, mint a múlt év májusában volt. A fizikai dolgozók átlagkeresete kisebb mértékben, csak 28,8 százalékkal növekedett, míg a szellemi dolgozóké 33,2 százalékkal.

A KSH adatai szerint a keresetek áprilisban kezdődött nagy mértékű emelkedése májusban tovább folytatódott, különösen a bányászatban és a vegyiparban volt kiugró mértékű a növekedés. Ennek oka, hogy sok gazdálkodónál – esetenként visszamenőleg is – emelték a fizetéseket, de gyakori volt a prémium, jutalom, illetve az egyéb jogcímű kifizetés is. Több bányavállalatnál például májusban fizették ki a hűségjutalmakat.

A január–május hónapokra együttesen számított bruttó átlagkereset 25 052 forintot tett ki, amely az előző év azonos időszakához képest 22,5 százalékos növekedést jelent. Az átlagkereset nettó értékben mintegy 17 216 forintnak felel meg, amely az előző évi értéket 18,3 százalékkal haladja meg. Figyelembe véve a fogyasztói árak ugyanezen idő alatti 23,6 százalékos emelkedését, az év első 5 hónapjában a reálkereset értéke 4,3 százalékkal maradt el a tavalyitól. (MTI)

Geográfus vándorgyűlés Pécsett

1993-ban a Janus Pannonius Tudományegyetem földrajz tanszékei rendezik a Magyar Földrajzi Társaság 46. vándorgyűlését, amelynek baranyai programjára július 3-5. között kerül sor. A program kétnapos horvátországi és szlovéniai tanulmányi kirándulással zárul.

A vándorgyűlés első napján, július 3-án az Ifjúság úti moziteremben a nagy számú geográfus – Dr. Borhidi Attila akadémikus, a TTK dékánjának megnyitóját követően – konferencián vesz részt, ahol kilenc előadás hangzik el a geográfia időszerű kérdéseiről: a témaválasztás középpontjában a Dél-Dunántúl és főként Baranya áll.

Szombaton délután a résztvevők belvárosi sétán vesznek részt, majd este a Szliven étteremben baráti vacsorára kaptak meghívást.

Vasárnap négy csoportban tanulmányi kirándulást szervez a Társaság, a Mecsek I. és II., valamint a Villány- és a Dráva-programot: ezek útvonala és jellege az érdeklődők kívánságának megfelelően eltér egymástól. A Mecsek-programok természetföldrajzi, illetve idegenforgalmi színezetűek, különös tekintettel a falusi turizmus Baranya megyei lehetőségeire. A Villány-program honismereti és gazdaságföldrajzi jellegű, míg a Dráva-program a megye igen sokszínű etnikai térségeit járja be. Az egyes programok résztvevői este Sombereken találkoznak.

Hétfőn délelőtt Pécs környezeti gondjaival ismerkedhetnek az ország geográgusai, így külszíni fejtést nézhetnek meg a szénbányáknál, a Hőerőműbe látogatnak, de megismerhetik a város szennyvíztisztításának problémáit is. **Dr. Vuics Tibor**

Elismerés a magyar bornak

Egy arany és három ezüstérmet nyertek a magyar bortermelők a közelmúltban Franciaországban befejeződött bordeaux-i Vinexpo kiállításon.

A Vinexpo a borok és szeszipari termékek legnagyobb és legszínvonalasabb kiállítása. A nemzetközi borversenyen 1200 termék között 10 magyar termelő 13 bora vett részt. Az aranyérmet a nagyrédei Szőlőskert Mgsz. 1986-os évjáratú Nagyrédei Hárslevelűje nyerte. Az ezüstérmes helyezettek: a bátaapáti Eurobor Kft. 1992-es Mőcsényi Chardonnay-ja, a Balatonboglári Mg. Rt. 1991-es Boglári Cabernet Sauvignonja és a villányi Polgár Zoltán 1989-es évjáratú Villányi Cabernet Sauvignonja.

Az elért eredményt az átalakuló magyar szőlő- és bortermelés a hagyományos nagy exportőrökkel szembeni versenyképességének bizonyítékaként értékelik. (MTI)

„Jó pihenést" a Pécsi Rádióban

„Forr a tej és az agyunk"

Drága a tej, még drágább a tejtermék, de amikor olcsón adták sem „hemzsegett" a magyar étrendben. Mostanra azonban fontos népélelmezési cikk lett, hiszen a húsnál azért még jobban megfizethető. Nemrég fejezett be átfogó vizsgálatot a tej és tejtermék forgalmazásról a Baranya megyei Fogyasztóvédelmi Felügyelőség, ennek tapasztalatait is közreadjuk műsorunkban – kezdi műsorajánlóját a Pécsi Rádió szombati „Jó pihenést!" című 9-től 11 óráig tartó magazinműsorának szerkesztője, Somogyvári Valéria.

„Nemcsak a nyári hőségtől forrhat az agyunk" – ezzel a címmel gyűjti össze nyári élményeit jegyzetírónk. Színes, szórakoztató témáink közé tartozik annak a találkozásnak a rögzítése, amely Pécsett egy kiállítás megnyitóján készült, amikor munkatársunk a sok-sok televíziós műsorból ismert, „soha-nem-öregedő" Bayer Ilonával találkozott, aki nemcsak a felvevőgép előtt derűs és mosolygós.

Kár, hogy a „Meghökkentő mesék" címet már használja egy TV-sorozat, mert bátran mi is így nevezhetnénk a 100-as Faktor című ifjúsági műsor adásait, mondja a két szerkesztő, Laci és Robi (akiknek vezetéknevét szerénységük miatt most írjuk le utoljára: Zsoldos és Kárász). Mert kell-e izgalmasab történet annál, hogy két fiatalember kocsijából kiugorva hogyan rántotta vissza – szó szerint – a halálból a felüljáró korlátain kívül álló fiatal lányt, aki a magasfeszültségű vezetékre akart ugrani?

Vagy nem mozgatja-e meg kellőképpen a fantáziát az a kérdés, hogy miért jelentkezik egy ifjú hölgy a francia légióba? Nos e két igaz történet foglalja keretbe a műsor egy óráját szombaton 3-tól 4-ig.

Biztosak abban is a program készítői, hogy a köztes időben sem kell unatkozniuk a hallgatóknak, mert például Verebes István színész, humorista, kabarészerző, író, kamaszkora legszebb nyaráról beszél és ezen a héten sem maradt a rádiós „szütyő" mélyén a Kandi Mikrofon, így kiderül majd, hogyan vélekednek a járókelők a valósnak tűnő agyrémről, a városi sáskajárásról. A stúdió vendége pedig egy olyan lány lesz, aki nemrégiben bírkózott meg a felvételi nehézségeivel, ő mondja el: milyen lehet Hollandiában tanulni.

A vasárnap a Pécsi Rádióban bevezetett kéthetes ritmusnak megfelelően a kívánságműsoroké, délelőtt fél 9-től 10-ig Gungl László várja a hallgatókat a készülékek mellé a Szerkesszünk együtt!-ben, míg délután 3 és 4 között a Tuczai József-Felső Pál párosnak köszönhetően teljesülhetnek majd a hallgató zenés kérései.

Sok a pályakezdő munkanélküli Baranyában

A pécsi „Város mint iskola" az utcára került fiatalokért

Az első sikeres tanévet zárta a pécsi „Város mint iskola", amely a zömmel hátrányos helyzetű és a nyolcadik osztály elvégzése után megtorpant fiatalokat foglalkoztatja.

Az iskola versenyszabálya: minden gyerek képes értéket teremteni, sikerélményhez jutni. Nem számít a múlt és nincs lelki kényszer, mindenki más-más bánásmódot kíván.

A Produktív Iskolák Nemzetközi Hálózata (INEPS) égisze alatt létrejött, a pályaválasztást és elhelyezkedést segítő iskola tantervét, az ingyenes gyakorlási lehetőséget biztosító cégeknél, a pedagógus a gyerekekkel közösen dolgozza ki.

A videólejátszó körül tágranyílt szemű tinik ülnek – a képernyőn csoporttársuk, *Seregi Balázs* avat a zsemlekészítés fortélyaiba. A jópofa kamasz nemrég még „megszólalni" sem tudott, a szakmunkásképzőből az első évben kikerült – most lelkesen beszél a *megtalált* szakmáról, merthogy felvették a Pécsi Sütőipari Vállalathoz.

– Itt már szívesen tanulok. És sokkal könnyebben – mondja a 17 éves *Krasznai Tímea*, aki röpke két év alatt volt cipőipari tanuló, üveggyári munkás, szociális gondozó, és, tehetségesen írogat, egyelőre a fiókjának. – *Közvetlenebb, oldottabb a légkör, nincs cikizés, az állandó leégés nélkül könnyebben megtalálja magát az ember. . .*

– Olyan nincs, hogy a gyerek rossz, vagy buta. Nem feltétlenül az ő hibája, ha nem képes felfogni a tananyagot, inkább a közelítés módjával van baj – mondja *Kovácsné Tratnyek Magdolna* pedagógus.

Dr. Bárdossy Ildikóval kezdett, az Európai Közösség tagállamaiban már létjogosultságot nyert projekt magyarországi megvalósításához. A két, egyedülálló példát nyújtó pedagógust a Fehérhegyi Általános Iskolai tanárai segítették, ők a közismereti tárgyakat tanították. A társadalomtudomány és az életre-nevelés is hangsúlyos szerepet kapott, a csekkek kitöltésétől kezdve a pályázatok megírásáig.

Az iskola valóban a városban tanít, számos cég biztosít gyakorlási lehetőséget. A diákok állatgondozóként, dadaként, fodrászként, fotós-segédként, varrónőként dolgoztak az általuk választott helyen, de a virágkötő, restaurátor, könyvtáros, cipész szakma is felkerült a munkatáblájukra.

A legfontosabb: többüket pedig felvették különböző iskolákba.

Az INEPS franciaországi, Annency-i konferenciáján szorosabb szálakat sikerült szőni az együttműködésben. Első eredményeként a berlini szociálpegagógiai főiskola harmadéves hallgatója a meszesi iskolát választotta gyakorlati „terepnek". Három hónapot töltött Pécsett, s hazautazása után az itt tapasztaltakból készíti diplomamunkáját.

Rövidesen eljut a szülőkhöz és a pedagógusokhoz a Város mint iskola programjáról tájékoztató kiadvány. Egyelőre a Támasz Alapítvány Dobó István utcai kis épületében dolgoznak. Ugyanakkor a megyei munkaügyi központ adatai szerint 600 pályakezdő fiatal munkanélküli él Baranyában, de a valóságban ennél is többen kerültek utcára az iskolapadból. Remélhetően Pécs önkormányzata rövidesen dönt az iskola jövőjéről.

Troszt É.

MA

Szeretettel köszöntjük névnapjuk alkalmából ***OTTÓ*** *nevű kedves olvasóinkat.*

A Nap kél 4.47 nyugszik 20.48 órakor

Hírek, tudósítások, események közölhetők 10-től 12 óráig a 410-053-as telefonszámon.

Hírszerkesztő: **CSUTI JÁNOS**

Ma 9-11 óráig panaszügyekben fogad, a 415-000-es számon hívható: **ROZVÁNY GYÖRGY**

Szerkesztőségi hírügyeletes 16-tól 19 óráig a 415-000-es számon: **REZES ZSUZSA**

Elfogató parancs

A Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnüldözési Osztálya elfogató parancsot adott ki Blaskó Sándor (1963. május 29., anyja: Kakukk Rebeka) salgótarjáni lakos ellen, aki gyanúsítható a komlói súlyos bűncselekmény elkövetésével. Személyleírása: kb. 190 cm magas, erős, izmos, rövid, barna hajú, a bajsza tömött. Ruházata ismeretlen. Feltűnhet éttermekben, szórakozóhelyeken és azok környékén. Kérik azokat, akik Blaskó Sándor hollétéről bármit tudnak, értesítsék a fenti főkapitányság Bűnüldözési Osztályát Pécsett, a Varga Damján u. 1-ben. Tel.: 72-411-666, 72-412-552. Értesíthető bármely rendőr.

Időjárás

Az éjszakai órákra keleten is csökken a felhőzet, és többnyire derült, napos, száraz időre lehet számítani. Napközben tovább gyengül a szél, melegszik az idő.

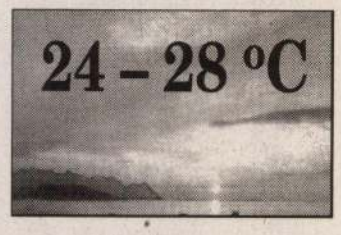

Vízállások: Mohács 396 cm, áradó, 18 fok, Őrtilos –62 cm, apadó, 18 fok, Barcs –24 cm, apadó, 17,6 fok, Drávaszabolcs 66 cm, apadó, 20 fok.

Vagyonos

Az Ottó ógermán eredetű név, az Ottokár rövidítéseként keletkezett. Jelentése: tulajdon, birtok, örökös, szerencsés és vagyonos. A katolikusok ma emlékeznek meg Szűz Mária Erzsébetnél tett látogatásáról is.

— **Gyermek-rajzműhelyek** mutatkoznak be a püspökszentlászlói Deák-Galériában, ahol ma 17 órakor Molnár V. József néplélekrajz-kutató tart tárlatvezetést. Kiállít a Zengővárkonyi Óvoda, a pécsi ANK 3. sz. Óvodája, a Pécsi Gyermekotthon Csontváry Képzőművészeti Stúdiója, a Papnövelde utcai Ált. Iskola.

— **A Prosperitás végzősei.** A pécsi Prosperitás Oktatási Központban most végzett a műtárgybecsüs-, kereskedő- és újságíró-képzésen csaknem félszáz hallgató. A vizsgabizottságok elnökei voltak: Merkl József, dr.Romváry Ferenc, Igriczi Zsigmond (Utóbbi a Képújság főmunkatársa.) A tanfolyamot a Munkaügyi Központ is támogatta. A volt MHSZ-székházban működő oktatási központot Gaál Zoltánné Molnár Ilona Eszter vezeti.

— **Sok a szúnyog** a Dráva menti településeken. Például Drávakeresztúron évtizedek óta nem emlékeznek ily heves „szúnyog-invázióra".

— **Nem működik** a Pécsi Roma Kisebbségi Önkormányzat, mert pénzügyi támogatás híján elvesztette a képviselet az irodáját. Ezért újabb helyiséget keresnek. Az ügyben érdeklődni lehet Ajtai Jánosnál, cím: Nagynyárád, Táncsics M. u. 46.

— **Kihaló gyümölcsfajták** gyűjteményét alakítja ki Drávafokon Lantos Tamás, aki csaknem 30 olyan gyümölcsfajtát telepített a jövendőbeli tankertbe, melyekből egyre kevesebb él az Ormánságban. Ilyenek például a bőr-és a pogácsaalma.

— **Múzeumi helyszínelés lesz** a Mecsek legnagyobb forrásánál, a pécsszabolcsi Lelovics-kertben, ugyanis a vízadóba szemét került, erős az eliszapolódás. A gondra Tóth János, a Zöld Alternatíva baranyai vezetőségi tagja hívta fel a pécsi Természettudományi Múzeum szakemberének figyelmét.

— **Lakossági kezdeményezésre** bűnmegelőzési csoport szerveződött Kétújfaluban. A húsz alapító tag, – köztük a legaktívabb kezdeményezők: Szabó István, Barta Boldizsár – őrjáratozik, segíti a rendőri munkát. Szeretnék elérni, hogy kevesebb legyen a betörés, a verekedés.

Kinek is olcsó az energia?

Mindennapos kérdés a gazdaságos energiafelhasználás. A fejlődő technika egyre több energiát igényel. Az energia-árak állandó mozgásban vannak. Még mindig olcsónak tekintik Magyarországon, de az indulatos ember azt kérdezi, meddig lehet még ezt mondani? A társadalomban a családok teherviselő képessége ezt az állandó növekedést nem képes elviselni. Akkor kinek is olcsó az energia?

Ha betéved az érdeklődő a pécsi Zöld Híd irodájába, erre is szeretne választ kapni. Az ingyenes tanácsadás az energiák, a víz, gáz, távhő, villany felhasználására, a takarékosságra vagy gazdaságosságra irányul. Két éves a Zöld Híd Egyesülés, amelyet a DÉDÁSZ, a PÉTÁV, a Pécsi Vízmű, a DDGÁZ és az Erőmű hozott létre. Ma már szerte az országban működnek Zöld Híd irodák. Az egyesülés igazgatójává újabb két évre *Bobula Andrást*, a DÉDÁSZ vezérigazgató-helyettesét választották meg. Ebben talán az lehet a furcsa, hogy miért éppen a szolgáltatók hozták létre ezt a szervezetet? Ők foglalkozzanak az energiatakarékossággal?

Az önkormányzatok műszaki kérdésekben erőteljesen támaszkodnak a Zöld Híd Egyesülésre, mint például a Baranya megyei, – aki megbízta őket a PHARE-program keretében, – hogy vegyenek részt a megye energia-átalakításában. Közreműködtek a HÉRA Alapítvány kimunkálásában is.

Az iskolai oktatásban fontos lenne megtalálni az energiák kellő ismeretéről szóló tananyag helyét, azok termeléséről, átalakításáról és felhasználásáról, valamint a környezetvédelemmel kapcsolatos összefüggésekről. A technika önmagában veszélyezteti a természetet. Ám a környezetvédelmi tudat önmagában nem egyszerűsíthető le. Fontos a technikai civilizációnak a környezettel való együttélése és az egyensúly megteremtése. Az iskoláknak nagy szerep juthat ebben. A PMMF nappali tagozatán idén beindul a környezetvédelmi üzemmérnök- és környezetvédelmi energiagazdálkodási képzés.

A Zöld Híd Egyesülés szakemberei vallják: érdemes meghallgatni az embereket, így a kispénzű fogyasztók véleményét is. A tanácsadás a gazdaságos energia-felhasználásra irányul. Megjelent a magasabb szolgáltatások iránti igény, így például az eszközökben, azoknál, akik ezt képesek megfizetni. **Rozvány György**

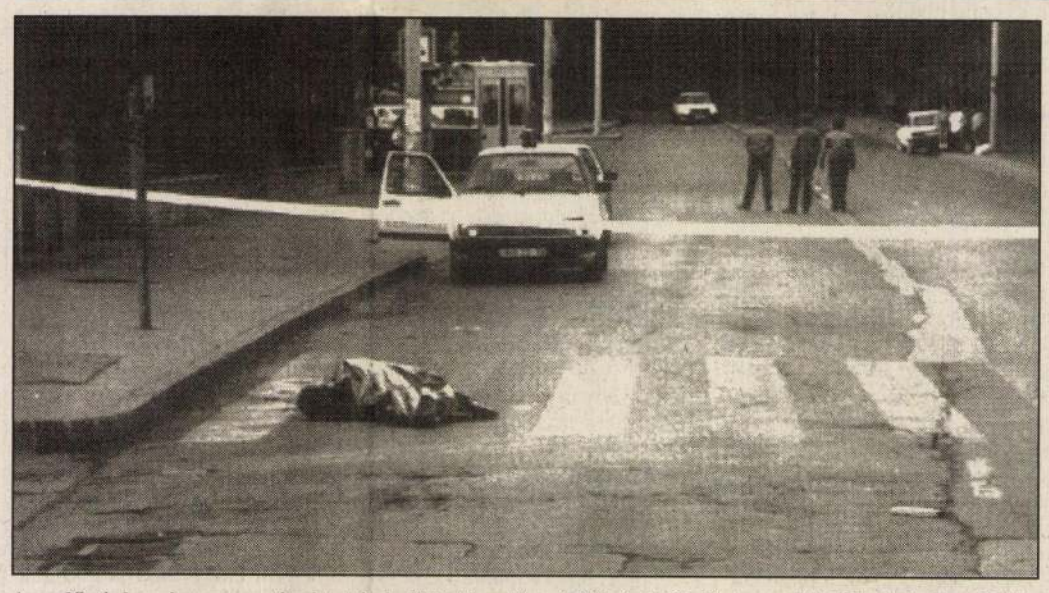

A rendőrség bravúros nyomozással, tettének elkövetése után másfél órán belül elfogta a csütörtökön hajnalban Hűvösvölgyben elkövetett taxis-gyilkosság gyanúsítottját. A BRFK-tól kapott tájékoztatás szerint csütörtökön hajnalban 4 óra után néhány perccel a II. kerület Hűvösvölgyi út 207-nél, az 56-os autóbusz végállomásánál a gyilkos elvágta az EAD 589 rendszámú Zsiguli típusú City taxi vezetőjének nyakát, majd az autóba beszállt és elhajtott a helyszínről. Egy másik taxis üldözőbe vette, s a menekülő kocsi Solymáron az Anna kápolna magasságában árokba borult. A gyilkos kiszállt a taxiból és az erdőbe menekült. A rendőrség nagy erők bevetésével, helikopteres felderítéssel rövidesen nyomára jutott a gyilkosnak és elfogta a taxis megölésével gyanúsított 30 éves Böjtös Gyulát. Az előállítást követően megkezdődött a gyanusított kihallgatása.(A fotó a tett helyszínét ábrázolja) MTI TELEFOTÓ

Rendezvények

Két hetente a görcsönyi Kastélypark-vendéglőben lép fel a pécsi Mylord együttes Máhonfay Csaba vezetésével. Az első előadás ma 20 órakor lesz.

Ma 16.30-kor Szalmaképek címmel aratási néprajzi alkotásokból kiállítás nyílik a pécsi Délszláv Klubban.

Michel Bouvet párizsi grafikus tárlata nyílik ma 18 órakor a Pécsi Kisgalériában.

Ma 21 órakor a Coda zenekar koncertet ad a Pécsi Dozsóban.

Ma 16 órakor nyílik a szigetvári Vár-dzsámiban Kolozsvári Sándor festő kiállítása. Megnyitja Vanyúr István szobrász.

A Pécsi VTV ma délutáni adása az önkormányzati kábelcsatornán látható 14.30-15.30 között. Ismétlés: a szokott időben.

Közlemények

A BM Polgári Védelem Megyei Parancsnoksága felvételt hirdet előadói munkakörre közgazdasági érettségivel, számítógépes ismeretekkel és gépírni tudó munkavállaló részére. Jelentkezés: a Rákóczi u. 34., fsz. 034-es irodában.(X)

Hétfőn 13.30-tól a szigetvári sportpályán sport- és ügyességi vetélkedő lesz a Szigetvári Sportkör és Művelődési Központ szervezésében.

Hétfőtől a Megyei Könyvtár nyitvatartási ideje augusztus 31-ig hétfő-kedd-csütörtök-péntek 10-18, szombat: 9-13 óráig. Szerda: szünnap.

A Pécsi Nyugdíjas Klub természetjárói a Zengőre kirándulnak. Találkozás hétfőn 7 órakor a Távolsági buszpályaudvar 8-as megállójánál.

04 - 05 - 07

Nemeskén ismét betörtek az Ifjúsági Klubba, a tolvajok elvitték például a tévét, a videot.

Mohácson, az Ötvös u. 21-ben tegnap tűz ütött ki. Egy idős hölgy füstmérgezéstől meghalt.

Tegnap Kacsóta belterületén egy kamion nekiütközött egy Trabantnak, és a személyautó házfalnak vágódott. Ketten súlyosan megsérültek.

Nyomravezetés

A Pécsi Rendőrkapitányság nyomoz ismeretlen személy után, aki május 16-án 02.15-kor a Málomi és Enyezd út kereszteződésénél az általa vezetett BDY vagy BDV betűjelű, metálszürke, Ford Sierra személygépkocsival ütközött a szemben jövő kávébarna, 1200-as Lada személyautóval, majd megállás nélkül továbbhajtott a Belváros felé. A Ford Sierra bal oldala, bal hátsó lámpája megrongálódott. Kérik, akik a cselekményről, az elkövetőről bármit tudnak, jelentkezzenek a fenti kapitányság Közlekedési Alosztályán (Pécs, Vargha D. u. 3.). Tel.: 07, 411-666/25-57. A kapitányságvezető a nyomravezetőnek 20 000 Ft jutalmat ajánlott fel.

Jelentkezzenek!

A Pécsi II. sz. Rendőrállomása büntetőeljárást folytat B. L. és K. F. pécsi lakosok ellen, akik gyanúsíthatók, hogy március végétől június 23-ig többrendbeli hétvégi ház-feltörést követtek el Pécs, Dobogó-dűlő, Hercegmalom-dűlő, Homoktető, Mecsekszentkút területén. Gyanúsíthatók egyéb vagyon elleni bűncselekményekkel. A nyomozók nagy tételben foglaltak le bűnjeleket, tárgyakat. A rendőrállomás vezetője kéri, hogy jelentkezzenek azok, akiknek a fenti időpontban hétvégi házát feltörték. Jelentkezés a fenti Rendőrállomáson Nagy János r. ftörm-nél, telefonon a 311-487-es számon. Büntetőeljárás folyik T. J. pécsi lakos ellen is, aki gyanúsítható Pécs, Ördögárok és Murom-szőlőhegyben elkövetett többrendbeli hétvégi ház-feltöréssel. Várják a lakosság jelentkezését.

Zsűritagok

Ma 11 órakor a pestújhelyi Munkás Művelődési Otthonban országos break-táncverseny kezdődik. A zsűritagok között lesznek a pécsi Quadro csoport táncosai közül *Filkóházi Zoltán* világbajnok, *Nagy Zsolt* EB-bajnok, *Fülöp Szilárd*, az elektric boogie világ-ranglista 2. helyezettje.

Mártírok emléke

A fasiszták által elhurcolt pécsi és Pécs környéki zsidóság elpusztításának évfordulóján, július 4-én 10 órakor megkoszorúzzák az emléktáblát a MÁV-bárháznál. Az eseményen képviselteti magát a Független Cigány Szövetség és a MEASZ Nácizmus Üldözöttjeinek Bizottsága. Utána 17 órakor a Zsinagógában, majd az Izraelita temetőben gyászünnepség következik. A kegyeleti ünnepség rendezője, a Pécsi Izraelita Hitközség a több mint 4 000 mártírra emlékezve várja a hozzátartozókat, a gyászban együtt-érzőket.

Egészségügyi szolgálat

Mindennapos felvételi ügyeletek gyermek belbetegek részére: Pécs város: POTE Gyermekklinika, Szigetvár város és járás, a pécsi és a volt sellyei járás: Megyei Gyermekkórház. Gyermeksebészeti, kórházi felvételt igénylő gyermekfülészeti betegek részére páratlan napokon: POTE Gyermekklinika; páros napokon: Megyei Gyermekkórház Pécs és Baranya megye egész területéről érkező betegek részére.

*

Pécs város lakossága részére felnőtt belgyógyászat, sebészet, baleseti sebészet: POTE II. sz. Sebészeti és Belgyógyászati Klinika. Égési sérülések: Honvéd Kórház. Koponya- és agysérülések: Idegsebészet. Pécs város és a csatolt községek neurológiai betegeinek felvételét a Neurológiai Klinika; pszichiátriai betegek felvételét a Pszichiátriai Klinika látja. Mindennapos akut urológiai ellátás és felvételes ügyelet: POTE Urológiai Klinika. (Munkácsy M. u.) Szemészeti betegek ügyeleti ellátása 17 órától: POTE Szemészeti Klinika. (400 ágyas Klinika) Felnőtt fül-orr-gégészet: POTE Fül-Orr-Gégeklinika. (Munkácsy M. u.)

ÉJSZAKAI KÖRZETI ORVOSI ÜGYELET

Pécs város felnőtt lakossága részére egy helyen a Lánc utcai rendelőintézet földszinti ügyeleti helyiségeiben minden este 7 órától másnap reggel 7 óráig. Telefon: 414-347.

Fogászati ügyelet minden este 7 órától másnap reggel 7 óráig a Lánc utcai rendelőintézet földszinti ügyeleti helyiségeiben, gyermekek részére is. Telefon: 414-347.

Gyermeklakosság részére egy helyen, a Gyermekklinikán, Pécs, József A. u. (bejárat a Bajnok utca felől) délután 5 órától másnap reggel 7 óráig. Telefon: 310-938.

ÉJSZAKAI ÜGYELETES GYÓGYSZERTÁRAK

Pécs, Lánc u. 20. 10/8. sz. gyógyszertár; Pécs, Bajcsy-Zsilinszky . u. 23. 10/14. sz. gyógyszertár.

SOS-ÉLET telefonszolgálat díjmentesen hívható a 412-390-es számon, este 7 órától másnap reggel 7 óráig.

*

Pécs város éjszakai ügyeletes állatorvosa dr. Mésző Zoltán Pécs, Magyarürögi u. 145. T.: 334-489.

A MMSz pécsi csoportja ingyenes orvosi és tanácsadó szolgálata bárki részére beutaló nélkül igénybe vehető Pécs, Janus Pannonius u. 6. sz alatt. 12-14-ig ideggyógyászat, 14-15-ig érsebészet, 15-16-ig sebészet, 15-16.15-ig ped. tanácsadó, 16-17-ig gyermekgyógyászat, 17-18-ig belgyógyászat. Jogi tanácsadó szolgálat naponta 17-19 óráig.

Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Pécs, Konzum Irodaház. Tel.: 72-312-277/17 m. Félfogadás naponta 11-13 óráig.

ÁLLATORVOSI ÜGYELET

Állatorvosi ügyeletek 1993. július 3-án 06 órától 1993. július 5-én 06 óráig Baranya megye területén.

Pécs város és környéke: dr. Mésző Zoltán Pécs, Magyarürögi u. 145. Tel.: 334-489.

Pécsvárad és környéke: dr. Gáll Péter, Pécs, Petőfi u. 45. Tel.: 329-874.

Komló-Sásd és környéke: dr. Bakonyi Sándor, Liget, Fenyő u. 6. Tel.: 390-717.

Mágocs és környéke: dr. Szemenyei Károly, Mágocs, Ady E. u. 81. Tel.: 38.

Mohács és a volt mohácsi járás: dr. Márton Lázár, Mohács, Szabadság u. 3/a. Tel.: 311-700.

Siklós és a volt siklósi járás: keleti részén: dr. Szalontai Jenő, Villány, Dombai u. 3. Tel.: Villány 25.

nyugati részén: dr. Varga László, Vajszló, Széchenyi u. 18. Tel.: 48.

Szentlőrinci kerület: dr. Reményi Ottó, Szentlőrinc, Szt. Imre u. 2/a. Tel.: 371-304.

Szigetvári kerület: dr. Koralevicz Zsuzsa, Somogyapáti, Zrínyi u. 1/a. Tel.: 350-004.

Az ügyeletes állatorvosok a megadott címen és telefonszámon érhetők el.

Pécsi Barátság Klub

Autóbusszal Szegedre

A klub *augusztus 14-ikén* autóbuszos kirándulást szervez Szegedre, melyre korlátozott számban július 19-ikéig elfogadnak jelentkezést a Ferencesek u. 1 sz. alatti irodában *hétfőn és szerdán 12-től 15 óráig*. Tel.: 323-091. Indulás 9 órakor a Domus-parkolóból, pihenő Baján, Szegeden fakultatív városnézés, strandolás, Lehár *Cigányszerelem* c. daljátékának megtekintése. Részvételi díj (színházjegy, utiköltség) 1.250 Ft.

Pécs belvárosában Gábor u. 1 sz. alatti irodának, raktárnak alkalmas

TÁRSASHÁZ INGATLAN ELADÓ

Az épület udvarból, 15 helyiségből és szolgálati lakásból áll

Az épület megtekinthető július 6-án 10-15 óráig

Bogáti Kárpát László [illegible]

a csiki művésztelephez tartozó művész

- neve említve

Korunk 1974/2 250.old.

BOGÁTI KISPÁL Lajos *135, 138*
Kolozsvár, 1944. január 30.
IA Képz. Főisk. Kvár. keramikus
(1987 óta NSZK-ban él.)

Banner Erdély

szerzetesi irányzatok k
és a szárazföldre átszá
miség is jelen volt a S
kiegyensúlyozott szerze

Az első magyarország
pedig föltehetően magya
hogy rövidebb, hosszabb
kötelékében, szerzetesk
megvalósitására, az eva
egyforma eszközök igény
mégis különböző lett az
rint. A három püspök ki
idő alatt, két-három ne
zást, az egyházszerveze

Magyarsa

Bogáti Miklós

ács.

1768. Zágon

Bal Hel 61. l

Szabó: Erdélyi mes-
terkedők.

REISZ SÁNDOR

hirdetésait felveszi a m. kir. postaszemélyzet jóléti alapítványának hirdető irodája

postaszemélyzet jóléti alapitványa hirdető irodájának

Baba penzió

Mecset-utca 14. budai hídfőnél. **Tel.: 166-436**

üdülő a Svábhegy Gyöngye. **Egész éven át nyitva.**

Központi fütés, melegvíz. **Minden kényelem.** Nagy parkban. Fogaskerekütől 1 perc. Budapest, XII. Mátyás király-út 7. szám.

pest, IV. 189–608

nsio

telefonos -utca 12. 82-863

yi A egfolyó- 110–552

st, IV. 181-300

p. IV ra nézö nforttal 182-430

SIO

folyóvíz.

Láncbid penzió. Csendes urlház hideg meleg folyó víz Bpest II. Pala-u 11/a 350-343

LÉNÁRT PENSIÓ (azelőtt HADIK)

Budapest, XI., Horthy Miklós-út 28. Gellért fürdő tőszomszédságában **258-400**

***Lévai Oszkárné dr.-né* pensiója. Bp V Falk Miksa-u 13 110-772**

Nagy Margit ***Klinika Pensió,*** **Bpest, Üllői-út 95. I. em. 339-173**

Nemzeti Park penzió és üdülő,

Lillafüred

MARTON Vendelné Vadászkürt penzió, étterem, Hámor, Lillafüred 12

Mátrafüred

Erényi Istvánné penziója (Egész évben nyitva) Mátrafüred **16**

Mandl orth. koser penzió, Mátrafüred **25**

Nagy penzió (bérlője: Vágó Manóné) Mátrafüred: 17

Schaar Miksáné özv. penzió, városi szálló és étterem bérlete. Mátrafüred: 5

Tanitók háza. Rotfalvay

Bogati Miklós

ács

1768. Zágon

Balfél 130-l.

„KÖZPONT"
ORSZÁGOS MAGYAR
UJSÁG- ÉS KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT
székesfehérvári fiókja
LAKATOS UTCA 12.

TELEFON: 892.

T.

Európa Könyv és Lapkiadó
Rt.

Budapest V.

Rotlermere u. 12 III. 2.

későbbiek. A rómaiak min
örökítvén, feliratos emlék
radt ránk, amiből sok oly
meg, amit máshonnan ne
rómaiak magán- és nyilváno
igazgatást, hadügyet, társ
nyeket kizárólag a felirat
velünk.

A köztársaság korából ke
Ezeket Ritschl a nagy nér
tötte össze. A birodalom
talált feliratokat Mommsen
berlini Akadémia kiadásáb
szakalkotó munkájában,[1] m
és ennek két pótkötete f
Pannonia és Dacia feliratos emlékeit. Momm-

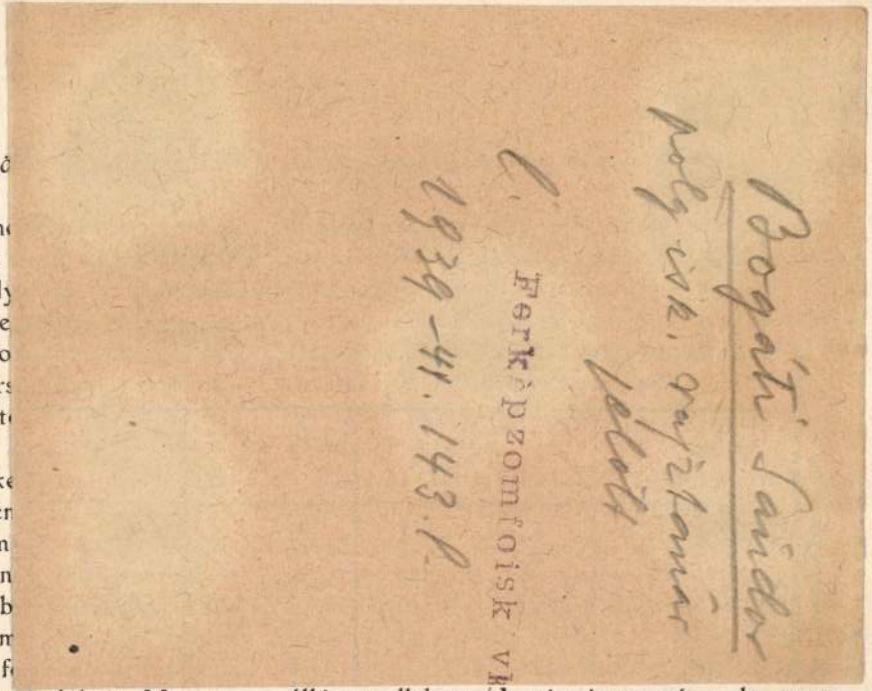

álló vonallal, az L vízszintes része le, vagy

az illető polgár tartozott, ez azért fontos, mert eleinte csak Itália volt tribusokra osztva és a provincián csak akkor találjuk ezt, ha a császár megadta a polgárjogot; ekkor a község vagy város abba a tribusba kerül, ahova a császár tartozott. A tribust az első szótaggal rövidítik, mely a cognomen előtt állott ablativusban. (Köztárs. feliratokon nincsen cognomen, csak a tribus). A benszülöttek nevei, kik nem voltak polgárok, egytagú barbár nevek; de ezek a nevek nem állanak magukban, hanem ott a filiatio, kinek a fia volt. Ha az illetők polgárok, praenoment tetszés szerint választhattak, a nomen mindig a császáré volt, a cognomen a barbár név. Nőknél a civitas birtokában kéttagú név van emperator helyett DN (Dominus noster) czímmel élnek. A császári házhoz tartozók közül, ha a Caesar-név utoljára áll a czímek végén, akkor a trónörökös személyéről van szó. A császárt holta után az istenek közé sorozzák, (Divus). Ha ellenben a senatus (rendesen az utód akaratára) damnatio memoriae-vel sújtja a holt császárt, akkor az összes emlékekről letörlik nevét. Ezért találunk feliratokat, hol a betükből semmi se látszik; ezeket ///// vonásokkal jelöljük, ha egyes betük megmaradtak ezeket *dült* kis betükkel írjuk.

Az inscriptiok Mommsen gyüjteményében geografiailag vannak felsorolva: tartományok és azok városai szerint. Itt pedig először az istenségeknek szentelt feliratokat közli az

Az angolok elmenekültek Szomáliból, bennszülött csapataik átpártolnak az olaszokhoz

(S. I.) Amikor egy esztendővel ezelőtt az európai háború kitört és Olaszország a nem-hadviselő fél álláspontjára helyezkedett, nagy igyekezettel terjesztették el világszerte: Olaszország nem vehet részt a háborúban, mert rövid idő alatt el kellene vesztenie a vérrel szerzett keletafrikai olasz gyarmatbirodalmat, elsősorban Abesszíniát. Ez a propaganda és a nyomában járó tudósok ilyenkor a térképre mutattak: a francia Szomáliföldre, amely régi számításokból elállja Abesszíniának egyetlen járható útját a tenger felé s a Brit-Szomáliföldre, amely dél felől 1100 kilométeres hosszúságban karolja át Abesszíniát. Ezekből az időkből való az egyik ismert angol publicistának véleménye: *a németeknek idejekorán gyarmatokat kellett volna adni, mert azoknak a féltése miatt nem került volna sor a háborúra.*

E vélekedésnek hosszú történelmi multja van. Valóban voltak korszakok, amikor Olaszországot félszigeti fekvése és végtelenül hosszú tengerpartjai nagymértékben kiszolgáltatták annak a hatalomnak, amely a tengereken uralkodott. Azóta azonban sok minden történt. Feltevések váltak valóra, amelyek Olaszország háborúba lépése óta minden tekintetben beigazolódtak. A hatalmasan kiépített olasz hajóraj, a világ legnagyobb tengeralattjáró flottillája és a különleges olasz fegyvernem, az ördögi gyorsaságú naszádok, mindezeken felül pedig az olasz légierő *teljesen megszüntették mindazokat a hátrányokat, amelyek az olasz maritim fekvésből adódtak.* Nem kell egyébre hivatkozni, csak arra, hogy az olasz hadjárat eddigi 74 napja alatt egyetlen esetben sem került sor olasz kikötők tengeri bombázására, a támadásnak arra a módjára tehát, amely régebben a legnagyobb fenyegetést jelentette. Ez a mult tehát és az abból vont következtetések, mint annyi sok más multakból táplálkozó érvelés, teljességgel kiesett a háborús tényezők sorából.

Maradt a másik: a távoli keletafrikai olasz gyarmat kiszolgáltatottsága. A Szuezi csatornán az angolok uralkodnak, Abesszínia és Libia között pedig elállja az utat az angolok uralta Egyiptom és Szudán. A tengelyhatalmak stratégiájáról írta nemrégiben az egyik angol katonai szakértő, hogy mindig meglepetésszerű és váratlan az, amibe katonai téren fognak, *utóbb pedig kiderül, hogy a legegyszerűbb és a legtermészetesebb lépés volt.* Az olaszok afrikai támadó hadjáratának első fejezetéről, amely Berbera s ezzel az egész Brit-Szomáliföld elfoglalására vezetett, minden részletében ráillik ez az angol megállapítás. Ez a távoli és nehéz támadás valóban meglepetés volt, mert *angol részről Egyiptom irányában várták az első olasz sakkhúzást.* Most pedig az egész világ csodálattal és elismeréssel állapítja meg, hogy a Brit-Szomáliföld birtokbavétele volt a természetesebb, ha nem is éppen az egyszerűbb, mert óriási előnyöket jelent az immár kétségtelenül bekövetkező főtámadás szempontjából. Ugyanakkor, amikor Abesszíniát minden meglepetés ellen biztosítja, bezárja az egyiptomi utánpótlásnak két legfontosabb kapuját: a *szuczi csatornát a legnagyobb mértékben veszélyezteti, egyúttal pedig bezárja az egyik szárazföldi kaput, melyen keresztül az utánpótlás történhetett volna.*

*

A fasiszta Olaszországnak minden oka és joga megvan ahhoz, hogy ezt a keletafrikai sikert nagy győzelemül ünnepelje. A győzelem kettős, egyenlő mértékben *katonai és politikai.* A katonai siker nagyságát azokon a nehézségeken kell megmérni, amelyeket az olaszoknak előbb le kellett győzniök, hogy az ellenséghez férkőzhessenek. Járatlan utakon, tropikus hőségben nyomultak elő az olasz hadosztályok, olyan terepen, ahol a víz volt a legfontosabb utánpótlási anyag. Ezt a nehézséget győzte le mindenekelőtt az olasz hadsereg, amely legnagyobbrészt valóban olaszokból állott, s nem gyarmati csapatokból, amelyek könnyebben viselik el az éghajlat terheit. Az angoloknak ezzel szemben a Szomáliföldön körülbelül egy hadosztálynyi erejük volt, mely erősen kiépített betonállásokban várta a támadást. Pihenten sorakozott tehát fel a sivatagon keresztül érkező elcsigázott olasz hadoszlopokkal szemben. *Az angol haderő nagyrészt rodéziai és indiai bennszülöttekből állott, akiket angol tisztek és altisztek vezettek.*

A felgöngyölítés 18-án következett be. Az angolok visszavonultak Berberába, ott csapataik zömét hajóra rakták és elszállították, amint az angol hivatalos jelentés mondja: a Berberával szemben fekvő adeni kikötőbe.

*

Brit-Szomáliföldnek, mely immár az olasz gyarmatbirodalom részévé lett, *170 ezer négyzetkilométer a területe, bennszülött lakosságát pedig 350 ezer főre becsülik.* Ez a lakosság örömmel, felszabadítókul üdvözli a győzelmes olasz hadakat. A bennszülött csapatok leteszik a fegyvert, a legfőbb törzsfőnök pedig, akit szultánnak tisztelnek, hálaadó istentiszteletet tart székvárosának mecsetjében. Ez természetes is, mert *az afrikai népek sokkal könnyebben és szívesebben viselik az olasz gyámkodást, mint az angolt.* Az olaszok számára a gyarmat gazdasági jelentősége is nagyobb, mint az angolok kezében volt: kiegészíti az afrikai birodalmat, megrövidíti az utakat és védi a hátsó területek biztonságát. *Ennél azonban sokkal nagyobb az olasz hódítás politikai és stratégiai jelentősége.* A brit birodalom számára is ez a jelentőség volt a nagyobb. Mindenekelőtt a szuezi csatorna biztonságának okából. Aden, a Vörös-tenger keleti kijáratának védőbástyája csak Berberával együtt jelentett teljes védelmet és biztonságot. Ezt az is mutatja, hogy az angolok a Szomáli-partvidéken *négy hatalmas repülőtámaszpontot építettek ki, amelyek most az olaszok kezeibe estek.*

Ugyanakkor ennek a területnek elvesztése azt is jelenti, hogy az angol gyarmatok szakadatlan láncolata, mely a Jóreménység fokától a Szomáli-földig, pontosabban Berbera kikötőjéig tartott, most megszakadt, mégpedig éppen egyik legfontosabb pontján. Ez azért különösképpen nevezetes, mert tudvalevő, hogy éppen ennek a parti láncnak szakadatlan folytonosságáért zárkóztak el annyira az angolok a német gyarmatoknak, különösképpen német Keletafrikának visszaadásától. Mindezeket a szempontokat pedig tetézi ennek a nagy olasz győzelemnek világpolitikai jelentősége. *Amióta brit világbirodalomról lehet beszélni, most történik először, hogy Anglia háborúban gyarmatot veszít.* Az egyetlen kivétel ebben a hosszú és folyton emelkedő korszakban Északamerikának elvesztése volt, amikor az ottani nagy gyarmat elszakadt az anyaországtól s megvetette az Egyesült Államok alapját.

Ez a gyarmati kudarc a brit világbirodalmat legérzékenyebb pontján éri. A nagy arab világ közepében, ahol forrpont felé halad a nemzeti érzés és a mohamedánság egyesülési vágya. Ezekben a szultanátusokban és emírségekben maroknyi angol helyőrségek, egy-egy angol tanácsadó, hivatalos nevén ügynök, és angol szubvenciók tartották féken az arab fejedelmek harcikedvét. A *„szürke diplomaták"*, ahogyan az angolok hadihajóikat becézik, csak a távoli horizonton lebegtek, mint a viharfelhők, ahonnan eljöhet a zivatar. *Az angolok tudják a legjobban, mit jelent az, ha ez a varázs megtörik.* A távolkeleti események mutatják, hogy mit. A kínai kikötők és városok néhány száz főnyi angol helyőrségei csaknem száz esztendőn keresztül kordában tartották a négyszázmilliós kínai népet és álljt parancsoltak a japán terjeszkedési vágynak. Mihelyt a brit tengeri hatalom korlátlanságának varázsa megtört, hamarosan *bekövetkezett a helyőrségek kiürítésének s a brit csapatok visszavonásának drámai pillanata.* A brit csapatok győzelme nélkül pedig az angol kereskedő és ügynök sem tud tovább dolgozni, legalább is nem azzal a biztos és kiadós haszonnal, mint régebben. Ez pedig azt jelenti, hogy lassanként elhagyja működésének eddigi színhelyét.

*

Berbera elestének híre, mondja a hivatalos jelentés, kedden a déli órákban terjedt el Rómában s óriási lelkesedést keltett. Mondanunk sem kell: *ebben a nagy olasz örömben szívvel-lélekkel osztozik a magyar nép.* Az olasz lapok nagybetűs címekkel közlik a Berbera elfoglalásáról szóló hivatalos jelentéseket, a Duce és a Führer táviratváltását, valamint Mussolini, a miniszterelnök üzenetét az aostai herceghez, Keletafrika alkirályához. A Duce távirata csupa elismerés és dicséret. Etiopia alkirályának, az aostai hercegnek válasza így hangzik: „... A célt elértük. Az Ön hozzájárulása öntött bizalmat belénk. Az Ön irányelvei jelölték ki utunkat. *Az Ön óhaja volt a mi bizonyosságunk ...*" A válasz rövid és mégis milyen sokat mond! Többek között azoknak, akik nem is nagyon régen még oly sok részletet tudtak a Duce és a savoyai ház között dúló ellentétekről, éppen a háború vagy a béke dolgában.

A Szomáliföld lakossága mindenütt örömmel hódol meg a diadalmas olasz csapatoknak

Valahol Olaszországban, augusztus 21. (Stefani-iroda.)

Az olasz főhadiszállás 73. közleménye:

Csapataink az ellenséges hátvédek végső ellenállásának megtörése után 19-én délután elfoglalták Berberát, Brit-Szomáliföld fővárosát. Az angolok felgyujtották a város egy részét, mielőtt a hajókra menekültek. A „tevés hadtest" megjelölésű jól felszerelt és felfegyverzett bennszülött csapat Hargeisában jelentkezett az olasz parancsnokság előtt és meghódolása jeléül letette a fegyvert. Gallabatnál egy zászlóaljunk meglepetésszerűen megtámadott ellenséges alakulatokat, megverte őket és lőszer, valamint lovak zsákmányolásán kívül sok foglyot ejtett.

A Neghelli, Mogadiscio, Bardia, Merca és Genale ellen intézett ellenséges légitámadásoknak emberélet nem esett áldozatul és az anyagi kár is jelentéktelen.

Északafrikában az ellenség bombázta a Derna kórházát. A kórház ápoltjai közül egy ember meghalt, 22 megsebesült.

Egy ismeretlen nemzetiségű tengeralattjáró a Dodekanezoszban egy aknazárunknak ütközött; a robbanás helyén mutatkozó nagy olajfolt arra enged következtetni, hogy a hajóegység elsülyedt.

Az olasz főhadiszállás 74. közleménye:

A volt Brit-Szomáliföld lakossága mindenütt siet meghódolni; a „tevés hadtest" aszkárijai és a „hilalok" csapatai egymásután teszik le fegyvereiket és kérik felvételüket az olasz alakulatokba. Berberában három Blenheim-repülőgépet találtunk, amelyet légitámadásaink megrongáltak, egy negyediket lángokban fedeztünk fel a Bareris medrében, az ötödiket pedig a tengerparton.

Az ellenség több légitámadást intézett Etiópia kisebb községei ellen. Egy aszszonyt megöltek, öt ember megsebesült, az anyagi kár jelentéktelen. Mega közelében egy kis kórházban két beteg sebesült meg, Gelib kórházában öt sebesült és egy halott volt az áldozat. Diredauánál vadászrepülőink eltaláltak egy Blenheim-tipusú angol repülőgépet, amely lángokban zuhant le.

Bombavető alakulataink eredményes támadást intéztek Malta légi támaszpontjai ellen. Jóllehet az ellenség heves elhárító tevékenységet fejtett ki, valamennyi repülőgépünk visszatért kiindulópontjára. Az ellenséges vadászrepülőgépek az ellentámadásba átment olasz vadászgépek elől kénytelenek voltak elmenekülni. Egy gépet valószínűleg lelőttünk.

Ünnepségeket rendeznek az olaszok bevonulása alkalmával

Hargeisa, (volt Brit-Szomáli) augusztus 21.

A lakosság rokonszenvvel fogadja az olasz csapatokat és megelégedésének ad kifejezést, hogy megszabadult az angol elnyomás és kizsákmányolás alól. Az angol uralom nem részesitette őket az emberi művelődés áldásaiban ez elmult évtizedek folyamán.

Dirie Hassan szultán a hargeisai mecsetben vallásos ünnepséget rendezett, amelyben Allah áldását kérte Olaszországra. Az olasz csapatok a lakosságot élelmiszerekkel látták el és megtették a szükséges intézkedéseket a közigazgatás megszervezésére.

PEARL BUCK
Nobeldijas irónő
uj kötete a
NYARI UTITARS-ban
1.45 PENGŐ

Sulyos akadályokon át törtek előre az olaszok Berberáig

Valahol Olaszországban, augusztus 21.

Az olasz hadvezetőség hadműveletei, melyek az angolokat Szomália elhagyására kényszerítették, megérdemlik azt, hogy az egész világ értesülhessen arról, miképpen vesztette el Nagy-Britannia két évszázad után gyarmatbirodalmának egyik gyarmatát.

Az abesszín határról elindult olasz csapatoknak mindenfajta nehézséget le kellett küzdeniök: a trópikus éghajlat, a sivatag, a hegyláncolatok, de elsősorban az angolok korszerű védelmi berendezkedései által támasztott nehézségeket. Az az útvonal, amely a dzsidzsigai síkságtól Berberáig vezet, először hetven kilométeres szakaszon halad Hargheisáig. Innen át kell kelni a Karin és a Godejere-hegyszoroson, hogy elérhessünk a Jerat-szorosig, amely 1700 méterrel van a tenger szintje felett. A Jerat-szorosnál az Asa- és a Damier-hegység ijesztő látványa tárul a néző elé. Az Asa-hegyek láncolata természetes erődítményt alkot és uralkodik a Sandolol-hegy felett, amelynek csúcsát az angolok ügyesen, nagyon megerősítették. Az erődítmény-rendszer folytatódik a Damier-hegyen és mintegy gátat alkot a Berbera felé vezető útvonaltól 15 kilométer távolságban. Ezen a terepen zajlottak le azok a csaták, amelyekben *ismételten kitűnt az olasz katonák harci értéke.*

Augusztus 11-én arcvonalunk jobbszárnya megtámadta és bevette a Damier-hegységen át húzódó ellenséges állásokat. A levegőben az uralkodó szerepet az olasz légihaderő játszotta és megakadályozta a brit légierőket, hogy céljaikat elérjék. 13-án és 14-én az olaszok a Sandolol-hegyen felállított spanyol-lovasok ellen tűzérségi támadást indítottak és 15-én egy olasz gyalogos zászlóalj a hegyet az ellenség elkeseredett ellenállása ellenére elfoglalta. Itt az angoloknak öt megerősített állásuk volt, nagymennyiségű fegyverrel, lőszerrel és löveggel felszerelve. Ugyanaznap délután a gyalogság megrohamozta az ellenséges állásokat és az ellenség heves tüzében rohamra indult a Sandolol-erőd ellen is. *Az olasz csapatok behatoltak az erőd szívébe és a helyőrséget a fehér zászló kitüzésére kényszerítették.*

Minden méteren 1000 izgalom !!

A FEKETE LOVAS
MONUMENTÁLIS KALANDORFILM
Címszerepben: JOHN CAROLL
MA PREMIER!
Matador-film
SCALA

A menekülő rhodéziai és újzélandi csapatokat a mieink a faruki, második megerősített vonalig üldözték. Ez a védelmi vonal földalatti üregekben elhelyezett géppuskákkal, ágyúkkal, harckocsi-elhárító lövegekkel stb. volt megerősítve. Az olasz tüzérség megkezdte az ellenséges vonalak bombázását. Itt az ütközet már egy egész napja tartott, amikor az olasz gyalogság és harckocsik támadásának ellenállani képtelen ellenséges csapatok *rendetlen sorokban megfutamodtak Berbera irányában.* A faruki csatában egy frissen partraszállított skót zászlóalj is résztvett.

Az olasz csapatok az ütközet után folytatták előrenyomulásukat és ennek során augusztus 19-én a hajnali órákban bevonultak Masejába, ugyaneznap délután pedig az olasz előörsök Berbera látótávolságába kerültek. *Az amarai és aszkari bennszülött járőrök még ugyaneznap bevonultak a volt brit gyarmat fővárosába.* Meg kell említeni az amarai csapatok magatartását. Ezek a csapatok Abesszinia meghódítása után négy évvel hősies bátorsággal harcoltak az angolok ellen és Olaszország iránti hűségükről tettek tanubizonyságot. Ezzel szemben az angol haderő szolgálatában állott „tevés"-alakulatok és a „Hilalok" csapatai angol tisztjeiktől elhagyatva, a fegyvert letették parancsnokságunk előtt és ilyen módon bizonyítva meghódolásukat, felvételüket kérték az olasz gyarmati hadseregbe.

Az Erdély cimü album készitői a miniszterelnök teáján

Bensőséges ünnepség zajlott le szerdán délután a miniszterelnökségen. *Teleki* Pál gróf és felesége teán látta vendégül mindazokat, akik a pár nappal ezelőtt megjelent „Erdély" című munka készítésében közreműködtek. *A miniszter-tudóstól kezdve a nyomdai munkásig mindenki megjelent a Szent György-téri palotában,* aki valamilyen módon munkálta a hatalmas mű előállítását. A miniszterelnök ragaszkodott hozzá, hogy mindegyikükkel kezet szorítva személyesen köszönetet mondjon azért a fáradhatatlan, lelkes és odaadó munkáért, amellyel a nagyfontosságú művet olyan rövid idő alatt a nyilvánosság elé hozták.

Az *„Erdély"* című összefoglaló tudományos mű megirása és kinyomatása pontosan egy hónapot vett igénybe. Elkészítése a miniszterelnök gondolata volt, aki július 15-én ült össze először legszükebb munkatársaival és akkor kijelentette, hogy a munkának, ha törik, ha szakad négy hét alatt el kell készülnie. *Egyetlen cikk sem volt előre készen, a szerzőket is akkor válogatták ki és csupán néhány térkép állt rendelkezésre az államtudományi intézetben.* A magyar tudományos élet kiválóságait kérték fel a cikkek megirására és Teleki Pál gróf miniszterelnök mindennapi gondoskodással személyesen járt utána, hogy a dolgok minél hamarább elkészüljenek. A szerkesztés szálai *Hóman* Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter kezébe futottak össze, akinek első segítőtársa *Deér* József professzor volt. Az írók, szerkesztők, nyomdászok, szedők, grafikusok, térképészek szellemi és tehnikai felkészültségük legjavát adták és nemcsak a miniszterek és egyetemi tanárok, tudósok dolgoztak úgyszólván éjjel-nappal, hanem a kiadóvállalat egész tehnikai személyzete is.

Ezért az önfeláldozó és lelkes munkáért mondott a miniszterelnök és felesége köszönetet ezen a meghitt jellegű teán.

A palota termeiben bensőséges, meghitt hangulat keletkezett annak nyomán, ahogy a miniszterelnök és felesége vendégeiket fogadták. Ott voltak Petrovics Elek, Alföldy András, Deér József, Eckhardt Ferenc, Fitz József, Gerevich Tibor, Imre Sándor, Kniezsa István, Kovács Alajos, Kovács Péter, Lukinich Imre, Makkai Sándor, Makkai László, Mályusz Elemér, Prinz Gyula, Pukánszky Béla, Tamás Lajos, Mosca Rudolf, Zambra Alajos, akik az egyes tanulmányokat írták. A honvédtérképészeti intézet tagjai vitéz Somogyi Endre vk. ezredessel az intézet parancsnokával az élükön jelentek meg, köztük Berki István, Magdics Kálmán és Somogyi László törzsörmesterek, Meczner Gyula, Parák Gyula, Schneider Ferenc, ifj. Szontágh Ferenc és Hanzelka Gyula nyomdai segédmunkások és Brunecz István laboráns.

Az Országos Levéltár részéről közreműködtek: Bakács István segédőr, Berlász Jenő, Elekes Lajos, Glaser János, Jankó Zsigmond, Sinkovics István és Tóth András gyakornokok, Fekete-Nagy Antal országos levéltárnok, Szabó Béla vm. főlevéltárnok, Kovács Sebestyén Andor szedő, Lantos József képrajzoló és Mojzes János hengermosó.

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. tagjai Jellen Gusztáv vezérigazgatóval az élükön jelentek meg a miniszterelnöknél. Ott volt Angermayer Károly üzemigazgató, Kárpáti Antal művezető, Boér Pál osztályvezető, Szörény Rezső aligazgató, Mattaus Béla tördelő, Schultz Alajos gépmester, Havlicsek Henrik gépszedő, Feczko László, Guzmits Sándor és Horváth István kéziszedő, több fényképész, színmaratő, előmunkás, üzemi tisztviselő. Az Államtudományi intézetből. Rónay András aligazgató vezetésével Artner László főtitkár, Rózsa Albert miniszteri segédfogalmazó, Dajbukát Gergely és Jakabffy Imre román referens, Csihony Sándor gépészmérnök, Lado Igo iparművész, Bogáti Sándor és vitéz Hiripi Gyula képzőművész, Szatmáry Géza tanár, Kádár Lászlóné, Szántó Erzsébet és Harbuth Klementin gépírónők.

Az „Erdély" elkészítőinek gárdája az egyhónapos munka alatt teljesen összeforrott s a miniszterelnök mint egyik nagyobb családja tagjait tüntette ki mindannyiukat ezen a teán. Ilyen szellemben jött létre ez a munka, amely — mindenki tudja — Magyarország tudományos fegyvere a mostani sorsdöntő időkben. Nem propaganda alapján áll, de a benne lefektetett tudományos megállapítások meggyőzően mutatnak rá a magyar igazságokra.

A miniszterelnök és felesége a késő esti órákig elbeszélgetett meghívottaikkal, akik lelkesedéssel és szeretettel vették körül házigazdáikat.

Dolgoznak a honvédség „mindenesei", az utászok

Valahol Magyarországon, augusztus hó *(Az Uj Magyarság kiküldött munkatársától.)* Az útra csak az ácsbalták szapora csattogása és a fűrész monoton hersegése hallik ki a bokrok, meg a sűrű sövény mögül. *Az ember azt hinné: valami nagy építkezés folyhat a kerítésen túl, tetőgerendákat faragnak ott, s a jókedvű ácsok danolásznak.* De ahogy beljebb kerülünk a rácskapun, nem látunk mást, csak katonát. Vállukon huszárosan átvetve a karabély, úgy dolgoznak, s *a nagy térség szélén még géppuska is guggol tüzelő állásban.* Gyakorlat ez, a műszaki csapatok tartanak próbát a hídépítésből, s a gerendák nem békés házhoz szolgálnának, hanem arravalók, hogy rajtuk keresztül trénoszlopok, nehéz ágyúk és tankok dübörögjenek át patakon, folyómedreken.

Az utászok telepe jókora, füves, bokros hely, máskor cserkészparknak használják, s a fák alatt most is apró kétszemélyes, meg nagy négyszögű sátorok állnak. Az egész osztag itt lakik már hetek óta s harcszerű gyakorlatokat tart. Víz is van, úszoda lenne, de persze most folyó szerepét játssza, rajta keresztül épülnek a hevenyészett hidak.

Egy műszaki százados vezet végig bennünket a gyakorlótéren, s mutogatja a látnivalókat. Először azt nézzük meg: *milyen a rohambűrü, amit a gyalogság szokott használni a folyókon való átkelésre.* A keskeny palló igen szellemes találmány, még hozzá magyar. Szétszedve pár méteres darabokban szállítható, a parton ott állanak a vasalt szekerek is, amikre rárakják. *Súlyuk úgyszólván semmi sincs, pontonok helyett pehelykönnyű, csónakszerű alkotmányokon úsznak a viz színén.*

Azt mondja a százados, ha találat érné is, negyvennyolc óráig a viz színén tudnak maradni az úszó pillérek. Hogy mivel töltötték meg a vékony lemezekből összerótt, hosszú, téglalapformájú alapot, az persze hadititok. Rámegyünk a kis hídra vagy harmincan, de meg se sülyed alattunk, pedig egy csomóban állunk a közepén.

— Ez még semmi, — invitál bennünket tovább a kísérő százados, — nézzük meg a komolyabb, szabványos, könnyű hadihidat.

Odébb ballagunk a vízparton s az utászok szemünk előtt állítják össze ezt a négy méter széles, acéltraverzekkel megpántolt hidat, amely *elbírja a középnehéz ágyúkat s a tankokat is.* Egy-egy tag két pontonból áll, a honvédek sípszóra állítják össze, vízfolyással egyirányban úsztatják egymás mellé a tagokat, két mozdulattal összekapcsolják — ez a rögzítés is egy magyar utászalezredes találmánya — s *mialatt egy cigarettát elszívunk, már kész is az egész.* A vastag, két és félcolos deszkapallókat alul-felül vastraverz fogja össze, szilárd alkotmány ez, *meg se kotyogtyan neki hat-hét tonna teher.*

Szó nélkül folyik a munka, mindenki tudja már a maga feladatát, ha álmából keltik, akkor is odaemeli a gerendát, ahová kell, s nyúl a kapocs után.

— Remek fiúk, — mondja a százados. — Izmos, erős mind. Igaz, vigyázunk is rájuk, hogy jó kondícióban legyenek. *Minden reggel külön szalonnát kapnak, két civilembernek elegendő porciót.*

— Maguk osztják el egész napra ezt az adagot? — kockáztatja meg valaki a naiv kérdést.

Mennyi szalonnát bir megenni egy utász?

A százados mosolyog.

— Meg kell nézni egyszer a reggelijüket. Étvágyat kapnának tőlük az urak. *Nem igen szokott annak a szalonnának még bőre se megmaradni.*

Odébb ballagunk a gyakorlótér közepére s éppen odaérünk, ahol egy varjúszárnybajuszú öreg csont kényelmesen lovagolva a roppant gerendán, éppen csapot vésőz. Hátán a karabély, szájában a pipa, egyik kezében a véső, másikban a nagyfejű fakalapács, *de közben a szája másik sarkából, ahol nem szorítja a csutorát, még énekelni is ráér.* Civilben is ács, igazán elemében van hát. Nagy szakértelemmel vonogatja össze a szemöldökét és nézi a csapot, hogy jó lesz-e.

Kicsit távolabb *hevenyészett kovácsműhely dolgozik.* Egy ember széles rönkön ül s forgatja a fujtató kerekét, mert persze itt nem igen lehetne olyan lábbal mozgatott fujtatót felállítani, mint a „stabil" falusi kovácsoknál. Azért a koksz vörösen izzik, pirul benne a vas, helyben van az üllő, rajta éppen hosszú csavarokat készit a kovács, segédje pedig menetet vág rájuk.

Ez már komolyabb mivelkedet a hadihídépítésnél, hiszen ott csak a szekerekről kell leszedni a pontont s a kész alkatrészekből összeállítani. Itt az ötletesség, találékonyság a legfontosabb, *éppen kéznél levő, talált anyagokból országúti hidakat építeni nem gyerekjáték.* Annak hosszabb időre kell szólni, nagy megterhelést elbírni, s bizony ezek a hídrészek, amik a gyakorlótéren készülnek, tiz tonnán felüli járműveket is átsegítenek a túlsó oldalra.

Óriási ákáctörzsekből készül a pillér, *úgy hegyezik vonókésekkel az utászok egyenként, akár a ceruzát,* s persze ezeket aztán leverik a képzelt folyó medrébe. Gerendákat fektetnek rájuk, támpilléreket építenek mellejük kétoldalról s végül deszkával beborítják, sőt korlátot is csinálnak neki. Tiz-tizenöt méter széles árkon vagy folyómedren néhány óra alatt vernek ilyen ideiglenes hidakat.

Mit tudnak a honvédség mindenesei?

Megnézzük a vasalt szekereket is, amelyek az utászok szerszámait, meg a pontonokat szállítják. Felszerelve állnak a gyakorlótér szélén, perc alatt menetkészek. Más kocsikon óriási ládák terpeszkednek, egész megyére való ácsot el lehetne belőlük látni szerszámmal, de kell is ez a sok minden, hiszen sose tudhatja a műszaki osztag, hogy miféle feladattal bízzák meg.

— Mi amolyan Mädchen für Alles-ek vagyunk a honvédségben — mondja a százados némi büszkeséggel. — Csinálunk mi hidat, ha arra van szükség, *de építünk utat, sőt vasutat is, ha nagyon megszoritanak bennünket.* Aztán a mi feladatunk az aknamezők felkutatása, a magunk részéről aknamezők telepítése, s nekünk kell elvégeznünk az esetleges műszaki robbantásokat is. *Amellett az utász éppen olyan kiképzett csatár, mint a közönséges honvéd.* Ha teszem fel hidat kell vernünk egy folyón, amelynek túlsó partján az ellenség fészkelte be magát, mi szállítjuk át rohamcsónakon azt az osztagot, amelynek a hídfőállást el kell foglalni, s biztositani, *s bizony ilyenkor verekedni kell...*

Azt már nem is mondja, hogy hidat építeni például ellenséges tűzérségi tűzben nem tartozik éppen a biztonságos dolgok közé.

— Menjünk el tán s nézzük meg, hogy készül egy régifajta hadihíd, — mondja az őrnagy, aki kalauzol bennünket a kiránduláson.

Autóba ülünk s kirobogunk a gyakorlótérről a város határába, a téglagyári tóhoz. Itt már egészen nagyszabású munka folyik, *a pontonhíd félig el is készült, mi a hídverés közepére érkezünk.* Itt egy-egy ponton úszik le s áll be a sorba. Nem kapcsokkal, hanem hatalmas gerendákkal rögzitik őket egymáshoz pár méter távolságban s ezekre a gerendákra kerül rá aztán a vastag palló. *Futva hozzák a partról, vállon emelve, itt is szó nélkül végeznek minden mozdulatot; mikor a két ember odaér a híd kész végéhez, az első csak lábával dobbant, az a vezénysző, hogy le kell emelni a gerendát.* A pontonból utánanyúlnak, helyére illesztik s már forgatják is, akár a kártya lapjait, rá a pallódeszkákat.

A mai hadviselés ezt a lassúbb tempójú munkát nem igen szereti, ezért aztán *az ilyenfajta hidakat már csak akkor verik, az elmélet szerint, ha a folyókon állandóbb jelleyű átkelési lehetőséget kell biztositani.*

Nézelődünk egy félórát, s szinte a tó túlsó partjáig ér már a híd, mikor innen is elbúcsuzunk. Visszafelé menet a gyakorlótér kerítése mellett megyünk, s még *mindig halljuk a szünetnélküli kopácsolást, az acéltraverzek csörgését, az üllőn a kalapácsok harsány csattogását, s a vidám énekszót.* Éppen ideillő nótát kezdett egy magas, fiatal tenorhang:

Kertünk alatt faragnak az ácsok...

A jókedv a munka megszokott tempójából fakad, de egy kicsit tán abból is, hogy a városi harangok már szólnak és az utászok konyháján kész az ebéd. Mindjárt húzzák a levesnótát. **D. N. L.**

Kisszakasz

A Kisszakasz milliméter sor ára 40 fil. Legkisebb hirdetés (10 mm) 4 P. Állástkeresőknek 50% kedvezmény

Perzsa és szmirna
nagy szőnyegek és kisebb összekötők alkalmi áron eladók.
FEHÉR JÁNOS,
Podmaniczky-utca 17, I. em. 2.

Levelezés

Okióber
Eddig levelet nem kaptam. Aggódom Magukért. Sok kézcsókkal Honvéd 28. Sz. II.

Házasság

SZENTISTVÁNI MENYASSZONYAIMNAK, özvegyeimnek esküvőjük alkalmából legnagyobb boldogságot kivánja lelkes hívük Méltóságos asszony, Főpostafiók 304. Válaszboríték.

Foglalkozás

REFORMÁTUS LELKÉSZ, kétgyermekes családapa, 7 évi kifogástalan lelkészi szolgálat után azonnali belépésre állást keres. Cime a kiadóban.

GAZDATISZTI ideiglenes szolgálatra ajánlkozom. Hosszabb gyakorlattal biró, okl., idősebb gazdatiszt vagyok. Cim: Balogh Dénes, Pestszentimre.

Magánnyomozó

Dr. BÉKÉSI TIBOR ny. rendőrkapitány,
magánnyomozó,
Erzsébet-körút 17. T.: 222-802

Nemesség

Nemesség kutatását, őskutatást, belügyi igazoltatását, névváltoztatást, címerek megfestését vállalja: Heraldika, Gróf Károlyi-utca 14.

Vétel, eladás

Irógépek újak, 2 évi részletre is kaphatók Használt és újjáépített irógépek eladása és cserélése. — Irógép-kellékek, karbantartások, szakszerű javítások. KELEMEN JÓZSEF irodagépszaküzlete, Szolnok, Baross-utca 13. Őskeresztény cég. — A Baross-Szövetség tagja

UJ LAKÁSBA UJ BUTORT Ébnertől
VIII. KARPFENSTEIN-U. 2/A

Zálogcégulát aranyat, ezüstöt, brilliánst legdrágábban vesz SINGER I., Egyetem-utca 11

Ruházkodás

Női kosztümöt
FÉRFIRUHÁBÓL
szépet, divatosat készit
OBERMANN, Kálvin-tér 2, II. 1.

— A természetes „Ferenc József" keserűvíz régóta kitünően bevált háziszer megrögzött székrekedésnél és annak mindenféle káros következményeinél; biztos, enyhe és gyorsan ható hashajtó, mely számos betegségnél az emésztést javítja és az étvágyat fokozza. Kérdezze meg orvosát!

Teremi tó

Csendélet

Bálványos

Látogatóban Bogáti Sándornál

Bogáti Sándor festőművész 1917-ben született Érmihályfalván. A budapesti Szépművészeti Főiskola elvégzése óta (1941) nyugdíjazásáig 35 éven keresztül Nagykárolyban rajztanár, generációk hosszú sorát neveli a szép felismerésére és értékelésére, köztük több éven át a jövő tanítónőit és óvónőit. Közben, az otthonában sűrű egymásmellettiségben sorakozó akvarellek tanúsága szerint kitartóan fest: folyóparti, tóparti tájat, erdőrészletet, csendéletet. Technikája az előzetesen megnedvesített felületre alkalmazott festék, vagy az akvarell más, „á la prima" módszereinek variálása. Munkássága több mint húsz egyéni kiállítást eredményezett Szatmáron, Nagybányán, Nagykárolyban, Nagyváradon.

Nem újító szándékok vezérlik, nem formabontó kísérletek művésze, de a mindennapok megtartó folytonosságáé. Az Érmelléke, a Sebes Körös völgye, Élesd, a Rév környéke, a Maros völgye stb. számára nem pusztán tájak, melyeket automatikusan reprodukál; szint, teret, távlatot a saját lelki tartalmaira hangol, művészi eszközökkel éli át a szülőföldhöz való kötődést. Ez az emberi és művészi hűség az, amit Bogáti Sándor életművében tisztelnünk kell.

GÁL ÉVA EMESE

91. IV. 27-28.

A világhírű zeneművész, a hegedű nagymestere április 22-én töltötte 75 éves születésnapját. Művészi tapasztalatairól életbölcsességgel teli könyvet írt, amelynek néhány fejezetét a következő mellékletekben közreadjuk. Olvasásuk a kíváncsi embert észrevétlenül beavatja a zeneélvezet titkaiba.

az egyforma adagot. Üzentem édesapámnak, elfogadom az ajándékát...

1987. DECEMBER 22.

Mindig élmény a disznóvágás. A lelkesedő örvendezést zuhogó eső mérsékelte. Lesz mit enni az ünnepeken.

1987. DECEMBER 24.

Kati már napok óta leveleket ír az Angyalnak. Gondosan megcímezi és kiteszi a teraszra. Másnap hűlt helyét találja. Este a karácsonyfa körüli mámoros izgalom a mi legnagyobb ajándékunk. Kati babakocsit, Ildi egy pár csizmát, Csaba gyapjúpulóvert kap. Az ünnepélyes, karácsonyi hangulatot fokozza az unitárius templomban eltöltött pár óra. Hazafelé benézünk „Gazdagékhoz".

Alpár és Tamás szerepet rögtönzött. ső díjat nyert. Zsuzsi az úszóme alakította, Ildi a tanítványt. Ők más díjat kaptak. Kati, mint „hálózsák" cséretben részesült. A tűz pattogó s ráival együtt szórakoztak a szebb szebb népdalok. A gyermekeim a v senyen nagyon jól szerepelnek. Bol büszkeség tölt el. Ragyogó napsütés őszinte tiszta öröm a világ.

1988. AUGUSZTUS 3.

Kati egész éjjel sírt, s ma reggelre dagadt a füle. Aggódás kezdete. A gy mekorvos tetraciklint írt fel. A délel tőt azzal töltöm, hogy gyógyszer u rohangálok: sikertelenül. Hiába a nyörgés, sehol sem tudnak egy doboz

ébredtem. Sírattam a múltat, a jelent.

MINDENKINEK!

Soha nem nyúlok alkoholhoz

YEHUDI MENUHIN:

ÉLETRECEPTEK (2.)

Esztétikailag nincs gyönyörűbb tárgy a hegedűnél, és kedves házi teendőim közé tartozik, hogy néhány hetenként kifényesítem és új húrokkal látom el. Hangja elragadó, különösen ha valaki, mint én is, hangfogóval gyakorol. A hang ilyenkor halk, édes és lágy. Nagy, nehéz fém hangfogót használok, és ez szerintem roppant pihentető, mert lehetővé teszi, hogy úgy koncentráljak a játék legtöbb aspektusára, hogy közben ne kelljen folyamatosan a teljes hangra figyelnem. A teljes hangra a dobogón figyelek: sokéves gyakorlás után ez már magától megy. Számomra az a legfontosabb, hogy tudjam, hogyan szólaltassam meg a hangokat — nem a koncerthangot —, és hogyan tegyem őket a magam számára és a magam kedvére minden szempontból kifogástalanná, olyanná, hogy már csak az átélés végső dimenziója hiányozzék belőlük. Azt hiszem, nagyon fontos, hogy ha egyedül vagyunk, ne játsszunk teljes átéléssel, ne fárasszuk magunkat, mert ebből végül valami olyasmi lesz, mintha állandóan közönségnek játszanánk. A gyakorlás a muzsikusra és hangszerére tartozik, nem szánjuk idegen füleknek és szemeknek.

A hegedülés, természetesen, tapintás kérdése is. Érzéki dolog. Az ujjakra éppen úgy hat, mint a fülre. A hegedű a tapintás rendkívül finom tárgya: rezgő húrjai élnek, s az ujjaknak rendkívül pontosan, érzékenyen és kiegyensúlyozottan kell játszani rajtuk.

Ha a külvilág nem tör rám gyakran, amint szállodai szobámban dolgozom, néha én keresem a kapcsolatot vele. Ötletszerűen fölhívom az egyik gyerekemet vagy barátomat. A telefon köt össze az élettel. Vannak emberek, akik ötletszerűen vásárolnak — azt hiszem, én ötletszerűen telefonálok. Telefonbeszélgetéseim egyfajta intellektuális, elvont barátságot nyújtanak nekem, afféle távolsági társaságot. Ezzel szemben a hegedű egy eleven lény közvetlen társaságát nyújtja. A világban normálisan érvényes szerepek mintha fölcserélődnének a turné során. Az emberek távolinak tűnnek, és csak beszélgetés útján teremthetünk kapcsolatot velük, míg a hegedű érzékelhetően velünk van.

Egészen döbbenetes, mit érhetünk el egy ilyen szállodai elzártság során. Sokszor előfordult, amikor új műre vagy új műsorra készültem, hogy a teljes elmélyülésnek ezt a módját választottam. Emlékszem, egyszer egy zürichi koncertre felújítottam Sosztakovics Hegedűversenyét. Három napom volt a felkészülésre, amelyet egy bécsi szállodában töltöttem, és éjjel-nappal dolgoztam. Tulajdonképpen nem számított, nappal van-e vagy éjszaka. Akkor aludtam, amikor szükségét éreztem. Amint fölébredtem és megfelelő állapotba kerültem, gyakoroltam, amíg csak bírtam. Amikor elfáradtam, lefeküdtem aludni, nem törődtem azzal, mi van körülöttem. Ez meglehetősen aszketikus életmódnak tűnhet, de engem mind érzelmileg, mind intellektuálisan kielégít. Nincs magányérzetem, ellenkezőleg, a látszólagos elszigeteltségnek ezen korszakait szépséges zene tölti meg, és az a kimondhatatlan öröm, amelyet az eszményi tökéletesség keresése és ennek során önmagunk megméretése nyújt. Ezzel a munkamódszerrel naponta új finomságokat, új lehetőségeket fedezünk fel, s elnyerjük a könnyedség végtelen jutalmát. Ami a hegedülést illeti, szünteleníl fölfedezek eddig még ismeretlen, rendkívül fontos és vonzó területeket.

Természetesen az embernek ennie is kell. Valami azért szól amellett is, hogy egyedül eszünk. Mert bár nélkülözzük a kellemes társaságot, a magányos étkezések sohasem zavarják a munkát. Semmi sem ösztönöz bennünket arra, hogy időt vesztegessünk a napot megszakító két-három étkezésre.

Mindig beszerzem magamnak azokat az élelmiszereket, amelyeket szeretek. Így aztán nemcsak azt ehetem, amit akarok, hanem, amennyire csak lehetséges, önellátó is vagyok. Ahol tudom, megvásárolom az alapvető dolgokat: korpát, búzacsírát, sok gyümölcsöt és joghurtot. Nagyvárosokban ez nem gond. Ott egyre több, az egészséges táplálkozáshoz szükséges élelmiszert árusító bolt nyílik, és jó kenyér is kapható. Azt a fajta kenyeret szeretem, amelyet búzából, rozsból és árpából sütnek, és mazsolával, dióval vagy babcsírával ízesítenek. Az ember megtanulja, melyik városban milyen az élelmiszer-választék. New Yorkban például mindig jók a tejtermékek, a kecsketej, a joghurt és a sajt, frissek a zöldségek és a saláták. Természetesen a szállodai szobámba is fölrendelhetek ennivalót. Időről időre kísértésbe jövök, és rendelek egy adag halat, salátát, burgonyát vagy valami zöldségfélét, esetleg levest. De soha-soha nem nyúlok alkoholhoz, cukorhoz, fehér kenyérhez vagy édességhez. Manapság a kagylófélékkel is vigyáznunk kell. Pár hetenként esetleg rendelek egy sült homárt, de még szeretett amerikai kagylóimra is megtanultam gyanakvással nézni, s az osztrigákban és a rákokban sem bízhatom már. Természetesen gondosan elkerülöm azokat az apró csemegéket, amelyek a szobámban találhatók: a háromszögletű csomagolt sajtokat, amelyekben talán minden van, csak sajt nincs, az üveg bort, az előre csomagolt élelmiszereket, amelyek tele vannak vegyszerekkel és rákkeltő anyagokkal. Tulajdonképpen ahogy jártam Amerikát, egyre inkább meggyőződöm arról, hogy ez egy öngyilkos társadalom. A kis rózsaszín dobozba csomagolt szacharinon felirat áll: „Ez a termék veszélyeztetheti egészségét, mert a szacharin kísérleti állatokon bizonyítottan rákot okozott." Bár, meg kell mondanom, furcsa, hogy az emberek látszólag élnek és virulnak ezektől a kétes kotyvalékoktól. Vagy legalábbis az őket ellátó iparágak virulnak. Néha eltűnődöm azon, vajon felhagynak-e egyszer ezzel a magatartással, vagy talán az utolsó élő nemzedék szörnyűséges tombolása ez, azé a nemzedéké, amely tudja, hogy semmire sem kell többé tekintettel lennie?

Bogdán Sándor fotója

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 . . . 3

KORTÁRS

V. Bogatkin

De a legbelső rokonsága kelet-európaibb. Megkérdeztem tőle egyszer zölddel befuttatott erdei háza előtt, a kerti asztalon szétrakott, készülő fordításokat nézegetve: hol, hogyan tanult meg – már olyan régen – oroszul?

– Egyszerű a dolog – felelte. – Nagyon szerettem Turgenyevet. És eredetiben akartam olvasni.

Elmosolyodott, félrehúzott szájjal, ahogy szokta és kék Áprily-szemmel belenézett a Dunakanyarba.

*

Erdőszélen áll, rövid kabátban. Viharvert, szajkótollas kalap. Olyan némán áll, olyan felfokozott csöndben, ahogy csak gyakorlott erdő-értők tudnak. De puska nincs a vállán. Melankolikus vadász.

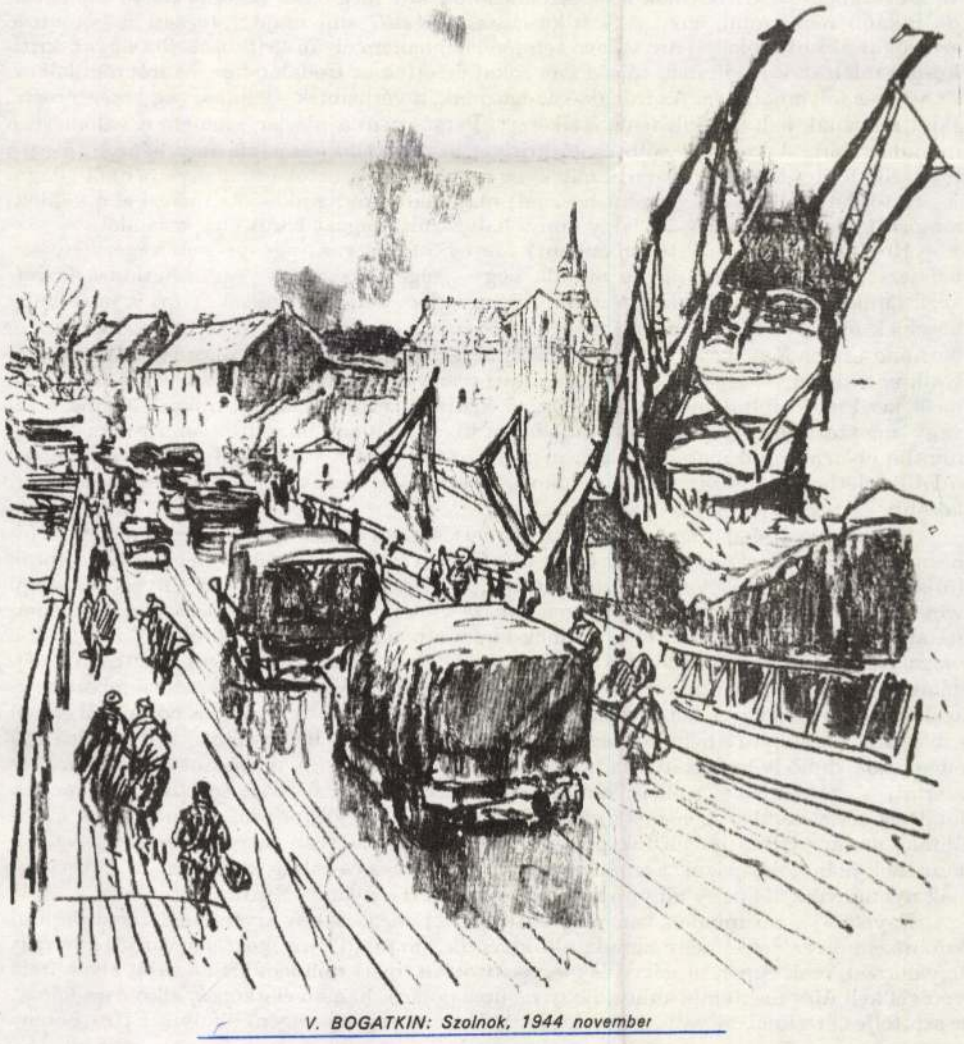

V. BOGATKIN: Szolnok, 1944 november

KRITIKA

PRÓZA

Sőtér István: Az elveszett bárány

Illik-e, szabad-e a kritikusnak belebeszélnie abba, ami még nincs készen? Esete válogatja; de inkább nem, mint igen. A kritikusi „segítséget", ami majd fölvezeti a botladozó szerzőt az áhított tökély parnasszusi tetejére, alighanem olyan kritkusok (ha ugyan kritikusok) találták ki, akik nem túlságosan sokat értettek az irodalomhoz, az írói munkához, az alkotás folyamatához. Az írónak – az igazinak, a vérbelinek – sajnos, vagy szerencsére, saját magának kell megküzdenie a sikerért. Persze nem a piaciért, hanem a valódiért, a maradandóért. A szerepét túlbecsülő kritika, az tudniillik, amelyik úgy képzeli, ő az a fölöttébb fontos bába, aki a remekművet egy-egy zavaros, ostobácska anyaméhből világra segíti, többnyire többet árt, mint használ; majdnem mindig idő előtt metszi el a köldökzsinórt, így aztán nem csoda, hogy annyi halvaszült magzat kerül ki a keze alól.

Hogy miért kell ezt itt elmondani? Mert Sőtér István regénye sem végérvényesen befejezett; utolsó lapján ugyan ott áll, hogy „vége", mégsincs vége, folytatása következik, mikor, nem tudni, de azt tudni, hiszen egy-egy megjegyzéssel az író is jelzi, hogy hőseinek élete, életük története még nincs lezárva, még folytatódik, talán húsz, talán harminc esztendőn át; amiből az is következik, hogy – mivel a történet valamikor a Rajk-pör idején ér véget – a java még hátravan, és bizonyos feketeleveseket még csak most kezd majd föltálalni a történelem. A kritikus tehát el-elakad, mikor előállna ezzel vagy amazzal: hogy ez kissé több indokolást kívánna, vagy hogy itt s amott némely szál mintha elvarratlanul maradt volna; mert ki tudja, nem nyer-e majd némely mozzanat, mint az életben is, visszamenőleg indokolást, és a szálat nem varrják-e el majd valamikor később, esetleg évek, évtizedek múlva.

Egy és más tehát függőben marad. Legelsősorban magának Ettre Ferencnek, a főhősnek a „története". Hogy miért így idézőjelben? Mert a kritikus (legalábbis e sorok írója) utálja a semmitmondóvá züllesztett „probléma" szót. Pedig itt lényegében arról van szó: egy ember, egy család, egy generáció, egy kor, egy ország válaszáról a problémára, amit a történelem fölvet neki – kinek-kinek a maga szintjén és körében, kitől-kitől a maga válaszát várva. Egyelőre, *Az elveszett bárány*ban 1942. január 7-től, pontosan e nap délután négy órájától, amikor Ettre Ferencék kislánya a Vas utcai szanatóriumban megszületik, azokig az egyre kétértelműbb időkig, amikor kezdenek eltűnni a porondról éppen azok, akik korábban, s nem kockázatok nélkül, a legjobban helyt álltak, amikor újsütetű élharcosok dühödt hadjáratot indítanak a „fábiánizmus" (és természetesen, ősi szokás szerint, a „fábiánisták") ellen; amikor soha még csak puskaport se szagolt ellenállók lökdösik félre, esetleg igen mély gödrökbe azokat, akik jól-rosszul, de mégiscsak ellenálltak; amikor lelkes polgárfiúk pillanatnyi gondolatzavarban nagy csinnadrattával elkezdenek „láncoskutyázni"; amikor a talpig becsületes és talpig kommunista Agostyánnak nyoma vész, de nagy kinyíró manőverekbe kezd a gyanús Mazura.

Egyelőre; s mi minden van még hátra! Most még csak a kivérzésnél tartunk, ami korántsem élvezetes élmény annak, aki kivérzik; de majd újra megtelik vérrel, s jórészt ugyanazzal, csak éppen megérve és megtisztítottan (mert mindenkinek a saját elveszített vérével kell újra megtelnie ahhoz, hogy ne üres pojáca, hanem életképes, alkotásra képes, a szó teljes értelmében vett ember legyen). Most, a regény végén, elfolyik Ettre Ferenc

V. Bogatkin

Kattás, 1975. 3.

gett az éles hangoktól, egy darabig kifelé hallgatózott, aztán azt mondta: „Még kárt tesznek abban a kapuban!", és megindult kifelé. Óvóhelyi társaink úgy néztek rá, mint egy bolondra, volt, aki vissza akarta tartani, kiabáltak rá, rángigálták, az istenért, ki ne nyissa azt a kaput. Apám lerázta a kezeket, csak ment. Megírtam már az *Ókút*ban, mit jelentett számára a Kollégium épülete, úgy szerette, mint egy élőlényt, mint az anyját. Kinyitotta a kaput, az oroszok berohantak, nem történt se vele, se senkivel semmi. Egyébként énvelem sem, sem akkor, se később. Anna Petrovna Machno, aki az én szobámban lakott, és akivel sokat beszélgettünk, mert tudott németül, később megmagyarázta az okát. Szeretett bennünket, a legsajátosabb helyekről származó ajándékokkal halmozta el a szüleimet, hálából egyszer el akart vinni magával a báljukra. Otthon pánik tört ki, törölközővel bekötöttük a lábamat, s mikor értem jött, anyám közölte, megrándítottam a bokámat, sajnos, nem mehetek. Anna okos nő volt, tudta, miről lehet szó. Tapintatára jellemző, hogy nem velem beszélt, anyámat hívta félre, hogy engem meg ne sértsen. Közölte anyámmal, szeretett volna nekem valami kis örömet szerezni, de ha nem mernek vele elengedni, hát nem. Nyugodtan elmehettem volna pedig, mert jó lány vagyok, de, sajnos, fertelmes. Scheusslich. Se mellem, se fenekem, a legrészegebb férfiban sem keltek semmi indulatot. „Te az anyja vagy – mondta Anna Petrovna Machno –, te nem látod, milyen szegény". Módfelett megkönnyebbültünk.

*

A második alkalomra, amikor rokonaink és ismerőseink egy része szemébe mondta lesújtó véleményét apámnak amiatt, hogy egyetlen gyerekét nekiengedi a teljes bizonytalanságnak, vagy valami annál is rosszabbnak, akkor került sor, amikor döntöttem, nem megyek vissza Vásárhelyre, lemondok ott betöltött felekezeti gimnáziumi állásomról, állami tanár leszek, s miután a vallás- és közoktatásügyi minisztérium dekrétje szolgálati helyemül magát a minisztériumot nevezi meg, az új kormánnyal együtt Pestre költözöm. Az ehhez való hozzájárulást nehezen kaptam meg, kezdetben apám-anyám egyaránt ellene volt. Abból, hogy az elmúlt harminc év alatt se sikerült igazi fővárosivá válnom, hogy máig jobban érzem magam, ha elhagyom Pestet, nem nehéz rekonstruálnom, miért ellenezték: családjaink századok óta éltek-mozogtak nagyjából azonos tájon, Békés vagy Hajdú megyében, szüleim ezer szállal kötődtek a vidékhez, tulajdonképpen idegenkedtek Pesttől, amelyet életük folyamán tízszer-tizenkétszer ha láttak, s féltettek tőle engem is, aki nem voltam sokkal járatosabb Pest-Budán, bármily furcsa is, de lényegesen jobban ismertem Bécset, ahol végül is majdnem egy háromnegyedévet eltöltöttem. Döntésemet egyébként korántsem ideológiai, hanem naiv és személyes indokok érlelték, mint annyi sok, később életbevágóan fontos elhatározást: 1944 szeptemberében még betegszabadságon voltam, október elsejével kellett volna visszamennem Vásárhelyre, de a városunkig ért front és a közlekedés megszűnte miatt nem tehet-

V. BOGATKIN: Debrecen határában, 1944

Az elbeszélő költeményből hiányoznak a részletek, pedig mind hozzájárultak ahhoz, hogy azzá legyek egyszer, ami lettem, s hogy olyan fordulatot vegyen az életem, amilyet vett. Hiányzik például egy kora délután, amelyen a kivételesen súlyos, majdnem halálos kimenetelű vakbélműtét után magamhoz térek. Az orvos ott ül az ágyam szélén, gyerekkorunk óta ismertük egymást, hányszor nem táncoltunk egymással Wattay Margit tánciskolájában, az egyetemi bálokon. „Az istenfáját magának – hallom, s gyöngéden pofoz, mert szeretné már, ha felébrednék –, nincs elég bajunk, mondja? Ami jó műszer volt, elvitték a kiürítéskor, a kések vacakok, a fonál, amivel a hasát bevarrtam, hadicérna. Maga majdnem elvérzett a műtőasztalon, közben meg nyögött és motyogott álmában, és folyton azt mondta: Von Stauffenberg. Von Stauffenberg. Hát honnan tudjam én, ki kicsoda azok közül, akik körülöttem asszisztáltak?" Az arca most kezd kibontakozni a ködből, értem, amit mond, csak a hangját érzem kiabálásnak, ahogy ocsúdom, pedig nyilván suttogott, és az volt az érzésem, fémből vannak a hangszálai, csengtek a szájából a hangok. Két nappal azelőtt, hogy megoperált, volt a Von Stauffenberg meghiúsult merénylete: mikor a műtőasztalon az arcomra tették az altató maszkot, arra gondoltam, ha nem élem túl, úgy kell meghalnom, hogy nem láttam a tengert, és ha a német tisztek szövetkezése eredménnyel jár, ma már megszabadultunk volna attól a szörnyetegtől, akit Hitler néven anyakönyveztek az Inn menti Braunauban.

Nincs az elbeszélő költeményben két persze teljességgel oda nem illő hivatali figyelmeztetés sem, pedig ama részletek közé tartoznak, amelyek mérlegelése hozzájárult ahhoz, hogy kilendüljek választott pályám szelíd ellipsziséről, s tájat, otthont, állást cseréltettek velem. Az egyiket azért kaptam, mert felekezeti tanár létemre katolikus orvossal láttak többször is moziban, a másikat meg a rabbi miatt, akinek a karomat nyújtottam, s levezettem a homályos folyosó pár lépcsőjén, hogy már csillagot viselő növendékeinek meg tudja tartani a vallásórát. A rabbi ősöreg volt, erős világításban is alig látott, kinek fájhatott iskolámban az a csepp figyelem, amelyre nemcsak üldözött volta, de kora miatt is rászolgált, nem tudom ma sem. Az egyik figyelmeztetésre azt feleltem, csak moziba járok az orvossal, nem óhajtok a felesége lenni, egyébként nem tudtam, hogy csak református emberekkel érintkezhetem, arra a kérdésre, hogy jutott eszembe, hogy karonfogva sétáljak a rabbival, közöltem, nem sétáltam, vezettem őt, egyébként, ha ugyan nem értettem félre a bibliát, amelyből naponta áhitatot tartok az osztályaimban, valami ilyet kívánt tőlünk a mi urunk, a Jézus Krisztus.

*

Apámat kétszer kommunistázták le abban az időben, először 44 szeptemberének legutolsó napjaiban, amikor Debrecen százharmincezer lakosa közül a város vezetőségével együtt vagy százezer útnak eredt, ő meg visszatért a szőlőhegyről Fűvészkert utcai lakásába, és közölte az érdeklődőkkel: városban biztonságosabb megvárni a háború utolsó heteit. Fiatal lány voltam, nem éppen kellemetlen külsejű, ugyanaz a városi úr, aki tizennégy évvel később, a *Freskó* megjelenése után a köszönést is megszüntette, végignézett bennünket, mikor kiderült: mi itt maradunk, s azt mondta apámnak: „Elek, te kommunista vagy!" Apám büszkén villogtatta zöldbarna, okos kis szemét, hogy ilyen férfias váddal illették, s megállta, hogy csak akkor nevesse el magát, mikor hajdani iskolatársa már távolodott. Dehogy volt ő kommunista, csak kényelmes és bölcs, a háború elejétől fogva tisztában volt azzal, mivel végződhetik Magyarország számára ez a vállalkozás. Azt is tudta, valahol utolér bennünket a háború mindenképpen, nem lehet sem elfutni, se kitérni előle, akkor inkább itthon várjuk meg azt, amit ránk hoz, ahol mindent ismerünk, ahová tartozunk, ahol előbb-utóbb mégiscsak a saját ágyában töltheti az éjszakákat az ember, és olvashatja a könyveit. Az oroszoktól annyira nem félt, hogy az már komikus volt, mikor az ostrom befejeztével a katonák puskatussal verték a Kollégium kapuját, és be akartak jönni, hogy meglássák, nincsenek-e bent németek, apám, aki alacsony volt, vézna, s a pályaudvaron mindig befogta a fülét, ha a vonat fütyült, mert rette-

V. Bogatkin

Kartár, 1945. 3.

Magyar Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter

55268/1945.

Dr. Szabó Magdolna debreceni tankerületi főigazgatósághoz beosztott áll. gimn. r. tanárnőt szolgálattételre a vallás- és közoktatásügyi minisztériumba berendelem. Debrecen, 1945. április 4.

P. H.

A miniszter helyett:
Dr. Simon László sk.
államtitkár

Részletek

A háború utolsó hónapjairól írtam egy elbeszélő költeményt, most jelenik meg majd, összegyűjtött verseim kiegészítéseként. 1948–49-ben készült, amikor még olyan közel éreztem magamhoz mindent, hogy szinte a lélegzetüket is hallottam azoknak, akikről e furcsa eposzban szó esett, s fel tudtam idézni neszeit, illatát a tájnak is, amely otthont adott nekünk egy időre, a bihari szőlőhegy tetején sárgálló biedermeier házban, ahonnan egy vénasszony – anyám nagynénje –, egy férfi – az édesapám –, egy asszony – az édesanyám, egy fiatal lány – én – meg egy tarka macska néztük a történelmet. Mikor a front a közelünkbe ért, belevetettem magam a háború áradatába, s visszavittem a futó katonák között Debrecenbe anyámat, apámat, Ifi macskát s a nagy-nagynénit is, aki nem akart velünk tartani, s úgy cipeltük magunkkal, mint egy szünet nélkül panaszkodó, ellenálló, utálatos Anchisest. Sirámait, a hegytől, élete egyetlen zavartalanul boldog színterétől való muszáj-búcsúját később ér-

V. BOGATKIN: Debreceni utca, 1944

tettem meg, amikor már nem mondhattam el neki azt a három mondatot, ami egyensúlyt teremthetett volna köztünk. Magam írtam egy regényem utolsó mondataként: A halottak nem felelnek. Hogy nem lehet kiengesztelni őket, annyira magától értetődőnek éreztem, hogy nem is tartottam szükségesnek megjegyezni.

*

Azért írok erről az elbeszélő költeményről, melynek cselekménye 1944 nyarán kezdődik és Debrecen ostromának megindultával fejeződik be, mert a kulisszák, melyek között megpróbáltam átrendezni addigi életemet – ennek a rendezésnek lett az eredménye az imént közölt három okmány – ott álltak, azon a költemény-megörökítette szőlőhegyen. Eseményekben gazdag nyár volt, súlyos nyár, sok mindenre megtanított, amit addig nem tudtam, s olyan helyzetekbe sodort, amelyek nagyjából betetőzték a nevelésemet. Mivel tizenhét évesen érettségiztem, a Debreceni Egyetem legfiatalabb végzett hallgatói közé tartoztam, huszonkét évesen középiskolai tanár voltam és bölcsészdoktor. Mikor megkaptam a két oklevelet, felnőttebbnek, készebbnek éreztem magam akárkinél. Azt hittem, okos vagyok, pedig csak művelt voltam, azt képzeltem: felnőttem, pedig csak a tanulmányaimat fejeztem be. 1944, a nagy pedagógus aztán munkába vett. Nekem a magam hegyén a magam ördöge nem a világ kincseit és hatalmát mutatta meg, hanem a világ nyomorúságát: körülöttünk, alattunk égtek a városok, Szatmár, Nagyvárad, és égett imádott szülővárosom, Debrecen is. Új nevelőmnek még a melléktárgyakból adott órái is feledhetetlenül szuggesztívek voltak: egy haza-út Vásárhelyről, egy látogatás (feljártam, ha tehettem, színházi bemutatókra) Budapesten. Míg a repülőgépek lövik a töltést – oktatott 44 nyara –, a földre lapul az ember. Nyers a torzs, ami közé szorítom, véres lesz az arcom, s mindez Nagyszalonta körül, hogy másképp is rögzüljön bennem a Toldi eleje, mert árva fűszál valóban nincs a torzs között, de ott lapul egy agyonzsúfolt vonat egész árva utazóközönsége, amelyet alacsonyan szálló gépek gépfegyvereznek. Egy másik út: a vonat be se fut a fővárosba, megáll jóval a Keleti előtt a nyílt pályán, a várost bombázzák, a temetőbe futunk be, egy sír mellől pislogok, amelyet frissen ástak, legszívesebben belebújnám, köröttem szétcsattannak a síremlékek meg a keresztek. Az utolsó osztályfőnöki órákon, amelyeket 44-től kaptam, már azt éreztem, talán, ha nem is fényesen, de elégséges eredménnyel átmehetek az új életbe: akkor már nemcsak magam miatt vinnyogtam, hanem az országért is. Nekem is meglett, el se hagyott azóta, saját életem „Tájkép, háború után" – anyaga, csak engem más látomás kísér, mint a lengyel rendezőt: a hortobágyi tankcsata. A puszta, ahol a halott katonák kilőtt tankok és a németek legéppuskázta tehenek, a megsemmisített törzsgulya szomszédságában feküdtek; félig hiányzó homlokok, összezsugorodott holttestek, és legyökkent villás szarvak felé boltosult a hortobágyi ég.

V. BOGATKIN: Debreceni arcok, 1944

Debrecen, 1945. február 28.

P. H. *Révész* s. k.
püspök

2.

Magyarország Vallás- és Közoktatásügyi Minisztere

55305/1945

Dr. Szabó Magdolna hódmezővásárhelyi ref. leánygimnáziumi tanárnőt a debreceni áll. Fazekas Mihály gimnáziumhoz áll. gimnáziumi tanárrá a IX. fizetési osztály 3. fokozatába kinevezem, és szolgálattételre a debreceni tankerületi főigazgatósághoz osztom be. Előző szolgálati idejének beszámítása iránt külön rendeletben fogok intézkedni. Felhívom, hogy a hivatali eskü letétele és állásának elfoglalása végett a debreceni tankerületi főigazgatónál jelentkezzék.
Debrecen, 1945. március 1.

P. H. *Teleki* s. k.

V. Bogatkin

V. BOGATKIN: Valahol Magyarországon, 1944

Kartács, 1945. 3.

Bogáti Sándor

polg. isk. rajztanári
oklevelet kapott
1941-ben

Ferkepzomfoisk vk

1939-41. 176. l.

művészeti Lap, I., 1880., 370. l. — Gerevich: A koronázási kincsek. Vasárnapi Újság, 1917., 30. l. (Képe 28. l.) — Lepold—Homor 70. l. — Gerevich PA, 194. l. — Lepold—Lippay 37. l. (Képe VI. táblán.) — Lepold Katalógus 115. sz.

SZENT LÁSZLÓ FOGÁNAK EREKLYE-TARTÓJA,

aranyozott sárgaréz, gótikus Úrmutató forma, hengeres üvegrésszel. Az ereklye mellett Simor János hitelesítő irata.
Mag. 48·5 cm.
Bécsi munka, 1868.
Az ereklyét Simor prímás szerezte Szent László győri fejereklyéjéből, 1868-ban. Ugyanő készíttette a tartót.
Lepold—Homor 71. l. — Lepold Katalógus 234. sz.

KEHELY,

aranyozott ezüst, drágakövekkel és liliomos díszszel.
Mag. 28 cm.
Bécsi munka, Anders, 1870 körül.

ÚTI SZERTARTÁSI KÉSZLET,

aranyozott ezüst: Kehely, körmeneti kereszt, pásztorbot, kenettartó, szenteltvíztartó, hintő, tál kannával, tálca két ampolnával, két tányér, mutató pálca. Simor prímás vésett címerével. Lippert terve nyomán Anders bécsi ötvöstől, 1870.
Simor prímás készíttette, 1870.

Bogáti Sándor

1. Ferkápzomfoiskávk
1939-41. III. l.

zlevelezőlapot kérjük folyó évi július hó
15-ig visszaküldeni !

"Magyarország Helységnévtárának"
dásához.

" legutolsó /1937.évi/ kiadása az 1938.
rendetes területi változások folytán tel-
. Statisztikai Hivatal még az 1940.évi
t Magyarország jelenlegi területére vo-
i.
tisztikai Hivatal az új Helységnévtár
ódni kiván arranézve, hogy körülbelül mi-
az új Helységnévtár. Felkérem tehát t.Ci-
érdekelné, sziveskedjék a Statisztikai
felhasználásával folyó évi július hó 15-ig
évtár új kiadásából előreláthatólag hány

osnál valamivel kisebb terjedelmü lesz és
nos rész /közigazgatási beosztás/, II.Betü-

geket a közigazgatási beosztás szerint a
rmegyéken belül pedig a járások betürend-
ogja továbbá a községek lélekszámát is.
egyes községre vonatkozólag az alábbi

ملاحظات

Bogáti Sándor

képzőművészeti
főiskola
1937–1941.

SI. 1917 nov. 24
Érmihály falva (Bihar m)

Aba Novák
Kontúly

Bogáti Sándor

Képzőm. Főiskola
Ifjusági Köreinek
kiáll. (1941?)

Tanuló fiú, vers.
Virágcsendélet, vers

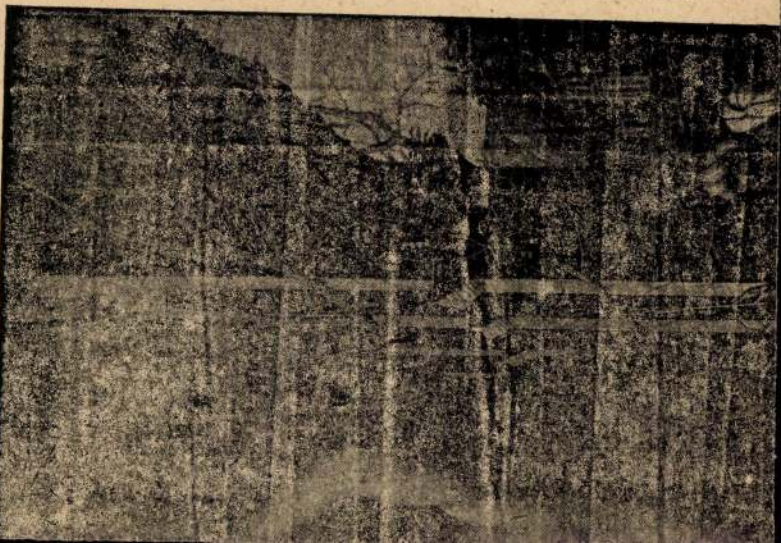

gyüjtemények gyarapítására 4017·74 K-t; bútorozásra 273·82 K-t; irodai szükségletekre 134·58 K-t; helyiség fenntartására 113·60 K-t; biztosításra s egyebekre 207·38 K-t. A pénztári maradvány az 1914. év végén 102·64 K volt, az intézet törzsvagyona pedig 204.859·79 K-ra rugott.

Az intézet személyzete. Helyettes igazgató és biz. elnök: *Bichler János*, római kath. plébános. — Örök: *Milleker Bódog*, kirendelt számfeletti közs. néptanító (javadalma 3380 K tanítói fizetés, 1000 K szem. pótlék); *Elter Károly*, közs. néptanító, könyvtári segédőr (tiszteletdíja 480 K). — Szolga: *Scheer Jakab*, ny. iskolaszolga, (Díjazása: 360 K, szabad lakás, fűtés, világítás és egyenruha). A teremőr minden nyitási napon 2 K-t kap. A díjakat a város fizeti.

86. VESZPRÉM. A *Veszprémmegyei Múzeum* 1914-ben nem részesülhetett állami segélyezésben s így a múzeum fejlesztésével és fenntartásával járó anyagi áldozat kizárólag a megyei Múzeumegylet vállára nehezedett. Az Egylet áldozatkészsége tette lehetővé,

épületet az eddig befektetett ért
óvása érdekében a vármegye, mint
ideiglenes deszkaburkolattal védi.
az építkezés befejezésének s az
megfelelő berendezésének mi sem
állni, mert a multban felmerü
lyok elsimultak, részben azáltal,
1914. márczius 9-én tartott megye
hatósági közgyűlés az építkezési kö
még hiányzó összegnek a várme
donát képező rendelkezési alapból
megfelelő alapokból vett, előleg
ugyanakkor hozott 8528/1914. sz.
hozatalával elrendelte, részben ped
hogy a Főfelügyelőség az eddigi á
felemelését és a berendezési költség
hozzájárulást kiutásba helyezte.

Az 1914. év folyamán érkezett
tételeket a szerzeményi kapióba be
a követelményeinek megfelelően el
A Főfelügyelőség által kibocsátot
értelmében a múzeum a helyi hírla
ismételten is fordult a város és
közönségéhez, hogy mér a hadjá

Forkép zonatoszk. v. K.

1939-41. 450. 1.

epen és 10 kirándulást tett és pe-
seczi határban a Kozluk-völgybe
Ath-dűlőre 3-szor, a porányi ha-
er, a Meszics-csatorna mellékére
végre Verseczvát (Vattina)-ra 1-

yi határon rendezett ásatások rend-
kes eredménynyel jártak, mert az
neolithkori urnasírt is talált boly-
A Meszics-csatorna mellékén ter-
tás, a mely a diluviális ember ku-
llozta és a melyet dr. Roska Már-
tt volna, abba maradt. Réthelyen
re akadtak, a mely a vattinai kul-
tartozik. Dr. Gasparetz Géza, a
úzeum segédőre, verseczleletű ős-
ot analizált.

együjtött archaeológiai anyag túl-
szét 1914-ben is a verseczi határ-
ezett neolithkori telepek szolgál-
kaptak a porányi határban lévő
8362 dbot (köztük 6 töredékes
mot és 375 obszidiándolgot), az
lévő telepről 1406 dbot (köztük

kádárok mesterládája, 10 XVIII. századbeli kádárgyalu, egyéb szerszám és kép. Az állomány 184 db.

A *képzőművészeti gyüjtemény* állománya 89 db.

A *természetrajzi osztályban* a délvidéki madárgyüjtemény 9 db-bal gyarapodott. Több hulla még a preparátornál van. Dr. Bernátsky Jenő egyetemi tanár a botanikai gyüjteményt gazdagította 29 fanemmel, 22 üvegben preparált és 9 lap szárított növénynyel, melyeket több kiránduláson a verseczi határban gyüjtött.

Május 31-től június 2-ig természetrajzi osztálykiállítást rendezett a múzeum, a mely igen szép látogatottságnak örvendett. A közönségnek szánt első két napon 2508 látogatót számláltak, a következő két napon pedig, a midőn azt a helybeli tanintézetek ifjúsága tekintette meg, 3073-at. Összesen volt tehát 5581 látogató. Ez már a hatodik külön kiállítás, amit eddig a múzeum állományából rendezett. Az állomány az 1914. év végén 2003 db volt.

A könyvtár használata szokatlan nagy mértékben emelkedett: 24.170 dbot adtak ki,

megirva

Bogáti Sándor

Képzőm. Fönk. Ifj.
Kőrenek karácsonyi
kiáll. 1942
Mezőségi táj, vízf

LENCEI FESTŐ, XVI. század közepe
omkirályok imádása
zon, olaj, 52×112 cm.

LENCEI FESTŐ, XVI. század
nt család Alex. Szent Katalinnal
zon, olaj, 44·5×52·5 cm.
Ipolyi-gyüjteményből.
Őszi kiállítás, 1930. Ipolyi, 78. szám.

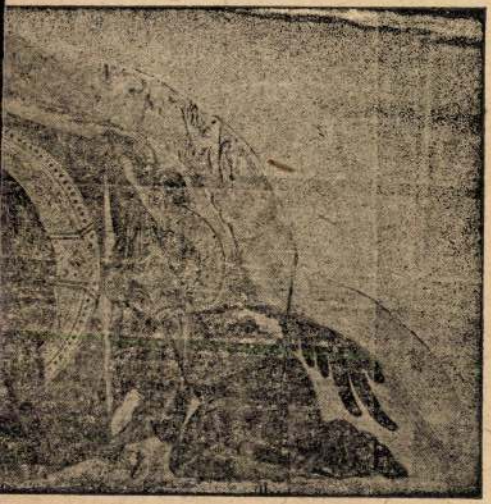

sz: Veronika kendője.

Bogáti Sándor

II. éves rajztanárjelölt

1938/39-ben Debrecen

város koronázási ~~alo~~

jubileumi alapítványá-

ból 174 P ösztöndíjat

kapott.

Ferképzőmfőiskék

1937/39. 122. l.

Magyar Nincsenek

1943 Maj

Prag Gendělet, Vizt

MDK

Bogáti Sándor, festö

Virágcsendélet. Vizf.

Műcsarnok.IV.Képzőművk.kiáll. "A Magyar Művészetért".
1943 máj.16-30. Kat. 19.1.

BOGÁTI SÁNDOR

festőművész

Fényi István:
Bogáti Sándor, Nagykároly.

Utunk, XXXVI.évf. 3.sz. 1981 jan. 16. 7.old., 1 kép.

Bogáti Sándor

Virágcsendélet, vizf.

Mucsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

BOGÁTI Sándor
Érmihályfalva, 1917. november 24.
Képz. Főisk. Bpest, festő

Banner Erdély

hivek néhány napig leróhatták tiszte-
befejezett és fölszentelendő bazi-
tanú holttestét - ereklyéit, és a
depositio/ azokat, természetesen di-
tve nekik. A VI. századból Toursi
föl számtalan, hasonló esetet. A
sszeomlását /476/ követő századokban
erepe azért is növekedett, mert a
itól védelmezték a városokat, az
int például Nagy Szent Leó pápa
ellen, vagy Szent Genovéva Párisst
emben. Igy ezek a hős egyháziak ki-
lmezője /defensor civitatis/ cimet.

megvin

Bogatkin Vladimir

Orosz gráfikus

lásd

Szabad Művészet

1948. 300. l.

212. kép. *Az actiumi ütközet*

V. Bogatkin

„Harcok Magyarországon, 1944. dec."
(repr.)
„Debreceni arcok, 1944." (repr.)

Kortárs, 1975. 3.

MDK

Bogáts Erzsébet műkedvelő festő

Akvarell-vázlatai szerepeltek a (debreceni) Képzőművészeti Kör május-ban (1958) rendezett kiállításán.

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéről.

Alföld, Debrecen, 1958. nov.–dec. 109. l.

T. Bogáts Erzsébet, festő

a Petőfi téri klubkönyvtárban nov. 5.-én nyílt meg a vasutas képzőművészeti kör V. jubileumi kiállítása, melynek szürije Szabó László, Cs. Uhrin Tibor, Váró Márton volt. T. Bogáts Erzsébet egykori mestere, Balla László kolorhangulatát idézi.

dr. Táth Ervin: Az V. vasutas képzőművészeti kiállításról.
Hajdu-Bihari Napló, 1976. nov. 13.

MDK

T. Bogáth Erzsébet (festő)

Ház a fák között és Bem téri udvar c. kompozíciói szerepeltek a debreceni képzőművészek a Déri Múzeumban rendezett első bemutatkozásán.

Tóth Ervin: A kiállítások tükrében.
Alföld, Debrecen, 1960. 2. sz. 91. l.

MDK

Bogáts Erzsébet, T.

l.: T. Bogáts Erzsébet

Alföld, Debrecen, 1960. 2. sz. 81. l.

BOGÁTS JÁNOS, csutorásmester

A veszprémi csutorások kisebb jegyzőkönyve 12+16 cm. 180 old. Különböző ügyeket jegyzett fel benne a céh. Pl. "Midőn az öreg Bogáts János meghótt és ezeet a Bots Céh temette el és akkor volt ebben az Uj-Kápolnában legelsőben mise, akit épittetett az Hajzlér doktor..." /1831.nov.9/. 241.old. 2.jegyz. 261.old.

BARTÓK JÓZSEF: A veszprémi csutorasok 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

Bogdács Erzsébet
Ipari művész
(mellrák)
56 éves
+ 1945. VII. 24
Új köztemető

Halotti főkönyv
152.

MNK

Bogdán

Nagy J. cikke. Nagy. Iparművészet 1910. 9.sz.

293 l.

Bogdan Catul

l.

Művészeti lélek

Kolozsvár 1942.

39. l.

Bogdan Catul

román festő Temesvár

Brétignollesi táj
c. sepé repr.

Művészet

1959: 3 j. l. 33. l.

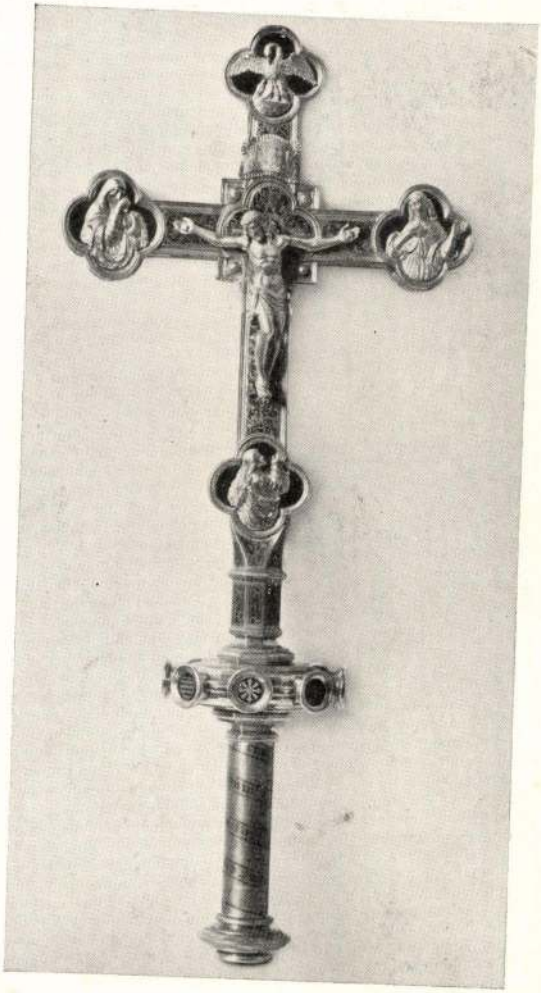

2.53

Catulle / B o g d a n

festő sz.1897

A párisi École des Beaux Arts-ban E.Laurent tanitványa. A temesvári Károly hg. negyedben lévő ortodox templom freskóit, a mehalai negyed ort. templomának secco-képeit, a kolozsvári ort. székesegyház freskóit festette, utóbbiakat Ath.Demiannal együtt. A kolozsvári képző-müv. isk. régi tanára. Portréfestő

Petr.Trans.1938

520-21 l.-26 l.

BUGDAN CATUL festő. Az erdélyi román művészek egyik legsulyosabb egyénisége. Párisban született és ott nevelkedett, Kolozsvárra a huszas évek derekán került s a román Szépmüvészeti Főiskola tanára lett. Nagy kulturáju, müvészetében elmélyedő festő, sok dijat nyert, kiállitásai edeményszába mentek Erdély román müvészeti életében. Mint tanár nagy hatással volt növendékeire s egész müvészgenerációt nevelt fel.

2073. TÜKÖR, fehérre festett fa, vergoldet. Neobarock.

2074. ALACSONY IRÓSZEKRÉ schrank, Nussholz. Barocks

2075. FIÓKOS SZEKRÉNY, diófa intarsiert. Barockstil.

2076. FIÓKOS SZEKRÉNY, dió Nussholz. Ungarisch, empi

2077. ASZTAL, diófa, jávorfa bera meierstil.

BB.

al, fent üvegajtóval. Osztrák, XVIII. sz. —
verglast. Österreich, XVIII. Jh.

geres elzáróval. Francia, Louis Philippe. —
Französisch, Louis Philippe.

lőrésszel. XVIII. sz. v. — Kommode, Kirschen-
h.

yagyökér. Bidermeyer. — Eintüriger Schrank,

meyer. — Zweitüriger Kleiderschrank, Nuss-

Német, XVI—XVII. sz. — Truhe. Deutsch,

súcsives osztással. Angol, XIX. sz. — Zwei-

al. Barokstilus. — Kommode, Nussholz, mit

kartusalak. — Zwei Spiegelrahmen, geschnitzt,

Bogdán Catul „festő”?

Pásztortűz, 1930, 25-26 sz.

608. l.

Hós Károly: Erdélyi Képzőművészek Kiállítása.

Bogdán Csilla

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt az

EZREDVÉGI PORTRÉK I.

c. kiállítás megnyitójára

1997. október 9-én 18 órakor a Józsefvárosi Galériába.
(Budapest, VIII., József krt. 70.)

A kiállítást megnyitja:

BEKE ZSÓFIA
művészettörténész

Kiállítanak: Bartalus Ildikó, Békési László,
Bogdán Csilla, Borsos Róbert,
Petrika Kristóf – a Körösényi osztály hallgatói

A kiállítás megtekinthető 1997. október 26-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18-ig.

Bagdán Dénes

1977 májusában kiállítást
rendezett a Ganz-Mávag
Művelődési Központban.

Bekes László: Dátumok a magyar avantgarde művészetről.
Művészet, 1980. október – 20. lap.

Bogdány Denes

Az ígalb generáció első
csoportos fellépésén a Rózsa
expressióban szerepelt a mű-
vész.

Bereczky László: Évtizedes léptekkel.....
Müvészet,1980.október - 2.lap.

Bogdán Eszter

Három fiatal fotóst Bogdán Esztert, Barabás Tibort és Mesterfy László mutatta be a Vizivárosi Ifjusági Pinceklub.

Népmüvelés 1975/3/41

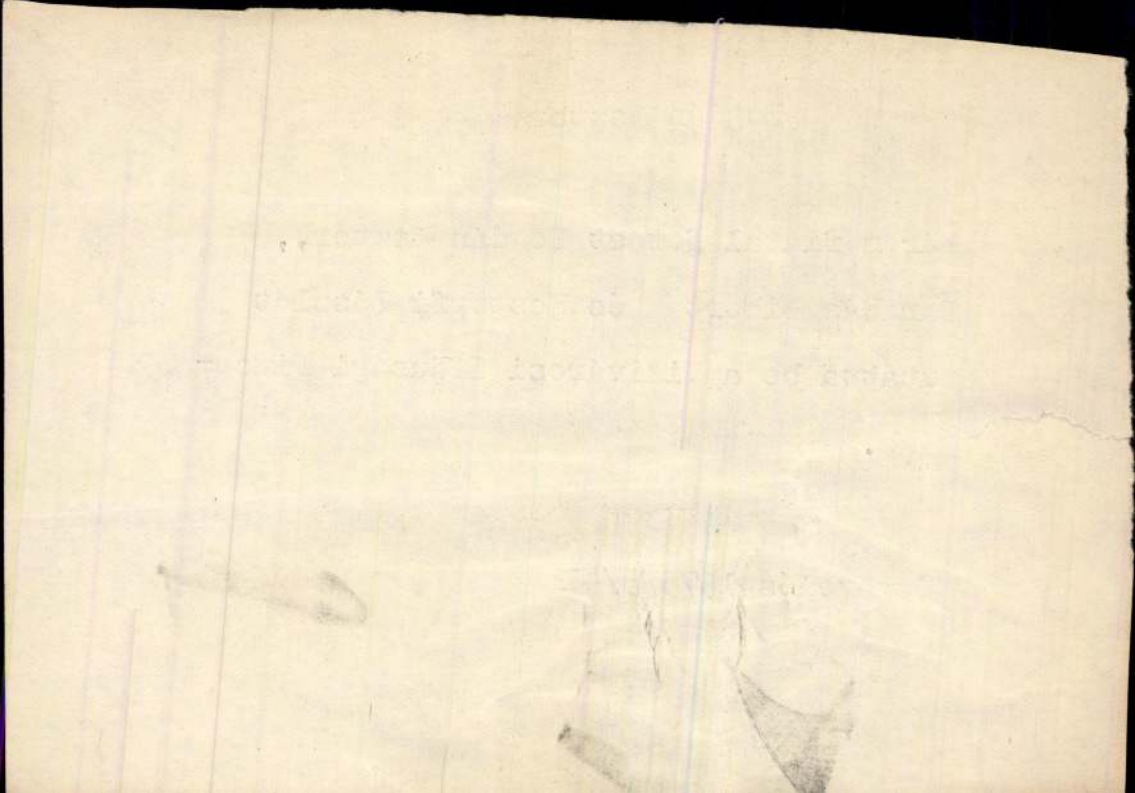

Bogdán Emilné

1905/6 I., 1906/7 II.,
1907/8 II.

Felkészítő tanárok

69. l.

hasonlítható merészsé
azonban nem léptek ma
időben. Meg kell emlékeznünk mind-
azonáltal e rövid összefoglalásban is

Bogdán Géza

— **Betörés.** *Bogdán* Géza építészmérnök Vilmos császár út 5. számú házban levő lakásába betörtek és a lakást teljesen kifosztották. Az építészmérnök külföldön nyaral, lakása üresen áll, ezért a betörők nyugodtan dolgozhattak. A rendőrség még nem tudta megállapítani, hogy mit vittek el.

Pesti Napló

1938. aug. 6.

igaz tisztelettel:

Magyarország Gyula

Bogdán Géza

A „Hungária" Magyar Technikusok Egyesülete V. Masztaba csoportja most tartotta Warga László okl. építész, városrendezési szakértő, kormányfőtanácsosi kinevezése alkalmával rendezett díszösszejövetelt, melyet Barcsai János nyitott meg. Waelder Gyula professzor meleghangú beszédben üdvözölte a csoport ősz dominusát. Warga László dominusz, kormányfőtanácsos meghatott hangon válaszolt az üdvözlő szavakra. Beszéde után az összegyűltek lelkesen ünnepelték kiváló dominuszukat, majd Bogdán Géza okleveles építészt avatták a törzs dominuszává.

Építő Ipar – Építő Művészet. 1928. 52. l

Ábra nemzetközileg védve

Ábra nemzetközileg védve

Hullámosit, göndörit és ezért a hölgyeknek a legideálisabb fodrászati segédeszköze!

Használati utasitás:

Bogdán György kőfaragó mester

Babits Mihály siremlékének talapzatát készitette, Ferenczy Béni alkotásához.
"Siremléket állitunk Babits Mihálynak"c. közlemény.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. nov. 27.
V. évf. 37. sz. 3. lap.

Bogdán György

Cikk: Az építőipari növelkezetek anketja

Nagy.Ép.ip. 1972. 4-5.sz.

260-265.l.

Bogdán Hajnal

Gyula Botár: „The anatomic nervous system" c. műre barkoló és kötéstervét hénítette

Magyar Grafika 1967 m. n.

Bogdán Hajnal
grafikus

A művész 1974-ben válik meg
a Stúdiótól.

Bán András: Búcsuroh ünügyen.
Művészet, 1974. augusztus - 3 lap.

Bogdán Hajnal

Kénítette Pertorini Rezső: pontváry patográfiája c. műve barkoló és kötéstervét

Díjazott / szép magyar könyv 66 /

Magyar grafika 1967

Bogdán Hajnal

Mérnétette Heller Ágnes: Az aristoteles i etika és az antik ethos c. műve borkoló és kötésterét. Repr.

Díjazott /Szép magyar könyv 66/

Magyar grafika 1967.

Bogdán Hajnal

hénítette Erdélyi – Koppenstein:
Röntgen rétegvizsgálatok c. műre
borkoló és kötéstervét.
Díjanott / „Hép magyar könyv 68" /

Magyar grafika 1968 nell.

Bogdán Hajnal, grafikus

Bogdán Hajnal rajza

Bogdán Hajnal: Raj

9.

Élet és Irodal

aug. 12. XXVII/32

fel, hanem a modern költészet
irányokkal, irányzatokkal szink
ronban mozgó országokban —

versében a következőket írta: „Fen
a legfőbb Semmítőszékben / U
minden földi bíróság fölött / An
más néven ismert Petrovics. / M

Bogdán Hajnal, grafikus

(1983. Tempera, 18×48 cm. A művész tulajdona.)

Bogdán Hajnal metszete

Bogdán

Élet é

14.

l. 15. XXVII/28

urikázta egy mosodá-
nyest, eszembe jutott
András két évtizedes,
ó novellája egy meg-
olgozó fiatalemberről:
eggelig. A cím a hat-
beli fiatal irodalom
ja volt. *Az* a lázadás
ott reménytelennek.
követik a pofonok.
atalembernek a sze-
ljesült. *Itt* ridegek,
szakadékonyak a
Simonffy hőse bi-
akarta, hogy autonóm
Marik Miklós két-
védelmezi autonó-
aradványait, 1960 kö-
belül ez volt a második jó
film. *A Foltýn zeneszerző élete és munkássága* (rendezte *Felvidéki Judit*) úgyszintén nem volt szentbeszéd. Čapek nyomán pontos, egyszerre riasztó és szellemes jelentést adott az erőszakos dilettantizmus kórságáról. A téma most is időszerű, és most is vannak társadalmi „áthallásai". Néhány remek alakításon kívül (Maszlay Istvánéra, Bodnár Erikáéra és főként Őze Lajoséra gondolok) egy néma „szereplő" volt a legjobb benne: *Felvidéki András* díszletkonstrukciója. Tökéletes *játéktér* volt, ellentétben a megszokott *hátterekkel*.

Bogdán Hajnal

Bogdán Hajnal rajza

Meghalt Szabó Sipos Tamás

Hosszú betegség után, 48 éves korában meghalt Szabó Sipos Tamás, a Pannónia Filmstúdió rajzfilmrendezője. A Balázs Béla-díjas művész nevéhez fűződik számos jeles munka mellett a Magyarázom a mechanizmust című első magyar animációs publicisztikai televíziós sorozat.

— **Elbert Jánosné** (Elbert Zsuzsa) szeptember 30-án, 42 éves korában meghalt. Temetése október 16-án, szerdán, reggel 9

folytatásáról.

E jogszabályokat a Magyar Közlöny f. évi 39. száma közli.

A Minisztertanács rendelete alapján a gazdálkodó szervezetek a fejlesztések megvalósításához, újonnan létesített vállalatok működési feltételeinek biztosításához és külföldi részvétellel működő gazdasági társulások létrehozásához állami alapjuttatást kaphatnak. Állami alapjuttatás egyes központi beruházások, célcsoportos beruházásokhoz és vállalati beruházásokhoz adható. Az alapjuttatást a pénzügyminiszter által megbízott pénzintézetek útján lehet igényelni. A központi, valamint a célcsoportos beruházá-

1021

Bogdán Hajnal

Bogdán Hajnal: Frutti di mare

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
ÉLET ÉS IRODALOM
1983 JUN 1 01

ORAVECZ IMRE

Nel

Márk fiam négy és fél éves. Lefekvés után minden este mesét olvasok neki. Valaha Grimmel kezdtük, ez idő szerint Benedek Eleket nyúzzuk. Nem kötelező program ez. Ő maga akarja így. (Anyám, aki ma is az egykoron meseteremtő, paraszti közösség tagja, furcsa módon nem, mert unokájára nézve károsnak tartja ezt a foglalatosságot.) Fiam naponta átéli tehát a Jó győzelmét a Rossz felett.

De én sem járok rosszul. Szép lassan pótolom mindazt, amit gyermekkoromban szükségszerűségből (lásd: anyám véleménye) elmulasztottam. Noha nyilvánvaló, nekem ez már nem az, ami lehetett volna. Viszont, mint mindennek, ennek a késedelemnek is van jó oldala. Csodálom a mesékben megnyilatkozó szemléleti egységet, gyönyörködöm a gondolatok és érzelmek kerekségében, elbűvöl a dolgok ésszerűsége, rabul ejt annak a bizonyosságnak az édessége, hogy a világ mégiscsak arra való, hogy éljenek benne.

Sajnos, a közös mesefilmnézésről nem nyilatkozhatok ilyen kedvezően. Még a fiam nevében sem, aki — lévén nálamnál szigorúbb kritikus — jó két éve olyan szélsőségességre ragadtatta magát, hogy egyszer s mindenkorra leszámolt a Magyar Televízió szokásos, esti gyermekműsorával, és semmi rábeszélésra nem hajlandó többé nézni. (A reklámot előtte, igen, azt — törjétek a fejeteket gyermekpszichológusok! — valósággal imádja.) A mozival, persze, más a helyzet. Oda még hajlandó követni. Az még újdonság neki. Meg azután a mozi, ugye, mégiscsak mozi. De hadd kanyarodjak vissza az iménti sajnoshoz.

Itt van például a hét magyar bemutatója, a *Szegény Dzsoni és Árnika* című, több mint egyórás játékmesefilm. Kellék tekintetében szinte minden együtt van benne ahhoz, hogy jó legyen. Van boszorkány, várkastély, erdő, varázslat, tündér. Van természetesen a címbeli nevekkel illetett szép reményű mátkapár is: egy szegény vándorlegény és egy gazdag

mesek egyike mindig kacsa. Hol a legény kacsa, hol a lány. Felváltva, attól függően, hogy éppen melyik vállalja önként a rájuk szakadt, szárnyas állapotot, aminek fejében a másik ideig-óráig emberalakban maradhat. A lényeg az, hogy sosem lehetnek egyformák. Pedig nagyon szeretnének. Vagy úgy, hogy mindketten emberek lesznek. Vagy úgy, hogy mindketten kacsák. De nem lehetnek. Azaz, hogy lehetnek. Csak előbb meg kell keresniük azt a világ végén lakó jóságos és mindentudó valakit, aki segít rajtuk.

És a film mégsem jó. Mert unalmas. Unalmas pedig azért, mert *Sólyom András* semmi érdemleges akadályt nem állít a baj orvoslása végett felkerekedettek útjába. Mintha az áldatlan kacsaság magában mindenhez, még izgalomkeltéshez is elegendő lenne. *Puskás Tamás* és *Nyertes Zsuzsa* szinte megállás nélkül tör ugyan egymással egymás hóna alatt a távoli cél felé, és ha *Mertz Loránd* képei éppen nem csinálnak belőlük művészieskedő fotógrafikát, még az arcukon is feldezhető a nagy igyekezet. De még a legjobb pillanatokban is csupán üdítően ifjú, ám kerge piacozókra emlékeztetnek, akik a nyakukon maradt baromfival hosszas kocogásba kezdtek egy szintkülönbségekben gazdag tájon, ahelyett, hogy annak rendje és módja szerint a legrövidebb úton otthonaikba tértek volna.

Hogy a rendező *Lázár Ervint* követte? Ha az író beérte egy bugyuta rablóvezérrel, aki egy gömbölyű futball-labdával bandástul át lehet csábítani egy maibb mesevalóságba, akkor az neki is jó? Igenám, csakhogy az irodalmi mű közege más. Abban tudvalevőleg a látvány nem korlátozza a képzeletet. Az alapul szolgáló novellában a megszokott szellemi furfang mellett feltehetően az is benne van, ami nincsen benne. Az a megannyi rejtett, lélegzetállító kaland, amely az olvasó (hallgató) tudatában játszódik le. Sokszor anélkül, hogy tudna róla. De nem próbálom ezt a fiamnak megmagyarázni. Még

Bogdán Hajnal
grafikusművész

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 AUG 12

1021

Bogdán Hajnal rajza

nyeket tartalmazó Poetry Fly.

★

A vizuális költészet nemzetközi nyelvet „beszél". A látvány mindenki számára hozzáférhető jelenségét és az írott beszéd jelszerűségét használja a kifejezéshez. Háttérbe szorul tehát a nyelvi szemantizálás. A költészet eddigi időközpontúságát kiegészíti (megtöri) a vele szinkronban megjelenő látvány, vagyis a térélmény. Előtérbe kerül ezáltal a vizualitás, mely egy időben kell hasson a betűgrafikus jelek által sugallt *esetleges* értelemmel.

A vizuális költészet a magyar hagyományoknak ellentmondó, azzal ellentétesen ható jelenség. Így válik érthetővé, hogy az első ilyen könyvek nem nálunk bukkantak fel, hanem a modern költészeti irányokkal, irányzatokkal szinkronban mozgó országokban —,

rnek

versében a következőket írta: „Fent, a legfőbb Semmítőszékben / Ül minden földi bíróság fölött / Ama *más néven* ismert Petrovics. / Mi legfőbb bíránk minden faji perben:

Bogdán Hajnal, grafikus

Bogdán

Élet

14.

XXVII/23

Bogdán Hajnal: Frutti di mare

dala. Csodálom a mesékben megnyilatkozó szemléleti egységet, gyönyörködöm a gondolatok és érzelmek kerekségében, elbűvöl a dolgok ésszerűsége, rabul ejt annak a bizonyosságnak az édessége, hogy a világ mégiscsak arra való, hogy éljenek benne.

Sajnos, a közös mesefilmnézésről nem nyilatkozhatok ilyen kedvezően. Még a fiam nevében sem, aki — lévén nálamnál szigorúbb kritikus — jó két éve olyan szélsőségességre ragadtatta magát, hogy egyszer s mindenkorra leszámolt a Magyar Televízió szokásos, esti gyermekműsorával, és semmi rábeszélésra nem hajlandó többé nézni. (A reklámot előtte, igen, azt — törjétek a fejeteket gyermekpszichológusok! — valósággal imádja.) A mozival, persze, más a helyzet. Oda még hajlandó követni. Az még újdonság neki. Meg azután a mozi, ugye, mégiscsak mozi. De hadd kanyarodjak vissza az iménti sajnoshoz.

Itt van például a hét magyar bemutatója, a *Szegény Dzsoni és Árnika* című, több mint egyórás játékmesefilm. Kellék tekintetében szinte minden együtt van benne ahhoz, hogy jó legyen. Van boszorkány, várkastély, erdő, varázslat, tündér. Van természetesen a címbeli nevekkel illetett szép teményű mátkapár is: egy sze-

akadályt nem állít a baj orvoslása végett felkerekedettek útjába. Mintha az áldatlan kacsaság magában mindenhez, még izgalomkeltéshez is elegendő lenne. *Puskás Tamás* és *Nyertes Zsuzsa* szinte megállás nélkül tör ugyan egymással egymás hóna alatt a távol cél felé, és ha *Mertz Loránd* képei éppen nem csinálnak belőlül művészieskedő fotógrafikát, még a arcukon is feldezhető a nagy igyekezet. De még a legjobb pillanatokban is csupán üdítően ifjú, án kerge piacozókra emlékeztetnek akik a nyakukon maradt baromfival hosszas kocogásba kezdtek egy szintkülönbségekben gazdag tájon ahelyett, hogy annak rendje és módja szerint a legrövidebb úton otthonaikba tértek volna.

Hogy a rendező *Lázár Ervint* követte? Ha az író beérte egy bugyuta rablóvezérrel, aki egy gömbölyű futball-labdával bandástul át lehet csábítani egy maibb mesevalóságba, akkor az neki is jó? Igenám csakhogy az irodalmi mű közeg más. Abban tudvalevőleg a látván nem korlátozza a képzeletet. A alapul szolgáló novellában a meg szokott szellemi furfang melle feltehetően az is benne van, ar nincsen benne. Az a megann rejtett, lélegzetállító kaland, ame az olvasó (hallgató) tudatában já szódik le. Sokszor anélkül, ho tudna róla. De nem próbálom

1995/1.

testületekre, ilyen értelemben tehát nem akarjuk szabályozni a kuratóriumokat. Bizonyos elvek érvényesülése a jelenlegi spontán döntéshozatalban is megfigyelhetők. Azt nagyon fontosnak tartom, hogy a kedvezményezettek körében a vidéki pályázók is megfelelő arányban szerepeljenek, de ez a területi elv minden külön szabályozás nélkül is megnyilvánult a döntésekben. Amin javítani lehetne, és kellene is, az a fiatalok ügye. Az elosztási elveket azonban a kuratóriumoknak kell meghatározniuk, a minisztérium ebbe nem akar beavatkozni.

— Jelenleg az elismert írók művei is támogatásra szorulnak. Nemegyszer többre, mint amit a kezdők vagy a kevésbé ismertek. Az volna jó, ha legalább őket eltartaná a piac, a támogatás pedig maradna a piacon hátrányos helyzetűeknek. Elő tudja-e segíteni a minisztérium ennek a változásnak a bekövetkezését?

— A minisztériumnak erre nincsenek eszközei. Ez csak az írókon, a kiadókon, a terjesztőkön és az olvasókon múlik. Bár nagyon fontos volna, hogy az irodalomnak legalább egy része nyereséget hozzon, s ezáltal kiváltson támogatási összegeket.

— Beszélgetésünk kezdetén szó volt a könyvtárakról. Ezek szerepét, ha jól értettem, jelentősen felértékeli a minisztérium. Rajtuk keresztül, segítségükkel szeretné az olvasók táborának csökkenését megállítani. Ugyanakkor a könyvtárak most nehéz helyzetbe kerültek. A könyváfa — igaz, szerény mértékű, 2%-os — emelése újólag csökkentette az amúgy is szűkös beszerzési keretüket...

— A könyvtárak forgalmát én fontosabb és hitelesebb mutatónak tartom, mint a könyvvásárlását, amely nem mindig és nem igazán reprezentálja az olvasási szokásokat. A könyvtárak valóban meglévő hátrányos helyzetét, s az újabb elvonás okozta veszteséget némileg sikerült enyhítenünk. A tárgyalásokat egy civil szervezet, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete kezdeményezte. Ők nem csupán az újabb áfaemelést kifogásolták. Nyugati példákra hivatkozva 0%-os áfakulcsot követeltek a könyvnek. A Pénzügyminisztériummal folytatott tárgyalásokon én is részt vettem, és sikerült megállapodásra jutnunk. Az áfa esetében annyi történt, hogy a könyvtárak beléphetnek az áfakörbe és visszaigényelhetik a könyvvásárlás teljes forgalmi adóját, nemcsak a plusz 2%-ot, hanem mind a 12%-ot.

— Feltéve, ha befizetik a beiratkozási díjak 25%-os áfáját, és mindezt lekönyvelik. Kis könyvtáraknál ez szerintem aligha jelent számottevő pénzt, ellenben rengeteg új adminisztrációs feladatot hoz magával. Nem valószínű, hogy az érdekeltek élnek vele. Ezért valószínű, hogy csupán a nagyobb könyvtárak esetében jelenti az elvonás mérséklését.

— Ez valóban így van. Azonban sikerült még egy új könyvbeszerzési forrást is szereznünk. A Szerencsejáték Alapból a Kormány 100 millió forintot fog a Nemzeti Kulturális Alaphoz irányítani, az iskolai könyvtárak beszerzési keretének bővítéséhez. Tudom, hogy ez is kevés, de első lépésnek nem rossz. Azt mindenesetre mutatja, hogy merre szeretnénk haladni.

Oláh János

Bogdán Hajnal rajza (Magyar Illusztrátorok Társasága)

Török András a tokaji írótáborban

95-ben növekszik-e, vagy változatlan marad?

— Valószínűleg változatlan marad, tehát reálértéke csökken, mert így nem tudja az inflációt kivédeni.

— A Nemzeti Kulturális Alap úgynevezett visszaforgatott pénzből működik. Egyetlen forrása a kulturális járulék, amely a kulturális fogyasztás megadóztatásából keletkezik. Ezt a „megoldást" sok kritika érte. Többen Münchhausen-effektusnak nevezték. Azért adóztatom meg a kultúrát, hogy a befolyt összegből segítsem a kultúrát: mintha a saját hajunknál fogva akarnánk kihúzni magunkat a mocsárból. Elképzelhető-e más forrás, esetleg több is a Nemzeti Kulturális Alap működéséhez?

— Mi is tudjuk, hogy a kulturális járulék nem jó megoldás, de egyelőre marad. Én a magam részéről inkább támogatnám az általános termékadót a Nemzeti Kulturális Alap forrásaként — ez az ötlet az Alap létrehozásakor is felmerült már. Végül is a kultúra megjelenik minden termékben, kultúra nélkül nincs magas színvonalú termelés.

Más, új források is bekapcsolhatók a távolabbi jövőben. Például bizonyos fénymásolatokban is a kultúra forgalmazódik, járulékolásuk elképzelhető, de csak gondos és alapos előkészítés után. Bevezetésére 1995-ben még aligha kerül sor.

— A magánszférából áramlanak-e pénzek az Alapba, illetve az alapítványokba; elképzelhető-e, hogy valamilyen mértékben a magántámogatók is részt vállalnak a jövőben fenntartásukban?

— A magánszféra támogatásait általában külön alapítványokon keresztül, saját szempontjai szerint osztja el. Nem látok esélyt, hogy az úgynevezett közalapítványi támogatásba a magántőke jelentősen bekapcsolódjék, bár az idei változások, amelyek az alapítványi támogatások elszámolását érintik, ebbe az irányba hatnak. Eddig az APEH által közcélúnak elismert alapítványok támogatói a támogatás összegének 50%-át írhatták le az adóalapjukból. A kormány javaslata szerint 1995-ben ez az arány 20%-ra csökken, ugyanakkor minden alapítvány élhet ezzel a lehetőséggel, már nem az APEH dönti el, kinek engedélyezi a leírást, és kinek nem. A közalapítványok támogatói ellenben a támogatás teljes összegét leírhatják az adóalapjukból. Ez a helyzet — ha a Parlament is így akarja — mindenesetre ösztönözheti arra a magántámogatókat, hogy a közalapítványokon keresztül támogassák a kultúrát.

— Az irodalom támogatása eddig lényegében az említett két intézményen keresztül történt. Várható-e változás, tervezi-e a Művelődési és Közoktatási Minisztérium új alapítvány vagy alapítványok létrehozását?

— Nem. A két alapítvány munkája egészében jónak mondható, kismértékű változtatások elégségesek, a rendszer gyökeres felforgatására nincs szükség.

— Az alapítványi pénzeket kuratóriumok osztják el. Tervez-e a minisztérium változást a kuratóriumok személyi összetételében?

— Az előző kormány által jóváhagyott kinevezések még érvényben vannak. Megtehetné a miniszter úr, hogy nyomást gyakorolva egyes neki nem tetsző kurátorokra, lemondásra késztesse őket, de az ilyesfajta módszerek távol állnak tőle, s én sem tartanám helyesnek, hogy ilyen módon eszközöljünk ki változtatásokat. A kuratóriumok felállásának elveiben elképzelhetők változások. Jó példának tartom azt a modellt, amelyet a művészeti díjak odaítélésére az előző kormány a szakmai szervezetek javaslatára elfogadott. A József Attila-díjat odaítélő bizottságban például a minisztérium sem személyesen, sem delegált személy közvetítésével nem vett részt. A szakmai szervezetek javaslatait a szakmai szervezetek küldöttei egyeztetik, és így születik a döntés. A Magyar Könyv Alapítványban jelenleg is szakmai szervezetek delegáltjai ülnek. A Nemzeti Kulturális Alapban csupán 50% a szakmai szervezetek küldötteinek aránya, ugyanennyi a minisztérium által felkért személy. Véleményem szerint a döntést itt is a szakmai szervezetek küldötteinek kezébe kellene adni. Ilyen jellegű változást elképzelhetőnek tartok.

— Tervezi-e a minisztérium valamiféle nyilvánosságra hozható szempontrendszer kialakítását, amelyhez a döntéshozóknak alkalmazkodniuk kell, s amelyet ismerve a pályázók is jobban felmérhetik saját esélyeiket?

— A minisztérium nem akar semmiféle előírást, rendelkezést, szabályzatot ráerőltetni a döntéshozó

Bogdán Hajnal

BOGDAN HAENAL

M. I. T.

BOGDÁN HAJNAL

Illusztrációk a könyvtárban

A XIII. Grafikai Biennálé egyik „társkiállítását" Miskolcon, a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtárban láthatják az érdeklődők, a Magyar Illusztrátorok Társasága tagjainak alkotásaiból.
(Bogdán Hajnal: Vers illusztráció II.)

ztelep ősök sírhalma

óczi-
omb,
ogy a
nyvi-
osni",
dom-
r lob-
dóze-
tak ki
ntot,
tékte-

dmun-
ányok,
elő a
ában
laikus-
lgozók-
únhet-

Heinz Bogdán/1933-/

tervezte a Q 251 jelzésü kvarclámpát.

Ernyei: Az ipari forma története Magyarországon
Akadémiai Kiadó 1974 56 old.

Bogdán Illés (miskolci) építőmester

M.D.K.

nyert megbízást a borsod-megyei Nőegylet Miskolcon elveszett óvodájának felépítésére.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.

jul. 11. sz. 5. old.

Ifj. Bogdán István

Grafikár (repr.)

Magvető-almanach 1967/1. 46–7. l.

Bogdán István

Berend T. Iván és Szuhay Miklós "Emberül élni" cimmel irt Erdei Ferencről.
Boldizsár Iván ismerteti a müvet. S kiemeli a boritólapon Erdei arcképét, mondva:, hogy a grafikusmüvész leleményességét dicséri az Erdei-arc, mely leszegett fejjel ábrázolja, s mint Boldizsár irja, nem néz vissza az ember szemébe.
A könyv kolonfonjában tévedés történt, mert Rudas Klára grafikusmüvészt emliti a boritólap készitőjeként, holott az Bogdán István munkája, mint a lap következő számában helyreigazitja. Élet és Irodalom, Bp. 1974. juni 22. és julius 13.-i dátum a 25. és a 28. számban.

Bogdán János, [Japaragó?]

Eredetileg teknővájó.

Egerváron új ezközt [„Bogdán-féle teknővájó kapa"] és a vele való könnyebb munkát mutatta be az ott munkálkodó művészeknek.

Eötvös Pál: Japaragótelep Egerváron

6.

Népszabadság, Bp 1973. szept. 28.

M.D.K.

Bogdán Józsefné, bursári

híres népművész

nevét említi:

Huba László: Budapest - Somogy - Zala

Bp. /é.n./, Panoráma, /Magyarország írásban és képben 11.köt./

62. old.

megvan

Bogdán Károly

Szül. Budapesten 1894 apr. 7.
Rk. Felsőkereskedelmi iskolai érettsi.
1918/19. II. elsőéves művésznő.
Réti J.

1919/20 I-II. másodéves.
1920/21. I-II. másodéves
Réti Ilk

Hamar István VIII. 117.

Bogdán Károly

1918/19 II – 1922/23 I

Ferlejszőmfőrisk

1932–33 69. l.

Képzőmův. főrisk.
ifj. Körenek Mihl.
1922. : Csendélet

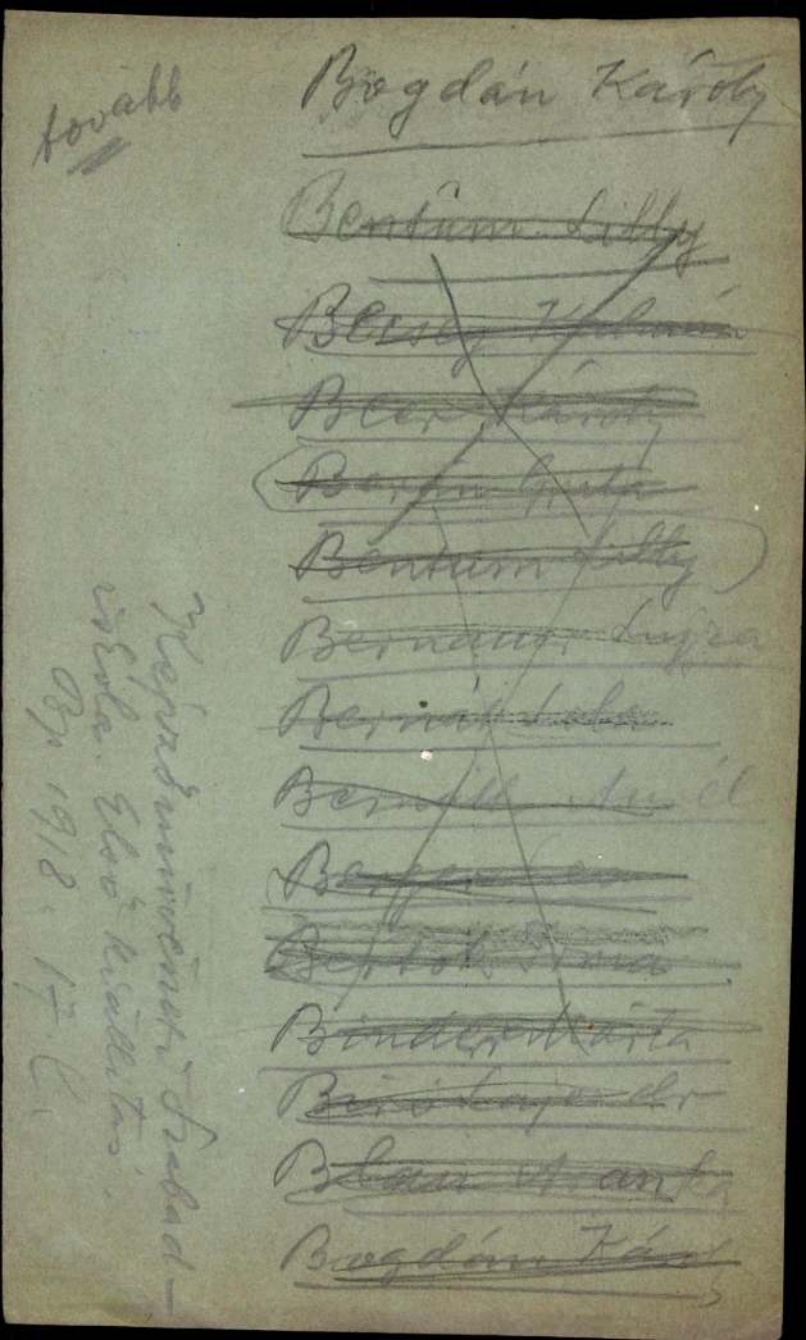

TK. 484

484. Liotard Jean Étienne.

Sz. Genfben 1702. deczember 23-án. † ugyanott 1789. június 12-én.

Mária Terézia.

Derékig, kissé jobbra fordult. Göndör hajának fürtjei vállaira omlanak, ékköves hajékéről három gyöngyszem lóg le, szeme kék, szemöldöke barna. Kivágott sötétkék ruháját csipkével díszítették, himzése arany. Keblére broche-t tüzött és hermelines palástját vállára vetette. Jobbról az asztalon lévő párnán szent István koronája látszik.

Krétarajz, méretei 80 : 67 cm. — Át. Képt. 64. — Új lelt. sz. 40. — Átvétetett az 1893. július 19-iki 26767 sz. leirat alapján 1893. szeptember 2-án, mit 1893. szeptember 29-én a 44939. sz. leirat vett tudomásul (107/93. No X).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

II

609

Bogdány Károly

festő

Élt 1928

Csizmapatkó gyűjtemény a Nemzeti
Múzeumban VI. 149

Bogdán Károly
33 Angyalos madonna olajf. 400.—

Nemzeti Szalon
téli kiáll. 1935 jan

Firenzei iskola

1193. *Mária a gyerme*

Egész alak, ül, kissé jobbr
mekének jobb vállát és bal kezé
palástja bő és ruhája a derékon r
áldásra emelte és baljában gö

Szines terracotta, magasság
Vétetett 1895 július 4-én E. Costa
K-án. — Elszámoltatott 1895 aug
elszámolásra nézve lásd az 5434
28-iki 61301 sz. min. előadmány
hagyta az 1900 november 28-iki
augusztus 26-iki 373 eln. sz. leira

Jegyzet. L. az 1896-iki lajst
— Preisliste Nº 98.

III 3 – 2

Pl.
Vet. 1895.

Bogdán Károly

Regina Coeli c.
kézi repr.
Képzőművészet
1932. 53. 7-

ɔrdultan és sima karimájú, de
ɔlva. Jobbját leeresztve tartja,
Göndör haja és szakálla rövid,
. Öltözete: csomóra kötött
llérú zsinóros atilla és öv a
örben, vésett betűkkel fölül:
SÉN FEBR. 5-DIKÉN« és alól:

rője 4 cm. — Lelt. sz. 1181.—
ch) Emil ajándéka 1907 április

az 1909 november 24-iki 5395
ki 656 (351–910) és a 3211–910
o január 10-iki (2095–909) és
) sz. jegyzékek alapján. — Be-
1–908).

Bogdán Károly.

1932. Nagy téli tárlat.

Angyalos Madonna, olajf,

1932. Őszi tárlat.

Regina Coeli, olajf,

Bogdán Károly festő

Nemzeti Szalon

MDK

Bogdán Károly

Regina Coeli, repr.

Képzőművészet 1932. 53. sz. 186.l.

M.D.K.

Bogdán Károly festőművész

Befejezte uj Madonna képét. A művész civilben postatisztviselő. Fényképét bemutatja a lap a Madonna/ kép repr.-val együtt.

"A Szinház Szeme" c. rovatban
Szinház, Bp. 1946. nov. 6-14. II. évf.
43. sz. /lapszám nincs./

MDK

Bogdán Károly festő

Regina coeli, festm. repr.

Képzőművészet, 1932. 53.sz. 186 l.

MDK

Bogdán Károly, festö

"Regina Coeli" Olajf.

Nemzeti Szalon.-Öszi Tárlat. 1932. szept. Kat.

Bogdán Károly, MDK

Réti István tanár növendéke.

Női fej.

Az Ernst Muz. OMKK Főisk. kollégák kiállításai.
Az OMKK Főisk. Növ. Munk. kiáll. Mp. 1963 márc. 18-25. Kat. 16. l.

emzet
ERKESZTŐ
S KIADÓ:
GYULA

end

FEBRUÁR 18.

t. — Protestáns:
ilikus: Leó p. —
Ágota.

6 perckor, nyug-
kor, a hold kel
nyugszik 5 óra

EGET
veszek.

Befolyással való üzérkedésért 2 évi börtönre ítéltek egy keramikusnőt

A büntetőtörvényszék Krayzell-tanácsa tárgyalta szerdán délelőtt *Bogdán* Ilona Lili kerámikusnő és *Sebők* Mihályné született *Hunwald* Éva, szállodai portás feleségének a bűnperét. Az ügyészség Bogdán Ilona Lili ellen kétrendbeli, befolyással való üzérkedés büntette, Sebőknével szemben pedig ugyanebben a bűncselekményben való bűnsegédi bűnrészesség miatt emelt vádat. A felmerült adatok szerint ugyanis Bogdán Ilona Lili Goldstein Manótól és Schreiber Vencelnétől 600, illetve 500 pengőt kért és fogadott el azzal az ígérettel, hogy *elintézi Goldstein Manó és Schreiber Vencel internálásának a megszüntetését.* Sebőkné a vád szerint elősegítette a bűncselekmények elkövetését. A vádlott nők, akik cselekményük leleplezése után letartóztatásba kerültek, tagadták bűnösségüket. Azzal védekeztek, hogy *csak szívességből próbáltak valamit tenni az internáltak érdekében,* de pénzbeli jutalomról nem volt szó. A bizonyító eljárás adatai azonban különösen az elsőrendű vádlottnő ellen *szóltak.* A tanuk kihallgatása és dr. *Harmath* János ügyészségi alelnök vádbeszéde után a bíróság Bogdán Ilona Lilit egyrendbeli, befolyással való üzérkedés büntette és egyrendbeli vétségben mondta ki bűnösnek és ezért *kétévi börtönre* és 100 pengő pénzbüntetésre ítélte, Sebők Mihálynét pedig bűnsegédi bűnrészesség címén *kéthónapi* fogházzal sujtotta. Ugyanekkor elrendelte mindkettő további fogvatartását. Az ítélet nem jogerős. *(MOT.)*

Bogdán Ilona Lili

Magyar N

FELELŐS SZ
ÉS FELELŐ
HEGEDÜS

Napir

CSÜTÖRTÖK, 1943

Róm. kat.: Sim. pk.
Konrád. — Görögkat
Ó-görög 5.

*A nap kel 6 óra 4
szik 17 óra 12 per
15 óra 32 perckor,
41 perckor.*

BÉLY

Bogdán Lili
kiszabadítása

Másokat akart kiszabadítani, kétévi börtönt szerzett magának egy kerámikusnő

Bogdán Lili kerámikusnő ismerősei előtt azzal dicsekedett, hogy magasállású barátai révén internáltakat tud kiszabadítani. Többen közbenjárásra kérték fel, de ő hozzáfűzte, hogy *pénzt kell az ügyért*. Ezen a címen *többszáz pengőt vett fel*, de eredményt sehol nem tudott elérni. Megindult ellene a bűnvádi eljárás, befolyással való üzérkedés büntette miatt. A törvényszék ötöstanácsa *kétévi börtönre ítélte*. Bűntársai közül *Sebők* Mihályné született *Kunwald* Éva kéthónapi fogházbüntetést kapott. A kúria Bogdán Lili büntetését helybenhagyta. Sebőkénét *négyhónapi fogházra súlyosbította*.

Esti Magyarország
1943. máj. 21.

Bogdán Mária

tanítónő

1928 - 1937

Iparm Isk. Évk.

1930-34. 45. l

Őskori temető, marosgombási

VI. 168.

Bogdán Mária

textil

1928–29

Éimisk, 1930. 82. l.

Felhívás

a gyermekmissziói (vasárnapi iskola) munkásaihoz

Az elkövetkező iskolai esztendő különösen súlyos feladatok elé állítja a gyülekezetek felelős vezetőit. A reánk váró nagy munkákban a gyermekmisszió kipróbált útjai (vas. isk.) egyetlen gyülekezet számára sem nélkülözhetők tovább. Minden egyes gyermekmissziói (vas. isk.) csoport a gyülekezet ringó bölcsője, amelyben ragyogó szemekkel csodálkozik, imádkozik és Krisztus karjaiba omlik a jövendő.

„Ha pedig küzd is valaki, nem koronáztatik meg, ha nem szabályszerűen küzd." (I. Tim. 2 : 5.) A gyermekmissziói (vas. isk.) munka megkezdéséhez és folytatásához tervszerűen elkészített munkaprogramm, methodus és kipróbált munkaeszközök szükségesek. Azt sem tagadhatjuk ugyanekkor, hogy a tiszántúli gyülekezeteknek sajátos élete, hangja, különös szükségletei vannak, amelyek jogokat kérnek és kötelességeket vállalnak a gyermekmisszió (vas. isk.) munkamezején.

Az igazság és élet még mindig nem jelenhetett meg és nem szolgálhat ismét a gyakorlati gyülekezeti élet munkásai számára. A folyóirat vasárnapi iskolai vezetője azonban rendelkezésre áll, hogy általa — ha bármily csendesen — tovább beszéljen és üzenjen a lélek a gyermekmissziói (vas. isk.) csoportvezetők s rajtuk keresztül a gyermekek sok ezrei számára.

A papírbeszerzési gondok, súlyos anyagi nehézségek akadályozzák terveim maradéknélküli megvalósítását. A jelen iskolai esztendő megkez-

Bogdan Mária

textiles

1931. vezbor. jó

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 47. l.

Bogolón L.

a münchoni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

belépésének éve 1864.

Jócsai Géza: München und die Kunst Ungarn 1800 bis 1945. Ungarn Jahrbuch Mainz 1970 10 1 149 1

Ö Bogdán Mária

keramikus

l.

61

MAGYAR IPARMŰVESZET

1940-57. l.

Bogdán Mária

Famunkákkal szerepel az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán.

M.U.933.XII.6.

MDK

Bogdán Mária

Az Iparművészeti Társulat ~~19~~ karácsonyi kiállitása.
Nemzeti Ujság 1933. dec. 6. 11.l.

M.D.K.

Bogdán Mária

"Kerámiái a népiesség és a nemes értelemben vett modernség szerencsés keveredését mutatják"-irja a lap "Müteremlátogatás" cimmel és bemutat a müvész munkáiból repr.-kat. "Matyó lány", „Paloc menyecske", "Madonna" "Halas tál és egyiptomi váza" , "Őz, irásos tányér és váza" cimekkel.

Film Szinházv Irodalom, Bp. 1939. aug. 30.-szept. 6. II. évf. 35. sz. 81-83. lap

· MDK

Bogdán Mária

A Szép Otthon kiállitasan a fafestés és faragas kiállitói között szerepelt.

Cikk: A mi kiallitóink.

Magyar Iparmüvészet, 1936. 25.1.

MDK

Bogdán Mária

Magyar Nemzeti Müvészet. 1939.5.sz.

MDK

Bogdán Mária iparművész

Kiállítója az állandó mintakiállításnak, kerámiával.

Magyar Iparművészet, 1939. 220.lap

MDK

Bogdán Román

Foto kiáll. Sp.-München

Bogdán Román

folyóiratok illusztrálója:

a Budapest c. folyóirat 1971. 5. számát

címlap.

Bogdán Sándor MDK

Női akt, olf.

Görög leány arcképe, olf.

Női akt, olf.

Női fej, olf.

Mücsarnok 1960.Képzőm és Diszitőművészeti kiáll.

Bogdán Sándor MDK

Női akt, pasztell

Erkély részlet, gouache

Mücsarnok 1960. Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

Bogdán Sándor, festő

L. Mátis K.

Goór T: Művészetep. - 75-89.

Forrás, Kecskemét, 1980. marc. XII/3

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK ÖNT, ÉRDEKLŐDŐ ISMERŐSEIT ÉS A MŰVÉSZET PÁRTOLÓIT A PALAZZO WESSELÉNYI 70. MŰVÉSZETI GALÉRIÁBA, A MAGYAR IPARMŰVÉSZETI FŐISKOLA MESTERKÉPZÉSBEN RÉSZTVETT HALLGATÓINAK DIPLOMAKIÁLLÍTÁSÁRA. A KIÁLLÍTÁST 1996. ÁPRILIS 11-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN 18 ÓRAKOR MEGNYITJA DR. LOVAG ZSUZSA AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM FŐIGAZGATÓJA.

TEXTIL, SZILIKÁT, IPARI FORMA, FÉMMŰVES ÉS CSOMAGOLÁS SZAK

BOGDÁN ZOLTÁN, CZEBE ISTVÁN, DARABOS ANITA, ÉKES EDINA, FÜRJES DÓRA, KECSKÉS KRISZTINA, KOVÁCS HELGA, MAJOROS KATALIN, MASCHER RÓBERT, MIREIDER BERNADETT, NAGY ILDIKÓ, NÁDAS GERGELY, NÉMETH MÁRIA, NOVOTNIK MÁRIA, PÁLMAI BALÁZS, ÜVEGES PÉTER, STHULTEISZ MÁRTA, SZABÓ NÓRA, SZARKA TAMÁS,

NYITVATARTÁSI IDŐ: ÁPRILIS 12-23-IG 12 ÉS 20 ÓRA KÖZÖTT.
CÍM: 1077 BUDAPEST, WESSELÉNYI U. 70.
TEL.: 351-7695, FAX: 268-0086
VENDÉGÜNK: MISKOLCZI ANITA CSELLÓMŰVÉSZ. MINDENKIT SZERETETTEL VÁRUNK!

BOGDÁN 2014

Bogdándi ref. templom

Klenodiumok leírása,
rajzai.

Fejfák.

Debreczeni László 1932

310–313. l

Pest

H 84-642 **számla szerinti könyvküldeményt.**

2 VIII. **hó** 4 **nap.**

KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA
KÖNYVESBOLTJA
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 18.
Telefon: 189-540 és 186-281.

Bogdándi ref. templom

alaprajza,
szamos fejta.

Debreczeni László

1933. 3–7. e.

BOGDÁN ZOLTÁN

Magyar Iparművészet az
ezredfordulón 2003
157. p.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 MÁJ – 5

Hajdúbihari Napló

Bogdándi György

1021

BOGDÁNDI GYÖRGY: PATÓ GAZDA

EZÉS:

sztályán
n,
ca 98. sz.

rokonoknak, barátoknak, mi
társaknak, akik szeretett ha
tunk

PINTYE FERENC

temetésén megjelentek, rav
lára koszorút, virágot helyez
fájdalmunkat enyhíteni igye
tek.

A gyászoló cs

tősége és
iléssel és
após, só-

etett ha-
veszünk
ári szer-
n.

n. 12.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy drága jó férjem, édesapám, apósom, testvérem, nagyapánk, dédnagyapám és szeretett jó rokonunk

NAGY JÓZSEF

kereskedő

80 éves korában, rövid szenvedés után elhunyt. Drága halottunk temetése május hó 8-án, szerdán délután fél 4 órakor lesz a Köztemető I. o. ravatalozójából a ref. egyház szertartása szerint.

A gyászoló család

Lakás: 4025 Debrecen, Hatvan u. 61.

Bogdándi György

müszerész, aki régi tagja a Körnek és 20 esztendeje köri tag. részt vett a IV. stúdió kiállításan

Szöllösi Gyula: A debreceni „Fiatalok Stúdiója" kiállítása

Alföld 1971/6 91 old.

M.D.K.

Bogdándi György
17 éves, gépip. tanuló

1949-ben a Debreceni Képzőművészeti szabadiskola hallgatója volt.

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 185.l.
A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK.KÖZPONT FORRÁSTANULMÁNYAI II
Bpé 1965.

Bogdándi György

Szerepel a alábbi táblázatban
Debrecenben

Magyari Vilmos: Fiatalok Stúdiója
1970

Hajdú Bihari Napló 1970 IV. 18

Bogdándi György

a Debreceni Képzőművészeti Kör stúdió-
tagja, a Kör kiállításain rendszeresen
szerepelnek művei.

Sz. Kiss Katalin: a Debreceni Képzőművészeti
Kör kiállítása.

Alföld, Debrecen, 1942. május.

MDK

Bogdándy György

Hajdubiharmegyei Népujság 1968 juni.25.

Bogdándi György

MDK

Debreceni köri tag, szerepelt a képzőművészeti körök VI. országos kiállításán /1963 nov. 7-21, Rózsa Ferenc kulturház Bp./ grafikai anyaggal.

"Fej tanulmány"

Kürti Katalin: A képzőművészeti körök legfőbb feladata az izlésnevelés.

Hajdubiharmegyei Népujság. 1963. dec.7.

MDK.

Bogdándi György

Kiállitási kritika

Hajdubiharmegyei Népujság 1965 juni.22.

lap-

Bogdándi György.

A mai studió-tagok, ill. hivatásos művészek közül többek közt Bogdándi György nevével is találkozunk a kiállításokon.

Sz. Kürti Katalin: A Debreceni Képzőművészeti Kör huszonöt éve

Alföld 1972/5 89old.

Bogdándi György

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Hajdú-Bihar megyei Napló

1963 SZEP — 6.

A Hajdú-Bihar megyei és debreceni képzőművészeti körök III. kiállítása

A Debrecen m. j. városi és Hajdú-Bihar megyei Népművelési Tanácsadó rendezésében kerül sor a város és megye területén működő képzőművészeti körök III. kiállítására a Déri Múzeum kiállító termeiben, 1963. szeptember 8—15 között.

Kiállításra kerül közel 130 darab festmény és grafika és 30 darab szobor, kerámia.

A püspökladányi, balmazújvárosi, hajdúböszörményi, hajdúnánási, nádudvari, berettyóújfalui és a két debreceni kör anyagát a Népművelési Intézet munkatársai zsürizték. A kiállítást Bánszky Pál, a Népművelési Intézet Képzőművészeti Köri Osztályának vezetője nyitja meg szeptember 8-án, délelőtt 11 órakor.

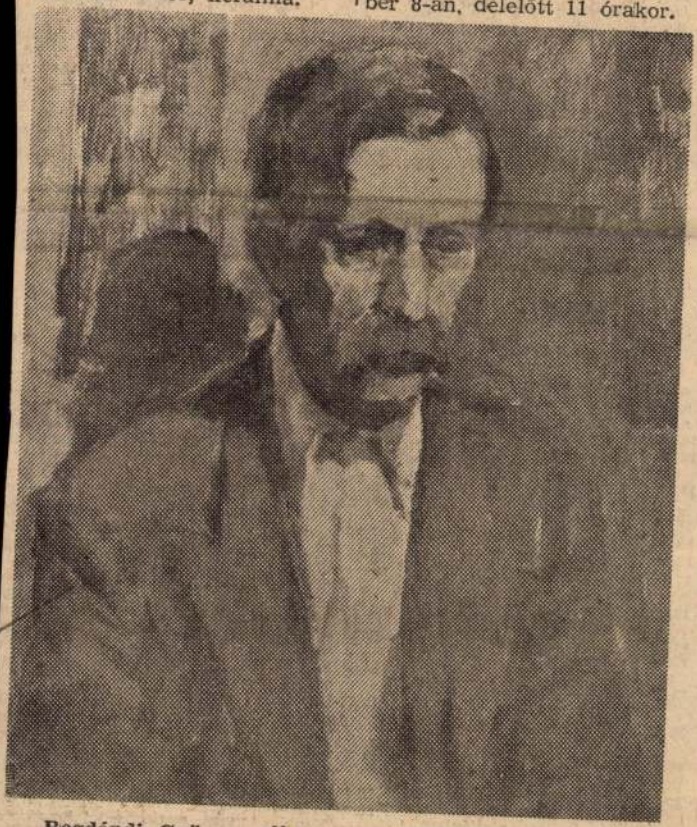

Bogdándi György: Öreg ember

...terfia u. 30. sz. alatt
7-én délután 4—7-ig.
: Bacsó Alexandra
-32.

Kedd: 18.10 Ifjúsági műsor. 18.35 Budapesti zenei hetek 1963. Beszélgetés a fesztivál előkészületeiről. 19.05 Csak egy kicsivel jobban. Helyszíni közvetítés a Technika Házából. 19.30 Szép álmokat, gyerekek! 19.55 A párbaj. Magyarul beszélő szovjet film. 21.20 Törzsasztal az Ujságíró Klubban. 21.50 Hírek, a tv-híradó ism.

Szerda: 10.00 tv-híradó (ism.) 10.15 Párbaj. Magyarul beszélő szovjet film (ism). 11.40 Az ember és a folyó. Kelet kapujában (ism.) 18.35 Mezőgazdászok fóruma. 18.40 Frontbetörés. Magyar kisfilm. 19.05 Vasárnapi körkép az építőiparból. 19.15 Kisfilm. 19.30 Tv-világhíradó. 19.45 Szép álmokat, gyerekek! 19.55 Arany János balladái 20. én Európából. 20.40 Egy k lom. Csehszlovák kisfilm. világhíradó ismétlése. 21. koztató Budapest. 22.49 vb. Közv. Stockholmból.

Csütörtök: 17.55 Na sündisznócska. Bábjáték. dapest — 1999. A Magya filmje. 19.05 Telesport. híradó. 19.45 Szép álmok kek! 19.55 Mai vendégün A jövő hét műsora. 20. a csodálatos. Magyar francia filmvígjáték. 21. nevelők egymásközt. 2 22.15 Tv-híradó ismé Súlyemelő világbajnoks

SZEPTEMBER 9.

Hétfő

KOSSUTH-RÁDIÓ

8.10 Reggeli hangverseny.
9.00 Lányok, asszonyok.
9.20 Színes népi muzsika.
10.10 Az óvodások műsora.
10.30 Schumann: Fisz-moll szonáta.
11.00 Uj művével jelentkezik Veres Péter.
11.20 Könnyűzene.
11.53 Nyitott boritékban.
12.10 Mindenki kedvére.
12.57 A vidéki színházak műsora.
13.00 A Mindenki kedvére című műsor folytatása.
14.10 Heti zenés kalendárium.
15.05 Válaszolunk hallgatóinknak.
15.20 Takács Paula és Svéd Sándor énekel.
16.10 Zenekari muzsika gyermekeknek.
16.31 Uttörőhíradó.
16.50 Ötórai tea.
17.25 A Bolgár Népköztársaság nemzeti ünnepén.
18.15 Orfeusz az alvilágban. Részlet Offenbach ope-

SZEPTEMBER 10.

Kedd

KOSSUTH-RÁDIÓ

8.10 Magyar nóták, csárdások.
8.43 Ozike iskolába jár. Gyermekversek.
8.53 A Gyermekrádió műsora.
9.20 Napirenden.
9.25 „Cár és ács." Részletek Lortzing operájából.
10.10 Alapozás. Rádiójáték.
11.14 Részletek Kálmán Imre: A bajadér és a Csárdáskirálynő című operett-jéből.
12.15 Tánczenei koktél.
12.57 A vidéki színházak műsora.
13.00 Beszéljünk szépen magyarul.
13.15 Zenekari muzsika.
14.10 Könnyűzene nyugdíjasoknak.
14.50 Czuczor Gergely verseiből.
15.00 Schubert-művek.
16.10 A budapesti VI. kerületi Kertész utcai gyakorlóiskola énekkara énekel.

SZE

K

8.10 Egy bé
8.20 Kö
9.00 Le
9.20 Ze
10.10 Az
10.30 Cig sok
10.50 Lá
11.05 Bá vel
11.25 A lés)
12.15 Tá
12.57 A sor
13.00 Tö jog
13.15 Op
14.10 Op
15.05 Lá
15.25 Tá
15.46 A bes
16.10 Ka
17.10 Vil
18.10 Ne
18.20 Ze

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-065, 387-748, 340-726

1976 DEC 19

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Bogdándy György festő

1021

A MEGLE[illegible]ETÉS ELMARAD[illegible]

ŐSZI TÁRLAT 1976

Na, milyen az őszi tárlat? — kérdezzük egymástól december 5. óta, ha összefutunk valakivel valahol. Szakmabeliek — festők, grafikusok —, újságírók, népművelők, ismerős látogatók csóválják meg a fejüket: Hát, nem is tudom. Olyan, mint általában az őszi tárlat. Mint az elmúlt évben.

Persze, valami szinte mindenkinek tetszik. Mindenkinek más. A tárlat vendégkönyvében igen sok a bejegyzés, elsősorban csak a nevek, méltató sorok nélkül. Az egyik lapon öt-hat címből álló lista — a másik lapon: borzasztó az egész kiállítás. Egyik ismerősöm Sípos Zsófia és Egerházi Imre nevét említi; másik Kurucz Imre, Papp Gyula és Zimányi Alajos művéhez fűz rokonszenvező megjegyzéseket. Az egyik festőművész Topor András Parti szél című művét említi sikerültként. A tetszés ízlés dolga — de a művekből kikerekedő tárlat esetében az ízlés mellett objektívebb mércére, viszonyításra van szükség. A kiállító művészeket, a bemutatott műveket a saját megszokott színvonalhoz; ezt a színvonalat az elfogadható minimális kiállítási szinthez; az őszi tárlatot a korábbi tárlatokhoz, saját lehetőségeihez viszonyíthatjuk.

***

A késő délutáni teremben néhányan nézelődnek. A csendet hirtelen a próbáról távozó népitáncos gyerekek lábdobogása, dúdolása töri meg, de néhány pillanat múlva nyugodtan szemlélődhetünk tovább. Egyik festőművész ismerősöm szavaira gondolok közben: azt mondta, az őszi tárlatnak akkor lenne igazi közművelődési funkciója, ha elsősorban a fiatalok, amatőrök kiállítása lenne. Mellettük természetesen kiállítanának az idősebbek, a hivatásosak is, de évről évre bemutathatná a tehetségek fejlődését, biztosítaná az utánpótlást. Szerintem ugyan ezt a feladatot — s ennek közművelődési részét is — elsősorban a fiatalok Medgyessy Stúdiója kiállításainak kell ellátnia, de azért nézzük először, mit hoztak a tárlatra a fiatal amatőrök!

Kevesen hoztak átgondolt, önálló elképzelésekről tanúskodó művet. E kevesek közé tartozik Bogdándy György, a motívumokat színben, formában egymásba olvasztó, áthasonító Csendéletével, Kránik László kedvesen groteszk Madám-jával, Pazonyi László kevés színnel festett, grafikus jellegű Parasztudvarával, Pellet Sándor nagy síkbeli formákká absztrahált Akt madárral című festményével. A plasztikák közül Győri László műanyag Csiga térformáját, a fiatalok, amatőr grafikai anyagából Oláh Tibor pontokkal, vonalakkal a növényi motívumokat képi formává alakító Ördögszekerét emelhetjük ki. A többiek? Elsőrendű problémát az iskolás, önállótlan kompozíciók adnak (Bán Ferenc, Kárpáti Gusztáv, Nagy Sándor Takács Tibor). Máshol hiányoznak az — egyébként rokonszenves — a szándékok kifejezéséhez szükséges formai eszközök. Tanulságos példa erre Zimányi Alajos Váncsod I. című metszete: ebből egyetlen motívum elég lenne képszervező, atmoszférát, sajátos tárgyi világot éreztető erőként. Technikailag szépen, gondosan alkotott művének mozaikja viszont azt jelzi, hogy a koncentráltság, a kiválasztott lényeges motívumra épülő komponáló erő hiányzik még nála. Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy az ide sorolható művekben nincsenek érdekes részletek. Azt azonban mindenképpen, hogy az őszi tárlat értékét ezek a fiatalok nem jelenthetik. Ha közművelődési szempontról beszélünk, elsősorban a fiatalok, a kiállítók felől közelíthetjük meg: a művészetet értők, szeretők táborát mindenképpen növeli, ha az amatőrök komolyabb tárlatokon, komolyabb teljesítmények mellett szerepelhetnek. Ez azonban nem a közönség szempontja, a tárlat arányaira éppen ezért kell vigyázni.

Mielőtt a hivatásos művészek alkotásairól szólnánk, említsük meg a tárlat egyedi jelenségét. Papp Gyula három művéről van szó. Az utóbbi években reneszánszát éli a naiv művészet, példa rá a Nemzeti Galéria valódi és áltértékeket felvonultató kiállítása. Éppen e kiállításra gondolva is vigyáznunk kell, kit sorolunk a naiv művészek közé (a világszemlélet naiv egyszerűsége, a formák, színek eredetisége alapján). Papp Gyula bizonyos anatómiai, technikai ismeretek, kompozíciós sémák birtokában komponál, ezért bemutatása érdekes, de a kiállított művek száma meggondolkodtató.

Az arányok eltolódása, az amatőrök évek óta történő hasonló arányú bemutatása érdekes következményekkel jár: a hivatásos művészek egy része igen kevés színvonalas művel jelentkezik a tárlaton. Ide tartozik most Bényi Árpád, aki *csak* mesterségbeli ismereteivel is népszerű képet festett, amely azonban messze elmarad saját tehetségétől. Cs. Uhrin Tibor a Panelvárosi álomban éppen a valóság és az álom ellentétét nem érzékelteti; Józsa János Furulyázója a fiatalság és a zene oldottságát nélkülözi; Szilágyi Imre emlékeit nem színezi a játékos irónia.

A másik csoportba tartozik Bodó Károly, Félegyházi László, Kapcsa János, Madarász Gyula, Móré Mihály, Szabó László, Tilles Béla, Topor András, Velényi Rudolf. Közülük elsősorban Kapcsa János megszínesedő, a kéket, fehéret vörössel élénkítő Gyümölcs, csendéletét, Madarász Gyulának a formák feszültségéből ragyogó fehér házfalat kibontó akvarelljét említhetjük. Ezek a művek előrelépést jelentenek, éppen úgy, mint Topor András Parti szél című, csupa lebegés, csupa levegő festménye. Tilles Béla Fal V. című műve történelmet érzékeltet, sortüzet, méterről-méterre való előrenyomulást — és mai csendes, bezárt hétköznapokat.

***

Ennyi? Igen, körülbelül ennyi. Meglepetések, lelkesítő új törekvések nélküli, az elmúlt évekéhez hasonló tárlat; a megye jelenlegi művészetéről, annak színvonaláról nem ad valós képet. Illetve éppen így ad képet az évenként igen sok más bemutatókon részt vevő hivatásos művészek helyzetéről. A falon látható alkotásokból az derül ki, hogy az őszi tárlat nem is ösztönzi őket, hogy erre az alkalomra koncentráljanak.

Az amatőrök között jónéhány tehetséges fiatalembert soroltunk fel. Eddigi teljesítményük azonban — természetszerűleg — kevés ahhoz, hogy a tárlat színvonalát megadja. Az őszi tárlat tehát jelenlegi állapotában senkinek nem felelhet meg, és közművelődési feladatának sem tehet eleget. Igen sok elképzelés születik beszélgetések során, hogyan kellene megrendezni ezután? Közösen, még tovább kellene gondolkodnunk ezen.

Szabó Ernő

zérelt daruhoz,
orszerelőt,
nyszerelő,
gázkazán-
nkásokat,

VÁLLALAT

gyesi út.
yon.

A MAGYAR GÖRDÜLŐCSAPÁGY MŰVEK

felvételre keres

gyakorlattal rendelkező esztergályosokat, marósokat, híddarukezelőket, kovácsoló gépkalapács-vezetőket és fiatalkorú lányokat-fiúkat.

JELENTKEZNI LEHET a vállalat munkaerő-gazdálkodási csoportjánál Debrecen, Szabadság útja 113.

jozókat alkalmaznak

negyei városi Tanács
s közlekedési osztá-
i végzettséggel ren-
és gépírót alkalmaz
ideig szerződéssel,
péssel. Jelentkezés
z építési és közleke-
, Debrecen, Sas u. 2.

gyei Állami Építőipa-
vételre keres építész
előkészítői, építő-
piskolát végzetteket
geodéziai munkakör-
rettségizett nőket la-
akörbe. Jelentkezés
sztályon, Debrecen,
szám.

tályvezetőnek gépész-
nelési osztályvezető-
rnököt felveszünk.
jeligére a kiadóba.

hegesztő vizsgával
katost és villanysze-
kásokat. BARNEVÁL,
szegi út 1.

Raktárkezelőt képesítéssel, vagy kereskedelmi ismerettel rendelkező készáruraktárosokat, 12 órás szolgálat 24 órás pihenő idő munkabeosztással, továbbá szállítmánykísérőket felveszünk. Erkölcsi bizonyítvány és egészségügyi lap szükséges. Kilépett munkakönyvi bejegyzésűek ne jelentkezzenek. Felvétel: Tejüzem, Postakert utca 2. szám. Értékesítési vezetőnél.

Három műszakos — 6 munkanap után 2 szabadnappal járó munkaidő-beosztású gyógyszeralapanyaggyártó üzemeinkbe dolgozókat, felvonószerelőt, lakatost, esztergályost, csőszerelőt, anyagmozgatókat és vegyianyag-raktárost azonnali belépéssel felveszünk. BIOGAL Gyógyszergyár Debrecen, Pallagi út 13.

A hajdúhadházi Bocskai Mgtsz juhászt és tehenészt keres. Lakást biztosítunk.

Vizsgázott kazánfűtőt azonnal felveszünk. Műanyagipari Szövetkezet, Debrecen, Böszörményi út 57.

PRÓHIRDETÉSEK

ház 3 szo-
agy udvar-
eköltözhető.

ÁS

élén épülő
szobás lak-
nyítás előtt.
ligére a ki-

a Nagyerdő
szobás tár-
hitelnyitás

ÁLLÁS

B, C kategóriájú jogosítvánnyal másodállást vállalok májusig. Debrecen, Poroszlay út 7/A I. 3.

KULTÚRCIKK

Quartz—Zoom DS—3—3 filmfelvevő és Rusz filmvetítő 5500 Ft-ért eladó. Érdeklődni: Poroszlay út 7/A I. em. 3.

JÁRMŰ

BÚTOR

Antik szalongarnitúra, tulipános láda eladó. Hajdúszoboszló, Dózsa Gy. u. 41.

Mindenféle szép bútor vétele és eladása. Arany János utca 13. Telefon: 11-896.

ÁLLAT

Eladó 1 db 200 kg-os húsértés. Vajdahunyad u. 16.

Eladó vemhes sertés. Debrecen, Béla u. 2. sz. Szotyo-

t keres.
tsz sze-

gyors-
Megyei
entkezés

Az IBUSZ 1977. évi külföldi társas és külföldi egyéni programfüzetei elkészültek

Utasaink rendelkezésére bocsátjuk a debreceni IBUSZ-irodában,

Vörös Hadsereg útja 11—15.

Arany Bika Szálló épületében.

Lakatos időelemzőt gépipari technikumi végzettséggel, lakatos szakmában és időelemzésben 5 éves gyakorlattal, gyártmányfejlesztési csoporthoz szerkesztőt közép- vagy felsőfokú műszaki végzettséggel, 3 éves gyakorlattal alkalmazunk. ÉPGÉP Alkatrészgyár, Debrecen, Ispotály u. 10.

Programozói munkakörbe, felsőfokú műszaki végzettséggel, 2 éves gyakorlattal rendelkezőket alkalmaz az ÉPGÉP Alkatrészgyár, Debrecen, Ispotály utca 10. szám.

Gyakorlattal rendelkező raktárit kiadót, lakatost, marást, esztergályost alkalmaz az ÉPGÉP Alkatrészgyár, Debrecen, Ispotály u. 10.

Marást, forgácsoló szakmunkást marósmunkára alkalmaz az ÉPGÉP balmazújvárosi üzeme. Balmazújváros, Debreceni út 2.

A BFK Debreceni Gyára villanyszerelő szakmunkást felvesz. Jelentkezés BFK Debrecen, Nyugati utca 5—7. szám., munkaügyi osztály.

Gyakorlott bérszámfejtőt azonnal felveszünk. Műanyagipari Szövetkezet, Debrecen, Böszörményi út 57.

A hajdúhadházi Új Barázda Termelőszövetkezet gyakorlattal

A Haladás ÁFÉSZ Kabán üz
melő áruháza ruházati egység
nek vezetésére vegyesruházi
szakmában jártas egységvezetőt k
res 1977. január 1. belépéssel. F
deklődni lehet: az ÁFÉSZ keresk
delmi osztályán, Püspökladán
Bocskai u. 7. sz. alatt.

Gépkocsivezetőket, gépésztechn
kusokat és raktárost alkalmaz
Állatifehérje-takarmányokat E
állító Vállalat bánki üzeme. Jelen
kezés személyesen az üzem vezet
jénél. Megközelíthető a 9-es aut
busszal.

A Kelet-magyarországi Vízüg
Építő Vállalat 1. sz. Főépítés-vezet
sége építőipari és vízügyi szakisk
lát végzett munkavezetőt ker
felvételre. Továbbá ács, vasbeto
szerelő, kőműves szakmunkások
illetve komplett brigádokat, debr
ceni munkahelyre. Jelentkez
Debrecen, Vágóhíd u. 18. sz.

A TIGÁZ Debreceni Üzemegys
sége részmunkaidős, oroszul b
szélő női gázdíjbeszedőt és 1
műszaki rajzolót keres felvétel
Jelentkezés Debrecen, Mikepér
út 2.

Azonnali belépéssel felveszü
egy fő számlázót, egy gép-
gyorsírót, egy adminisztrátort.
lentkezés: anyagbeszerző iro
Széchenyi u. 8. II. emelet.

GYÁSZHÍREK

ndazok-
NOSNE
hély fáj-
oztak. A

ik, hogy
, 67 éves
tás után
nó 23-án,
kor lesz
ozó ter-
szertar-
lád. La-
Mann u.

ik, hogy
itorgyári
elhunyt,
kedden
Köztemete-
terméből
Gyászol-
és roko-
gelő 610.

ik, hogy
ácz Ró-
t. Teme-
den dél-
emető I.
formátus
A gyá-
ecen, Lu-

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy BECSEK LAJOS nyugdíjas 90 é korában elhunyt. Temetése decem ber 21-én, kedden délután 3 órai lesz a Köztemető I. o. ravatal terméből a református egyház sz tartása szerint. Gyászolják: leán unokái, unokamenye, dédunok veje és a távolban élő rokonai. kás: Margitainé, Debrecen, Her u. 1.

VIII. osztályos fiúk—lányok

Figyelem!

JELENTKEZZETEK

élelmiszeripari

TANULÓNAK

Szakközépiskolai képzés: 4 év
Hús- és baromfiipar
Növényolaj- és háztartási vegycikk-gyártó
Konzerv- és hűtőipar
Erjedésipar

Szakmunkásképzés: 3 év
Húsfeldolgozó
Konzervgyártó
Hűtőipari termékgyártó
Sörgyártó
Növényolaj- és mosószergyártó

Az iskola neve és címe:
Bercsényi Miklós Élelmiszeripari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet
1475 Budapest X., Maglódi út 4.

Juttatások:
kollégiumi elhelyezés, étkezés, ösztöndíj, társadalmi ösztöndíj.

*

Végzés után biztos elhelyezkedés és jó kereseti lehetőségek!

Bogdándy György – festő

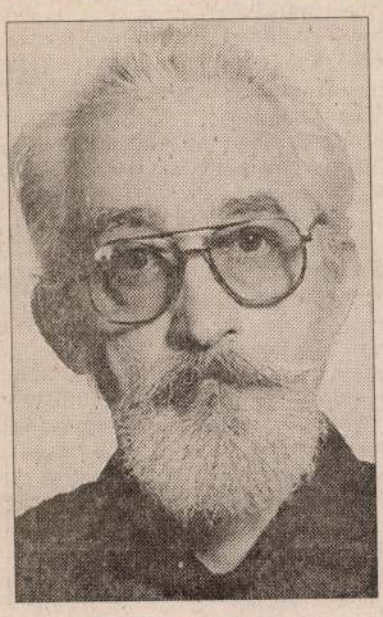

Debrecenben született 1932-ben. Tizenhét éves korától ismerkedett a képzőművészettel. Tamás Ervin és Menyhárt József tanította a Medgyessy-körben, majd a stúdió keretén belül – melynek egyik alapító tagja volt 1969-ben – Bíró Lajos és Félegyházi László tanították. 1984–89 között a Medgyessy-kör és a stúdió meghívott tanára volt. Lengyelországban és Németországban vett részt nemzetközi művésztelepeken. 1991 óta tagja a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének. 1978-ban és 1987-ben kulturális miniszteri kitüntetést kapott, 1986-ban a megyei őszi tárlat nívódíjasa, 1996-ban a tavaszi tárlat díjazottja lett.

Kiállítások: (csoportos) 1967-től rendszeresen részt vesz az őszi tárlatokon, később a tavaszi, illetve az országos nyári tárlatokon, 1992–93 – nyugat-európai tárlatsorozat (a Debreceni Műhellyel): Hollandia, Belgium, Németország, Olaszország, Ausztria; (önálló) 1974, 1979, 1982, 1988, 1992, 1994, 1996 – Debrecen, 1978 – Polgár, Hajdúnánás, 1979 – Balmazújváros, 1982 – Berettyóújfalu.

„A legerősebb indíték az alkotásban számomra a természet: kifejezni annak jelenségeit, hatásait (és a kölcsönhatásokat), fejtegetni titkait, megmutatni azokat a mindkét irányban ható viszonyokat, amik az ember és környezete között szövődnek. A kompozíció készítése közben átfogalmazom, többnyire egyszerűsítem a témákat. A színekkel hangulatot és érzelmeket lehet kifejezni, s vissza lehet adni az élő természetet.

Ember és környezete együtthatásait leginkább a portrékon, illetve a csendéleteken tudom megragadni – szívesen festek virágcsendéletet, s 1960 óta folyamatosan készítem az önarcképeket is, szinte minden évben egyet. Ez nem az önimádat jele, inkább az önismeret vágya, s magam modelljeként annak a legkönnyebb és a legnehezebb vagyok egyszerre.

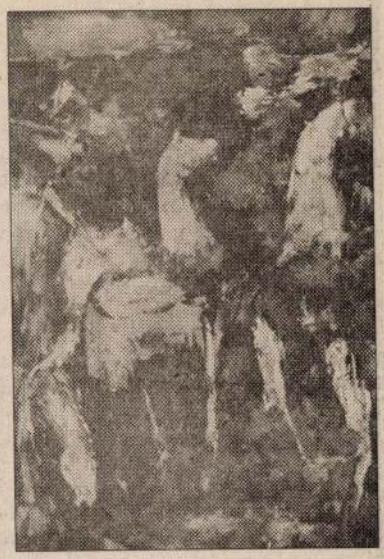

Bogdándy György alkotásai Portré és reprodukciók: Magánarchívum

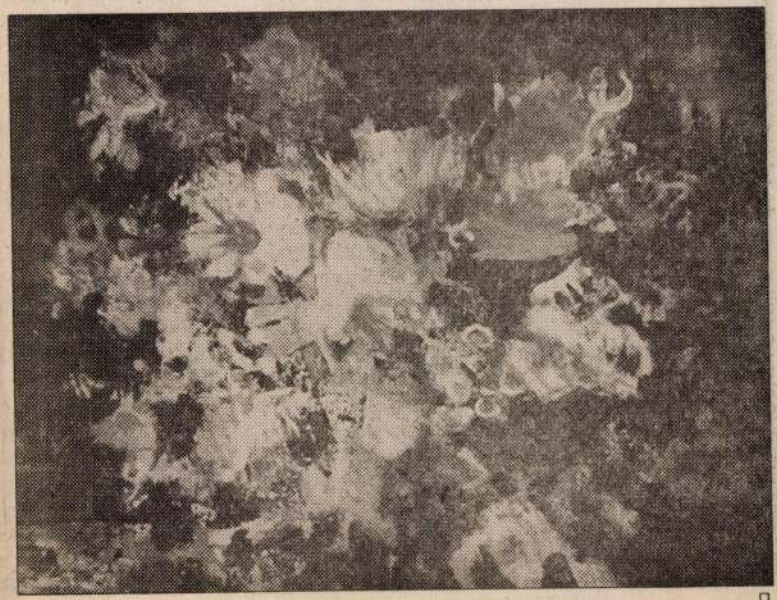

Hajdú-Bihari Napló 1996. nov. 26.

boló-dörgölődző jószága legyek. Nem igaz, hogy nem érdekel a siker, hogy nem bosszant, amiért a kutya fürgébb, a baromfi szaporább, a birka szelídebb, a disznó kiadósabb nálam. Mára ott tartok, hogy irigylem a hangyát agresszivitásáért, akárcsak a rovarokat, csigákat, lepkéket. Mert semmit nem ér magában a tehetség ambíció és vagyon nélkül! Mindenkinek többet kell szereznie annál, amennyire szüksége van. Én sem érhetem be a kevéssel, ezért megváltoztatom hajdanában tett kijelentésemet, miszerint „csak annyi kell nekem, amennyit fáradság és megalázkodás nélkül tudok megszerezni". Azt mondom, nem elég a rugalmasság, erő, kitartás, merészség, ha életben akarok maradni; el kell szakítanom minden baráti és rokoni köteléket, durvának és hangosnak kell lennem, hogy gyűlöljenek és gyűlölhessek én is. Így talán népszerű lehetek egyszer, mert hamar befogadna a fősodor, a dühös és zajos kor. Szert kell tennem a besúgókra, cinkosokra, akik hasznomra tesznek a zsákmány felhajtásában, begyűjtésében, értékesítésében, s akik hasznot húznak a közös vállalkozásból. De ez sem elég, sokat fogok tanulni ugyanis a jövőben, tapasztalatcserét folytatni a hasonló területen érdekelt üzlettársaimmal. Ez pedig odavezet, hogy nem elégszem meg a hazai rágcsálófészkek, baromfiudvarok, galambdúcok kisajátításával, hanem igyekszem utat nyitni külhoni érdekeltségek felé is. Természetesen ezzel megnövekszik a kudarc, mondhatnám, a lebukás lehetősége, de ma alapszabály: kockáztass, hogy nyerjél... És egyébként is, mit veszíthetek? Kedvességem, bájom a múlté, önmagam farkasává kell(ett) válnom. Idővel nyilván pocakot eresztenék, nagyképű, gyáva és unalmas alak lennék. Akkor már jobb, ha nagy baj ér, és kereket oldhatok, hiszen ez örökre a véremben volt és marad. Vagy ha mégse, és rajtakapnak, úgy is jó. Esetleg némi szerencsével vágóhídra kerülök, és akkor ígérem, táskaként, erszényként nagyon rossz bőr lesz belőlem, hangszerként pedig mindig fals hangot fogok hallatni!

Szikszay Tamás

Mozgás, egészség és fittség

Hajdúszoboszló (HBN) – Az egészséget úgy is értelmezhetjük, hogy nem vagyunk betegek, a fittség ennél többet jelent. De vajon mit? Erre a kérdésre ad választ Fehérné Mérey Ildikó Mozgás és egészség című kiadványában. Na és arra, hogy mi, magyarok mennyire vagyunk fittek. Sajnos, a válasz lehangoló és nyugtalanító. A könyv igazi újdonsága a Hungarofittnek nevezett hazai fejlesztésű fittségmérő módszer bemutatása. A módszer alkalmas arra, hogy mindenki pontosan lemérhesse fittségét, kontrollálhatja egészségi állapotát. A könyv szerzője számos tanácsot is ad a fittség, az egészséges életmód kialakításához. (Az Útmutató Kiadó gondozásában, a Változó Világ sorozatban jelent meg.)

A pszichiátriáról jött ki a késelő

Hajdúsámson (HBN – K. B.) – **Egyszerre két haragosával kívánt leszámolni lakóhelyén – november 6-án – N. Sándor hajdúsámsoni férfi, akit a pszichiátriáról engedtek ki szabadságra.**

A rendőrség információi szerint N. Sándor már korábban sem volt felhőtlen viszonyban a két sértettel. Többek szerint a férfi pálinkával üzletelt és Sz. Mihály, illetve F. Kálmán tartoztak neki. A gyanúsított elmondása alapján november 6-án találkozott a két sértettel. Szóváltásba keveredtek, majd a férfiak szerszámokkal, illetve karóval rátámadtak, megverték és ágyékon rúgták.

A sértettek másképpen emlékeznek a történtekre. Elmondták, hogy N. Sándor minden előzetes felszólítás nélkül elővette zsebkését, majd rájuk támadt. Mindkettőjüket sikerült megszúrnia. Sz. Mihály ennek következtében súlyos, életveszélyes, míg F. Kálmán súlyos sérüléseket szenvedett. Az orvosi látlelet szerint Sz. Mihálynak a mája és a hasfala, míg F. Kálmánnak a hasfala sérült meg. A gyanúsítotton nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket találtak. A rendőrség illetékese szerint, éppen ezért nem lehet kizárni, hogy esetleg őt is bántalmazták, ezt jelenleg vizsgálják. N. Sándor már többször volt büntetve. Ellene jelenleg egy rendbeli életveszélyt okozó testi sértés, illetve egy rendbeli súlyos testi sértés miatt tart a vizsgálat. A tanúvallomások szerint azonban nem csak ez róható fel a gyanúsított terhére, ugyanis a késelés előtt másik három férfit is bántalmazott. Ez azonban még szintén nem bizonyított.

N. Sándort a történtek után visszaszállították a pszichiátriára, ahol megtörtént az elmeszakértői vizsgálat. Az eredményről a szakemberek még nem tudtak beszámolni. Azonban, ha kiderül, hogy a történtekkor a férfi nem volt beszámítható állapotban, akkor kényszergyógykezelését rendelik el.

HIRDETÉS

A Debre
Továbbk

kép

a Hajdú-Bi

1. Adótanácsadó, sz
2. Földügyi számító
3. Mezőgazdasági b

Részletes tájé
informatik
szakoktatói,
növényvéd

DATE Továb
4032 De

Tel.: (5

OTP RÉSZL
üzleteinkben szár
Néhány példa kínálatunkbó
Számítógép: D
4 0
Fax: Sagem 14
3 5
Nyomtató: HP
2 9
Ha ajánlatunk felkelt
forduljon a De
A CENTRU

BOGDÁNDY Szultán Zoltán

8. 60-63. ill

Új Művészet 1992

tsgebäude, welches bereits die unglaub-
nen Pfund Sterling verschlang, nicht
hen kann in Franreich, England und
bst, nicht nur die Erhaltung und Res-
e Vollendung großer Kathedralen, Rat-
e zu unternehmen, und selbst Neubau-
eginnen. Während man heutzutage ein
erk gewöhnlich nur flüchtig betrach-
eine Wiederholung des bereits Ver-
Recht Vernalassung die Bauwerke des
nzeln zu studieren, weil uns hier
l Originelles entgegentritt, das, in-
tasie des Künstlers gibt, auch die

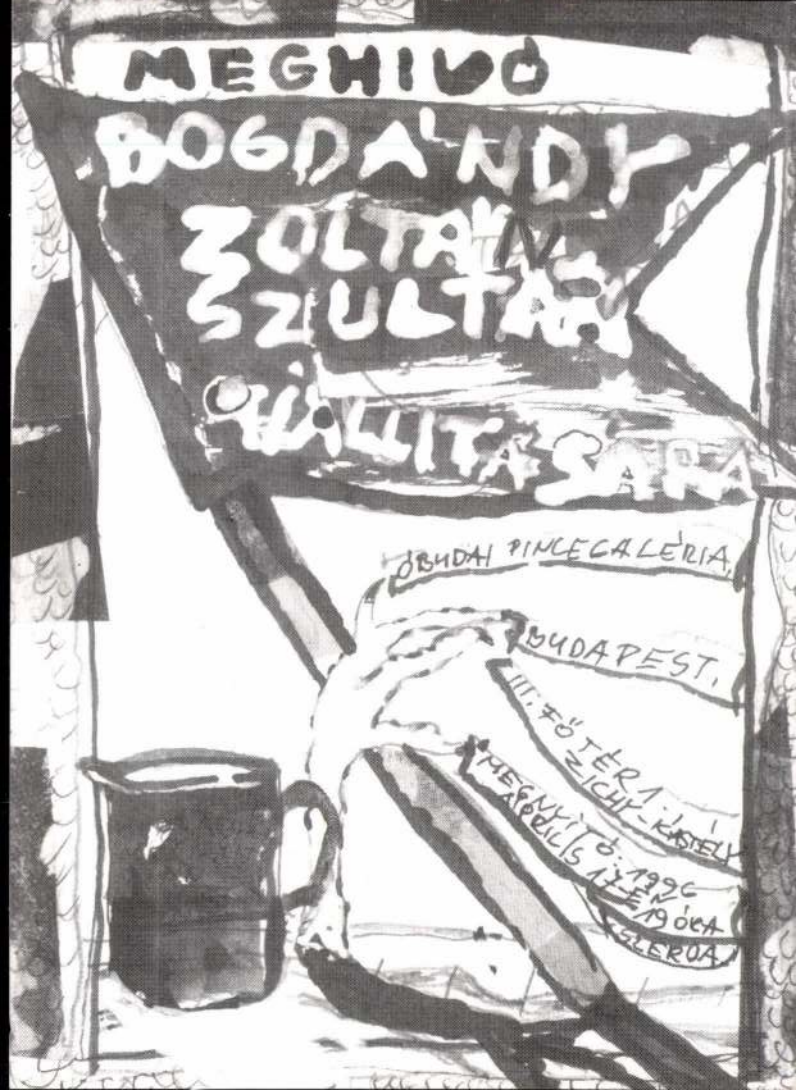
MEGHIVÓ
BOGDÁNDY
ZOLTÁN
SZULTÁN
ÓBUDAI PINCEGALÉRIA,
BUDAPEST,
III. FŐTÉR 1.
ZICHY-KASTÉLY
MEGNYITÓ: 1996
ÁPRILIS 17-ÉN 19 ÓRA
SLERDA

BOGDÁNDY Zoltán Szultán

A NEMZETI KULTURÁLIS ALAP TÁMOGATÁSÁVAL

MEGTEKINTHETŐ 1996. MÁJUS 12-IG NAPONTA 14-18,
SZOMBAT-VASÁRNAP 10-18 ÓRÁIG. HÉTFŐN ZÁRVA.

BOGDÁNDY Szultán Zoltán

91 9. 48

Új Művészet

Ligamasszázs

Őry Csaba, a Liga volt elnöke és Vajda Miklós, a Liga Tanács volt tagja

Őry Csabának, a Liga szakszervezet elnökének egy év után, idén januárban kellett távoznia posztjáról. A felhozott vádak legtöbbje Őry személyét érintette, de a háttérben a szakszervezet jövőjéről is folyik a vita: arról, hogy a szakmai (országos), vagy a területi szervezetekre helyezzék-e a hangsúlyt. A vita annyira elmérgesedett, hogy egyesek a Liga kettészakadásától tartottak. Két héttel ezelőtt, a rendkívüli közgyűlésen kezdődött meg az a békülési folyamat, amely a reménykedők szerint a tervezett áprilisi kongresszuson a Liga egységéhez vezet majd. A vita egyik kirobbantója Vajda Miklós – a januári küldöttgyűlésig a Liga Tanács tagja – volt.

Fotók: Déri Miklós

ŐRY BALRA

Vajda Miklós: Ez a viszály nem most tört ki. 1992-ben volt a kezdete. A Liga ügyvezetősége és elnöksége hetente ülésezett. Ezeknek az üléseknek 1992 áprilisától én is rendszeres résztvevője voltam. Amikor nyilvánvalóvá vált, hogy mikor lesznek a társadalombiztosítási választások, akkor tűzték ki a kongresszus időpontját. Ez volt az első időszak, amikor Őry Csaba először kifejtette, hogy elnök szeretne lenni. Ezzel nagyon sokan egyetértettek, mások nem.

Magyar Narancs: Miket hánytak a szemére?

VM: Pozitív tuladjonságaként említették, hogy nagyon jól szerepel a tömegkommunikációban. A negatív tulajdonságai közé sorolták, hogy szétszórt, nem tud szívósan végigvinni dolgokat. A januári kongresszusra már megosztottan mentek el a küldöttek: bár senki nem mondta ki, nyilvánvaló volt, hogy van egy Horn Gábort (*a másik Liga-elnökjelöltet – a szerk.*), illetve egy Őry Csabát támogató csoport. Az akkori vezetőség tagjai is kifejtették, hogy amennyiben Őry lesz az elnök, ők semmilyen tisztséget nem vállalnak. A küldöttgyűlés azzal indult, hogy Forgács Pált, aki a megnyitót tartotta, kifütyülték. Azok fütyültek, akik mindenáron Őry Csabát akarták a Liga elnökének. Mi van emögött? Az, hogy amíg a többiek szakszervezet-politikával voltak elfoglalva, addig Őry járta az országot és mindenhol azt ígérte, amit ott hallani akartak. Természetesen ennek az lett a következménye, hogy azt mondták, ez a mi emberünk, rá kell szavazni. Ezt meg is tették, mindenféle legális és illegális eszközt felhasználva.

MN: Milyen illegális eszközt használtak?

VM: Például olyan demoralizáló eszközt, mint Forgács Pál kifütyülése. Egyes szavazásoknál kivonultak, hogy ha lehet, szavazásképtelen legyen a testület.

Őri Csaba: Nem nagyon szeretnék foglalkozni azzal, hogy a tavalyi választásban mennyi volt a személyes ellentét. Tényleg voltak közöttünk személyes viták...

MN: ...miért nem szeretne ezzel foglalkozni?

ŐCS: Mert bár engem állandóan támadnak személyemben is, nem szoktam ezekre válaszolni, mivel mérhetetlen károkat okoz, ha nézeteket egy személy lejáratásán keresztül próbálnak kiiktatni. Azért egyvalamit: eddig kétszer választottak meg titkosan – legutóbb Verőcén, tavaly nyáron – úgyhogy nem gondolom, hogy nekem magyarázkodnom kéne. Ami Forgács Pált illeti: nem igaz, hogy kifütyülték volna, ugyanis az elején üdvözölték őt a küldöttek. Csak akkor fütyülték ki, amikor fél órával az elnökválasztás után megpróbálta megmagyarázni a kongresszusnak, hogy miért döntöttek rosszul.

MN: Vajda Miklós azt mondta, obstruáltak, s hogy Ön a vidéket járva megszervezte a saját táborát.

ŐCS: Az ilyen állításokat bizonyítani kell. Én általában sokat jártam a szervezetekhez, de azokban a vitákban, amelyeket a kongresszus előtt folytattunk, mind a két oldal képviselői részt vettek. Nem hiszem, hogy ezeknek túlzott jelentősége lett volna. Ezek kifogások.

VM: Őry Csaba elnök lett, s megpróbálta átvenni a dolgokat, de hamarosan látszódtak azok a nehézségek, amelyekre mások már céloztak. Például leálltak a különféle tárgyalási fázisok, a Liga fokozatosan visszaszorult minden olyan mérvadó testületből a szakszervezeti politikában, ahol azelőtt komoly eredményeket tudott elérni; így például a vagyonmegosztási tárgyalások során, vagy azzal, hogy normális kapcsolatot tudott kialakítani az AFL-CIO-val (*az USA legnagyobb szakszervezeti szövetsége – a szerk.*), amely szponzorálta a Ligát.

ŐCS: Nem hiszem, hogy elsősorban személyekhez köthetők a nehézségek. Az érdekegyeztető tanácsbeli tárgyalások azért szorultak háttérbe, mert a társadalombiztosítási választások szervezése volt a fontos. S amint ezek lezajlottak, két új jelenség módosította az érdekegyeztetés folyamatát, s alapozta meg annak máig tartó válságát. Az egyik, hogy létrejött egy új erőközpont, a társadalombiztosítási önkormányzat, ahol a munkáltatók, a kormány és a szakszervezetek alkukat köthettek egymással, kikerülve az érdekegyeztető tanácsot. Másrészt szétestek a munkáltatói szervezetek. Ez önmagában lecsökkentette annak a lehetőségét, hogy érdemi megállapodásokat lehessen kötni.

VM: A küldöttgyűlésen Őry Csaba javaslatára választották meg Béres Mártont gazdasági alelnöknek, aki annyit értett ehhez a munkához, mint hajdú a harangöntéshez. Amikor számon kértek rajta intézkedéseket vagy azok elmulasztását – esetleg különféle dokumentumokat –, akkor például egy alkalommal kijelentette, hogy a szükséges papírokat ellopták az autójából. Ezt mindenki úgy értékeli, ahogy akarja.

ŐCS: Béres Mártont ismertem, becsületes embernek tartottam. Tisztában voltam vele, hogy nem ez az igazi területe, s az volt az elképzelésem, hogy kell mellé találni egy profi szakembert; de úgy gondoltam, a politikai felelősséget olyan ember kezébe kell tenni, akiben meg tudtam bízni. Ez a kérdés el volt túlozva: mivel Béres Mártonnak nem ez volt a szakterülete, és viszonylag rosszul érvelt benne, az a társaság, amely nem volt hajlandó tudomásul venni a januári kongresszus döntését, s valamilyen revansra készült, őt találta a leggyengébb pontnak, akit ki lehetett kezdeni. Nem köve-

TARTALOM

POLITIKA

interjú

4–5. Ligamasszázs
(Őry Csaba és Vajda Miklós)

egy hét

6–7. Képes hírösszefoglaló
8. Kulturális hírek

magyar glóbusz

9. Duna: Kisvíz
10–11. A szegedi cukrászgyilkosság:
Palermo a Tiszán

riport

12–13. „Védelmi pénz": Féli az életét

a kampány lapja

14. Nagygyűlés: A Nagy Fehér Remény
(Az SZDSZ programalkotó küldöttgyűlése)
15. Előjáték: Abszolút érték

narancsliget

16. Montázs a havilappá vált Liget februári számából

világfalu

17. Japán: A kormány a helyén maradt
Belgium:
Hol vannak a „Tiszta Kezek"?
18. Németország: Bálványdöntögető
Zágráb: Bosznia árnyékában
19. J. Géza Nándorfehérvárott:
Vízállásjelentés
22. Az oroszok, a NATO és sokan mások:
Ki jön az én váramba?

ÉLET+MÓD

23. Korunk hőse: A BKV-ellenőr
24. Fekete Yuk
25. Villamost: 24
III&ő: Megszólítás, leszólítás
Big Mambó

snobleşşe oblige

26–27. Heti sznobkalauz

saláta

28. Glosszák

KULTÚRA

tévé

29. A dokumentátor (Láng Tamás,
a Civil Kurázsi-díj birtokosa)

interjú

30–31. Zuhanórepülés?! (Kézdi-Kovács Zsolt)

melodig

32. Csak semmi szellem, itt politizálnak
(Kurzuszene a Magyar Rádióban)

rockfront

33. A nagy gitárkönyv
Narancsfül: 10,000 Maniacs:
Unplugged
Csillagok között

képzőművészet

34. Csend van (Bernát András kiállítása)

apró hirdetés

36–38. Boldog, boldogtalan

komix

39. Camera obscura

NARANCSGALÉRIA

BOGDÁNDY ZOLTÁN SZULTÁN

Nem törődik divatos vonulatokkal, nem nyomul, hogy különböző csoportok, irányzatok oszlopos tagjaként tartsák számon. Számára az a legfontosabb, hogy a lehető legőszintébb módon fejezze ki önmagát. Ez a meg nem alkudó magatartás nem volt mindig konfliktustól mentes. Forróvérű, expresszív kifejezésmódja állandóan a lehetőségek korlátait feszegeti. Ki ne emlékezne a legendás Stúdió-kiállításra, amelyen a Kőjál, fertőzésveszélyre hivatkozva, betiltatta és leszedette műveit? Anyaghasználatában nem igazán az örökkévalóságnak vagy a műkereskedelemnek alkot. Inkább olyan markáns személyiség, aki ott hagyja keze nyomát a kortárs művészeti életen.

Tooth Gábor Andor

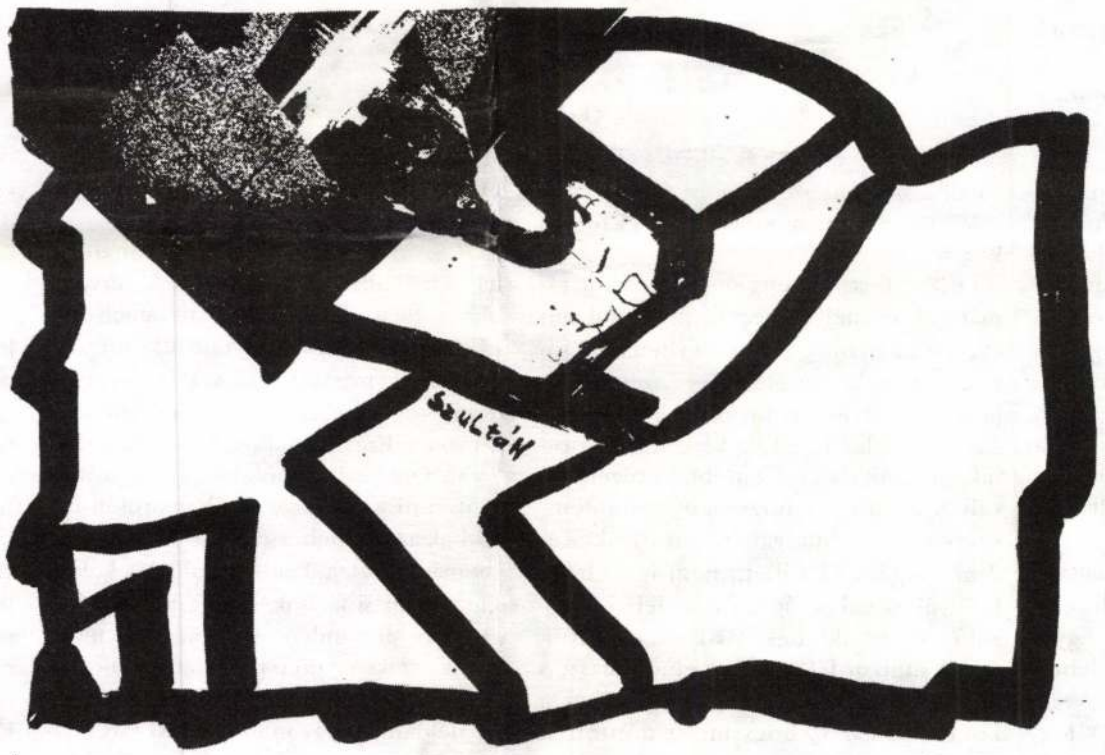

B. Z. SZ. A napos *című kiállítása 1994. január 30-tól látható a Mű-Terem Kiállítóban. (Budapest, Dohány u. 16–18.)*

A SZERK.

Számoljuk a testeket. Az összevert, megrugdosott, gumibottal vagy baseballütővel félig agyonvert, az arcbasprézett, megkínzott és megalázott testeket. Számoljuk a holttesteket. Az „alárendelt megsértése és szolgálati visszaélés" áldozatául esett újoncokat, a John Wayne-t (vagy Rózsa Sándort?) játszó húszéves biztonsági őrt, az életét az önkormányzat által alkalmazott „őrző-védő kaefté" dolgozóinak csizmája alatt végző hajléktalant, a vérző, sóval dörzsölt arcú, csípőfogóval kezelt kutyatolvajgyanúsítottakat, az őrszobán megfulladt főiskolást, a Balatonparti szórakozóhelyen széklábbal agyonvert rendőrtisztet, a hangtompítós pisztollyal kivégzett kétgyerekes családot.

Gyászolni kellene, de csak számolunk. Ez van, ebben élünk. Félni akkor is rettenetes, ha az ember nem tudja, hogy ha fél, nem lehet demokrata. És most már tényleg félni fognak sokan, nagyon sokan. Ha bármi megtörténhet, nem lehet nem félni. Ha bárhol, bármikor előtörhet a legiszonyúbb agresszió, ha senki nincs biztonságban, ha nincsen garancia. Ha nem véd meg senki.

Amikor néhányan (skinheadek-e vagy sem, teljesen mindegy) megvárják majd az Anna Frank Gimnázium tanulóit a kapu előtt, „Rohadt ávósok!" kiáltással rájuk vetik magukat, és ütni kezdik őket, a Szabadság (Szabadság!) téri uszítóknak tudniuk kell majd, hogy ez az ő bűnük is. (Ó nem, hát ne történjen meg. Megtörténhet bármikor.) Tudniuk kell, hogy gyűlöletet szítani halálos vétek. Ahogyan halálos vétek a Rákosi-korszak mártírjainak emlékét az erőszak sarával bemocskolni is. Igen, ez legalább két ok, hogy pokolra jussanak. Keresztények ők? Ha igen, ezt a fenyegetést kénytelenek lesznek komolyan venni.

Illetve dehogy. Nem lesz itt semmi baj. A szombathelyi önkormányzat kereszténydemokrata frakciója nyilvánosan elnézést kért a város polgáraitól, mivel egy helyi bálon a város több vezetője (védekezésük szerint kényszer hatására) végignézett egy leszbikus elemekkel gazdagított táncműsort. A frakció a bocsánatkéréssel fejezte ki tiltakozását amiatt, hogy ilyen műsorok mérgezik a közerkölcsöt. Hát persze. A buzik tehetnek az egészről. A többieknek minden meg lesz bocsátva.

BOGDÁNDY SZULTÁN ZOLTÁN 1136 Budapest, Hegedűs Gy. u. 21.

Születtem 1953. december 13-án a Somogy megyei Telekiben. Tagja vagyok a MK Művészeti Alapjának és a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának.

I was born on 3 December, 1953 in Teleki, county of Somogy. I'm a member of the National foundation of Fine Arts and the Studio of Young Artists.

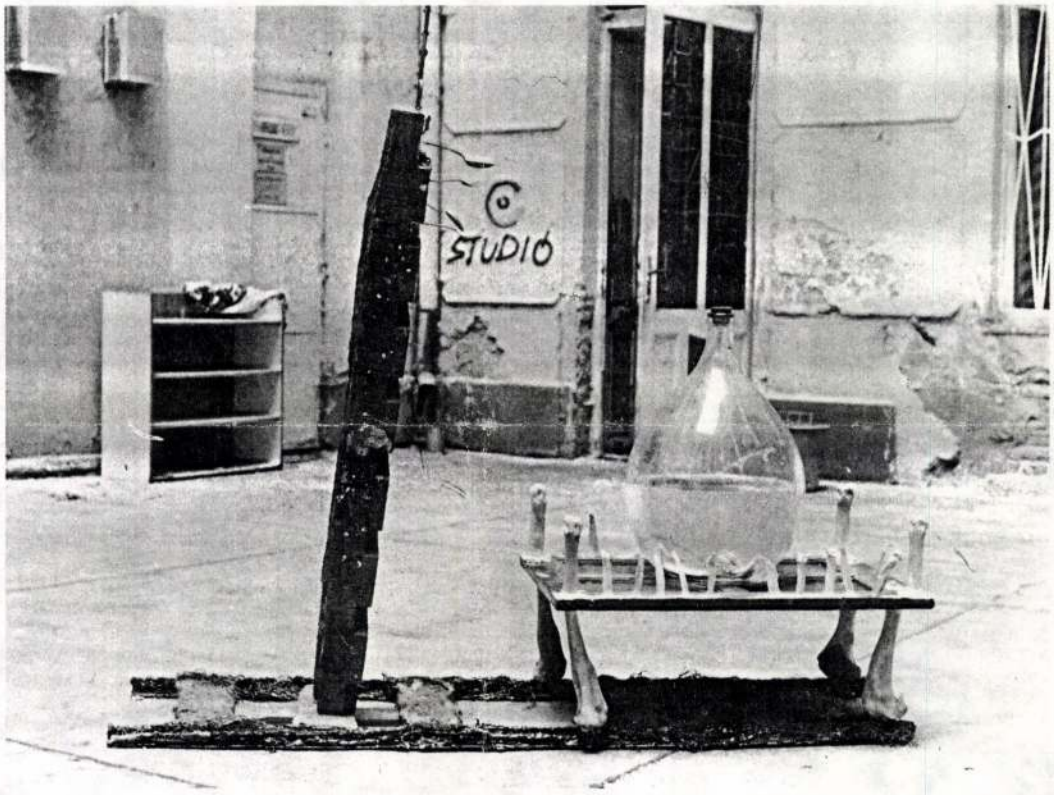

Egyéni kiállítások/Individual Exhibitions:

1985. Művelődési Központ, Budapest
1986. Ifjúsági Ház, Székesfehérvár
1987. Fiatal Művészek Klubja, Budapest
1988. Stúdió Galéria, Budapest

Csoportos kiállítások/Group Exhibitions:

1987. „Studio", Centrum SZTUKI, Varsó
„Stúdió '87", Ernst Múzeum, Budapest
„Akt", Vajda Lajos Stúdió, Szentendre
1988. „Szaft", Ernst Múzeum, Budapest
„A dadaizmus a kortárs magyar képzőművészetben", Művészettörténeti Tanszék, Budapest
II. Országos Faszobrászati Triennálé, Nagyatád
„Új művészeti hadifegyverek", Tóth Árpád Sétány, Budapest
„Gravitáció", Szentendre
1989. Galler Enkehuset, Stockholm – Malmö
1990. „Krach", Műcsarnok, Győr
„Vályú", Görög templom, Vác
„Ecce Homo", Vajda Lajos Stúdió, Szentendre
Szabad Művészetek Háza, Székesfehérvár
Galerie Cult, Bécs
Víztorony, Budapest
Szabad Művészetek Háza, Székesfehérvár
Galerie Elf, Köln
Bildhauer Symposion, Villach Kirche Platz, Ausztria

BOGDÁNDY Szultán Zoltán

Bogdándy Szultán Zoltán

lásd Koncz Andrásnál

(Graz és Döbling. A Stúdió az Ernst Múzeumban. P. Szücs J.)

Népszabadság, 1988. dec. 17.

Bogdándy Zoltán, grafikái

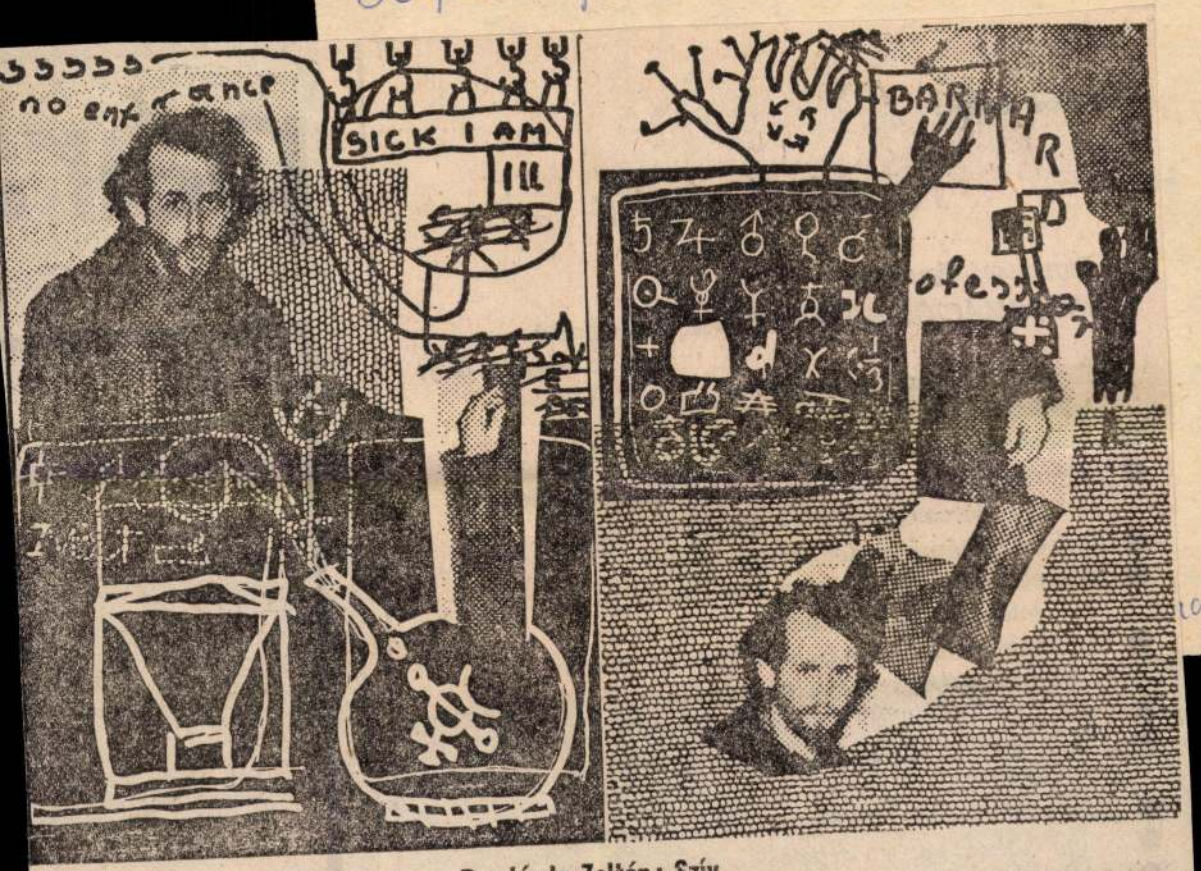

Bogdándy Zoltán: Szív

10.

XXVII/21

a székesszőfővárosi Patyomkin-kulisszák mögé.

- Svéd lányok erkölcsének lázmérője (Celsiusban).
- A nyereg alatt puhított hús szavatoltan eredeti receptje.
- Kétnyelvű társadalompolitikai turkálódzó.
- Nagyemberek gatyabősége és rigolyái.
- Az egymás felé fordított görbe tükrök

pára

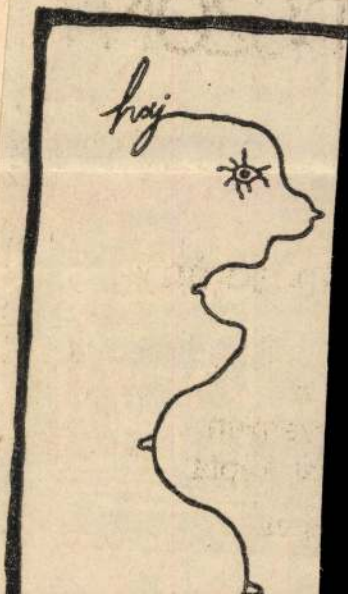

Bogdándy Zoltán, grafikus

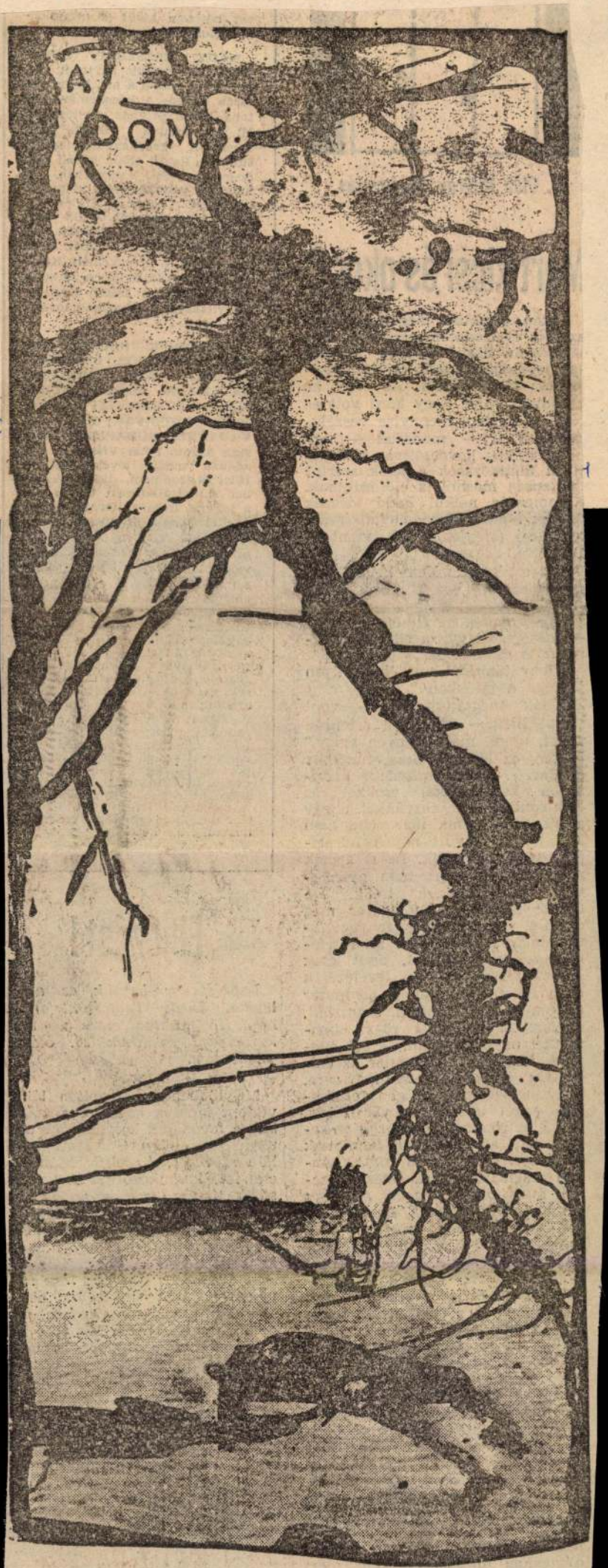

Bogdándy Zoltán: A domb

Bogda
Élet

1

XXIX/1

Robert Maxxe *Arcade* című regényéből. (Megjelent Londonban, 1984-ben.)

Íme a részlet: „Nem kellett volna kiabálnom veled mások előtt" — szólt Carrie, Nick édesanyja.

„Oké, mama, az én hibám volt" — mosolygott vissza Nick. „Elvégre ez is csak játék."

„Hogy tanultad meg, hogy ilyen jó légy a játékban?"

„Csak megtanultam" — vont vállat Nick. — „Meg kell érteni a gépet, utána már könnyen megy."

Igen, ez lehet a titka, tűnődött el Carrie. Nick nemzedéke ösztönösen kommunikál ezekkel az elektronikus szerkentyűkkel, ahogy a mi generációnk már soha nem lesz képes. Együtt nőnek fel, lépést tartanak velük. Le is győzik a masinákat, ezért nem gyanakvóak, nem félnek tőlük. De Carrie számára a computer még mindig valami ködös fenyegetésnek látszott. Az állítja ki a tetemes telefonszámlákat, amit csak hosszú tárgyalások és levelezések árán lehet lealkudni. A computer ellopja a személyiséget, számként, statisztikai adatként rögzít bennünket memóriájában, és azt ellenünk fordítja. A computer az emberiség ellensége, elszánva arra, hogy bebizonyítsa a gép felsőbbrendűségét a hús és vér fölött. Egy elektronikus agy korlátlan kapacitását, amelyet nem bénítanak érzelmek. Carrie nem tudta, honnan származik ez az érzés, — talán ő is olvasta az ÉS Automát című cikkét? —, csak érezte, hogy világszemléletének részévé vált. Egyszer szóba hozta mindezt Lonnak, a barátjának.

„Hát, Carrie, ilyenek a gyerekek. Teljesen belevetik magukat valamilyen új őrületbe, és félrelöknek mindenkit, aki nem. tud velük lépést tartani. Egoisták is tudnak lenni, képesek kitalálni egy egész univerzumot, mintha kizárólag nekik készült volna. A pokolba is, nézzünk szembe vele: az ő vízióik alakították a való világot, amiben élünk, és az már legalább annyira az övék, mint a miénk. Rockzene, farmernadrág, pop-art, sci-fi, mind tőlük ered, és a nyelv is, ami vele jár. Képzeletük messze előttünk jár. Álmodnak, alakítják a világot, közben elhagynak minket a földön, mert repülnek. És azt akarod, hogy azt gondoljam róluk; mindez egészségtelen?"

Marx György

nak tartja, ha az olvasó levelében közli véleményét a lappal. Ebből az előfeltevésből kiindulva azután elvetik a port a szerzőn. Véleményünk szerint a tévéjegyzet határozottan különbséget tett az olvasói levelek (melyek feltétlenül szükségesek egy lap számára, hisz az ÉS második oldalán is e célra szánjuk), illetve a „hivatásos hozzászólók" között. Az előbbit helyeslendő dolognak tartotta, az utóbbit, a kényszeres frázispufogtatást — tolakodásnak. Vitatkozni tehát legfeljebb azon lehet, kritikusunk helyesen sorolta-e a szóban forgó tévériport hősét az egyik vagy másik csoportba. Azon semmiképp, hogy elítéli-e a sajtóleveleket, mert hiszen nem ítélt el. Az előbbin meg aligha érdemes hosszú vitát kezdeni.

Elnézést!

Lapzártakor kaptuk az alábbi levelet Deák Tamástól, akinek Egy író hazatér című novellája karácsonyi számunk 20. oldalán jelent meg.

★

Megdöbbenten, sebzetten láttam viszont lapotok karácsonyi számában a levonatok korrektúrája után tördeléskor hülyévé kuszált novellám szövegét. Az első hasábon, a cím fölé kívánkozó két sort a második hasábra tolták, annak kezdetéül; a második hasábon a cím alatt lévő két sor az első hasáb legaljára való. Ezen egy hibajavítás is aligha segíthet.

A horatiusi kilenc esztendőt ugyan magam sem tartom be, de legalább kilencszer szoktam javítani a mondataimat. Mit ér e mániás műgond s mit ér maga az írói munka, hova lesz az értelme, ha a szöveg ebben az állapotban mintegy szélütötten lebegve kerül az olvasó asztalára? Miként magyarázzam el mindazoknak, akik bizalomal fognak írásom olvasásába, hogy nem én vétkeztem tördelmük ellen?

Aller Anfang ist schwer, dieser Anfang ist aber blöd. Nem érdemlem én ezt, a véletlentől sem.

★

A nyomdahibákért, amely minden bizonnyal a lap utómunkálataikor kerültek a szövegbe, mind az írótól, mind az olvasóktól elnézést kérünk.

Bogdándy Zoltán

Magyar Ne

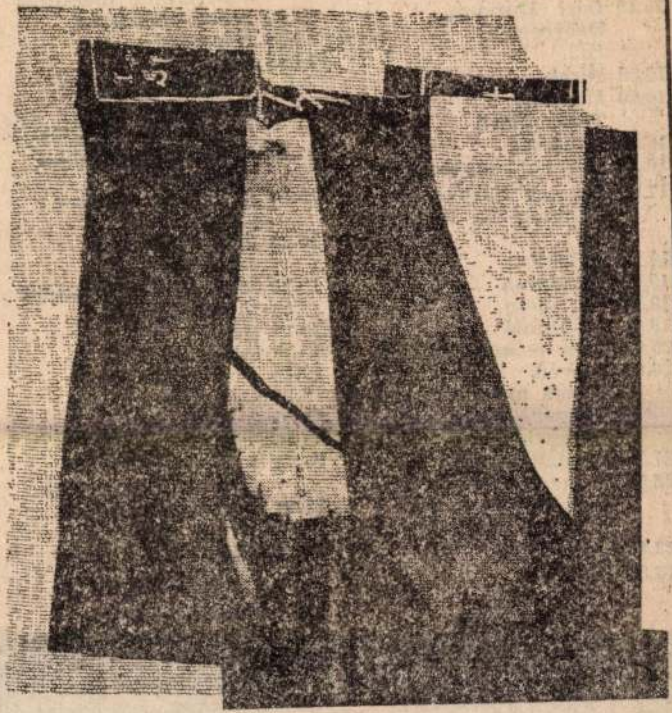

Bogdándy Zoltán: Tornyok

16.33 **Műsorismertetés**
16.35 **Képújság**
16.40 **Atlétikai Európa Kupa**
18.55 **Úszó Európa-bajnoság**
19.25 **Barangolás a természetben**
Vízparti madarak
Bolgár képzőművészeti

15.55 **Atlétikai Európa Kupa**
19.00 **Egy nyári délután Melis Györgynél**
19.55 **Képújság**
20.00 **Planquette:**
A corneville-i harangok
Operett (ism.)
21.55 **Telesport**
Kötöttfogású birkózó VB

KOLOZSVÁRI PAPP LÁSZLÓ:

A csillag gyomrában

Kínálkozó címek közül képhez társulót választottunk: óriási vaskapu tetejében lakkfényességű, belülről sugárzó vörös csillagot látunk; aztán a jelkép függőleges vonal mentén kettéválik, s a kitárulkozó csillag és kapu résén át belépünk a pokolba. Épp hullát rakodnak. Komótosan, ahogyan mérsékelten élénk munkához szokott, éjszakai dolgozók teszik: a kivégzés már megvolt ma, aligha lesz még, majd holnap... Az egyik láda megtelt, a másikba épphogy belefér az utolsó; a test még hajlékony, mondhatni friss; a fedél valahogy lemarad róla... nem mindegy?

A nagyon erős emberek módjára ragad mellen *Makk Károly* filmje, a *Magyar rekviem*, s tart iszonyú szorításában egyetlen másodperc kihagyás nélkül, egészen a fekete-fehér víztükörből, az elsimított viharból kirobbanó, föltámadó, az életet harmincesztendei örökkévalóság és feledés után szellemalakban birtokukba vevő hősök megmutatásáig. S mivel a filmkrónikának illik tudósítani néha a befogadásról is: csak ültem, dermedten, mázsás tagokkal a nézőtéren, a függöny már legördült, hogy kisvártatva észleljem: senki sem bír mozdulni körülöttem, csak a jegyszedőnők rántják félre az ajtófüggönyöket, lány fiúja mellére borulva, nem is titkolva sír, öregemberarcok (az enyém se épp fiatal már) merednek a megürült, fehér vászonra, hogy tán jönne valami magyarázat vagy vigasz, esetleg feloldás, bocsánatkérés... Ehelyett csak a kérdés lüktet: de miért, miért volt ez az egész...? (Puskin mozi, 1990. október 26. délután 4-től 6-ig; kint taxissztrájk, hidak, utak lezárva, áll az ország.)

Makk Károly filmje (a rendező novellájából *Kornis Mihály* írta a forgatókönyvet, fényképezte *Bíró Miklós*) 1957-ben játszódik. Még tartanak a leszámolások, börtönudvarokon elemi kellék az akasztófa, egyről hárman is lógnak élénkebb napokon. Egy cellában — siralomházban raboskodik a korszak néhány markáns reprezentánsa — a film számtalan érdeme közül emeljük ki: észre sem vevődik, hogy megszerkesztett társaságról van szó. A kölyök van ott például, aki épp filmünk kezdetén ünnepli tizennyolcadik születésnapját, úgyhogy kivégezhető végre! A Bibó István személyéből ihletődő Tanár úr, aki a halál monotóniájának és az élni akarás sikolyainak szüneteiben mondja el politikai végrendeletét. Ebből egy intő pontot: ne emigrálj, haza csak egy van... És velük van a cigány és a zsidó, ott van a Néma (külön bekezdést érdemel), mutatva azt végre valahára, nem csupán politikai deklarációban, hanem érvényes művészi erővel: 1956 mindenkié, egyetlen szellemet és testet alkotunk benne, mint eseményben, mint utókorban. És jelen van a Forradalmár (mind azok), a fegyveres, a vagány, a tankon ülő, a sorozat-megeresztő, a szerelmes, aki néhány rövid pillanatra, érintésre és kétesztendei siralomházi emlékezésre ítéltetett, ennyiben teljesítheti ki szerelmét.

És hát ott vannak a hóhérok. Nem kegyetlenkedéseik miatt nehéz szólni róluk. Alkotók felismerték azt a kézenfekvőnek látszó, mégis oly gyakran elmosott jelenséget, miszerint a hóhérság koronként változik. A szó szoros értelmében szinte észbontó az a primer kegyetlenség, állatiság, amivel az őrmester vezette különítmény végzi a dolgát. Úristen, nyilallik meg a bomló ész bennünk, hát miféle emberi mélységeket szabadított fel a huszadik század némely ideológiája! És a film ennek tárgyilagos szemlélőjévé tesz minket — s mivel ez ép érzékű és eszű embereknél képtelenség, olyan feszültséget teremt a mégis-csak-szemlélőben, melyet csak az értelem oldhat fel. És ez nem elég, alkotók ezzel nem érik, nem is érhetik be. A feszültségforrás ellenirányból is buzog. Áldozatok is koronként változnak. Annyi romantikus, legalábbis hamis-emelkedett, sorsát méltósággal viselő halálraszántat láttunk, olvastunk, hogy szinte már megfeledkeztünk róla: nem egészen ilyenek vagyunk, ha akasztani visznek. A Tanár úr, ő talán ilyen volna, de mi, egész emberiség, sikoltunk, vonaglunk, őrjöngve tiltakozunk a bitó ellen, az ellen, hogy életünk véget érjen. És „akasztófa alatti szabadságunkban" megteszünk bármit, hogy fingszagú zárkánkba visszajussunk: tenyérből jósolunk, igaznak hangzó vallomást hazudunk; de még ha némasági fogadalmat tettünk, akkor sem tudunk az ös-falás ösztönének ellenállni, kenyeret, kolbászt látván. Mindent megtehetünk, hiszen — nem csupán kimondva, de ábrázolva is — szabadok vagyunk.

A film sokat mondva el 56-os forradalmunk történetéből és utóéletéből, nem foglalkozik azokkal az 1957-es háttéreseményekkel, melyeknek rejtett fókuszában, a három börtönudvari akasztófa oly buzgó kellék. Mégis mintha elmondana mindent, mégis, mint magyar ember, ennek nem érzem hiányát; hiszem, hogy ez a film olyan őserővel emeli örökérvényre forradalmunk eltiprását, hogy az minden külön háttérmagyarázat nélkül is több mint evidens. Hiszen alkotók felvetik a kérdések legirracionálisabbikát: vajon hogy van az, hogy épp a magát leghumánusabbnak deklaráló rendszer termi a világtörténelem legvadabb emberirtó gyakorlatát?

Van a filmnek egy másik — még sok — ábrázolási síkja. A vágyálmok, s azok nyilván szándékos anakronizmusa. A tömlöcben, akasztásuk előtt ábrándozók vágyképei a meg sem élt élet elemeit tartalmazzák. A győzelmes amerikai-filmes fölnyerítés, az autós vonulás valamiféle eldorádó országútjain... A film tán élhetett volna még merészebben a mese és álom képeivel... Az operett-forgalmirendőr Némával... Igaz is, a Néma! Makk Károly filmje beemeli az áldozatok közé — egyszersmind ki is rekeszti e kiválasztott körből — a hóhért! Ott ül a cellában, mindent lát és megszenved az a férfi, aki a többieket oda juttatta és ott tartja. Nem akar visszatérni a még gyakorló hóhérok közé, életével vezekel. (Legalábbis a művészet ítélőszéke előtt, mert különben...) S még tán annyit: *Eperjes Károly* kivételes egyénisége a magyar filmnek, alighanem az elhasználhatatlan fajtából. Mégis dicséretes rendezői érzékenységre vall: épp vele, a sokszövegű szerepek alakítójával játszatni el a Némát. Ki tudja, Eperjes nélkül enynyire világossá válik-e a rendezői szándék? Biztosan; de vele lett föllülmúlhatatlanul markáns.

Kijöttem a moziból, elindultam az Erzsébet híd felé, torlasz-nézni. A film azonban jött velem — bennem. Olyan volt, mint irdatlan földdombormű, melyet földindulás szakított szét nagy darabokra, történelmi homokvihar lepett be könyörtelenül — s most ott áll, darabjai, töredékei összerakva, a részek közt még ösvények vezetnek, de immár együtt van a képegész. Roppant ábra, szörnyű üzenet, fölemelő élmény — kissé eltávolodva láthatjuk át méreteit, igazát, talán arról a hídról, ahonnan egyik hősünk veti magát a mélybe.

Kritikai észrevételek...? Biztos akadnának, ha keresnék. Nem keresek.

SZEGŐ GYÖRGY:

Házimozi

Rikky és Pete

Nem panaszkodhatunk arra, hogy unalmas országban élünk. Nem így az ausztrálok. Jól össze kell szednie magát annak, aki szórakoztató filmet akar ottani önmagukról csinálni. *Nadia Tass* rendezőnő receptje a következő: végy egy mesésen gazdag családot, luxusvillával, végy bele egy *Freud* ödipuszkomplexusával sújtott apa-fiú kapcsolatot. Legyen a fiú technikai zseni, és legyen a helyi rendőrségnél egy *gonosz*, akinek gyermeki sérelmeit a szegény fiú továbbadhatja. Mert a gügye rendőr elgázolta a mamát. Végy egy sikeres nővért, aki pótolni képes a mamát és kárpótolni is, majdnem mindenért a testvérét. Indítsd el őket az ausztrál pusztában. Az *úton* történjen meg minden, ami a *nagy utazásokon* szokott, tragikus és vidám sztori, üldözés és geg.

Az isten háta mögött azután a pionírélet próbatételeinek is vesd alá a párost. Kerüld el, hogy az incesztus botránya bekövetkezzen, ezért küldj egy egzotikus szépséget. Így megmentheted őket ettől a főbűntől. Küldj countryzenét és jó bányászszerencsét, vicces-hasznos és mihaszna mérnöki vasszögnyetegeket. Gyúrd át *happy enddé* az egészet és öntsd le szabados tréfák szószával.

Mindezt *Stephen Kearney* és *Nina Landis* szimpatikus színészpárosa tálalja. Egyetlen nagy baj van csupán, s ez a film relatív hossza. Ettől ugyanis szinte elviselhetetlen. Legalábbis itt, a mi eseménydús országunkban. Rendben való az a szándék, hogy a fiatalok lázadásához érzékelnünk kell, hogy az unalom társadalmában lassabban peregnek a homokszemek. Ezzel ellentétben lenne jó rohanni látni az időt később. Úgy látszik azonban, hogy *Ausztrália* másik bolygón van. A más méretek más időtartamokat definiálnak. Vagy ez csak a gyorsuló magyarországi fejlemények okozta érzékcsalódás? Ausztráliában is joguk van rólunk azt gondolni: „provinciális vidék". E film láttán mi sem tehetünk máshogyan. Tulajdonképpen, amin a leginkább mosolyogni lehet ebben a moziban, az maga a különös modern-biedermeier-vadnyugati, vidéki illatú pásztoróra hangulata. (Intervideó)

Bemutatjuk Bogdándy Szultán Zoltán grafikáit

Kissé keményedett a világ mostanában. A vágóhíd egyik napról a másikra felemelte a Főzött Darált Baromfinyesedék árát (csupa nagy kezdőbetűvel, mintha *A romlás virágai* költője írná). Kutya, macska jobb helyeken nem él ilyesmivel, a Lajtán innen azonban keresett dolog az efféle étek. (Hány kisnyugdíjas engedheti meg magának, hogy *Whiskars*, *Brekkies* vagy *Cesar* kutyaeledelt fogyasszon?).

Bogdándy Szultán Zoltán művész. Ő (egyelőre) nem eszi a kutyatápot, hanem dolgozik vele. Addig rohasztja a kutyaeledellel dúsított állati nyesedéket, míg az festékes nedvet nem ereszt, erről az infernális masszáról húzza le a nyomatait. A fehér papír és a massza közé „maszkot" helyez, melynek alkímiai jeleket formázó kivágatain keresztül érintkezik a két felület. Alkímia ez a javából, a lét alacsonyabb (mélyebb) régióinak alkímiája, mely a bölcsek kövének megtalálása helyett nyugtalanító és gyötrelmes érzések megjelenítésére törekszik. Kellemetlen művészet, akárcsak Bogdándy Szultán orgasztikus lírája és environmentjei. Műtermében egyre több ilyen „kellemetlen" mű sorakozik — hegyes szőlőkarók és üvegben úszkáló állati nyelvek között pihen múzsája — nem éppen a C-vitaminozott műcsont és a légkondícionált múzeumok világa ez.

Érdeklődése újabban polgári témák felé fordult: hagyományos enteriőr-jeleneteket állít össze falra akasztható faládákban. A *Gombolyaggal játszó cicák* műve például csontokból, rozsdás drótból és egy mumifikálódott macskatetemből áll. A laposra szikkadt macska maga is *nyomat:* egy autó préselhette ki belőle az életet. Mellső lábát előrenyújtja halálában, kidülledt szemeiben megcsillannak a megbocsájtás kristályai.

Boros Géza

ART MOZI

EURÓPA

(volt Honvéd)

Dumbo (mb., szín., am., rajzfilm) 17—18-án du. 2.

A szakasz (szín., am.)** 15—16-án és 19—21-ig 2.

Cry-Baby (szín., am.)* 4.

Madárka (szín., am.)** 6.

Előre a múltba (mb., szín., am.)* 8.

Erotikus fantáziák (szín., olasz)*** 16—17-én éjjel 10.

KAMARATEREM

Holt Költők Társasága (mb., szín., am.)* f2, h4.

Cinema Paradiso (szín., ol.—fr.) n7.

Betty Blue (szín., fr.)*** n9.

Madárka (szín., am.)** 16—17-én éjjel n11.

HUNNIA

(volt Zrínyi)

Visszaszámlálás (magyar) 12.

Hintón járó szerelem (magyar) 2.

Metró (szín., fr.) 15—17-ig 4.

Magyar irodalom remekei: Kőszívű ember fiai I—II. (magyar) 18-án 4.

Vattatyúk + Da Capo (magyar) 15—17-ig és 19—21-ig 6.

Volt egyszer egy Amerika I—II. (amerikai)* 15-én 8.

Brazil (szín., angol)* 16-án 8.

Élni és meghalni Los Angelesben (amerikai)* 16-án este 10.

Rain Man (mb., szín., am.)* 17-én 8.

Pénzmánia (mb., szín., am.)* 17-én este 10.

Roxanne (mb., szín., am.)* 18—21-ig este 8, 10.

A nagy kékség (szín., fr.—am.)* 19—21-ig 4.

KINIZSI

Védtelenek (AIDS) r.: Zolnay P.) 17-én 4; 21-én 5.

Csoda Manilában (r.: Czencz J.) 17-én 6.

Andrej Rubljov I—II. (r.: Tarkovszkij) 15—16-án 4.

Tükör (r.: Tarkovszkij) 15-én 8.

Defekt (r.: Bacsó P.) 19-én 4.

A cigánytábor az égbe megy — 20—21-én 3.

Az ifjú Werther szenvedései és így és ekképp tovább (r.: Xantus J.) 17-én 8; 19-én 6; 20-án 5.

BBS avantgarde sorozat: Segesvár (r.: Lányi A.) 16-án 8.

Blue-Box Filmklub: Dühöngő ifjúság 20-án este 11.

TIT-sorozat: 20-án 7; 21-én 7.

Narancs-klub: 18-án 4, 6.

A kétéltű ember (szovjet) 17—18-án de. 10.

Minden szombaton ingyen matiné, kakóval!!

MÁTRA-ÖRÖKMOZGÓ

A folyó és a halott (mexikói) 15-én 6.

Téboly (USA) 15-én 8.

Dr. Mabuse végrendelete (német) 16-án 6; 21-én 8.

A magyar kísérleti film története I/3. 16-án 8.

Nazarin (mexikói) 17-én 6.

Az eltüsszentett birodalom (magyar) 17-én 8.

A hóhér halála (USA) 18-án 6. El Paóban nő a láz (mexikói) 18-án 8.

Az elveszett lány (mexikói) 19-én 6.

A nagy zabálás (fr.) 19-én és 20-án 8.

Hajnalodik (mexikói) 20-án 6.

MŰCSARNOK ART KINO

Gaál István mozi- és televíziófilmjei:

Bartók: az éjszaka zenéje, Keresztelő — 18-án f7.

Naponta két vonat 19-én 6.

Etűd, Pályamunkások, Sodrásban 19-én 8.

Haláltánc 20-án 6.

Zöldár 20-án 8.

Vámhatár 21-én 6.

Tiszta őszi vázlatok, Magasiskola — 21-én 8.

MŰVÉSZ

Kairó bíbor rózsája (mb., szín., am.) 15—16-ig 10, 1, IM

Casanova I—II. (szín., olasz)*** 17—18-ig f10, f1, IM

Hannah és nővérei (mb., szín. am.)* 19—21-ig 10, 1, IM

A szakács, a tolvaj, a feleség és a szeretője (szín., angol)*** f4, h6, 8.

Rózsaszín flamingók (mb., szín., am.)*** 16—17-én éjjel n11, IM

Huszárik terem:

Brazil (szín., angol)* 10, 1.

Meteo (szín., magyar)* 4, (39. hétre prolongálva!) A film zenéje hanglemezen ismét kapható a moziban is!! IM

Szédülés (szín., magyar)* 15—19-ig és 21-én 6.

És ülünk a fa tetején (mb., szín., csehszl.)* 15, 17—21-ig este 8. IM

Poliészter (mb., szín., am.)** 16—17-én éjjel n11, IM

Francia Filmklub: Két férfi a városban — 16-án 3, Zsarutörténet — 20-án.

Bdy terem:

Rock térítő (magyar) h6, h8.

TABÁN

(volt Diadal)

Brazil (szín., angol)* 15-én 4, f7, IM

Hódító Pelle I—II. (szín., dán)* 16-án 4, f7, IM

Krisztus utolsó megkísértése I—II. (szín., am.)* 17-én f4, f7, IM

Erik, a Viking (szín., angol)* 18-án 4, h6, f8.

Szindbád (szín., magyar)* 19-én f4, f6, f8, IM

Imagine: John Lennon (mb., szín., am.)* 20-án f4, f6, f8.

Aranyláz (am.) 21-én f5, 6, f8.

A Keresztapa I—II/1. (mb., szín., am.)** 17—18-án f1.

Dumbo (mb., szín., am., rajzfilm) 17—18-án 11.

TINÓDI

Száguldó falka (mb., szín., kanadai) 4.

Mesék a járdán (amerikai) 8, 15—18-ig 6 is.

Angol nyelvklub: Kék bársony (szín., am.)** 19—21-ig 6.

A kalapácsfejű (szín., olasz)* 16—17-én este 10.

TOLDI

BÜNTETÉS A MULATÓBAN (szín., csehszlovák)* 4, 6, 16—17-én este 10 is.

Pacsirták cérnaszálon (mb., szín., csehszlovák)* 8, IM

VÖRÖSMARTY

Roxanne (mb., szín., am.)* 15—18-ig: 4, 6, 8; 19—21-ig 4, 6.

Berlin fölött az ég (szín., NSZK) 19—21-ig 8

IFJ. EINSTEIN (szín., ausztrál) 15-én, 18—21-ig este 10.

Pink Floyd: A fal (szín., angol)* 16—17-én este 10.

BOGDÁNDY SZULTÁN ZOLTÁN

(az egész szám az ő műveivel ill.)

EX LIBRIS

KOLTAI ÁGNES

Robin Cook: A gyötrelem éve

Egy köztiszteletben álló orvos pályája felfelé ívelő szakaszán olyan könyveket kezd írni, melyek a gyógyítás, az orvostudomány sarlatánságát és a doktorok ördögi voltát hangsúlyozzák, sőt egyenesen azt sugallják, hogy az áhítattal körülrajongott doktorok elvadult hentesek. Bátran gyanakodhatunk: aki mindezt papírra vetette — vagyis dr. Robin Cook —, az nemcsak a rémült betegek, hanem a gyógyító, vagyis saját szorongásait is tökéletesen ismeri. *A gyötrelem éve* című könyvét tizenkét évvel ezelőtt adták ki Amerikában, benne egy cselédkönyves orvos lidérces gyakornoki órái elevenednek föl. Nem a szokvány, Cooktól várt orvoskrimi, hanem önironikus, a gyógyítástól mint szolgálattól elidegenedett orvosok gőgjét megtörő élménybeszámoló. Hogyan találkozik az egyetemről kikerült, remegő kezű, a betegségtől félő fiatalember a kórházzal, a injekcióstűvel, az éjjeliedénnyel és a halállal? — ezt a rémisztő élményt osztja meg velünk, riadt betegekkel és a tanoncéveket gyorsan elfelejtő doktorokkal. Hideglelős szellemességgel írja le egy riadt nap észveszejtő éjszakáját, okulásul: a gyógyítás kétségtelenül eszmény, de elsősorban mégiscsak praxis. Hol zűrös, hol nem — mint minden, ami körülvesz minket. *(IPC Könyvek, 347 oldal, 99,— Ft. Sinka Erika fordítása.)*

Steven Spruill: Fájdalomcsillapító

Vajon miért fohászkodnak az orvosi krimik szerzői kollégáikhoz és a gyógyítás isteneihez; miért ajánlják nekik műveiket, talán, hogy lecsalogassák őket a földi halandók közé? Ami *Steven Spruill* könyvét, a *Fájdalomcsillapítót* illeti, nem tökéletes csali. A szerzőt Robin Cook vetélytársának tekintik, az orvoslélektani krimik üdvöskéjének; Cooknak azonban egyelőre nincs mitől tartania. Spruill könyvében a *Száll a kakukk fészkére* vegyül a *Kómával*. Viszont nem belülről nézi ezt a világot. A kórház, az idegosztály, a skizofrénia és a betegséggel különös viszonyban álló orvosok amolyan bonctani esetek. Ha nem szőtte volna bele a történetbe a freudi apakomplexussal megáldott doktornő és az előkelő, gazdag családból származó ifjú orvos melankólikus szerelmét, aligha érdekelné a kívülállót egy tébolyodott őrült és egy gyógyíthatatlan skizofréniás esete a tehetetlen pszichiátriával. Szerb Antal Cronin könyvéről *(Réztábla a kapu alatt)* lakonikusan közölte: „megindította az orvosregények kellemetlen lavináját". A Fájdalomcsillapító ebből a kellemetlen lavinából való. *(JLX Kft., 401 oldal, 128 Ft. Szentgyörgyi József fordítása.)*

Erica Jong: Félek a repüléstől

Ebben a könyven egyfolytában szeretkeznek és szárnyaló párbeszédeket folytatnak a hősök, a legmagasabb gondolat mégiscsak ebbe a mondatba szorult: „Lehet-e az ember méltóságteljes meztelenül?" A többi csapnivalóan finomkodó okoskodás, Byronnal, Colette-tel, Sylvia Plathszal, Jerzy Kosinskivel, Alexandre Dumas-val, Freuddal, W. H. Audennel, Shakespeare-rel, William Blake-kel, D. H. Lawrence-szel és Edna O'Brian-nel ékesített piszkosszürke szövegfolyam. Mindig furcsa, ha egy író a világirodalommal takarózik, de ha valaki egyszerre ennyi szerzővel díszíti művét, az egyenesen gyanús. Mondhatnám: irodalmi pornográfia, a szó szoros értelmében. A művészet a művészettel ölelkezik. Az olyan művek kapcsán, mint amilyen *Erica Jongé* is, gyakorta dúl a vita: pornográf regényről van-e szó, vagyis a testiség irodalmi alkalmazása öncélú-e, vagy a mű szerves része, mert akkor a szerző menten Íróvá nemesedik. Nem biztos, hogy a feminizmust hol pajzsként használó, hol kigúnyoló *Félek a repüléstől*-megéri ezt a disputát, hiszen nem ez a regény Achilles-sarka. A Félek a repüléstől afféle női *Portnoy-kór*, feltéve, hogy *Philip Roth* regényét csakis szabadszájú szerelem-költeménynek tekintjük. Erica Jong itt megáll, beéri a szerelmi kalandok leltárszerű felsorolásával és a fennköltgondolatok Patyomkin-falvával. Különös, hogy mire átverekedjük magunkat a mutatósnál mutatósabb eszmefuttatásokon és a változatos szeretkezéseken, még mindig nem tudjuk: csakugyan, lehet-e az ember méltóságteljes meztelenül? *(Fabula, 360 oldal, 90 Ft. Gáspár András fordítása.)*

Clive Barker: Korbács

Hiába, nincs jobb a misztikumnál, el lehet merülni benne, egészen a titokzatosság síkos mélyéig. Ezúttal látólények, szőnyegbe szőtt emebrfeletti erők, dermesztő tekintetű férfi, delejes nő és ocsmányul szétfolyószétmázolódó amorf gusztustalanságok hívogatnak. *Clive Barker* megfékezhetetlen lidércfolyama, a *Korbács* olyan, mint az ökörnyál: körbefon, váratlanul akaszkodik ránk, és nem is lehet egészen letisztogatni. Hidegrázós még a nyoma is. Az egész rém-szörny- és üldözési história a megejtően gusztustalan E. T.-t idézi. Ha elég távolról szemléljük, ártatlan gyerekjáték, közelébe férkőzve viszont bizarr rondaság csap meg. A kéjes borzongatás, a mesebeli varázsszőnyeg-motívum és a szerelmi epekedés üli kedélyesen lidérces torát, s talán még Aladdin csodalámpája is ott hever azon a pókhálós liverpooli padláson, ahonnan ez az egész jégbe dermedt történet elindul. Ám a lámpást megkeresni nem érdemes. A látólények ugyanis kápráztatóbbak. Meglehet, épp ez a baj velük: bevilágítanak a történet minden üres zugába. *(Maecenas, 642 oldal, 179 Ft, Puszta Dóra fordítása.)*

John Knittel: El-hakim — Egy orvos regénye

Egyiptom titokzatos, akkor is, ha elvadult, korrupt és könyörtelen uralkodó elitje, s a tömegek a nyomortól megrontottak. Egyiptom van olyan különös, hogy színes háttérként tündököljön egy európaiasan szokvány szerelmi történethez, s ezt John Knittel gátlás nélkül ki is használja. A szép, de félállati sorban tartott fellah lány, a szegény kopt fiú és a gazdag pasák, bejek szoiológiailag hiteles pannója jól mutat, s természetesen tiszteletre méltó helyismeretről tanúskodik, de ettől még az *El-hakim* aligha magasodik a tizenkettő egy tucat, sejtelmesen-puha love storyk fölé. Mintha John Knittel kicsit túlírta volna magát: a mindenáron kicsikart könnyek bepárásítják a gondosan megrajzolt, zord szociális képet. *(Árkádia—Fabula, 411 oldal, 110 Ft. Gaál Andor fordítását átdolgozta Liska Endre.)*

William Stevenson: 90 perc Entebbében

Az amerikai zsurnalisztika egyik mestermüve a *90 perc Entebbében*, ha nem mérhető is a Watergate-ügyet feltáró újságírók nyomozó- és tényfeltáró teljesítményéhez, nem sokkal marad el mögötte. Ez az igényes, eredeti dokumentumokkal alátámasztott riportregény alig két héttel az entebbei túszejtés, -szabadítás után íródott, s híven dokumentálja azt a néhány napot, amely az izraeli kormány, elhárítás és katonaság rendelkezésére állt, hogy meghozzák kockázatos döntésüket: lecsapnak a terroristákra.

Entebbe a bátor és hihetetlenül szervezett valóságból hamar bevonult a képzeletbe: könyv és film örökítette meg az Ugandába térített francia gép utasainak kálváriáját. Stevenson riportregénye szerencsére nem sokat kalandozik a képzeletben: jó forgatókönyvhöz illlő feszültséggel jeleníti meg a túszok kiszabadítását, az akció megszervezését. Pátosz és üres heroizmus nélkül, elfogadhatóan írja le, a terrorizmus megtörésén kívül miért volt fontos az izraeli kormány számára, hogy kimenekítse állampolgárait. *(Fabula, 254 oldal, 98 Ft. Füssi-Nagy Géza fordítása.)*

Eli Goldratt—Jeff Cox: A cél

Hogyan lesz a tanmesébe oltott üzemgazdasági elemzés sikerkönyv? Aligha lehet rá egykönnyen magyarázatot találni. Márpedig *A cél* — Arthur Hailey szakma-mítoszaihoz hasonlóan — népes olvasótábort vonzott. A szerepeikbe és foglalkozásukba bezárt emberek szívesen ismerkednek meg más mesterségekkel, akár az üzemszervezés — amúgy nem túl látványos — foglalatosságával is, ha azt úgy tálalják, mint végső soron egyszerű tevékenységet. Hallgass a józan eszedre, és tényleg ne dőlj be a látszatoknak! — ez is lehetne Eli Goldratt és Jeff Cox könyvének mottója, mert mi más, ha nem e végtelenül egyszerű, ám nagyon hatásos bölcsesség ragadja meg az olvasót. No és persze a magánéleti szál, amely az üzemszervezési kiskátékból többnyire hiányzik.

Bűvös szó a cél: dinamizmus, hatékonyság sejlik mögötte, s valóban, mi más is lehetne a tevékenységnek, sőt magának az életnek a mozgatója. A hatékonyságot elemző, elemeire bontó könyv legrokonszenvesebb tanulsága az, hogy csak a kétkedés, a dogmák megkérdőjelezése mozgatja meg a gondolkodást. Igen, talán ez a *végső cél*. *(Tulipán, 222 oldal, 200 Ft; Fridmann Károly fordítása.)*

Sidney Sheldon: Istenek malmai

Zavarba ejtő, ha egy politikai krimit ezzel az idézettel ajánlanak az olvasó figyelmébe: „Mindnyájan áldozatok vagyunk, Anzelmo. Sorsunkat egy kozmikus kockajátékon dobják ki; a csillagok járásán, a szerencse kósza szellőin, melyeket Isten malmai kavarnak". Ki meri ezek után jóízű önfeledtséggel olvasni ezt a politikai thrillert, melynek szálai ide, Kelet-Európába vezetnek? A szomszédos Romániába, Ionescu-*Drakulescu* skizoid birodalmába, a fenyvesek, a szép hosszú sorok és a nem is olyan szép titkosrendőrök tip-top országába.

Sidney Sheldon könyve tucat-krimi, de ha egy író is ennyit tudhatott Ionescu-Drakulescu uralkodásáról, akkor senkinek sincs joga azt állítani, hogy nem tudta, kit támogat a pénzével. *(IPC Könyvek, 359 oldal, 89 Ft; Csillag Zsuzsa fordítása.)*

Leon Uris: Mitla-szoros

A baltimore-i születésű *Leon Uris*, háta mögött két sikeres regénnyel, forgatókönyvekkel és elismert publicisztikákkal, elhatározza, hogy megírja Izrael állam történetét. Az Exodus (ahogy a The New York Times reklámozta akkor: „a modern idők egyik legnagyobb bestsellere") egy regényciklus első darabja volt, ezt követte a *Mila 18*, *A királynő törvényszéke* és a *Mitla-szoros*. Az 1956-os szuezi konfliktust megörökítő Mitla-szoros ugyanazzal a nagyepikai technikával dolgozik, mint az Exodus. A történet középpontjában a Sinai-félszigeti hadművelet áll, s ezt körkörösen övezi a múlt, a század eleji orosz—zsidó közösségek élete, illetve a kíváncsi idegen, a fiatal államot megismerni vágyó amerikai író sorsa. A Mitla-szorost nagyepikai távlatai ellenére beszűkíti nárcisztikus hőse, a harci eseményekhez közel húzódó amerikai író kritikátlan önszeretete. Urisnak fontosabb volt a Hemingway-reminiszcenciákat magára öltő író-hős mítoszának megteremtése, mint maga a történet. Hiába az óriási tényanyag és a pontos helyismeret, a Mitla-szoros bárhol játszódhatna. Izrael csupán vadregényes háttér egy öntetszelgő héja-nászhoz. *(Fabula, 502 oldal, 200 Ft; Békés András fordítása.)*

John Updike: Párok

A szellemesen szigorú irodalomkritikus, John Updike (precíz elemzéseiből magyarul *E gyönyörű zöld planétán* címmel jelent meg válogatás) aligha dicsérné meg John Updike regényét, a Párokat. Updike a Kentaurral alapozta meg hírnevét, mégis az 1964-ben írt Párok vezette Amerikában hónapokon át a bestsellerek toplistáját. A könyvpiacon hamar megtalálta a helyét a Párok, de vajon hogyan értékelné az irodalomtörténet? Szerény jelzőkkel — ha őszinte kíván lenni, mert nagyon tételszerű, nagyon közhelyesen „amerikai" regény. Veszett düh munkál benne az úgynevezett amerikai életforma, az elidegenedett, haszonelvű, szabados, látszatokba fulladt életstílus ellen. A Párok a hatvanas évek jellegzetes szellemi terméke: mélyen lenézi az élet kellemes felszínét. Ami a nekivadult házasságtörési körjátékot illeti: ez amolyan kisded csöncsön-gyűrű. Ámuljon, aki épp elkapta a gyűrűt, de a többi menthetetlenül unatkozni fog. *(Victoria Kft., 412 oldal, 140 Ft; Debreczeni Júlia fordítása.)*

E. M. Hull: A sejk; A sejk fia

Nagyapáink bestsellere támadt fel evvel a mostani kiadással. Arábia sejkje — aki persze angol főherceg, örökbefogadták, s ő is, akárcsak Maugli, alkalmazkodott a vadon körülményeihez — nem lehet akárki. Annyira más, az elvágyódás teremtette figura, hogy mai, hasonszőrű kalandregényhősökkel talán nem is tudna szót érteni. A mai hősök ugyanis szándékosan köznapiak; azt sugallják, hogy közülünk valók. Kalandjaik velünk is megtörténhetnének.

Arábia sejkje minden idők egyik legsikeresebb filmhőse: 1921-ben Rudolf Valentino játszotta, széttépték érte a mozikat, különösen a nők őrjöngtek érte. Adolph Zukor, a film producere, maga is meglepődve az elképesztő sikeren, megpróbálta megfejteni a film titkát, de nem Valentinóban lelte meg a magyarázatot. Szerinte Valentino játéka „csupán annyiból állt, hogy nagy, titokzatos szemét tágra meresztette, szeme fehérje világított, szétnyitotta széles érzéki ajkát". Vagyis nem csinált mást, mint felismerte a figura üresség*é*t. *(Skiz Kft., 428 oldal, 178 Ft; Schmidt József és D. Guthi Erzsébet fordításának felhasználásával.)*

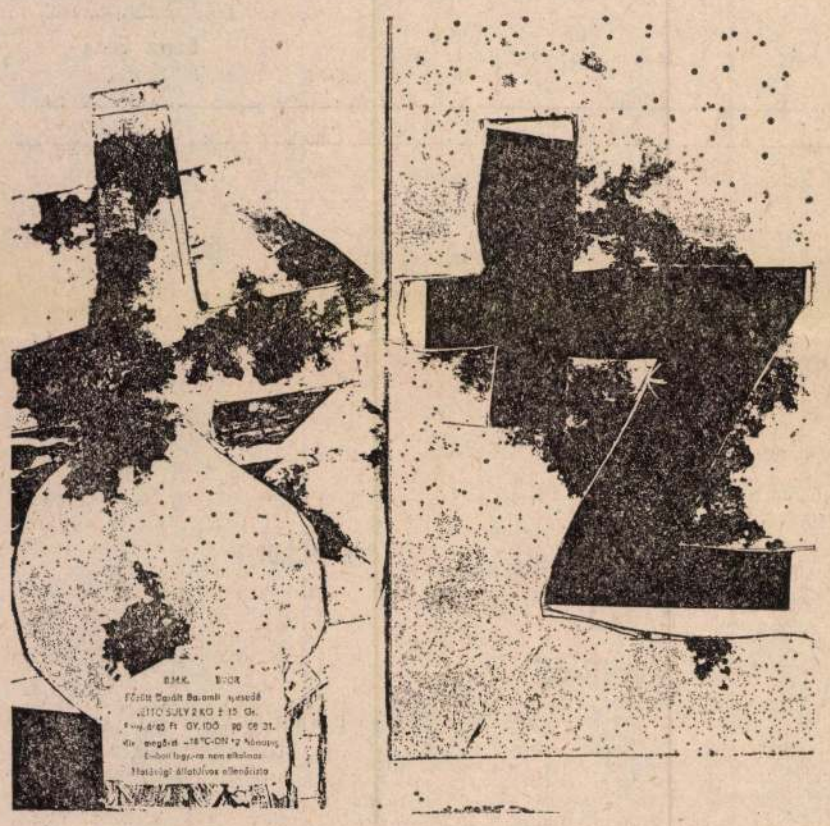

Bogdándy Szultán Zoltán: Kutyaeledel-nyomatok

A próféta

Szolzsenyicin mindeddig visszautasította a szovjet békülési próbálkozásokat, 1974-ben megvont állampolgárságának visszaadását és a meghívásokat is, annak ellenére, hogy többször is kijelentette: haza kíván térni.

Ehelyett politikai kiáltvánnyal fordult országa népéhez, amelyben gúnyosan leszámol a peresztrojka öt évével, és a kommunisták felelősségre vonását követeli. Azt javasolja, hogy Oroszország szakadjon el a nem szláv köztársaságoktól, szövetkezzen Ukrajnával és Belorussziával, és együtt alkossák meg az „Orosz Unió"-t. Elutasítja a nyugati típusú demokráciát és a kapitalizmust, mert szerinte a gazdaságot az ősi családi szervezetekre, a paraszti kisbirtokokra és a kis kézműves műhelyekre kell alapozni. Archaikus nyelvezetű szövege feltűnést keltett, de inkább idegenkedést váltott ki, semmint rokonszenvet.

A felhívást a nemzeti kommunistának számító *Nas Szovremennyik* folyóirat főszerkesztője, *Sztanyiszlav Kunajev* fogadta a legnagyobb egyetértéssel, aki nem osztja ugyan az író pártellenességét, de arra készül, hogy leközli *Vörös kerék* című történelmi regényét.

Szolzsenyicin nézetei közül a nacionalizmus váltotta ki a leghevesebb ellenérzéseket. *Gorbacsov* és *Jurij Afanaszjev* egyaránt élesen bírálta a szlávok, illetve az oroszok elkülönülését hirdető programját. A kereszténydemokratának számító publicista, *Borisz Pinszker* már előre látja, milyen menekülési áradat indulna meg, ha elkezdődne a szláv és az ázsiai népesség különválasztása. Ami az író patriarchális elképzeléseit illeti, egyesek szerint ma már lehetetlen lenne a nőket visszaterelni a háztartásba. Mások pedig esztelenségnek tartanák elzárkózni a nagyon is kívánatos nyugati tőkétől.

A leghangosabb tiltakozás Szolzsenyicin elképzeléseivel szemben nem a szláv köztársaságokból hangzott fel. Kazahsztánban több ezren tüntettek az ellen, hogy a köztársaság „önkényesen meghúzott határait" Oroszország javára kellene korrigálni. De az „Orosz Unió" jövendő tagjainak elképzelt szláv köztársaságokban sem fogadták a tervet kitörő örömmel. *Ivan Dracs* költő, az ukrán népfront elnöke „nagyhatalmi gondolkozást" vetett a szemére, és azt, hogy egyszerűen nem vesz tudomást az ukrán függetlenségi mozgalomról. Hasonló hangok hallatszottak Minszkből, a belorusz népfront képviselőitől is.

Moszkvában egyes megfigyelők Khomeinihez hasonlítják a moralizáló öreg Szolzsenyicint, aki nyilvánvalóan arra törekszik, hogy a konzervatív felfogásúak számára elfogadható programot adjon, és csak arra vár, hogy a politikai rendszer összeomoljon, ő pedig diadalmenetben térhessen haza. Nagyon is kétségesnek látszik, hogy sikerülne a múlt századból merített eszméivel fellelkesítenie az illúzióit veszített, türelmetlen tömegeket.

BOGDÁNDY SZULTÁN Zoltán

Studió 90 kiáll.

VADAS József: Egyesület. =
Élet és Irodalom, XXXV.évf. 2.sz. 1991 12. p.

azoknak a festőknek egés
csarnok üzleteiben keres
óta vitatott téma a képz
jó szinvonalon szolgálna
lyel a zsüri elképzelése
a Képcsarnok üzleteiben
gyözhető emberek - elfog
idekivánkozik jelzésként
zsébet, Szentgyörgyi Kor

A szobrászok legidő
akadémista magyar szobrá
lője, Kisfaludi Strobl Z

Bogdándy Szultán Zoltán,

Szegő György: Exodus Stúdió 88 kiállítás az Ernst Múzeumban.

Bogdándy Szultán Zoltán és Győri István arra inspirálta a Stúdió-tagságot, hogy az Ernst Múzeum egy részét rendezve be szorongást keltő kórházként, hogy ez a külső kifejezhesse magán- és közállapotunkat. Ez éppen Bogdándynak sikerült igazán, aki egy horrorelemekből összeállított totemet készített. A „Hejettes szonyazok" Széchenyi kapcsán döblingi installációt készítettek.

Művészet, 1989., 4., 39-40-old.

BOGDÁNDY ZOLTÁN SZULTÁN
Uj Tükör, XXV.évf.2o.sz.
1988.3.p.

ranger-hez. Mert mindegy, hogy léteznek-e a „dolgok", léteznek-e az orrszarvúak, mindenképpen beléjük ütközünk. *Az ember korántsem pontos megoldása az élet problémáinak* — írja Paul Valéry. Eme rosszkedvű megállapítást akár paradox kijelentéssé is változtathatjuk, imigyen: az élet sem pontos megoldása az ember problémáinak. Sőt, talán a legpontatlanabb megoldása. Az abszurd ezeknek a pontatlanságoknak a számbavétele. S erről a „kintlét" fájdalmával beszél. Mintha mindig „virággal benőtt, rózsaszín romokat" látnánk, ami a Légbenjáró szerzői utasításában szerepel (amelyben Ionesco, a főszereplőnek szintúgy a Béranger nevet adta). Ionescónál az élet semmiség, ám fölöttébb fájdalmas semmiség. Az élet kegyetlenebb-e vagy az irodalom? A színház-e vagy a közönség? Az abszurd színház akkor „jó", ha kegyetlenebb, mint a közönsége. A Bodolay Géza rendezte előadásból éppen az etikai kegyetlenség hiánya kérhető számon. Az, hogy a „semmi szivatytyúja" mindennap eltüntet valamit a világból, belőlünk. Egy szót, egy arcot, egy érzést, egy mosolyt. Mindennap véresebben száll le az este. Az előadást amolyan kedélyeskedő „középfajúság" jellemzi. Inkább az orrszarvúvá válás, a „rinocéroszitisz" külsőségeire figyel, s kevésbé a jelképiség tartalmára: a rossz visszavonhatatlanságával. Kevesebb „teátrális orrszarvú" talán több lenne. A színházat azért mindenképpen dicséret illeti, hogy ezt az immár klasszikus művet hazai ősbemutatóként színre vitte. A színészek játéka alkalmasint több autentikus értéket mutat, mint maga a rendező olvasata. A Béranger-t adó *Kőszegi Ákos* erőfeszítései érdemelnek jó szavakat az író alteregójának megformálásáért. Igazán hatásos és Ionesco szelleméhez hű produkció azonban csak akkor született volna, ha a nézőtéren — ad absurdum — mi magunk is rinocérosszá változtunk volna. Sajnos ezt a könnyítést nem kaptuk meg. **Mihalicza Tamás**

Kiállítás

BOGDÁNDY ZOLTÁN SZULTÁN FESTMÉNYEI
Studió Galéria

A kritikusnak csak ritkán adatik meg, hogy művek hatása alá kerüljön. Immunissá teszi a temérdek érdektelen alkotás, amit már látott, és amit még látni fog. Előítéletei mértéktartóak, nincsenek illúziói a művészet helyét illetően a mai világban. Munkája kellemes időtöltés, ahogy maga a művészet is egyre inkább kikapcsolódás, szórakozás. Egy ilyen képben zavaróan hathat egy olyan alkotó, aki az élet sötétebbik felével hozakodik elő. Bogdándy Zoltán Szultán ilyen, „támadó típusú" művész, stúdió galériabeli művei szokatlan erővel kerítették hatalmukba a látogatót.

Képei expresszív tárgykollázsok, melyben enyészetnek kitett anyagmaradványokat használ fel: rozsdás vasdarabokat, üreges csontokat, üvegszilánkot. Képeinek központi motívuma a keringés, mely — akár a vérben — éltető- és salakanyagok együttes örvénylése.

Legújabb munkái, melyeket *ostromképeknek* nevez, további meditációkra késztetnek. Kampós létrák, üvegtüskék, láncos buzogányok. Nem a művészet veszélyes az életre, hanem fordítva; a művészet veszélytelen és jobbára hatástalan. A műalkotások eredeti értelme — létmegújító hatása — kiveszőben van. Az olyan művész, mint Bogdándy, eladhatatlan képeivel ennek visszaszerzéséért „küzd". Ahogy villoni vénájú bélyegzőversében írja: *„Megteszel-e mindent a fertőzésért?"*

Boros Géza

DIALÓGUS VI.
Fészek Galéria

Három évvel ezelőtt indította el a Fészek Galéria a Dialógus sorozatot. A nyitottság, a kulturális-művészeti értékek kölcsönhatása jegyében szervezett tárlatok az 1981-ben, a Fészek Galéria megnyitásakor elindított gondolatsort fűzték tovább: a modern művészet nem zárkózhat el a külső hatások elől, nem szerveződhet országhatárokon belül, hanem csak azokon átívelve. A Dialógus eddigi résztvevői Hollandiából, Angliából és Nyugat-Berlinből érkeztek, a magyar bemutatkozók is kiállításról kiállításra változtak.

A sorozat hatodik része két ok miatt is figyelmet érdemel. Egyrészt mert abban az időszakban rendezik meg, amikor a művészeti intézményrendszer egészéhez hasonlóan a Fészek Galéria is „váltani" kénytelen. A galéria a jövőben nemcsak arra vállalkozik, hogy a kortárs külföldi törekvéseket mutassa be itthon, hanem a magyar művészeket is reprezentálni kívánja külföldön, hogy az esetleges bevételből hozzájáruljon saját maga fenntartásához. Másrészt azért, mert először mutatkoznak be a sorozatban nyugatnémet művészek. Peter S. Lascaux és Tina Pott festményei csak távolról rokoníthatók az új expresszív törekvésekkel. Színvilágúk egységes, hangjuk inkább epikus, mintsem drámai jellegű, inkább egymás mellé sorolják, mintsem ütköztetik a képi elemeket. A két magyar kiállító, Koncz András és Károlyi Zsigmond munkái jobban különböznek egymástól, mint a vendégeké. Koncz nagyméretű képei leginkább éppen az új expresszív törekvésekkel rokoníthatók, míg Károlyi Zsigmond munkája — talált tárgy és festmény ötvözete — meditációs objektként fogható fel: alapvető formákat helyez egymás mellé, kört és ház-kapudiadalkapú motívumot. Valamit ami önmagába zárul, ami az otthonosság érzetét kelti, s ami mögött esetleg valami egészen más kezdődhet.

P. Szabó Ernő

Nyáry Éva festménye

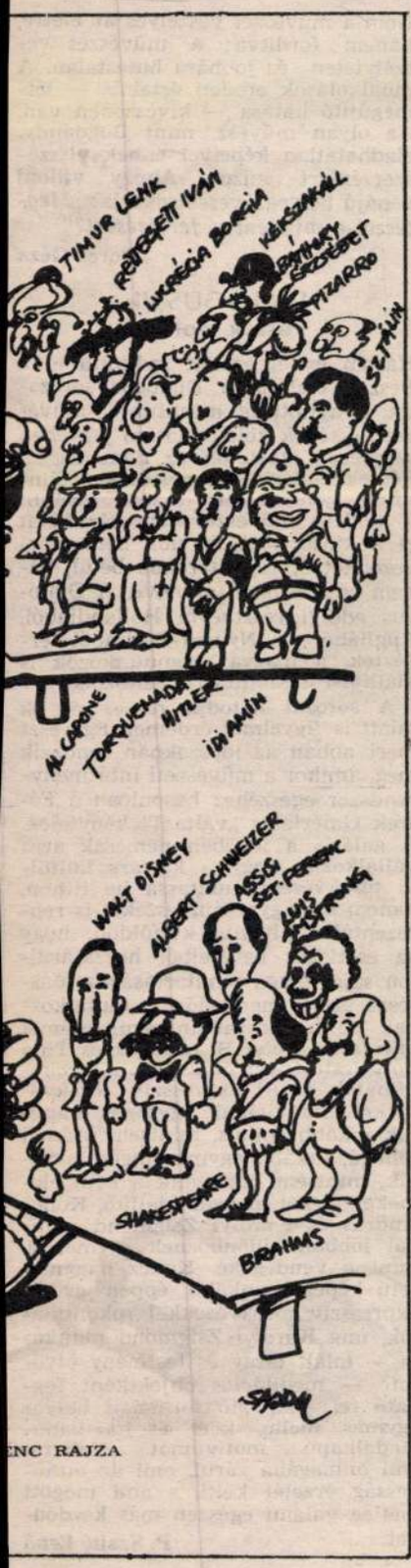

ENC RAJZA

Hanglemez

BALLADÁK

Szörényi Levente és Koncz Zsuzsa lemeze

Ezen a Hungaroton-korongon egy összeszokott alkotóközösség korábbi munkái jelennek meg. Van közöttük egy új felvétel is, előleg a nyári bemutatóból, a *Fehér Anna* című rockmusicalből. A szám, ha az egész születendő mű zenei világát fejezi ki, az *István, a király* méltó folytatásának tetszik. Klasszikus, nagy verseket megzenésíteni veszélyes mutatvány, hiszen valószínűleg mindenkiben élnek egyéni belső hangok, a szöveg lejtésének, lüktetésének megfelelő dallamok. Ha ezek nem harmonizálnak avval, amit a

zeneszerző hallott és komponált, akkor nehezen fogadjuk el az alkotást. Arany *Vörös Rébék*jét már hallottuk Koncz Zsuzsától, a mostani felvétel a balladai homályt, a sejtelmességet ismét híven mutatja. Sikerült a Juhász Gyula-vers megzenésítése is, mint a középkori lovagköltészet újjáfogalmazott változata hangzik föl a Ballada. A *Szondi két apródja* sajnos csak félsiker. Jól indul a kompozíció, borús, gregorián tónusban. A ballada kétszálú történetét a zene is ábrázolni óhajtja, a keleties dallam azonban túl modern, nem illik a másik zenei motívumhoz. Szörnényi három saját balladája is a lemezre került, a *Végtelen úton...* valóságos kis remekmű, zen buddhista „üzenet": hallgassuk a belső hangokat. *(SPLX 14 108 — Hungaroton)*

A. M.

ÚJ TÜKÖR / Képes kulturális hetilap

Szerkesztőség: Budapest VII., Lenin körút 9–11. 1073
Telefon: 221-285, 222-408
Főszerkesztő: **FEKETE SÁNDOR**
Főszerkesztő-helyettes:
GYURKÓ LÁSZLÓ,
KÖRÖSPATAKI KISS SÁNDOR

Kiadja: **PALLAS LAP- ÉS KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT**
Budapest VII., Lenin krt. 9–11. 1906
Felelős kiadó: **SIKLÓSI NORBERT,** a Pallas Lap- és Könyvkiadó Vállalat vezérigazgatója
HU ISSN 0133–1361

88.0638 Athenaeum Nyomda, Budapest, rotációs mélynyomás. Felelős vezető: **SZLÁVIK ANDRÁS** vezérigazgató. Meg nem rendelt fényképekért és kéziratokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

A szerkesztőbizottság tagjai:
FEKETE SÁNDOR
GYURKÓ LÁSZLÓ
KELETI ÉVA
KÖRÖSPATAKI KISS SÁNDOR
NÁDAI FERENC

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (Helir) Budapest XIII., Lehel u. 10/A — 1900 —, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Helir 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: negyedévre 120,— Ft, fél évre 240,— Ft, 1 évre 480,— Ft.

Bogdándy Zoltán, grafikus

L: Krizbai Sándor

–: Heti ajánlat

3.

XXIII/18

Új Tükör, B p., 198 6. máj. 4.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYARFOTÓ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Bogdándy Zoltán
ÉLET ÉS IRODALOM
1984 MÁJ 2 5
1021

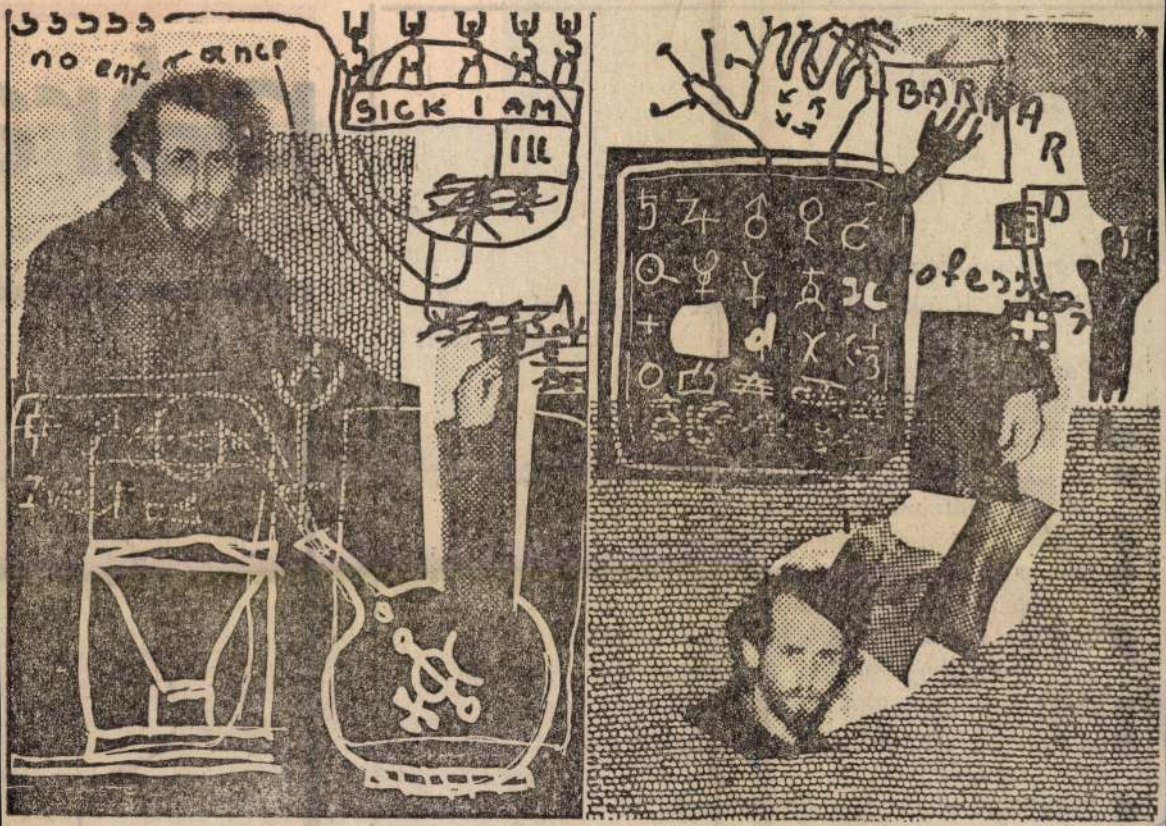

Bogdándy Zoltán: Szív

THINSZ GÉZA:

Közhírré tétetik

Figyelem! Figyelem!
INFORMÁCIÓS KÖZPONTUNK éjjel-nappal kiszolgálja Önt!
Forduljon hozzánk bizalommal!
Ajánlatainkból:

- *Az irodalmi Nobel-díj legfrissebb lottószámai.*
- *Időjárásjelentés a svéd kulturális környezetvédelem frontátvonulásairól (a magyaréról dito).*
- *Elsősegély könyvkiadói kalandoroknak.*
- *Budapest—Stockholm közti irodalomtengely jelenlegi fordulatszáma.*
- *Izgalmakban-unalomban bővelkedő útikalauz a székesszófővárosi Patyomkin-kulisszák mögé.*
- *Svéd lányok erkölcsének lázmérője (Celsiusban).*
- *A nyereg alatt puhított hús szavatoltan eredeti receptje.*
- *Kétnyelvű társadalompolitikai turkálódzó.*
- *Nagyemberek gatyabősége és rigolyái.*

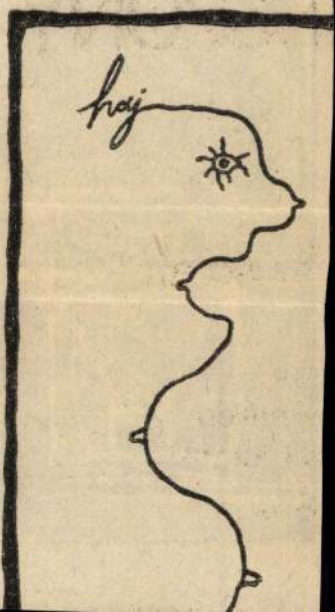

Bogdándy Szultán Zoltán, grafikus

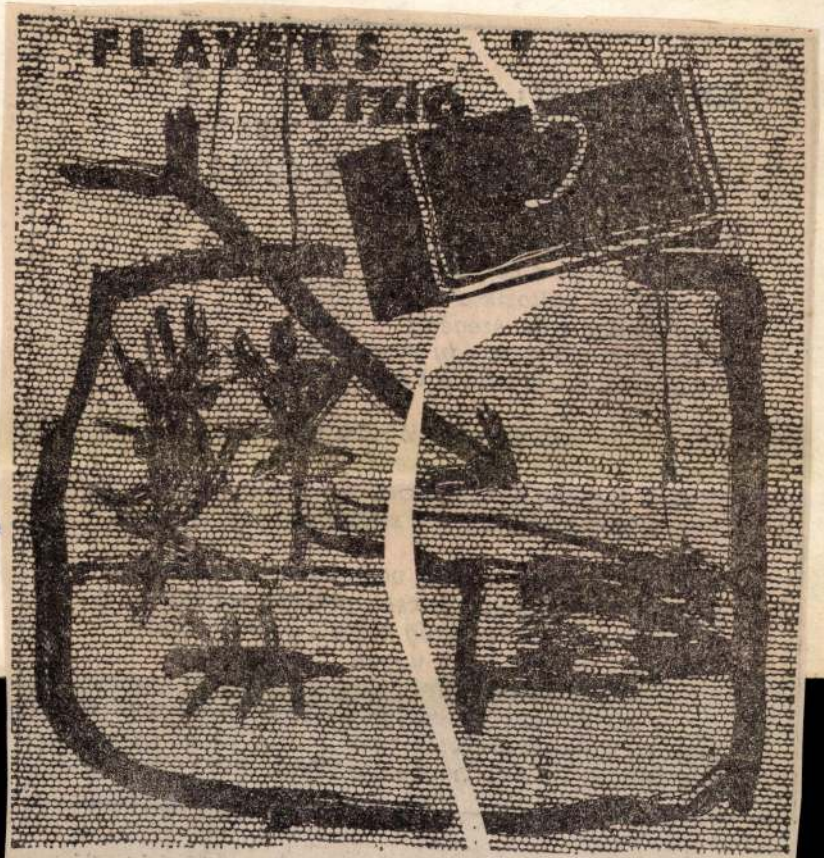

Bogdándy Szultán Zoltán: Kaparó vízió

Bogda

Élet

3

XXX/33

neve alatt a csontja van.
Fekvő sírkövek, zűrzavar, közel és távol nincs virágos
akár egy hűtlen szerető
úgy bánt el Vele és magával a Város.

Godefridus Bogdani a kassai
fest" -cék archimagistere. 1703.

Tört. Tár. 1909.

319.

K a s s a

Bogdani Gottfrid képiró
anyagbevásárlása és
hagyatéka/1709.és 1710./

M Ú V É S Z É T
XII.évf.1913.
361.
"Bogdan Gottfrid Képiró"

BOGDÁNDY ZOLTÁN SZULTÁN

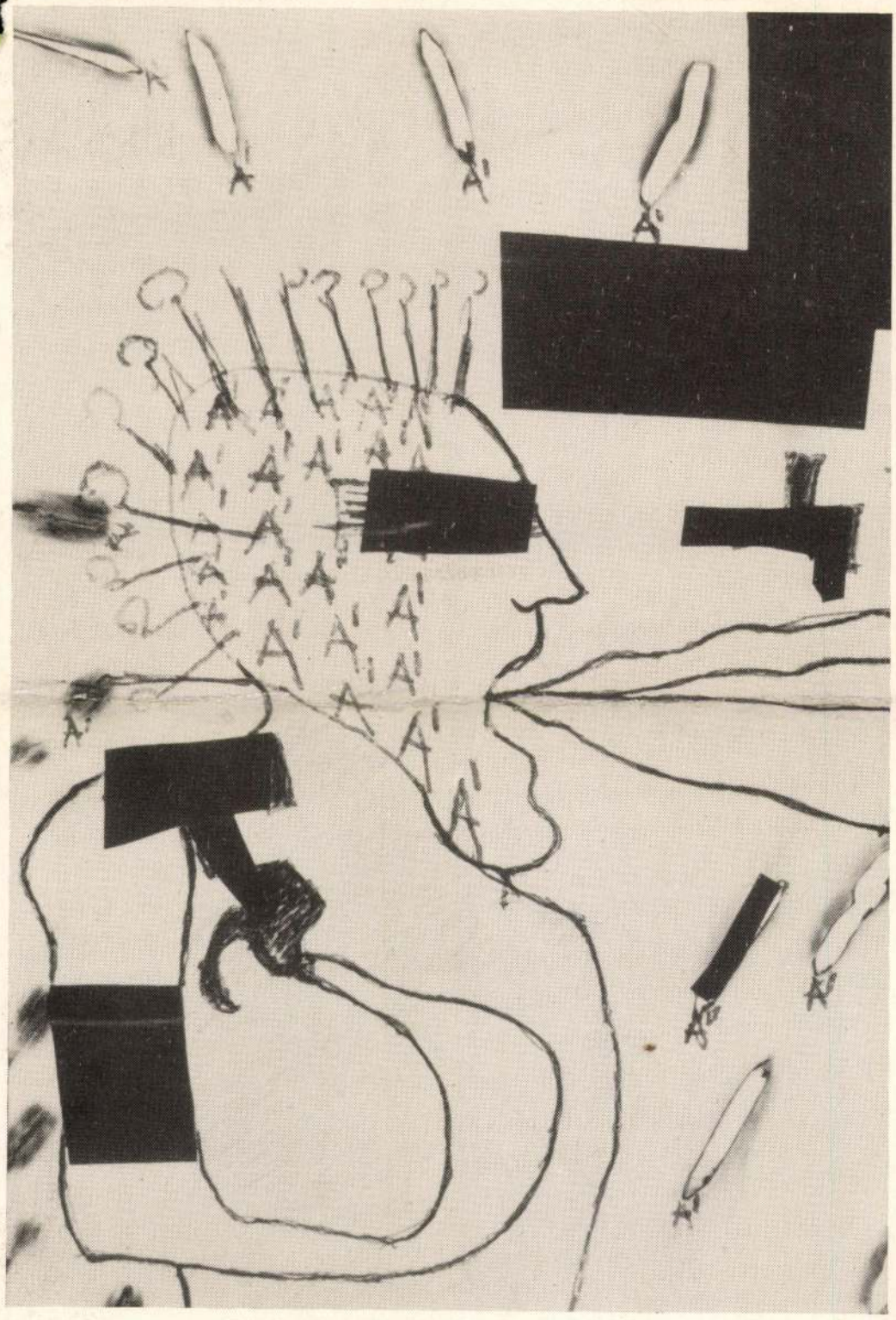

Bogdándy Zoltán Szultán: A kegyelem

ÚJFORRÁS 1990. ÁPRILIS

új Forrás

KULTURÁLIS, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

A TARTALOMBÓL

Bíró József, Dobai Péter, Dobozi Eszter, Pintér Lajos és Varga Imre versei, Monoszlóy Dezső hangjátéka

Vasadi Péter esszéje a szeretetről, Holló András esszéje Pilinszky Jánosról

Németh László és Fodor András levelezése (I. rész)

Csifféry Tamás beszélgetése Kaposi Endrével

HUSZONKETTEDIK ÉVFOLYAM
1990. ÁPRILIS

2

Szó/kép

BOGDÁNDY ZOLTÁN SZULTÁN

A kegyelem

MEGVADULT LÓ
SZÉTTÖRT
KOPORSÓ
EXTÁZIS ÉLJ

VASSZILÁNK
SZERESS BELÉM
TORKOMBA
LEVEGŐT HÚZZ

LEVES VAGYOK
LEVEST ESZEM
HÚS VAGYOK
HÚST ESZEM

VÉGTELEN
A
KEGYELEM

ESZEM A
DISZNÓKKAL
FETRENGEK
A MOCSOKBAN

kezdőbetűjével jelöli is a települést — felismerhetően Tatabányáról szól. *Is* — tehetnénk rögtön hozzá. Mert a konkrétumok — az értelmiség összetételétől kezdve érdekérvényesítési esélyeinek taglalásáig — az átfogóbb érvényű szociografikus értelmezés kereteihez tartoznak. Miközben megdöbbentő látleletként is felfogható tanulmánya, újra csak az értelmiségi lét ellehetetlenülését kiváltó általános szociális-kulturális-politikai okokat ismerjük meg. Ha ugyanis az értelmiségre nincs más bízva, „mint a szűk munkaterületük ellátása", várhatunk-e többet az izolációnál, az újratermelődő identitásválságnál, a minduntalan fellépő szerepzavaroknál, a tehetetlenségbe belenyugvó visszahúzódásnál, a megfosztottságot keserűen tudomásul vevő közömbösségnél?

Az okok és indítékok szerteágazó rendszerében való eligazodást segítik azok a megfigyelések is, melyek az önmagukkal más-más módon szembesülő értelmiségiek válaszai alapján tűnnek elő. *Bizonyosság helyett bizonytalanság, önépítés helyett engedelmesség, társadalmi cselekvés helyett visszahúzódás.* Olyan ellentétpárok ezek, melyek az életminőség határait, illetve korlátait is jelölik. A társadalmi mikrovilág és értékrendválság összefüggésében ugyanúgy, mint azokban az emberi viszonyokban, melyek a kiüresedő, önfeladó magatartásoknak „kedveznek". Ha csak a kötet utolsó írását olvasná el valaki, akkor is azonnal szembetűnne, hogy a személyes minőség elvesztése, az életforma-vákuum létrejötte, az egyéni és közösségi autonómialehetőségek hiánya valóban az eresz alá álló magyar társadalom jellemzői. Konkrét és átvitt értelemben egyaránt. S ha ehhez még hozzávesszük, hogy a szerző felismeréseit nagyobbrészt a 80-as évek elején-közepén fogalmazta meg, napjainkban akár még *a valóságos eresz megléte is megkérdőjelezhető.* Legalábbis az elérhető és mindenkor megcélzott jövő fényében. Ebből a szempontból igaz az, hogy Varga Csaba társadalomrajzai ugyan végigjárható utat jelentenek a valósághoz, de a valóság útjai másfelé irányulnak. *(Magvető, 1989.)*

KERÉKGYÁRTÓ T. ISTVÁN

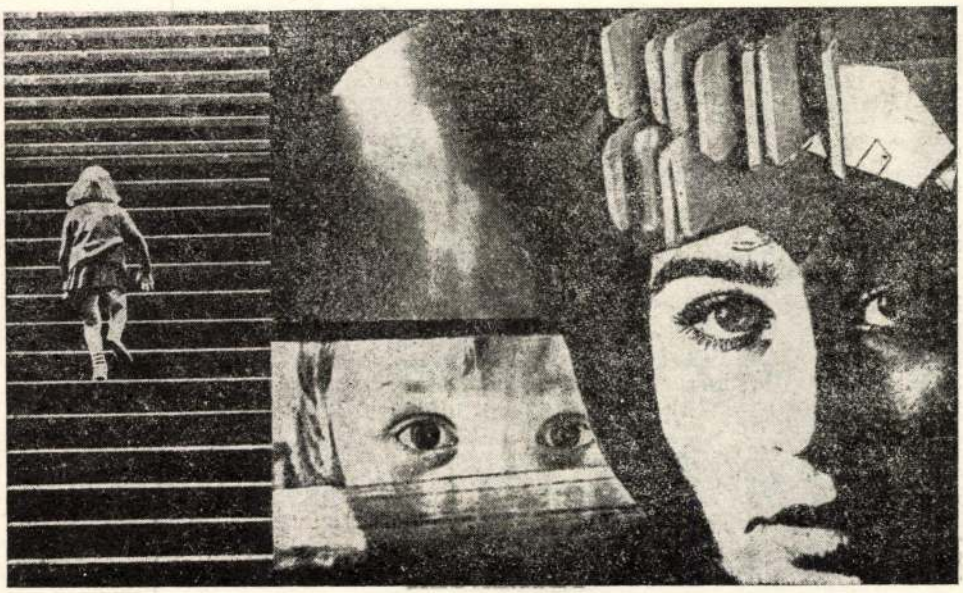

Kaposi Endre: Szorongás (fotómontázs)

Könyvtárak: családi vagy hagyományos?

A forgalom növekvőben, az olvasás csökkenőben...

Kellemes környezet, világos, levegős helyiség, sok virág, kényelmes fotelek, szabadpolcokon téma szerint csoportosított könyvek és közösségi programok. Ezek a legfőbb ismérvei a Nyugat-Európában is létező és működő „családi könyvtáraknak". Néhány éve már a magyar könyvtárlátogatók is találkozhatnak velük, és bár úgy tűnik, nagy részük megkedvelte, a szakmában mégis viták folynak róla. Vannak, akik nem az elképzelést, hanem annak hazai időszerűségét vitatják, mások pedig a teljes kommercializálódástól féltik a közművelődési könyvtárakat. Körképünkben egy családi és egy hagyományos könyvtárat szeretnénk bemutatni, és eltérő véleményeket ismertetni, amelyekből kiderül: a különböző elképzelések korántsem zárják ki egymást.

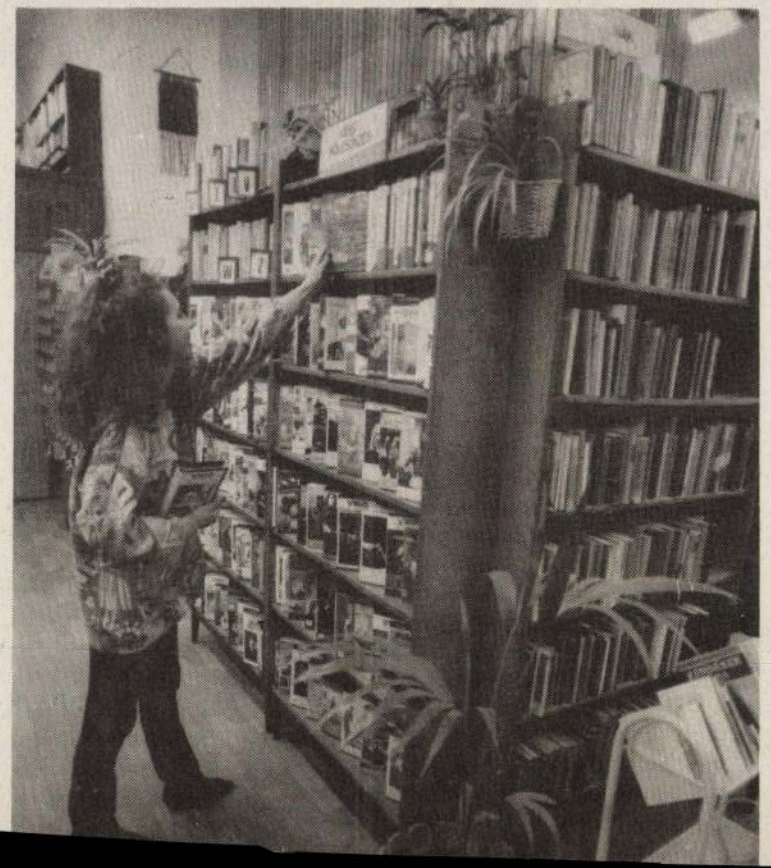

Budapest délnyugati csücskén a gazdagréti lakótelep központjában, egy panelház földszintjén kapott helyet a Nagyszeben téri Szabó Ervin családi fiókkönyvtár. Viszonylag nagy alapterület, óriási ablakok, világos helyiségek és szolgálatkész könyvtárosok fogadnak.

Imre Júliát, a könyvtár vezetőjét

ciális olvasókat" is magunkhoz kötni, akik egyelőre nem olvasni, hanem programjaink, esetleg videókazettáink, lemezeink miatt jönnek hozzánk. Munkánk során kulcsszó a rugalmasság, a vállalkozószellem, a változó igények minél színvonalasabb kiegészítése. Mostanában például rengetegen érdek-

természetgyógyászat

Kiállítás szombathelyi közvetítéssel

Nyolc magyar képzőművész Grazban

ACHTUNG ARN (achtung=figyelem) — propagálják játékos szófelbontással a stájer fővárosban megrendezésre kerülő Acht Ungarn (Nyolc magyar) elnevezésű kiállítás címét. A bemutatkozáson szereplő művészek (Bogdándy, Farkas L., Kopasz, Kovács J., Kőnig, Mata, Sebestyén, Varkoly) már régen túllépték a tradicionális műfaji határokat, alkotásaikra — melyek „kilógnak" a festészet vagy szobrászat szavakkal címkézhető kategóriákból — inkább a performance vagy az installáció meghatározás érvényes. (Az első esetben a kiállított mű és az alkotó személye együttesen képezi a „műtárgyat", a másodikban különböző technikával elkészített és térbe rendezett tárgyak között létesül „élő" kapcsolat.)

A kiállítás — melyet Wilfried Skreiner és Sümegi György nyitott meg — közvetlen előzménye a '89-es „Realizmuson túl" című Alpok—Adria-projekt volt. Ezt egy művészeti-kulturális szimpozion követte, ahol a résztvevők megállapodtak a régió innovatív törekvéseinek felkarolásában.

Amint azt Salamon Nándor, a Szombathelyi Képtár igazgatója lapunknak elmondta, itt született meg a „Szombathely-Graz művészeti híd" elképzelés. Az első közös megmozdulás a „Fiatal Osztrák Művészek" című kiállítás volt, s ezt követi most „viszonzásképpen" a magyar képzőművészek bemutatkozása.

A művészek kiválasztását a tárlatot rendező Gálig Zoltán így indokolta: „A nyolc festő együttes fellépése nem egy irányzat bemutatása, hanem nyolc egyéni pálya jelentkezése számos találkozási ponttal. Előretekintésre vállalkozunk, feltételezzük, hogy a kilencvenes években még sokat hallunk róla. Hozzá kell tennünk, a nyolcvanas években is rendkívül aktívak voltak, tevékenységüknek komoly visszhangja volt a kortárs művészeti szakirodalomban. Többük kapcsolatban állt a képzőművészeti »új hullámmal«, de nem mondhatjuk, hogy annak a centrumában álltak. Márpedig a '80-as évek művészetében azok az alkotói pályák kapták a legnagyobb figyelmet, amelyek a legmarkánsabban képviselték az akkori legdivatosabb európai irányzat itteni változatát, vagy éppen ezzel ellentétes magatartást tanúsítva, mereven ragaszkodtak a '70-es évek avantgárdjának kifejezési eszközeihez."

A Grazban most kiállító művészek öntörvényű alkotók, ez azonban nem jelenti azt — mondja a szombathelyi művészettörténész —, hogy provinciálisak volnának, hiszen számos külföldi kiállításon bizonyították már: olyan nyelvet beszélnek, amelyet Európa-szerte megértenek.

„Az osztrák kapcsolat" — tehát a gyűjtemények kölcsönös bemutatása és „utaztatása" — a február végéig látható grazi kiállítás bezárása után sem szakad meg, ugyanis egy héten belül a nagy érdeklődésre számot tartó linzi Daumier-kollekció érkezik a vasi megyeszékhelyre. A XIX. századi grafika egyik legnagyobb alakjának száz litográfiája február 14-től tekinthető meg a Szombathelyi Képtárban.

• Prieger Zsolt

A FIATAL KÜLKERESKEDŐK EGYESÜLETE szervezésében
1992. február 29-én ismét

KÜLKERESKEDŐK BÁLJA '92

Fővédnök:
KÁDÁR BÉLA miniszter.
Védnökök:
Külkereskedelmi Dolgozók Szakmai Szakszervezete,
Magyar Külkereskedelmi Szövetség,
Külkereskedelmi Főiskola.

Promo-Indra CONSORCIO

DINAMIKUSAN FEJLŐDŐ VEGYES VÁLLALAT SPECIÁLIS GÉPKOCSI- ÉS INGATLANÉRTÉKESÍTÉSI RENDSZERÉHEZ

ÜZLETKÖTŐKET KERES.

Üzletkötőink feladata:
potenciális ügyfelek felkutatása, a rendszer ismertetése, szerződés kötése.

Amit várunk:
— dinamizmus,
— üzleti érzék,
— felelősségtudat,
— jó megjelenés,
— 21 év feletti életkor.

Amit ajánlunk:
— kellő szakmai felkészítés,
— piackutatás, reklám,
— átlagon felüli bérezés (prémium, jutalék)
— gyors karrieresélyek.

LEGYEN ÖN IS A MUNKATÁRSUNK!
ÚJ ÉV, ÚJ ESÉLYEK!
Az érdeklődők személyes jelentkezését várjuk 9.00—18.00 óráig, írásos önéletrajzzal.

PROMO-INDRA CONSORCIO,
1088 Budapest, Rákóczi út 1—3.

MH 968

készült erre a szerepkörre. Már akkor is, amikor még azt hittük, hogy riporterként tör a csúcsra.

— Nekem már évekkel ezelőtt, a debreceni talk-show-kban is magas színvonalat volt abban a kijelentésben nemi irónia. De az is igaz, hogy szeretnék öt-hat éven belül kilépni a hazai képből. Szeretnék olyan helyzetbe kerülni, hogy igazán megmérettessek.

— *Akkor mivel lehet? Titok?*

— Az az álmom, ami lehet, hogy ellentkent ha bármi is történne, egyhamar politikai újságírással nemigen tudnék betörni a világba. Legalábbis itthonról nem.

— *Akkor mivel lehet? Titok?*

— Az az álmom, ami lehet, hogy ellentség. Hogy illusztráljam ezt: például a mostani show után legalább két gépelt oldalt írtam arról, amit hibásnak találtam. Olyasmit például, hogy egyszer sem nézek bele a kamerába, pedig a nézővel kell kommunikálnom. Vagy hogy *a beszélgetőtárs titkaiból. A mostani nyájas és megértő, előre tisztázza, hogy az interjúalanynak van-e kényes területe, mert még véletlenül sem akar tapintatlan lenni...*

— Azért ez nem egészen így van, sajvele. Hogy nyerő legyek... Ha nem, megyek Amerikába! A sorsomat úgysem kerülhetem el.

VIRÁG E. ÉVA

Chikán Bálint

Magyar Hírlap
1992. febr. 1

Ahol szabadság van...

A Magyar Nemzeti Galéria földszinti termeiben a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület kiállítását láthatják az érdeklődők több mint hat héten keresztül. A tárlaton igazán sok minden látható, ami a vizuálisan érzékeny embereket érdekelheti: hagyományos kép, szobor, grafika mellett papírmasé figurák a térben, háncsból készült síkfigura a falon, önjáró (?) vízemelő Szűz Máriával, deszkából ácsolt kis átjáró és átjárhatatlan házikó, a teremőr bácsi fejével mint naturalista képpel.

A stúdió nagy vívmánya volt több mint fél évtizeddel ezelőtt a zsűri nélküli kiállítás, ahol mindenki egyenrangúan kiállíthatott függetlenül attól, hogy kit szeretett Aczél György vagy kit nem. Csakhogy az azóta eltelt fél tucat év a körülményeket (és a stúdiót mint szervezetet egyaránt) megváltoztatta, olyannyira, hogy a stúdióból egyesület lett, miközben az ilyen típusú koncepciótlan koncepció fölött — mint a zsűri nélküli, demokratikus kiállítás — eljárt az idő.

A kiállítás apropóján készült katalógus már más jellegű szemléletet mutat — elsősorban éppen abban, hogy nem a kiállítókat, illetve a kiállított anyagot mutatja be, hanem magát az egyesületet, illetve tagjait. Ezért nincs is szinkron a tárlat és a (könyv)katalógus között. Ami a hátrányai mellett előny is — de a katalógusról majd később.

A kiállításnak két eleje van (vagy két vége: „hol szabadság van, ott szabadság van" — írja Márton László). Mégis ha balra mentem be, a teremőr bácsi rám szólt: „Ez itt a vége." Pedig úgy jobban szerettem mindent, ha az a vége volt az eleje. Mert a másik oldalon a belépéskor hirtelen nagyon széttört minden. Ermezei Zoltán, a tavaly, 36 éves korában elhunyt szobrász jellegzetes, keresztre feszítettet idéző műve nem kap elég teret ahhoz, hogy ne tapéta, hanem mementó legyen. S rögtön mellette kisméretű művek egymásra halmozott, zsúfolt bemutatása: grafikák, fotó mivoltuk miatt összerendezett alkotások, keretezett üvegek, s két déjá vu élmény: a Xertox nevével jelzett késői Fontana-alkotás s egy Szórádinak álcázott Boccioni. Ugyanitt Ferkai Tibor nippje Deák Ágnes szép-rejtelmes Echnatonjának a „levegőjét szívja el". Míg végre lelegzetvételhez jutunk egy jól installált műnél: Szűcs Attila egy nagyméretű vásznon koszos szállodafalat idéz két ódivatú faliégővel, s a „kép" elé fémkoffereket állít, fektet. A mű elég beszédes ahhoz, hogy megnevezésén: „Cím nélkül", ne akadjunk meg. A későbbiekben feltűnik azonban, hogy milyen gyakori a „cím nélkül" mint műaláírás. S amíg Szűcsnél a mű szervezése, kompozíciója elegendő szellemi inspirációt jelent ahhoz, hogy foglalkozzunk installációjával, sok alkotásnál a koncepció hiányát jelzi a címnélküliség, aminek következtében ha a felület érzelmileg közömbösen hagy, ballagunk is tovább. Vagy ha a mű érzékelteti is, hogy alkotója határozott elgondolással készítette — mint például Chilf Mária a nyolc sorban és négy oszlopban falra erősített, öt szárított sárgarépából (?) kialakított formáit, s véletlenül helyezett elé a földre kék lufit —, a mű olyan „elvarázsolt", annyira nem kötöttek egyes elemei, hogy „dekódolni" a művész segítsége nélkül nem lehet. Az alkotó hozzájárulása az interpretációhoz elegendő úgy is, ha jó címmel látja el teremtményét.

Persze még mindig jobb, ha cím nélkül hagyja alkotását, mint ha az ellenkező végletbe esik, mint a jelen kiállításon Győrffy Sándor, aki nonfiguratív képét A dolgok lényege megnevezéssel illette. Milyen dolgok s miféle lényeg, tehetnénk fel ironikusan a kérdést. Bár nem az a probléma, hogy mi, nézők esetleg nem ugyanott keressük a címben jelölteket, mint az alkotó, hanem az, hogy a kép nem hitelesíti azt sem, hogy Győrffy számára valóban az a lényeg. Ellenpéldaként hozható Bogdándy Zoltán Szultán műve, Az égi és földi szerelem. Mert vajon melyikőnk gondolna a cím után két kifőtt, lerágott csontból formált emberpárra, amely rozoga ágyon meghitten ülve lerobbant környezetében az esti fényben pompázó Lánchídról ábrándozik? S mégis, épp az alkotás ereje, személyes hitele miatt leszögezhetjük: új elemmel gazdagodott e művészettörténeti toposz.

S hogy régi toposzhoz új művel hozzájárulni, az egyértelműen az alkotóban élő teremtőerő függvénye, arra másik — de már negatív — példa Danka Attila installációja. A korábbi „ezt már láttam" érzés itt újra előjön: Danka alkotását nézve a tavalyi évben a Műcsarnokban látott Hasior-installáció: az Értelmetlenül meghalt gyermekek emlékére jut eszünkbe. Ma, amikor az alkotó szabadon használhat mindenféle technikát, eszközt, tárgyat s gondolatot, semmi nem indokolja az ilyen szintű hasonulást.

A fiatalok pedig — általában — élnek is a szabad eszközhasználattal. A szegényes, elnyűtt környezeti elemektől az elsőosztályú (?) festékig, ecsetig: bármi művészetteremtő médium lehet. Az előzőeket az installációs műformában, az utóbbiakat a „hagyományos" festészetben alkalmazzák. S bár egyesek szerint a két műforma filozófiai alapjai között olyan antagonisztikus ellentét van, hogy ezek soha nem találhatnak egymásra, én hajlamos vagyok azt hinni, hogy egymás kiegészítésére, egymás javára is szolgálhatnak.

A kiállításon három nagyon kvalitásos mű támasztja alá a hitemet. Gaál József boszorkánya, amely most installáció, holott a művész általában a hagyományos grafikát műveli. Julius Gyula Internperance-a, amely kép és mozgás összekapcsolása, szimbolizálás és realizálás, technika és humor — olyan komplex mű, amely elgondolkodtat és megnevettet, amely falon lóg és térben áll; installáció és kép egymagában. (E kissé szubjektívnek tűnő lelkesedés után tényszerűen: a falon függő fémképből különböző vezetékek indulnak el egy nagy akkumulátorhoz, illetve egy akváriumszerűséghez, amelynek üvegtetején mint vidám halacskák, összetapadt gombostűk kergetőznek.) A harmadik ilyen mű Koronczi Endre és Faa Balázs közös installációja: A szoba. Csak kívülről „kukkolható", s amin benézünk: képek helyei a falon, rámázott üresség, amely azonban olyannyira valódi űr, hogy még a fal is hiányzik a kép helyén. Ettől a kép furcsa, negatív értelmet kap — ezzel ismét (joggal) rá is kérdeznek a kép mibenlétére —, hiszen a lyukon benéző maga lesz képpé egy másik szemlélő számára. A keretben megjelenő (alkalmi) „hiperreálist" a falfestés tapétamintájával a művészek ellenpontozák. Az installáció bonyolult, bár világos gondolatisága mellett érdekessége, hogy a hagyományos technika beépül a megépített installációba.

Hagyományos műformának itt most azt tekintem, amelyik elfogadja az ábrázolás kétdimenziós voltát, és a síkra homogén eszközhasználattal „csak" fest vagy „csak" rajzol. Ezeknél a műveknél érződik legnagyobb hátránya a kiállítótér elégtelenségeinek, a hely szűkösségének, a rossz megvilágításnak. Harmadik alkalommal, amikor ott jártam, éppen videófelvétel készült, s ennek érdekében bevilágították Sárkány Sándor festményét. A kép, amely addig nem tudta lekötni figyelmemet, a fény hatására életre kelt: a színeknek varázsa, a foltoknak tere lett. Élményt kaptam, s hogy az addig elmaradt, nem a művész vagy a mű hibája.

Legyen azonban bármennyire mostoha a körülmény, két alkotás nem kerülheti el figyelmünket. Mazzag István romantikusan szép festménye, amely a festői festészet értékeit őrző szakmaisággal készült és Szurcsik József Diadalíve, amely tömören és hitelesen érzékelteti az alkotó generációjának viszonyát a politikához.

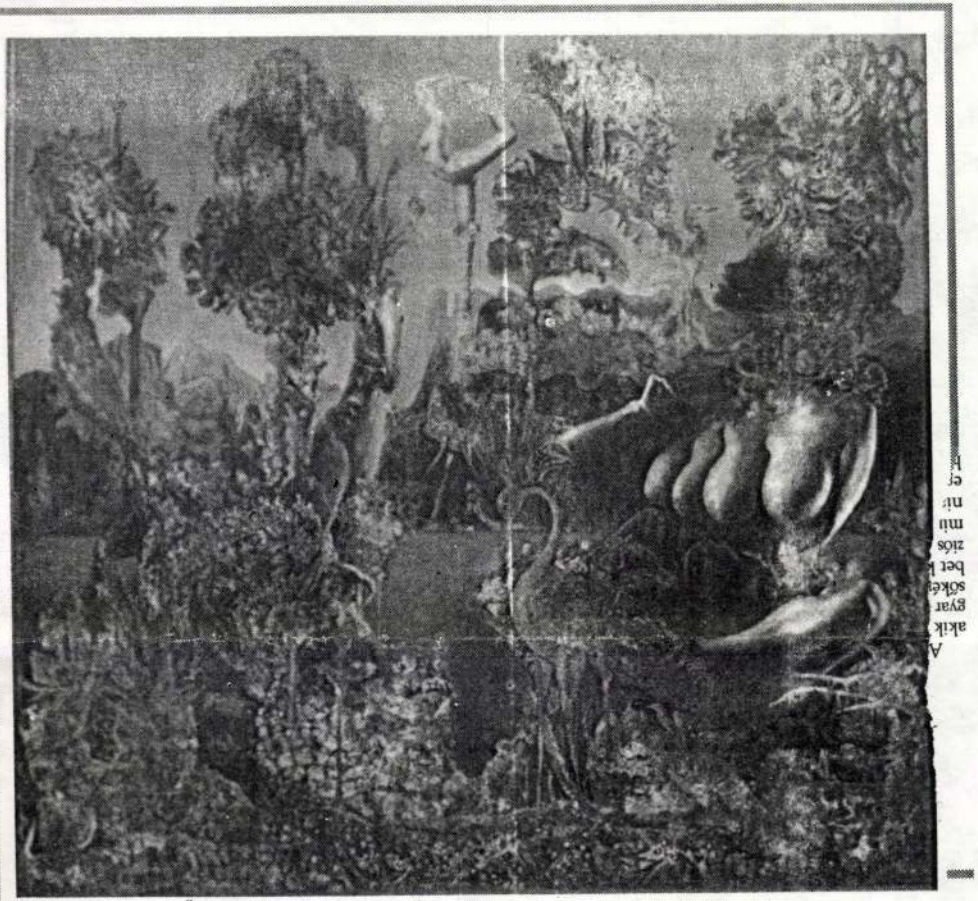

Hartung Sándor: Ősasszony

Befejezésül pár gondolat a katalógushoz. Gyönyörű nyomdatechnikával, szép szerkesztéssel időálló kiadványt menedzselt a stúdió, amely majdnem ugyanazokat a tagokat mutatja be, mint akik kiállítanak. A két névsornak a közelítése szerencsés lett volna, s hasonlóképpen az is, ha a lakcím mellett legalább a születési adat közreadásában egységesíteni lehetett volna a személyi oldalakat. A legnagyobb gondom azonban a bevezető tanulmánnyal van. A nyomtatott oldalak jól néznek ki, ha az ember csak nézegeti őket, de elolvasni — szinte lehetetlen. Az olvashatóságot nehezíti még a szöveg rossz központozása, amiért nem tudjuk, hogy a nyomda, a nyomdai korrektúra vagy a szerző okolható. Az elemi helyesírási hibákkal ugyanígy voltam. De az már egészen bizonyosan a tanulmányíró Bárdosi József mulasztása, hogy sok mondatban az alany nincs egyeztetve az állítmánnyal, vagy egyszerűen nincs állítmány. Nagy kár, hogy a szerzőnek nem volt ideje megfésülni a szövegét, mivel a mű rendkívül nagy gyűjtőmunkáról, alapos felkészültségről tanúskodik. A szöveg azonban félkész állapotban maradt, s ez egy „időálló" kiadványnál alig bocsánatos bűn.

BOGDÁNDY Zoltán Sultán

BOGDÁNDY Szultán Zoltán

PRIEGER Zsolt: Nyolc magyar képzőművész Grazban.
= Magyar Hirlap, 1992. február 4. 13.p.

voltak azoknak.[10] Úgylátszik, hogy szabad idejét teljesen a napisajtónak és önképzésének szentelte. Ő maga gyakran emlegette, hogy *Szűcs István:* Debreczen város történelme (1871), *Zelizy Dánielnek* akkortájt (1882) megjelent Debreczen egyetemes leírása és *Vargha Geiza* Hajdú megye leírása (1882) c. művek voltak főolvasmányai. Mivel ezeket az alapvető kézikönyveket deákkorától jóformán élete végéig forgatta, az azokban felhalmozott históriai adatok a szó szoros értelmében a kisujjában voltak. Az ifjú Zoltaira különösen nagy hatással volt egy-egy olyan írás, mint *Thaly Kálmán* „Egy debreceni főbíró a Rákóczi-korban" c. történeti vázlata, mely a „Debrecen" 1883. évi 14, 15. és 16. számaiban jelent meg, vagy a fiatal *Révész Kálmán* tanulmánya a debreceni diákzavargásokról a XVII. században, mely ugyancsak a „Debreczen" 1883. évfolyamában látott napvilágot (70—71. szám), éppenúgy *Géresi Kálmán*, Debreczen művelődéstörténeti multja és jelene, melyet a Felolvasó Körben adott elő 1881 nov. 6-án (Debr. Ellenőr 1881. évf. XI. 8. sz.).

Időközben anyagi viszonyai az öreg Kollégiumban némileg javultak. Így III. éves korában (1883—84.) a Saátor Péter-alapítványból már 50 frtot juttattak neki s amellett a tápintézetnek újra díjmentes tagja lett. Ezt a kedvezményt kevesebb segéllyel (25 frt.) a következő iskolai évben (1884/85.) is élvezte,

BOGDÁNDY Szultán Zoltán

NAGY Zoltán: Lenni vagy nem lenni :
Fiatal képzőművészek a budai Várban. =
Uj Magyarország, II.évf. 18.sz. 1992. január 22.8.p.

Bp., MNG, Studio'91, 1991

BOGDÁNDY ZOLTÁN SZULTÁN

Két periférikus beszélget : Bogdándy Zoltán Szultán és Lois Viktor hajléktalan műalkotásairól. = Uj Forrás, 23.évf. 4.sz. 1991 46 - 53. p.

mindenképp fedezni kell. érdeki
Az alábbiakban a tudományos gyüjt
költségeit állitottuk össze.
Az összeállitásban 9 főnyi létszá
magába foglalja 1 fő középszintü
jövedelemmel/, 1 gazdasági ügyint
alkalmazását.
A másik feltétel: a jelenlegi elh
óta!/ és felszereltség alapján sz
a müködési költségek minimális, a
tételeznek fel.
Az igy számitott évi bérköltségek: 2.
rezsiköltség 1.
irodaszer,
gépkarbantartás,

BOGDÁNDY Szultán Zoltán

Tisztelettel meghívjuk Önt és kedves családját
a Görög Templom Kiállítóterembe

Bogdándy Szultán Zoltán
Cseszlay György
Galántai György
Karmó Zoltán
Steven J. Ronecz (USA)

A VÁLYÚ című kiállítására

A kiállítás megnyílik 1990. március 18-án 11 órakor
A kiállítás megtekinthető 1990. április 15-ig

2600 Vác, Március 15. tér 19.

450. PMNyV. 90-511

a gőgtől, a tudatlanság triumfálásától — és kezdenél félni attól, ami az utcákon folyik? Tudod, hogy mindez eltűnik, guggolva is kibírod már ezt a kis időt, mégis. De nem igaz, éppen ezért nem igaz, nem félsz, nem félhetsz, téged itt nem félemlíthet meg senki.

Felállsz, eltapogatózol az ablakig, felhúzod a redőnyt, kinyitod az ablakot, a beáramló szélrohamban nehezen, de mégis csak és újra rágyújtasz. ,,A stratégia, a stratégia'', gondolod. A stratégiával mégsem stimmel minden. Élj másképp, talán az segít. Tegnap leszavaztak az írók közgyűlésén, nem téged, csak valami nagyon pici újat és mást. Gondold azt, nem

a bajt, mit tehettem, asszonyosan panaszosra fogtam, és kikönyörögtem legalább egy ,,jelképes szurit". Eközben az egyik markos mentős elmagyarázta, hogy én most nem vagyok rosszul, csak azt hiszem, hogy rosszul vagyok, és ha elhinném, hogy jól vagyok, akkor jobban is lennék, vagyis nem lennék rosszul, csak nem kéne magamnak bemagyaráznom, hogy rosszul vagyok, és máris jobban lennék és így tovább. Ám ,,elmémet a nehézkedés tudata továbbra is fogságban tartotta", és papért rimánkodtam. Mindezidáig egy ujjal se nyúltak hozzám, mintha leprás lennék, bosszúból elneveztem a főnöküket Inotay doktornőnek.

Inotay doktornő vasárnap hajnalban, alighanem az igazak álmát aludta, sminktelenül. Mérgesen buggyant a zsír kint a hideg tükör előtt. Mellette barna bőrű, fehér szőrű, kunkori férfi fekszik csíkos huzatba szorosan becsavarva. Gyolcsba göngyölt tagok. Alszanak.

ra. A következő napok gyalázatos életformája: a tallózás. Sose tallóztam még, és meglepett a tallózás egzisztenciális lehetőségeinek sűrítettsége. A tallózás s tökéletes kiszolgáltatottság felvállalása. Megemészthetetlen mennyiségű információáradat zúdult rám, anélkül, hogy ágyamban heverve számottevő módon hozzájárulhattam volna e hírgörgeteg megfékezéséhez. Befogadó alannyá csupaszodtam, egy tallózó libertinussá, akinek minden mindegy, és aki önmaga is mindössze egy sovánka hír a nagy és végtelen híruniverzumban. Lucz Gizi után rögtön értesültem róla, hogy a Felszabadulás téri főskinhead nője, a ,,Nagyasszony" használt tamponnal eteti a kiscsajokat a Pecsában (sic!). ,,Üzletkötőt keresünk mediterrán hidegkonyhai saláták budapesti forgalmazására." OLAJBAN UTAZIK A VIDEOTON. Megnyugtatnak, itt nem lesz Kétegyháza, a platón malacok visítanak az ifjúság szent, lázadó dühével, csöpög a lé a köves útra. Koczkás

szele elsöpör mellettem. Így jó lenni. Bejön Hanga csíkos pudinggal a kezében. Sok csík. Szép nő. A gondolkodás az evés ellensége, maradok néma. A test mélyéből felhangzó kétértelmű hívogatás. Pogány vagyok, szemérmetlen és frivol. A legyőzendő rossz egyre nagyobb dózisait veszem magamhoz. Larion megvet minden gépet. Hanga megkérdi, zavar-e, ahogy eszik. Célzásnak vegyem? Csámcsogásom köztudomásúlag apokaliptikus: tokok kilazulnak, szomszédok elköltöznek, és felesel a födém. Ő pedig számol, most rágtam kettőbe, most a kettőt kábé négybe, majd nyolcba, recseg-ropog az egész haladvány, mért nem nyelem már le, már annyiba rágtam, hogy méter vastagon befedné a Földet, mint abban a sakktáblás logikai feladványban, csak ott nem feleződnek a méretek. Zilahy felhív, hány óra, minek az neki? Csillagidő!? Abban

(folytatás a 46. oldalon)

'Ő PÁL*

Kisvárosi rémtörténetek

Függőleges mosoly

Vannak álmok, amelyek könnyen eredeztethetők azokból a valóságos tevékenységekből, amikor akarunk valamit, és nem sikerül; egy idő után félünk, hogy akarjunk valamit, mert pont az, csak az — nem sikerül, s már rettegünk attól, hogy valamit is akarjunk. Ezek rossz, nyomasztó álmok: végtelen homoksivatagban botorkálunk, éget a homok és ég az arcunk, váratlanul találunk egy üveg ásványvizet, mohón kirántjuk a dugót, szánkhoz emeljük az üveget — de nincs szánk etc., felébredünk, csurom víz vagyunk, a lepedő kötéllé sodorva alattunk. Persze vannak az életnek vidámabb, gondtalanabb eseményei, melyek ha állandósulnak, elkerülnek ezek a csúnya álmok...

Kolumbán Palóma Mihály csak a derűs perceket számlálja, és tudja, mit kell tenni, hogy ezek szaporodjanak, mint a nyulak. Ám még őt is érhetik megrázkódtatások.

Az egyik délután sört ivott, mert sörnapja volt. Aztán ment az utcán, és ellenállhatatlanul támadt fel benne a nevethetnék. De: hol lehet itt nevetni? ,,Köznevetődék'' — világosodott meg benne a felismerés. De a szó és a valóság között mély szakadék tátongott: ő, aki kiváló ismerője volt a város architekturális arculatának, ilyen rendeltetésű épületet nem ismert. Fokozódott a feszültség, érezte, ha akarja, ha nem, hamarosan kibuggyan, árad a nevetés. A felismeréstől, ill. attól, hogy rágondolt, még inkább nőtt egy megfelelő hely megtalálásának szükségessége. Kétségbeesetten nézelődött, keresett, és ez baj volt, mert kapkodni kezdett, holott épp kapkodni nem szabad. Megteszi valami eldugott zúg is. Valami fal. Közfal, várfal, tűzfal, kivégzőfal, panaszfal. Ekképp folyamodott végül is a legegyszerűbb, noha egyáltalán nem látványos megoldáshoz K.P.M., s a folyamodása folyamányaképp átvágott a Tűzoltótorony, a város felhőbe nyúló pharosza mögötti magas kőkerítéshez. Kicsit összegörnyedt, így igyekezett a végcélig tartani nevethetnékjét.

Az emberek elkerülik az olyasmiket, amely dolgok felbolydíthatják jól berendezett világukat, vagy akár csak a legkisebb változást is okozhatják megkövült életmódjukban. Ennek viszont az a hátránya, hogy előbb-utóbb bekövetkezik az, hogy őket kerülik el: emberek, dolgok, érzések.

K.P.M. ott állt a kerítés előtt, a dús orgonabokrok rejtekében — és nem tudott nevetni. Érezte, hogy szétfeszíti, és nem áll módjában megkönnyebbülni.

Később elterjedt a városban a mondás: *Benne maradt, mint Kolumbánban a nevetés.*

Üveggolyó közelről, távolról

A várost, az állomás épületének bal szárnyán elhelyezett érctábla tanúsága szerint, már a múlt század végén vasút szelte át. Az emléktábla még olvasható. A bejárati ajtó felett hordó méretű óra csüng alá, a mozdulatlan mutatókon fűcsomók, szalmaszálak. A belsejében madarak találtak fészekrakó helyre. 12 óra 20 perc. A madarak, beleütközvén a belső szerkezetbe, olykor-olykor előrelendítik a mánusokat — madáridő.

A váróterem márványpádimentumát szétfeszítették az erőszakosan és ösztönösen feltörő növények, a székek felfeslett kárpitja tátongó seb, s a sebekben rozsdás fémtárgyak: kések, táskakeretek, csatok, termoszkupakok. A csarnokban bokáig, itt ott térdig érő víz. Rezzenetlen. A vízben egy sziringa és néhány jó állapotban lévő fénykép: ugyanazt a koravén, sötét szemű kisfiút ábrázolják, az egyiken villamoskocsi ablakán hajol ki, a másikon terebélyes platán alatt áll, fején tűzoltósisak, kezében papírforgót tart, az egyetlen színes képen pedig katonajelmezben, kardját feszesen markolja, de arca riadt, s most látszik, mennyire sápadt.

A kasszagépek és bélyegzők mohás testén gombák híznak, tarajos gőték futkosnak a hangosbemondó mikrofonzsinórján, melynek végén, a hangszóró megmaradt fémvázán, mozdulatlan bagoly székel. A denevérek karmos szárnyai fel-felszakítják a csendet. A falakon futónövények, asztroméliák, trinitáriák, pókhálóként lelógó lilavirágú estikék. Az egyik sarokban, ha széthajtjuk a sötét leveleket, előtűnik a salétromszegélyes hírdetőtábla, rajta a krétafelirat, épsége meglepő:

A VONAT SIETETT 127 PERCZET

A betűk szálkásak, tétovák, mintha egy félkarú vasutas írta volna fel őket megmaradt balkezével.

Kint a sudár fémoszlopokra szerelt jelzőlámpák mint üres szemüvegek meredeznek a messzeségbe. A megbolygatott, korhadt talpfákból millió fekete bogár és százlábú menekül, a fényevesztett sínek görcsösen őrzik párhuzamosságukat. A sínek mentén, vagy rajtuk egyensúlyozva, elindulhatnánk, sokan megpróbálták, ki erre, ki arra, de napok múltán, csapzottan, borostásan találkoztak újra itt. Nem indulunk el, maradunk, akárcsak az utolsó vonatot lekéső várakozók, az ujjaik közt szétmorzsolt jegyekkel.

Az állomás előtt, vöröseres márványtalapzaton hatalmas, de töredezett üveggolyó. A mű címe: Távolság.

Sétánk befejeztével, a Sugár út végéről, a Tűzoltótorony kertjéből ha visszatekintünk, kivehető még a szobor, persze a repedéseket már csak tudjuk, de nem látjuk.

*Láng Zsolt, Visky András

Evelyn

A vörösbortól eszedbe jut, hogy novemberben Rómában, a Borghese park fakoronái között, növekvő mahagóniszínű foltokban terjed az ősz, és alkonyatkor sok-sok harang zúg, befordul az Ötvös utcán, a fogászati rendelő előtt Máriskó sültgesztenyét és planétát árul, rekedt hangján örökké tartó szerencsét, hosszú, forró szerelmet ígér, rálép a Régi Híd utcájára, tenyérnyi barna levelek kapaszkodnak görcsös ujjakkal az ágakba, pillanatonként lehullanak, végigkarcolják a levegőt. 'Ő Pál hallani véli a sikoltásokat, fázik, úgy érzi, belülről zúzmarás, *fáj a szíved, de képes vagy vágyódni, sőt remélni is, hogy egyszer majd eljutsz innen az Örök Városba, miután ilyen céllal búcsúzáskor bedobtál néhány centesimót a Fontana di Trevi mesterséges vízesés roppant medencéjébe, s ezért viszontlátással kecsegtet a babona némi készpénz ellenében, hiszed a hihetetlent,* rátér a hídra, ilyenkor minduntalan elszorul a torka. A hídak a város kötőszavai. De vannak-e szavaink két ember egymásratalálásához? Lenéz a folyóra, árnyképét a víz összeszaggatva elviszi, viszi, ki tudja meddig. Van-e, kire rátalálhatunk ezen a világon? Talán egy nő. A Tenger Arcú Nő, aki megjelenik, mint sarki fény, amely remélni tanítja az eszkimókat, a nő, aki ismeri az Örök Város titkát. A hídkorláton vezetve kezét továbbmegy. A keleti hídfőnél, előtte, feltűnik egy nő. 'Ő Pál érzi a villámlásokat az agyában, valami azt súgja neki, a beteljesülés pillanata ez, melegséget érez, erei megtelnek fénysugarakkal. A nő nyomába szegődik, hozzá igazítja lépései ritmusát, a szíve ritmusa ez, hallja a sirályok vijjogását a sós levegőben, ezüstös szárnyaik ablakok, amelyeken keresztül belátni az ég belsejébe. Elérik a Burgya sarki tízemeletes tömbházat. A nő beszáll a liftbe. 'Ő Pál utána. A közelség perzsel, a liftajtó tenyérnyi ablakán piros halak tekintenek be, medúzák áttetsző harangja kondul.

'Ő Pál felemelte poharát, a pohár nyoma piros karika a fehér lapon, elmélyülten kortyolgatott, letette: a szétszórt karikák a hosszú éjszakák, az idő bénító láncszemei, *nő* 2 fn 1. Nőnemű felnőtt. (*biz pejor* Vkinek a — ~ je: szeretője. *2.rég vál* Feleség./vál: — ül vesz: feleségül v./fgr) *ág* fn rég Leányág. ~ *alak* fn Regényben, festményen stb. ábrázolt női a. ~ *bolond* fn. *ritk biz* A nőkért bolonduló férfi, olvasta majd becsukta a könyvet. Sebes mozdulattal az asztalán heverő papírfecnik tömkelegét a plafon felé dobta, élvezte a havazást. Megismételte többször is. Felállt az asztal mellől, guggolva gyúrt ökölnyi galacsinokat a szőnyegen fehérlő papírdarabkákból. Az egyikkel megcélozta az ablakot, eltalálta. Az üveg darabokban és csörömpölve hullt, hullt, hullt, s 'Ő Pál örömet érzett, mint gyermekkorában.

Cél

A parkban (a városlakók nem tudni, miért, Doberdó kertnek nevezték, ,,megyek a Doberdóba'' — mondták az otthonosság utánozhatatlan hangsúlyával), állt és döngött a szélben Keszeg Huba céllövő bódéja. Az üzlet jól ment, nyerni nem lehetett, ha ugyan nem nyereség a játék maga, amely elbűvöli és angyali magasságokba ragadja fel a lelket. A lelkes vállalkozók ujjongással vették kézbe a csőretöltött fegyvereket, és lélegzetvisszafojtva célozták meg a

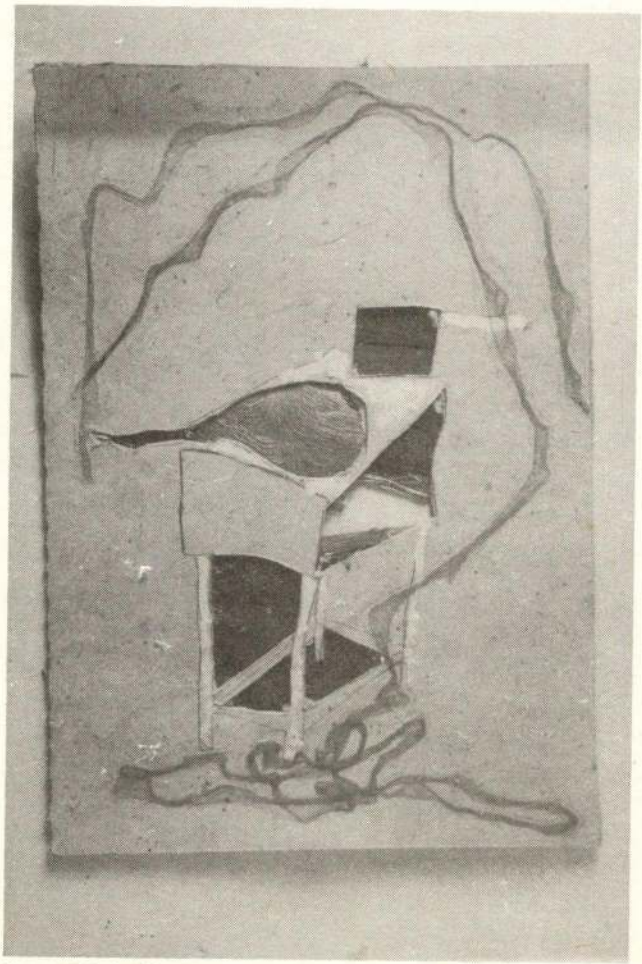

Reprodukció: Csomor László

céltáblák közepére ragasztott híres filmcsillagok fotóit. Keszegnek, érthető, jó neve volt a szakmában.

Minden hónap végén a fizetésosztás napján, immár több évi rendszerességgel, bicikli kanyarodott a zöld bódé mellé. A biciklin ülő férfi akrobatikus mozdulattal leugrott, és az öreg platánhoz támasztotta kerékpárját, ,,hó,hó!'', megpaskolta a felfeslett nyerget, és határozott léptekkel megindult Keszeg bódéja felé. Az ott állók utat nyitottak a bőrzekés, kopottas farmert viselő érkezőnek, aki hanyag mozdulattal a pultra könyökölt, sercintett egyet, csizmája talpán gyufát gyújtott, és mialatt hosszan megszívta olcsó szivarját, belső zsebéből egy köteg százast emelt ki. ,,Itt a mani, Keszeg bróder!'' köszöntéssel egyenesen a kasszába dobta. Homlokán feltolta a szokatlan formájú kalapot: ,,A vincsimet!'' — kérte a számára félretett légpuskát. ,,Bronszonkám, Bronszonkám — fogadta sírós hangon Keszeg —, már megint ellövöd az egész fizetésed, mér nem gondolsz a családodra?'' A férfi eszelősen hadonászni kezdett a puskával, ordítozott, átkozódott, több ízben figyelmébe ajánlotta Keszegnek, hova menjen most, meddig és miért, mert, s itt kapkodva levegőt vett, vegye tudomásul egyszer s mindenkorra, hogy ő nem azért jön havonta egyszer Monroe-t és Lorent és baba Bébét lőni, hogy itt is molesztálják. Sercintett ismételten, szivarját merev tekintettel kioltotta a pult pléhén, a nyakában szeszélyesen libegő sárga selyemkendőt oldalra tekerte, és lőni kezdett.

ALI PODRIMJA

Az albán a bűnös

Az albán a bűnös
mert levegőt vesz
és két lábon járkál

Én nyugtatót szedek
naphosszat legyeket fogok
az árnyékszéken

Az albán a bűnös
mert elnyűvi feleségét
családomat nyugtalanítja

Az almát mit kezem el nem ér
a legmagasabb ágon
holt szavakkal Kutat töltve

Az albán a bűnös
mert nincs még több Törökország
mert nincs még több Amerika
mert a Gulag oly messze van

Kötelékem kioldozták
hadd szimatoljak utána
talán szimatolhatsz halált

Az albán a bűnös
mert nem eszik többet
s álom nem jő a szemére

Amit ástunk mind beomlott
a balkáni katakombák
mind ledőltek

Az albán a bűnös
holddal mert sütteti arcát
tör-zúz posványt felkavarja

Albánul szól
albánul fal
albánul végzi a dolgát

Az albán a bűnös
bűnös ez az albán
ő az oka romlásomnak

meg az odvas fogaimnak
meg a dermedt mosolyomnak
ezért ezért GOLYÓT

Ha-ha-ha
ha-ha
ha
Isten bocsáss meg nekem

Schütz István fordítása

Ali Podrimja (Gjakova, 1942) a legtermékenyebb és a legolvasottabb koszovói albán költő. Eddig tucatnyi verseskönyve és néhány novelláskötete jelent meg. Válogatott műveit Tiranában is kiadták. Az egyetlen albán költő, akinek a verseiből magyarul is megjelent egy reprezentatív válogatás (*Nyugtalan kő*, Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1988).

jába, hogy méltóságteljesen demonstrálva súlyukat, tüntessenek a jogtiprás ellen. A tüntetők Titót és Kardeljt éltették, miközben a hadsereg páncélosait és különleges alakulatait vetették be ellenük. Az egész Koszovóra kihirdetett rendkívüli állapot a temetők némaságát kényszerítette a koszovói településekre. A *Spiegel* c. német folyóiratnak adott interjújában Ibrahim Rugova professzor elmondta, hogy a rendkívüli állapot bevezetése óta minden harmadik koszovói albánt ,,előállították'' valamilyen címen – azaz véresre verték – a szerb hatóságok.

Koszovóban közben az albán értelmiség leghiggadtabb vezetői megalakították a Koszovói Demokratikus Uniót mindazok számára, akik anyanyelvüktől függetlenül Koszovó demokratizálását akarják. Rexhep Qosja akadémikus, a koszovói passzív rezisztencia fő ideológusa és a köréje csoportosuló albán értelmiségiek igyekeztek csitítani az albán tömegeket, megpróbálták elejét venni minden szerb provokációnak, hiszen a terület gyakorlatilag szerb katonai megszállás alá került. Rexhep Qosja több nyelven és több országban is megjelent tanulmányában (*Az albánok és Európa tegnap és ma*) a nyugati hatalmak lelkiismeretéhez apellált, amelyek 1878 és 1919 között feldarabolták az albán lakta területet, kisebbségi, nemzetségi sorba taszítva az albánoknak csaknem a felét. Széleskörű akció indult meg a világ különböző égtájain élő albán diaszpóra – a kb. 12–13 milliós albán emigráció – mozgósítására és az albánok világkongresszusának összehívására.

Mivel Koszovóban a szerb hatóságok követelték az albánoktól, hogy esküdjenek fel az új alkotmányra, az albánok inkább tömegesen váltak meg munkahelyüktől. Aztán a hivatalos szerb választásokat megelőzve megszervezték a maguk választását. Mecsetekben, templomokban, a szerb hatóságok által bezárt iskolákban, minden választási propaganda nélkül szavazott Koszovó albán lakossága, megválasztva – abszolút többséggel – Ibrahim Rugova professzort a ,,Koszovói Köztársaság'' elnökévé. A szerb nacionalisták tomboltak tehetetlen dühükben, annál is inkább, mivel a hivatalos választásokat az albán szavazók bojkottálták. Valóban páratlan a történelemben a koszovói albánok passzív rezisztenciája és higgadt ellenállása! Az albán nyelvű sajtót, rádiót és televíziós adásokat a szerb hatóságok régen megszüntették, tehát Koszovóban csak a hivatalos propaganda érvényesülhet. Az albánok mégis szót értenek egymással, mégis értesülnek mindenről. Többek közt arról is, hogy az új albán vezetés elengedett (feloldott) minden vérbosszút, amire az albán történelemben csak a legnagyobb veszedelem közepette volt példa.

Pristina körül sorozatvetők állnak bevetésre készen a várost övező magaslaton. Az utakon és a települések központjában tankok, rohamosztagosok várják az alkalmat, hogy lesújthassanak, hogy megvalósítsák a Milosevics-féle hegemonizálást. A albánok önfegyelemmel, higgadt méltósággal élik mindennapi életüket. De a pattanásig feszült helyzet ki tudja, meddig tartható? Koszovóban kátyúba került a szerb politika. Józanságra vajmi kevés a kilátás, hiszen még Vuk Draskovics, a szerb demokratikus ellenzék vezetője is úgy nyilatkozott, hogy ,,Koszovó és a Vajdaság már csak történelmi fogalom'', ami mögött semmi reális tartalom sincs...

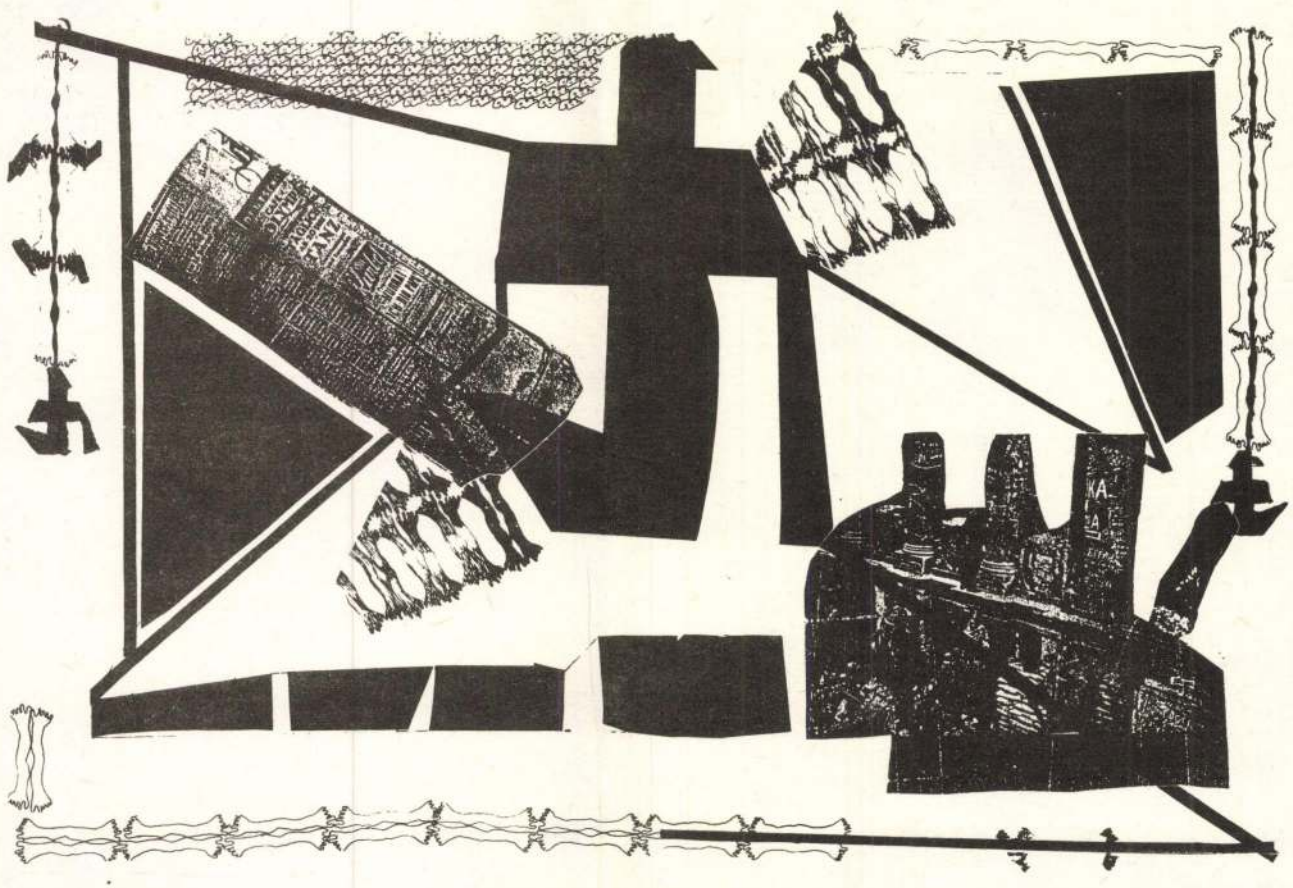

PÁLINKÁS GYÖRGY

A városban esik az eső

(részlet)

Blancz József... és itt félbeszakadt az üvegfoncsor felirat betűzgetése. Biztos a kirakat miatt. Ugyanis ott a Király utca sarkán annyira erős a fény a délutáni órákban, hogy például egy gyöngéd női fenék ebben a feszes tükröződésben szinte lemeztelenül, bármily szoknya takarja is. További bolyongása a szemnek, már csak képzelt látvány, felruházva nyugtalanító titkokkal.

És akkor még beszűrődik az utcai zaj, ami szemünk sarkához kötődik, akár a kócos haj, és az a cipősarok még fokozza is a percnyi zavarodottságot. A villamossínek éppen ott fordulnak balra, hátratett kézzel beszélhetnénk erről is, de az a kémény a patika épületén elvonja a figyelmet.

Árkány...ig...litása kígyózna rajta a szem, de hát csavarodik az írás a kéményen, mint a gyakorló füzetben, aminek csücskét behajtja a diák, hogy ne tudjon ő se róla, titok: *egyszer tényleg elmegyek*.

— ,,És ha eldőlne a kémény — fogja apja kezét a gyerek — tudod, akkor el tudnánk olvasni a túlsó feliratot, mint az úrnapi körmeneten a zászlók hátát visszafelé.''

Most már bizonytalan a szem, talán utoljára látta, mint a spirális álmokban, hogy feljutok-e legesleg-utoljára.

— ,,*Bolygók-e a felhők, apa?*'' — hallja hangját vissza a gyerek. — ,,Tudod az a nagy útleírás nem is a patakok miatt volt, hanem egy kavics beszélt nekem.''

Vigyázállásban fogja apja mutatóujját — ,,látom, hogy észrevettek, nem mozdulhatok, ő sem mozdul, a villanydúc mögött pedig elástak valamit, fekete csíkkal jelölték meg, csak én tudom.''

Hallania kellett azt az ablakcsukódást, mert barátja feje, aki egészen a közelében állt, elmozdult azon a fényképen. Csak szájaszegleteinek kissé fölfelé tartó íve vehető ki igazán, mint a mosoly anyai emléke. Az erkélyen hagyott nyitott könyv madárszárnya hordoz ily fénycsíkot a gerince felé, az átvonuló felhők visszfényét követve.

Sem túl hangosan, sem túl halkan csukódott az ablak, a lövészárokban pihenő katonák fehérjés szájrésein bugyborékolnak ilyen zajok, s az orrtőből elinduló barázda olykor mintha fölrántaná mosolyra.

,,De jó, hogy ő nem tud róla. Amikor kidugtam fejem a kiskonyha rácsán, először a kiásott szőlőtőkék gödreit láttam, még addig is tartott bátorságomból, hogy az ablak alatti ibolyákat vizsgálhassam. Nyelni nem szabad, fönnakadhat a nyál.''

,,A járógépes tanító úr, a *Fiume iskolában*, borzasztó pofont adott, azt mondta azért, mert a frissen ültetett pázsiton mentem át. Akkortájt volt az a vastraverz is, amiről apa azt hitte, hogy föl akarok mászni rá, pedig a szélvihar miatt kapaszkodtam rácsaiban ott a villamos-elosztónál.''

Finom szálú eső kezdett szemerkélni a szürke égből. A zöld moha puha rétegei tűnnek először a szembe a macskakövek között, az első cseppek nyomait követve. Majd kinyílik a tér, ahogy a szemhatár emelkedik, felbontva ezt a kicsiny kis központot. Az a lovaskocsi még mindig ott vesztegel az Irgalmasok temploma előtt. A szemközti ablak fényei talán az esőprizmák sugarait vetíthették a kocsi küllőire, mert mint a filmeken, mintha hátrafelé forognának az egyre gyorsuló esőben.

,,*Nagy időmegtakarítás a hamurosta*'' — olvassa a gyerek a kapualjban — ,,*a vasalót nem kell lóbálni*.'' Az esőzajok éppen, hogy érintették, ide menekült. Tág szemei családi képek mintás kötényű anyját idézték. — ,,Ha tudnék írni levelet, anya, azt csak bal kézzel, mert jobb tenyeremmel megsimítottam a vasaló talpát, olyan fényes volt, de a faszén még nem hűlt ki benne.''

Kilesett a kapualjból — ,,lehetetlen, hogy esik, vagy hogy esett azon a fényképen, mert amikor átfutottam a téren ide, ugyanúgy maradt minden, mint előtte. Testmagasságuknál kétszerte hosszabb árnyak nyúlnak el a téren álló ablakok előtt, ahogy napfölkeltekor vagy naplementekor van.''

Egy finom porfelhő lehetett. Erről beszélni meg azért is nehéz, mert azok a szemcsék is jobbára fényrések pászmáiban láthatók. És ha egy kamera ilyen lehetőséget kap, megszűri, illetve nem látszik olyan nagyon. Ez nem földi por, ez ott van a levegőben, azért is alakulhatott szőrössé az emberi orr lyuka. Aztán mint a fénybuborék, megnő szemünkben a porfelhő közvetlenül, mint a zaj, amelyről ugyancsak szemünk szeretne elsőül tudomást venni. Égi izzadtságcsepp a levegőben, súgnánk fülébe a másiknak, *lebegő szó, talán látod is*.

A szerelemnek aligha árt a kis hűtlenség. Bordázott fények rakódnak a kapualj hajlataira, s a gyerek kiszalad a térre. Nyoma sem lehetett abban a csattogó esőben, bár viccelt magában, ,,a hátamig verem föl a sarat, de ha ó-lábam lenne, akkor az előzőekre.''

,,*Stark Benedek a gólyához*'' — szerelme már-már az angyalokig hatolt, mikor ezt olvasta ki a találkahely fölött.

,,Sírni nem kell, pedig sírtam, amikor apa a Gyöngyi fényképét megtalálta. El kell rejtenem, mint azokat a töltényeket a villanydúc mögé, a Radnics utca sarkán. Fönt az utca végén, a nyomós kútnál álló bolond lány majd úgy is rám nevet, mint Lustig Ede, a szeretője, aki valamilyen okból egyszer leteperte. Csak ennyit láttam, aztán mintha fölszívta volna őket az a *prémes sötét*, ami a bokorból áradt.''

,,*Egy női szerzetes palástja*'', suttogták a környéken, ,,*megtalálták*.'' Akár a várost övező dombok redői, amelyek a temető felől nézvést tűnnek ilyennek. És arról a köpenyről még sokáig beszéltek.

Hát akkor... indul el az ember mély lélegzetvétellel a buggyanó felhők alatt.

Éppen ilyen hűvös, esős nap volt, és a Blancz-kereskedés kirakatára tapadt kéz lenyomatát kerülgették az eső vékony csatornái kívülről és belülről nézvést ugyanúgy.

LENGYEL PÉTER RÁDIÓSOROZATA

A kedves polcom

Bethlen Miklós. Kiszámíthatatlan utakon törnek fel a kultúra búvópatakjai. A magyar próza egyik legizgalmasabb, dús termésű korszaka, az első nagy korszaka: amikor három részben az ország. Ami nem jut lélegzethez az egyik hazában, virágzik a másikban: Erdélyországban. Az erdélyi emlékírók nagy tette: magyarul szólalnak akkor, amikor ez távolról sem természetes, végül is: a jövő nyelvén nyújtják át nekünk a tizenhatodik századi országot. Gondos megfontolás után magyarul ír Bethlen is, harcról és tanulásról, családról, konyháról és a közelről megélt történelemről egyformán. S mintha csak példatárát akarná adni annak, hogy korának fentebb nyelve, a latin egy-egy szóban, kifejezésben, egyazon mondaton belül, mint olvad sima átmenettel szerves egységbe a magyarral.

ÉLETE LEÍRÁSA MAGÁTÓL
(részletek)

Ez a Keresztúri Pál gyermek-tanítani ritka és példa nélkül való ember volt, és Erdélyben s Magyarországban nem találkozott soha addig párja, aki a gyermeket olyan hamar annyira vitte volna, és nemcsak a latinitasban, hanem egyéb tudományokban is, melyeket az akkori üdő és szokáshoz képest ő tanult volt és tudott volt, melyben kivált Rákóczi Zsigmonddal és énvélem dicsekedett, hogy soha olyan két tanítványa nem volt. Sokszor bántam, s ma is bánom, hogy amíg Németországban jártam, gyermeki könyveim, írásaim Kolosvárott elvesztenek, hadd tudnám a közönséges jóért kiadni azt a Keresztúri Pál methodusát, melyet így is, amennyire lehet, letészek, talán lészen valaha valaki követője s felvétetője, mert én üdvezült Csernátoni Pállal hijában igyekezném benne, opponálá magát a kevélység, az irigység és a restség a tudósokban; a tudatlanokban, kivált a patrónusokban, magából a tudatlanságból származó gyűlölsége mind a tudománynak, mind a tudósoknak, vagy azokat szeretőknek, és azok között az én személyemnek, melyről az ő helyén ide alább kell szólanom bővebben.

Keresztúri Pálnak az a boldogsága nem abban állott, hogy ő, amikor élt s tanított, mindennél tudósabb lett volna, mert nagy professzorok, prédikátorok voltak az ő üdejében, önálánál tudósabbak Erdélyben s Magyarországban, csak akiket én ismertem is. Nem is valami boszorkányos, babonás secretumokban, melyet hogy reá költsenek, egy részéről maga (melyet nem dícsérhetek) adott okot reá, mikor a localis memoria, és Ars Lullianáról azt mondotta; hogy száz aranynál alább senkit meg nem tanít reá, engemet sem tanított, gondolom növésemet várta véle. Istennek hála a Lullianát nem tudom, azok csak bolondságoknak bolondságai, nemcsak hiábavalóságoknak hiábavalóságai, melyről többet nem szólok, hanem csak azt mondom: ha tudós embernek nagy búsulása vagyon, vagy melancholiája érkezik, olvassa Raimundus Lulliust, kivált cum iconibus, elfakad nevetve rajta. A localis memoria tűrhetőbb, melyről majd alább szólok. Nem is abban állott, hogy ritka elmékre akadott, mert azok sem voltak egyarányúak sem az elmére, sem az épülésre nézve, de mégis ugyancsak ragadott valami reájok, mint Rhadák Imrére, ki is tanítványa volt, és ha nem egyéb, legalább jó író, másképpen életében profánus gonosz ember volt, — hanem állott az ő tanítása, boldogsága ezekben summásan:

* * *

15. Egyszer rágondolá magát, hogy idegen nyelveket tanuljunk, oláhul, tót- vagy lengyelül, törökül, németül, franciául, de ezeket nem egyszersmind, hanem egymás után. Először oláhul ezer vagy kétezer vocabulát leíratott úgy, mint oda fel írtam a deákról; megtanulám, tudom, egyszer próbára, hogy egy nap hatszáz, sőt többet is mondhatnék, szót megtanultam. Osztán mind csak a beszélő praxisra adott üdőt, kevés hetek alatt három vagy négy nyelven kezdék én érteni és csácsogni, ő pedig azt egyikét sem tudta, és annál inkább csudálták az ő tanítását és a tanításban való dexteritasát. Ezt akkor ugyan én egyiket sem tanultam jól meg, sőt azután sem perfecte, sőt már némelyiket nagyobbára el is felejtettem, de ugyancsak nagy seminis thesaurus volt jövendőre, és akkor nékem s néki nagy fama s admiratio, mert én ugyancsak azon a fundamentomon építettem azután, noha mind materia, és ha nem annyira is, de a forma igen különbözött quod ad philosophiam et docendi ac discendi formam, mely ide alább világosabb lészen. Az én tanulásbéli sok akadályaim és boldogságaimból a Keresztúri Pál halála után én az én istenfélő ritka jó mesterem methodusáról ezt leírni pro publico rei literariae Transsylvaniae et Hungariae bono szükségesnek ítíltem, melyből egy nagy tudós, jóra igyekező és buzgó ember, kiváltképpen immár ebben a mind természeti, mind lelki tudományoknak megvilágosított üdejében mit nem tudna csinálni, ha elméjét rátenné, és patrónusi, segédi lennének a méltóságok, de erről másutt szóljunk.

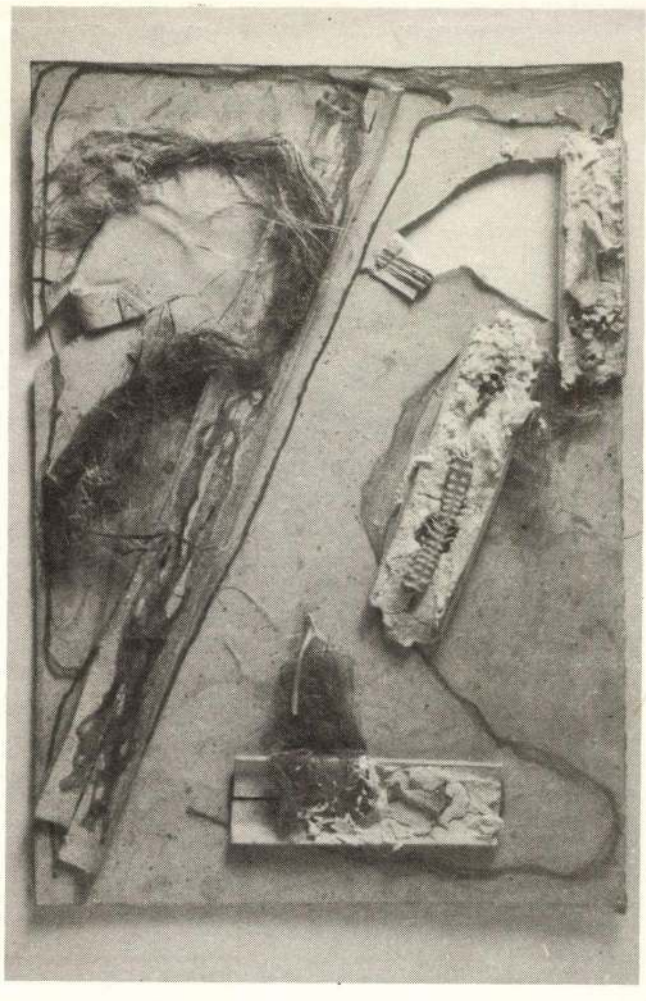

TARTALOM

Garaczi László: Napló, most 3
Dérczy Péter:
Valami van a levegőben, drágám 4
Kalász Márton: Szín;
Éjszaka (versek) 5
Levél Szabad Györgynek
Szabad György válasza 6
Csaplár Vilmos: Élet a kertben 7
,,képzenélés''
(Magyar Napló-est a Vigadóban) 11
Németi Rudolf:
Ki az az Anka néni? 14
Határ Győző: Világállam;
Food-chain (versek) 16
Tábor Ádám: Rimbaud rézsút,
hajnali hat (vers) 17
Balla Zsófia: Levélkamra 18
Szakál Árpád:
Kezd szétesni arcunk 20
Kőrösi Zoltán: Ritmus 22
Parti Nagy Lajos:
Se dobok, se trombiták
(Fülpályaudvar) 23
Pálinkás György:
A városban esik az eső 25
Lengyel Péter:
A kedves polcom 26
'Ő Pál:
Kisvárosi rémtörténetek 27

Schütz István: A koszovói kátyú 32
Ali Podrimja: Az albán a bűnös (vers) 36

Rugási Gyula: Pekingi ősz
(Krasznahorkai László: Az urgai fogoly) 37
Baranyai Katalin:
Ki fogott itt aranyhalat?
(Jókai Anna: Az ifjú halász és a tó) 38
Csontos Erika: Tudat – hasogatás
(Kaszás Máté: Lázregény) 40
Peer Krisztián:
A valóság egzotikuma
(Vörös István: Innenvilág) 41
Bikácsy Gergely:
A magányos színpad
(Volcsánszky Katalin kiállítása) 42
Turcsányi Sándor:
Mindenki el van felejtve
(Beremény Géza – Cseh Tamás:
Nyugati pályaudvar) 43

Kaleidoszkóp 44–45

E számunkban és a címlapon:
Bogdándy Zoltán Szultán munkái

Magyar Napló

A Magyar Írószövetség lapja
megjelenik kéthetenként

Főszerkesztő:
DÉRCZY PÉTER
Olvasószerkesztő:
NÉMETI RUDOLF

A szerkesztőség munkatársai:
BÉRCZES LÁSZLÓ (információ, interjú, kaleidoszkóp)
BOJTÁR B. ENDRE (Európa)
BUDAI KATALIN (műbírálat)
MAROSI GYÖNGYI (illusztráció, tördelés)
NÉMETH GÁBOR (próza)
PARTI NAGY LAJOS (vers)
SÁRDI ANIKÓ (szerkesztőségi titkár)

Lapterv:
MACZÓ PÉTER

A szerkesztőség címe:
Budapest VI., Bajza utca 18. 1062
Postacím: 1426 Bp. Pf. 108
Telefon: 142-1168; 142-1520; **Fax:** 12-13-419
Fogadóóra: kedden 12–14 óráig

Kiadja a Magyar Írószövetség
Budapest VI., Bajza utca 18. 1062
Felelős kiadó: JÓKAI ANNA elnök

Szedés és nyomás:
92.0392 MSZH Nyomda és Kiadó Kft.,
Budapest XI., Építész utca 40–44.
Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ ügyvezető igazgató

Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél, a hírlapüzletekben, a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) közvetlenül,„utalványon vagy átutalással a HELIR 215-96162 számra.
Előfizetési díj: 1 évre 840,– Ft, fél évre 420,– Ft.

Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat (és bizományosai), 1389 Bp., Pf. 149.,
az előfizetési díj átutalható a Magyar Hitelbankhoz (H-1133 Budapest), a Kultúra 202-10995 számú számlájára. Előfizetési díj: 1 évre 47,– USA dollár

Megjelenik a József Attila Alapítvány, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium és a Soros Alapítvány támogatásával

ISSN 0865–2910

MAGYAR

Napló

33 FT

1992. NOVEMBER 13.

IRODALMI ÚJSÁG

IV. ÉVFOLYAM 23. SZÁM

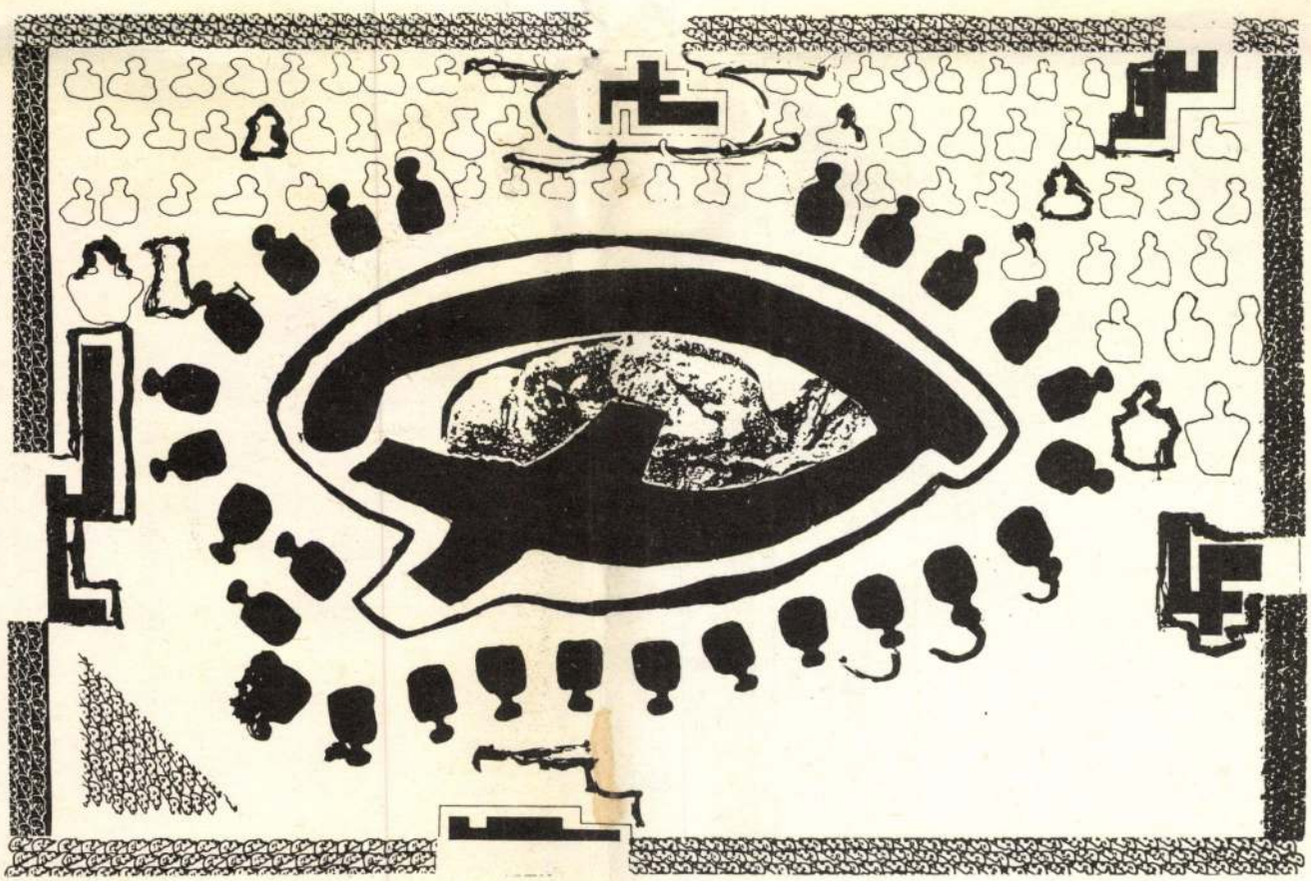

Bogdándy Zoltán Szuldi

Levél Szabad Györgynek – Szabad György válasza
Határ Győző, Kalász Márton, Tábor Ádám versei
Csaplár Vilmos, 'Ő Pál, Pálinkás György, Szakál Árpád prózája
Schütz István: A koszovói kátyú

kanalamba köptem fogdarabom, testem immár hozzám nem tartozó részét. Elgondolkoztam. Egy fognak, ha már nem a szájban van, semmi keresnivalója nincs a tányérban vagy a tálcán. Mit szólnának hozzá a mosogatók, ha az ablakon beadott edények és ételmaradékok között egy fogat találnának? Biztosan furcsállanák. S ezt el akartam kerülni. Nem szabad embertársainkat kényelmetlen helyzetbe hozni. Ezért aztán megtöröltem egy szalvétával és zsebretettem.

Este találtam rá zsebemben. Alaposan szemügyre vettem, nagyot sóhajtottam, s a szemétbe dobtam. Isten veled, fog. Egyszerre sajnáltam a fogam és magam. Néhai fogam helyén már csak egy éles perem meredt. Újra hozzá kellett szoknom szájüregem megváltozott topográfiájához. Nyelvem egyik oldalán szépen gyűltek a váratlan karcolások.

Kedden teendőim utazásra kényszerítettek. A buszra fölszállva gondos mérlegelés után megálltam egy embercsoport közelében. Ez jó hely, gondoltam. Itt csökkentem legjobban a busz entrópiáját.

Az entrópia a rendezetlenség mértéke. A termodinamika egyik (első vagy második, elfelejtettem) főtétele szerint egy zárt rendszer entrópiája nem csökken. S a busz zárt rendszernek tekinthető rövid összezártságunk idején, két megálló között. Olyan helyre kellett állnom, ahol csökkentem a busz utasai által meghatározott entrópiát. Ez az, ami megkülönbözteti az embert az állatoktól és a holt anyagtól. Hogy képes az entrópiát csökkenteni, azaz a rendet növelni, még egy zárt rendszerben, még egy zárt buszban is.

Hevenyészett számításaim azt mutatták, hogy nem szabad a busz legritkábban benépesített részére állnom, mert akkor egyszerű gázmolekula módjára növelném az entró-

szemgolyóját csukódott szemhéjat. Jobb szeme egy darabig nyitva maradt, majd hamarosan ismét lecsukódott. A szemhéj gazdája ilyenkor rutinosan odanyúlt, s ujjaival újra felnyitotta szemét.

Szemem sarkából figyelni kezdtem őket. A jelenet sűrűn ismétlődött, mint felfedeztem, a férfinek minden erősebb fékezéskor, irányváltozáskor lecsukódott jobb szeme. Egyszer majdnem el is esett, mikor egy fékezés után jobb kezével elengedte a kapaszkodót, hogy szemét rendbe tegye, s a busz hirtelen újraindulásakor éppen nem fogódzkodott. Valami nincs rendben a jobb szemével, gondoltam, s kabátzsebemben kezembe vettem a *Wrangler* gombot. Nekem szerencsére minden rendben a jobb szememmel gondoltam, s aprót kacsintottam.

Szerdán este aztán, az egész napos Istenkereső, entrópiacsökkentő munka után, hazafelé ballagva észrevettem, hogy a legtöbb szembejövő embernak valami baj van az arcával. Az egyiknek álla volt felkötve, mintha fogfájás gyötörné, a másiknak gyanús ráncok sötétlettek arcán és homlokán a félhomályban. A harmadik megbomlott szimmetriájú arccal bámulta maga előtt a földet, s csak közelemben pillantott fel. Zavarbaejtő aszimmetrikus szemeiben valami sötét fájdalom és/vagy düh lobogott. A negyedik pedig tőlem tíz méterre hirtelen megtorpant, s vaksin keresgélni kezdett a járdán összegyűlt nagyvárosi szemétben. Szeretem az embereket, ezért mikor mellé értem, megkérdeztem, segíthetek-e. Dünnyögött valamit, ami beleegyezésnek nem volt érthető, így elutasításnak tekintettem. Továbbmentem, s visszapillantva láttam, hogy a megtalálás örömével egyenesedik fel, s valamit babrál szeménél. Tudom, hogy furcsán hangzik, de rögtön az jutott eszembe, hogy most illeszti vissza kiesett szemgolyóját az üresen tátongó kihűlt üregbe. Szemgö-

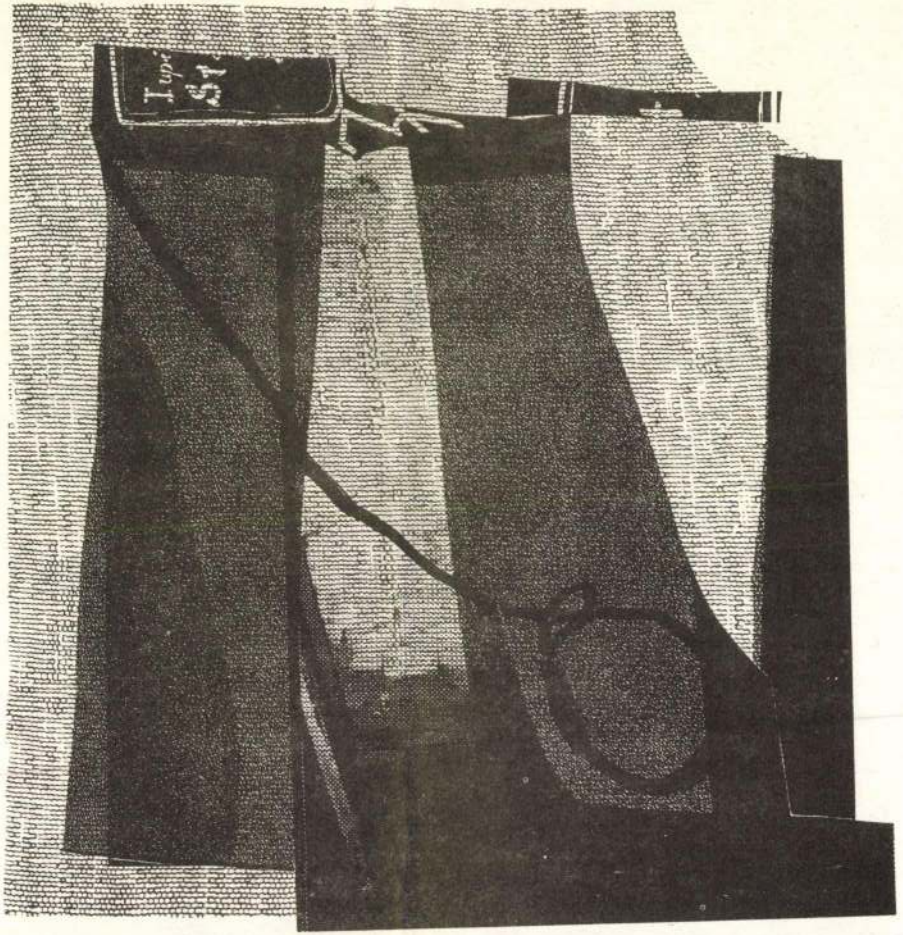

mint ideológiai-elvi szükségről és most mint hangtorpanásról, visszatartott lélegzetről, visszatartott életről. Ó, semmi, semmi... Nem mondjuk ki a halál nevét.

Hogyan beszélünk és miről.

Zene, élet mint szervezettség, mint történet a múltkor; és most arról beszélünk, hogy mennyi időegységre mért terhelést-disszonanciát bír meg az anyag. Már ez, a disszonancia is folyamatként, történetként fölfogott zene képét sugallja, amely (legkevesebb) kétpólusú.

Közben, (néhány évtizede), megtörtént a hangzó tér átváltozása, másfajta lett a térérzékelés; összegabalyodott vektorok szalmakazlában csücsül a szemlélődés, forgatja gömbiránt a fejét. Az a zene, amelyről eddig beszéltünk, még megbízhatóan tüntetett ki valamilyen szerveződési elvet, legyen volt az a harmonikus, polifonikus, végső zenetörténeti következtetésében szeriális, Bartók összetolt fésűiben-szintéziseiben áttűnéses. Ebben a gondolkodási rendszerben viszonylag kis szerepű a véletlen, az aleatoria, a tetszőlegesen választható, a játékosan összeborogatható. A harmonikus elvben az egymásfölötti dallammozgások minden pillanatban (részidőben) ellenőrzött együttállása a döntő, – nem vé-

egyidejűleg (és ez az első levelem egyik, látszólagos ellentmondásának a feloldása). Ennek másik lehetséges hogyanjáról Hildesheimer beszél, Mozartról szóló remek könyvében: Mozart ,,soha nem akar ugyan hangnemének megválasztásával mondani valamit, de a hangnemek általa mondanak majd nekünk valamit.'' A zenei alapelemek, építőkockák (I. Alea iacta est) nem vethetők bármimódon oda vagy el. Megalkotott, az előadásban-megszólaltatásban többé-kevésbé ellenőrzött, a hallgató felé: mindenképpen irányított, becélzott univerzum ez.

Aztán ott beszélgetsz a Jelenkorban (1992/?) Sáry Lászlóval. Furcsán jelentéses számomra az, hogy a körülmények összhangzatszerűen esnek egybe: szinte egyidőben az a beszélgetés és a Sáry-lemez, amelyet Gitti asszony (van ki e nevet nem ismeri?!) adott ajándékul. Azon szerepel a *Ludus cromaticus*, egy 1987-es Sáry-mű, amelyet a *Wilheim András Kortárszenei Lexikon* így ír le: ,,alapanyaga háromféle skála: kromatikus, diatonikus és egészhangú. E skálák többféleképpen is kapcsolatba lépnek egymással, olykor még egy szólamon belül is; összegződésükként – a három szólam között – kromatikus menetek jönnek létre.'' Az

végét ér az európai zenekultúra és itt kezdődik a posztmodern óceán, Cage.

,,Itt vagyok // és nincs mit mondanom'' – kezdi az *Előadás a semmiről*t. (Jelenkor, 1992/október) ,,Nincs mit // mondanom és ezt most mondom, // de vágyom rá // és // ez a költészet'' – rendezi szavakba és szünetekbe, ütemekbe és részekbe a szöveget. Tiszta zenei szerkezetet épít. Miközben állít, vágyakozik, önnön időbeli épülésére-előrehaladására is utal, tudnunk kell, hol tartunk, a kibontakozó forma mely pillanatában.

A zenealkotónak e szerint mindig el kell fogadnia valamely szervezőelv, építkezési mód korlátozását, ezek követhetőek, mérhetőek. ,,Bevett fegyelem, // amely // cserébe // maga is // befogad bármit //'', beleértve az extázis fennkölt áramütését is, amely, Cage szerint, úgy ösztönöz, ,,mint cukorka a lovakat,'' hogy megtegyék, amit kell.

,,Semmi, csak a // semmi // mondható'' – állítja a legelképesztőbb, mert látszólag a legzenénkívülibb konstrukciós elveket kigondoló és hangzóvá tevő muzsikus. ,,Ha az ember nekifog valaminek, // ami semmivé lesz, // akkor muszáj, hogy szeresse // és türelmes legyen azzal az anyaggal, // amit választ.'' Az

mindbazilikális márványpereméig
oltárképen oda zabagyűrű fel nem futott:
nem a „bűn" garasával fizettetik-mérik
e megválthatatlan kamatos-kamatot
a hús bányáiban megülve él: zaba-vájár
csillagtérben kalimpál szájhasbél zaba ürülék
s hol maga étek s fogója is; megülve rájár
dögleszti szürcsöli-szívja — nincs „elég"
megölője rajta marcangolva párzik
(— nyakában tigrisugrás: alvást szimulál —)
s a Teremtés Harmóniáin felsugárzik
a Szépség És Isteni Szeretet: a halál
eszik evő eszik eszi az evettet
maga evőjét más elevők eszik
— nincs tág tere itt a képzeletnek:
vagy mást belez vagy orvul belezik

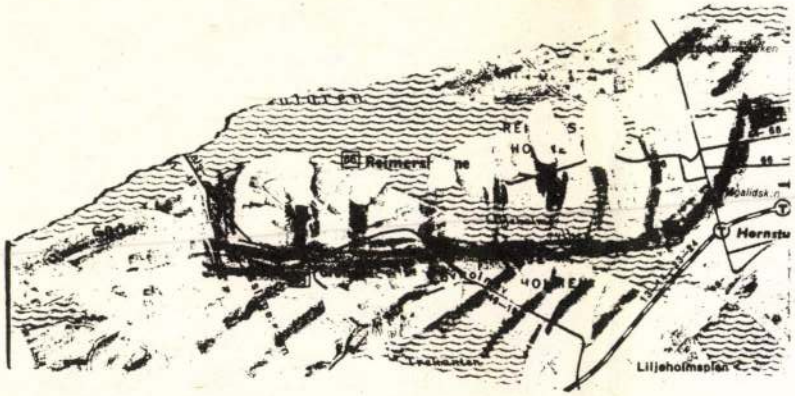

Könnyed könnyek:
ólomkút.

Lélek éjjel
magasból a mélybe
lelejt felejt:
táncosnő.

Holnap jónak
sugarába érve
átlót átlát
s átlép ő.

De most szomját
nem olthatja semmi,
M-e se, se bor,
sem rózsák.

Rimbaud rézsút:
áttörve a Földet.
Könnyed könnyek:
ólomkút.

MÁS

Miskolci Galéria

A Miskolci Galériában (Miskolc, Déryné u. 5.) október 16-áig tekinthető meg Jándi Dávid (1893-1944) emlékkiállítása.

Festészetét három korszakra lehet osztani. Első alkotói periódusában a 20-as évekre jellemző neoklasszicizmus dominál, majd egyre jobban előtérbe kerülnek a pasztell-tájképek, de a bibliai-mitologikus kompozíciók is stilizáltabb képi világban jelennek meg. Végül a 30-as évek végén a Szocialista Képzőművészek Csoportjának expresszív felfogású, társadalmi elkötelezettségű stílusához került közelebb. Legjelentősebb művei önmagával szembenéző, expresszív önarcképei, izzó színekben pompázó tájai és városképei. Olajképei mellett kiemelkedőek a pasztelltechnikával készült munkák.

A Nagybányai Művésztelep jeles alkotóit bemutató kiállássorozat harmadik darabja e tárlat, követve az 1992-es „Nagybányai művészet a neósok fellépésétől 1944-ig", illetve az 1993-ban rendezett Nagy Oszkár művészetét reprezentáló kiállítást. A hagyományokhoz híven, a megnyitón vehetik kezükbe a látogatók Szűcs György és Zwickl András művészettörténészek Jándi Dávid monográfiáját, amely a MissionArt Galéria által kiadott Nagybánya Könyvek negyedik kötete.

Galéria 56

On Kawara kiállítása október 15-éig látható a Galéria 56-ban (Budapest, V., Falk Miksa u. 4.)

On Kawara önmaga teremtett elszigeteltsége, amely nemcsak munkáját, de életét is jellemzi, különleges helyet biztosít számára a modern művészetben. Visszautasítja a piacorientált művészkörök kötelezettségeit (nem ad interjút, nem jelenik meg megnyitókon, nincsenek róla fényképek, és önéletrajza végletekig hiányos, pusztán életének eltelt napjainak számát tartalmazza, röviden ő a nagy ismeretlen; vagy ahogyan ő mondja: „Nem létezem"). Művei sem felelnek meg a modern kor művészeti elvárásainak. Tevékenysége nem látványos művészeti kalandozásokból áll — mint ahogyan azt a kor állandó újszerűségre törekvő dinamikája diktálná. Egy viszonylag száraz archívum, mely életét dokumentálja. Felcserélte az innovációt a stabilitásra, a változást a folytonosságra. Egy archívum, melyben napról-napra vasfegyelemmel lejegyzi élete visszatérő eseményeit. Saját életének mikrokozmosza művészetének mércéje. És mint ahogy ez el is várható egy ilyen „könyvelő hajlamú" művésztől, minden eseményt a legnagyobb objektivitással és tényszerűséggel regisztrál, tartózkodván a személyes kommentár bármilyen formájától. Az angol művészetkritikus, Alan Jones a következőképpen jellemzi: „Művészete a mindennapi élet legszimplább aktualitásából áll, a művek olyannak mutatják be a mindennapi eseményeket, amilyenek, és semmivel sem többnek."

Ludwig Múzeum

Október 5-én nyílik Timm Ulrichs kiállítása a Ludwig Múzeumban (Budavári Palota „A" épület). Megtekinthető november 20-áig, hétfő kivételével naponta 10-17 óráig.

„A művészet én vagyok". Ezt a tézist Timm Ulrichs (szül. 1940-ben) sokféle formában érvényesítette munkásságában. A „documenta 6" résztvevője egyike a kevés, valóban interdiszciplináris módon dolgozó kortárs művésznek. Tevékenysége a legkülönbözőbb művészeti ágakra terjed ki: festészet, szobrászat, akcióművészet, fotó és szövegek. Timm Ulrichs a művészetek valóságos párbeszédét teremtette meg.

A Ludwig Gyűjtemény és a Goethe Intézet a Budapesti Őszi Fesztivál keretében válogatást mutat be a művész munkáiból, valamint alkalmat ad Ulrichsnak, hogy Budapesten is létrehozzon olyan műveket, amelyek a helyre, a városra reagálnak.

Pecsa

Október 11-én este nyolc órakor filmbemutatóval egybekötött dzsesszkoncert lesz a Petőfi Csarnokban (Budapest, XIV., Zichy M. u. 12.)

A devoni születésű zeneszerző, zenész John Surman egyik kulcsfigurája volt a 70-80-as évekbeli európai dzsesszvilág robbanásszerű fejlődésének. Surman régóta ismert világszínvonalú improvizációiról, s mint zeneszerző arról nevezetes, hogy egyike azon újító szellemiségű zenészeknek, akik kitágították a hagyományos dzsessz addigra már konzerválódott határait, így ma már a dzsesszélet egyik legnagyobb hatású szaxofonsztárjaként emlegetik. Jellemző, hogy Surman kreatív ösztönét az állandó kihívásokkal készteti újabb és újabb feladatra, amelyet mindig megold fantasztikus muzikalitásával és zenéjének eredetiségével, melyet mesteri hangszertudással ad elő. A világ számtalan nagy dzsesszóriásával játszott együtt pl: *Terje Rypdal, Mangelsdorf, Jack deJohnette, Elvin Jones, Bill Frisell Paul Blay, Bill Frisell stb.*

A norvég *Karin Krog* a hatvanas években vált a skandináv dzsesszélet jól ismert egyéniségévé. A *Down Beat* kritikusok által összeállított listáján többször nyerte el a világ legjobb dzsesszénekesnője címet az elmúlt tizenöt évben. Hasonló értékeléseket kapott számos egyéb dzsesszmagazinlistán is. Rangos díjat kapott *Dexter Gordon*nal „Some Other Spring" és *Archie Sheppel* Hi-Fly címmel készített felvételeiért. Surmannal alkotott duójuk a Cloudline Blue című albuma egy közös jazzlegendájuk forrása.

A „My Grandmother" (Grúzia 1929., rendezte Kate Mikarberidze) egy briliáns és vizuálisan újító szatirikus film, amely alkalmazza a némafilmek által felhasználható összes trükk adta lehetőséget. Egy férfi árnyékká válik a falon; egy férfit meggyilkolnak egy hatalmas töltőtollal; egy akt férfiszobor élővé válik ... A „My Grandmother" egyedülálló bepillantásra ad lehetőséget az akkori grúz filmtörténelembe. A film megkérdőjelez minden előítéletet, ami a nézőben kialakulhatott a szovjet filmek iránt, hiszen frissessége elbizonytalanítóan hat a bágyasztó filmekhez szokott közönségben.

Az Új Művészet októberi számának tartalmából

MŰFAJOK ÉS BIENNÁLÉK
Husz Mária:Textilvilág. A 13. Textilbiennálé és környéke
Kovács Orsolya: A csúnya, a szép és a hasznos. XIII. Országos Kerámiabiennálé, Pécs
Szuromi Pál: A naplementétől a tűzijátékig. A Szegedi Táblaképfestészeti Triennáléról
Bajkay Éva: A spontaneitás varázsa. A XIV. Országos Akvarellbiennálé Egerben
Sinkovits Péter: A leleményesség gazdagsága. Országos Színesnyomat Grafikai Kiállítás '94

TERMÉSZETESEN
Andrási Gábor: Virágokkal rajzolni, felhőkkel festeni. Nils Udo és Bob Verschueren kiállítása
Szombathy Bálint:Természetesen. Természet és művészet (Kelet)-Közép-Európában

INTERJÚ
Andrási Gábor: Kilimológia. Beszélgetés Bátki Jánossal
Szántó András: „Nem akarom megtagadni a huszadik századot." Beszélgetés Joel Shapiróval
P. Szabó Ernő: A művészet a minőség garanciája. Beszélgetés Enzo Chucchival

MODERN IKONOGRÁFIA
Chikán Bálint: (Nem csak) posztmodern Biblia Pauperum. Stefanovits Péter és Elekes Károly fatáblái a siklódi templomban

KIÁLLÍTÁS
Szegő György: Badarttól omegartig. Bada Dada és Dr. Máriás kiállítása
Az Új Művészet kapható az újságárusoknál, belvárosi könyvesboltokban, galériákban, metróállomásokon és az Art-mozikban. Az Új Művészet előfizethető a szerkesztőségben: 1054 Budapest, Báthori u. 10., VII. em. 707. Tel./fax:131-6702.

Szerkesztői üzenetek E héten válaszol:

MOSTANI ÉS LEENDŐ RIPORTEREINKNEK, MINDENÜTT. Némi álmélkodásra adott okot bizonyos körökben, hogy a riport fogalmát a szerkesztőség ebben a negyedévben másképp értelmezte, mint eddig. Csakugyan az történt, hogy az általunk alkotott törvények közül néhányat félretettünk, ha ugyanis az eleven valóság magától nem hajlandó az elveinkhez igazodni, akkor inkább a szabályokon teszünk erőszakot, mint a tényeken.

Bizonyára olvasóink is észrevették, hogy az Élet és Irodalom, merőben eltérve eddigi gyakorlatától, jó ideje rátapadt egy konkrét tárgyra, s azzal folyamatosan és szívósan foglalkozik. A tárgy nem más, mint a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete — régebbi, egyszerűbb és tömörebb nevén az Alap — körüli furcsaságok halmaza, ezen furcsaságok mintegy öt-hatezer művész és író személyes sorsát érintik közvetlenül, áttételes módon pedig a magyar kultúra egészére hatnak így vagy úgy. Jogos óhaj volt a művésztársadalom részéről, hogy ezekkel az anomáliákkal az Élet és Irodalom foglalkozzon, ki más foglalkozhatna velük végül is. Sajnos azonban a tényfeltáró újságírás nem tartozik lapunk erősségei közé, ehhez se anyagi, se személyi hátterünk nincs, másfajták a hagyományaink és a szerkesztői beidegződéseink, nem erre vagyunk kitalálva. Mégis úgy alakult, hogy egyik szerződéses — nem belső! — munkatársunk magáénak érezte ezt a témát, fölkarolta, szervezte, utána járt, összehozott egy sorozatot, amely a tárgyat sokoldalúan, változatos műfajokban és párját ritkító alapossággal dolgozza föl.

Némi tűnődés után úgy döntöttünk, hogy ez a nagy ívű egyéni teljesítmény riportnak is tekinthető akár. Természetesen lehet azzal vádolni minket, hogy ezzel engedményt teszünk és lazítunk a riportverseny szabályain. De vajon akkor, amikor nagyon szépen megírt, ám a tapasztalati világgal csak távoli rokonságban álló riportoknak, valójában novelláknak adtunk díjakat, akkor nem lazítottunk? — A kérdés költői, válaszunk egyértelműen nem. Mindig azoknak adtunk díjakat, akiket az adott fordulóban az adott felhozatalból erre a legméltóbbnak találtunk, ezen a továbbiakban sem kívánunk — nem is tudnánk — változtatni, azaz úgy döntünk, ahogy legjobb lelkiismeretünk diktálja. Ha egyszer úgy érezzük, hogy három első díjat kell kiadnunk, mert olyan a termés, akkor három első díjat fogunk kiadni. Bárcsak már itt tartanánk.

Bogdándy Zoltán Szultán rajza

Bozdándy Zoltán Szultán

BODRI FERENC:

„Boldog, ki mint Ulysses, száz szép mérföldet bolygott...."

— citálta életútjára visszatekintve *Szentágothai János* az idén 125. évfolyamát ünneplő *Természet Világa* első számaiban a szülőföldre vágyakozó francia költő panaszos szonettjének híres kezdetét. Az *Ulyssesként az agy körül* című pályarajz első fejezeteinek törzse még 1977 őszén, *Juhász Ferenc* kérésére növekedett, a *Pályám emlékezete* sorozatába készült, de a *„bizarr élettörténet és életszemlélet"* okán a közreadás akkor elmaradt. Pár hét óta pedig a szokatlan „curriculum vitae" írójának minden további műve „posztumusznak" tekinthető. Az életút megszakadt, csupán „a szekér" döcög tovább.

És bár a megidézett „szegény rokon", *Joachim du Bellay* francia humanista római szolgasorsában és a magyar neuroanatómus változó élethelyzeteiben alig találunk párhuzamot, reneszánsz és keresztyén fogantatású emberségükben nem kevés összecsengés mutatkozik. A professzor *Rónay György* gyönyörű fordításában skandálta francia nyelvű vers sorait, mi *Tóth Árpád* ódonabb magyarságával tesszük — hazai világunk lenne még így is vonzóbb és szerteágazóbban változatos. Idézhetnénk persze *Radnóti Miklós* mondataival is a bíborosi intendáns panaszaiból (*„síkságon bolygok én, vad ordashad követ..., pedig én sem vagyok nyájadban épp utolsó..."*), akár *Illyés Gyula* vagy *Vas István, Szabó Lőrinc, Gáspár Endre*, akár *Lányi Viktor* honi ízességével a *Márvány és babér* egyik gall lírikusát — az elvárhatónál hadd legyen még szivárványosabb *„a magyar tényálladék"* a csalódott férfiú sirámai körül. Aki *„a megálmodott szent tűzhelyen viperafészket s nemzetközi kirakodó vásárt talált"* az Itáliáról szóló gyűjtemény bevezetője szerint.

Cs. Szabó László után a maga tanulmányaiban a siránkozóról elmond *Rónay György* többet is.

„A hírhedt rossz tanuló" Szentágothai 1977 táján megkísérelt ugyan *„az akkori irodalomirányítás által elviselhetőnek vélt szintig"* ereszkedően visszatekinteni családja történetére, majd a magáéra. Kiemelten a magatartását meghatározó vonzódásaira és szemléletének alakulására — közlésre sor ezért nem kerülhetett. *„...életem fő célkitűzése és törekvése csak az volt, jó agykutatónak, a 20. század végi értelemben kultúrembernek és a történelmi körülményeink között tisztességesnek, de mindenekfelett keresztténynek maradni..."* — állítja fel a maga „szintjét" a vallomástevő. A körülmények ismeretében úgy tűnik, hogy éppen ez a szinte abszurd, *„csak az volt"* bölcs megvalósítása lehetett a legnehezebb. Vállalása a közlés hatalmi elhárításának oka. Emlékező századunk gyakorta váltakozó pokoltájai felől érkezett, egymásnak ellentmondó, bár egyazon hevességű *„szküllák és kharübdiszek"* örvényei közül.

Az ódon és elhasznált metafora nem csak a szükséges sűrítés szándékából buggyant elő. Feltehetően azért, mert a kedves orvosprofesszor és köztiszteletben álló akadémikus — anatómiai atlasza 30 nyelven és 80 kiadásban jelent meg közel fél évszázad során — az európai irodalom ismert és kevésbé ismert szóképeivel sokszor él, pedig valaha reálgimnáziumba járt. A családi szellemi hagyaték mellett életszemléletének önálló megalapozásában a *Szentírás* és az *Evangéliumok*, a zsidó és keresztény humanitás igazságai, majd *du Bellay* (*„Boldog, ki szép utat tett, mint Ulixész hajdan..."* — Rónay; *„Nunquam revertar, mondta Dante hajdan..."* — Babits) és mások, *Shakespeare, Goethe*, az újak örökségének formálódva, a szemléletalakító *Heine*, majd *Rilke*, a megkövetett *Joyce* és *Thomas Mann*, szinte a teljes európai irodalom munkálkodott, csak az emlékező által citáltakat említve itt. A hazai forrásból *Vörösmarty*tól kezdődően *Arany*, majd *Ady, Kiss József* és *József Attila* verseiből, *Németh László, Márai Sándor* és társaik gondolataiból épül a szellemi piramis. Nem csupán az átéltek, de a lélekben megőrzött „irodalmi élményanyag" elemei is elevenek az elmondottak szellemi felhőjátéka mögött. Együttesen bizonyítva az ihletett idéző emberi és a literatúra etikai és morális értékeit. *„...a kifelé korrekt, szolid kutató (hiszen a piacról élünk), belül romantikusan fantaszta: álomvilág Ulyssese..."* kacsint a tükörbe ironikusan 65. születésnapja — október 31. — hajnalán. Pedig állami autó várta a kapu előtt.

A remekbe formált, modernként rousseau-i (ennek terjengőssége nélküli) írásmű az „élet és irodalom", magatartás és filozófia, alkotás és alakulás egységét mutatta fel, *„a keserű-édes alulnézeti valóság"* egyszemélyű folyamatát. *„...Futóbolond lenne..., aki ilyen kéziratot kiadna a kezéből, másoknak engedne át..."* — írta a szerkesztő, szívesen egyetértünk vele. *„...nincs már szívem félelmére..."* — idézte az író a kálvinista dicséretet a születésnapon. *„A kegyelmi állapot"* egyik szent szövegét.

A pályarajz *„a jó sors és semmi más"* törékeny derűlátásával összegzi a szépapáktól (erdélyi szász az egyik, felvidéki magyar a másik, akik szinte egyszerre lettek Nagyszombatban orvosdoktorok) az „örökségtől" kezdve következetesen „középosztálybeli" nemzedékek önépítő útját és találkozásait a lepergett két évszázad során. *„Ennek az úgynevezett magyar középosztálynak az élete sem volt leányálom..."* — összegzi „a családi örökség" hatását és tanulságait a maga gyermeki formálódásáig, amikor még 1919 májusában is svájci „nörsz" állt a fényképező masina elé sorakozott hat fiú mögött.

Később inkább *„a belső monológ"* szabad folyása szerint a *Lehrjahre* és a *Wanderjahre*, főként a *Wahlverwandschaften* időszakának emlékei következnek — a budapesti Német Birodalmi Főreáliskola padjaiban és az orvostudomány jeles professzorokkal híres egyetemén. Hosszan ír *„a szép emlékű pécsi korszak"* férfivá érlelő napjairól (előbb egy háború), az itteni *„Wundermanschaft"*-ról, *„a szolidaritás és összetartozás igaz barátságainak"* alakulásáról (közben az ötvenes évek), amelyet a társak és tanítványok érleltek *„felséges Kalüpszószigetté"* a „körülmények" között. Majd a budapesti katedrán töltött évtizedek emlékeiről olvashatunk — *„a legtöbb jó tudományos gondolat előadás közben jön"* hitteljes tanulságairól. Utóbb a tudományos közéletben vállalt *„gályarabság"* eseményei elevenülnek, a professzor *„őrt ülő évei"* a Magyar Tudományos Akadémia termeiben és elnöki székében a férfikor delén. Előbb egy forradalom, majd ennek „utóélete".

Laikusként és egyre szűkülő felfogóképességgel és érdeklődéssel megáldva, csüggedten mondok le arról, hogy értsem *„a disszipatív struktúrák"* és *„a kisagy csodálatos derékszögű térrácsot képező neuronhálózatának"* működését, majd azt, hogy *„mit jelenthet a térrácsban az ingerület ebben vagy abban az irányban való terjedése"*, netán *„a gátló neuronok és az ingerület kapcsolata"* és tovább. De megértem az e nemben félénken tisztelt neuroanatómus küzdelmét és védekezését a *„világszerte robbanásszerűen szaporodó áltudomány és obskurrantizmus"* miatt, hiszen utóbb mindez e tájon is szabad folyást kapott. És bár az *„áltudomány"* szónak nálunk korábban eléggé rossz csengése alakult, a szuvas és molyos hangoztatóitól ugyancsak távol álló professzor tudományos és humánus indítékait értem és szívesen elismerem. *„...egy mikroszkopikus méretű, közepesen fejlett országocska ugyan mit akarhat ebben a fékeveszetten (hová?) rohanó fejlődésben?..."* — idézi az állandó kétkedők okoskodását. Ő a *Szózat* soraival felel — ezért a csatlakozás.

Az elmúlt hónapokban az egyik legérdekfeszítőbb olvasmányom lett Szentágothai professzor hatásában és mélységeiben egyaránt revelatív életrajzi visszatekintése. Közben a magam ellenőrzésére xeroxmásolatokban *„terjesztem"* jó barátaim között. Érdeklődéssel figyelve a rájuk tett hatást. Többnyire az enyémhez hasonló a felismerés. *„A tudatra ébredés és helyem megtalálásának örökre elvesztett édenéről"* írtak után még megvilágosítóbb maradt számomra a rövidke záradék a márciusi számban: a 16 esztendő után született, jelen korú monológ és konfessió. A visszatekintés előbb *Sántha Kálmán*, *„Magyarország legjelentősebb ideggyógyásza, neuropatológusa és agysebésze"* pár évtized előtti *„boszorkányperének"* akadémiai folyamatára, az ebből eredő megtörténtekre és a logikusan várhatókra 1951 után. Közben és utóbb a személyes sors története és állomásai, egy-egy találó portré a közel- és távolállókról, akikkel a vallomástevő a közéletben, az egyetemeken és az akadémián, majd *„parlamenti karrierje során"* kapcsolatba került. A *„csúfos alulmaradások"* emléke a Dunaszaurusz-vitában (1988. október 7.) és másokban ugyanígy.

Végül az utolsó ciklus összefoglalója, amelynek „végszava" gyanúm szerint a pár hónap előtti „önálló képviselői indítvány" volt a náci megszállás és a *holocaust* évfordulója körül. Meglepett akkor, hogy az idegen szavak közhasznú akadémiai szótára csupán *„a görög elemekből összeállt"* változatot (holokausztum) ismeri. Ami persze mást jelent, a héber megfelelőt még így sem, utóbb sem.

Megnyugvás volt mégis, hogy a képviselők akkor-elfogadták a javaslatot. Bár meditációkra késztet a nyolc ellenszavazat. Erről már természetesen aligha eshetett szó *„a töprengő vallomás"* bekezdéseiben — egyidejűen jelent meg a *„záradék"* és hangzott a felszólalás. Melynek morális és etikai fundamentumát a személyes sors és a hagyomány tartja, akár a Siratófalét. A választás felszín alatti mélysége és feltörő magassága egyaránt.

Bizalmat nyújtott, hogy a professzor azonos erővel szállt perbe minden *„racionális emberi érzés és magatartás abszurd antitézisével"*, akár egy másik zsoltár kezdete szerint. A pernek az akadémiai boszorkányüldözések, a Dunaszaurusz és mások csak feltűnően emlékezetes fejezetei. Számomra békés öröm, hogy bár hallgatói olykor *„Szent János"* néven tisztelték tanárukat, ő *Károli Gáspár* ízes szavain idézte rendre a Bibliát. *A Magyar Protestáns Közművelődési Egyesület* elnöke volt, egyben társelnöke a *Keresztény-Zsidó Társaság*nak is. Azonos napon születtünk (én ugyan utóbb), és hogy a Magyar Bibliofil Társaságnak is elnöke lett, és a minden más őt ért társadalmi megtiszteltetés szememben majdhogy már ráadás. Konfessiója tisztább utak felé nyitogathat kaput.

Békésebben pilloghatnánk várható sorsunk elé, ha legalább részben igazolódnának Szentágothai *„tudományos-filozófiai szemléletéből fakadó (maradék) reményei."* A Záradék hangvétele így lett kevésbé bizakodó. A humanistát a populizmus(?) burjánzó harsánysága csüggesztette, a tudóst a váratlanul érkezett lehetőség elfecsérlése aggasztotta különösen. *„...az 1977-ben még megvolt optimizmusomat az utóbbi három év nem igazolta..."* — olvasom az 1993-ban írt ajánlás mondatai között. *„...Csak azt nem értem, hogy 50 évvel a katasztrófa után újra van politikai erő, amely népünket a kitapasztalt zsákutca felé terelné, és ami nagyobb baj, a nép, az istenadta nép nem jelentéktelen része ebbe a haláltáncba újra belevihető..."* — folytatódott a figyelmeztetés. Reménykedem mégis: ha tisztul a köd, a napfény is jobban látható. Oldódhat újra a sommás vélemény. *„... így kell lennie, mert így szép..."* — citálom én is a professzor kedves olvasmányaiból.

A kátyús és zúzalékos, örökké kanyargó kaptatón szívesen lettem volna társa e maradék bizalom döcögő batárján tovább. Kívánnám, hogy a lezárt nyolc évtized borús emlékeinek és riasztó tanulságainak bölcs elevenítője *„legyen csendbe' boldog"*, a felidézett elől *„sós tengeri szelénél"* lett volna számára fűszeresebb *„ez édes honi lég"*. Ha már az emlékezőre emlékezünk.

Kéretik a további bizalom nedveihez a pár hónap előtti folyóirat-számokat előkeríteni. Majd szívesen olvasnám kötetben újra a szellemi hagyaték és a valóságos élmények bővített, „a derűs szerencse" véletlen korszakain túli fejezeteit.

Magyarok Prágában

A Prágai Magyar Kulturális Központban megrendezték a „Kortárs magyar filmművészet" szeminárium 7. évfolyamát, melyen tizenhárom új magyar filmet mutattak be. A szemináriumon Ozsda Erika és Eperjes Károly vett részt.

***

A prágai Szt. Vitus Katedrális 700. éves évfordulója tiszteletére rendezett koncertsorozaton cseh és osztrák művészek mellett nagy sikerrel adott koncertet Ruppert István orgonaművész és a Mandel Quartett.

BOGDÁNDY ZOLTÁN SZULTÁN

Nem is olyan régen csináltam a szerintem méltánytalanul mellőzött mesternek egy Narancsgaléria. Hogy most ismét sor kerül rá, annak az az apropója, hogy Bogdándy Zoltán Szultán hosszú idő után újra önálló kiállítással jelentkezik. A kiállítás címe: *Húsépítő tej*. Az előző róla szóló írásomban említettem az ominózus stúdiókiállítást, amelyen a Köjál betiltotta munkáját. A határozat súlyosan megsértette az alkotó művészi szabadságát, kifejezésmódjának drasztikus korlátokat szabott. Nem is olyan messze tőlünk, a Bécsi Kör alkotói (a kör egyik oszlopos tagjának, Hermann Nitschnek munkái jelenleg épp megtekinthetők a Műcsarnokban) szintén szerves anyagokkal operáltak. Emberünk, ha nem is teljes egészében, de részben ismét szerves anyagot használ fel legfrissebb kiállításán. A tej problematikáját boncolgatja, aminek szemléltetésére a megnyitón egy akciót is bemutat.

Tooth Gábor Andor

Húsépítő tej
Bercsényi 28–32 Galéria
(Budapest, XI. Bercsényi u. 28-32.)
Megnyitó: 1995. április 13., 18 óra

Magyar Narancs

Vig Monika
1966–1992
Főszerkesztő:
Vágvölgyi B. András
Megbízott főszerkesztő:
Nádori Péter
Főszerkesztő-helyettesek:
Novák Zsófia, Bojtár B. Endre

BELPOLITIKA
Makai József (rovatvezető)
Galotti Balázs, Kóczián Péter, Seres László, Simó György, Somos András, S. Ráduly János, Tódor János

KÜLPOLITIKA
Császár László (rovatvezető)
Kovács Kristóf, Kovácsy Tibor

ÉLET + MÓD
Csillag János (rovatvezető)
Kerényi György, Para-Kovács Imre, Winkler Róbert

KULTÚRA
Turcsányi Sándor (rovatvezető)
Bakács Tibor Settenkedő, Bihari Balázs, Csejdy András, Marton László Távolodó, Szőnyei Tamás

SNOBLESSE OBLIGE
Pintér Anna (rovatvezető)
Pohly Ferenc

FŐMUNKATÁRSAK
Bozóki András
Eörsi István
György Péter
Hajnóczy Csaba
Kukorelly Endre
Sükösd Miklós
Tamás Gáspár Miklós
Tillmann J. A.

Lapterv:
Tooth Gábor Andor
Fotó:
Déri Miklós, Lukács Dávid
Képszerkesztő:
Pohárnok Gergely
Szerkesztőségi titkár:
Rabecz Éva
Ügyintézők:
Joó Gyula, Koller Gitta
Szedő:
Molnár Marianna
Tördelők:
Balázs P. Róbert, Szentirmai László
Korrektorok:
Lukács Annabella, Zala Krisztina

Kiadja a Kozmopolisz Kiadó Rt.
Felelős kiadó:
György B. Péter
lapigazgató
Reklám és marketing:
Lehoczki Edit
Terjesztés:
Kelemen Zsuzsa
Elektronikus terjesztés:
Umann Kornél
Gazdasági ügyintézők:
Tusán Rita, Borsiné Bori Gabriella

CÍM:
1399 Budapest, Pf. 701/306

E-MAIL:
narancs@odin.net
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest XI., Karinthy Frigyes út 24.
Telefon: 209-2603
Fax: 166-4869

Hirdetésfelvétel
és terjesztésgondozás:
Budapest XI., Karinthy Frigyes út 24.
Telefon: 209-2603, fax: 166-4869

Ára: 78 Ft
Előfizetési díj: egy évre 3324 Ft,
fél évre 1662 Ft, negyed évre 831 Ft.

ISSN 0865-3437

Nyomás: Semic Interprint
Svéd nyomda és Kiadó Kft.
Felelős vezető: Doktor Ferenc
Nyomdavezető: Csényiné Iszli Magdolna

Terjeszti a Magyar Posta Rt., a HÍRKER Rt., az NH Rt. és a regionális részvénytársaságok, valamint alternatív terjesztők. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél és a Hírlapelőfizetési Irodánál (HELIR): 1990 Bp. XIII., Lehel út 10/A. – közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR; Postabank Rt.: 219-98636/021-02809 pénzforgalmi jelzőszámra.

TARTALOM

Válságövezet: Hangony, április 4-én
A bajszos, aki Mikinek mondja magát („Miki vagyok, na, a többi minek?!"), üstsegéd volt az ózdi kohóknál, de pár nap óta okleveles sertéstenyésztő. A szerveződő cigánytéesz, az Agrorom iskolázta be huszonöt társával egyetemben. „Három hónapos átképzési tanfolyamra jártunk, mindent tudunk a disznókról, de fogalmunk nincs, hogy mikor indul be a téesz." **20. oldal**

Horvátország, Bosznia: Tavaszi idény
Katonai erő alkalmazására természetesen az UNCRO-nak sincs felhatalmazása, a horvátok hiába is várnák azt, hogy majd az ENSZ, vagy a NATO, vagy az EBESZ, vagy a Házmester Internacionálé visszaszerzi nekik Tomislav király ősi jussát. Nem is várják. Ennek ellenére nem jelentőség nélküli a mandátum módosítása. **21. oldal**

Apák és lányok (Tony Richardson a Kék ég mögött)
A „free cinema" egyik legnagyobb egyénisége itt hagyott egy hollywoodi pulyát. Kis kakukktojást. Megszülni, kiköltení már nem tudta. A technika ma már nem ismer lehetetlent. Legyen elég annyi, hogy valaki nem azért megy Amerikába, hogy azt csinálja, amit otthon, esetünkben Európában szokott, akkor maradna a fenekén. **32. oldal**

Narancsgaléria

6. Bogdándy Zoltán Szultán

a szerk.

7. A szerk.

interjú

8–9. „A társadalmi csoportok felmondták a szolidaritást" (Mezei György, a Léthatáron Alapítvány vezetője)

POLITIKA

egy hét

10–11. Képes hírösszefoglaló

12. Kulturális hírek

13. Fókusz

publicisztika

14. Bozóki András: Hegyi beszéd

15. Charles Fenyvesi: Republikánus gondolatkísérletek

magyar glóbusz

16. Esti Hírlap: Bulvárszivattyú

Diétai levlap

17. Magyarok Világszövetsége: „Súlytalan, impotens sóhivatal"

riport

18–19. Országos roma önkormányzat: Fegyelmezett többség

20. Válságövezet: Hangony, április 4-én

világfalu

21. Horvátország, Bosznia: Tavaszi idény

A boszniai háború három éve: Az égi birodalom

22. Klímaértekezlet Berlinben: Egyre melegebb

23. Szlovákia: M., avagy egy hosszú menetelés anatómiája

Krím: A zászló és a félsziget

24. Vatikán: A megváltás óvszere

ÉLET+MÓD

25. Divat: Összevarrt ötletek

26. Lógni vagy lógni nem

27. Űrtrip

28. Dohányzás: Leszokni csodával

29. OSZK

Marokvevő: A beszerzés

KULTÚRA

kritika

30. Film: Két film, hét dollár (Quentin Tarantino: Pulp Fiction)

interjú

31. „Arra számítanak, hogy lovagolni megyünk" (Quentin Tarantino a Rolling Stone-nak)

nagyítás

32. Apák és lányok (Tony Richardson a Kék ég mögött)

kritika

33. Film: Könnyű szeretni (Hal Hartley: Egyszerű emberek)

Film: Szörnyek évadja (Japán animáció)

melodig

34. Garbarek a Bazilikában: Officium

Jazz Press Szó

Narancsfül: George Duke: Illusions

blues-front

35. Narancsásatás: Add el a lelked...! (Robert Johnson, Ry Cooder, Screamin' Jay Hawkins)

Sörfájdalmi blues (Jever Mountain Boys)

Narancsfül: John Lee Hooker: Chill Out

nagyítás

36. 1994: Húsvét Croydonban

Szeretettel meghívlak a
Húsépítő tej
című kiállításomra.
Megnyitó 1995 április 13-án 18 órakor.
Huszenhetedikéig még megnézheted.
Helye: Bp. XI. Bercsényi 28-30

SZULTÁN

BOGDÁNDY ZOLTÁN SZULTÁN
1135 BUDAPEST, Jász u. 63.

Új Művészet
Budapest
Báthory u. 10.
1054

Bogdándy Zoltán Szultán

MAGYAR LÁSZLÓ ANDRÁS:

Zúbek és Hlaváček

Joannes Dubravius, olmützi püspök (1486-1553) 1552-ben kiadott „Cseh története" (Historia regni Bohemiae), köztudottan a liboczani Hájek 1541-ben, cseh nyelven megjelent krónikája alapján készült. Dubravius — mint arra elsőként F. Palacky, egy, a Časopis Musea Kralovstyi-českého című folyóiratban 1864-ben megjelent cikkében rámutatott, jobbára csak kivonatolta, átfogalmazta Hájek szövegét, hozzá viszonylag keveset toldott. Éppen ezért különös mindaz, amit Zúbekről, illetve Hlaváčekről ír, hiszen e történetnek nem csupán Hájeknél, de egyetlen más kortárs történetírónál sem lelni nyomát, mi több: Zúbek és Hlavácek neve, nemcsak nyomtatott, de egykorú kéziratos forrásokban sem fordul elő.

(F. Skočdopole: Život a ďilo Jana Dubravia. Praha, 1911. 231.)

Annak a rémséges, perverz és minden tekintetben meghökkentő eseménysorozatnak tehát, amely Zúbek és Hlaváček különös afférjával kapcsolatos — ami az írásos emlékeket illeti —, gyakorlatilag sehol nem maradt nyoma. A kutatók figyelmét az a tény sem kerülte el, hogy a — nevezzük így — párviadal eseményeinek leírása során Dubravius csiszolt, humanista latin stílusa föltűnően megtörik, a szerző a korban és a műfajban merőben szokatlan nyelvi fordulatokkal él, sőt az obszcén szavak használatától sem riad vissza. Evvel kapcsolatban S. Nehoda professzor alapvető Dubravius-tanulmányában arra a következtetésre jutott, hogy a Zúber-Hlaváček motívum csupán későbbi toldás (Nehoda német nyelvű cikkében az „Einschiebsel" kifejezést használja), ám ennek a föltételezésnek ellentmondani látszik, hogy a történet már Dubravius első, latin nyelvű, frankfurti kiadásában szerepel, így a Nehoda professzor által fölsorakoztatott — egyébként nyomós — érvek ellenére sem tűnik lehetségesnek, hogy a történet hitelét megkérdőjelezzük.

Zúbek és Hlaváček párviadalának motívuma egyébként, természetesen a kor által megkövetelt eufemizmusokba burkoltan, a 19. század elejének romantikus-nemzeti cseh irodalmában, Božena Němcová óta föl-fölbukkan: utoljára Vladimir Páral regényében, a „Generális csodá"-ban (Generální zázrak. Prahá, 1977), illetve Bohumil Hrabal egyik önéletrajzi ihletésű novellájában (Pábitelé. Prahá, 1964) fedezhettünk föl utalást a párviadal némely elemére. A cseh filmművészet szintén merített a témából: a tehetséges, méltatlanul elfeledett, s 1972-ben tragikus körülmények közt elhunyt fiatal rendező, Alois Nigelman „Aranyidő" című, 1961-ben készült rövidfilmjében dolgozta fel a Zúbek-motívumot.

Zúbeket és Hlaváčeket egyébként, a nem cseh emberek számára merőben érthetetlen módon, noha történetük még a művelt emberek körében is tökéletesen ismeretlen, valóságos nemzeti hősökként tartják számon Csehország-szerte.

A két halálos ellenfél neve a 20. századi cseh történelem során számos alkalommal szolgált krízishelyzetekben a nemzeti lelkiismeret és öntudat ébrentartására: a müncheni paktumot követő események idején a Z-H monogram például a nemzeti ellenállásra való felhívás jele volt. Ezt a németek is jól tudták — érdekességként megemlíthetjük, hogy 1942. május 17-én, a Morva Protektorátus területén kivégeztek egy Jiří Zimmermann nevű férfit, mert házkutatás során Z.H. monogramos zsebkendőt találtak nála, bár a monogram bizonyíthatóan egyezett nagyanyjának, Zlatara Hrubesovának a névkezdő-betűivel.

Az 1968-as invázió, majd a husáki depresszió időszakában Zúbek és Hlaváček neve újra tabunak számított — ez idő tájt csupán egyetlen, a kérdéssel foglalkozó cikk jelent meg, az is a Dubrávius-szöveg obszcenitásainak nyelvi elemzésére szorítkozott. (Konopášek, B., Rudé Právo, 1974 (42) 9.) A borzalmas, mulatságos, s egyben meghökkentően modern történet azonban, úgy látszik, túlélte a hallgatás éveit. Midőn legutóbb, 1994 tavaszán, a sörfesztivál alkalmából Prágában jártam, a metró Wilson-pályaudvari állomásának WC-jében a következő szöveget pillantottam meg, sárga olajfestékkel a falra pingálva:

„Boby + Eva = Love. Z-H."

A cseh nép tehát nem felejt, s nem is felejthet soha.

NOVOTNY TIHAMÉR:

Bogdándy Zoltán Szultán — Egy másképpen gondolkodó mai képzőművész

(Született 1953-ban, a Somogy megyei Telkiben)

Egy mai művész valószínűleg minimum ideges lenne, ha eltervezett megnyilvánulásához nem kapná meg a pályázat útján elnyerhető anyagi támogatást...

Egy mai művész nem annyira rászorulója és kiszolgáltatottja, mint inkább alkotó partnere, sőt megbízója a vele foglalkozó, a vele dolgozó művészettörténésznek. Mert a mai művész (önállóságát hangsúlyozandó) szinte mindenbe belekóstol: szövegeket ír, hangköltészetet művel, házi stúdiójában zenél és kazettákat készít meghallgatásra, videózik, performance fesztiválokon lép fel, rajzol, fest, szobrászkodik, installál és térberendezéseket alkot, a számítógép lehetőségeivel ismerkedik, műveit sokféle formában sokszorosítja, kiállításokat szervez, rendez, bonyolít és nyit meg, dokumentál, véleményez, elméleteket „gyárt", filozofál, s esetleg még kiadóként és szerkesztőként is működik egy-egy magán vagy szubkultúra vagy „hálózat" jellegű kulturális „vállalkozásnál"...

Egy mai művész legszívesebben maga végezne el, maga próbálna ki és maga pótolna minden olyan tevékenységet, minden olyan szerepet — beleértve az értő közönségét is —, amely a jelenkori posztindusztriális és posztmodern társadalomban potenciális lehetőségként megmutatkozik vagy hiányzik.

Eleddig Bogdándy Zoltán Szultán is, akárcsak a XX. századi művészet második felének megannyi megingathatatlan, csökönyös alkotója, leginkább saját függetlenségének és önállóságának a megteremtésével és megtartásával volt elfoglalva. Mára a helyzet azonban részben megváltozott. A mai művésznek nincs igazán biztos státusa, nincs igazán megbízatása, nincs igazán szerepe a társadalomban. Lendkereke pörög, de nincs funkcionális áttétel, mely megfelelően továbbíthatná ezt a hajtóerőt oda, ahova szánja. Egy mítoszaitól, hőseitől és „isteneitől" megfosztott, atomizálódott tömegtársadalomban, ahol az egyén csak formálisan tartozik a nagy szociális valaminek nevezett egyveleghez, ahol a többség manipulálhatósága az irányító kisebbség által már-már egy álbékebeli mozgósítással ér fel, ott a művésznek valamit gyökeresen újra kell gondolnia és alkotnia. A kiindulási pontot saját szakrális egójában találja meg, s ennek művét szépen fokozatosan terjeszti ki környezetére. Az individuum álláspontjáról próbál tehát egyéni mitológiát teremteni, ezért saját sorsát mint megtermékenyítő magot (vírust, „fajbacilust") a társadalom egy-egy még élő és funkcionáló kulturális sejtjébe ülteti. Ez a művész csakis az „antropológiai értelemben vett egyetemesség" talaján állhat, hiszen az ember alapvető nembeli sajátossága, hogy még a leglehetetlenebb helyzetekben is kibújik belőle a kultúrateremtő lény!

Amikor tehát a művész szisztematikusan újra felépíti saját mitológiáját, megalkotja szubjektív nyelvét és szótárát, világának kiterjedését és érvényességi határait, azaz saját kulturális metaforáit, akkor azt mintha mindenki helyett és mindenki nevében tenné... Ez a művész ellensúlya, ellenvalósága és ellengondolata kíván lenni az egyoldalúan szervezett és szerveződő modern vagy posztmodern tömegtársadalomnak.

Az itt elmondottak Szultánra is érvényesek. Ő azonban a megszokottnál keményebben, öntudatosabban, a megrögzött individualisták pátoszával főleg a merész „kardforgatók" táborát keresi, de ott is inkább a „lebírhatatlanok" között érzi magát a legjobban! Filozófiájában a menekülő, a megalkuvó, a beolvadó alkotóval szemben a TÁMADÓ MŰVÉSZ magatartását fogalmazza meg. A „harcos" szerepe az övé! Számára a hiteles egyéni cselekvés, a manipuláltságból való szabadulás, az eljellegtelenedésből való kiút a „kultúrhérosz" személyre szabott mítoszában és annak kiterjeszthető metaforájában fogalmazódik meg. (Ahogy a TÁMADÓ c. versében is ennek igazolását találhatjuk: „ELNÉPTELENEDETT/ PARANCSOLÓKÉNT/ ELSORVADT/ ÁLLATI LÉTEMÉRT RETTENTHETETLEN/ HISZTÉRIÁSOK/ CSELEKVÉSE/ KÉNYSZERÍTSEN — NEM FOGOM MAGAM MEGADNI...")

LABANCZ GYULA:

Utoljára, vörösingesként

Mióta házunkat földig rombolták,
nem érzek megrendülést
egy-egy ódon ház pusztultával,
épüljön bár helyére játszótér,
otthon, fejem fölött fedél, utoljára,
vörösingesként, Nemecsek
messze a fától: ott voltam!
Van-e, ki e könyvet sose búj ta?,
nem mászott át lángoló palánkon,
szikla és vizesárok közt útja,
vízbe pottyanni sem rest,
nyelve kaktuszvirág láztól,
s kik féltették az árulástól, —
itt fogta le Bajcsy-Zsilinszkyt a horda;
s a pesti kapuk sem záródtak még be
megtépázott társaink előtt,
életüknek, ha volt, s ha nem,
halálukkal nyertek értelmet.

Lap a jegyzőkönyvből

Utat felező, felhő-
hártyás cigarettában
villám-finánclábot sejtve
kutatja várost végig
fürge ujjaival a szél.
Felezhetnénk talán —
csikkszedő baktat,
döglött hal: nikotin-
kátrányos szipkái sodor
partra az enyészet,
élenjáró a bajban;
tüzet ad; vesztére
(nem mindenkinek adatik meg
a természetes halál)
bőre alatt — vörös
vonal — teszi dolgát
III/III-as szálka,
megnevezhetetlennel
sötét kockáit tölti ki
hátam mögött a Fehér
Ház; mérlegképes híd;
törvény jövő idejű szelleme
a múlt, s a szegénység
a legdrágább szajha.

Teknőcnek a háború

Alul, felül nyomtalanul.
Fordul a szó komolyra,
szél zörren, magvas blúz
— ziherejsztű-tulipán —
öle csokrát összefogja.
Jó az, ha az ember holtig tanul.
Sebtapaszos cicifogda,
gőzölög az egytál gríz,
csobban a szem, kéjes
csöndjére nem emlékszem;
súlyt emel a teli gödör — gépkocsi-
tengely — alóla magát kivonja.
Teknőcnek a háború is csak
rohamsisakos fityisz.
Mell a mellen homokóra.
Fordul a szó komolyra,
„csak lélegzetnél nem nagyobb
hazát!" súgja, embrió-kulcsos
magzatvíz, kihallatszik
belőle a gyereksírás.

BALOGH MIHÁLY RIPORTJA:

Legalul?

„Ismeritek a legújabbat? Egy török fiú, aki éppen egy német juhászkutyát sétáltat, találkozik egy német felnőttel. Az megkérdezi: — Hová mész azzal a disznóval? — A török fiú erre: — Ez nem disznó, hanem valóságos német juhászkutya, törzskönyvezett. — Mire a férfi: — Fogd be a pofádat, nem téged kérdeztelek!

— Alfred és Udo nyerítve röhög."

(Günter Wallraff: Legalul)

Állok a k-i vasútállomáson, várom a pesti vonatot. Nem a magam érdemeként, szigorúan csak a tények kedvéért: a k-i vasútállomást már NAGY LAJOS is fölfedezte anno. Kiskunhalomra utaztában itt kellett átszállnia. Sőt! Fölfedezte az innen három kilométerre „elterülő" K-t is. Remekbe sikerült kis tárcaszociográfiát kerekített akkori magunkról — tényekből, adatokból. Érdemes lenne egyszer összevetni a mostani magunkkal...

Itt tartok, mikor ismerős sodródik mellém a várakozók közül. A.-val valamikor egy csapatban játszottunk. Hamar kiderül, hogy most ellenkező irányba tartunk, s már csak szokásból is kérdem, mi van vele. A. jó melós volt, szívós munkával küzdötte föl magát TMK-s csoportvezetővé. Aztán jött a gmk, majd — agonizálásként — kft-sedett A. cége is, most meg... „egy éve nincs melóm" — mondja csöndesen. A nagylány érettségi előtt, a srác nyolcadikos, a vakolatszagú házon tetemes OTP tartozás. Na meg a mozgássérült asszony, aki telefonközpontos. Most ő a családfönntartó. Ezeket nem mondja A., mert egyrészt tudom, másrészt látszik rajta mondás nélkül is.

❊

Különösebben azért nem lep meg A. története: K-n és környékén most épp „negyedszázados" a munkanélküliség, vagyis minden negyedik munkaképes polgár dologra lesve koptatgatja a "munkanélküli hivatal" bordóból földszínre koszlott futószőnyegét.

De A. megpróbált mást is: letett egy „szuper" hegesztővizsgát — „olyan volt a varratom, hogy a vizsgabiztosok alig találták" — aztán letett egy rozsdabarna ötezrest valami kiközvetítő kft asztalára, és most várja a papírt. Vendégmunkás lesz hamarosan Bécsben, úgy reméli. Míg mondja, erősen figyeli a szememet. Valamit észrevehet bennünk, mert visszaszól még a lépcsőről — bejött a vonata közben — szomorkásan: „Te nem tudod, milyen élet ez!"

❊

A k-i presszóban G. és J. közé szorulva kavargatom a gyanús állagú feketét. Alig tudtam rávenni a két vasalt ruhájú, gyűrött arcú elegáns urat erre a vasárnap délelőtti gyónásra. Ilyenkor inkább aludni szoktak, a család meg a kert se igen érdekli őket. Fáradtak...

J. gyerekkori haver, a lányát tanítom is, végül kötélnek állt, de elhozta G.-t is: „együtt könnyebb..." Mondom, hogy mire vagyok kíváncsi. Mesélem az esetemet A.-val: egyszerre legyintenek. Lassan ráhangolódunk a témánkra. És már mondják is: gátakat szakítva törnek föl az élmények. Óvatosan hátrább húzom a negyedik széket: ez itt most A. helye...

❊

(J.)-Hogy kell elindulni? Hát ahogy A. csinálta. Vannak ezek a kft-k, oda bejutni, kiépíteni a kapcsolatokat, aztán várni, hogy mikor szólnak az embernek. Régebben ez a szemétség még nem volt divat, hogy fizess haver előre egy ötöst, aztán várj, garancia meg semmi. De várni azt kellett, pedig nekem nagyon mehetnékem volt. Nem volt már biztos az itthoni melóm, így aztán akár Tengizbe, vagy Irakba is mentem volna.

Aztán kiderült, hogy valamikor, még boldogult úrfikoromban lenyomtam néhány hónapot az NDK-ban, elvagyok valamennyire a némettel. Egy csaj azért elkezdett vizsgáztatni az irodán, de gyanúsan hamar leállított, később hallottam, hogy valakinek a cicája volt ott a nő, és neki nagyobb gondjai lehettek a *der die das*-szal, mint nekem, állítólag egy dörzsöltebb krapek hirtelen visszakérdezett tőle valamit németül.

Na, csörög egyszer otthon a telefon, hogy indulás, mire én elkezdem, hogy van itt egy haver, hadd jöjjön velem, de gyorsan leállítottak: megyek egyedül, vagy maradok itthon. Nézz körül előbb, aztán ha akad valami, majd segitesz a haverodon! — kaptam a tanácsot, ehhez tartottam is magam.

Föntt a központban eligazítottak, rá egy hétre vasárnap nekivágtunk, négy mazsola egy lerohadt Wartburggal — világot látni...

Este hatkor értünk a megadott címre, de amíg odataláltunk, az külön rémtörténet. Na, ott nem várt senki, az eső viszont egyfolytában zuhogott, tisztára összefagytunk a verdában kuporogva. Végre éjfél körül előkászálódott egy ürge, de semmi *pardon Herren*, a kezünkbe nyomott egy cetlit, rajta a szállásunk címe, persze a város, Bécs túlsó szélén, még jó, hogy volt térképünk. A tag még utánunk szólt, hogy reggel hétkor ugyanitt kell fölvenni a munkát.

Némi kóválygás után fölfedeztük a kéglit, becsörögtünk, kijött egy magyar, aztán visszakiabált, hogy na, megjöttek a *háromnapos emberek*. Később tudtam meg, mit jelent: első nap érkezel, a másodikon melózol, a harmadikon meg elátkozod magad és húzod a csíkot hazáig, megállás nélkül. A lakásban potom huszan voltunk, az első éjszakáról hadd ne meséljek...

(G.) Én ugye már „kipróbált" helyre jöttem, ahhoz képest az se volt egy Hilton, ahol én kezdtem. Mi tizenheten voltunk egyetlen Wc-zuhanyzó kombinációra, amúgy egy laticelen aludtam három hétig a sarokba szorulva, inkább a falon mint a padlón.

(J.) A reggeli jelentkezés előtt összebeszéltünk egy pesti sráccal, hogy együtt maradunk. Első dolguk volt, hogy szétkaptak bennünket.

Villanyszerelésre kerültem, óriási mázlimra egy „bennszülött" török fiú mellé raktak, az sokat segített eleinte, ha ő nincs, lehet, hogy én is „háromnapos" leszek. Szerződés?! Ne viccelj már! Csak semmi papír! Soha nem tudtuk előre, hogy mit miért kapunk. Mi Bécsben az itthoni kft által kiközvetített bérmunkások voltunk, persze *csont feketén*, akkora papírunk se volt, mint egy bélyegszél. Kapsz 6-8000 schillinget, de semmiféle engedélyed nincs, soha nem tudhatod, hol vernek át, mikor fuccsol be az üzlet, és mint kezdőnek, még sejtelmed sincs a rezsidről, az pedig nem semmi, erre is rájössz hamar.

(G.) Én marha, a legjobb ruhám vettem föl a reggeli jelentkezésre, azt hittem, otthon vagyok, hogy papírok ide-oda, küldenek irodáról irodára, aztán eltelik az első nap. Erre jön egy kis gnóm pont hétkor, hogy neki fűtésszerelő kell, én meg ugyan elektrotechnikus vagyok, de ide pénzt keresni jöttem, nem válogatni, ezt még itthon a számba rágták, gyerünk hát, mondom.

Rögtön lehajtottak egy szűk és mély lukba, de talpig puccban, még átöltözni sem volt időm, onnan a pokol fenekéről kellett kiszerelni egy lerobbant kazánt. Egész nap daraboltam, aztán nyomkodtam kifelé a levágott részeket, gondolhatod, hogy néztem ki estére a báli szerkómmal együtt. Az, hogy miféle képesítési papírod van, a kutyát se érdekli. Konkrét melló van: azt vagy megcsinálod, vagy nem. Egyébként volt papír: arról szólt, hogy *tanulóként* vagyok ott, nem ám dolgozni! Ismerkedem ugye a szakma titkaival ottan a művelt nyugaton...

(J.) Mi meg eleinte *túristák* voltunk. Munkahelyre az utcán se hivatkozhattunk, ha igazoltattak. Az első helyemen kikötötték, hogy rendesen fölöltözve kell járnunk, úgy mentünk dolgozni. Öltöző persze nem volt, bevertél egy szöget a falba, rá az ünneplőt, arra meg a nejlont, aztán vagy megloptak vagy nem.

Zsugáztunk egyszer a kéglinkben, az ablak nyitva, a szomszédoknak nyilván nem tetszett valami, ránk csődítették a zsarukat. Azok elkezdték, hogy mit keresünk itt, mi meg, hogy békés túristák vagyunk, de gyanúsak lehettünk, így aztán folyton azt lestük melló közben, hogy mikor jön az Arbeitpolizei, a „munkaügyi rendőrség". Ha ezek fekete melón kaptak, hamar bebélyegezték az útlevélbe, hogy nemkívánatos személy vagy Ausztriában, aztán három évig csak levelezhetsz Bécsbe.

(G.) Kint melóztunk egy építkezésen, zsebünkben a „betanulós papír", mikor bevágódtak *ezek*. Rohanok ki, hogy szóljak a haveroknak, de azok időben szagot kaptak, bepattantak a kocsiba és leléptek — velük az én útlevelem is! Félmeztelen, egy szál farmerban kaptak el az utca közepén. Mit keresek itt? Mondom, túrista vagyok! Így?! Hát az útlevél? Na, az éppen nem volt. Összetereltek egy csomó lengyellel, akiket úgy szüreteltek le, az állványokról, mint a szőlőt, tízünket benyomtak egy rabomobilba, és a túristajárat bekocogott velünk a *yardra*. Elszedtek tőlünk mindent, ahogy írva van: cipőfűzőt, nadrágszíjat, miegymást, aztán be egy cellába. Se kaja, se semmi, egyszer engedtek ki bagózni. Délután fél ötkor jött az osztrák haver egy ügyvéddel, meg egy csomó papírral, hogy jogosan vagyok ott, erre kiengedtek, de azt a néhány órát nem kívánom senkinek...

(J.) Persze a melóért meg a pénzért vakmerővé válik az ember, ha már szerzett némi rutint. Mi is kipróbáltuk később még a „duplafedelet" is, míg rá nem fáztunk egyszer. Hogy mi ez? Beülsz pénteken délután a kocsiba, meleg búcsút veszel a maradóktól, és elindulsz haza. De a sarkon túl nem Hegyeshalomnak fordulsz, hanem egy másik, előre kialkudott hétvégi melóhelyre. Ez pénzben nagyon megéri, de a kockázat is dupla. Ide nem elég a normál munkavállalói papír (ilyened amúgy sincs!), hanem hivatalos engedély kell hozzá, hogy törvényes munkaszüneti napon dolgozz. Egy ünnepkor egész brigáddal mentünk ilyen munkára. Egy idős hölgy arra sétáltatta a kutyáját, és erősen megneheztelt ránk, hogy osztrák nemzeti ünnepen nem átallunk dolgozni. Kihívta a rendőröket, egy órát kaptunk, hogy a papírokat előteremtsük. Na, nekünk... aztán akármennyi időt adhattak volna...

Hétfőn reggel a kinti főnökünk a szőnyeg szélére állított, és voltunk minden, csak elsőáldozó szűzlány nem. Ilyet se játszottunk többet, de nem is kellett, mert a cégünk végre elkezdte intézni a munkavállalói engedélyünket...

(G.) Legálisak lettünk végre, de bő két és fél évünkbe került ez a „befutás", és ezt tényleg erősen idézőjelbe kell tenni. Elég jól keresünk, a lakás se a régi, két szobás családi házban lakunk hárman, de ezt a státust keményen ki kellett verekedni. Mondom, ez már jó pénz, de a rezsinket nem firtatja a sok *okostóni*: hogy itthon fizetek ezerkétszáz betegbiztositást, minden egyéb rezsim kint jelentkezik — schillingben. A fizetésem fele legalább!

(J.) Sok embernek csípi ez a szemét: „De jó nektek!" — mondják olyanok, akik itthon egész jól megélnek a semmiből, de arról fogalmuk sincs, milyen az igazi, kemény hajtás. Pedig magas rezsi mellett van itt más gond is: ha kft-vel dolgozol kint, két év után legálisan hazahozhatsz bármit. Ha egyéni munkavállaló vagy, mint mi — akkor nem. Igaz, nem itthon adózunk, de a munkanélküli segélyt se itthon szedjük föl.

(G.) A segélyről jut eszembe: ismerek kint olyan fickót, aki itthon fölmarkolja a havi huszonezer segélyét, (valami osztályvezető volt korábban!), ott meg hajtja a *fekete suskát*, igaz, rohadt kemény melóval.

Na, visszatérve a mi „befutásunkra", keresünk tényleg, de jogokról különösebben kár beszélni: nincs mit mondani róluk. Mégsincs visszaút! Az talán még nagyobb stressz lenne, mint amíg „föltörtünk". Mi a fene lenne velünk? Kinek kellenénk itthon? Valamikor napi félelmünk volt, hogy mikor vágnak haza, most napi félelmünk, hogy mikor állunk fejre. Hajtunk, míg bírjuk kondival, egészséggel.

(J.) Munkavédelmi előírások? Biztos vannak ilyenek, de mi valahogy kikerülhettük őket. Egy előírást, egy törvényt viszont alaposan bevéstünk: ha ott akarsz maradni, vigyázz magadra! Táppénz? Arról fogalmunk sincs, hogy mennyi lehet. Majd megtudjuk, ha sorra kerülünk.

(G.) Szolidaritás? Ez is egy jó szöveg! Ott volt az a szabolcsi csapat: mi alkudtunk egy melóra, ők meg elvitték előlünk fele pénzért. Nekik így is megérte. Öten egy kőkori Daciában, havonta változik a szállásuk, hol fáskamrában alszanak, hol tyúkólban, aztán meg a munkahelyen nagykabátban, de ezek is kellenek ott, mert elvégzik a legmoslékabb melókat.

Volt egy törpe körülöttük, egy rusnya kis hazánkfia, az szervezte a melójukat, pattogtatta őket, meg nyilván sápolt is rendesen, lefölözte a keresetüket.

(J.) Legnagyobb ívben sajnos éppen a magyar munkatársakat érdemes kikerülni. Inkább tíz osztrák, mint egy magyar! A mieinknél sokszor működik még a hazulról hozott ostoba melósreflex, a fölösleges önérzet, öntudat. Az ilyen egész nap papírokkal szaladgál, eljátssza a kisfőnököt, pedig igazából a kalapács volna rábízva. Ez nem is megy hosszú távon: melózni kell összeszorított foggal és alkalmazkodni, mindig és mindenhol: A-tól Z-ig, mint a lexikonban!

(G.) Iszonyú nehéz! A lelki zsarolás a legpocsékabb. Egy sürgős átadás miatt éjfélig dolgoztattak, de reggel hatkor már újra kezdeni kellett. Ez így ment napokig, és ha megálltál, már jött is a szöveg: igyekezz, mert a többiek ott állnak a határon, alig várják, hogy a helyedbe léphessenek! Meg a másodrendűség! Amit mi elértünk eddig, az amolyan „vendégmunkás-arisztokrata" szint, de az ottani kezdő fizetésnek a nyolcvan százaléka legföljebb. Mert — idegen vagy!

Ide-oda dobálnak: mire itt megszoknál, már másik csapatban vagy. Talán épp olyan osztrákok közt, akik kimondottan utálják az idegent. Bár... velünk mintha jobban kijönnének, mint a többi nációval. De a vesésebb melót azt szívesen hagyják rád: én egy *österreicher* vagyok, te meg egy *ausländer*!

(J.) Hogy telik el egy napunk? Reggel hattól délután ötig — indulás, munka, hazaérkezés. Este melegítünk vagy főzünk valamit, azt bekapjuk, rá egy-két doboz sört, kicsit tévézünk még, utána be az ágyba, egy kevés duma, sokszor németül, hogy gyakoroljuk a nyelvet, majd alvás — legtöbbször még világoson...

Újabban minden hét végén jövünk haza. Ez se olcsó, de hát mindennek ára van. Ez a kirekesztett, meg összezárt élet csak nagyon alkalmas társsal bírható ki. Önellátóvá válsz, magányos farkassá. Ha bezárt a bolt, nincs kaja, nincs, aki eléd lökjön valamit. Elharapom még a haverom torkát is, ha az én koncom buzerálja...

(G.) Néha vannak nagy kibukások. De van rá recept, hogy megelőzd! Ilyenkor jól be kell rúgni, aztán kisírhatod magad... De ilyenkor a másik hagyjon békén! Kerüljön ki! Az egészben a család a legrázósabb pont. Egy évből két hónapot vagyunk itthon. Néha csak a gondot tesszük össze az asszonnyal az ágyban... Máig előfordul, hogy lelki beteg vagyok, mikor indulok vissza. „Maradj itthon!" — hallom. „De mire?!" Mókuskerék ez: rohansz helyben, mint az őrült. Most vagyok nullán. Negyvenévesen sikerült nullára futnom. Őrülhetek, hogy kifizettem az adósságaimat, és még kenyerem is van. A legtöbben el se hiszik: azt mondják, sajnáltatja magát a krapek!

(J.) — A jövő? Ha megérem az öt évet, már ott is nyugdíjogosult vagyok. Ott a hazám, ahol meg tudok élni, meg ahol a családom van. Ez a két dolog most szétesett. Ha a családban csak egy kis hajlandóság mutatkozna, újra összerázhatnánk. Akár holnap kitelepülnék, de a család húzódozik...

(G) — Én soha! Megtapadni kint? Húsz év múlva is csak egy ausländer vagy. Különben is megrögzött k-i vagyok. Akárhonnan megtalálom az utat — hazafelé...

Bogdándy Gáltán Zoltán

Új Mív. 2001. 1. p. 18.

2002. 08. 26.	USA/Miami	J. Howes
2002. 07. 17.	USA/Miami	J. Howes

3445

A MissionArt Galéria tisztelettel meghívja

Önt és barátait 2004. december 1-én 18 órára

Bogdándy Szultán

térplasztikáinak kiállítására.

Megnyitja: Gaál József.

MissionArt Galéria 1055 Budapest, Falk Miksa u. 30. Tel.: 06/1-302-8587

A kiállítás megtekinthető december 11-ig, hétfőtől péntekig 10-18 óráig és szombaton 10-13 óráig.

www.missionartgaleria.hu

Szultán esete a mumifikálódott cicákkal

Éppen tíz éve történt. A szentendrei Vajda Lajos Stúdió és budapesti autonóm művészek, vagyis a SZAFT tárlatának megnyitójára várakozott az Ernst Múzeumban a nagyszámú publikum, ám még mielőtt *ef Zámbóék* performance-ára sor kerülhetett volna, különös esemény zavarta meg a vernisszázst. A tévékamerák kereszttüzében – a magyarok mellett, ha jól emlékszem, a német ZDF is forgatott – egy sovány, kecskeszakállas, szikrázó tekintetű fiatalember lépett a falra akasztott képekhez, s néhány erőteljes rántással letépett közülük kettőt.

A felindult férfit *Bogdándy Zoltán Szultánnak* hívták, s a kiállító művészek egyike lett volna, ha az elképedt közönség morajától kísérve nem kasztrálja a falról a saját alkotásait. Sokan azt gondolták – a tévékamerák kitüntető figyelmének is köszönhetően –, hogy a szokatlan akció a megnyitó része volt, afféle előperformance, ezért aztán tapssal és bravózással biztatták a damilvékony, ám erős drótokkal vesződő, lángvörös arcú aktort. Akkor még csak kevesen tudtak Bogdándy indulatának valódi okáról.

Néhány perccel előbb Szultán még egy talpig feketébe öltözött, Kleopátra-frizurás, molett hölggyel vívott ádáz és egyre hangosabb szócsatát. Ő, *Néray Katalin*, a Műcsarnok és a hozzá tartozó Ernst Múzeum akkori igazgatója volt az, aki a művész tudta nélkül, annak már a falon lógó öt kompozíciója – ezeket Bogdándy térbeli grafikáknak hívja – közül hármat levetetett a teremőrökkel. Olyannyira hirtelen történt a dolog, hogy még a képek hűlt helye alatt ott maradtak a címek is. Néray szerint ugyanis Szultán inkriminált képeinek szaga volt. No ne a festék szagára tessék gondolni. A művész már akkor sem nagyon használt ilyesmit. Az igazgatónő az orrát facsaró bűz okát a képekbe épített, bomlásban lévő húsokban vélte megtalálni. Szultán nem tagadta és ma sem tagadja, hogy az üveg alatt valóban ott voltak a húsok, ám dobozait ő légmentesen szigetelte, s azokon egy vadászkutya sem tudott volna szagot fogni, nemhogy egy művészettörténész.

„Ott is, mint annyiszor, a hatalom arroganciájáról volt szó" – véli Bogdándy. Mindenesetre – és ezt is elismeri – neki sem jött rosszul az ingyenreklám. Egy tárlatmegnyitó kapcsán azóta sem nyilatkozott annyiszor képzőművész, mint ő akkor. Még a rádió Déli Krónikájában is megkérdezték. Aligha véletlen, hogy Néray igazgatónő és az általa destruktívnak bélyegzett Bogdándy azóta sem szívták el a békepipát. S bár egy idő óta már új igazgatója van Műcsarnoknak, Szultán ma is nemkívánatos személynek számít.

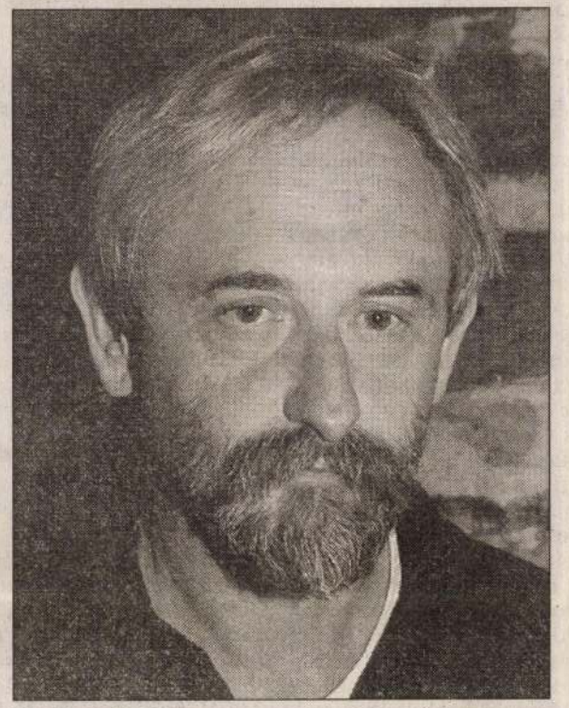

Bogdándy Zoltán Váczy András felvétele

„Beke Lászlóval jóban vagyok, de a kiállítások demokratikus elosztására felügyelő bizottságba ott van Néray és az emberei – jellemzi a jelen helyzetet. – *Sehol sem szeretik azokat, akik mindig jártatják a szájukat, és nem tudnak beilleszteni. De én már nem is akarok"* – teszi hozzá. Bogdándy a nyolcvanas évek végén, a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának vezetőségi tagjaként is szembekerült a „hatalommal", amikor amellett tört lándzsát, hogy a stúdiósok kiállításaiba „föntről" ne szóljanak bele, ne legyen előzsűri. Az autodidakta Bogdándy Zoltán Szultán a nyolcvanas évek elején grafikusnak indult, szitanyomatokat, plakátokat készített. *„Nincsenek példaképeim, nem szeretem a mestereket. Egyedül a Teremtőt tartom mesteremnek. Szerintem a kortársaim alkotásai nagyon hasonlítanak egymáshoz. Ők nem öntörvényű műveket, sokkal inkább művészetet »csinálnak«. Gondos, jó ízlésű mesteremberek. Nem ítélem el őket, de tőlem idegen, amit művelnek. Nem akarok motívumokat begyakorolni. Még a sajátjaimat se. Én a bizonytalanságot szeretem, az ellentmondást, mert nem hiszek a tökéletességben. Én abban hiszek, hogy a tökéletesség egy hamis dolog"* – mondja Szultán.

Bogdándynak egy válságos korszakában, a nyolcvanas évek végén jött a „megvilágosodás". A Fészekben látott egy kitűnő hazai erőket fölvonultató kiállítást, ami éppen ellenkező hatást váltott ki belőle, mint amire számított. *„Attól a fajta steril profizmustól nagyon ideges lettem. Mérgemben jól be is rúgtam."* Aztán azon gondolkodott egy darabig, hogyan lehetne kikerülni ezt. *„Akkor jutott eszembe, hogy bármennyire megcsinálhatok egy képet, az mégse lesz profi, ha olyan anyagokat építek bele, amikből mi is vagyunk. Amikből az ember áll."*

Szultán azóta kizárólag a természetben fellelhető szerves anyagokból barkácsolja, festi, ragasztja falra akasztható, saját véleménye szerint is „kicsit idegesítőnek tűnő" tárgykollázsait, brutális szoborkompozícióit. Mumifikálódott vagy éppen a Bogdándy nagyszülők teleki birtokán – Balatonboglártól hét kilométerre található ez a kis falu, ahol a művész az év nagyobbik részét tölti – felfüstölt macska-, patkány- és menyét tetemek, formalinban tartósított rágcsálók népesítik be Szultán (al)világát. Ugyanúgy *talált tárgyak* ezek, mint a padláson lelt lószerszámok, a „festmények" vásznául szolgáló régi zsákok. *„A zsák lelke meghatározza milyen lesz a kép"* – esküszik Bogdándy, aki természetesen szintetikus festéket sem használ. Ő a nagymamája kamrájában lelt lekvárokat, szószok viszi föl a zsákra. *„Ezek történelmi anyagok, ezekkel legyőzöm az időt. A kertben frissen szedett vérhullató fecskefűnek például csodálatos zöld színe van. Ezekből festettem ecset nélkül, puszta kézzel, 1996-ban a millenniumi tárlatra című munkámat is"* – magyarázza.

Első „cicás" objektjét íróbarátjának, *Császár Istvánnak*, pontosabban „Csaszi" egyik cimborájának köszönheti. Ő hallotta, hogy Szultán elhullt állattetemekkel dolgozik, s megajándékozta egy kiszáradt macskával. *„Azt mondta* – meséli Bogdándy –, *azért adom neked ezt a gyönyörű cicát, hogy csinálj belőle egy munkát, és így tovább éljen."* Aki azt hiszi, hogy holmi dadaista tréfa morbid áldozatai ezek a kiszenvedett állatok, alaposan téved. Szultán szerint nem szabad gúnyt űzni belőlük, poénként felhasználni őket. *„Én tisztelem azt a valamikori állatot, nem nevetek rajta. Ő a saját halálával segített nekem..."*

Úgyhogy aki a művész kedvében akar járni, nagy örömet tud neki okozni egy-egy tetemmel. A Művészeti Alap padlásáról tavaly egyszerre két mumifikálódott macskát is kapott egy festő kollégájától. Az állatok egyike a „Cicás nagyi" című produkcióba lett beépítve, s jelenleg Berlinben van kiállítva. Teleki szomszédja, egy müncheni hölgy pedig nemrégiben egy patkánnyal állított be Szultán portájára. „Őt", mármint a kiszáradt rágcsáló tetemét egy deszkakép üvege mögött az Új Lipótvárosi Galériában tanulmányozhatták szeptemberben a meglepő és garantáltan eredeti dolgokra fogékony műélvezők.

Jövő ősszel Marburg ősi lovagvárában készül elképeszteni nem mindennapi alkotásaival a művészetére ráharapó németeket. Ugyanez a kollekció itthon a Vajdahunyad várban lesz majd látható.

Tódor János

sükre úgy találták, hogy a bomlásban részt vevő részecskék összes energiája a kölcsönhatás előtt és után nem ugyanannyi. Ez ellentmond az energiamegmaradás elvének. *Niels Bohr*, a Nobel-díjas dán atomfizikus és vele több kutató is úgy vélte, hogy erre a bomlásra az energiatétel talán nem érvényes szigorúan. Mások, elsősorban *Enrico Fermi* olasz fizikus nem volt hajlandó feladni az energiatételt; 1933-ban felállította azt az elméletet, hogy valami eddig ismeretlen részecske is részt vesz a folyamatban, s az „lopja el" a hiányzó energiát. Ha így van, akkor ez a részecske igen kicsiny, nyugalmi tömegét nullának vették; elektromos töltése sem lehet. Fermi el is nevezte volna a feltételezett részecskét semlegesnek, azaz „neutron"-nak, de ez az elnevezés már foglalt volt. Így hát olasz kicsinyítő képzővel „neutrínó", azaz „semlegeske" lett a neve.

A „semlegeské"-t kísérletileg kimutatni igen nehéz feladat, először 1956-ban sikerült. Nem lévén töltése, nem szeret más részecskékkel reakcióba lépni. Semmi sem árulja el tehát jelenlétét. Igaz, néha mégis csak hajlandó „leereszkedni" bizonyos atomokhoz, ha nagyon telibe találja őket, de ez olyan ritkán fordul elő, hogy ha a Nap neutrínósugárzását le akarnánk árnyékolni, ehhez százszor olyan vastag ólomréteg kellene, mint a Föld és a hozzá legközelebbi csillag távolsága!

Van néhány olyan atommag, amellyel a neutrínó valamivel szívesebben lép kölcsönhatásba. Ilyen a klór egyik izotópja, amelynek magját a neutrínóval való ütközés, bár szintén igen kis valószínűséggel, argonatommaggá alakíthatja. Ezen alapul a neutrínók kimutatására szolgáló egyik első berendezés. Egy hatalmas tartályban több tonna igen tiszta perklóretilént vagy szén-tetrakloridot, tehát klórban igen gazdag anyagot helyeztek el, és mélyen a földfelszín alatt kialakított helyiségben várták, hogy benne a neutrínók argonatomokat termeljenek. Bár a Nap olyan erős neutrínóforrás, hogy a belőle származó neutrínókból Földünk minden négyzetcentiméterén másodpercenként 60 milliárd halad át, i. e. a Nap felszínén keletkező neutrínók nagyon hosszú idő alatt jut el a Nap felszínéig. Ha egy energiakvantum ebben a pillanatban születik meg odabent, akkor leghamarabb egymillió év múlva várható, hogy kijut a felszínre, és kisugárzódik a világűrbe. A neutrínók számára azonban a Nap anyaga nem akadály, a most keletkező neutrínó tehát másodpercek alatt elhagyja a Napot, és tíz perc alatt ideér. Ezért gondolták egyesek, hogy a neutrínóhiány oka a Nap energiatermelésének folyamatos csökkenése.

Időközben a fizikusok kimutatták, hogy többféle neutrínó létezik. Ezek nagyon hasonlítanak ugyan egymásra, de bizonyos magreakciókban különbözőképpen viselkednek. A klór-argon reakciót például csak az egyik neutrínófajta képes létrehozni, az is csak akkor, ha elég nagy az energiája. Ez megmagyarázhatja a Nap kimutatott neutrínóinak csekélyebb számát: ha a neutrínó nem állandó részecske, hanem az egyik fajta képes a többivé alakulni és viszont, akkor a Naptól idáig tartó úton a neutrínók egy része számunkra kimutathatatlan fajtává alakulhat s látszólag eltűnik. Igen ám, de ez az átalakulás (a neutrínóoszcilláció) csak akkor lenne lehetséges, ha a neutrínó nyugalmi tömege nullánál nagyobb lenne!

Legújabban más alapelven működő neutrínóérzékelő berendezést építettek Japánban. Ez egy nagy víztartály, amelyben nagyon érzékeny fénydetektorok vannak. A 40 méter magas tartályt mélyen a föld alatt helyezték el. Ha egy-egy neutrínó a vizet alkotó atomok valamelyikével ütközik, egy parányi fényvillanás keletkezik; a berendezés ennek kimutatásán alapul. A japán kutatók nemrég bejelentették, hogy műszerük, a Super Kamiokande neutrínódetektor mérései igazolták: a neutrínóoszcilláció jelensége valóban létezik. Eszerint viszont a neutrínónak mégis van nyugalmi tömege! Ez jelentős felfedezés, bár sok fizikus számított rá. Ha bebizonyosodik, annak várhatóan sok fontos következménye lesz a részecskefizika és a csillagászat számára.

Csaba Gábor

Papír

Az ősember a barlangfalra rajzolt, a mezopotámiaiak agyagtáblákba nyomtak ékírást, az egyiptomiak papiruszra írtak, a kínaiak selyemre festettek, a középkori szerzetesek pergamenre másoltak, a mai ember papírra nyomtat. Az információ hordozója az idők folyamán sokféle anyag volt, de a papír a legkényelmesebb közülük.

Az ősember a barlangfalra rajzolt, a mezopotámiaiak agyagtáblákba nyomtak ékírást, az egyiptomiak papiruszra írtak, a kínaiak selyemre festettek, a középkori szerzetesek pergamenre másoltak, a mai ember papírra nyomtat. Az információ hordozója az idők folyamán sokféle anyag volt, de a papír a legkényelmesebb közülük.

Az egyiptomiak ékkoriban találták föl a papiruszt: a papirusznád belsejéből hosszú csíkokat metszettek, ezeket egymás mellé rakták, rájuk keresztben ugyanilyen csíkokat, majd az egészet lepréselték. Ekkor a növény nedve szilárdan összeragasztotta a rétegeket, melyeket száradás után simára csiszoltak. Így készült az írópapirusz, a festéket írónáddal vitték föl rá. Ez az anyag sajnos romlékony volt, és csak kivételesen, többnyire töredékesen maradtak fenn a belőle készült könyvtekercsek. Az egyiptomiak egyébként mindenféle anyagra szívesen írtak: vászonra, kőre, az épületek falára.

A rómaiak is használtak papiruszt. Több méter hosszú csíkokat ragasztottak össze belőle, és a sima felét írták tele. Rövidebb írásokat, például iskolai gyakorlatokat, szerelmes verseket vagy leveleket fából készült, peremmel ellátott viasztáblára írtak, ennek előnye volt, hogy az íróvessző – a stylus – lapos végével könnyen törölni lehetett, ha íráshibát ejtettek vagy ha feleslegessé vált az irat, s az anyagot újra fel lehetett használni. Hogy a sérülékeny viaszt védjék, általában három ilyen táblát kötöttek össze zsinórral, könyvszerűen nyitható módon.

A megőrzendő írásokat fémlapba vésték vagy állati bőrből készült pergamenre írták. Mindkét anyag tartós, de drága volt. A pergamenről a régi írást le lehetett kaparni és helyére újat írni. Ma az ilyen, takarékoskodásra szolgáló anyagot palimpszesztnek nevezzük.

Régi könyv régi papíron Gy. Balázs Béla felvétele

A papírkészítés titka hamarosan elterjedt a Távol-Keleten, majd a török és az arab birodalomban is. Föltalálták a papír nyersanyagának színezését, fehérítését, enyvezését; a legfinomabb papírt úgy állították elő, hogy a gondosan előkészített papírpépből fémszitával merítettek egy adagot, ezt szárították, sajtolták, simították; ez volt a „merített papír".

1200 körül már Európában is ismerték, de eleinte nem sokra becsülték a papírt, mert kevésbé volt tartós, mint a pergamen. Időbe telt, míg rájöttek, hogy ez előny is lehet: a papír könnyebb, vékonyabb és főleg olcsóbb, mint más anyagok. Ívekbe hajtogatva, az összehajtott íveket kódex alakba kötve készültek a maihoz már hasonló, a tekercseknél sokkal jobban kezelhető könyvek. Eleinte 105-ben egy kínai tisztviselő háncsrostokból, kenderből, rongyhulladékból előállította az első papírt. A találmányt hamarosan továbbfejlesztették, tökéletesítették, és a papírkészítés titka hamarosan elterjedt a Távol-Keleten, majd a török és az arab birodalomban is. Föltalálták a papír nyersanyagának színezését, fehérítését, enyvezését; a legfinomabb papírt úgy állították elő, hogy a gondosan előkészített papírpépből fémszitával merítettek egy adagot, ezt szárították, sajtolták, simították; ez volt a „merített papír".

1200 körül már Európában is ismerték, de eleinte nem sokra becsülték a papírt, mert kevésbé volt tartós, mint a pergamen. Időbe telt, míg rájöttek, hogy ez előny is lehet: a papír könnyebb, vékonyabb és főleg olcsóbb, mint más anyagok. Ívekbe hajtogatva, az összehajtott íveket kódex alakba kötve készültek a maihoz már hasonló, a tekercseknél sokkal jobban kezelhető könyvek. Eleinte az adalékanyagok minőségétől és az alkalmazott technológia részleteitől függően a legkülönfélébb lehet: vastag, nedvszívó itatós vagy vékony selyempapír; karton vagy bibliapapír.

A papírgyártás rostszükségletének nagy részét sajnos facsiszolatból kell fedezni. Egész erdők esnek a papírgyártás áldozatául. Ennek ellensúlyozására a gyárak igyekeznek minél több egyéb nyersanyagot felhasználni, ezért újabban ismét szorgalmazzák a hulladékpapír gyűjtését. Sőt kísérletek folynak arra, hogy a papírt valamilyen más anyaggal, például műanyaggal helyettesítsék. Sajnos eddig e kísérletek nem sok sikerrel jártak. Reményt nyújt viszont a számítástechnika fejlődése: a mágneses adathordozók (floppyk) és a CD-lemezek alkalmazása a papírszükségletet lényegesen csökkentheti. Hiszen egy CD-n sokkötetnyi könyv információtartalma rögzíthető, és a keresés is könnyebb benne.

Csaba György Gábor

Kiállítók:

BALÁS ESZTER
BOGDÁNDY ZOLTÁN SZULTÁN
BUKTA IMRE
CHESSLAY GYÖRGY
EF ZÁMBÓ ISTVÁN
ELEKES KÁROLY
ÉZSIÁS ISTVÁN
FE LUGOSSY LÁSZLÓ
GAÁL JÓZSEF
HÚBER ANDRÁS
KOPASZ MÁRTON
KOPASZ TAMÁS
MAROSÁN LÁSZLÓ
MÉREY ÁRPÁD CSABA
MÓDER REZSŐ
NAGY GYÖRGY
NAGY ILDIKÓ
OLAJOS GYÖRGY
PALOTÁS JÓZSEF
PERGER LÁSZLÓ GYULA
RŐCZEI GYÖRGY
STEFANOVITS PÉTER
ŠWIERKIEWICZ RÓBERT
SZEIFT BÉLA
SZÉCSI KATALIN
SZLAUKÓ LÁSZLÓ
SZURCSIK JÓZSEF
TÁCSIK JÁNOS
TÖRÖK ORSOLYA
VISI ISTVÁN
ZOLTÁN SÁNDOR

A Vigadó Galéria tisztelettel meghívja
Önt és családját a

misztikum 2001

című kiállításra
2001. március 21-én, szerdán 18 órára
a Vigadó Galériába.
(Budapest, V. Vigadó tér 2.)

VIGADÓ GALÉRIA

Bevezetőt mond:
Császár László szépíró
Közreműködik
a **Burzsoá Allűr Csember Orcsesztra**
A kiállítás kurátora:
Visi István

Megtekinthető:
2001. Április 8-ig hétfő kivételével,
naponta 10-18 óráig.

BOGDÁNDY Zoltán Szultán

A kiállítás létrejöttét támogatták:

Magyar Alkotóművészek
Országos Egyesülete,
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány,
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány,
Budapesti Tavaszi Fesztivál,
Godot Kht

misztikum
2001

BOGDÁNDY ZOLTÁN SZULTÁN
1136 Budapest, Hegedüs Gy. u. 21. fsz. 8.

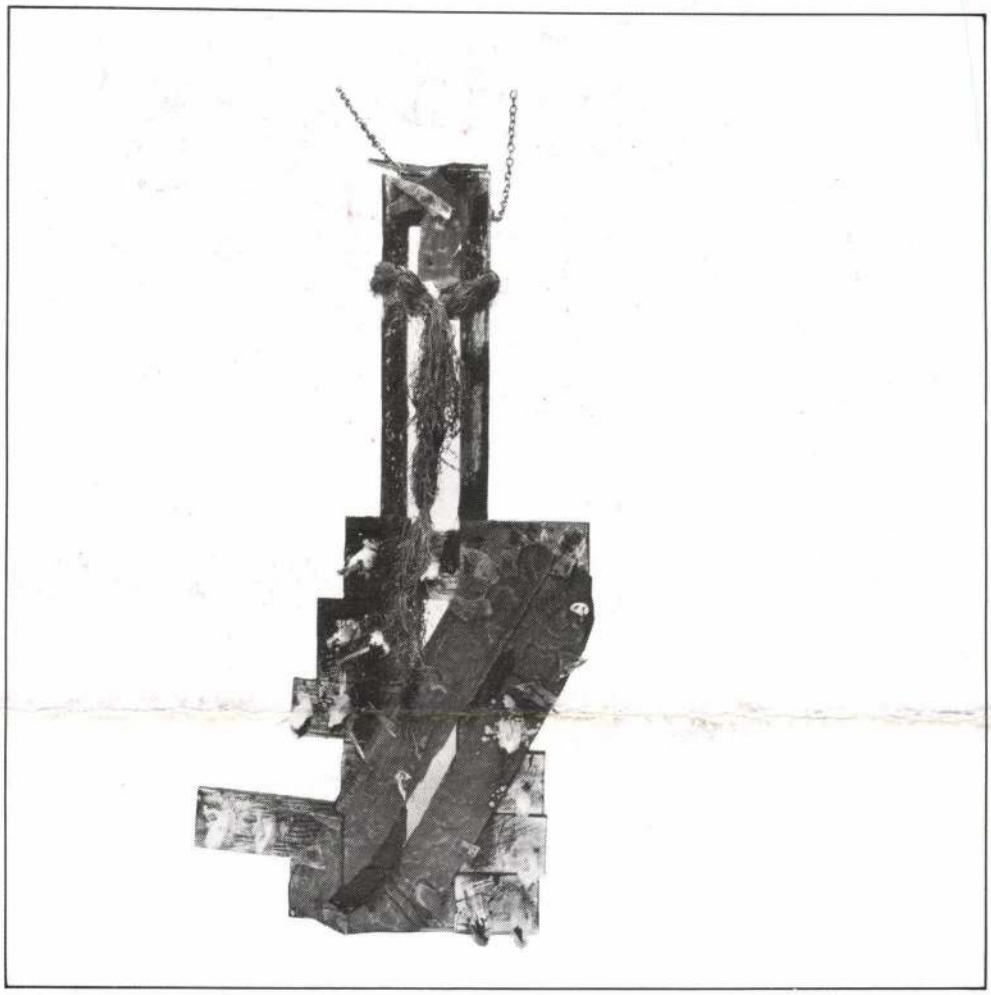

1

1953-ban született a Somogy megyei Telekiben. Tagja a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának és a Művészeti Alapnak. Egyéni kiállítása 1985-ben a budapesti Művelődési Központban, 1986-ban Székesfehérváron, 1987-ben a Fiatal Művészek Klubjában Budapesten; 1988-ban a Stúdió Galériában volt.

1. Ostromkép 1988. vegyes technika, 70x176 cm

ELŐSZÓ

1985-ben, a Nagyatádi Nemzetközi Faszobrász Alkotótelep fennállásának tizedik évfordulója alkalmából került megrendezésre az első Országos Faszobrászati Kiállítás. A rendező szerveknek – Somogy Megye Tanácsa, Nagyatád Város Tanácsa, a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága és a Nagyatádi Nemzetközi Faszobrász Alkotótelep – akkor az volt a szándékuk, hogy bemutatkozási lehetőséget teremtsenek mindazoknak a magyar művészeknek, akik fával, ezzel az egészen ősi, ám lehetőségeiben nagyon is korszerű anyaggal dolgoznak, függetlenül attól, hogy résztvettek-e már az Alkotótelep munkájában, vagy szándékukban áll-e a későbbiekben a műhely tevékenységébe bekapcsolódni. Akkor 34 művész hatvannál több alkotását tekinthették meg a látogatók közöttük az azóta már elhunyt két jeles mester, Bálint Endre és Martyn Ferenc munkáit, s az átfogóbb összkép érdekében a kiállításon bemutatásra került további tizenhat szobor a Somogyi Képtár és a Nagyatádi Alkotótelep gyűjteményéből. Az első Országos Faszobrászati Kiállítás jó áttekintést adott a fával dolgozó hazai szobrászművészek tevékenységéről; arról, hogy ez a speciális megmunkálást, s ahhoz illeszkedő gondolkodásmódot követelő anyag stilisztikailag milyen széleskörű alkalmazást tesz lehetővé, a hagyományosan realista előadásmódtól a konstruktív kifejezésen át a pop-artos jellegű objektekig.

Az első kiállítás gazdagsága, változatossága, s az ebből levonható tanulságok arra inspirálták a rendezőket és a szobrász szakmát egyaránt, hogy szükséges és érdemes az Országos Faszobrászati Kiállítást rendszeressé tenni, periodikusan megrendezni.

Az ezévben meghirdetett II. Országos Faszobrászati Triennáléra negyven művész nyolcvan alkotását küldte el, és a bíráló bizottság valamennyi munkát kiállításra érdemesnek minősítette. Nem valamiféle rosszul értelmezett liberalizmus miatt, nem is a kiállítás változatosabb megrendezhetősége érdekében; a beküldő művészek érett és felelős választása saját munkáikból tette lehetővé, hogy a zsűri érdemi bírálati munkája a díjak odaítélésére korlátozódhasson.

A kiállítás a fentebb elmondotton túlmenően számos tanulsággal szolgál. Örömmel üdvözölhetjük a kiállító művészek között a magyar faszobrászok doyenjét, idősb Szabó Istvánt. Elgondolkodtató viszont, hogy a negyven résztvevőből mindössze tizenegyen szerepeltek az első tárlaton. Örvendetes a stúdió-korosztály nagyszámú, s a díjakban is realizálódó sikeres szereplése; a következő tárlat szervezőinek a feladata lesz viszont, hogy megnyerjék a kiállításnak a szobrász középnemzedék azon reprezentáns képviselőit, akik ma már meghatározó erejű életművük jelentős részét éppen fából alkották meg, s akik közül néhányan az előző kiállításon résztvettek.

A kiállítás összképe, a résztvevők s a kiállított tárgyak megnőtt száma igazolja a rendezők várakozását. Az említett elgondolkodtató tényezők valamennyi szak-biennáléra általánosan jellemzők, hiszen Egerben vagy Szombathelyen sem mérhetjük föl a magyar akvarellfestészet vagy textilművészet teljességét. A II. Országos Faszobrászati Triennálé a kollektív kiállítások általános és szokásos hiányosságait figyelembevéve jól tájékoztatja közönségünket, hogy a szobrászok milyen gazdagon, széleskörűen alkalmazzák a fát hagyományos és formabontó módon egyaránt.

Bár a kiállítás jól illeszkedik az országos kiállítási körképbe és a mai magyar művészet jelenségrendszerébe is, igazi próbája majd három év múlva következik be. Régi tapasztalat, hogy a sorozat-kiállítások harmadikánál dől el, hogy a szakma és a közönség igényli-e az illető fórumot. A most bemutatott anyag ismeretében úgy véljük, bizalommal tekinthetünk a következő Faszobrászati Triennálé elé...

A kiállítás létrejöttét a
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
és a
MUSICA HERMINA ALAPÍTVÁNY
támogatta

Fotó: Gál Csaba

Kiállítók:

1. BOGDÁNDY ZOLTÁN SZULTÁN
2. BUKTA IMRE
3. ELEKES KÁROLY
4. GAÁL JÓZSEF
5. JOVIÁN GYÖRGY
6. KOVÁCS PÉTER
7. KOVÁCS TAMÁS VILMOS
8. LAJTA GÁBOR
9. MUZSNAY ÁKOS
10. PÜSPÖKY ISTVÁN
11. STEFANOVITS PÉTER
12. SZEMADÁM GYÖRGY
13. SZURCSIK JÓZSEF
14. VARSÁNYI ÁRPÁD
15. VECSEY CSABA
16. VÉSSEY GÁBOR

„Ez nem „egy kép", nincs eleje, vége vagy közepe, nem történelmi csatakép, nem illusztráció vagy mese, hanem talán egy hosszú fríz, rajta levegősen, grafittiszerűen megoldott szabad ötletek sora, a firkától az akár a táblaképszerűen megoldott képig vagy töredékig. Munkánkat egy generáció kézjegyének szánjuk."

(Részlet Véssey Gábor felhívásából, 1996. 02 .16.)

Tisztelettel meghívjuk Önt a

HON–LÉT–FRÍZ

című kiállítás megnyitójára
1996. szeptember 20-án 17 órára a

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUMBA
(Budapest XIV., Városliget, Széchenyi-sziget)

A kiállítást megnyitja:
DR. GRANASZTÓI GYÖRGY
egyetemi tanár, a Közép-Európa Intézet igazgatója

Közreműködik:
SEBESTYÉN MÁRTA
népdalénekes

Bogdándy Zoltán Szultán

Bognár Trinde: „A betiltott szepség".
= Új Mív. 1999/1. 51., 54. ll

11. kép. Belső nézet a szentély felé helyreálli

Hencz József plébános úr hosszan elhúzódó betegs
nyom átkerült filiaként a jáki plébániához. Az Egyház
látván, hogy az OMvH továbbra sem tud eleget tenni
vállalásnak sem, amit 1985-ben olyan visszafogottan
templomtér saját erejükből történő rendbetételét. *(9.*
sa és a belső festés, valamint a berendezés állagának to
reállítási tervet kellett készíteni. Ennek részeként falk
szült, amely kellő alapot nyújtott a befejező munkák

Elekes Károly

Budapest,
Dembinszky u. 34/2. 1071

1951-ben született Székelykeresztúron. (Románia) Tanulmányait a marosvásárhelyi Zene- és Képzőművészeti Liceumban kezdte.
1975-ben végzett a kolozsvári Képzőművészeti Főiskola grafika szakán. Egyik fő szervezője volt a „MAMÜ"-nek (Marosvásárhelyi Fiatal Művészek Stúdiója). Multimédiális művész, kidolgozta magáraszabott műfaját, amelyet „lírai tájépítkezés"-nek nevezett el.
1984 óta él Magyarországon. Tagja a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának.

Önálló kiállításai:

1971 „Tájképek", Stúdió Galéria, Marosvásárhely
1978 „Kamera I.", Új Élet Galéria, Marosvásárhely
„Rajz—Metszet—Litográfia", Művészeti Galéria, Marosvásárhely

1979 „Rajz—Fotó", Orizont Galéria, Bukarest
1980 „Metszetek", Múzeum, Nagykároly
„Pszicho-képek" (két rövidfilm, ff. 8+8 perc), Igaz Szó-kör, Marosvásárhely
1981 „Rajz—Metszet—Lito", Vrije Vloer Galéria, Utrecht, Hollandia
1982 „18 Metszet", Új Élet Galéria, Marosvásárhely
1983 GAMF Galéria, Kecskemét
Stúdió Galéria, Budapest
1984 Ifjúsági Ház, Pécs
1986 Stúdió Galéria, Budapest
1987 Csongrádi Galéria, Csongrád (Bukta Imrével és Szabó Szilárddal)

1951 born in Székelykeresztúr
studied at the Music and Fine Art School in Marosvásárhely
1975 graduates from the Graphic Faculty of the Academy of Fine Arts in Kolozsvár
One of the main organisers of the MAMÜ (Young Artists' Studio in Marosvásárhely)
Versatile artist, calles his activity as "Lyric landcontruction"
1984 moved to Hungary
member of the Art Fund of the Hungarian People's Republic

One-man shows:

1971 "Landscapes", Studio Gallery, Marosvásárhely
1978 "Camera I." Új Élet Gallery, Marosvásárhely
"Drawing-etching-litography", Art Gallery, Marosvásárhely
1979 "Drawing-photo", Orizont Gallery, Bucharest, Rumania
1980 "Etchings" Museum, Nagykároly
"Psycho-portraits" (two-films, 8+8 minutes), "Igaz Szó-Group", Marosvásárhely
1981 "Drawing-etching-litography", Vrije Vloer Galerry Utrecht
1982 "18 Etchings", Új Élet Gallery, Marosvásárhely
1983 GAMF Gallery, Kecskemét
Studio Gallery, Budapest
1984 Youth Cultural Centre, Pécs

1

1986 Studio Gallery, Budapest
1987 Csongrád Gallery, Csongrád (with Imre Bukta, Szilárd Szabó)

2

3

1. **Az első örvény,** kollázs, 70×50 cm, 1987.

2. **A szenvedés napja,** vegyes technika, 100×70 cm, 1987.

3. **A csürhe művészete,** vegyes technika, 100×70 cm, 1987.

1. **The First Turmoil,** 1987
   collage, 70×50 cm
2. **The Day of Pain,** 1987
   mixed technique, 100×70 cm

3. **Art of the Herd,** 1987
   mixed technique, 100×70 cm

2

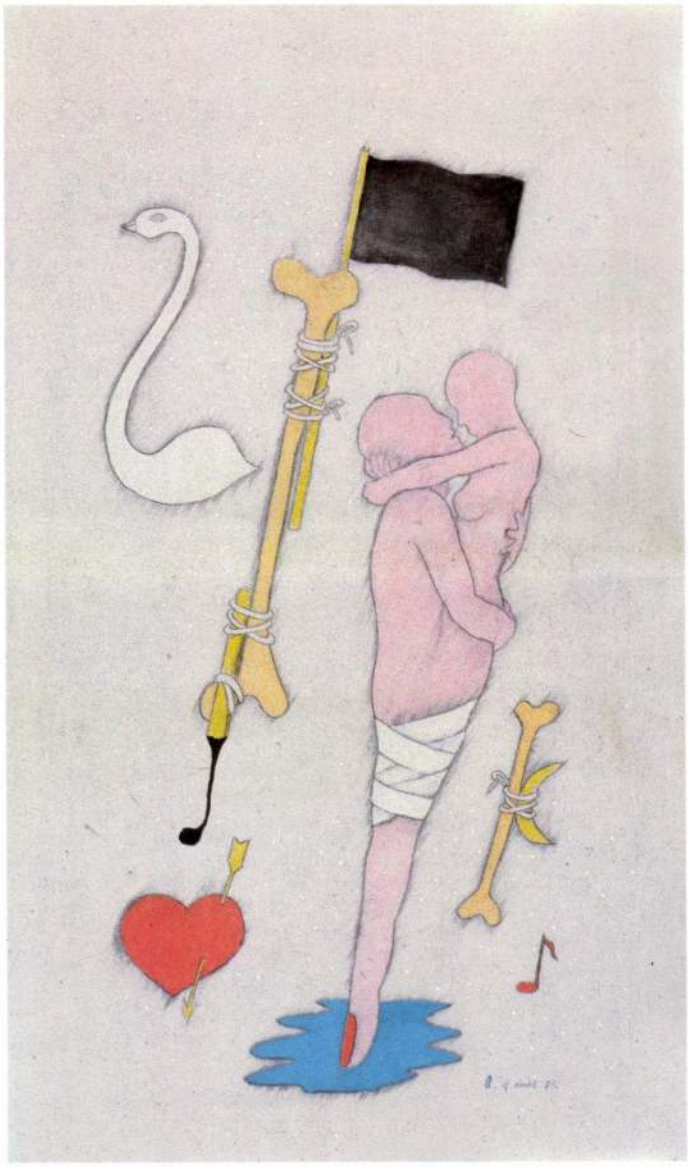

3

1. **Sárga fürdőszoba**, olaj, farost, 70×50 cm, 1985.

2. **Szerelem—Élet—Halál**, olaj, farost, 50×40 cm, 1983.

3. **Éjféli hajnal**, vegyes technika, 60 × 20 cm, 1985.

1. **Yellow Bathroom,** 1985
oil, wood-fibre, 70×50 cm

2. **Love-Life-Death,** 1983
oil, wood-fibre, 50×40 cm

3. **Mindnight Dawn,** 1985
mixed technique, 60×20 cm

Bogdándy Zoltán Szultán

Budapest,
Jász u. 63. 1135

1953-ban született Telkiben. Autodidakta képzőművész. Székesfehérváron szitaműhelyt szerelt fel, ahol a helyi plakátokon kívül grafikákat is készített.
1981-ben Budapestre költözött.
1985 óta tagja a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának. Irodalommal is foglalkozik, verseket, fikcióesszéket és parabolaszerű öntörténeteket ír. Aktív mail-artos tevékenységet folytat. Verseit levelezőlapokon bélyegzővel sokszorosítja.
1986-ban a Dombóvári Művésztelep egyik alapító tagja volt.
1987-től a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának tagja.

Önálló kiállításai:
1985 Budapesti Művelődési Központ, Budapest
1986 Székesfehérvári Ifjúsági és Úttörőház, Székesfehérvár
1987 Fiatal Művészek Klubja, Budapest

1953 born in Telki
autodidact, organised a silkscreen-workshop in Székesfehérvár and besides the local posters he made drawings
1981 moved to Budapest
1985 member of the Young Artists' Studio Permanently practising literature, composes poems essays, and parables. His poems are multyplied on postcards as mail-art works.
1986 founding member of the Artists' Colony in Dombóvár
1987 member of the Art Fund of the Hungarian People's Republic

Onc-man shows:
1985 Budapest Cultural Centre, Budapest
1986 Youth Cultural Centre, Székesfehérvár
1987 Young Artists' Club, Budapest

1

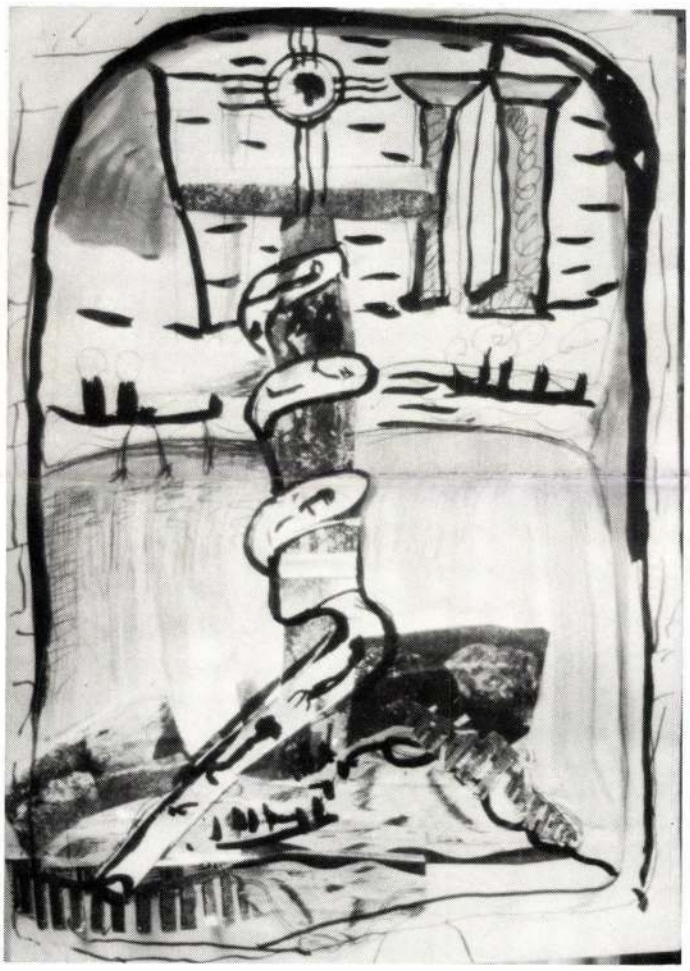

FAZEKAS ÁGNES:

KESERŰ GY

■ Másik világban találja magát a látogató, ha betéved a Néprajzi Múzeumba, és felballag a második emeletre. Ismeretlen, mégis ismerős arcok néznek rá a falakról. Magyar zsidók Kárpátaljáról. Horvát Éva, Kiss Ferenc fotóművészek és Rékai Miklós néprajzkutató a magyar néprajz egyik régi adósságát törlesztik, amikor bemutatják a hazai zsidó folklór néhány részletét. A hagyományos életformák rögzítésében a két szakma együttműködése majdhogynem előzmény nélküli, holott új minőséget hozhatna létre. Itt ez megtörtént: az évek óta folyó néprajzi kutatásba belekapcsolódó fotósok művészi eszközökkel láttatják meg a nehezen megragadható és leírható tartalmat. Ugyanakkor a képeket alaposan feldolgozott, tudományos igényű, értő szöveg kíséri, teljessé téve az élményt.

A fotók önmagukban is megragadóak, ám különös értéküket az adja, hogy tudjuk: tünékeny pillanatot rögzítenek. A lágerekből visszatért és Munkácson maradt pár száz hívő zsidó kultúrája a felbomlásában is hihetetlenül gazdag és sokrétű. Törvény, hagyomány, emlék keveredik benne helyi szokásokkal, babonákkal, kényszerű alkalmazkodással. A közösség, megfoszt
rabbitól, a folyamatos tanulás l
tőségeitől, rituális tárgyaitól, ha
lan rugalmassággal élt tovább, f
lórjellegű szokásokat szőve a
vény felfeslett szövedékébe. A n
tartott kultúra megtartotta a m
kácsi zsidókat, de elemei nap
napra semmisülnek meg. A sz
porló örökségből ragad meg
mutat fel a kiállítás maradan
emlékeket.

Ünnepek köré szerveződik a v
lási élet, ünnnepek köré csopor
sulnak a képek. Talán a legmeg
gadóbb a szombat és a gyász ente
őrje. Téri megoldásuk is szerencs
sebb, mint a többié, a képek egys
get alkotnak a tárgyakkal, és me
döbbentő atmoszférájuk van. Ott
szombati gyertyagyújtás asszony
aki eltakart arccal imádkozik az ű
nepi gyertyák előtt, és sugárzik b
lőle az átszellemült öröm. És ott
halál: szívszorító látvány a kiteríte
halottas ruha. A látogatóban eg
rég látott felirat rémlik fel. A pan
nonhalmi apátság udvarában, a na
póra alatt olvasható: ebből az egyik
az én halálom órája. A halál közel
sége hátborzongató, a halottöltöz
tetők arcán mégsem ez látszik, ha
nem a gyász mindenkinek járó mél
tósága.

GAÁL JÓZSEF:

Tárlat

A köztes lét bálványai

■ Bogdándy Zoltán Szultán stílusa nem formai alapokon nyugszik, dühödt világkép-keresése egy új „szépségideálhoz" vezette Őt. A túl szép, sikamlós esztétizálással szemben a meztelen, dísztelen, otromba és dadogó tragikumon keresztül keresi a valóságot. Számára már a művészet igazsága a valóságos igaz a közömbös, kiüresedő világgal szemben. Nagy lelki szárazság van itt minálunk, magánüggyé vált a megismerésért adott áldozat.

A művész rója magán-körmenetét. A Szentendrei Művésztelepi Galériában kiállított idolok követelnek, s nekünk magyarázkodni kell. Mintha egy misztérium tárgymaradványai lennének, holtak, de érezzük: belül küszködnek, nehezen tör át az üzenet. Már nincs valódi áldozat — nincs közös pokol, nincs közös menyország. A luciferi angyal önostorozva folytatja privát-harcát a megismerésért.

Szultán alkatában mindig is benne volt ez a radikalitás, valami kereső/tagadó agresszivitás, ezáltal a munkái reveláló erővel bírnak. Megtalálni az anyagban a létezés értelmét, — az anyagon keresztül megtalálni, megsejteni a másvilágot — a bomlásból megjósolni a jövőt, a túlvilággal kapcsolatot teremteni — csak ezt akarja, a lehetetlent.

A legmerészebb látomás — a legmélyebbre hatoló — a fortyogó anyagból csírázik. Ezek az állati és növényi maradványokból konstruált figurák a megváltás hiányától kiégve meggyötört torzókká változtak. Tragikusak, mert lehetetlen panoptikummá váltak. Minden rítus megidézi az anyagon túlit, de nem konzerválhatja, nem ránthatja magához a földi létbe. Az ősztön hátsó udvarában születtek ezek a lények. Kilépés önmagunkból, hogy kívülről lássuk az életet — kilépni a valóságból, hogy jobban megismerjük az igazi valónkat. A munkában ott rejlik valami felforgató, groteszk elem, de ez a „dadaista" játékosság inkább fogozza a tragikus életérzést, nem oldja fel az „ős-konfliktust", nem teszi azt elviselhetőbbé. Eltávozunk — csak ennyi a biztos tudás.

— Ha eltávozunk, minden szétfoszlik, vagy újra gyúr a Mindenható? Beleültet az anyagba egy másfajta lélekcsírát, miben öntudatra ébredve újra önmagunkra ismerünk? — ilyen kérdéseket tesznek fel a köztes lét bálványai, ezek a trágyából, háztáji ürülékből kinőtt, tömjénszagot árasztó torzók.

A torzók teljességre áhítoznak.

A teljességnek része a formátlan, az esetlen. Önmagukba tekintve látjuk, hogy legbelül milyen kiismerhetetlen, nyers formátlanság uralkodik. Az élet titkát belül hordozzuk és nem tudjuk felismerni, nem tudunk formát adni neki, csak deformáltan hozhatjuk fel a tudatos világba. Valami nagy misztériumra emlékezünk homályosan, folytatnánk a világ teremtését, de csak torzókat hozunk létre. A megformált: az egy kiüresedett kéj-dogma. A deformált érezteti a hiányt — a teljesség igénye így mégis a deformáltban kap formát.

A csiszolt szépség erőtlen idea, hamis tükörkép. A csonkaság, a befejezetlenség egyenlő a kiemeléssel, mellette hiányként helyet kap a megformázhatatlan.

Szultán a hiány által gerjesztett feszültséggel idézi meg a titkot — a létezés titkát, ami megfejthetetlen.

1995. jún. 30

Bogdándy Zoltán

bróza azalkalomból, Orbán Ottó létezik

álmainkba:
káinkban.
gyen beoson
gyal gondo-
nem retteg a
ból) faragott
ó svindler.
nság gyöngéd
szükségletnyi
— a
t.
Csak kirendelt

vádlottak. Itt egy költő, aki alól
eliramlik ezer év, holott verseiből
újraképzelhetjük magunkat. Újraképzel-
hető a világegyetem, a gúnyosan szomorú
Magyarország, ahol az ördög
kilakoltat álmainkból, ahol a halál
reggelire nappalt eszik és vészcsengő
fényű a hold — és ez a szabadpróza is las-
san elhaldoklik;
mostantól mi fizetünk a mecénásnak,
adóba a rettegéseink felét, a halál-
félelmünk felét, az öngyilkosságainkét
befizetjük az államkasszába —
a semmi felét is odaadjuk, felesbe műveljük
meg az elméket, tessék nézni,
csak az Orbán Ottó felét nem adjuk, még a
tizedét, az ezrelékét sem;
bár úgy tetszik, Magyarország most nem
csak versre éhes;
ha mégis, hát nyárson megsüti magának
hagymával, szalonnával a verset:
esetleg máglyán.

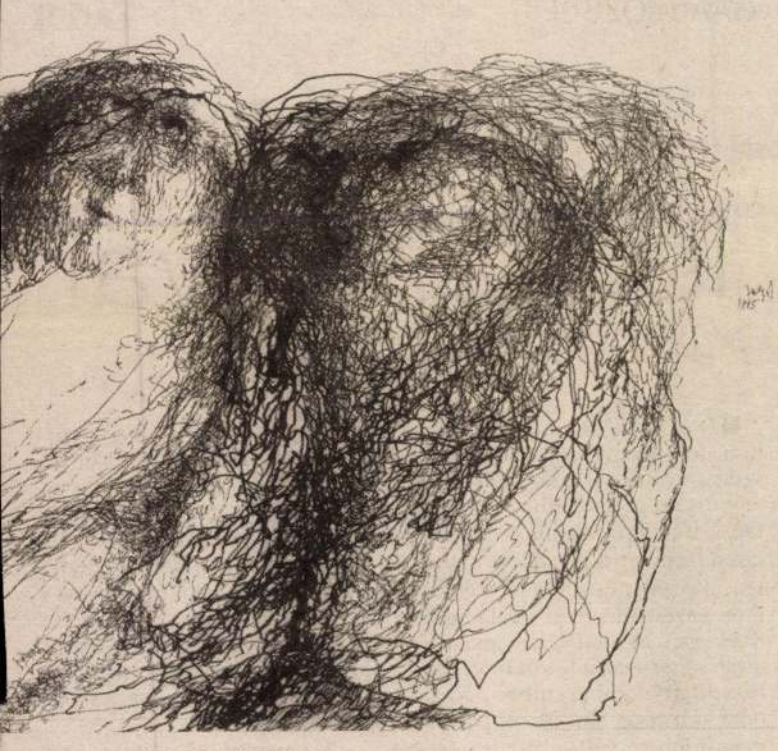

Sulyok Gabriella rajza

a Krisztusnak – hogy egy becketti csavarral visszatérjen a kassáki „nikkel-szamovár" és teáskanna képében felüvöltsön a kereszten.

Abszolút modern jelentésű szavak az Ómagyar Mária-siralom formanyelvén siratják Erdély Miklós emlékét: „FUGVA, HUSZTUZVA, ÜKLELVE, KETVE, ÜLÖD..."

A Bukott angyal ordít, amikor megszületik: a föltámadás szomorúsága rímel erre: az asszony, a színész, a költő föltámadása; a férfi és a nő föltámadása; a nőé, aki föllázadt a tipikus asszonyi sors ellen, a tipikus asszonyi sors elkerülhetetlen szorításában: „Szárnya harmatos vízágyútól.../ kéz a kézben fekszünk, akár a nárciszok.../ s a nagy jégszekrényt...nekem sepregetik..." S újra Beckett, a *halálforma* forgatókönyve: „A mosoly eltűnik. Szünet. Szünet. / Hangja elcsuklik. Szünet. / Suttog. Hitetlenkedve hajol közel a földhöz." — Képtelenség, mégis gyönyörködünk e halálformában, semmilyen groteszk köntös sem képes elriasztani minket ettől, mert ez is az életünk része. A groteszk mindenütt jelen van e könyvben, ez is megkettőzve, mint az üvegképek. A versekben található, megfigyelt, megélt helyzetek már önmagukban is „tótágasok", s ezeket a nyelvi-költői leleményes fordulatok tovább sokszorozzák. Csak cím-szavakban: Ez az évszak szekrény; Nyirkos ég hideg vasalókkal; Zöld kesztyűben, puff, akár a villám; A sziget meleg, véres bőrt húz...

„Mert legfőbb titka a művészetnek az álom" — a groteszk álom —, ezért a költő szerint, ha valaki úszik „hullámokban fésülködik", ha találkozik valakivel „belép rajta", ha szomjas „szürcsöl a hideg tájképből" és a költő örökkévalósága:

„miként a fák, ahogy mi sem történik velük / Ahogy ami történik mi sem a fák."

Ladik Katalin kötete dolgoztat: sokminden rejtve maradt még a maszk mögött, további munkát adva az olvasónak — így lesz veretesebb az élmény. Ha lehet és szabad egyáltalán summázó jelentést megfogalmazni e könyvről, azt mondanám: a Jin-Jang ciklus, a költői élni akarás öröme áll itt szemben Uroborosszal, a költői élni nem tudás fájdalmával.

A könyv uralkodó színe, a fekete kívül-belül illik hozzá. Csupán nagyon halkan jegyzem meg azt, hogy én kisebb alakúra terveztem volna, egészen zsebbe rakhatóra, ez is illene hozzá.

Mert, ha valaki hosszú útra, nagy értékkel indul, be kell azt varrni a zsebbe: mondja Ladik: be kell varrni az ég alját, az erdő illatát, a mosolyt, a szépséget, a hegedűt, a vágyódást — és be kell varrni Ladik könyvét is, mondom én.

Szeretettel meghívjuk

Bogdándy Zoltán Szultán
festőművész
kiállítására.

A kiállítást megnyitja:
Bognár Tünde
művészettörténész

1998. szeptember 9-én /szerdán/
18 órakor.

A kiállítás megtekinthető:
szeptember 25-ig
hétköznap 14-20 óráig.

ÚJLIPÓTVÁROSI

KLUB-GALÉRIA

1136 Budapest, Tátra utca 20/b.

Cím:
Újlipótvárosi Klub-Galéria
1136 Bp., Tátra u. 20/b
/bejárat a Radnóti M. u. felől/

e-mail: ARTBOX13@c3.hu
http://www.c3.hu/~artbox13

„Teremtőnk felénk jön tepsijével, vágott nyelvet kér”

Gondolatok
Bogdándy Zoltán Szultán
művészetéről

Novotny Tihamér

Miközben azon gondolkodom, hogy miként is lehetne e különös ember természetét és művészetét a lehető legtárgyilagosabban értelmeznem az érdeklődők előtt — akik minden valószínűség szerint döbbent zavarodottsággal fordulnak majd el a szóban forgó alkotásoktól —, felmerül bennem Szultán egyszerre férfias és nőies, örökké belső csomóra kötött, feszülten ideges és lágyan befogadó fizikai lényének képe, amint az egykori lázadó és trónkövetelő ős, a tettéért szörnyen meglakolt Koppány vezér hajdani szállásterületéhez tartozó „kisbirtokon”, a Somogy megyei Teleki egy elég tekintélyes kis telkén — (talán éppen ő is gondolataiba merülten) — kaszál, szőlőt kapál és permetez, vagy a konyhában, jó „gazdasszony” módjára, remek ételeket gyúr, süt és főz 6—7 éves fia társaságában, miközben saját készítésű zamatos vörösborát kínálja az örökké kulcsra zárt kapun kivételesen bebocsátott arra érdemes vendég egészségére...

De a saját magam által felvetett problémára, mintegy felmentésként és megoldásként eszembe jut Alexander Bernát egy mondása: „... embert megismerni, eszmény, melyet legfölebb csak megközelíthetünk”...

Fülep Lajos egyik „leszámoló” jellegű tanulmányának bevezetőjében a következőket írja a könyörtelen logikával gondolkodó, szélsőségesen szubjektív és egoista nézeteket valló filozófusról, Max Stirnerről: „... ha be akartok hatolni az épületbe, amelyet a nagy Romboló emelt, le kell vetnetek magatokról minden belétek nőtt előítéletet és babonát (...). Le kell vetkőztetnetek a lelketeket mezítelenre, amely maradjon meg mezítelennek; így kell új fürdőt venni. Mindenkinek.”

Bogdándy Zoltán Szultán: Cím nélkül/Untitled, (részlet), vegyes technika M: 177 cm (Fotó Tahin Gyula)

Fülep tehát olyan örvényekkel teli folyónak tartja Stirnert, amely feltétlenül elénk kerül majd önkereső-önteremtő utunk során, s csak ezen a veszélyes vizen átevickélve, átküzdve magunkat juthatunk tovább, s folytathatjuk vándorlásunkat a túlsó parton.

Számomra Bogdándy Zoltán Szultán művészete is ilyen megmérettető, veszélyekkel teli főpróba, fájdalmakkal megterhelt beavatás, amelyet el kell viselnie annak, aki őszinte és valódi megismerésre

Korda Vince: Nagybányai táj/ Landscape of Nagybánya, 1923, tus, akvarell, karton, 318×450 mm

Korda Vince: Irgalmas szamaritánus, papír, lavírozott tus, ecsetnyél, 318×462 mm

talokat segítő festékgyáros műgyűjtő Kordától több tájjegyzetet mondhatott magáénak, továbbá egy *Nagybányai házak* című olajképet is, melyen a kubista felfogással kísérletez. Láthatóan figyelt társainak eredményeire, a festmény Patkó Károly egyik hasonló felfogású képével rokonítható.[10]

A fennmaradt emlékanyagot tekintve úgy tűnik, ebben a forrongó, újat akaró időszakban a benső létvilág megismerése rendkívül fontos számára is. Pályája első felének terméséből 7 önarcképet tartunk számon. Közülük a Nagybányán már olajban megvalósított példányt, amely szintén nemrég került elő a MissionArt Galéria révén. A rendkívül sötét tónusú kép számot ad a festő befelé forduló, tűnődő lelkivilágáról.

A párizsi tanulságok alapján erős, keveretlen színeket használt, képeinek egyike, az eleven színfoltokkal, némi torzítással megoldott *Leányportré* is ezt tükrözi.

A csendélettéma is foglalkoztatta. Töredezett formaadással, némi visszafogottsággal fogalmazott *Csendélet korsóval* című képet szintén fia szerezte meg.

A fiatalok jól látták, hogy az elismertség érdekében a nyilvánosság elé kell lépniük. Így 1924-ben az Alkotás Művészházban Korda szobrásztársával, Mindszenty Ferdel Lajossal együtt 32 olajképpel és 75 grafikai lappal mutatkozott be.[11] Itt volt látható egyik kiemelten fontos témája, az *Irgalmas szamaritánus,* amely tusvázlatok érlelgetése után olajváltozatban is szerepelt. A művész karakteréhez közelálló, humanisztikus felfogású, végletes mozdulatú expresszív előadásmód valósul meg a segítséget nyújtó figurán.[12]

Ugyancsak e témakörbe sorolható az 1925-ben a KÉVE kiállításán szereplő *Fáradt emberek* című csoportképe, melyről Elek Artur figyelemre méltó kritikával emlékezik meg.[13] Az Alkotás Művészház kiállításán több lovasjelenetet is bemutatott. A lovak mozgásának variációit hozzáértéssel és kedvvel tanulmányozta. Az erdélyi időszak eddig előkerült festményei között főművének tekinthető *Fürdő fiúk* is e témakörbe sorolható. A vízből kikapaszkodó, és az előtérben öltözni készülő izmos férfitestek mozdulatai láttán sejlik fel a firenzei kópiák tanulsága, a csodált mester, Michalengelo igézete. Ugyanakkor a háttérben a lovakkal foglalatoskodó alakok szerepeltetése már huszadik századi ötlet. A sajátos varázsú nagybányai táj az élet bukolikus örömeiben való feloldódást árasztja.

Korda festővé válásában Nagybányának meghatározó szerepe volt. Szíve szerint — ahogy életrajzában is nyilatkozott — Nagybányán maradt volna, azonban „...egy szép napon Sándor tanácsára elutaztam Párizsba megnézni a múzeumokat. Pár hétre terveztem, de dacára a nehéz kezdetnek, ott maradtam. Sohasem mentem vissza Nagybányára".

(folytatás a 102. oldalon)

Részlet Bogdándy Zoltán Szultán kiállításáról/Detail of the exhibition of Szultán Zoltán Bogdándy (Fotó Tahin Gyula)

vágyik, aki nem szeretne elmerülni létünk „iszapvalóságában". (Persze azt is meg kell jegyezzük: Szultán egyéni magatartása és személyes filozófiája nem egyenlő az egoista-anarchista Stirnerével, aki semmiféle körülmények között nem volt hajlandó az „Egyest" [az embert] föláldozni az „Emberiség" oltárán.)

Szultán sokkal inkább egy dacos Villonra, a kötött Zacharias Lichterre, vagy a társadalom margóját mint életteret tudatosan választó és vállaló, a „gyűlölettől és szeretettől izzó" egykori francia költő, Jehan Rictus-re emlékeztet bennünket. Az ő nyelve, akárcsak Rictus „argot"-ja, az a nyelv, amely „nem mindenki által érthető", mert nem a behízelgő „szalonok" nyelve, mert minden megnyilatkozása az „élőbeszéd erejével hat" s „egy új hegyibeszéd ihletében fogant", „mert az érzésnél több benne a gondolat, a nyers élet, s mivel a művészetnek annyi szükségét sem érzi, hogy mezítelen testének csúfságait vele elfedezze" (Fülep). — Szultán úgy akar „ura és istene" lenni önmagának, hogy az élet lényegi kérdéseit tekintve mindig igazat mond, mert tudja: ezt az igazságot mindenki magában hordja! Műveivel tehát az igazság kimondásának folytatására buzdít és utasít bennünket: „Hiába csinosítsz, Elbomlasz, Felszívódsz, Káoszt ürítsz" — ahogy egy mail artos bélyegzőversében is hirdeti világszemléletét.

Életszemlélete és saját bejáratú életfilozófiája, amelyet konkrét műveiben tárgyiasít a költői írásaiban is megfogalmaz, mintha Schopenhauer és Nietzsche ismeretéről tanúskodnának, de gondolatainak végkövetkeztetéseit inkább Rudolf Steiner és Hamvas Béla életbölcseletével és életgyakorlatával lehetne rokonítani, illetve az általuk képviselt életcélokkal összefüggésbe hozni.

Bogdándyból — saját bevallása szerint — kiváló rajzoló is válhatott volna. Olyan művész, aki kézügyességét túlfejlesztve mintegy belefelejtkezik a „jómodorba", a kifejezési eszközök esztétikus túlértékelésébe, s akin törvényszerűen eluralkodik a begyakorlottság. Ő azonban más utat választott magának. Pontosabban úgy érzi, hogy a természet jelölte ki őt arra a szerepre — és nem a társadalom, nem a kultúra —, hogy tiszteletben tartva a „massa corporalist", „beszélgessen" az anyagokkal; hogy az úgynevezett művészetben ne a cizelláltság hamis maradandósága, hanem a mulandóság érdekelje őt. Mert az anyagi világban az esz-

Bogdándy Zoltán Szultán: Az ebéd The Dinner, 1990, vegyes technika, (objekt), 60×80×26 cm (Fotó Halper János)

Bogdándy Zoltán Szultán: A kiválasztott korbácsa/The Whip of the Chosen, 1988/89, vegyes technika, 240×70×20 cm (Fotó Juhász László)

mei és szellemi célok nélkül semmi sem maradandó!

A romlandó és a folyton-folyvást átalakuló matéria viszont mindig új és új életre kel a természetben és az emberben uralkodó teremtő akarat és ösztön által, s egyedi mulandóságában a szellemi felé törekszik. — „Az én képeim a lét hősei, nem pedig a lét szolgái!" — kiáltja világgá Bogdándy. Magatartásában pedig kialakítja a menekülő, a megalkuvó, a dezertőr, a beolvadó művésszel szemben: a „támadó művész" attitűdjét. Azonban ne valamilyen valóságos fegyvert képzeljünk Szultán kezébe! Az ő fegyvere: a gondolat cselekvésében, az igazság leplezetlen kimondásában rejlik.

Már pályájának kezdetén, *A sintér hagyatéka* című fiktív öntörténeti tárgyú költői írásában kialakítja szubjektív mitológiájának képi- és fogalomrendszerét. A meseszerű történet hősének világra jöttét természetesen csodás jelenségek kísérik — hiszen a kiválasztottak születésének idejét és körülményeit sohasem az ember határozza és dönti el.

Ez a gyermek a mindent tudók örök és teljes tudatával érkezik a világra, bár még néma, de már mindent ért és rendkívül mély belső életet él. („A szótlan és visszahúzódó lélek állandóan, szüntelenül cselekszik, nincsenek törvényei.") A „Természettől" gyönyörű kezet kap ajándékba, amely majd a „roppantásban, fogásokban, szorításban, morzsolásokban találja meg valódi tevékenységét".

A kinyilatkoztatás kegyelmében kétszer részesül. Először mintegy megkapja a kiválasztottak fertőzöttségét, a „veszettség lázát", s ebből „kigyógyulva", megkezdi a beteg emberek számára áldásos „orvos jézusi" tevékenységét. Így kiismerve az anyagi-biológiai világ minden rejtélyét, „vezér-lelkületű ember" válik belőle és másodszor is transzba esik, s újra megjelenik számára az a „templombéli kutya", akitől hajdan a veszettségét kapta, és kérve-kéri őt, hogy „festő legyen, de tanulja ki a gyepmesterséget is". A kozmikus kép tehát teljessé válik! A hős társa lesz a legalacsonyabb és a legmagasabb rendű szervezeteknek, „minden élő és holt anyagnak a Földön és az Univerzumban", mintegy beavatottá, azaz szellemi emberré „alakul át".

Bogdándy nemcsak a nyolcvanas évek elején-közepén alkotott kollázs-montázs módszerű szitanyomatainak, majd később a térbe is kinövő vegyes technikájú munkáinak tárgyi-allegorikus és szimbolikus képi nyelvezetét teszi egyre teljesebbé, de egy újabb metaforával egészíti ki előbbi „eszmerendszerét". A meglehetősen expresszív, graffitis firkastílusban kivitelezett szerigráfiáin megjelenik a rákos sejt motívuma is. A rákos sejt mint képi metafora mögött természetesen megtaláljuk a művész magyarázatát. Szubjektív értelmezése szerint

a rákos sejt az avantgárd művészeti magatartás jelképe: a problematikus, a rákérdező, a kereső-kutató, a kísérletező, a kellemetlen, a békétlen művészetet jelenti; a megszokások ellen van; célpontja a kétes stabilitás; kiismerhetetlen és kezelhetetlen, de nem is akar kezelhető lenni. A társadalom természetesen el akarja pusztítani ezeket a „rákos sejteket", holott nem ők az okai a emberben felkelt „dekandenciának". A „rákos sejt" csak következmény, csak jelzés: az egészséges életakarat büntető cselekvése; figyelmeztetés, amely „el akarja pusztítani", „meg akarja semmisíteni" a beteg, az életösztöneiben megromlott, „halált-ingerlő", bűnös társadalmat. Nem a művészet ártalmas a társadalomra! Ellenkezőleg: a művészet érzékenyítő szer!

Bogdándy Zoltán Szultán választottan brutális rajzstílusa, valamint kíméletlen modorú kollázstechnikája a nyolcvanas évek végére szélsőségesen szókimondóvá alakult: nyers húsdarabokat, csirkebeleket, csontokat, drótokat, rozsdás lemezeket, ócska tárgyakat stb. használó anyagképei egyesek szemében egyenesen utálatot kiváltó, már-már penetránsan botrányos művekké váltak. Őt azonban ezek a vádak és ellenérzések nem állították meg választott útján és nem tántorították el meggyőződésétől. Attól történetesen, hogy „az élet rövid, az igazság meg messze hat és soká él", s „hogy ne mások ítéletébe vetett hitünk vezessen bennünket ítéletünkben, hanem az igazság kutatásában a magunk meggyőződését kövessük". (Alexander Bernát-Schopenhauer). A mulandóság tudatában talán hajlandóak leszünk változtatni életünkön, a világhoz és az emberekhez fűződő kapcsolatainkon.

Szultán gondolata tulajdonképpen schopenhaueri: „A közönséges élet tele van bajjal s kínnal; a földi kívánságok lealjasítanak, ösztönök hajtanak bennünket, kínnal engedelmeskedünk nekik s megnyugvást mégsem érzünk." A várva várt ihletett „jobb tudat", a „fennkölt pillanat" azonban a mai világban egyre ritkábban jelentkezik, szinte képtelenek vagyunk ebben az édes, „jóléti zűrzavarban" a tiszta eszmék szemléletére, holott halandóságunk erre intene bennünket. Ezért Szultán sohasem az eszmei formák megalkotásán fáradozik, hanem eszmékkel a háta mögött gondolkodtat! — Tovább lépve azonban Schopenhaueren, inkább Nietzsche szenvedés-tanával azonosul: hogy „a mély szenvedés nemesít és különválaszt", hogy az száll a legmagasabbra, aki a legmélyebbről jön! Az ő *Kiválasztott korbácsa* egyszerre szenvedő és szevedtető eszköz. A „magasabb rendű

embernek nemcsak magának kell szenvednie, hanem (...) az embereket akaratuk ellenére szenvedéssel kell előre vinnie". Szultán a munkák fizikai látványán keresztül akar fájdalmat okozni a nézőnek; megbotránkoztatja, kizökkenti őket besüppedt egyhangúságukból, kényelmes gépiességükből, átminősülésre kényszerítve és bíztatva őket.

(folytatás a 104. oldalon)

AZ UTOLSÓ AVANTGÁRD

Vizuális költők nemzetközi szemléje Spoletóban

Szombathy Bálint

A posztmodern tégelyében kavargó eklektikus részirányzatok egyik közös érintője nem más, mint annak az egyöntetű megállapítása, hogy az avantgárd korszaka végérvényesen leáldozott. Ez nem is vehető zokon, hiszen egymást kizárólagosító ellentétpárokról van szó. Ennek ellenére sokan úgy tartják, hogy létezik mindenkori avantgárd, amely független az éppen érvényben levő művészeti doktrínák hadmozdulataitól és szándéknyilatkozataitól, s bár a

„Teremtőnk felénk jön tepsijével, vágott nyelvet kér"

(folytatás a 43. oldalról)

Kutyaeledel-nyomatok című kollázs-sorozatán például egy visszatérő címke felirata díszeleg: „Főzött Darált Baromfi nyesedék... Emberi fogyasztásra nem alkalmas...". Szultán a képeibe vagy a plasztikus műveibe applikált nyers húsdarabokat valóban nem fogyasztásra szánja! A bomló hús önmagában az élet alapjául szolgáló anyagcserére utal, de kiengedett nedvének festékanyagként történő felhasználása metaforikus és metafizikus értelemben már az átminősítő alkímia területére vezet el bennünket. Az infernális, alvilági iszap-anyag az alkímia „kulcslyuk-kódjaiba" préselve szellemi természetűvé minősül át. A művész alkimista! — mondaná Paracelsus.

Bogdándynak van még egy „kulcsműve", egy elnagyolt, de értelmezhető vázlat, amelyet jómagam „teljességrajznak" neveztem el. Tehát nem a tusrajz kidolgozottsága, hanem egy világszemléletet kifejező gondolkodtató jelbeszéde miatt terelődött rá a figyelmem. Ez a mű az *Adalékrajzok a Kutyaeledel-nyomatokhoz* című sorozatból való. A földön egy nagy tál található, de nevezhetnénk akár vályúnak is, amelyben „lét-lé", „élet-eledel", ehető massza gőzölög. Balról egy kutya, jobbról pedig egy ember hajol a tápláló matéria fölé. Az értelmes lény feje helyén a Szentháromság sugárzó háromszögét látjuk, s benne az „isteni szem" jelképét. Fölöttük az „elérhetetlen" magasságban a méltóságos, szeretetbegyű-szeretetszívű madár, a sasok sasa delel...

Nem szólhat másról ez a rajz, mint az isteni szeretet kiáramlásáról az anyagi világba, s az emberben való feléledéséről a lélekben. Isten szeme és az ember „szellemi szeme" egy közös pillantásban találkozik. A halandó megrakhatja magában azt a fészket, amelyből az isteni tojás majd kikél. S „a szellemi szem (...) hozzásegíti őt ahhoz, hogy a fizikai szemmel látottakat magasabb megvilágításban lássa". (Rudolf Steiner).

Bogdándy Zoltán Szultán művészete „szakrálisszellemi" érdeklődésű (Hamvas Béla), mert bár vastagon rút és taszító, de szókimondóan igaz és esendő érzékiségének lebomló zsolozsmái a „szellemi világok" felé irányulnak. S ebben elvileg mutat némi ellenrokonságot korunk „érzéki konceptualitásával" (Andrási Gábor), mert itt, ezen a különös módon felfokozott érzékiségen nem kevesebb a tét, mint azon a ruletten, amely életre, halálra szól.

Döbrösi Laura verset mond

Néptánccsoport

Száztíz esztendős a Zugligeti Általános Iskola

A Zugligeti Általános Iskola tíz évvel ezelőtt emlékezetes ünnepségsorozattal ülte meg fennállása 100. évfordulóját. A mostani „kisjubileum" nem volt olyan nagyszabású, de a bensőséges ünnepre bizonyára szívesen fognak emlékezni a mostani diákok is, kivált azok, akik valamilyen szerepet is kaptak. A jubileumi műsor az iskola történetének ismertetésével kezdődött. *Kovács Veronika* hetedikes és *Gulyás Attila* ötödikes tanuló egyebek között elmondta, hogy 1891-ben az egykori Vadászmajor helyén nyílt meg az iskola, s hét évvel később költözött a Szilassy úton emelt új épületbe. Ezután két testvérpár: *Mozsár Szilvia* és *Péter*, valamint *Somogyi-Tóth Júlia* és *Péter* előadta Beethoven „Écossais" című darabját, majd *Ramocsa Dávid* 5. osztályos tanuló Petőfi Sándor „A hegyek között" című verséből szavalt el egy részletet. (Petőfi 1848 őszén pár napot a Zugligetben töltött, hogy befejezze „Az apostol" című művét. Szeptember 8-án két rövidebb, természetimádó versre ihlette a környék, a másik vers: „A bokor a viharhoz".) Három népdal következett, melyeket hetedikes lányok kórusa adott elő, majd *Döbrösi Laura* 3. osztályos tanuló Kányádi Sándor „Tűvétevők" című versét szavalta el. (Laura osztályfőnökétől, *Soós Ágotától* megtudtuk, hogy a kislány elsős korában harmadik, másodikos korában első lett a Kányádi Sándor szavalóverseny kerületi fordulójában, legutóbb pedig a fővárosi döntőt is megnyerte a korcsoportjában. Versválasztásában az is közrejátszott, hogy Kányádi Sándor 2000 őszén ellátogatott az iskolába. A kislánytól megtudtuk, hogy néptáncot és – bár a zongorát most pihenteti – zongorázni is tanul, mégis régész szeretne lenni.) A megérdemelt taps után *Geiling Zita*, *Schmidt Mónika* és *Vörösházy Diana* 6. osztályos tanulók részleteket olvastak fel *Kiss József* „Jó szelet, kapitány!" című ifjúsági regényéből. (A szerző 1975-től 1982-ig a Zugligeti Iskola igazgatója volt.) A műsor után *Hidegkúthy Antónia* igazgatónő köszöntötte a megjelenteket. Megemlítette, hogy az iskola centenáriuma óta eltelt tíz év olyan eseménydús volt, hogy ezúttal is készítettek egy évkönyvet.

Az ünnepi műsor az iskola néptánccsoportjának fellépésével ért véget (a somogyi ugrót *Bettenbuk Krisztina* tanította be).

A jubileum alkalmából kiállí-

Állófogadás a résztvevőkkel

Kultúrák találkozása a nevelésben

A Rogers iskola, tíz év után

A személyközpontú megközelítés és megfogalmazás *Carl Rogerstől* származik. Rogers 1902-ben Wisconsinban született, és 1987 kora tavaszán halt meg. 1986-ban hazánkban is járt, a szegedi nemzetközi találkozón. Egész világképéből következett, hogy nagyon hitt a különböző kultúrájú emberek közeledésének pozitív hatásában, így erősen szorgalmazta a nyugati-keleti emberközeli kapcsolatokat.

A Rogers iskola célja, hogy olyan személyközpontú iskolát és közösséget hozzon létre, amely egyformán elősegíti a hagyományos ismeretszerzést, valamint a társas kapcsolatok és az önismeret fejlődését. Mintát ad és kínál az emberi értékek és a világ sokszínűségének felfedezésére.

Pedagógusai azon munkálkodnak, hogy a gyerekek önálló, kreatív, együttműködő és szabadon gondolkodó személyiségekké váljanak.

Immár több mint 10 éve, hogy kerületünkben létrejött az első személyközpontú általános iskola és gimnázium, amely azóta a XI. kerületbe települt át. *Csizmazia Katalin* osztályfőnök – angol-spanyol szakos tanárnő – és *Lipták Erika* gyógypedagógus tájékoztatójából a következő kép tárul az olvasó elé.

Angol nyelv az első osztálytól

Most, az intézmény fennállásának 10. évében nyolc általános és négy gimnáziumi osztályban húsz nevelő 119 gyermekkel foglalkozik. Az elsősök reggel fél kilenctől délután fél négyig vannak az iskolában. A nap a beszélgetőkörökkel – konfliktusmegoldással – kezdődik. A gyermekek már az első osztálytól tanulnak angol nyelvet.

A kultúrkör tantárgy azt a célt szolgálja, hogy a gyermekek a sajátjukon kívül más kultúrkörökkel is megismerkedjenek. Tartalmazza a jeles napokat, a népszokásokat, az őszövetséget, a zsidó kultúrát, a keresztény vagy a pogány kultúrát és az ókori görög mitológiát. Az ötödik osztályban a tantárgy művészeti tárggyá alakul, mely az őskortól kezdődően vizuálisan, a zene, a drámapedagógia és a tánc eszközeivel, emelt óraszámban vezeti be a gyerekeket a művészet világába. Saját művészeti programjukat most dolgozzák ki, amely az állami kerettantervhez kapcsolódik. Az ökológiai óra ezen az évfolyamon csatlakozik a tanrendbe, s a gimnázium befejezéséig tart.

A hatodik osztályig érdemjeggyel nem osztályoznak, szöveges értékelést adnak a gyermek tanulásáról, teljesítményéről, szociális fejlődéséről. Alapelvük, ha – iskola-előkészítőt, úgynevezett játékos felvételit tartanak. Amennyiben a gyermek nem itt kezdett, számára a próbaidő egy hét. Ha a tanuló a középiskolába jelentkezik, magyar nyelv és irodalomból, matematikából és egy maga választott tantárgyból szintfelmérőt ír. A felvételi második napján a pedagógusok közös programokat szerveznek, amelyeken az együttműködésről, a kapcsolatteremtésről beszélgetnek, miközben megismerik leendő osztálytársaikat és tanáraikat.

A középiskolában – mondják a tanárnők – a tanulók teljesítményét már osztályozzák, azonban a jegy mellé több szempontú értékelést adnak. Azt tervezik, hogy az ökológia tárgyat külön órakeretbe ágyazzák be. Ezt a 12. évfolyam után szakvizsgával zárnák. A tantervet most írják. Szeretnék elfogadtatni az Oktatási Minisztériummal. A felsősök iskolai kötelező foglalkozásai délután kettőig tartanak. Majd négyig szabadon választhatnak különböző programok – a kézművesség, az úszás, a foci, a filmklub, a kreatív tánc, a téli sportok – közül. A programok 6–8 hetente változnak.

Pályaválasztási programjuk a IX. és a X. osztályokban az érettségire készíti fel a diákokat, akikkel csoportosan, illetve egyénileg, a képességek figyelembevételével foglalkoznak. Ebben a programban vesz részt *dr. Gádor Anna*, az iskolaalapító pszichológus. Tapasztalataik jók, ezt mérésekkel tudják alátámasztani.

A tantestületnek a kommunikáció tantárgy keretében az a törekvése, hogy a növendékek az életben megtalálják helyüket. Biztonságosan közlekedjenek, s a mindenkori körülményekhez jól alkalmazkodjanak. Ugyanakkor vegyék figyelembe mások igényeit. Időt fordítanak a csoportépítésre, és a diákokkal azt is megbeszélik, hogy a következő nyáron hová menjenek táborozni.

Az erdei iskola

A diákok ősszel egy hétig erdei iskolában vannak, ahol megismerik a természeti jelenségeket, a tájnyelvet, az ott élő embereket, a népszokásokat. Legutóbb a Nógrád megyei Herencsényben jártak. A zárótábort júniusban tartják, amelyen az egész iskola részt vesz.

Az intézmény a konfliktusok megoldásába a szülőket és az osztályfőnököket, sőt a gyermekeket is bevonja. A „Vének Tanácsa" tanácsadó, javaslattevő szerepet tölt be, három gyermek és három felnőtt tagja van. Szülői értekezletet 6–8 hetente tartanak, s a tájékoztatás mellett cél a szülői közösség építése is.

A Rogers iskola rugalmas és nyitott életszemléletű tanárainak segítségével a gyermekek számára lehetővé válik, hogy autonóm és kreatív emberként induljanak el életpályájukon.

Széplaki Kálmán

Képek az iskola életéből

Táborokat is szerveznek majd

Megnyílt a Budai Kreatív Tanoda

A Kékgolyó Söröző és a blaumontag

(A Budai Napló 1935. március 9-i számában megjelent írás nyomán)

Az Istenhegyre felkapaszkodó Kékgolyó utca és az Alkotás utca sarkán állt valamikor egy régi kis földszintes ház. A sarkába egy nagy, kopottas kék színű kőgolyó volt befalazva. Sokan találgatták már, vajon honnan származik ez a golyó, mit jelképez és miért kék.

A kék golyó – „la palla azzurra" – a régi fűszerárus kalmárok ősi lombardiai cégére volt. Jelentette az indigó golyócskáit, amiket „kékgolyó" néven árultak a fűszeres és festékes boltosok, sőt ezt használták cégérül. Az lehetséges viszont, hogy a szóban forgó, falba ágyazott golyó még a rómaiak után vagy a középkorból, esetleg a törökök idejéből maradt itt, és a már említett okon festették be kékre és tették meg cégérré.

1904 őszéig korcsma működött a házban, A Kék Golyóhoz volt a cégére. Régi „beszálló" vendégfogadó volt. Korábbi írások szerint a 19. század derekán is ott állt már.

A Jus Regale, a Kisebb Királyi Haszonélvezetek Joga, illetve az italmérési jog régi jelvénye a kék erszény volt. Ez a kék golyó a király pénzes zacskója, a Jus Regale, vagyis a „királyadó" jelképe lett. Egész Európában a Bierkegel, vagyis sörgolyó lett a királyadót fizető sermérő csapszékek nemzetközi cégére. A kék golyó „sercsapszéket" jelent mindenütt.

A Kékgolyó régi budai „Blaumontagos" hely volt. A Blaumontag alatt bolondos hétfőt, korhelyhétfőt, „heverdelhétfőt" értettek. Régi francia nyelven a blue bolondost jelent, a bleu (németül blau) kéket. Ebből a szóátalakulásból lett a Blaumontag, a „kék hétfő".

Hétfő délelőttönként a mesterlegények sörrel kúrálták az előző napi bort..., a hétfő délelőtt szabadnap volt. A budai Helytartótanács még az 1840-es években is rendeletileg tiltotta a Blaumontagot. A blaumontagosok szerettek a várostól távol lenni. A régi Pest-Budán hemzsegtek a „hétfődélelőtti serkocsmák" (Kék Kakas, Kék Kutya, Kék Macska stb.). Blaumontagon a különböző céhekhez tartozó legények is egy asztalhoz ülhettek, ami egyéb esetekben nem volt lehetséges. Nem véletlen tehát, hogy a hétvégente mulatozó legények hosszú időn keresztül előszeretettel ápolták a Blaumontag hagyományát.

Dobos Szilvia

TITKÓ ILDIKÓ GRAFIKÁJA

A Szent János Kórház főbejárata

Zsolozsmák és magánkörmenetek

Bogdándy Zoltán Szultán. 1982-től rendszeresen kiállító képzőművész, tárgykollázsokat, objekteket, szobrokat és sokszorosított művészi grafikákat (szitanyomatokat, litográfiákat) készít. A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének, a MAMŰ Társaságnak, valamint a Rézkarcoló Művészek Egyesületének, a Magyar Grafikusművészek Egyesületének, valamint a Grafikusművészek Szövetségének tagja.

Számos egyéni kiállítása volt és 87 külföldi csoportos kiállításon vett részt.

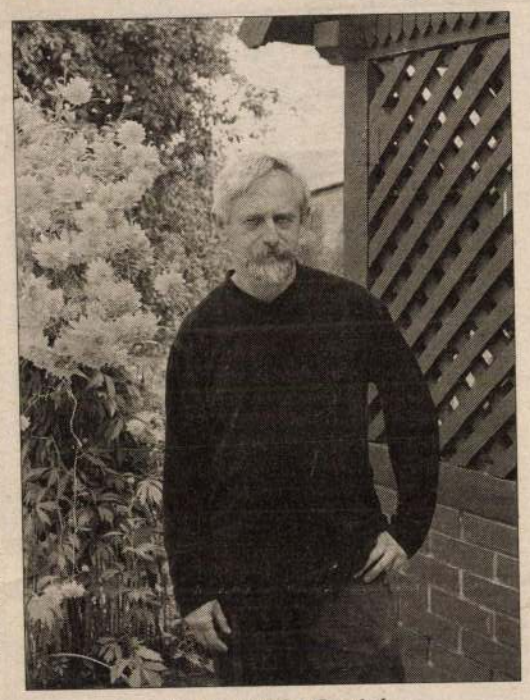

Bogdándy Zoltán Szultán ...

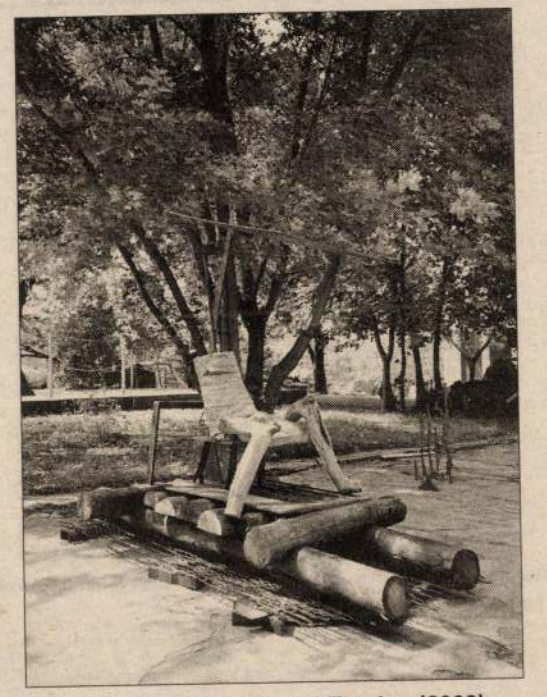

... és egyik alkotása, a Tutajos (2000)

– Ön számomra egy sajátosan egyéni és magányos művészeti irányzatot képvisel.

– Ez azért magányos tevékenység, mert Magyarországon tizennégy éve senki sem foglalkozik tudatosan preparált és preparálatlan szerves anyagok táblaképekbe és objektekbe történő beültetésével.

A mélyített, saját kivitelezésű, keretekben zsákszövetre vagy farostra helyezett kollázsai a test anatómiájának megfejtési vágyáról tesznek tanúbizonyságot. A képterületeken sorakozó, halmozódó anyagok hasonlatosak az emberi test alkotóelemeihez. A pergamenállagúra preparált állati béldarabok, csontok együttese sajátos ikonokat, „eikonokat" alkot. A hús, a szerves anyagok a szervetlennel egyesülnek. Csontenyvvel ragaszt, fémmel erősít, s hogy hű legyen organikus elképzeléseihez, áfonyával, meggyel és szilvával színez. Az „alkotóelemek" elrendezése, a képek kompozíciója letisztult és harmonikus. Az anyagválasztás sajátos tradícióhűséget is jelez. Ezek a pergamenállagúra preparált, állati béldarabokból készült ikonok számomra és a műértők számára a releváció erejével hatnak.

– Örülök, ha így látszik. Számomra az emberi példák az alkotások sugalmazására nem léteznek, csak a természeti és intellektuális igék, ezekre vagyok kíváncsi. Ez nem azt jelenti, hogy analitikus módon nem figyelem kortársaim művészetét, de számomra korom csak epizód a létezésben.

– A „maradvány-ikonok", a „végtermék-alkotások", az aszkétikusan szakrális táblaképek, bálványképek egy szomorú, szikár és szentségtörő szépségeszményt érintenek. Az esztétikus enyészet baljós, lehangoló. A fogalmazásmód frusztratív, a formavilág reduktív. A „csontkertek" elégiája, az álombéli hádészi világ klímája érződik. Gaál József, a Magyar Képzőművészeti Főiskola tanára, az Élet és Irodalom képzőművészpublikátora azt írta egyszer Önről: „rója magánkörmenetét ...a konzekvens alkotói magatartás egy új szépségideálhoz vezette". Még mindig azt teszi? Még mindig rója?

– Sajátosan, változatlanul magányos búcsújáró, zászlótartó, és magánzsoltár-daloló maradtam. Kívül állok az okos érdekeiket jól képviselő emberek világán, és közel a lelki szegényekéhez, akik az élet és a lét szemlélésében lelik örömüket, a hit egyszerűségében és gazdag látomásaiban. Ez nem egy adott század világa, hanem a végtelen időé. Valóban, nehezen képzelhető el egy jól megcsinált világ a harmónia uralma alatt. A művészet, a romlékony művész, a szintén romlékony megrendelő az örök bizonyosságot képzelik el. A Teremtő nevet, és kicsinyesnek tartja ezt. Az elemek ura bármikor szétrombolja ezeket a „maradandó értékeket". Szerintem a jó mű az, mely keres-kutat, igazságok után néz, vállalva a hiányt, ha ezt áthatja az őszinteség. Az is nagyszerű alkotás, ami azt a látszatot kelti, hogy minden a helyén van, de folyamatosan bizonytalanságban tart, figyelmeztetve a törékenységre.

– A Művészetben írtak Önről, de viszonylag többször jelent meg Önről publikáció. Szinte minden újságot, folyóiratot fel lehetne sorolni.

– Ez váteszként követ, talán azért, mert a műveimben használt anyagok egyedivé, érdekessé teszik munkáimat. Panaszkodásra ezért nincs okom. Hazánkban és külföldön is írtak rólam elég sokat, riportok készültek velem. Az USA-beli New Paper, az osztrák Kurír, Oberhessenische Rundschau, Művészet, Élet és Irodalom, Magyar Nemzet, Népszava és még folytathatnám a sort, például Ki Kicsoda (életrajzi lexikon), Révai Új Lexikon stb.

– Külföldi, németországi kiállításának milyen volt a visszhangja?

– A marburgi múzeum igazgatója, *Jürgen Vittstock* hívott meg kiállítani a marburgi vár lovagtermébe, a város múzeumába. A megnyitó előtt személyesen keresett fel szállásomon a hetvenezer példányszámban megjelenő Oberhessischen Presse főszerkesztője, és egy színes fotóval kísért egész oldalas beszélgetést közölt rólam. A kiállítás megnyitójára küldött egy újságírónőt, akivel németül mélyrehatóbb beszélgetést folytattam. Ennek szövege rövidesen meg is jelent, így a németországi érdeklődők is megtudhatták, hogyan gondolkodom a világról és a művészetemről.

– Tudom, hogy a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesületének grafikai műhelyében dolgozik.

– Igen, az egyesületnek tagja vagyok, és jelenleg többszínű litográfiát készítek.

– Mire készül a jövőben?

– Szeretném kinyomtatni a grafikai műhelyben a litográfiáimat, majd átvonulok a kollektív műterembe szobrot faragni a készülő objektjeimhez.

– Ön tehát három dimenzióban is gondolkodik, és a vasszobrát csak most tudta kiállítani a Műcsarnokban?

– A múlt év nyarán, a tatabányai Bányászati Múzeum területén, *Lois Viktor* „birodalmában" két nagyméretű vasszobrot csináltam, fával, béllel, csontokkal vegyítve őket. Tizenhárom év után zsűrimentes kiállítás volt a Műcsarnokban. A kiállítás millenniumi, ezért én is kiállíthattam, amit ősellenségeim sem tudtak megakadályozni.

Bogdándy Zoltán Szultán kiállítását a KAS galériában (Kortárs Alkotók Stúdiója) láthatta a közönség, ahol a művészeti vezető *Nyakas Ilona,* aki a kerületünkben lakik. A kiállítóművészek közül *Bálint Ádámot* korábban bemutattuk lapunkban. A KAS művészi koncepciója sajátságos. Többek között Lois Viktor, *Kacsóh István*, *Győrffy Sándor*, *Krizbai Sándor* mutatkoztak meg eddig a galériában.

Jóry Judit
művészettörténész

BUDAI SÉTÁK

Tóth Lőrinc utca

Egy véletlen találkozás után sétáltam el január másodikán a Tóth Lőrinc utcába, amiről már régtől szerettem volna írni. A nyolcvanas évek

lehettem volna, de akkor még nem élt szívemben a büszkeség. Csak később magyarázták el, hogy mire való a blendeállítás, egyáltalán, ha szabad

mondani, nem is a fényképezés érdekelt, hanem maga a szerkezet.

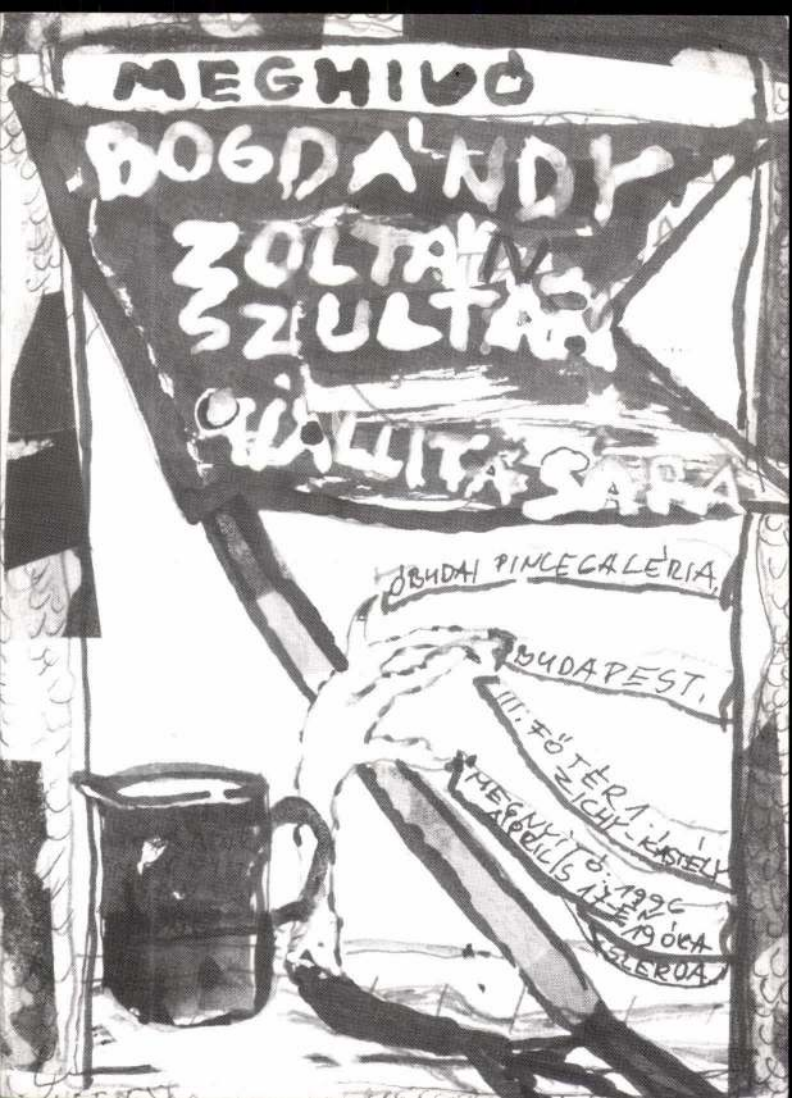
MEGHIVÓ
BOGDÁNDY
ZOLTÁN
SZULTÁN
HALLITÁSÁRA
ÓBUDAI PINCEGALÉRIA,
BUDAPEST,
III. FŐTÉR 1.
ZICHY-KASTÉLY
MEGNYITÓ: 1996
ÁPRILIS 17-ÉN 19 ÓRA
SZERDA

BOGDÁNDY ZOLTÁN SZULTÁN

1135 BUDAPEST, Jász u. 63.

A NEMZETI KULTURÁLIS ALAP TÁMOGATÁSÁVAL

MEGTEKINTHETŐ 1996. MÁJUS 12-IG NAPONTA 14-18,
SZOMBAT-VASÁRNAP 10-18 ÓRÁIG. HÉTFŐN ZÁRVA.

A MAMÜ támogatása

MŰVÉSZTELEPI GALÉRIA
SZENTENDRE

A PEST MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA
(FERENCZY MÚZEUM)

Tisztelettel meghívja Önt

BOGDÁNDY ZOLTÁN SZULTÁN
kiállításának megnyitójára

1995. június 2-án (pénteken) 17 órára

A MŰVÉSZTELEPI GALÉRIÁBA
(Szentendre, Bogdányi u. 51.)

A kiállítást megnyitja
NOVOTNY TIHAMÉR

A kiállítás megtekinthető
1995. június 2-től július 2-ig
szerdától-vasárnapig 11-től 17 óráig

BOGDÁNDY Zoltán Szultán

Bogdándy Zoltán Szultán: A kiválasztott korbácsa, vegyes technika, 240 x 70 cm, 1988/89

Kiállítók:

1. BOGDÁNDY ZOLTÁN SZULTÁN
2. BUKTA IMRE
3. ELEKES KÁROLY
4. GAÁL JÓZSEF
5. JOVIÁN GYÖRGY
6. KOVÁCS PÉTER
7. KOVÁCS TAMÁS VILMOS
8. LAJTA GÁBOR
9. MUZSNAY ÁKOS
10. PÜSPÖKY ISTVÁN
11. STEFANOVITS PÉTER
12. SZEMADÁM GYÖRGY
13. SZURCSIK JÓZSEF
14. VARSÁNYI ÁRPÁD
15. VECSEY CSABA
16. VÉSSEY GÁBOR

„Ez nem „egy kép", nincs eleje, vége vagy közepe, nem történelmi csatakép, nem illusztráció vagy mese, hanem talán egy hosszú fríz, rajta levegősen, grafittiszerűen megoldott szabad ötletek sora, a firkától az akár a táblaképszerűen megoldott képig vagy töredékig. Munkánkat egy generáció kézjegyének szánjuk."

(Részlet Véssey Gábor felhívásából, 1996. 02 .16.)

Tisztelettel meghívjuk Önt a

HON–LÉT–FRÍZ

című kiállítás megnyitójára

1996. szeptember 20-án 17 órára a

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUMBA

(Budapest XIV., Városliget, Széchenyi-sziget)

A kiállítást megnyitja:

DR. GRANASZTÓI GYÖRGY

egyetemi tanár, a Közép-Európa Intézet igazgatója

Közreműködik:

SEBESTYÉN MÁRTA

népdalénekes

A kiállítás létrejöttét a
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
és a
MUSICA HERMINA ALAPÍTVÁNY
támogatta

Fotó: Gál Csaba

M.D.K.

Bogdánffy Géza építész

az ejtőernyős 2000 p-ös díjat nyerte el a Nemzeti Sportcsarnok versenypályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.
ápr. 14. sz. 8. old.

MDK

Bogdánfy

Gerlóczy és Bogdánfy közös terve, az Orsz.Képzőm.Tanács által kiirt Jókai-emlékműpályázaton. Dijat nem nyert.

Épitő Ipar - Épitő Művészet,1924.Jan.1. 3.lap

Bogdánffy Jéza, építés

M.D.K.

terve az öt db. 2000 p-ös díjat egyikét nyerte el a Nemzeti Sportcsarnok pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.

ápr. 24. sz. 8. old. +

" 28. " 4. "

Bogdánffy Géza

épitész

lásd

Ki-Kiwoda?

95, l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Bogdánffy Géza

Nemzeti Sportcsarnok

II. díj

MMÉLKözl
1938, 121. l.

vajdahunyadi Bogdánfy Géza
építész.

Szül. Torda 1893.

Oklevelet nyert 1918.

Műegyetem 4. l.

Bogdánffy Géza

épitész

l.

Nemesvári

22. l.

Nemesvári E.

M. Mincsetti

rektor

Bp. 1938. 22.

ɔn Gebirgswässern.

Type einer Bachcorrection nach System Seeling.

Fig. 2. Bindung der Faschinen mit Querstangen.

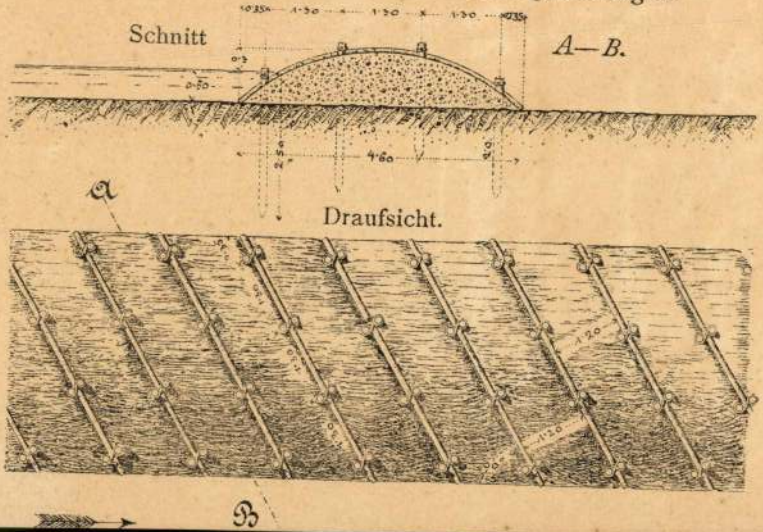

Bogdánfy Géza

építész

Életrajzát lásd

Lex Magy Társ

74. b. l.

2061-909-25

658. Keretek.

1 darab völgyelt, massza-levél-diszszel és gyöngysorral ékesített aranyozott keményfa keret.
Méretei 58.5:45 cm.
Becsértéke.....7.00 K

Jegyzet. A 400 sz. képtől
1127-906-95

Bogdánfy Géza

Bogdánfy Géza okl. építész és
építőmester, V. Kossuth Lajos-tér 18.
115-800

Bptáob. 1940. sept

1942 jan.

Bogdánfy Géza

l.

Magyar Iparművet

1925. 24 l.

Erzsébetváros h. n. V. 305.

Megjöv. Bogdánfy Géza

épitész

l. Bud Épitöm

II Evh 235 l

Bogdánffy és Csévy

MÁV betegségi biztosító
intézet kórháza Bpest.

Debreceni kir. járásbíróság

Szefeltlex. 284. l.

Bogdánffy Géza

OTI székháza, a felhőkarcolóval

Szefeltlex. 284. l.

Élektr. arch.

u. o. 486, 487. l.

T. Georgescu román belügyminiszter:

„A magyarok szabadsága ellen intézett támadás — merénylet a román nép szabadsága ellen"

Az elmult napokban a román hadsereg fronton levő egységeinek visszatérése alkalmából Kolozsvárt vasgárdista és Mániu-párti elemek tüntetést rendeztek a Groza-kormány és az ottani magyarság ellen. A kolozsvári fasiszták tüntetésére a város munkássága és demokratikus tömegei ellentüntetéssel válaszoltak, melynek során a vasgárdisták tüzeltek a menetre.

A példátlanul vakmerő fegyveres provokációnak két munkás esett áldozatul: Nagy József és Kovács Pál, akik a menet élén mint zászlóvivők haladtak.

A fasiszta banditák gyilkos merénylete mélyen felrázta egész Románia demokratikus közvéleményét. A kormány nyomban a legszigorúbb intézkedések egész sorát rendelte el a rakciósok ellen. A kolozsvári rendőrség által megindított széleskörű vizsgálat megállapította, hogy

a fegyveres provokáció mögött Emil Hategan volt egyetemi tanár és Ionescu tábornok állottak. Többszáz vasgárdistával egyetemben mindkét reakciós vezért letartóztatták.

A kolozsvári munkásság mártírjainak temetése a reakció elleni hatalmas demonstrációvá szélesedett. A kommunista párt nevében a tartományi bizottság titkára, *Vaida* mondott gyászbeszédet, az Országos Demokratikus Arcvonal pártjai részéről pedig *Simó* Gyula, a kolozsvári kommunista párt egyik vezetője beszélt.

— Harcunk új szakaszához érkezett — mondotta. — Nem türjük tovább a reakció kihivásait. Meg fogunk semmisíteni mindenkit, aki éket akar verni a román és magyar nép közé.

A szabadságért elesett mártírjaink nevében fogadalmat teszünk, hogy nem állunk meg addig a harcban, amíg az utolsó bandität, az utolsó reakcióst is ki nem irtottuk.

A román fasiszták elleni hadüzenet jelentőségét húzta alá a Groza-kormány azzal, hogy a fasiszták áldozatainak temetésére kiküldte Vasiliu *Rascanu* hadügyminisztert és T. *Georgescu* belügyminisztert.

Kik az értelmi szerzők?

A román belügyminiszter a temetésen a többek közt a következőket mondotta:

— A kormány sikerei, melyeket ellenségeink sem tudnak letagadni, féktelen gyülöletet váltottak ki az országban megmaradt reakciós elemek körében. Ugyanazok a bünös kezek, melyek augusztus 23. óta akarják elgáncsolni a demokráciát,

az úgynevezett történelmi pártok vezetői, élükön Maniuval, az értelmi szerzői a két kolozsvári munkás meggyilkolásának is.

— A reakció csalatkozott azon reményében, hogy a Groza-kormány nem tud megfelelni feladatának, hogy Erdély e részében ismét fellángol a viszálykodás az együttélő népek között. Mivel a kormány a reakció legnagyobb fájdalmára, minden téren megfelelt feladatának, erre a gyalázatos orvtámadásra vetemedett éppen akkor, amikor Észak-Erdély és az egész ország népe, román és magyar egyaránt, a hazatérő hadsereget ünnepelte. A fasizmus már nem képes ugyan veszélyeztetni a demokratikus rendszert, de folytatnunk, sőt erősítenünk kell ellene a harcot, hogy ilyen gyilkosságok meg ne ismétlődhessenek. A visszamaradt fasiszta elemek még jobban fogják érezni öklünket, mint eddig.

— A magyarok szabadsága ellen intézett merénylet — fejezte be beszédét a román belügyminiszter — nemcsak a magyarok szabadságát veszélyezteti, hanem a románokét is,

mint ahogy a románok szabadsága elleni minden merénylet a magyarok szabadságát is veszélyezteti.

Két évi elzárással sujtják a nemzetiségek elleni uszításokat

A román kormány eltökélt szándékát, hogy a harcot erősíteni fogja a sovinizmus álarcába bújó reakció ellen, mísem bizonyítja jobban, mint a Nemzetiségek Alapokmányának rendelkezései ellen vétők megbüntetéséről szóló törvény, mely a napokban jelent meg a román hivatalos lapban.

A törvény hat hónaptól két évig terjedő elzárással bünteti azokat, akik olyan természetű nyilatkozatokat vagy kijelentéseket tesznek, melyekből megvetés vagy sértés származik bármelyik, a románokkal együttélő nemzetiségre.

Ez a törvény lehetőséget nyujt minden Erdélyben élő magyar számára, hogy sérelem esetén a bíróság útján szerezzen magának elégtételt. Minden remény megvan arra, hogy a Groza kormány leszámol a soviniszta reakcióval Erdélyben éppúgy, mint egész Romániában.

„A háború legnagyobb hőse az orosz munkás"

Sztálin generalisszimusz augusztus 13-án, hétfőn a Kremlben estebédet adott *Eisenhower* tábornok tiszteletére. Az estebéden megjelent Eisenhower tábornokon kívül *Harryman*, az Egyesült Államok moszkvai nagykövete, szovjet részről *Molotov* külügyi népbiztos, *Vorosilov* hadügyi népbiztos, *Zsukov* tábornagy, valamint számosan a szovjet politikai és katonai vezetőségéből. *Az estebéd szivélyes baráti légkörben folyt le.*

Kedden Eisenower tábornok és Zsukov tábornagy kíséretükkel látogatást tettek Moszkva környékén és megtekintették a Kremlt. Este Harryman, az Egyesült Államok moszkvai nagykövete és John *Leahne* vezérőrnagy, a Szovjetunióban működő katonai bizottság vezetője, fogadóestét rendezett Eisenhower tábornok tiszteletére.

Eisenhower tábornok augusztus 14-én, kedden, sajtóértekezleten beszélt a szovjet és a külföldi sajtó résztvevői előtt. Arra kérdésre, hogyan ítéli meg a szovjet-amerikai kapcsolatok háború utáni kialakulását, kijelentette:

véleménye szerint semmi sem gátolja ezeknek a kapcsolatoknak további kifejlődését.

Ezután Eisenhower tábornok nyilatkozott a német gyárosok és bankárok magatartásáról az amerikai megszállási övezetben. Ezzel kapcsolatosan kijelentette, hogy semmiféle német gyáros sem merne hozzáfordulni olyan célzattal, hogy árnyékot vessen tanácstagtársainak bármelyikére és egészen bizonyosra veszi, hogy egyetlen német gyáros sem próbálna előtte rosszat mondani Zsukov tábornagyról.

Eisenhower tábornok az ujságírók kérdésére a legnagyobb elismerés hangján szólott a szovjet harci teljesítményekről és a szovjet munkások, mérnökök és feltalálók erőkifejtéséről.

A jelen háború történetének megírása alkalmával a háború egyik legnagyobb hőse az orosz munkás lesz,

állapította meg.

A tanárok demokráciára és magyarságra neveljenek

Veres Péter előadása az átképzőtanfolyamon

A tanárok számára rendezett, kéthetes átképzőtanfolyamot csütörtök reggel nyitották meg az egyetem bölcsészeti karának Múzeum-körúti tantermeben.

A zsúfolásig megtelt tanteremben *Veres* Péter tartotta az első előadást a demokráciáról és a magyarságról. Hangoztatta, hogy a demokrácia komoly tartalmát valósággal át kell élnie a magyar nép komoly elemeinek, majd felsorolta, hogy a demokratikus magyar népnek milyen kívánságai vannak attól a neveléstől, amely célul tűzi ki a demokratikus magyar nemzet szolgálatát. *A nevelőtől elsősorban azt kel megkivánni, hogy demokráciára és a magyarságra neveljen és hogy ez sikerre vezethessen, ahhoz szükséges, hogy realizmusra, a magyar valóság helyes ismereire neveljenek.* Rámutatott arra, hogy a társadalmi különbözőség akadályozza a gyermekek közötti kiegyenlítődést. A társadalom demokratizálása még éppen csak hogy megkezdődött, ezért a tanároknak élettel kell megtölteniök a tananyagot. A tanároknak állandóan szemmel kell tartaniok a magyar társadalomban folyó osztály- és politikai küzdelmeket, gazdasági, világnézeti és szellemi mozgalmakat és állandóan fenn kell tartaniok az érintkezést az élettel, hogy a tanárban meleg emberi érdeklődés legyen a társadalom összes problémái iránt.

Amikor tudását átadja a gyermeknek, necsak annak eszéhez szóljon, hanem érezze a tanitvány, hogy a tanárból az igazság szeretete szól hozzá: a demokrácia iránt érzett szeretet. *A nevelőknek kell átnevelődniök.* Az értelmiségi emberek agyában nem szabad megkövesedniе a fogalmaknak. Meg kell különböztetniök az örökkévaló dolgokat a mulandóktól. *A tanároknak oda kell hatniok, hogy a demokrácia fogalmai intézményesekké váljanak a magyar életben.* A magyar nevelőnek meg kell ismernie a szociológiai törvényszerüségeket, hogy alkalmazni tudja azokat. A magyar társadalom felépítése a multban az volt, hogy felülről parancsoltak, középen végrehajtották a parancsot és alul engedelmeskedtek. *A demokratikus berendezkedés azt kivánja, hogy felülről formába öntsék, középütt végrehajtsák azt, amit a legalul lévő óriási tömegek érdekei és akarata kivánnak.* Részletesen foglalkozott ezután azzal, hogyan kell a tanítványokat magyarságra nevelni.

Az előadást vita követte, majd *Simon* László kultuszállamtitkár tartott előadást a tanároknak az iskola hivatásáról.

Zelk Zoltán:

Ukrán népművészek Budapesten

Két esztendeje még ott jártam hazátokban, Lidia Csernisova, s ti csodálatos, drága művészek, énekesek és táncosok! Ott menetelt em Csernigov szines csontvázzá lett utcáin, melyekbe, hogy teljes legyen a pusztulás, a felépett zsilipek mögül beömlött a Gyeszna vize. Feküdtem Gogoly városában, Nyezsinben, a kifosztott, feldult gyermekkórház padlóján, a mennyezet ötágú csillagai alatt, melyek — akkor is tudtam veletek együtt — az emberiség hajnalcsillagai. Zsákoltam a kurszki állomáson és kúsztam a sarat a kievi Bagolyvár udvarán, ahol szemétdombról kaparták az ételkulladékot az éhező honvédek, a Dontól visszavánszorgó borsodi és dunántúli párasztok. És éltem falvaitokban, a fehérre meszelt faházak udvarán, melynek istállóiból, óljaiból elhajtotta a tehenet és a malacot a „nyemecki" rabló. Anyáitok megmosták fagyott lábamat, tejbekásával és pánpuskával csitították éhemet és betakartak pokrócaikkal, ha elaludtam a kemencén.

Jártam hazátokban és nem ismertem azt. Ha egy nép nem táncol és nem énekel, némább, mint ha nem halljuk szavát. A ti népetek néma volt akkor. Nem táncolt és nem énekelt, csak egyszer, azon a novemberi napon nyitott párányi ablakot lelkén a dal, amikor ételek jószagával volt tele a falu s a szelid tekintetekben az elszántság csillogott. Mjért ez? — kérdeztük — s a falu lakói csak ennyit mondtak: praznik... Praznik volt, ünnep. Lenin forradalmának évforulója, a német megszállás második esztendejében ... A ti népetek néma volt akkor. Némán járt legyilkolt testvéreinek tömegsirjai között, némán lopta ki az élelmet az erődökbe a partizánoknak s némán kúszott éjszaka, a hólepte töltés mentén, hogy akmát rejtsen a sinek közé, melyeken a barbárok vonata robogott.

S most, a szabadulás után hazátokat is elhoztátok nélkünk. Mert elhoztátok táncaitokat és dalaitokat. S amit nem láttam Kiev és Nyezsin utcáin, láttam a Városi Szinház szinpadán. Láttam, amint dalotokra, szelid hajlongásotokra és táncotok szilaj ütemére felnőttek mögöttetek Kiev tornyai, Satristye, Dorosici faházai, s az egész ország, mely a szabadságot adta nékünk és az élet értelmét a világ dolgozóinak. Mert nemcsak nyelvében: táncaiban és dalaiban is él egy nemzet. S micsoda nép az, melynek ilyen felszabadultan és önfeledten dalolnak és táncolnak fiai, leányai! Micsoda éghajlat, milyen áldott napfény és eső az, mely ilyen virágokat hiv elő a földből! Micsoda ország az, melynek ilyen parasztjai és diákjai vannak, akiknek mozdulataiba így beivódott az egész nép ringása, lejtése, szelidsége és szilajsága!

Hazátokat hoztátok el nékünk, annak a népnek, amelynek lelkében épp ily csodálatos virágok, — s dalaitokban ráismertünk — rokonvirágok fakadtak. De itt elkergették az esőhozó felhőket, vad árnyak födték a napot, hogy kiszáradjon ez a drága televény, hogy elpusztuljon gazdag növényzete. Itt a nyomor és az elnyomás tépte ki a nyelveket, bénította meg a táncos lábakat. A ti népetek előbb a szabadulást, most a szabadság virágait hozta el nélkünk. A példát. Köszönjük Csernisova, Pracenko s mind, mind, ti drága művészek! A haza, hová eljöttetek, most ujul, épül. Olyannak, amilyen csak e nép hazája lehet. A mi hazánknak, de szabadnak, mint a tiétek. S ha felépül, ha új háza nő a romokból, itt is dalba fognak a némák s a bénák itt is táncba kezdenek.

Augusztus 21-étől maximált irányárak

A főváros közélelmezési bizottsága ülést tartott *József* Móric elnöklése mellett a nehéz közélelmezési helyzetről *Gemenczy* Béla vezetőjében bejelentette, hogy a fővárosban fogytán vannak a lisztkészletek, gondolni kell arra, hogy esetleg a kenyeret kukoricaliszttel kell majd keverni. Hasonló nehéz helyzetben van a főváros a zsírellátás terén is. A feketepiac garázdálkodása miatt át kell térni a kötött gazdálkodásra. A feketepiac ellen erélyes rendszabályokat léptetnek életbe és az árakat rendszabályozni fogják. A főváros télre nagymennyiségü élelmiszert akar gyüjteni, ehhez azonban kölcsönre lesz szüksége. Ezért elhatározták, hogy a kormánytól 600 millió pengőt kérnek. Ebből a pénzből csak a legfontosabb élelmiszereket szerzik be, amelyeket a vágóhidakon és az óvóhelyeken tárolnak.

Hajdu Ernőné kijelentette: aggályosnak tartja a kukoricalisztnek kenyérlisztbe való keverését, fél attól, hogy a kenyér leromlik.

Mayer Béla megállapította, hogy a nagyvásártéren folyik a legnagyobb mértékben a feketekereskedelem. A 12 pengős makói hagyma 80 pengőbe kerül. A burgonya is drágul.

Kovács Józsefné kérte a fővárost, hogy emelje a dolgozók fejadagját.

Erdődy Mihály kérte, hogy a feketepiacra mondják ki a statáriumot.

Szabó Piroska javasolta, hogy ha a kenyeret kukoricával és krumplival kell keverni, akkor a gyermekek részére juttassanak zsemlyét.

Tábori János bejelentette, hogy a főváros közélelmezési bizottsága összehivta a nagykereskedőket, hogy augusztus 21-től *maximált irányárakat léptessenek életbe.* Az árakat a nagykereskedők leszállítják a fejeskáposztát 70 pengőről 40 pengőre, a fokhagymát 180 pengőről 160 pengőre, a zöldpaprikát 60 pengőről 40-re. *A kiskereskedők 30 százalékot hozzászámithatnak ehhez a nagykereskedői árhoz.*

A bizottság a bejelentést tudomásul vette.

A felszólalásokra Gámenczy Béla válaszolt és többek között bejelentette, hogy a láncskereskedelmet megrendszabályozzák. Nagy baj az, hogy a fővárosnak nincs joga árut beszerezni. A lóhúsforgalmazásról tárgyalások folynak.

József Móric záróbeszédében kifogásolta az úgynevezett bucik sütését. Ebből nagy hasznot húznak a pékek.

A bizottság egyhangúlag követelte, hogy erősítsék meg a határőrséget és *a csempészeket legalább tíz esztendőre zárják be.*

VIDÉKRŐL JELENTIK...

PÉCS

A pécsvidéki bányák vezetői nyilatkoztak a bányászok és a vállalat súlyos gondjairól: Napi 130 vagon az átlagtermés, békében 250—300 vagon volt. A bányászok földalatti létszáma 2400 fő, békében 3000 fő volt. A fejadagtermelés is lényegesen esett, ennek oka a bányászok rossz élelmezése, az anyaghiány, főképp a lábbelielátás terén.

SZOMBATHELY

Nagyarányú gyógyszerviszszaélést lepleztek le Szombathelyen. Dr. Osváth Ákos és Pfeiffer Tibor szakaszvezető a szombathelyi 125. számú hadikórházban, ahol magyar hadifoglyok állottak kezelés alatt, az ápolás alatt álló katonáktól megvonták a gyógyszereket és üzérkedtek velük. Pfeiffer szakaszvezetőt éppen akkor tartóztatták le, amikor Romániába akart szökni. 250 gramm kokaint, amelynek értéke a mostani viszonyok között mintegy 500.000 pengő, 3000 ultraszeptylt, 500 kinint találtak nála.

SÁRVÁR

A sárvári politikai rendőrség elfogta Tasnády Györgyöt, a sárvári volt internálótábor teljhatalmú gondnokát, akit kegyetlenkedő hajlamai miatt „szakállas rém"-nek neveztek.

Füredi órásmester
üzletát áthelyezte Pannonia-u. 14
Kolozsvár József-utcai oldalra
Aranyat, ezüstöt, órát
továbbra is
a legmagasabb áron vásárol
Szakszerű órajavítás!
Alapítva 1872.

A Népvarieté
a Sportnapok miatt aug. 16., 17. és 20-án fél 6, 19-én d. e. fél 11 órakor rendezi előadásait a SPORTCSARNOKBAN. Belépőjegyek az ismert helyeken kaphatók.

Orosz filmkülönlegesség:
Pásztor csókja
Kísérőműsor: A szabad kenyér ünnepe (Rákosi Mátyás Szegeden)
Mától: **Ságvári** volt CSABA filmszínházban

Ma premier!
Deanna Durbin és **Charles Laughton**
vidám amerikai filmje.
CORSO Telefon: 182-818 „Örök Éva" **DÉCSI** Telefon: 121-343
2—4—6 sz., v. ü. 12 is Universal-film ½3, ½5, ½7, sz., v. ü. ½1 is

HIREK

Riport helyett

A riporter az események után való rohanásában számtalanszor elsiet mellette: ismerősként üdvözli reggel munkábamenet és napközben, amerre jár, százszor száz alakban találkozik vele. Gyárak harsogó robajában. Üzemek gépei mellett. Műhelyek szerszámos világában. Épületek állványzatán. Kormos mozdonyokon. Alagutakban és hidakon. Pályaudvarokon és kikötőkben. Mindenütt ő van. Termel és épít.

Ő érette nyer új értelmet az élet. Ő vezeti a változó idők krónikásainak tollát a papíron és az ő gondolatai válnak majd valósággá az épülő ország alkotásaiban.

Ő: a névtelen munkás.

*

Hámló vakolatú külvárosi bérkaszárnya. Második emelet. A felpattogzott festésű barna ajtón névtábla, csengő nincsen. Jeltelenül laknak mögötte a szobakonyhás lakás egyszerű bútorai, képei, néhány könyve és sok gondja között. A zajos folyosóra nyíló ablakon a fakó függöny már szürkébbre szűri a lopakodó esti homályt. Megvárják, amíg egészen besötétedik s csak azután kattintják fel a kapcsolót, — mert drága a villany. Az asszony leveszi a tűzhelyről a vacsorát s az asztalon két tányér sápadt krumplilevest merít szaporán az aluminiumkanál.

*

Harmincnyolc éves, a felesége hárommal fiatalabb. Mindketten ugyanabban a gyárban dolgoznak már húsz esztendeje. Tizenöt évvel ezelőtt kötötték össze életüket s vették föbérletbe a kis lakást. Azóta háromszor festettek, két gyerekük született és elkoptatják néhány öltözet ruhát, cipőt. Varrógépük és kétlámpás rádiójuk is van. Ezért: több mint félmillió munkaórát töltöttek el ketten az üzemben; talán százat sem a moziban, színházban. Ugy éltek, élnek mint a többi munkás és soha még nem jutott eszükbe kiszámítani, hogy több mint félmillió munkaórán át termelték a profitot...

*

Az asszony mosogat, a férfi cigarettát sodor. Csendesen válaszolnak a kérdésekre, hosszú szünetek, hallgatnak a mondatok között.

— Ezerháromszáz pengőt kaptunk kézhez az utolsó hetibérfizetéskor az akkordprémiummal együtt.

— Egy mázsa tüzelőt vettem azonnal kilencszázért — teszi hozzá az asszony. — Ha az üzemi ellátásból nem kapnánk időként pár kiló krumplit, lisztet, babot és néha olajat, nem tudom, hogyan jönnénk ki belőle.

— Mégis százszor szívesebben dolgozunk, mint azelőtt. Kevésért sokkal többet, hogy több legyen — mondja a férfi és leveri a cigaretta végéről a hamut.

— A bért se minden nap külön fizetik — fűzi tovább a gondolatot. — Most egy távolabbi fizetségért dolgozunk előre. Ha az újjáépítés munkája befejeződik, a termelés minden vonalon megindul, akkor kapjuk majd meg igazán mostani munkánk valódi ellenértékét, az emberhez méltó életet. A két gyerekért dolgozunk, hogy nekik már sokkal könnyebb, jobb legyen...

Az asszony szeme felcsillan. A gyerekekről beszél. A Nemzeti Segély a Tiszántúlra vitte őket nyaralni. Büszkén mutatja a fényképüket, levelüket. S már egyébről sem esik szó, csak róluk és a munkára hívó, biztató jövőről...

*

A riporter elgondolkozva megy lefelé a sötét lépcsőházban. Vele beszélt az imént, a névtelen munkással: egy asszonnyal és férfivel a dolgozó millió közül. Nincs benne semmi különös. Nem rejlik mögötte semmi riportnak való érdekesség és mégis érdemes lejegyezni a néhány egyszerű, bizakodó mondatot, hogy olvassák azok, akik ugyanazt mondják, ugyanúgy élnek és ugyanazért dolgoznak.

—i —y

— A Községi Földigénylő Bizottságok kiküldötteit az Országos Földbirtokrendező Tanács szeptember 8—9-re országos értekezletre hívja egybe a fővárosba. Az értekezletre, amelyet a Földmunkások és Kisbirtokosok Országos Szövetsége rendez a négy demokratikus párt védnöksége alatt, meghívják a Parasztszövetséget is. Az értekezleten Nagy Imre földmívelésügyi miniszter beszél.

— ÚJJÁÉPITÉSI SEGÉLYBEN részesíti Nagy Ferenc miniszter azokat a kárt szenvedetteket, akik a maguk erejéből az újjáépítésre nem képesek. Az erre vonatkozó rendelet már megjelent. A segélykérelemmel kapcsolatos beadványokat augusztus 25-ig kell benyújtani. Az elbírálásnál előnyben részesül az a közület, mely igazolja, hogy a tetőzet helyreállításával nagyobb értékek menthetők meg.

Suka Sándor és **Beke Klára** (W. M. tisztviselők) f. hó 18-án d. u. 6 órakor a csepeli ág. ev. templomban tartják eskövőjüket. (Minden külön értesítés helyett.)

— Augusztus 18-án és 19-én rendezik az országos idegenforgalmi napokat. Gerő Ernő közlekedés- és kereskedelmi miniszter védnöksége alatt a Kereskedők Országos Központi Szövetségének idegenforgalmi szakosztálya rendezi az idegenforgalmi napokat az időszerű kérdések megvitatására. Az előadásokat a szövetség központi helyiségeiben (Dorottya-u. 1.) tartják. Előadók: Markovits László, Mező Ferenc, Ságody Ferenc, Markos Béla, dr. Lechner Imre, Sinigla Károly, dr. Vásárhelyi István, Glas Tibor, P. Stern Szeréna, Homoki Ferenc.

— A francia rádió közli Buchwald Péter német börtönlelkész vallomását. Buchwald római katolikus lelkész elmondotta, hogy Hitler személyesen megtiltotta neki, hogy a halálraítélt tábornokoknak a halotti szentségeket feladja.

— Felkérem azokat az egyéneket, akiket 1944 október 16-án 4—6 óra között a Technológia kapuja alatt két nyilas igazoltatott; nevüket és címüket adják le a következő címen: dr. Ambrus József ügyvéd, V. Vörösmarty-tér (Gerbeaud ház).

— Az Állami Pénzjegynyomda alkalmazottai 37.000 pengőt gyűjtöttek össze a budapesti hidak újjáépítési költségeire. Az összeget, amelyet a közmunkakötelezettség megváltásán felül adtak össze, két megbízottjuk juttatta el az újjáépítési minisztériumba.

— Belgium és Belga-Kongó között megindult a rendszeres légi forgalom.

— Kétezer francia egyetemi hallgató önként jelentkezett a lerombolt le havrei kikötő újjáépítési munkálatainál való részvételre a nyári szünidő alatt.

FOTOKÓPIA RÁD Andrássy-út 52 (Oktogon-térnél)

— FELMENTETTÉK BOGDÁNFY GÉZA ÉPITÉSZMÉRNÖKÖT. A Tanner-tanács tárgyalta Bogdánfy Géza építészmérnök ügyét, akit a Népügyészség azzal vádolt meg, hogy német propagandát fejtett ki és mint ilyen, széles körben hangoztatta, hogy feltétlenül bízik a német győzelemben. A tárgyaláson kihallgatták Fellner Alfrédet, az Operabarátok Egyesületének elnökét és Székely Mihályt, akik igazolták, hogy a vádlott állandóan segített az üldözötteknek, fegyveres őrséget szervezett a nyilasok ellen és soha nem tette meg az inkriminált kifejezéseket. A Népbíróság dr. Kiss Aladár védőbeszéde után Bogdánfy Gézát felmentette az ellene emelt vád alól, megállapítván, hogy mindig hazafias, demokratikus magatartást tanusított.

— A lengyel szövőipar már teljes erővel dolgozik. A szovjet kormány kétezer tonna gyapotot és kétezerötszáz tonna gyapjút ajándékozott a lengyel szövőiparnak.

— Berlinbe a szövetséges ellenőrzés alatt álló 142 német iskola számára 20.000 tankönyv érkezett. A tankönyvek 1933 előtti, tehát még a náci propagandától mentes tankönyvek utánnyomásai.

Ma az Angol Parkban *vidám művészes* Bárczy Kató, Rózsahegyi Kálmán, Szilágyi Szabó Eszter felléptével

— A norvégiai amerikai haderő parancsnoka bejelentette, hogy a Norvégiában lévő német vagyonokat a norvég kormány rendelkezésére bocsátják. A németek által lefoglalt, illetve elkobzott norvég vagyonokat fokozatosan visszaszármaztatják jogos tulajdonosaiknak.

— A svéd iparvállalatok küldöttsége a lengyel fővárosba utazik, hogy tárgyalásokat folytasson a két ország közötti kereskedelmi kapcsolatok újrafelvételéről.

— A liszaboni bíróság hatévi fegyházra ítélte Ludwig Löwenthal német gyógyszergyárost, mert hamisított gyógyszert hozott forgalomba.

SZINHÁZAK MUSORA. Vig: Hattyú (½6). — **Belvárosi:** Játék a kastélyban (½6). **Művész:** Családi szálloda (½6). **Medgyaszay:** Dr. Szabó Juci (½6). — **Erzsébetvárosi:** Vannak még férfiak (½6). — **Márkus Park:** Zenés tarka estek (½6). — **Fővárosi operett:** Maya (5). — **Madách:** Társszerzők (½6). **Magyar:** Csodabár (½6). — **Színes Színpad:** Színes műsor (½6). — **Pódium:** Régi rossz Budapest (½6). — **Arizona:** Második műsor (½6). — **Uj Színház:** Mákostészta (½6). — **Kamara Varieté:** Pesti híradó (½6). — **Népvarieté:** Cirkuszcsillagok, pankráció (½6). — **Fővárosi Nagycirkusz:** Augusztusi műsor (½4, 6).

Művészet * Irodalom

Beszélgetés a Sziniakadémia új igazgatójával

Abból az alkalomból, hogy a Sziniakadémia élére új igazgató, Hont Ferenc, a kiváló rendező került, megkértük, hogy beszéljen terveiről és a magyar színészképzés jövőjéről. Első kérdésünk, hogy szükségesnek tartja-e az alapvető változást a színészképzés terén?

— Szükségesnek tartom, de nemcsak a színésznevelés terén. Színházi életünknek helyes irányba való átalakulása elsősorban attól függ, sikerül-e megfelelően képzett embereket nevelnünk a színházi foglalkozások minden ágazatában: színházvezetésben, rendezésben, színházi adminisztrációban, színházi kritikában.

— Hogyan képzeli ezt el?

— Arra törekszünk, hogy az eddigi színiiskolát fokozatosan minden színházi szakma oktatására kiterjedő színházi főiskolává szervezzük át. Ennek részletekben történő megvalósítása az általános közoktatási reformtervezettel összhangban történik.

— Szükségesnek tartja-e a munkás- és parasztifjúság bekapcsolódását a színházi életbe?

— A Színművészeti Akadémia színházi főiskolája a munkás- és parasztifjúság és a dolgozó értelmiség fiatalsága számára akarja lehetővé tenni a tanulást. Külön esti tanfolyamokat szándékozunk felállítani azok számára, akik nappal dolgoznak.

— A Színművészeti akadémia színházi főiskolája? Ezek szerint egyéb ágazata is lenne az akadémiának?

— Az a célunk, hogy a Sziniakadémia a színházi művészetek akadémiája legyen és mint ilyen, több intézményt egyesítsen magában. Így például az egyetemeken megfelelő tanszékek mellett működő intézetek mintájára a Színházi Intézetet, a színházi gyüjteményeket és a Sziniakadémia Kamaraszínházát is. Félremagyarázott, szállongó hírekkel ellentétben ez a színház nem a növendékek vizsgáztató helye lenne, hanem a fiatal írók és színészek kamaraszínháza, amely nemcsak, hogy nem vonná el a színpadot a színésztársadalomtól, sőt ellenkezőleg, mert a tervek szerint több együttest foglalkoztatna.

Ennyit mond a Színművészeti Akadémia új igazgatója és abból, amit elmondott, láthatjuk, hogy a vezetése alá került intézet a népszínházi főiskolája lesz, ahol a minőség, a magyar színművészet fejlődése lesz az elsődleges szempont.

---

* **Vas Zoltán: Halhatatlan ifjúság.** Iskolás fiúk és iskolás lányok hősi küzdelmét látjuk megelevenedni ebben a könyvben, a Szovjet Unióba betört nácibarbárok ellen. Tizenöt-tizenhatéves fiúk, lányok, akiket az iskolapadból és otthonukból üzött ki a náci-barbarizmus, szemünk előtt nőnek hazájukat védő harcosokká. Előbb csak ketten-hárman szánják el magukat, hogy megbosszulják a pusztítást és kegyetlenkedést, később egyre nő a számuk. Határtalan ügyességgel és fáradtsággal rádiót is szereznek s amikor az első moszkvai hírt fogják s megtudják, hogy hazugság a náciknak a vöröshadsereg vereségéről szóló híresztelése, ők lesznek a falu lelke. Fegyvert is szereznek. Igazi földalatti harcos sereggé válnak, akiktől retteg a megszálló németség. Igy válnak rettenthetetlen katonákká és mártírokká. Erről szól a „Halhatatlan ifjúság". Valóban halhatatlan. Milyen büszke lehet rá egy nemzet, hogy ilyen fiataljai vannak! (Szikra kiadás.) **b.**

* **Bezárt a Madách Színház,** melynek sorozatos kudarcai után megállapíthatjuk, hogy próbálkozásai jószándékuak voltak ugyan, de ez a jószándék nem társult művészi hozzáértéssel.

MOZIK MUSORA. Ady: Első csók (am.). Deanna Durbin. (½12, 2, 4, 6). **Belvárosi** (IV., Irányi-u 21.): Maga lesz a férjem (magy.). Jávor. (½4, ½5, ½6, ½7, v. és ü. ½11 és ½3-kor is). — **Bethlen:** Pajkos hercegnő. Jeanette MacDonald, Nelson Eddy. Kísérő műsor. Stan és Pan a tilosban. (3, 5, 7, v. és ü. 1-kor is). — **Bodográf** (VIII., József-körút 63.): Három Mákvirág. (3, 5, 7, v. és ü. 11 és 1 kor is). — **Capitol:** III. Richard (am.). Havasi revü. Híradó. (1, 3, 5, 7, v. 11-kor is). — **Corso** (IV., Váci-u. 9. T.: 18-28-18.): Örök éva. Deanna Durbin, Charles Laughton. (2, 4, 6, sz. v. és ü. 12-kor is). — **Damjanich** (Damjanich- és Rottenbiller-u. sarok): Lila akácok. Agay Irén. Kísérő film: Harmatos rózsaszál. Jávor Pál. (3, 5, 7, v. és ü. 1-kor is). — **Décsi:** Manderley-ház asszonya. Prolongálva 5-ik hétre (am.). — Híradó. (3, 5, 7, sz. v. és ü. ½1-kor is). — **Dísz-mozgó** (Szociáltelep, Erkel-u. 26.): Boldog idők (magy.). (5, 7, v. 3-kor is). — **Forum Filmszínház:** A férj közbeszól (am.). Claudette Colbert, John Barrymoore. (2 4, 6, v. és ü. ½12-kor is). — **Híradó Filmszínház:** Kapituláció, a berlini finálé. Uj orosz híradó. Benes Moszkvában. A szabad kenyér ünnepe. (Kétórás előadások! 9—½10-ig). — **Homérosz** (Hermina-út 7.): Szerdáig mégis szép a világ (am.). Stan és Pan boxbajnok. (3, 5, 7). — **Hunnia** (XI., Horthy Miklós-út 130.): Helyet az öregeknek. (3, 5, 7). — **József Attila** (Kálvária-tér 7.): Táncolj és szeress (am.) 3, 5, 7, v. és ü. 1-kor is). — **Kamara:** Rose Marie. Főszereplők: Jeanette Macdonald, Nelson Eddy. (½12, 2, 4, 6). — **Kultúr** (IX., Kinizsi-utca): Fekete péntek (am.). Boris Karloff, Lugosi Béla. (½3, ½5, ½7, v. és ü. 1-kor is). — **Marx:** Szerdáig: Botrány a cirkuszban. Híradó. Csütörtöktől vasárnapig: Lenin októbere. Híradó. (3, 5, 7, v. és ü. 1-kor is). — **Otthon** (Baross-u. 89.): Mindennek a férj az oka. (Myrna Loy.) Örök háromszög. Amerikai világhíradó. (3, 5, 7, v. és ü. 11 és 1-kor is). — **Palace:** Asszonylázadás. Marlene Dietrich. (11, 1, 3, 5, 7 minden nap). — **Pátria** (Népszínház-u. 13.): Andy Hardy nem fér a bőrébe. Stan és Pan burleszk (3, 5, 7, v. és ü. 11 órától). — **Petőfi** (Odeon, Rottenbiller-u. 37.): Olajváros (am.). Clarc Gable, Spencer Traci, Claudette Colbert, Hédy Lamarr. Kísérő műsor. Színes rajzfilm. Kakasviadal. (3, 5, 7). — **Phönix** (A Vasasok Filmszínháza, Rákóczi-út 68.): Balalajka. (½11, ½1, ½3, ½5, ½7). — **Ságvári** (v. Csaba, VIII., Üllői-út 4.): Pásztor csókja (or.). Szabad kenyér ünnepe. Rákosi Mátyás Szegeden. (½3, ½5, ½7, v és ü 11-kor is). — **Scala:** Siegfield görl, filmrevü (am.). Hedy Lamarr, Jury Garland, James Stewart. Magyar és amerikai híradó. 2, 4, 6, v, és ü. ½12-kor is). — **Stúdió** (v. Bethlen, VIII., Alkotás-u 4.): A szerelem beleszól (am.). Prolongálva 5-ik hétre. Katherine Hapburn. Emlékszik? Tolnay. Jávor. (3, 5, 7, v. ½2, ½4, ½6 ½8). **Szabadság** (v. Simplon, Horthy Miklós-út 62.): A 217-es deportált (or.). Szabad kenyér ünnepe. Rákosi Mátyás Szegeden. (½3, ½5, ½7, v és ü 11-kor is). — **Scala:** Siegfield görl, filmrevü (am.). Hedy Lamarr, Jury Garland, James Stewart. Magyar és amerikai híradó. 2, 4, 6, v, és ü. ½12-kor is). — **Stúdió** (v. Bethlen, VIII., Alkotás-u 4.): A szerelem beleszól (am.). Prolongálva 5-ik hétre. Katherine Hapburn. Emlékszik? Tolnay. Jávor. (3, 5, 7, v. ½2, ½4, ½6 ½8). **Szabadság** (v. Simplon, Horthy Miklós-út 62.): A 217-es deportált (or.). Szabad kenyér ünnepe. Rákosi Mátyás Szegeden. (½3, ½5, ½7, v és ü 11-kor is). — **Décsi:** Manderley-ház asszonya. Prolongálva 5-ik hétre (am.). — Híradó. (3, 5, 7, sz. v. és ü. ½1-kor is). — **Dísz-mozgó** (Szociáltelep, Erkel-u. 26.): Boldog idők (magy.). (5, 7, v. 3-kor is). — **Forum Filmszínház:** A férj közbeszól (am.). Claudette Colbert, John Barrymoore. (2 4, 6, v. és ü. ½12-kor is). — **Híradó Filmszínház:** Kapituláció, a berlini finálé. Uj orosz híradó. Benes Moszkvában. A szabad kenyér ünnepe. (Kétórás előadások! 9—½10-ig). — **Homérosz** (Hermina-út 7.): Szerdáig mégis szép a világ (am.). Stan és Pan boxbajnok. (3, 5, 7). — **Hunnia** (XI., Horthy Miklós-út 130.): Helyet az öregeknek. (3, 5, 7). — **József Attila** (Kálvária-tér 7.): Táncolj és szeress (am.) 3, 5, 7, v. és ü. 1-kor is). — **Kamara:** Rose Marie. Főszereplők: Jeanette Macdonald, Nelson Eddy. (½12, 2, 4, 6). — **Kultúr** (IX., Kinizsi-utca): Fekete péntek (am.). Boris Karloff, Lugosi Béla. (½3, ½5, ½7, v. és ü. 1-kor is). — **Marx:** Szerdáig: Botrány a cirkuszban. Híradó. Csütörtöktől vasárnapig: Lenin októbere. Híradó. (3, 5, 7, v. és ü. 1-kor is). — **Otthon** (Baross-u. 89.): Mindennek a férj az oka. (Myrna Loy.) Örök háromszög. Amerikai világhíradó. (3, 5, 7, v. és ü. 11 és 1-kor is). — **Palace:** Asszonylázadás. Marlene Dietrich. (11, 1, 3, 5, 7 minden nap). — **Pátria** (Népszínház-u. 13.): Andy Hardy nem fér a bőrébe. Stan és Pan burleszk (3, 5, 7, v. és ü. 11 órától). — **Petőfi** (Odeon, Rottenbiller-u. 37.): Olajváros (am.). Clarc Gable, Spencer Traci, Claudette Colbert, Hédy Lamarr. Kísérő műsor. Színes rajzfilm. Kakasviadal. (3, 5, 7). — **Phönix** (A Vasasok Filmszínháza, Rákóczi-út 68.): Balalajka. (½11, ½1, ½3, ½5, ½7). — **Ságvári** (v. Csaba, VIII., Üllői-út 4.): Pásztor csókja

Bogdánffy Géza

építész

Élet. arch.

Valjnbal

31 p. l.

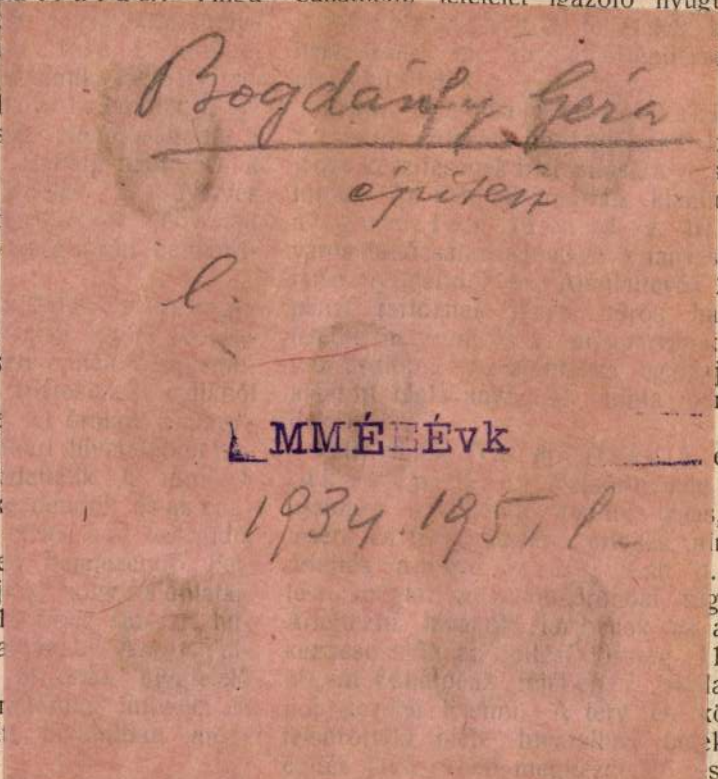

Bogdánfy Géza
épitész

l.

MMÉEÉvk
1934.195.l.

ek ugyanott tudhatók

zetátalakitása.)
óintézet igazgatósága
e. 10 órakor árlejtést
átalakitásánál teljesi-
elyező, vas, kőfaragó,
lő asztalos, lakatos,
tölgyfapadozati, padló-
kra. Ajánlat tehető az

másán letesítandó vízmüvel kapcsolat
épitmények munkáinak végrehajtásár
gyeztetik, hogy Gyékényes állomáso
viztorony épitendő és ugyanott a
viztorony felemelendő. A szivattyuhá
épitett lakóház, szénfészer, különálló
szék, kut és 4 szürő, illetve gyü
felvételi épülettől a Dráva folyó mi
kmnyire eső balpartján fog épittetni.
költségvetés, a szerződési tervezet, a

ersenytárgyalás hirdettetik. Az egyes
e külön-külön is lehet ajánlatot
nlathoz az ajánlott összeg 5%-ának
natpénznek a magyaróvári kir. adó-
tárnál közigazgatási letétbe történt
oló nyugta csatolandó. Kézmű-
bánatpénz csak az 5000 koronát
munkák után követeltetik, azonban
yerése esetén járandóságukból 5%
vissza fog tartatni. A műszaki
észletes feltételek a magyaróvári
mépitészeti hivatalnál megtekint-
jánlati költségvetés nyomtatványa
illérért ugyanott megszerezhető.
(Fajárműszin-épités.) A
nvéd gyalogsági laktanyában épi-
2 területü faszerkezeti járműszin
latai versenytárgyalás utján fognak
atni. A munkálatokra, melyek föld-,
s- és tetőfedési munkálatokból álla-
54 f van előirányozva. A rész-
költségvetés, valamint az ajánlati
minta, továbbá a különleges és
részletes feltételek füzetei a tren-
nvéd gyalogezred kezelő-bizottsá-
ban megtekinthetők. Ajánlati minták
egszerezhetők. A versenytárgyalás
k ideje augusztus 6-ik nap-
2 órája, helye a 15. honvéd gya-
elő-bizottságának irodája. Bánat-
ánlati összeg 5%-a a 15. honvéd
pénztárában vagy valamely adóhi-
tőleg állampénztárnál akként teendő
elismervény az ajánlathoz csatol-

Kőanyagszállitás.) A nyitra-
anka község határában a Vág folyó
épitendő partvédezet és párhuzam-
séges 4200 köbm. kőanyag terme-
szállitásának biztositása céljából a
olgabirói hivatalban julius 29-én
alás fog tartatni. Felhivatnak vállal-

900 k, mely összeg a kö
le. Az ajánlati lap a közs
átvehető, ugyanott a ter
tekinthetők; ez utóbbiak

M.-Sziget. (Hidépit
áll. közut 63—64 km. s
36·0 m. nyilásu vizközi
engedélyeztetvén, a hid
csolatos munkáinak, b)
tositása céljából augus
órakor a máramarosszig
talban versenytárgyalás
ményi és vasfelszerkezet
külön tehetők ajánlatok
kapcsolatos munkákra vo
let, általános és részletes
lati minta nevezett álla
megtekinthetők, ugyanott
költségvetés ivenként
hető. A vasszerkezetre
minta a kereskedelemügy
1/c/1. ügyosztályában
földszint) megtekinthető,
kezet főbb méreteire v
talanul megszerezhető.
ajánlott összeg 5%-ának
nek befizetését igazoló
csatolandó.

Munkács. (Fürdő b
aut. ort. izr. hitközség
tésére árlejtést hirdet.
összeg 5%-ának mint bá
vel julius 30-án dé
mann Hers hitközségi
be. Költségvetés és válla
ségi irodában (Fő-utca 5

M.-Sziget. (Korlát
A kassa—jablonicai áll.
mesteri szakaszán terv
felállitásának biztositása
23-án d. e. 9 órakor
államépitészeti hivatalban

M.D.K.

Bogdánffy Géza, építész

Gerlóczy Gedeonnal közösen készített terve a hatvanpusztai sírkápolnára.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1925 évf. 23-24.sz.
Alaprajz és részletrajzok: 79-81. old.
Fk. felv. a főhomlokzatról: 3. melléklet.

MDK

Bogdánffy-Pauly Erik

"A festő." Gyakorlati kézikönyv festők, mázolók stb.számára. Irta B.Pauly Erik.

Csizik Gy.: A festő.

Magyar Iparmüvészet 1917. 249.l.

MDK

Bogdánffy-Pauly Erik

"Diszitő festés - sobafestés"-ről ir cikket a Magy.Iparm.-ben.

Magyar Iparmüvészet 1917.

Ő Bogdánfy Ödön

— **Halálozás.** Vajdahunyadi *Bogdánfy Ödön* ny. h. államtitkár, a földmivelésügyi minisztérium vizügyi műszaki szolgálatának volt főnöke, műegyetemi r. k. tanár, márc. 13-án 81 éves korában meghalt. Temetése szerdán d. u. 4 órakor lesz a farkasréti temetőben. Felesége, szül. szentháromsági *Magyary Klementin*, unokaöccsei: *Bogdánfy Géza* építészmérnök és *Bogdánfy Jenő* vállalati igazgató gyászolják.

Pesti Hirlap
1944. március 14.

Bogdanits Dániel, rajzoló, /geográfus-
csillagász/

Magy. Hirmondó. 1799. XIV. szak. 1799.

III. 26. 383-385. l.

Deák Nándor festő

Pásztortűz, 1928. 1 sk. 22 l.

(– h – n): Karácsonyi képkiállítás.

(Bogdánffy Ödön)
cikke

( ) Gabona-silók.
Természettud. Közlöny
1938. 8. 72.

XIX. 1.–750. ll. ——— u.o., 1884.

XX. 1.–570. + 1.–82. + I–XII. ll. ——— u.o., 1886.

XXI. 1.–716. ll., 2 képes tábla ——— u.o., 1887

XXII. 1.–738. ll. ——— u.o. 1889

XXIII. 1.–797. ll. ——— u.o., 1890

XXIV. 1.–622. ll. ——— u.o., 1892/93

XXV. 1.–750. ll. ——— u.o., 1894/96

XXVI. 1.–672. ll. ——— u.o., 1894/95

XXVII. 1.–692. ll., 2 térkép ——— u.o., 1896/97

XXVIII. 1.–581. ll. ——— u.o., 1898

XXIX 1.–660. ll. u.o., 1899

<Bogdánfy Ödön>

Cikke

2) A mesterséges
selyem és gyapju.
Természettud. Közlöny
1939. 7. sz.

folyoir.

f 86

8°

Mittheilungen
des K. K. Österreichischen Museums
für Kunst und Industrie
(Monatschrift für Kunst und Gewerbe)
Redigirt von Dr. Georg Thaa
Wien (Selbstverlag)

I. Bd. (Jahrg. I. und II. 1865–1867). Hefte 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,
11, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24,

II. Bd. (Jahrg. III. u. IV. 15. Oct. 1867 – 15. Sept. 1869. Nr. 25–48).
Hefte 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 37, 38, 39,

ártatlás megszerzi

Bogdánffy Pauly Erik

lásd.

B. Pauly Erik

alatt

XXXIII. Ansicht der Kremnitzer Schlosskirche.
XXXIV. Stiegenhaus des Königshauses zu Kremnitz.
XXXV. Schmiedeisernes Gitter im Kremnitzer Königshause.
XXXVI. Uhr im Styl des XVII. Jahrhunderts. (Bartfeld.)
XXXVII. Details der Leutschauer Kirchenbänke.
XXXVIII. Seitenthüre der Leutschauer Kirchenbänke.
XXXIX. Kamin in Kaschau.
XL. Ornamentirte Ofen-Kacheln. (Kaschau.)
XLI. Grundriss des Domes zu Kirchdrauf.
XLII. Haupt-Façade des Domes zu Kirchdrauf.
XLIII. Façade eines Hauses in Leutschau.
XLIV. Epitaphium in der Leutschauer Kirche.
XLV. Façade eines Hauses in Eperies.
XLVI. Thüre der evangelischen Kirche zu Eperies.
XLVII. Portal eines Hauses in Leutschau.
XLVIII. Brauttruhe in Kaschau.
XLIX. Schmiedeiserne Gitterthüre in der Kirche zu Iglo.
L. Brocat-Stoffmuster im Kaschauer Dom.

Bogdanić Márton, képfaragó. 1472. és 1473-ban a spalatoi évkönyvek említik, mint némely földek, házak és régi római épületek vevőjét.

Kukuljević-Sakcinski, Ivan: Slovnik umjetnikah jugoslavenskih. Zagreb, 1858—1860. 33. l.

Ø Bogdaniza

1819 – 1821

l.

Eperjessy 1929

27. l

Hét képpel a szövegben. Émile Michel, Portra
de Jean Gallus et de sa femme par Antonio Mo
Képek a szövegen kívül: Portrait de Jean Gall
Eau-forte de D. Mordant, d'après le table
d'Antonio Moro. Portrait de femme. École it
enne. Dessin de Géry Richard. Deczember 1. 51
szám. Max. Collignon, La Frise du Parthén
Négy képpel a szövegben. Émile Michel, Hendric
Stoffels et les dernières années de Rembran
Hét képpel a szövegben. Paul Leroi, La Ré
ganisation des Musées de Florence (Suite). Nyo
képpel a szövegben. Képek a szövegen kiv
Portrait de la femme de Jean Gallus. Eau-forte
Daniel Mordant, d'après le tableau d'Anto
Moro. (Musée de Cassel). Jacob bénissant
enfants de Joseph. Eau-forte de Ed. Ram
d'après le tableau de Rembrandt (Musée
Cassel).

GAZETTE DES BEAUX-ARTS. 1885 nover
Szöveg: Edmond Bouaffé, Études sur le meu
en France au XVI-ième siècle. Troisième arti
Le coffre. Öt képpel a szövegben. Duc de Riv
A propos d'un livre a figures vénétien de la
du XV-ième siècle. Deuxième et dernier arti
Tizenkét képpel a szövegben. Louis Couraj

Bogdánóczi templom

és helyi gótikus

l.

Jedlicska I

250 és kv. U.

Képpel

M.D.K.

BOGDANOVICI Maria

1930-ban nagybányán a Szépművészeti iskola tagja

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 340.l.

Bogdanović Ferencz, dalmát festő. 1790 körül Lissa szigetén Dalmácziában született, 1858-ban még élt. Ifjú korában megismerkedett egy művészszel, aki Lissa szigetén járt, s attól tanult meg festeni. 1830-ban elhagyta szülőföldjét és Olaszországba, majd Franczia-országba ment, hol huzamosabb ideig tartózkodott. 1858 táján Milanoban élt s itt fel-

talált egy olyan piros mázt, mely marószerben sem veszti el színét.

Mindössze két képe ismeretes. Egyik Mária fogantatását ábrázolja szent Andrással és szent Vinczével s Dalmácziában a komiši várban van. A kép jelzése: »Fran. Bogdanovich invenit.« A másik szent Mihályt ábrázolja s a Raguza melletti gravozai monostorban látható. Állítólag a spalatoi kastélyokban is van nehány műve. Bogdanović egyik leánya festőnő volt.

Kukuljević-Sakcinski, Ivan: Slovnik umjetnikah jugoslavenskih. Zagreb, 1858—1860. 33. l.

Bogdanovics

kartogr

l.

Eperjessy 1928

34. l.

Szabadkán özv. Haverdane társalkodónőjét hallgatták ki mindenekelőtt, hogy megtudják a gyilkos személyleirását. A hüséges alkalmazott az átélt izgalmaktól remegve adta elő a rendőrségnek, hogy a gyilkos, aki egy fillért sem rabolt el áldozatától, harmincévesnek látszó, angolosan nyirott bajuszu férfi, akin kopottas, sötét ruha volt, de szabása után itélve, előkelő cégtől lehetett. Fején turistasapka volt. Ugyanezt a személyleirást adta egy tanitónő és egy cselédlány, akik az országuton találkoztak a menekülő gyilkossal. A személyleirást nyomban továbbitották szerte az országban, a rendőrségi, csendőrségi kirendeltségeknek.

A pesti nyomozás ezalatt arra irányult, hogy kihallgassák a meggyilkolt asszony lányát, hátha van valaki, akit gyanusit a büntény elkövetésével.

A Török-utca 8. számu ház házfelügyelőjéhez vezet a detektivek első utja, ahol Jarmatzkyné felől érdeklődnek. Itt megtudják, hogy a szép asszony férjétől különváltan él, egy idegen férfi szokott sürün megfordulni a lakásán.

BOGDÁNY DÉNES – festőművész
DROZDIG ORSOLYA – grafikusművész
HALÁSZ ANDRÁS – grafikusművész
KÁROLYI ZSIGMOND – festőművész
KELEMEN KÁROLY – festőművész
SARKADI PÉTER – grafikusművész
TOLVALY ERNŐ – festőművész

Szivélyesen meghívjuk Önt, 1977 május 28-án, szombaton este 8 órakor nyíló kiállításunk alkalmából rendezett bálra.

1946
Drozdig Orsolya

A bál ideje alatt – autóbusszal – 5 esemény-emlékmű nieglátogatására is sor kerül.
A bál reggeli hajókirándulással ér véget.
Mindkét programra a helyszinen lehet jelentkezni.
A bálra 25 Ft a belépőjegy.

Fellép a V' 73 együttes,
valamint
Keresztes Tibor – Cintula-disco és
Najmányi László disco

A kiállítás és a bál helye:
Ganz–MÁVAG Művelődési Központ
1089 Budapest VIII. Golgota u. 3.
T.: 342-196, 130-607, 137-840
Megközelíthető: a 23-as villamossal továbbá 24-es villamossal, 75-ös trolibusszal, a 33, 55, 99-es autóbuszokkal
(Vajda P. utcai megállók)

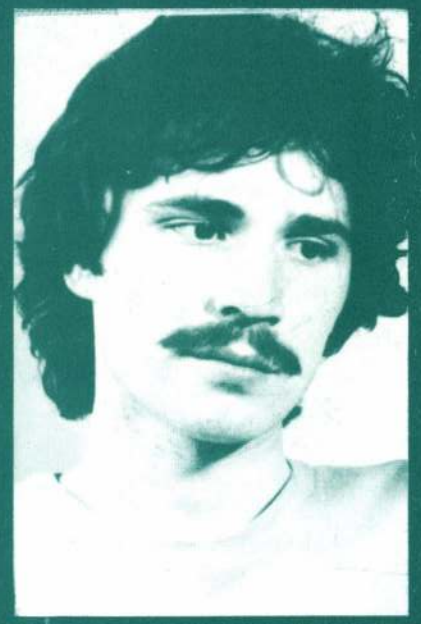

1950
Bogdány Dénes

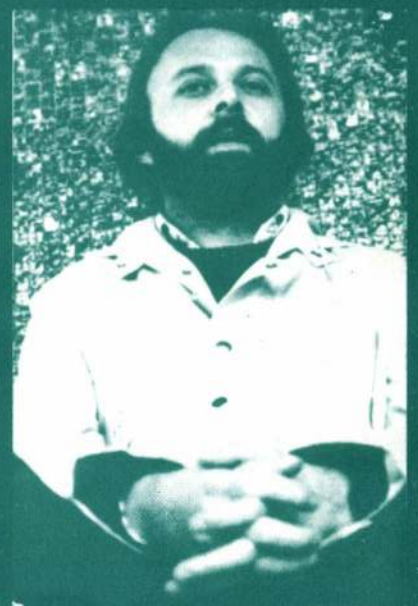

1947
Tolvaly Ernő

1947
Sarkadi Péter

A bál ideje alatt Beke László művészettörténész tart konzultációt.
K. 70 Gyakorlatok, Vezeti: Ascer T.

Károlyi Zsigmond

Halász András

Fk.: Jenővári Hubert

MEGHÍVÓ

Ganz–MÁVAG Művelődési Központ
1089 Budapest VIII., Golgota u. 3.

1948
Kelemen Károly

Bogdány Ferencné
Kendő

Ernst Museum, I. iparművészeti kiállítás. 1952.
12 l.

san északra tolódna, a kápolna hajó-
tengelyéhez viszonyitva. Mindezek
glalást kisérelhetjük meg:
an vagy azt megelőzőleg kisméretü
emplom délnyugati sarkában, különálló
Ennek tanusága a mai torony déli tám-
falában elhelyezkedő kisebb ablak./
ázad elején ezt a kápolnát megnagyob-
en, mind hosszuságban. Ekkor épitet-
ját képező részt. Erről tanuskodik a
kőkeretes bejárat, melynek jobboldalán
profilozás került elő, valamint a
rdázott keresztboltozatos toronyalja,
nagyméretü félkörös ablak. A XIV.
retes. Máig meglévő feliratos köve
ák és kimeszelték. Ezidőtájt a Pásztói-
. 1713-ban ugyanis Cziganek szerint
atos kövön ez a felirat állt: " G/ene-
s/ de Paszto hoc monumentum curávit
esoribus ", vagyis, Pásztói György
maga és utódai emlékezetére. A közép-

megvina

Bogdányi Gottfried
Jestő † 1710.
Kassa.

Lásd

Wickpestis

27. l.

Wick Béla: Az
1709-10-ki pestis-
vész Kassán
Košice, 1934.
27. l.

arczk.

Szinan pasa / II. 139

Bogdany Godofréd

wód
z
Thieme-Becker
IV. 216. l.
(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi utca 36

Bogdany Gottfried

Sz-17. 221-223.L

Bogdány Gottfried

kassai festő

cred

z

Szabómagyfest

79. l.

114. l.

Szabó L.: M. festőművészet Bp. 1916. 79.

114. l.

Bogdány

~~Bodány~~ Godofréd

1661–1710.

ivód

Lyka – Muther

II. 233. l.

Lyka K. M. képivár.
Muther R.: A festőművészet tört. II. k. Bp.
1920, 233. l.

394.

Bogdány Gottfrid

festő

l.

Kemkassamüeml

33. l.

Kemeny L.: Kassa
varos mücmlékei.
Kassa. 1917. 33. l.

Én a 2.3. szak.mögött tartozk

VII.Feltevés

A 2.3.szak.támadása a Dera
a Szamár h.lábánál megakadt söt egyes
nál nagyok a veszteségek.A 329Δ magas
máz Ny-i kijáratánál ujabb elg.csatár
dásának lendülete mintha csökkenne.
Egyéb részletek saját elkép

Megbeszélés

1./Gy-8/1.fhdgy.ehlyzetmegité
2./---"--------- elhatározása.
3./ ---"---------parancsai.
4./ Szakasz pk-ok parancsai.

Bogdány Gottfried
kéjiró neje
1704.
l. Arch. Ért
1916.
230. l.
Kemény L.
Mű- és műve
lődéstört.
adatok Kassa
város életéből
a rokokó kor-
ban. A É. 1916.
230. l.

állapotán. Mert a helyett, hog
méltatlanságot kellett szenved
I. Lipót császár-királyban is
biró, a bán, sőt az ország pr
fejedelem és a franczia király
felfedezte, kitünő hazafiak egé
állított az ország élére. A köv
kereste főtámaszát. Az elkese
ember ember ellen harezolt, a
egymást. Soha tán szomorúb
tottuk Wesselényi Ferencz
szégyenletes vasvári béke ell

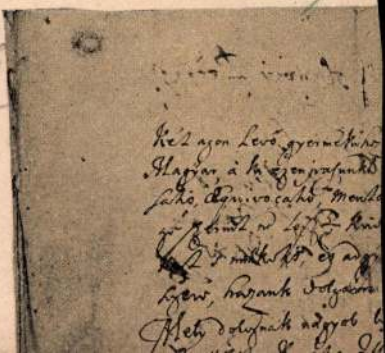

inczben 1645-ben jött létre
között s 1646-ban a törvény-

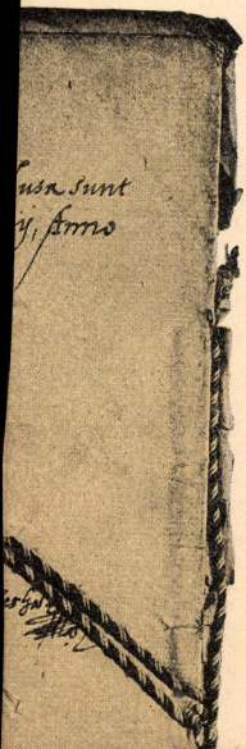

Bogdányi Gotfrid

képíró

nemessé-

rod get kapott

II. Rákóczi F-tól

Kemény Lajos

Nemes kassai

lakosok 1708-ban

Turul. 1907. 199. l.

II Rákóczi F. fejedelem

a zemplénmegyei

Ratkán szőllőt

adományozott neki

Pecsétjén kardot tartó

oroszlán

Johannes von Simor, Fürst-Primas von Ungarn.
Mit einem Vorwort Sr. Gnaden des Hochw. Herrn Dr. Karl Johann Greith, Bischof von St. Gallen.

Mit 1 Farbendruckbild und 126 Holzschnitten.
I–XVI + 1. – 368. ll., 1 Repes tabla

Einsiedeln, New-York, Cincinnati
u. St. Louis
Gebr. K. u. N. Benziger
1880

Bogdány Godofréd vége

319. l. — *U. az:* Képíró Bogdán Gotfrid. *Művészet.* 1910. 393. l. — *U. az:* Műtört. adatok Kassa város levéltárából. *Arch. Ért.* 1910. 266. l. — *U. az:* Adatok Kassa műtörténetéhez. *Arch. Ért.* 1910. 452. l. — *U. az:* Bogdán Gotfrid. *Művészet.* 1912. 200. l. — *U. az:* Bogdán Gottfrid. *Művészet.* 1912. 285. l. — *U. az:* Műtört. adatok Kassa város titkos levéltárából. *Arch. Ért.* 1913. 53. l. — *U. az:* Bogdán Gotfrid képíró. *Művészet.* 1913. 361. l. — *Mihalik József:* Kassa v. ötv. tört. Budapest, 1900. 296. l. — *Thaly Kálmán:* Adalékok a hazai festészet történetéhez. *Arch. Ért.* 1876. X. 72. l. — *U. az:* Irodalom- és műveltségtörténeti tanulmányok a Rákóczi-korból. Budapest, 1885. 48. l. — *Zsilinszky Mihály:* Kupeczky János, Budapest, 1878. Olcsó könyvtár. 141. sz. 29. l.

Kemény Lajos: Kassai képírók. *Művészet.* 1903. 342. l. — *U. az:* Képíró Bogdány Godofréd. *Művészet.* 1904. 57—59. l. (képpel). — *U. az:* Műtört. adatok Kassa multjából. *Arch. Ért.* 1906. 59. l. — *U. az:* Kassa város jegyzőkönyveiből. *Tört. Tár.* 1909.

Bogdán Gotfrid

Művészet 1913. 361. l.

BOGDÁN GOTFRID KÉPÍRÓ. A Kassán az 1710. évben elhalt képíróról szólnak az alábbi jegyzőkönyvi kivonatok:

1709. Die 16. Decembris. Bogdány uramnak resolváltatott, hogy amennyi szarufa, koszorúfa és léc fog kívántatni, építőtiszt uraimék suppeditálják ő kegyelmének.

1710. Die 29-a Augusti. N.(éhai) Bogdány Gottfrid uram relictája instantiája az nemes magistratus előtt elolvastatott, instantiája relegáltatott az tavalyi jakobista bortisztre és ez idei ispitály bortisztre, hogy ő kegyelmek computust initiáljanak az instanssal, hogyha néhai Gotfrid uram adósnak

irodalom

nem compesiáltatik, tehát contentumot tegyenek ispitály bortiszt uraimék az instansnak.

—.485 K. L.

al		Oldal
01	Lang Heinrich: Lófogás	336
01	Thoren, Otto von: Lovak	337
04	Blau, Tina: Tutajok a Tiszán	338
05	Raffalt, Gualbert: Cigányleány	339
08	Strobentz Frigyes: Olvasmány	341
09	Borsos József: A megváltó	343
12	Magyar-Mannheimer Gusztáv: Fejlée	346
12	» » Tájkép	347
26	Büttner Helén: Tanulmány	349
28	László Fülöp: Mumm báró	367
29	» » Képmás	369
30	Nádler Róbert: Szirtek	371
32	Zich Ferenc: A láp	372
32	» » Téli táj	373
35	» » Erdőszéle	374
37	Troger Pál: Győri és pozsonyi freskók	377—387
42	Greguss György: Mentés	389
41	» » Ornamentum	390., 397
43		
45	SZOBRÁSZATI MŰVEK	
61		
64	Kisfaludi-Strobl Zsigmond: Finalé	8
65	Kallós Ede: Márkus Géza	11
68	Lányi Dezső: Bölény	17
69	Csiszér I.: Emlékérem	22., 203
70	Izsó Miklós: Váradi Fekete Dezső	29
72	Szamosi Soós Vilmos: Önarckép	146
245	Az Erzsébet-emlékmű pályadíjnyertes munkái	205—236
248	Szamosi Soós Vilmos: Plakett	211., 231
	Beck Ö. Fülöp: Plakett	321, 380, 404

Bogdány Godofréd

Bogdány *Godofréd*, festő, szül. 1661-ben, valószínűleg Kassán, megh. 1710 jún. 11-én u. o. Életéről meglehetősen bő levéltári adatok maradtak fenn, ezek azonban inkább polgári tisztségeire, mint művészetére vonatkoznak. Művei közül misem ismeretes, pedig megbecsült festő lehetett, mert 1703-ban ő lett az újonnan megalakult kassai festőcéh mestere. Állítólag oltárképeiért jutalmazta meg II. Rákóczi Ferenc egy szőlő adományozásával. ÉBER L.

Gutenberg Lex. VII. K
303 k.

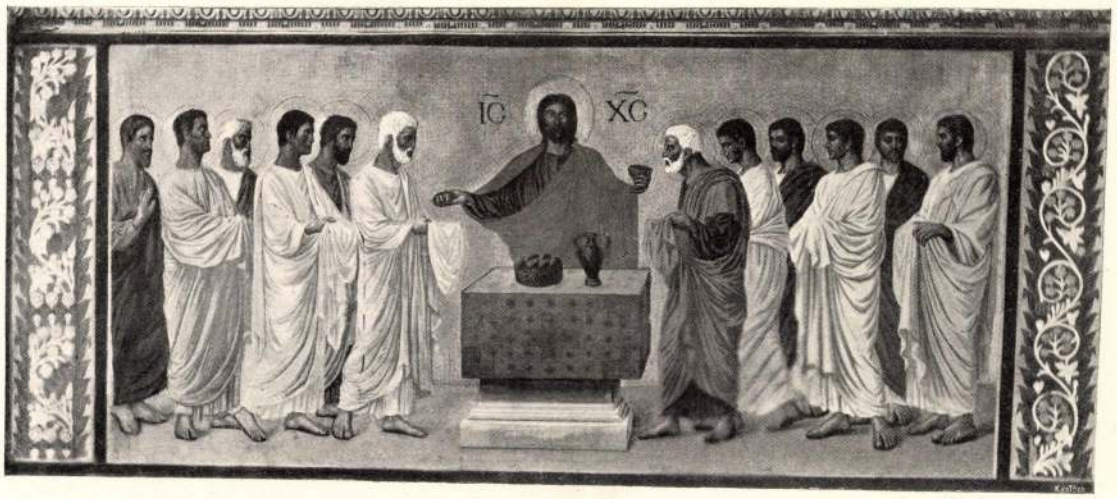

A BALÁZSFALVI GÖR. KATH. SZÉKESEGYHÁZ FRESKÓDÍSZE
ÚRVACSORA
SMIGELSCHI OKTÁV KARTÓNJA

Beyschlag, Robert festő (szül. 1835-ben), meghalt Münchenben.

Blaikley, Alexander táj- és arcképfestő (szül. 1815-ben), meghalt Londonban.

Burger, Leopold festő, a bécsi Hagenbund tagja (szül. 1861-ben), meghalt Brixenben.

Corretero, Asturo graveur, meghalt Madridban.

Gaedertz, Theodor műtörténész, meghalt Lübeckben.

Gérôme, Jean Lèon francia festő és szobrász január hó 10-én szélütés következtében Párisban meghalt. 1824 május 11-én Vesoulban született és 1841-ben Párisba került, hol Paul Delaroche tanítványa lett. Később Olaszországban utazgatott, hol leginkább Milanóban és Venéziában folytatta tanulmányait. 1853-ban Németországot, 1855-ben és 1862-ben pedig Egyiptomot járta be. Későbbi alkotásainak a tárgyait leginkább a Keletről merítette. A festészeten kívül a szobrászattal is foglalkozott és a polichrom szobrászatot próbálta új életre kelteni. Mindkét művészeti ágnak különösen a technikai részében volt mester, mely műveiben az igazi művészi ihlet hiányát szinte elfeledtette.

Krausze, Robert történelmi és arcképfestő (szül. 1834-ben), meghalt Drezdában.

Laudien, Minna festőnő (szül. 1840-ben), meghalt Berlinben.

Lüthi, A., a zürichi iparművészeli iskola igazgatója, festő és műépítő, meghalt Majna-Frankfurtban.

Merkel, Walter arcképfestő (született 1863-ban), meghalt Kasselben.

Michis, Pietro festő (szül. 1836-ban), meghalt Milanoban.

Moisseron, François szobrász, meghalt d'Angers-ben.

Peters, Wilhelm történelmi festő (szül. 1817-ben), meghalt Berlinben.

Pissarro, Camille, a hírneves francia impresszionista festő (szül. 1830-ban), meghalt Párisban.

Probst, Conrad miniatür-festő (szül. 1827-ben), meghalt Nürnbergben.

Sitte, Camillo, a híres városrendező, a bécsi állami ipariskola igazgatója (szül. 1843-ban), meghalt Bécsben.

Stallaert, Joseph történelmi festő (szül. 1824-ben), meghalt Bruxelles-ben.

Weeks, Edwin lord, Párisban élt amerikai festő, kiváló orientalista (szül. 1849-ben), meghalt Párisban.

Wohl, Alexander von, szobrász (szül. 1839-ben), meghalt Münchenben.

ADATOK MŰVÉSZETÜNK TÖRTÉNETÉHEZ

KÉPÍRÓ BOGDÁNY GODOFRÉD. Erdélyből származott Kassára; családi címerében jobbra néző oroszlán, karmai közt karddal. Életére vonatkozó adataink az 1689—1710. évre szólnak s mint keresett oltárképfestőről emlékeznek meg róla, a katholikus restauráció korszakában; munkásságával elismerést aratott kortársai, sőt a fejedelem, II. Rákóczi Ferencz előtt is. Az 1689-ik évben Kassán, Lengyel Ferenc főbirósága idejében — mint forrásunk, Kassa város levéltára feljegyezte — házasságot kötött Urszinyi János özvegyével, nemes Hertel Anna Máriával s szegénysége vezette a vagyonos, koros asszony karjaiba. Ismeretségük úgy indult, hogy Bogdány az Urszinyi asztalához járt étkezni s midőn az asszony özvegygyé lett, anyagi zavarokkal küzdött; elvállalta, hogy Jászón oltárképet fest, a pénzt felvette, de cimboráival elmulatta s a munkát sem teljesítette; 10 tallérral Urszinyiéknak is tartozott az élelmezésért.

Művészet
1904.

A házasság balul ütött ki; Bogdány sorsa ugyan jobbra fordult s házasságának első két éve alatt 300 frtnyi adósságát lefizette. Az asszony azonban házsártos természetű volt s a férj zabolátlansága féktelen indulatossággá fajult, mulató kedve a korhelységig fokozódott. Házukban meg nem szűnik a perpatvar. Már 1691-ben bepanaszolja nejét a városi tanács előtt, hogy gyilkosnak, tolvajnak szidta nyilvánosan, a hosszú piacon levő házuk előtt; a tanuk azt is vallották, hogy Bogdányné vádolta férjét, hogy ládáját feltörte, mindenéből kipusztította s hogy ura már két feleségét kínzásaival megölte. A vád annyiban igaz volt, hogy Bogdánynak örökösen pénz kellett s nejével szemben az erőszaktól sem idegenkedett, hogy hozzájusson. Az asszony zálogba veti arany-gyűrűit s egy kelyhet, hogy férje Eperjesre utazhasson; midőn Tokajban oltárképet fest visszajövet az úton leitta magát s mindenéből kifosztották, még szekere is elveszett s nejének 20 tallér költséget kellett fedeznie. Három évig a férj semmivel sem járul a háztartás költségeihez; nejének 14 lat ezüstjét, több zsák gabonáját annak híre nélkül pénzzé tette; házát 450 frton eladta, jóllehet 500-at is megért; segédjének tartozása fejében neje elhunyt urának dolmányait adta át 12 forint értékben s midőn az asszony a további segítséget megtagadta, felkutatta 200 forint elásott pénzét s elköltötte, sőt, midőn neje ezért kérdőre vonta, megverte. Bevádolta nejét a városi biró előtt, hogy jogtalanul bort mér s az asszonyt a város fogházába hurcoltatta, maga pedig cimboráival vizes kupákból reggelig itták a borát.

Válóperre került köztük a dolog. A vesztes Bogdány lett s az ügyvédek díjait is tartozott volna fizetni, Pelsőczi uramnak 10 tallért, Rózsa uramnak 8 tallért, de az erről szóló kötelezvényt nejétől erővel elvette s összetépte. A válóper az 1693—1696-ik évek közt folyhatott. Ugyanis Bogdány 1689-ben, házasságuk első évében, a közgyűlés hatodik asztalának is tagja lett és a hostáti adószedő tisztre is megválasztották. 1691-ben a harmadik, 1692-ben az első asztalnál ül s egyúttal a város dézsmáló tisztje. Innét kezdve a fentemlített négy év alatt nem találkozunk vele a város közügyeinek intézésénél. Lehet, hogy abban volt az ok, amivel neje vádolja, hgy „ő kegyelme nemes város tiszte volt, rossz gazda volt, nem jól vigyázott, azért ő kegyelme magának tulajdonítson, amint viselte magát, ha convincáltatik".

1697-ben már ismét tagja a közgyűlésnek s az maradt 1702-ig, a mellett 1697-ben szállásosztó, 1698-ban ispitály- és patikatiszt, 1699—1700-ban bortiszt, 1701—1702-ben építőtiszt, ami évi 30 frt fizetéssel járt, 1702-ben egyúttal adótiszt, 1703-ban a tanácsnak is tagja és pedig a 12-ik, amivel 70 frt fizetés járt s fokozatosan 10—10 forinttal emelkedett s az első tanácsosnak 180 frt fizetése volt; tanácsosi állása mellett a kassai szőlők inspectora és mészárszéken vigyázó. Ez évben — közel kétszáz évi szünetelés után — a képíró-céh is feltámad halottaiból s archimagisterré Bogdányt tették. 1704-ben — felesége halála évében — tizedik tanácstag, szállásosztók felügyelője, mészárszéken vigyázó és capitaneus nonceharum vagyis a céheken kívül állók kapitánya.

Közben anyagilag is gyarapodott. 1696-ban a a hostáton, a biró-utcán fekvő kertjével szomszédos házat telkestől megveszi, oly teherrel, hogy „azon megvett házrészben oly zsellért tartanék, ki hasonló servitiumot és onusokat supportálna", mint előző birtokosa, „ki is azon helytől, aholott lakott, a nemes várost, mint földesurát szolgálta." Szomszédjuk, Schnajder Dominik Lőrinc nejével Bogdányné csakhamar összeperöl, mibe belejátszhatott, hogy Bogdány uram a szépséges Dominik Julia leányasszonyra már ekkor szemet vetett.

Bogdány 1699-ben súlyosan megbetegedett s végrendeletet tett, mely származására, Sámuel nevű képíró inasához való jószívére s utolsó pontjában szűkölködő állapotára is fényt vet. A végrendelet 1699 február hó 3-án kelt és így szólt:

„Az Attyának, fiúnak és Szent Lélek Istennek nevében. Én Bogdány Gottfrid képíró mostanság beteges ágyamban feküvén, de ép elmével lévén, azért Istentől vött kevés javaimról ez alább megírt mód szerint teszek ilyen testamentumot.

Primo. Az atyám nénjétől maradott két leány, egyikének-egyikének hagyok három-három forintokat, per Fl. 3., Fl. 06.

2. Erdélyben levő néném nem praetendálhat semmit is, mivel az minemű

BOGDÁNY KÉPÍRÓ KASSAI HÁZÁBÓL
MYSKOVSZKY VIKTOR VÍZFESTMÉNYE

kevés jókat az édes atyám halála után dividáltak az atyafiak, az mi nékem osztályban jutott, azt szabadossan elkölthettem, sőt az minemű kevés jót acquiráltam, az adósságok kifizetésére mindenestől fogva maradjon feleségemnek, Hertel Máriának.

3. Az sz. Erzsébet templomára egy tallért, biró uramnak két tallért, az congregatiora jesuitákhoz egy tallért és pater franciscanusoknak egy tallért hagyok és testálok.

4. Sámuel nevű inasnak tartoz feleségem ebből az én jószágomból gondját viselni, mesterségre taníttatni és ruházni, valamint a maga fiát; valamíglen felnöne, mindaddiglan.

Ultimo az testamentáriusoknak házához igérte küldeni oblatióját.

Actum Cassoviae die et anno supra notato.

Coram me Georgio Ujfalusi, deputato senatore et testamentario.

Coram me Johanne Holup."

Ebből is kitünik, hogy időközben feleségével megbékült, sőt 1702 februárius hó 6-án Deres Mártontól együttesen vesznek fel 300 frtot; ugyanezen a kötelezvényen Bogdány „die 8. Februarii" külön elismeri aláírásával s címeres pecsétjével, hogy „felvettem megint harminc magyari forintokat, kirül recognoscálok az felülemlített summához."

Időközben két ortást, egy kétköblös földet, a téglaszínnél is egy földet nejével együtt szereztek s megvették a „nagy utcán levő lakatos utcának alul" fekvő házat 640 frton. A kis, egyemeletes sarokházat, melynek pitvarában gotikus építkezés nyomai voltak, a XIX-ik század közepén lebontották.

A házastársak közt azonban a szeretetlenség fenmaradt s felesége 1704-ben kelt végrendeletében panaszolja, hogy „uram ő kegyelme súlyos betegségemben semmi gondomat nem viseli, hanem az leányom".

Az asszony halálos ágyán (1704 szept. hó 9-én) nagytemplomra 1 frt 80 kr.-t, az ispitályra két köböl búzát, biró uramnak 1 frt 20 krajcárt, páter dominikánusoknak egy köböl búzát, a tót templomra hagyott egy oltárra való kendőt, hogy varrjon a leánya; halálra vált Krisztus urunk congregatiojára egy kendőt, a gecsei orosz templomra egy veres fonallal varrott abroszt hagyott; házát leányára azzal, hogy a mi része az urának van a házban, azt fizesse ki; az említett földeken kívül volt még egy örökös földje s a Bankon is egy két köblös s ahhoz való rét és gyümölcsös; mindezeknek fele leányát illeti; „majorhelyből vagy kertből hagyok Samkónak", az inasnak, amint férje kivánta; kevés ólomedénye, mely „szegény Urszini uramtól maradott", leányának jutott s a házi bútor, képek, székek felerésze. A nemes város patikájában vett orvosságokért s az orvosért fizessen a férje.

Alig hunyta le az asszony szemét, az örökség perre került; az indulatos özvegy széjjelszaggatta az írást, melyet mostohaleányának, Zsuzsánnának férje, Ernau János felmutatott s a melyben a megboldogult feljegyezte férje ellen való követeléseit.

1706 ban megtörtént az egyezkedés, mely szerint a 640 frt értékű házból Bogdánynak 336 forint 66 és $^2/_3$ krajcár jutott. Egy évvel előbb Bogdány már ismét megnősül, elvevén majorbeli szomszédja Dominik Lőrinc leányát, Juliát.

1704-ben ő viszi Szentmártoni Imre nevű társával a város ajándékát a fejedelemnek, II. Rákóczi Ferencnek, egy ezüst asztali készletet: 12 tányért, 12 kanalat, 12 pár ezüstnyelű kést, 2 drb a tálaláshoz való ezüst-korongot, két gyertyatartót s egy sótartót, tolmácsolván a város kivánságát, hogy az összes tisztségekben csupán katholikusok ülhessenek s a vallás, templom és iskolák ügye maradjon a városban úgy, amint az az 1703-ik év július havában volt. Tudva van, hogy a szécsényi országgyűlés e szűkkeblűségtől távol maradt. Polgártársai zokon vették Bogdányék hitbuzgalmát s őt az 1705-ik évben a város tanácstagjai közül kibuktatták; csupán a közgyűlésnek lett tagja s a városi szőlők felügyelője; midőn még ugyanez évben a város meghódol a fejedelemnek s új választásra kerül a dolog, a közgyűlésnek tagja maradt, de a jövedelmező szőlőinspectorság helyett — 120 frt járt fáradságáért - neki az egyházgondnokság jutott. Kárpótolta ezért a fejedelem kegye, aki Tálya mellett, a rátkai promontoriumon, szőlőt adományozott a művésznek, bizonyára képírói munkássága jutalmául.

1706-ban házadószedőtiszt, 1707-ben jacabista és elsőfertályos kapitány, 1708-ban e két tiszte mellett ismét tagja a tanácsnak, melynek az 1710-ik év június hó 11-én bekövetkezett haláláig tagja maradt s tisztségeiben annyiban változott, hogy élte utolsó évében jacabista tisztség helyett, az ominozus ispitály tisztségre választották meg.

Deresnél való adóssága még halála után is kisért; neje, azóta Thil Péter felesége, 1713-ban megtagadván a fizetést, ez ügyben a város tanukat hallgat ki. A perben arra a kérdésre: Kit tudna ezen dologban jó tanunak lenni, vallja meg? — ilyen a felelet: Néhai Jászay János deák uram volt volna jó tanu, ha meg nem holt volna.

Tanítványa, Samkó, tevékenységéről 1735-ben értesülünk, amely évben a kassai domonkos páterek két oltárképét restaurálja.

A szent Erzsébet-templom egyik oltárán volt s magyarországi szent Erzsébetet ábrázoló nagyobb méretű kép, mely jelenleg a város levéltárában őriztetik, a rajta levő feliratban rejlő chronostichon szerint 1737-ben készült. A felirat ez: DlVae eLI sabeth eCCLesIae aC LIberae reglaeqVae CIVItatIs Casso VIensIs tVteLarIs honorI

stephanVs berCzIk trIbVnVs pLebIs et eLeCtI CIVes hoC anatheMa affeCtVs fIerI feCerVnt.

Az első sorban levő évszám — 1737 — a város vagy a templom alapítása évét jelentheti.

Vajjon a képet Samunak tulajdonítsuk-e vagy Izbéghi képírónak? e kérdésre egyelőre nem felelhetünk. —79.

Kemény Lajos

MÁRIA HALÁLA
VEIT STOSS MŰVE A KRAKKÓI MÁRIA-TEMPLOMBAN

LEVÉLTÁRI ADATOK BROCKY KÁROLY ÉLETÉRŐL ÉS AZ EPERJESI OLTÁRKÉPÉRŐL. Divald Kornél jeles műtörténészünk e folyóirat októberi számában érdekes cikket bocsátott közre Brocky Károlyról s ez alkalmat adott Esztergár Lászlónak, hogy Divaldnak egyes adatait kibővítse, illetve helyreigazítsa. Miután a tárgy engem is érdekelt, nem sajnáltam az időt, hogy Brocky életére vonatkozólag adatokat keressek a késmárki városi, iskolaszéki és lyceumi levéltárakban. Divald Kornél ugyanis azt a nézetet kockáztatta, hogy Brocky Károly valószinűleg a késmárki lyceumban járhatott, mert végrendeletében megemlékezett az iskoláról s mert tényleg 300 font sterlinget hagyományozott az ev. lyceumnak. Én a legpontosabban átvizsgáltam a késmárki ev. lyceum anyakönyveit 1813/14—1839/40. (Matricula lycei ev. Kesmarkiensis) s arra az eredményre jutottam, hogy Brocky Károly nem járt a késmárki ev. lyceumban. A késmárki ev. lyceumnak nem mint alma maternek, hanem mint szegény protestáns főiskolának adományozta Brocky, Mayer János György közbenjárására, ezt az összeget. A canonica visitatio alkalmával, amely a lyceumi levéltárnak az adatai szerint 1862-ben, Máday Károly superintendens s báró Prónay Gábor egyetemes felügyelő jelenlétében tartatott meg, már ott látjuk a könyöradományok közt Brocky Károly 300 font sterlingjét is, utána meg Mayer János György 50 pengő forintnyi adományát. A canonica visitatioról szóló jegyzőkönyv felolvasásakor 1862 jún. 22-én pedig Máday Károly superintendens indítványozta, hogy a Brocky-alapnál kiteendő a canonica visitatióban, hogy Mayer János György közbenjárt. Schólcz Frigyes a késmárki lyceum nyugalmazott tanára is megerősíti ezt. Ő ezt személyesen hallotta Mayer János Györgytől, aki életének utolsó éveit Leibic szülővárosában töltötte. Mayer J. György a késmárki lyceumban végezte el a rhetorikát is, midőn szülői kívánságára szűcsmester lett. A képzett, magyarul, németül, latinul, franciául és angolul tudó szűcsmester csakhamar igen gazdag londoni polgár lett. Honfitársait mindig támogatta, különösen a magyar szabadságharc menekültjei nála találtak szállást (Pulszky, Kossuth stb.) s így nem csoda, hogy a magyar születésű Brocky Károly is Mayer házában talált uj otthonra. (Lásd Scholcz Frigyes: „Londoni Mayer János György életrajza" című dolgozatát a késmárki ev. lyceum 1877-iki értesítőjében.) De másrészt meg azért is fogadhatta Mayer szívesen Brockyt, amennyiben veje, Wainewrigth szintén festő volt. Wainewrigth festő megfordult a szepesmegyei Leibicon, apósának a szülővárosában is. És itt, amint ezt a leibici lakók elbeszéléseiből kivettem, különösen a szepesmegyei kurtakocsmákat és pálinkaméréseket kereste fel és e nyomorúságos élet egyes jeleneteit örökítette meg a képein. Mayer J. György tehát leibici születésű s késmárki lyceumi tanuló volt s így egészen bizonyos, hogy Mayer szólíthatta fel benső barátját Brockyt, juttasson valamit vagyonából a késmárki ev. lyceumnak, amely az Organisations-Entwurf sürgette szervezetnek nem igen tudott megfelelni, mert a 6 gimnáziumi évfolyam helyett 8 osztályú gimnáziumot követelt sokkal több tanerővel akkor, a mikor a nagyobb pénzalapok hiányában a késmárki lyceum jogi tanfolyama is mármár szünetelőfélben volt. Ezt megakadályozandó, gyűjtést indítanak; gyűjtőívet küldenek Mayer J. Györgynek, aki 50 pengő forintot küld s az ő érdeme, hogy Brocky Károly is 5000 pengő forintot testált a késmárki lyceumnak a jogi tanfolyam felállítására.

1

Bogdány (Bogdani, Bogdán, Bogdányi) Godofréd (Gottfrid), festő; sz. 1661 k., mh. 1710 jun. 11. Kassán. Erdélyből került Kassára, hol zajos magánélete ellenére sokféle tisztséget viselt, sa városi tanácsnak is tagja volt. Müverzi tevékenységéről kevés adat maradt. Az 1680-as években Eperjesen dolgozott, majd Tokajban festett oltárképet. Mikor 1703-ryból megadakult a kassai festőcéh, B.-t választották meg főcéhmesterré. II. Rákóczy

Ferenctől adományképen
a Tálya mellett lévő rát-
kai promontoriumon egy
szőllőt kapott, de ehhez nem
mint udvari festő ~~ke~~ ju-
tott, mert nem állott a
fejedelem szolgálatában.

Bogdány Gottfried

Wód

Kemény Sajos. Bogdán Gottfrid. Művészet 1912. 285–286. l.

Bogdán Gotfrid

Erod

Kemény Lajos: Képiró Bogdán Gotfrid. Művészet. 1910 393, 394. l.

nes; Rubens, Király-fej; Ismeretlen, Perikles és Aspasia; Rubens, Arczkép; Rubens, Arczkép; Verotari, Arczkép; Veronese, Arczkép; Correggio, Venus; Ismeretlen, Thurn-Taxis herczegnő képmása; Both, Lovasok; Aquarell másolatok.

Fehér Kálmánné szül. Boemm Ritta úrhölgy, a művész leányának közlése nyomán. — *Boemm Ritta* gyűjteményes kiállítása a Könyves Kálmán szalonjában. 1909. — *Ernst Lajos* és *Lázár Béla dr.:* Az Ernst-Múzeum kiállításai. X. Magyar biedermeier-művészet. Budapest 1913. 26. l. — *Vas. Ujs.* 1860. 5, 29, 40, 52, 64. l. (képekkel). — 1861. 394. l.

Boér Ferencz, ötvös; szül. 1586-ban Tordán, 1643-ban még élt. Kassán 1607 decz. 6-án nyert polgárjogot, s négy nappal később az ötvös czéh is mesterré avatta. 1632-ig kisebb tilalmakban és pörökben mint tanu, kezes és jótálló szerepelt. 1625-ben próbája ismételten megesvén, művét összetörték. Ugyanígy járt két évvel később is. 1627-ben valami nagyobb kihágást követhetett el, mert a tanács kiutasította a városból. Nehány előkelőbb polgár közbenjárására azonban pénzbírságra változtatták át a büntetést. Felesége Pesthi Borbála asszony volt.

Mihalik József: Kassa v. ötv. tört. Budapest, 1900. 244—246. l. — *U. az:* Tanulmányok a régi hazai ötvösség köréből. *Arch. Ért.* 1901. 109. l. — *U. az:* Az ötvösség. *Ráth György:* Az iparművészet könyve. Budapest, 1912. III. k. 115. l.

Boér Lenke, gobelinszövő. A gödöllői telepen évek óta önállóan dolgozik.

Petrovics Elek: A gödöllői telep kulturtörekvéseiről. *Magyar Iparművészet.* 1909. 26. l.

Boér Márton, festő. A XVIII. század végén Kolozsvárt működött. 1785-ben megfestette K. Mátyus István orvos arczképét, mely Kohl Kelemen rézmetszetében 1787-ben Mátyusnak Ó és Új Diaetetica cz. művében jelent meg.

Barabás Miklós festő feljegyzése Szegedy-Maszák Hugó úr birtokában. — *Szilágyi István:* Adalék a magyarországi képzőművészek névsorához. *Tört. Tár.* 1880. 159. l.

Bogdane Jakab, festő, l. *Bogdány J.*

Bogdani, l. *Bogdány.*

Bogdanić Márton, képfaragó. 1472. és 1473-ban a spalatoi évkönyvek említik, mint némely földek, házak és régi római épületek vevőjét.

Kukuljević-Sakcinski, Ivan: Slovnik umjetnikah jugoslavenskih. Zagreb, 1858—1860. 33. l.

Bogdanović Ferencz, dalmát festő. 1790 körül Lissa szigetén Dalmácziában született, 1858-ban még élt. Ifjú korában megismerke- [illegible] aki Lissa szigetén járt, talált egy olyan piros mázt, mely marószerben sem veszti el színét.

Mindössze két képe ismeretes. Egyik Mária fogantatását ábrázolja szent Andrással és szent Vinczével s Dalmácziában a komiši várban van. A kép jelzése: »Fran. Bogdanovich invenit.« A másik szent Mihályt ábrázolja s a Raguza melletti gravozai monostorban látható. Állítólag a spalatoi kastélyokban is van nehány műve. Bogdanović egyik leánya festőnő volt.

Kukuljević-Sakcinski, Ivan: Slovnik umjetnikah jugoslavenskih. Zagreb, 1858—1860. 33. l.

Bogdán, l. *Bogdány.*

Bogdánffy-Pauly Erik, l. *Pauly Erik.*

Bogdány Godofréd *(Bogdani, Bogdán, Bogdányi Gottfrid),* festő; szül. 1661-ben alighanem Kassán, megh. 1710 jún. 11-én u. o. Hol, kinél tanult és mikor szerezte meg Kassán a polgárjogot, nem állapítható meg. Pontos adataink 1686-tól kezdve vannak B.-ról, akit három évvel utóbb a jászói templom egyik oltárképének megfestésével bíztak meg. A megrendelő előleget is adott a művésznek, aki azonban a helyett, hogy vásznat és festéket vett volna, a kapott pénzt barátaival elmulatta. E meggondolatlanságából keletkezett zavarából valószínűleg Urszinyi János szabómester segítette ki, akinek egyébként kosztosa volt. Nyomorúsága az öreg szabómesternek nemsokára bekövetkezett halála után még inkább növekedett, s miután az özvegy az adósság megfizetését sürgette, odajutott, hogy a szökés, vagy az érdekházasság között kellett választania. B. az utóbbit választotta, s eljegyezte nemes Hertel Anna Máriát, Urszinyi szabómester kissé már koros özvegyét. Neje vagyona némi tekintélyt szerzett néki és házassága után nemsokára a közgyűlés tagjává választották meg, ahol a hatodik asztalnál foglalhatott helyet. Ezenkívül mint jómódú polgárt hostáti adószedőnek is megtették. Bár magánélete elég viharos volt, évről-évre mégis emelkedett, s 1691-ben a harmadik, a következő évben pedig már az első asztalnál ült a közgyűlésen, s ezenfelül a város dézsmáló tisztje volt.

Mulatozásairól és czimboráiról azonban még ekkor sem mondott le, ami a feleségének annyi pénzébe került, hogy örökössé vált a perpatvar a házastársak között. A családi jelenetek gyakran utczai botrányokká fajultak, elannyira, hogy 1691-ben B. a városi tanács előtt bepanaszolta nejét, mert ez őt a hosszú piaczon levő házuk előtt tolvajnak, gyilkosnak mondta s ládájának feltörésével vádolta. A kitűzött tárgyaláson B.-né előadta, hogy férje három év alatt semmivel sem járult a háztartás költségeihez, sőt többször ő segítette pénzzel. Így mikor Eperjesre kellett mennie, valami megrendelést teljesítendő, még ékszereit is zálogba vetette, csakhogy a szükséges pénzt számára meg-

szerezze. B. pedig amikor csak lehetett, megrövidítette. Felhozta, hogy mikor az ura Tokajban oltárképet festett volt, hazajövet az úton annyira leitta magát, hogy mindenét elrabolták, s a kocsit, amely pedig nem is volt az övé, szintén elvették. Ezért 20 tallért kellett fizetnie. Otthon folyton garázdálkodott, s 14 lat ezüstjét, több zsák gabonáját titkon eladta s árát elmulatta; házát veszteséggel eladta és segédjét az öreg Urszinyi ünneplő dolmányaival fizette ki. Súlyos vád volt, hogy B.-né elásott 200 frtját megtalálva elköltötte, s mikor ezért az asszony szemrehányásokkal illette, ráadásul meg is verte. A vád utolsó pontja szerint B. elzáratta nejét azon a czímen, hogy jogtalanul bort mér, s míg az asszony a fogságban ült, férje reggelig dorbézolt barátaival és vizes kupákkal itták az ő borát.

A kölcsönös panaszok következtében válópörre került a dolog, ezt azonban sikerült békésen elintézni s a házasfelek továbbra is együtt maradtak. Az eset azonban nagy hatással volt a művészre, aki ettől kezdve megkomolyodott, abbahagyta a dorbézolást, jobban bánt feleségével, többet törődött hivatásával és a közügyekkel. Közben vagyonilag is gyarapodott s 1696-ban a hostáton, a Bíró-utczában fekvő kertjével szomszédos házat telkestől megvette. A nejével való viszálykodás annyira ártott jóhírének, hogy öt éven át egyáltalán semmiféle hivatalra nem választották meg. 1697-ben azonban elfeledték a történteket, s ez évben szállásosztó, a következő esztendőben ispotály- és patikatiszt, 1699—1700-ban pedig bortiszt volt. Ezek apró hivatalok ugyan, de a benne való bizalom feléledésére és megszilárdulására vallanak.

1699-ben súlyosan megbetegedett és febr. 3-án végrendelkezett. A magyar nyelven írt végrendelet szerint, amely Kassa város levéltárában máig fennmaradt, vagyonát nejére hagyta, akit a szokásos jótékony czélra való hagyományozásokon kívül csak Sámuel nevű inasának kitanítására kötelezett. A betegség azonban nem volt veszélyes, csakhamar felépült, s ezentúl még élénkebben vett részt a közéletben. Művészete is annyira jövedelmező volt, hogy nejével együtt egymásután vásárolta a telkeket, s a Lakatos-utczában 640 frton egy emeletes házat is vett. 1701—2-ben építőtiszt, 1702-ben adótiszt volt és 1703-ban belekerült a tanácsba. Ezzel kapcsolatban a kassai szőlők inspectora és mészárszéken vigyázó volt.

A B. életrajzára vonatkozó eléggé bő források a hivatása terén való működésére terjeszkednek ki legkevésbé. Pedig ügyes és híres festő lehetett, akit kortársai megbecsültek. Bizonyítja ezt az a körülmény is, hogy mikor 1703-ban újból megalakult a kassai festő czéh, őt választották meg archimagisterré.

1704-ben már egész sereg tisztsége volt. Míg az előző évben csak 12-ik tanácsos volt, ez esztendőben a sorrendben a 10-ik, továbbá a szállásosztók felügyelője, mészárszéken vigyázó és a czéhen kívül állók kapitánya (capitaneus nonceharum). Ugyancsak ebben az évben halt el neje is, aki a végrendeletében sem mulasztotta el, hogy szemrehányást ne tegyen B.-nak, amiért súlyos betegségében semmi gondját sem viselte. Meg is boszszúlta magát, s vagyonának nagyobb részét első férjétől származó leányára hagyta, s ezenfelül férjének vele szemben fennálló adósságait is jegyzékbe vette s szintén leányának adta behajtás czéljából. Ezt a jegyzéket B., mikor később felmutatták előtte, összetépte, de a perre került örökség feléhez végre még is csak egyezség útján jutott 1706-ban. Neje halála különben nem okozhatott neki nagy szomorúságot, mert néhány hónappal utóbb, 1705-ben szomszédjának, Dominik Lőrincznek leányát, Juliát vette feleségül.

Thaly Kálmán B.-t II. Rákóczi Ferencz udvari festőjének mondja, noha a művésznek a fejedelemmel való személyes érintkezéséről csupán egy adat maradt s ez sem hivatásával kapcsolatban emlékezik meg róla. 1704-ben ugyanis a túlsúlyban levő katholikus párt Szentmártoni Imrével együtt gazdag ezüst készlettel Rákóczihoz küldte, kieszközlendő a protestánsoknak a városi tisztségekből való teljes kiszorítását. A katholikus pártnak ez a kívánsága nem teljesült s így B. népszerűsége a protestánsok neheztelése miatt egy időre megcsappant. Az 1705-iki választások alkalmával kibukott a tanácsból, bár a közgyűlés tagjának és szőlőinspectornak továbbra is megmaradt. Utóbb azonban a szőlőinspectorságból is kibuktatták s így elég tekintélyes jövedelemtől esett el.

Politikai érdemeiért-e, kárpótlásul, vagy művészetéért, ma már megállapíthatatlan, ekkor kapott II. Rákóczi Ferenctől adományképen a Tálya mellett lévő rátkai promontoriumon egy szőlőt. Bár egyetlen adat sem támogatja, egyáltalán nem lehetetlen, hogy a művészetet becsülni tudó és erősen katholikus érzelmű vallásos fejedelem ez adományával B.-ban a jeles oltárkép festőt jutalmazta meg.

B. 1708-ban ismét belekerült a tanácsba, melynek haláláig tagja volt.

Az irodalomban nevének B. Jakab (l. o.) londoni magyar festővel való rokonsága sok zavarra adott alkalmat. Részletes életrajzi adataiból azonban kitünik, hogy Godofréd sohasem járt Londonban, viszont az is kétségtelen, hogy Jakab nem volt II. Rákóczi Ferencz festője, s így nem is ő kapta adományul a tályai szőlőt.

Bogdány Godofréd

+1710 – Jeszt

Lvod

Muvészeti Lexikon

85. l.

Hősök, az 1716. és 1717-iki török háborúban
meghalt, emlére III. 111.

Bogdány Godofréd

tak meg.

Bogdány *Godofréd*, festő, †1710. Erdélyből került Kassára, ott mint a festők céhmestere halt meg. A tokaji templom számára oltárképet festett.

Uj Idők Lex.

IV. K. 978 l.

	3.000 P.
mok megóvására és biztositására,	
titására	1.500 P.
romjainak biztositására	1.000 P.
	2.500 P.
nléki jellegü épületek	
em látható munkákra	5.000 P.
iemléki kiadványokra	6.000 P.
apitására	4.000 P.
használható fényképekre	
	1.000 P.
ra és kötésekre	5.000 P.
ására	2.000 P.
	2.000 P.
Összesen	60.000 P.

negjegyezni,hogy a fenti összegben
rályi palota feltárási munkálatainak

tásügyi Minisztérium
B u d a p e s t

Bogdány, Bohumír
(Godofréd) festő
+ 1710 jún. 11. Kassán

Thieme-Becker IV. 216.

Thoman 43. l.

Bogdan Gotfried

l.

Wag Dej

204. l.

-k	TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT
506. 15-20	SZÁRMAZÁSI HELY
m.m.	MESTER
	SZEMÉLYI VONATKOZÁS
ra	EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

LZÉS):

Bogdány Godofréd

l.

Mysk Ernő

70. l.

68035 / 16722 sz.

ságú

Dr. Szentiványi Gyula urnak

Bp.

ÉS
ndelettel
lleték-

N E	EGYSÉG-ÁR P	f.	ÖSSZES ÁR P	f.	ÖSSZES ÁR P	f.
szetben	20	--			18	--

41.327. — K. M. E. Ny.

Bogdány

B. 2. *Godofréd.* erdélyi származású festő, † 1710. 1689-től Kassán dolgozott, ahol 1703. a festők céhmestere. A tokaji templom számára oltárképet festett.

Ö. É. I. 122. l.

Lolet, apulumi IV. 121.

BOGDÁN GOTFRID. Kassai képíró, akiről az 1689—1710. évre terjedően emlékeznek meg a városi levéltár iratai, s aki mint oltárképfestő működött a Felvidéken. A Kassán az 1653-ik évben a jezsuita-collegium kebelében létesült Sodalitas Beatae Mariae Virginis névkönyve őrizte meg egy művét. A könyvben ugyanis a tagok címerei le vannak festve; ezek közt van Bogdáné is, mely az ő ecsetje alól került ki s a miniatür festés remeke. A kép, mint arról a rajtalevő felirat, illetve az ebben rejlő chronostichon tanuskodik, az 1691-ik

évben készült. A felirat ez: Go Defr IDVs BogDan II Vt a repentIno fato LIberetVr Coet VI VIrgIneo VIr se trIbVIt. Alatta a kartonlapot majdnem teljesen betöltő címerkép, kék mezőben kétfarkú arany oroszlán, első 'jobb lábában három szarvasagancs, míg első bal lába barokk paizson nyugszik, a kis paizsban a művészcímer. A sisakdísz koronából növő szerecsen nő, csonka karokkal, fátyollal bekötött szemekkel, fején structollas korona; a koronából jobbra-balra kinövő szarvasagancs. Takarók kék-arany, veres-ezüst. Az egész címerábrázolat babérkeretben. A szerecsen nő alakja helyes anatomiai érzékre vall s a kép gyakorlott kéz lendületes műve. Belőle megítélhető, hogy Bogdán értékes talentum volt, aki festői hatásra törekedett. Ezen a nyomon kell kutatnunk oltárképei után! —436 Kemény Lajos.

Művészet 1912. 200—201. l.

jánoki [illegible] mondván, hogy a művész nem egy nemzeté, hanem az egész világé. Azon időben még azon-eszme élt, hogy a magyar művész akkor él házája tényére, ha tehetségét a külföldön ragyoztatja. Így lőn sok szép magyarhoni tehetség a külföldé, sőt még magyar írók voltak, kik elméjök termékeit deákul vagy németül adták ki, hogy annál több olvasója legyen. Apám, azoknak, kik így kárhoztatták: Mért temeti Magyarországon el tehetségét, hol a művészetnek még nincs virágzó földe s. a. t. ezt válaszolá: Ha minden magyar művész külföldön virágoztatja művészetét, akkor a

egyik adata becses adalék a magyar építőművészet multjának történetéhez.

„Vizsgáltam figyelemmel, — írja — noha még gyermekkélemben, Budai határban Szent Pál hegye alatt volt Magyar Eskurialnak — Károly és Nagy Lajos királyoktól helyheztetett Klastromnak — akkoroh még emberi magasságig fen álló omladékait; csudáltam kő-faragó Frater Vince mesterséges műveit, míg megszámlálhattam ezen valaha kies templomnak hat és hat, két rendben földből felig emelkedő oszlopait, két oltároknak épen maradott asztalait; láttam veres, fekete, fehér, kék márvány sírkoveket — mind Gothus, mind római betűkkel jegyzett írásokat olvastam; különbféle címereknek ékes kifaragásait csudáltam, de mindezeknek már a mult őszszel (tehát 1826 ban) annyira mint puszulások s enyészetek, hogy a kies templomnak

Bogdány Godofréd *(Bogdani, Bogdán, Bogdányi Gottfrid)*, festő; szül. 1661-ben alighanem Kassán, megh. 1710 jún. 11-én u. o. Hol, kinél tanult és mikor szerezte meg Kassán a polgárjogot, nem állapítható meg. Pontos adataink 1686-tól kezdve vannak B.-ról, akit három évvel utóbb a jászói templom egyik oltárképének megfestésével bíztak meg. A megrendelő előleget is adott a művésznek, aki azonban a helyett, hogy vásznat és festéket vett volna, a kapott pénzt barátaival elmulatta. E meggondolatlanságából keletkezett zavarából valószínűleg Urszinyi János szabómester segítette ki, akinek egyébként kosztosa volt. Nyomorúsága az öreg szabómesternek nemsokára bekövetkezett halála után még inkább növekedett, s miután az özvegy az adósság megfizetését sürgette, odajutott, hogy a szökés, vagy az érdekházasság között kellett választania. B. az utóbbit választotta, s eljegyezte nemes Hertel Anna Máriát, Urszinyi szabómester kissé már koros özvegyét. Neje vagyona némi tekintélyt szerzett néki és házassága után nemsokára a közgyűlés tagjává választották meg, ahol a hatodik asztalnál foglalhatott helyet. Ezenkívül mint jómódú polgárt hostáti adószedőnek is megtették. Bár magánélete elég viharos volt, évről-évre mégis emelkedett, s 1691-ben a harmadik, a következő évben pedig már az első asztalnál ült a közgyűlésen, s ezenfelül a város dézsmáló tisztje volt.

Mulatozásairól és czimboráiról azonban még ekkor sem mondott le, ami a feleségének annyi pénzébe került, hogy örökössé vált a perpatvar a házastársak között. A családi jelenetek gyakran utczai botrányokká fajultak, elannyira, hogy 1691-ben B. a városi tanács előtt bepanaszolta nejét, mert ez őt a hosszú piaczon levő házuk előtt tolvajnak, gyilkosnak mondta s ládájának feltörésével vádolta. A kitűzött tárgyaláson B.-né előadta, hogy férje három év alatt semmivel sem járult a háztartás költségeihez, sőt többször ő segítette pénzzel. Így mikor Eperjesre kellett mennie, valami megrendelést teljesítendő, még ékszereit is zálogba vetette, csakhogy a szükséges pénzt számára meg-

folyt. a páros old.

Bogdány Godofréd /megh 1710/
festő

MDK

Mint több a XVIII században idehaza tevékenykedő mesternek egyetlen hiteles müve sem ismeretes.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 356.o.

MDK

Bogdány Godofréd, festő

II. Rákoczi Ferencz szolgálatában dolgozott.

A magyarországi művészet története I. 409.l.
Bpest, 1901. II. kiadás.

Bogdány Godofréd

barokk mester. Főúri megrendelésre dolgozott. Műve nem maradt fenn.

A magyarországi műv. tört. I. 276
Corvina 1970.

Bogdány Godofréd

Kassai festő. Barokk mester.

A magyarországi műv. tört. I. 273.
Corvina 1970.

MDK

Bogdány Godofréd.festő

a kassai mesternek egy hiteles müve sem maradt fenn.

A magyarországi müvészet története.I. 405.l.
Bpest,1961.II.kiadás.

Bogdány Godofréd MDK

A barokk festők közt kiválik.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.
70.l.

Bogdány Godefréd
festő /megh. 1710/ MD K

II. Rákóczi Ferencnek s főembereinek szolgálatában dolgozott, de csak nevét ismerjük.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 364.o.

megírva

Bogdány György

építés- és közmunka-igazgató, az Építés- és Közmunkaügyi Minisztér megbízásából irányította az ostrom alatt megsérült Kossuth-mauzoleum helyreállítási munkálatait 1946-47-ben

Borb-Fabr

41. l. (Az újjáépített Kossuth-mauzoleum.)

MDK

Bogdani, Eperjes. XVIII.sz.

A windsdori palota falát dekoraálta csendéletekkel

Magy.remekmüvek. Ernst-Mus. 47.kiáll. 1921.máj.

5 l.

MDK

Bogdáni Jakab, +1724.

Csendélet, festm.

Magy.remekmüvek. Ernst-Mus.47.kiáll. 1921. máj.

lo l.

M.D.K.

Bogdán Jakab
festő

Állat-csendélet festő

Berzeviczy Albert: A tájképfestés a XVIII. században. 118 l.
B.-p. 1910.

Bogdán Jakab
festő

H.D.K.

Szarinyas állatok

Aradjegyz. I. terem, 20 sz. 11 l.

MDK

Bogdán Jakab /megkereszteltetvén 1723 v.1724.

Szárnyas állatok, baj

Arad város nyilv. képtárában elhelyezett festmények és rajzok jegyzéke. 11 l.

MŰCSARNOK
KUNSTHALLE

A kiállítás támogatói a Nemzeti Kulturális Alap és a Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum Budapest
The exhibition is sponsored by the National Cultural Fund and the Museum of Contemporary Art – Ludwig Museum Budapest

Design: Fazekas György – Lengyel András – Tolvaly Ernő Készült: DIGITAL PRINT 2000 Tel.: 375-6801

Rózsa presszó

1976–1998

The Budapest Kunsthalle requests the pleasure of your company to the exhibition

RÓZSA PRESSZÓ 1976–1998

on 10th December, Thursday at 6 p.m.

Participants: The members of the "Rózsa Circle" and friends and artists invited by them

Dénes Bogdány · Orsolya Drozdik · György Fazekas · László Fehér
András Halász · Emese Horváth · Zsigmond Károlyi · Károly Kelemen
Vilmos Király · Mariann Kiss · András Koncz · András Lengyel
Lóránt Méhes · Péter Sarkadi · Ernő Tolvaly

László Beke · Ákos Birkás · Gábor Bódy · Tamás Diner · Miklós Erdély
György Galántai · Tibor Hajas · László Herczeg · László Nagyvári

Opening speech: **Dr. Éva Körner** art historian
Ernő Tolvaly – performance · **Lóránt Méhes** – video · **Dénes Bogdány** – action · **Péter Sarkadi** – concert

Ernst Museum, Budapest VI., Nagymező utca 8.
The exhibition is open until 10th January 1999, except on Mondays daily from 10 a.m. to 6 p.m.

A Műcsarnok tisztelettel meghívja Önt a

RÓZSA PRESSZÓ 1976–1998

című kiállítására 1998. december 10-én, csütörtökön 18 órára az Ernst Múzeumba

Résztvevők: a Rózsa-kör tagjai és az általuk meghívott művészbarátok

Bogdány Dénes · Drozdik Orsolya · Fazekas György · Fehér László
Halász András · Horváth Emese · Károlyi Zsigmond · Kelemen Károly
Király Vilmos · Kiss Mariann · Koncz András · Lengyel András
Méhes Lóránt · Sarkadi Péter · Tolvaly Ernő

Beke László · Birkás Ákos · Bódy Gábor · Diner Tamás · Erdély Miklós
Galántai György · Hajas Tibor · Herczeg László · Nagyvári László

Megnyitja: **Dr. Körner Éva** művészettörténész
Tolvaly Ernő – performance · **Méhes Lóránt** – videó · **Bogdány Dénes** – akció · **Sarkadi Péter** – koncert

Ernst Múzeum, Budapest VI., Nagymező utca 8.
A kiállítás megtekinthető: 1999. január 10-ig, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig

Táblakép – 2 gyümölcscsendélet – Bogdán Jolcsi

Revue de Hongrie

1910. III. ann. VI. k. 221–223. l.

Értékes adományok a képzőművészeti Múz.-nak.

Festészet – XVII. sz. v. – XVIII. sz. eleje,

Önálló táblakép, Bogdán Jakab:
„Papagályok a kertben"

Revue de Hongrie, 1911.
IV. année, VII. tome, 472–473. l.

Uj adományok a Szépművészeti Muzeumnak.

Bogdán Jakob, festő

(1660 körül – 1724)

Revue de Hongrie, 1911.

IV. année, VII. Tome, 472–473. l.

Új adományok a Szépművészeti Múzeumnak.

Táblakép – „Papagájok a kertben" – Bogdán Jakab

Rene de Hongrie

1911. IV. a. VII. f. 472–473. l.

Uj adományok a Szépművészeti Mus.-nak.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS [illegible]
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.1.8.6

Bogdány Jakab.

életrajzi adatok.

Lázár Béla:Száz magyar remekmü.
kézirat.

Táblakép – 2 virágcsendélet – Bogdán Jakab

Revue de Hongrie

1910. III. ann. VI. I. 221–223. l.

Értékes adományok a Szépművészeti Múz.-nak.

MDK

Bogdány Jakab festő

Hollandiában tanulmányozta a csendéletfestést
Angliában dolgozik. A udvar festője.

„Csendélet" c. képe Déri Múzeum képtárában (Debrecen). - Szép-
művészeti Múzeum tulajdona.

Déri Múzeum képtára Debrecen, 1954. - 8. lap

M.D.K.

Bogdány Jakab, festő

„Csendélet szajkóval" c. képét az 1954-évi új szerzemények között emliti:

Redő Ferenc: A Szépmüvészeti Muzeum 1954-ben.
Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1955.
6.sz. 110.old.

Bogdány Jakab

Eperjesi művész, külföldre
ragadt – Nyugateurópába
vivte ki az elismerést.

Klaniczay. Tibor: Garas Klára, Magyar-
ország felénet a XVII. sz. -ban, Modá-
lom történeti Közlemények, Bp. 1955,
383 o.

Bogdán Jakab Jenő

Magyar Nemzet II. 1955 dec. 23. 5.

M.D.K.

Bogdány Jakab, festő

Két goucke festményének képei: az egyik pávát ábrázol barvnfik körött, a másik két pávát galambokkal, a faágon egy bagollyal.

Pataky Dénes: Bogdány Jakab gouache festménye. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1956. 9.sz. 46-47.old. 23-24.ábrák.

M.D.K.

Bogdány Jakab, festő"

1660-ban született Eperjesen, 1680 előtt kísérte apját Bogdány Lajost Bécsbe, aki ott Sáros vármegye megbízásából járt követségben. Bécsben kezdett foglalkozni festészettel, majd Hollandiába ment, ahonnét a holland Orániai Vilmossal az angol trónra való meghívása után 1690 tájan Angliába költözött s ott már 1694-ben a királyi család udvari festője lett. 1700-ban megkapta az angol állam-

Pataky Dénes: Bogdány Jakab gouache festménye

Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1956. 9.sz. 106.old.

Bogdány Jakab, festő

M.D.K.

... polgárságot, s az angol arisztokrácia köréből is számos portrémegrendelést. Az akkor Angliában hasonló műfajban dolgozó angol és külföldi festők körött kitűnően megállta a helyét és nagy megbecsülésben volt része. 1724-ben halt meg.

Pataky Dénes: Bogdány Jakab gouache festménye. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1956. 9.sz. 107.old.

Bodány Jakab

A nemzetközi Múz. i N. megedi programja: Bálint Alajos.

Délmagyarország keged.
1956. okt. 7.

M.D.K.

Bogdány Jakab festő

Müve a Szépmüvészeti Muzeum tuljdonában

Csendélet,

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 132.1.

M.D.K.

Bogdány Jakab festő

Müve a Szépmüvészeti Muzeum tuljdonában

Nemes Marcell ajándéka

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 132.1.

M.D.K.

Bogdány Jakab festő
1660 k. - 1742

Mafárcsendélet, repr.

205. kép

Szépművészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956.

Bogdány Jakab festő M.D.K.

1600 k. - 1742

Csendélet, repr.

167. kép

Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 257.1.

Bogdányi Jakab MDK

"Csendélet"

-k.e.-: Régi nagymesterek. Uj kiállitás a Ripp1-Rónai Muzeumban.
Somogyország. 1957. febr.10.

MÜVTÖRT DOK.

BOGDÁNY JAKAB
festőm.

Népakarat 1957.
dec.25.6.old.

Bogdány Jakab

III. Vilmos majd Anna királynő udvari festője.

Lajtha Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp 1957. Képrömův. Alap K. – 6 l l., 72 kép (Magyar mesterek.) – 12. l.

Bogdány Jakab

(3)

Mágoriával kapcs. emlékiratmy, h. ő is Angliába ment el.

Orsz. Szépm. Múz. Mányoki Ádám emlékkiáll. kat.: gerevich Lászlóné, Bp. 1957

3 l.

Bogdány Jakab

Csendélet szajzóval,
v. o. 76 x 63 cm. Sz. M. Ltn.
54. 1785. Átvétel a volt Főv.
képt. Gyűjt. L. tn. 3310.

Orsz. Szépm. Mus. Mányoki Ádám emlés-
riáll. kat.: Gerevich László
Bp. 1957

16 l.

Bogdány Jakab

Virágcsendélet papagállyal.
v. o. 71×94.5 cm. Sz. M. Ltn. 5983.
Vétel Hatvany Ferenc adományából
1924-ben.

Gyümölcsendélet. v. o. 48.5×57 cm.
Sz. M. Ltn. 3788. Ajándék Nemes Marcellól 1908-ban.

Orsz. Szépm. Mecz. Mányoki Ádám emlékkiáll. Kat.: Gerevich Lászlóné Bp. 1957.
11-12 l.

Bogdány Jakab

Gendélet maderatkal
v. o. 98 x 128. 5 cm. Sz. M.
Ltn. 3681. vétel L. D.
Strelitskiełtől (London) 1907-ben

Orn. Siegm. Min. Mányoki Ádám emlé-
ziáll. kat.: Gerecsik László. 12 l.
Bp. 1957.

Bogdány Jakob

kacsát. v. o. 112 × 150 cm.
Sz. M. Ltn. 3924. Ajándék
Nemes Marcelltől 1910 – be

Orsi, Szépm. Mus., Mányoki Ádám emlét-
riáll. kat.: Gerevich László
Bp. 1957

16 l.

Bogdány Jakab

A parkban. V.O. 88 × 129.5 cm.
Sz. M. Ltn. 3789. Neumann Marcell
ajánde 1908-ban.

Orsz. Szépm. Múz. Mágyari Ádám emlés-
riáll. kát.: Grecsich Lászlóné

Bp. 1957. 16 k.

Bogdány Jakab Jestő M.D.K.

emlitve:

Gerevich L.né: Mányoki Ádám Emlékkiállítás
Bp. 1957, 3.

Bogdány Jakab festő M.D.K

13. Gyümölcscsendélet. 48.5 × 57 cm. Gr. M.

17. Virágcsendélet papagájjal. 71 × 94.5 cm. Gr. M.

Gerevich L.-né: Hámyoki Ádám. Emlékkiállítás. Bp. 1957 11-12.

Bogdány Jakab festő M.D.K.

36. A parkban 88 × 129.5 cm. Sz.M.

38. Kocsák. 112 × 150 cm. Sz.M.

40. Csendélet szajkóval. 76 × 63 cm. Sz.M.

Gerevich L.-né: Mányoki Ádám. Emlékkiállítás. Bp. 1957. 16.

Bogdány Jakab festő M.D.K.

19. Csendélet madarakkal. 98×128,5 cm. Sz.M.

21. Csendélet rákkal. 83×88 cm. Sz.M.

25. Táj madarakkal. 98×128 cm. Sz.M.

Gerevich L-né: Magyar képek. Emlékkiállítás. Bp. 1957. 12-13.

Bogdány Jakab

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

1958 FEB 8.

Nem Bogdán, hanem Bogdány

A Magyar Posta február elsején új dísztávirat-űrlapot hozott forgalomba: dícséretre méltó nyomdai eljárással készült szép képet, amely az aláírás szerint Bogdán Jakab Virágcsendélet című művének a reprodukciója. Helyes gondolat volt, hogy a XVII. század második felében és a XVIII. század elején élt, nálunk kevéssé ismert művészt népszerűsítsék. A festőművész fiatalon került ki Angliába, ott vált világhírűvé és alkotásai ma a nagy angol, svéd, holland és olasz képtárak értékei, a budapesti Szépművészeti Múzeumban is őrzik hét-nyolc festményét. Közöttük azt, amelyet most a dísztávirat hátlapján sokszorosítottak. Ismételjük: helyes volt a művész és művének népszerűsítése, az viszont már baj, hogy a posta két hibát is elkövetett. A festménynek nem a sablonos *Virágcsendélet* a címe, hanem *Virágok üvegedényben*, s a címnek itt azért is különös jelentősége van, mert a művész megfestette ennek a művének testvérképét is Virágok *bronzedényben* címmel. Van azonban még egy baj — és ez különösen bosszantó —, hibásan írták a művész nevét is. Nem Bogdán, hanem Bogdány Jakab!

(p.)

lyaudvarára ma reggel behavazott tetővel érkeztek meg *a távolsági járatok*. Ugyszólván

valamennyi járat nehézségekkel küzdött útvonalán, általában tíz-húsz, sőt negyven perces késéssel érkeztek meg Budapestre.

A késő délelőtti órákban érkező járatok már megközelítették a szabályos menetidőt, az autóbuszok vezetőinek közlése szerint az országutakra hullott hótakaró az enyhe időben *mindenfelé olvadni kezdett*.

A belföldi repülőgépek reggel nem indultak

A Ferihegyi repülőtérről azt jelentették, hogy köd nincsen.

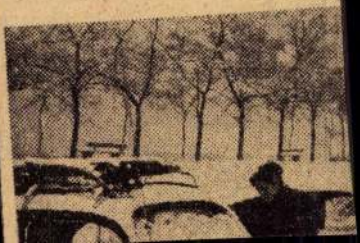

MDK

Bogdány Jakab
festő

Angliában működott. Budapest-
re is terülter képei

Dombi hův tört

265

Bogdány Jakab MDK

festő

Angol udvari festő volt. 19.o.
"Rákos csendélet" repr. 21.o.

Kampis Antal: Régi magyar festmények és szobrok kiállitása a Szépmüvészeti Muzeumban. Müterem 1958. 6. I.évf. 8. sz. 15-21.o.

M.D.K.

Bogdány Jakab,festő .XVIII.sz.

Magyar származású.Jan Weenix/1640-1717/ holland festőnél tanult.Angliában udvari festő lett.327.és 445.o

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa,III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Bpest.Minerva.1960

Bogdány Jakab
festő

M.D.K.

„Papagájos csendélet"
(repro)

—: A magyar barokk festészet kiállítása
Nők Lapja, 1961. dec. 2 — 22 lap.

Bogdány Jakab, festő

7 Dk.

A Szépmüv. Múzeum 17.–18. n.-i kiállításán láthatók csendéletei.

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról

8. l

NÉPSZABADSÁG, bp: 1961. nov. 23.

MDK

Bogdány Jakab, festő

Csendélet. Szépm. Muzeum.

A magyarországi művészet története. I. 403. l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

Bogdány Jakab
festő

1688 junius előtt érkezett a festő Angliába. Eleinte szegényesen élt, majd Misztófalusi Kis Miklós kapcsolatai révén bevitt be az angliai társaságokba, ahol jó hírnevre tett szert.

Gál István: Bogdány Jakab angliai pályakezdete.
Művészet, 1971. julius — 9 lap

Bogdány Jakab
LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Magyar Nemzet

1956 SZEP 19

Megnyílt „A Szépművészeti Múzeum legszebb rajzai" kiállítás

Aligha választhatott volna méltóbb kiállítást a Szépművészeti Múzeum félévszázados fennállásának ünnepi nyitányául, mint hogy a világviszonylatban is számottevő *grafikai gyűjteményének 160* féltve őrzött legszebb darabját tárja a közönség elé. Kivételes élmény és esztétikai élvezet ez a fejlődés vonalát gondos körültekintéssel megvilágító összeállítás, s talán még nagyobb és sokrétűbb tanulságokat rejt magában a művészet, a szemlélet és a vonalkultúra fejlődésének szempontjából. Az átütő erejű grafikai lapok, amelyek között ott szerepelnek *Raffael, Leonardo, Dürer, Poussin, Hogarth, Watteau, Fragonard, Daumier* és *Delacroix* kezenyomát viselő, felbecsülhetetlen értékű grafikák, a Majovszky-gyűjtemény XIX. századi gyöngyszemei, a *Manet*-k, a *Renoir*-ok és *Rodin, Gaugin, Cezanne* egészen Picassóig, hogy csak néhányat ízelítőül említsünk. Külön falon sorakozik fel a magyar anyag, amelyben a XVIII. századi Bogdány Jakab Csendéletétől kezdve napjainkig változatos és jellegzetes műveken kísérhetők végig a magyar művészet európai szintű kibontakozásának főbb állomásai. Sok mindenre ad választ ez a rendkívüli értékű, gyönyörű kiállítás, a többi között arra is, hogyan viszonyul egymáshoz a különböző népek grafikája, hogyan jut kifejezésre a nemzeti karakter. A jubiláló Szépművészeti Múzeum legszebb kincseit tárja a közönség elé — bizonyára igen sokan fognak meríteni belőle.

(d.)

1372 — J

öbb volt. Ezt ellensúlyozza
zovjetunió javára a pályaelőny.
két eddigi találkozó döntetle-
ül végződött, most is ez az ered-
ény van előtérben. — 2. Az
ddigi két találkozó szovjet győ-
elemmel végződött. A magyar
sapatnak lényegesen jobban kell
átszania, mint a múlt héten, ha
neg akarja akadályozni az újabb
zovjet győzelmet. — 3. A diós-
yőriek nagy formájára mutat
vezető Kistext elleni 5:0-ás
yőzelmük. — 4. A fővárosiak
obban szerepelnek vidéken,
nint a miskolciak otthonukban.
múltbeli találkozóikon a mis-

szoba
nként
el-
óször-
1—46.

nyha-
Meg-
Tele-
nagá-

hárs
igé-
n el-
estúj-
yi út

ba 5
tözés
nthe-
te 5
út

dió
abella

miék,
kalmi
osnál.
(Kál-
Vétel,

kom-
y el-
Blaha
12-es
20-as

eladó,
naha-
abból,
94.

rény,
VII.

Magyar N

A Hazafias Nép

Szerkesztőbizottság: Parra
Komor Imre fele
Losonczy Géza főmunk

A kiadásért felel a Lapki
Szerkesztőség: VII., Lenin k
Kiadóhivatal: VII., I

Athenaeum nyomda.

Kétajtós kombinált szekrény eladó. — Megtek. és tárgyalható: Leichter. Dembinski u. 22. I. 4. Reggel 7—8, v. du. 18—19 óra között.

Kombinált szoba, műbútor, kifogástalan állapotban kétszemélyes rekamiéval eladó. Megtek. du. 4—8-ig. Cím: Paulay Ede u. 41. I. 6. Tel.: 221—929.

REKAMIÉK

kétszemélyesek, fotelok, székek, asztal, kevés előleggel, fizetési kedvezménnyel. Horn Ede u. 12. Nagymező utcánál.

Háromajtós barokk-szekrény műbútor, asztalosnál, Közraktár u. 12/b.

Steinway igényesnek adó vagy p nésztől. Rá 11. II. udv

Megbízásbó zongora, pi adó Réti készítőnél. szakbecslés. 48. Tel.: 34

RÁD

Standard per rádió, pás, nyúj kifogástalan Tel. 425— hattól.

Rádiójavít Ön la azonnal ciával. Szinyei-M egy. 115—

Perpetuum mikro-norm mezjátszó Bp., XIV. György út 1 3. Páll

Oltvanyi Imre: Könyvek művészről és a művészetről..
(Pigler Andor könyvéről Magyar Nemzet 1943. aug. 19. szám.)

Eddigi művei főleg tudományos körökben szereztek neki megbecsülést, pedig G. R. *Donner*-ről, a kiváló osztrák barokk-szobrászról készült alapvető monográfiája méltán tarthat számot a nagyközönség érdeklődésére annál is inkább, mert Donner-t a XVIII. század első felében leginkább Esterházy Imre hercegprímás foglalkoztatta Pozsonyban s ott vannak a mester főművei. Dícsérnünk kell Piglert, hogy mostani szerény tárgyát komoly tudósi lelkiismeretességgel és igényességgel dolgozta fel, azonban örömmel látnók, ha a sorozat szerkesztője a jövőben nagyobb feladattal bízná meg.

Sok a papagáj...

A reprodukciók szépen sikerültek. Bogdányon múlott, hogy nem valami kedvderítőek. Változatosságot kicsiholni egyhangú, unalmas oeuvre-jéből emberfeletti munka. Pigler minden lehetőt megtett s ami jó Bogdányban, azt arányosan elénk tárta... Csak azt a sok papagájt tudnók feledni...

Bogdány Jakab, csendéletfestő

A *Magyar Művészeti Írások* második kötetét *Pigler* Andor írta a XVII. századi csendélet-festőről, Bogdány Jakabról. Bogdánynak attól eltekintve, hogy Eperjesen született 1660-ban, vajmi kevés köze volt Magyarországhoz. Bu zoghatott benne némi Jelky András szerű kalandvágy, de lehet az is, hogy az itthoni szűkös viszonyok hajtották külföldre. Mindez azonban puszta feltevés, mert életének folyásáról csak gyér adataink vannak. Tudjuk azonban, hogy járt és tanult Bécsben, Hollandiában s Londonban halt meg 1724-ben angol állampolgárként. Működésének javarésze Angliára esik s ott elég jó hírnévre vergődött a királyi udvar támogatása folytán. Ő volt az első magyarországi származású festő, aki Angliát választotta második hazájául s csak jó száz évvel később találunk Londonban ismét egy magyar festőt, *Brocky* Károlyt, s őt ugyancsak az angol főnemesség karolta fel.

Bogdány csendéleteket festett főként a hollandi mesterek hatása alatt. Szorgalmas, harmad-, vagy legjobb esetben másodrendű tehetség volt. Hiányzott belőle az isteni szikra, azonban jól ismerte képessége korlátait és okos számítással sosem mert erején felül. Állandóan azon a határon lebegett, ahol a derekas mesterségi tudás végződik s a nagy művészet kezdődik. Általában innen maradt, néha pedig szerencsésen túllendült ezen a választóvonalon és mindig gondosan ügyelt arra, hogy előkelő megrendelőinek nyárspolgári ízlését sikeresen elégítse ki. Manapság sok Bogdány-festményt végignézni nagyobb munka, mint élvezet s könnyen megeshetik, hogy utána álmában is kísértik az embert a képeken ünnepélyesen szereplő exotikus madarak. Ám Bogdány korában, úgylátszik, nagy kereslet volt bennük.

Pigler Andor nehéz feladatot vállalt. Tanulmányának voltaképpeni középpontjáról, Bogdányról, alig mondhatott újat. Könyve mégis nagyon érdekes, habár érdekessége teljesen független Bogdány jelentéktelen személyétől. Róla is megtudunk ugyan mindent, amit tudni lehet, s mint már mondottuk, ez nem valami sok, azonban Pigler munkájának eredeti és legértékesebb része az az igazán szép, tisztavonalú, nagyszabású rajz, amely a művészettörténeti hátteret vázolja fel. Ebbe a színes művelődési helyzetképbe illeszti Bogdány működését s nem róhatjuk fel az ő hibájául, hogy a kor pezsgő elevenségében a mi festőnk szinte elvész. Pigler alapos tudása és kiváló tárgyismerete segítségével feszt elenül szövi-bogozza a kor képét, művészetének uralkodó vonásait biztos kézzel rögzíti meg, világosan érezteti a holland és az angol festészet közti összefüggést s egy-egy kiemelkedőbb mesterről pompás miniatúr-arcképet villant elénk. Nagyvonalú, élvezetes előadása végigvezet a csendélet-festészet egész fejlődéstörténetén, a csendéletek tárgyi változatosságán s inkább kitűnő ösztönnel és szokatlan képemlékezettel, mint rideg stíluskritikával kapcsolja Bogdány műveit az előképekhez. Gondosan, szabatosan ír.

A siker diadalútján **MA** robog be hozzánk az
ORIENT EXPRESS
AJTAY
PELSŐCZY
CSORTOS
Pest

Ady Endre színészekről

Az alábbiakban néhány színész-arcképet adunk. Úgy, ahogy Ady megrajzolta őket.

Ódry Árpádról

1898-ban: Ódry Romeója egy fiatal ambíciózus színész nemes törekvését mutatta s ha még most nem is volt eléggé mély, beszéde pedig gyakran túlságosan gyors s emiatt szavai ily helyen az érthetetlenségig egymásba olvadnak: mindenesetre szép reményekre jogosító művészpálya kezdetén áll; az az elismerés, melyre Romeója számot tarthat, mindig elég nagy arra, hogy buzdítás legyen jövőjére vonatkozólag s tegnapi alakításához ilyképpen szívesen gratulálunk.

1905-ben: És jó volt az est arra is, hogy megismerjünk most már igazán egy fiatal, erős színészembert. Ódry Árpád ez, aki a vívódó, becsületes, erős fiatal talentumában nagy ajándékot hozott a Nemzeti Színháznak. Nagy dolog az, művészkálváriát-jártságot jelent, mikor egy fiatal színész még Sardou-darabban sem adja olcsón magát. Szerencsés színpadi alak, lélek és becsületesség. Nagy kvalitások.

Pálmay Ilkáról:

Mit mondjunk a Nebántsvirág-járól, a legnagyobb, az utólérhetetlen, az egyetlen Denise de Flavigny-ról! Nos, hát az volt, aminek vártuk és aminek láttuk már; elragadóan ötletes, bájos és csodásan üde.

Az operett klasszikus játékstílusának a legnagyobb művésze (Hegyi Aranka mellett) kétségtelenül Pálmay Ilka és ennek a játékstílusnak a varázsa feltétlenül hódít most is. A harmadik felvonásban szinte vakító magaslatára emelkedett a klasszikus stílnek Pálmay Ilka.

— — — — — — — — — — — —

Ebben a naiv darabban annyi raffinement-nal, annyi ragyogó ötlettel játszik Pálmay Ilka, hogy az ember szinte sajnálkozik a szellemnek ez istenien könnyelmű pazarlása felett. Huszárruhájában annyi bájjal mozgott, annyi hódító gráciával táncolta a toborzót, hogy szinte zokogni szeretett volna az ember afelett, hogy ennyi ragyogásnak el kell múlnia...

... Pedig a grófné el fog menni Althofenbe, Karinthiába és meg fogják választani nőegyesületek díszelnökének és a közjótékonyság terén szerez majd érdemeket. Hintsetek hamut fejetekre, óh feleim!...

Márkus Emiliáról:

... Márkus Emilia pedig ragyogott, mint az élő júliusi delelő napja. Szebb, mint valaha s hinnünk kell lázas poéták meséinek, hogy ez az asszony a női tökéletesség kikristályozódására van kiválasztva. Megértjük már, hogy külön könyvtár kezd irodni szőke csodahajáról s ő maga már beszélni sem akar úgy, mint mi többi emberkék, hanem kitalált valami újat, valami elragadóan sajátos muzsikát, beszédet vagy beszédes muzsikát, ami kiváltságos és megejtő...

Ez az asszony már nem is beszél, de valósággal muzsikál a beszédével, amelynek minden rezgése egyszerre szól az észhez és a szívhez. A gőg és a megalázkodás, síró rimánkodás és vad harag oly elementáris erővel tör ki belőle Johanna szerepében, hogy kábulttá teszi a gondolkodást.

... csodálattal, tisztelettel és finomsággal ünnepeljük most az ideg-asszonyt, aki tüneménye mindenik esténknek, táplálója minden gondolatunknak. Mert mindenki tud róla valamit, vagy igyekszik elhitetni másokkal s önmagával is.

Újházi Edéről:

... Fátumos, koldus nép vagyunk. Szinte abnormalitása a természetnek, hogy *vannak* nagy embereink s kis gárdájukban ott van Újházi Ede... Újházi Ede boldog és szerencsés a nagyok között. Őt a maga nagy talentuma és intellektusa fölemelték. Óh, nem arra a magas polcra, mely a zsenire szerencsésebb kultúrországokban vár, hanem egy magaépítette polcra, a filozófia tetőjére... Az antik és finom kiadású epikureizmusnak s a modern nietzscheizmusnak kibékítő formáját találta meg Ujházi Ede.

— — — — — — — — — — — —

Ujházi-ünnepnek szerettük volna már a címben elnevezni az estét. Mert Jean Aicardnak kevés babért ítélhetünk oda egy egész ligetből. Ez a babérliget a mi Mesterünké egészen, az Ujházi Edéé. Igya benne vígan és fiatalon a tüzes falernumit. És szeressen bennünket még sokszor úgy, mint ma, mikor ismét teleszórta a lelkünket a művészi szépség és igazság rózsáival. ... Szívével játszott a mi Mesterünk, szívével, mely könnyet, derűt emberien és igazán csillogtat. Valami nagy melankóliával vonta be az alakot: látjátok, ilyen Lebonnard apó s mind ilyenek vagyunk, nem ordítunk, nem lázadunk, nem roppanunk, hanem sírunk, mosolygunk, békülünk és megalázkodunk a rettenetes hatalmú élet fölött.

Pethes Imréről:

A színjátszó-talentum, az ágálás: speciális, különös képessége az agyvelőnek és a — fizikumnak. Nincs semmi köze ahhoz a nagy emberi erőhöz, melyet intellektus néven ismerünk s mégis az inellektusra ható. Inkább ösztön, mint tudat és mégis teremtő talentum. Ha ösztön, csodálatos ösztön. Kifejtésében hatalmas, produkál, termékenyítő. Nem egyszer megkorrigálja a zsenit. Hogy a Keanokról ne beszéljünk, eszünkbe jut például egy fiatal, Pethes Imre nevű magyar színész, aki Ocskay brigadérosban két szót mond: „egyszer szerettem" s ebben az „egyszer"-ben egy élettragédia sír s olyan mélység tárul, amilyen Herczeg egész darabjában nincs. És ehhez mégis nagyon ritkán van az intellektusnak köze.

T. Halmi Margitról:

... De nézzék is meg ezt a darabot s nézzék s hallják T. Halmi Margitot, ezt a modern lelkű, csupa idegszál, pazar és nagy művésznőt. Mennyi igazsággal hozza elénk Henry Gataille nem nagyon igaz, késő tavaszú asszonyát, Kolibri mamát. Mondják: apja, a nagy Halmy talentuma egészen, de megfinomodva, s az embernek Sarah Bernhard axiómája jut az eszébe: a drámai színjátszó-talentum: talentum femininum.

Összeállította:
Gedeon Jolán

Még nyílnak a völgyben
a kerti virágok...
Szeptember végén
PETŐFI SÁNDOR
halhatatlan költeménye filmen.
SZÖRÉNYI ÉVA
HORVÁTH LÁSZLÓ
Rendezte: ZSABKA KÁLMÁN
Zene: ÁKOM LAJOS
Modern film
Ma: FORUM
Hétfőtől *CORVIN* is!

Filmhírek

Makrancos hölgy

Benedek Pálma gazdag, elkényeztetett úrilány, tönkreteszi otthon mindenki életét, zabolázatlan, megfékezhetetlen. Egyszer egy véletlen autókaland alkalmával összeismerkedik Jámbor Pállal, aki fejébe veszi, hogy szelíd és engedelmes feleséget nevel magának belőle. Pálma apja boldog, hogy a lánya elmegy hazulról és boldogan áldását adja a házasságra. Hogyan sikerül hosszas viszontagság után Pálmából szerető, kedves feleséget faragni, erről szól a film, amelyet át- és átszőtt *Shakespeare Makrancos hölgy*-ének motívuma. A modern makrancos hölgyet *Karády* Katalin, Petruccio Pált pedig *Jávor* Pál játssza.

* **Filmbemutatók.** A következő magyar filmeket mutatják be rövidesen: *Kölcsönadott élet*, játssza a Nemzeti Apollo, Szittya, Átrium. *Álomkeringő:* Radius, Omnia. *Makrancos hölgy:* Scala. *Kívánsághangverseny:* Corso.

Sporthírek

A HONVÉDTISZTKÉPZŐ AKADÉMIÁK modern ötös összetett versenyének egyéni győztese *Elekfalvi* (Bólyai műszaki akadémia) 44 ponttal, 2. *Bánky* (LASE) 46 pont, 3. *Palágyi* (Bólyai műsz. akad.) 54.5 pont, 4. *Vértesi* (LASE) 64 pont, 5. *Náday* (LASE) 71 pont.

Csapatversenyben: 1. LASE I. (Baskay, Bánky, Becskeházi, Lelkes, Náday) 388 ponttal, 2. Bólyai műszaki akadémia I. 410.5 pont, 3. LASE II. 464 pont.

A nemzeti keret összetett egyéni versenyének győztese *Sipeki* Balás százados 18 ponttal, 2. dr. *Gyalokay* 19 pont, 3. *Láng* zászlós 19 pont, 4. *Karácson* főhadnagy 20 pont, 5. *Görgényi* főhadnagy 27 pont.

NAGYVÁRAD CSAPATA KAPOSVÁROTT szerepelt kedden, mérsékelt sikerrel:

Kaposvári Rákóczi AC—Nagyváradi AC 2:2 (1:1).

MAGYARORSZÁG 1943. ÉVI ÚSZÓBAJNOKSÁGAI. A *Magyar Úszó Szövetség* augusztus 20-án, 21-én és 22-én rendezi az országos úszóbajnoki versenyt a margitszigeti *Nemzeti Sportuszodában* A 21 bajnoki számra 135 egyéni és 29 csapatnevezés érkezett be a szövetségbe. A nagyszámú jelentkezésre való tekintettel a 100 és 200 m-es gyorsuszásban, 100 m-es mell-, 100 m-es hát- és a 400 m-es ifjúsági gyorsuszásban előfutamokat kell tartani. A háromnapos bajnoki verseny műsora a következő:

Augusztus 20-án: 200 m-es gyorsúszóbajnokság, 200 m-es hölgy mellúszóbajnokság, 200 m-es hátúszóbajnokság, 400 m-es hölgy gyorsúszó-, 100 m-es mellúszó, műugró és 4×100 m-es gyorsúszóbajnokság.

Augusztus 21-én: 400 m-es gyorsúszó, 200 m-es hölgy gyorsúszó, hölgy műugró, vegyes váltó, 100 m-es hölgy hátúszó és 400 m-es ifjúsági gyorsúszóbajnokság.

Augusztus 22-én: 100 m-es gyorsúszó, 100 m-es hátúszó, 100 m-es hölgy gyorsúszó, 200 m-es mellúszó, hölgy toronyugró, férfi toronyműugró, 4×200 m-es gyorsúszóváltó 4×100 m-es hölgy gyorsúszó váltó-bajnokság.

Lósport

ÖTVENNEGYEDSZER kerül lefutásra pénteken, augusztus 20-án a magyar versenypályáknak egyik legnépszerűbb versenye, az idén már 60.000 pengővel díjazott 1800 méteres *Szent Iván-díj*. A nagy verseny először 1889-ben került kiírásra, amikor is a bécsi báró *Rothschild* Náthán 3 éves lova, *Resolute* nyerte meg 45 kilós terhével, nyergében az akkoriban nagyhírű *Butters* zsokéval. Ezt követően, a vakmerő fogadásairól híres *Péchy* Andor nyerte meg kétszer egymásután a versenyt *Lord Ernest* és *Eretnek* révén, amelyeket *Espsir, Patriot* és *Domröschen* követtek a sorban. 1895-ben *Eltoli* volt a verseny hőse, a *Péchy* Andornál is vakmerőbb és hazárdabb fogadónak, a bukmékerek rémének, *Szemere* Miklósnak — de genere *Huba!* — a három éves lova. Nagy verseny volt; élet és halál kérdése volt a győzelem, nagy a vereség, mert *Szemere* Miklós minden pénzzé tehető vagyonát, még briliáns inggombjait is feltette a bukmékereknél *Eltoli* győzelmére. Vakmerő fogadás volt, mert *Eltoli* az egész korterhet leadta a négyéves *Ignácnak*, amely pedig a következő évben nem kisebb nagyság, mint a legendás hírű *Tokio* ellen győzött ugyanebben a versenyben. Az utolsó napokban már másról sem beszéltek *Budapesten:* győzni fog-e *Eltoli*, avagy elbukik-e *Szemere* Miklós, aki még az utolsó napokban is felhajszolt minden felhajszolható pénzt, hogy *Eltolira* tegye azt. Élet vagy — halál!... És elkövetkezett a verseny napja, elkövetkezett a verseny és *Szemere* Miklós a régi városligeti versenypálya tribünjének a lovaregyleti büfféjében izgulta végig a nehéz perceket, háttal fordulva a versenypályának még akkor is, amikor a nézősereg fékeveszetten tombolta és üvöltötte az *Eltoli* és az *Ignác* nevét. *Cleminson* is tudta, hogy élethalálról van szó, szívét, lelkét, minden művészetét beleadta a küzdelembe és — *Eltoli nyakhosszal győzött. Szemere* Miklós csak akkor fordult meg, amikor barátai megrohanták a jókívánságaikkal, halálsápadtan fogadta a gratulációkat és nem titkolta, hogy életének legnehezebb perceit élte át. A bukmékerek mindenesetre fizettek. Egy egész vagyont fizettek ki!...

A Magyar Lovaregylet

Augusztus 20-án és 22-én délután 3 órakor

versenyt tart

ANDRÁSSY (Csengery-utca 39. Tel.: 124-127.) **Az aranyember.** (½5, ½7, ½9, v. és ü.: 1, ¾3, ½5, ½7, ½9.) Pénteken d. e. 11-kor: **Angyalvár börtöne.** — Vas. d. e. 11-kor: **Az aranyember.**

ÁTRIUM (Margit-krt 55. T.: 153-084, 154-024) **Kölcsönadott élet** (Muráti, B. Lengyel László). **Híradók.** (½5, ½7, ½9, sz., v. és ü.: ½3-kor is.)

BARLANG filmszínház (Károly-körút 3. Tel.: 422-722). 3. hétre prol.: **Csókparádé.** (½2, ½4, ½6, ½8.)

BAROSS (VIII., József-körút 63. T.: 149-510). **Kölcsönkért kastély.** (4, 6, 8, v.: 11 és ½2.)

FRANCIA IZLÉSŰ MAGYAR FILM!
Szerelmi láz ★ Duna
DAYKA, CSORTOS, TIMÁR

BELVÁROSI HÍRADÓ MOZGÓ (Petőfi Sándor-utca 6. T.: 181-244). **Mi mindenre jó a távolbalátó?** (bűnügyi film). **Árpádházi szentek. A magyar Szent Korona. Színes Walt Disney-film. Magyar, Ufa- és Luce-híradók.** Folyt. egyórás előadások 10—22 óráig.

CAPITOL (VII., Baross-tér 32. Keleti pályaudvarnál. Tel.: 134-337). 2. hétre prol.: **Ópiumkeringő. Híradó.** (2, 4, 6, 8, v. és ü.: 11-kor is.)

DAMJANICH MOZGÓ (VIII., Damjanich-u. 1. T.: 425-644). **Legény a gáton. Híradó. Valahol Oroszországban.** (4, 6, 8, v. és ü.: 2 órakor is.)

DEÁK FILMSZÍNHÁZ (Teréz-körút 28. Tel.: 125-952, 121-343). **Jómadár** (Szilassy, Pelsőczy, Ajtay). **Híradók.** (½3, ½5, ½7, ½9.)

DUNA MOZGÓ (V., Hollán-u. 7. T.: 111-994) **Szerelmi láz** (Csortos, Dajka). (½5, ½7, ½9, v. és ü.: ½3-kor is.)

FÓRUM filmszínház. (IV., Kossuth Lajos-u. 18. T.: 189-707). **Szeptember végén. Híradó.** (½5, ½7, ½9, sz., v. és ü.: ½3-kor is.)

GLÓRIA (XIV., Thököly-út 56. Tel.: 457-521). **A hegyek lánya. Premier Ufa-híradó.** (½4, ½6, ½8, v. és ü.: ½2-kor is.)

SZENT ISTVÁNRA:
Magyar levegő, magyar ízlés, magyar film
PISTA TEKINTETES ÚR
FOLNAY KLÁRI, JÁVOR PÁL
TURAY IDA
MESEVÁR, BETHLEN, CSABA, UJBUDA

HÍRADÓ FILMSZÍNHÁZ (VII., Erzsébet-körút 13. T.: 222-499). **Így szórakozik Berlin** (revűfilm). **A visegrádi ásatások. A magyar Szent Korona. Színes Walt Disney-film. Magyar, Ufa- és Luce-híradók.** Folytatólagos egyórás előadások 9—22 óráig.

HOMEROS MOZGÓ (XIV., Hermina-út 7. T.: 496-178). **A hegyek lánya. Világhíradók.** (½4, ½6, ½8, v. és ü.: ½2-kor is.)

JÓZSEFVÁROSI (VIII., Kálvária-tér 7. Tel.: 131-316). **Operett.** (½5, ½7, ½9, v. és ü.: ½3-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: **Marokkói lány.**

KAMARA (VII., Dohány-utca 42. T.: 423-901) 2. hétre prol.: **Késő** (Muráti, Bulla, Jávor, Sárdy). (½12, 2, 4, 6, 8.)

KASZINÓ filmszínház (IV., Eskü-út 1. Tel.: 185-329 383-102). **Jómadár** (Szilassy, Pelsőczy, Ajtay Mály). (½4, ½6, ½8, sz.: ½2 órakor is, v és ü.: 11, ½4, ½6, ½8.)

KORZÓ (IV., Váci-utca 9. Telefon: 182-818) **Lopott feleség** (Alida Valli). (½5, ½7, ½9 sz., v. és ü.: ½3-kor is.)

MESEVÁR (Szt. István-körút 16. T.: 114-502) **Pista tekintetes úr.** (½5, ½7, ½9, v. és ü.: ½3-kor is.)

NEMZETI APOLLÓ (VII., Erzsébet-körút 45. T.: 222-002). **Kölcsönadott élet.** (½5, ½7, ½9, sz., v. és ü.: ½3-kor is.)

ÓRIÁSI SIKER! **CSÓKPARÁDÉ**
HARMADIK HÉTRE PROLONGÁLVA!
Kizárólag . . . BARLANG

NYUGAT MOZGÓ (VI., Teréz-körút 41. Tel.: 121-022). **A hegyek lánya. Híradó.** (½5, ½7, ½9, sz.: ½3, v. és ü.: 11 és ½3-kor is.)

OMNIA (József-körút és Kölcsey-utca sarok. T.: 139-125). **Álomkeringő.** (½5, ½7, ½9, sz.: ½3, v.: 11 és ½3-kor is.)

PETŐFI MOZGÓ. (VII., Rottenbiller-u. 37/b. T.: 428-478). **A hegyek lánya. Híradó.** (4, 6, 8, v. és ü.: 2-kor is.)

PEST-PALACE (VIII., Erzsébet-körút 8. T.: 221-222). **Orient express. Magyar híradó.** (½ 12, 2, 4, 6 és 8 órakor.)

RADIUS (VI., Nagymező-u. 22—24. Telefon: 122-098, 120-564). **Álomkeringő. Híradó.** (4, 6, 8, sz., v. és ü.: ½3, 4, 6, 8.)

SCALA filmszínház (Teréz-körút 7. T.: 114-411) **Makrancos hölgy** (Karády, Jávor). **Magyar és Luce-híradók.** (½5, ½7, ½9, sz., v. és ü.: ½3-kor is.)

SZÉKELY MOZGÓ (VII., Erzsébet-körút 29. T.: 226-425). **A szűz és a gödölye.** (11, ½2, ½5, ½7, ½9.)

SZITTYA-CITY MOZI (V., Vilmos cs.-út 36/38. T.: 111-140). **Kölcsönadott élet. Magyar híradó.** (½5, ½7, ½9, sz., v. és ü.: ½3-kor is.)

SZIVÁRVÁNY MOZGÓ (VII., István-körút 38. T.: 228-020). **A hegyek lánya.** (½5, ½7, ½9, sz. és ü.: ½3, v.: ½1-kor is.)

TISZA MOZGÓ (VIII., Népszínház-u. 31. T.: 133-171). **Dr. Kovács István.** (4, 6, 8, v. és ü.: 2-kor is.)

TOLDI-RIALTÓ (VII., Rákóczi-út Telefon: 224-413). **Sárga csikó.** (10, ¾12, ½2, ¼4, ¾7, ½10.)

TURÁN MOZGÓ (Nagymező-u 21. T.: 120-003) **A hegyek lánya.** (11, ½2, 4, 6, 8.)

ÚJBUDA (XI., Horthy M.-út 64. T.: 268-999) **Pista tekintetes úr.** (½5, ½7, ½9, v. és ü.: ½3-kor is.)

NYOMATOTT A GLOBUS NYOMDAI MŰINTÉZET RT. KÖRFORGÓGÉPEIN. BUDAPEST, VI., ARADI-UT

Látogatás Apatinban,

amelynek háziipara az egész országot ellátja facipővel

Közel egymillió pengőt jövedelmez a facipőkészítés a bácskai községnek

Apatin, június hó.

(*A Kis Ujság zombori tudósítójától.*) Háborús időkben az ellátási nehézségek következtében fokozott jelentőségre tesz szert a háziipari tevékenység. Vannak egyes háziipari ágak, amelyek szinte pótolhatatlanok háborús időben. A háziipar minden késztíményének nagy keletje van most, kétségtelen azonban, hogy *legnagyobb pályát a facipő futotta be.*

Béke idején, amikor bőrcipőt korlátlan mennyiségben vásárolhatott mindenki,, csak a tanyák népe használta a facipőt és az is csak egyes helyeken, most azonban, amikor nehéz bőrcipőhöz jutni, *olyanok is vásárolnak facipőt, akik régebben sohasem hordtak. Emiatt olyan nagy a kereslet, hogy a facipőkészítők nem tudják teljes mértékben kielégiteni.*

Belgrádi bizottság Apatinban

Magyarországon a facipők tömeges előállításával *csak Apatin bácskai községben foglalkoznak.* Itt háziparszerűen üzik ezt a mesterséget, amely mintegy *100—120 családnak nyujt kenyeret.* Apatin az egész ország facipőszállítója és annyi rendelést kap az ország minden részéből, hogy fokozott munkával sem tudja kielégiteni az igényeket. *Az apatini facipőkészítők nemcsak az országban ismertek, hanem a külföldön is. Alig néhány hónapja, hogy belgrádi bizottság járt a községben, hogy elsajátitsa a facipőkészítés fortélyait és meghonosítsa ezt a hasznos lábbelit Szerbiában is.*

Apatin lakossága több mint száz év óta foglalkozik ezzel a háziiparral, amelynek gyakorlásához *nem kell sem különösebb előképzettség, sem sok szerszám: egy fúró, egy fűrész, egy balta és egy kis kézügyesség azok a kellékek, amelyekkel a facipőkészítés megkezdhető.* Fúrni-faragni szerető emberek nagyon könnyen elsajátitják a facipőkészitést és két-három hónapos gyakorlat után már kifogástalan árut adnak ki kezükből. A kevésbbé ügyeskezűeknek hosszabb idő kell a facipőkészítés elsajátításához.

Az apatini facipőkészítők egy része csak más munka hiányában üzi ezt a háziipart, szabadidejét hasznosítja facipőkészítéssel, mások azonban *kizárólag ebből élnek. A facipőkészítők között vannak kitanult kőművesek, ácsok, cserepesek, vannak napszámosok, törpebirtokosok, sőt kisfizetésü közalkalmazottak is, akik szabad idejükben fúrják-faragják a hasábfákat és ügyes facipők születnek kezük nyomán.* Az apatini facipőkészítők *értékesitő szövetkezettel rendelkeznek,* amely beszerzi számukra a nyersanyagot, értékesíti a kész árut és védelmezi érdekeiket.

A facipő-szövetkezet

Ezt az országban egyedül álló szövetkezetet *1931-ben alapitották.* A facipőkészítők érdekei megvédésének szükségessége hívta életre. Abban az időben a facipőkészítők nem tudtak megfelelően gondoskodni készítményeik elhelyezéséről és ki voltak szolgáltatva a nagykereskedőknek, akik kihasználva a háziiparral foglalkozó szegény népréteg pénztelenségét és az áru értékesítésének nehézségeit, *kényükkedvük szerinti áron vásárolták össze a facipőket,* amelyeket azután nagy haszonnal adtak tovább. A szövetkezet kiküszöböli ezt a közvetítő kereskedelmet és minden hasznot a tagoknak juttat azzal, hogy *az átvett áruért a kapott árat fizeti a tényleges költségek levonásával.* A szövetkezet tagjai otthonukban dolgoznak és csak a kész árut szolgáltatják be értékesítésre a szövetkezet raktárába. *A szövetkezet 55 tagja az elmúlt évben 80.000 pár facipőt állitott elő. Az a tervük, hogy az idén 100.000 párra emelik a termelést.* A facipőkészítéshez puhafa kell, fűz-vagy nyárfa, amelyet az *Anyaghivatal* utal ki számukra megállapitott áron. Ezzel szemben a kész árut is maximált áron kell adniok, amely *páronként a facipő nagysága szerint 3.30—3.80 pengőt tesz ki.* Az úgynevezett *holland facipő,* amely több munkát kíván, *20 fillérrel drágább.* Egy munkás egész napi munkájával *6—10 pár facipőt tud előállitani.* Az eredmény nemcsak a munkás ügyességétől, hanem az anyag minőségétől is függ. Ha jó az anyag és bőségesen áll rendelkezésre, jelentősen fokozható a termelés.

Évi 250.000 pár cipő

A szövetkezet tagjai és azok a facipőkészítők, akik szervezetlenek, mintegy *250.000 pár facipőt állitanak elő évente.* Ha számolni kezdünk, megállapíthatjuk, hogy ez a háziipari tevékenység milyen nagyjelentőségü jövedelmet jelent a községnek. A 250.000 párért a maximált ár szerint mintegy *900.000 pengőt kapnak a facipőkészítők évente.* S miután ezt a jelentős összeget 100—120 facipőkészítő kapja, megállapíthatjuk, hogy ez a háziipari ág szépen jövedelmez és biztosítja a vele foglalkozók megélhetését.

Vannak olyan facipőkészítők is, akik művészi érzékkel rendelkeznek és nem elégednek meg azzal, hogy közönséges facipőket készítsenek, hanem *művészi faragásokkal diszitik azokat.* Láttunk olyan facipőket, amelyeken *ügyesen utánozták a dupla talpat, a varrást, másokat orrdisszel, vagy a cipőzsinór helyén faragott vitézkötésutánzattal láttak el.* Ezek elkészítése azonban olyan sok időt igényel, hogy készítésük a maximális ár mellett nem fizetődik ki, viszont a *„luxus-facipőt"* még nem nyilvánitották luxuscikké és igy készítőjük *csak saját gyönyörüségére faragja őket.*

Muhi János.

Éjszakai utonállók

leütöttek egy csapost és megtámadták Kelly Anna énekesnőt

Pintér Mihály csapos bejelentette a budapesti főkapitányságon, hogy az egyik éjjel az Almássy-téren *ismeretlen tettes hátulról megtámadta s valamilyen kemény tárggyal leütötte s mire magához tért, eltünt kétszáz pengője és összes iratai. Pintér* Mihály a támadás következtében súlyos fejsérülést szenvedett, úgyhogy *otthon ápolta sebeit és csak szombaton tudott följelentést tenni.*

Tegnap este *újabb útonállás* történt, ezúttal a Városligetben. *Két suhanc megtámadta Kelly Anna énekesnőt,* aki hungáriaparki szereplése után vacsorára igykezett. Az énekesnő segitségért kiáltott, mire a támadók elfutottak.

Ma reggel azt is bejelentették a főkapitányságon, hogy az Alsóerdősor-utca 5. számú ház I. em. 23. számú lakásában *rablótámadás történt.* A bejelentés szerint *Németh János 21 éves szabósegéd megtámadta és leütötte lakásadónőjét, Nagy Sándor szobafestő feleségét* és annak 12 éves *Emil* nevü fiát. A főkapitányságról riadóautón mentek ki a detektívek, ahol megállapitották, hogy nem rablótámadásról van szó, *csupán az albérlő összeveszett lakásadónőjével, akit összevert.*

Németh Sándor csütörtökön vett ki lakást *Nagy* Sándornál s az tegnap felszólította, hogy töltse ki a bejelentőlapot. Németh kijelentette, hogy ráér reggel is azt kitölteni. *Ma reggel a bejelentőlap még mindig kitöltetlen volt s emiatt Nagyné szemrehányással illette Németh Jánost.* Szó szót követett, a lakásadónő és albérlője összevesztek, melynek során *Németh valamilyen kemény tárggyal fejbesujtotta Nagynét.* A lakásban tartózkodott a lakásadónő 12 éves fia, aki anyja segitségére sietett, de *a feldühödött albérlő a gyereket is összeverte.* Nagyné segitségért kiáltozott, mire berohantak a szomszéd lakók, akik *a verekedő albérlőt lefogták és rendőrt hivtak.* A szobafestő feleségét, aki azt állitja, hogy Németh János le akarta őt ütni, kiakarta őt fosztani, a mentők kórházba szállitották, mig a megvert tizenkétéves gyereket, elsősegély nyujtás után a helyszinen hagyták. Németh János albérlőt rendőri őrizetbe vették.

A rendőrség mind a három izben nyomozást indított.

Névtelen magyarokból világhirességek:

Eperjesi Bogdány Jakab,

a Stuart-kastélyok hires festője

Hadd lépjen ki egyszer a „névtelen magyarok" névtelen szerzője a háttérből és hadd mondja el — a történet kereksége s érthetősége céljából — egyszer saját élményét. A pünkösdi lap számára irott történet az iró személyes tapasztalatával kezdődik.

Különös felfedezés

A második világháború előtti utolsó békés nyarat, 1939-ben, külföldi tanulmányúton töltöttem. Frissen végzett egyetemi hallgató voltam és — kezdő állásban — az egyik minisztériumban voltam gyakornok. Szerény fizetésemből félretettem magamnak egy hosszabb út utiköltségét és igy jutottam el ezen a nyáron Németországba, Franciaországba és Angliába. Idehaza, miniszteriumom megbizásából én kalauzoltam a nálunk megforduló előkelő külföldieket a világhires magyar ménesbirtokokon: *Bábolnán* és *Kisbéren.* Közülök nem egy aztán meghivott: ha külföldön járok, látogassam meg őket is otthonukban. Igy ismerkedtem meg Németország, Franciaország és Anglia néhány hires lótenyésztőjével.

Utam végén, a skót határhoz közeleső *Harrogate* angol fürdőhely mellett *egy skót földbirtokoshoz is elvetődtem.* Pazar, szép kastélya állott egy zöldelő völgyben, juhok legeltek a szépen nyirott parkban és — miután az északi fokokhoz elég közel voltunk — este 10 óra felé még ragyogó világosság ült a tájon.

A kastély ura fiatal ember volt. Ideiktatom a nevét is: Sir Richard Sykes. Családja — mely a Stuartokkal is rokonságban állott — ősi skót kereskedő család és a kastély nagytermeiben ott függött ősei közöttt, *Nagy Péter cár és feleségének eredeti olajfestménye is.* Sir Richard elmondotta, hogy ősapja sokat kereskedett Oroszországgal és a két képet magától a cártól kapta.

— Van itt egy magyar festő festette arckép is; Stuart-korabeli szép atyám apját ábrázolja. Nem kivánja megnézni?

De mennyire kivántam! Hisz akkoriban esett, hogy *Patay* György felfedezte Angliában Széchenyi egy ismeretlen arcképét, mely az egész sajtót is bejárta. Leakasztottuk tehát a nagyméretü arcképet és tényleg: a hátlapján ott állott: *„Pinxit Anno Domini 1702. Jacobus Bogdány Eperjesiensis."* = „Festette az Ur 1702. évében az eperjesi Bogdány Jakab!"

Egy magyar vándorpiktor

— A szomszédos kastélyokban is vannak festmények ettől a festőtől — mondotta házigazdám. — *Itt élt a mi környékünkön.* Nemcsak arcképeket, de csendéleteket, főképp pedig madarakat, gyümölcsöt, lovakat festett szivesen.

Láttam aztán Bogdánynak néhány ilyen képét magam is. Sőt, hazatérve, a budapesti Szépmüvészeti Múzeumban is megtaláltam képeit. Ez az érdekes életü magyar vándorpiktor 1670 körül született igen egyszerü családból, Eperjesen. Kivándorolt Hollandiába és Amsterdamban híres festő lett. Onnan átkelt a Csatornán és Angliában az udvarhoz került. Azonban az intrika innen kimarta, úgy, hogy rövidesen a skót határvidékre vándorolt, ahol a remek Stuart-korabeli kastélyokat látogatta végig. Az angol földesurak szivesen vették festményeit, melyeket az utódok mai napig megőriztek. Bogdány 1700-ban megkapta az angol állampolgárságot. Még 24 évig dolgozott szerte az országban, mig 1724-ben, Londonban, a halál elszólította Tudomásom szerint nőtlen volt és nem maradtak utódai. Egy ujságcikk keretén belül nincs módom életének és munkásságának hosszabb ismertetésére, de érdemes volna kissé elmélvedni Bogdány Jakab életébe és feltárni ennek az elfelejtett magyar zseninek egyéniségét is.

Dr Kerekesházy József.

Vasvillával vett magának elégtételt. Mosonmagyaróvárról jelentik: Bognár István mosonszentjánosi lakos összekülönbözött Madarász János földművessel és a vita hevében Madarász egy vasvillával úgy fejbevágta, hogy a szerencsétlen földművest életveszélyes állapotban szállitották a mosonmagyaróvári kórházba, ahol súlyos sérülésébe csakhamar belehalt. A csendőrség megindította a vizsgálatot és ennek során Bognárt őrizetbe vette.

Nem sikerült még megállapitani az elgázolt ember személyazonosságát. Nyiregyházáról jelentik: Tegnapelőtti számunkban beszámoltunk arról a borzalmas vasúti gázolásról, amelynek során az egyik átjárónál a szerencsi vonat egy fiatalembert valósággal darabokra szelt. Bár a rendőrség azonnal megindította a vizsgálatot személyazonosságának megállapitására, eddig még nem sikerült olyan értesülést szerezni, amelyből kétséget kizáróan megállapitották volna.

Budapesti sertésvásár. Árak: 145 kg-nál nehezebb Ia jól hizott sertés 231, 130—145 kg-os IIa sertés 226, 115—130 kg-os Ia szedett sertés 223, 110—115 kg-os IIa szedett sertés 219, 100 kg-os IIIa szedett sertés 215, 145 kg-nál nehezebb Ia öregsertés 213, 145 kg-nál kisebb IIa öregsertés 207, súlyhatáron aluli sertés 211, 80 kg-os és nehezebb sonkasüldő 219, angol sonkasertés fél 312, húsfél 298, kolbászhús 320, nyerbél kövér 280, szalonna bőr nélkül 314, kenyér- és tokaszalonna 310, háj 340,

Terménypiac

Az üzleti tevékenység csekély volt, a hivatalos árak változatlanok maradtak.

Előfordult kötések: Zöld velőborsó 30 q 70.00 aranypengő 100 kg-ként ab állomás.

Este
a nap hasznos
és kellemes
befejezése:

HANGSZERGYÁR. Kérjen árjegyzéket Rákóczi-út 60

AGYTOLL olcsóbb!
Tarkatoll, fosztani való 90 fillér, jobb apró puha 1.80 P, ennél is jobb 2.40 P. Szürke fosztottas 3.— P, jobb 3.60 P. Fehéres fosztott 4.80 P, jobb 5.80 P, még jobb 6.80 P. Fehér fosztott libatoll 9.— P, jobb 10.— P, még jobb 11.— P. Egész pehelyest 11.— P-tól kg-ként szállit 5 kg-os postacsom. bérmentve utánvéttel. Köztisztviselőknek 3% engedmény. T. TÓTH MIHÁLY ágytollvállalata, KISKUNFÉLEGYHÁZA, Jókai-utca 1.

Tisztitsa

meg szervezetét a belekben felhalmozódott salaktól, ha nincs is éppen székrekedése
Jó tisztító hashajtó a DARMOL

A családiház virágoskertje cimen indit cikksorozatot a „Kisgazdaság" kisbirtokos szaklap mostani számában. S ebben a sorozatban közli a virágfajták kiválasztásának, összeállitásának és tenyésztésének módját is. Szakcikket közöl még a lap a szántással való takarékoskodásról, és a másodterményként termelendő takarmányokról, a silózásról, a csalamádé újszerű kaszálásáról, a téli almafák nyári gondozásáról, a permetezés helyes időpontjáról, a jó baromfiólról, a különböző takarmányok tápanyagáról és a méhészkedés időszerű teendőiről. Közli a „Kisgazdaság" ezenkívül az összes mezőgazdasági vonatkozású rendeleteket világos, érthető formában. Megrendelhető a Kis Ujság kiadóhivatalában. Negyedévre 95 fillérbe kerül.

1 P-t fizetek darabonként törött v régi papirmentes **gramofonlemezekért**
Herczegh Rádió Budapest, VI., Andrássy-ut 14. Telefon: 113-718

Amit nem ismerünk édes Magyarországból

Nagybányai gesztenyések a római korból

A magyar táj multunk változatos ezer esztendeje alatt váratlan kapcsolatokban volt mindig a külföldel, európai vendégek gyakran megfordultak nálunk huzamosabb ideig is, sokszor olyan huzamosan, hogy még foglalkozásokat is ittfelejtettek nálunk. A rómaiak magyarországi kalandjairól már a népiskolai történelemkönyvek is tájékoztatnak bennünket, a híres Marcus Aurelius császár a Garam partján irta legszebb bölcseleti feljegyzéseit.

Bölcselők mellett egyszerü foglalkozású latinok is megfordultak a magyar tájakon: Nagybánya környékén az ő szokásaik maradtak meg ma is irányító elvként a gesztenye feldolgozására. A gesztenyét már a kőkorszakbeli ember is fogyasztotta és szeretett pátriánkban a gesztenye számtalan helyen előfordul, annyira, hogy a Dunántúlon szelid gesztenyeerdők is lombosodnak. Nagymaros környékén, nem messze Budapesttől s Erdély egyes részein épp úgy lombosodnak a gesztenyeerdők, mint akár az ország nyugati határszélén, Kőszeg vidékén.

Legszervesebben mégis Nagybányán kapcsolódott az ittlakók életmódjához a gesztenye. Izes gyümölcsét úgy dolgozzák fel, mint a régi rómaiak. A nagybányai erdők a város tulajdonában vannak és a város tanácsától bérlik ki a lakók. Amikor ősszel az erdők gyümölcse megérik, leszüretelésére kivonul az egész város. Burokban verik le és tüskés burkából lábbal tapossák ki ezeken a jókedvü, hangos őszi szüreteken. A felnőttek csizmát húznak és ezzel tapossák ki a gyümölcsöt vastag héjából, de a fiatalabbak fakalapáccsal végzik el ugyanezt a komoly feladatot.

Amikor a szüretelés befejeződött, homokban vermelik el és a téli, tavaszi idők alatt szekéren szállítják el a Nagyalföld felé, Nagykárolyig, sőt egészen Debrecenig. Régen a gesztenyét főve, sütve itték, sőt lisztjéből kenyérféleket és pogácsákat is készítettek. A gyümölcsöt a burkából ma is ugyanolyan fakalapáccsal verik ki, mint a rómaiak. Természetes tehát, hogy az a gyümölcs, amelyet már ilyen régóta a háztartáshoz ilyen nagy kedvvel használtak fel, annak nemcsak a kihámozása, hanem a feldolgozása is régi hagyományok szerint történik. A régi magyar szakácskönyvekben egész sor recept tanuskodik a gesztenye felhasználásának háztartásbeli titkairól és népszerűségéről. (Erdős)

Tiltakozott az állatbeszolgáltatás ellen
kéthónapi fogházra ítélték

Szombathelyről jelentik:

Vas megye alispánja megszabta, hogy az egyes községeknek *mennyi szarvasmarhát kell beszolgáltatniok a honvédelem céljaira.* A vasmegyei Nyögér gazdálkodóinak a *község állatállományának három százalékát kellett* fölajánlaniok. *Márk* Sándor hatvankét esztendős nyögéri gazda *ez ellen tiltakozott, erősen kifakadt a községházán és követelte, hogy elégedjenek meg egy szarvasmarha beszolgáltatásával.*

A jelenlevő községi bíró, körjegyző, meg a csendőrök szerint szavai lázitást tartalmaztak.

Egyszerre négyféle eljárást is indítottak a büntetlen előéletü Márk Sándor ellen. *Pőrbefogták kihágásért, becsületsértésért, honvédelem ellen irányuló izgatásért és hatósági közeg ellen elkövetett erőszakért. A győri* törvényszék nem honvédelmi büntettnek nyilvánította a dolgot, *ezért csak a szombathelyi ügyészség emelt vádat Mark Sándor ellen.* A tárgyaláson az öreg gazda hangsúlyozottan kiemelte, hogy *nem volt kifogása az állatbeszolgáltatás ellen,*

hanem csak azért keseredett el, mert egyszerre két állatot kellett beszolgáltatnia.

A törvényszék a honvédelem elleni izgatás vétségében *kéthónapi fogházbüntetésre ítélte el,* de az ítélet végrehajtását háromévi próbaidőre felfüggesztette.

Amit Pantelleriáról tudni kell
A Szicíliától száz kilométerre tekvő sziget hadászati és kereskedelmi jelentősége

Az olasz hadijelentések részletesen beszámoltak a *Sziciliától 100 kilométerre és a tuniszi partoktól mintegy 70 kilométerre fekvő kis Pantelleria szigetért folyó harcokról.*

Az olasz hivatalos jelentés már többször hangsúlyozta a kis sziget *hadászati jelentőségét,* amely abban áll, hogy ellenőrizze és megfigyelje a földközitengeri angolszász hajók és repülőgépek útját. *Pantelleria a Földközi-tengernek szinte a közepén fekszik,* 83 négyzetkilométer terjedelmü és a legutóbbi népszámláláskor *9679 lakót jegyeztek fel.* Előnyös fekvése nemcsak *hadászatilag tette igen jelentőssé,* hanem *kereskedelmi szempontból* is.

Az utóbbi időben, amióta az angolszászok ellen *Olaszország* hadbalépett, *fokozódott hadászati fontossága a szigetnek,* mert az angol kézben lévő *Máltával* szemben, mint *tengerészeti és légi támaszpont* vette fel a küzdelmet.

Hadászati és kereskedelmi jelentőségét már az ókor és a középkor népei is felismerték. *Birtokáért a Földközi-tenger vidékének népe évszázadokon keresztül vetélkedett.*

Az ókor és a középkor folyamán közel *húszszor váltott gazdát a kis sziget,* de nem érdektelen megjegyezni, hogy *az angolok kezére eddig egyetlen alkalomkor sem került.* A középkori angolszász hódító politika valószínűleg *megelégedett Málta birtoklásával,* mert úgy gondolta, hogy *onnan kellőkép tudja ellenőrizni a földközi-tengeri forgalmat és biztositani kereskedelmi hajóinak útját.*

A sziget őslakossága *afrikai arabsémita* származásu, amely napjainkban sziciliai dialektust beszél. *Főként szőlőtermeléssel, állattenyésztéssel és gyümölcstermeléssel foglalkozik.* Fővárosa *Pantelleria,* mintegy 4000 lakossal. A város citadellája a rómaiak idejében a császári család *„nemkívánatos tagjainak" internálótáborául szolgált.* Ma a földmüvelő és gyümölcstermelő lakosságot a hadiipar szolgálatába állitották, hogy ezáltal is hathatósabbá tegyék a *sziget védelmét.*

Tíz hónap egy „fekete disznóért". Szegedről jelenti a 'Kis Ujság tudósítója: Daróczi Márton 36 éves szabadkai földmüves a mult év végén egy körülbelül 120 kilós disznót vágott, amelynek húsát 4 pengő 50 filléres, zsírszalonnáját pedig 5 pengő 50 filléres kilónkénti áron adta le egy „ismeretlen" szegedi embernek. Vallomása szerint vevőjével véletlenül találkozott össze a közúti hídon, ahol mindjárt meg is kötötték a fekete üzletet. Daróczit még aznap elfogták a közellátási hivatal ellenőrei és eljárást indítottak ellene árdrágítás miatt. Daróczit tizhónapi fogházbüntetésre ítélte a szegedi törvényszék.

Mindenről értesül, ha a Kis Ujság-at olvassa

AZ OBSITOS

Irta: Garay János (1843)

I.
Az obsitos és Napoleon

Hárman valának együtt, a potrohos bíró,
Egy obsitos vitéz és a furfangos iró;
A többi asztaloknál együtt és szerteszét,
Vidám parasztlegények itták a hegy levét.

Ott ültek, iddogáltak vecsernye óta már,
Keringett és fel is dőlt a bujdosó pohár;
Mátyás király sem nyert talán több éljent a Dunán,
Mint mennyit Háry János, az obsitos magán.

S volt is miért e nagy zaj, ez éljen-háború,
Az obsitosnak párját nem látta hat falu,
A szem, a száj elállott merész beszédein,
Ország-világ csodálta vitézi tettein.

Most is kezébe kapván az öblös meszelyest,
Kalandos életéből regét regére kezd;
Hol s merre járt, mit látott, mit tett ő s társai,
S hallgatva függtek rajta mindnyájuk ajkai.

Ő, ki ármádiákat vert széjjel egymagán,
Túl-jára hadnagyával az Óperencián,
Ki francia fejekkel sátrát körülraká
És a világ végénél lábát lelógatá.

„De ez még mind csak semmi", szokása mondani,
S közelb csoportosulnak a többit hallani.
„Mit! semmi? — mond a bíró — a soknál is sokabb,
Igyék komám!" és isznak mindnyájan, mint a csap.

„Nem addig van — kiált most a furfangos diák,
A legjavát elhagyta — és most őt hallgaták —
Kendtek még mit sem tudnak, ha egyet el nem mond,
Hogyan fogá el bátyó a nagy Napóleont."

„Hm! — mond az obsitos hős —, a nagy Napóleon!
Nagy ő a franciák között — és vállán egyet von,
De engem úgy segéljen, nem a magyar között,
S hát még — veté utána — a magyar huszár előtt!"

És itt magát értette az obsitos baka,
Ámbár lovon soh' sem volt éltében jómaga;
De annyit emlegette és annyiszor lovát,
Hogy végre is huszárnak kellett hinni magát.

„Hol volt, hol nem, bizonnyal már meg nem mondhatom,
Kétszázezer vitézzel jött ránk Napóleon,

Mi tán mindössze százan, vagy kétszázan valánk,
Mind nyalka szép huszárok, mind tűz és annyi láng."

A furfangos diák itt szörnyet prüsszente rá,
De Háry ő beszédét tovább is folytatá:
„Kétszázezernek ellen kétszáz, az angyalát!
Mit gondol kend bíró úr, ki adta meg torát?"

„Ki adta volna, hát ki? — viszonz a kérdözött,
Csak volt kapitányban ész és nem ütközött?"
„Volt ám, de volt kurázs is, komék és mekkora;
Megütközénk biz és hogy!" ... kiált a vén baka.

„Magam valék az első, ki közbevágtaték.
Hullott a franciája mint hull a fű, a jég!
A nap megállt fölöttünk bámulni a csodát,
Kétszázezret, hogy vert meg kétszáz, az angyalát!"

És a diák ujonta szörnyet prüsszente rá,
De Háry ő beszédét tovább is folytatá;
„Futottak már a francok, mint szélben a katáng,
Utánuk a magyarság, hogy szinte fulladánk!

S im a futóknak közte meglátom a vezért,
Aranykengyelben lába, lovával szél sem ért,
De én is paripámat utána ruglatom,
S egy sürü erdő szélen — vitézül elfogom.

„Az angyalát! — kiálték s megcsipem őt nyakon,
Most valld meg, ugy-e, hogy te vagy a Napóleon?"
„Való, ami való — szólt — vitéz, hogy az vagyok,
Csak éttemnek kegyelmess, adós nem maradok.

Kérj tőlem, ami tetszik, vitéz magyar legény,
A franciák császára kincsekben nem szegény!"
„Az angyalát" — kiáltom — uram, nem addig a!
De jössz a kapitányhoz, lánchordta francia."

És a diák ujonta szörnyet prüsszente rá,
De Háry ő beszédét tovább is folytatá:
„Mentünk és mendegéltünk, s kiérvén a síkon,
Egy hatlovas hintó állt előttünk gazdagon.

A hatlovas hintóban egy úri asszony ült,
Aranytói és gyémánttól ruhája nehezült,
Amint reánk tekinte: Óh Jézus Mária!
Kiálta? mert hogy ő volt Mária Luiza.

„Igy kell-e téged látnom, óh nagy Napóleon!
Én nagy felségü férjem, kegyetlen láncokon?
S ki vagy te, jó vitézem, ki őtet elfogád?"
„Vitéz Joannes Háry, — mondám — az angyalát!"

„Halld, amit én tenéked itt mondok, jó vitéz —
Szólt most az uriasszony, s mélyen szemembe néz —
Te oly vitézi tettet követtél itten el,
Minőt még egy magyar sem, mely nagy dijt érdemel.

Ha te őt elbocsátod, igéretet teszünk,
Hogy holtom s holtodiglan enyém-tied leszünk." —
„Az angyalát! kiáltám, fenséges asszonyom,
Tudom, mi a becsület, legyen szabad rabom.
Szép asszonyért, szép lányért az igazi vitéz,

Tüzet-vizet kiállni, pokolba menni kész,
Vitéz Joannes Háry igaz magyar nevem,
Üljön fel a császár úr, — itt van reá kezem!"

És a diák szörnyüen s nagyot prüsszent közé,
De Háry ő beszédét ekképpen végezé:
„Mondottam és a császár legott elvágtatott,
De két kezembe két szép aranyórát nyomott.

Az egyiket, gondoltam, kapitányomnak hagyom,
A másikat később elkérte hadnagyom;
Az angyalát! csak egyet tartottam volna meg,
Mert most el is hihetik, nem is, kigyelmetek."

De ők hitték mindnyájan, a potrohos bíró,
A vigadó legények, meg a gonosz iró,
A furfangos diák is nagyot hörpintve szólt:
Nincs oly vitéz a földön, mint Háry bátya volt.

Bogdány Jakab

„Van néhány Bogdány-képem, ha érdekli…"

Sikeres nyomozás angol magángyűjteményekben

Kiemelkedő jelentőségű művészeink között az elmúlt századokban nem egy akadt, aki a pályakezdés korai évei után a szűkös hazai művelődési és gazdasági viszonyok miatt külföldre vándorolt, és életpályája is ott teljesedett ki. A barokk kor egyik legjelentősebb magyar mestere Bogdány Jakab is a határokon kívül találta meg boldogulása útját. Az 1680-ban Eperjesen született és ott nevelkedett ifjú Bécsben, majd Amszterdamban végezte festői tanulmányait, kifejlesztve a csendélet és állatfestés iránt megmutatkozó hajlamát. E műfajok, amelyek a kor ízlésében gyökereztek, Németalföldön kívül különösen népszerűek voltak Angliában, ahová művészünket 1688-ban vetette jó sorsa.

Napjainkban — csaknem kerek háromszáz évvel Bogdány Jakab szigetországi letelepedése után — egy Angliában élő magyar műtörténész, dr. *Rajnai* Miklós, a Szépművészeti Múzeum Új Magyar Képtára egykori osztályvezetője vállalkozott arra, hogy továbbfejlesztve Térey Gábor, Országh László és a kiváló műtörténész Pigler Andor alapvető munkáját, saját kutatásai alapján elkészítse Bogdány Jakab életművének katalógusát és új monográfiát írjon róla.

Rajnai Miklós neve nem ismeretlen a magyar művészet iránt érdeklődő olvasóközönség előtt. 1953-ban Mészöly Gézáról írt könyvet, mely a művész életének első tudományos feldolgozása volt (és a közeljövőben ismét megjelenik). Ugyanabban az évben Szinyei Merse Pálról is jelent meg kötete. Angliai hírnevét Rajnai Miklós a Norwich-i Múzeum tudományos kutatójaként szerezte: sokéves munkával mintegy harminc, addig szinte ismeretlen kelet-angliai festő munkásságát dolgozta fel. Életművüket — azonos stílusjellegzetességek alapján — ma már mint *„norwich-i iskolát"* tartják számon. Közöttük van J. S. Cotman akvarellfestő, akit újabban Turner mellett e műfaj legjelentősebb angliai művészének értékelnek; műveiből a londoni *Victoria and Albert Museum* rendezett a közelmúltban nagy sikerű kiállítást, melynek katalógusa — Rajnai tanulmánya — könyvalakban

Állomnak, egy XIX. századközepi sikeres angol akvarellistának. Mrs. Brooks tavaly velem dolgozott Hágában a *Rijks Bureau Voor Kunsthistorische Documentatie-ben*, ahol többek között lemásoltuk Hofstede de Groot híres holland műtörténész Bogdány képeiről készült indexkártyáit. Látogatást tettünk az amszterdami városi levéltárban is, remélve, hogy találunk adatokat a művész 1680 körüli ott-tartózkodásáról. Sajnos, ez az út eredménytelen volt, de jövőre megismétlem.

— Hamisított képekkel találkoztál-e? — vetem közbe.

— Inkább csak néhány kérdőjelessel. Ezeket, azt hiszem, Bogdány veje, a nagyszebeni származású Stranover Tóbiás készítette, aki — amíg Londonban élt — apósa díszítő, keleties fantáziájú művészetét követte. Később Németországba költözött és élete végén, úgy tudni, visszatért Erdélybe, szülővárosába. Bogdány szellemi örökségét kutatva, egykori anyagi javairól is került kezembe talán nem érdektelen adat — mondotta Rajnai. — Nagy vagyona, földbirtoka volt, amit, mint az uralkodók, főúri körök népszerű festője szerzett élete munkájával, s ez halála után — bizonyos családi kapcsolatok révén — a Constable-örökösök birtokába került.

Rajnai Miklós szívós tárgyszeretete másokat is megérint, így *Gömöri* Györgyöt, a Cambridgeben élő költőt és nyelvész professzort, aki az Angliában élt és működött magyarok életének feldolgozásával foglalkozik, s akinek adatai például megváltoztatták addigi ismereteinket Bogdány *Angliába költözésének időpontjáról*. Mások révén viszont legújabban egy olyan Bogdány-kép került elő, amely a budapesti Szépművészeti Múzeumban levő egyik festményével csaknem azonos.

— További kutatási tervek? — kérdezem.

— Jövőre szeretnék eljutni New Yorkba a Frick-gyűjtemény fényképtára tanulmányozására s az esetleg ott fellelt adatok alapján újabb festmények felkutatására. Ezek napjainkban nagy árakon kelnek el! *Tizezer fontnál kezdődik Angliában a Bogdány-képek ára*, de olyan is akad, amelyért 100 000 fontot kérnek, mint legutóbb egy magas színvonalú aukción!

Bényi László

MI
GA

Írta:
a Me
és É
főosztályv

A mezőgazdasági szövetkezetek tagjainak háztáji, valamint a nem termelőszövetkezeti tagok kisegítő gazdaságainak termelése jelentős helyet foglal el mind a mezőgazdasági ágazat, mind pedig a népgazdaság termékelőállításában. Ezt leginkább a mezőgazdasági termelésből való részesedésük évről évre ismétlődő *34—35 százalékos részaránya* jelzi.

Alapvetően e gazdálkodók szorgalmának köszönhető, hogy 1981—1985. években — 1981. évi összehasonlító áron számolva — 412 milliárd forint értékű me-

[illegible] figyelembevételével a népgazdasági érdek azt diktálja, hogy bevált agrárpolitikánknak megfelelően *hosszú távon* számoljunk a háztáji és kisegítő gazdaságok mezőgazdasági termelésének fenntartásával, egyes — főleg a nem, vagy nehezen gépesíthető, nagy élőmunkaigényű — ágazatok fejlesztésével. Nem mondhatunk le a kistermelők tulajdonában levő *több mint 70 milliárd forint értékű mezőgazdasági termeléshez* csatlakozó állóeszköz, az ennél nagyobb értékű állatállomány, takarmány és egyéb eszköz további célirányos hasznosításáról sem. A lakosság élel-

gazdaságok szarvasmarha-állománya a generációváltás, urbanizációs problémák és a legelő-, valamint a szálas- és tömegtakarmány ellátási gondok miatt a következő öt évben is tovább csökken. Ugyanakkor a fajlagos hozammutatók javulnak, nő az egy termelő által tartott szarvasmarhák száma is. Jelenleg különben minden ötödik szarvasmarha, ezen belül pedig minden negyedik tehén e gazdaságok tulajdonát képezi.

A sertéstenyésztés és az ágazat termelése a kistermelésben továbbra is meghatározó marad. Jelenleg a háztáji és kisegítő gazdaságok mintegy fele tart sertést. Az utóbbi években megfigyelhető, hogy ebben az ágazatban is terjed az egyre több kocát, illetve hízót tartó gazdaságok száma. Ez a folyamat erősödik, és vele az árutermelés részaránya nő. Az említett és az érdekeltséget fokozó későbbi intézkedések eredményeként várható, hogy 1990-ig visszaáll az 1984. évi helyzet és a kistermelők saját tulajdonuknak mondhatják az ország összes sertésállományának felét, a kocalétszámnak pedig 54 százalékát.

A termelői árak közelmúltban meghirdetett javításával és megfelelő legelőterület nyújtásával tovább növelhető a kistermelők juhállománya, ezzel a gyapjú és az exportárualapot szolgáló vágójuh termelése is. Ugyancsak jelentős a baromfiágazat termeléséből e gazdasági kör több mint 40 százalékos részesedé[illegible]

...gesült. Rajnai Miklós az utóbbi időben a *Sotheby* néven ismert londoni árverési intézmény tudományos szakértője.

— *Jelenleg mintegy 150 Bogdány-képről van adatom* — mondta londoni lakásán —, *több mint kétszerese ez az eddig ismert anyagnak.* Gyűjtőmunkámban készségesen segített mindenki; London egyik legjelentősebb műkereskedője Richard *Green* minden olyan kép adatát, fényképét és színes diapozitívját átadta, amivel ő foglalkozott. A Bogdány-képek tulajdonosai nemcsak keresik velem a kapcsolatot, s meghívnak képeik megvizsgálására, katalógusba vételére, hanem további gyűjteményekre is ráirányítják figyelmemet. A királyi gyűjteménnyel vetekedő legnagyobb Bogdány-kollekció tulajdonosa is jelentkezett, levelében szerényen jegyezte meg: „*... van néhány Bogdány-képem, ha érdekli*" és látogatásra hívott meg Oxford közelében levő kastélyába. Tizenegy képet találtam és újabb címeket kaptam. Az egyik Skóciában, valahol Edinburgh. és Glasgow között van. Nincs kedved velem tartani?

Utunk végcélja Oban közelében, az Etive-Loch partján az ország legrégibb, a XIII. században épült kastélya. *A két nagyméretű Bogdány-képpel gótikus enteriőrben találkozunk;* Rajnai Miklós szerint *kiemelkedő alkotások a művészek késői korszakából.* Ezen időszakban Bogdány Jakab újabb és újabb egzotikus motívumokat keresett, forróégövi madarak, óriáspapagájok, kakaduk különböző fajtáit ábrázolta, tájba komponált faágon üldögélve. E tárgyválasztásban nagy szerepe volt a kor divatjának s a megrendelők igényeinek, de összefüggésbe hozható ez a tengerentúli gyarmatok felé forduló érdeklődéssel is.

Arra a kérdésemre, hogy Bogdány Jakab hol láthatott ilyen különös, délszaki állatokat, a madárvilág ilyen sokféle díszpéldányát, Rajnai Miklós pontos magyarázatot ad.

— *A művész egyik megrendelője George Churchill tengernagy a kastélya mellett — a Windsor parkban — páratlanul gazdag madártani gyűjteményt, valóságos szárnyas paradicsomot létesített. Itt tanulmányozhatta a festő az egzotikus madarakat, tarka tollazatuk változatait, az erős, világító színeket.*

— De hadd mondjak egy-két szót munkatársamról — folytatja Rajnai —, Diana *Brooksról*, aki egyenes leszármazottja Thomas

amely a hetedik ... géig előreláthatólag alig változik. Figyelemre érdemes azonban, hogy a háztáji és kisegítő gazdaságok termelik a libamáj és a galambhús teljes mennyiségét, az étkezési tojásnak és a tollnak nagyobbik részét. A tőkés export szempontjából továbbra is fontos marad a szinte kizárólag kistermelők körében termelt házinyúl és a zömében itt előállított angóragyapjú, valamint egyes prémesállatok, a méz és méhészeti termék.

Az áraktól a kölcsönökig

A mezőgazdasági ágazat előtt álló termelési feladatok, ezen belül a háztáji és kisegítő gazdaságok tervezett színvonalon történő termelése *megköveteli a teljesítés feltételrendszerének folyamatos fejlesztését.* Gondoskodni kell ezért a piaci igényekhez és a termelők szükségletéhez igazodó, jó minőségű és magas termőképességű vetőmag- és szaporítóanyag-, valamint tenyészállat-ellátásról. Garantálni kell az állatfajok és egyes korcsoportok, a tenyésztési és termelési irányok igényeinek megfelelő takarmányokat, annak állandó beltartalmi értékét és választék bővítését.

A hazai gyártás mennyiségének és választékának bővítésével, a hiányzó mennyiség behozatalával *javítani szükséges a növénytermelési és állattenyésztési munkák gépesítését* és eszközökkel való ellátását. A termelés költségek növekedésével együtt járó jövedelemcsökkenést a közgazdasági szabályozók fejlesztése alkalmával elsősorban *az árakban indokolt majd ellensúlyozni.* Ilyen módon ajánlatos lehetővé tenni az integrátorok szolgáltatásainak teljes értékben történő kiegyenlítését is. A mai is érvényes támogatási módozatokat és kedvezményeket továbbra is célszerű fenntartani illetve a tervidőszakban az indokoltságát, mértékét a szabályozók módosításakor felül kell vizsgálni. Érdemes az OTP-től illetve takarékszövetkezetektől felvehető termelési kölcsönök jelenlegi felső határát *emelni.* Ugyancsak jelentős fejlesztésre vár az adómentes árbevétel felső határának kiigazítása is.

BOGDÁNY JAKAB

Baromfi-udvar

Állat- és madárképei egy kissé bizarrok a mai nézőnek. Aprólékosan „valódi" színes tollazatok, merev állatszemek ragadják meg a tekintetet, mielőtt a kompozíció egészét, a téma sajátosságait vennénk szemügyre. Bogdány a két egymással „rokon" műfaj, az állatkép és a csendélet festésében szerzett megérdemelt elismerést. E XVII. századi műfajok mentesültek a barokk művészet érzelmi túlfűtöttségétől: az alkotói lelemény és a festői bravúr itt a különböző növények és állatok valósághű megfestésében, az apró megfigyelések erejében, a főszereplővé vált virágcsokrok és állatseregletek hétköznapiságában rejlik.

Bogdány képein az állatok nem csupán tarka színű és változatos formájú szereplők. Témái lehetőség egy-egy életkép bemutatására is. Harsány színekkel megtámogatott indulatok, mèltatlankodó kárálást jelző tátott csőrök; a kíváncsian szemlélődő és az önfeledten kapirgáló baromfinép jelenetté komponálva aprólékosan megfigyelt mikrovilágot tár a néző elé. Bogdány képeinek párásan festett, távolba vesző kastélyparkot, nehezen kivehető épületrészeket sejtető hátterei nemcsak emlékedettebb környezetbe helyezik a „szereplőket", hanem mintegy idézőjelbe teszik az előtérben játszódó jelenetet.

Bogdány Jakab Eperjesen született 1660 körül. Igen fiatalon indulhatott el szülővárosából, hogy megkezdje tanulmányait (külföldön, valószínűleg Bécsben). A művészi fejlődéshez akkoriban elengedhetetlen vándorút a felvidéki protestáns családból származó Bogdány számára értelemszerűen a protestáns Hollandiába vezetett. Később Angliában telepedett le, ott is halt meg 1724-ben. Megbízói közt élete végéig a legelőkelőbb angol családokat találjuk, magát a királyi párt is beleértve. Művészete elszakadt ugyan a hazai fejlődéstől — de immár régi hagyomány, hogy Bogdányt ahhoz a néhány festőhöz soroljuk, akik — határainkon túl viva ki megbecsülést maguknak — nemcsak tehetségüket, rátermettségüket bizonyították, hanem Magyarország életerejét is „romlásunk századában". Ezért is őrzi képeit a Magyar Nemzeti Galéria.

D. BUZÁSI ENIKŐ

PELBÁRT JÁNOS REPRODUKCIÓJA

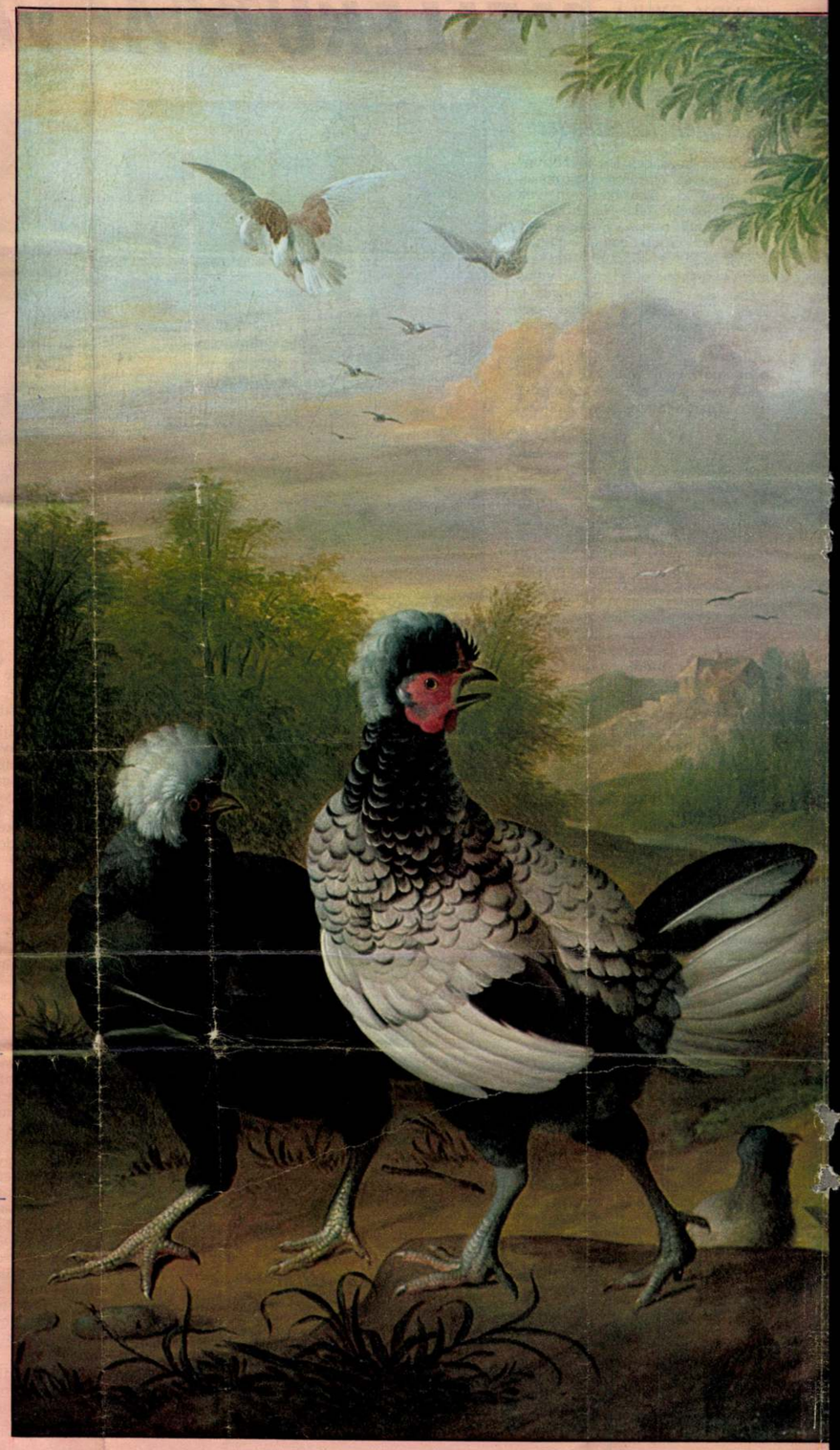

Bogdán J.

3924. *Kacsák.*

Egy hegyes vidék előterében vannak ábrázolva, a hol tószerű víz van, a melyet partjával együtt különféle vízimadarak élénkítenek. Közülök tizenhárman a vízben, hárman pedig a parton helyezkedtek el. A vízben lévőkből kettő épen lebukik, nyolcz uszkál, egy szárnyaival csapkod és kettő áll, míg a parton állókból kettő balról és egy jobbról látható. Az előbbiek közt hattyú, halat nyelő gém és gólya is van; az utóbbiakból kettő hápog. Feléjök két nagy madár röpül. A közeli fák egyikének galyán két vadgalamb ül. A középtérben, jobbról a domb tetején, város épületei bontakoznak ki az őket uraló toronynyal. A háttér sík vidék, melynek égboltja felhőzött és a mely felett két csoportban hét kacsa röpül. Jelzése alól balra: »*J. Bogdani*«.

Vászon, méretei 94·7 : 149·5 cm. — Lelt. sz. 3924. — Értéke 1500 K. — Nemes Marczel ajándéka 1910 április 12-én (642–910). — Az adományt elfogadta az 1910 június 25-iki 2423 (1088–910) eln. és az 1911 szeptember 8-iki 62987 (1548–911) min. sz. leirat. — Bejelentetett 1911 márczius 18-án (504–911).

III

551 (3924).

602 (607).

III : 551

Aj. 1910.
Nemes M.

ajánd

3821. Bogdán Jakab.

Sz. Eperjesen a XVII. században. Eltemettetett Finchleyben 1723/4 február 11-én.

Tájkép (gyümölcscsel és madarakkal).

Kastélyhoz csatlakozó park, melynek előterében balról három kis és ugyanennyi nagy körte, négy őszi baraczk, ezek tetején leveles galyon függő kék szőlő, melyet balrafordult kerti czinege (Parus major) csipked, egy egész és egy felhasadt füge képez garmadát; jobbról pedig a sárga bóbitás Kakadú (Cacatua sulphurea) mögött lévő fatörzs galyain kék-sárga (Ara ararauna) és vörös Ara (Ara macao) meg szajkó (Garrulus glaudiarius) látható visszanézve, illetőleg balrafordultan. Az udvaron szökőkút tűnik szemünkbe. A kert fölött hat madár röpköd, míg a kőkerítés közelében kettő leszállófélben van. A derült égbolt felhőzött. Jelzése alól jobbra a közön: »*J. Bogdane*«.

Vászon, méretei 100 : 123 cm. — Lelt. sz. 3821. — Értéke 1800 K. — Kleinberger Ferencz ajándéka 1908 szeptember 29-én (1538–908). — Az adományt elfogadta az 1908 szeptember 27-iki 118432 sz. leirat (1247–908). — Bejelentetett 1909 február 14-én (2142–908).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1910: I. 19. *Bogdán Jakab:* Tájkép gyümölcscsel és madarakkal.

III.

520 (3821).

602 (57)

III : 520

Aj. 1908.

Kleinberger F.

Ajándék

3923—3924. Bogdán Jakab.

Sz. Eperjesen a XVII. században. Eltemettetett Finchleyben 1723/4 február 11-én.

3923. *Csendélet.*

Egy tarka márványasztal, a melyen a hátul elhelyezett hosszú nyakú, de vörös borral félig telt finom üvegpohár előtt tengeri rák, egész és felnyitott osztriga, megkezdett czitrom lelógó héjjal, házából kijött csiga és leveles galyú körte képez étvágyat gerjesztő csoportot, a melyet érett és érőfélben lévő gyümölcscsel hamvas szedergaly, csipkerózsa, kék folyóka és kinyilt piros Georgina vesz körül. Közelében balról kék-testű repülő szitakötő, jobbról pedig kiterjesztett szárnyú tarka lepke köti le figyelmünket. Jelzése alól balra: »*Jac. Bogdán.*«.

Vászon, méretei 38 : 31·2 cm. — Lelt. sz. 3923. — Értéke 2000 K. — Nemes Marczel ajándéka 1910 április 12-én (642–910). — Az adományt elfogadta az 1910 június 25-iki 2423 (1088–910) eln. és az 1911 szeptember 8-iki 62987 (1548–911) min. sz. leirat. — Bejelentetett 1911 márczius 18-án (504 ex 911).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1910: I. 26. *Bogdán Jakab:* Csendélet.

III.
551 (3923).
602 (57).

III : 551

Aj. 1910.
Nemes M.

ajánl

3793. Bogdán Jakab.

Sz. Eperjesen a XVII. században. Eltemettetett Finchleyben 1723/4 február 11-én.

Csendélet rákkal.

Kettős fedelű asztal, a melynek jobb sarkát félrevont, bojtos zsinórzatú és aranyrojttal szegélyezett zöld függöny takarja és a melyen elől borral félig telt hosszú nyakú talpas poharat, szétnyitott osztrigát, díszes nyelű kést rajta a leszelt czitromrészszel és héjazattal, félig meghámozott czitromot és feltámasztott virágos delftí tálban összekötött ollójú és fejjel balra fordított főtt tengeri rákot látunk. Kissé hátrább fadoboz, ennek tetején kis kerek ezüst tálcza és közelében két boros-palaczk nyert elhelyezést.

Vászon, méretei 83·2 : 88 cm. — Lelt. sz. 3793. — Vétetett 1908 május 20-án M. H. Marsdentől 1442·76 K-án (874–908). — Elszámoltatott 1908 július 14-én (1156–908). — Az elszámolást jóváhagyta az 1911 márczius 11-iki 11525–910 szvsz. határozat (911–911).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1910: I. 15. *Bogdán Jakab:* Csendélet rákkal.

III

511 (3793)

602 (57)

III : 511

VéA · 1908

Bogdán

3788. *Gyümölcs-csendélet.*

Hegyes vidéken szemlélhető, a hol két felcsattant grénátalma, egy zöld czitrom, egy Cantaloup dinnye, továbbá három sárga, négy piros és három kékes ringlotta, egy kökényszilva, négy füge, egy őszibaraczk és három Nectarin van ábrázolva. E csoporttól balra több ribizli- és szőlő-, jobbra pedig egy kékes szőlő-fürt van. Mögötte gránátalmagaly kinyilt és bimbó virággal meg leveles czitromvessző köti le figyelmünket. Hátrább a hegyoldalon lombos olajfák bontakoznak ki. A vidék égboltja felhőzött.

Vászon, méretei 48·5 : 57·5 cm. — Lelt. sz. 3788. — Értéke 2000 K. — Nemes Marczel ajándéka 1908 márczius 11-én (402–908). — Az adományt elfogadta az 1908 deczember 5-iki 5552 (1966–908) és az 1910 június 25-iki 2423 (1088–910) eln. és az 1911 szeptember 8-iki 62987 (1548–911) min. sz. leirat. — Bejelentetett 1909 február 14-én (2142–908).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1910: I. 20. *Bogdán Jakab:* Gyümölcscsendélet.

III

509 (~~III~~ 3788)
602 (~~53~~ 9).

III : 509

Aj. 1908.
Nemes M.

ajándék.

1908.

-3789
3786. Bogdány Jakab.
Sz. Eperjesen a XVII században. -- Eltemettetett Finchleyben 1723/4 február 11-én.
3786 Virágcsendélet.

A márványasztalra helyezett füles üvegedényben lévő csokor, ~~díszlik~~ a melyet két kökörcsinből (Anemoneból), egy ~~piros~~ fehér és ~~egy~~ piros rózsából, egy violaágból (Cheiranthusból), egy czámolyból (Aquilegiából), két tulipánból, egy cameliából és két kék folyókából (Ipomaeaból) kötöttek. Előtte ~~egy~~ rózsagaly fekszik egy teljesen és egy félig kinyilt virággal meg egy bimbóval, mig jobbról ~~egy~~ befelé forditott kökörcsin látható. Jelzése alól jobbra: J. Bogdáni 4.

Vászon, mér. 61.7:49 cm.
Nemes Marczell ajándéka 1908. márczius hó 11-én (402 ex 908).

Aj. 1908. Nemes

Bogdán J.

3787. *Gyümölcs-csendélet.*

Felfordított fűzkosár elé helyezett hat fürt különféle csemegeszőlő, melyek közűl legfölül a kecskecsecsű (Marocain) válik ki. Mellettük balról egy őszibaraczk, jobbról pedig két gránátalma van. A kosár fenekén három baraczk nyert elhelyezést, a mely fölött keresztbe fektetett leveles venyige köti le figyelmünket. A háttér égboltja felhős.

Vászon, méretei 49·5 : 57 cm. — Lelt. sz. 3787. — Értéke 2000 K (402–908). — Nemes Marczel ajándéka 1908 márczius 11-én (402–908). — Az adományt elfogadta az 1908 deczember 5-iki 5552 (1966–908) és az 1910 június 25-iki 2423 (1088–910) eln. és az 1911 szeptember 8-iki 62987 (1548–911) min. sz. leirat. — Bejelentetett 1909 február 14-én (2142–908).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1910: I. 17. *Bogdán Jakab:* Gyümölcscsendélet.

III

508 (3787)
601 (57).

III : 508

Aj. 1908.
Nemes M.

ajándék.

Bogdán

3789. A parkban.

A park előterében, a hol balról tengeri nyúl közeledik, két csemege szőlőfürt, egy alma és sárgadinnye körül, leveles szőlővessző, egy érett és éretlen füge, két őszibaraczk, két veres és három sárga királyszilva, két zöld füge és két körte nyert elhelyezést. Kissé hátrább, balról a párkányon, lefelé hajló kajdács, pirók és czinege, jobbról pedig a pillérfejen Mátyás-madár és a fán zöld papagály meg egy más éneklő-madár látható. A háttérbeli fák lombosak, felettük három madár röpköd és az égbolt felhőzött.

Vászon, méretei 88 : 129·5 cm. — Lelt. sz. 3789. — Értéke 2000 K. — Nemes Marczel ajándéka 1908 márczius 11-én (402–908). — Az adományt elfogadta az 1908 deczember 5-iki 5552 (1966–908) és az 1910 június 25-iki 2423 (1088–910) eln. és az 1911 szeptember 8-iki 62987 (1548–911) min. sz. leirat. — Bejelentetett 1909 február 14-én (2142–908).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1910: I. 3. *Bogdán Jakab:* A parkban.

III.

509 (3789).

602 (57).

III : 509

Aj. 1908.

Nemes M.

Ajándék

3786—3789. Bogdán Jakab.

Sz. Eperjesen a XVII. században. Eltemettetett Finchleyben 1723/4 február 11-én.

3786. *Virágcsendélet.*

Márványasztalra helyezett füles üvegedényben lévő csokor, a melyet két kökörcsinből (Anemoneból), egy fehér és piros rózsából, egy violaágból (Cheiranthusból), egy czámolyból (Aquilegiából), két tulipánból, egy cameliából és két kék folyókából (Ipomaeából) kötöttek. Előtte rózsagaly fekszik egy teljesen és egy félig kinyilt virággal meg egy bimbóval, míg jobbról befelé fordított kökörcsin látható. Jelzése alól jobbra: »*J. Bogdáni.*«.

Vászon, méretei 61·7 : 49 cm. — Lelt. sz. 3786. — Értéke 2500 K. — Nemes Marczel ajándéka 1908 márczius 11-én (402–908). — Az adományt elfogadta az 1908 deczember 5-iki 5552 (1966–908) és az 1910 június 25-iki 2423 (1088–910) eln. és az 1911 szeptember 8-iki 02987 (1548–911) min. sz. leirat. — Bejelentetett 1909 február 14-én (2142–908).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1910: I. 18. *Bogdán Jakab:* Virágcsendélet.

III
508 (3786)
601 (57).

III : 508

Aj. 1908
Nemes M.

ajándék

Bogdán J.

3681. *Csendélet madarakkal.*

Az előtérben középütt több fehér és kék szőlőfürtből, három körtéből, két fügéből, öt almából és két királyszilvából álló gyümölcscsoport látható két papagájlyal, a melyek felé szénczinke (Parus major) röpül, de a melyekből a visszaforduló zöld a körték egyikén és a balrafordult sárga-piros a leveles szőlőgalyon ül. Balról, a felhasadt sárga-dinnye mellett lévő egészen, lefelé hajló Arras helyezkedett el. Jobbról pedig, a sziklán innen, a hol zöld kajdacs rikácsol, a pillér párkányán, a felmeresztett koronájú fehér kakadu közelében, pirókpár (Pyrrhula vulgaris) guggol. A lombos fákon túl épület és azokon innen rom köti le figyelmünket. Fönt a magasban öt madár röpköd, a melyek közűl egynek tollazata piros. Az égbolt felhős. Jelzése jobbról a párkányon: »*J. Bogdani*«.

Vászon, méretei 97·5 : 127·5 cm. — Lelt. sz. 3681. — Vétetett 1907 deczember 9-én L. D. Strelitskietől 3698·64 K-án (1811–907). — Elszámoltatott 1908 április 22-én (2025–907). — Az elszámolást jóváhagyta az 1910 május 11-iki 9458–909 szvsz. határozat (942–910).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1910 : I. 7. *Bogdán J.:* Csendélet madarakkal.

III

495 (3681).
601 (57).

III : 495

Vétel
1907

3467. Bogdán Jakab.

Sz. Eperjesen a XVII. században. Eltemettetett Finchleyben 1723/4 február 11-én.

Szárnyas állatok.

Az előtérben három balrahaladó búbos jércze, egy jobbrafordult, de visszanéző kakas és négy bóbitás csirke képez csoportot. A jérczék közül egy csőrét nyitva tartja, egy pedig a két szemezgető fehér csirkét figyeli. Mögöttük a vén fán egy bagoly, egy pirók és egy kék czinege ül. A középtérbeli hegy tetején város épületei bontakoznak ki az őket és a környéket uraló torony körül. A háttért hegyek foglalják el. Balról a magasban, két részre oszolva, tíz galamb röpköd. Az égbolt felhőzött. Jelzése a kövön: »*J. Bogdani*«.

Vászon, méretei 108·8 : 147·7 cm. — Lelt. sz. 3467. — Vétetett 1907 augusztus 14-én L. D. Strelitskietől Londonban 3376·56 K-án (1329–907). — Átvétetett 1907 augusztus 27-én (1335–907). — Elszámoltatott 1907 szeptember 8-án (1524–907). — Az elszámolást jóváhagyta az 1910 május 11-iki 9458–909 szvsz. határozat (942–910).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1910: I. 12. *Bogdán J.:* Szárnyas állatok.

III.
468 (3467).
601 (57).

III : 468

Vétel
1907

3680—3681. Bogdán Jakab.

Sz. Eperjesen a XVII. sz.-ban. Eltemettetett Finchleyben 1723/4 február 11-én.

3680. *Szárnyas állatok.*

Közűlök a balról lévő tölgyfa száraz galyán egy szárnyaival csapkodó kakadu ül felmeresztett fehér és piros bóbitával, jobbról pedig a párkányon egy szembe néző aranysárga bagoly, egy pirók (Pyrrhula vulgaris), egy cserszajkó (Garrulus glaudiarius), egy gyöngytyúk (Numida meleagris) és egy csörgőszarka (Pica caudata) látható. Ez utóbbi csoportból a szajkónak és a szarkának csőre nyitva van. A háttért kert foglalja el, a mely fölött nyolcz madár röpköd. Az égbolt felhőzött.

Vászon, méretei 92·6 : 123·5 cm. — Lelt. sz. 3680. — Vétetett 1907 október 14-én L. D. Strelitskietől 748·16 K-án (1604–907). — Elszámoltatott 1907 november 8-án (1898–907). — Az elszámolást jóváhagyta az 1910 május 11-iki 9458–909 szvsz. határozat (942–910).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1910 : I. 21. *Bogdán J.:* Csendélet madarakkal.

III. 494 (3680). 601 (607).

III : 494

Arad. vétel 1907

L Eperjesen

369

1907.

3467. Bogdán Jakab. (Eltemettetett Finchleyben 172 3/4.
Sz. a XVII. szazadban.) február 11-én.

Szárnyas állatok.

Az előtérben három balrahaladó bubos jércze, egy jobbrafordult, de visszanéző kakas és négy bóbitás csirke képez csoportot. A jérczék közül egy csőrét nyitva tartja, egy pedig a két szemezgető fehér csirkét figyeli. Mögöttük a vén fán egy bagoly, egy pirók és egy kék czinege ül. A középtérbeli hegy tetején város épületei bontakoznak ki a felettük uralkodó torony körül. A háttért hegyek foglalják el. Balról a magasban, két részre oszolva, tiz galamb röpköd. Az égbolt felhőzött. Jelzése a kövön: „J. Bogdani".

L·56

Vászon, méretei 108.8:147.7 cm.-- Vétetett 1907. augusztus 14-én 3377 K-án (1335-907).-- Elszámoltatott 1907. szeptember 8-án (1524-907).

Vét. 1907

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bogdány Jakab

MAGYAR NEMZET

1962. JUN. 21

Csendélet kiállítás

a Szépművészeti Múzeumban

A Szépművészeti Múzeum új kiállítása a XV—XVIII. században keletkezett csendéleteket mutatja be a közönségnek. A tárlat anyaga részben a múzeum raktárából és vidéki múzeumokból, részben pedig magángyűjteményekből került a földszinti márványcsarnokba. Olyan festményeket is felvettek a gyűjteménybe, melyeknek témája nem tartozik szorosan a csendéletfestészet tárgykörébe.

A korai műveket, amelyeken a csendéleti elem inkább tartozéka a festménynek, mint témája, egy XV. századi osztrák táblakép képviseli. A kiállítás a csendélet-festészet virágkorából, főleg németalföldi festőktől igen értékes műveket mutat be. Például Adriaen van Utrecht: Konyhai csendélet, Cornelis da Heem: Csendélet virágzó ággal, gyümölccsel, Harmen van Steenwyck: Gyümölcscsendélet című munkáit. A képek kompozíciója ebben a korban egyre gazdagabbá, finomabbá válik, a témákat a jómódú kereskedővárosok piacairól és a polgárcsaládok otthonaiból merítik.

A németalföldi iskola alkotásai mellett olasz, spanyol és francia festők munkáit is láthatjuk. Az önálló magyar csendélet-festészetet Bogdány Jakab: Két vörös madár és egy vadkacsa, valamint Veres István két, csak a legutóbbi időben azonosított festménye képviseli.

A gyűjtemény bemutat néhány olyan művet is, amelyeken állatok láthatók, önállóan vagy csendélettel együtt. Ebben a témakörben legszebb egy XVII. századi ismeretlen olasz festő alkotása, a Csendélet papagájjal. A tárlat ilyen irányú bővítése érdekes, mégsem tudja feledtetni néhány, a múzeum birtokában levő remekmű, például Rembrandt és Velasquez csendéleteinek hiányát. A rendezők nem akarták a múzeum állandó kiállításainak anyagát megbolygatni. Ha azonban erre a bemutatóra — igen helyesen — vidéki múzeumokból és magángyűjteményekből lehetett festményeket bekérni, véleményünk szerint a csendélet-festészet kimagasló alkotásainak is szerepelniük kellene ezen a derűs és szép kiállításon.

S. M.

Több mi
Franc

A karhatalo

Párizsból jelenti az
Catayee francia-guayanai pár-
onkívüli képviselő a francia
emzetgyűlés keddi ülésén
zót kért. — Tájékoztatni aka-
om képviselőtársaimat a
Francia-Guayanában történt
súlyos eseményekről, ame-
yeknek 65 sebesültje van —
mondotta a guayanai képvise-
ő. A degaulleista házelnök
azonnal *megvonta tőle a szót*
és kijelentette: felszólalását
nem veszik jegyzőkönyvbe.

Az *Humanité* értesülése sze-
nius 14-én a haladó szervezetek tüntető gyűlést hívtak össze, amelyet a francia gyarmati hatóságok, betiltottak, anélkül, hogy erről a tüntetés rendezőit értesítették volna. *A karhatalmi erők kíméletlenül nekirontottak az egybegyűlt tömegnek* és több személyt — köztük egy négyéves gyermeket — súlyosan megsebesítettek. Tizenhat tüntetőt — köztük a francia-guayanai CGT főtitkárát — letartóztattak.

Algírban eltűntek a drótakadályok

Az OAS nyugat-algériai ellenállása is gyengül

Nyugati hírügynökségek jelentései szerint Algéria fővárosában kedden este *eltűntek a szegesdrótakadályok*, megszűnt a különböző tilalom a járókelő és gépkocsiforgalomban. A kijárási tilalom eltörlése óta ezek olyan újabb intézkedések, amelyek a kedd

Kedd este *Susini*, az OAS egyik ismert politikai vezére jelentkezett az algériai titkos adón. 48-órás ultimátumot kötött ki a Rocher Noir-ban létrejött megállapodás algériai részről történő támogatásának »bizonyítására«.

A *Reuter* kommentárja szerint a fenyegetőzések ellenére csaknem biztosra vehetők, hogy az OAS Nyugat-Algéria egy-két városára szorítkozó ellenállása *összeomlás előtt* áll. A légiforgalmi vezetőségtől kapott tájékoztatás szerint az OAS nyomást gyakorol a vezetőségére, hogy *segítsék hozzá az OAS vezetőit a meneküléshez.*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

Bogdány Jakab

1962 MÁJ 2 9

NÉPSZABADSÁG

Csendélet-kiállítás a Szépművészeti Múzeumban

A Szépművészeti Múzeumban május 26-án csendélet-kiállítás nyílik. Czóbor Ágnes művészettörténész, a tárlat rendezője mondta a kiállításról:

— A régi képtár ki nem állított anyagában igen nagy számban található csendélet-ábrázolás. Ezek között sok olyan kép van, amelyeket még soha vagy nagyon régen nem látott a közönség. A magángyűjteményekből és vidéki múzeumokból — Esztergomból, Egerből, Győrből és Vácról — kölcsönkapott festmények is szerencsésen egészítik ki és teszik teljessé e realista alkotások bemutatását. Több kép tükrözi a XVII. században virágkorát élő európai csendélet-festészetet. Az önálló magyar csendélet legkiemelkedőbb mestereitől, így Bogdány Jakabtól és Stranover Tóbiástól is több kép látható a régi magyar művészetet bemutató kiállításon.

A t
átszervez

Az államosítás utáni első tíz évben kormányzatunk fő törekvése az volt, hogy — tekintettel az adottságokra — erős központi irányítással és vezetéssel alakítson ki szocialista típusú állami iparvállalatokat, s megszilárdítsa ezekben az állami fegyelmet, a tervfegyelmet, a munkafegyelmet. Az iparirányítás akkori szakaszára a többlépcsős, de erősen központosított felső vezetés, a „lent" felmerült problémák sokaságának „fent" való intézése volt jellemző. A fejlődés, az iparra háruló mind nagyobb feladatok megoldása azonban mindinkább megkívánta a vállalatvezetés színvonalának emelését, a kisebb termelőegységek összevonását nagyobb vállalatokká, és ez utóbbiak nagyobb önállóságát.

1958 második felében a párt és a kormány kezdeményezésére a Kohó- és Gépipari Minisztérium elhatározta, hogy a tömegcikk-ipar-

Az országuton.

Elbeszélés.

Irta: **Lovik Károly.**

Szürkén, szélesen, borzas ákácfák közé ékelve huzódik az országut. Hetek óta nem esett az eső, az ágak apró levelei tele vannak mészporral, a ballagó kocsik, lovak, juhnyájak bodros felhőkbe burkolóznak. Óraszámra ugyanaz a kép. Az egyformaság, az örökkévalóság, a végtelenség ez. Mindig ugyanazok a töredezett kérgű ákácok, ugyanazok a besüppedt kilométerkövek, ugyanazok a karinges kőszentek. Még az emberek is, mintha egyazok lennének, a por elmossa vonásaikat, szinüket, mozdulataikat. Száz év előtt már ezek az árnyékok ballagtak erre, ujabb száz év mulva még mindig itt fognak kisérteni, vászon porköpenyegben, rázós bricskán, beteghez vagy birósághoz kocsizva, vásárokat keresve és találva. A finom, ragadós por mintha tüzhányó hamuja volna amely halandót, állatot, bokrot, követ elborit és emberöltőkön át változatlanul őriz meg leple alatt.

Én, Nyalábi Viktor évek óta járom ezt s a hozzá hasonló országutakat, keresztül kasul a felső vidéken. Ösmerem őket, mint a zsebemet, minden zsidó-csárdájukat, minden zökkenőjüket, fenyőfa hidjukat, beomlott malmukat. Vaskereskedő vagyok, szükség esetén a magam utazója is. Tulajdonképen orvosnak készültem, de abba hagytam. Elvégeztem ugyan a fakultást, ám, úgy láttam, az orvosi tudomány gyöngébb valami mint a betegség. Nem tudtam a lelkiösmeretemet

den lépten-nyomon hány a külföldön tanuló magyarra akadunk? Csak magában Franeekenben 28 magyar diák tanul! S egész Németországban, sőt Angliában is minduntalan tudományt, művelődést kereső magyarokkal találkozik. Olyan konkretizált közvetlenséggel állítja ez elénk a XVII. század magyarságának ismeretszomját a tudomány, az igazság megszerzésére, a nemzeti egyéniség kifejlesztésére törekvő egész energiáját.

Ha tekintetbe vesszük akkori helyzetünk rettentő bajait, veszélyeit, csapásait, nem volt történelmünknek olyan korszaka, amelyben a nemzet nagyobb szellemi és erkölcsi értékről, nagyobb fenntartó és teremtő erőről tett volna tanubizonyságot.

Ekkor voltak legnagyobb államférfiaink. Bethlen Gábor, Rákóczy György és Pázmán Péter óriások, ha bármelyik nagy nemzet nagyjaihoz mérjük is őket. Nem elég, hogy annyi vész között életben tudták tartani a nemzetet. A létért való küzdelem, az élet-halálharc napjaiban olyan pezsgő tudományos, kulturális és irodalmi életet tudnak felkölteni és irányítani, amely a magyar nemzetet belekapcsolja korának szellemi mozgalmaiba s tanulni, asszimilálni és feldolgozni tudó képességének legfényesebb tanujele.

Ez a tanulási és feldolgozási képesség huzódik veres fonálként végig hazánk ezredéves történetén, mint nemzeti egyéniségünk fenntartó, éltető, kifejlesztő principiuma. A magyar nemzet soha nem zárkózott el a nyugattól. Mohó tudvággyal szivta fel annak minden kulturális áramlatát. De nem szajkó módjára tanult, nem majomként utánzott. Saját tőrőlmetszett, őseredeti egyéni felfogását belevitte kulturális munkájába. Megemésztette amit tanult. Saját viszonyai, érdekei, nemzeti sajátosságai szerint alakította át s tette magáévá a külföld szellemi kincseit.

Ez a feladat a XVII. századtól fogva hosszu időn át első sorban a magyar kalvinizmusra hárul. Költséggel, akadállyal, veszéllyel dacolva keresik fel a szegény kálvinista diákok százai a külföld kulturális gócpontjait. Ők gondoskodnak róla, hogy a magyar társadalom a nyugati felvilágosodástól ezekben a súlyos időkben se szakadjon el egészen, s a hazahozott nyugoti tudománynak nemzeti irányu feldolgozására van a magyar kalvinizmusban elég nemzeti eredetiség és teremtő erő.

son, amelyet igy a maga eredeti üdeségében, közvetlenségében, naivitásában gyakorol reánk.

Előttünk áll az ifju utas egyénisége, a maga nyilt eszével, minden iránt érdeklődő tudvágyával és a legtöbb előitéleten felülemelkedő emberszeretetével.

Neve bebocsátást biztosít számára hadvezérek, államférfiak, koronás fők társaságába is. Örömest forgolódik közöttük és jegyzi fel a körükben látottakat. De különös előszeretettel keresi fel a tudósokat és prédikátorokat s használ fel ismereteinek gyarapítására minden alkalmat.

Hogy műizlése nullán alul van, s hogy több érdeklődést tanusít a drágaságok, raritások, monstrumok mint az igazi műkincsek iránt, azon valóban nem lehet csodálkoznunk. Hogyan is szerezhetett volna képek és szobrok iránti műérzéket akkor Erdély bércei között? Tudományos műveltség dolgában azonban teljesen megüti korának legmagasabb mértékét. Naplójának azon kor tudósaira s tudományos törekvéseire vonatkozó része végtelenül érdekes korrajz, amely plasztikusan állítja elénk a babona és alchymia békóiból kibontakozni kezdő természettudomány akkori első tapogatódzásait.

Ami végül az igazi felvilágosultságot illeti, abban megelőzi korát. Az a humanizmus, amely az árvaházak, szegényházak, kórházak iránt kelti fel érdeklődését, igen ritka jelenség a XVII. században. Igazán meglepő, milyen ritkán találunk naplójában a felekezeti elfogultság egyes nyomaira. Ha nem csalódom valamennyit szószerint közöltem. Nem meglepő-e, hogy egész Belgium, Bajorország, Olaszország beutazása közben az elfogultság szava ily ritkán, a gyülölségé soha nem jön ajkaira? Abban a korban Erdély volt az egyetlen hely széles e világon, ahol ez a felvilágosult, türelmes felfogás kifejlődhetett.

Ugyancsak Erdély társadalmi élete, Bethlen Gábor, Rákóczy György, Lórántffy Zsuzsánna legszebb tradiciói tükröződnek abban a jó pajtási és baráti viszonyban vissza, amely a fiatal főurat a külföldi egyetemeket felkereső kálvinista diákokkal köti össze.

Egyetlenegy passzus, az a «Nyalakodás két kalmáron más egy gróffal» kissé gyanusan hangzik ugyan, de ettől eltekintve gőgnek, arisztokratikus előitéletnek sehol semmi nyoma.

És végül nem csodálatos-e, hogy e napló lapjain min-

«a ministereket udvarlom, palatinus, Cardinal Colonits, Kinsky uraimék jó szivvel láttanak.» Audienciát kap a császárnál és József megkoronázott magyar királynál. «Császár tárházának rövid descriptióját» adja. 1695. január 2-án urvacsorát vesz a hollandi követnél, meglátogatja Kismartonban a palatinus fiait. Fisamentben bevárja az unió megkötése után Erdélyből távozó fejedelmet; rút, zajos Dunán nagy félelemmel átmegy Pozsonyba, Nagyszombatra, Otrokocsi Ferenccel beszélget az unióról és a Vág völgyön fel Polóniába megy.

Varsóban február 8-án «egész nap estig várjuk és nézzük, a lengyelek és litvánusok miként akarnak bottal megharcolni. A lengyelek a Vislán a jégen akarnak megütközni, a litvánusok kün a mezőn és ott estefelé megütköznek, de a lengyelek megverettetnek s egynéhányat közülük meg is lőnek a litvánusi nemesek. Minket is kicsind, hogy meg nem lőnek, ezen aztán öszeveszvén másnap 9 Feb. a király udvarában megvernek a lengyelek vagy két litvánust.» Február 11-én a lengyel királyt Szobieszki Jánost udvarlom, ki is emberségesen excipiált s hallottam tőle Mária nagybritánniai királyné halálát.»

Február 15-én hagyja el Varsót, 18-án Lublinban hallja, hogy a tatár Ilvo körül rabol és prédál. Bártfán, Eperjesen, Nagyszőllősön, Mármarosszigeten át utazik haza s március 11-én Kolozsvárra érkezve végzi bujdosásit és naplóját.

Naplója függelékeül feljegyzi 1693 végéig folytatott levelezését. 43-szor ir haza e két és fél év alatt és 38-szor vesz hireket családjától. Persze egy-egy posta több levelet hoz és visz. Így 1691-ben N. Karácson napján «Az új esztendőnek jó kivánságát kivánván irtam Apám uramnak, Asszonyomnak, bátyám Bethlen Sámuel, János, hugoméknak, az enyedi professoroknak, az özvegy ángyom asszonyoméknak, nagy apám uramnak, a Fejedelemnek, az öreg legényeknek, az inasoknak.»

A levelek úgy Francofurtumba mint Franeekerába körülbelül egy hónap alatt jutnak el Erdélyből, de persze egy-egy levél 4—5 hónapig is utban van.

Ezzel bucsut kell vennünk Bethlen Mihálytól és naplójától. Őt magát beszéltetve, minden kommentár beleszövése nélkül állítottuk az olvasó elé. Azt hisszük, minden fontoskodó magyarázgatás csak rontott volna azon a benyomá-

tak és megbecsülhetetlenek, képirásokból és penatesek sokan, aztán nagy földi globus és hypothesis ptolemaica. Nézünk azután egy házat, mely tele a hires olaszországi képirásokkal és mást, mely pastelein edényekkel. Nézzük ismét az ezüst és aranyműveit edényeit... ember szemi eleget nem nézheti és meg nem becsülheti micsoda drágák.. Nézünk egy istállót is, mely nem derék és ott egy ispotályt, kiben egy tudatlan rosz barátot vexalunk de Orione. Nézzük a herceg bibliothecáját Magliabechio Antal bibliothecáriussal, akihez hasonló sordidus embert nem láttam. Sok szép könyvek vadnak benne, még reformatus és lutheranusok könyvei is, kikre hogy ott tartsa, X. Kelemen pápa adott szabadságot.»

Szeptember 11-én érkezik Rómába. Sorba járja és részletesen sorolja fel az ott látható ókori épületeket és régi emlékeket.

Október 1-én Velencébe érkezik. Szent-Márk templomát igen szép épületnek mondja, «mind kivül, mind belül kivált a padimentum mind apró kockás márványokból való, rózsás és más kövekre madarak, virágok vannak kifaragva, a képirások is igen régiek és szép aranyosak.»... «Délután nézzük a hajósoknak és más eféle gazembereknek egy hidon való küzködésöket meztelen derékkal és karral küzködvén és egymást levetvén a mantuai herceg IV. Károly kedvéért játszottak.»... «Járjuk még a nemesség czeigházát, amelyben... a vas derekak között mutatják az Attila sisakját is.. » A Sz. Márk velencések patronusok templomában a tornácban vagyon az a kő, ahol III. Sándor pápa nyomdosta a Fredericus Barbarossa nyakát.» Ugyanott mutatta egy pap Mózes kőszikláját, amelyből a viz kijött a pusztában az izraelitáknak. Azzal átalellenben vagyon a földben egy nagy porphyreus lapos kő, amelyen feküdt a Christus, mikor a samaritanával beszélgetett és az oltár mellett vagyon két kővé változott oroszlán, amelyek egy anyának a gyermekét és egy lónak a csikóját akarták megenni. Szüz Máriának könyörgött az asszony, ki is az égből leszállván a földön megtoppantva magát az oroszlánok kővé váltak. Az a kő is a falban vagyon, amellyen keresztelő Sz. János vérét vették item a cathedra az, amelyben a Pilatus zsidóknak adván a Christust mondá ecce homo.»

Az arsenal és a hajógyár megnézése után 11-én indul és 24-én érkezik Bécsbe. Novembert és decembert ott tölti

«bolygók forgását megmutató automatumot és egyéb raritásokat», többek között microscopiumon nézik a légy szárnyát.

Átmegy a spanyol uralom alatt álló Belgiumba. Az Antwerpeni catedrale templomban «hol térdre nem akarunk esni, egy varga morog és más egy jezsuita kitaszigál onnan bennünket». Bruxelles alatt megnézik a XIV-ik Lajos ellen confoederatusok táborát, amely Vilmos angol király fővezér alatt 80 gyalog és 30 lovas regimentekből állott. Meglátogatják a lőweni egyetemet és hallgatják a jezsuita tanárok előadásait, majd Clevén, Düsseldorfon, Cölnön át Casselba érkeznek, ahol a fejedelem fiai szivesen látják s ezek eforusai megvendégelik és megmutatják a hely nevezetességeit. Ott látják a «magától Vilhelmus cassiai landgrafustól kitalált és csináltatott, planéták cursusát reprezentáló machinat és edgy lipsiai bolyókás professortól kicsinált skatulyákat, amelyekkel azt akarta megtudni, mit gondol az ember s az emberi gondolatokat akarta megtudni, de beléje sül.»

Augsburgban «nézzük a vizi mesterséget, ahol 2 vagy 3 tornyokban alatt nagy csőkben a kerekek felhányják a vizet és onnan aztán elviszik a csorgókra az egész városban, ahol is sok csorgók vadnak szerte széllyel a városban az utcákon, kik megékesítettek réz statuákkal. Ez igen szép hely, mert a városnak egyik felét az ember még láthatja és elnézhet innen a tyrolisi havasokig és 108 lábig megyen fel a viz a csőkben. Mellette vagyon az ispotály, amelynek fele lutheranus és fele katholicus embereknek való.»

Svajcon át augusztus 24-én érkezik Mediolánumba (Miláno), kiemeli fehér márvány cathedralisát, az ambrosiana bibliotheca statuáit, szép képirásait, raritásokat, monstrumokat, perpetuum mobilet, embereket, kik in plano chalybeo futnak alatt valami mesterséggel hajtatván. Amyantes követ, amelynek a pihéből szöszt, abból fonalat és abból ruhát szőnek.

Florencben gyönyörködik a «hires Kunstkammer-»ben, «akinek szép folyosóit, körül szép kőstatuák, a régi római imperatoroknak a Caesare usque ad Puppienum et Gallienum, átalellenben a feleségeké s közben-közben holmi férfi és asszony statuák, kik igen szépek mind. Nézzük azután a statuákon kivül a sok szép raritásokat, amelyek állanak kivált asztalokból és scriniumokból, melyek drága kövekkel rakot-

állván edgy úrfi előbb megkóstolván az italt, hasonlóképen a királynőnek egy úri asszony, 2 pap mind elől és utól megáldja az asztalt és udvarolnak is végig.»

Jelen van a nagycsötörtöki lábmosáson, amidőn is «férfi koldus annyi állíttatik elé, amennyi esztendős a király és asszony is annyi, amennyi esztendős a királyné, azután a férfiaknak a lábukat a király, és az asszonyoknak a királyné megmossa, de ez a Vilhelmus III. király és II. Mária királyné ezt nem cselekszi, különben a maga udvari dékánaival osztogattat ő nekik alamizsnát, de minekelőtte osztogatnának, a westmonostori canonicusok historiam passionis olvassák és szerben-szerben énekelnek, amikor nekik valamit osztogatnak, adnak mindennek egy pár cipellőt, sarut, posztót dolmánynak, vásznat ingnek, két bőrerszényben pénzt, sós halat és sós füstölt heringet egy fatálban, meghintvén azt virággal. Azután a király pohárnoki adnak mindennek egy kis facsészécskében veres bort, a király ezüst kannájából töltik, a fatál és csésze is övék. Négy kenyerek is adatnak ő nekik és ad representandam ceremoniam locionis a pap a szolgákkal, aki nekik osztogat, holmi kendővel övedzik be magukat.»

Részletesen leírja a királyok temetési szertartásait, a parlamentáris alkotmányformát, a királynak a parlamentbe vonulását s a törvények szentesítésénél követett ceremonálét.

«Die 10 Maii a királyné születésnapja celebráltatik, akinek is gratulálnak az érsek a püspökökkel, hercegek, grófok, bárók feleségekkel, muzsikások, dobosok, síposok, trombitások, hegedűsek és azután délután a király a királynéval kimegyen egy szép muzsika szónak hallgatására, amely állott síp, trombita, virgina, nagy és kicsiny hegedűkből, kik 20 vagy 25 valának, ott előttük udvaroltak az urak nagy hosszú farkú szép dámákkal.»

Nem feledkezik meg magyar barátairól sem. Tolnai úr jól tartja magyar káposztával, Dávid Penkert is cokipohárt ad és nála jól lakunk. Similiter Bogdányi Jakab uram is elhiv ebédre.

Május 21-én indul visszafelé, de kedvezőtlen szél ismét «bennünket vesztegetett igen rútul», úgy hogy csak 30-án érkeznek Hollandba, ahol a viszontlátás örömére Szaniszló és Vizaknai urammal majd egész éjszaka mulatnak. Amsterdamban könyveket vásárol, Hágában Hugenius úr megmutatja

Február 15-től március 5-éig Oxoniumot és Cantabrigiat (Oxford és Cambridge) látogatja meg és meglepő hűséggel írja le a két egyetemi város intézményeit, épületeit és egyetemi szokásait. «Collegiumai megannyi királyi várak, úgymond, amelyben sok sociusok, diákok és úrfiak is laknak. Cantabrigiában «majd tudósabb és barátságosabb emberek laknak, mint Oxoniumban, igen jó szívvel láttanak és minden nap vendégeltenek... 3 baccalaureatusokat is tevének, kiket előbb megesküttenek holmi punctumokra, a könyvet velük megcsókoltatván, amelyből a hitet elmondták, a procancellarius azután lába közé vevé és admittála, kezét homlokokra tévén. Ugyanazon nap majd estig nem esznek pápista módra. In initio quadragesimo szokott is celebráltatni solennis oratio és disputatio, ahol nagy frequentiában orál az öreg procurator holmi arcium magisterekkel, felel pedig a kisebb procurator és vagyon is exprobaló oratio edgy, ahol publice akármely doctornak szemére vetheti vitiumat az orator és impune viszi más több oratorokkal.»

Március elejétől kezdve május közepéig marad még Londonban s ez idő alatt buzgón folytatja a nevezetességek és raritások megnézését. Meglátogatja a bolondok házát, «a vén emeritus katonák házát», amelynek kiemeli nagyszerű berendezését, a greenwichi observatoriumot, az orvosi collegium anatomicum theatrumát stb. Megnézi Wudward doctor vagy doctorandus római antiquitásait, Slon (Sloame) uram indiai ritkaságait és sok szép asszú füveit, Montegú (Montagne) gróf házát, mely igen szép udvarház és superálja a király házait, igen szép és mesterséges képírással, kivált a felhőt és szivárványt amint leirták». Megismerkedik az anglikán egyház kiválóságaival, Burnet püspökkel és Tillotson canterbury érsekkel, aki «honeste excipiál ebéden».

Többizben megfordul az udvarnál. «Die 16. Márc. Kinsingtonon látjuk és megudvaroljuk a királyt, királynét, kik is csak ketten esznek együtt, gavallérok, hercegek, grófok udvarolnak az asztal körül. Két úri asszony áll átellenben vele, kik a királynak és királynénak adnak tángyért és kiveszik, valamikor pedig a tángyért változtatyák, akkor a kést és kalánt is majd mindenkor. A királyné felől állanak és udvarolnak úri dámák, a királynak pedig ad innya térdre

jókkal együtt eredménytelen kisérleteket tesznek az elutazásra. Csak 9-én tudnak a szabad tengerre jutni s 10-én érkeznek Gravesend portusába Angliának és 11-én Londonba.

Ott előbb a franequerai francia sütő veszi pártfogásába és vezeti el Witehaal (Whitehall) felé, másnap Francus urat látogatják meg, «ki is kolozsvári fiú és apámuram condiscipulusa volt az akadémiákban». Megismerkednek más magyarokkal is: Tolnai urammal, Bogdányi urammal, «kinek szép írott virágait, maga kézi munkáit nézzük». «Január 21-én pedig «vad oláh Haluciust Karánsebesit megszorítjuk annyira, hogy hispanica inquisitiónak nevezi beszédünket.»

Február 14-éig marad Londonban; ez alatt megnézi a város nevezetességeit, a regia societas raritásait, amelyek között azonban nem lát új dolgot, a Tawr (Tower) kastélyt, a benne őrzött insigniákkal, oroszlánokkal, fegyverekkel, ahol is «a sok puskák között vagyon egy machina, olyan, mint a seregbontó, forgathatják 4 oldalára és 40-szer elsül egyszerre».

Látja a sok nagy pap urakat, a parlamentumban; meghallgatja a régia societásban a conventust, ahol is experimentumokat mutatnak be, többek között a kofe fa ágát levelestül és gyümölcsével. «Holmi microscopicumokat nézünk, melyek kicsindek in tali forma ∘ ∘ ∘ ∘». Megismerkedik Crelliussal, ki is mint «chymicus chymicus potussal excipial». Charleton nevű tudós raritásai között lát «olyan színű madarakat, hogy képíró szebbet azoknál nem csinálhatna».

Február 7-én «megyünk az Orphanostrofiumban, amelyben vadnak mintegy ezer kis apró árvák, kiket is látunk, midőn solenniter vacsorálnak és énekelnek antiphoniát. Fundálta azt VI. Eduardus király egy klastromból és II. Károly király rendelte, hogy némelyek megjegyeztessenek egy ónpecséttel a mellyöken és azok tanuljanak hajósmesterséget. Igen szép rendtartással tisztán tartatnak és jól gondot viselnek őrájuk, köntösük is kék hosszú és majd olyan calugyer forma».

A tanácsházban «Halucius karánsebesi, a vad oláh természetét levetkezvén hozzám jő és velem kezd magyarul beszélni». Danckelman úr pedig Kocspitz-re (cockspit) viszi el, ahol is kakasokat duellumban bocsájtják. Majd nagy bikának holmi kutyákkal harcát nézi meg.

királynak viaszból fél ember formára kicsinált képei minden gyermekeivel együtt és a francia király feleségestül item a nagyapja a mai királynak és ismét a 8 ház közül egyben 2 perpetuum mobile . . . Délután menénk az Olafus Vormius leckéire, aki is az anatomicum theatrumban bennünket elhordoza, amelyben elég szép raritások vannak és a leidait azzal superálja, hogy az erek mind ki vannak szedve és egy deszkára ragasztván item egy szárnyas hal vagyon benne és mások csigák, clárisok.» Communiál a református praedicatornál; majd megjárja a medicum collegium bibliothecáját és ott hallgatja a deákok disputacióját. Másnap a felső judicium ülését nézi meg, amely állott 12 emberből, akik «ki úr, ki professor, ki városi emberből áll, de mindazonáltal megkívántatik, hogy eszes alkalmatos emberek legyenek, kik is a iudiciumban mind veres bársony és kamuka tógában felöltözve vannak. Mindennek szabad bemenni, amikor a sentencia pronunciáltatik és proponáltatik a causa, de a süveget le kell venni, mert különben erővel az emberrel levétetik.»

Meghívást kap az udvarhoz s láthatja a királyt a királyné, a hercegek és ministerek társaságában ebédelni. «A királyi asztal körül forgott egy indus kis fiával, megint egy bolyókás asszony dániai paraszt köntösben, item egy kis ember norvégiai egy singnyi vagy még kisebb. Délben 2 fogás vagyon ordinarie, este pedig egy,»

«Die 24 Octobris látogatjuk meg Olafus Römer uramat, ki is mutogatja megh aritificiosam mechanicam structuram satellitum Jóvis item Saturni és ki csinálta a planetáknak is cursusát, conjunctióját.»

Október 24-én indul, hogy Hollandián át Angliába utazzék.

November 9-én Benchemen «más egy gróffal két kalmáron nyalakodunk.» Amsterdamban és Leidenben felkeresi a régi ismerősöket, eljár egyes leckékre, megismerkedik Poiret urammal, aki emlegeti «Bethlen Pál bátyám uramat és Csernátoni Pál uramat, kik Baziliában tanuló társai.»

November közepétől január 5-éig várják az Anglia felé vivő kedvező szelet. «Mindössze majd szintén két holnapig várakoztunk, a West Wind igen megvesztegetett, pénzünket, időnket veszté.» Végre 1694 január 5-én este Danckelman úr «jagt (yacht) hajójában hálnak s más nagy hadi hajókkal és jagt ha-

Bejárja a királyi palotát. Annak folyosóján Rákóczi György osnabrücki követeinek, Daniel Jánosnak és Fazekas Jeremiásnak arcképeit látja magyar habitusban. Megnézi a fegyvergyűjteményt, és hadi trofeákat, Gusztáv Adolf ereklyéit, valamint Ulricsdal királyi kastélyát. Látja az anyjához sietö XI. Károly királyt; kiemeli anyjához való gyengéd viszonyát. Audienciát kap a trónörökösnél, a későbbi XII. Károlynál s ennek nevelőjével Nordenhjelm Andrással beható beszélgetést folytat az ország közjogáról és közállapotjairól. «Parasztoknak annyi becsületük vagyon, hogy amikor a király fiát, Carolus XII. keresztelték, egy parasztember volt a keresztapja, mint a többi statusokból egy-egy személy». Az egész nemzet «eddig igen paraszt nemzetség volt, hanem ennek a királynak az idejében, minthogy békesség nagy volt, mindeneket korrigáltak és jobb rendbe vettek, kiváltképen mindenekben a franciákat követvén, kiknek majmai egészen, többnyire mint ételek, szokások, köntösök, politikájok is és már épületek szerint is követik őket.»

Oxenstjerna kancellárnál, majd Staremberg császári követnél ebédel és ismételve keresi fel tudósok társaságát.

A lutheranus és hollandi pappal beszélgetnek a «vallásunkon valóknak oprimálásáról», Erenstral híres képiró képírásait mutatja meg, újból felkeresi Brenner Illyést, akinél régi könyveket lát és feleségével deákul beszélget.

Szeptember 26-án hagyja el Stockholmot s hosszú szekérúton, folyton panaszkodva a «rossz fortélyos lovakra» megy a félsziget déli csúcsára s onnak hajón Háfniába (Koppenhága), ahol is «minden ringy-rongy egyet másunkat, mindenünket a kapuban felhánytak és igen examináltak.»

Egyik első útja a királyi «Kunstkamarába» vezet, amely «8 házakból álló. Vagyon a tornácában sok szép képírás és artificiose írtak, item a legkülső tornácban egy néhány szép obscura kamarák, aztán belül egy kis házban egy machina, amelyben 72 mesterember dolgozik, ha feltekerik item az osnabrugumi pacificatio után Norimbergában celebráltatott conviviumot kicsinálván.»

«Más házban vadnak artificiose kifaragott és metszett ládák, képírások és az embernek ő erei kiálván, amint szokott ordinarie állani.» «A hetedik házban vadnak annak a mai

köntösökre» talál. Meglátogatja «Drossander doctor uramat, aki in compendio mindazokat az experimentumokat megmutatta, valamelyeket Albinus, és revocalok nála az egész curiosum collegiumot». Svebilius Olaf uram svédiai érsek honeste excipiálja és kérdezősködik minden erdélyi dolgokról. Norman úr pedig Magyar és Erdély országok minden állapotjairól és vicissitudóiról jeles discussiokat indít vele. «Spole András mathematicai tanár minden instrumentumit megmutogatta; egy hosszú tubust, nagy quadranst, nauticum astrolabiumot, és egyéb aféle sok szép instrumentumot, kik között maga csinálta in plano quam in rotando globusokat, proporcionalist, amely a maitól differál, pénzt, melyet visszaforgatván kétféle ábrázatot mutat. Ugyanő mellénk rendelvén egy diákot, aki az arithmeticában respondense volt, kisétálunk az ó Upszalában, ahol egy útban láttuk annak az útnak reliquiáit és a templomot, melynek 3 részeit 3 vallású királyok építették. Az egyiket a nagyobbikat építették pogányok, amely olim aranyos volt és az oldalán 8 ablak volt Jupiter, Mars vagy Neptunus és Pluto tisztességére».

Megismerkedett az upszalai lovászmesterrel is, aki magához híván őket «egy kis mesterséges lovat hozata elé, amely egyszer megugraték, azután térdet hajta, annak utánna leült, azután ledőle és holttá tevé magát, hassal fölfordíták és a lába közé ült egy inas. Hirtelen egyet szól neki a lovászmester, az talpra ugrik, azután elüté, a lábával toppantván, hány órakor volt, elrugaszkodék azután hirtelen és elmene az istállóban. Szép kis barna lovacska volt mintegy esztendős csikó nem nagyobb semmivel.»

Stockholmba visszatérve megbámulja Carlstein éremmetsző raritásait «aranyos kimetszett és faragott képeket, melyeken mind a kép meglátszik, mind egyszersmind tükör és ábrázattyát az ember meg is nézheti», csigagyűjteményét, indiai gabonákat, gyapotot, theát, kávé-gyümölcsöt, scarabeus indicust, mérges kigyót, csudatevő bálványokat stb. Brenner Illyés híres numismaticai gyűjteményét is megnézni, ahol «béka fejében termett követ és lapponoknak az ő ördöngös dobjokat» mutatják neki. Ugyanitt rhinoceros szarvból való indiai csészét lát, amelyből «a gyanús férfiak isznak, hogy méreggel meg ne étessék a feleségek, amelyben felforr a mérges ital.»

theologiáját, dán történelmet, egy inutilis quidam difficilis liber ex Germanico expositus stb.

Hallgatta pedig a következőket: Collegium methaphysicum, in meditaciones Renati Descartes, collegium astronomicum, collegium juridicum in Digesta, collegium theologicum és végül collegium mathematicum.

«1693. julius 18-án, minek utána Isten jóvoltából életemnek 20-ik és bujdosásimnak második esztendejét betöltöttem volna, a frankfurtumi és franeekerai académiákban lakván és tanulásaimnak is véget vetvén indultam el Franeekerából.»

Legelsőbben Amsterdamba megy, ahol egyenlő érdeklődéssel nézi meg a templomokat, nevezetességeket, «börsát», ahol «sok kereskedő embereket láttak rettenetes nagy tollyongásban», árvák házát, vén emberek és vén asszonyok házát, iparteleپeket (ráspoly házat, fonó-varróházat, nádméz és sócsináló házat, posztó csinálók műhelyét), az admiralitás házát és a zsinagógákat, «ahol is a német zsidók templomában éktelenül kiáltozának felettébb való rikoltozással».

Igyekszik ismeretségre lépni azon kor nevezetes embereivel is. Ajánló levéllel keresi fel Becker, vagy Sütő Boldizsár amsterdami papot, Raej János híres chartesianus philosophust, stb.

Leidenben, Hágában («igen szép kies nagy sétáló helyekkel») Rotterdamban és Utrechtben szintén megnéz minden látni valót. Palotákat, ágyúcsináló házat, golyóbiscsapó játék helyét. Hágából megnézi «Honflardik» szép kies királyi várat és kerteket, ahol «láttunk a kert közepében szép réz statuákat és csorgót, amely egy kopjányira el fel lövi a vizet; a palotákat is megjártuk, ahol ighen szép házakat, cifra megvetett ágyakkal, szép képírásokkal és asztalokkal felékesítve láttunk és a többi között a királynő házai között egy tükörasztalt láttunk, egy-két tükör gyertyatartót és szép más kimetszett fájú kis házat, ahol minden képecske artificiose ki vagyon metszve, mintha kiirták volna». «Megnézte annak a grófnő asszonynak a temetését (temetkező helyét), akinek egyszerre született 365 gyermeke, kiket két réz medencében, a férfi gyermekeket külön, a leányokat is külön keresztelt meg a trajectumi püspök, azonban azon nap mind az anyjukkal együtt meg is haltanak».

Sevningában szélszekeret láttak, amely jó széllel sebesebben megy, mint amit lovak húznak «si credere fas est». Rotterdamból kőpadimentumos úton mennek Ultrajektumba (Utrecht), ahol is «bejártuk a selyem tekerő malmot, amely igen nagy és szép mesterséggel egynehány száz tekerőről letekeri csomókban, a víz hajtván a kereket, a selymet, ugyanazon kerék túl hajt más, vas csőket által fúró malmot; edgy tengelyen levő vízkerék hajtja mindeniket és ezáltal is igen könnyen meg fúrhatni a vas puska csövet és a víz pedig canalis víze; mesterséggel reáfolyó és reá vett víz hajtja».

Hagenburgon át (ahol rossz városban bennünket igen examináltak) augusztus 12-én érkezik Hamburgba. Augusztus hátralevő részét Hamburg és Lübeck megtekintésének szánja. E két város között előbb lovas, majd gyalog táborra találnak. A lovas tábor 7 regimentekből állott Tek falu mellett, ahol «megexaminálttatván, a generalistól báró de Wedel uramtól, kivel amint tudtam németül történtem, ki a Bethlen névre tisztességesen excipiálva és egy káplárt más katonával elrendelvén, a táborban mindenütt elhordoztatott, megmutogattatott és elkisértetett a strázsákon által.» Másnap a gyalog táboron kellett átmenniök, ahol a generalisok megexaminálván őket hasonlóan «igen jól excipiáltak.» Lübeckben egyéb nevezetességek közt egy klastromot látogatnak meg, «hol ma is lutherana apácák laknak, akik azután hogy a pártában sültenek oda bemennek és soha férjhez nem mehetnek».

Négy napi tengeriút után augusztus legvégén érkezik Stockholmba. Megszakítva úti krónikáját érdekesen leírja «modus nuptiarum, temetésnek ceremoniáját és communionis formulat az Imperiumban és in Belgio foederato».

Ezúttal csak néhány napot tölt Stockholmban. Meglátogatja a praedicatorokat. Pázmán, Meliusz Péter és Dávid Ferencz munkáira bukkan a könyvtárban s a kikötőben orosz hajókat lát, «amelyek igen rút csinálmányuak, formájuk és köteleik, vitorlájuk, fedelek éktelen barbarizmusát le nem irhatom».

Szeptember 5-én Upszalába megy, hol 8 napot tölt a nevezetességek megszemlélésével és érdekes ismeretségek kötésével. Megnézi a raritásokat, királyok sirjait és sok szép grófok, bárók, nemesek temetését; egy ládában «holmi rossz régi viselt

országban «serrel élnek ital helyett», ellenben lelkesülten emeli ki, hogy a szász földön milyen kis helyen mennyi sok és szép akadémiájuk van a lutheránusoknak.

Brémán, Oldenburgon, Grőningán és Leovardián át november 23-án érkezik Franequerába (Franeeken, kis városka Hollandia északkeleti részében, amelynek egykor hires egyetemét I. Napoleon szüntette meg), hogy annak egyetemén egy második esztendőt szenteljen tanulmányainak. Ez egyetem hires voltát bizonyítja, hogy 28 magyar tanulót talál a hallgatók soraiban. Ezek: Franciscus Floris Otrokocsi ecclesiae cassoviensis concionator, Csengeri Ephraim, Németi Mihály, Veszprémi István és Huszti István kolozsvári, Nagy Borosnyai János, Dénesi András, Szécsi István, Baicsi Sámuel enyedi, Ujvárossi Márton, Ujvárossi Miklós szatmári, Csúzi József, Dömsödi Sámuel, Tasnádi Mihály, Váci István, Várallyai István (senior), Kecskeméti István (contra-scriba), Király István (senior), Polgári István, Kecskeméti János, Szilágyi György, Solthi Dávid, Buzinkai Mihály, Zentelki István, Gőnyi Péter debreceni, valamint Kolosi Márton és Szaniszló István socinianus diákok.

«Franequerában érkezvén híttanak ebédre fele erdélyi, fele magyarországi, vacsorára debreceni diákok. Én is őket híttam aztán vendégségben. Házat rosszat találtunk, gazdát rosszat, csalóka embert, hominem bipedum nequissimum, maximum deceptorem in tota civitate, nomine Philippum Bry, dictum rossz ökör, emberséggel teljes hamis embert.» 1693. január 4-én házat is változtat. «Fogadtunk egy Popka Rode nevű özvegy asszonynál, fizettünk érte 72½ fl. Főzni megfogadtuk Gertrud Kupp nagyon jó ifjú leányokat, a sok magyarok gazdasszonyit, kinek szomszédgya Rixti nevű szüle az édes tulajdon eladó leányának is ételt, italt s hálást pénzért ad s ama másoknak való varrással a leánya szerezvén pénzt, azt fizeti az anyjának. Bestiákat superaló inhumanitás.»

Itt is felsorolja olvasmányait és előadásait. Olvassa Hugo Grocius: Jus belli et pacis-át, újból a Tripartitumot, Florus Germanicus könyvét De bellis protestantium cum Ferdinandis II. és III. és Erazmus colloquiáit, Bakonnak műveit, Puffendorf Svéd történelmét, Elting világtörténelmét, Severinus de Monzambanónak a német birodalomról írt könyvét, Braunius

Barkóczy Ferencz gróf, Abaujban Brinyi Ferencz, Sárosban Erdődy György, Szepesben Csáky István gróf, Liptóban Illyésházy Miklós gróf, Turócban Révay Ferencz, Trencsénben Illyésházy Miklós gróf, Nyitrában Cancellarius nyitrai püspök, Pozsonyban Pálfi János.

Felsorolja a látott városokat és várakat is egy-egy érdekes megjegyzéssel. Lőcse város lakosai «magyar, német, tót három nemzetségből összeköpűlt erős szájú magyarok». Pozsonyban «a hajó a Dunán magától által megyen szép mesterséggel», Morva «rettenetes keresztekkel és ezeket veneráló emberekkel teljes».

Tovább utazása előtt ruhákkal is el kell magát látnia. Hajszínű köntöst csináltat 51 tallérért, veres köntöst 41 tallérért.

Frankfurtból elindulva 3 napot tölt Berlinben. Megnézi a palotákat, templomokat, könyvtárat, kertet. Felsorolja a látott könyveket, manuscriptumokat és egyéb raritásokat, lábnélküli paradicsommadár és ázsiai kigyóbőr mellett mathematikai instrumentumokat, rézből csinált celestis és terrestis sphärákat stb. A «Ryszkammer» kincseit és fegyvergyüjteményét, amelyben Bethlen Gábor kardja és buzogánya mellett «olyan flinták, kik között egy 20, más 25, 3-ik 30, 4-ik 40-szer lőhetne egymásután és sok ágyúk két ceitházban». «Ezek között 8 tarack, kikkel egyszeri töltéssel 8-szor lőhetni.» Itt különösen gyönyörködik a theatrumban, amelynek «bolthajtása olyan szép, hogy le nem irható». Megnéz egy fürészelő szélmalmot, amely nagy mesterséggel csináltatott úgy, hogy 3 tönköt vághat egyszerre. Wittenbergában «erdélyi szász diákokat felesen találtunk, kik is jó szívvel láttanak. A papok itt rokolyát magukra nem vesznek, amikor prédikálnak.» Október 30-án ér Drezdába. Lelkesen ír e város szépségeiről, «a Ryszkammerban látott raritásokat leírni nem lehet, nem is jó, mert talán más el nem hiszi». November 2-án indul Lipcse felé. Mind délben, mind éjjel oly rosz fogadóban száll meg, hogy «a déli ennünk nem adhatott, az estvéli megcsalt. Nem érdemli, hogy a nevét felírjam, rosz emberek voltanak a disznó eb emberek.» «Lipcsében Pletter Bálint és Peres Péter brassói szász diákok jó szívvel láttanak mint emberséges emberek.» E város «nagy stapulája a mercatoroknak». Csak az nem tetszik neki, hogy az emberek Német-

A Vág völgyön, Bécsen, Olmützön, Boroszlón át szeptember 24-én érkezik az Odera melletti Frankfurtba, ahol esküvéssel subscribal az akademián. «Szeptember 27-én fogadtuk meg a cartel asztalt, egy hétre kettőnkért fizettünk tall. 3.» Néhány héttel utóbb más gazdát fogad asztal tartónak, akinek egy hétre 1 tallért és 8 garast fizet.

Felsorolja a frankfurti egyetemen töltött idő alatti olvasmányait s az ottani előadásokat. Amazok Istvánfy és Bonfini Magyar Történelme, a Tripartitum, Vendelinus Ethikája, Svetonius, «Apologia domini mei patris», Virgilius, Puffendorf Európai történelme stb.

Az előadások közül pedig hallgatta a következőket: Collegium Institutionum Publicum, Collegium Geographicum privatum (tallér 10), Collegium Principiorum Philosophiae Renati Descartes, Collegium Historiae Civilis, Collegium Juris Gentium, Collegium Physicum Curiosum és Collegium Politicum. «Ezenkivül Cristinus Grünsberg nevű professor matheseos nagy titulussal illetvén kért tőlem a Peripatetica Astronomiáért 100 magyar forintot és igérte magát, hogy 16 hetek alatt elvégzi. Felvetvén minden órára esik fél tallér vagy fl. 1. Ez ám jó kereset volna, ha valakinek elhányó pénze volna és neki megadná; akárki is örömest beszélhetne egy forintért egyet, de abban bizony nem kap.» Ellenben német mestert fogad magának, akinek havonként $1^1/_2$ tallért fizet.

1692 október 17-éig marad Frankfurtban. Ez idő alatt számos magyar emberrel találkozik. Igy az év elején «hazamenő kalmár erdélyi görög Sándor János urammal.» Májusban Vásárhelyi Teleki uraimék töltenek egy hetet nála, júniusban meg socinianus kolozsvári diák Kolozsi Márton és Szaniszló István. Junius végén Belgiumba menő debreceni diákok társaságában tölt egy hetet. Augusztusban Vetsei és Szombati hazautazó debreceni diákok, szeptemberben Buzinkai Mihály Belgiumba menő diák ejti útba Frankfurtot.

Beléirja naplójába a kiutazásakor útba ejtett 19 magyar vármegyét és azok főispánjait. Fejérben Bánffy György úr, Küküllőben Bethlen Gergely uram, Tordában Haller János úr, Dobokában Bánffy György és Farkas uramék, Szolnokban Bethlen Elek uram, Mármarosé üres, Ugocsában Prinyi Pál, Beregben Csáky Zsigmond úr, Ungé üres, Zemplénben

Bogdány J

Ke. Fiaclo

1916. 16. fr. 290. l.

Európai körutazás a XVII. században.

Irta: **Tisza István.**

A bethleni családi ház régi irásai között érdekes leletre találtak. Kopott bőrkötésű vastag könyvecske az, 286 sűrűn teleírt lapján gróf Bethlen Mihálynak európai «bujdosásit» foglalja magában.

1691 június 26-án indul a 18 éves ifjú Nagyszebenből és búcsút vévén családjától, majd «a fejedelemtől és az uraktól» Mármaros vármegyén át veszi útját felső Magyarország felé. Július 12-én Bródon és Zemfalván megy keresztűl. «Ez a két falu igen rosz hely, még kenyerek is nincs és vízzel is kezdettük először.» Jobban meg van elégedve Eperjessel, ahol «nagy ismeretséget csináltunk Lederer urammal. Hozzánk jó szívvel volt; jól is gazdálkodott borral, abrakkal.» Július 21-én Szentmihályon mester Szirmai István uram kertjében gyönyörködik. «Láttunk benne sok szép újságokat, úgymint Olaszországi virágokat, fában oltott virágokat, citrom, narancsfákat, fekete almájú almafát, egy száron két fejű medgyfát. Ennek felette a kert közepibe egy ighen szép nympha képéből álló csorgót.»

Meglátogatja a Lengyelországhoz csatolt szepesi városokat. Poprádon «szállani akarván semmit nem adtak, még szállást is, hanem a vendégfogadóban igazítván ott sem engedték, hogy a szakács főzzön», sőt amidőn a császár parancsolatját mutatták «a lengyel salavarda» itt reprodukálhatatlan shakespearei kifejezéssel adott annak kifejezést, hogy neki ez sem imponál.

népművelés 10
ÁRA: 4,– Ft

Nagytótlaki oltár táblája: Szent László király

Bogdány Jakab: Virágcsendélet papagájjal

1021

MAGYAR REMEKMŰVEK

a Szépművészeti Múzeumban

(Cikk a 38. oldalon)

Dombormű Berkiből: Magdolna mennybevitele

MS mester: Mária és Erzsébet találkozása (részlet)
(Repró: Jánosi)

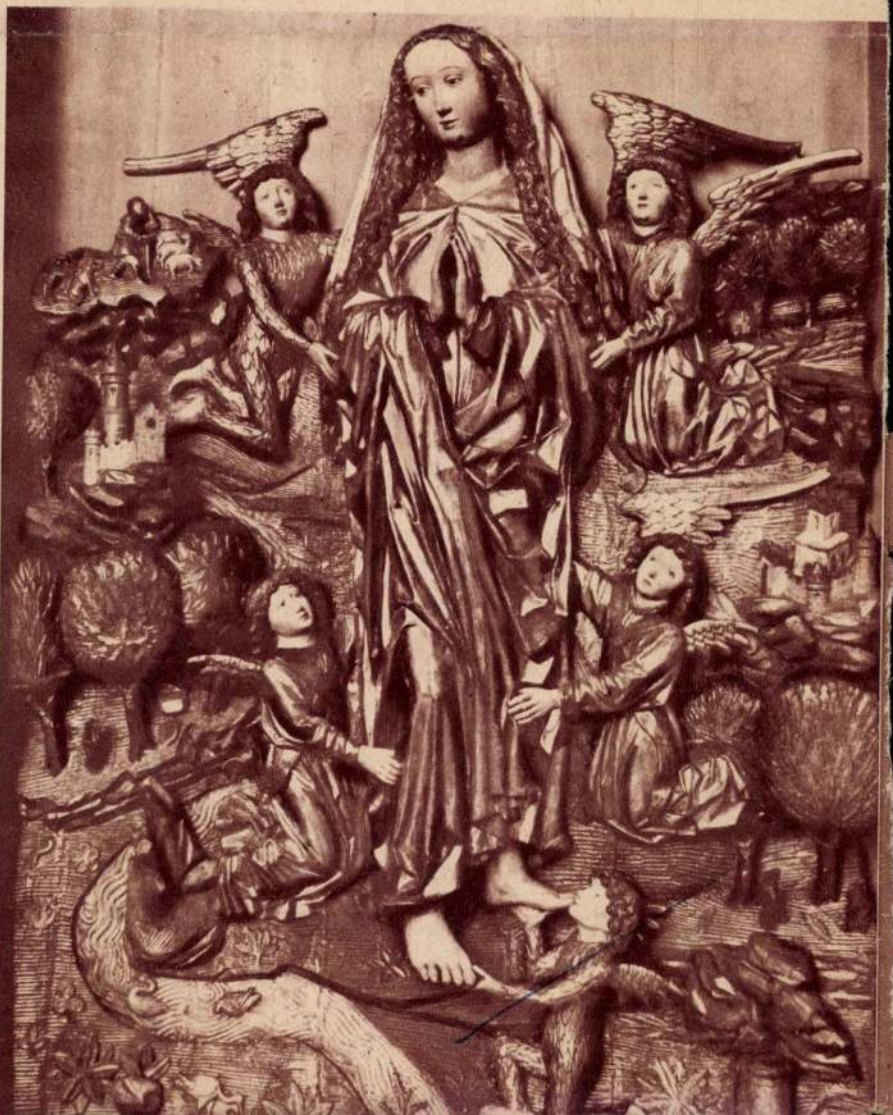

MUNKAJOGI TANÁCSADÁS

MUNKAVISZONY ÉS MEGBÍZÁS

Egy művelődési otthon igazgatója kérdezi: „Mi a különbség a munkaszerződés és a megbízási szerződés között? Az utóbbi milyen hátránnyal jár? Amiatt kérek tájékoztatást, mert egyes alkalmazottak megbízás keretében nem vállalják a munkát."

Válasz: A munkaszerződés alapján létrejövő **munkaviszonyra** a Munka Törvénykönyve, a munkavégzésre szóló **megbízásra** a Polgári Törvénykönyv szabályai az irányadók.

A munkaszerződéssel alkalmazott dolgozó a munkavégzésért járó munkabéren felül jogosult mindazokra a juttatásokra is, amelyek a Munka Törvénykönyve rendelkezései szerint munkaviszonya alapján megilletik (rendes szabadság, keresőképtelenséget okozó betegség esetén táppénz és egyéb társadalombiztosítási szolgáltatások stb.). A megbízás keretében foglalkoztatott személy a munkájáért járó megbízotti díjon felül egyéb szolgáltatásokra általában nem jogosult.

Ha a dolgozó a munkát **mellék-tevékenységként** végzi, akkor az erre létesített munkaviszony **(másodállás** vagy **mellékfoglalkozás)** az Mt. V. 34. §-ában foglalt korlátozások alá esik. A megbízás alapján végzett melléktevékenységre ezek a korlátozások természetesen nem alkalmazhatók. (Példa: a munkaviszonyban álló dolgozó másodállást vagy mellékfoglalkozást csak első munkáltatójának előzetes írásbeli engedélyével létesíthet. A melléktevékenységként ellátott megbízáshoz általában nem szükséges a dolgozó munkáltatójának engedélye. Kivétel ezalól, ha a megbízás ellátása az érdekelt munkaviszonyával összeférhetetlen, mert a dolgozó az alárendelt szervnél vállal megbízást, vagy megbízási tevékenységét a munkaideje alatt végzi stb.)

Megjegyezzük végül, hogy a művelődési otthonok dolgozóinak munkabérét és munkafeltételeit szabályozó 105/1961. (M. K. 1.) MM számú utasítás (módosította és kiegészítette: a 133/1961. [M. K. 12.] MM számú és a 148/1963. [M. K. 12.] MM számú utasítás) 1. és 1/A. §-a részletesen meghatározza, mely feltételek esetén kell a dolgozóval munkaviszonyt, illetve megbízást létesíteni. Az említett rendelkezések — meghatározott esetekben — azt is lehetővé teszik, hogy a dolgozóval — írásbeli kérelmére — akkor is megbízási jogviszonyt létesítenek, ha az előírás értelmében vele munkaszerződést kellene kötni.

Több helyről kérdezték, hogy a dolgozó jogsértő munkaviszony-megszüntetésének melyek a következményei az új Munka Törvénykönyve alapján?

Válasz: Ha a dolgozó a munkaviszonyát **a jogszabály rendelkezéseinek megszegésével** szünteti meg (pl. felmondás nélkül otthagyja munkahelyét, vagy a felmondás során a felmondási idő letelte előtt kilép, holott munkavégzési kötelezettsége még fennáll), akkor — a Munka Törvénykönyve (Mt.) 31. § (2) bekezdése szerint — úgy kell elbírálni, mintha munkaviszonya fegyelmi elbocsátás folytán szűnt volna meg.

E jo
szüntet
Törvén
lete (M
előírt
ni. Es
viszon
viszon
háror
hagy
kor
bály
stb.)
elő
nek, a mu
pótszabadságnak, a jubileum
lomnak megállapítása szempontjából). Kivétel ez alól a költségvetési rendszerben gazdálkodó intézmények dolgozói esetében a munkaviszonyban töltött idők besorolás (korpótlék vagy korcsoport) megállapításánál történő beszámítása. Erre az említett tilalom — a 14/1967. (XI. 9.) MüM számú rendelet 16. § (2) bekezdése értelmében — nem vonatkozik.

Az említett joghátrányok alól a hároméves időszak alatt mentesítés — jogszabályi lehetőség hiányában — nem adható.

Dr. Ferencz Győző

NÉPMŰVELÉS
SAJTÓFIGYELŐ
Magyar Hírlapkiadó
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

TARTALOMBÓL

GÖNYEI ANTAL: A Múzeumi Hónap ... 3
ERDEI SÁNDOR: Szemtanú az elsőnek felszabadult magyar városban ... 4
TÓTH ÁRPÁD: Tervezés ... 10
HORVÁTH MARGIT: Az ifjú népművelők helytállása ... 11
BÍRÓ ZOLTÁN: Népművelők a bölcsészkaron ... 13
DR. DURKÓ MÁTYÁS: Iskolai képzés-művelődési intézménytervezés ... 15
FRANCZ VILMOS: Sikertelen kísérlet ... 16
TÓTH DEZSŐ: Könyvvásárlás-terjesztés Marcalgergelyin ... 18
SZILÁGYI JÁNOS: A művelődéstörténet kérdéseiről II. ... 20
FAVÁRI ZOLTÁNNÉ—VARGA GÁBOR: Egy karcagi brigád ... 21
KALYDY JENŐ: Elmondja egy igazgató ... 22
P. BALÁZS MARGIT: Klubunk három éve ... 24
KERTÉSZ ÁKOS: Jegyzetek egy művelődési ház ürügyén ... 26
DR. RUDAS JÁNOS: Tanulmányúton a Szovjetunióban ... 28
HONTI KATALIN: Színházszerető városok — Győr ... 30
BICSKEI GÁBOR: Szemlével, vagy szemle nélkül? ... 32
MOLDVAY GYŐZŐ: Százéves a Székely Dalárda ... 34
MOHAROS JÓZSEF: A Dunakanyar Művészeti Nyári Egyetem ... 35
CSORDÁS JÁNOS: A szülőföld lelke ... 37
Petőfi-emlékkiállítás ... 37
Magyar népi kerámiák ... 39
B. VARGA JÓZSEF: A X. Szegedi nyári tárlat tanulságai ... 41
A Népművelési Propagandairoda kiadványaiból ... 43
Eseménynaptár. Munkajogi tanácsadás ... 46

SZERZŐINK:

Gönyei Antal, a Művelődésügyi Minisztérium főosztályvezetője — **Erdei Sándor,** a „Szövetkezet" főszerkesztője — **Tóth Árpád,** a Művelődésügyi Minisztérium munkatársa. **Horváth Margit,** a szombathelyi Tanítóképző helyettes igazgatója — **dr. Durkó Mátyás** docens Debrecen, Kossuth Lajos Tudományegyetem — **Francz Vilmos,** a Hajdú megyei Művelődési Központ főelőadója — **Tóth Dezső,** a pápai járási könyvtár munkatársa — **Favári Zoltánné** művelődésiház-igazgató és **Varga Gábor** népművelési felügyelő, Karcag — **Kalydy Jenő,** a fehérgyarmati járási művelődési központ igazgatója — **P. Balázs Margit,** a kőbányai Pataki István Művelődési Központ munkatársa — **dr. Rudas János** osztályvezető (Népművelési Intézet).

NÉPMŰVELÉS
Az Országos Népművelési Tanács folyóirata.
Megjelenik havonta egyszer.
INDEX: 25.650

Szerkesztő: dr. Ibos Ferenc. Szerkesztőbizottság: dr. Törő Imre (az ONT elnöke), Ács Miklósné (Népművelési Intézet), dr. Korek József (Nemzeti Múzeum), Barati József (Hazafias Népfront), dr. Vonsik Gyula (MSZMP KB. Kult. Oszt.), Horváth Margit (Tanítóképző Akadémia, Szombathely), Kazimity György (SZOT), Simó Tibor (Vasas), Lipták Pál (Békés megyei Könyvtár), Kovalcsik József (TIT), Orosz László (KISZ), Kiss Imre, Szöllősi Gyula (Hajdú-Bihar megyei Tanács VB.), Takács Kálmán (MM).
Kiadja a Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Sala Sándor. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin körút 9—11. Telefon: 221-285. Nyomta: az Egyetemi Nyomda, Budapest. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a Posta Központi Hírlap Irodánál. (Bp., V., József nádor tér 1.) Előfizetési díj: ¼ évre 12,— Ft, csekkszámlaszám egyéni 61 238., közületi 61 066., vagy átutalás a MNB 8. sz. fiókjánál vezetett folyószámlára.
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

69.3055 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest. Felelős vezető: Janka Gyula igazgató

MDK

Bogdány Jakab, festő

Hollandiában és Angliában szerzett hirnevet.

A magyarországi művészet története. I. 405. l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

Bogdány Jakb,festő

méltatása

Pigler Andor:Bogdány Jakab/Bp.1930/ című müve

A magyarországi művészet története I.
Bpest,1961.II.kiadás. 474.l.

M. D. K.

BOGDÁNY Jakab festő

(kb: 1660 – 1724) Amsterdamban

majd Angliában működött (London)

1684 és 1700 között

1710. Gyümölcsök papgállyal és kutyával.

„Csendélet" (virágos) repr. 57.

Müvészettörténeti Á B C Bp, 1961. 503, 505,

541. l.

Bogdány Jakab, [festő] MDk

Több kép látható Bogdánytól a régi magyar művészetet bemutató kiállításon.

–: Szendélet-kiállítás a Szépművészeti Múzeumban 8. l

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. máj. 24. [Vidéki]

Bogdány Jakab MdK

műve látható a Fabricius -házban megnyílt múzeumban.

(-d): Rákóczi-kincsek a Fabricius-házban. Kisalföld, 1962. jul. 4.

M.D.K

BOGDÁNY Jakab festő
(1660-1724)

Angliában aratta sikereit.

„Két arara, kokadu és szaglió gyümölcsökkel." (1710 körül)

Dombi József: Müvészettörténet Bp. 1960. 265, 267. e

Bogdány Jakab, [ ] MDK

Dr. Weiss István főorvos birtokában van a barokk mester alkotása is.

Rózsa Gyula: Öreg műgyűjtő a múzeumlakásban

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. dec. 10.

Bogdány Jakab festő M.D.K.

~perjesen született 1660-ban.

Előbb Bécsben, majd Hollandiában tanult.

1690-ben Angliában telepedett le. , ott is halt meg bizonytalan közlés szerint, mint udvari festő 1724-ben.

Madárképe, virág-és gyümölcs csendéletei az angol királyi paloták termeibe kerültek.

Kampis Antal: A képzőművészetek történet e 654.1
A Kultura Világa Bp. 1963.

Bodány Jakab festő M.D.K.

5

Csnedélet. repr.

Kampis Antal: A képzőművészetek történet e 655.1

A Kultura Világa Bp. 1963.

Bogdány Jakab festő M.D.K.

Hollandiában tanult, Angliában dolgozott.

Kampis, Magy. műv. Bp. 1960 445.

M.D.K.

Bogdány Jakab, festőművész/1660-1724/

"Madárhangverseny" c, olajképevásznon. Fekete repr. 287.o.2.kép. 1690 - kör

M.Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

M.D.K.

Bogdány Jakab, festő

az Angliába kivándorolt
művész nevét emeli

Perneczky, Géza: Geschichte der ungarischen bildenden Kunst

Kulturelles Leben in Ungarn. /Red.Zoltán Halász/.

Bp. 1966. 363 l. 26 t. 294. old.

Bogdány Jakab

Vendégfestő. Angliában dolgozott.

Végvári Lajos: Rövid művészettörténeti összefoglaló /1-21/. Kézirat.: Mikós Pál /1964-1965/. Ep. 1965-1966. 21 db. - 21. Magyarországi művészet a reneszánsz és barokk korszakban.

3. l.

M.D.K.

Bogdány Jakab,festőművész/1660-1724/

Magyar festő.Kép tőle 287.o.2.kép.

M.Kiss Pál: Művészetről mindenkinek,Corvina,Budapest,1966

Bogdány Jakab, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtárban van egy képe: "Madaras csendélet" címmel. 219. old. A 18-19. század anyagából

Romvary Ferenc: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219. old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve. 1967, Pécs, 1968

Bogdány Antal

magyar származású festő Anna királynő udvari festője: műrei a Windsori és egyéb kastélyokban láthatók.

Gál István: Magyar-angol művészeti kapcsolatok. „Művészet" folyóirat, 1968. március 2 k.

81-

Bogdány Jakab

Eperjesen született 1660-ban. Bécsben, majd Hollandiában tanult. 1690-ben Angliában telepedett meg, bizonytalan közlés szerint mint udvari festő, 1724-ben.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvek/

134. l.

Bogdány Jakab (1660-1724.)

· Táj madarakkal. Vászon, olaj, 100 x 123 cm.
Jelezve: „J. Bogdane" - SzM. ltsz. 3821.

Virágcsendélet papagájjal. Vászon, olaj, 71 x 94,5 cm. - SzM. ltsz. 5983.

- Szerepelt a „Magyar művészet kiállítása Párisban" Szépművészeti Múzeumban rendezett bemutatójan (Kat. 149-150. sz.)

A magyar művészet kiállítása Párisban Bp. 1966. Kat.-bev. Aradi N., Solymár I., Gerevich L.-né. Bp. 1966. - 31 l., 20 t. - 23 l.

Bogdány

Nevét a Zülsnógban nevelredett és más népet művészeivé lett alkotó szőt emlékiszmeg
(Pátrayné a szobrásatunk magyarsága és európaisága" c. elhangzott előadása 1942-ben)

Pátray Pál, Alkotás és szemlélet
Bp. 1967.

64 l.

Bogdány Jakab

Bogdánhegyi, virág-, és gyümölcscsendéletei angol királyi palotákban, angol főúri gyűjteményekbe kerültek. Svédországban is vásárolták őket.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. században. Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvek/

134. l.

Bogdány Jakab

művek találhatók: Hampton Court Palace, Kew Palace, stb., angol, hollandiai magángyűjtemények, stockholmi Nemzeti Múzeum, budapesti szép-művészeti Múzeum.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvek/

134. l.

4

Bogdány Jakab

kányát vette el Stranover Tóbiás magyarbeni miktéjü, Londonban meg-telepedett festő.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvek/

135. l.

5.

Bogdány Jakab

Gendiht madarakkal (repr.)

Kampis Antal: A magyar müvészet a XIX. századig.
Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsabkönyvek/

134 l.

Bogdány Jakab

neve emlitve-müve van dr.Petró Sándor gyüjteményében .

Napjaink 1968 augusztus
9 old

Bogdány Jakab

eperjesi származású. Hollandiában majd Angliában működött, mint arcképfestő.

Artner Tivadar: A barokk művészete. Bp. 1968.
Móra k., 129 l., képes.

120. l.

Bogdány Jakab, festő M.D.K.

(1660-1727)

Eperjesen születek és Privitzer Jánossal együk Angliában dolgozok, ahol jó hírnévre tett szert.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc

Akadémai Kiadó, Bp. 1968. 904. old.

Bogdány Jakab, festő

- táblaképei a Budavári Palotában rendezett kiállításon a nemzetközi művészettörténeti kongressus alkalmából.

Simon Gy. Ferenc: Kemekművek birodalmában

Magyar Ifjúság, 1969. IX. 19. 12. l.

Bogdány Jakab (1660-1724)

Szerepel az alábbi tárlaton

-boróky- : Exhibition in Buda Castle

Daily News 1969 IX. 19

Bogdány

Csendéletekkel.

Szerepel az alábbi táslatban

Schelken Pálma: Jó eszkedő
művészete a budavári palotában

Körnevelés 1969 X. 17

Bogdány Jakab

finom szinezesü pseudéletei
lettek bemutatva a Vármüzeum
kiállitásán, és az elmult ~~[illegible]~~ években
Bécsből megszerzett Madárkoncert cimü
müve.

R. D. Magyar remekmüvek

Népmüvelés 1969/10 38 old.

BOGDÁNY JÁKAB
festőművész

Miskolc

Képtár

TKM 484

Holló László
Akt a kertben, 1929
olaj, 72x50 cm, Ltsz.: 74.70
Hollósy Simon
Kalapos férfi (Lyka Károly arcképe), 1868 k.
olaj, 20,5x14,5 cm, Ltsz.: 77.162.P.
Ismeretlen
Sajóörsi Melczer kastély és kápolna, 1850 k.
olaj, 63,5x93 cm, Ltsz.: 53.63.1.
Ismeretlen
Szakácsnő
olaj, 76x100 cm, Ltsz.: 83.285.P.
Ismeretlen
Szent Apollónia, XVIII. sz.
olaj, 94x72 cm, Ltsz.: 53.225.1.
Ismeretlen
Fehérlovas huszár, XVIII. sz.
olaj, 43x55 cm, Ltsz.: 74.108.
Ismeretlen
Kislány rózsával
olaj, 68x51 cm, Ltsz.: 80.9.
Ismeretlen
Kopernikusz
olaj 50x40 cm, Ltsz.: 77.196.P.
Johann Krisztian Brand
Emausi zarándokok
olaj, 60x44 cm, Ltsz.: 82.119.
K. Ströbl Zsigmond
Petőfi
27 cm, Ltsz.: 77.427.P.
Karlovszky Bertalan
Szemere Henrik arcképe
olaj, 55x45 cm, Ltsz.: 74.54.
Kassák Lajos
Kompozíció
olaj, 41x48,5 cm, Ltsz.: 77.213.P.
Keleti Gusztáv
Tátrai táj
olaj, 126x105 cm, Ltsz.: 77.217.P.
Kmetty János
Önarckép
olaj, 68x36 cm, Ltsz.: 62.33.
Kmetty János
Kassai fahíd, 1912 k.
olaj, 54,5x68,5 cm, Ltsz.: 85.203.
Kmetty János
Nagybányai utca templommal
olaj, 100x60 cm, Ltsz.: 77.218.P.
Korb Erzsébet
Aktok (Áhítat)
olaj, 64x49,5 cm, Ltsz.: 77.228.P.

Liezen-Mayer Sándor
Magyarországi Erzsébet oltalmába fogadja a szegényasszonyt...
olaj, 100x80 cm, Ltsz.: 77.169.P.
Liezen-Mayer Sándor
Vénus és Tannhauser, 1880
olaj, 50x44,5 cm, Ltsz.: 77.241.P.
Ligeti Antal
Pásztorkunyhó, 1870 k.
olaj, 42x70 cm, Ltsz.: 77.236.P.
Ligeti Antal
Tájkép ménessel, 1868
olaj, 101x150 cm, Ltsz.: 63.38.
Ligeti Antal
Anonymus
13 cm, Ltsz.: 77.399.P.
Lotz Károly
Múzsa
olaj, 100x61 cm, Ltsz.: 77.244.P.
Lyka Károly
Tengerpart csónakokkal
olaj, 26,5x40 cm, Ltsz.: 77.238.P.
Madarász Viktor
Női képmás
olaj, 37,5x30 cm, Ltsz.: 77.246.P.
id. Markó Károly
Tái mitológiai alakokkal, 1838
olaj, 28x40 cm, Ltsz.: 77.251.P.
Mányoki Ádám
Donát Gábor (Szakállas férfi)
olaj, 52x47 cm, Ltsz.: 77.257.P.
Márffy Ödön
Akt a szabadban
olaj, 47x31,5 cm, Ltsz.: 77.261.P.
Márffy Ödön
Fekvő akt
olaj, 65x81 cm, Ltsz.: 77.259.P.
Mednyánszky László
Katonai tábor
olaj, 70,5x100 cm, Ltsz.: 77.266.P.
Mészöly Géza
Parasztember korsóval
olaj, 28,2x20,8 cm, Ltsz.: 77.272.P.
Mészöly Géza
Szántódi átkelés, 1876
olaj, 27x55 cm, Ltsz.: 77.274.P.
Mészöly Géza
Fürdőház a Balatonon
olaj, 33x59 cm, Ltsz.: 77.275.P.
Moholy Nagy László
Kompozíció „8"
olaj, 80x75 cm, Ltsz.: 77.280.P.
Mokry Mészáros Dezső
Ősvilág
olaj, 24x30 cm, Ltsz.: 74.98.

Munkácsy Mihály
Tájkép várrommal
olaj, 65x81 cm, Ltsz.: 77.286.P.
Munkácsy Mihály
A reneszánsz apoteozisa (A festészet allegóriája), 1885
olaj, 95x91 cm, Ltsz.: 94.1.
Nagy Balogh János
Önarckép
Ltsz.: 77.287.P.
Nagy Balogh János
Szobasarok kályhával
olaj, 29x23 cm, Ltsz.: 77.289.P.
Nagy István
Tájkép
olaj, 30x47 cm, Ltsz.: 77.42.
Paál László
Napfény az erdőben, 1875
olaj, 54x65 cm, Ltsz.: 77.301.P.
Paál László
Erdei út (Fontainebleau-i erdő)
olaj, 113x89 cm, Ltsz.: 77.303.P.
Paál László
Erdőrészlet
olaj, 35x40 cm, Ltsz.: 77.437.P.
Réti István
Pásztorleánynka
olaj, 56x46 cm, Ltsz.: 77.314.P.
Réti István
Nagybányai táj
olaj, 46x46 cm, Ltsz.: 77.315.P.
Réti István
Szilvás
olaj, 45x55 cm, Ltsz.: 53.55.1.
Rippl-Rónai József
Szép tájék a Pyrenékben
olaj, 69,5x99,5 cm, Ltsz.: 77.319.P.
Rombauer János
Flóra, 1830 k.
olaj, 187x82.5 cm, Ltsz.: 84.57.
Simonyi Antal
Dombrády László, 1851
olaj, 26x20 cm, Ltsz.: 53.10.1.L.
Ströbl Alajos
Anyánk
30 cm, Ltsz.: 77.425.P.
Ströbl Alajos
Erzsébet királynő
Ltsz.: 86.15.
Székely Bertalan
Női portré
olaj, 57x39,5 cm, Ltsz.: 77.341.P.
Szinyei Merse Pál
Mező, 1910 k.
olaj, 61x71 cm, Ltsz.: 53.27.1.

Szinyei Merse Pál
Lilavirágos rét
olaj, 60x69,5 cm, Ltsz.: 77.343.P.
Szinyei Merse Pál
Szirmay Alfrédné, 1879
olaj, 35,5x28,5 cm, Ltsz.: 77.345.P.
Szinyei Merse Pál
Szirmay Alfréd, 1879
olaj, 35,5x28,5 cm, Ltsz.: 77.346.P.
Telepy Károly
Felvidéki táj
olaj, 17,5x21,5 cm, Ltsz.: 93.29.
Than Mór
Búcsúzkodás
olaj, 74x64 cm, Ltsz.: 77.202.P.
Tihanyi Lajos
Önarckép
olaj, 40x30 cm, Ltsz.: 77.360.P.
Tornyai János
Őszutó
olaj, 35x50 cm, Ltsz.: 77.366.P.
Tornyai János
Női fej
olaj, 55x39,5 cm, Ltsz.: 77.367.P.
Utz Béla
Bagó Mária arcképe
olaj, 66x47,5 cm, Ltsz.: 75.256.
Vaszary János
Tengerparton álló női akt
olaj, 63,5x46 cm, Ltsz.: 77.380.P.
Vedres Márk
Fiú
62 cm, Ltsz.: 77.429.P.
Vedres Márk
Ádám és Éva (Emberpár)
37 cm, Ltsz.: 77.597.P.
Weber Henrik
Önarckép, 1855 k.
olaj, 78x62 cm, Ltsz.: 77.392.P.

Az anyagot válogatta: Goda Gertrúd, a Herman Ottó Múzeum Képtárának művészettörténésze
Fotó: Kulcsár Géza
A kiadványt tervezte: Reczetár Ágnes
Kiadja a Szombathelyi Képtár, Szombathely, Rákóczi F. u. 12.
F. k.: Salamon Nándor

REMEKMŰVEK
KÉT ÉVSZÁZADBÓL

Válogatás
a Miskolci Herman Ottó Múzeum Képtárának
gyűjteményéből
a Szombathelyi Képtárban
1996. január 12.–február 25.

A Szombathelyi Képtár
bemutatja
a Miskolci Herman Ottó
Múzeum Képtárának
gyűjteményéből válogatott

REMEKMŰVEK
KÉT ÉVSZÁZADBÓL

című kiállítását

A tárlatot 1996. január 12-én
16,30 órakor

Dr. Végvári Lajos
művészettörténész,
nyugalmazott egyetemi
tanár
nyitja meg

A két intézmény
szeretettel várja
a február 25-ig
megtekinthető tárlatra

BOGDÁNY Jakab

A gyűjteményeknek megvan a maguk sajátos története. Örömteli eseménynek számít egy-egy fömű megszerzése, a kollekció bemutatása egy kiállítás alkalmával. A Herman Ottó Múzeumot 1899-ben alapították, s már az első esztendőben olyan jeles alkotásokkal gyarapodott, mint SZINYEI MERSE PÁL: Mező, vagy FÉNYES ADOLF: Asztalos című alkotása. E művek kvalitása kötelezte a későbbi munkatársakat is, s állandó kiállításaik megrendezésével lehetőséget biztosítottak Miskolc városának, hogy a régió képzőművészeti központjává váljék.

2.

Nagybánya elcsatolását követően egyre nagyobb szerep hárult a Miskolci Művésztelepre is. Lyka Károly javaslatára nyarukat itt töltötték a képzőművészeti főiskolások, s a megkapóan szép környéktől a mesterek is inspirációt nyertek. RÉTI ISTVÁN plein air tájképei és a posztnagybányai hangvételű alkotások ekkor kerültek gyűjteményünkbe.

A társadalmi mozgásokra progresszíven reagáló vonal az 1950–60-as években itt megtelepedő művésznemzedékhez kötheto. A ma is megrendezésre kerülő országos kiállításoknak – Miskolci Téli Tárlat, Grafikai Biennálé – kezdetekben a múzeum volt a szervezője – ami együttal a gyarapodás irányát is meghatározta.

Ezúttal azt a klasszikusnak számító kollekciónkat hoztuk el, ami Képtárunkat országos rangra emelte. Dr. Petró Sándor orvos legendás magángyűjteménye 1977-ben, mint a város tulajdona került hozzánk, s ezzel megadatott a lehetőség Dr. Végvári Lajos professzor úrnak, hogy az átfogó koncepciójú „Kétszáz év magyar festészete" című kiállítást megrendezhesse. Ennek legreprezentánsabb alkotásai láthatók ezúttal, többek között olyan gyöngyszemek, mint BOGDÁNY JAKAB 1690. k. Londonban festett „luxuscsendélete", MÁNYOKI ÁDÁM 1736-ban készült portréja, id. MARKÓ KÁROLY, BARABÁS MIKLÓS, BORSOS JÓZSEF egy-egy kiemelkedő alkotása.

Bemutatjuk a közelmúltban vásárolt MUNKÁCSY képünket, ami a bécsi Kunsthistorischesben található pannó egy táblaképi vázlata. PAÁL LÁSZLÓ, GULÁCSY LAJOS, CSONTVÁRY KOSZTKA TIVADAR legjelesebb festményét említve bízunk abban, hogy a rangos bemutatókhoz szokott közönség is örömmel fogadja tárlatunkat.

Goda Gertrud
művészettörténész

3.

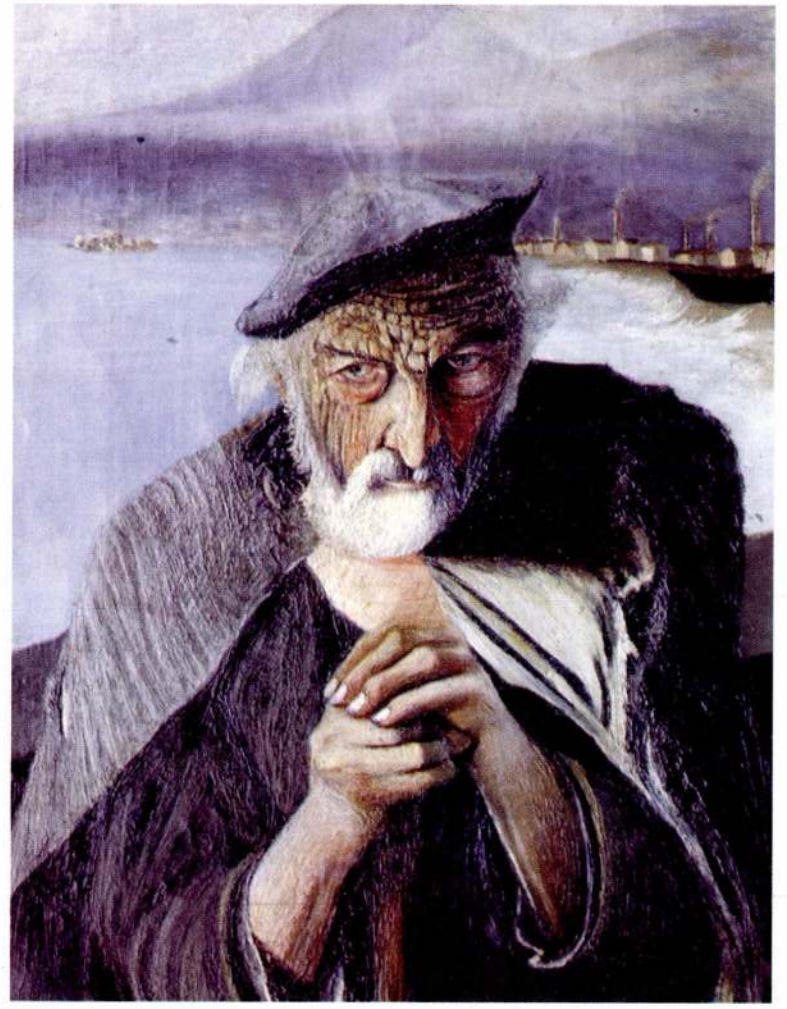

4.

KÉPEK:
1. RÉTI ISTVÁN: PÁSZTORLEÁNYKA
2. RÉTI ISTVÁN: SZILVÁS
3. BOGDÁNY JAKAB: CSENDÉLET, 1690. K.
4. CSONTVÁRY KOSZTKA TIVADAR: ÖREG HALÁSZ, 1902
5. JOHANN KRISZTIAN BRAND: EMAUSI ZARÁNDOKOK

KIÁLLÍTOTT MÜVEK JEGYZÉKE:

ABA-NOVÁK VILMOS
NÓGRÁDI TÁJ
OLAJ, 34x41,7 CM, LTSZ.: 82.123.
ABA-NOVÁK VILMOS
LAURA (KÉK KALAPOS NŐ)
TEMPERA, 99x63 CM, LTSZ.: 77.1.P.
ÁMOS IMRE
HÁBORÚ, 1944
OLAJ, 77x59 CM, LTSZ.: 72.41.
BARABÁS MIKLÓS
DÉGENFELD CSALÁD
OLAJ, 50x39,5 CM, LTSZ.: 77.12.P.
BARABÁS MIKLÓS
NŐI ARCKÉP
OLAJ, 65,5x52,5 CM, LTSZ: 80.37.
BARCSAY JENŐ
KAPU
OLAJ, 365,5x23,5 CM, LTSZ: 77.78.
BARZÓ EDE
A FALU VASÁRNAPJA, 1926
OLAJ, 60x73 CM, LTSZ.: 77.38.
BECK Ö. FÜLÖP
SZITTYA LOVAS, 1914
OLAJ, 21, LTSZ.: 77.598.P.
BERÉNY RÓBERT
CSENDÉLET, 1905 K.
OLAJ, 60x72 CM, LTSZ.: 77.30.P.
BERÉNY RÓBERT
VÁROSMAJORI INTERIEUR
OLAJ, 66x55 CM, LTSZ.: 78.222.
BERNÁTH AURÉL
GOMBÁK
PASZTELL, 33x55 CM, LTSZ.: 77.31.P.
BOGDÁNY JAKAB
CSENDÉLET
OLAJ, 74x99 CM, LTSZ.: 77.34.P.
BORSOS JÓZSEF
NŐI KÉPMÁS (MARIE), 1957
OLAJ, 34x28 CM, LTSZ.: 77.36.P.
BORSOS JÓZSEF
FÉRFI MELLKÉP
(MOSONYI MIHÁLY ARCKÉPE)
OLAJ, 21x17 CM, LTSZ.: 77.37.P.
BORSOS MIKLÓS
BARCSAY JENŐ
D: 33,5 CM, LTSZ.: 83.297.P.
BRODSZKY SÁNDOR
TÁJKÉP FÁVAL
OLAJ, 19x25 CM, LTSZ.: 77.43.P.
CSÓK ISTVÁN
FELESÉGEM
OLAJ, 85x116 CM, LTSZ.: 77.59.P.
CSONTVÁRY KOSZTKA TIVADAR
OLASZORSZÁGI TÁJ
(MANDULAVIRÁGZÁS)
OLAJ, 47x55 CM, LTSZ.: 77.64.P.
CSONTVÁRY KOSZTKA TIVADAR
KELETI PÁLYAUDVAR ÉJJEL, 1902
OLAJ, 44x65 CM, LTSZ.: 77.65.P.
CSONTVÁRY KOSZTKA TIVADAR
ÖREG HALÁSZ, 1902
OLAJ, 59,5x45 CM, LTSZ.: 77.66.P.
CZIGÁNY DEZSŐ
BOGLYÁK
OLAJ, 35x45 CM, LTSZ.: 55.54.P.
CZÓBEL BÉLA
TÁJKÉP (KERTRÉSZLET)
OLAJ, 65x73,5 CM, LTSZ.: 77.55.P.
CZÓBEL BÉLA
PIROS FOTELBEN ÜLŐ NŐ
OLAJ, 61x58 CM, LTSZ.: 77.56.P.
DEÁK-ÉBNER LAJOS
ÚTON
OLAJ, 58,5x45 CM, LTSZ.: 74.72.
DERKOVITS GYULA
ANYASÁG
TEMPERA, 114x45 CM, LTSZ.: 777.70.P.
DONÁT JÁNOS D.
A FESTŐ KÉPMÁSA, 1823
OLAJ, 78x62 CM, LTSZ.: 77.80.P.
EGRY JÓZSEF
CIRKUSZI KIKIÁLTÓ, 1929
OLAJ, 48x64 CM, LTSZ.: 77.92.P.
EGRY JÓZSEF
BALATON (BADACSONY), 1930
TEMPERA, 77x60 CM, LTSZ.: 77.93.P.
FERENCZY BÉNI
FIÚ (ARANYKOR)
47 CM, LTSZ.: 77.408.P.
FERENCZY KÁROLY
LOVASOK AZ ERDŐBEN, 1906
OLAJ, 52,5x66 CM, LTSZ.: 77.101.P.
FERENCZY KÁROLY
VEROCCHIO SZOBOR ÉS
ALABÁSTROMTÁL, 1904
OLAJ, 65x68 CM, LTSZ.: 77.107.P.
GADÁNYI JENŐ
CSENDÉLET, 1947
OLAJ, 69x82,5 CM, LTSZ.: 77.113.P.
GULÁCSY LAJOS
FLORENZI TÁJ (VÉDETT)
OLAJ, 34x47 CM, LTSZ.: 77.124.P.
GULÁCSY LAJOS
TAVASZ
OLAJ, 54x43,5 CM, LTSZ.: 77.132.P.

Bogdány Jakab, festő

Művészi naptárak

Ma délelőtt *Takács Ferenc*, a Képzőművészeti Alap Kiadó Vállalatának igazgatója bemutatta az újságíróknak a jövő évi művészeti naptárakat. 1978-ra 850 ezer példányban, 72-féle naptárt jelentettek meg; ebből 320 ezer példányban huszonnégyféle jut az üzletekbe, a többi — 470 ezer darab — vállalati megrendelésre készült. A nagy alakú naptárak közül elsősorban a magyar grafikusok falinaptára érdemel említést: a 12 lapra a többi között *Hincz Gyula*, *Gacs Gábor*, *Gross Arnold*, *Reich Károly* és *Csohány Kálmán* egy-egy szép, az adott hónap hangulatát érzékeltető munkáját nyomtatták. Újdonságról is hírt adtak: a vállalat az idén először készített úgynevezett hobbinaptárakat. Az egyik — *dr. Bálint György* szerkesztésében — a kertbarátok naptára; több esztendős megfigyelés, tapasztalatok alapján hetenként ad tanácsokat, tájékoztató adatokat a kertműveléshez. A klasszikus festők falinaptára ezúttal *Bogdány Jakab* tizenhárom festményének színes reprodukcióját tartalmazza, a nagy alakú fotónaptár pedig *Gink Károly* színes felvételeit a magyarországi népviseletekről.

—: Művészi

Esti H

12

n. 1977 nov. 9.

ítás és felvétel:

VII.,

. 10. fszt. 36.

122-130/1489-es mellék.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 349-736
1977 DEC 5

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Jakab Bogdány
(1660–1724)
1021

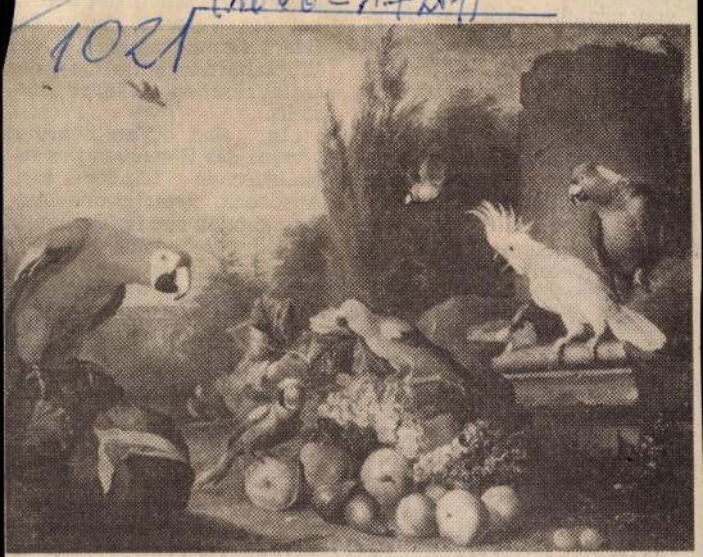

Jakab Bogdány (1660—1724) malte Stilleben und Tiere, bevorzugte exotische Motive: Stilleben mit Vögeln, (Öl, um 1700)

Aus dem Band „Stilleben in der Ungarischen Nationalgalerie"

von grund
keit bei d
des langfr
gramms f
Heizmateri
treter aus
Tschechosl
garn, de
Volksrepub
mänien unc
unterzeichn
meine Ver
Zusammenarbeit bei der perspektivischen Entwicklung des einheitlichen elektro-

zu sorgen, daß diese Fragen mit Hilfe vielseitiger Maßnahmen gelöst werden."

Georges Marchais in

Gemeinsames Kommuniqué — Fe

Auf Einladung von János Kádár, Erster Sekretär des ZK der USAP, hielt sich Georges Marchais, Generalsekretär der KP Frankreichs. vom 24.—27. November zu einem Freundschaftsbesuch in Ungarn auf. Über das

Bogdány Jakab, festő

„Gyümölcsesendélet papagályokkal és fehér kakaduval" (1700–1710.) repr.)

Mojzer Miklós: A Régi Magyar Iszüjtemény. Budapest, 1977. 5. 27. old.

Bogdány Jakab

Szerepel az alábbi tárlaton

Kőműves Gyula: hagyak remekművek
Kiállítás a Budavári Palotában

Szabad Föld 1969 IX. 28

Bogdány Jakab

virágcsendéletét mutatták be a budai Várpalotában rendezett kiállításon.

-bozóky- Hungarian masterpiece. Daily News, Budapest, 1969. szept. 19.

21.

Bogdány Jakab

szerepel a
„Remek művek" c. Tárlaton a Várban

Ferenc Kamarás: Von der Romantik
bis zum Naturalismus

Budapester Rundschau 1969 X. 31

Bogdány Jakab

Virágcsendélet papagájjal

Magyar Remekművek a Szépművészeti Múzeumban. (lista a 38. oldalon)

Népművelés 1969/10 borítólap 48 old

Bogdány Jakab

kényszerűlve volt, hogy megélhessen, külföldön dolgozni.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1938

Bogdány Jakab

Bécsben, Amszterdamban, Londonban élt. Az angol arisztokrácia kedvelt festője lett.

László M.: A magyar portrémüvészet tört.-ből; Mügyüjtő, 1970. 4. sz. 41. l.

Bogdány Jakab
festő

Táj madarakkal. XVII. n. művészi felv.
O. v. 100 × 123 cm. Budapest. B. H.
Repr.

A magyarországi művészet II. Kép n. 420
Corvina 1970

Bogdány Jakab, festő

Tárlatvezetések: A Nemzeti Múzeumban de. fél 10 órakor: Maulbertsch és magyarországi kortársai; de. fél 11 órakor: Bogdány Jakab és Stranover Tóbiás, vezető Mojzer Miklós. —

— : A hétvégi kult. program tól 9.

Népszabadság, Bp. 1976. nov. 27.

Bogdány Jakab
festő

Viszágesendiletében gyönyör
kedhetünk.

M. A.: Hangverseny
Művészet, 1970. április - 39 lap

Bogdány Jakab

műve szerepel a miskolci

Képtárban - emlékve

Északmagyarország 1970 május 4

4. old.

Bogdán Jakab

Emlitve

Párkány László: A Petró-gyűjtemény kiállítása

Déli Hírlap 1970. máj. 3.

Bogdány Jakab
festő

Eperjesi születésű. 1660k – 1724.
Angliában dolgozott. Csendéleteket,
főképp madár csendéleteket festett.
„Virágcsendélet papagával" Repr.

Magyar művészet 5. 34–36.
MRT-Minerva 1970.

1) Bogdány Jakab

festő

Eperjesi születésű. Angliában működött.
/1660k.-1725/. Protestáns. Hollandiá-
ban folytatta tanulmányait. Először
Amszterdamban próbálkozott vérig és gyü-

A magyarországi műv. tört. I. 275.
Corvina 1970.

2) Bogdány Jakab
festő

miniatúrafestő életéről a 90-es években
kiáltak. Csendéleteket és főképp virágcsendéleteket festett az angliai kastélyokba,
miniatúrafestő életéről a 90-es években
kiáltak. Csendéleteket és főképp virágcsendéleteket festett az angliai kastélyokba,

3) Bogdány Jakab

Kató

ma is tigliátan, mint M. o. – Dn.

A magyarországi műv. tört. I. 275.
Corvina 1970.

Bogdány Jakab
fotó

~ vól Pigler Andor: Bogdány Jakab
Bp. 1941.

A magyarországi műv. tört. I. 309.
Corvina 1970.

Bogdány Jakab

„Gyümölcsfüzér," Stockholm, Nationalmuseet, fekete-fehér reprodukció

Genthon I.: Monumenti Artistici Ungheresi all'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz.

21 f.

Bogolóny Jakab

Esperjestől származott, csepel- és madárélet festő, Angliába vándorolt; müvei ismertek az angol Cambridge-ből, Hampton Court-ból és a New Palace-ből.

Genthon I.: Monumenti Artistici Ungheresi all'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz. 171

Bogdány Jakab

Művei láthatók még a Stockholm-i Nemzeti Muzeumban. Tanítványa a Nagyszebenből származó Stranover Tóbiás.

Genthon I.: Monumenti Artistici Ungheresi All'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz. 171.

Bogdány Jakab
festő

Angliában tanulmányozta a portréfestő
Bogdány Jakab.

Gál István: Brocky Károly portréja.....
Művészet, 1971. szeptember - 10.oldal

Bogdány Jakab
festő-

Bécsi és hollandi tanulmányok
után Angliában telepedett le
az igen népszerű csendél et festő
Bogdány Jakab (1660 - 1724)

Gerevich Lászlóné: A barokk.
Müvészet, 1971. október - 19. oldal

Bogdány Jakab
festő

Bogdány Jakab a polgári életre
olyjellemző tárgy, gyümölcs és
madárképeivel a holland festők
legjobbjaihoz hasonlít.

Gerevich Lászlóné: A barokk.
Művészet, 1971. október - 49. oldal

Bogdány Jakab
festő

Nagyméretű virágcsendélete
szerepel a tárlaton.

Borbély László: A Petró-gyüjtemény kiállitása.
Müvészet, 1971. január - 30. lap

Bogdány Jakab

A XVIII. század magyar művészei - Mányoki Ádám, Bogdány Jakab, Kupeczky - külföldön alkotnak. Külföldiek Magyarországon.

Zolnay László: Művészet és műveltség a XVII-XIX.századi Pest-Budán. - Budapest, 1972.9.sz.39-41.l.

Bogdány Jakab

Gyümölcscsendélet
vászon, olaj

Régi műremek M.N.G. 1974.

Bogdány Jakab

A Szépművészeti Múzeumban rendezett „Hét évszázad rézfestményei" c. kiállításon szerepel képével.

Népszava, 1974. márc. 8. 102 erf. 56 sz. 4p.

Bogdány Jakab József
(1660-1724)

18. sz. első fele:

„Virágcsendélet papagájjal"

olaj, vászon 76x63

Kikiáltási ár: 20 000 Ft.

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Bogdány Jakab, festő

Megemlítve.

— : A tavaszi képsokció kiállítása 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. máj. 12.

Bogdány Jakab, Jestő

Megemlítve a Maulbertsch-kiállítással kapcsolatban.

Székely András: Egy fizennyolcadik századi Jestő 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 29.

Bogdány Jakab

Csendélet madarakkal
Vászon, olaj

Régi Művészet M.N.G. 1974.

Bogdány Jakab

Angliában sajátította el a holland ~~tájkép~~ ~~festőkre~~ csendéletfestőkre emlékeztető stílusát.

Népszava, 1974. júl. 12. 102 evf. 161 sz. 4 p.

Borgdány Jakab

A Nemzeti Galéria 1974. júl-ban nyílt Régi magyar műveséz c. kiállításán szerepelt műve.

Népszava, 1974. júl. 12. 102. erf. 161 sz. 4p.

Bogdány Jakab

Vízparti részlet papagájjal
vászon, olaj

Régi Művészet M.N.G. 1974.

Bogdány Jakab

Virágcsendélet
vászon, olaj

Régi Művészet M.N.G. 1974.

Bogdány Jakab
festő

A holland csendelet festők
nyomdokani haladó Bog-
dány Jakab a mostoha körül-
mények miatt külföldre hény-
szerült.

P. Brestyánszky Ilona: A régi magyar művészet.
~~[illegible]~~ Nők Lapja, 1974. szept. 14 - 14 lap.

Bogdán Jakab
festő

„Gyűrűbes csendélet"
(repro)

P. Breslyańszky Ilona: A régi magyar mű beszet ...
Prák Lajja, 1974. szept. 14 – 14 lap.

Bogdány Jakab.

A Magyar Nemzeti Galéria új otthona a Budai Palota B-C-D jelzéssel ellátott összefüggő épületsor a lesz. A D szárnyban Bogdány Jakab, Mányoki Ádám XVIII. sz.-i munkásságáig, majd a XIX. sz.-dal az eddigi múzeumi profilnak megfelelő gyűjteményeket mutatja be.

Solymár István: Nyolcszáz esztendő magyar művészete.

Magyar Hírlap, 1975. jan. 4.

Bogdány Jakab
festő

Bogdány Jakab csendéletek látható dr. Pétro gyűjteményében.

Végvári Lajos: Magán gyűjtemények...
Művészet, 1975. március - 9 oldal.

Bogdán Jakab

A Galéria új termei egyikében látható Bogdán Jakab, Mányoki Ádám alkotásai.

(harangozó): Megnyílt a Nemzeti Galéria
Esti Hírlap, 1975. okt. 13.

Bogdán Jakab Jestő
[Bogdány]
L. Mányoki Ádám

(Karangozó): Megnyílt ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975 okt. 13.

Bogdány Jakab, festő

Tárlatvezetésen ismertetik
mű vénetét

-:A hétvégi kulturális programból 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. máj. 8.

Bogdány, Jakab, festő

L.: Mányoki Ádám

— : A lévegi . . . 9.

Népszabadság, Bp. 1976. jún. 19.

Bogdány Jakab

Méltatás

Jávor Anna: Művészetünk két "uj" évszázada.
Művészet, 1976. november - 4.oldal.

Bogdány Jakab, festő

L.: Rippl-Rónai J.

—: Mi várható? 16.

Nép szabadság, Bp. 1977, febr. 10.

Bogdány Jakab, festőművész

a XVIII. századtól kezdve úgyszólván nincs magyar festő, aki ne foglalkozott volna a tájképfestészettel és itt a sort már voltaképen Bogdány Jakab tájmotívumaival kellene kezdeni, azután Barabás Miklós-az Orsz. Tájképfestészeti Biennálé megnyílt a Galériában.

Láttuk, hallottuk.

1977. márc. 6. Petőfi 11.42 V Gné.

Bogdány Jakab, festő.

L: Gross Arnold

–: 72-féle naptár, 850000 példányban 9.

Népszabadság, Bp. 1977 nov. 10.

Bogdán Jakab, festő.

TIT tárlatvezetés a Nemzeti Galériában de. fél 10 és fél 11 órai kezdettel: Magyar barokk témák; Bogdán Jakab és Stranover Tóbiás, vezető Vojzer Miklós.

–: A hétvégi kult. programból 9.

Népszabadság, Bp. 1977 nov. 11.

Bogdány Jakab, ksb

Tárlatvezetések: A Nemzeti Galériában de. fél 10-kor: Bogdány Jakab és Stranover Tóbiás művei, fél 11-kor: Barokk gyűjtemény, vezető Mojzer Miklós. —

9.

– A hétvégi kult-prog.

Népszabadság, Bp. 1978 ápr. 21.

Bogdány Jakab

Eperjesen 1660 körül született Bogdány Jakab. Fiatalon indult el szülővárosából hogy megherdje tanulmányait.

D. Burás Erikő: Bogdány Jakab.
Ny Tiekör, 1978. május 14 - 24 lap.

Bogdány Jakab

Bogdány képein az állatok nem csak tacha szinű és változatos formájú szereplők. Témán lehetőség egy-egy élethép bemutatására is.

D. Buzás Enikő: Bogdány Jakab.
Új Tükör, 1978. május 14-24. lap.

Bogdány Jakab

Állat és madárképei egy kissé bizarok a mai művészek. Bogdány az állat lép és szendelét festésben szerzett érdemeket.

D. Burás Enikő: Bogdány Jakab.
Új Tükör, 1978. május 14-21. lap.

Bogdány Jakab-

Tanulmányait a művész valószínűleg Becsben kezdte meg. Eljutott Hollandiába. Később Angliába telepedett le, ott is halt meg, 1724-ben.

D. Buvás Enikő: Bogdány Jakab.
Új Tükör, 1978. május 14 - 24 lap.

Bogdány Jakab

Bogdány megbízói között élete végéig a legelőkelőbb magyar családokat találjuk; magát a királyi párt is beleértve.

D. Buzás Enikő: Bogdány Jakab.
Új Tükör, 1978 május 14-21. lap.

Bogdány Jakab

Bogdány képét a Magyar
Nemzeti Galéria őrzi. —
Méltatás.

D. Buzás Enikő: Bogdány Jakab.
Új Tükör, 1978 május 14-24. [illegible].

Bogdány Jakab

„Baromfi udvar"
(repro)

D. Burási Enikő: Bogdány Jakab.
Új Tükör, 1978. május 14–24. lap.

Bogdány Jakab

az Angliába került művésszel is foglalkozik K. Kirimi Irénnek A magyar csendélet története c. könyvében.

Magyar Hirlap 1978-7-lo
P. Brestyánszky :Uj művészeti könyvek

Bogdán Jakab, festőművész

a Szépművészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria anyagából ez év febr.-ban kiállításra küldtek Tókióba 69 festményt, melynek legkorábbi képe Bogdán Jakabtól, a legkésőbbi Hollósy Simontól való volt.

Magyarok a nagyvilágban.

1979. nov. 15. Petőfi 21.05 (Vené).

Bogdány Jakab

A Magyar Nemzeti Galéria és a Szépművészeti Muzeum közös rendezésében Japánban is kiállításra került festővész alkotása 172oban festett Csendélete

Uj tükör 1979/27/34

Bogdány Jakab, festő

L. Mányoki Ádám

[—:] Mányoki Ádám 2.

Esti Hírlap, Bp. 1981. június 27.

Bogdane J a k a b, festő, l. *Bogdány J.*
Bogdani, l. *Bogdány.*

Bogdán, l. *Bogdány.*

Február 4-én Kemény R., Waldbauer I., Szerémi G. és Schiffer A., az Orsz. M. Kir. Zeneakadémia tanárai adták elő Weiner Leó egyik legújabb vonóshármasát és Dohnányi Ernő 2-ik vonósnégyesét.

Február 11-én, Schumann és Chopin születésének százados évfordulója alkalmából Molnár Géza dr. a M. Kir. Orsz. Zeneakadémia tanára, egyetemi magántanár tartott előadást: *„A zenei romantika"* címen.

Ezt követte február 18-án Radisics Jenőnek, az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeum igazgatójának s alelnökünknek előadása: *„Néhai gr. Pálffy János műkincsei"* címen.

Az érdekes s a figyelmet mindvégig lekötő előadás során vetített képekben mutatta be a királyfai, bajmóci és bazini várkastélyokat s az azokban felhalmozott legértékesebb s legművésziesb műkincseket.

Február 25-én Debogis Mária-Lujza francia énekművésznő hallatta kiváló szép szopránhangját, a szebbnél-szebb dalok egész sorozatának eléneklésével. A műsoron Gluck „Alceste" operájának egy nagyobb áriája, Mozart, Schumann, Schubert, Wagner, Liszt stb. dalai fordultak elő. Zongorán Szikla Adolf, az Operaház karmeste kísérte.

Március 4-én dr. Térey Gábor, az Orsz. M. Szépművészeti Múzeum osztályigazgatója ismertette meg *Bogdán Jakab II. Rákóczi Ferenc korabeli magyar festőművész* életét s működését néhány eredeti képe bemutatásával. A sokat hányatott s már-már feledésbe ment művész élettörténetét s műveit Térey dr. kutatta fel s Körünknek jutott a szerencse, e tudós kutató fáradozásának eredményéről első ízben bővebben hallani.

Március 11-én ifj. Jankovich Béla dr., egyetemi magántanár tartott előadást: *„Kultúrtörténeti párhuzamok nyugaton és keleten"* cím alatt.

Március 18-án Lindsay Vilmos kiváló skót zon-

Dalmúbarátok

virágoztatására irányuló törekvéseiért s kérem, vezesse továbbra is a Kör ügyeit azzal a szeretettel, mellyel azt megkezdte s azzal a fokozódó reményre jogosító sikerrel, mely már működése kezdetén is oly szembetünően nyilvánult. Őszinte szívből kívánom a sikert további működéséhez, melyhez mindannyiunk támogatását igérem".

A választmány őszinte tetszésének kifejezésével jelezte azt az érzelmet, mely az alelnök kívánságával való közösséget igazolta.

*

Megemlítek két érdekes indítványt is, mely az 1908. évi programmba felvétetett ugyan, de kivitelük más időre maradt. Mindkettő dr. Pekár Gyulától eredt.

Az egyik az volt, hogy a magyar nemzeti irodalom újjászületése alkalmából való, úgynevezett gárdista írók egyikének vagy másikának, vagy általában a régebbi magyar irodalom gyakorlatilag előadható színdarabjainak egyikét elevenítse fel a Kör azzal a szándékkal, hogy a magyar irodalomnak pozitív szolgálatot tegyen s tagjaiban szeretetet keltsen őseink emléke iránt.

Másik indítványa az volt, hogy ha a fentebbi indítvány kivitele nehézségbe ütköznék, az esetre ugyancsak a gárdista írók idejétől 1848-ig felhangzott dalokból eleveníttessenek fel egyes darabok, előadások kíséretében, hogy emlékük a feledéstől megóvassék.

Az első indítványra még nem került sor, a másik 1911-ben nyert megközelítő kivitelt „Nagyanyáink dalai" című előadásban, amiről majd azon év programmjának ismertetésénél lesz bővebben szó.

*

Bogdan Jakab

goramővész mutatta be művészetét. Műsoron Brahms, Schumann, Rachmaninoff, Rubinstein, Chopin, Liszt stb. kiválóbb darabjai szerepeltek.

A következő összejövetel, egyszersmind ez idényben az utolsó, a közbeesett húsvéti ünnepek miatt március 30-án volt. Ekkor M. Hrabovszky Julia, az ismert írónő lépett előadó asztalunkhoz s *„Régi francia kastélyok"* címen tartott vetített képekkel kísért érdekes előadást.

Összejöveteleink száma, melyből hetet az Országos Iparművészeti Múzeumban tartottunk meg, 13 volt, s még a távolyi idénynél is népesebb, amennyiben feljegyzéseink 1574 hallgatót mutatnak fel.

Ez évben három ízben részesültünk abban a megtiszteltetésben, hogy Ő cs. és kir. Fenségeik József főherceg és neje, Auguszta főhercegasszony, rendes tagjaink, Körünkbe ellátogattak.

A látogatottság is bizonyítéka annak, hogy tagjaink

Füssli, J.R.: Allg.
Künstlerlexikon.
Zürich, 1779. 87 f.

Bogdány Jakab

l.

Öröklán Z.: A Művészeti Munkaimok Barátai Egy-nek 15 esztendeje

Szépmüvèszet

1943. 192. l.

LES TRÉSORS DE LA PEINTURE FRANÇAISE

PIERRE COURTHION: David, Ingres, Gros, Géricault. Genéve (1942), Albert Skira. 2° 12 l., 13 tábla.

David, Ingres, Gros, Géricault: a francia XIX. század első festőnemzedéke. Nyomukban lángol fel a romantikus Delacroix és még élnek, amikor a fontainebleaui erdőben néhány kevés sikert látott, lelkes művész felfedezi a természetet. A jövő az övék, a naturalistáké és impresszionistáké. Nyomukban új lelkesedés, új esztétika támad, mely sokszor igazságtalanul bánik a napoleoni és Napoleon utáni művészettel. Normákkal dolgozik, melyek nem látják ennek a kornak történeti szükségességét: a formák bezárulását a kései rokokó és az impresszionizmus között. Tagadhatatlan, hogy e nemzedék életébe erőszakosan szólt bele a történelem és hangja nem egyszer éppen a klasszikumból zárja el a klasszicistákat. Pedig ennek a stílusnak is megvannak az értékei. Az eylaui csata mellett ott van a fiatal Amalric arcképe, Madame Morel de Tangry és leányai mellett az ifjú Bonaparteról készült vázlat és Ingres Török Fürdőjének nyomasztó testtömkelegével szemben Francois Marius Granet, a költő arcképe, a háttérben a romantikusok Rómájával. Courthion négy remek kis karcolata elevenen jeleníti meg a négy festő életét, kalandos sorsukat, mely romantikus már akkor, amikor művészi kifejezésük formái az egy Géricault kivételével még az Empire síma plaszticitásához ragaszkodnak. Így képek és szöveg kitűnően egészítik ki egymást, szemléltetik egy kor legnagyobbjait, akiket tehetségük egy kevésbbé epigon korszakban, mint az elviharzott barokk és elvirágzott rokokó után, a művészettörténeti értékelés méltóbb helyére juttathatott volna.

NADLER PAULMA

MICHEL FLORISOONE: Chardin Genéve, (1941), Albert Skira 2°, 6 l., 6 tábla.

Pallas Lex

III. 411. l.

Bogdány Jakab

Cincik, J.: Jakub Bohdan. Turócszentmárton, 1935.

Bogdan Jakab

festő

Cinciár, Jozef: Jakub Bohdan anglicky dvory maliar zo Slovenska. 8-r. 2 kóp 23 l. Turóczszentmárton 1935.

Gent (345)

Bogdány Jakab

Országh László:

James Bogdani, m. festő III. Vilmos és Anna Királynő udvarában Studies in English Philology. Vol. II. Bp. 1937.

Bogdány Jakab

festő

cród 2

Cincik, Jozef:

Jakub Bohdan.

Slovenské Pohľady

1934. 10 és 12. sz.

Forum 1935. 3. sz. hirdetések kiröll.

Szalatnai ismertetése szerint a honzadalmas cikk semmi ujat nem tartalmaz a szlováknak kisajátított protestáns The Hungarian" Bogdányról.

1907.

és sima karimájú ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ érem előlapjáú ökrepen

ve van ábrázolva, hogy jobb kezét keblén
alástját tartja, a melyet vért fe-
veszi körül ~~[illegible] koronája nyilt~~. A
lhető kebelre tett kezekkel, nyilt
skörrel. Felirata a kettős gyöngy-

emelkedett perem menten haladó

NVS RE+4
+4.

~~arimája és mindkét lapjának háttere~~

l, méretei 2.4:2.4 cm.-- Becsértéke
1907. április 30-án (787-907-31).

132

1484

Bogdány Zakab

wód

Bort Kétezer 427. l.

Repr.

Papagájos csendélet

1055. sz.

Bortnyik - Hevesi - Rebi -

krosky: kétezer év

festészete.

1943

Bogdany Jarab

festo

wód

Biró József

Európa festészete

Bp. Č. n. 85. l.

l Stevens.

-én. † Párisban 1906 augusz-
-én.

ó, a ki balrafordultan ül a
ál és a ki a baljával átölelt
gyönyörködik, melyeket jobb
armada mellett homokóra,
s zacskó van. Balról pántos
ra tűnik szemünkbe. A zsu-
kabát, mellény, fekete pan-
s. A háttérben, jobbról az
ól balra:

ens 1851.

. — Lelt. sz. 4319. — Becs-
lffy János hagyománya 1907
- Az átvételre és az átvétel
at lásd a 4316 lelt. szám-
is 16-án (453–913).
latok a Szépművészeti Múzeum-
Az uzsorás.
natkozó egyéb adatok és pedig:
909. pag. 32. Nº 562). *A. de*
e, v. G. St. 1851 (Grosser

-909. pag. 4. Nº 41). *Alfred*
im Goldrahmen. 65·8 hoch,

ben (1894–912. Nº III : 4).

2165–912. Nº II : 4). *Alfred*
8 : 65·8 cm.

III
923 (4319).
982 (150).
4 (1906)

Bogdány Jakab

l. 7.

Bird Erdőmérnöki

153. l.

1941

Bogdany Zakal

wód
z

Birókérik

260-l

Biró B

A mův. tříd.
kérikovce
é. n.

Debreceni járás VI. 186.

Bogdán Jakab

wód
z

Berztájkép

118-l.

Berzeviczy A

A tájképfestés a XVII.
sz-ban.

1910

Bogdány Jakab

Magyar Művészet

~~1926. 41, 576~~ (Elek)

1928. 464

Csathai E

A7 G. M. tiépmüv.

Mus. ép. IV. MM

Ásatás foganatosítása, mely emlékek felkutatására irányuló állami és magán

VI. 39.

Bogdány Jakab

Kód
2

Forum
1935. 3. n.
(Sz. R.: Tanul-
mány Bogdány
Jakabról.)

1049. *Buda.*

Mellig és sima karimájú
ábrázolva. Kissé balrafordult
körszakálla hosszú. Tollas k
gombokkal visel. Felirata az e
»BUDA. U. DUX. HUNN. MORT

Rézszínű ólom, átmérője 6·5
téke 20 K. — Havas (Hirsch) En
(787–907). — Átvétetett az 1909
909), az 1910 február 25-iki 656
sz. leiratok, illetőleg az 1910 ja
1910 március 23-iki (519–910) s
jelentetett 1908 január 31-én (41

Elek A:

A trojm. Muz. uj
tierzamiyci

MM 1926

546. l. (kép)

BOGDÁNY 1. *Jakab*, festő, * 1660 körül Eperjesen, † 1724. Londonban. Bécsben tanult. 1684-ben Amszterdamba, innen Londonba költözött. 1700-ban angol állampolgár lett s különösen Mary királyné foglalkoztatta. Hollandi jellegű színpompás csendéleteiből néhány a budapesti Szépművészeti Múzeumban.

E. G. I. 122. C.

Leletek, gyűjteményében IV. 121, 122

Bogdany Jakub

wéd

Dívald (K.) 1927

136 l.

M. mův. tört.

tit. Isto. kořoch 47. sr.

1927

MAGYAR KÖNYVBARÁTOK KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA
BUDAPEST IV,
KOSSUTH LAJOS-U. 18
TELEFON: 186-281
Postatakarékpénztári csekkszámla: 58.037

MK 16722

25459

Budapest, 194 2 VI/27

Méltóságos
Nagyságos Dr Szentiványi Gyula

úrnak
úrnőnek

Nagybecsű rendelése alapján leszállítjuk az alant felsorolt könyveket, és azok pont / pengő értékével b. számláját megterheltük.

Drb	Cím	Pont-értékl.	P	fill.

Bogdány Jakab

Csendélet madarak-
kal, olajf. képm.
muzeum
Repr.

Divald Magy. műveml.

213. l.

Emlitve: 214 l.
rövid életr.

Divald K: Mesterség művészeti
emlékei. 1927

Bogdán Jakab

festő

Terey Gábor előadása

jenvivál a

Körben

évod

Dalmady Sándor

A Mühárátok Köre

huszonöt éves története

(1890-1914) Bp. 1915

207. l.

V

llapot	Az alkalmazottal neve	v i d é k r e rokonsági fok	kö fog
		—	2

Bogdány Jakab

festő

cvód

Genth Erdélymű

26. l.

Gendron J

Erdély minőcsete

Kny. a Tört. Erdély-ből

1936

MAGYAR KIR. POST

ZÁLOGÜZLE

BUDAPEST, IX., KI

1 1 1 7 /Zü. szám Bud

193 6.

Nagyságos

dr. S z e n

a Müemlékek

Folyó hó 3.-án é
szerencsénk értesiteni Titkár ur
ris aukcionk katalogusát cimére
zöljük, hogy a Müemlékek Országo
talogusainkat rendszeresen - tis
deni.

451—13. — 1934. 14107. LÉGRÁDY TESTVÉREK, BUDAPEST

Bogdány Jakab

wód

Gerevich L. arte

22. l.

antica
Ungherese.
Roma, 1929

ros arczképe.

de szembe néz. Teje elől kopasz; haja, dus
na; arcza és bajusza leberetvált. Collaréjá-
ben látszik és reverendája felett nyakba
zon, keresztet hord. A hátter sötétpiros és
czolt betűkkel: „László F. E.
1899
Bpesten."

ladó két sorban ezt a felirást olvassuk:
uzeumnak
ászló F. E."

0·2 : 58 cm.
ka. (423–900)
16-án.

Bogdány Jakab

l.

Gerő Lüwerkrol,

Lüwerkrol.

196 l. - 1939

Bogdany Jakab

Wód

A.)

Hekler Aug

115. l.

Ungarische Kunst-
geschichte.

Berlin, 1937

XVII. csoport.
8. rakt. szám.

Idéző végz

Bogdany Zarab

1660 - 1724.

wód
z

Hekler A. M. Tört

196. l.

A m. mův. tört.

1934

< Bogdány Jakab >

Pigler Andor < >

~~Magyar Műszeres Szabó.~~

~~Szépm. Muz. Ism.~~

Győri Szemle 1942. 56. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Bogdány Jakab

Bogdány *Jakab*, festő, szül. 1660 körül Eperjesen, megh. 1724-ben Londonban. Bécsben, majd Amsterdamban tanult, ahol az akkor divatos madár- és csendélet-festésben oly ügyességre tett szert, hogy midőn 1690 körül Angliába vándorolt ki, ott a királyi udvar és főnemesség elhalmozta megrendelésekkel. Műveiből egy sorozat a budapesti Szépművészeti Múzeumba került. ÉBER L.

Gutenberg Lex.

M. K. 303. h.

Bogdány Jakab

irod

Hoffmann Edith:

Irodalmi és képzőművészeti stíluskritika.

Magyar Csillag

1943. I. 161. l.

faragott dísszel, füllel.
Német munka, XVII. század.
Aranyozott ezüst, 9·4 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Gerevich: PA, 260. l. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 159. szám.

CIBÓRIUM,
dísztelen.
Német munka, XVII. század.
Aranyozott ezüst, mag. 24 cm.

K ÉKSZERTÁLKA, (191. kép)
ovális, két füllel. Benne festettzománcos medaillon: bányászok. Kraudy Sándor besztercebányai ötvös műve, 1632.
Ezüst, átm. 13·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi Biharvármegye, 329. szám. — Radisics Ipolyi 85. szám. — Gerevich PA, 260. l. — Kőszeghy, 101b. szám.

POHÁR,
cápás dísszel, kívül PATAI KATAE, belül a fenekén PATAI JÁNOS ANNO 1668 felirattal.
Magyar munka, 1668-ból.
Ezüst, mag. 10·3 cm.

MELLBOGLÁR,
rozet ás sodronyzománcos, áttört bogláros és ékköves dísszel. Kiemelhető középrésszel. Michael Neustädter brassói ötvös műve, 1680 körül.
Erdélyi kiállítás, 1931., 342. szám. — Kőszeghy, 233. szám.

Bogdány Jakab

Jestö

1660 – 1724

źród

Krück. I. 128-l.

Bogdan Jakab

Csendélet szajkával

Kopp.

Kopp J.: ~~A régi Buda és Pest [illegible] [illegible]~~ Ilyen tufo mi terrem. Kiáll.

MAGYAR MUVESZET (~~A régi Tört. kung. [illegible] [illegible]~~)

1937. 14. l. 22. l.

Keppel

BUDAPEST 937 OKT.-4.-8 LFh 4 LFh

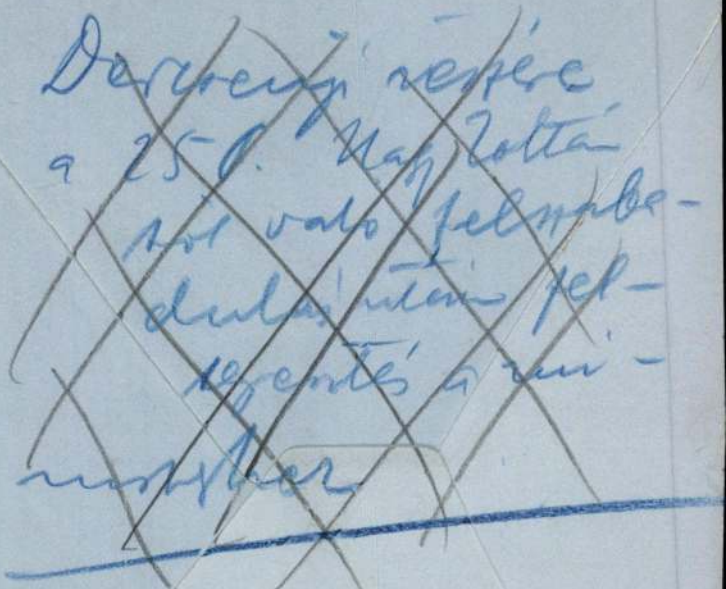

Derecenyi nézére
a 25 P. Nagy Zoltán
sol valo felszabadulásután fel-
szerentés a mi-
nisztér

Bogdán Jakab

5 drb hiány

Jesz. 101. l

Jeszenszky S.

Háborús műkincs-
vesztetéseink.

Akun (MM) 1948

2. k.

— [illegible] [illegible].

Bayerics —
Lovász esetleg 250.
Spentagiovanni
Filmunde (Fekelföld)

— 2 12 35.

31.

Bogdan Jakab

Środ

Iván Ede: Két magyar művész, akikre fejedelmi udvarok kegye mosolygott. Tolnai Világlapja. 1927.

7. szám. 10. l.

Anversi képtár IV. 240.

Bogdanovics, Milos, Arzt, Gynäkologe, geb. 1877 in Baja, erlangte 1900 an der Budapester Universität das Doktorendiplom, wirkte dann an der Seite der Professoren Réczey und Bársony und ist seit 1908 Assistent des letzteren. B. publizierte zahlreiche medizinische Abhandlungen in ungarischer und deutscher Sprache. Grössere Studien: *Über die Behandlung des Abortus, Blutuntersuchungen in der Geburtshilfe, Appendicitis und weibliche Genitalien, Uteruscarcinom-Operationen, Die Operationen des orthoflectierten Uterus.*

Bogdány, Jakob, (Bogdane, Bogdani, Bochdan) Maler, geb. um 1660 in Eperjes, gest. 1724 in London, wo er, nach längerem Aufenthalte in den Niederlanden, für den englischen Hof arbeitete. Seine Stilleben weisen durchwegs den Einfluss der niederländischen Schule auf.

Bogdányi, Moritz, Journalist, geb. 1854, war der Gründer des politischen Tageblattes „Budapesti Ujság" und des confessionellen Wochenblattes „Egyenlőség". Auch mehrere in Buchform erschienene Romane entstammen seiner Feder.

Bogisich, Michael, Musikschriftsteller und Titularbischof, geb. am 10. Jän. 1839, hat sich insbesondere um die Pflege der ungarischen Kirchenmusik verdient gemacht. Selbständige Werke: *Melyik a valódi egyházi zene?* (Welches ist die wirkliche Kirchenmusik? 1878), *A gyermek szent fohászai* (Die heiligen Gebete des Kindes, 1879), *A keresztény egyházi énekek a XVIII. századból* (Die ungarischen Kirchengesänge aus dem XVIII. Jahrhundert, 1882), *Őseink buzgósága* (Die Frömmigkeit unserer Vorahnen, 1886). B. ist auch als Komponist durch seinen Hymnus zur goldenen Messe des Kardinals, Fürstprimas Simor, seine Königshymne und seine ungarischen Raphsodien und Lieder vorteilhaft bekannt.

Bognár, Ignatz, Komponist, geb. 1811, gest. 1883, veröffentlichte zahlreiche Liederkompositionen, eine Oper *„Maria Tudor"* und eine komische Oper *„Die Adoptivtochter"*.

Bognár, Paul Cecil, Philosoph und Physiker, geb. 1883 in Csepreg, wandte sich nach Absolvierung der philosophischen Studien als Benediktinerpriester der Professur zu und ist derzeit als Professor der Physik am Komáromer Obergymnasium tätig. B. publizierte zahlreiche physikalische und pädagogische Aufsätze in der Fachpresse. Selbständiges Werk: *A fizika alapfogalmainak és alapelveinek ismeretelméleti vizsgálata* (Erkenntnistheoretische Prüfung der Grundbegriffe und Grundprinzipien der Physik, 1911).

Bognár, Stephan, Philosoph, geb. am 16. Dez. 1842 in Vásárút, gest. 28. Apr. 1910 als Domherr der kath. Diözese Nagyvárad, war längere Zeit Professor der Theologie der Budapester Universität und publizierte zahlreiche theologische und philosophische Abhandlungen. Die ungarische Kirchenliteratur verdankt ihm die Ausgabe dreier bis dahin unbekannter philosophischer Werke des einstigen Fürstprimas Peter Pázmány.

Bognár, Vilma, Opernsängerin, geb. 1846 in Pest, gest. 3. Mai 1904, erntete am Hannoverschen Hoftheater, in Hamburg, Bremen, Altona, Köln, Aachen, Braunschweig, Göttingen, Leipzig, Amsterdam, Rotterdam, Leyden, Haag, London, Berlin Triumphe, wurde dann am Dresdener Hof-

Budapest niederliess. Sie ist hauptsächlich Landschaftsmalerin und fällt durch ihre eigentümlich brutale Technik auf. Sie gehört zu den talentiertesten unter den ungarischen Malerinnen der letzten zwei Jahrzehnte.

Boemm, Theodor, Maler, geb. am 22. Okt. 1822 in Munkács, gest. 31. Juli 1889 in Dresden, war Oberrealschulprofessor in Löcse, wo er als Portrait- und Altarbildermaler einen Ruf genoss.

Boér, Alexius, von Kövesd, Rechtsgelehrter, geb. am 26. Nov. 1872 in Csapó, absolvierte die juridischen Studien in Kolozsvár, Wien und Berlin und wurde 1898 sub auspiciis regis zum Doktor der Staatswissenschaften promoviert. Er trat als Advokat in den Komitatsverwaltungsdienst, habilitierte sich 1906 als Privatdozent an der Kolozsvárer Universität, an welcher er 1909 zum ausserordentlichen, 1910 zum ordentlichen Professor der ungarischen Verwaltungs- und Finanzkunde ernannt wurde. B. hat eine ausserordentlich rege Tätigkeit als Fachschriftsteller entfaltet. Selbständige Werke: *A porosz község, kör. tartomány s a közéjük ékelt közigazgatási kerületek szervezete* (Organisation der preussischen Gemeinden, Kreise, Provinz und der eingekeilten Verwaltungsdistrikte, 1898), *Közigazgatási bíráskodás* (Verwaltungsgerichtsbarkeit, 1907), *Magyar közigazgatási jog* (Ungarisches Verwaltungsrecht, 1908), *A közigazgatási intézkedések jogereje* (Die Rechtskraft der administrativen Verfassungen, 1910), *Az erdélyi magyarság anyagi romlásának okairól* (Über die Ursachen des materiellen Niederganges des Erdélyer Ungartums, 1912), *Magyar közigazgatási és pénzügyi jog* (Ungarisches Verwaltungs- und Finanzrecht, 1912), *Az új adótörvények jogorvoslati rendszeréről* (Über das Rechtsremedursystem der neuen Steuergesetze, 1913).

Bogdánfy, Edmund, Wasserbau-Ingenieur, geb. am 18. Dez. 1863 in Torda, trat 1890 in Staatsdienst, ist seit 1893 dem Ackerbauministerium zugeteilt und seit 1901 Privatdozent der Hydrologie an der Budapester Polytechnik. B., der sich auch als Übersetzer der Werke J. J. Rousseaus und französischer Fachwerke betätigte, zählt zu den anerkannteren Schriftstellern auf dem Gebiete des Wasserbauwesens. Selbständige Werke: *Vizépitészet az 1896. évi ezredéves országos kiállitáson* (Wasserbau auf der 1896-er Millenniums-Landesausstellung, 1897), *Ombrométriai tanulmányok a magyar korona területén* (Ombrometrische Studien auf dem Gebiete der ungarischen Krone, 1897), *A Balaton környékének csapadékviszonyai* (Die Niederschläge-Verhältnisse der Umgebung des Balaton, 1898), *Hidrologia* (Hidrologie, 1902), *Hidraulika* (Hidraulik, 1904), *A természetes vizfolyások hidraulikája* (Hidraulik der natürlichen Wasserläufe, 1906), *A Duna és Tisza közötti csatorna* (Der Donau-Tisza-Kanal, 1907).

Bogdanovics, Lucian, serb. Kirchenschriftsteller, Patriarch, geb. am 10. Mai 1867 in Baja, gest. 1913 in Gastein, wurde nach mehrjähriger Lehrtätigkeit 1898 zum Bischof der Budaer gr.-or. serbischen Diözese ernannt und nach dem Tode des Patriarchen Brankovics zum Erzbischof-Metropoliten und Patriarchen der serbischen Landeskirche gewählt. In jüngeren Jahren war B. auch mit der Feder ein eifriger Verfechter der materiellen und kulturellen Interessen der serbischen Landeskirche Ungarns.

Bogdani Jakab

festō

erod

z

B.:A.

Lázár mmjovoje

12. l.

1916

Bogdány Jakab

1660-1724

irod

Lyka-Muther

II. 233. l.

M. képirás

Müther, R.:

a festőművi. tört.

(ford. kupel G.) c.

kötő függelére.

II. 1920

Fondporcellán, négykarélyos medaillonokban szines virág-
skanna, egy teatartó palack, egy cukortartó fedővel, egy
, 1745 k. — Kaffee- und Teeservice, grünes Fondporzellan,
umensträusse. Eine grosse Kanne, eine Teekanne, eine Tee-
n Dessertteller, 9 Schalen mit Untertassen. Meissen, um 1745.

alapon domboru felhőcsomókkal és sárkánnyal. Kina. —
lauem Fond plastische Wolkenbündel und Drache. China.

stén máz alatt bekarcolt pálmák. Kina. — Grosse Flaschen-
er der Glasur eingeritzte Palmen. China.

cellán, testén keretbe foglalva szines jelenetek és virágdisz.
elte Vasen, Porzellan, auf der Wandung in Rahmen gefasste
hina, XIX. Jh.

-vörös szinben jelenet. Kina. — Zwei Vasen, Porzellan mit

disszel, testén vizparti tájképépületekkel, fölötte levélsor.
altblau dekoriert, mit Uferlandschaft. Darüber eine Lorbeer-

ék disszel. Kina. — Flaschenvase, Porzellan, kobaltblau

ellán, sugarasan bordás középrésszel. Kina. — Seladon-

Bogdány Jakab

vód
a
Lykamuvtört II.
234. l.

A művészetek.
Főrl. 2. kiad.

1939

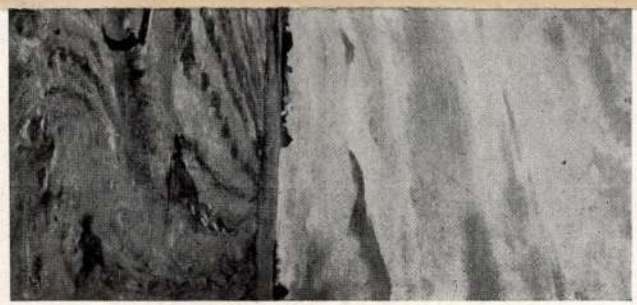

Vincenzo Irolli: *La figlia del pescatore.*

Bogdány Jakab

Magyar Kulturszemle
1940. 5. sz. 120. l.

Bogdány Jakab: ***VIRÁGCSENDÉLET.*** Olajfestmény. A mester Eperjesen született 1660-ban. Amsterdamban, majd Londonban működik. Angliában nagy megbecsülésnek örvendett. *(Almásy-Teleki Éva Művészeti Intézetének III. aukciója.)*

határozza meg a képek színkarakterét, a cézanne-i művésznél maga a művész, a természettől szinte teljesen függetlenül. És végül, míg *Basch* Andor egészen maig nem sokat törődött a világot — s a műalkotást — összetartó mértani szerkezettel, a cézanne-i szellem szinte tudós módjára kutatja a szerkezeti összefüggéseket.

Legújabb képei azonban *(Csendélet gallérokkal, Alvó nő, Szardiniák I. Alma és szöllő)* már mutatják az utat, mely a művészt bizonyára el fogja vezetni az optikai valóságnak ebbe az új világába. Sőt éppen a legújabb képek egyike-másika felett *(Kastély a tengerparton, Budai kert, Tengerpart)* van Gogh expresszív szelleme is ott lebeg. Ezeken már művészünk is ritmizálja a vonalakat, bár az ő ritmusát még nem a vonaljáték üteme, hanem a művész temperamentuma diktálja. S ha *Basch* Andor műveinek expresszivitása nem is jelentkezik „pathológikusan" izzó színekben, ma már művészünknél sem csupán arra szolgál a szín, hogy — mint eddig — józanul hangsúlyozza a tárgyak imitált valószerűségét, hanem önálló életet él. Míg előbb az expresszió nála szinte szónokiasan hatott, ma már irracionálisabb, titokzatosabb, tehát gazdagabb, művésziesebb. S míg azelőtt kizárólag a természet sugallta művészetének formáit, ma már a művész harmóniája kölcsönzi alkotásainak az élet, a valóság illúzióját.

Immár tisztán látható a művész *holnapi* útja: a természet lefestése helyett a természet újjáköltésének vágya fogja ezentúl vezérelni ecsetjét. A művész, aki mindig becsületesen kitartott művészi hite és meggyőződése mellett s aki oly kemény munkával építette ki a maga *expresszív realizmusát*, most már, hogy elindult azon az úton, mely egy magasabbrendű művészet-

Bogdány Jakab: Madarak. (Pigler Andor könyvéből. Egyetemi Nyomda kiadása).

termelésében. A magyar könyvnek, legalábbis viszonylag, olcsónak kell lennie, ha szép is. S ez a körülmény sajátos helyzetet teremt.

Az olvasó bocsássa meg, ha itt most meglehetősen szakmai jellegű magyarázatokba bocsátkozunk, de csak így érthetjük meg azokat az akadályokat, amelyek megnehezítik a szép magyar könyv létrejöttét s amelyek alapján valóban értékelni lehet a magyar könyvkiadás művészibb jellegű termékeit.

I. KÖNYVEK A MŰVÉSZETRŐL

Régi törekvése könyvkiadásunknak, hogy olyan szép magyar könyvekkel lássa el az olvasóközönséget, amelyek a képzőművészet örök szépségeivel ismertetnek meg; amelyeknek tehát a tulajdonképeni anyaga szolgáltatja a könyv szépségét. Hogy ezt a nemes törekvését csak csekély részben vagy egyáltalán nem valósíthatta meg, nem az ő hibája.

Azt hiszem, mindenki tisztában van azzal, hogy minél nagyobb példányszámban jelenik meg a könyv, annál jobban kalkulálódik, vagyis annál olcsóbb. Már most, a képzőművészet nemzeteken felül álló értékeiről bőséges számban jelennek meg német, francia, angol könyvek s mert kiadójuk nagyobb vevőkörre építhet, sokkal alacsonyabb áron hozhatja forgalomba, mint a csak magyar közönségre számító magyar könyvkiadó. E könyvekben a szöveg általában kevésbbé fontos, mint a képanyag. Tehát a magyar könyvkiadónak számolnia kell azzal, hogy az itteni vevő inkább vásárolja meg az idegen nyelvű, de olcsóbb, semmint a magyar művészettörténész értekezését adó, de drágább könyvet. S míg az ilyen természetű magyar könyvek kiadója kénytelen szerénvebb külsőt adni a könyvnek, a külföldi könyv a mai könyvművészet teljes pompájával csábítja magához a vevőt.

Persze vannak elsősorban magyar érdeklődéshez szóló, csak magyar közönségre számító művészeti könyvek, amelyek a mi festőink, szobrászaink, építészeink pályáját és munkáit ismertetik. A magyar könyvkiadásban állandóan megvan a törekvés az ilyen magyar művészeti könyvek kiadására, de vállalkozásuk eddig jóformán sohasem járt sikerrel. Mi tagadás, drágák voltak a könyvek; nem lehettek nem drágák. S bármennyire fontos lett volna ez, már csak művészeink népszerűsítése szempontjából is, az időről-időre felbukkanó ily vállalkozások néhány kötet megjelenése után befagytak. Hogy más példát ne említsünk, itt volt a modern magyar művészekkel foglalkozó szép *Ars Hungarica*-sorozat, amelyet áldozatkész műbarátok támogattak s terjesztésébe legjobb művészeink kapcsolódtak be, nyolc-tíz kötetnél mégse vitte tovább.

Az utóbbi években azonban mégis mód nyílt arra, hogy olcsóbban is lehessen képeskönyveket termelni. Elsőnek talán egy bécsi könyvkiadó jutott arra a gondolatra, hogy az úgynevezett mélynyomás bekapcsolásával lényegesen olcsóbban állíthat elő gazdagon illusztrált művészeti könyveket. Felesleges talán a nyomdai eljárás részleteibe bocsátkozni, elég ha annyit tudunk, hogy a mélynyomással készült könyvek kalkulációjából kiesik a jelentős összeget kitevő klisiköltség, maga a nyomtatás egyszerűbb s főkép nincs szükség a drága, speciális műnyomó papírra, mélynyomással jelentékenyen rosszabb s olcsóbb papíron is előállítható a könyv.

Azonban e mélynyomású művészeti könyvekkel szemben bizonyos tiltakozás jelentkezett, mégpedig a szakmai körök részéről s a kiadványok ellen felsorakoztatott érvek lényege az, hogy a mélynyomás meghamisítja a képet, megnuhítja, helytelen tónusokat juttat érvényre, a képnek sötétebb, feketébb jelleget ad, tehát az ilyen könyvek nevelés helyett megtévesztik az olvasót. Ezekben az ellenvetésekben sok igaz van. S ezért a komolyabb művészettörténeti kiadványok ma is ragaszkodnak a drágább, síknyomású eljárással készített könyvhöz, amelynek fehér-fekete reprodukciója hívebb az eredetihez, a kép színkompozicióját jobban érzékelteti, a rajz karakterét pontosabban adja vissza és még a szobron s épületen is a valóságnak megfelelőbben mutatja meg az anyag szépségét, a fény és árnyék játékait.

Kérdés azonban, hogy a művészetet népszerűsítő kiadványoknál szükséges-e ez a pontosság? Bizonyos, hogy a mélynyomásból kevésbbé ismerhetni meg a művészt, de valamennyire mégis fogalmat lehet szerezni róla, ha csak annyira, hogy milyen témák foglalkoztatták, hogy a kép terébe hogy állította be alakjait, hogy melyek a nevezetesebb művei, stb. S ha megtanítani a művészet lényegére kevésbbé tudnak is, mint a kliséről nyomott könyvek, nevelő hatásuk, műveltségterjesztő szerepük elvitathatatlan. S az is tény, hogy örömet szereznek, lapozgatni bennük élvezet s hogy jogosan tartanak igényt a szép könyv rangjára.

Ha mármost az utóbbi években megjelent magyar művészeti kiadványokat nézzük, mélynyomású és síknyomású könyveket egyaránt találunk közöttük. A magasabb igényeket kívánják kiszolgálni s nagyobb kockázatot vállalnak azok a kiadók, akik, mint például az Egyetemi Nyomda, a „konzervatívabb", kliséről reprodukált képekhez ragaszkodnak. A Szépművészeti Múzeummal karöltve kiadott *„Magyar Művészeti Írások"* című monografia-sorozatból eddig két kötet jelent meg s ezekben követi az újabb művészeti könyvek szerkezetét: aránylag rövid összefoglaló tanulmány után hatvan egész oldalas, nagy reprodukciót közöl. Az indulásként kiválasztott két kötet, *Bogdány Jakab*, akinek munkásságát *Pigler An-*

Magyar Kulturszemle
1942. jul. 15. 148-49

Bogdány Tarab

A szép magyar könyv

A két világháború közötti években egyszer Párizsból a környékre kirándultam. Egy francia úr volt az utitársam s míg én az ablakból lestem a táj változásait, ő olvasott. Megérkeztünk, kezdtünk szedelőzködni s leszálláskor észrevettem, hogy a könyvet — kitűnő, modern író jelentős regénye volt — utitársam otthagyta a fülke ülésén. Szólok neki. Ő csak közönyösen legyint egyet.

— De uram, a könyv...

— Az nem könyv — hangzott a válasz.

Csodálkozva néztem rá:

— Nem könyv? Hát akkor...

— Jól hallotta, nem könyv. Olvasmány, füzet, nevezheti akárhogyan. De semmi esetre sem könyv.

Ez a kissé rejtélyesen hangzó válasz a francia könyvkiadás különleges tevékenységére figyelmeztetett. Nem tudom, ma mi a helyzet, de a békés Franciaország könyvvásárlói, könyvgyüjtői nem tartották könyvnek azokat a hozzánk érkező fűzött regényeket, verses köteteket, tudományos munkákat, amelyeket mi itt lelkesedve vásároltunk és szeretettel raktuk könyvespolcainkra. Számukra a könyv ott kezdődött, ahol az bizonyos bibliofil értéket kapott. S ezért minden valamirevaló francia író műve a megszokott, nálunk is ismert, aránylag olcsó kiadáson felül, külön számozott kiadásban jelent meg, különféle drága merített papirra nyomva, mindenkép előkelő kiállításban s a francia könyvkedvelő csak ezt tartotta könyvnek. Sőt gyakran megesett, hogy ugyanannak az írónak ugyanaz a műve több ilyesféle amatőr kiadásban is forgalomba került, esetleg más-más művész rajzaival, eltérő tipografiával. S a francia könyvkedvelő számára ez nem volt közömbös, minden igyekezetével azon volt, hogy e különféle kiadások egy-egy példányát megszerezze, sokszor drága pénzért, mert ez a teljesség adott könyvei együttesének igazi értéket.

A közelmultban Márai Sándor egy cikkében foglalkozott a francia könyvgyűjtők e bibliofil szenvedélyével s meglehetősen kedvezőtlen ítéletet mondott róla. Sok igazság van Márai csúfolódó cikkében, mert az ilyen könyvgyűjtő valóban csak a könyv külsejét értékeli, a szeretet, amellyel gyüjteményének egy-egy kincsét körülveszi, szinte független a könyv irodalmi, vagy tudományos értékétől s ez a könyv szépségén csüggő szeretet megakadályozza, hogy a gyüjtőből olvasó legyen. Igaza van Márainak abban is, hogy ez a bibliofil szenvedély ellentmond a könyv ama legfőbb rendeltetésének, hogy minél többek kezéhez eljusson s minél többek szelleméhez szóljon. Legfeljebb arról feledkezett meg, hogy az igazi könyvgyüjtő azt a könyvet veszi meg drágább, művészi kiadásban, amelyet olcsóbb kiadásban olvasott már, megszeretett s épp ezért belső értékéhez méltó kiállításban akaria megőrizni magának.

S ha ez a könyvgyüjtő szenvedélyére épitő könyvtermelés bizonyos kizárólagosságot hozott is létre, valljuk be a jobbmódúak sznobjellegű exkluzivitását, ám művészi rangra emelte a francia könyvkiadást. Könyveket hozott létre, amelyekben a legkiválóbb művészek rajzai találhatók s amelyekben a nyomdai ipar iparművészetté nemesült. Nem szabad elfelejteni azt sem, hogy e bibliofil igényeket szolgáló könyvkiadás nyomán indult meg utóbb az a francia könyvtermelés, amely művészi külsejű s mindenkép bibliofil jellegű könyveket kívánt eljuttatni aránylag olcsón a kevésbbé pénzes könyvbaráthoz s amely szép törekvés teljes megvalósítását csak a háború akadályozta meg.

Igy tehát a francia könyvtermelés a maga, kétségtelenül vitatható módján megoldotta azt a problémát, amely a mi, hivatásuk magaslatán álló könyvkiadóinknak állandó s egyik legnagyobb gondja. A hazai gazdasági viszonyok útját állják a probléma francia elintézésének, amelynek lényege az, hogy a könyvkiadás jómódú és szerényebb igényű vevőt különböztet meg; harmadiknak vegyük ehhez a könyvig még el nem jutó, csak füzetes kiadványokat, magyarán ponyvát kedvelő közönséget, amely Franciaországban is megvan, de amely egy teljesen különálló könyvtermelést tesz szükségessé. A magyar könyvnek csupán egyetlen rétegű közönsége van, amely, nagy általánosságban, nem gazdag s csak nehezen megtakarított pénzét fordíthatja a könyvvásárlásra. Amellett a magyar könyvkiadásnak anyagi erejét a nemzetnevelő olcsó s füzetes könyvekre kell fordítania, tehát, mindent egybevetve, nincs módja luxus kiadványok termelésére, de hivatását sem láthatja az ilyen, csak kevesekhez szóló díszművek

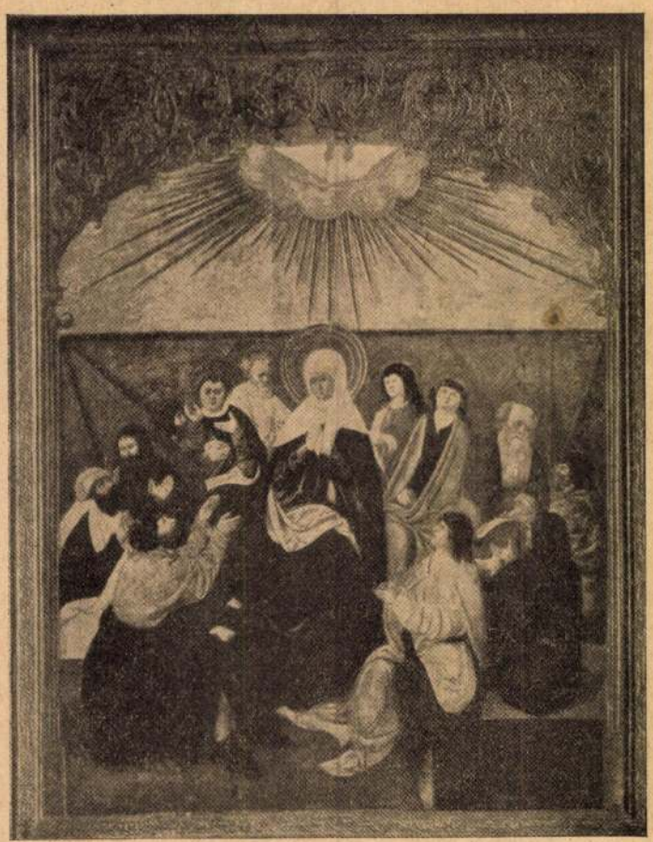

A Szentlélek eljövetele. A csikszentléleki oltár középképe. (Biró József *Erdély művészete* című művéből. Singer és Wolfner kiadás).

Vaszary János: Női arckép. (A *Vaszary*-albumból. Athenaeum kiadás).

Bogdán Jakab

BOGDÁN JAKAB, FESTŐ. A XVII. század végén a magyar főurak kastélyaiban működött. Születése helye mindeddig ismeretlen. Egyedül az ismeretes, hogy a festészetben Bécsben képezte magát. A művészet jelentékeny fokára emelkedett és különösen madarak, virágok és gyümölcsök, csöndélet-képek festésével tünt fel. Később Angliába utazott, hol Anna királyné is igénybe vette ecsetjét, számos megrendelést kapott és nagy vagyonra tett szert. Eddig egyetlen festménye sem ismeretes. Az angol udvari képtárak jegyzékeiben dacára a fenti adatnak, nevét nem találjuk. Van azonban a képjegyzékekben számos a XVII. század végén és a XVIII. század elején festett madár- és virágkép, melyeknek festője ismeretlen. Úgy látszik, ezek közt a képek közt kell keresnünk Bogdán Jakab festményeit is. —49.

Művészet 1903, 147. l.

Alapítási éve 1577

Telefonszám: T. 108-09.

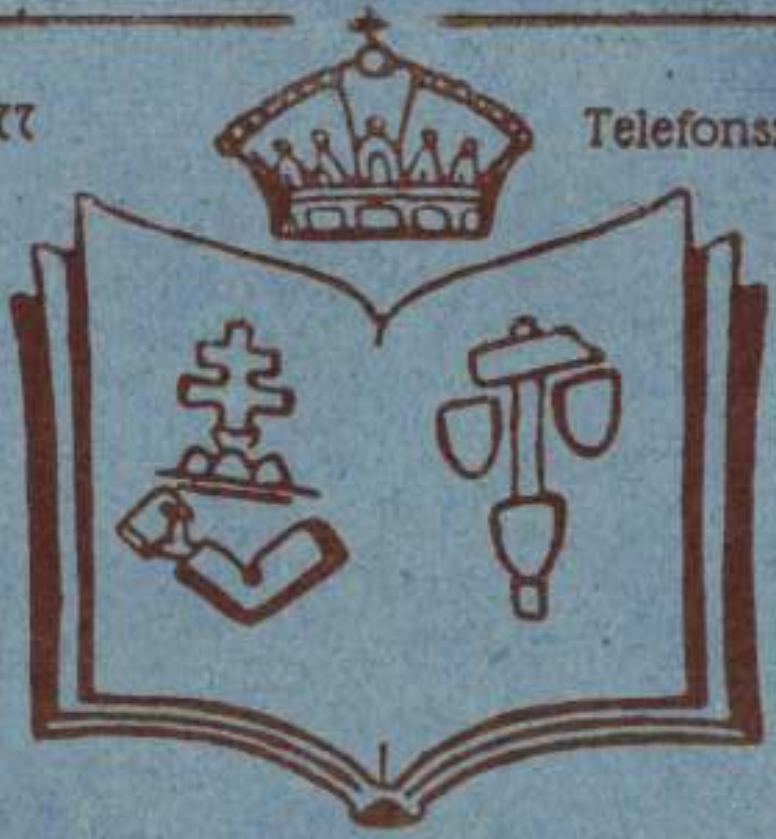

A Királyi Magyar Egyetemi Nyomda

KÖNYVESBOLTJA

megnyílt

IV, KOSSUTH LAJOS-U. 18

a Forum-mozgó mellett.

Kupeczky János

ónika

„Dante“ — elég jó ornamentális ötlet, a kivitel gondatlan.

„Nyomdászat“ — szép, egyszerű, de majdnem geometrikusan hideg.

„A jó pap holtig tanul“ — csak az a hibája, hogy a betűk aránytalanok az ábrázoláshoz képest.

„Bagoly“ — a monogrammok ízlésesek, de a betű nehezen olvasható, annyi dísz veszi körül.

„Vesszők“ — a legtöbbön a betűk csnek kifogás alá, az egyiken, ahol a betűk a legszebbek, a kép oly kicsiny, hogy arányosan nem kisebbíthető. Nagyon jó a stilizált bagoly, de körzete esetlen.

A 100—100 koronás első díjak nyertesei: Gablik Antal (jelige „Uhu“) és ifj. Aigner Antal (jelige „Vázlat“). 50 koronáért megvásárolta a bizottság Greff Lajos „Achilles“ jeligéjű rajzát.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM gyűjteménye rövid idő óta tizenöt nagyjelentőségű képpel gazdagabb. Nemes Marcel kir. tan. és dr. Stern Ármin áldozatkészsége gondoskodott ezúttal arról, hogy képtárunk szaporodása folytonossági hiányt ne szenvedjen. Az ajándék a legjobb időben érkezett. Mindenki tudhatja ugyanis, hogy az intézet a mult évek nagy kiadásai után, a mostani nehéz viszonyok között, az állam részéről újabb áldozatra nem számíthat.

A Nemes Marcel részéről felajánlott művek a következők: Kupeczky Jánostól a művész és családja képe, valamint Huldenberg Dániel báró képmása, két tájkép Orient Józseftől, egy Bogdány Jakab féle csendélet (dr. Térey Gábor szerint a művész legkorábbi festménye az eddig ismertek közül) és egy kacsákat ábrázoló olajfestmény ugyanattól a művésztől, Munkácsynak egy falusi vizsgát ábrázoló vázlatosan feldolgozott, de igen nagy erővel festett kompozíciója, Francesco Sforza-Pallavicini, a Martinuzzi meggyilkoltatásában részes erdélyi királyi megbízott képmása, egy ismeretlen Tiziano-tanítványtól, Mária királynénak, II. Lajos özvegyének arcképe egy ismeretlen német-alföldi művészről a (XVI. sz. első feléből) és végül a legkiválóbb, egy Karel du Jardin-féle Tóbiást és az angyalt ábrázoló kompozició.

Nemes Marcel ezeknek a műveknek a megszerzésével is bizonyságát adta annak, hogy a nagyszabású mecenások közül való, kik bizonyos kongenialitástól vezettetve, a műkincsek igazi jelentőségét azonnal fel tudják fedezni. Fáradhatatlan, lelkes, sőt szenvedélyes gyűjtő s amellett határozott egyéniség, kit szemfényvesztéssel, mesterséges hangulatkeltéssel félrevezetni nem lehet. Különös lelkiismereti kérdést csinál egyébiránt évek óta régi képtárunk magyar gyűjteményének kiegészítéséből. Mostani ajándékozásából is látszik, mennyire szívén viseli e reánk nézve nagyon fontos kollekció sorsát.

Dr. Stern Ármin öt képe is a képtár legszebb darabjai közé tartozik. A múzeum a következőket

Művészet 1910. 47

köszönheti neki: Thomas de Keysertől egy csa ládi csoportképet, egy kiváló Jan de Heem-féle csendéletet. Emanuel de Witte templominterieurjei nek egyik legjobbikát Joos van Craesbecktől egy ivó társaságot és egy a XVI. század elejéről való német festményt, mely Krisztus levételét a keresztről ábrázolja. Ez utóbbi képen főleg a sváb festészet ismertető jelei fedezhetők fel.

E két elismerésre méltó ajándékozás alkalmat nyújt annak a megállapítására is, hogy Szépművészeti Múzeumunk végre csakugyan népszerű kulturtényezőink közé számítható. Társadalmunk, amint látszik, tudatában van már annak, hogy a művészeti gyűjtemény épp oly lényeges szerepet játszik a szellemi nevelés terén, mint a könyvtár, vagy a színház. Magyar népünkről, sajnos, nem mondható, hogy a művészet iránt különösen fogékony lenne s éppen azért fokozott örömöt érzünk annak láttára, hogy nálunk is van már oly számottevő művelt elem, mely a művészetet, úgy is mint közügyet, a sajátjának tartja, s nem igyekszik azt mint mostoha gyermeket mindenáron kizárólagos állami gondozásba adni. T. Z.

SZOLNOKI MŰVÉSZETI EGYESÜLET. A Szolnoki Művészeti Egyesület május 10-ikén tartotta közgyűlését. A közgyűlés az egyesület örökös díszelnökévé Lippich Gusztávot, elnökökké gróf Almássy Imrét, Szalay Jánost és dr. Kohner Adolfot, igazgatóvá pedig ifjabb Gonda Bélát választotta.

AZ IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT KÖZGYŰLÉSE. Az Iparművészeti Társulat május 5-én tartotta 25. évi rendes közgyűlését. Hadik-Barkóczy Endre gróf elnök nagyszabású beszéddel nyitotta meg azt, fölemlítvén, hogy immár negyedszázada annak, hogy Trefort Ágost néhány lelkes hazafi közreműködésével megalapította a társulatot. Megalakulásakor a társulat két fő célt tűzött ki maga elé: nemesebb ízlést teremteni és kiszoritani a külföld iparművészeti cikkeinek behozatalát s ezzel a nemzeti vagyon millióit megmenteni. E cél érdekében rendezte a társulat budapesti és vidéki kiállításait, amelyeken nagy sikerrel mutatta be a kiválóbb hazai és külföldi iparművészeti alkotásokat. Újabban a társulat azzal a tervvel foglalkozik, hogy céljainak megfelelő hajlékot teremtsen. Szükségünk van — úgymond — olyan következetesen végrehajtott művészpolitikára, mely a művészet és az iparművészet fellendülését a közönség intenzivebb művészi nevelésével biztosítja. A zajos tetszéssel fogadott beszéd után Györgyi Kálmán igazgató terjesztette elő a választmány évi jelentését a társulat mult esztendei működéséről, melyet a közgyűlés tudomásul vett. A közgyűlés ezután elfogadta a zárszámadásokat és az 1910. évi költségvetést és megadta a felmentvényeket, az egyik alelnökké újra Zsolnay Miklóst választották meg.

25. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, JUNIUS 23.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónikával*» negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

MAGYAR FESTŐ II. RÁKÓCZI FERENCZ IDEJÉBŐL.

BOGDÁNY JAKAB.

Jogosan állítja Thaly Kálmán, a Rákóczi-korszak legnagyobb ismerője, hogy Rákóczi nemcsak szerette a művészetet, hanem alaposan ismerte is és fölötte elegendő kritikával itéletet tudott mondani. «Az európai hírű Kupeczky a fejedelem atyjának volt udvari festője; Rákóczi a háború alatt Mányoki Ádámot, a szintén európai jelességűvé vált művészt tartá maga mellett udvari képíróul, teljes ellátáson kívül 900 forint évi fizetéssel. Ugyanőt kiküldé magasb képeztetés végett külföldre is, és midőn maga is Lengyelországba menekült: kedvelt képíróját Ágost király kegyeibe ajánlá. Ekkép került a szász udvarhoz Drezdába Mányoki, kit a németek Manucki-nak híttak. A fejedelem Bogdán Gottlieb Jakab jeles kassai festészt egy tokaji szőlővel jutalmazá meg: s Mindszenti Mihály nevű egri és Mediczky László belényesi lengyel festővel szintén dolgoztatott. A czímer- és zászlófestészetben pedig ez években egy névtelen kisszebeni festő tűnt ki».

Az itt fölsorolt művészek közül Kupeczky művei a legszélesebb körökben ismeretesek. A svájczi Füessli Gáspártól (1758) kezdve különböző monografiák foglalkoznak a kedvelt festő életével és munkáival, mindazonáltal a jövő kutatás feladata egy beható, oeuvrejének kritikai jegyzékével ellátott könyv megirása. Így több kép szerepel az ő nevével kapcsolatban, a melyek pedig nem tőle erednek, minthogy a Kupeczky név valósággal gyűjtőfogalommá vált a műtörténetben. A mi meg Mányokit illeti, róla szintén nem kaptunk még eddig valami kimerítő összefoglalást, noha ő az, a ki ezt a remek arczképet festette Rákóczi fejedelemről, mely — fájdalom — távol hazánktól, külföldön, nehezen hozzáférhető helyen őriztetik. A többi festőt pedig, kiket úgy emlegetnek, mint a kik Rákóczi számára dolgoztak, csupán nevükről ismertük mostanáig. Az, a mi Bogdány Jakabra vonatkozólag nyomatott könyvekben található, mindössze néhány sorra terjed. Így olvassuk pl. az 1779-ben Zürichben Orell, Gessner, Füsslin et Co-nál megjelent «Allgemeines Künstlerlexikon»-ban a következőket: «Bogdane Jakab, madár-, gyümölcs- és virágfestő, régi magyar családból származott és atyja követ volt a császári udvarnál. Szép előmenetelét a művészetben egyedül genialitásának tulajdonították. Bogdane Angliába ment, a hol Anna királynő részére dolgozott; működésének nyomai láthatók a királyi palotákban. Rajzban és szinezésben igen pontosan utánozta a természetet, de festményei perspektiva tekintetében nagyon hibásak. Művei oly kapósak valának, hogy szorgalma révén csakhamar tetemes vagyonra tett szert. Ám egy csalás, melyet saját fia követett el ellene, koldúsbotra juttatta. Súlyos beteg-

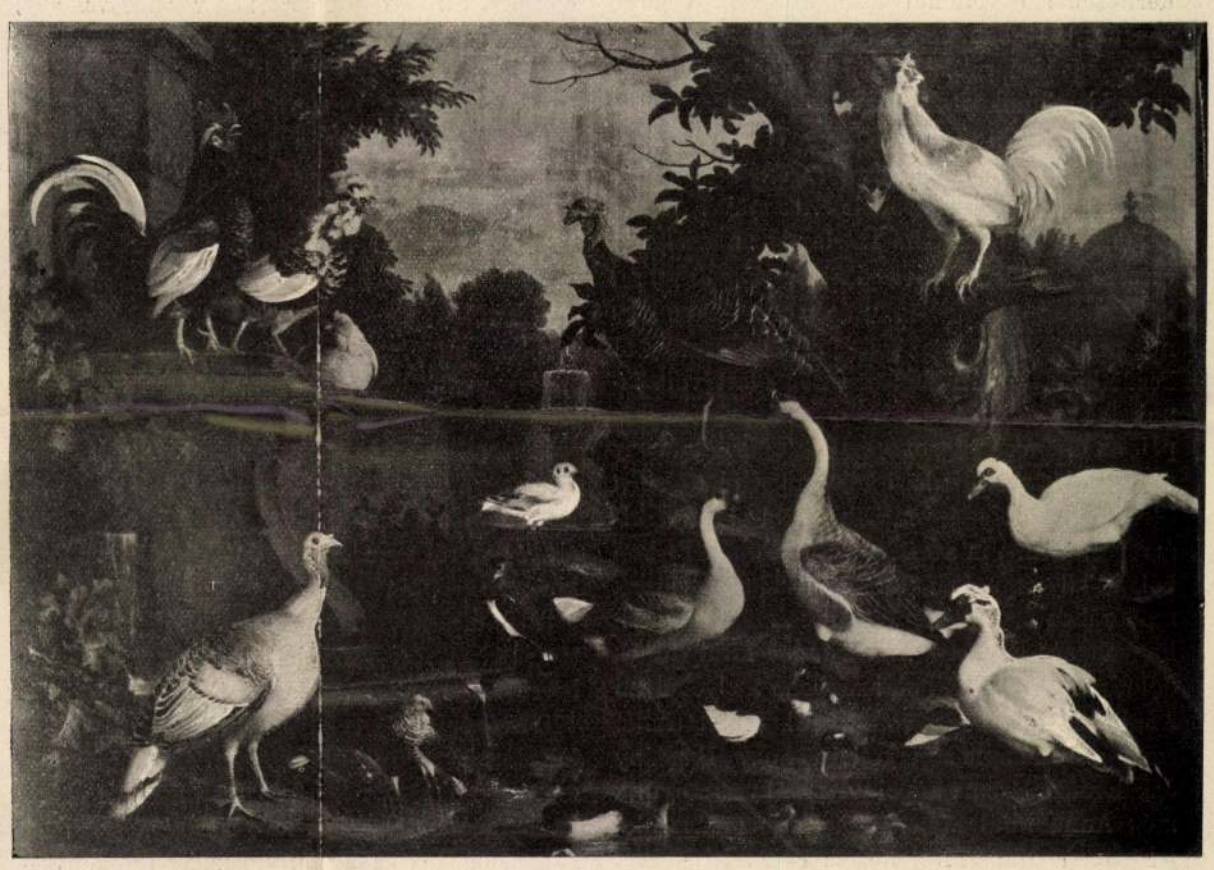

BOGDÁNY JAKAB FESTMÉNYEI AZ ANGOL KIRÁLY BIRTOKÁBAN.

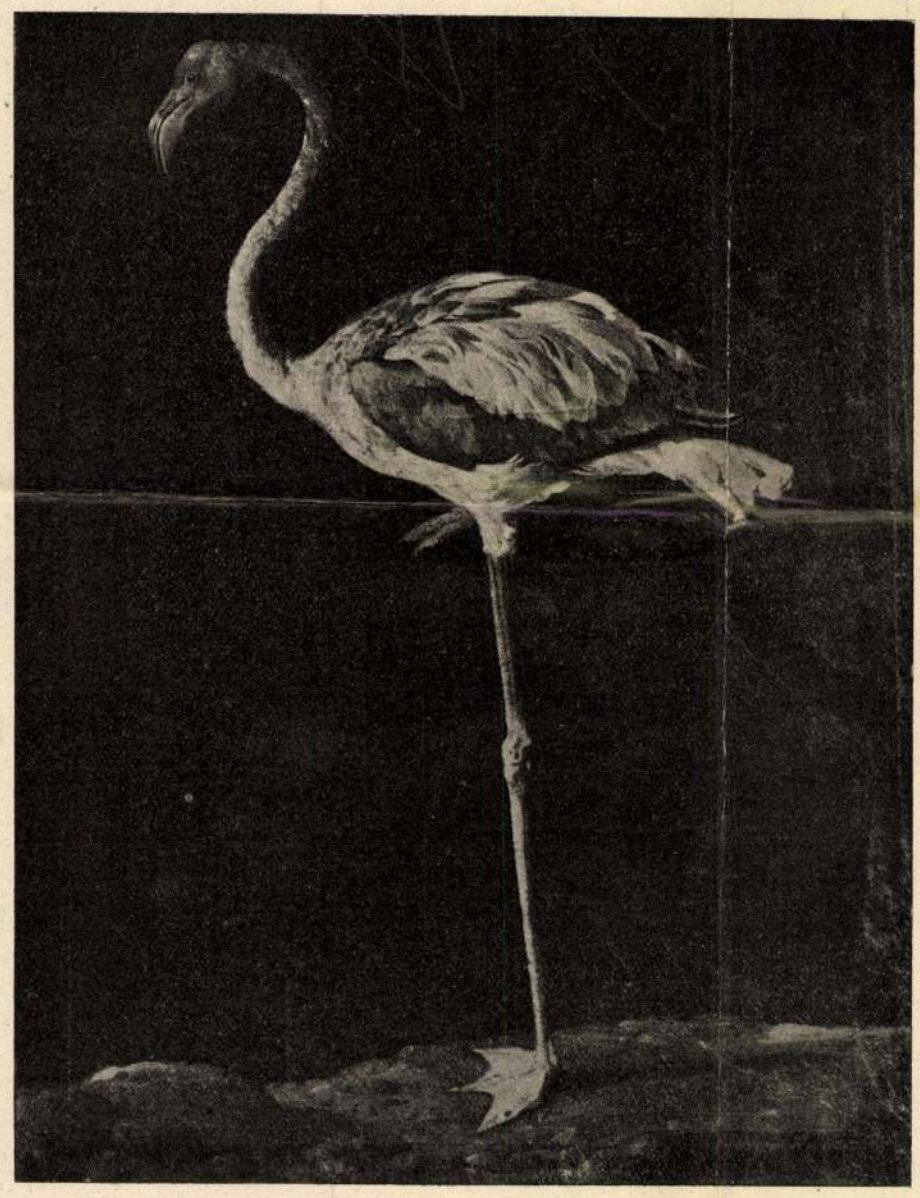

BOGDÁNY JAKAB FESTMÉNYE AZ ANGOL KIRÁLY BIRTOKÁBAN.

ségben, nagy fájdalmak között halt meg.» A későbbi lexikonokban még azt találjuk róla, hogy mielőtt Angolországban letelepedett, Bécsben képezte ki magát a festés művészetében.

E szükszavú följegyzések nyomán indulva kutattam a művész után 1904 nyarán Angolországban, a minek eredményeiről szándékozom egyet-mást közölni az alábbiakban.

Egy kortárs tollából eredő rendkívül fontos nyilatkozat eddig teljesen elkerülte a kutatók figyelmét, pedig ezzel Bogdány életének földerítésénél okvetlenül számolni kell. George Vertue 1713-ban kezdett jegyzeteket gyűjteni azon művészekről, a kik a legkülönbözőbb korszakokban működtek Angliában. Ezen kézirat alapján adta ki azután Horace Walpole, korának egyik legműértőbb és legszellemesebb angol írója, ismeretes három kötetes művét «Anecdotes of painting in England», a melyben dicsérő szavakkal emlékezik Bogdány Jakabról is. Egyebek közt nemes és szép jellemű embernek nevezi, ki 40—50 évig élt Angliában, hol kezdetben «the Hungarian» név alatt volt ismeretes. Végül megemlíti, hogy a művész képei, az ő összes vagyona, halála után az arany sashoz czímzett londoni házában (Great Queen Street, Lincoln's — inn fields), hol elhunyt, elárvereztettek. Fia a «Board of Ordonance»-ban volt alkalmazva és fiatalabb éveiben atyjának modorában festegetett. Ugyancsak ő hozza fel, hogy James Bogdani Anna angol királynőnek dolgozott. A vizsgálatok azonban, melyeket mi Angliában Bogdányra vonatkozólag folytattunk, azon eredményhez vezettek, hogy Bogdány Jakab működése az angol udvarnál visszanyúlik még Anna királynő elődjének uralkodása idejébe, tehát Mary királynő, az orániai herczeg, Nagy-Brittania és Irország királya feleségének korába, ki 1689 és 1702 között ült a trónon. III. Vilmos és Mary királyné, II. Jakab legidősebb leányának ezen kormányzására esik a London közelében a Themse mellett emelkedő Hampton Court Palace alapítása. Az ősrégi királyi kastélynak helyet kellett adnia a Sir Christopher Wren tervei szerint építendő palotának. Miután azonban az új palota építése hosszabb időt kivánt, a királynő, kinek igen kedvére volt a Hampton Courtban való tartózkodás, kényelmesebb lakosztályba akart költözni, így e czélra, Sir Christopher Wren vezetésével, egy, a királyi palotához közel fekvő épületben, mely «Water Gallery» néven volt ismeretes, egy sereg szobát ujonnan rendeztek be és diszítettek. E helyiségeket az azon korbeli művészek legkitűnőbbjei látták el a legpazarabb ékességgel. Itt függtek a falakon Sir Godfrey Knellernek azon híres képei is, melyeket széltében «the Hampton Court Beauties» néven emlegetnek. Az akkori udvar tizenkét legszebb hölgyét ábrázolják, mintegy pendantjaként azon szépséggalériának, mely II. Károly idejében Sir Peter Lely ecsetje alól került ki, s a mely mint «the Windsor Beauties» ismeretes. Az ujonnan berendezendő appartementban alkalom nyilott Bogdány Jakabnak is, hogy a festésben való művészetéről tanuságot tegyen, a mennyiben a királyné szobáinak egyikét (Looking Glass Clossett) ő diszítette festményekkel. Ez 1690-ben történt. Művészünk tehát mindenesetre nagy becsülésben állhatott a királyi család előtt. 1700 végével még a király szolgálatában találjuk. Ezt bizonyítja egy számla 1373 forintról, melyért Bogdány négy képet szállított a király Hollandban, Dierenben levő kastélya számára. Hogy Bogdány Jakab mily gazdag tevékenységet fejtett ki az angol királyi háznál, eléggé tanusítják azok a képek, melyeket én a királyi kastélyok átkutatása alkalmával találtam. Nehány közülök a Hampton Court Palace-ban van kifüggesztve és igen valószínű, hogy a többiek mind, melyek jelenleg egyes más királyi kastélyokban vannak elhelyezve, eredetileg szintén a Hampton Court Palace részére festtettek. Több ezen képek közül a művész jelzésével van ellátva: *

J. Bogdani

De nemcsak a királyi palotákban találhatók föl alkotásai. A cambridgei Fitzwilliam-féle gyűjteményben és magántulajdonban is előfordulnak. Mindezen képekről vannak fényképfölvételeink. Egy-két angol királyi gyűjteményben levő művéről közlünk ezuttal reprodukcziót. Bár a képek ábrái egyszerű czinkotipiai lemezekről készültek, mégis elég hűen tüntetik föl Bogdány művészeti modorát. Mindenkép jeles festő volt ő, ki magyar hazájának igazán becsületet tudott szerezni. Bogdány 1720-ban halálozott el Londonban, tehát 20 évvel előbb, mint Kupeczky és 37 évvel korábban, mint Mányoki. Működése nem szorítkozott csupán Angliára, művészetét Hollandban is ismerték. Régi hollandi katalógusokban gyakran találkozunk a nevével. Már 1744-ben árvereztek tőle képeket.

Legyen elég egyelőre ez a néhány adat azon tény közlésére, hogy sikerült nekem a XVII. és XVIII. század egyik szerfölött érdekes mesterét, művei egész sorának föltalálásával, a magyar műtörténetnek visszaadni. Ezentúl tehát Kupeczky és Mányoki, mint a Rákóczi udvarán élt kitűnő művészek mellett, a Bogdány Jakab nevét is emlegethetjük. Összel életéről és műveiről egy könyv fog közelebbi fölvilágositással szolgálni, melynek kiadását a jelenlegi közoktatási miniszter, gróf Apponyi Albert ő nagyméltósága elismerésre méltó módon lehetővé tette.

Budapest, 1907 június 8-án.

Dr. Térey Gábor.

AZ ANAKREONI DALOKBÓL.

I.

Igyál, míg van mit innod,
Míg kancsód adogatja
S kedved, torkod kivánja!
Ha borod elfogyott már,
Jókedved meg kiégett
S betömködik a szádat
A temető porával:
Akkor, pajtás, bizonynyal
Nem bánt több szomjuság sem
S gond nélkül szunnyadozhatsz.
Emléked egy-két évig
Pislákol még utánad,
Aztán úgy elfelednek
Akár egy felleg árnyát,
Melyet valaha láttak
Egy perczre átsuhanni
A napfényes mezőkön,
De többé soh'se látnak,
És nem is emlegetnek . . .
Igyál, míg van mit innod,
Míg kancsód adogatja,
S kedved, torkod kivánja!

* Művészünk nevét Thaly Kálmán így irja: *Bogdán Gottlieb Jakab*; a fönt idézett «Allgemeines Künstlerlexikon»: *Jakob Bogdane*, míg a hollandi okiratokban *Bochdani*-nak, az angolokban pedig *James Bogdani*-nak irva találjuk. Az angol királyi kastélyokban őrzött képeit, továbbá a cambridgeit és egy magántulajdonban levőt *J. Bogdani* szignaturával látta el. Mégis valószinűleg *y*-nal irandó a neve (V. ö. Nagy Iván II. 287.).

5

BOGDÁNY JAKAB: VIRÁGOK PAPAGÁJJAL. *Magántulajdon.* Bogdány Jakab (1660—1724) Eperjesen született, de egész életét idegenben, főképpen Londonban töltötte. Csak csendéleteket ismerünk tőle. Virágok és madarak voltak kedvenc tárgyai és festésükben a késői hollandi csendéletfestők sugalmazták. Ilyenfajta munkáinak jellemző példája itt látható képe.

Bogdány Jakab
Petrovics MM
1041.

— *Két díszítmény kovácsolt vasból* ... 66
— *Deák Ferencz emlékszobra* ... 173
K—y. G. *Két kancsó és egy vizi pipa* ... 201
Molnár Viktor. *A képes lapok* ... 247
P. Gy. *Grundriss der Kunstgewerblichen Formenlehre* von Ferd. Ritter von Feldegg ... 33
— *Le Meuble en France au XVI-e siècle* par Ed. Bounaffé ... 128
— *A Mária-Terézia tárlat Bécsben* ... 149

II. KÖZLEMÉNYEK

ELSŐ SZÁM

Magyar nép- és renaissance-díszítményeink. Huszka József-től ... 1
A Szilágyi Dániel-féle fénykép-gyűjtemény. I. Radisics Jenő-től ... 20
Az iparoktatás Ausztriában és Bajorországban. Stumpfoll Ede jelentéséből ... 26
Irodalom: Könyvismertetés: Ferdinand Ritter

Megjelent: 1948 AUG. 25

DERKOVITS GYULA (1894—1934): HID TÉLEN

Egy új nemzedék jelenik meg kultúránkban
MEGNYÍLT A RÓZSA MIKLÓS SZALON

Művészeti életünk újabb megnyilatkozási lehetőséggel gazdagodott. A volt Művész-galéria helyén a Fővárosi képtár rendezett most be egy kiállítóhelyiséget, mely aktuális, időszaki bemutatók színtere lesz. A Károlyi-palota termeit a továbbiakban csupán múzeális rendezvényekre fogják igénybe venni, maradandó művek összeállításával, a közgyűjtemények jellege szerint. Viszont még a műtörténelmi célzatú kollekciók vezetői is helytelenül tennék, ha lemondanának az élő művészethez fűződő kapcsolataikról. Hiszen a közelebbi mult teljesítményei szerves összefüggésben vannak a jelen törekvéseivel, s elképzelhetetlen teljes képet kapni a históriai eredményekről a ma problémáinak föltárása nélkül.

Ezt az áthidaló szerepet tölti be a *Rózsa Miklós Szalon* a Fővárosi Képtár mellett. A múzeumi válogatás kísérleti műhelyévé válik, ahol a legújabb irányzatok fölmérése folyik. Éppen ezért elsősorban fiatal mestereink fölsorakoztatása fog itt bekövetkezni, hogy mind szélesebb körben látható legyen, miként válaszol képzőművészeti utánpótlásunk a társadalmi változásokkal fölvetett kérdésekre? Nem kétséges ugyanis, hogy ezekben az esztendőkben *egy új nemzedék jelenik meg kultúránkban*, nemcsak új mondanivalóival, de új formanyelven szólva, „másfajta raj", olyan tehetségek, akik számára *elemi szükségszerűség a tömegek iránt érzett szolidaritás művészi kifejezése*. Feladatunk nem könnyű, sok kísérlet, tévelygés, fáradtság jár majd fenkölt hivatásuk teljesítésével, amit csak szüntelen megbeszéléssel, elvi tisztázással lehet méltó sikerre vinni. A mai realista festészet és szobrászat számára kíván szabad fórumot biztosítani a most nyílt kiállítási intézmény, hogy a kibontakozás folyamata megfigyelhető és elősegíthető legyen.

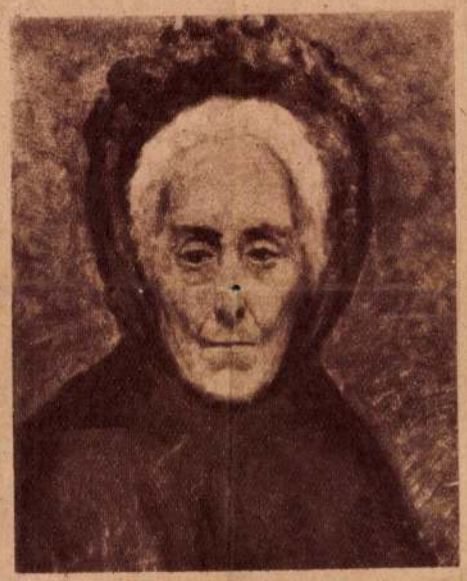

BIHARI SÁNDOR (1855—1906): ÖREGASSZONY

Nem véletlen, hogy *Rózsa* Miklósról nyerte a nevét a szalon, mert a modern magyar művészet e kiváló kritikusa már annak idején is a haladás szempontjait érvényesítette működésében. A korabeli konzervatív giccsgyártás helyett a kísérletezés, újítás képviselőit támogatta. Persze, ezt a tevékenységet napjainkban másképen kell értelmezni, mint évtizedekkel ezelőtt, a feudál-burzsoá és ellenforradalmi környezetben, de a bátor kezdeményezés szellemét nem árt példaként elfogadni.

A szalont *Pór* Bertalan, a Képzőművészeti Főiskola tanára avatta föl, az a mester, aki majd harmincévi emigráció után tért most vissza hazánkba, hogy résztvegyen az új művészet kialakításában. „Olyan képeket és szobrokat vár tőlünk a nép — mondotta a megnyitáson, — amelyek lelkesítik a dolgozókat". Ami főleg az eszmei tartalom hangsúlyozását jelenti, a népi demokrácia szociális küzdelmeinek megörökítését.

Az induláshoz a Fővárosi Képtár „Magyar remekművek" címen nyilvánosságra hozta anyagának legjelentősebb darabjait *Mányoki* Ádámtól *Dési Huber* Istvánig. A réglek közül különösen *Bogdány* Jakab, *Barabás* Miklós, *Brocky* Károly, *Munkácsy* Mihály, *Paál* László jelentek meg előnyösen egy-egy kitűnő festmény formájában, de az újabbak közül is szép képviseletet kapott *Gyárfás* Jenő, *Mednyánszky* László, *Ferenczy* Károly, *Rippl-Rónai* József, *Tihanyi* Lajos. Még a magasszínvonalú átlagból is kimagaslott *Kupeczky* János „Fuvolás", *Bihari Sándor* „Öregasszony", *Nemes Lampérth* József „Tájkép", *Gulácsy* Lajos „Jósnő", *Csontváry* Tivadar „Fohászkodó Krisztus", *Derkovits* Gyula „Híd télen" című alkotása.

Pogány Ö. Gábor

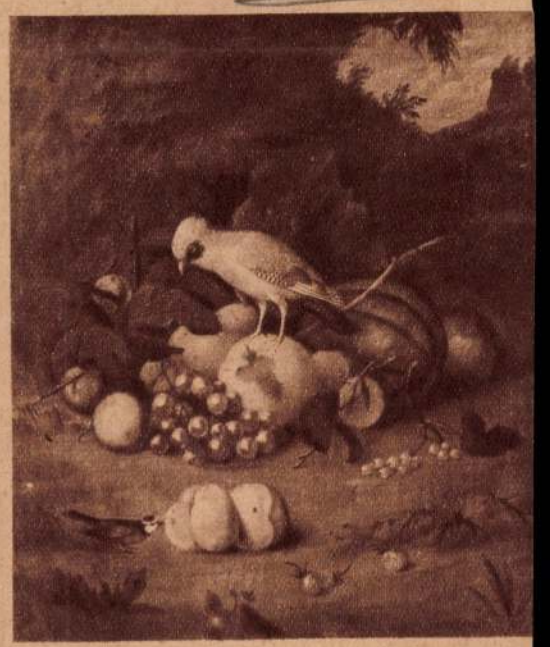

BOGDÁNY JAKAB (1660—1724): CSENDÉLET

Mit nézzünk meg?

Részletes szinházi és hangverseny műsort a következő oldalon közöljük.

1 FŐVÁROSI OPERETTSZINHÁZ

(VI., Nagymező-u. 17. T.: 120—535) NYITOTT ABLAK, fél 8.

2 BELVÁROSI SZINHÁZ

(IV., Petőfi Sándor-u. 6. T.: 187—794) ÁDÁM ÉS ÉVA, fél 8.

3 MŰVÉSZ SZINHÁZ

(VI., Paulay Ede-u. 35. T.: 226—067) IDA REGÉNYE, fél 8.

4 KAMARA VARIETÉ

(VI., Teréz-körút 46. T.: 120—430) HOGY VOLT? (8).

5 PÓDIUM

(VI., Nagymező-u.) AZ ÜGYVÉD ÉS FÉRJE (8).

6 FŐVÁROSI NAGYCIRKUSZ

Augusztusi műsor. 4, ½8, (Városliget).

7 SZÉKESFŐVÁROSI ZENEKAR

hangversenyei a Károlyi-kertben. Szerda, aug. 25: Verdi: REQUIEM ½8. Péntek, aug. 27. Beethoven: BRAHMS-MŰVEK, ½9. Hétfő, aug. 30. CSAJKOVSZKIJ-EST, ½8. Kedd, szeptember 1. Klemperer: SZLÁV-EST, ½8.

8 MÁV SZIMFÓNIKUSOK

az Eszterházy-kertben (VIII., Eszterházy-u. 4). Szerda, aug. 25. WAGNER-EST. Kezd. ¾7. Csütörtök, aug. 26. STRAUSS-EST. Kezd. ¾7.

9 UJ ÁLLATKERT SZABADTÉRI SZINPADA

(Lásd a részletes műsort.)

10 MILYEN LESZ NAGYBUDAPEST?

Városrendezési kiállítás! Milyen lesz Nagy-Budapest ötven év mulva? A Duna alatti alagút-gyorsvonatok terve. (VIII., Eszterházy-u. 42.) 10—5-ig.

11 MAGYAR REMEKMŰVEK KIÁLLITÁSA

(a Fővárosi Képtár Rózsa Miklós szalónjában, V., Sztálin-tér 3.) Nyitva szept. 25-ig. Vasárnap 9—2-ig. Hétköznap 11—7-ig.

12 FRANCIA, SPANYOL KÖZTÁRSASÁGI ÉS MAGYAR MŰVÉSZEK KIÁLLITÁSA

Nyitva szeptember 5-ig. Megtekinthető naponta 10—3-ig. (Nemzeti Szalon, Sztalin-tér).

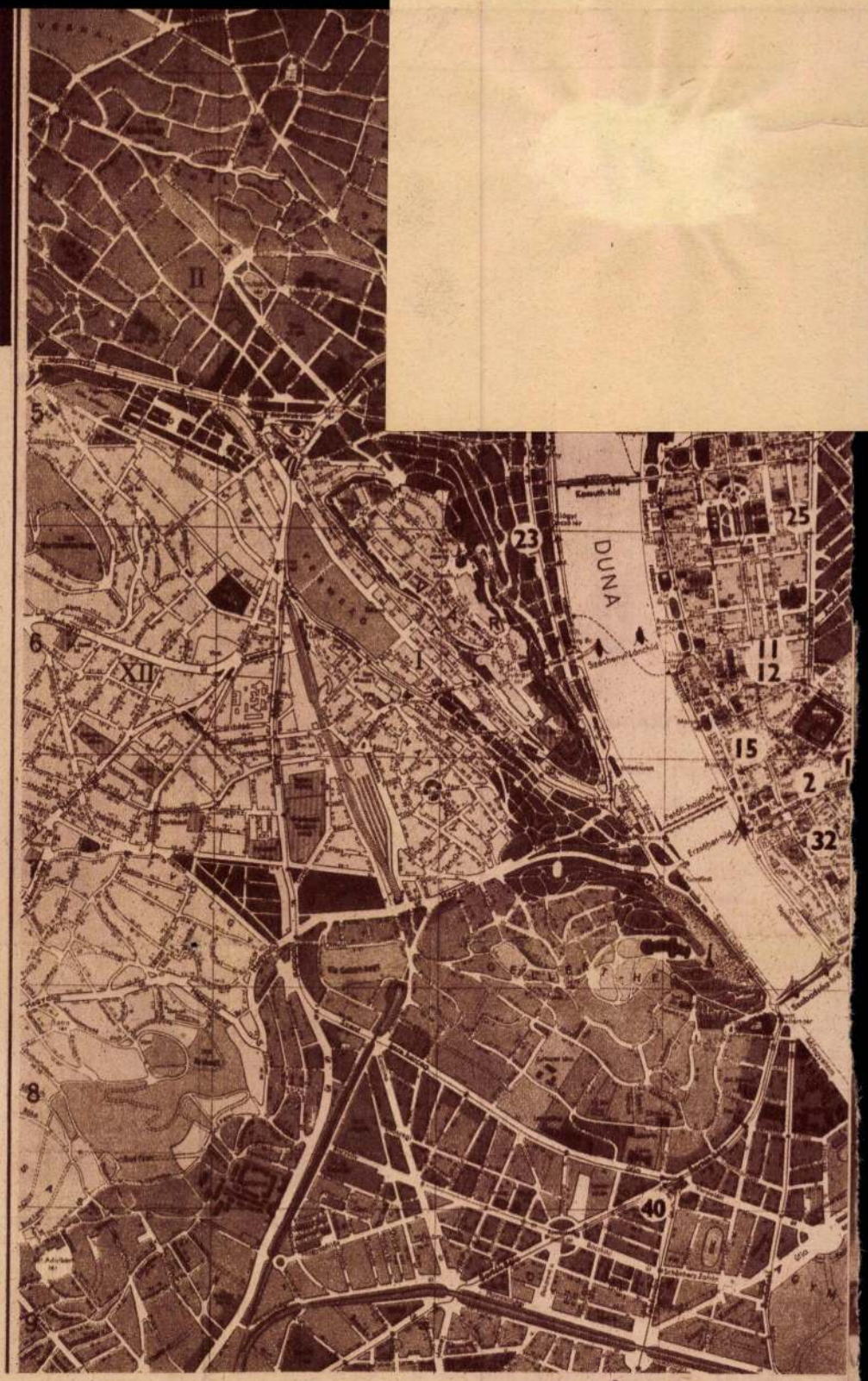

13 URÁNIA 136-888 (VIII., Rákóczi-út 21.) UBORKA, A REPÜLŐTÉR GYÖNGYE. 4, 6, 8.

14 ÁTRIUM 160-955 (II., Mártirok-útja 55.) SAN ANGELO (Ray Rogers, Andy Devine) 4, ¼7, ½9.

15 CORSO 182-818 (IV., Váci-utca 9.) PROFESSZOR UR VÁLASSZON (Hugo Laur) Bérlet. 4, ¼7, ½9.

16 DÉCSI 213-353. (VI., Teréz-körút 38.) ÉJJEL-NAPPAL JAZZ (Paulette Goddard, Jomes Stevart). ½5, ¾7, 9.

17 FORUM 189-707. (Kossuth Lajos utca 18.) KARAVÁN (Anne Crawford, Stewart Granger) 4, ¼7, ½9.

18 LLOYD 123-043. (V., Fürst Sándor-utca 7.) KARAVÁN ½5, ¾7, 9, V. ü. ½3 is.

19 OMNIA 139-693. (VIII., Kölcsey-u. 2—4.) 3 A NŐ (Rellys) ½5, ¾7, 9.

20 ROYAL APOLLO 222-656. (VII., Erzsébet-körút 15.) KARAVÁN. ½5, ¾7, 9.

21 SCALA 120-150. (VI., Teréz-körut 60.) 3 A NŐ. ½5, ¾7, 9.

MIT JÁTSZAN

[illegible] a Tanácsadó cikkek a *Hangya Szövetkezet utján, valamint a kijelölt textilkereskedők bevonásával 10%-os közvetitői haszonnal gyári áron* kerülnek forgalomba, készpénzfizetés mellett.

Az akcióban elsősorban azok a főváros területén lakó munkások — tanoncok is —, valamint tisztviselők részesülhetnek, *akiknek havi jövedelmük a 200 pengőn alul van.* Az igényeket igénybejelentő lapon kell bejelenteni. Az alkalmazásban lévő munkavállalónak az igénybejelentő ürlapot *munkaadójától kell kérni.* Munkanélküliek a lakásuk szerint illetékes kerületi előljáróságtól vagy a polgármesteri XV. ügyosztály irodájától szerezhetik be az igénybejelentő lapokat.

Az igényjogosultságot a kerületi előljáróságok bírálják el. Az utalvány *a kiállitást követő 30 napig érvényes.* A kereskedők csak szabályszerüen kiállitott, sorszámmal, naplótétellel és hivatalos aláirással, valamint pecséttel ellátott utalványt fogadhatnak el. A vásárlást a vásárlási könyvbe be kell vezetni. A leány- és fiuruha ára 16 pengő lesz. Férfinadrág 6 pengő 50 fillérbe, férfi zakkó ugyancsak 6 pengő 50 fillérbe, teljes öltöny 13 pengőbe kerül, mig egy bekecs ára 32 pengő lesz. A prémmel diszitett magyaros bekecs ára 48 pengőért kerül forgalomba.

Hójelentés

A Meteorológiai Intézet hivatalos hójelentése január 3-án:

A hóréteg vastagsága ma reggel a hegyeken: Budai hegyek: Svábhegy 16 cm. Pilishegység: Dobogókő 28 cm, Nagyvillám 17 cm. Börzsöny-hegység: Kisinóc 25 cm. Mátra: Kékes 34 cm, Galyatető 20 cm. Bükk: Lillafüred 19 cm. Cserhát: Salgótarjáni turistaház 10 cm. Sátoraljaujhelyi hegyvidéken: Radványi kastély-szálló 21 cm, Nagymilic 37 cm. Soproni hegyvidék: Lővérek 5 cm. Kőszegi hegyvidék: Kőszeg 8 cm. Bakony: Farkasgyepü 21 cm, Zirc 18 cm. Mecsek: Misinatető 25 cm. Kárpátalján: Uzsok 78 cm, Rahónál 28 cm. Erdélyben: Csikszeredán 11 cm, Sepsiszentgyörgyön 7 cm, Gyergyószentmiklóson 6 cm. A Kassa és Rozsnyó környéki hegyekről nem érkezett hójelentés. (MTI)

Üzletszerző tisztviselőket

őskeresztényeket, fővárosi keresztény napilap terjesztéséhez felvesznek. Gyakorlattal rendelkezők jelentkezzenek okmányaikkal V., Báthory-u. 8. I. emelet 4. délelőtt 9-től 11. óráig.

Pigler Andor: Bogdány Jakab

A sorozat második kötete egy alig ismert barokkfestőnket mutatja be. A magyar születésü *Bogdány* Jakab Ausztrián és Németalföldön át Angliába kerül, igy történhetett, hogy mindmostanáig megfeledkezett róla a hazai szakirodalom. Alkotásai főleg angol magángyüjteményeket gazdagitottak, közülük több csak az utóbbi időben került ismét haza. Kikapcsolódott a magyar művészettörténet sodrából, a külföld pedig talán távoli származása miatt nem tekintette egészen sajátjának. *Pigler* Andor alapos munkát végez, összegyüjti a szétszóródott festményeket és biztos rajzu művészi acképet vázol. Nem elégedhetik meg a művész életére vonatkozó pár adattal, bővitenie kell a kört, jellemzésül felsorakoztatnia a kortárs hollandi, majd angol csendéletfestőket. Szélesen vázolt tájrajz határozza meg *Bogdány* Jakab igaz helyét. A tanulmány lélekmentő munkát végez, eddig alig ismert művészegyéniséggel gazdagitja multunkat. Biztosan itél, a rokonszellemü hollandokra és angolokra támaszkodik, távol tart magától minden sovinizmust, a messzekerült festő magyarságát csak ott emlegeti, ahol valóban jelentkezhetik, talán az idegenekétől árnyalataiban különböző szineiben, esetleg fel-felvillanó jókedvében.

A világjáró festő érdemei határozottakká válnak a tanulmány tolmácsolásában. A vándorlás általános európai szokás, igy érkezett hozzánk *Kupetzky*, majd a későbbi osztrákok és igy vándorolt el a kortárs *Mányoki* Ádám is. Hogy tétovázás nélkül lehessen végigkisérni hosszu utján a hazai szülőfaluból messzi utra induló magyar tehetségeket, a legszélesebbkörü ismeretekre van szükség. A tudós rideg tényekkel és adatokkal vet számot, de a festmények közvetitésével irott tanulmányban mindennél többet adhat: általánossá szélesülő korképet, biztos esztétikai alapvetést, vagy a mindenki mástól különböző egyéniségnek hü és szemléletes rajzát. Igy oldja meg feladatát *Pigler* Andor, a műalkotások a puszta adatokból nyerik igaz életüket.

(R. D.)

Politikai Pósta

BÁRDOSSY LÁSZLÓ

miniszterelnök

„Magyarok az 1942-ik év küszöbén" cimmel cikket irt az Országépités ujévi számába. „Ujév napja ugy emelkedik ki a szürke hétköznapok sorából a nemzet előtt — — irja a miniszterelnök —, mint az országuton haladó vándor előtt a kilométerkő. Ilyenkor egy pillanatra meg szokott állani a fáradt vándor, hogy megtörölje verejtékes homlokát, visszatekintsen a megtett utra és számba vegye azt, ami még előtte áll. Az uj esztendő kilométerkövénél a nemzet is megáll egy pillanatra pihenni. Az utolsó állomástól megtett egy esztendei ut fáradságos volt, de — hála érte a Mindenható Istennek — magyar nemzetünknek sok-sok áldást hozott. Amikor számot vetünk azzal, amit végeztünk az elmult évben, necsak a jót, az eredményest, a sikerest nézzük, hanem a rosszat is: tévedéseinket és mulasztásainkat, a terheket, amiket vállaltunk, az áldozatot, amit meghoztunk. Csak igy teljes a mérleg. És amikor előre nézünk az uton, amelyik előttünk megnyilik, ismét necsak a kedvező kilátásokat, a biztató lehetőségeket lássuk, de a nehézségeket is, amelyek utunkba állhatnak.

*

EGYRŐL

azonban sohasem feledkezzünk meg — folytatja a miniszterelnök. — Ez az, hogy *a mi utunk — a magyarság utja — egyenes. Hitünk szilárd. Akaratunk erős. Szándékunk becsületes.* Lehet-e kétségünk abban, hogy a Gondviselés segitségével ismét leküzdjük majd azokat az akadályokat, amelyek elénk kerülnek, azokat a nehézségeket, amelyek reánk várnak? Ne ringassuk magunkat abban az elképzelésben, hogy utunk szelid lankák és virágos rétek között vezet majd. Nem! Ez az ut ismét nehéz lesz. Szakadékok és ingoványok fogják szegélyezni. De hitünk, akaratunk, becsületes szándékunk iránytüje nem hagy majd letérni az egyenes utról. *Számitunk ebben minden egyes magyar erős lelkére és kemény elszántságára.* Roppant erők küzdelméből egy uj világ készül megszületni. Ebben az uj világban ki kell épitenünk és meg kell állanunk a helyünket. Az élet örök törvénye, hogy a terbitása tárgyában. A rendelet szerint az iparügyi miniszter az ipari széngazdálkodás egyes szakbizottságai elnökeinek, ezek helyetteseinek, továbbá tagjainak megbizatását további intézkedéséig meghoszabbitotta. (MTI)

FEODÓZIA

Krim félszigetének keleti részén festői szépségben fekszik az ősrégi *Feodózia* kikötőváros. A széles, tágas öblöt, melynek kanyarulatában épült, a Fekete-tenger hullámai mossák. Az öböl mélysége és nyilt viz-sikja rendkivül alkalmas a hajóközlekedésre. *Feodózia* görög szó. Azt jelenti: *Isten adott.* Kr. e. kb. 500 évvel a Krimbe vándorolt görög települtek alapitották Feodóziát Már abban az időben is fontos kereskedelmi központ volt. Későbbi években a betörő hunok lerombolták, majd ismét gazdát cserélt a krimi öböl és a XIII. században a henuezcek ujra felépitették Feodóziát és a várost *Kaffá*-nak nevezték el. Kaffa csakhamar népes lett és ujra betöltötte jelentős tengerparti hivatását. Templomok, paloták, iskolák és gyárak emelkedtek falai között. Azonban Kaffát 1475-ben a török uralom keritette hatalmába. Az uj hóditók Kaffa nevét Keffére változtatták. Krim-Sztambulnak is nevezték, sőt Kucsuk-Sztambulnak is, illetve kis Konstantinápolynak. A török uralom gazdag diszitésü mecsetekkel emelte Keffe szépségét, kereskedelmi jelentőségét pedig megnagyobbodott forgalmával fokozta.

Később, mikor Krimet Oroszországhoz csatolták, az ostromok és harcok következtében a város évtizedekig romokban hevert. Az orosz uralom épitette fel aztán a város romjain az uj Feodóziát, amely világviszonylatban is erősen előtérbe került. Mélyöblü vizével a kül- és belföldi kereskedelem nagyforgalmu kikötője lett.

Feodózia környékén rendkivül gazdag vas- és ércbányák vannak: 55% tiszta terméssel. Vasöntődéi elsők a legrégebbiek közül, mint pompás tengeri fürdő szintén hirneves. Május elejétől október közepéig nagy a tengeri fürdő látogatottsága. Feodózia szőlő-kurája és palackozott gyógy-lóteje (kumisz) ismert. Lakossága Dél-Oroszország nomád törzseinek leszármazottjaiból tevődött össze. Érdemes még megemliteni, hogy Ajvazovszkijnak, az orosz festőművésznek Feodózia a szülővárosa.

GRIGORIJ WASZILJEVICS BOPROW

Biztos a siker, ha a NEMZETI UJSÁG hasábjain hirdet

Nemzeti Ujság 1942. jan. 4.

gyomorműködés emésztőmunkája csupán az elmálasztás. A lebontás a vékonybél agressziv emésztőnedveire, *az epére és a hasnyálmirigy váladékaira* hárul. Hasnyál vagy pankreasnedv lenne még tán elegendő mindenkinél, az epetermelés azonban már *a májműködés teljesitőképességétől* függően igen egyéni. Ha pedig az epe vékonyan csorog, a szokványos zsirmennyiség emulgeálódása előbb megterhelés, majd pedig ártalom.

A hagymás-paprikás rántás a magyaros konyhatechnika legfontosabb és egyben legérdekesebb alapanyaga. Ugy készül, hogy egy jókora halom felkockázott szalonnát vagy már kieresztett zsirt fémedényben tüzön forrósitanak és ebben lisztet piritanak. Mikor egyenletes, szép szint váltott, kockára vagy karikára vágott vereshagymát vetnek belé és abban megforgatják, mefonnyasztják. A hagymadarabokból a forrózsir vizet hajt ki, ami zajoshabos forrás közben távozik, majd a vizét vesztett hagyma-anyag is kezd lassan elpirulni: sárgás, sárgásbarna és sötétbarna szinüvé válik. Most finomratört piros paprikaporral hintik meg a rántást, elveszik a tüzről és hideg vizzel felereszt ik. Ez az aromásitott alapmártás *a magyar ember legkedveltebb izszere,* amely csaknem mindenfajta konyhatechnikai termékére reányomja a bélyegét. Technológiailag tulajdonképpen *háromféle komponens* jellemző elegye, amelynek mindegyikét érdemes különkülön tárgyalni.

1. *A hagymás zsir.* A magas olvadáspontu sertészsir igen nehezen emulgeálódik és csak rövid ideig tart a felszóródása. Érdekes, hogy a magyar konyha ösztönös kisérletezéssel és próbálkozással rájött, hogy a hagyma leve egyike a legerősebb hatásu emulgenseknek. Ha a hortobágyi gulyás a szolgafára akasztott vaskondérja alatt tüzet rak és abba szalonnát darabol bele, amikor már az forró, hagymát karikáz belé és azt az első viz elpárolgása után sárgára piritja, tudja jól, hogy ezt a hagymás-zsirt vizzel ugy felereszthetí, hogy a zsir sokáig egyenletes fejet (emulsio) marad. A felesresztett hagymás zsir *a szegénylegény kezdetleges ebédanyaga: az izzitott leves.* Tiszántulon a pergelt levesek változatait szolgáltatja.

Emésztéselettani szempontból alapvető fontossága van a hagyma emulgeáló tulajdonságának, mert csak igy válik érthetővé, hogy *az aránylag nagytömegü zsirfogyasztás nem állitja az epeelválasztást megoldhatatlan feladat elé.* A hagymás zsir igen könnyen bontható le, megy

gyött, sár lévén, az akkor még kövezetlen utcákra kihordatták a polcokról a levéltár aktakötegeit, ledobatták a sárba és azon jártak, hogy csizmájuk tiszta maradjon. Nem törődtek azzal, hogy sokszázéves, féltve őrzött hagyományt, emléket, értékes okiratot pusztitottak igy el.

A németek pedig tavaly, 1940-ben Franciaország villámgyors leverése közben, az irtózatostömegü hadizsákmány összegyüjtése alatt, *La Charité* állomáson találtak kétvagonnyi aktát. Nem használták fel tüzelő- vagy gyártási-anyagnak, hanem hangyaszorgalommal, nagyfelkészültségü szervezettel átvizsgálták és hónapok multva rájöttek, hogy *a legtitkosabb államközi jelentések és tárgyalások jegyzőkönyvei* jutottak kezeikbe, melyek a sejtett, de nem bizonyitható összefüggésekről rántották le a leplet.

Az aktákról fényképmásolatokat készitettek és szakszerüen csoportositva, több kötetben kinyomtatva, a világ nyilvánossága elé vitték. Előttem fekszik *a francia összeomlásra vonatkozó akták kötete.* Egyszerüségében, mesteri csoportositásában *az emberiség egyik legnagyobb drámája tárul elénk.* Mert több nemzet, köztük a 40 milliós, nagyműveltségü, elsőrangu katonai hatalmu Franciaország összeomlását és vergődését mutatja, mikor hiába igyekszik a végső vereséget megakadályozni.

A kötetben semmi történelmi magyarázó rész nincs, de nem is kell. Az itt közölt *70 okmány maga a dráma.* Lelkiismeretlen kontár vezetők hogy sodorják nemzetüket háboruba és a bukásba, mert alábecsülik ellenfél erejének megállapitására és, mert nincs tudásuk és nincs képességük a saját erők kellőmértékü megszervezésére. Lelkiismeretlenek, mert görcsösen igyekeznek békés országokra is kiterjeszteni a háboru minden borzalmát. Csakhogy magukról elháritsák a végromlást.

A háboruba uszitók — a nemzetközi származásuak — azóta rég Amerikába mentették ki saját becses személyüket és onnan biztos távolból folytatják pokoli munkájukat. Itthagyva a mérhetetlen felelősséget és szenvedést az elkábitott igazi franciákra, akik most keserves munkájukkal igyekeznek hazájukat kivezetni a halálos vergődésből uj élet felé.

Hogy mennyire volt őszinte Franciaország és Anglia részéről Belgium és Hollandia semlegességének a féltése, arra bizonyiték az 1. számu okmány Ez francia-angol vezérkari megbeszélésekről szóló jelentés, mely szerint már 1939-ben tavaszszal leszögezik a belga-holland államterület fontosságát Németország elleni támadás céljára. A 23. okmány *Gamelin* 1910 márciusi 10-iki feljegyzései foglaltatnak a brit-francia legfelsőbb hadvezetőség meaállapodásáról, hogy már a finn-orosz háboru idején, januárban és februárban megegyeztek egymással, hogy a norvégekkel és svédekkel együttesen összesen 10 hadosztállyal a svéd ércbányákat kézrekeritik, esetleg *Petsamot* is megszállják és igy északról elvágják Németország ércbehozatalát. Ugyanakkor délen a Balkán felől *Jugoszlávia, Románia, Görögország és Törökország* 100 hadosztályával a román olajterület megszállását tervezik és ezzel délről is befejezik a bekeritést.

Tervek, amelyek papiron maradnak

Számos okmányuk ennek az alapgondolatnak a kiegészitését tükrözi. Belgiumnak és Hollandiának bázisul való berendezését saját céljaikra és azoknak bevonását a közös hadműveleti tervükbe.

Külön érdekesség, mert ujból aktuális, a *Baku* és *Batum* ellen tervezett bombatámadások részletezése. A bombázások Irán és Törökország területén át, 9 repülőcsoporttal végrehajtva, az egész terület felgyujtására irányultak és igy hónapokig tartó tüzvésszel több évre szóló olajtermelési szünetet okoztak volna. A romániai olajterület elpusztitására is gondoltak. Olajkutak rombolásában szakértő, angol ezredesnek álcázott mérnök kiküldetését határozták el. *A Duna szállitási vonalának megszakitására, azaz a Vaskapu felrobbantására a brit titkosszolgálat által tett kisérletről,* amelyet végrehajtás közben akadályoztak meg, a 8., 11. és 36. okmány számol be.

Gigantikusak a tervek, reménytelenül gyönge és tehetségtelen a végrehajtási készség. Valóságos tipusa az aktázásnak, mikor a 11. sz. okmányban a francia miniszterelnök a diplomácia finom nyelvén enyhén szemére veti az angoloknak, hogy az általuk felvetett eszmének kivitelére már türelmetlenül várják az angol jóváhagyást, mely még egyre késik.

Ez a tehetetlen lanyhaság a tervek végrehajtásában oda vezetett, hogy a háboruban a németek a döntés pillanatát megelőzték s „elővágással" magukhoz ragadták a kezdeményezést. Az angol—francia egységes vezetés hiányán és a tökéletes megoldáson mulott lényegében a tervek sikere. Ez is mutatja a vétkes hozzánemértést, földrészeket átfogó kato-

csatatereken. A *belga* összeom... *Dünkirchen* — a francia hadseregek feláldozása lett az eredmény. Folytonos szemrehányások csendülnek ki a titkos okmányok soraiból. A tüzérség, a légierő hiányzik (50. sz.), hónapok óta esedékes hadianyag késik (39. sz.), vagy pedig a légelháritó tüzérség nem érkezik idejében a megjelölt helyre (41. sz.).

Hogy ilyen helyzetben szemrehányások robbantak ki a francia katonai vezetők és államférfiak között egyrészt, a francia és angol vezetők között másrészt — az csak természetes. Erre élénk példa *Darlan* admirális önérzetes levele a francia államfőhöz (lásd 37. okmány!), melyben kifejti, hogy nem rajta mulott a norvégiai balsiker Ezt a keserü hangulatot a végsőkig fokozta az angolok eljárása, mikor a francia fővezér egyenes parancsa ellenére, ahelyett, hogy támadtak volna, *Arrastól* 40 km.-t hátrafelé, azaz a meneküléssel kecsegtető *Dünkirchen* felé vonultak. Mert ezáltal *olyan széles ür támadt a szövetségesek vonalában, melyet a német vezetés azonnal felhasznált és páncélos ékét oda belökve, szétszakitotta és bekeritette a cserbenhagyott szövetséges hadseregeket.*

Az 58., 59. és 60. okmányok plasztikusan mutatják a kölcsönös szemrehányásokat és megállapitásokat. De egyelőre elnyomja a jogos keserüség hangját a csakhamar minden más érzést elöntő kétségbeesett aggodalom a francia hadvezérekben hazájuk sorsa miatt, mikor látják, hogy cserbenhagyva, borzalmas vesztességek után, a németeknek az övékét sokszorosan felülmuló hatalmas és fölényes hadereje, immár feltartóztathatatlanul rá zudul hazájuk földjére. Az 52—56., 63., 64., 68—69. sz. okmányok egyenesen drámai hangu segélysikoltások a szövetségeshez. Az eredmény pedig: *igéretek.* A hidegen mérlegelő Anglia ténylegesen nem küld semmi segitséget, még légierőt sem, pedig a francia légierő főparancsnoka megirja (lásd 70. sz. okmányt!), hogy ha a légierő segitsége sem jön, „akkor ez a halált jelenti."

A német külügyi hivatal által kiadott kötet valóban megrázó, tömör összegezése az okoknak, melyek Franciaország és szövetségeseinek összeomlását okozták. Végtelenül fontos, sőt nélkülözhetetlen tanulság minden államférfi és minden hadvezér számára, de egyuttal minden hazájáért aggódó polgár részére is.

VITÉZ VAJNA VIKTOR

Olvassuk a Képes Krónikát

Bogdány Jakab

l.

Szabad Művészet

1950. 10. 392. l.

394. l. Képpel

Végvári L

Hozzátolás Rabinovszky M

kritikájához.

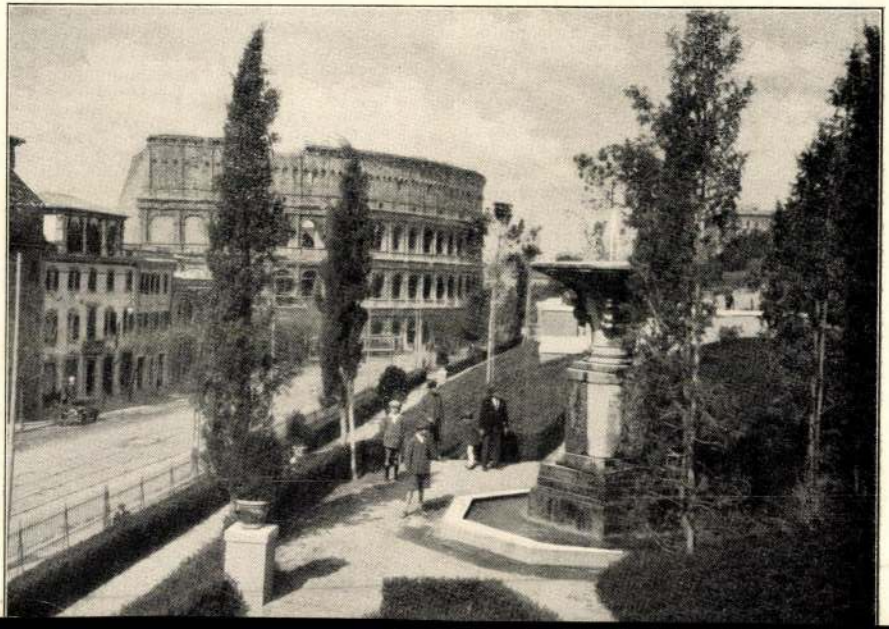

Brummer József

~~Bogdány Jakab~~

Coulin Arthur

Új Magyarság 1935 pin. 29.

• **Újabb ajándékok a Szépművészeti Múzeumnak.** Az utóbbi időben a Szépművészeti Múzeum ismét több ajándékkal gazdagodott. A művészeti múzeumok barátainak egyesülete Németországban megvásárolta és a múzeumok örök letétként átadta Bogdán Jakab magyar származású XVIII. században élt festőnek egy csendéletét. Wolfner Gyula, az ismert kiváló műbarát Székely Bertalannak a pécsi freskókhoz készült három szép színvázlatát, Egry József baráti köre a művésznek „Betlehemes gyermekek" című képét, Fränkel József Kernstock Károlynak Czóbel Béla festőművészt ábrázoló képmását, Brummer József (Newyork) Vedres Márk „Álló nő" című márványszobrát, a Petrovics Elek-emlékalap Medgyessy Ferencnek életnagyságú kiváló „Női akt" című szobrát ajándékozta a múzeumnak. Ernst Wolff (München) hagyományaként Coulin Artur „Székely nő" és Wellmann Róbert „Női képmás" című képei, valamint Kalmár Elza két kis bronz-szobra került a múzeumba és Louis Lefroe (Philadelphia) ajándékaképpen Katona Nándornak két szép tájképtanulmánya. A múzeum grafikai gyüjteménye részére Procopius Béla ny. követ és miniszter érdekes miniatur-publikációkat. Scholz János, Szálé István két rajzát, Kummer Rezső Pap Henrik 4 szénrajzát és 2 karcát, Paczka Ferencné Wagner Kornélia férjének és sajátmagának több grafikai művét,, Molnár C. Pál saját fametszeteit, özvegy Derkovits Gyuláné néhai férjének Dózsa-mappáját, Bedő Rudolf és Neményi Bertalan dr. több rajzot és grafikai lapot adtak ajándékba.

miniscéd

Boyle Roche

Bogdány Jakab

Bogdány *Jakab*, festő, *1660 körül, †1724. Eperjesről származott, Bécsben tanult. Amszterdami tartózkodása után Angliába költözött, 1700-ban angol állampolgár lett. Élete javát Londonban töltötte, ott is halt meg. Nagy hírt szerzett gondosan kidolgozott madár- és gyümölcsképeivel; ezek közül néhány a Szépművészeti Múzeumban van.

s
2

— 978

Uj Idők Lex

IV. k. 978. l.

V

című művet.

A könyvet TÓTH VANDA fordította, címlapja GARA ARNOLD művészi munkája. Könyvkereskedői forgalomba 4 korona bolti áron kerül. Kérjük tisztelt előfizetőinket, legyenek szivesek postadíj fejében 30 fillért beküldeni.

Ebben az évben második ajándéknak

CHARLES-LOUIS PHILIPPE:
Bubu de Montparnasse

című regényét adjuk, ez majd decemberben jelenik meg.

Ezek a könyvek belső értékre és kiállításra egyaránt meglepőek lesznek és semmiképpen sem mérhetők az ajándékkönyvek szokásos mértékével.

Fitzwilliam-féle gyűjteményben s a különböző angol magángyűjteményekben vannak művei. Albemarle grófnő de voorsti kastélya számára festett képei közül 22 darabot 1744-ben Hágában értékesítettek. Egy gyümölcs-csendélet képét a stockholmi nemzeti múzeum őrzi. Térey Gábor dr. eddig közel 50 eredeti művét fedezte fel. 1907—8-ban a budapesti Szépművészeti Múzeum, részint Nemes Marczell és Kleinberger Ferencz ajándékából, részint vétel útján szerzett a művész képei közül nehány darabot. Ezek:

1. Papagályok a parkban (Gyümölcs-csendélet egy kakadúval és négy papagálylyal), olajf.

2. Gyümölcs-csendélet tengeri malaczczal, papagályokkal és egyéb madarakkal, olajf.

3. Kakadú, bagoly, gyöngytyúk, szarka s még két kisebb madár, olajf.

4. Szárnyasok; kakas, tyúkok és bagoly, olajf.

5. Gyümölcs-csendélet, szőlő és őszi baraczk, olajf.

6. Virágcsendélet; tulipánok, rózsák stb., olajf. J. Bogdanĭ jelzéssel.

7. Gyümölcs-csendélet; gránát alma, füge, szílva stb., olajf.

A művész képeinek élénk szép színeit már a XVIII-ik századbeli írók is igen dícsérték, távlatairól azonban megállapították, hogy nem kifogástalanok. Művei többnyire jelzés nélküliek, nehányon azonban látható a »J. Bogdanĭ« szignatura. Az a feltevés, mintha B. Jakab II. Rákóczi Ferencz udvari festője lett volna, téves és egy névcsere következtében Thaly Kálmán révén került az irodalomba.

B. J.: Művészet. 1907. 421. l. — *Budapesti Hírlap.* 1910 márcz. 5. — *Füssli, J. R.:* Allg. Künstlerlexikon. Zürich, 1779. 87. l. — *Márki Sándor dr.:* II. Rákóczi Ferencz. Budapest, 1909. II. 492. l. — *Művészet.* 1903. 147. l. — 1906. 250. l. — 1907. 207. l. — *Nagler, G. K.:* Neues allg. Künstler-Lexicon. München, 1835. II. 3. l. — *Nagy Iván:* Magyarországi képzőművészek. *Századok.* 1874. 32. l. — *Pallas Lexikon.* III. k. 411. l. — *Pesti Hírlap.* 1910 márcz 6. (Egy Rákóczi-kori magyar festő.) — *Pilkington:* The Gentlemans and Connoisseurs Dictionary of Peintres. London, 1770. — *Révai Nagy Lexikona.* III. 448. l. — *Schedel Ferencz:* A képzőművészetek története Magyarországban. *Budapesti Híradó.* 1846. I. 372. sz. — *Gr(óf) T(eleki) S(ámuel):* Egynéhány meghólt Magyar Képíróról. *Tudományos Gyűjtemény.* 1828. IV. k. 35. l. — *Térey Gábor dr.:* Magyar festő II. Rákóczi Ferencz idejéből. *Vas. Ujs.* 1907. 25. sz. (képekkel). — *U. az:* A Szépművészeti Múzeum gyarapodása. Nemes Marczell ajándékai. *Vas. Ujs.* 1908. 48. sz. (képekkel). — *U. az:* Jakob Bogdán. Ein ungarischer Maler aus der Zeit Franz Rákóczi's II. *Pester Lloyd.* 1910. 54. sz. — *Thaly Kálmán:* Adalékok a hazai festészet történetéhez. *Arch. Ért.* 1876. X. 72. l. — *U. az:* Irodalom és műveltségtörténeti tanulmányok a Rákóczi-korból. Budapest, 1885. 48. l. — *Thieme—Becker:* Allg. Lexikon der bildenden Künstler. Leipzig, 1910. IV. 216. l. — *Tóth Sándor:* Sáros vármegye monographiája. Budapest, 1912. III. 721. l.

Bogdány Jakab *(Bochdan, Bogdane, Bogdani)*, festő; szül. 1660 körül Eperjesen, megh. 1724-ben (temették febr. 11-én) Londonban. Atyja nemes ember és a bécsi udvar tisztviselője volt. Tanulmányait Bécsben kezdte és Amsterdamban fejezte be, ahol 1684—86 körül élt. A régi hollandi festők mély hatással voltak művészetére. Nagy ügyességre tévén szert a madár-, virág- és gyümölcs-csendélet festésben, több XVII-ik századbeli magyar festő példájára 1690 táján Angliába ment, hol a királyi udvarnak és a főnemességnek csakhamar kedvelt festőjévé lett. Az angol udvarral egyébként Mária királynő pártfogása következtében került szorosabb kapcsolatba, aki az átalakított Water Gallery egyik termét (Looking Glass Cabinet) vele díszíttette. B. ettől kezdve szinte haláláig állandóan az angol udvar szolgálatában volt, s Londonban festette kedvelt csendélet képeit a különböző királyi paloták és kastélyok részére. Így 1700-ban is négy képet készített III. Vilmos angol király diereni (Hollandia) kastélya számára, melyekért összesen 1373 frtot kapott. Ugyanez év áprilisában megszerezte az angol állampolgári jogot, s ez időtől elmarad neve mellől a nemzetiségét feltüntető »Hungarus« jelző. 1702-től kezdve Anna királynő szolgálatában állott, ki a Hampton Court Palace részére több képet festetett vele. Az udvar számos kitüntető megrendelése nem maradhatott hatástalan a főnemességre sem, amely szintén igen sok megbízást adott B.-nak. Ilyen körülmények között érthető, hogy Füssli a divatba jött magyar festő dúsgazdag voltáról ír. A művészre azonban élete vége felé súlyos megpróbáltatások következtek. Vagyonának jelentékeny részéből saját fia csalárdsága forgatta ki, s B. szűkös körülmények között fejezte be életét.

London mellett Finchleyben, mások szerint az »Arany Sas«-hoz címzett londoni házban halt meg, ahol később ingóságait és hátrahagyott képeit is elárverelték.

Kellő méltánylásban az irodalomban B. csak a legutóbbi időben részesül, bár műveinek teljes sorozata mindezideig még nincs felkutatva és összeállítva. Az angol király tulajdonában lévő képein kívül a cambridgei

Bogdány Jakab

festő

Rabhalado

191.l.

Rabinovszky M.

Haladó hagyományok
a m. festészetben.

SzM 1950

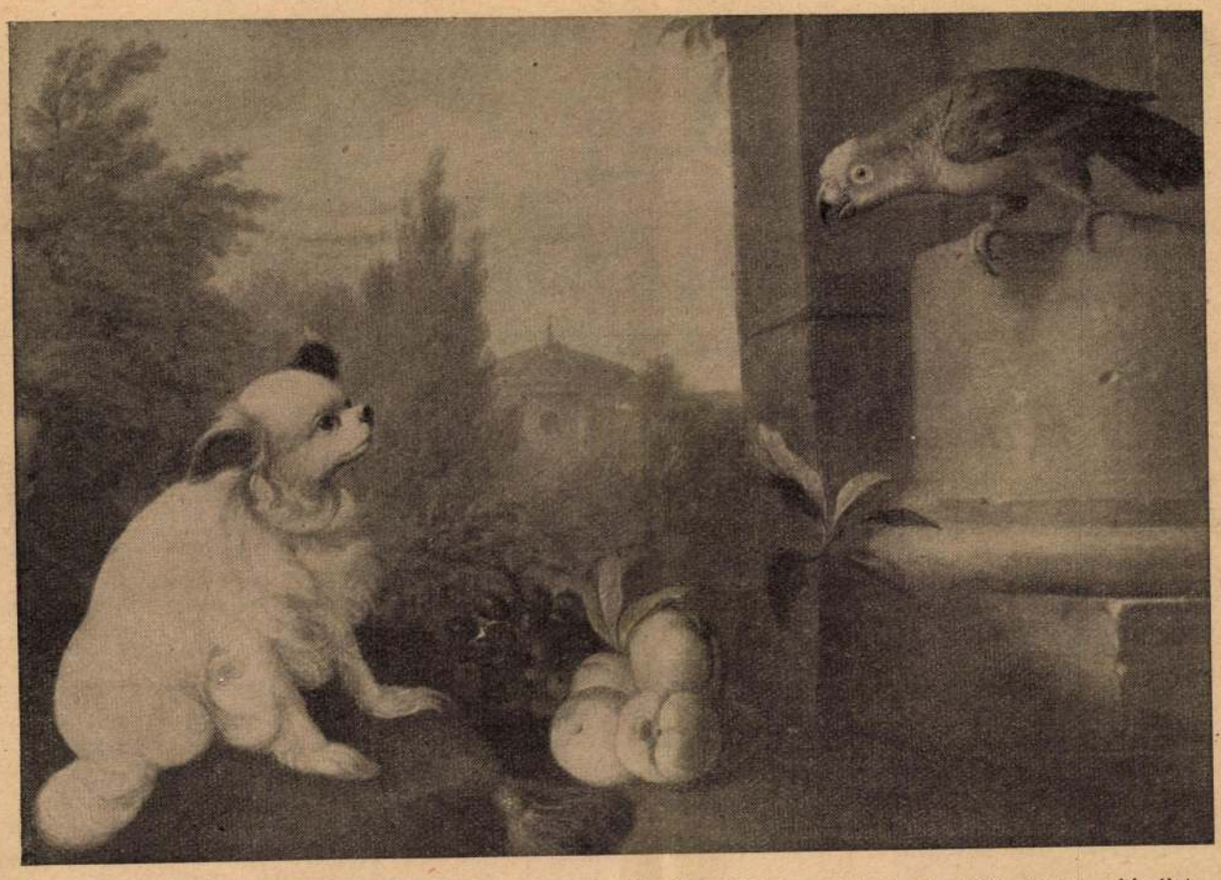

Régi magyar mesterek. Kutya és papagály. Festette Bogdány Jakab, eperjesi születésű mester, aki élete legnagyobb részét Londonban töltötte, mint udvari festő, ugyanott halt meg 1724-ben. Állatképeket, virágcsendéleteket festett

Éljen a díszbalek

— Elbeszélés —

Irta: **Szitnyai Zoltán**

A gyorsvonat befutott az állomásra. Az indóház perronjáról fiatalemberek tódultak ki, egyikük egy nagy fehér táblával rohant végig a vonat előtt, miközben a tábla szövegét kiáltozta:

— A főiskola elsőéves hallgatóinak fogadóbizottsága! Jelentkezzetek balekok!

Kasznár Kálmán elmosolyodott. Őt nem tévesztik meg. Őt már mindenről kioktatták. Ő már hallott erről a bizonyos fogadóbizottságról is, amely minden esztendőben az érkező elsőévesek elé utazik az állomásra, hogy ott elkezdje velük a felültetéseknek ősi játékát, amelynek a balekfogás a neve.

Leszállt a vonatból, óvatosan elkerülte a „fogadóbizottság"-ot és letelepedett egy asztalnál, az éttermi részen. Itt vár addig, amíg be lehet szállni a kisvasútba, amelyik majd tovább viszi őt. Korsó sört hozatott s a biztonság állapotában derülten nézte azokat a fiúkat, akiket már kézbe vettek az öregek. Egy magas, szőke fiatalember, aki elhaladt az asztala mellett, úgy látszik, gyanusnak találta, mert megállt és visszakiáltott hozzá:

— Te nem vagy balek?

— Nem vagyok balek — felelte Kasznár Kálmán teljes meggyőződéssel.

— Úgy értem — faggatta tovább a másik és szurósan a szeme közé nézett — nem a főiskolára készülsz, elsőéves hallgatónak?

— Nem oda utazom — felelte Kasznár szemrebbenés nélkül.

— Akkor bocsánat — mondta a másik, hanyag mozdulattal megérintve sapkája szélét, miközben mégegyszer jól megnézte Kasznárt, mintha meg akarná jegyezni magának az arcát.

— Ex! — mondta magában Kasznár, jót nevetve befelé azon, hogy túljárt a másiknak az eszén. Megmarkolta a korsót és fenékig ürítette a tartalmát. Könnyen ivott és egy csepp sem maradt a korsó fenekén. A nyári hónapok alatt alapos előgyakorlatokat tartott az italozásból, mert arról is kellőképpen kioktatták, hogy aki nem bírja az ivást, az nem bírja ki a selmeci diákéletet sem.

Kellemesen érezte magát. A hegycsoport felé nézett, amelyen túl a leendő sikereinek világát rejtegeti a völgy. Nagy tervekkel készülődött a diákéletre. Rövidesen majd diákvezér lesz, otthon is önképzőköri elnök volt a gimnáziumban. Egy év mulva ő is itt lesz, a fogadóbizottságban és nagyokat fog mulatni a beugratott balekokon. Ezt különben már most is megteheti. Derülten nézett arra a gyámoltalan kis csoportra, amelyet szorosan közrevettek, szinte foglyul ejtettek az öregek.

— Fiúk — beszélt hozzájuk az egyik, — innen, sajnos, gyalog kell átmennetek a városba. A vasúti hidat ugyanis épp tegnap szakította le az árvíz. Na de ez semmi, ez csak egy kis gyalogséta. Mi azért jöttünk elétek, hogy el ne tévedjetek az erdei úton.

A balekok megszeppenve összenéztek. Talán mozgolódott is bennük valami gyanakvás, mert kérdőn és megerősítést várón tekingettek a vasúti alkalmazottak felé. De azok bólogattak, hogy valóban így van, a vasúti hidat elsodorta az árvíz. Mert a balekfogás olyan játék volt, amibe a főiskola messze körzetében mindenki be volt avatva, csak a balek

Uj Idők 1935. dec. 8
50. Kép

Bogdány Lajos

nem. Ha mással nem, hát legalább a hallgatással vettek benne részt az emberek. A vállukat vonogatták, bólogattak és rejtett mosollyal tovább álltak.

— Hát csak ragadjátok meg azokat a bőröndöket! És most indulás! — hallatszott az újabb vezényszó.

Így indultak el, elől az öregek túristaruhában, hegymászócipőkben, vastag, szegesvégű botokkal felszerelve, ahogy az tanácsos is, azokon a köves, vízmosásos utakon, amiket hegynek föl, völgynek le, tesznek meg, mire a huszonnégykilométer távolságban levő városba érnek. A balekok meg úgy, ahogy odahaza beszálltak a vonatba, városi szabású, jólvasalt ruhában, magas és kemény gallérokban, vékonytalpú, kecsegeorrú cipőkben, meg az elegancia és hódító külső egyéb eszközeivel, az akkori divat szerint. Egy darabig egyik kezükből a másikba cserélgették a mind súlyosabbá váló csomagokat s nem tudták, mihez kezdjenek a dendis vékony sétapálcákkal, amiket az érettségi után olyan hatásosan tudtak forgatni odahaza, a korzón.

Az öregek könnyedén lépkedtek, titokzatos mosolyokkal fütyörésztek és olykor biztató szavakat küldtek hátra, hogy csak kitartás, balekok, már nem sok az egész, az út felét megtettük, alig háromórás gyaloglás van csak hátra. A balekok összeborzongtak és egyre keservesebben sóhajtoztak a csomagok alatt, amiket végül is a vállukra vettek. Finom cipőik megszakadoztak, ruháik összegyűrődtek és átverejtékesedtek. Mire a környező hegyekről megpillantották a sejtelmes fényekkel kivilágított város esti képét, már nem is tudták élvezni a látvány tündéri szépségét. Úgy érkeztek be a városba porosan és izzadtan, mint egy meghajszolt rabszolgahad, amelyet hajcsárok terelnek maguk előtt.

Kasznár akkor már rég megérkezett, átöltözött, kissé szétnézett a városban és épp vacsorázott a Winterstein-kocsma nyitott terraszán, amikor vékony, hosszú szalagban baktatott át a városon a balekok keserves menete.

Valaki megállt az asztala mellett. Ugyanaz a magas, szőke fiú, aki a kis állomáson szólította meg. Pillanatokig gúnyos mosollyal nézett Kasznárra:

— No bizony, hát meggondoltad magad és még is ide utaztál?

Kasznár jókedvűen felnevetett. Most már bevallhatja, hogy ő is elsőéves főiskolás, ahogy itt szokás mondani: balek. De olyan balek, aki nem hagyta megsétáltatni magát! Ő bizony szép kényelmes vasúton érkezett és az állomásról is kocsival hozatta fel magát.

A másik úgy tett, mintha nagyon el volna ragadtatva.

— Szeretem az ilyen élelmes fickókat. A legtöbb balek málészájú és sárgacsőrű, de te pajtás határozottan kivétel vagy. Majd, ha balekkeresztelő lesz, indítványozni fogom, hogy Élelmesnek keresztelteljenek. Itt ugyanis mindenkinek van gúnyneve, amint például engem sem hív senki Bihari Bercinek, hanem csak Balog Tutának. Néha még a professzorok is ezen a néven szólítanak.

Kasznár mellé telepedett és sört hozatott, mindjárt két korsóval. Az is megnyerte a tetszését, hogy Kasznár bírja az italt. Be is mutatta néhánynak az öregek közül.

— Ezt a balekot nézzétek meg, ilyet még nem pipáltak! Csak ma érkezett és olyan agyafúrt máris, hogy akár nyomban valetálni is mehetne. Bejósolom, hogy erre a fiúra még nagy jövő vár a főiskolán.

Kasznár csupán szerény mosolyával árulta el, hogy maga is ilyen reményeket táplál. Hízelgett neki, hogy egycsapásra az öregek társaságába került és velük gyárthatta a balekfogás további ötleteit.

Az egyik balek, például, színházba akart menni, mire ráförmedtek az öregek, hogy kapott-e rá engedélyt a főiskolai rektortól? Hja, ha nem, azt előbb be kell szerezni, mert a pedellus mindenkit felír és bejelent a főiskolai tanácsnál, aki engedély nélkül ment a színházba. Mire a balek ferencjózsefbe öltözködik és nagy hajlongások mellett beállít a rektorhoz. Ha az éppen jókedvében van, maga is tovább folytatja a tréfát és rámordul az előtte félénken ácsorgó balekre, hogy mit adnak a színházban? Nagyon jól tudta, hogy a Bob herceget adták éppen, csak azért kérdezte, hogy még szigorúbban folytathassa. Mert miféle és a magasabb tudományokra készülődő fiatalemberhez nem méltó léhaság így kezdeni az évet. Még ha Bánk bánt adnák, nem szólna semmit. De úgy látszik a tisztelt hallgató úr a feszes női trikókban akar gyönyörködni. Amire az, zavarában, már azt sem tudta, hogy fiú-e vagy lány. A rektor elmosolyodott és a kezét nyújtotta:

— Nincs semmi baj, magát beugratták fiacskám, jó mulatást kívánok!

Ezek a tréfák eltartottak néhány hétig, aztán kimerültek az ötletek és összebékültek egymással öregek és balekok. Legfeljebb a diszbalek-avatás van még hátra, azé a baleké, akivel a legsikerültebb beugratást követik el. De lehet, hogy az idén erre már sor sem kerül, mert akit eddig nem sikerült beugratni, az már úgyis olyan hétpróbás fickó, hogy hiábavaló is lenne minden erőlködés. Kasznár meg volt győződve arról, hogy a hétpróbások között is ő a legelső.

Aztán egy nap igen rossz kedvében találta Balog Tutát.

— Már hogy a fenébe ne lennék dühös — boszszankodott az — amikor holnapra el kell készülni egy beszéddel. Valami miniszteri tanácsos látogatja meg a főiskolát és nekem osztották ki azt a szerepet, hogy az ifjúság nevében üdvözöljem. Az öregek közül senkisem akart vállalkozni, baleket meg nem szokás megbízni ilyesmivel. Engem úgy sorsoltak ki és most szónokolnom kell, ha akarok, ha nem.

Kasznár őszintén irigyelte. Bezzeg, ha őt sorsolták volna ki, most nem lenne ilyen búbásüllyedt, mint ez a szerencsétlen Balog Tuta! Szép szónoklatokat tartani, ez épp az ő esete. Őt kisorsolni sem kellett volna, csak meg kellett volna kérdezni, hogy ki vállalkozik önként. Persze az öregek maguknak tartanak fönn minden alkalmat, amikor szerepelni lehet és megakadályozzák a fiatalok érvényesülését.

— Hisz ez nagyon szép feladat — mondta olyan keserűséggel, amit alig tudott elleplezni.

— A fenéket szép — dörmögte a másik. — Soha az életemben nem szerettem szónokolni.

— Nekem meg az az elemem — lelkesedett Kasznár.

— Könnyű neked — sóhajtott fel Tuta — te önképzőköri elnök is voltál, te még benne vagy az ilyesmiben, de én? — legyintett. — Azt hiszem a nagyapám volt az utolsó, akit felköszöntöttem, vagy tíz évvel ezelőtt. Jó sör, jó cigány és szép lányok, ez való nekem.

— Én boldog lennék a helyedben — mondta Kasznár, rajongással teli hangon.

Tuta hirtelen ránézett:

— Hallod-e? Remek ötletem támadt! Te átvállalhatnád helyettem ezt a hókusz-pókuszt.

— Én? — kérdezte Kasznár nyakig pirosodva. Majd megijedt attól, hogy a másik visszavonja, még visszavonja könnyelműen tett ajánlatát. Sietve felelte, olyan sietve, hogy a szavak egymásba gaba-

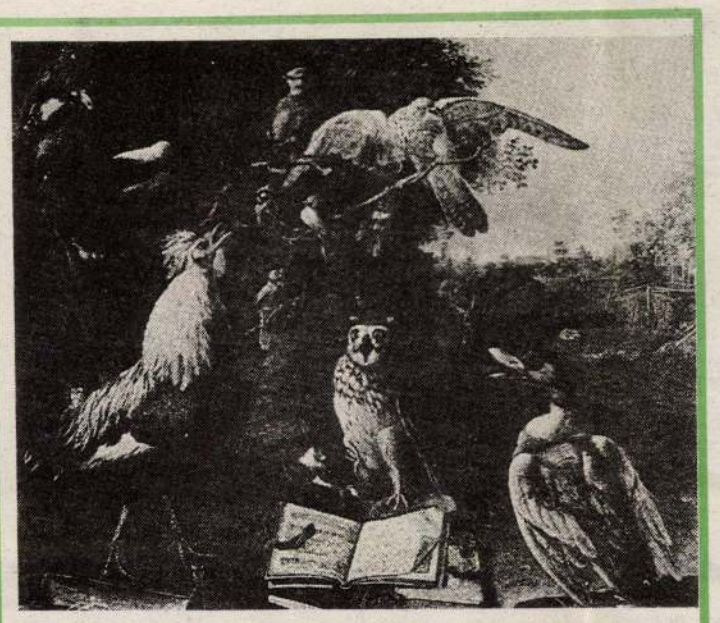

Bogdány Jakab: Madárhangverseny (Magyar Nemzeti Galéria, Budapest)

Bogdány Jakab, három nemzet híres művésze

Hazánk területén sok jelentős magyar, szlovák és német művész, író és költő született. Akik hazájuktól távol, külföldön is híressé váltak, jóval kevesebben vannak. Nem szólva arról, hogy az érdeklődés művészetük iránt ma, évtizedekkel a haláluk után sem csökkent. Ezek egyike az ismert barokk-kori festő, Bogdány Jakab, Eperjes szülötte, a magyar, s egyszersmind az angol és a szlovák képzőművészet nagy alakja.

A művész gyermek- és ifjúkoráról keveset tudunk. Mi több, a mai napig nem tisztázott nevének pontos alakja sem. A magyar szakirodalom *Bogdány* vagy *Bogdányi* néven tünteti fel, a szlovák a Bohdan és a *Bogdan* alakot használja. Az egyik legrégibb forrásmunka, amely a festőt említi, az 1779-ben kiadott *Allgemeines Künstlerlexikon* mint Jakob Bogdane-t tünteti fel, az angol dokumentumokban *James Bogdani*-nak írják a nevét, a hollandokban Bochdani-nak. *Thaly Kálmán* történész *Bogdán Gottlieb* Jakabként említi, ez viszont nem helytálló, mert összekeveri őt *Bogdan Gottlieb*bel, a kassai festők céhmesterével. Maga a festő képein a *J. Bogdani* aláírást használta, az eperjesi anyakönyvbe mint *Jacob Bogdan* van beírva.

Bogdány Jakab eredetét titok fedi. Ezt főleg maga a festő és leszármazottai okozták. Ezek ugyanis azt állították, hogy ősi nemesi családból származik, sőt a lánya szerint a festő egy moldvai vajda fia volt. Nyilván ezzel akarták a hírnevét növelni abban az időben, amikor már elismert festőnek számított. A valóság azonban ennél jóval prózaibb: *Bogdány* eperjesi iparoscsaládban született. A család első ismert tagja, Martin Bogdani kerékgyártó volt, az eperjesi polgárok közt említik a nevét 1622-ben. A művész apja, Lucas Bogdani festő volt, s valószínűleg a festők céhmesteri rangját is betöltötte.

Bogdány Jakab 1658. május 6-án született, szülői háza a város főterének ötödik, úgynevezett magyar negyedében állt. Azt csupán feltételezhetjük, hogy szülei módos eperjesi polgárok voltak, mivel az anyakönyv szerint a keresztapja *Johann Weber,* az ismert író és gyógyszerész, hosszú éveken át a város főbírája.

Gyermekkoráról is keveset tudunk. Csupán annyit, hogy az eperjesi evangélikus kollégium diákja volt, ezt abban az időben látogatta, amikor itt tanult a későbbi „kuruc király", *Thököly Imre* is. Nemsokára elhagyta Eperjest és külföldre ment. Egyes adatok szerint Bécsbe költözött, ez viszont csak feltételezés. Az viszont bizonyos, hogy 1684-ben Hollandiába költözött s 1686-ig Amszterdamban élt.

Bogdány Jakab: Kakasviadal (Szlovák Nemzeti Galéria, Pozsony)

Itt megismerte a jelentős németalföldi festők alkotásait, s ekkor kezdte festeni első csendéleteit és portréit. Rendkívüli tehetségének köszönhetően sikerült közel kerülnie *Orániai Vilmos,* tehát *III. Vilmos* angol király udvari köreihez, s ez nagy hatással volt további pályafutására.

A festő aláírása (xeroxmásolat)

Az 1690-es esztendő előtt elhagyta Hollandiát és Angliába ment. Itt, a szigetországi királyságban élt aztán több mint 32 évig. Londonban telepedett le, s csak a művészetnek szentelte életét. Arról, hogy a tengeren túl sem feledkezett meg a hazájáról, onnan tudhatunk, hogy itt *„The Hungarian"* néven volt ismert. Nemsokára a királyi udvarba került mint udvari festő. Először III. Vilmos felesége, *Mária* számára dolgozott, később *Anna királynő*nek festett. 1690-ig állt a királyi udvar szolgálatában. Ezekben az években épült a Temze partján nem messze Londontól az új királyi palota (*Hampton Court Palace),* s megkezdődött az ódon királyi kastély átalakítása sir *Christopher Wren* tervei alapján. A királyné kívánságára Wren újra festette a palota melletti *Water Galery*-ban a termeket. Más neves művészek mellett Bogdány Jakab is részt vett e munkálatokban, a királynő egyik szobáját, a tükörtermet az ő festményei díszítik.

1700 áprilisában megkapta a brit állampolgárságot, s ettől kezdve megszakítás nélkül a király szolgálatában állt. Legtöbb művét a Hampton Court Palace számára alkotta meg. A királyi udvar tagjain kívül olyan személyiségek is rendeltek nála képeket, mint *Churchill* admirális, *E. Harley* és más magas rangú egyének, nemcsak Angliából, de Hollandiából és Dániából is.

Bogdány Jakab elsősorban csendéleteket festett, főleg virágokat és gyümölcsöket, de madarakat és állatokat is. Képeire jellemző a színek gazdagsága, a dekorativitás és a természet hű utánzása. Angliában elhagyta a merev formákat, amelyeket hollandiai évei alatt sajátított el. Festményei nagy sikert arattak, gyorsan híressé vált és vagyonra tett szert.

Fia, *Vilmos,* állami hivatalnok volt, s ifjú korában apja példája nyomán ő is próbálkozott a festészettel. Később állítólag megfosztotta vagyonától apját, s a festő öregségére teljesen elszegényedett. Bogdány lánya apja tanítványához, *Stranower Tóbiáshoz* ment feleségül, aki nagyszebeni volt, szintén csendéleteket festett, s folytatta az apósa művét.

Bogdány Jakab *Finchley*-ben London mellett halt meg 1724. február 11-én. Hagyatékát nem sokkal halála után elárverezték a festő londoni házában, amelynek arany sas állt a címerében. Bogdány közkedvelt és elismert művész volt nemcsak Angliában, de más országokban is, aminek egyik bizonyítéka az is, hogy már 1744-től kezdve rendszeresen megjelennek alkotásai a hollandiai aukciókon is.

A művész képei a mai napig főleg a királyi palotákat díszítik, de megtalálhatók más angliai galériákban és magángyűjteményekben is. Ezen kívül több nagy európai múzeum és képtár tulajdonában, így a Budapesti Szépművészeti Múzeumban és a Magyar Nemzeti Galériában, továbbá a stockholmi, az amszterdami és a bécsi képtárakban. Négy képe a pozsonyi Szlovák Nemzeti Galéria tulajdonában van.

Bogdány Jakab máig is a kedvelt festők közé tartozik, elsősorban Angliában. Művészetének egyik legjobb ismerője *dr. Rajnai Miklós,* ő a szerzője a művész alkotásairól készült több katalógusnak, s jelenleg életének és munkásságának monográfiáján dolgozik. Készülő könyvével kapcsolatosan dr. Rajnai néhány hónappal ezelőtt tanulmányútra indult, s felkereste mindazokat a helyeket, ahol Bogdány Jakab élt és alkotott. Meglátogatta Hollandiát, Magyarországot, Ausztriát, Svédországot, s természetesen a művész szülővárosában, Eperjesen is járt. Meg kell jegyeznünk, hogy dr. Rajnai Miklósnak is viszontagságos volt az életpályája. Sátoraljaújhelyen született, tanulmányai befejezése után Budapesten a Szépművészeti Múzeumban dolgozott, ennek volt az igazgatója 1956-ig. Amikor politikai okokból el kellett hagynia hazáját, Angliába ment, s Londonban telepedett le. Itt, az emigrációban sem lett hűtlen sem hazájához, sem a művészethez. Érthető, hogy éppen a hozzá hasonló Bogdány Jakab művészete keltette fel a figyelmét. Ma már nyugdíjas, s mint magán művészeti szakértő tevékenykedik. Bogdány Jakab művészetéről szóló könyvével több éves munkáját szándékszik befejezni. Szlovákiai útja során Eperjesen kívül Kassán, Pozsonyban és Zólyomban is járt, tehát azokon a helyeken, ahol feltételezte a művész eddig nem azonosított képeinek fellelését. Érdekes megállapításokra jutott: más festők alkotásaként azonosított három olyan festményt, amelyet eddig Bogdány művének tartottak (egyet Pozsonyban, Kassán és Zólyomban.). Az eperjesi levéltárban több olyan adatot talált, amely gazdagítja munkáját, s számos kellemes benyomással távozott a nagy művész szülőhazájából, amely egy kissé az ő hazája is (dr. Rajnai édesanyja Lőcséről származott).

Dr. Rajnai Miklós könyve magyarul és angolul jelenik meg Budapesten és Londonban. Remélem, hogy a könyv magyar nyelvű változatát hazai könyvesboltjainkban is megvehetjük. S ideje volna, hogy a nagy művész emlékét, akit a tengeren túl is jól ismernek, szülővárosa is megbecsülje végre. Akár egy szerény emléktáblával vagy valamelyik utca átkeresztelésével.

Kónya Péter

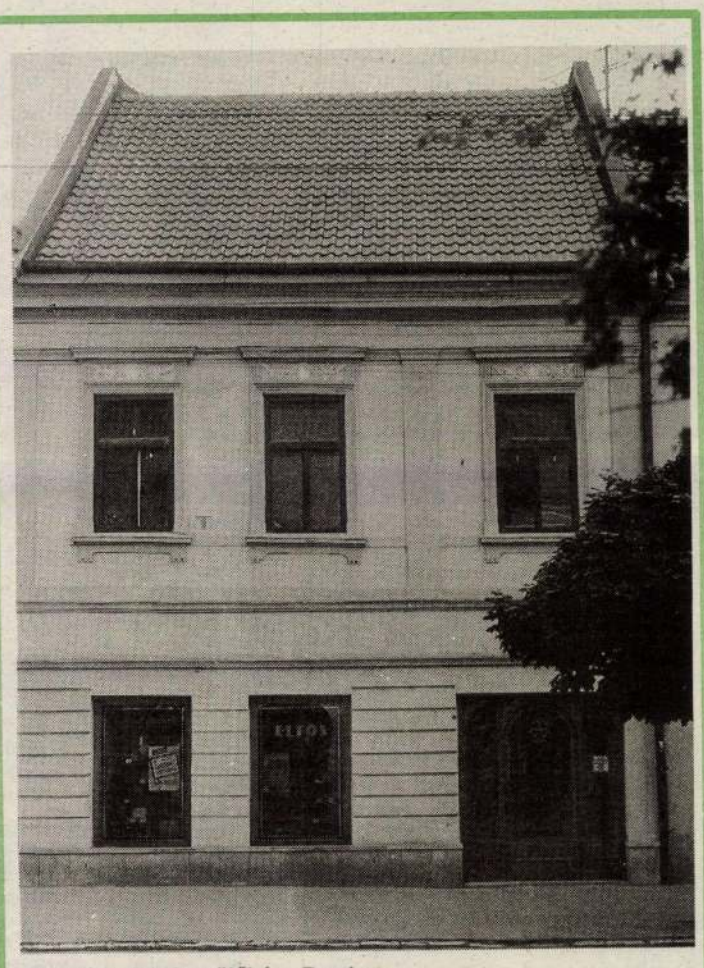

Bogdány Jakab szülőháza Eperjesen

(Archívumi felvételek)

GYÖKÉR és SZÁRNY

Szerkeszti Kövesdi Károly

Z. Németh István

HAJNALI LÁNY

Még félig vak az éj.
Nem láthat, ne félj.

A köcsög is, amelyből kidöntik majd a hajnalt
nem cseng, nem bong, s nem törik össze:
hallgat.
Te csillagfájás az ég csillagfogában,
te gyönyörtől mélyen alvó,
te hétköznapoktól elgyötört,
te mindenségre szomjas,
te vízeséshez nem fogható,
átokkal nem rontható,
mámorral megkínzott,
álommal átitatott
gyenge, gyermek-tünemény,
most ébredj
és most szeress!

Még félig vak az éj,
Nem láthat, ne félj.

A hold is, amelynek udvarában reggeliznek már
a katonák, nem csikorog, nem súrlódik durván
Isten tenyeréhez: visszakéri sugarát,
csakhogy ne zavarjon.
A hentes ma nem véres hússal álmodik,
s a hadvezér mára nem tervez háborút.
Nem gyűlöli egymást a zöld és a kék,
az ellenségnek egymás karja
menedék, mire vársz,
nem lesz már ennél szebb hajnalunk sosem.

Még félig vak az éj.
Nem szól ránk, ne félj.

A pók, amely, ha óriás lenne, megölne minket is,
most hálóját kínálja szerelmes reggelünknek,
a hóhér már megmosta fogát, lakájnak
eljön, kávét főz, kitakarít, csak
moccanj, csak meg tudj érinteni engem.
Csak higgy, s én visszahozom
a világból lassan kilakoltatott Jót,
nézd szívem, e deres ólomdiót
már ollóval csípdesi a rák,
s tervez a halál lázadó, vak fejemre
másik frizurát, még van esély,
hogy megments egy naprendszert karnyújtásnyira
tőled!

Már félig vak az éj.
Nem szól ránk, ne félj.

A városban, e megrepedt palotában
pálcaérintésre újra lélegzik a zaj,
kisírt szemű autóbuszok falják
a népet, a tántorgó kisembert, újra hull az átok,
a haj, jót eszik s jót ürít még mindenki
halál előtt. Nekünk nem szabad a pénz
átkát magunkba szívni, hímlő s fekély
nem kell, elbambult lélegző-lihegő korccsá
nem leszünk, de szeretned, szeretned kell engem.
Te gyémántkemény,
te büszke gránit,
ha gránátalmát havazik is,
s halotti szürke közönyt fúj arcunkba a szél,
miénk a kora hajnali tisztaság.

Már félig vak az éj.
Nem láthat, ne félj.

A koporsó, amibe zárnak,
hogy szét ne gyökerezz a meggyalázott földben
ma még facsemete csupán.

Egymilliárd évvel ezelőtt, egy szép nyári reggel bizonyos Vhizy-Ló úr – egyébként hires-neves hústorony – szokása szerint rágurult a mérlegre, hogy megméretkezzen. Mondanom se kell, hogy akkor még a tárgyak is beszéltek; csak jóval később fogták be a szájukat, talán az idő tájt, amikor végre valahára az ember is megszólalt, és aztán abba se hagyta többé a fecsegést. No, elég az hozzá, hogy egy percnyi néma csönd után a mérleg harsány hangon, diadalmasan jelentette:

– Gratulálok, Vhizy-Ló, őszintén, szívből gratulálok! Fél kilót fogytál.

Vhizy-Ló úr nem hitt a fülének.

– Lehetetlen! – kiáltotta.

– Mi az, hogy lehetetlen? Egészen bizonyos.

– Édes kis mérleg, kedvesem! Mindig tudtam, hogy te vagy az egyetlen a világon, aki igazat mond nekem. Hadd csókoljalak meg!

– Csak semmi csók, kedvesem. Őrizzük meg a helyzet komolyságát, most, hogy annyi, de annyi koplalás után lassanként elnyered méltó jutalmadat.

– Hát jó, viszlát, kedves mérleg, az isten is megáldjon.

A boldog Vhizy-Ló majd kiugrott a bőréből örömében; rögtön el is határozta, hogy kissé hosszabbra ereszti a gyeplőt, enyhít a szigorú diétán. Tüstént asztalhoz ült; derék házvezetőnője, Em-she asszony már elkészítette a reggelit: két darab kétszersültet – fúúúj –, leheletnyi vajjal vagy mézzel, hozzá teát meg narancslevet.

– Mondja csak, Em-she asszony, nem lát rajtam valami változást?

Em-she asszony hirtelenjében nem is találta föl magát.

– Bocsásson meg, doktor úr, de még nem értem rá, hogy alaposabban szemügyre vegyem.

– Hát akkor jól nézzen meg! Lefogytam, karcsú vagyok, mint a nádszál, nem? Csak meglátszik, hogy fél kilót leadtam?!

Em-she asszony végre kapiskálni kezdte a dolgot.

– Tényleg, doktor úr, csakugyan lefogyott, nagyon, nagyon lefogyott! Már az előbb is észrevettem, amikor megláttam; ejnye, gondoltam magamban, hogy megváltozott a doktor úr, mintha kicserélték volna! De hát mit csinált, hogy ilyen sovány lett egyszerre?

Vhizy-Ló urat mintha hájjal kenegették volna, amíg hallgatta ezt a képmutató beszédet; aztán ellentmondást nem tűrő hangon kiadta a parancsot:

– Em-she, kérem, azonnal készítsen két tojásból szalonnás rántottát! Tojásonként három szelet szalonnát tegyen rá!

Em-shének se kellett kétszer mondani:

– Végre megjött az esze, doktor úr, hát mire való az a bolond fogyókúra! Igenis, szalonnás rántotta! Hozom már, hozom – mondta, és kipenderült az ajtón, de Vhizy-Ló még utána kiáltott:

– Ügyeljen, kérem, hogy szép barnáspirosra süljön az a szalonna!

Milyen finom csemege is a rántotta, főleg ha az ember már egy esztendeje a színét se látta! Az a jó füstölt szalonna a tojással, majd' szétolvad az ember szájában: ezer íze van! Vhizy-Ló úr csak úgy tömte magába, aztán egy pici kenyérdarabkával – csak egyetleneggyel, mert azért még vigyázott a vonalaira – gondosan kitörölte a tányért.

Em-she asszony ott állt a gazdája mellett, és kedvtelve figyelte a lakomát.

– Mi legyen ma ebédre, – kérdezte, amikor Vhizy-Ló befejezte.

Az uraság egy szuszra eldarálta:

– Lazac piritott kenyérrel, sparg
bélszín a la Villeroy, tejszínhab
eper és fagylalt.

Em-she félénken megjegyezt

– Az igazat megvallva, a
szerint ma tökfőzelék lett vol
körtojással. Nem gondolja,
– hm, hogy is mondjam –,
nem gondolja, hogy ez az eb
most rendelt, egy kissé eltér
étrendtől?

Vhizy-Ló úr felüvöltött

– Fél kilót leadtam, h
Fél kilót! Na jó, csak h
is igaza legyen: negy
süssön ki, csak eg

– Nem, nem,

legyen vele.

Vhizy-L
mor
ség, v
Csak ak
ben és lél

G

amennyit akar,
szabadság, ami
dekeit. A pénz
mind önző, mi
togatja a gyön
az más, a torko
enni, csak társa

Mondanom
Ló úrnak me
bizonyos Zshi-
természetű, érz
mondjam, finny
lentette, hogy
zá, ha lega
– Hogy néz
mondogatr
mint egy
csupa lá
törpe
rál
v

állt leg-
német
ta tehát a „hát-
hívnak, megyek.
ehezebb… ha állna
em valaki, talán több sze-
et kapnék, s akkor nem len-
ek olyan nagy „kilengések"
etemben. Mert alighogy
kkenek egy forgatás
i kerékvágásba, már
lefon, hogy itt és itt,
r várnak rám, vol-
aló szerep, vál-
kezdődik min-
zélés, a hada-
és. Mégsem

II. rész

ZALABAI ZSIGMOND

„CSAK VÁNDOROK, CSAK BÚJDOSÓK VAGYUNK"

Kezdődtek e *„túlkapások"* 1945 augusztusával, a magyar népnek csaknem az egészét érintő, 33-as számú elnöki dekrétummal: az állampolgárságtól való megfosztással. Folytatódtak az 1945/88. számú, október elsején kelt dekrétummal, amely – a munkaerőhiány örvén – Cseh- és Morvaországban kötelezte munkára a magyar lakosság egy részét. Önmagában ez – hozzászokott a nép a háborús esztendőkben a közmunkához, a „menni kell" parancsához – nem is lett volna még csapás. Csakhogy munka, tennivaló odahaza is akadt bőven. Tanúsítja ezt az *Almanach oslobodeného Juhu (A felszabadított Dél almanachja)* című, 1946-os kiadvány, amelyben Ipolypásztóról ez olvasható: *„A munkaerő hiánya a gazdaságokban nagy nehézségeket okoz"*. A *„toborzás"* ezért – mint Viliam Plevza megállapítja – *valójában, „ellentétben állt a munkára való mozgósítás általános szellemével; megvalósítása során főként az önkéntesség elvét szegték meg"*. Magyarán: erőszakkal szakították ki szülőfaluja talajából az embert. Falumban is, ahonnan 1945. október 25-e körül hetvenkilenc férfit vittek Morvaországba a vonatok. Október végén a zselizi munkaerőbegyűjtő-táborba került Ipolypásztó lelkésze, Szűts Árpád is. Garam melléki *„munkanélküliekkel"* Prágán túlra röpítik őt a sors pörölycsapásaiként csattogó vonatkerekek. Vonatok, vonatok, vonatok! Vagonok lesznek ekkoriban az Ipoly menti ember életének a meghatározói. Szűts Árpád lelkész naplójában olvasom: *„Lelkipásztor a vonatparancsnok csendőr engedélyével a prágai teherpályaudvaron a sínek között tartott a szállítmánnyal november első vasárnapján istentiszteletet"*. Eltűnődöm e Fellini-filmbe illő képen: Mit mondhatott vajon a komoran feketéllő tömegnek? Tudott-e erőt, hitet, vigasztalást nyújtani? Micsoda vigasz micsoda szavait kereste? Hiszen vitte őt magát is ide-oda a kényszer: előbb Dvůr Olšanyban, egy majorban volt – prédikátor létére – gazdasági munkás, majd Bílovban marhagondozó. 1945 karácsonyán a cseh–morva testvéregyház kralovicei templomában – szerencséjére – megismerkedett ugyan egy szolgálaton kívüli főtiszttel, a járási nemzeti bizottság tagjával, akiben megértő támogatóra talált, s január elejére új ismerőse visszasegítette őt falujába, ám ott megint csak félelmet, szenvedést, újabb megaláztatásokat talált.

Nem űzte el Ipolypásztó népének feje fölül a balsorsot ugyanis az 1946-os esztendő sem. Június: érvénybe lép a *„reszlovakizálás"*. Akik 1918 előtt, majd pedig 1938 után *erőszak* vagy *kényszerű alkalmazkodás* miatt vallották csak magukat magyarnak, visszatérhetnek a szlovák nemzet kebelére. Ingadoztak – érzékeny barométerként – vegyes lakosságú területeken mindig is a nemzetiségi statisztikák. Nincs abban kivetnivaló, hogy szlováknak vallja magát, aki volt eddig csak botcsinálta magyar. Ám a küszöbön álló (1946 februárjában már elfogadott) lakosságcserének, a nép nyelvén: *a „kitelepítés"*-nek a légkörében gellert kapott ez a szándék is: *„Az egész reszlovakizálási akció célja a kisebbségi probléma belső úton történő felszámolása lett"* – mint azt Viliam Plevza írja.

Hogyan folyt le a visszaszlovákosodási eljárás? E kényszerű lélekcsere? Két–két hivatalos személy járta Ipolypásztó házait sorról sorra, aláírásra kínálva föl a családfőnek egy ívet, amelyen azt vallja, hogy ő valójában – *szlovák*. Az aláírásért járó dekrétum lépcsőfokot jelentett az állampolgárság visszanyeréséhez, feloldást a vagyonelkobzás alól, lehetőséget, hogy az ember elkerülje a kitelepítést – ingadoztak s hajoltak el hát a forgószélben a lelkek. Falum mintegy háromszáz katolikusa közül mennyien reszlovakizáltak, nem tudom; a reformátusok közül – lélekszámuk hétszázharminc körül mozgott – húsz család választotta a szülőföldön maradásnak ezt a kényszerű (és embert alázó) módozatát, mielőtt kezükbe nyomta volna a sors a *„fehérlevelet"*, amely akkoriban azt adta tudtára az embernek, hogy magyarországi áttelepítésre jelöltetett ki.

1946 novemberében osztották ki Ipolypásztón a *„fehérlapok"*-at mintegy kétszázharminc személynek. (Köztük két *született szlovákok* (!) is. Pikantériája – mit pikantériája? tanulsága! – ez is a sorsnak. Az, hogy a határvidék embere, tartozzék bármilyen nemzetiséghez, egykönnyen kerülhet közibe ama bizonyos két malomkőnek. Így vizsgáztatták 1918-ban cseh, 1938-ban magyar, 1945-ben szlovák hatóságok falum egykori kántortanítójának a lelkiismeretét; így került Š. bácsi – gyermekkoromból villan vissza képe: elegáns görbebot, ápolt kis kecskeszakáll, idegenes, de folyékony bizottság, járási emberekből. Társaságukban a helyi komisszár – természetesen szlovák –, s a csendőr (természetesen az is szlovák). Járták a csehországi munkára kötelezettek házait sorról sorra, osztogatva a baljós papírokat, amelyeken ez állt: *„Pridelovací výmer (Beosztási végzés), a Köztársasági Elnöknek az általános munkakötelezettségről szóló, 1945. X. 1-én kiadott, 88-as számú dekrétuma szerint". – „De hát mér köll bennünköt köteleznyi a munkára? Dógoztunk s dógozunk mink ëliget, látástó vakolásig. A front alatt evadótak a fődjeink, tönkreméntek a szekereink, a gazdasági főszerelésünk, lovunk alig van, rossz gebékke küszködünk… Vóna munka itthon is ëlig"*.

Olvassa, de nem érti, nem fogja föl a nép a „belső áttelepítés"-sel járó munkakötelezettség társadalmi és politikai indoklását: *„A Köztársasági Elnök 88/1945 jelzésű dekrétumának felhasználását a cseh kerületekben levő, nagy munkaerőhiány indokolja, továbbá a nép élelmezésének fontos és nyilvános érdeke, amely ugyancsak megköveteli, hogy nevezett azon kötelességeinek, amelyek a jelen munkabeosztásából következnek, rendes és lelkiismeretes teljesítésével bebizonyítsa a csehszlovák kormány építési (kétéves) tervéhez való pozitív hozzáállását"*.

Kiosztattak tehát a *„fehérlevelek"*; rossz hírdezik tőrosszat. 1946 decemberében azonban még elvi lett vejelentettek: aki *fehérlapos*, maradhat továbbra is a egfeledEgyszer, a kitelepítéskor, igaz, el kell majd szakadnia talabis; de ki tudja… hátha jobbra fordul addig sorsa a forgós kavarta világnak. Jó, hogy e mosti baj, a legfrissebb, a depólás bennünket nem ér – vélhették a fehérlaposok 194… december 11-én, amikor kora hajnalban rajtaütésszerűen kahatalom vette körül a falut, hogy végrehajtsa újabb akaratát a sorsnak: ezúttal immár nemcsak a munkaképes férfiakra, hanem egész családokra vonatkoztatva a Csehországba település kényszerét.

Körbevette tehát a Léváról, Ipolyságról kirendelt katonaság 1946. december 11-én a falut. Kiszállt a helyszínre egy

n.

5

c
d)
6. A.
lisztet, a
saság erre
7. Min
a) ha
b) 2 c
c) 1 c
rész
d) össze
8. Borjúka
9. Egyéb
nak vagy ism

Így zúdult
11-e. Berregt
– mintegy két
egymás hegyéb
togtak a hideg,
„az évszázadok
jaikkal, – aggok
felé. Fel volt kava
„Amikor verse
Attila vall így a k
sebb – okáról: a f
set, hírverset, rímes
papírra és őrzött m
zetnek:

Bogdán Jakab
festőművész

Magyarság
1935 VI. 29.

MŰVÉSZET

UJABB AJÁNDÉKOK A SZÉPMŰVÉSZETI MUZEUMNAK

Az utóbbi időben a Szépművészeti Muzeum ismét több ajándékkal gazdagodott. A *Művészeti Muzeumok Barátainak Egyesülete* Németországban megvásárolta és a muzeumnak örök letétként átadta *Bogdán* Jakab magyar származásu XVIII. században élt magyar festőnek egy *Csendéletét*. *Wolfner* Gyula, az ismert kiváló műbarát, *Székely* Bertalannak, a pécsi freskóhoz készült három szép színvázlatát, *Egry József Baráti Köre* a müvésznek *Betlehemes gyermekek* cimü képét, *Fränkel* József *Kernstock* Károlynak *Czóbel* Béla festőművészt ábrázoló képmását, *Brummer* József (Newyork) *Vedres* Márk *Álló nő* cimü márványszobrát, a *Petrovics Elek Emlékalap Medgyessy* Ferencnek életnagyságu kiváló *Női akt* cimü szobrát ajándékozta a muzeumnak. *Wolff* Ernst (München) hagyományaként *Coulin* Artur *Székely nő* és *Wellmann* Róbert *Női képmás* cimü képei, valamint *Kalmár* Elza két kis bronzszobra került a muzeumba és *Lefroe* Louis (Philadelphia) ajándékaképpen *Katona* Nándornak két szép tájképtanulmánya. A muzeum grafikai gyüjteménye részére *Procopius* Béla ny. követ és miniszter érdekes miniatür-publikációkat, *Scholz* János *Szálé* István 2 rajzát, *Kummer* Rezső *Pap* Henrik négy szénrajzát és két karcát, *Paczka* Ferencné *Wagner* Kornélia férjének és sajátmagának több grafikai müvét, *Molnár* C. Pál saját fametszeteit, özvegy *Derkovits* Gyuláné néhai férjének *Dózsa*-mappáját, *Bedő* Rudolf és *Neményi* Bertalan dr. több rajzot és grafikai lapot adtak ajándékba.

iétás étkezés áll rendelkezésére a vendégek-
ek. A *szolnoki üdülésről és nyaralásról*
észletes prospektust küld és teljes tájékoz-
tást ad a *Magyarság Utazási Osztálya*
(IV., Eskü-ut 6).

Bogdán Jakab
festőművész

Ujabb ajándékok a Szépmüvészeti Muzeumnak

A közönség szükszavu hivatalos közlések utján szokott értesülni azokról az ajándékokról, amelyekkel a Szépmüvészeti Muzeum különböző gyüjteményei időnként meggyarapodnak. A kommünikék szükszavusága mögött *Petrovics* Eleknek, a muzeum főigazgatójának szerénysége rejtőzik. Szükségesnek érezzük most, hogy erre a körülményre külön is rámutassunk. Az az ajándéksorozat, amelyről alább beszámolunk, Petrovicsnak mindenkitől tisztelt és szeretett személyén át jut az országnak. Neki, akinek mindenki szivesen adakozik, köszönhetők ezek az adományok, éppen ugy, mint az a huszonegyesztendei müködése alatt összegyült adománytömeg, amellyel felbecsülhetetlenül meggazdagodott a nemzet müvészeti vagyona. Ime az adományok:

A Müvészeti Muzeumok Barátainak Egyesülete (ez is *Petrovics* Elek személyes alkotása) Németországban megvásárolta és a muzeumnak örök letétként átadta *Bogdán* Jakab magyar származásu XVIII. században élt festőnek egy Csendéletét. *Woljner* Gyula, az ismert kiváló mübarát Székely Bertalannak a pécsi freskókhoz készült három szép szinvázlatát, *Egry* József Baráti Köre a müvésznek „Betlehemes gyermekek" cimü képét, *Fränkel* József Kernstok Károlynak Czóbel Béla festőmüvészt ábrázoló képmását, *Brummer* József (Newyork) Vedres Márk: Álló nő cimü márványszobrát, a Petrovics Elek Emlékalap *Medgyessy* Ferencnek életnagyságu kiváló „Női akt" cimü szobrát ajándékozta a muzeumnak. Ernst Wolff (München) hagyományaként *Coulin* Artur „Székely nő" és *Wellmann* Róbert „Női képmás" cimü képei, valamint *Kalmár* Elza két kis bronzszobra került a muzeumba és Louis Lefroe (Philadelphia) ajándékaképen *Katona* Nándornak két szép tájképtanulmánya. A muzeum grafikai gyüjteménye részére *Procopius* Béla ny. követ és miniszter érdekes miniatür-publikációkat. *Scholz* János, Szálé István két rajzát, *Kummer* Rezső Pap Henrik 4 szénrajzát és 2 karcát *Paczka* Ferencné Wagner Kornélia férjének és sajátmagának több grafikai müvét, *Molnár* C. Pál saját fametszeteit, *özvegy Derkovits* Gyuláné néhai férjének, Dózsa-mappáját, *Bedő* Rudolf és *Neményi* Bertalan dr. több rajzot és grafikai lapot adtak ajándékba.

Lipsáz
1935. VI. 29

et circenses" juvenalisi motívumára mind-
össze egy általános és nagy cirkuszi játék felel visszhang gyanánt, kenyér ellenben sehol sem található. Semmi kétség, a Journal Rouge igen jól tudja, hogy az a Horváth Mihály katonaszökevény és rabló, bolond végzetében vörös katona is, arra lesz jó, hogy szemléltesse a Halál egyszerüségét, az ember jelentéktelenségét e nagy kataklizmában és megmutassa ez uj világrend határozott és eltökélt szándékát az emberiség megjavítására.

Ám higyjétek csak, amit akartok, ti bolondok, ti nem kerestétek a bölcsességet, és azt nem találjátok meg! Szelet vetettetek és vihart fogtok aratni, mert felriasztottátok az embert és az most szemközt áll veletek a

Nemzedékek találkozása

Régi problémája képzőművészeti életünknek, hogy nincs kortárs múzeumunk. Cikkek fájlalják hiányát, viták kerekedtek miatta. Most valami megmozdult. A *Magyar Nemzeti Galéria* tudatos vásárlási programja már az *új kortárs múzeum* anyagát gyűjti és ezzel a minősítéssel inspirálja képzőművészeinket egyre nagyobb teljesítményekre. Nagyon helyesen gondolnak a múltra, ezt példázza *Bogdány Jakab, Munkácsy Mihály, Paál László* egy-egy mestermüve és *Gundelfinger Gyula* 1876-os müncheni festménye, mely már az előszecesszió egyik alkotása.

Korrekt ez a mérlegelés, mely egyrészt csak kiemelkedő műveket hív a Galéria falai közé, másrészt az is, hogy az egymást követő nemzedékek kivétel nélkül szerephez jutnak. A mesterek közül *Tóth Menyhért, Barcsay Jenő, Domanovszky Endre, Korniss Dezső* művészete jelzi az értékeket és az irányokat. A középnemzedék is komoly erőfeszítéssel hódítja, közelíti a tökélyt egy drámai hangvétel jegyében, ebből a körből említendő *Kokas Ignác, Fóth Ernő, Orosz János* festménye. Utóbbi *Nagy László* költészetének állít maradandó emléket. *Deim Pál Ember és ház* kapcsolatát kutatja tisztázott konstruktivizmusával, s az is üdvös, hogy *Lakner László* és *Csernus Tibor* személyében külföldön élő festőink is országos gyűjteményünket gyarapítják új munkáikkal.

Jók a fiatalok, elsősorban *Váli Dezső, Kő Pál, Nagy Gábor* és különösen *Szabados Árpád*, aki döbbenetes erejű és finomságú fotografikát komponált négy tételben Édesapja emlékére.

A Kortárs Múzeumnak még nem tisztázottak a feltételei, még nem eldöntött a helye, de az sem utolsó szempont, hogy gyűjtik már az anyagát a Galéria irányításával.

Losonci Miklós

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ ÚJSÁG
1984 JUN 2 4

Bogdány Jakab
Fejér m. (1660–1724).

1021

SZOMBAT TV1, 22.10: A HÉT MŰTÁRGYA

Bogdány Jakab: Gyümölcscsendélet papagájokkal és kakaduval

REK. Időjárás

vesebben, jobban

után visszatérünk ahhoz
ipari vállalathoz, ahol be-
: a kísérleti bérszabályo-
kezdeti lelkesedést meny-
gazolták az eredmények?

Rózsa riportja

utáni Rádiószínház

sajtot Amszterdamból

Pongrác hangjátéka
5: Bozó László

— Kállai Ferenc, A fele-
Béres Ilona, Erika — Her-
dit

űködik: Ágh Éva
munkatárs: Horkai Rózsa.
kai munkatárs: Gajdos Fe-
Srankó Orsolya. Drama-
Kopányi György

l volt, hol nem volt . . .

és kendermagos. Írta: Mó-
renc. Elmondja: Bikádi

i könyvajánlatunk

llgatóink figyelmébe!

TI MAGAZIN

sztő: Győrffy Miklós

épek, tudósítások az or-
ülés üléséről

nyelvi durvaságról

ze Lajossal beszélget Fe-
i Győző

gium tanára, Fazekas
das Matyijának első
mos matematikai, kém
gógiai tárgyú mű szer
ti hagyatékát Debrec
Tittel Pál (Pásztó, 17
Buda, 1831., aug. 26.
egyetemi tanár, róm
pap, az MTA tagja,
doktora. Nyugat-eu
mányútja után az eg
rium vezetője. Emlék
ty-vers is őrzi.

23.00: Klasszikus operettekből

I. Johann Strauss: Egy éj Velencében — részletek. Közreműködik: Dorothea Siebert, Ruthilde Boesch, Valerie Zürner, Elisabeth Fahsl, Waldemar Kmentt, Rudolf Christ, Kurt Preger, Roman Henzl, a Bécsi Kamarakórus és a Bécsi Szimfonikus Zenekar, vez. Rudolf Moralt

II. Sullivan: A mikádó — részletek. Közreműködik: Jeanette Sinclair, Elsie Morison, Monica Sinclair, Marjorie Thomas, Richard Lewis, John Cameron, Geraint Evans, Ian Wallace, a Glyndebourne-i Fesztivál énekkara és a Pro Arte Zenekar, vez. Malcolm Sargent

24.00: HÍREK. Időjárás

0.10: Régi magyar dalok

0.25: Himnusz

0.30: Vízjelzőszolgálat

Rátai János: Alom [illegible] (Apostol egy.), 6. Joel: Mondd el a kislánynak (Bill Joel), 7. Satöbbi együttes: Az ajtó (Satöbbi egy.), 8. Meyet: Édes jószág (Yazoo egy.), 9. Pacsó Pál—Karakas Géza: Musical (Vincze Viktória és a Flört egy.), 10. Fenyő Miklós: Angyali szerelem (Fenyő Miklós), 11. Möhrle—Wilderermath: Érzéki szemek (Chilly egy.), 12. Power—Carrisi: A szabadságról énekelek (Al Bano és Romina Power), 13. Pásztor László—Jakab György—Hatvani Emese: Holnap hajnalig (Neoton família), 14. Blaikley—Haaren: Van-e jogom (Á la Carte egy.)

13.25: Útikalauz üdülőknek

13.30: Labirintus

Zenei rejtvények fiataloknak
Friss Gábor műsora
(A tegnapi adás ism.)

13.45: Időjárás- és vízállásjelentés

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bogdán Jakab

ESTI HÍRLAP

1962 JUL 20

1021

Régi magyar művészet

Festmények, szobrok, műemléktöredékek

Érdekes kiállítás nyílik meg vasárnap a Szépművészeti Múzeum két földszinti termében, *Régi magyarországi művészet* néven. Dr. Radocsay Dénes, a múzeum kutatója, a XI. századtól a XIX. századig készült és a múzeum birtokában levő művészi alkotások közül állított össze egy gyűjteményt, amely a korai gótikus, a barokk és reneszánsz alkotások alapján átfogó képet nyújt a magyar művészet fejlődéséről. Szobrokból, festményekből és restaurált műemlékekből 55 jellegzetes alkotást választottak ki, hogy ezt a fejlődést illusztrálják. A gótikus mesterek alkotásai közül — akik egyébként nagyrészt ismeretlenek — szobrokat, szárnyas oltárok részleteit mutatja be a gyűjtemény. A barokk idők mesterei közül *Mányoki Ádám*, *Bogdán Jakab* és a nagyszebeni *Stock Márton* képviselik alkotásaikkal ezt a korszakot. A kiállítás e részében a művészek eddig soha ki nem állított remekei szerepelnek. A reneszánsz-korszakból származó alkotások között a legérdekesebbek egyike a diósgyőri vár ásatásánál előkerült domborműrészlet. A dombormű, amely egy oltártöredék, részben már 50 éve a múzeum birtokában van és annak raktárában őrizték, azonban nemrégiben a töredéknek egy másik része is előkerült és most a két egymáshoz illő töredéket a múzeum restaurátorai renoválták és így kerül a közönség elé.

A régi magyar gyűjtemény legszebb darabjai július 22-től láthatók.

MA DÉLUTÁN:

békenagygyűlés a Margitszigeten

Ma, pénteken 17.30 órakor a Hazafias Népfront budapesti bizottsága és a Szakszervezetek Budapesti Tanácsa békenagygyűlést rendez az Állami Operaház margitszigeti szabadtéri színpadán. A nagygyűlésen a moszkvai leszerelési és béke-világkongresszus magyar küldöttei beszámolnak Budapest dolgozóinak a nagy jelentőségű tanácskozás munkájáról. A nagygyűlésen részt vesznek és felszólalnak a Magyarországon tartózkodó külföldi békedelegációk tagjai is. A békegyűlésről a Magyar Televízió helyszíni közvetítést ad. (MTI)

Közöljük a lottóhúzás nyerőszámait

Városellátó zöldségüzemek a főváros körül

Ma G

a né

külü

BOGDÁNY Jakab

Jávor Anna rec. Magda Keleti lat.

Művtört.Ért. 1989 1-4 169-170

*Bogdány Jakab*bal indul a névsor — bőséges bibliográfiájából kimarad Pigler Andor monográfiája, amely 1941-ben budapesti magántulajdonból közli a két pompás, jelzett, angliai provenienciájú báromfiudvar-képet.[3] Szintén Angliából jutott 1948-ban Csehszlovákiába az a három virágcsokrot ábrázoló csendélet, amelynek az életműtől való különbözését korai datálással (1694 előtt) magyarázza a szerző, míg a szokatlan kivágatú Virágcsendélet gyümölcsökkel mint megcsonkított és késői munka sorolódott Bogdány oeuvre-jébe. Az itthoni csendéletfestést viszont vitathatatlan, szignált remekművel képviseli *Izbéghy Vörös István* (56. kat. szám).

3 *Pigler Andor:* Bogdány Jakab (1660–1724). Budapest 1941, 22, LVI–LVII. tábla.

Bilanz einer 30jährigen Mitgliedschaft
t. Klasse. Sitzungsber. :502

Franken unter dem Einfluss des Hauses
bischo
aft für frä. Gesch. : 8 : 1

n aus dem 16. und 17.Jahrhundert ...
t : 2 : Teilband 2

1945 / hrsg. durch denMatthesianer-Verband

7

Művtört.Ért. 1988 3/4

KUTATÁS

BOGDÁNY JAKAB MUNKÁSSÁGÁNAK NÉHÁNY KÉRDÉSE

Amikor megkíséreljük megrajzolni Bogdány művészi arculatát és összegyűjteni műveit, az írott források hiányában magukra a festményekre kell hagyatkoznunk, sokkal inkább, mint más esetekben. Szerencsére a nagyszámú jelzett festmény igen megkönnyíti az attribúciós munkát. Ezek a szignatúrák biztonsággal elfogadhatóak, különösen, hogy a közel mostanáig tartó teljes mellőzés és homály, amely ezt a rendkívül sikeres életet kísérte, segített elterelni a hamisítók figyelmét.[1] E képek figyelmes tanulmányozása során megismerjük azokat a stílus jegyeket, amelyek segítségével más — jelzetlen vagy csak felirattal ellátott — műveket megközelítő pontossággal azonosítani tudunk. Bár, amikor egy új művel találkozunk, e módszer kizárólagos alkalmazása nem magyarázhatja meg azt az érzést, hogy létezik egy igen jól elhatárolható Bogdány „bélyeg". Fokozatosan kezdjük sejteni, hogy az egy csoportba tartozó képek rokonsága valamivel több, mint a festői előadás stílusbeli hasonlóságai. Ez a valamivel több Bogdány saját motívumaiból felépített kompozícióinak[2] egyéni jellemzője. Még ha így teljesen összegyűjtjük is őket, nemcsak a festésmód, de a kompozíció néhány eleme is hasonló. Következésképpen, képeit a közöttük lévő sokrétű kapcsolatok hálója olyannyira összefogja, hogy ha feltételezhető egy képről, hogy Bogdány készítette, de más festményeivel szorosabb összefüggésben nem áll, akkor az esetek többségében jogosan kételkedhetünk hitelében.[3]

Fent említett állításunk igazolására példának vesszük a három ararát, pézsmakacsákat és pajzsos cankókat ábrázoló nagyszerű festményt: az egyik arara arany és kék, a másik lefelé skarlátvörös színű (1. kép).[4] A reprodukciók között ez a kép áll a középpontban és a hozzá kapcsolódó másik hét festmény e fókusz körül helyezkedik el. Első pillantásra látnivaló, hogy az ararák ugyanilyen csoportja jelenik meg — alig eltérő elrendezésben — a Brit Királyi Gyűjtemény nagy képén (2. kép);[5] egymáshoz közelebb elhelyezve, csak a baloldali két arara látható a Magyar Nemzeti Galéria képén (3. kép);[6] a bal oldali egymagában és tükörképesen két magántulajdonú festményen (4—5. kép);[7] a középső arara az egyik képen hasonlóan, a másikon tükörképesen áll (6—7. kép);[8] végül a jobb szélső egy másik, szintén brit magángyűjteménybeli festményen tűnik fel (8. kép).[9] Hasonló a többi madár is a mintaként vett festményünkön szereplőkkel — a fekete és fehér pézsmakacsa és a két pajzsos cankó — még ha itt nem is mutatható ki oly sok kapcsolat. Ahogyan minden egyes festmény kapcsolatban áll a csoport számos másikával, világosan látható, milyen bonyolultan fonódnak össze Bogdány festményei, nemcsak stílusukban, de visszatérő motívumaikban is.

Noha a bemutatott képek mindegyike jelzett,[10] egyik sem datált, ami általánosan jellemző Bogdány életművének egészére.[11] A datált képek e teljes hiánya azt jelenti, hogy köztük időrendi sort biztosan megállapítani nem lehet, sem az egész oeuvre-ben, sem a most kiragadott képeken belül. Hogy kiinduló képünknek a három ararát ábrázolót választottuk, kizárólag azért történt, mert ez bizonyult a legmegfelelőbbnek, de egyáltalán nem jelenti azt, hogy ez a csoport legkorábbi darabja. Sőt, véleményünk szerint ez a legkésőbbi vagy az egyik legkésőbbi munka az össze között. A könnyedség, amelyyel a motívumokat összegyűjtötte, és a színkompozíció gazdagsága gyakorlott kézre vall, ellentétben azokkal, amelyeken az állatkertek és madárházak lakóinak ábrázolása képes leltár szintjén marad, mint pl. a Királyi Gyűjtemény képén (2. kép).

Ez vezet a Bogdány-képek datálásának bonyolult problémájához. Noha a pontos datálás mindvégig lehetetlen marad, az életrajzi adatok és a művészre vonatkozó korabeli utalások segítségével összeállítható bizonyos időbeli sorrend.

A művész egy állítása, amelyet 1691 októberében, angliai pályafutásának kezdetén tett, és egy ismeretlen kortársa jegyzett fel, elbűvölő, első kézből származó beszámoló akkori tevékenységének sokoldalúságáról: „tavasszal virágokat, nyáron virágokat és gyümölcsöket, homárt és osztrigát, télen vadmadarakat és nemesfém tárgyakat fest".[12] S noha ez pontos bizonyítéka a művész széles körű tevékenységének, hiba volna azt gondolni, hogy minden olyan egyszerű volt, mint hihetnénk, és nem voltak hangsúlyváltozások az idők folyamán. Kétségtelen, hogy korai munkáinak[13] többsége az akkor gyakori, holland modorban készült gyümölcs- és virágcsendélet volt. Az első Bogdányra vonatkozó utalások képeinek ezzel a csoportjával kapcsolatosak. 1688 nyarán az akkor Amszterdamban élő Misztótfalusi Kis Miklós feljegyezte, hogy megkérte német barátját, juttasson el egy levelet Bogdánynak Angliába. Barátja holland képeket, „szőlősöket és barackosokat" vitt Londonba, hogy ott nyereséggel eladja. Misztótfalusi ekkor melegen ajánlotta Bogdányt, mint ilyen képek alkalmas készítőjét.[14] Közel tíz év múlva Charles Hatton is e téren való jártasságát dicsérte: „Ezen a délutánon (1697. augusztus 7-én) megnéztem azt a kevés, de igen szép növényt, ami még megmaradt a hamptoni nemes növénygyűjteményből, s amelyeket nagyon jól festett le egy bizonyos Bugdan, a gyümölcsök és virágok kitűnő magyar festője. Láttam cereust, a tövises fügekaktusznak egy oly csodás virágú fajtáját, amelyhez foghatót még sohasem láttam. A lilium superbum, a korallfa és a törpe aloék egyik skarlátvörös virágú fajtája virágzott, és néhány igen szép tulipán is, amelyeket Bugdan Lord Dover vidéki háza kertjének tulipánjairól festett, s akinek városi házába Bugdan számos nagyméretű és különleges képet készített".[15]

Bogdány korai, holland modorú csendélet festményeire Vertue bizonyítása is elfogadható. Szerinte a művésznek „előbb ismerték a magyart jelentő nevét, mint saját igazi nevét",[16] és az a kevés ismert képe, amelyen aláírását a „Hungarus" jelző is követi, valóban ilyen típusú gyümölcs- és virágcsendélet.[17] Az 1700-as évszám, honosításának dátuma, majdnem biztos terminus ante quemje a nevéhez illesztett „Hungarus" jelzőnek,[18] amit úgy tűnik, igen ritkán használt.

Jelenleg még nincs bizonyíték arra, hogy Bogdány valamelyik madár-képe — kivéve a madaras csendéleteket — a 17. századra datálható. Ez valószínűvé teszi, hogy George Churchill híres windsori madárháza és állatkertje meghatározó szerepet játszott Bogdány oeuvrejének alakulásában. Ez kétféleképpen történhetett: biztatást kapott e festészeti irány folytatására, és egyúttal biztosították a madarakat és állatokat festő művész számára a Brit-szigeteken fellelhető erre legalkalmasabb környezetet. Szerencsére George Churchill madárházának építése és az ő részvétele ebben pontosan datálható. 1742-ben kiadott számadásában írja sógornője, Marlborough első hercegnője, hogy az első adomány, amelyet

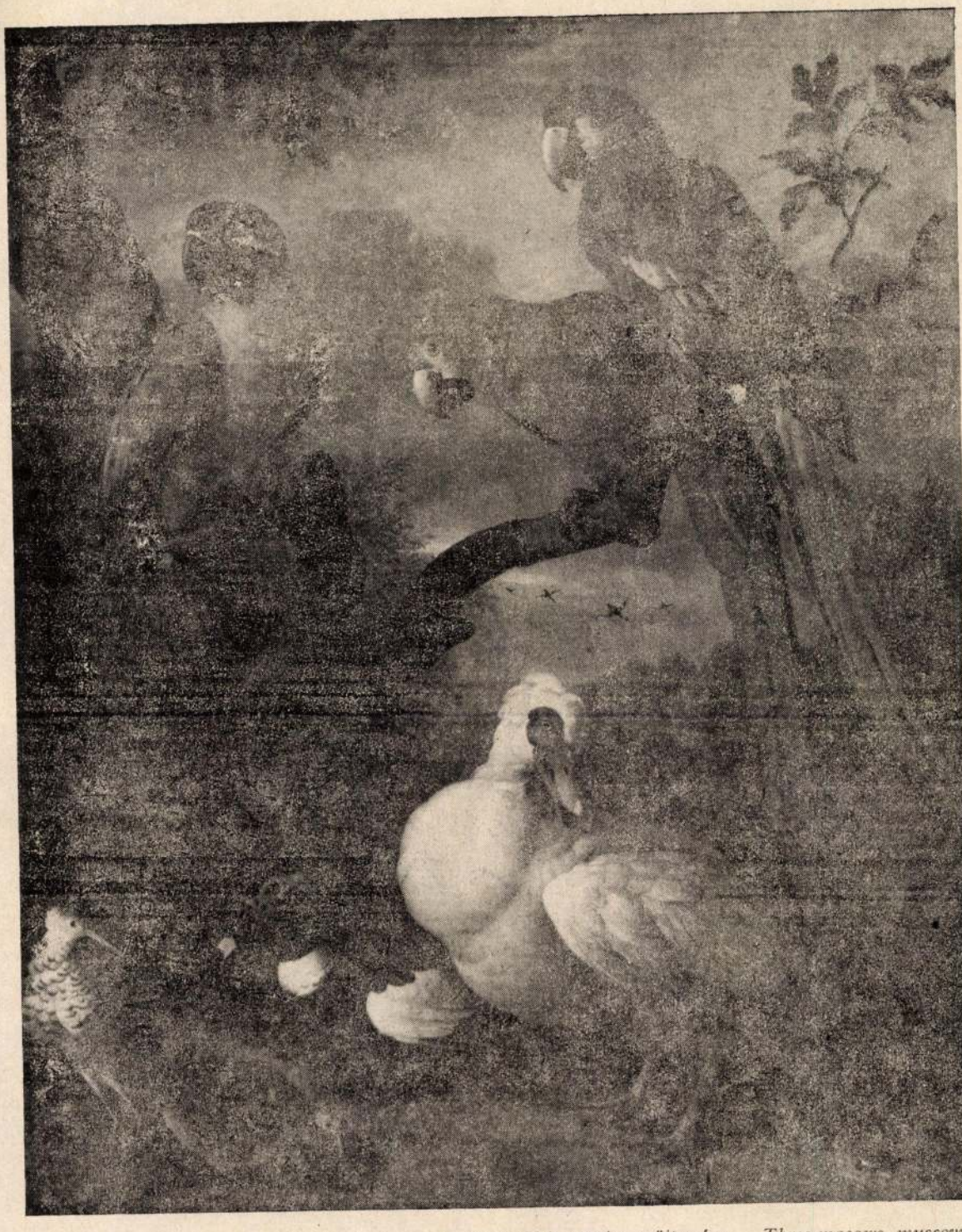

1. *Táj három araráival, pézsmakacsákkal és pajzsos cankókkal. Skót magánygyűjtemény — Three macaws, muscovy ducks and ruffs in a landscape. Scottish Private Collection. Fotograph from the National Galleries of Scotland, Edinburgh*

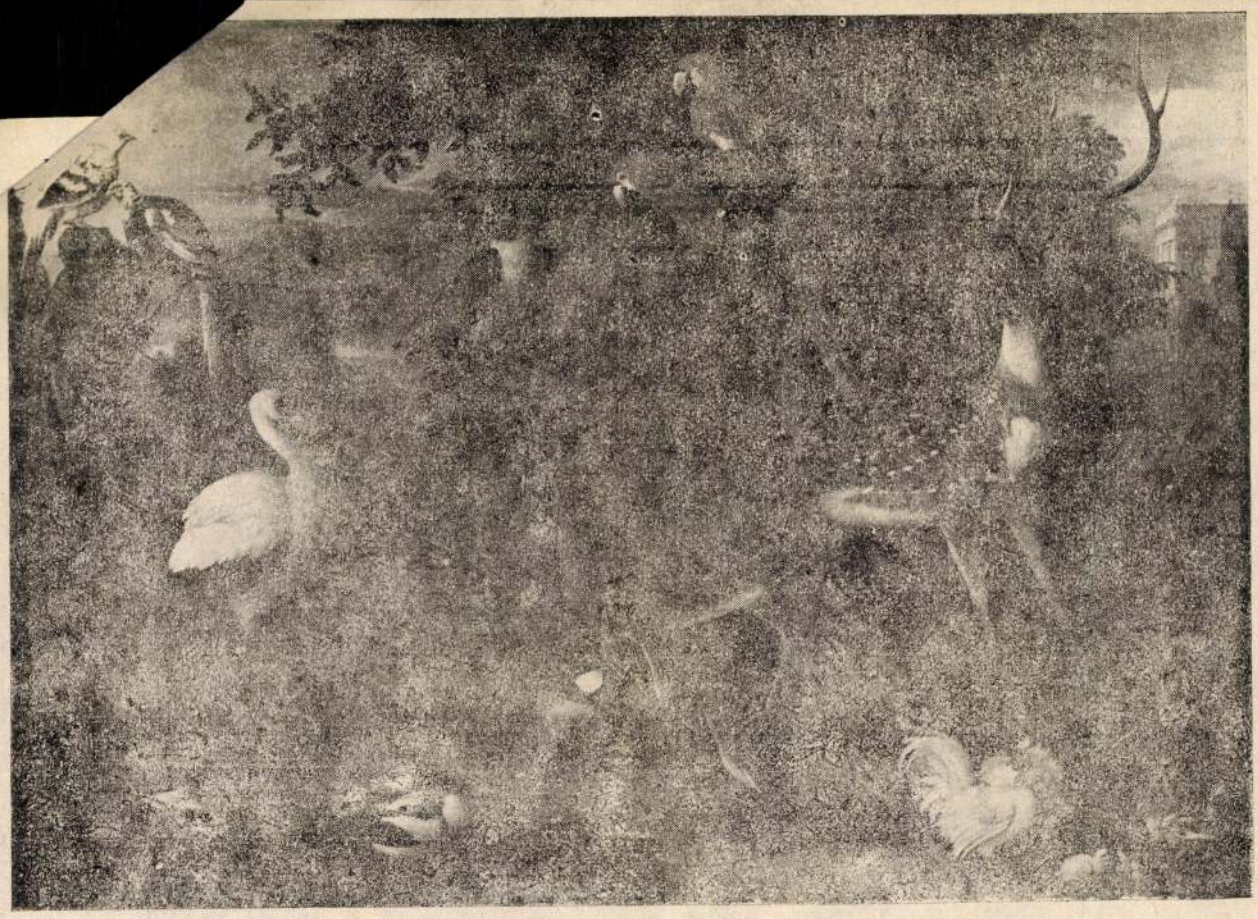

2. *Táj madarakkal és szarvassal. Brit Királyi Gyűjtemény — Birds and deer in a landscape. British Royal Collection [produced by gracious permission of der Majes'y the Qeen*

3. *Gyümölcscsendélet két ararával, kakaduval és szajkóval. Magyar Nemzeti Galéria — Still life of fruit with two macaws Hungarian National Gallery*

4. Díszkút madarakkal (részlet). Skót magángyűjtemény — Birds around a fountain in a park (detail). Scottish Private Collection

pátrónusától és személyes barátjától, Anna királynőtől kapott, miután 1702-ben trónra lépett — „a nagy és kis windsori park őrháza volt . . . A kis park kunyhója abban az időben nem volt jobb, mint amiben a segédőrök éltek és" — folytatja — „Marlborough hercege egyik bátyjának adtam, akinek annyira tetszett, hogy öt, vagy hatezer fontot fordított rá."[19] A „báty" George Churchill volt, és nem kétséges, hogy a pénz egy részét a madárház felépítésére és benépesítésére költötte. Mikor George Churchill 1710-ben meghalt, a Bogdány-képeket Anna királynő megvásárolta Churchill végakaratának teljesítőitől. Jelenleg is a Királyi Gyűjteményben vannak, s biztosan datálhatók a nem sokkal 1702. utáni és 1710. közötti időszakra, feltéve, hogy a madarak és egyéb állatok az ő madár- és állatházának lakói. S még ha azt is feltételezzük, hogy a három legnagyobb méretű festményt elsőként készítette Churchillnek, a vonzó részletekre törekvő, de ügyetlen, szétesö kompozíciók a szokatlan feladattal és igénnyel szembekerülő művész küzdelmeiről tanúskodnak. E feltevés megmagyarázná az ilyen részletek állandó újrafeltűnését is a kisebb és valószínűleg későbbi kompozíciókon vagy mert a művész ettől fogva a motívumok tárházaként használta őket, vagy mert jövendő patrónusai, Churchill főúri barátai, Anna királynő udvarának tagjai és látogatói, mint mintakönyveket hasznosították őket.

Itt jutunk el írásunk utolsó kérdéséhez. Az ábrázolások gyakori ismétlődése pontosan vagy majdnem pontosan ugyanolyan körvonalakkal és belső részletekkel, aprólékos tanulmányok használatát tételezi fel. Nem lehet kétséges, hogy Bogdány műterme ilyen tanulmányokkal gazdagon fel volt szerelve, s talán ezeket hagyta „Modellek" cimén fiára, Williamre.[20] Ahogyan a madarak és más állatok mindig azonosíthatóak — és eddig semmi bizonyíték nincs arra, hogy más művészektől kölcsönzött volna —, bizonyosan feltételezhető, hogy Bogdány közvetlen tapasztalatának, tudásának, pontos megfigyeléseinek és az ábrázolt állatokról készített gondos vázlatainak eredménye ez a mintakészlet. Az a gyakorlat, hogy a kompozíciókat kidolgozott részletekből állította össze, műhely foglalkoztatására enged következtetni, ahol, eltekintve az eredeti tervektől és az utolsó ecsetvonásoktól, a munka nagy részét ügyes segédek végezték. Vajon az ifjabb Bogdány, vagy még inkább Stranover Tóbiás, a festő veje volt ilyen közreműködő? Csábító a feladat, hogy pontos határt húzzunk Bogdány és Stranover munkái között, de korántsem biztos, hogy megoldható.

Rajnai Miklós

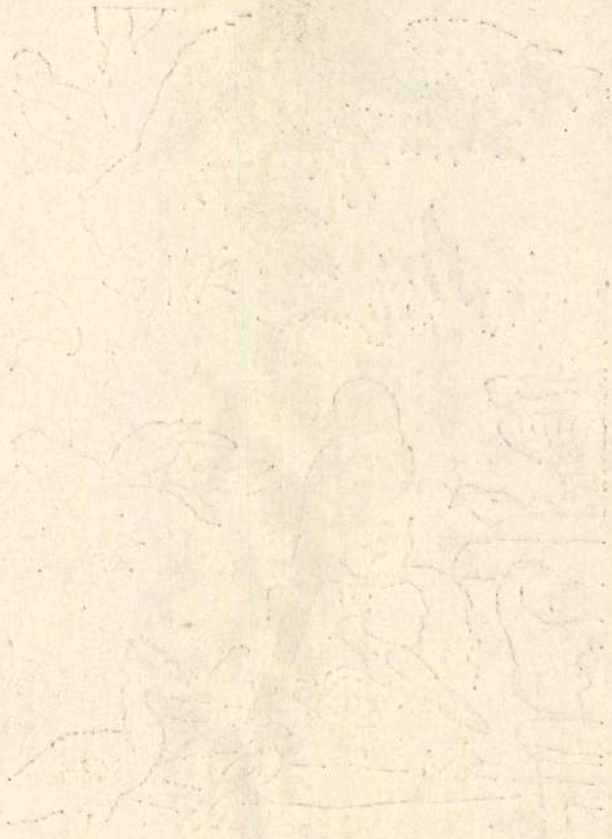

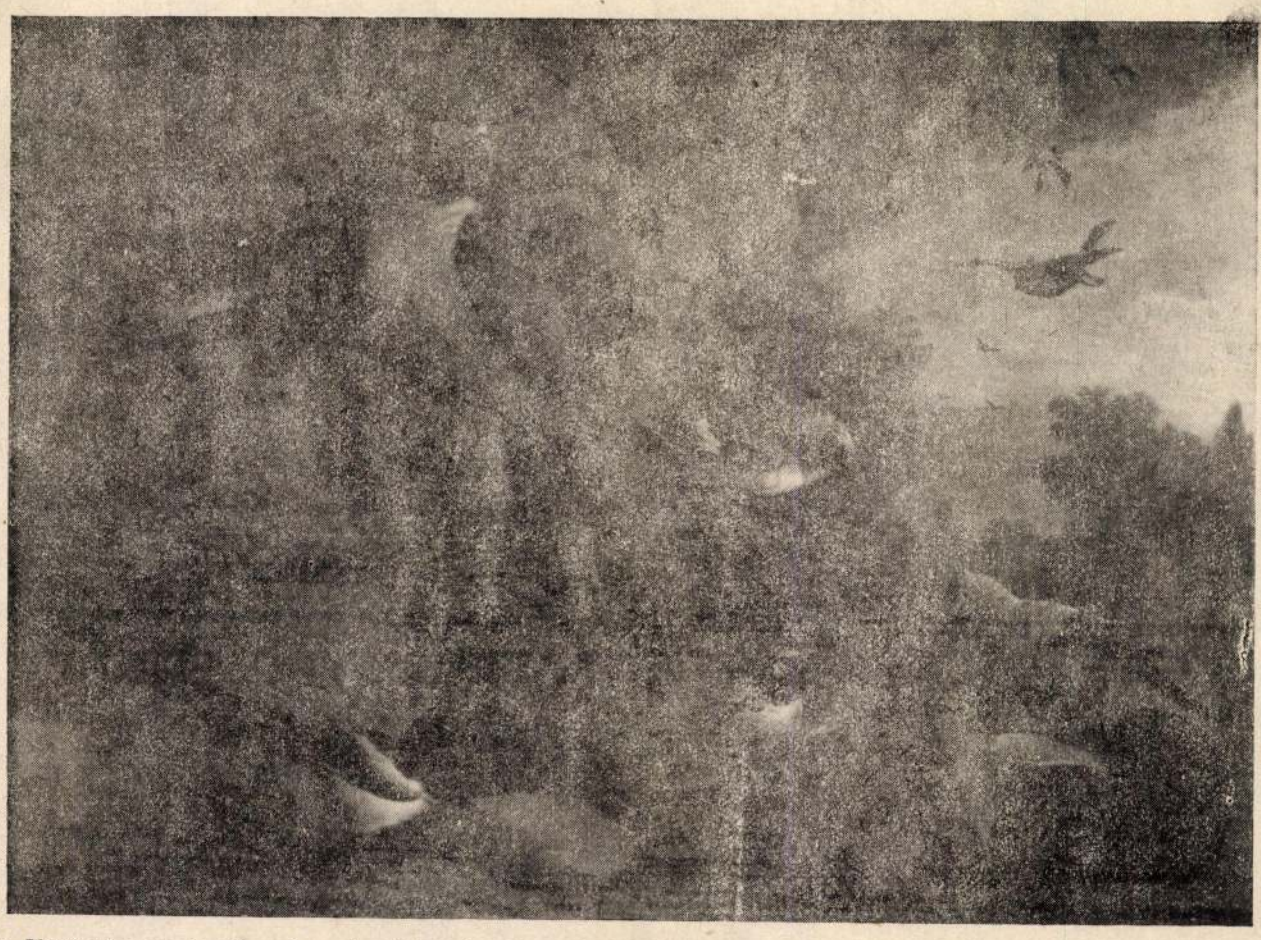

5. Kerti váza ararával és más madarakkal. Angol magángyűjtemény — Stone vase with macaws and other birds. Englisy Private Collection. Photograph from the Witt Library, Courtauld Institute, London

6. Táj ararával és kacsákkal. Angol magángyűjtemény — Macaw and ducks in a landscape. English Private Collection

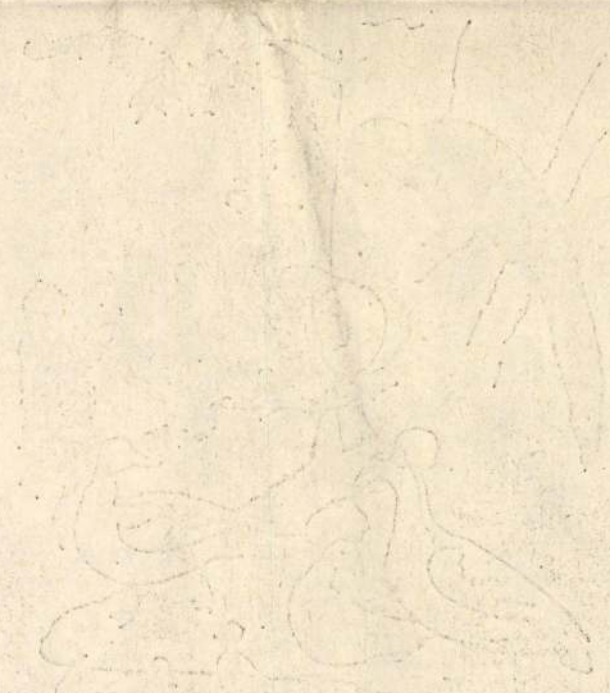

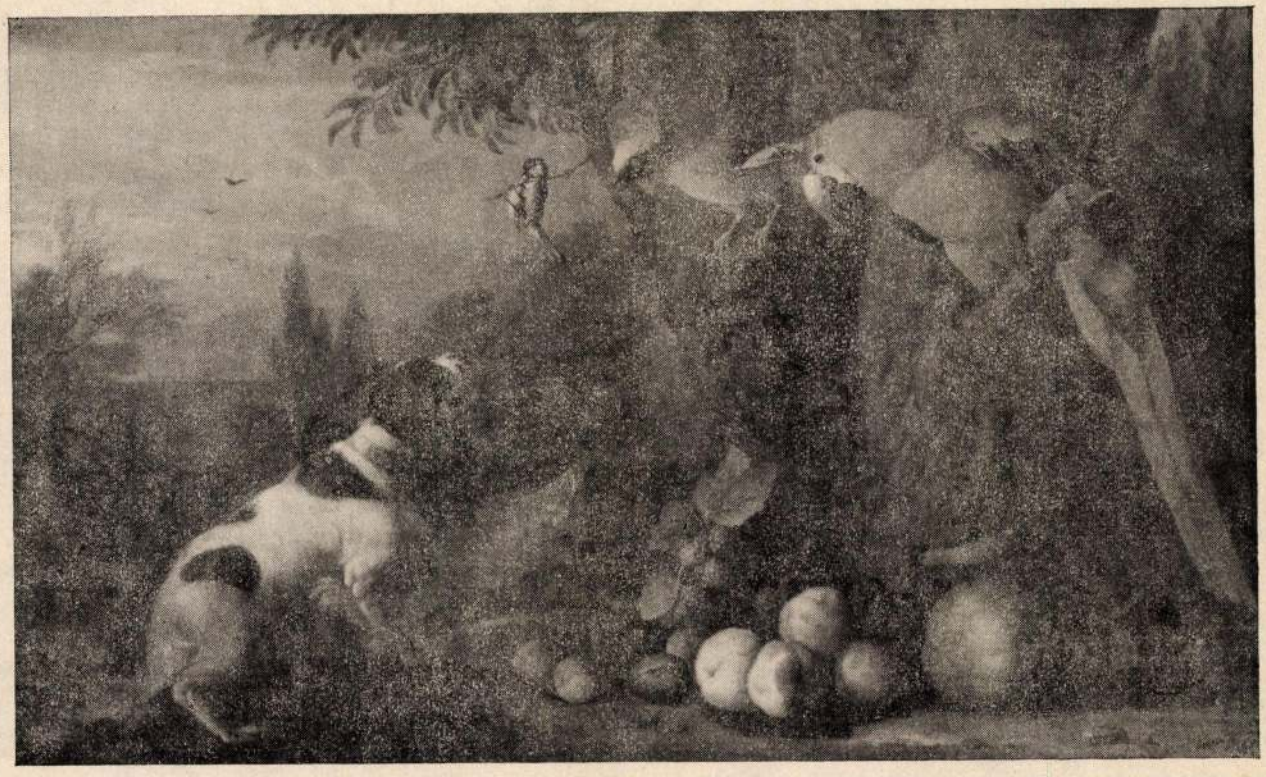

7. Gyümölcsök és madarakat ugató kutya. Hajdan Richard Green galériájában — Fruit by a tree with a spaniel barking at birds. Ex Richard Green Gallery. Fotograph from the Richard Green Gallery, London

8. Csendélet gyümölcsökkel, araraval, kakaduval és papagájjal. Hajdan Richard Green galériájában — Still life with fruit, a macaw, a cockatoo and a parrot. Ex Richard Green Gallery. Fotograph from the Richard Green Gallery, London

1 Pl. sem *Algernon Graves* A century of loan exhibitions 1813—1912 (London, 1913—15) című ötkötetes, a 19. század folyamán brit kiállításokra kölcsönzött festményeinek összeállítása, sem az Art Sales (London, 1918) című munkája nem említ egyetlen Bogdány festményt sem.

2 Ld. David de Coninck és mások hasonló gyakorlatát.

3 Ez a nyugodtan állítható madaras képeire. Nem látszik ilyen gyakorinak virág- és gyümölcscsendéletein, amelyekből ez idáig jóval kevesebb azonosított. Mégis vannak jelek — azonos szőlőfürt tűnik fel két képen, — amelyek ellentmondanak a két csoport közötti jelzett eltérésnek.

4 Táj három ararával pézsmakacsákkal és pajzsos cankókkal. Olaj, vászon, 124,5×101,5 cm. Jelezve jobbra lent: *J. Bogdani.* A hagyomány szerint a jelenlegi tulajdonos egyik őse (1766—1844) szerezte. Skót magántulajdon.

5 Táj madarakkal és szarvassal. Olaj, vászon, 194,3×280 cm. Jelezve: *J. Bogdani.* Brit Királyi Gyűjtemény, ltsz. 474. „Más Bogdány képekkel együtt vásárolta Anna királynő George Churchill végrehajtóitól . . ." *Oliver Millar:* The Tudor, Stuart and early Georgian pictures in the collection of Her Majesty the Queen. I—II. Phaidon Press, 1963. 165.

6 Gyümölcscsendélet két ararával, kakaduval és szajkóval. Olaj, vászon, 100×123 cm. Jelezve jobbra lent a kövön: *J. Bogdan(.)* Magyar Nemzeti Galéria, ltsz. 3821. Kleinberger Ferencz ajándéka 1908-ban. A kompozíció három másik variációja ismert: 1. szintén Magyar Nemzeti Galéria, ltsz. 83.8 M. 2. Angol magángyűjteményben. 3. hajdan Richard Green galériájában, London.

7 Diszkút madarakkal. Olaj, vászon, 212×362 cm. (ez idáig a legnagyobb méretű Bogdány festményként számontartott) Jelezve lent középen, a kőoszlop talapzatán: *J. Bogdani.* Skót magángyűjtemény; Kerti váza ararával és más madarakkal. Olaj, vászon, 99×138,5 cm. Jelzett. Angol magángyűjtemény.

8 Táj ararával és kacsákkal. Olaj, vászon, 122×100,3 cm. Balra lent *Bogdani* szignatura (?). Angol magángyűjtemény. A keretre erősített fatáblán: „A művésztől vásárolta Edward Lord Harley, 1718."; Gyümölcsök és madarakat ugató kutya. Olaj, vászon, 81,3×132 cm. Jelzett. Hajdan Richard Green galériájában (R 1346), London.

9 Csendélet gyümölcsökkel, ararával, kakaduval és papagájjal. Olaj, vászon, 80×112 cm. Jelzett. Hajdan Richard Green galériájában (AB 79), London.

10 Lásd a 7. jegyzetet.

11 A festő műveinek kronológiáját először Pigler monográfiája kísérelte meg, főleg stiláris alapon, összeállítani. *Pigler A.:* Bogdány Jakab (1660—1724). Budapest 1941.; Az idáig felsorolt képek többsége szignált, de egyik sem datált. A Madárhangverseny (Magyar Nemzeti Galéria, ltsz. 63.3 M), 1690-es évszámával, nem a kivételt erősítő szabály, hanem valószínűleg nem Bogdány munkája.

12 *Margaret Whinney—Oliver Millar:* English Art 1625—1714. Oxford 1957, 280—281.

13 Ez a legkorábbi, ma ismert saját munkája. Bécsi tanulmányútja csak feltevésen alapszik: valószínű, de nem bizonyítható fennmaradt mű vagy idevonatkozó dokumentum hiányában.

14 Az idézetben a barack szó őszibarackot és sárgabarackot is jelenthet.; *Gál István:* Bogdány Jakab angliai pályakezdete. Művészet, 1971. július, 9. A levél 1688. június 1-én kelt.

15 „Correspondence of the family of Hatton". *Ed. E.M. Thompson.* Camden Society. New Series, XXIII. II. tábla (1878) 228. Az első mondatot Oliver Millar idézte a Királyi Gyűjtemény katalógusában — lásd a 4. jegyzetet. Önkéntelenül felmerül, hogy a „Hamptonban még megmaradt növények" festményei azonosak Bogdánynak Mária királynő Temze Galériabeli tükör-szobájába festett képeivel, amelyekért 1694-ben 60 fontot kapott. A Temze Galériát a királynő halálakor (1694) elhagyták, majd 1700-ban lerombolták. Bár az épület több részét újból felhasználták, azt nem tudni, mi lett a Bogdány-képek további sorsa. — Ha a képek, amelyeket Hatton látott, valóban a tükörszoba festményei voltak, érdekes — bár az ingatag hűség ezen időszakában nem szokatlan — helyzettel kerülünk szembe: a protestáns királynő, aki úgy került a trónra, hogy katolikus apját erőszakkal lemondatták, haladéktalanul fákkal, virágokkal díszíttette ki magánlakosztályát, amelyeket egy nyilvánvalóan pártatlan művész festett, apjának egyik legodaadóbb híve, száműzetésben is társa, a szintén katolikus Lord Dover kertjének virágairól.

16 *George Vertue:* Note Books I. Walpole Society 1929—30. 1930, (18. kötet) 127.

17 Pl. Kék szalaggal átkötött virágcsokor. Olaj, vászon, 28×22 cm. Jelzett és *Hungarus* felirattal ellátott. Elárverezve: Christie's, London, 1975. november 28. 94. sz.; Gyümölcscsendélet. Olaj, vászon, 76×64 cm. Jelezve jobbra lent: *J. Bogdane H(.)ngaru(.).* Angol magángyűjtemény.

18 Először javasolta: *Szendrei-Szentiványi:* Magyar Képzőművészek Lexikona. Budapest 1915.

19 *The Duchess of Marlborough:* Account of her Conduct from her first coming to Court till the year 1710. 1742, 291.

20 *Országh László:* James Bogdani magyar festő III. Vilmos és Anna királynő udvarában. In: Studies in English Philology II. A Budapesti Kir. M. Pázmány Péter Tudományegyetem Angol Intézetének kiadványa, 1937, 97. Országh szerint valószínűleg kitömött madarak voltak, nem pedig kétdimenziós ábrák, ami e sorok szerzőjének valószínűbbnek tűnik.

A szemléltető rajzokat Diana Brooks készítette, a most készülő Bogdány oeuvre-katalógus munkatársa.

JACOB BOGDANI: SOME ASPECTS OF HIS WORK

When trying to portray Bogdani's artistic character and piece together his oeuvre the scarcity of written records forces one to rely on the evidence of the paintings themselves even more than would normally be the case. Fortunately the large number of signed pieces constitutes a solid body of work the attribution of which can be safely accepted, especially as the complete neglect and obscurity that followed a highly successful life and lasted until relatively recent times helped him escape the fakers' attention.[1] A close study of these pictures soon provides a stylistic measure with which to check attributions of others, unsigned or inscribed only, with some hope of accuracy. However, the application of such a measure itself does not fully explain the feeling of the existence of a very distinct Bogdani „stamp" when encountering new additions to the oeuvre. Gradually one begins to suspect that the family resemblance is due to something more than stylistic similarities of handling. This something more turns out to be Bogdani's idiosyncracy of peppering his compositions with quotations from himself,[2] even wholly assembling them in this way, so that not only the method of execution is familiar but some of the elements of the composition as well. In consequence his pictures are enmeshed in a net of often multiple references to each other to such an extent that a painting purported to be by him but having no reference to any other of his works is, more often than not, justly suspect.[3]

In order to illustrate the statement above we take as an example the sumptuous upright composition with the group of three macaws: one gold-and-blue and two scarlet (Fig. 1.).[4] In the plate of reproductions this picture occupies the centre, and diagrammatic drawings of seven others related to it are placed around this focus. One can see at a glance that the same group of macaws — slightly differently arranged — appears in the large painting in the British Royal Collection (Fig. 2.);[5] the reduced group of nos. 1 and 2 macaws only (if numbering them from left to right), with the two birds brought closer together, appear in the picture in the Hungarian National Gallery (Fig. 3.);[6] no. 1 on its own and reversed in two privately owned pictures (Fig. 4—5.);[7] no. 2, reversed in one case only, likewise (Fig. 6—7.)[8] and finally no. 3 occurs in one other painting, also in a British private collection (Fig. 8.).[9] Similar even if not so numerous connections could be demonstrated by all the other birds in our sample picture: the black and the white muscovy duck and the two ruffs. As each and every one of the paintings illustrated by a drawing also contains links with several others in its turn, it is easy to discern how intricately Bogdani's pictures are knitted together not only stylistically, but also by recurring images.

While all the pictures illustrated are signed,[10] none of them is dated, which corresponds well with what one sees when looking at Bogdani's oeuvre in general.[11]

This complete lack of dated works means that there is no foolproof way of establishing the time sequence in the entirety of his output or within this group in particular. Choosing the upright painting with three macaws as our starting point is solely for the sake of convenience and does not mean that it should be considered as the earliest of the group. Far from it. In fact, in the judgement of the writer it is more likely that it is the latest or one of the latest of them all. The grace with which the motifs are assembled and the pomp of the colour composition seem to indicate a skilled practitioner as opposed to one whose rendering of some of the inhabitants of a zoo and aviary remains close to a pictorial inventory as seen in the picture in the Royal Collection (see b).

This leads on to the knotty problems of dating Bogdani pictures. While with all probability close dating will remain for ever impossible, biographical data and contemporary references to the artist allow us to attempt some measure of chronological order.

A statement of the artist, made in October 1691 near the beginning of his English career and recorded by an unknown contemporary, gives a fascinating first hand account of the various fields of his activities at the time: ,,he paint in the Spring flowers & the Somer flowers and Fruits when they are out Lobsters and Oyster pieces, In the Winter pieces of Fowell and plate."[12] While remarkably enough this is an accurate indication of the whole gamut of the artist's oeuvre it would be a mistake to assume that everything was as straightforward as it sounds, that there were no shifts of emphasis as time went on. There cannot be much doubt that most of his earliest works[13] were fruit and flower pieces in the prevalent Dutch style. The first references to Bogdani are in connection with this branch of painting. When in the summer of 1688 Miklós Misztótfalusi Kis, — then living in Amsterdam — noticed that the German friend he was asking to deliver a letter to Bogdani in England bought Dutch pictures ,,with grapes and with peaches" to sell in London with profit, he warmly recommended him Bogdani as an able supplier of such pieces.[14] Nearly ten years later it is again for skills in this field that he was complimented by Charles Hatton: ,,I was this afternoon [7 August 1697] to see ye few best plants yet remaining of ye noble collection of plants at Hampton very well painted by one Bugdan, a Hungarian and excellent painter of fruits and flowers. I saw a cereus or sort of prickly Indian figg wth a most wonderfull flower, differing from all ye flowers I ever saw; the lilium superbum in flower, as also ye corall tree, and one of ye small sorts of aleos wth a scarlet flower and severall very fine tulipps, painted from tulipps growing in my Lord Dovers garden at his house in ye country, for whom Bugdan hath painted severall very large and curious pictures of flowers for my Lords house here in town."[15]

Dutch School type still life painting can be deduced as Bogdani's early works from Vertue's evidence as well. He tells us that the artist ,,was known at first only by the name of the Hungarian before his real name was known"[16] and the few known pictures on which his signature is followed by the inscription ,,Hungarus" are indeed flowers and fruits of this type.[17] Seventeen hundred, the date of his naturalisation, almost certainly gives us a *terminus ante quem* for the use of this appendage to his signature[18] of which he seems to have made only very sparing use even so.

As far as it is known at present, no evidence has yet come to light that any of Bogdani's known bird paintings, as opposed to his still lifes with birds, can be dated within the 17th century. This underlines the probable truth of the assumption that George Churchill's famous Windsor aviary and also zoo played a determining part in shaping Bogdani's oeuvre. This it could well have done on two counts: by luring him over to the more active pursuit of this line of painting and also by providing arguably the best study ground available in the British Isles at that time for a painter specialising in birds and animals. Fortunately the setting up of George Churchillis aviary and his involvement with it can be accurately dated. His sister-in-law, the first Duchess of Marlborough writes in her *Account*, published in 1742, that the first grant she received from her patron and personal friend Queen Anne, after her succession to the throne in 1702, was ,,the office of ranger of the great and little parks of Windsor . . . The lodge in the little park at that time was no better than such as the underkeepers live in, and" — she continues — ,,I gave it to a brother of the Duke of Marlborough's, who was so well pleased with the situation, as to lay out five or six thousand pounds upon it."[19] The ,,brother" was George Churchill and no doubt a portion of the money was used for setting up and stocking his aviary. As George Churchill died in 1710 the Bogdani pictures bought by Queen Anne from Churchill's executors and still in the Royal Collection must date from the period between soon after 1702 and 1710, assuming that the birds and animals are records of his aviary and menagerie. If one would further assume that the three largest paintings (Pigler plates XXXIV, XXXV, XXXVIII) were among the first ones he tackled for Churchill and so they show us an artist struggling with an unaccustomed task and scale it would explain on the one hand the awkwardness of the unintegrated compositions where the details are more attractive than the whole and on the other the constant resurfacing of these details in somewhat smaller and presumably later compositions either because the artist from then on used them as storehouses of motifs or because his prospective patrons, Churchill's aristocratic friends and members and visitors of Queen Anne's Court, utilised them in the fashion of sample books.

This brings us to the last point of the present discussion. The frequent recurrence of images with precisely or almost precisely the same silhouettes and same internal markings presupposes the availability and use of detailed studies. There cannot be the slightest doubt that Bogdani's studio was richly equipped with such studies, perhaps the ,,Modells" he bequeathed to his son William.[20] As his birds and animals are always identifiable and as so far no borrowings from other artists to any extent has come to light, it is safe to assume that, unless contrary evidence is found, Bogdani's ,,reference library" of images was the result of his firsthand knowledge, close observation and careful sketching of the creatures represented. However the practice of assembling compositions from worked out fragments makes one suspect the operation of a studio, where apart from the initial planning and final touches much of the work could have been done by able assistants. Were William Bogdani in his early years and, even more likely, the artist's son-in-law Tobias Stranover such assistants? When trying to separate with a sharp dividing line the oeuvre of Bogdani from that of Stranover is one engaged in an intriguing but perhaps far from rewarding task?

NOTES

1 For example neither Algernon Graves' *A century of loan exhibitions 1813—1912*. London 1913—15, a five volume compilation of paintings lent to British exhibitions during the 19th century, nor his *Art Sales*, London 1918, lists a single piece by Bogdani.

2 Cf. the similar practices of David de Coninck and others.

3 This can be stated without hesitation about his bird paintings. It does not seem equally prevalent in his flower and fruit still lifes of which however a much smaller number have been traced so far. Even so there are signs, like an identical bunch of grapes appearing in two pictures, that tell against pronounced dissimilarity between the two groups.

4 Fig. 1.: Oil on canvas; 124.5×101.5 cm; signed lower right *J. Bogdani*. Believed to have been acquired by an ancestor of the present owner whose dates were 1766—1844. Scottish Private Collection.

5 Fig. 2.: Oil on canvas; 194.3×280 cm; signed *J. Bogdani;* British Royal Collection no. 474 *(Birds and deer in a landscape);* ,,Among the pictures by Bogdani bought by Queen Anne from George Churchill's executors . . ." (Oliver Millar, *The Tudor, Stuart and early Georgian pictures in the collection of Her Majesty the Queen*, 2 vols., Phaidon Press, 1963, p. 165).

6 Fig. 3.: Oil on canvas; 100×123 cm; signed lower right on stone *J. Bogdan (.)*; Hungarian National Gallery no. 3821; presented by Ferencz Kleinberger 1908. The composition is known in three other versions: 1) Hungarian National Gallery no. 83.8M; 2) English Private Collection; 3) ex Richard Green Gallery, London.

7 Fig. 4.: Oil on canvas; 212×362 cm (the largest Bogdani painting so far encountered); signed lower centre on stone plinth *J. Bogdani;* Scottish Private Collection; Fig. 5.: Oil on canvas; 99×138.5 cm; signed; English Private Collection.

8 Fig. 6.: Oil on canvas; 122×100.3 cm; signed (?) lower left *Bogdani;* English Private Collection; there is a plaque attached to the frame with the inscription: „Purchased from the artist by Edward Lord Harley, 1718"; Fig. 7.: Oil on canvas; 81.3×132 cm; signed; ex Richard Green Gallery (R 1346), London.

9 Fig. 8.: Oil on canvas; 80×112 cm; signed; ex Richard Green Gallery (AB 79), London.

10 But see note 7.

11 Pigler's monography was the first which attempted to complete, mainly stylistically, the chronology of the painter's works.; The majority of his pictures so far listed are signed but there is no date on any of them. *The Bird Concert* in the Hungarian National Gallery, no. 63.3M, with its date read as 1690, is no exception to the rule, as the painting is unlikely to be by Bogdani.

12 Margaret Whinney and Oliver Millar, *English Art 1625—1714*, Oxford, 1957, pp. 280—281.

13 That is earliest among those we are able to recognise today as by him. A Viennese training is entirely conjectural: probable, but supporting evidence has not come to light yet either in the form of surviving work or relevant document.

14 The Hungarian word used can mean either peaches or apricots if not specified further; Gál István, „Bogdány Jakab angliai pályakezdete", *Művészet*, July 1971. p. 9. The letter is dated 1st June 1688.

15 „Correspondence of the family of Hatton", ed. E. M. Thompson, *Camden Society*, New Series, vol. XXIII, pt. II (1878) p. 228. The first sentence is quoted by Oliver Millar in his catalogue of the Royal Collection, see note 4. One is tempted to surmise that the paintings of „plants yet remaining . . . at Hampton" refer to works done by Bogdani for Queen Mary's Looking Glass Closet in the Thames Gallery for which he was paid £60 in 1694. As to the Thames Gallery it was abandoned at the Queen's death (1694) and demolished in 1700. Although much of the fabric was re-used there is no record of the fate of Bogdani's paintings. — If the pictures seen by Hatton were indeed those in the Looking Glass Closet one is faced with the piquant — but in this period of divided loyalities not unusual — situation of the Protestant Queen who came to the throne by way of the enforced abdication of her Catholic father, promptly decorating her private apartment with flowers and plants painted by an obviously uncommitted artist in the garden of one of her father's most loyal adherents, also a Catholic and a fellow exile for a while: Lord Dover.

16 George Vertue, Note Books vol. I, *Walpole Society 1929—1930*, 1930 (The 18th vol.) p. 127.

17 e. g. Oil on canvas; 28×22 cm, signed and inscribed *Hungarus;* Christie's, London, 28th Nov. 1975, lot 94 *(A bouquet of flowers, tied with a blue ribbon)* — oil on canvas; 76×64 cm; signed and inscribed lower right *J. Bogdane H(.)ngaru(.);* English Private Collection *(Still life of fruit)*

18 First suggested by Szendrei-Szentiványi, *Magyar Képzőművészek Lexikona*, Budapest, 1915.

19 The Duchess of Marlborough, *Account of her Conduct from her first coming to Court till the year 1710*, 1742, p. 291.

20 Országh László, James Bogdani, magyar festő III Vilmos és Anna királynő udvarában, „Studies in English Philology", vol. II, a Budapesti Kir. M. Pázmány Péter Tudományegyetem Angol Intézetének kiadványa, 1937, p. 97. Országh suggests that they were probably stuffed birds (not two-dimensional representations of birsd as it seems more likely to the present writer).

The drawings for the illustrations were made by Diana Brooks, co-researcher of the Bogdani oeuvre catalogue now in preparation.

BOGDÁNY Jakab

I. A TALLOS-I ESTERHÁZY-KASTÉLY MŰTÁRGYAI

A) FESTMÉNYEK, RAJZOK, METSZETEK

(1-től 536-ig.)

	Kikiáltási ár pengőben
1. ADAM EMIL (1843—), Úrlovas. Olajf. 45×61. J l. b.	60
2. ALKEN H. J., Falkavadászat. Színezett aquatinta. 3 lap. 33×40.	12
3. —, Falkavadászat. Színezett aquatinta. 3 lap. 33×40.	12
4. —, Falkavadászat. Színezett aquatinta. 3 lap. . .	12
5. ALKEN H. J. után BENTLEY, JOSEPH CLAYTON (1809—1851), Falkavadászat és akadályverseny. Színezett aquatinta. 2 lap.	16
6. —, Akadályverseny. Színezett aquatinta. 2 lap. . .	16
7. ALKEN H. J. után REEVE R., Vadászjelenetek. Színezett aquatinta. 2 lap.	16
8. ALKEN H. J. után SUTHERLAND THOMAS, Falkavadászat. Színezett aquatinta. Négy lapból álló sorozat.	16
9. ANGOL FESTŐ. XIX. sz., Ablak előtt. Vízfestmény. 17×13.	5
10. BERG C., Leányka félalakja. Viaszdombormű, keretben. J. l. j.	15
11. BIASINI, Női képmás. Pasztell. 76×55. J. l. b. . .	20
12. BOGDÁN JAKAB (1660—1724), Majom és madarak. Olajf. 57×52.	300
(Illusztrálva a XVI. táblán.)	
13. D. H. JELZÉSŰ FESTŐ, Vadászsólyom. Olajf. 74×63. J. l. b.	30
14. DAVESNE után VIDAL, MARIE LOUIS PIERRE, A szilva. Színes aquatinta. 32×23. . . .	30
15. HARTMANN CARL, Női képmás. Vízfestmény. 21×17. J. l. k.	35
16. HAU, Fiúcska képmása. Vízfestmény. 22×17. J. l. j.	15
17. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. sz., Pihenő nyáj. Olajf. 27×23.	10
18. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. sz., Legelő nyáj. Olajf. 22×32.	10
19. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. sz., Kocsmajelenet. Olajf. 28×20.	10

Árverési Közlöny 1931. 3. rk. 24.

Kikiáltási ár pengőben

20. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. sz., Kocsmajelenet. Olajf. 28×20. 10
21. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. sz., Kuruc lovasok. Olajf. 30×23. 15
22. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. sz., Batthyány gróf, Magyarország palatinusának képmása. Olajf. 260×165. 300
23. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. sz., Medvevadászat. Olajf. 75×94. 30
24. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. sz., Szarvasvadászat. Olajf. 94×74. 30
25. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. sz., Birkák. Olajf. 58×94. 30
26. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. sz., Medve. Olajf. 54×94. 30
27. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. sz., Tropikus állatok Olajf. 56×94. 30
28. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. sz., Női képmás. Olajf. 30
29. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. sz., A kis postás. Vízfestmény. 19×14. 20
30. ISMERETLEN MŰVÉSZ, Városi látképek. Színes kőrajz. 2 lap. 11×17. 7
31. ISMERETLEN MŰVÉSZ, Városi látképek. Színes kőrajz. 2 lap. 11×16. 7
32. ISMERETLEN MŰVÉSZ, Városi látképek. Színes kőrajz. 2 lap. 12×17. 7
33. ISMERETLEN MŰVÉSZ, Városi látképek. Színes kőrajz. 2 lap. 7
34. ISMERETLEN MŰVÉSZ, A rendetlenség tetőpontja. Színezett rézkarc. 25×31 4
35. IEMERETLEN RÉZMETSZŐ, Eszterházy Pál herceg. Rézmetszet. 21×14. 3
36. ISMERETLEN MŰVÉSZ, Müncheni nő. Színezett kőrajz. 31×24 6
37. ISMERETLEN MŰVÉSZ, Csehországi látképek. Színezett kőrajz. 8 lap. 10
38. ISMERETLEN MŰVÉSZ, Versenyparipa. Színes kőrajz. 39×49. 8
39. ISMERETLEN FESTŐ, Hiuz. Olajf. 58×94. . . . 30
40. ISMERETLEN FESTŐ, Esterházy Mária grófnő képmása. Elefántcsontra festett miniatűr 30
41. ISMERETLEN FESTŐ, Férfi képmása. Elefántcsontra festett miniatűr 30
42. ISMERETLEN FESTŐ, Pápa képmása. Elefántcsontra festett miniatűr 60
43. ISMERETLEN FESTŐK, két női és két férfi képmás. Elefántcsontra festett miniatűrök, egy keretben . . 80
44. ISMERETLEN FESTŐ, Piroskalapos hölgy. Elefántcsontra festett miniatűr 25

Bogdány Jakab

Bogdány Jakab (1660?—1724).

1500/91. CSENDÉLET. Márványlapon a közepén hét őszibarack és egy galy szilvával, balra szilva, jobbra piros szőlő. Lent jobbra a művész jelzése: Bogdani.
Vászon. M. 63.5; sz. 76 cm.

Ernst Muzeum aukcioi

tt – t.

GRÓF ALMÁSY-TELEKI ÉVA

MŰVÉSZETI INTÉZETE (VOLT ERNST-MÚZEUM)

UDAPEST, VI., NAGYMEZŐ-UTCA 8. TELEFON: 224—008.

VII. NAGY MŰVÉSZETI AUKCIÓ

1.

DR D. J. ÚR GYÜJTEMÉNYE

KÉPEK, EZÜST, PORCELLÁN, SZŐNYEG.

2.

Roos Philipp Peter („Rosa d

1500/81. OLASZ TÁJ. Az elő
antik romok, jobbra
szürke felhőkkel.
Vászon. M. 171: sz.

Bogdán Jakab

Virágcsendélet
vászon 91 × 47 cm. Jelzése:
J. Bogdani.
Ernst Museum 46. aukciós.
1931. ápr. 64. sz.

436.

488

69

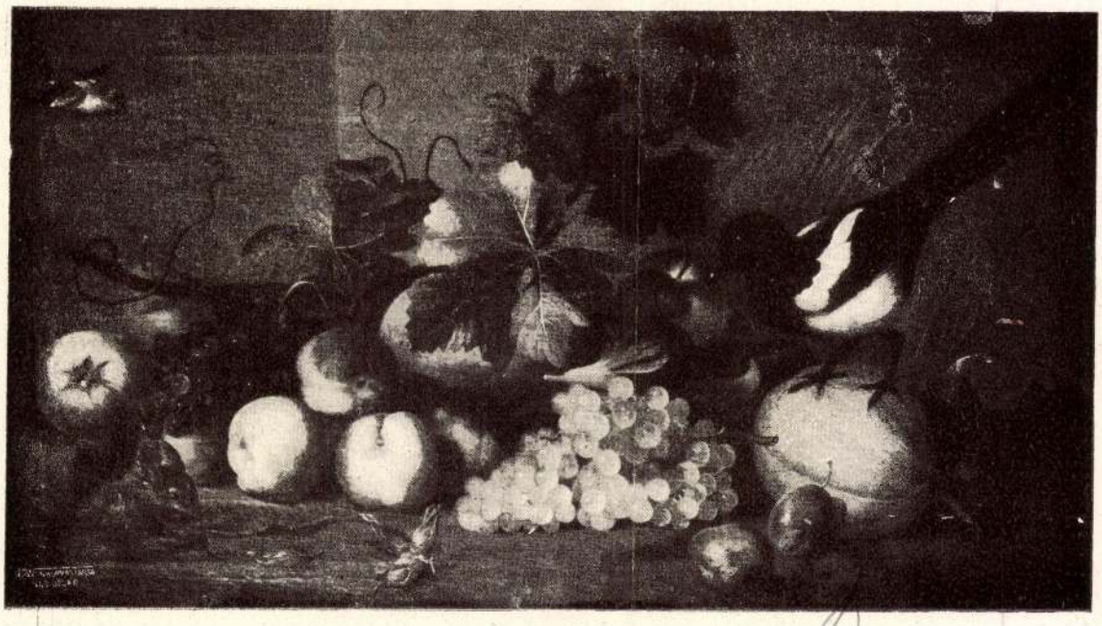

70.

Bogdány Jakab (Eperjes, 1660 k. -- London, 1724.febr.11. előtt): Angliában müködő m.származásu csendéletfestő. Képzőmüvészeti tanulmányait Bécsben [illegible], 1684-ben Amsterdamba, majd 1690 táján Londonba költözött, ahol 1694-ben Mária kir.-né, III. Vilmos és Anna kir.-né részére dolgozott. Churchill tengernagy, E.Harley és más, az angol udvarhoz közel álló körök tartoztak megrendelői közé. Sikerét főként gazdagon komponált, szinpompás madaras csendéleteinek köszönhette. 1700 körül Mária kir.-né tükörszobáját diszitette festményekkel a Hampton Court-i palota közelében levő Water Galleryben. Festményei angol és holland magángyüjteményekben, valamint a stockholmi, casseli, hágai muz.-ban és a bp.-i Szépmüv. Muz.-ban találhatók. -- M. Angolország madarai.(Cambridge, magángyüjtemény); Vörös liliomok vázában.

(London, Buckingham Palace); Nilusi lud. (Kew Palace); Ezüst-sirály, szárcsa (uo.); Részlet a vadaskertből (Windsor); Gyümölcsc,endélet kővázával (Szépmüv.Muz.); Osztrigás csendélet (uo.). -- Irod. Cincia ...: J.Bohdan (Turócszentmárton, 1935); Pigler A.: B.J. (Bp., 1941).

H.-né

Bogdány Jakab festő

Magyar Életrajzi Lexikon

Horváth, Enrico: Il rinascimento in Ungheria. Roma 1939.

Munics
Aovábbi Tani.

INDICE DEI NOMI

Abaffy Giorgio, 144.
Abstemius Paulus, 15.
Agamennone, 26.
Agostino da Olmütz, 25, 30, 122.
Agricola, 31.
Agrippa da Nettelsheim, 29.
Ajace, 26.
Alberti L. B., 34.
Alessandro Magno, 59.
Albertinelli Mariotto, 93.
Albizzo di Lorenzo, 114.
Alsani Valentino, 74.
Altichiero, 97.
Alvinc, 68.
Ambrogio Camalduense, 58, 102.
Ammanatini Manetto, 55, 114.
Angeriano, 27.
Angioini, 10, 133.
Antonio maestro, 108.
Apelles, 92.
Apulum, 16.
Aquincum, 16.
Argyropulos, 24.
Aristotele, 21, 28, 29, 30, 31, 43.
Arpádi, 7, 115.
Asburgo, 138, 139, 145.
Atena, 78.
Attavante, 33, 90, 137.
Attila, 6, 10.
Augsburgo, 40, 42, 44, 78, 141.
Avanzi, 97.
Aventinus Johannes, 14.
Balassi Valentino, 26, 29, 102.

Balbus Girolamo, 25.
Baldigara Ottavio, 68.
Bakfark Valentino, 11.
Bakócz Tommaso, 10, 25, 39, 47, 48, 49, 83, 107, 123, 129, 134, 145.
Bakta-Lorándháza, 51.
Bánfi Elisabetta, 124.
Bárczay, 128.
Bártfa, 50, 52, 66, 100, 101, 102, 109, 112, 113, 129, 131.
Bartolomeo de la Fonte, 24.
Basilea, 20.
Báthory, 51, 71, 88, 89, 108, 134, 145.
Báthory Andrea, 25, 87.
Báthory Niccolò, 55, 57.
Báthory Sigismondo, 68, 142.
Báthory Stefano, 26, 73, 129.
Batthyány Francesco, 124.
B. E., 96.
Beatrice, 14, 83, 96, 123, 126, 128.
Belleau Rémy, 27.
Bembo Pietro, 27.
Benedetto da Lugano, 50.
Berethalom, 51.
Bernardo de Buda, 96.
Berry, 8.
Bertini, 126.
Besztercze, 44, 67, 121, 131.
Beszterczebánya, 52, 99, 103, 109, 141.
Bethlen, 69.
Bethlenfalva, 65.
Bethlen Gabriele, 142.
Bethlenszentmiklós, 69.
Bianco, Baccio del, 139.
Binduccio Cristofano, 95.
Bini Antonio, 94, 113.
Blandini, 90.
Bocatius Johannes, 91.
Boccaccio, 91.
Boccardo Giovanni, 90.
Bocskay Elena, 76.
Bacskay Stefano, 15.
Boezio, 21.
Bogdán Jacopo, 130.
Bologna, 22, 119.
Boner, 49.
Bonfini, 13, 16, 24, 26, 62, 72, 78, 19, 108.
Borgogna, 8, 35, 96, 99, 100.
Bornemisza, 120.
Bornemisza Giovanni, 15.
Bouts Dirk, 96.
Bracciolini Poggio, 20, 23.
Brassó, 11, 31, 50, 52, 99, 100, 101, 109, 123, 128, 131.
Breslavia, 121.
Brigetio, 16.
Brixen, 66.
Broederlam Melchior, 96, 97.
Brueaune, 129.
Brunelleschi Filippo, 55, 62.
Brutus, 31.
Buda, 8, 11, 13, 14, 21-26, 33, 42, 43, 55, 56, 57, 58, 62-65, 68, 72, 74, 78, 79, 82, 84, 85, 87, 89, 90, 93, 94, 98, 101, 107, 109, 113, 115, 118, 121-123, 126, 130, 131, 136, 137, 139, 145.
Budapest, 52, 58, 66, 72-74, 80, 83, 99, 124, 125, 127, 128, 138.

Callimachus Experiens, 10, 22, 26, 30.

Bornemisza János

Camiccia Chimenti, 57, 59, 114.
Candia, 93.
Candido Adriano, 139.
Caradosso, 123.
Carlo arciduca, 139.
Carpaccio Vittore, 85.
Cassio, 26.
Castelli Antonio, 68.
Castelletti Cristoforo, 27.
Castello, Francesco di, 33, 90.
Castiglione Branda, 21, 92, 93.
Castiglione d'Olona, 92.
Cattaneo, Fra Zoan Antonio, 90.
Cellini Baccio, 114.
Cellini Benvenuto, 114.
Cellini Francesco, 114.
Celtis Corrado, 25.
Ceraiolo Andrea, 94.
Cherico Francesco d'Antonio, 90.
Chigi, 39.
Christianus Baccalaureus, 115.
Cicerone, 7, 21, 24, 31.
Ciriaco da Ancona, 13.
Citto, Bartolomeo da, 114.
Clyn Johannes, 71.
Colonia, 66, 97.
Corvino Giovanni, 107, 119.
Corvino Mattia, 7, 10, 14, 17, 18, 23, 24, 26, 28, 39, 42, 46, 52, 55, 59, 61-63, 67, 72, 78, 79, 82, 83, 93, 107, 114-117, 121-124, 126, 127, 129, 130, 133, 137, 145.
Cosmati, 56.
Costantinopoli, 138.
Costanza, 20.
Cracovia, 49, 64, 65, 117.
Credi, Lorenzo di, 94.
Criminelli Serafino, 27.
Csegöd, 96.
Csiksomlyó, 96.
Csupor Nicolò, 26.
Csütörtökhely, 84.
Cusanus Nicolaus, 20, 29.

Dacia, 12, 14, 15, 43.
Dalmata Giovanni, 34, 53, 57, 59, 81, 83, 88.
Dario, 79.
Dávid Francesco, 25.
Dávid Gherardo, 97.
Désházy Stefano, 48.
Desiderio da Settignano, 53, 58, 81.
Desiderius Pictor, 91.
Devecske, 53.
Digione, 110.
Diocleziano, 80.
Diomede, 26.
Dionigi Aeropagita, 13.
Dionigi Scalpellino, 72.
Diósgyör, 81.
Domenico da Bologna, 68.
Dominici Giovanni, 21, 28, 92.
Donatello, 53, 80, 91.
Dresda, 25, 121, 122.
Dudits Andrea, 25, 31.
Duknovich Giovanni, 57.
Dürer Alberto, 102, 105.

Ebner, 141.
Eger (Agria), 126, 138, 139.
Empedocle, 31.
Eperjes, 100, 115, 117.
Erasmo da Rotterdam, 25, 26, 30.
Ercole, 78, 79.
Erdődy, conti, 124, 130.
Erode, 92, 111.
Esztergom (Strigonia), 8, 10, 15, 22, 43, 47, 49, 52, 75, 79, 81, 83, 96-98, 102, 107, 109, 114, 117, 119, 120, 126-129.
Eszterházy principe, 122, 125.
Etienne d'Hongrie (Le Bièvre), 96, 110, 129, 130.
Eyck, Jan van, 96.

Fabriano, Gentile da, 95, 97.
Faenza, 126.
Farkas Ladislao, 123.
Fazekas Biagio, 123.
Federico il Guerriero, 121.
Fehérkövy Stefano, 77.
Fei, Paolo di Giovanni, 95.
Felice de Pisa, 139.
Felka, 47.
Ferabosco Pietro, 139.
Ferrara, 10, 95, 128.
Ferro Giovanni Battista, 139.
Ferucci Andrea, 83.
Fiamberti, 81.
Ficino Marsilio, 23.
Filarete, 34, 62, 63.
Filelfo Francesco, 20, 21, 23, 28, 90.
Filippo, 14.
Fioravante Aristotele, 59.
Fiorentino Giovanni, 48, 49.
Firenze, 17, 24, 53, 57, 90, 110.
Fogaras, 69, 148.
Fora, Gherardo del, 90.
Fora, Monte del, 90.
Forgács, 49.
Földvár, 52, 99.
Fra Bartolomeo, 93.
Francesco di Simone, 53.
Francia Francesco, 93, 119.
Franciscus Italus, 64.
Franciscus murator, 64.
Francoforte, 31.
Freising, 79.
Frics, 65, 69, 132, 134.
Frigyesvágás, 65.
Fugger, 39, 40, 77.
Fülek, 125.
Füzér, 139.

Gaillard, 126.
Galeotti Marzio, 24, 26.
Garamszentbenedek, 11, 114.
Gasparino di Antonio, 142.
Gasi Khazin pascia, 138.
Genga Simone, 68.
Geréb-Vingarti Ladislao, 14.
Gergelylaky Bartolomeo, 71.
Gerson, Giovanni, 25, 26, 54.
Gherardo, 137.
Giacomo di Kassa, 79.
Giacomo monaco, 115.
Giacomo pittore, 100.
Giovanni Alberto di Polonia, 64.
Giovanni delle Bombarde, 110.
Giovanni di Giacomo, 95, 110, 117, 119.
Giovanni intarsiatore, 110.
Giovanni Maria da Padova, 65.
Giovanni Sigismondo, 76, 77.
Gismondo da Pratovecchia, 139.
Giorgio di Tübinga, 55.
Giotto, 91.
Giove, 26.
Giovenale, 24.
Giuditta, 34.
Gnesen, 49.
Gogánváralja, 51, 115.
Gonzaga Vincenzio, 139.
Gosztonyi Andrea, 75.
Gölniczbánya, 118, 145.
Gönczruszka, 117.
Görgö, 65.
Grazioli Donato, 139.
Greco Nicolò, 93, 101.
Gregorio pittore, 101.
Grosso Niccolò, 116.
Grubanich Giovanni 57.
Guarino, 24.
Gülbaba, 137, 138.
Györ, 58, 121, 123.
Gyulafehérvár, 16, 43, 49, 50, 71, 75, 76.

Halle, 66.
Haller Gabriele, 76.
Hlebec, 53.
Held Gaspare, 39.
Henckel Giovanni, 25, 26, 31, 54.
Héthárs, 52, 99, 103.
Holl Stefano, 55.
Homoródbene, 52, 99.
Honterus Giovanni, 30, 31.
Hontszentantal, 52, 98.
Hungaro Niccolò, 96.
Hunyadi, 75.
Hunyadi Giovanni, 21, 23, 78.
Hütter Giovanni, 97.
Hunyadi Ladislao, 78.
Hüvösvölgy (Nyék), 8, 46, 60, 73, 126.

Igló, 117.
Isabella, 50, 68, 76.
Ippolitto d'Este, 119.
Italus magister, 63.

Jagelloni, 24, 28.
Jakabfalva, 52.
Johannes de Cassovia, 64.
Jánosrét, 102, 112.
Josephus, 21.

Kálmáncsehi Domenico, 90.
Kalocsa, 21.
Kalotaszeg, 70, 131.
Kanizsa, 139.
Kanizsai Giovanni, 22, 123.
Kassa (Cassovia), 11, 26, 79, 96, 99, 102, 104, 108, 112-1144, 120, 122, 123, 131.
Kassai Antonio, 25.
Keresd, 69.
Késmárk, 65, 109.
Keszü, 50.
Koeller Giovanni, 52, 99, 103.
Kinizsi Paolo, 26.
Kisgerge, 54.
Kishartyán, 54.
Kolozsvár, 44, 54, 67, 68, 71, 75, 80, 109.
Kolozsvári Tommaso, 34, 97, 98, 103.
Komárom, 138.
Kovacsóczy, 15.
Körmöczbánya, 109.
Körösfő, 51.
Köszeg, 129.
Kövesd, 54.
Kraus Valentino, 25.
Kupeczky Giovanni, 136.

Laky-Thuz Giovanni, 24.
Landi Giovanni, 68,142.
Laski Giovanni, 49.
Lazó, 49, 71, 134.
Lázár, 65.
Leone di Matteo, 142.
Lille, 99.
Lippi Aurelio Brandolino, 9, 10, 24.
Lippi Filippino, 93, 94, 100, 129.
Livio, 7.
Lochner Stefano, 127.
Lodovico da Lugano, 50.
Lodovico il Moro, 93.
Londra, 126.
Löcse, 26, 54, 65, 66, 75, 77, 109, 110, 111, 131.
Lubló, 65.
Lucca di Tome, 95.
Lucas Italus, 50.
Luigi II, 27, 94, 119, 124, 127.
Lutero Martino, 32

Macchiavelli Niccolò, 9.
Macciolini Ulisse, 139.
Madocsa, 90.
Mahomed pascia, 137.
Maiano, Benedetto da 34, 53, 57, 58, 59, 62, 88, 114.
Mailáth Stefano, 69.
Mantova, 139.
Mányoki Adamo, 136.
Máriafalva, 116.
Maria regina, 127.
Maróczi Zaccaria, 15.
Marsigli, 138.
Martinuzzi Giorgio, 15,68.
Marziale, 23.
Masolino, 91, 92, 93, 94.
Matteo Ongaro, 123.
Medici, 39.
Medici Cosimo, 8, 139.
Medici Eleonora, 139.
Medici Giovanni, 79.
Medici Lorenzo, 10, 14, 79, 137.
Megyericsei Johannes, 14.
Mehmed orafo, 138.
Melanchton Filippo, 30, 31.
Memling Hans, 96, 130.
Menhard 47, 65.
Menyö, 48,49.
Michael de Hungaria, 29.
Michele d'Ungheria, 95.
Michelozzo, 62.
Mikó Giovanni, 103, 115, 116.
Mikola Francesco, 75.
Milano, 17, 90.
Milius Giulio, 25.
Miskolc, 90.
Mohács, 25, 28, 32, 35, 36, 46, 85, 88, 91, 110, 135, 136, 145, 146.
Monaco Lorenzo, 97.
Monelli Bernardo, 74.
M. S., 52, 98, 103, 104.

Nagybicse, 66.
Nagyeör, 65.
Nagyszeben, 50, 96, 109, 126, 131.
Nagyszebeni Simon, 123.
Nagyszombat, 33, 90.
Nagyvárad, 21, 22, 25, 43, 49, 68, 122.
Nagyvarsány, 53.
Nanni d'Ungheria, 110, 114.
Napoli, 10, 17.
Nedáni Alessandro, 67, 139.
Nedecs, 65.
Neideck Gregorio, 25.
Nestore, 26.
Niccolò maestro, 55.
Niccolò Tommaso, 100.
Nicolai Elia, 144.
Niger Petrus, 30.
Nino da Fiesole, 53.
Nógrád, 57.
Norimberga, 58, 121.
Nördlingen, 66.
Nyárserdő, 54.
Nyirbátor, 43, 51, 54, 73, 112, 145.
Nyitra, 15, 40, 66, 84, 121, 123.

Obuda, 16, 20, 21, 93.
Oláh Niccolò, 15, 25.
Oloferne, 94.
Opicz Martino, 142.
Orient Giuseppe, 136.
Orléans, 110.
Orley, Barent van 97.
Országh Michele, 26.
Oszöny, 16.
Ovidio, 27.

Padova, 13, 15, 65, 118.
Paestum, 26.
Pan, 26.
Pannonia, 12, 26, 42, 43.
Pannonius, 31.
Pannonius Andrea, 91.
Pannonius Christophorus, 31.
Pannonius Emericus, 31.
Pannonius Janus, 6, 19, 23, 24, 27, 28, 29, 102.
Pannonius Michael, 95.
Parigi, 25, 31, 123, 126.
Patinier Joachim, 96.
Patócsy Sofia, 76.
Paulini, 101.
Pécs, 10, 15, 31, 43, 53, 126, 138.
Pelbárt da Temesvár, 25, 28, 29, 30.
Pelliciaio Jacopo, 95.
Perényi, 58, 67, 121.
Perugia, 142.
Pessen dottore, 79.
Pest, 10, 26, 53, 109, 128, 145.
Pesti Francesco, 14.
Petrarca Francesco, 22, 27.
Petrócz, 65.
Petrus Italus da Lugano, 50, 67.
Piacenza, 21.
Piccolomini Enea Silvio, 20, 27, 58, 102.
Pietro architetto, 55.
Pietro Simone, Antonio de 114.
Pietro voivoda, 101.
Pignatelli Ascanio, 27.
Pilgram Antonio, 71.
Pilato, 99.
Pinturicchio Bernardino, 93, 129.
Pisanello, 127.
Piso Jacopo, 25.
Piso Stefano, 25.
Pixidarius Servatius, 117.
Platone, 29, 31, 43, 92.
Plauto 21.
Plinio 21.
Podocatoro Filippo, 22.
Podolin, 65.
Poliziano Angelo, 23.

Pollaiuolo, 129, 130.
Pordenone Licinio Giulio, 139.
Porfirio, 31.
Pozsony, 31, 77, 109, 131, 139.
Pozsonyszentgyörgy, 54, 79, 115.
Praga, 79, 110.
Presburgo, 77.
Properzio, 27.
Pugliano Domenico, 94.

Quirinus, 31.

Rabenstein Giovanni, 24.
Rádos, 99.
Raffaelo di Galiano, 93.
Ragusanus Felix, 90.
Ragusanus Vincentius, 49.
Ragnina Domenico, 27.
Rákóczy Ladislao, 124
Regnart Jaques, 27.
Ricci da Sala, Giovanni 81, 88.
Riccio Andrea, 118.
Rodolfo imperatore, 15,79.
Roma, 43, 123.
Roselli Cosimo, 90, 93.
Roselli Francesco, 90,93.
Rossellino Bernardo, 62.
Rozsnyói Giovanni, 96.
Rubigallus, 31.

Salome, 114.
Salutati Coluccio, 21, 22.
Sambucus Giovanni, 15.
Sanocki Gregorio, 22.
Santini di Duccio, 34, 56.
Santa Anna, 115.
Santa Barbara, 52, 99, 103.
Santa Caterina, 29.
Santa Chiara, 97.
Santa Croce, 53, 123.
Santa Dorotea, 121.
Santa Elisabetta, 96, 102, 114, 115.
Santa Margherita, 126.
Santa Maria di Monteluce, 53.
Santa Orsola, 52.
Sant'Ambrogio, 53.
Sant'Andrea, 102.
Sant'Antonio, 102.
San Bernardo da Clairvaux, 90.
San Domenico, 58, 66.
Sant Egidio, 50, 52, 102, 103.
Sant Eligio, 120.
San Giacomo, 54, 75, 77, 11.
San Giovanni, 97, 111.
San Giovanni Battista, 81.
San Giorgio, 8, 55, 84, 85, 86, 87, 89, 129, 144, 145.
San Giorgio Maggiore, 85.
San Ladislao, 76, 100, 121.
San Lorenzo, 53.
San Martino, 52, 109.
San Michele, 67, 71.
San Niccolò, 129.
San Paolo, 72.
San Pietro 115.
San Sigismondo, 130.
Santo Stefano, 6.
San Tommaso d'Aquino, 30, 43.
Sárospatak, 66, 67, 69, 134, 139.
Sarto, Andrea del 94, 99.
Sárvár 139.
Savargnano Germanico, 139.
Schedel Hartmann, 58.
Schlechta Giovanni, 25.
Schongauer Martino, 105.
Schwarzerd, 31.
Scipio, 31.
Scolari Filippo (Pippo Spano), 55, 92, 93.
Scsavnyik, 65.
Segesvár, 52, 99.
Selmec, 33, 90, 109.
Selmeci Wolfhart, 110.
Selyemhimző Giorgio, 110.
Sempronia, 26.
Seneca, 21.
Senofonte, 90.
Serena Agostino, 68, 142.
Sforza Bona, 50, 68.
Siscium, 16.
Sigismondo imperatore 8, 9, 13, 18, 20, 22, 27, 28, 39, 41, 55, 58, 61, 63, 90, 93, 98, 107, 110, 114, 119, 121, 122, 124, 126, 127, 129, 133, 135.
Siena, 13, 17, 58, 62, 95, 110, 117, 119, 123.
Siklós, 54.
Silvestro dell'Aquila, 81.
Simonello, 128.
Simone Domenico, 114,
Sinan, 138.
Sluter Claus, 110.
Sofia di Massovia, 129.
Sogliani Giovanni Antonio, 94.
Solenhofen, 78.
Solimano, 11, 138.
Sopron, 26, 109, 131.
Spazio Giovanni, 139.
Squarcione, 13.
Stadthagen, 66.
Stenczel Teofilo, 100.
Stibor Giovanni, 74, 75, 130.
Strassburgo, 119.
Stropkó 128.
Suky, 121.
Szamosközi Stefano, 15, 68, 93.
Szamosujvár, 68.
Szárhegy, 65.
Sarmizegethuza, 14.
Százfalu, 103.
Szászsebes, 54, 114.
Szatmári, 53, 139.
Széchenyi Dionigi, 129.
Szegedi Giovanni, 123.

Székelysomlyó, 80.
Székelyzsombor, 54.
Székesfehérvár, 90, 109, 115, 131.
Szepeshely, 52, 66, 74, 95, 103, 112, 131.
Szepesszombat, 54.
Szepesváralja, 113.
Szilágysomlyó, 50.
Sziszek, 16.

Tabán 125, 126.
Tacito, 7, 21.
Taigeta, 26.
Talete, 31.
Tapolczai Giovanni, 28.
Tar Lorenzo, 13.
Tarsie, Pellegrino delle 114.
Telegdi Niccolò, 15.
Terebes, 139.
Tertulliano, 21.
T. H., 11.
Thököly, 65.
Thurzó, 25, 39, 40, 47, 49, 65, 75, 78, 128.
Thurzó Alessio, 77.
Thurzó Francesco, 40, 66, 77.
Thurzó Giovanni, 75, 131.
Tokaj, 139.
Toperc 47.
Torda 142.
Törcsvár, 107
Traiano, 13, 16.
Transilvanico Stefano, 96.
Trapezuntio Gregorio, 90.
Traversari Ambroggio, 58, 102.
Tura, Cosimo, 95.

Ughi Gabriele, 139.
Uladislao, 25, 34, 56, 59, 73, 78.
Ulisse, 26.
Ungaretto Paride, 96.
Ungaria, Giorgio di Domenico de 96.
Ursinus Velius, 25.

Vác, 33, 43, 55, 57, 90, 120.
Valla Lorenzo, 24.
Valentinus pictor, 96.
Van der Bellen, 66.
Várad, 54.
Váradi Paolo, 15.
Várhely, 14.
Várpalota, 139.
Vasari Giorgio, 79, 93, 114, 137.
Vegezio, 21.
Venezia, 13, 17, 24, 57, 124, 137, 142.
Verancsics Antonio, 15.
Verböczy Stefano, 25, 26.
Vergerio Pier Paolo, 20, 22, 91.
Verocchio Andrea, 79.
Verona, 24, 100.
Veszprém, 21, 92, 93, 109.
Vetési Alberto, 21.
Vienna, 21, 71, 79, 83, 110, 116.
Virgilio, 21, 24, 31.
Vischer Pietro, 116.
Visegrád, 81, 89, 126.
Visino, 93.
Vista, 51.
Vitéz Giovanni, 21, 23, 25, 28.

Wartburgo, 113.
Wawel 49, 65.
Weinhardt Giovanni, 141.
Welser, 39
Weyden, Rogier van der 129.
Wienerneustadt, 115, 121.
Wohlgemuth Michele, 58.
Wolkenstein, Oswald von 28.

Zápolya 75.
Zápolya Emerico, 26, 71, 75, 131.
Zápolya Giovanni, 15,91.
Zápolya Stefano, 122.
Zboró, 117.
Zsámboky, 15.

BOGDANY JAKAB

RAJNAI MIKLÓS

Londoni levél

Magyar festmények rekordáron

Sárközi Mátyás

Kétszáztízezer font, azaz több mint negyvenmillió forint egy magyar festő olajképéért! Tiszteletre méltó árverési eredmény. Csak az a kár, hogy nem ma él ez a piktor, hanem 335 évvel ezelőtt született Eperjesen. Két festménye is elkelt kétszáztízezerért, ami árverési százalékkal együtt tulajdonképpen kétszázharminckétezret jelent. Ám Bogdány Jakab már régesrég egy londoni temetőben porlad, ami pedig a nemzeti kultúrák dicsőségét illeti, ragyogó és érzékletesen megfestett madárképei, virágcsendéletei valójában van Beyeren és Hondecoeter holland iskolájának a nagyságát hirdetik, mert az ifjú Bogdány tőlük leste el a mesterség fortélyait 1684 után Amszterdamban. Örömünk tehát egyrészt abban lehet, hogy Jacob Bogdaniról minden műértő tudja, hogy magyar volt, másrészt abban, hogy a londoni Christie's-nél április 27-én lezajlott árverés óta festményeinek értéke alaposan felszökött.

Egy Jeremy Cotton nevű, igen gazdag angol dzsentri elhatározta, hogy legszebb kastélyát, Tythrop Park-ot a benne lévő bútorokkal, műkincsekkel, festményekkel együtt családi okokból eladja. Az Oxford közelében épült, szép kerttel övezett, tizennyolc szobás és hat fürdőszobás III. György korabeli kastélyt a Savills ingatlanügynökség kínálja a vevőknek, a műkincseket a Christie's árverezte el, közöttük hét Bogdány- festményt, amely így együtt a legjelentősebb kollekciója volt a mester képeinek az angol királynő gyűjteményében, illetve a Szépművészeti Múzeumban őrzöttek után. A csendéletek nem tartoztak a ház eredeti berendezéséhez, a Cotton család azért vásárolta össze ezeket az utóbbi harminc-negyven évben, mert pompásan illettek a III. György-korabeli miliőhöz. Befektetésnek is jó volt ez az elhatározás, hiszen a képek a mostanihoz hasonló árat még sohasem értek el; összesen több mint egymillió fontot hoztak. A két rekorder százezerrel haladta túl azt a száztízezer fontot, ami az eddig egy Bogdány-festményért fizetett csúcsértéket jelentette – általában felértékelődtek a Hollandiába, majd onnan 1690 körül Londonba származott magyar mester képei, hiszen a múltban sosem értek el többet, mint 30-40 ezer fontot. Mindkét „csúcsjavító" madárkép hatvanezerről indult.

Gyönyörű és ornitológiai szempontból is érdekes képekről van szó – körülbelül egy méterszer másfél méteres vásznakról. Finoman felvázolt, romantikus tájban az egyik képen két pompás tollazatú díszkacsa totyog, egy tócsában pajzsos cankó keresgél hegyes csőrével. Balról jókora póling, jobbról pedig egy skarlátíbisz zárja a kompozíciót. A másikon még ennél is egzotikusabb a szelekció – tizenegy madár röpköd, sétál vagy üldögél az ágon. Kakaduk, cankók, ararapapagájok és egy-egy pirók, kardinálispinty meg vízityúk. Mind azt bizonyítják, hogy a Teremtő a legnagyobb képzelőerejű és legbátrabb ízlésű forma- és kolorittervező volt.

Bogdány Jakabról eddig elég keveset fedezett fel a művészettörténet és Pigler Andor 1941-es könyvéhez újabb tanulmányírók nem sokat tudtak hozzátenni. A Szépművészeti Múzeum hajdani osztályvezetője, Rajnai Miklós azonban 1956 óta Angliában él, és amellett, hogy az angolok számára fontos norwichi iskola szakértője lett, fáradhatatlanul kutatta Bogdány életrajzi adatait – legutóbb a születési dátumát is pontosította –, festményeiről pedig minden eddiginél teljesebb katalógust készített. Személyesen vizsgált meg asszisztensével, Diana Brooks-szal minden egyes Bogdány-művet a világ különböző pontjain, múzeumokban, milliomosoknál és a brit királyi család palotáiban. Szétválogatta az eredetieket a követők képeitől, a Bogdány-csendéleteket azoktól, melyeket tanítványa és veje, a nagyszebeni származású Stranover Tóbiás festett. Nemrégiben irattári búvárkodása gyümölcseként felfedezte Bogdánynak a mesterség fogásait tartalmazó leírását. Megállapíthatta, hogy a sikeres és jól kereső művész londoni háza a szigetország kora tizennyolcadik századi magyar látogatóinak kedvelt találkozóhelye volt. Bogdány birtokokat vásárolt London környékén, melyeket Stranover-ági unokája házassága révén végül a nagy angol festő, Constable családja örökölt.

Rajnai Miklós kutató és összegző munkája lassan a végéhez közeledik (bár most nyomozhatja, hová vitték szét a Jeremy Cotton-gyűjtemény képeit az újdonsült tulajdonosok), és – ha minden jól megy – gyönyörű könyv kerekedhet ebből. Kár, hogy nem júliusra, neves művészettörténészünk hetvenedik születésnapjára.

Magyar Hírlap kult. Mogyoszenje „Anegytalner"
1995 Május 6.

múlt fél évtized gazdasági-társadalmi átalakulása – minden sikere ellenére, amit a piaci viszonyok kiépítése, az ennek megfelelő jogi és intézményi rendszer megteremtése, a külkereskedelem rendkívül nehéz körülmények közötti átorientálása, egyes termékek minőségének és versenyképességének javítása, a privatizáció, a szolgáltatások és áruellátás fejlesztése és számos egyéb területen is elért – még mindig nem mutat valódi előrehaladást a szerkezeti átalakulás legfőbb területein. Nem látni az új húzó ágazatok kiépülésének, versenyképes exportágak születésének meggyőző példáit. A termelési és külkereskedelmi statisztikák, a cseh, lengyel és magyar esetben is inkább negatív szerkezeti változásokra utalnak. Öt év természetesen túl rövid idő a valódi szerkezeti áttöréshez. A pozitív változás irányába azonban már el kellett volna mozdulni – a feltételek azonban nem adtak erre lehetőséget. Vagyis mintha máris igazolódott volna Alain Minc – Európa egyik vezető üzletembere – 1992-ben tett megfigyelése, aki az európai szabadkereskedelem „földi paradicsomot ígérő utópiájával" szemben „darwini lidércnyomásról" beszél, felhívva a figyelmet, hogy „a piac mindenféle kompenzáló, újraelosztó rendszer nélkül automatikusan vezet az erős továbberősödésére és a gyenge továbbgyengülésére".

Az átalakulási folyamatot kísérő s Kornai János által „transzformációs válságnak" nevezett visszaesés, annak ellenére hogy a gazdaságok zöme 1992 és 1994 között ismét növekedési pályára állt, sőt Lengyelország évi 5 százalékkal Európa legjobb növekedési rátáját érte el, történelmileg mégis ijesztő. A kilencvenes évek első felében bekövetkezett 20–50 százalék közötti visszaesés ugyanis soha nem látott mélységűre növelte a szakaség jövedelmi szintje a nyugati színvonal 41 százalékáról 45 százalékra emelkedett. A korábbi 1:2 arányról azonban a különbség az utóbbi időszakban szakadékká mélyült, a soha nem látott 1:4 arányra nőtt. Ez kedvezőtlenebb, mint a 19. század elején fennállott különbség. Egyes Európán kívüli perifériák leszakadása hasonlóan rohamos, hiszen az országok legszegényebb egyötöde Afrikában, Ázsiában és Latin-Amerikában a világkereskedelemnek csak kevesebb mint 1 százalékát bonyolítja le, s a jövedelmek alig több mint 1 százalékában részesedik. A jövedelmi szint különbsége a gazdag központok és a szegény perifériák között a század elején 10:1, a század közepén 25:1 arányt mutattak, napjainkra ez 40:1 szakadékra szélesedett.

KELET-KÖZÉP-EURÓPA az évtized végére legjobb esetben is csak az 1988. évi szintre juthat vissza, vagyis a kilencvenes évtized ebből a szempontból „elveszett". De nem is a növekedés súlyos ütemkülönbsége a legdöntőbb, hanem az, hogy a perifériákon lassanként ismét meginduló növekedés valóságos technikai és szerkezeti modernizáció és alkalmazkodás nélkül megy végbe, a régi ágazatok bázisán, a perifériás helyzet újratermelésével, a felzárkózás ismételt történelmi elszalasztásával. Ebből a szempontból az évi 4-5 százalékos növekedés elérése sem mutat tehát a valóságos kibontakozás felé.

Vajon mindezek alapján elmondható-e, hogy csak idő kérdése a felzárkózás, hogy Lord Dahrendorf metaforájával csak végig kell menni a „könnyek völgyén", s a túloldalon – ha nem riadnak vissza az áldozatoktól, s most már Michael Mandelbaum professzort, a John Hopkins Egyetem tanárát idézve – „a nyugati szabadság és prosperitás napsütötte vidékére érnek"? Az formációs válság" mellett s azzal összekapcsolódva nem beszélhetünk-e modellátültetési válságról is az átmenet és strukturális alkalmazkodás esetében?

A VILÁGGAZDASÁG LEGFEJLETTEBB központjainak sikeres, bár korántsem kizárólagos modellje még sohasem működött a perifériákon, s alkalmazási kísérletei előbb-utóbb zsákutcába, torzulásokra vagy lázadásokra vezettek. Uniformizált megoldások, egy mindenhol, mindenkor alkalmazható modell egyébként is aligha létezhet.

Az is legalább ennyire nyilvánvaló azonban, hogy nem lehet „visszafelé menekülni", s a kelet-közép-európai térség országai nyilvánvalóan nehéz történelmi választúthoz érkeztek.

Ha visszafelé nincs út, az előre menekülés útja pedig csapdákat, aknamezőket rejt, akkor vajon Lord Dahrendorf párhuzama a „könnyek völgye" helyett nem találóbb metafora-e Dürrenmatt kiváló abszurd novellájának, a címadó Alagútnak hátborzongató szimbóluma? Az alagútnak, melyben már hosszan halad a vonat, amikor utasai lassanként rádöbbennek, hogy ennek az alagútnak nincs vége. Andrew Tylecote sokkal prózaibb fogalmazásával: „Európa fejlődésútja egy dinamikus centrum és egy kevésbé dinamikus periféria útjaira válik szét. A centrumot a gyors termékváltás újításai és alacsony infláció jellemzik, míg a perifériát ennek az ellenkezője... A volt államszocialista gazdaságok a polarizálódó Európában új perifériákká válnak."

Bár Tylecote előrejelzését korántsem lehet kizártnak ítélni, megállapítása nyilvánvalóan túlzottan kategorikus, s történetileg aligha elfogadható. Bármily nehéz is elérni ugyanis, hogy a

gény, válsággal küzdő országok alkalmazhatják-e azonban, akár limitált módon is, a legfejlettebb világ jóléti politikáját?

A válasz természetesen nemleges, ha e rendszerek másolásáról lenne szó. Svédország és az Egyesült államok például nem a jólét és gazdagság magaslatain, hanem történelme legnehezebb, legszegényebb korszakában, a világtörténelem máig legsúlyosabb válsága közepette, a harmincas évek elején folyamodott leghatározottabban ehhez a politikához, s mentette meg ezáltal rendszerét a szélsőséges kihívások máshol bekövetkező katasztrófájától.

A JÖVŐ TÖRTÉNÉSZEI FOGJÁK MAJD megmondani, hogy mi és mennyiben volt reális, jó politika vagy naiv várakozás és elhibázott lépés századvégünk átalakulási folyamataiban. A történelem magától értetődő természetességgel fogja megmutatni, hogy melyik térség és melyik ország választott jó felzárkózási ösvényt századfordulónk keresztútjai közül. A jelen kutatója csak felhívhatja a figyelmet a történelemben rejlő csapdákra és alternatívákra. Nem kevés tudni egy kényszerpályásnak tekintett mozgástérben, hogy nemcsak csapdák, de alternatívák is léteznek. S ha egy egészében egységesülő Európa – vagy a már feledésbe merült fogalommal –, „egységes európai ház" nem is tartozik a jelen vagy a belátható jövő realitásai közé, az európai stabilitás érdekei nagyon is lehetővé tehetik, hogy a kelet-közép-európai régió átalakuló, modernizálódó nyugati peremországai vagy azok egy része mégis befogadást nyerjen, s az európai keretben sikeresen megbirkózzon a strukturális válság támasztotta követelményekkel. A mai európai perifériák további letöredezését vagy csatlakozását a centrumhoz egyként a történelmi lehetőségek közé sorolhatjuk.

Az angol királynő birtokában is...

Jacob Bogdani — Bogdány Jakab

Tárlat, katalógus és monográfia

Karriertörténet a barokk korból. *Bogdány Jakab*, a sárosi nemesi família sarja *Eperjesen* látta meg a napvilágot az 1660-as évek táján. Előbb *Bécsbe* került, ahol a kor divatos csendéletfestőinek társaságába küzdötte fel magát, majd *Amszterdamban* dolgozott a holland előkelőségek számára. 1690 körül *Londonban* telepedett le, és itt élt 1724-ben bekövetkezett haláláig. Közben pedig festette az egzotikus gyümölcsöket, színpompás virágokat, csillogó tollú madarakat selyem és bársony drapériák között, márvány asztallapon, míves ötvösedények, karcsú kristályserlegek kíséretében. Hogy milyen sikerrel, arról a krónika árulkodik: ő díszítette *Mária angol királynő* tükörszobáját *Hampton Court-ban, III. Vilmos* egyik hollandiai kastélyát, és a koronás főktől lefelé, megrendelői között találjuk az angol arisztokrácia számos tagját. *Vörös liliomait* mindmáig a *Buckingham*-palotában őrzik, *Madárhangversenyét* pedig *Lord Fairhaven* magángyűjteményében, *Cambridge-ben* és még hosszasan folytathatnánk a felsorolást... Festői sikerei elismeréseként — *Jacob Bogdani* néven — 1700-ban angol állampolgárságot kapott!

Három évtizeddel későbbi honfitársa — *Rajnai Miklós* — előbb a *Szépművészeti Múzeum* vezető munkatársa volt Budapesten, és művészmonográfiái jelentek meg az ötvenes években, majd 1956-ban külföldre távozott. A *Norwich-i Képtár* igazgatója lett Angliában és úgy bedolgozta magát a szakmába, hogy magyar létére ő számít a legjobb *Cotman*-szakértőnek a szigetországban. (Akiről viszont tudniillik, hogy a múlt század első felében élt

Rajnai Miklós
Fotó: Bánkuti András

mint az angol képek osztályának konzultánsa, de már ekkor nyomába eredt *Jacob Bogdani* — alias *Bogdány Jakab* ottani munkásságának és folytatja ezt megújult erővel, mióta két éve szabadúszó lett. Hogy milyen eredménnyel? Arról személyesen számolt be, amikor nemrég itthon járt Budapesten:

— Az egész angol arisztokráciával kapcsolatba kerültem — mondhatnám némi túlzással. Hiszen az angol királynő kollekciójában is van néhány Bogdány-kép mindmáig, amelyik a legnagyobb gyűjteménynek számít. *A legérdekesebb az volt a dologban, hogy a festmények jórészt még mindig ugyanazoknak a főúri családoknak a birtokában, sőt, ugyanazokban a kastélyokban vannak, amelyek számára eredetileg készültek, három évszázaddal ezelőtt...* Sőt! A szakirodalom alapján az egyik palotában csak három képre számítottam, de a helyszínen járva kiderült, hogy *tíz* darab van, és a mostani tulajdonosuk is nagyon szereti valamennyit. Sajnos, sokan közülük névtelen-

Rengeteget dolgoztam, bejártam az országot, de amennyire fáradságos ez a „nyomozás", legalább annyira érdekesnek is bizonyult. A helyismeret és a kapcsolatok kétségtelenül előnyömre válnak, és megható az a ragaszkodás, az a rokonszenv, amelyik a festő iránt manapság is megmaradt. *Kutattam a lordok levéltárában, meg az országos archívumban, és azokban a vidéki irattárakban is, ahol Bogdánynak földbirtokai voltak, amikor már annyira meggazdagodott.* A korábbi szakirodalom szerint mindössze hetven-nyolcvan képre számítottam, de már kétszáznál tartok, és nemcsak Angliában vannak, hanem a kontinensen is — *Hollandiában, Svédországban* —, vagy az Óceánon túl, *Amerikában*... Így hát, mire a könyvem megjelenik a *Képzőművészeti Kiadó* gondozásában — magyar és angol nyelvű változatlan párhuzamosan — sikerül megduplázni vagy megtriplázni a magyar

Bogdány Jakab egyik csendélete
Habik-repró

művészettörténet által nyilvántartott Bogdány-műveket!

tunk. *Így most a Dower Street 44-ben szeptember 13. és október 7. között látható Bogdány Jakab első egyéni kiállítása.* A harminchárom festmény kölcsönzői között a *Victoria and Albert Museum* és a *Magyar Nemzeti Galéria*, a *Nottingham Kastély Képtára* és *Devonshi-hercege* egyaránt szerepel, és sokan mások — anonimitásban — az angol arisztokráciából. Számos festmény most kerül először egy galériában a nyilvánosság elé, így szakmai berkekben is szenzációnak számít ez a bemutató. A tárlat egyik érdekessége még, hogy a királynő férje egy nemzetközi környezetvédelmi alapítvány — a WWF *(World Wide Fund For Nature)* elnöke, így a katalógus bevételét erre fordítjuk majd, lévén, hogy Bogdány Jakab elsősorban állatképfestő és virágábrázoló volt.

Bár magyar részről eddig nem érdeklődtek a tárlat esetleges vendégszerepléséről, mégis lesznek vonatkozásai a mos-

tani, londoni rendezvénynek. A galériás ugyanis annyira kedvelte a szimpátia, és sokféle támogatást nemzetközileg kivívni, könnyebbé mehet, ha nem sikerül rendkívüli módon, igazán európai nem-

Szerinte 1945-ig kell visszamenni: az volt az a pillanat, amikor a demokrácia megvalósulni látszott. Szavait nagy tapsokkal kísérte,

elbeszélni sorokat.
Még mindig így-úgy megél. Mert az idén alaposan megnövekedett a bérkiáramlás, még a költségvetés hiánya is megsokszorozódott valamennyit. Csak a fizetési mérleg hiánya, meg az inflláció — az nő, az zilálja szét teljesen a még megjelenő

sal a békés átmenetért

szabad választásokhoz, a jogállamhoz, az alkotmányosság európai értelmű megteremtéséhez, akkor meglesz a feltétele, hogy *kikristályosodott politikai intézmények legyenek hazánkban.* A DMM ehhez kíván segítséget nyújtani.

Mindezt megerősítette *Gazsó Ferenc* megnyitó beszéde is, aki elmondta, hogy a magyar társadalom fordulóponthoz érkezett. Az elmúlt négy évtized bebizonyította a rendszer életképtelenségét, megérlelődött a *rendszerváltás* szüksége, ám a fordulat még nem kezdődött el. Figyelmeztetett a visszarendeződés veszélyére és arra, hogy fogytán a társadalom türelme, s *mielőbb meg kell kezdeni a munkát* mindazoknak, akik demokratikus eszközökkel a gyökeres átalakítást akarják, hogy az ország minél előbb új pályára álljon.

Meglepően nagy számban voltak jelen nemcsak politikai, hanem művészeti életünk kiválóságai is. Miután *Sinkovits Imre* színművész felolvasta a DMM alapító nyilatkozatát, Gazsó Ferenc ismertette *Nyers Rezső*, az MSZMP elnökének üdvözlő táviratát és *Németh Miklós* miniszterelnök — szellemiségét tekintve nemcsak a nagygyűlés résztvevőinek szóló — levelét.

A nagygyűlés vitájában szót kapott *Boda János*, siófoki tszelnök, aki tapasztalatairól számolt be, milyen súlya lehet a jövőben a tsz-eknek a falvak, városok önkormányzatának megteremtésében. A tsz nem csupán termelőhely, hanem a társadalom, a politika, a kultúra műhelye is lehet — mondotta. Gondolatmenetéhez csatlakozott *Csáky Csaba*, a közgazdasági egyetem rektora, aki a magyar falu értékálló és -hordozó hagyományaira figyelmeztette.

Bihari Mihály politilógus az elmúlt negyven évről mondott kemény kritikát: leszögezte: a marxista ideológia, a bolsevizmus és a diktatórikus szocializmus *válságban van.* Mindezen alapelvek hívei — mint mondta — tiszta meggyőződésből, bolsevik küldetéstudatból, akár a többség ellenére is, nyíltan vagy féllegálisan szervezett politikai erőként *helyet kérnek maguknak* a jövő alakításában. S nem lehetnek kétségeink afelől, hogy skrupulusok nélkül vennék igénybe a szocialista diktatúrák nemzetközi szolidaritását és támogatását: a fegyvereket és az ideológiai kritikát, csak hogy hatalmon maradhassanak. Ezt csak *a demokratikus erők szövetsége* akadályozhatja meg. A marxi kommunizmus *negatív utópia*, s azért megvalósíthatatlan, mert *elfogadhatatlan* — hangsúlyozta.

Vitányi Iván, az Új Márciusi Front egyik alapítója üdvözölte a mozgalom létrejöttét. Nem vetélytársat lát benne, hiszen mindkét szervezet célja közös, és a politikai pálya elég széles ahhoz, hogy többen elférjenek rajta, hasonló gondolkodásúak. Felszólalásában többek közt *Veres Péter* Napszámos énekének sorait idézve — *Kapaszkodj meg ebbe a földbe erősen magyar, hogyha nem lehettél szálfa, legyél hát cserje vagy legyél csak gyom ...* — az elbukott forradalmak és a túlélés tapasztalataira hívta fel a figyelmet, s a nemzeti összefogás mellett szólt.

DMM-hez

tó nyilatkozat utal napjaink egyik bb, legaggasztóbb ellentmondására: és társadalmi átalakulás megváltozenlegi hatalmi struktúrát — egypártelyett többpártrendszer, pártállam hekratikus parlamenti kormányzás — kedvezőtlenül érinti egyes egyének yagi és egzisztenciális helyzetét. Mi al, akik veszítenek, akiknek át kell ket másoknak, milyen garanciákat ámukra az átalakuló társadalom? más garancia, mint az egyetemes az élethez, a szabadsághoz, a vélenítéshez, az egyesüléshez való jog. jogokban mindenkinek egyformán kell, tehát a kisebbségi véleményt s. Csak ez esetben oldható az a márssé merevedő félelem, amely a legb világnézetű emberekben az utóbbi ödik az átalakulás következményein.

om, amely minden erejével a nemzet bálja képviselni és védeni a jelenlegi viszonyokban, nem csak támogatja, s a nemzeti összefogást, mert különdja végigvinni akaratát, s ez az ortrófájához vezethet. A torzsalkodá- megbékélés és összefogás azért is

MESSIÁS

Ti itt Magyarországon mintha nem igazán látnátok át, hogy milyen és mekkora változásokat hoztatok létre alig egy év alatt — hallom kollégám meditációját a büfében, két harapás szendvics között. Benn a teremben a Demokratikus Magyarországért mozgalom alakuló közgyűlése zajlik, a kulcsfontosságú beszédek már elhangzottak, Pozsgay és Bihari szövegeinek megemésztésére vonultam vissza, és most ehelyett a nyugat-európai napilap tudósítójának azt a mondatát emésztem, hogy *„persze, ti csak azt látjátok, hogy megint drágább lett a szalámi és a mosópor"*.

A mondat nem azért bosszant, mert a kollégát angol fontban fizetik, amiből könnyedén megél, hanem azért, mert — legalábbis, ami a nagy többséget illeti —, *igaza van.*

Ez pedig azért nyomasztó, mert a közeljövőben ringbe szálló pártok kivétel nélkül anélkül nyitják meg a választási harcot, hogy jól körvonalazott elképzeléseik lennének a drágaság megfékezésére vagy legalább ellensúlyozására.

Márpedig, ha valamiben közmegegyezés körvonalazódik, akkor az éppen *a piacgazdaság.* Az, hogy a gazdasági összeomlás elkerülése, a hiányzó lendület megszerzése a vállalkozás szabadságának megteremtésétől, a termelés bővítésében érdekelt vállalkozók dinamizmusától várható. Csak a gazdaságtalan iparról nem szól senki. A külföldi kolléga is így gondolja, mert a kávé közben már azt emlegeti, hogy *„nézd csak meg, az a sok kis maszek milyen jól megél"*.

Nos, a sok kis maszeknek erről egészen *más a véleménye*, és ezt a megállapításomat nem a folyammá duzzadó könnyeikre alapozom. Hanem arra, hogy *magánvállakozóink közül elvétve lehet olyat találni, aki profitjából vállalkozását bővítené.* Inkább kocsit cserél, villát épít, tengerentúlra utazik, drága vendéglőben vacsorál. Nem sajnálom tőlük, de jelen gazdasági helyzetünkben az én és még tízmillió honfitársam érdekét az szolgálná, ha a termelést bővítenék. De ilyen adózási feltételek mellett?!

Szóval ez még innen nézve sem piacgazdaság. És még jó, hogy nem az, mert ha az lenne, hát százezer vagy millió öntő, tisztviselő, meg drehás nemcsak félne a munkanélküliségtől, hanem *valóban munka nélkül maradna.* Mert, ha piacgazdaság, akkor nem fizeti meg senki, hogy többe kerül az acél, mint amennyiért a sasszeget el lehet adni, amit kovácsolnak belőle.

De hát a demokratikus és szabad választások előtt ki az a politikus, és melyik az a politikai párt, amelyik haladéktalanul követelné a valódi piacgazdasághoz vezető lépéseket, amelyek a mainál lényegesen nagyobb mértékben *differenciálnák* a lakosság életszínvonalát?

Pedig ezek a lépések immár *alig tűrnek halasztást.* Az MSZMP — számos gazdasági szakértője — nagy részük éppen ezért el is hagyta a párt sorait — már régen nagyon jól tudja: e lépések nélkül a gazdasági összeomlás, a csőd legföljebb elodázható, de el nem *kerülhető.* Csakhogy az MSZMP évtizedek óta nem merte felvállalni ezeket a lépéseket és a velük együtt járó *politikai feszültségeket.* Helyette őrizte, ameddig őrizhette, *a stabilitás látszatát.* Miközben gyorsuló tempóban rohant az ország a gazdasági összeomlás felé. *Odaért.*

Bár a látszat még mindig nem ez. Mert végtére is az üzletekben *van áru*, az emberek legnagyobb részének ilyenolyan *állása is van*, és bár bővül a szegények köre, a többség

BOGDANY Jakab

BOGDÁNY Jakab

Jankovics József

TOBIAS STRANOVIUS ERDÉLYI KAPCSOLATAI

A Zsolnáról Nagyszebenbe származott festő, Jeremias Stranovius (–1702) két fia az apa mesterségét folytatta. Míg ifjú Jeremias (–1729) élete végéig Szebenben piktorkodott, öccse, a külföldön elhíresült Tobias külországi tanulmányútját követően valószínűleg soha sem tért vissza szülőföldjére.

A madár-, virág- és gyümölcscsendéletek festésével Angliában Bogdány Jakab vejeként ismertté vált festő életrajzáról eleddig vajmi kevés ismeret állt rendelkezésünkre. Alább közlendő két magyar nyelvű autográf levele, valamint az újabban előkerült egyéb fontos adalékok némiképp csökkenthetik információszegénységünket.

A szakirodalom 1684-et tartja Tobias Stranovius születési évének. Ezt a dátumot valószínűsíti az az új adat is, miszerint a gyermek Tobias Solymosi N. Mihály praeceptorsága alatt volt a „szebeni magyar skóla" tagja, s mint ilyen, köszöntő versek deklamálásával részt is vett a város különböző ünnepségein – mint pl. Franck Bálint szebeni királybíró születésnapja, Szász János polgármester fiának születésnapja, vagy iskolai vizsgájuk alkalma –, ahol tanítójuk versezeteit adták elő 1697-ben. Az ifjú Tobiással szavaltatott vagy énekeltetett mondatok megtalálhatók a Régi Magyar Költők Tára XVII. századi sorozatának 14. kötetében.[1]

Nem sokkal azután, hogy az iskolapadot elhagyta, tizennyolc éves korában – éppen apja halálának évében – az a szerencse érte, hogy a török Portáról hazatérő angol követ, William Paget néhány társával együtt magával vitte hazájába a tehetségével feltehetőleg már akkor kitűnt fiatalembert. Mivel a társaság Angliába érkeztekor az ő nevét nem említik, az ottani sorsát kutató Gömöri György feltételezi, hogy esetleg Németországban lemaradt a csoporttól, s csak később bukkant fel a szigetországban.[2] Ahol – szinte az egyetlen ismert tény róla – néhány évvel Londonba érkezte után feleségül vette az akkor már ott az udvari körökben is komoly sikereket elért honfitársa, a csendéletfestő Bogdány Jakab lányát, Elisabethet.

Apósa bizonyára nem csupán személyes életsorsa, hanem tehetsége, ízlése, s művészi irányultsága formálásában is jelentős szerepet játszott. Arról nincs megbízható adatunk – ám ki sem zárhatjuk teljességgel –, hogy tanulmányi célból, a mesterségbeli tudás elmélyítése érdekében Hollandiában is megfordult volna, annyit azonban feltétlenül megkockáztathatunk, hogy a holland csendéletfestő mesterek hatása Bogdány Jakab alkotásain és művészeti elvein átszűrődve érlelhették ki Stranovius látásmódját, és biztosították festészetének művészeti színvonalát. Rövid idő alatt sokat tanulhatott, s amikor ifjú Pápai Páriz Ferenc 1715-ben meglátogatta őt Londonban, már „a madarak, virágok és gyümölcsök festésében igen kiváló"-ként jellemezte.[3] Az sem érdektelen, hogy miért is kereste fel őt az ifjú peregrinus – túl az idegenbe szakadt honfitárs iránt megnyilvánuló személyes érdeklődésen.

Teleki Sándor – Teleki Mihály fia, Bethlen Miklós veje, a nagyenyedi kollégium gondnoka – ugyanis különös gondot fordított arra, hogy udvarát nyugat-európai mintára szervezze meg.

A külföldi akadémiákon soha nem járt Teleki Sándor nemcsak ebben követte apósa példáját, aki bethlenszentmiklósi kastélyát építtette reneszánsz élményei nyomán. Felelős folytatója volt egy nagyon tudatos programnak is, amit még apja, Teleki Mihály kezdeményezett Bethlennel karöltve, majd hozzájuk csatlakozott Tótfalusi Kis Miklós és idősebb Pápai Páriz Ferenc. Vagy maguk is peregrináltak: külföldi egyetemeket látogatva próbál-

ták koruk tudományos-vallási-művészeti életének legkiemelkedőbb eredményeit elsajátítani s hazai földbe plántálni, vagy alumnusaik tanulmányainak támogatásával igyekeztek kimüvelt emberfők révén Erdélyből „kis Hollandiát" csinálni. Jelentős külországi kapcsolatrendszerrel sikerült ehhez anyagi feltételeket teremteni, s e hálózatban nagy szerepet játszottak a külföldön működő magyar értelmiségiek. Közéjük tartozott Bogdány Jakab is. Bethlen Miklós bizonyára nem véletlenül küldte hozzá peregrináló fiát, Bethlen Mihályt. A festő volt a harmadik magyar értelmiségi, akivel az ifjú Bethlen Londonban találkozott. 1694. január 20-án jegyezte be naplójába: „Bogdány Uramnál szép írott virágokat, maga keze munkáit nézzük." S amikor az erdélyi diák elhagyta az angol fővárost, a művész is elhívta őt búcsúebédre.[4]

Bogdány holland stílusú csendéleteivel ekkorra már jól csengő nevet szerezhetett magának az angol udvari körökben, nem úgy, mint 1688-ban, amikor Tótfalusi kereste fel őt levelével, hírt adván korábbi anyagi támogatásáról, s jelezvén egyben, hogy beajánlotta őt egy londoni német képkereskedőnek.[5]

Teleki Sándor – túl azon, hogy tanárok, papok, jogászok neveltetése érdekében fejtett ki hatalmas munkát, nem feledkezett meg Erdély kulturális-művészeti életének istápolásáról sem. Ezért peregrinus pártfogoltjaitól a támogatás fejében – a szokásos kuriózumok mellett – kertleírásokat, virágmagvakat, „firnisek" és „lakirozás" receptjeinek megküldését, valamint kertész, kőmíves és faragó – szoborkészítő – mesterek Erdélybe szerződtetését is kérte. Az oktatáshoz szükséges szemléltető- és taneszközökön kívül különféle faragványok és királyi képmások beszerzését is többször sürgette leveleiben. Ifjú Pápai Páriz is részben emiatt kereste fel Stranoviust az angol fővárosban: „A királyi képeknek delineatiojáról in qua forma légyenek ex annexo nuper exemplari, az Úr elméjét jól értem, de fél corpust kiváné az Úr, vagy penig egész staturát, arrol bövebb informatiot várok, az elsönek ad minus 6. arany, az egésznek penig 12. az árra, noha készen egy pictornál sem találhatni fel azon effigieseket, se az által küldött mértékre, se alább valora, hanem mondva kell öket el készittetni, melyröl a Szebeni pictor Jeremias Stranovius Öttsét Tobiást, kiis a Török Portán lévö, ez elött mint egy 13. esztendövel Erdélyen által jött Angliai követtel, Wilhelmus Pagettel jött volt ide, és már a pictorok között, kivált in volatilibus, floribus et fructubus delineandis excellal, consuláltam, és igirte, hogy annak idejében a leg jobb pictornak commendál, magamis tudom, ö sem tagadgya, hogy ezeket Germaniaban felényinis meg szerezhetni, de az ott valo picturat közel sem comparalhatni az itt valoval."

A szakirodalomban elterjedt az a nézet, hogy Stranovius „Hollandián, Hamburgon és Drezdán át tér haza Szebenbe".[6] Ennek azonban ellentmondanak az újabban előkerült adatok. Ha volt is ilyen terve – és mint látni fogjuk: volt –, a végleges hazatelepülésnek csak a szándéka jöhet szóba, és legfeljebb csak egy tájékozódó, az otthoni körülményeket számbavevő utazás valósulhatott meg, az 1733-at követő években.

A festő halálát 1724-re, illetve a körültekintőbb fogalmazású külföldi lexikonok 1724 utánra teszik. Ez a dátum azonban az após, Bogdány Jakab halálának időpontja. Stranovius valójában jóval túlélte apósát. Egy – Gömöri György-fellelte – levélben a festő fia, William Bogdáni 1733-ban említi Stranoviust, mint aki egy közös barátot üdvözöl.[7] Ugyancsak Gömöri szorgos kutatómunkája eredményeképpen sikerülhet meghatározni Tobias Stranover elhunytának pontos dátumát is: 1756. febr. 26.! A London Magazine 1756-os évfolyamában ugyanis Gömöri György rábukkant egy olyan búcsúztató versre, amelyben Stranovert, a csendéletfestőt dicsőítik. „Ebben a párszoros emlékversben a megszemélyesített Természet belép a költő szobájába, s ott olyan remek szőlőfürtöt lát az asztalon, hogy meglepődik, s

37. Stranover, Tobias: Virágcsokor vázában. Olajfestmény, Magyar Nemzeti Galéria

38. Stranover, Tobias: Páros szőlőfürt. Olajfestmény, Schwerin, Gemäldegalerie

39. Stranover, Tobias: Baromfiudvar macskával és galambokkal. Olajfestmény, Magyar Nemzeti Galéria

40. Stranover, Tobias: Papagájok és galambok. Olajfestmény, Schwerin, Gemäldegalerie

41. Stranover, Tobias: Kastélypark. Olajfestmény, Ahrensburg (Holstein), Schloßgalerie

mikor meghallja, hogy az Stranover műve, így szól: »Látom, Uram, ő felülmúlt engem – ezért művei nem tűnnek feledésbe.« (As nature came into my room t'other day: / A bunch of fine grapes on my table there / Surpriz'd at their beauty; why, where got you these? / Said the lady: I answer'd I am glad that they please: / They're Stranover's, Madam, but for the bird's head: / »I see, I'am excell'd, Sir, his works shall not fade.«)[8]

S az e vershez fűzött kommentár rejti a festő halálának pontos dátumát. A 72 éves művész minden valószínűség szerint Londonban halt meg.

Hogy 1733 és a végzetes dátum között mi történt vele, milyen kapcsolatban állt hazájával, s mint a fáma tartja róla, valóban hazatért-e, arról egyelőre hallgatnak a források. De ezt a kérdéskört segít megvilágítani az a két Stranovius-levél, amelyet a művészetpártoló Teleki Sándorhoz írt, aki 1715 óta sem feledte őt el, s aki – erre éppen a hozzáírt levél a bizonyíték – másfél évtized múltán sem tett le arról a szándékáról, hogy külföldön híressé lett művészeket hozasson Erdélybe.

Mivel a levelek egyikén sem szerepel keltezés, létrejöttük időpontját a szövegkörnyezetből lehet viszonylag pontosan megállapítani.

Benajah Barret angliai patikus családjával hosszabb erdélyi tartózkodás – melynek időtartamáról árulkodik, hogy gyermekei magyarul fűznek üdvözlő sorokat leveléhez – után hazájába visszatérőben 1731-ben Bécsből, 1732. júl. 15-én Hamburgból, 1732. dec. 6-án Londonból, 1733. ápr. 7-én valószínűleg Londonból írt levelet Teleki Sándornak, jelezve, hogy hamarosan vissza kíván jönni Erdélybe. E két utóbbi hátlapjára írta Stranovius is a maga leveleit, tehát keltezésük azonos, vagy néhány nap eltéréssel közel azonos lehet.[9] Az 1733. ápr. 7-én kelt Barret-levél egyéb információt is közöl kapcsolatukról: „His itaque notum facio resolutionem meam, Deo dante hac aestate Transylvaniam licet rebus infectis repetendi, una cum Amico honesto meo T: Stranovio et familiis nostris, sed oro ac obsecror Dominum Illustrissimum, ut responso mihi quanto ocius favere velit, quo ad huc superstitem et reditui nostro applaudere sciam, alioquin vix hinc pedem unquam movebimus." Egyben megadja saját postai ágensének címét is, ahova nyilván a Stranoviusnak szóló levelek is dirigáltattak: „Placeat ad me dirrigere hoc modo. To Mr B. B. to bee left att Mr Muller et Bullock in Minching lane Merch.^e London."

Az Angliában megtelepedett erdélyi festő levelei, túl azon, hogy annyi idegenben töltött év után végleges hazatelepülési szándékról tesznek egyértelmű bizonyságot, több rendkívül fontos, érdekes és ismeretlen adalékkal is szolgálnak. Jelentős művészi öntudattal tudósít képességeiről, külön felhíván a figyelmet restaurátori jártasságára, melynek nemcsak Magyarországon, de még Németországban sincs érdemes művelője. Tudomást szerezhetünk anyagi helyzetéről és családi állapotáról, fiáról és lányáról. S ami levelének még különleges jelentőséget ad, az feleségének említése. Ennek révén egy eddig ismeretlen és névtelen magyar portréfestőnőt állít elénk a XVIII. századból: „a ki igen becsületesen educaltatott, ugy is tartottam, es emberi ábrázatokat jol irja" – vagyis éppen abban tűnt ki, ami férjének bizonyára gyengébb oldala volt.

Tobias Stranoviusnak apósával és feleségével együtt komoly szerepe lehetett Magyarország és Erdély angliai hírének, image-ének alakításában. Tevékenységükhöz kapcsolható esetleg – mint azt legutóbb Galavics Géza felvetette – az Erdély igaz és hű öltözékeit bemutató vízfestmény viseletkódex is.[10]

E két levele a méltó tanúbizonyság arra, hogy Tobias Stranovius az idegen környezetben is megőrizte anyanyelvét, s három évtized múltán azzal a magyarsággal írta leveleit, amellyel hazai kortársai írtak és beszéltek.

Teleki Sándorral való további kapcsolatának ez ideig nem került elő más írásos nyoma, így valószínű, hogy hazakívánkozása ha testet ölthetett is, legfeljebb csak rövid látogatás formájában teljesedhetett be. Vagy – hiába az „inclinatio" késztetése – vágyott terv maradt csupán. Esetleg évekig Hamburgban működött?

Stranovius pedig – mint búcsúverse tanúsítja – haláláig az angol közönség gyönyörködtetésére festette – némi költői túlzással – „természetet is felülmúló" csendéleteit.[11]

FÜGGELÉK

1.

Méltóságos nagy Uram!

Ez betsületes Paticarius Uram Méltósád [!] Memoriálét mutatván, abból hogy Méltóságod számára valamit irni, magam szólgálatomot offerállyam, értem, menten is készségemet igérem, a Méltóságod parantsolattyát mindenben ad optimum exequálni. En ugyan mindenféléket irhatok, de az én speciale talentumom ezekben áll. 1. Mindenféle madarokban. 2. Virágokban. 3. Gyümőtsekben et Prospectibus ruralibus, a mellyekben az Urak itten igen gyönyörkednek, mondom is, sine vana jactatione teste D. Papai et aliis, quod curiositatem naturae attinet in praedictis me primas obtenuisse, nagy betsületnekis itélném, hogy ha valami specimen curiosum Méltóságod rendelne, de olly meszsze földre kepet küldeni, kévántatik, hogy leg aláb fél esztendeig száradgyon, hogy az fel tűrésben oszve ne ragaddgyon. A jó akaróm azt gondolta, hogy tsak hamar dólgát végben viszi, de most szegény sohaitva látya, hogy az hamis Procatork miat sokkal tovább sem végezheti, hanem ha kárt akar vallani. Bánnya igen a visza jövetelét, mert eléggé nem ditsirheti a Méltóságos Urnak hozzá való jo akarattyát és Generositását és már Urak humanitásokat, s holot sok esztendö alat semmi részt [?] Erdély felöl semmi jokot nem halván, olly forama Elogiumokal az én már meg telepedelt indulatomat igen meg háborgatta, ugy hogy si non Fato quodam inductus; tamen dulcedine Patriae illicitus, meg vallom, hogy réa vehetném magamat ad Notale solum revolare, tsak bisztatásom vólna a Méltóságos Urnak jó hozzám valo inclinatioja iránt, es hogy munkám érkezne curiosa képirásokban, a Feleségemnekis, a ki igen betsületesen educaltatot, ugy is tartottam, es emberi ábrázatokot jol irja, hogy tiszteségesen él élhetnénk egy most 11 esztendős fiammal és egy kisseb leánkámal. Alázatoson kérem (: si fas sit :) Méltóságos Uramat, seqventia puncta solvere. 1. Az Urak közöt valami curiosa dispositio szép képekre vagyon e. 2. Más Kép iró Erdélyben vagyon e, et qualis. 3. Az Urak temetésekre való Czimereknek és Zászlóknak keleti vagyon e. 4. Mint hogy Erdelyben Banko nintsen, mint itt, melly modon lehet kész pénznek hasznát venni et q. in proportione 1000 forintal mennyire mehetne az ember, s mint hogy meg eddig hálla Istennek, igen tiszteségesen éltünk, roszszab állapotra nem örömest szállanék. Azt reménlem, hogy annyi gratiaval a Méltóságos Ur leszen hozzám, hogy vállasztot ad praemissa nyerhessek. Deprecata ad interim omni impertinentia talibus tantum Dominum onerare, a nagy kötelességemet summa cum devotione meg igyekezem szólgálni mint

Méltóságodnak alázatos és köteles szólgája.

Tobias Stranovius

P. S. Egy nehány Kép íróknak Méltóságod Generosa invitatiojat proponáltam, sed longo itinere et lingva necessaria teoriti recusarunt.

A régi képeket reparálni, a mellyhez Német országban nem értenek, itt igen excoláltam, ugy hogy mint ujak lássanak.

[London, 1732. dec. 6. k.]

2.

Méltóságos Uram!

Ez ellőt Méltóságodat levelemmel terheltem, mellynek bizonyos meg adásán nem kételkedem, abbannis Méltóságod invitátója szerent, tehető es alázatos szólgálatomat ajánlottam, még pedig válloszszom nem lévén, vagy kedves vagy jovalló vólna az én el menésem: Méltóságod sententiaját örömest tudnám, es mint hogy igen kévánkozom hazámba lakni, Paticarius Uram[tól] sok jókat az Erdélyi Urak, kéváltképen Méltóságod nagy [ge]nerosa dispositiója felől halván, erre az útazásra a na[y] inclinátióm merő kénszeritet. A bizonyos, hogy Méltóságod Pátróciniumát igen kevánnám, minthogy ismeretlen levé[n] olly Úrnak

protectioja igen fog használni. Itt ugyan hál[a] Istennek, még eddig házinépemmel tiszteségesen el éltem [to]vábis lehetne: sed laudatae Patriae memoria, tanti mecu[m] est momenti ut ejus impetum sustinere nequeam, malo[...] ruralem quam urbanam ducere vitam, gondolom is hogy [az?] Méltóságos Úrnak gratiáját ha Isten segét, meg érdemlem. Hogy ha vállaszszon fogyatkozás nem lett vólna, már most az útra készültünk volna, azért tessék Méltóságos Úrnak mennél hamaráb válloszszával meg betsülni bennünket, es ha égyet mást Méltóságod vásaroltatni akarna, nagy betsületnek fogom tartani a szólgálatot mint – Méltóságos nagy Uramnak alázatos szólgája

T. Stranovius

[London, 1733. ápr. 7. k.]

JEGYZETEK

1. Régi Magyar Költők Tára, XVII/14. S. a. r. Jankovics József. Budapest 1991. 415., 432., 447.

2. Gömöri György, Lord Paget magyar pártfogoltjai, ItK, 1986. 291-294.

3. 1715. szept. 26-án Londonban kelt levelében. Vö. Peregrinuslevelek 1711-1750. Szerk. Hoffmann Gizella. Szeged, 1980. 58-59. 1719-ben is találkoztak, Stranovius ekkor írt be Pápai albumába. Vö. Jankovics József: A Pápai Páriz-család angol kapcsolatainak történetéhez. I. Ifjú Pápai Páriz Ferenc londoni levelei. Acta Universitatis Szegediensis. Klny az Acta Historiae Literarum Hungaricarum XII. (1972) kötetéből. Szeged, 1972. 142-143.

4. Bethlen Mihály útinaplója [1691-1695]. S. a. r. és az utószót írta Jankovics József. A latin szöveget fordította Kulcsár Péter. Budapest, 1981. 87., 104.

5. Az Amszterdamból 1688. jún. 1-én keltezett s Bogdány Jakabnak küldött levél szövege a következő:

Adjon Isten jó egésséget és jó szerencsét Kgldk Földi Uram. A' tavasszal egykor jelentvén Stueven Uram, hogy Kgldnek levelet akar küldeni, énis írék Kgldnek edgyet, hogy az övében rekesztvén küldjem el, és ne kellessék külön fizetnie Kglmednek érette. Es mikor oda vittem vólna, otthon nem találván magát, ott hagyám a levelet. Azután úgy értettem, hogy az én levelemet nem tötték vólt az ő levelekbe, hanem külön magánosan adták postára. Tudom hogy költött Kgld reá; millyet ha tudtam vólna, inkább nemis irtam vólna Kgldhez, hanem directe Mezőlaki Uramhoz inkább. A' mit azért arra a' levélre költött Kgld, vegye-ki az én pénzemből. Im most e' levelemet Jóakarónk által küldöm, és ajándékon vitetik. Én Kgldnek irtam vólt a Kgldnél lévő néhány pénzem felől, hogyha megküldhetné. Nem kértem vólna, igazán mondom, ollyan hamar, de az alkalmatosság úgy tanátsolja vala: tudniillik minthogy Mezőlaki Uramtól én hozzám pénz jő, azon alkalmatossággal ezis jól eljöhet; azután pedig talám nem adatik ollyan jó mód az elküldésében. De én mind ezt Kgldre bizom, és kivánom hogy ez irásom találja Kgldet jó egésségben.

Amstelod., 1. Jun. A. 88. st. n.

Kgld jóakaró Földije
M. T. Kis Miklós

P. S. Kgld, azt gondolom, nem igen lehet még ott ismeretes a' mesterségével; mert ez a' betsületes német ember, a' ki onnét nékem most levelet hozott, és ismét ezt tőlem visszaviszi, itt az én szállásomon a gazdámtól megvásárla vagy kettőt az ő picturái közzül, a szőlősöket és baraczkosokat: még pedig a' mint a' Gazdám mondja, nem nagy vadra valókat, hogy oda Angliába vivén (ker) nyerekedjék rajtok. En ezt észre vévén, tudtára adám, hogy ott Londinumbanis vagyon már ollyan mester ember, és a' Kgld nevét s szállását néki felirván, igen commendálám Kgldet néki, hogy Kgldvel negociálljon.

Címzés: Monsr.
Mr. Jacob Bogdani Schilder,
near Sint Schylsis in toer Street
by de Duyose Stoon kaerver van
ostin.
London

(Közölve: Gál István, Tótfalusi Kis Miklós angliai összeköttetéseinek nyomában – Mezőlaki János angol ismeretségei, ItK. 1971. 339. – A facsimile: Művészet, 1971. 7. sz. 9.)

6. Peregrinuslevelek, 407. L. még: Mojzer Miklós, A Magyar Nemzeti Galéria régi gyűjteményei. Bp. 1984. 139.

7. Gömöri, i. m. 292.

8. Gömöri, i. m. 293. A forrás: London Magazine, XXV. (1756) 396.

9. Lelőhelye: Országos Levéltár, Budapest. A Teleki család marosvásárhelyi levéltára. Új rendezés, P 658. 16. cs. Nr. 3252.

10. Régi erdélyi viseletek. Viseletkódex a XVII. századból. Az előszót Jankovics József, a tanulmányokat Galavics Géza és R. Várkonyi Ágnes írták. Budapest, 1990. 91.

11. A Stranoverről szóló legfrissebb adatokat – néhol más forrásból – már felhasználta H. Takács Marianna a Néhány adalék Bogdány Jakab és Stranover Tóbiás angliai működéséhez c. közleményében. Művészettörténeti Értesítő, 1988. 3-4. sz. 194-201.

József Jankovics: **Tobias Stranovius' Beziehungen zu Siebenbürgen**

Die Biographie von Tobias Stranovius (1684-1756), dem im siebenbürgischen Hermannstadt (ung. Nagyszeben) geborenen und den Höhepunkt seiner künstlerischen Laufbahn durch das Malen von Stilleben in

England erreichenden Maler sächsischer Abstammung, liegt zum Großteil im dunkeln, die ungarische Kunstgeschichtsschreibung kann kaum konkrete Angaben über ihn liefern. Die hier zu lesende Studie versucht dieses Dunkel einerseits mit unlängst gefundenen neuen Angaben, andererseits mit Hilfe von zwei bisher unbekannten, autographischen Briefen von Stranovius zu zerstreuen.

Tobias Stranovius, der vom oberungarischen Sillein (ung. Zsolna) nach Siebenbürgen kam, war der Sohn des Malers Jeremias Stranovius. Er führte – wie auch sein ebenfalls Jeremias heißender Bruder – das Metier des Vaters fort. In seiner Kindheit nahm er als Schüler der ungarischen Schule in Hermannstadt an der Aufführung von Schuldramen teil und trug Begrüßungsgedichte vor. Er war 18 Jahre alt, als William Paget, der von der türkischen Pforte heimkehrende englische Gesandte, ihn und einige andere Schüler nach England mitnahm, wo er studieren sollte. Weitere Einzelheiten darüber sind nicht bekant, über seine Jahre in London weiß man nur, daß er dort die Tochter seines Landsmannes, Jakab Bogdánys, der damals schon ein namhafter Maler war, heiratete. Diese Ehe wirkte sich aller Wahrscheinlichkeit nach auch auf seine Malertätigkeit in bestimmender Weise aus, denn in seinem Stil ist der durch Bogdány vermittelte Einfluß der niederländischen Stillebenmalerei zu erkennen.

Außer den obigen Angaben war bis zuletzt über sein Leben nichts weiteres, nicht einmal sein Todesdatum bekannt, und auch über seine Beziehungen zu seiner Heimat wußte man nichts. In der Fachliteratur wurde sein Tod auf das oder nach dem Jahr 1724 datiert und angenommen, daß er in seine Heimat für immer zurückgekehrt war. György Gömöri, der im Londoner Magazine auf ein anläßlich des Todes von Stranovius verfaßtes Gedicht stieß, gelang es, das genaue Datum seines Todes festzustellen, es war der 26. Februar 1756. Zwei aus den Jahren 1732 und 1733 stammende autographische Briefe von Tobias Stranovius sagen darüber aus, daß der zu jener Zeit schon arrivierte Maler samt seiner Familie in der Tat gern hätte heimkehren wollen.

Der Empfänger dieser Briefe war Sándor Teleki (1679-1760), Sohn des Siebenbürgers Politik in der Apafi Epoche bestimmenden Mihály Teleki und Schwiegersohn des Selbstbiographen und Kanzlers Miklós Bethlen, der gewissenhafte Oberkurrator des Kollegiums von siebenbürgischem Straßburg (ung. Nagyenyed). Teleki folgte dem Beispiel seiner ausgezeichneten Vorfahren und war stets bemüht, das wissenschaftlich-kulturelle Niveau seiner Heimat durch die Unterstützung der an protestantischen Universitäten von Westeuropa studierenden ungarischen Studenten, durch den Ruf ausländischer Handwerker und Künstler – Gartenbauer, Mauer, Maler und Bildhauer – nach Siebenbürgen zu heben. Sein letzteres Bestreben scheiterte meist an den fehlenden Sprachkenntnissen, den durch den Krieg verursachten Schwierigkeiten, an den unsicheren Reiseverhältnissen.

Durch dieses Interesse kam Teleki auch mit Stranovius in Verbindung. Der siebenbürgische Große wurde bereits im Jahre 1715 vom jungen Ferenc Páriz von Pápa, der während seiner Peregrination auch in England war, auf Tobias Stranovius aufmerksam gemacht als auf jemanden, der „im Malen von Vögeln, Blumen und Früchten ganz ausgezeichnet" sei. Zu der Kontaktaufnahme kam es jedoch erst nach etwa anderthalb Jahrzehnten. Der Leser kann jetzt die Dokumente darüber in die Hände nehmen. Tobias Stranovius schickte seine Briefe den an Teleki geschriebenen Briefen Benajah Barrets, eines Siebenbürgen bereits persönlich kennenden und dorthin zurückzukehren beabsichtigenden englischen Apothekers, beigelegt. Eine besondere Bedeutung verleiht es diesen Briefen, daß sie neue Informationen nicht nur über die englischen Beziehungen und die Heimkehrabsichten von Stranovius liefern, sondern auch andere, bisher unbekannte autobiographische Angaben – von seiner finanziellen Lage bis zu seinen Familienmitgliedern – vermitteln. In einem der beiden Briefen ist auch eine stolze Selbstcharakterisierung des Malers zu lesen: „Ich kann ja allerlei Sachen malen, habe aber ein spezielles Talent für 1. alle Arten von Vögeln, 2. Blumen, 3. Früchten et Prospectibus ruralibus, an denen die hiesigen Herrschaften ihr Wohlgefallen finden..." Es ist nicht weniger wichtig und hat ebenfalls einen Neuigkeitswert, daß er auch über seine besondere Begabung berichtet, nämlich darüber, daß er ein seltener Meister der Restauration sei.

Von gleichfalls großer Bedeutung ist es, daß er in dem einen Brief der Nachwelt in der Person seiner Ehefrau, der Tochter von Jakab Bogdány, eine bisher unbekannte ungarische Portraitmalerin nannte. Vielleicht war sie die Malerin der Figuren auf den Bildern ihres Mannes.

Man weiß nicht, ob Tobias Stranovius entsprechend seiner Absicht, die er in diesen Briefen zum Ausdruck brachte, tatsächlich heimkehrte oder nicht. Sein Tod in England spricht aber dafür, daß er sich – wenn er der herzlichen Einladung von Sándor Teleki überhaupt gefolgt war – nur vorübergehend, bloß für eine kurze Zeit in seiner Heimat niederließ.

Bogdány Jakab, csendéletfestő

A *Magyar Művészeti Írások* második kötetét *Pigler* Andor írta a XVII. századi csendéletfestőről, Bogdány Jakabról.[16] Bogdánynak attól eltekintve, hogy Eperjesen született 1600-ban, vajmi kevés köze volt Magyarországhoz. Buzoghatott benne némi Jelky András-szerű kalandvágy, de lehet az is, hogy az itthoni szűkös viszonyok hajtották külföldre. Mindez azonban puszta feltevés, mert életének folyásáról csak gyér adataink vannak. Tudjuk azonban, hogy járt és tanult Bécsben, Hollandiában, s Londonban halt meg 1724-ben angol állampolgárként. Működésének java része Angliára esik, s ott elég jó hírnévre vergődött a királyi udvar támogatása folytán. Ő volt az első magyarországi származású festő, aki Angliát választotta második hazájául, s csak jó száz évvel később találunk Londonban ismét egy magyar festőt, *Brocky* Károlyt, s őt ugyancsak az angol főnemesség karolta fel.

Bogdány csendéleteket festett főként a hollandi mesterek hatása alatt. Szorgalmas, harmad-, vagy legjobb esetben másodrendű tehetség volt. Hiányzott belőle az isteni szikra, azonban jól ismerte képessége korlátait, és okos számítással sosem mert erején felül. Állandóan azon a határon lebegett, ahol a derekas mesterségi

tudás végződik, s a nagy művészet kezdődik. Általában innen maradt, néha pedig szerencsésen túllendült ezen a választóvonalon és mindig gondosan ügyelt arra, hogy előkelő megrendelőinek nyárspolgári ízlését sikeresen elégítse ki. Manapság sok Bogdány-festményt végignézni nagyobb munka, mint élvezet, s könnyen megeshetik, hogy utána álmában is kísértik az embert a képeken unos-untig szereplő egzotikus madarak. Ám Bogdány korában, úgy látszik, nagy kereslet volt bennük.

Pigler Andor nehéz feladatot vállalt. Tanulmányának voltaképpeni középpontjáról, Bogdányról, alig mondhatott újat. Könyve mégis nagyon érdekes, habár érdekessége teljesen független Bogdány jelentéktelen személyétől. Róla is megtudunk ugyan mindent, amit tudni lehet, s mint már mondottuk, ez nem valami sok, azonban Pigler munkájának eredeti és legértékesebb része az az igazán szép, tiszta vonalú, nagyszabású rajz, amely a művészettörténeti hátteret vázolja fel. Ebbe a színes művelődési helyzetképbe illeszti Bogdány működését, s nem róhatjuk fel az ő hibájául, hogy a kor pezsgő elevenségében a mi festőnk szinte elvész. Pigler alapos tudása és kiváló tárgyismerete segítségével fesztelenül szövi-bogozza a kor képét, művészetének uralkodó vonásait biztos kézzel rögzíti meg, világosan érezteti a holland és az angol festészet közti összefüggést, s egy-egy kiemelkedőbb mesterről pompás miniatűr arcképet villant elénk. Nagyvonalú, élvezetes előadása végigvezet a csendéletfestészet egész fejlődéstörténetén, a csendéletek tárgyi változatosságán, s inkább kitűnő ösztönnel és szokatlan képemlékezettel, mint rideg stíluskritikával kapcsolja Bogdány műveit az előképekhez. Gondosan, szabatosan ír. Eddigi művei főleg tudományos körökben szereztek neki megbecsülést, pedig G. R. *Donner*ről,[17] a kiváló osztrák barokk szobrászról készült alapvető monográfiája méltán tarthat számot a nagyközönség érdeklődésére, annál is inkább, mert Donnert a XVIII. század első felében leginkább Eszterházy Imre hercegprímás foglalkoztatta Pozsonyban, s ott vannak a mester fő művei. Dícsérnünk kell Piglert, hogy mostani szerény tárgyát komoly tudósi lelkiismeretességgel és igényességgel dolgozta fel, azonban örömmel látnók, ha a sorozat szerkesztője a jövőben nagyobb feladattal bízná meg.

A reprodukciók szépen sikerültek. Bogdányon múlott, hogy nem valami kedvderítőek. Változatosságot kicsiholni egyhangú, unalmas oeuvre-jéből emberfeletti munka. Pigler minden lehetőt megtett, s ami jó Bogdányban, azt arányosan elénk tárta... Csak azt a sok papagájt tudnók feledni...

BOGDÁNY Jakab

Olvasói 1931

Művtört.Ért. 1988 3-4

NÉHÁNY ADALÉK BOGDÁNY JAKAB ÉS STRANOVER TÓBIÁS ANGLIAI MŰKÖDÉSÉHEZ

Feltehetően a magyar múzeumok ismert mecénása, Nemes Marcell hívta fel Térey Gábornak, az alakuló Szépművészeti Múzeum őrének, majd a Régi Képtár igazgatójának figyelmét a műkereskedelemben fel-fel bukkanó J. Bogdani névvel jelzett csendéletekre és ennek köszönhetően járt Térey, először 1905-ben, Angliában, hogy ottani működését feltárja, képeit felkutassa. Ezekről 1907-ben közzétett egy rövid cikket a Vasárnapi Újságban,[1] felhasználva azokat a külföldi forrásokat, melyekben megemlékezést talált a festőről. Tudja, hogy dolgozott az angol udvar számára, közli azt, a művész értékelése szempontjából fontos tényt, hogy Mary angol királyné Water Gallery-je számára festett képeket, ugyanabba az épületbe, melyben Sir Godfrey [!] Kneller „the Hampton Court Beauties" képmás-sorozata is elhelyezést nyert. Térey azért nem tette közzé tudományos folyóiratban kutatási eredményeit, mert monográfia megjelenését tervezte, melyet, mint írja „a jelenlegi közoktatási miniszter, gróf Apponyi Albert . . . elismerésre méltó módon lehetővé tett(e)".[2]

A monográfia nem készült el, holott Térey annak megjelenését 1907 őszére jelezte. Így kerülhetett sor újabb kutatásainak összegezésére egy 1910. március 4-én tartott előadásban a „Műbarátok köré"-ben, melynek szövegét a Pester Lloyd egy nappal későbbi, a vasárnapi szám feuilleton rovatában közölte.[3] Ekkor Térey már ismerte Teleki Sámuelnek a Történeti Tárban 1828-ban megjelent, fent említett cikkét,[4] de fellelte a British Museum kézirattárában George Vertue-nek a szorgos rézmetszőnek Bogdány Jakabra vonatkozó adatait is[5] és megismerkedett az angol királyi gyűjtemények Bogdány-képeket felsoroló leltáraival. Angliában őrzött forrásokból a festő életének angliai alakulását, házasságát, angol állampolgárrá válását rekonstruálta (a honosítási iratból veszi szülei nevét és tudja meg vallását). Ezeket a tényeket harminc esztendővel később neves irodalomtörténészünk, Országh László angliai tanulmányútja során zömmel ismét meglelte és közzé is tette[6] anélkül azonban, hogy Térey két újságcikkét ismerte volna, ami természetesnek vehető.

A Pester Lloydban megjelent cikkben Térey megemlíti, hogy Bogdány-képek Budapesten Nemes Marcell, Glück Frigyes és Bischitz Gyula dr. gyűjteményeiben vannak, a Nemes-gyűjtemény képei éppen a Szépművészeti Múzeumban kiállításon láthatók.

Térey 1910-es cikkét, Országh László kutatásainak eredményeit és a szaktudomány elérhető adatait hasznosítva készíti el Pigler Andor 1941-ben a festőről szóló első tudományos igényű monográfiát.[7] Ez a bőven illusztrált, hazai és külföldi festményeket 65 táblán közlő munka mindmáig az egyetlen tudományos mű, mely Bogdány Jakabbal és korának európai festészetével összefüggésben foglalkozik. Az a tény, hogy az újabb katalógusok, lexikonok és említések a mintegy félszázados eredményeket ismétlik, indított arra, hogy a társtudományokban elszórtan közzétett adatokat — zömmel az utolsó másfél évtized eredményeit — összefoglaljam. Az irodalomtörténeti tanulmányokon túl Bogdány Jakab életéhez a közelmúltban olyan ismeretlen adalékokra leltem, melyekben nemcsak az angollá lett Bogdány Jakab, de veje, a nagyszebeni származású Stranover (Stranovius) Tóbiás életútjához is fontos tények fordultak elő. Tettem ezt különösen azért, mert adataim színháztörténeti publikációból származnak, ilyenek pedig ritkán kerülnek művészettörténészek kezébe.

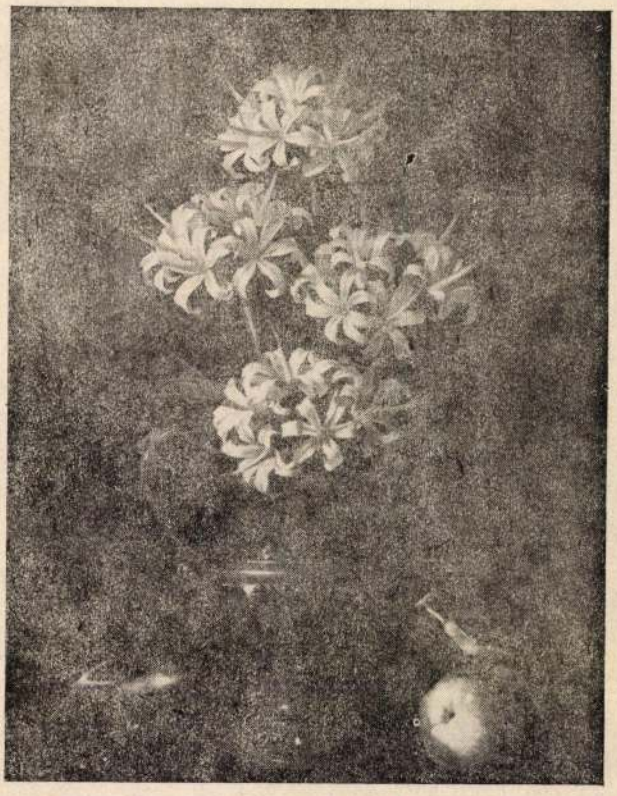

1. Bogdány Jakab: Vörös liliomok vázában. London, Buckingham Palace. A kép I. György idejében a király vörös damaszttal bevont „cabinet"-jének egyik ajtaja fölött függött, amely a kék szobába nyílott: „Un vas de Lis de Jersey, des Fruits et petits oiseaux au bas du table." Pigler XII. tábla. Az adatok is tőle valók

A Magyarországi Protestáns Iskolai Színjátszás forrásai és irodalma című munka szerkesztése közben[8] az eperjesi evangélikus kollégium színjátszói között 1668-ban és 1669-ben szerepel a „Jacobus Bokdani" és a „Gottfriedus Bokdani" név. Ekkor a ifjú feltehetően a második osztályba járt, tehát legfeljebb 11 esztendős vol[9] így születési éve mindenképpen az 1660 előtti évekre tehető (eddig 1660 körül születettnek említik). Ez az első eddig ismeretlen adat festőnkről, a másik pedig származásának pontosítása. Horace Walpole George Vertue adatainak alapján azt írta róla: „James Bogdani was born of a genteel family . . . ",[10] ezt ismételgetik és variálják azóta is. Az 1966-os Művészeti Lexikon egyenesen úgy fogalmaz, hogy „Sárosi nemesi családból származott . . . ".[11] Ez azonban ellentmond annak az adatnak, melyet az eperjesi evangélikus kollégium a diákszereplők névsorában róla és fivéréről feljegyzett. A fennmaradt programok azt tanúsítják — mind a katolikus, mind a

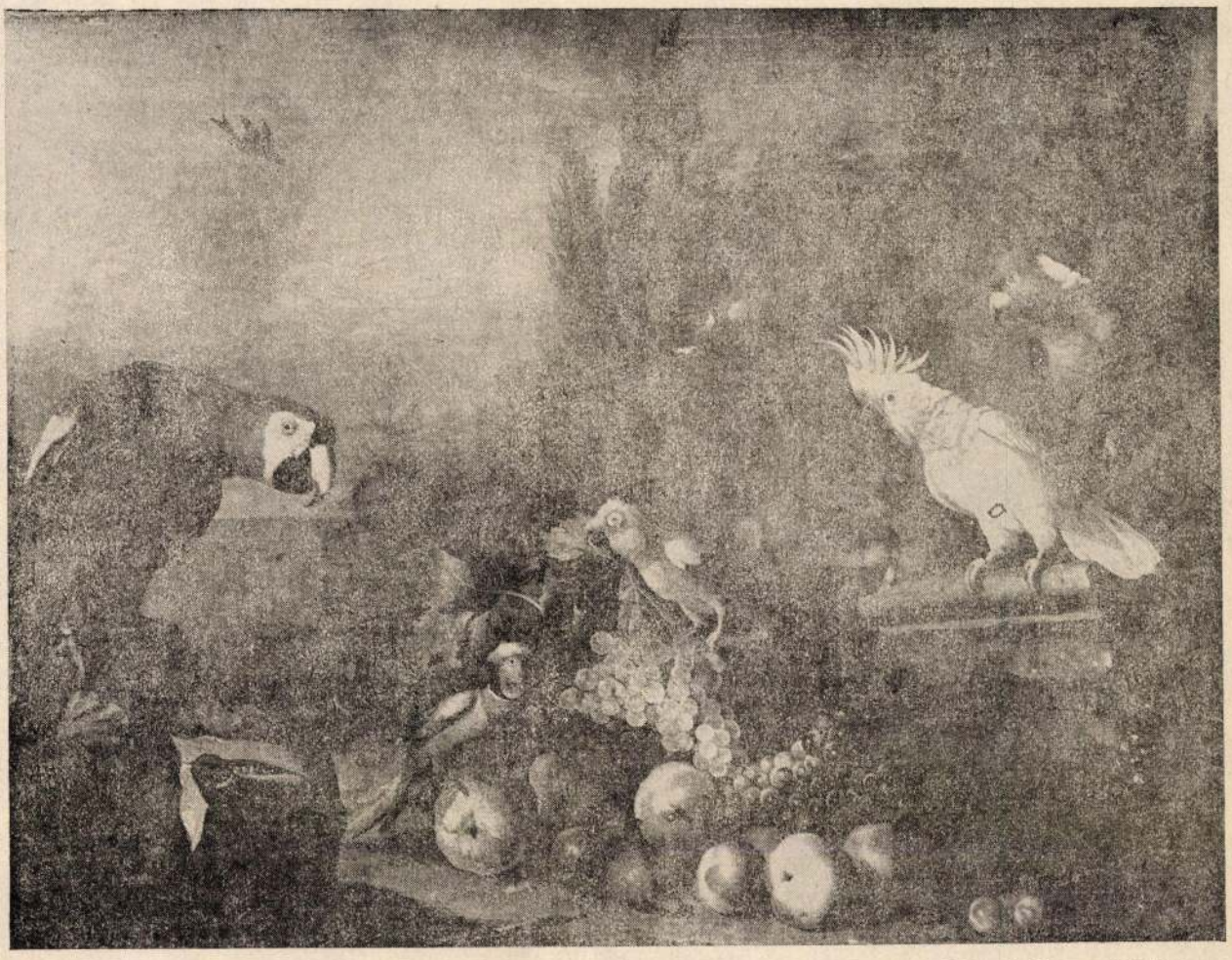

2. Bogdány Jakab: Két arara, kakadu és szajkó gyümölcsökkel. Olaj, vászon, 98×128,5 cm. Jelezve jobbra az épületrészen. Vétel L. D. Streliskie-től (London), 1907. Magyar Nemzeti Galéria, ltsz. 3681.

3. Bogdány Jakab: Gyümölcsfüzér. Olaj, vászon, 59×75 cm. Stockholm, Nationalmuseum. Ltsz. 520. Az 1816-os leltárban már mint Bogdány műve. Pigler XXI. tábla

protestáns iskoladrámák esetében —, hogy az összeállítók gondosan ügyelték arra, hogy a növendékek rangját és illetőségét, netán nemzetiségét (a Felvidéken lengyel diákok is tanultak) helyesen jegyezzék le. A két Bogdány fiú neve mellett mindhárom említésnél csak annyi áll, hogy eperjesiek (Epperien., Eper.), tehát helybéli polgárcsaládból valók. George Vertue rézmetsző Bogdány Jakab kortársa volt, adatainak gyűjtését még festőnk életében kezdte meg, bizonyosan ismerte személyesen is. Kézenfekvő, hogy a királyi és főúri megbízatásokkal ellátott, akkor már angol honos magyar, nagy királyi birtok bérlője — Hitchin apósától jutott a kezére — magát jelentős család tagjának mondta. Ebből lett a sárosi nemesi családról szóló legenda, noha ilyen nemesi családot a magyar genealógiai irodalom nem ismer. A név maga is szláv eredetű — bár ez semmit sem bizonyít —, de ahhoz elég volt, hogy Josef Cincík 1935-ben megjelent — az addig ismert forrásokra támaszkodó munkájában szlovák születésűnek mondja.[12]

Az mindenesetre biztos, hogy az ifjú legkevesebb három esztendőt töltött az 1667 októberében az új épületbe — a város főterére — költözött evangélikus kollégiumban, melyet azonban 1671-ben már elvettek az evangélikusoktól, előbb magtárnak használják gróf Spandau bevonuló csapatai, de hamarosan a jezsuiták kapják meg. Hogy Bogdány meddig maradt Eperjesen, nem tudjuk. Távozásának oka a fellángoló protestánsüldözéssel függhet össze és talán van némi igazság abban a Vertue-től származó értesülésben, hogy apja követség tagjaként Bécsbe került, ahol több évet töltött.[13] A gazdag gyűjteményekkel rendelkező fővárosban az ifjúnak módja

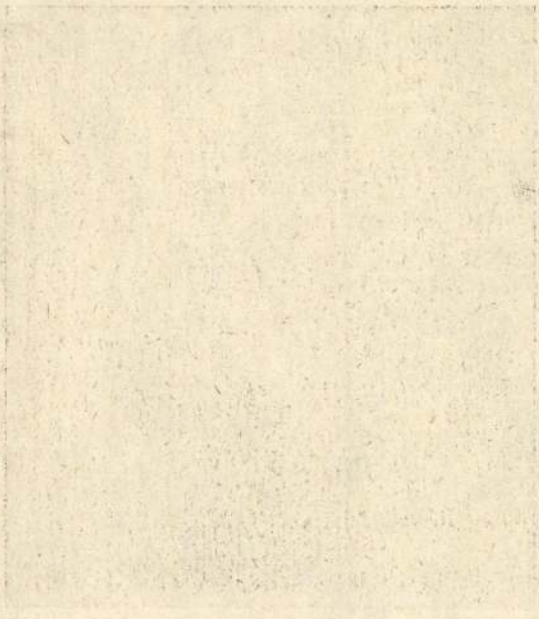

lehetett valóban művészi becsű alkotások tanulmányozására is. Az egyébként ugyancsak Vertue — illetve az 1761—7 -ben megjelent Walpole szöveg — adatait ismételve Gróf Teleki Sámuel 1828-ban a Tudományos Gyűjteményben kiemeli, hogy apja nem segítette ahhoz, hogy hajlamait követve festő legyen, de nem is ellenezte azt.[14]

Lehetséges tehát, hogy a fiatalember töltött Bécsben néhány esztendőt, de ahhoz, hogy magát a legdivatosabb, protestáns művészek számára a képmás festésen kívül szinte egyedül lehetséges műfajban, a csendéletfestészetben tökéletesíteni tudja, vagy akár csak továbbképezni is, mindenképpen a forráshoz, Németalföldre kellett mennie. Míg félszázaddal előbb inkább Dél-Németalföld (Flandria) a virág-, gyümölcs-, állatfestészet központja, addig a 17. század derekán Amszterdam és Utrecht válik a központtá. Ide utazott tehát Bogdány Jakab is, ahol festőkolóniában élt néhány évet bizonyosan a 80-as évek elejétől fogva. Már Térey Gábor is említ egy — feltehetően saját kutatásain alapuló, de készülő monográfiája miatt közelebbről meg nem nevezett — adatot, mely szerint 1684-ben egy közjegyzői okiratban említik a nevét[15] és ugyanott utal arra is, hogy 1686 márciusában még Amszterdamban volt a hamburgi Ernst Stueven (helyesen Ernst Stuven) társaságában.[16] Az utóbbi adatot egy — az irodalomtudományok és művelődéstörténet köréből közzétett — tanulmány is alátámasztja, illetve továbbfejleszti. Gál István két jeles magyar szenélyiséggel köti össze festőnk élettörténetét, a nyomdász, betűmetsző Misztótfalusi Kis Miklóssal és a teológus filozófus Mezőlaki Jánossal.[17] Mindketten megjárták a Szigetországot, Mezőlaki Londonban halt meg 1694 előtt.[18]

Gál István Misztótfalusi Kis Miklósnak egy Bogdány Jakabhoz írt levelét közli, mely szinte meseszerűen értékesíthető adatokkal szolgál a „szóló szőllők", „mosolygó mák" és hamvas barackokból összekomponált csendéletekről. A levél utóiratából kitűnik, hogy több képe maradt Amszterdamban Bogdánynak Misztótfalusi Kis Miklós (és talán korábban Bogdány Jakab) amszterdami szállásadó gazdájánál, mert azokból a levélvivő német kereskedő még válogatni is tudott. Meg is vette egy barackos és egy szőlős csendéletét.[19]

Eddig még nem sok elképzelésünk lehetett arról, hogy mi indíthatta festőnket arra, hogy ezt a mesterséget válassza és e célból a nyugati protestáns országnak vegye útját. Nem lehetetlen, hogy apja is a festőmesterséget űzte Sárosban, hiszen öccse Gottrdus (Godofréd) is festő lett. De festő volt Elias Ladiver 1664-ben született fia Tobias is,[20] aki 1693-ban és 1698-ban Lőcsén dolgozott a toronyóra festésén. [21] Elias Ladiver a korabeli pedagógia és teológia ismert egyénisége. Ifjabb korában maga is megjárta Krakkót és több német várost, talán a tekintélyes família példaadása is hozzájárul Bogdány Jakab pályaválasztásához, majd hollandiai útjához.

Bécs valószínű, Amszterdam biztos állomása a fiatal Bogdánynak, ahol 1684-től 1687 végéig, 1688 elejéig dolgozott. Misztótfalusi Kis Miklós utal arra már idézett levelében, hogy az év tavaszán levelet küldött neki egy alkalmatossággal, amit „Stueven Uram" levelével kívánt Londonba juttatni. Ez a Stueven uram az a hamburgi csendéletfestő, akiről fentebb már szóltunk. Teológusok, írók, művészek, betűmetszők, nyomdászok, tudósok alkothatták azt a kört, melyben Bogdány Amszterdamban forgott és ilyen körökbe kerülhetett Londonban is. Hogy 1688. június 1-én már Londonban volt, azt Kis Miklós levele bizonyítja. A levélből az is kitűnik, hogy Bogdány Jakab még csak kevéssé ismert Londonban, erre utal a levél utóirata is: „Kgld, azt gondolom nem igen lehet még ott ismeretes a mesterségével . . . "

Angliában a holland modorban készült virág- és gyümölcscsendéletek még meglehetős ritkaságnak számítottak. A puritán forradalom száműzte a világi hívságok

4. Bogdány Jakab: Táj kacsákkal. Olaj, vászon, 112×150 cm. Jelezve balra lent: J. Bogdani. Nemes Marcell ajándéka, 1910. Magyar Nemzeti Galéria, ltsz. 3924.

5. Stranover Tóbiás: Baromfiudvar macskával és galambokkal. Olaj, vászon, 105×147 cm. Jelezve lent balra az előtérben. Kleinberger Ferenc (Párizs) ajándéka, 1913. Korábban Rothenburg gróf birtokában (Polnisch-Nettkow kastély). Magyar Nemzeti Galéria, ltsz. 4633.

eme képviselőit is, amúgy sem produkált a hazai festészet 1649 előtt, az arcképfestészeten kívül, jelentősebb műveket. I. Károly angol király gyűjteménye szétszóródott, a restaurációnak pedig aligha volt elegendő a konszolidációtól eltelt évek sora, hogy a protestáns-polgári ízlésnek — és a szép otthonok díszítésének — olyannyira kedvező csendéletek festésében jeleskedjék. Így eshetett, hogy festőnk a holland modorban készített művekkel hamar népszerűvé vált. Az 1688 júniusától eltelt alig fél évtized alatt 1694-ben már Mary királyné tükörszobájának díszítéséért kapott 60 fontot.[22] Ugyanebben az évben főrangú vendéget fogadott Erdélyből. Bethlen Miklós kancellár Mihály fia Borosnyai Jánossal, nevelőjével két ízben is meglátogatta. 1694. január 19-én azt írja naplójába: „Bogdány Uramnál szép írott virágokat, maga keze munkáit nézzük."[23] Ez idő tájt még feltehetően olyan — holland mintaképekre szabott, de bizonyos keleties hangulatot árasztó — csendéleteket festett, mint a „Virágok üvegedényben" és „Gyümölcsök madarakkal és tengerimalaccal".

Képeinek zöme angol gyűjteményekben található, megrendelői között volt Earl of Harley, Lord Halifax és Matthew Prior is. Tizennégy képe a királyi kastélyok díszeként szolgál még ma is. Hollandiai és más árveréseken is fel-fel bukkantak az évszázadok során,[24] de az sem lehetetlen, hogy még Magyarországban is lappang egy-két vászna különböző magángyűjteményekben. Képeinek zömét névjelzéssel látta el. A Szépművészeti Múzeumból 1957-ben a Magyar Nemzeti Galériába került 12 festménye közül 6 a nagy mecénás és szervezőkezű gyűjtő, Nemes Marcell adományából került nemzeti tulajdonba. Két festménye angliai műkereskedelemből, egy pedig magántulajdonból jutott az új, klasszicista stílusban felépített, 1906. december 1-én megnyitott Szépművészeti Múzeum állományába. A „Csendélet tengeri rákkal"-t[25] Reverend Johnson Marsdentől vásárolták, akinek őse Maurice Johnson Bogdány Jakab fiának személyes barátja volt. A neves tudós feltehetően rokoni kapcsolatban is állt Mrs. William Bogdannal, tehát a proveniencia ez esetben teljesen egyértelmű.

Így tehát Bogdány Jakab, a későbbi James Bogdani különböző festészeti korszakaiból származó művek vannak hazai tulajdonban. Korai képei közül való a talán egykor supraportaként használt még kissé ügyetlen „Csendélet kacsákkal",[26] a holland virágfestőket idéző „Virágok vázában" és a későbbi idejére jellemző művek közül a „Gyümölcsök és madarak parkban" című vásznak. Budapesti műkereskedelemben is fel-feltűntek Bogdány Jakabnak tulajdonított csendéletek, az érdeklődés tehát művészete iránt nem szűnt meg. Ezt bizonyítja, hogy újabban is kerültek alkotásai köztulajdonba. Ismert képeinek döntő többségét azok a vásznak teszik ki, melyeken papagájokat ábrázolt tájképszerű környezetben. Ilyen a minden bizonnyal a Churchill aviáriumban festett „Csendélet madarakkal" és azok a festmények, melyek az admirális hagyatékából az angol királyi gyűjteményekbe kerültek. Bogdány, aki idehaza házi szárnyasokon kívül más madárféleségeket nemigen láthatott, épp olyan érdeklődéssel fordult a tarkabarka, különös tollbóbitákat viselő madarak felé, mint a század elején az id. Jan Breughel, aki a németalföldi helytartópár, Albert és Izabella brüsszeli palotaparkjában őrzött ritka állatokat és növényeket komponálta számos példányban elkészített képeibe.

Éppen mert jórészt dekorációs célokat szolgáltak, képeinek elhelyezése a királyi gyűjteményekben gyakran

6. Stranover Tóbiás: Gyümölcsök tájban papagájjal és szajkóval. Olaj, vászon, 126×131 cm. Jelezve az előtérben a mókus mellett. Vétel L. D. Streliskie-től (London), 1907. Magyar Nemzeti Galéria, ltsz. 3784.

változott. Ajtókeretek, kandallók párkánya fölé, faburkolatba foglalva kerültek kastélyról kastélyra uralkodók, udvarmesterek, a paloták berendezésért felelős tisztségviselők ízlésének megfelelően. Így történhetett ez III. Vilmos Dieren-i kastélyában is, ahová 1699-ben rendelt a festőtől négy képet. A király Hollandiából magával hozott főlovászmestere, akit később grófi rangra emelt, Albemarle, 24 képet készíttetett Voorstban lévő kastélya számára, mint a leírásokból látszik főként supraportákat és kandallók fölé készített dekoratív, de igen hatásos képeket. Lord Albemarle III. Vilmos halála után hazaköltözött Hollandiába. Özvegye 1744-ben már árverésre bocsátotta a kastély berendezését.[27]

Anna királynő 1702-ben két képet rendelt Bogdánynál, 1710-ben a Churchill-hagyaték madaras képeiből vásárolt. Az angol arisztokrácia — és feltehetően tehetősebb polgárok — birtokába került 32 festmény adatairól emlékezik meg Országh László már említett alapvető tanulmányában. Egy madarakat ábrázoló jelzett képe Cambridgeben van a Fitzwilliam Museumban. A Witt Library fényképtárában kutatásai idején 32 Bogdány Jakabnak tulajdonított művet tartottak nyilván. A Christie's cég könyveiben — ahol csak az 50 fontnál magasabb árért elkelt képeket jegyezték fel — 64 festmény adatait találta meg. Feltehető, hogy ugyanaz a kép, akár többször is, említésre került mind a Witt Library, mind a Christie's anyagában, mivel a tanulmányból nem derül ki, hogy azonosította-e a királyi tulajdonban számon tartott műveket az egyéb helyeken előforduló darabokkal és adatai közé felvette-e az általa is említett hollandi és budapesti műveket is. Feltehető, hogy ezt nem tette. Nem is lett volna módjában, hiszen összefoglaló cikke előtt a festőről csak elszórt adatok jelentek meg nyomtatásban, ezeket Országh nem ismerte. Jelen tanulmány célja sem egy oeuvre-katalógus összeállítása, inkább figyelemfelkeltés az európai hírnévre emelkedett festő amszter-

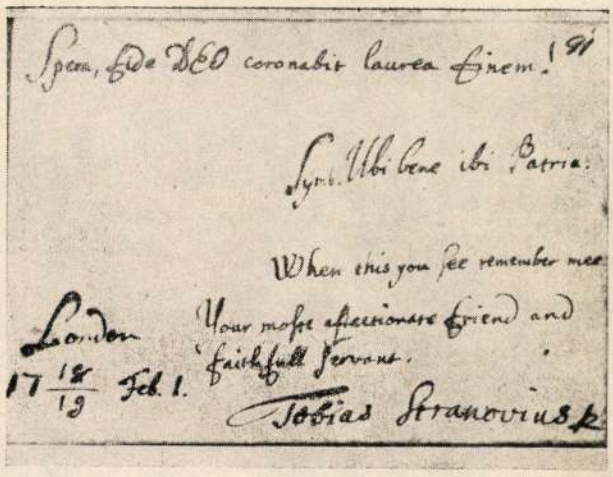
Spera, fide DEO coronabit laurea finem. 91

Syn. Ubi bene ibi Patria.

When this you see remember mee

London 17 18/19 Feb. 1. Your most affectionate friend and faithfull Servant. Tobias Stranovius

7. Stranover Tóbiás bejegyzése ifj. Pápai Páriz Ferenc emlékkönyvébe 1719. február 1-én. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Kézirattár. Történeti Naplók. Kis nyolcadrét, 6. 91. oldal. Kiadatlan

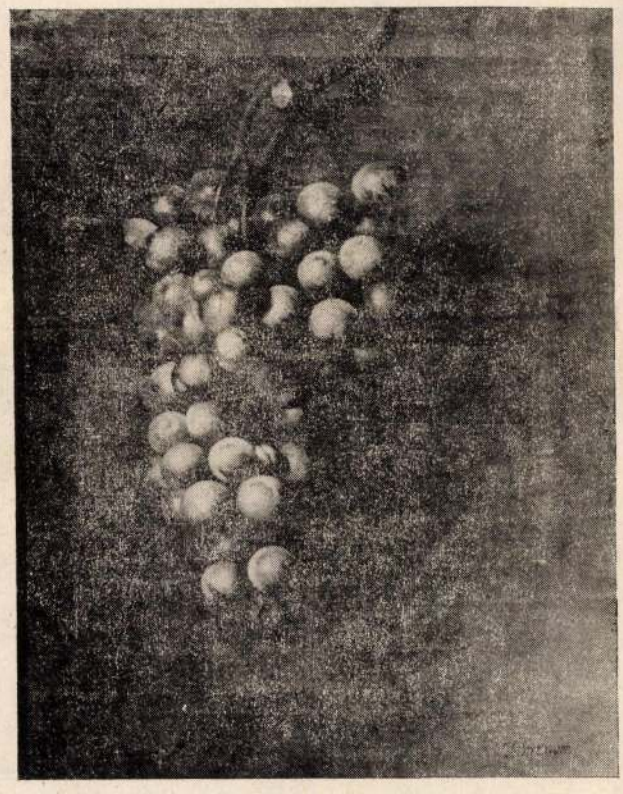

8. Stranover Tóbiás: Szőlőfürt. Jelzett. Schwerin, Museum, Ltsz. 988

dami, majd londoni, az utolsó Stuart király idején kezdődő, majd az Orániai-ház uralma alatt folytatódó tevékenységére, valamint életének eddig ismeretlen adatai közlésére és csokorba gyűjtésére.

* * *

Ugyancsak az 1989-ben kiadásra került „Magyarországi protestáns iskolai színjátszás forrásai és irodalma" című munkában találhatók Bogdány Jakab későbbi vejének, a szebeni Stranover (Stranovius) Tóbiásnak ifjúkorára vonatkozó adatok is. Varga Imre a nagyszebeni evangélikus kollégium színjátszói között 1697. február 14-én említi Solymosi Nagy Mihály „Obsequium honore filialique combinatum amore" c. darabjában, ahol latinul és magyarul deklamált, majd ugyanennek az évnek júniusában a szerzőnek „Ad diem Johannem" c. köszöntőjében[28] ismét csak latin és magyar nyelvű szavalását ismerteti. Újólag 1698-ban szaval „In diem Georgii" felköszöntőben és a következő hónap 16-án ismét magyarul és latinul a vizsgai előadás színjátékában.[29]

Stranover Tóbiásról eddig is tudtuk, hogy szebeni festőcsalád tagja volt. Az sem volt ismeretlen, hogy a XVIII. század első negyedében feleségül vette Bogdány Jakab leányát, Elisabethet.[30] Iskolai szerepléséről szóló eddig ismeretlen híradás csak kiegészíti azt a keveset, amit eddig tudtunk róla.

Jankovics József kutatásaiban, melyekben a Pápai Páriz család angol kapcsolataihoz szolgál adatokkal,[31] közli, hogy ifj. Pápai Páriz Ferenc említi Stranover nevét, de albumában csak később szerepel. Jankovicstól származik annak a levélnek a közlése is, melyben az ifjabb Pápai Páriz Ferenc 1715-ben Londonból azt írta: „. . . . a szebeni pictor Jeremias Stranovius öttsét Tobiást, ki is a Török Portán lévő, ez előtt mint egy 13 esztendővel Erdélyen által jött Angliai követtel Wilhelmus Pagettel jött volt ide, és már a pictorok között, kivált in volatilib(u)s floribus et fructub(us) delineandis excedeál, consultáltam . . . "[32] A levél további érdekessége, hogy ebben Jeremias Stranovius öccsének nevezi Tobiást, ezek szerint neki is lehetett ugyancsak a festőmesterséget folytató fivére, mint Bogdány Jakabnak, mivel az eddig egyetlen e néven ismert szebeni festő 1702-ben már halott volt.

Országh László még holland festőnek emlegeti Stranover Tóbiást, 1723-ban Bogdány Jakab végrendeletének, keletkezése idején már élt unokája Charles Stranover, akiről az okiratban meg is emlékezik.[33] Stranover holland modorban készült virág-, gyümölcs- és madárcsendéleteire apósa is komoly hatással volt, de korábbi németországi iskolázottsága során felvett szárazabb modorát nem hagyta el. A Magyar Nemzeti Galériában őrzött csendéletei közül kettő ugyanattól az angol műkereskedőtől származik, akitől Bogdány Jakab képei.[34] A harmadik festményt Kleinberger Ferenc párizsi műkereskedő ajándékozta 1913-ban a Szépművészeti Muzeumnak. Ez a nagyméretű jelzett festmény Térey Gábor szerint régebben Rothenburg gróf birtokában volt a Polnisch-Nettkow kastélyban. Árverésre került 1913-ban Berlinben Lepkénél.[35] Ez a tény és annak regisztrálása, hogy Stranover-képeket több németországi múzeum őriz, csak alátámasztja azt a feltevést, hogy a fiatal festő, noha William Pagetnek a kíséretében indult ki Erdélyből, nem egyenesen ment Londonba.[36] Műveinek elterjedése arra utal, hogy megállt német városokban is. Nem lehetetlen, hogy családi szálak kötötték Hamburghoz, mivel Füssli emleget egy Stranovius nevű tájképfestőt,[37] aki a 18. század közepén Hamburgban dolgozott.

Amennyit az idősebb Jeremias Stranoviusról tudunk (1689-ben a segesvári kolostortemplom részére festett egy oltárképet, mely azonban elveszett)[38] ez nem lehet azonos a tájképfestővel, aki vadászokkal, pásztorokkal és nyájakkal staffirozott patakparti és folyómenti tájképeket, nádasokat ábrázolt.[39] A peregrinációs utak gyakran Hamburgon át vezettek. Tobias Stranover két tetszetős szőlőfürtöt ábrázoló csendéletét (12. kép) a hamburgi Kunsthalle 1956-os katalógusa „Alter Bestand"-ként jelöli, tehát régtől fogva állományában vannak.[40] Egy nagyméretű képe: „Parkrészlet gyümölcsökkel, madarakkal, tengeri-malaccal és mókussal" a Hamburg melletti Ahrenburg kastélyban ugyanerre a német kapcsolatra vall.[41] Négy csendélete került Schwerinbe, a műfaj különféle ágaiból, gyümölcsös, virágos és különféle madarak ábrázolásával. Valamennyi Bogdány Jakab tárgyválasztását és képeinek hangulatát idézi, de a hamburgi csendéletek szerényebbek, a polgári lakások falaira alkalmasak és nem, mint a fennmaradt Bogdány képek zöme, dekoratív vásznak, fogadótermek, szalonok, főúri lakosztályok ajtói, kandallói fölé, esetleg ablakközök kitöltésére készültek. Ez is azt a feltevést

támasztja alá, hogy Stranover Tóbiás, még mielőtt Angliába érkezett, bizonyos időt Észak-Németországban töltött, és a mintegy ötven esztendős angliai tartózkodása során tovább ápolta német kapcsolatait, esetleg maga is járt ismételten Németországban. De az is lehet, hogy kereskedők juttatták el képeit német földre, mint ahogyan Bogdány Jakab barackos és szőlős csendéleteit is egy „becsületes német ember", utazó kereskedő juttatta el az angol képpiacra.[42] Régebbi lexikonok müncheni, hágai, amszterdami, rotterdami képeit említik, feltehetően valamennyit magángyűjteményekben. Az 1966-os Művészeti Lexikonban Mojzer Miklós drezdai képéről is említést tesz,[43] ugyanezt teszi Sydney H. Pavière is, aki egy képét is bemutatja.[44] Mojzer Miklós a Galéria régi festményeinek katalógusában csatlakozik ahhoz a véleményhez, hogy valószínűleg visszatért Erdélybe, ahol halála előtt még egy ideig dolgozott.[45]

Mind :z a feltevés most — hála Gömöri György kutatásainak — megdőlt. Ha Stranover járt is német földön miután Erdélyből eljött, hazájába nem tért vissza.

Stranovert Londonban első ízben 1715-ben említi az ifjabb Pápai Páriz, második megjelenése az ugyancsak Jankovics által említett „Album amicorum"-ba történt 1719-es bejegyzés. Az emlékkönyvi bejegyzés szövege is azt látszik alátámasztani, hogy Stranover letelepedett Londonban. Erre utal az „Ubi bene ibi Patria" és az angol nyelvű szöveg, „When this you see remember me" elköszönésre utaló mondata.

Bogdány Jakab 1723-as végrendeletében unokájáról Charles Stranoviusról emlékezik meg.[46] Gömöri kutatásai alapján ma már azt is tudjuk, hogy 1733-ban sógorának, William Bogdannak egy levelében Londonban üdvözletét küldi. Ugyancsak Gömöri György lelt rá hitelt érdemlő bizonyítékokra Stranover Tóbiás halálát illetően. Ezek szerint Londonban halt meg 1756. február 26-án,[47] és így sógorának, William Bogdaninak 1758-ban kelt végrendelete, amely szerint nővérének Tobias Stranovius feleségének 20 fontot hagyományoz,[48] csak megerősíti a Gömöri által feltárt halálozási dátumot.

Stranover minden bizonnyal Angliában működött, ezt erősíti meg a Gömöri által felfedezett vers is egy szőlős csendéletéről.[49] Lehetett azonban bizonyos hírneve Európa más országaiban is. Ezt nemcsak a németországi gyűjteményekben felbukkant képei tanúsítják, de az a tény is, hogy már 18. századi hollandiai árverési katalógusokban is előfordulnak képei, valamennyi csendélet.[50] 1764-ben Hágában Willem van Wouw és mások gyűjteményeiből rendezett árverésen a 362. számon a szövegben egyenesen „Een Kapitaal Bloemstuk door Stranover" szerepel.[51]

Egy mélyreható, hosszú időt igénybe vevő tanulmány, árverési katalógusokban bizonyára több művét is előkeríthetné, említésüket regisztrálhatná. Ez azonban nem lehetett ennek a közlésnek a célja, inkább a fenti adatok egybefűzése, összeillesztése és az eddig ismeretlenek közzététele. Mindez adalékul szolgálhat a 17—18. század angol—magyar kapcsolataihoz, ahol új adatok felbukkanása még mindig szolgálhat meglepetésekkel.

H. Takács Marianna

JEGYZETEK

1 *Térey Gábor:* Magyar festő II. Rákóczi Ferenc idejéből. Bogdány Jakab. Vasárnapi Újság. 1907, 25. Június 8. Ezt megelőzőleg: GRTS (gróf *Teleki Sámuel):* Egynéhány megholt magyar képíróról. Tudományos Gyűjtemény. 1828, I. 35—36.

2 U.a. u.o.

3 *Gabriel von Térey:* Jakob Bogdán. Pester Lloyd. 57. Sammstag, 5. Marz, 1910. Nr. 54.

4 Vö. az 1 sz. jegyzettel. *Teleki* cikke a számos (Mányokitól és Kupezkytől eltekintve) jelentéktelen és több, tévesen magyarnak tulajdonított festő életrajza között mindössze egy oldalt szánt Bogdány Jakabra. Az ismertetés — néhány, a hazai közönségnek szánt mondattól eltekintve — szinte szó szerint követi az „ősforrást", melyből Walpole is táplálkozott, George Vertue-t

5 British Museum. Add. Ms. 23069, ff. 32b—33. Az eredeti szöveg megjelent a Walpole Society kiadásában. XVIII. 1930, 127.

6 *Országh László:* James Bogdani, magyar festő III. Vilmos és Anna királynő udvarában. Angol Filológiai Tanulmányok. I. Budapest 1937, 93—107.

7 *Pigler Andor:* Bogdány Jakab. Budapest 1941.

8 *Varga Imre:* A magyarországi protestáns iskolai színjátszás forrásai és irodalma. Budapest 1989.

9 Eperjes, 1668. október 13. Elias Ladiver „Eleazar Constans" című darabjában a parvisták osztályában a kórusban szerepelt: „Jacobus Bokdani. Epperien." *(Varga* i. m. 117.) és 1669. október 4-én ugyanott; ugyancsak Elias Ladiver darabjában a Papianus Tetragonos-ban (kiadva Lőcse, 1669): „Ex classe Parvistar(um) Jakobus Bokdani Eper. (in choro Gyn.) . . . Gottfriedus Bokdani, Eper. (in choro Gyn.)" *(Varga* i. m. 127.)

10 Anecdotes of Painting in England . . . collected by the late *George Vertue;* digested and published from his original Mss. . . . Vol. II. (Új kiadás) London, 1862. 629.

11 Művészeti Lexikon. Főszerkesztők *Zádor Anna* és *Genthon István.* Budapest 1966, I. 260. Vö. *Garas Klára:* Magyarországi festészet a XVII. században. Budapest 1953, 131.

12 *J. Cincík:* Jakub Bohdan anglickí dvorný maliar zo Slovenska. 1660—1724. Turčianskom sv. Martin 1935.

13 „His father being thought a propper person was sent embassador from the States of Hungary to his Imperial Majesty the Emperor of Germany." Note Books. I. 127. Az adatot *Walpole* csak átfogalmazza: „. . . . his father, a deputy from the states of that country to the emperor." I. m. 629. *Füssli* az Allgemeines Malerlexiconban (Zürich, MDCCLXXIX): „Bogdane (Jacob) ein Vögel-Früchte- und Blumenmaler, stammte aus einer alten ungarischen Familie ab und sein Vater war ein Abgesandter dieses Reiches an dem Kaiserlichen Hofe." I. 87. Már *Pigler* is utal arra, hogy Bogdány Lajos legfeljebb valamelyik sárosi város ügyes-bajos dolgával megbízva került Bécsbe; az angol források a hazai viszonyokat nem ismerhették.

14 Tudományos Gyűjtemény. i. h. 35. (gróf *Teleki Sámuel*

15 *Térey,* 1910. I. h. 2. Egy másik közjegyzői okirat szerint 1686-ban kb. 26 évesnek mondta magát. Innen származik az 1660 körüli születési évszám, melyet *Térey* óta valamennyi tanulmányos közlemény és lexikon átvett.

16 Stuven (Stüven, Stüvens) Ernst. Születési évét ugyancsak 1660-ban (mások szerint 1657-ben) adják meg. Virág-, csendélet- és dekorációs képek festője. Hamburgban halt meg feltehetően 1712-ben. Az 1688-as Bogdány Jakabhoz küldött levél az ő életének megismeréséhez is hozzájárulhat, mivel eddig úgy tudják a források, hogy 1696-ban és 1697-ben dolgozott Amszterdamban.

17 *Gál István:* Tótfalusi Kis Miklós angliai összeköttetéseinek nyomában. — Mezőlaki János angol ismeretségei — Irodalomtörténeti Közlemények. Adattár. 1971, 339—341. A Bogdány Jakabhoz intézett levél a British Museum kézirattárában. Harley Ms. 7013.

18 *Bethlen Mihály* útinaplója. Sajtó alá rendezte Jankovics József. Budapest 1981. 97.

19 *Gál István:* Tótfalusi Kis Miklós angliai összeköttetéseinek nyomában. Irodalomtörténeti Közlemények. 1971. 339—341. — U.ő: Bogdány Jakab angliai pályakezdete. Művészet. 1971.: „ez a becsületes német ember, aki onnét nékem most levelet hozott és ismét ezt tőlem visszaviszi, itt az én szállásomon a gazdámtól megvásárla vagy kettőt az ő picturái közzül, a szőllősöket és a barackosokat, még pedig, a mint 'a gazdám mondja, nem nagy áron valókat, hogy oda Angliába vivén, nyerhessék rajtok."

20 Vö.: *Vladislav Ružička:* Eliás Ladiver mladší slovenský pedagóg. Turčianski sv. Martin. 1946. 43. Protocollum pastorale 1664. „. . . natus est illi loci (Elias Ladivernek Bártfán) filius Leonhardus . . ."

21 *Garas,* i. m. 136. Az adat az Országos Széchényi Könyvtár K. Quart. Germ. 794. 74 l. 29.-en.

22 „A Public Record Office-ban lévő, a palota átalakítására vonatkozó és Earl of Goldolphin (helyesen: Lord Godolphin) a Lord of the Treasury által aláírt kincstári elszámolások szerint:

> „James Bogdani Painter of Works by him done in the Queen's Looking-Glass Closet in the Thames Galery in the year 1694. LX pounds."

Országh László közlése az Audit Office Declared Accounts. Bundle 2842, Roll 297. alapján. Lord Godolphin kedvelhette az életképeket és csendéleteket. Ő volt az első, aki Murillo képeket vásárolt Angliában, méghozzá a fenti kifizetés előtt egy esztendővel. John Evelyn 1693. június 21-én azt jegyzi fel naplójában: „My L: Godolphin bought the boyes of Morella the Spaniard for 80 guines, deare enough." Idézi, a többi között *Allan Braham* az 1981-ben Londonban rendezett El Greco to Goya c. kiállítás katalógusában, 10.

23 *Bethlen Mihály:* i. m. 86.

24 Csendélet madarakkal (Két arara, kakadu és szajkó gyümölcsökkel). Vászon, 98×128 cm. Jelezve jobbra az épületrészen. Ltsz.: 3681. Vétel L. D. Streliskie-től. 1907-ben. „Majorság". Vászon, 108.5×146 cm. Jelezve lent balra. Ltsz.: 3467. Vétel ugyanakkor, ugyanattól a műkereskedő cégtől.

25 „Csendélet rákkal". Vászon, 83×88 cm. Ltsz.: 3793. Vétel 1908-ban. A kép olyannyira a holland csendéletfestők modorában készült, hogy Pigler kételkedik szerzőségében. Maurice Johnson és William Bogdan barátságáról és esetleges rokonságáról részletesen Országh László szól. I. m. 98—99.

26 Vászon, 112×150 cm. Jelezve lent balra. Ltsz.: 3924. Nemes Marcell ajándéka 1910-ben.

27 „Schildereyen en Prenten zyn gekomen van het Huys de Voorst", az árverés 1744. október 20-án volt „Gravin de Abermarle" tulajdonából. A képek leírásánál nemcsak a témákat és azt, hogy természet után, modell után, különösen művészien készültek, jegyzi meg a katalógus, de megadja azt is, hogy melyik szobában és hol függtek. Így tudjuk meg, hogy mind a szalonban, mind az ebédlőben, mind a háló- és vendégszobákban voltak Bogdány-festmények, részben supraportaként, részben kandallók fölött, mint ezt a 17. századi németalföldi képeknél másutt is megszoktuk. Különös, hogy két képén játszó gyermekek is szerepeltek a gyümölcsök között, ez a kép feltehetően a gyermekek szobájában, mindenképpen a hálószoba melletti „cabinet"-ben volt elhelyezve. Vö.: *G. Hoet:* Catalogus of naamlyst van Schildereyen . . . S'Gravenhage, 1770. II. 147—150.

28 *Varga:* i. m. 234.

29 U.a. 239.

30 *Országh:* i. m. 95.

31 *Jankovics József:* A Pápai Páriz család angol kapcsolatainak történetéhez. I. Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominata. Szeged 1972. 147.

32 U.a. u.o.

33 *Országh:* i. m. 97. „Item I give to my grandson Charles Stranovius my larger silver cup."

34 „Táj madarakkal és gyümölccsel". Vászon, 126×131 cm. Jelezve az előtérben a mókus mellett. Ltsz.: 3784. Vétel L. D. Streliskie-től 1907-ben és „Virágcsokor vázában". Vászon, 75,5×63 cm. Jelezve lent balra. Ltsz.: 3936. Vétel L.D. Streliskie-től 1907-ben.

35 „Baromfiudvar macskával és galambokkal". Vászon, 105×147 cm. Ltsz.: 4633. A provenienciát Térey Gábor adja meg „Az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum Régi Képtárának Katalógusa" 1924-es, ötödik kiadásában. 163. Régi leltári száma 867/a.

36 Vö.: *Gömöri György:* Lord Paget magyar pártfogoltjai, Irodalomtörténeti Közlemények 1986. 291—294.

37 „Stranover / / So nennen auch die Hamburg. Künstl. Nachr. S. 70. einen braven Landschaftsmaler aus der Mitte des XVII. Jahrhunderts in Hamburg, der vielleicht der Vater dieses Geschlechts im Lex. seyn dürfte." Allgemeines Künstlerlexicon (Zürich) MDCCLXXIX. III. 1761.

38 *Garas Klára:* i. m. 142. Restaurálja a nagyszebeni Mária templom főoltárképét 1701-ben. Arcképei fennmaradtak Nagyszebenben és Segesvárott.

39 *Füssli:* i. m. i. h.

40 Vö. Katalog der Alten Meister der Hamburger Kunsthalle. Hamburg 1956. Negyedik kiadás, 146: „Weintraube", o. v. 47,5××36.7 cm. Jelezve lent jobbra. Ltsz.: 528 és „Weintraube", o. v. 47.5×36.8 cm. Jelezve lent jobbra. Ltsz.: 529.

41 Említi *Mojzer Miklós:* A Magyar Nemzeti Galéria régi gyűjteményei. Budapest 1984, 139.

42 Vö. A Misztótfalusi levél részletét: 19. jegyzet. Megjegyzendő, hogy *Gál Istvánnak* az Itk-ban közzétett cikkében a levélnek éppen az a sora maradt ki, melyből nyilvánvaló, hogy a Londonban élő „becsületes német ember" kereskedő volt, aki azért vett Amszterdamban „nem nagy áron való" Bogdány képeket, hogy Angliában nyereséggel továbbadhasson rajtuk. A teljes szöveg és a levél fakszimiléje a Művészet 1971-es számában már hibátlanul jelent meg.

43 IV. 362.

44 *Sidney H. Pavière:* Dictionary of Flower, Fruit and Still Life Painters. Vol. I. 15th—17th centuries. Amsterdam 1962. 58, 65a tábla. A kötetben egy Bogdány kép is szerepel: 14, 12. tábla. Mindkét kép ki volt állítva 1960-ban Londonban a Terry-Engel galériában.

45 I. m. 139.

46 *Országh:* i. m. 97. A végrendelet a Somerset Hause-ban. *Bolton* 1—595.

47 I. m. 292.

48 Idézi *Országh:* i. m. 99.

49 Emlékvers a „London Magazine" 1756-os évfolyamában Mr. Stranoverről, aki élethű csendéleteket festett. Akár a hamburgi Kunsthalleban őrzött szőlőfürtök lehettek volna a vers ihletői:

„As nature came into my room t'other day;
A bunch of fine grapes on my table there
Supriz'd at their beauty;why, where got you these?
Said the lady: I answer'd I am glad that they please:
They's Stranover's, Madam, but for the bird's head:
I see, I'm excell'd, Sir, his work's shall not fade."

London Magazine, XXV. (1976) 396. *Gömöri:* i. m. 293. Az Itk-ban frissen megjelent cikkre Mojzer Miklós hívta fel a figyelmemet. Mivel Stranoverről voltaképpen még összefoglaló tanulmány nem jelent meg, igen jelentős, hogy most működésének, életének és halálának pontosítása megtörténhetett.

50 Vö.: *Hoet:* i. m. III. 331. Willem Lormier árverés: „Witte Druiven en andere Vrugten en Vogeltjes, door Stranover. Vászon, 1 láb 8 3/4 hüvelyk magas és 1 láb 1 1/2 hüvelyk széles.

51 U.a. III. 362. Ugyanezen az árverésen elkelt egy madaras csendélete is, ez nagyméretű, 3 láb 2 hüvelyk magas és 3 láb 9 hüvelyk széles. 364.

SOME DATA ON JAKOB BOGDÁNY'S AND TOBIAS STRANOVER'S ACTIVITY IN ENGLAND

Literary historians have found new authentic data on Jakob Bogdány and Tobias Stranover in the past 15 years or so; I have recently come across two, so-far unknown data on their youths, which inspired me to publish all the newly discovered information together as a supplement to Andor Pigler's monograph on Jakob Bogdány (1660—1724) (Budapest 1941).

Born allegedly in Eperjes, though his native town might as well be Kassa (his younger brother Godofréd was born in Kassa in 1661), Jakob Bogdány attended the Lutheran college of Eperjes in 1668—1669. In both years he was in the elementary class and participated — as a chorus-singer — in two plays by the noted educator of the time, Elias Ladiver (Varga I.: A magyarországi iskolai színjátszás forrásai és irodalma. (Sources and references of school plays in Hungary) Budapest 1989 pp. 117, 127). The next authentic source not checked by the present author is a document by a public notary indicating that he was in Amsterdam in 1684 and 1686. (Térey G. in: *Pester Lloyd*, 6 June 1910.) A new source is a letter dated 1 June 1688 written by the great Hungarian printer and letter engraver Nicolaus Kis of Misztótfalu to Jakob Bogdány in London (István Gál's articles in *Irodalomtörténeti Közlemények* and *Művészet* in 1971). Another fresh source is Mihály Bethlen's travel diary published in 1981 in which he described a visit to Jakob Bogdány's house where he saw his still-lifes with flowers. In 1688 mention was made of his still-lifes with peaches and grapes. The next authentic data was already known, but it has to be recounted here to make the life-story complete. In Queen Mary's new palace, Thames Gallery the Lord of the Treasury paid 60 pounds to „James Bogdani Painter" for „Works by him done in the Queen's Looking-Glass Closet in the Thames Gallery in the year 1694." In the same year Mihály Bethlen visited him twice in London. He also worked for William III's castle at Dieren in 1699 and for several British aristocrats including Admiral Churchill. As a matter of curiosity, he modelled his parrots of colourful plumage after the exotic birds in the extravagant lord's aviary. In 1710 Queen Ann also bought some items from the Churchill estate, mostly pieces for decoration above doors *(dessus-deporte)* and fire-places. At present 14 of his paintings are hung up in various royal castles in England.

In the Netherlands several of his pictures were sold by auction in the 18th century. The most important is a set of 24 paintings for above doors and chimney pieces auctioned off by the widow of Lord Albermarle, the king's Master of the Horse, in The Hague in 1744. The first purchase of a Bogdány picture for the Museum of Fine Art opened in 1906, was done in 1907, followed by several donations and purchases from English art dealers. In 1907 and 1910 two pictures by Bogdányis son-in-law Tobias Stranover were bought from the same art trading firm.

Born in Nagyszeben in 1684, Stranover whose father and brother were also painters was involved in the school-plays of the Lutheran college in Szeben in 1697 and 1698 as the records reveal. He recited verses in Hungarian and Latin in two name-day greetings and in an occasional play by Mihály Solymosi Nagy. It has recently been brought to light by a study on literary history (Gál I.: A Pápai Páriz-család angol kapcsolatainak történetéhez. [To the history of the English contacts of the Pápai Páriz family] *Acta Universitatis Szegediensis* de Attila József Nominata. Szeged 1972. p. 147) that he arrived in England around 1703 in the retinue of the British delegate William Paget returning from the Turkish Porte. In 1715 Ferenc Pápai Páriz jr. mentioned the younger brother of the Szeben painter Jeremias Stranovius, Tobias, a painter of birds, flowers and other still-lifes. „Tobias Stranovius" entered a note in Latin and English in his keepsake album now at the Library of the Hungarian Academy of Sciences, Manuscript Collection, in February 1719. It is only an assumption that later Stranover worked in Germany, too. He has paintings at the Kunsthalle in Hamburg and the Brukenthal Museum in Szeben; three of his paintings were sold by auction in The Hague in 1763. Most recent research has found that he did not return to Nagyszeben but died in England in February 1756 (Gömöri Gy.: Lord Paget magyar pártfogoltjai. [Hungarians patronized by Lord Paget] *Irodalomtörténeti Közlemények* 1986, pp. 291—294). His widow also remained in England; she is mentioned in his elder brother's testament dated 1758. He was usually registered as a painter of Hamburg. In his work „Dictionary of Flower, Fruit and Still Life Painters" published in Amsterdam in 1963, S. H. Pavière calls him a Czech (!) painter (I. 58, table 65a). This work also lists Jakob Bogdány and one of his paintings (14, table 12). In November 1960 pictures by both artists were exhibited in the Terry-Engel Gallery in London. Two of his paintings of grapes can be found in the Kunsthalle in Hamburg (inv. nos.: 528, 529), a still-life in the Ahrenburg castle near Hamburg and some still-lifes in Schwerin (inv. nos.: 986—988).

BOGDÁNY Jakab

Bogdány Jakab

Festő

l.

Mátrai G.) 1862

30. l.

A Nemzeti képcsarnokot

Alakító Egyesület

évk. II. kortak.

VIII-XVIII. év

(1852-61)

Pest, 1862

ránt csakis 2 /kettő/ korona
ir.kereskedelmi muzeumtól.
rezhetők be.
atást fog nyujtani a magyar
tott árukról,terménykereskedők-
zményekről,ennélfogva közszálli-
edésnél nélkülözhetetlen segéd-

r hó 23-án.

A miniszter rendeletéből:

Olvashatatlan s.k.

miniszteri tanácsos.

léül:

Bogdany Jarab

festō

rod

Michel A. 1001. l.

Histoire de l'art.

VIII/3. Paris,

1929

Kassai Kazinczy Kör II. 53.

Bogdány Jakab

róla

Mihályi Ernő: Prigler Andor: B. J. Magyar művészeti írások c. könyvének ism. Pannonhalmi Szemle. 1942. 68. l.

102. kép. *Panetti, Domenico:*
A halott Krisztus.

Bogdan Jakab

B. J. Bogdan Jakab.
Müvesiet 1907, 421,
422. l.

A cikket lásd
Szentpéteri ötvös
csonagjában.

Soot Eyolf 150.
Sörensen Jörgen 151.
Soudain 267.
Sovánka István 70.
Spányi Béla 179, 413, 424.
Spanzotti Martino 404.
Spielberg l. Spillenberger.
Spielberger l. Spillenberger.
Spilembergue l. Spillenberger.
Spillenberger János 203—206, 348.
Stolbe Adolf 134.
Strehuber 78.
Strobentz Frigyes *183*, 412.
Strobl Alajos 70, 71, 269.
Strobl Zsigmond 268.
182, *204—205*, *329*
Thorolf Holmboe 145-
Tidemand Adolph 145
Tintoretto 395.
Tiziano 70, 71.
Tóásó Pál 268.
Tobar 61.
Tolnay Ákos 413, 424
Tőry Emil 71, 134, 1
Tovar l. Tobar.
Tuxen L. 39.
Undi S. Mariska 70,
Unger Lajos 216.
Utsond Gunnar 152.
Vadász Miklós 70.

Bunyitay: Nagyvárad a török
foglalás korában. Budapest. 1892.

X. 168

Bogdány Jakab

Szárnyasok (tévesen „Állatcsendélet"-nek írva!)

Repr. -

Művészet

1941. 42. 4. 88. l.

(kép)

Nyári S.: kupcsky J. és [illegible]
A. a [illegible]

Mův. l.

1906. 250. l.

Nagy J.: Mort-i képrö-
mávének. Szárodok
1874. 32. l.

Nagler, G.K:

Neues Allg. Künstlerlex.
München, II/1835.
3. l.

Bogdány Jakab festö, II. Rákóczi Ferenc idejéböl.

Művészet. 1907. 279. l.

1/. MDK

Bogdán Jakab, festö

XVII sz. második fele.

Hirnévre, vagyonra Angliában tett szert.
A Tudományos Gyüjtemény GRTS. jegyü cikk irója /gróf Teleki Sámuel/ terelte hazája közfigyelmét elsöXXXXXX izben/1828. IV. k./ reá. -Közel egyidöben született Mányokyval, Kupetzkivel, hiszen virágzása Anna angol királynö idejére esik s ö 1702-töl 1714-ig uralkodott.

GRTS -en kivül a svájci J.R.Füszli -féle Allgemines Künstlerlexikon is ir B.J.-ról. Zürich. 1779. 87.l.
B.J.- 235: Bogdán Jakab

Müvészet. 1907. 421-422. old.

Bogdán Jakab, festö
XVII sz. második fele.

A z apja /elökelö család/ nem akadályozta fiát,engedvén győzhetetlen hajlandóságának kifejlödését,ami az akkori idö gondolkozásához képest bizonyitja az öreg Bogdán felvilágosodott müveltségét. - Fiában az autodidactát látjuk.Bécsben a müvészet remekjein tökéletesitette velesziletett tehetségeit,függetlenül a kör felfogása szerint, a müvészi pálya ellenkezni látszott az elökelö származással.

B.J.- 235: Bogdán Jakab

Müvészet.1907. 421-422.old.

MDK

...rab, festö
...i sz. második fele.

...int csendélet festö nagy hirnevü festö volt a
...ii.sz. elején.
Dr.Téreyé lesz az erdem, h. Angolországban végzett ku-
tatásai alapján uj névvel gazdagodik a magyar müvészet
története,t.i. a Vas.Ujs.1907. évi 25.-ik sz.-ban egy
külön monographia megjelentetéséröl számol be,mely be-
számol Bogdán J. egész müvészi pályafutásáról.

B.J.- 235: Bogdán Jakab

Müvészet.1907. 4218422.c14.

3/.

XVI

Bogdán

XVI

MDK

Bogdán Jakab festőmüv. XVIII. sz.

Adatok müvészetünk történetéhez. Müvészet, 1907. 207 l.

kal, igen szinesen, mel ek
közei architekturájának. Ig
séget fejt ki, egyik alapit
lének, mely a kubizmust, s
Eddig több mint husz könyve
Paris, 1922; La ville radie
d'Athene. Paris, 1943; La m
dott példák. Irodalom: Le C
complete, vol. 1.-6. Zürich
1957.

Bogdán Jakab XVIII.sz. festő

Adatok művészetünk történetéhez. Művészet, 1907.

207 l.

Bogdány Jakab MDK

Csendélet madaraggakl, repr.

A Szépművészeti Muzeum gyarapodása. Nemes Marcell ajándékai. Vasárnapi Ujság 1908. 968-969. o.

Bogdány Jakab

MDK

Papagájok a parkban. repr.

A Szépművészeti Muzeum gyarapodása. Nemes Marcell ajándékai. Vasárnapi Ujság 1908. 968-169.o.

Bogdány Jakab MDK

Virágok, repr.

A Szépmüvészeti Muzeum gyarapodása.Nemes Marcell ajándékai.Vasárnapi Ujság 19o8. 968-169.o.

MDK

Bogdán Jakab

Gyümölcsök és madarak a kertben

Thirring G.dr.: Szépmüv. Muzeum. Budapest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Bp. 1926. 100.l.

MDK

Bolgdány Jakab, sz. 1660. körül Eperjes, eltemettetett 1724. febr. 11. Londonban

Virág- és gyümölcscsendélet papagállyal, olaj

Szépmüv. Muz. uj szerzemények kiáll. 1924-26.
1926. okt. 7-8 l.

~~[illegible]~~ homlokzatból félig kilépő
onnyal, a nyolcszög három oldalával
94o-ből. Sekrestye a szentély déli
óbbi évszám a kapu felett/. ~~Benne~~
zussal, a bécsi spanyol kórházból

Stippel József, 1945 – Erzsébet V.

MDK

Bogdány Jakab

Virágok papagájjal című műve. Repr.

Petrovics MM 5.1.

MDK

Bogdán Jakab

A Szépműv.Múz.gyüjtm.1925-ben a régi képtar Bogdán Jakab: Virágcsendélet papagallyal c. művével (báró Hatvany Ferenc adomanyaból) gyarapodott.

Cikk: A Szépműv.Múz. gyarapodasa 1925.-ben.

Magyar Művészet, 1926. 1.sz. 41.l.

Bogdan Jakab

läsd

Perällag. III.
1377. l.

kérem, átvenni az alant felsorolt árukat:

Teljes tisztelettel

KISS ANDRÁS

Bogdány Jakab

vrád

z

Pig Művel

521, 522. l.

Pigler A

A barokk művészet

M. Művelődtört

IV. k. ó. n.

Tek

Európa

Lapterjesztő

Vállalat

Budapest

V Rothermere u 12

Bogdány Jakab

erőd

Pétermagyarmat

Verecke V. h. ho,
bi. l. Eggel

M. Népzőművészet

Mosk. Tört. Vereckétől napjainkig

V. n. é. n.

Bogdán Jakab

Lad

Pesti Hirlap Vasárnapja

1935. 14. sz. (Rákóczi Ferenc és a művészet.)

PH 1910 máre 6.

(Ete Rákóczi-kerri ne fiató)

megírva

Bogdány Jakab

festő

lásd

Péter II

26, képjel

27. l.

A m. műv. tört.

művészeti kol.

II. k. 1930

〈 Bogdány Jakab 〉

Pigler Andor: 〈 〉
8-r. 63 kép 32 l.
Bp 1941.

Gent (1800)

nek zsindely fedéssel kicserélését az
pontból indokoltnak nem látja, mert kö
különböznek, ezt tehát meghagyta.

Minthogy pedig, stylszerű
tatnak a hivatal a régi méretű téglák g
tást a jelenleg használatban levő tégl

Végűl tekintettel a
elővigyázatra, sa tényleg teljesitendő
hagyása esetén, felmerülhető hátrányokr
szegét 1500 koronára kiegészitő 254 kor
örzés és munka felvételek költségeire e

M. kir. államépités
Nagyvárad , 1904 au

BIHA
HIVATAL
ÉPÍTÉSETI

2 db melléklettel A-B

Más: Szig. E.

megírva

< Bogdány Jakab >

lásd

Pigler Andor:

< > (1660-1724)

Magyar Műveszeti Írások -

Bp. 1941

Könyvtáramban

az irodalmat lásd

a 25. oldalon

Bpest.1941 évi 11./27.

Kedves Gyuszikám!

Talán félre dobod levelemt s nem is olvasod el.Ezt ne ted hisz hallgasd meg először azt,hogy mért nem irtam Neked eddig.

Én most jöttem haza a katonaságtól. Be vonultam 194oév január hó 25.-én s haza jöttem 1941 évi január hó 25.-én.Igy talán egyszer vóltam itthon cca.nem egész kettő hónapig.Igy most egy kicsit élvezetm a jó civil élet gyönyöreit meddig azt nem tudom de nem sokáig ugy gondolom.Én csak megvagyok.S Te öreg cimbora?Remélem nem fogsz rám most már haragudni s kérlek ezt avval munasd meg,hogy

Pilkington: The Gentleman and Connoisseurs Dictionary of Painters. London, 1770

Bogdan Jakab

l.

Rad 1943

X. tabla a

74. lap sitai

Radisics E

M. lelek, M. munka.

1943

Nyilas, erdész IX. 45.

Bogdány Jakab

festő

ivad

v

Rapaics Raymund

A magyarság vi-
rágai. Bp 1932
160. l. n. Képpel-
165. l

szternek f. évi szeptember hó 1-én
a IX. ker. állampénztárhoz intézett

ytatólagosan foganatositott helyre-
kettőszáznegyvennégy /:244:/ K
z állampénztárt,,hogy ez összeget
ökének hivatalos nyugtájára, elszá-
esse ki és tárcám föntmegjelölt
el.-

Bogdány Jakab

MAGYAR MŰVESZET

1926. 41, 546 Elek

1928. 964 Csatkai

1930. 298

Rózsaffy D.

L. Réau a m. mű-ről

MM 1930. 298. l.

BAROSS SZ

Kereskedő-, Iparos- és Rokons
Budapest, IV. Bástya-utca

Igen tisztelt Szakos

Kedves E

A Baross szövetség 197. sz. visel
tályének emelése céljából a nemzetközi
bíró s itt Budapesten (Gödöllőn) augus
Jamboree-n szerepeltetni akarjuk. A csapat
sajnos szövetségünk, a mai nehéz viszon
miért is tagjaink szíves áldozatkészségét k
Tekintettel erre a nemes célra, a
gyen szíves a mellékelt csekk-lap felhasz
tehetségének megfelelő kegyes adományát
Midőn még szíves áldozatkészségé
Baross testvéri üdvözlettel hive:

Budapest, 1933. junius 15.

Seredel F: A képrem-ek

tört. mont-ban.

Bpi Híradó. 1846.

I. 372 h.

Bogdany Jakab

Irod

Spectator: Az Ernst Múzeum aukció kiállítása. Magyar Művészet 1935. 344. l.

Bogdány Tarab

festő

l.

Szabó Mary festőmüvészet

82 – 85 l.

1916

boldog újévet
kíván

Kellemes
karácsonyi
ünnepeket és
boldog újévet
kíván

Bogdán Jakub

Szlovák

300.-

Szalatnai R.

A szlovák kiprö-
művészek arcákoz

FoiB 1935. 300.-

Ismeretlen festő.
A XIX. századból.

690. Schlick Ferencz.

Mellig (látható) kissé balra ~~néz~~ fordult. Jobbszem
Nyakravalója felett és mellén két-két ren
döke, barkója és hosszú bajusza barna; sz
atillája és bal vállára vetett prémes men
gazdagon zsinórzott.

Vászon, méretei 62.8: 47.2
Az 1848/9-iki szabadsághar
Átvétetett az 1896: IV. 8-

L jelvényét

904: V.5.

Bogdány Jakab

lásd

Pigler Andor:
Bogdány Jakab.
Magyar Művészeti
Írások. Bpest, 1941.
Könyvismertetés
R. K. + Pigler A.
Képzőművészet
1942. 154, 155. l.

István király 488
III. János 937
IV. Károly 491
I. Kázmér 461
Budapest idegenforgalma 227
Chartres 538
Cserkészet 565
Cserkészvezető 566
Hindusztán, Bakáy Ervin 879
Új Universum 798
Vadászemlékek-horgászélmények, báró Szurmay Sándor (Mészáros József) 158

Bogdány Jakab

irod

Evkönyvei, Az Orsz.

Magy. Szépmüvészeti

Múzeum —. IV. k.

Bpest, 1927. 198. l

(A Szépm. Mag. 1924 -

25-ben)

(Virágok papagájjal)

C. kép

Bogdány Jakab

l.

Szépm. Mur. Évk

1937. VIII. 173-l.
196) kép

(A Szépm. Mur. 1935-36-
ban)

(Gyümölcs-csendélet
c. kép)

Am. postatakarékpénztártól

BUDAPEST 18 V. 24 18 54

16136

MÜEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Budapest
IX. Hőgyes Endre u. 10.

Hivatalbel
Díj átalányozva

MDK

Bogdán Jakab

Virágcsendélet papagállyal

A Szépmüvészeti Muzeum gyarapodása 1925-ben. Magyar Müvészet 1926. 41.l.

MDK

Bogdány Jakab festőm.

Madárcsendélet, of.

Klasszikus magyar festmények utja hazafelé.
A Mügyüjtő, 1929. 3.sz. 84-85. l. képekkel

Bogdány Jakab festő M.D.K.

1660 - 1724

Eperjesen született, Hollandiában és Angliában dolgozott.

Csendélet (repr.: 17. Tép)

Czike Gábor: A XVII. n. művelődéstörténete. Bp. 1929 55.

Teleki S.: Gyurány megholt magyar képtiróról. Tud. Gyűjt.

1828. IV. k. 35. l.

Bogdán Jakab festőnnivész. XVIII. nd. eleje. London.

Tud. gyűjt.
1828., IV., 3-45.

Bogdányi, l. Bogdány

L.

Szendrey - Szentiványi

224. l.

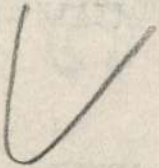

ergi acélt csak kedves vevőinkre való
átjuk 2·08 P-ért.

zvényeztünk Önökre a számla összegé-

R/saját.

bi aláírásukkal ellátva hozzánk vissza
áltokat lejáratkor rendben be fogják

gyunk,

kiváló tisztelettel

Bogdany Jarab

wód

Thieme-Becker

IV. 216. C.

(Lytka)

KÖNYV ÉS PAPÍRKERESKEDÉS
RAHÓ

Bogdány Jakab

Térey G.: F Pester Lloyd.
1910. márc. 5.

(F) J. B. Ein ung.
Maler aus der Zeit
Fr. Rákóczi's II.

Thaly K.: Adalek a
a hazai festészet tört-
hez. AÉ. 1876.
X. 72. l. — u.a.: Tro-
dalmi és műveltségtört-i tanul-
mányok a Rákóczi-korból. Bp.
1885. 48. l.

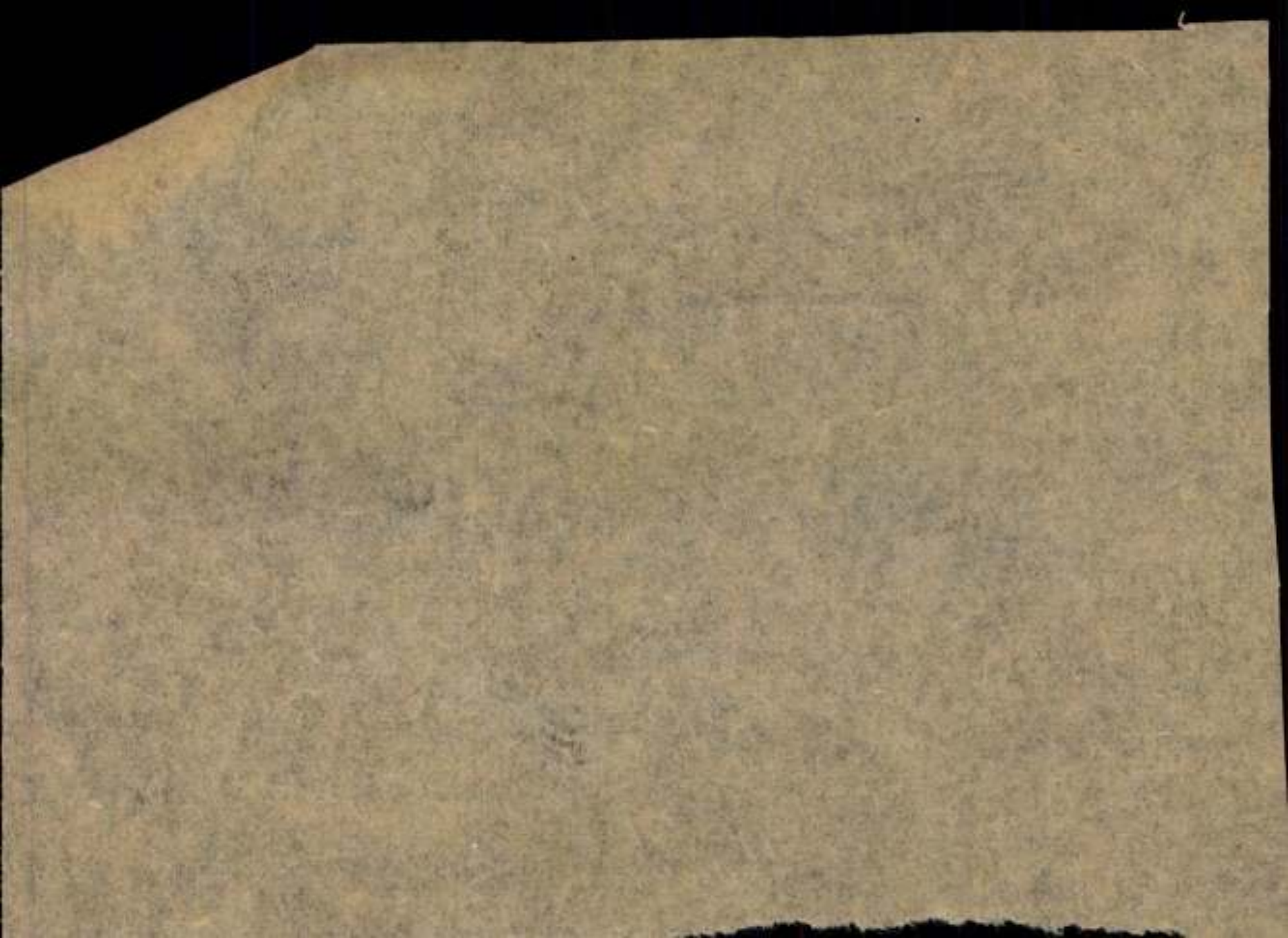

Bogdan (Bogdani)

Jakub

festő

11 soros megemlékezés
mint a XVII. ~~[illegible]~~ – XVIII.
században Angliában
élt tót festőről – Hivat-
kozik Kollár: Ku-
pecký a Bogdan
jsou, pokud mi zná-
mo, nejslavnější
slovenští malíři. c.
cikkére –

Toman, P. 43. l.

Nový slovník českoslovens-
kých výtvarných umělců
Praha, 1936

Bogdan Jakab

wód
i

Wagdej
6, 198. l.

Wagner, V.

Dejiny výtvarného
úmenia na Slovensku.
Trnava, 1930

...sség

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

...ust. Hat karélyú talp,
...mbdíszes. A kupa testhi
...amos vonaltag körött a
...ugozás-évére vonatkozó
...hanns § de § bella § 15 §

Bogdány Jakab

vrád

Jblképzőm

319. l.

A képzőművészeter

M. országon

Lukács Gy: Magyarok

a kulturáért.

1929

Bogdány Jakab

festő

l.

Wagner V.: Profil

14 l. 2. tábla

Slovenského výtvarného úmenia Matica Slovenská.

H. és é. n.

(Ysm. FoB. 1935. 299-300. l.)

rumänien diese Denkmäler vielfach
ihnen nicht im entferntesten jene
Monumenten rumänischen Ursprunges
an dem Fingern einer Hand abzehle
oder unwissentlich zerstört, zu m
stimmung und Strüktur entkleidet,
/Klausenburg/, der eine Flügel de
das im Spätrenaissancestyl gehal
schmiedes Gabriel Ujhelyi. Demsel
Reihe weiterer Kunst- und histori
nismale unserer historischen Gro
entfernt, um den Alpdruck der ung
"
Ahnlich erging es auch den Statue
ligen in den alten Kirchen und Ku
vergass, dass es die eigenen Vor
Kirchenwände mit Darstellungen u
damit der Verbundenheit des sieb

M.D.K.

Bogdán Jakab

Magyar festő, aki Angliában élt, Térey Gábor dr., a Szépmüvészeti Muzeum volt igazgatója irt róla életrajzot.

Térey Gábor - kivándorol, mert "nincs mód arra, hogy itthon dolgozni lehessen" c. közl. Szinházi Élet. Bp. 1926. juni 21-27. XVI. évf. 25. sz. 31. lap.

Bogdány Jakab

l.:

AMMMKévk 1951.

Bp. 1952. 36, 46. l.

H. Zádor A:

A m. művészettudomány
tört-nek vázlata
1945-ig

Bogdány Jakab festő M.D.U.

(1669 - 1724)

Eperjesen született, bécsi tartozkódás után Hollandiába ment, majd London ba. Visnatért Magyarországra.

K. Divald: Old Hungarian Art. London 1931

200-201

MDK.

Bogdán Jakab festő / 1660-1724/

"Majom és madarak" /olaj/

Árverési Közlöny 4.sz.1931. december.
27.l.

MDK

Bogdán Jakab, festö.
/1660-1724/.

Kutya és papagáj. Jel.: J.Bogdani. Of.

Illusztr. VIII. tábla.

Ernst Muzeum aukciói. 52. sz. - II. rész.
1935.nov. - Képek, 4.1. Kat.

Bogdán Jakab
festőművész

A Művészeti Muzeumok Barátainak Egyesülete Németországban megvásárolta és a muzeumnak örök letétként átadta a magyar származásu, a XVIII. században élt magyar festőnek egy Csendéletét.

Magyarság
1935.VI.29.

MDK

Bogdány Jakab, 1660-1724.

Madárcsendélet

Ernst Muz. aukc. 53.sz. 1936. máj. 6 1.

M

Bogdány Jakab /1660-1724/

Éneklő madarak, of.

Magyar mestermüvek kiáll. N.Szal. 1936. jun.

M.D.K.

Bogdány Jakab, festő /1660-1724/

nevét azzal kapcsolatban említi a szerző, hogy míg számos külföldi mester dolgozott hazánkban és honosodott meg itt, addig ugyancsak sok magyar művész került ki külföldre. Így Bogdány Jakab is, felvette az angol állampolgárságot, Mária angol királynő kedvelt festője lett és főleg holland stílusú tájképeivel vonta magára a figyelmet.

Dénes Tibor: Précis de l'Histoire des Beaux-Arts en Hongrie. Debrecen, 1936. 8.old.

Táblakép „Szendélet hajtókával"

Bogdán Jakab

Magyar Művészet, 1937. XIII. évf.

14-36. o. Kopp Jenő: Budapest Székesfőváros új szerzeményeinek kiállítása.

Bogdán Jakab
Csendélet szajkóval, olaj

Székesfővárosi Képtár és Történelmi Muz. kiáll.
Nemz. Szal. 1937. jan. 7 l.

MDK

Bogdán Jakab

Csendélet szajkóval, olajf.

A Székesfővárosi Képtár és Történelmi Múzeum kiáll.-nak katalogusa.1937.Jan.Nemzeti Szalon.

MDK

Bogdán Jakab

Genthon István: Magyar művészek Csehországban.
Bpest. 1937. 8.l.

MDK

Bogdán Jakab

Kende B.: Felvidéki müvészek és az őszi tárlat a Műcsarnokban. Művészet 1938. III. évf. 22. sz. 148.l.

Bogdány Jakab, 1660-1724.

Gyümölcscsendélet, of.

Csendélet papagállyal, of.

Árverési Közl. 1938. febr. 2.rk.

18 1.

MDK

Bogdány Jakab, 1660-1724.

Kutya és papagáj, festm.

Almásy-Teleki I. aukc. 1939. szept.

5 1.

Eger (Heves)

Dobó-tér 9. Ház, egyemeletes,
Jakab müveire emlékeztető kvá
félkörives, kőkeretes üzletajt

/Eger V és MV. Bp. 1951, 4 l/

Bogdán Jakab, festőm. MDK

bár magyar földön született, mégsem tekinthetjük a XVIII. sz. maradéktalan magyar művészének.

Entz Géza: A magyar festészet fejlődése.
Magyar Kulturszemle. 1939. szept. II.évf. 6.sz.]
1,2.1.

MDK

Bogdány Jakab, 1660-1724.

Csümölcscsendélet papagájjal

Virágcsendéket

Almásy-Tel. 3. auk. 1940. ápr. 5 l.

a Kamara uj tagja.

MM és ÉE 1925. jan. 25. 2o l.

MDK

Bogdány Jakab iránya, 1660-1724.

Páva és csirkék

Almásy-Tel. 3.auk. 1940. ápr. xkkxk.

12 l.

Bogdány Jakab

A Képművészeti Múzeum XVIII. sz.-i
mappa gyűjteményében szerepel.

N. u. 1942. VII. 5.

M. D. K.

BOGDÁNY Jakab festő
(1660 körül – 1724)
Papagájos csendélet (1700 körül)
Fotó

Bortnyik-Ilevesy-Rabinovszky: 2000 év festészete Bp. 1943. 427., 452. l.

MDK

Bogdány, Kupcsky, Mányoky
festők

külföldre került magyar mesterek

Győry Aranka: Müalkotások ismertetése. I. rész.
Debrecen, 1945.

55. l

MDK

Bogdán Jakab

csendéletei

Vigilia. 1947. jan. XII. évf. 1. sz. 53.l.- Jajczay János: A magyar barokk és Maulbertsch.- 52-55.l.

MDK

Bogdány Jakab

Uj magy. Képzőm. Főv.Képt. vándorkiáll. 1948.jun.
PÖG. bevez. tanulm.

9 l.

Bogdány Jakab /1660-1724/

alkotását/
"Csendélet" c./a "Rózsa Miklós Szalon"-ban a "Magyar remekmüvek" c. kiállitáson mutatták be többek között, melynek repr.ja a szöveg melletti képek között is szerepel.
A kiállitó helyiséget a Fővárosi Képtár rendezte be a Károlyi palotában.

Pogány Ö. Gábor: Egy uj nemzedék jelenik meg kulturánkban.
Szinház és Mozi Bp. 1948. aug. 25. I. évf. 2. sz. 25. 1.

MDK

Bogdány Jakab /1660 k.-1724/

M.festészet haladó hagyományai. Főv.Képtár, 1951.

MDK

Bogdány Jakab

Csendélet szajkóval

M.festészet haladó hagyományai. Műv.Kiadó,1951.

MDK

Bogdány Jakab

egyetlen ismert gouach festménye a rá legjellemzőbb madárképek közül való. E baromficsendélet keletkezési ideje a 1710-es évek elejére tehető.

PATAKY DÉNES : A magyar rajzművészet. Bp. 1960.

9.1.

Bogdány Jakab MK

1660ban született eperjesen. 1680ban apjával együtt Bécsbe került. Itt kezd festegetni 1684-ben Hollandiába megy . Willem van Aelst, Abraham van Beyeren és főleg Melchior de Hondecoeter hatása alatt érett meg művészete. 1690 körül Angliába költözik.
1694-ben Mária királyné, 1700 III. Vilmos részére dolgozott , az utóbbinak udvari festője is volt. 1700-ban angol állampolgárságot kapott. Angliában melléknevén "Hungarian"-nak nevezték. 1724-ben halt meg Londonban.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. Bp. 1960.

8-9.l.

Bogdány Jakab MDK

Repr.

"Madár-csendélet" 1710-es évek eleje. Guoache.

13. kép.

Pataky Dénes : A magyar rajzművészet. Bp. 1960.

Képtáblák aszöveg után.

Bogdány Jakab

Pataky Dénes: A magyar rajzművészet c könyvében
ir róla,
Lavirozott tusrajza.

M. Kiss Pál könyvismertetése
Rajztanitás 1961. II.sz. 31.l.

Bogdány Jakab

Szerepel a Szép. mův. Muzeum

„XVII és XVIII n. magyar festéseket"

kiállításban

Vigilia, 1962, 1 n., 53 old.

Bogdány

Külföldön telepedett le a
török kiűzése utáni időben

Vigilia, 1961, 2 n., 122 old.

Bogdány Jakab
1660-1724.

"Csendélet papagályokkal" /repr/

Rajztanitás 1962. II.sz. 8.l.

Bodgány Jakab /166o k.- 1724/ MD K

festő

Külföldön dolgozott és teljesen elszakadt a magyar környezettől.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 356.o.

M.D.K

Bogdány Jakab
festő

Csendélet sorozata

R.D.: A XVII.-XVIII. század magyar festészete
Műveset 1962. február — 26 l.

mdk

Bogdán Jakab

művei a Csendélet kiállításon

(17.–18. sz.)

H. L.: Csendélet-kiállítás a Szépművészeti Múzeumban

Népszava, 90. évf. 137. sz. 1962 jún. 14.

Bogdain Jakab. [ ] ⌐Dk

A barokk keletkezése a Régi magyarországi művészet c. kiállításon.

—: Régi magyar művészet L.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. júl. 20.

Bogdány Jakabo, festő

MIK

Magyar barokk festő. 3 fh old 1962 ben a soproni barokk kiállitáson egy virág-csendéletével szerepelt.

Mojzer Miklós: "A magyar barokk művészet" kiállitása a Fabricius házban. 57[illegible].o.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. XVII.196

Bogdány Jakab.festő

Magyar származású festőművész.Külföldön dolgozott.
160.o.

Rózsa György: Alauda Keresztély lőcsei festő. 159.o.

Folia Archaeologica.XV.1963.Bpest.Képzőmüv.Alap
Kiadóvéáll.Bp.

M.D.K.

Bogdány Jakab festő

/ 1600 kör. - 1724/

Eperjesi születésü, müködési területe Anglia.

Bécsben tanult, azután Amszterdamban és Londonban dol-

gozott, ahol szingazdag madárképeit nagyon kedvelték

173.1.

Lyka: A művészetek története, Bp. 1965.

Bogdány Jakab

Angliában festette rendéleteit.

Artner Tivadar: Évszázadok művészete. Bp. 1969. Gondolat K., 608 l., ill.

343.l.

Bogdány Jakab festö M.D.K.

Mi ét megvette a ~~XNG~~ MNG

Madárhangverseny c. képét cserekképpen kapta a Galéria Rippl-Rónai festményért a bécsi Museum des XX. Jh.-töl

Gyüjteményeink

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V . Bp. 1965.
162.

Bogdány Jakab

Hosszú időn át Angliában élt csendéletfestő a felvidéki származású Bogdány Jakab (1660–1724). Madaras, virágos, gyümölcsös képei alapos iskolároltságot mutatnak.

Szépművészeti Múzeum ~~(vezető)~~ ismertető 21. l.

Budapest 1965

Bogdány Jakab, festő

M.D.K.

1660-ban sz. Eperjesen. Első kiképzését Bécsben kapta, onnét Hollandiába ment, majd 1690-ben végleg Angliában telepedett le, ahol mint udvari festő halt meg 1724-ben. Madarak, virágok gyümölcsök csendéletei nagyon népszerűek voltak és sok főúri kastélyban, magán- és közgyűjteményben találhatók

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

168. old.
1k. 170. "

M.D.K.

Bogdány Jakab, festő

(1660 körül - 1729)

Londonban működött, s azok köre a művészek köre tartozott akik külföldi sikereik során is névjegyzésük mellé mindig odatették a „hungarus" jelzőt.

Allgemeine Kunstgeschichte, Leipz.Veb.Seemann,I.Aufl. 1966.Bd.V.Die Kunst des 17.und18.Jahrhunderts, 864 old.
Magy.művészet fejezete: A.N.Tichomirov, 513 old.

Bogdány Jakab festő

Szövery említi részvételét a párisi
Petit Palais magyar kiállításán

1966. ápr. 13. Magyar tárek

Bogdány Marlab

A párizsi Petit Palais-ban rendezett magyar kiállításon szerepel.

The Times 1966. máj. 18.

Bogdány Jakab

Anglicába nakadt magyar művén. Gendéltei a holland festészet hatását tükrözik.

A magyar művészet kiállítása Párizsban Bp. 1966. Kat. ber. Aradi N., Gerevich K.-né, Solymár J. - Bp. 1966. 31 l., 20 t. - 10. l.

Bogdány Jakab

Csendéletekkel szerepel a „Magyar művészet párisi tiállításán" a kép. műv. Museumban

Gerevich Kásztóné: A magy. műv. párisi tiáll. a kép. műv. Museumban

Magyar Ifjúság 1966 VIII. 20.

Bogdány Jakab

Angliában dolgozott, magyar festő.
Kiállításokat a párizsi magyar művészet kiállításon.

Boris Lossky: A magyarországi művészet tíz évtizede
(Petit Palais, Paris, 1966. ápr.-jún.)
Magyar Műhely (Párizs) 1966. nov. 15/108.o.

Bogdány Jakab

mesterről említi, hogy magyar festőként Angliába emigrált s ott dolgozott: a kiállításon műveci szerepelnek.

Lossky Boris: Előszó. L'art de Hongrie du X au XX siècle Kiállítás, Paris, 1966. Katalógus

Bogdány Jakab

Magyarországról származott művészként említi a lap. Londonban gyümölcsöztette tehetségét.

B. Lossky: A magyarországi művészet 10 évszázada; Magyar Műhely; 1966. XI. 15. 108. l.
110. l.

Bogdány Jakab

külföldre emigrált festő, Bécsben és Hollandiában tanult, majd Angliában telepedett le. Előszeretettel virágokat, madarakat festett.

G. Aggházy Mária: „Barokk." L'art de Hongrie du X au XX siècle. Kiállítás, Paris, 1966. Katalógus.

Bogdány Jakab (1660 - 1724)

Bemutatott művei:

Táj madarakkal, olaj, vászon, 100 x 123 cm.
148 n.

Virágcsendélet papagállyal, olaj, vászon
71 x 94,5 cm, 149 n.

L'art de Hongrie du X au XX siècle
Kiállítás, Paris, 1966. katalógus.

Bogdány Jakab

Gyümölcscsendélet, olaj, vászon, 48,5 x 57 cm
150 p.

L'art de Hongrie du X au XX siècle
Kiállítás, Paris, 1966. katalógus.

Bogdány Jakab (1660-1724)

Gyümölcsendélet. Vászon, olaj, 48,5 x 57 cm. – SzM. ltsz. 3788.

Szerepelt a „Magyar művészet kiállítása Párisban" szépművészeti Múzeumban rendezett bemutatóján. (Kat. 151. sz.)

A magyar művészet kiállítása Párisban Bp. 1966. Kat. ber. Aradi N., Gerevich L.-né, Solymár J. – Bp. 1966. – 31 l., 20 t. – 23. l.

Bogdány Jakab

Táj madarakkal (repr.)

A magyar művészet kiállitása Párizsban, Bp. 1966. Kat. bev. Aradi N., Gerevich L.-né, Solymár I. Bp. 1966. 31 l., 2o t.

Bogdány Jakab /1660-1724/

Táj madarakkal, o.

Virágcsendélet papagájjal, o.

Gyümölcscsendélet, o.

A magyar művészet kiáll. Párizsban. Szépm. Mus. 1966.

MDK

Bogdány Jakab

Táj madarakkal, o., repr.

A magyar művészet kiáll.Párizsban. Szépm.Muz.

1966.

Bogdány Jakab

nevét említi azzal, hogy Angliába
telepedett le

Halász Zoltán: La vie culturelle
en Hongrie, Budapest, 1966.

282 l

BOGDÁNY Jakab

133-134, 211

Oltványi 1991

s Eindringen in das Europäische
903, Springer

kézikönyve. Bp, 1954,

sztícimetria feszültségmeg-
1935, Magyar Anyagvizsgálók

cerina. Porto, 1946.

nkalélektanni kérdései.
ző Intézet

BOGDÁN Jakab festő

Pamiatky a Múzea, 41, 1992, 5/6.
Tematikus szám: Barock in der Slowakei.

234. Rép.

arra engedunk következ-
tetni, hogy vagyonos volt.
Vagyonát földbirtokba fek-
tette s apósa utánó bérelte
a hitchinti koronaurada-
lmat. E bérlet miatt
George Draper-al pöröskö-
dött, a Lordok Hara azon-
ban B. javára döntött.
A 31 évre ~~ki~~ szóló bérletet B.
1721. Vilmos fiára vratta át,
ki sokoldalu ember volt
s egy idiben atyja modorában
festegetett is. B meghalt
1724. febr. elejen London-
ban, Finchleyben te-
mettek

1723 Sept. 18-án kelt végrendeletében nagyrészt csak Erzsébet nevű leányáról emlékezik meg. Munthsag fiával mor Korábban írásbeli egyességet kötött. Fiának utódai a XVIII. sz. végéig, a család kihalláig béreltek Hitchin-t B. leánya Erzsébet a nagyrebeni szarmuzáss Stranover Tóbiás felesége lett.

A jelen szárad elejétől számos képe Került Magyarországba.

Madárhangverseny
(1690)

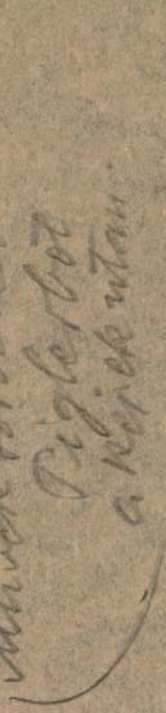

világ és gyűlés-
ésendélet képei a
korabeli amszter-
dami ésendélet fes-
tők, madárké-
pei Melchior de
Hondecoeter hatásai
mutatják.

Minek sorozata
Piglerbot
a képek után

Bogdány Jakab

10. Bogdány Jakab.

Almásy-Teleki I. 1939

135. Withoos, Mathias.

Bogdány Jakab

4. sz. Virágszendélet, repr.

Almásy Teleki III. 1940

ILLUSZTRÁCIÓK.

Bogdány Jakab

Almásy - Teleki
aukció III. - 1940.

vulgária

Bogdány Jakab

54. Gyümölcs csendélet
papagállyal
olaj. 73×95

Almásy-Teleki V. 1941

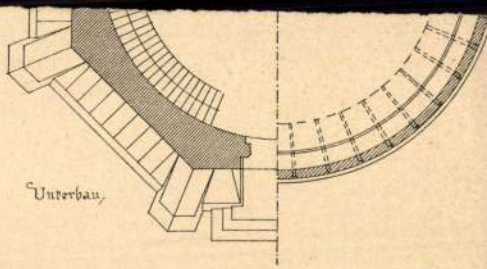

Konkurrenzprojekt zum Neubau eines Wasserturms an der Yorkstr

Zweiter

Bogdány Jakab

fordítás

20. *Bogdány Jakab:* Csendélet papagájjal.

Áverési Közlöny

1938. febr. 2. sz. 7.

19. *Bogdány Jakab:* Gyümölcscsendélet.

Ankiéár Bozdány Jakab

Trust Muz

1918. IV-V. a.
Csendélet (7 őszibarack tulos, piros kölló)
63.5 × 76 cm

1925. 29. a.
ápr.
Madárkoncert (1690)
104 × 124 cm. of

1925 nov. 30. a.
Virág csendélet, of
92 × 47
Csendélet, of 54 × 96
Gyümölcs csendélet I-II 75 × 64
~~" " " 75 × 64~~

32. a.

Bogdány Jakab

III

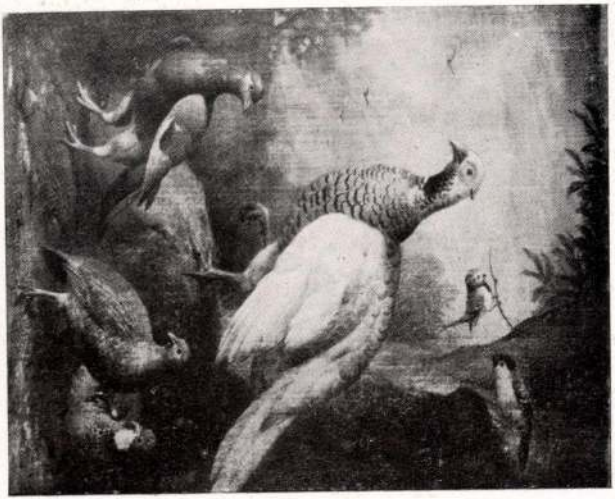

46. Bogdány.

Ernst Muzeum aukcioi
53. 4.

181. Corgerts

Bogdán Jakab

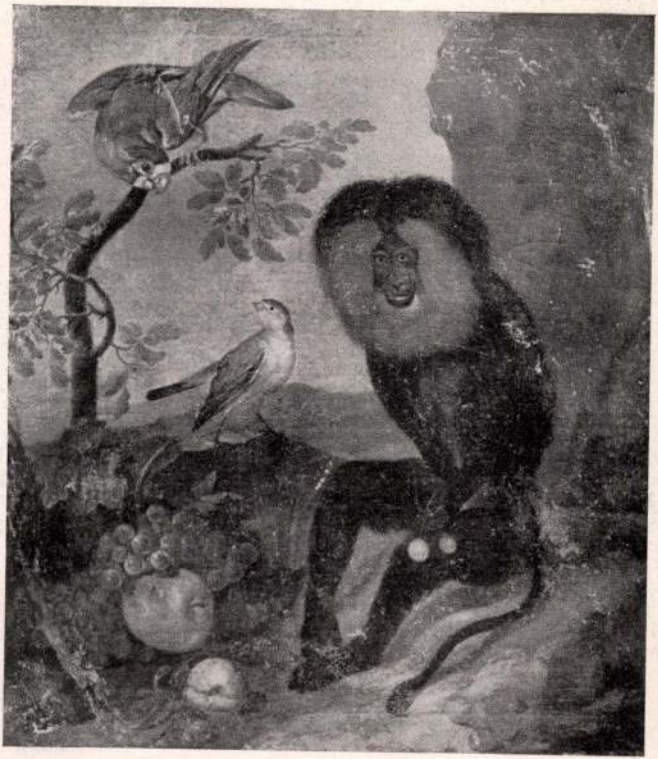

12. *Bogdán Jakab:* Majom és madarak.

Árverési Közlöny
1931. 3. sz.

789. *Engerth:* Női képmás.

Bogdány Jakab

l.

Ernst Muzeum aukcioi

XXXII. 42, 43. 77.

Műmölcs csendélet I-II.

a mester nagybányai naturalisztikusan színes korszakából való. *Fényes* Adolf gyermekjátékos csöndéletének viszont Szolnok a keletkező helye; a kép annak a csendélet-sorozatnak része, melyet a művész Cézanne művészetének tanulmányozásába merülve a háboru előtt mutatott be a főváros közönségének. *Csók* István táncoló ballerinás képe Degas témaköréhez áll közel, attól függetlenül azonban igen egyéni és finom alkotása a magyar mesternek. *Rippl-Rónai* József krétavázlata minden könnyedsége mellett tartalmas rajz. *Koszta* József és *Rudnay* Gyula is ragyogó nevei a kiállításnak, mellettük *Magyar-Mannheimer* Gusztáv és *Nyilassy* Sándor képviseli még az első klasszist. Régibb festőink közül a legritkábban felbukkanó nevek egyike *Orlay-Petrics* Somáé, Petőfi és Jókai ifjukori barátjáé, ki két arcképpel szerepel. *Than* Mórnak egy női arcképe és *Lotz* Károlynak egy csaknem készszé érlelt kompozició-vázlata van a gyüjteményben. Osztrák ember ugyan, de temperamentumra és érzésre félmagyar *Pettenkofen* Ágost, kinek két ceruzarajza is kikiáltásra kerül.

A gyüjtemény régi anyagának Salvatore Rosa tájképe, egy Terborch és Jan Steen hatását érezhető hollandus festő genre-képe, a Leandro Bassanónak tulajdonitott szép és igen jókarban levő vallásos kompozició, két Maulpertschnek attribuált arckép és egy finom Canaletto a leginkább figyelemreméltó darabjai, továbbá egy nehéz művészettörténeti problémákat rejtegető érdekes olasz szentkép, mely a katalógus szerint valamelyik középolaszországi eklektikus festőnek lehet a műve.

ELEK ARTÚR

Bozdány J

Szépen, Mez.

1909 febr. Nemes ln. kép-
szűjt. kiáll.)

Csendélet

1926 okt. Ki szerz. kiáll
(1924-26)

Virág és szűmölcs csend-
élet papagállyal, of.

Bogdány Jakab

Élet papagállyal
és gyümölcsök.

1823. k.

Repr.

Ernst Múzeum aukciók
52. 7. 11. r.

La Traverse, Charles François, (megh. 1778.).
268. GALATEA DIADALA. Jelezve.
Vászon. 350 × 230 cm.

H. S. J. monogrammista, (XVII—XVIII. sz.).
269. VÉNUSZ ÉS AENEAS. Jelezve.
Vászon. 228—152 cm.

270. FEDELES DISZVÁZA TALAPZATON, porcellán, Sêvres-modoru diszitéssel: aranydiszü kobaltkék alapon watteaujelenet és virágcsokor. Herend, XIX. sz. 80.—

271. KÁVÉSKÉSZLET, két kanna és hat csésze aljjal, porcellán, szines virágokkal. Ludwigsburg, XVIII. sz. 80.—

272. BACHUS-CSOPORT, szines porcellán. Meissen, XIX. sz. 60.—

273. ÉTKEZŐKÉSZLET, porcellán, szines virágokkal. Egy levestál, hét tál, egy mustártartó, egy sótartó, egy mártásostál, hét leveses huszonöt lapos tányér és tizenhárom tésztás tányér. Cseh, XIX. sz. 120.—

274. MÉLY TÁL, porcellán, szines diszitéssel, közepén nőalak. Kina, XVIII. sz. 300.—

275. NÉGYSZÖGÜ SZELENCE, porcellán, arany foglalatban, szines virágdisszel. Meissen, XVIII. sz. 150.—

276. NÉGYSZÖGÜ SZELENCE, porcellán, arany foglalatban. Födelén belül szines watteaujelenet. Külsején virágok. Bécs, XVIII. sz. 200.—

277. KÁROLY FŐHERCEG MELLSZOBRA, biscuit, kék-arany, kerek talapzattal. Bécs, empire. 200.—

278. FÖDELES TÁLKA ALJJAL, porcellán, rajta páros jelenetek és virágdisz szinesen. Bécs. 40.—

XIV.

Ernst Muzeum aukcioi
XXIII.

Bogdány Jakab

mióta Turóczi Sándoré
volt.

Bogdáni Jakab festő

Ernst Museum kiáll. 47-re

Magyar remekművek

ELSŐ TEREM. 1921. máj

XVIII—XIX. sz. első fele.

BOGDÁNI JAKAB († 1724).

1. Csendélet. Glück Frigyes ur tulajdona.

SCHALLHAS FÜLÖP (1767—1797).

2. Tájkép. Glück Frigyes ur tulajdona.

MÁNYOKY ÁDÁM (1673—1757).

3. Arckép. Dr. Miklós Gyuláné urnő tulajdona.

KUPECZKI JÁNOS (1667—1740).

4. A lantos. Perci Károly ur tulajdona.

DONÁTH János (1744—1830).

5. Arckép. Dudits Andor ur tulajdona.

fázisában, akármilyen anyagban dolgozott légyen, tisztán kolorisztikus értékekre épitette.

Itt állott az európai művészet a XIX. század alkonyán s ebben az európai művészetben ezt a helyet foglalta el a magyar. Nem volt olyan forma-problémája a nyugati művészetnek, melynek megoldásából ki ne vette volna részét és ne segitette volna nemzeti sajátosságának megfelelően, kolorisztikus irányban a végső eredményhez. Ez az a fonál, mely végig huzódik az egész fejlődésen, a fejlődés egész folyamatosságán és összeköti a multat a jelennel. Ezért hiszem, hogy ezen fog felépülni a jövő. A jelek biztatók. Az uj csapásokat vágók — legyen szabad csak Vaszaryra hivatkozni — erre a kolorisztikus erőre épitenek, az uj nemzedék, csak Rudnayt emlitjük, kolorista hatásokban jeleskedik. Láttuk, hogy az ihlet vakmerőségei mind kolorisztikus értékeket szülnek s a magyar festészet jövőjének utja ezzel ki van jelölve. S nem kolorista-e Vörösmarty? Petőfi? Arany? Lavotta? Fadrusz? Izsó? Lechner?

S nem kolorista-e maga a magyar nyelv? A magyar

Alapitva : 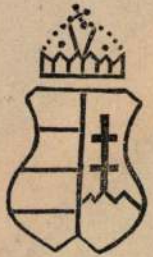 1 8 3 9.

Herendi Porcellángyár

R. T.

Bogdány Jakab

Nemzeti Szalon
1936. jún.
Juniusi hotel.

BOGDÁNY JAKAB (1660—1724)
10 Éneklő madarak, olajfestmény. Egerszalóki
dr. Czigler István gyűjteményéből.

1690
Bogdane

Protestáns Műv. kiáll.

A XVII-XIX. sz. protestáns mesterei. (trégm. kiaj.)

1939 okt.-nov. :

Csendélet
Gyümölcsök és madarak I-II
Virág csendélet
Gyümölcs csendélet I-III
Virág csendélet papagállyal

Bogdáni Tarab

+ 1721.

Csendélet.

Kiállítva

Nemes Marcell kép-
gyűjt. a szépm.
Muzeumban.
1909. febr.

~~Szépm. Mus.~~

~~1909. ly tiszg.~~

~~kiáll. (1924-26)~~

44.399/1944.III.szám.

Fenti számu jelent

Felkérem a Bizotts

ügyét a tulajdonos zirci ap

Budapest, 1944. év

A kiadvány hiteléül:

min. s.hiv.igazgató.

A Müemlékek Országos Bi

Bogdány Jakab

Gyümölcsfeszendélet,
repr.

Szépm. Múz. Évk
VIII, 196. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
Nº 24
III
1944
Leszám
Nº 24

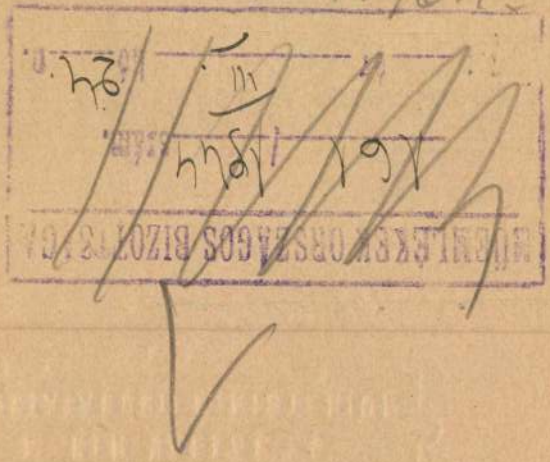

Bogdany Jakab

Thieme-Becker

IV. k. 216. c.

Benedict, l. *Benedikt.*

Bogdány Jakab

Föv levéli

Csendélet szajkóval, of

Bozdány Jakab

Fův képt (Tört. hung-al kőjösen)

1937 jan. (N.Sz.)

Csendélet szajkóval, of

1947. dec. 100 mester, 100 remekmű

m. f.

1949 máj. M. otthonok

Csendélet, of

1951. A m. festészet haladó hagyományai

Csendélet szajkóval, of

Bogdani Jakab

+ 1724.

vrd

Az Ernst-Múzeum kiállítási. XLVII. Magyar remekművek. I-ső sorozat.

Bpest. 1921.

Csendélet, Glück Frigyes

Anlajd.

Vallás- és Közokt. minisztérium

VIII. 174.

BOGDÁNY JAKAB

Külföldi aukción:
Bogdani, Jacob:
Fowl and other birds in a landscape.
Oil on canvas, 125x146 cm.

New York, Sotheby Parke Bernet inc.
Sale nb. 5060. June 1983.
Katalogus 103.sz. Képpel.

Bogdán Jakab.

1937. Szkfőv.Képtár és Tört.Muz,kiáll.

Csendélet szajkóval,olajf,

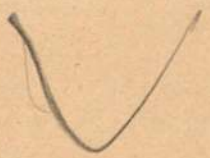

Bogdán Jakab
festő

Nemzeti Szalon

Bogdány Jakab

Bényi László

Sikeres nyomozás angol
magángyűjteményben

„Van nálam Bogdány-képem,
ha érdekli..."

Magyar Nemzet, 1986. dec. 23. 6.

BOGDANY Jakab

~~Allar van~~

Obststilleben mit Trauben, Kirschen
Johannisbeeren, ~~Kirschen~~ Pfirsichen, Pflaumen und einem Schmetterling 40,6 × 50 cm Öl.

Gemälde und neue Meister
Erster Nürnberger Kunsthaus
Kunsthaus D. M. Klinger

Tel 0911 227698

1997

BOGDÁNY Jakab

KÓNYA Péter: Bogdány Jakab, három nemzet hires művésze.
= Vasárnap, XXIV.évf. 47.sz. 1991. nov.22. 9.p. ill.

Mater: Ita est, Paulina mea. D
discitis, deinde nere et coque
[illegible]
phiam.
Paulina: Utinam di mihi darent
tae omnes labores facilius per
Mater: Iam tempus erit, ut rec
Paulina: Incipiam: Arma virumq

Tarpeia

Quondam Romani cum Sabinis bel
ut arcem caperent. Filia praef
muros iit aquam petitum. Puell
Si nos in arcem immiseris, Iup
dabit. Puella respondit: Si vo
quod in bracchiis sinistris g
as cogitabat, quas Sabini ger
immitteret, sed immissi Tarpe
stris gerebant, obruerunt. Si
cepit, cui aurum gratius erat

Bogdány Lajos

építész

L.

Lendvay-Szentiványi

224.6.

" 1·52 "
" 3·20 "

öttacél, gömbölyü 6÷9 mm vastag,
lapos 21/90 széles
2·48 P
, 22/26 mm vastag négyzetben
2·16 P

ők. készfizetés esetén 2% skontó.

edvezőnek fogják találni és minket
.

agyunk,

kiváló tisztelettel

Foxtó és Társa

M.D.K.

Bogdány Lajos
építőmester

1943-ban az átrizesedett falakat szigetelte.

Bachó László: A gyöngyösi templomok története 1181.
Szent Erzsébet templom története.

M.D.K.

Bogdánffy Lajos
építőmester

A sekrestyét szigetelte és cementlapoztatta.

Bachó László: A gyöngyösi templomok története. 117 l.
A Szent Erzsébet templom története:

megírva

Bogdány Lajós

II. 2108. Bogdány Lajos, 24 éves, ref., szül. Szeghalmon, atyja nincs bejegyezve, Lange építőiskolája, 1864 okt. 28., 1865 ápr. 18. megkapja a matrikelt.

Som 181. l.

Somogyi M

Magyarok a münchenni képzm. akadémián

1824 - 1890

Mün 1, 1912.

Térkép.

DAS TEMESCHVARER BANN
meine Polnische und Deutsche
adva, mely alatt a Wersten v
auf einen Grad jeleztetik.

Rm., mér. 21.8:29.

Szn. 61-906
1161-905-11

Bogdány Lajos

l.

Lykanemzromantika

145. l

MEZŐTÚR

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Bogdány László, munkásalkotó festő

A FIM Alföldi Porcelángyár klubhelységében egy most induló sorozat nyitányaként megnyílt „Alkotó kezek" c. kiállítás a szaniter gyűregység néhány dolgozójának alkotását mutatja be. Hat nő, hat különböző műfaj szerepel a kiállításon, Bogdány László mutatós és esztetikus intarziaképeivel szerepel.

A.M.: Munkásalkotók tárlata.
Csongrád Megyei Hírlap, 1981. jún. 4.

Bogdány Zoltán

A dombóvári művésztelep kiállítása

Magyar Nemzet 1986. XI. 22.

Pfielip bogenau,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1681-től:"Pfielip bogenau /!/ schiffter gesell geburtig Von Raab". 104.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Kantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Évkönyve

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Boger Ferenc

oltárépítő

Rozmyó 1904.

l. Gangel 46. l.

Bogdásai régi rk. templom

BOGDÁSA. (Baranya.)

Régi r. k. templom, a reformátusoktól visszafoglalva, 1746 ban felszentelték.

Gerecze, 1906, 129l,

A (Boghen György)

építész

Cikke

↳ A lakóházépítés
új módszerei a Szov-
jetunióban és nálunk.
Építés-Építészet
1949. I. évf. 5. sz

55-

Boghen György

Boghen György okl. mérnök és
építőmester irodája, II. Fillér-u. 23.
153-613

Bp távb. 1940. szept.

" 1942. jan

Budapest székesf

.....szám

194.....

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Müemlék

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Központi boríté

D Bogen

Pozsony. T. 6982.

E lapon a leégett várkastélyt, a vár egy részét és a körülötte fekvő házak csoportját szemlélhetjük, mig a [illegible] korlátos uton ketten haladnak balra. Jelzése az előtérben középütt: Bogen 887.

Czeruzarajz, mér. a papirosnak 16.3 : 22.7 cm.

140-95.

Bogisich János.

nemesfémáru és
ékszerkereskedő
Alapítva 1840.
IV. kerület - kér. 6.
Emlitve

Berenyi 64. C.

Arany éremmel és díszoklevéllel kitüntetve 1931. évben.

Méltóságos
Nagyságos

Műemlékek Országos Bizottsága *urnak*
urnőnek

FLEUROP

VIRÁGKÜLDEMÉNYEK KÖZVETITÉSE
AZ EGÉSZ VILÁGRA

Budapest.-

Aréna-ut 41.

A címre kérem ügyelni.

Bogisich János

budapesti ötvös – 1904

Boltizár József gyűrűje az esztergomi főszékesegyházi kincstárban, fentitől –

l. Magy topograf

(3069-től 3122-ig.)

Bogisich János

Eperti ötvös 1904

l.

Magyarorsz. művé-
neti topograf.

266. l.

3104. sz.
1940/41.

MEG

A BUDAPESTI KIRÁLYI M
TUDOMÁN

ALAPÍTÁSÁNAK CCCVI. ÉS ÚJJÁALAKÍTÁ

1941. ÉVI MÁJUS HÓ 13-Á

AZ EGYETEM DÍSZT

Bogisich János

Erzsész (ötvös)
a kir. kapolna
ötvös felszerelés tárgyait
szállította -

lásd

Lehbudai kirpal

76. l -

Kereskedő

1904

177

Boltizár József gyűrűje arany, fejében zmaragd, körülötte két sorban brilliánsok. Az egyik oldalon a ~~[illegible]~~ tulajdonos címere: zár és három csillag, a másikon Dr. Adalbert mellképe. Készítette Bogisich János ötvös Budapesten 1904 a káptalan rendeletéből, a tulajdonos gyémánt mizéjének emlékére.

Lepold: Adatok, 34 l.

Esztergomi főszékesegyháza

Kincstár.

Bogisich János

Otvös.

MDK

Bogisich Katalin textiles

1.

Budiparrajzisk. 1935-36. 36, 37.1.

M.D.K.

Boglioni, fényképész

1859 nyarán fényképezte Kossuthot. Torinoi mester. Az utóbbi hónapok fáradtsága látszik az arcán. Csipő kép ülve. Tört, Képcsarnok. 200.o. 17.jegyz.

Fejős Imre: Kossuth fényképei. 197.o.

Folia Archaeologica. VIII. 1956. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1956

M.D.K.

Boglioni, fényképész

Torinoi mester. Kossuthról 1859 nyarán fényképe. mellkép. Az utóbbi hónapok fáradtsága látszik az arcán. XLII. tábla. 4. kép. Tört. Képcsarnok. 200. o. 17. jegyz

Fejős Imre: Kossuth fényképei. 197. o.

Folia Archaeologica. VIII. 1956. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1956

BOGLYAS Erika

STÚDIÓ 60 FKSE

élmény nekem

Stúdió Galéria – FKSE

adventure for me

Baglyas Erika akciója
action of Erika Baglyas

performance I: 2002 február 26, 18 h
26 f ebruary 2002, 6 pm

performance II: 2002 március 5, 18 h
5 march 2002, 6 pm

megtekinthető : 2002 március 9
open: 9 march 2002

1053 Budapest, Képíró u. 6,
tel.: (+36 1) 267-2033,
fax: (+36 1) 266-6502,
e-mail: studgal@c3.hu
nyitva: hétfőtől szombatig 14-18 óráig / open: mon to sat, 2 to 6 pm

támogatók / supported by: NKA, NKÖM, Fővárosi Kulturális Alap,
Ráthgéber Lászlóné, DUTCHMED KFT, Belvárosi Borkereskedés

Bogma Ferenc

Mornáromi Hurszabó

l:

Grötffyzur

200 l.

Boganár

és mások épület- és modelfotói illusztrálják a "Borsod építészete" c. ismertetést.

Magy.Ép.ip. 1971.11-12.sz.617-703.1.

Baquár
fotós

Egyetemi uszoda épül a Buda-
pesti Műszaki Egyetemen.

— : Sport
Tükör, 1975. febr. 11 - 7 oldal.

M.D.K.

Bognár Ádám, bognárm.

A veszprémi bognárcéh korsója. Cserép. Felirat: "Veszprémi nemes B.C.K. Bognár Ádám céhmester 1721. L.5,5/a, 5/b. képeket. Függelék, 6.193.o. Veszprémi Bakony Múz. Lsz.C-1.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorsók. 159.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém. Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém.

Ö Bognár Arnold

1898/99

Fertőpzőmfőiskévk

1932-33. 69. l.

NAPJAINK

IRODALMI ÉS MŰVELŐDÉSI LAP

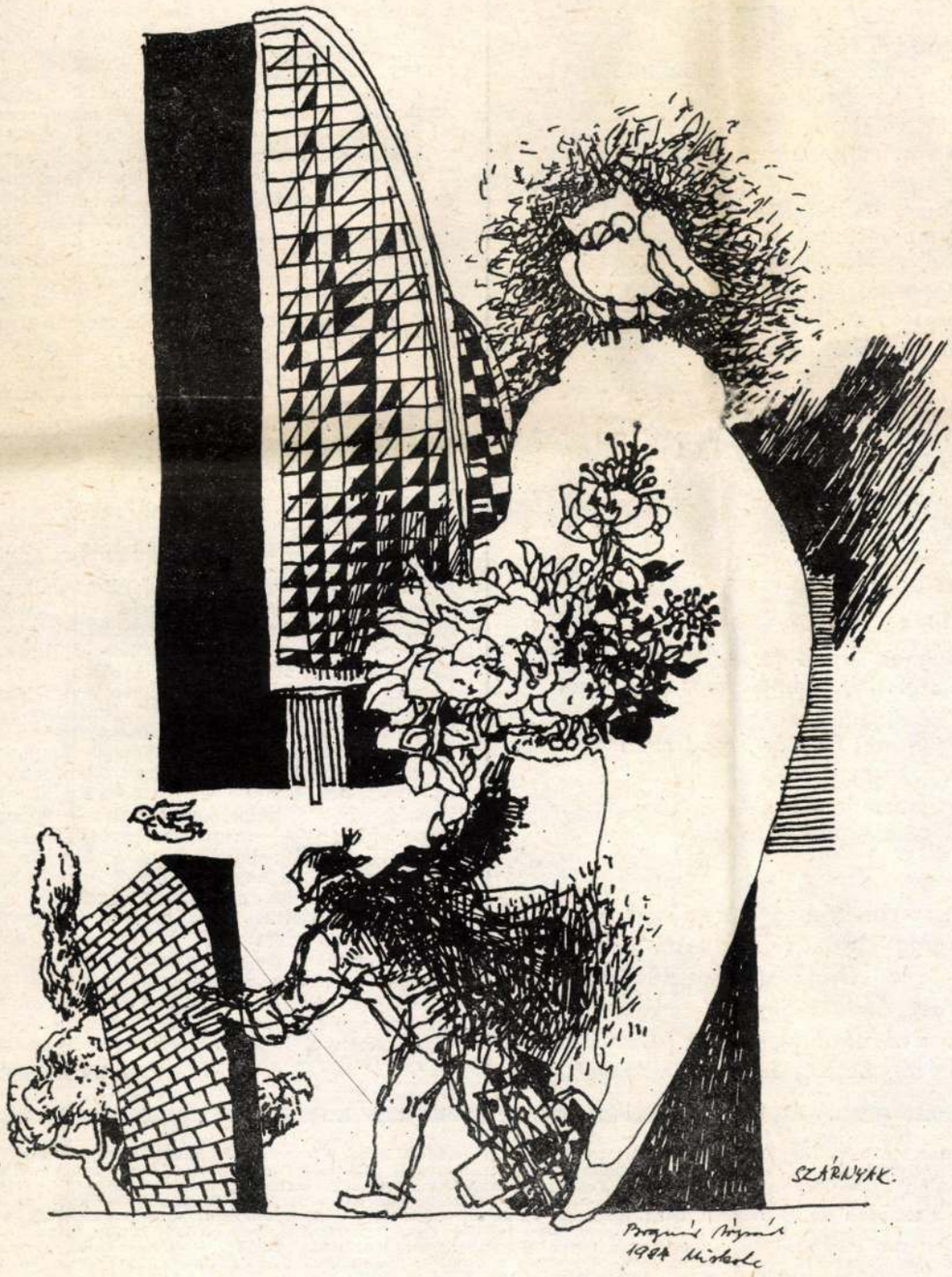

BOGNÁR ÁRPÁD

AZ UTOLSÓ BEVETÉS.
RÉSZLET
BÁRCZY JÁNOS KISREGÉNYÉBŐL

VITA AZ ÉRTELMISÉGRŐL.
KONCSÁR SÁNDOR
ÉS PAPP JÁNOS HOZZÁSZÓLÁSA

A VOX HUMANA ÚTJAIN.
MEZEY LÁSZLÓ MIKLÓS ÍRÁSA
FÁBRY ZOLTÁNRÓL

A JOBBIK RÉSZ SZAVA.
KISS FERENC
KALÁSZ LÁSZLÓ KÖLTÉSZETÉRŐL

KIÉ ÉS MILYEN LEGYEN
AZ ÚJ KULTÚRA?
KECSKÉS SÁNDOR ÍRÁSA

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZAI

XXIII/1984

9

SZEPTEMBER

Tartalom

Lapszélre (T. Nagy József) 2

Csengey Dénes:
Színes riport (Hangjáték) 3

Fodor András versei:
Nyílik egy ablak, Video-disco 7

Bárczy János:
Az utolsó bevetés (Regényrészlet) 8

E. Kovács Kálmán verse:
Kórházi napló 12

VITA AZ ÉRTELMISÉGRŐL

Koncsár Sándor:
Az értelmiség alulnézetben
Egy falusi tanár megjegyzései 13

Papp János:
És a pedagógusok? . . . 14

Mezey László Miklós:
A vox humana útjain 15

Kiss Dénes verse:
Sorjázó 17

Kerék Imre verse:
Mikes 17

Tódor János verse:
Nyomkereső 17

Agócs Sándor verse:
Széchenyi látomásai 17

Gergely Mihály:
Napló 18

Belányi György versei:
Legyen ez is
visszavonhatatlan (3., 5.) 19

Simor András verse:
Amikor kubai barátnéjától
levelet kapott . . . 20

Pusztai Zoltán verse:
Ecce homo 20

Kelemen Lajos verse:
Piac 20

Kuzmányi Gusztáv verse:
Avasi búcsúzás 20

Madár János verse:
Tájkép 20

Bodnár István verse:
Ide a partra 20

Kiss Ferenc:
A jobbik rész szava
Kalász László válogatott versei 21

Kalász László versei:
Gyalog világ. Az ég szélostora 21

Berencsy Sándor verse:
Farsang 23

Dávid József:
Megváltó (Elbeszélés) 24

Szikra János versei:
Ahová megyek, Akár a földek 25

Kovács István versei:
A fekete könyvet,
Paradicsomi kör- . . .,
Tó verőfényben 26

Bisztray Ádám verse:
Súlya nő 26

Szekér Endre:
Mérhetetlen időben
(Kovács István verseiről) 27

Imre László:
A nemzetegység regényballadája
(Kós Károlyról) 28

Füzi László:
A kortársi irodalomtörténet
esélyei 30

Pomogáts Béla:
A moralista látomásai
(Szécsi Margitról) 33

Botlik József:
Beszélő múlt 34

Kerékgyártó T. István:
A megfejtés kockázata 35

Nemcsik Pál:
A zene eredete és három világa 36

Madár János:
Hazát keresve 37

Kecskés Sándor:
Kié és milyen legyen
az új kultúra? 37

Hírek 39

Bognár Árpád (3, 8, 10, 11, 14, 25, 26, 38, 39) Dohnál Tibor (23) rajzai

Első oldalon:
Szárnyak; Bognár Árpád rajza

Hátsó oldalon:
In memoriam Lenkey Zoltán;
Bognár Árpád rajza

*

A szerkesztésben közreműködnek: Cs. Varga István (főszerkesztő-helyettes), Feledy Gyula (szerkesztő-főmunkatárs), Serfőző Simon (szerkesztő) Kalász László (líra), Brackó István (széppróza), Ruszoly József (tanulmány).

Lapszélre

Június 29. és július 4. között hetedik alkalommal rendezték meg Kazincbarcikán az amatőr színjátszók nemzeti fesztiválját. Amióta a magyarok a nemzetközi szövetség tagjainak sorába léptek, külföldi együttesek is részt vesznek a barcikai találkozón. Ezúttal cseh, észt, ír és nigériai vendégek mutatkoztak be a programban.

Az idei fesztiválra — előzetes válogatás után — 13 hazai együttes kapott meghívást; az ő bemutatóik szolgáltak arra, hogy két év után ismét valamilyen képet lehessen kapni a mozgalomban érvényesülő tendenciákról. A hatnapos eseménysorozat végén — a produkciók és a szakmai tanácskozások után — általános volt a vélemény: a kétévenkénti fesztiválok sorában nem jelent mérföldkövet az idei, de légkörében, színvonalában jobb volt, mint a négy vagy a két esztendővel ezelőtti.

Mi a tartalma a megállapításnak? Szokásos a mozgalomban is évtizedekről beszélni; a hatvanas, a hetvenes után most a nyolcvanasról... Nos, talán nem érdektelen éppen az 1980-as fesztivál zárásának néhány megállapítását itt felidézni: „A zsüri úgy gondolja, hogy az amatőr színjátszómozgalom jelenleg nem áll igen magas szinten... a legjobb előadásokban is sok-sok részlet maradt kidolgozatlanul... sok felszínes megoldással találkoztunk... Nem eléggé igényesek az együttesek önmagukkal szemben, ez mindenekelőtt a színészi munkában nyilvánult meg... Az amatőr mozgalom akkor kapná meg igazán fellendülését, ha jobban érzékelné azt a valóságos társadalmi helyzetet, amiben élünk és azt a saját útját járva, saját közegében megszólalva közvetítené..."

És mit hozott 1984? Három-négy halvány, sápadt előadás ellenére fegyelmezett, átgondolt, korrekt bemutatót láthattunk többségében. Sokkal több jó rendezést, tisztább színpadi megoldást — mint az előző két alkalommal. És nagyon jó, emlékezetes színészi teljesítményeknek tapsolhattunk idén. A szakmai tanulságok között fogalmazódott meg az is, hogy eltűnt a köldöknézés, az esztétizálás, közéletibb témákat fogalmaztak meg a színpadi játékok...

Schwajda György: Segítség; Bornemissza Péter: Magyar Electra; Hubay Miklós (Christopher Frey játéka után: Az efezuszi özvegy; Etűdsorozat gesztusra (F. G. Lorca: Buster Keaton sétája); Mosonyi Alíz: A rózsa; Eugen Ionescu: A kopasz énekesnő; Szép Ernő: Május; a „Boldogok" című előadás mind-mind hordozott magában olyan értéket, amely az amatőr színjátszómozgalom új erőre kapását jelentheti. Az Amatőr Színházak Nemzetközi Szövetségének osztrák elnöke további kísérletezésre és több bátorságra biztatta — éppen a fentiek alapján — a magyar együtteseket.

Az ifj. Horváth István nevével fémjelzett színjátszófesztivál nagydíját a zsüri nem adta ki, de éppen a kiegyensúlyozottságot elismerendő, az eredetinél több csoport és egyén kaphatott elismerést: két kollektíva és két rendező mellett négy színész teljesítményét díjazták ezúttal, a Schwajda-előadás (Gödöllői GT '80) pedig közönségdíjat nyert el.

Jó hangulatú dolog történt Kazincbarcikán, haszonnal járhat a tanulságok levonása után.

T. NAGY JÓZSEF

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tanács irodalmi és művelődési lapja. Főszerkesztő: Papp Lajos. Szerkesztőség: Miskolc, Korvin Ottó u. 1. 3530 Telefon: 15-881. Kiadóhivatal: Kiadja a Borsod megyei Lapkiadó Vállalat, Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky út 15. sz. 3527 Felelős kiadó: Veres Mihály. Postacím: Miskolc, Pf.: 178. 3051. Telefon: 36-131. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál. (KHI, Budapest V., József nádor tér 1. 1909) közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215—96162 pénzforgalmi jelölőszámra. Postacím: Posta Központi Hírlap Iroda, Budapest 1900. Előfizetési díj egy évre: 102 forint. Megjelenik minden hónap elsején. Kéziratokat és rajzokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Készült a Borsod megyei Nyomdaipari Vállalatnál, Miskolcon. Felelős vezető: Kilián Béla. Index: 25 913 — ISSN 0547 — 174

CSENGEY DÉNES

Színes riport

Hangjáték

Hangok: TAMÁS újságíró, 25 éves
ERZSI a felesége, tanárnő, 24 éves
ANNA ápolónő, 25 éves
FODOR a belpolitikai rovat vezetője, 52 éves
KOÓS kórházi főorvos, 45 éves
VÁGI csúfnevén PENGE, újságíró, 30 éves
KOVALIK elmeorvos, 34 éves
ISMÉTLŐ ÖREGÚR elmebeteg, 63 éves
JÓSKA elmebeteg, 30 éves
BETEGEK, LAKÓK, KOCSMATÖLTELÉKEK

Történik egy magyar megyeszékhelyen, napjainkban. A cselekmény ideje huszonnégy óra: reggeltől másnap reggelig.

ELSŐ JELENET

(Tamásék lakása, reggel, a vekker csörgője épp lejár. Már mindketten ébren vannak, de még ágyban, a rádió szól, könnyűzene, valami dzsesszesített indulóféle. Tamás — még a félálom ritmustévesztéseivel — dünnyögve, mókázva kíséri.)

TAMÁS Taram-param-tirim-piram, ébredj, serkedezz, dolgozó népesség. Eszméljél és pezsdüljél virgoncan hegyen, völgyön, termékeny medencékben, és persze nemkülönben a hófödte ormokon *(közben simogatja Erzsit, aki előbb kényeskedve nyöszörög, majd egyre mélyülő lélegzettel sóhajtozik, jelezve a kezek mind lényegretörőbb útját)*, de még a selymes réteken, de még az árnyékos csalitokban is, minden eldugott, védett kis zugolyban, mert íme virrad...

ERZSI Na, hagyjál, ne bomolj... egy perc még... fent leszek mindjárt... kelek már, hazám, serkenek, feltámadok... támadok!... Te!... Ha én egyszer elkaplak a rengeteg erdő mélyén, hát szorulsz... *(Csöng a telefon.)* Hopp! Na várj már egy kicsit... Biztos a laptól. *(Felveszi a kagylót, beleköszön, Adom, mondja, de Tamás nem vár, a kagyló a padlóra koppan. Egyszerre halljuk az indulót, a szeretkezés csatazaját és Fodor hangját a telefonból.)*

FODOR Szevasz, Tomikám, de jó, hogy már fent vagy. Arról van szó, hogy indulnod kéne máris, kénytelen vagyok meglopni a szabadságodat. A főnök szólt ide, ő tudja, miért, hogy egy óra múlva téged, és csakis téged riportra vár Koós főorvos a kórházban. Ne hallgass, édes egy öregem, nincs mit tenni, ha Koós mondja a bombabiztos ságorkomasága hangszóróján, persze hogy mondja a főnök is, ha meg ő mondja, hát világos... Hallasz?... Hát tudom én, hogy nem repesel, pajtás, de végül is nem olyan nagy dolog... Úgy veszem, hogy már jegyzed is: három flekk színes, gyógyellátottság, összkép, jellemző részletek. Pár mondat gyógyuló betegektől, az igénybe vett, de a sarat persze álló orvosoktól... naná, hogy a főorvostól legalább tizenöt sor, az a taksája. Tendencia összegezve, anyagi lehetőségeinkhez mért javulás az eszközök terén, ami persze nem teheti feleslegessé az ápolói humanitást, az azonban szerencsére és természetesen... Két órára pontosan. Anyag nélkül be se gyere... Halló... *(A szeretkezés lassanként elcsitul.)* ... Hát higgadj már le, egykomám, ne csikorgasd a fogaidat! Vegyél egy nagy levegőt, aztán... Na jó. Szevasz! *(A vonal megszakad, marad a foglalt jelzés. Tamás erre ocsúdik.)*

TAMÁS Hu, a túróba. ez most... *(Szuszszanva felkel, járkál, morfondírozik.)* Mi a fenét... mi a fenét akarhatott az istenverte kopasz farizeusa? De kitalálom... telepatikus úton pillanatok alatt kiderítem...

ERZSI *(mintha olvasná)* Koós főorvos egy óra múlva riportra vár. Főnök utasítása, elmaradni, késni nem lehet. Három flekk színes, délután kettőre pontban. Anyagi lehetőségekhez mért fejlődés az eszközellátottságban, kiteljesedő humánum, gyógyuló betegek, tendenciák, összkép, ésatöbbi. No ez.

TAMÁS *(A játék folyamán most először komoly, de most a döbbenetig.)* Te ezt hallottad? Hallottad és megjegyezted? Úgy járt az agyad, mint a magnó, miközben öleltelek? Erzsi!

ERZSI *(Sértődött.)* Ha egyszer a tied helyett is az enyémnek kell járni! Rászokhattam. És talán baj, hogy törődök veled?

ZENEBOHOC BOGNAR ARPAD RAJZA

TAMÁS *(Nem is hallja.)* Forgott, mint egy márka kis Phillips, és meg hajtottam a motorját, egy-kettő, egy-kettő, gyorsuljon a dugattyú, egy-kettő, egy-kettő... Hát hogy jön kettőnk közé egy rohadék riport? Azt mondd meg nekem!

ERZSI *(Azonnal riposztoz; sokszor bejárt pályán fut ez a veszekedés.)* Úgy jön, hogy van! Te meg riporter vagy, tehát neked kötelező. *(Kitör.)* De nem is neked, az isten verje meg, nekem kötelező figyelni még akkor is, amikor szeretlek... *(Sír.)* ... szeretlek, te hülye... Rég halott ember lennél, ha nem így lenne...

TAMÁS Rég halott ember *vagyok!* Csak a bomlástermékeim működnek még itt vagy negyven évig, ha jól megy. Az eszem, amivel írok, a nyelvem, amivel mást mondok, ha összeverődünk a Kishuszárban, jó entellektüel vitézek... A gyomrom is már lassan jobban bírja a mocskot, mint a pálinkát. És a nedveim is működnek, hogy te is működj, és számon tarthasd a működésemet. Hát azt tudod is. De hogy énhozzám közöd ebben a rohadt életben nem volt, azt nem tudod.

ERZSI *(Sír.)* Tamás!

TAMÁS Menj innen! Vagy még jobb, ha én megyek.

ERZSI Tamás, hát ezt tudod mondani nekem? Hát törődöm veled, ennyi az egész!

TAMÁS Csak hitted, hogy velem.

ERZSI Tamás! Tamás, a kabátod! A tízóraid! A riport! *(Utolsó mondata közepén becsapódik az ajtó.)*

MÁSODIK JELENET

(A Kishuszár nevű kocsma. Kilenc óra van éppen, az első pohár italok keltette zsivaj. Tamás Pengével féldecizik.)

PENGE Ex! Azért ez a kisüsti nem hazudik. Hm. Akárcsak a csapos, aki elmondta nekem a múltkor, hogy a hozzánk hasonló kitűnőségek adagjait kivéve — így mondta, kitűnőségek — vizezi. De igaza is van, ettől a víz is meggyullad. Na nem? *(Kis szünet, zajok.)* Szóval azt mondod, nem csinálod?

TAMÁS Azt, pontosan.

PENGE Tudod is, hogy miért?

TAMÁS Tudom. Nézd, Penge, te láttad ezt elejétől. Hát nem megy tovább, vergődünk, egymást fojtogatjuk, méghozzá életveszélyesen, mert erővel, szerelemmel kapaszkodtunk össze. Akarunk egymástól valamit, de nem ugyanazt, és... *(Megakad, mohón iszik.)* ...és amikor békességben, rendben, pontosan, az Erzsi emberi módján élünk, akkor én egy idő után menthetetlenül kiabálni meg csapkodni kezdek valamiért, leöntöm vörös borral az osztálynaplót, vagy a dolgozatfüzeteket. És akkor még nem mindjárt romlunk el, hanem kemény, penge napok jönnek, sűrű utazások, nagy tanyai, gyári, cigánytelepi riportok, vagy mit tudom én, csö-

vesek, akik három éjjel nálunk alszanak meg, és beszélnek és kajálnak, és leveszik a polcról a magyar őstörténetet például, de egy idő után az Erzsi elkezd keveset beszélni és sápadni, elkésni az óráiról, cédulákon üzengetni, hogy én mikor, honnan késtem el, és gunnyaszt és nézeget, és belefulladnak a konyhában a csótányok a két napja kint felejtett tejbe. És akkor megint odaverek egy poharat a falhoz, megnyugszunk tőle, békések, pontosak, anyámkínjásak leszünk, és aztán elölről és megint elölről... Hát mit mondjak még?

PENGE *(Nevet.)* Hát, semmit. Egy ideig ugyan azt hittem, hogy arról beszélsz, amit kérdeztem, de...

TAMÁS Miért, te mit kérdeztél?

PENGE A riportot, pajtásom. Hogy azt csinálod-e.

TAMÁS Ez hogy jön most ide?

PENGE *(Nevet, cinikus.)* Idejön. Idesettenkedik, Tomikám. Ideoldalaz szépen, fű alatt. Ne tegyél úgy, mintha még nem vetted volna észre, hogy ezt a két dolgot, amiről itt beszélünk, csak együtt, kizárólag egyszerre lehet abbahagyni! Hát nem vagy te már kisdobos, ha nehezen felejted is el a hat pontot. Na. Most gyújts rá, és igyál egyet, mert egy pillanatig durva leszek. Ahogy Erzsinek szerelmetes társa vagy, nem ugyanúgy vagy ringyója Fodornak, a főnöknek, a lapnak? Nem olyan rafinált összefogózásban, amiben egyszerre csak az egyiktek élvez? Megcsinálod a riportot Koóssal, megdicsérnek érte, szégyenkezel. De akarsz szabadulni ettől a szégyentől, ha vele veszíted a tanyáidat, a csöveseidet, a penge négy-öt flekkeket? Nem. Összeházasodsz vele, és fújsz rá, akárcsak Erzsire. Nem mondom rosszul, mi? Naná! És ne roppantsd össze azt a poharat, mert nem kötözésre készülsz a kórházba. Ex!

HARMADIK JELENET

(A kórházban, az igazgatói szobában, Tamás és Koós beszélgetésének vége. A hangulat nem annyira feszült, mint az eddigiek után várni lehetne. Koós főorvos művelt, humorérzékkel megáldott ember, kitűnő társalkodó, az éles és okos fiatalember érezhetően tetszik neki.)

KOÓS Szóval azt mondod, hogy nem. Rendben van, de miért gondoltad, hogy kötelezően előírja a protokoll? Fenét írja. Csak épp beleszagoltam a leheletedbe, azért gondoltam, hogy nem veted meg a jó kisüstit. Rossz volt a... *(szimatol, nevet)* ...a megérzésem?

TAMÁS Más, ha az ember a barátjával iszik.

KOÓS No, az igaz, bár az illata így is, úgy is egyforma. De mondom, mi itt csak a betegeket kábítjuk úgy, hogy bizonyos fajta alkoholt szagoltatunk velük. Újságírókra, bármilyen szívesen háborodnál fel rajta, nincs ilyen házirendi pontunk. A kínálást tehát vedd magánkezdeményezésnek.

TAMÁS Annak vettem. És nem felháborodni jöttem ide — meg persze nem is inni, hogy hozzátegyem —, hanem megtudni, hogy milyen képet mutatnak pillanatnyilag *(megnyomja a szót)* az eszközellátottság és a humanizálódási folyamat tendenciái *ön szerint;*

KOÓS És világos már, hogy fest a helyzet? *(Vidám, csevegő.)*

TAMÁS Világos az, hogyan fest ön szerint.

KOÓS De ezzel persze nem elégedett, *ön,* ha a magázás jobban megfelel. Nézze, szíve joga. De tud valakit kapásból mondani, aki többet tud nálam azokról a dolgokról, amikről mostanáig beszéltünk?

TAMÁS Nem tudok senkit, aki mindenáron *akart volna* beszélni róluk.

KOÓS *(Nevet.)* És az olyan nagy baj, hogy én akartam? Ne gondolja, hogy az önreklámozás szándéka vezetett. De még ha az is... itt ötszázan dolgozunk, nem akármilyen hivatásban, éjszakát a nappallal összetévesztve akárhányszor. Hát egyszer talán ez is megér egy misét. Viszont itt mégis másról van szó. Hogy beteg korban élünk, mindenki hajtogatja. Én úgy fogom fel, hogy ez azt jelenti... ne mondjunk sokat... minden harmadik ember jövendő lakónk. És én jónak tartom közölni ezekkel, hogy hová, milyen körülmények közé utalja be őket a készülődő infarktus, vagy valami más század végi szezonbetegség. Hogy nem úgy lakható, mint az otthonuk, de lakható azért a hely, ahol esetleg utolsó napjaikat töltik el. Nem gondolja, hogy ez a szándék megengedhető?

TAMÁS Sőt, tudom, hogy az. Mi több, egy telefon utasítássá változtatja szempillantás alatt.

KOÓS Á, szóval innen fúj a szél! De hát maga, ha akar valamit, nem él a rendelkezésére álló eszközökkel? Látja. Én is így teszek. *(Nevet.)* Ne sértse ez magát! Hátha nem is kétfélét akarunk. Vagy úgy találja, ámítottam? Túl szép a menyasszony?... Illetve, ahogy maguk mondják azon a rettenetes tolvajnyelven: lakkoztam a helyzetet?

TAMÁS A mód nem tetszik, ahogy intézkedett. A többit még nem tudom.

KOÓS Pedig, fájdalom, az időnk vége felé jár.

TAMÁS Csak az öné. Én szétnézek kicsit még.

KOÓS *(Csak egy pillanatra lepődik meg.)* No... no persze. Menjen, ha kedve tartja. Ebben a szép napsütésben öröm sétálni a kertben, főleg, ha egészséges az ember. Minden jót kívánok! Adja át, kérem, a feleségének is üdvözletemet. Nem tudom, tudja-e, hogy hozzá jár a lányom. Ahogy fejlődik... A legjobbakat mondhatom.

TAMÁS Igen, Erzsinek vannak jó órái.

KOÓS Vannak bizony. Hát jó! Kívánom, hogy magának is legyenek!

NEGYEDIK JELENET

(A kórház kertjében. Tamás sétál, gondolkodik.)

TAMÁS *(Magában.)* Ez a kert! Hogy elcsalogat, hogy terel, hogy marasztal! Titkolózik, ígéri magát, egy villanással megmutat valamit, de ahogy a fény, az árnyékok is kedvükre sétálnak benne, és ha ráállunk a játékukra, nem teszünk egyebet, mint egyik látványt a másikért elcseréljük. De miért ne lehetne egyszer így egy őszi délelőttön? Miért megyek én most, miért akarok sietni ráadásul az ambulanciára, amikor aki járni tud, talán mindenki kijött sétálni, megszagolni a hegyi szélben a szőlő illatát, vagy befejezni a kötött mellényt az unokának egy padon. *(Szinte vidáman.)* Vagy akár — mert látlak ám, öregúr! — a kerítésen át a kőművesekkel szóba elegyedni, megvenni tőlük a nyolcharmincas sört egy húszasért... Úgy, ez jólesett, igaz? Na még egy kortyot, halálig élünk, ha megérjük! Aha! Már mesélsz is? Emeled a lábad? Csak két ujjat látok kikandikálni a papucsod vágott orrán, a másik három elmaradt humusznak Ukrajnában, vagy isten tudja, hol... De másról van szó, látom. Mi volt ez a rúgás? Haragosod ülepét érte a kocsmaküszöbön? Vagy lopáson kapott kölök klottgatyáját? Vagy Albert Flóri gurított így a bal sarokba null-nullnál, egy perccel a lefújás előtt??... Na jó, a sövény lassan eltakar, most már magadban focizgass... Ez a sövény is, ahogy sárgul! A fű viszont él még. És az őszirózsák...

ANNA *(Messzebbről, halkan.)* Tamás!

TAMÁS ...ebben a kertben lehet készülődni. Talán igaza van Koósnak. Meglehet...

ANNA *(Közelebbről.)* Tamás! Hé, Tamás!

TAMÁS ...mert értünk nagyon hozzá, hogy befuttassuk zölddel a történelem nyomorúságos kirakodóvásárát, de jól is tesszük, úgy látom, a megnyomorított történelem egy sör mellett jól elsütkérezik itt...

ANNA *(Egészen közel.)* Tamás!

TAMÁS *(Egy pillanatig eltart, míg felismeri.)* Anna! Merre jársz itt?

ANNA Te merre jársz? Én itthon vagyok. Itt dolgozom, szóval, most megyek munkába.

TAMÁS *(Csak most emlékszik igazán a lányra.)* Én meg itt a nagy nyomorúságról... De jó, hogy látlak, Ancsóka-csóka. Mióta is már...?

ANNA Na?

TAMÁS Hát alighanem... csipkés gallérod volt, fehér, és világoskék a blúz... világos!

ANNA Ráöntötted a...

TAMÁS ...vörös bort! Azóta is rossz szokásom. Ha valaki nem engedi, hogy megcsókoljam, csak nyúlok a pohárért...

ANNA Engedtem én, te, épp az volt a baj, mert...

TAMÁS ...a lendület, naná! A mindent elsöprő isteni lendület, amivel meglódult a kezem... A bankettasztal fölött, akármi legyek! Na?

ANNA Eddig jeles. És hányszor csókoltál meg?

TAMÁS Egyetlen egyszer.

ANNA És hol?

TAMÁS Orrodon.

ANNA Izlett?

TAMÁS Nem kifejezés! *(Kis csend után.)* Na és...

ANNA Mostmivanveledkedvesanna, szün, meséljhogymegysorodmiótanemtalálkoztunk, szün, vancsaládlakásfizetésprémiumnyaralás, szün, fegyelmiválásaznagycikidesebajmajdmindenrendbe...

TAMÁS Állj! *(A kicsúfolt kísérletet beismerő nevetős szégyenkezéssel;)* Állj, állj, megállj, jó bakó! Megadom magam, rendben van. Most, ebben a pillanatban — ha nem túl általános így a kérdés —, most hová mész, Anna?

ANNA Igyekszem elérni a déli váltást.

TAMÁS Nem orvos vagy... ápolónő.

ANNA Ez azt jelenti, hogy nem sokra vittem?

TAMÁS Sőt, sőt, semmire! Mindig az voltál, csak nem egybeírva.

ANNA Ezt köszönöm. No, ott is leszünk mindjárt. A bejáratig még elkísérsz?

TAMÁS Még tovább is, ha lehet. Nagyon megnézném, mit csinálsz, megmondom őszintén, több dolog miatt is, de főleg azért, hogy lássam, hogyan állnak a kezedhez a dolgok. Meg aztán biztosan beszélgetni is tudunk.

ANNA Azt nem nagyon. *(Kis csend után.)* Hát itt vagyunk. Biztos vagy benne, hogy be akarsz jönni?

TAMÁS Persze, hogy be, mondtam... miért kérdezed ezt így? Mi van ebben a laktanyaforma házban.

ANNA Az elmegyógyintézet.

BÁRCZY JÁNOS

Az utolsó bevetés

(Részlet)

Egy óra múlva, amikor a riadókészültségben levő „Messer"-ek felsorakoztak a startnál, a pilóták pedig a gépük árnyékában, a gyepen üldögéltek, heverésztek — miközben a félmeztelen szerelők a gépágyúkat, az olajszivattyúkat, a motorok gyújtását ellenőrizték —, elcsendesedett, talán feledésbe is merült az egész perpatvar.

— Az idegeink... Kikészültek az idegeink... — jelentette ki jó hangosan Mikó, mintegy békejobbot nyújtva Kutas Jocó felé. — Egymás torkának ugrunk minden hülyeség miatt...

Ezt aztán általános helyeslés fogadta.

Söre úgy feküdt a hátán, két kezét a mellén összekulcsolva, mint egy kiterített holttest a ravatalon. Nem vett részt a halk, nyugodt, nagy szünetekkel folydogáló beszélgetésben, oda se figyelt, meg se hallotta, ami társait foglalkoztatta.

— Ha... ha leállana a motorom... Vagy, ha olyan találat érné a gépemet, amely nem gyújtaná lángra az üzemanyagtartályt... mert az már a legpocsékabb végemet jelentené —, hanem, mondjuk, csak a farokrészt vagy valamelyik szárnyvéget rongyolná el: de jó is lenne... Le a plexi-kupolát... aztán... zuhé... ki a nagy semmibe... egy rántás, nyílik az ernyő és utána már újra enyém a világ..., de jó is lenne...

— Te... Halló... Te... te... Neked szólok... Nézd már meg, kérlek, öregem... Nehezen jár a tetőm... Akadozik, néha megszorul, alig lehet megmozdítani... Ha netán... gyorsan kellene egyszer dobni — hát nagy disznóságot tudna csinálni...

— Igenis, hadnagy úr... Tessék nyugodt lenni... Mindjárt megnézem... Száraz ez, mint a bors, hadnagy úr... És talán... mintha itt a vezetőléc... deformálódott volna... Na, majd mindjárt... Egy cseppecske olaj... Most pedig bejáratjuk... Így, ni...

Pilótatársai — titokban, észrevétlenül — összenéztek, elmosolyodtak. — Nocsak... Söre, a kis óvatos... És még erre a Sörére mondta valaki ma reggel az étkezdében, hogy idegileg összeroppant, néha úgy viselkedik, mint akinek kilöttyent a koponyájából a káposztalé... Helyén van ennek az esze... Nagyon is a helyén... Ez úgy fogja kivetni magát a gépéből az első, legelső „Leithning" megpillantásakor, mint a kecskebéka... Megjátssza ez magát... És... tudja fene... talán az az okos, amit ő forgat a fejében...

Aznap kétszer bődültek fel a vijjogó, üvöltő szirénák. A hangszórók több hullámban közeledő B—24-es bombázók berepülését jelezték, melyeket erős vadászkötelékek kísérnek.

— Na, isten, isten... — mászott be a kabinba Őrffy —, ma sem fogunk, úgy látszik, unatkozni... — Induljunk, fiúk... És jó leszállást mindnyájunknak... Hát akkor... Isten nevében...

A megtizedelt, csonka századok sorra száguldottak végig a felszállópályán, sűrű, tejfehér porfelhőt verve. Néhány perc múlva, amikor újra kitisztult a repülőtér légtere, már csak távolodó, egyre halkuló zümmögés jelezte a — szabad szemmel alig követhető — apró pontocskák helyét, irányát, magasságát.

A kezdet — látszólag — biztató volt. Az első távolsági kísérőkötelék — csupa „Leithning" — nem bocsátkozott harcba Őrffyékkal, hanem inkább — együtt maradva, zárt, megközelíthetetlen tűzrendszert alkotva — széles ívben nyugat felé elkanyarodott a főváros felett.

A cselvetést csak akkor kezdték felismerni fent is, lent is, amikor az „üldözés" egyre tovább tartott, a főváros védelmére rendelt vadászok pedig egyre távolabb kerültek a Dunától, a gépek műszerfalán pedig az üzemanyag mennyiségét jelző mutatók egyre gyakrabban és egyre mélyebben mártogatták fejüket a leszállást sürgető piros zónába.

— Halló, Szikla... Halló, Szikla... Itt Pista... Itt Pista... Helyzetjelentés... Helyzetjelentés... Nyugtázzátok a jelentkezésemet...

— Itt Szikla... Itt Szikla... Pista, adhatod... Helyzetjelentés jöhet...

— Itt Pista... Itt Pista... Leválok róluk... Túlságosan eltávolodunk a bázistól... Leválok... Visszatérek... Fogytán az üzemanyag... Adjatok engedélyt a visszatérésre, a leszállásra... Utasítsátok a bázist: készüljenek a fogadásra, meg a tankolásra... Nyugtázzátok, vége...

— Halló, Pista... Halló, Pista... Értettük. Engedélyezve. Kikapcsolok. Vége.

Őrffy agyában felvillant valami bizonytalan, meghatározatlan rossz érzés. „Kikapcsolok"... Mi a fene? „Kikapcsolok"... A központ, a vadászirányítás és a levegőben levő kötelék parancsnoka között — eddig — folyamatos volt mindig az összeköttetés, a „kikapcsolok" — ebben a helyzetben, amikor csak úgy hemzsegnek a légtérben az ellenséges kötelékek — kockázatos is, szokatlan is... De hát...? Ki tudja, ki az a vezérkari „okos" — van belőlük annyi, mint a nyű, újak is, friss „eresztés", alig ismer közülük valakit is az ember —, ... ennek se hallottam még soha a hangját...

Ez megint felbirizgálta nyugtalanságát, — kényelmetlen és egyre gyanúsabb ez az egész... — ám mindez mégis csak pillanatokig foglalkoztatta, mert a műszerfalról szemébe villogó jelzések most már azonnali intézkedést követeltek tőle. Így aztán, amikor a „Leithning"-ek eltűntek egy gomolyfelhő vakító fehér függönyében, széles ívű kanyarodással megcélozta a bázist, hogy a legrövidebb idő alatt elérhessék azt.

A foghíjas repülőosztály gépei — századonként az összetartozó géppárok — rendben, fegyelmezetten ereszkedtek le a kijelölt leszállósávokban.

— Ezt... Istennek hála... megúsztuk... Nem hiányzik senki...? Itt van mindenki, fiúk...?

Őrffy a gépe szárnyán állva számolgatta beosztottjait. A pilóták egymás után másztak ki a kabinjukból, átadva helyüket a szerelőknek, hogy azok a szükséges műszaki ellenőrzést, majd az üzemanyagfeltöltést elvégezzék.

Söre nem sietett. Nézelődött, forgolódott, idegesen kapkodta a fejét, kezével ernyőzve el az erős napsütést, az eget kémlelte.

— Gyere már, Söre... Mire vársz...? — kiáltottak feléje társai.

— Várj... Várjatok... Nem látom Lekszit... Sehol se látom a Lekszi gépét... Amikor... Fent... még mögöttem, balra, magasabban, lépcsőzve repült... Egymást váltottuk... Mi az? Mit bámultok...? Lekszi... Elekes Pali... Nem értitek? Nem tért vissza... És ezt... ti... csak: úgy... simán, szó nélkül... tudomásul veszitek?

Néhányan jelentőségteljesen, riadtan összenéztek, mások nevetéssel, tréfálkozással próbálták feloldani a helyzet szívfacsaró, torkot fojtogató feszültségét. — Nahát... Halljátok, fiúk...? Söre a Lekszi landolására vár. Leksziére, aki már... mikor is? — napok óta alulról szagolja, szegény feje, az ibolyát... Nahát... Ez fantasztikus... Ez a Söre... Ez tisztára bedilizett...

A hamisan csengő, erőltetett mókázás gyorsan, minden hatás, visszhang nélkül, ellobbant, kialudt, mint egy értelmetlenül meggyújtott, elpazarolt gyufaszál.

DUDAS — BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

zásunk. *(Újra az utcán, futó, szaporább cipőkopogás.)* Tizenöt percre meghosszabbítható még a versenytáv. Van hozzá tüdő. Másik arcodban is rád ismerek. És lesz gondom rá, hogy rám ismerj te is. *(Bejárati ajtó csengőjének élesebb hangja.)* No, akkor készülődj! Ne bújj vissza az ágyba, véletlenül se tedd! Aki tiltani bátor, éjjel se takarózzon! Nem lesz harc közöttünk, csak éppen azt figyeljük meg együtt, az igazságot melyikünk bírja jobban. Aztán pedig... *(Hosszabb szünet után.)* Vagy máshol vagy te is? Mert hogy lapulni mersz, azt nem hiszem. Meglátjuk egyszer... *(Újra az utcán, futó, szaporább cipőkopogás.)* Most már figyelj, Tamás! Észrevétlen ne légy futóbolond! Az elméd lett ma hirtelen világos, de most már az izmaid feszülnek, most már akárkit meg tudnál ütni is... *(A kopogás lassul, de ritmikus marad.)* Nem. Tudom, hová megyek. Tudom, kihez, tudom, hogy miért. És tudom, hogy mivel, azt is tudom. „Jöttem az édesapját meglátogatni, elvtárs." Hogy szembenézzen, esélyt adok neki, lelke rajta. *(Bejárati ajtó csengőjének élesebb hangja. Utána hosszú csend.)* ...Még ébredhet. Még ébredhetsz!... Hallod?... Ne kényszeríts betörő garázdává, ne mesterkedj azon, hogy a bűnöd helyett, ami közöttünk áll, egy szétrúgott záron perlekedjünk! *(Hangok — de nem a lakásból! —, távoli ajtónyitások.)* Nem hallod?!... Hát ébredj már!... Vakond!... Dugd elő az alagútból az orrod!... Üzent apád! Már megszokta a rácsot... szívesebben van belül rajta, mint kívül, együtt veled!... Az istenedet, hát előgyere! *(Közelibbek a hangok, lépések a folyosón.)* Kigyere!... Kigyere!! *(Dörömböl az ajtón. A lépések odaérnek. Dulakodás. Hangok: „Részeg disznó!" „A telivágott anyádnál dörömbölj!" „Majd én megmutatom, hol verd fel éjfél után a házat, te mocsok!" „Lökd ki! Úgy, a rohadékot!" Tamás liheg, hörög, eltart egy ideig, mire levegőhöz jut.)* És ezt... énvelem csináltátok?... énvelem... Ti hülyék... ti hülyék...

TIZENKETTEDIK FEJEZET

(Az elmegyógyintézetben. Tamás, Anna, majd az Ismétlő Öregúr. Nyílik a nehéz, vasalt ajtó.)

ANNA Tamás! Tamás! Hogy nézel ki! Úristen! *(Besegíti, bezár, az ügyeletes szoba felé támogatja.)* Tudtam, éreztem én, hogy ma még elsősegélyre jössz ide...

TAMÁS *(Gyenge, ingatag még, de akadozó beszédét nagy erővel fegyelmezi.)* Segélyért, az igaz... de nem az orrom vérét elállítatni... az megvan magától...

ANNA *(Az ügyeletes szobába érve.)* Ne magyarázz, pihenj! Feküdj végig a díványon... tedd fel a lábad... lélegezz mélyeket! Megmosom az arcod.

TAMÁS Hagyj, Anna. Figyelj rám. Mondtam, segítség kell, nem borogatás. Bent van Kovalik?

ANNA Ledőlt az előbb. Két napja nem aludt. Nem keltem most fel.

TAMÁS Jó, nem baj. Ráér holnap is.

ANNA Mi ér rá? Tamás! Mi jár a fejedben?

TAMÁS Az, ami délután, azóta semmi újság. Összeülünk hárman, és megcsináljuk együtt ennek a helyzetnek a teljes dokumentációját. Ti az orvosi részt, én, ami azon túl van. De most már nem csapkodunk ajtót és nem írunk jelzőket, egy állítmány lesz az egész irat. Aztán ti maradtok, ez a dolgotok, én meg elindulok ismertetni, mert az enyém meg az. Megosztozunk magunkon, majd meglátod, Anna. Körberohanni egyszer ebben a piszkos kis városban, éjfélkor jól összeveretni magunkat, ez még kevés próbája a dolgunknak ahhoz, hogy eldobjuk vagy dugdosni kezdjük, amikor...

ANNA Tamás, állj meg, valamit mondanom kell. Mi is kaptunk telefonokat. És úgy döntöttünk, hogy nem állunk melléd. Nem vállaljuk, hogy amit tudsz, tőlünk tudod.

TAMÁS Hogy... Mi?! Mondd még egyszer, Anna! Úgy értettem, hogy...

ANNA Úgy is van pontosan.

TAMÁS Úgy? Hogy képzelitek? A jó keserves égbe! Szóval beállt az inatokba a remegés! Ne tátogj itt! Hol van Kovalik?

ANNA Ne kiabálj!

TAMÁS Nem érdekel, hogy felébred, éppen azt akarom!

ANNA Kétszáz beteg ébred fel, nem ő!

TAMÁS Hát akkor annyi! Mit számít?

ISMÉTLŐ ÖREGÚR *(Benyit.)* Magyarországon vagyunk, Magyarországon vagyunk.

TAMÁS *(Elveszti a fejét.)* Kifelé, a jó anyád, mert rögtön...

ANNA *(Sikoltva.)* Nem nyúlsz hozzá! Megállsz, ott maradsz! Meg akartál ütni egy elmebeteget?!

TAMÁS *(A játék folyamán most torpan meg először.)* Te jó ég!... Hát így... Igen. Te nyertél. Beszélj!

ISMÉTLŐ ÖREGÚR *(Nagyon idegesen.)* Magyarországon vagyunk, Magyarországon vagyunk!

ANNA *(Csititja a beteget.)* Nyugalom, Tamás bácsi. Tamás, te meg figyelj, meg fogod érteni.

TAMÁS Mi az istent?

ISMÉTLŐ ÖREGÚR *(Rikácsolva.)* Magyarországon vagyunk, Magyarországon vagyunk!

ANNA *(A hangján érezzük, hogy már erővel tartja vissza a beteget.)* Énnekem itt a munkám, ezek az emberek a munkám, mert így alakult és hagytam, már mondtam ezt. És nem adom az igazságodért sem. Az ígérkező győzelmedért sem adom. Mire te megjössz Pestről, vagy nem tudom én, honnan... és mit akarsz egyáltalán elintézni, mondd meg!

ISMÉTLŐ ÖREGÚR *(Kiabál.)* Magyarországon vagyunk, Magyarországon vagyunk!

ANNA *(Birkózik a beteggel, zihálva.)* De mondjuk, hogy tudod... mondjuk, hogy el is intézed... Lehet. De minket addigra nem találsz itt, az biztos. Még el se indulsz, az állomásra se érsz ki... nyomd meg már azt a rohadt csengőt!... a falon... nem ott!... balra!... azt!... Még el sem indulsz, már ki vagyunk rúgva mind a ketten. Én pedig itt akarok maradni, mert nem vagyok tudós, én kétszáz új tébolyt nem tudok megtanulni.

TAMÁS De így maradni itt egy piszkos hazugság!

ANNA Akkor is! *(Birkózik a beteggel.)* Segíts már! Most akarsz erkölcsöt magoltatni? *(Kivágódik az ajtó, lábdobogás.)*

ISMÉTLŐ ÖREGÚR *(Üvöltve.)* Magyarországon vagyunk, Magyarországon vagyunk. *(Tombol, amíg lihegve elviszik. A folyosóról is halljuk még a hangját.)*

ANNA *(Egészen halkan, melegen.)* Hát enynyi ez, Tamás. Itt a kulcs, menj haza, fürödj meg, feküdj le. Holnap éjfélre én is otthon leszek.

TAMÁS *(fáradt reménykedéssel.)* Azt mondod... együtt... Anna... Azt hiszed?

ISMÉTLŐ ÖREGÚR *(A folyosóról, visszhangosan.)* Magyarországon vagyunk, Magyarországon vagyuuunk!

TAMÁS *(Hosszabb csend után a kőpadlóra dobja a kulcscsomót.)* Itt a kulcsod. Egymagam megyek.

VÉGE

FODOR ANDRÁS VERSEI

Nyílik egy ablak

Hánykódva szenvedik a lombok
a goromba szelet.
Én nem birokra hívtalak,
nekem
a folyton újuló kedély
gazdag nyugalma jó veled.

Mondták az egyszeri szűznek:
oly társhoz kösse magát,
kivel a lángok égi bokra közt
beszélni is
lehet majd,
egész életen át.

Én nem vagyok csak a tiéd,
terek, idők parancsa
hív, meneszt,
de mindig nyílhat
fölöttem egy ablak,
honnét utánam integetsz.

Figyelmed láthatatlan szála
követ mindenfelé,
orsózva körül-ölel,
s mint sugaras gubó
a lepkét,
sose veszíthet el.

Video-disco

Lámpák fonott golyóbisa kereng,
forgatva mechnikusan
fények színes kaszáit.
Kell ez a mozgó, lyukacsos homály,
e gombnyomásra járó nyugtalanság,
e mániásan sokkoló,
örökös rája-rángatózás
uszonyütése, mellyel
netán pótolható még
a testek közt kiiktatódott,
eleven oda-vissza áram.

Függesztett képernyők körös-körül.
Marsbéli táj sziklái közt
száguldó űruszályok,
fantasztikus csőtornyok, fegyverek
lézervilláma, csuklós monstrumok
sivatag-karavánja, robajló,
lidérces barlangok, rémlátomások
nyikorgó fülesbaglyai...

Elment a hang!
A technikus keze
huzalkígyók, dugók, üveguborkák
zűrzavarában egykedvűn motoz.
Kívül a kushadó sötétben:
sorakozó, egyforma kockabódék.

A sarkon két-két fiú, lány
húzná-vonná egymást hosszan,
hiába...

Nem tudják, amit én,
mért oly nehéz meglelniük
a meghittség kötőszavát.

— Na, jól van... Gyere... gyere velünk, Söre... Lekszi... úgy látszik valamelyik kitérő, szükségreptérre szállt le... Elfogyott a naftája, le kellett tenni a gépet... Tudhatod, Söre, hogy ezekkel a lőcslábú „109"-ekkel nem egészséges akárhol landolni... Összeroppan, alácsuklik a futómű, és akkor aztán következnek a bukfencek...

Pohos, nehézkesen totyogó tartálykocsik tolattak a repülőtéren elszórtan, szanaszét veszteglő vadászgépek mellé, a hosszú, bordázott tömlők vidáman hajladoztak, tekergőztek a szomjas tartályok tátongó szája körül.

A talaj közvetlen közelében, vakmerő mélyrepüléssel felvillanó, — és egy szempillantás múlva már a hangárok, épületek, fák mögött el is távozó „Thunderbilt"-ek motorjainak dörgése, a gépágyúk, nehézgéppuskák csövéből záporozó gyújtó- és repeszgránátok vijjogása, a becsapódó bombák idegtépő reccsenése, a támadás nyomában a találatot szenvedett emberek segélykiáltása, a felgyújtott tartálykocsikból égbe szökkenő, sisteregve szétfröccsenő láng- és füsttenger, a tűzben felrobbanó lövedékek pukkanásai mind, mind megelőzték a légiriadó, a közvetlen repülőtámadás jelzésére szolgáló szirénák üvöltöző, fel-le hullámzó hangját.

Most, bezzeg, senki se gúnyolódott amiatt, hogy futóárkokkal csúfították el a parkosított térségeket a készültségi szállások, a parancsnoki épületek és a hangárok környékén. Futott, rohant mindenki — ahogyan csak a nemeztalpú, puha bőrből készült, szőrmebéléses pilótacsizma engedte — a meredek falú, szűk árkok felé, hogy azokban keressen menedéket a vijjogva, pattogva pásztázó lövedékek, a magasba szökkenő törmeléktölcséreket fakasztó bombáktól.

A pokoli színjáték, amilyen gyorsan, váratlanul rátört a repülőtériekre: olyan hirtelen véget is ért. A villámcsapásszerű, mélyrepülésben végrehajtott rajtaütésnek már a nyomait jelezték a betonkifutókat felszaggató kráterek, a félszárnyra dőlt gépek, és az a gyászfátyolként lebegő fekete füstfelleg, mely a tátongó mélyedésből táplálkozott, ott, ahol egy perccel ezelőtt még a — potrohos, kövér bundásbogárhoz hasonló — tartálykocsi nyújtogatta, kínálgatta a „109"-esek felé tömlőit.

Söre hadnagy — mindkét tenyerét az arcára szorítva — a futóárokban térdelt, homlokával érintve a savanykás, nyirkos földet. Zsuzsa, a húga jött egyszercsak vele szemben, — két, vastag, gesztenyebarna hajfonata úgy keretezte arcát, mint azok a kecses, csavart oszlopok, melyeken stilizált borostyán- és akantusz indák, levelek kúsznak fel, s melyek elefántcsontszínű, merev, riadt tekintetű szentek arcát övezik. — Laci...? — szólt Zsuzsa aggódástól remegő, éneklő hangon. — Laci...? Hol van anya...? Nem tudod, hogy hová mehetett...? Amióta lefújták a légiriadót: csak őt keresem... Már mindenütt... Arra gondoltam, hogy talán hozzád...

Söre megdöbbent. — Mit beszélsz, Zsuzsa? Elengedted anyát, amikor tudod, hogy semmit se lát...? Mit keresne itt, a futóárokban...? Ó, szegény anya... Ha bármi baja esnék... nem tudom, hogy mit csinálok veled... Azonnal menj, keresd tovább... Nem bízhatom rád anyánkat... Már látom, hogy nekem, magamnak kell... Hazamegyek, Zsuzsa, mellettetek kell lennem... Csak anya előkerülne...

A laza, homokos föld, amely az árok oldalait alkotta, meglazult, omladozni kezdett. A hadnagy előrehajtott fejére, fedetlen nyakára, kezeire föld hullott. Undorodva tápászkodott fel, hogy leseperje kezéről, kirázza nyakából a hajába, ruhája alá is besurranó szemcséket.

— Feküdj, Söre... Fedezés... Vissza, Söre, vissza... Bombázók... Ránk jönnek a „Liberator"-ok...

Most kezdődött, vagy csak most ért el tudatáig? — nem tudta megállapítani —, de a föld, melyen állt, majd újra térdelt, rengett, hullámzott, valósággal hánykolódott a rettentő pörölycsapások alatt, a levegőt pedig betöltötte a lezúduló bombák süvítése, a becsapódások egymásba folyó, egyenetlen — végítéletet sejtető —, félelmetes hangzavarrá mosódó dörgése, az összeroskadó falak tompa morajlása, a „Bofors" ütegek dörgése és a légvédelmi gépágyúk szapora, száraz dadogása.

— Ezeknek mi sovány zsákmány lennénk... Csak átrepültek felettünk... De... szent isten... Odanézzetek, emberek... A város... Szegény, szerencsétlen Pest... Isten legyen irgalmas neked, szép, kedves Budapest... Tombol most ott a pokol minden hatalma, gonoszsága... Rohadjatok meg... Rohadjatok meg... Átkozott jenki csavargók... csibészek... gyilkosok... Mit ártottunk mi, magyarok, ez a semmike, elnyomott, kifosztott kis ország... mit árthattunk mi a nagy Amerikának... Nézzétek meg, fiúk, mit tettek ezek a dögök a mi Budapestünkkel...? Sír az ember lelke...

Mádi-Soós Miklós égnek emelt ökéllel, magából kikelve szórta, üvöltözte az átkok, szitkok tömegét a mindent beborító por- és füsttenger felett feszes, fegyelmezett kötelékben távozó bombázók felé.

Mindenki kibújt az árkokból, sokan körülállták Mikót, karját, vállát simogatták, nyugtatgatták, csendesítették. — Ezzel nem megyünk sokra, pajtás... Nem segít ez már senkin, semmin... Kár ennyire felidegesíteni, felcukkolni magadat...

— De hát... Az úristenit... Mire várunk? Mennyit kell még szenvedni... pusztulni, hogy beteljen a pohár... és ki merjük mondani: elég... Elég volt ebből az ostoba háborúból... melyhez semmi közünk...

Kutas a sapkájával csapkodta le magáról a futóárokban ráhullott port, földet, törmeléket.

— No, lám... — jegyezte meg foghegyről —, mire jó egy ilyen hirtelen idegroham? Mindjárt kisül, hogy kiben mi lakik... Egy meglepetésszerű légitámadás is elég ahhoz, hogy kibújjon a szög a zsákból... Leveti álarcát az elvtelen pacifista, kimutatja foga fehérjét az életéért nyüszítő beszari...

A hangszórók recsegve, ropogva megszólaltak. — Mikrofonpróba... Mikrofonpróba... Huszonegy, huszonkettő, huszonhárom... Halló, halló, figyelem... Figyelem... Elrendelem az azonnali riadót... Riadó... Mindenki azonnal foglalja el riadóbeosztását... A repülőtérgondnokság és a földi szakszolgálatosok, az őrséggel együtt lássanak hozzá a mentéshez, a romok eltakarításához... A hajózók gyülekezzenek a 2. sz. hangár előtt... Minden egység parancsnoka ellenőrizze a létszámot... Hiányzók, elesettek, sebesültek nevét kérem megállapítani és jelenteni... Őrffy százados jöjjön a hírközpontba... Megismétlem... Őrffy Pista, gyere azonnal a hírközpontba... Vonalban vár az Országos Légvédelmi Parancsnokság...

A bevetésről visszatért pilóták csoportját — furcsán behúzott nyakkal, lehorgasztott fővel, félszegen, félénken — közelítette meg Söre hadnagy.

— Nem tudjátok, fiúk...? Lekszi...? Na, mit néztek így? Hát Elekes Pali... Adott már hírt magáról...? Mögöttem volt, biztosan tudom, balra lépcsőben... Lemaradt... Bizonyosan a motorjával történhetett valami... Már jelentkezhetne... Bárhol is ért földet, már telefonálhatott volna...

— Te, Söre... Térj észhez... Fáj valamid? Légnyomás... miegymás? Kísérjétek a Sörét a dokihoz... Söre... Söre... Nézz rám, pajtás... Lekszi... az Elekes Pali... már tegnapelőtt... Tudod?

— És egy asszonnyal... Fiúk... ne bámuljatok így... Nem találkoztatok egy idős, vidékiesen öltözött asszonnyal? Rossz a szeme... A sok inzulintól... tudjátok, az inzulin... nagyon árt a szemnek... Alig lát már... Itt van... Hozzám jött... Segítsetek megkeresni az anyámat... Lekszi mondta, nemrég... az imént... ott, az árokban... Ott mondta Lekszi, hogy megérkezett, itt van az anyám... Rossz a szeme... És nem ismerheti itt ki magát... Még nem volt itt soha...

Söre kifejezéstelen, üveges tekintete sorra átsuhant a körülötte állók kővé meredt, sápadt arcán. Aztán ketten, kétoldalról belekaroltak, s megindultak vele a segélyhely irányába.

— Na, jól van... Jól van, Söre... Gyere csak, gyere... Megkeressük az édesanyádat... És talán már Lekszi is jelentkezik addigra...

— Egészen jó „alakítás"... Ügyes fickó ez a Söre... Látjátok: így is lehet... Ágyba dugják, kórházba küldik, csinos, fiatal önkéntes ápolónőcik sürgölődnek majd az ágya körül, s a paplana alatt... hiszen a vakmerő, bátor, hős vadászrepülő igazán megérdemel egy kis kényeztetést... Aztán... így majd csak ki lehet már böjtölni a háború végét... No, hát nem neki van igaza...?

— Fogd be, Jocó... Undorító vagy... Legszívesebben a pofádba másztam volna már az előbb is, amikor Mikóval piszkoskodtál... Mit képzelsz magadról? És mit képzelsz rólunk? Hogyan van merszed így pimaszkodni, áskálódni, intrikálni ellenünk, széthúzást szítani közöttünk...? Mi vagy te? Ki vagy te...?

— Ki vagyok? És hogyan, miért merek nyíltan, őszintén beszélni veletek? Mert torkig vagyok már a ti sunyi, lesipuskás, se hideg, se meleg magatartástokkal... Nincs bennetek igazi, dacos küzdeni akarás, nincs meg a régi, magyaros virtus, a harcosság, a győzelembe vetett hit... Azt hiszitek... úgy beszéltek... mintha valamilyen vidéki klub sportrepülői lennétek, a legnagyobb, a legunalmasabb béke éveiben...

— Sieg, heil... Sieg, heil... Ne adjunk fel, mélyen tisztelt Brunner „testvér"... Te, tudod mit? Küldjünk hódoló, üdvözlő, dísztáviratot a mai „nagy", „harcos", és „Dicső"... légicsatánk alkalmából a mi „örök és megbonthatatlan" szövetségünk bölcs vezérének, A Führernek...

— Hová gondolsz, te szamár... A nácik egyik... egyik, mert sok van... mégis az egyik legnagyobb erénye: a fegyelem, a drill... a szolgálati út megtartása... A táviratot így csakis a Führer legjobb tanítványának, a mi Szálasi „testvérünk"-nek kellene címezni...

— Ne marháskodjatok... Elég... Elég volt... Istenem: győzelem, diadal... Piszokul kibabráltak velünk ezek az átkozott jenkik... Meg kell hagyni — mesterien átejtettek minket... így pofára esni...? Visszavonulást, menekülést színleltek... mi meg, hülye fejjel — követtük őket... Kicsalogattak Pest légteréből...

— Ez még mind: semmi... És közben nézték az órájukat, számolgatták a perceket, hogy mikor merülnek ki a tankjaink, mikor kell visszafordulni, üres tankkal leszállni a repterünkön...

— És akkor... zutty... nyakunkba zuhant a második hullám, hogy lepuskázza, megbombázza, szarrá verje a mi földön veszteglő, védtelen gépeinket... Hát, öregem — ennél pocsékabban még nem paskoltak a fenekünkre...

— Tovább... És mialatt minket így „elszórakoztattak": a bombázóik, most már zavartalanul, füstölgő romhalmazzá varázsolták Pest gyárait, ipartelepeit, tranzitpályaudvarait...

— Van már erről valami pontos képünk?

— Most adták le az első, nem végleges, közleményt... Persze, nem a lakosság, hanem csak a legszűkebb körök részére... Nos: a mostani támadás célpontja: Dél-Pest volt. Annak is a hadiiparral kap-

csolatos, a hadviselés szempontjából tehát legérzékenyebb — gyárai...

Ezeket a friss híreket már a közben visszaérkezett Őrffy közölte. Mikó megrángatta zubbonya ujját, s a fülébe súgta: halkabban, Pista... Menjünk inkább odébb... Nem tudod, milyen kínos, éles veszekedés pattant ki itt...

— Nem titok, amit mondok. Bárki láthatja a saját szemével. Szóval, annyi már bizonyos, hogy lebombázták a Horthyligeten levő „Messerschmidt" szerelőcsarnokát... Lángokban állanak a Petroleumkikötő tartályai... Ég a Soroksári úton a „Fanto"... odább a „Shell"... Azok a „Thunderbilt"-ek, amelyek lerohantak itt minket, végigsüvítettek a legforgalmasabb fővasútvonalaink felett, s könyörtelen pontossággal kilőtték, felgyújtották a vágányokon veszteglő vagy mozgásban levő tartálykocsikat... Szóval, ha eddig üzemanyaghiány miatt panaszkodtunk, mostantól kezdve már annyi benzinnel se számolhatunk, amennyi az öngyújtónkhoz szükséges...

Darányi, a reptérparancsnok sietett el mellettük.

— Semmi vész, Pista... A látvány... az első ijedtség sokkal roszszabbat jósolt... Sem a veszteség, se az okozott kár: nem vészes... A le- és felszállómezőket huszonnégy, harminchat óra múlva használható állapotban átadjuk nektek... És maradt néhány sértetlen gépetek is... hogy mennyi? — azt most pontosan nem tudom megmondani... De, tudod, hogy beérkeznek a kolozsváriak és a szolnokiak is, azoknak biztosan van tartalék masinájuk is... De... rohanok... Szervusztok...

Keskeny árnyékcsík sötétlett a hangár tövében. Ide ült le, a falnak támasztott háttal, Őrffy és Mádi-Soós. Cigarettára gyújtottak. A felszálló, gyorsan deformálódó, szétoszló, eltűnő füstkarikákat nézték, amelyek Őrffy ajkai közül keltek szárnyra.

— Min gondolkozol, Pista? — kérdezte Mikó. — Ha nem akarod elmondani, hogy mit beszéltél a központtal... mert valami miatt, még pedig fontos dolog miatt hívathattak... hát én, természetesen... nem erőltetlek...

Őrffy a füstkarikákat nézte, a válasszal jó ideig adós maradt. Amikor aztán feltápászkodott, megszólalt.

— Na, menjünk, Mikó... Nézzünk körül... Most vannak, úgy látom, a szerelők a mi gépeinknél.

Serényen folyt már a roncsok, romok eltakarítása és a betonkifutók sérüléseinek helyreállítása, mindenfelé, amerre csak néztek, katonák, munkaszolgálatosok, vöröskeresztes önkéntesek, férfiak, nők, idősek és fiatalok nyüzsögtek, szorgoskodtak. Őrffy hirtelen megtorpant, s bajtársa, barátja arcába nézett.

— Te, kérlek... Segíts nekem emlékezni, gondolkodni... Egyszer, nemrég — már nem tudom, hogy hol és mikor —, a lelőtt, fogságba esett angol, amerikai pilóták kihallgatási jegyzőkönyveiről beszélgettünk... Arról, hogy...

— Emlékszem. Már hogyne emlékeznék. Azt mondtad, hogy te magad láttad, olvastad — vagy csak hallottad valakitől? —, hogy ezek egybehangzóan azt vallották: ők csak a német hadviselés szempontjából fontos, kifejezetten katonai jellegű objektumok bombázására kaptak parancsot. Ezeket is csak 44. március 19-e után támadták és támadják, miután Magyarország ellenállás, egyetlen puskalövés nélkül, egyszerűen tudomásul vette a totális német megszállást, amivel az ország területe hadszíntérré vált, katonai, ipari kapacitásunk, közlekedési vonalaink, satöbbi, s a többi pedig a III. Birodalom hadigépezetének szerves részének tekinthető.

— Ez így van. Sajnos. Ezt nemcsak a kényszerleszállt angolszász gépek hajózói állítják, hanem mi magunk is így látjuk, így tudjuk, tapasztaljuk az élet valamennyi területén. Folytasd, Pista...

— Igen. Eddig még stimmelnek a dolgok. De... erre is emlékezned kell, Mikó, hogy valami olyasmi is elhangzott ekkor — állítólag az én szájamból —, hogy amennyiben — a fentiekkel ellentétben — súlyos veszteségeket szenved városaink sűrűn lakott részében a védtelen polgári lakosság is, és pótolhatatlan anyagi károk keletkeznek történelmi értékű műemlékeink, műkincseink vonatkozásában is...

— Emlékszem erre is. Azt mondtad — persze, ismét csak a foglyok vallomását idézve —, hogy mindezekért, bizonyos mértékben, mi, vadászrepülők is felelősek vagyunk. Mert, ha mi megtámadjuk a bombázókat, légiharcra kényszerítjük azokat: akarva, nem akarva fellazul, felbomlik az a kötelék, amely a célterületre való optimális rárepülési irányt, magasságot, s magát a pontos célzást biztosítja. Ha mi, nagy bőszen rájuk rontunk, megközelítjük a bombázókat, alulról, oldalról repesz- és gyújtógránátokat záporozunk rájuk és közéjük — a nagy testű, könnyen sebezhető, viszonylag nehézkes bombázók legénysége — joggal — minél előbb meg akarva szabadulni bombaterhüktől, kioldják a bombáikat, mit sem törődve azzal, hogy lőszerraktárt vagy csúcsíves katedrálist döntenek-e romba azokkal...

A koromfekete kráter peremén megálltak. A felrobbant, kiégett tartálykocsi roncsai még mindig vörösen izzottak. Tánczos doktor rövidlátó, hunyorgó szemmel fordult Őrffyék felé, fehér köpenye szárnyával tisztogatva szemüvegét.

— Eltűnt az egyik üzemanyagos fiú... Vagy cafatokra tépte a robbanás, vagy beszorult a kocsi alá... Egyelőre azonban meg sem lehet közelíteni a roncsokat... Neki már így is, úgy is mindegy...

— Láttad Söre Lacit, doki? — kérdezte Őrffy. — Azt mondják, teljesen kiborult...

TAJKEP **BOGNAR ARPAD RAJZA**

— Söre? Nem vészes. Idegösszeomlás. A fenekébe nyomtam egy akkora dózis altatót, ami egy elefántnak is elég lenne. Kialussza magát, három, négy nap múlva szolgálatképes lesz. Legalábbis: remélem.

Amikor újra magukra maradtak, Mádi-Soós visszatért beszélgetésük korábbi tárgyához.

— Már közben eszembe jutott. Egy eligazítás alkalmával került ez terítékre. Azt hiszem — mindnyájan jelen voltunk. Ha nem is mindnyájan, de az biztos, hogy sokan. Legtöbben. Arra is emlékszem, hogy valamennyien le voltunk törve, mint a bili füle. Előző nap...

Őrffy bólintott. — Igazad van. Iszonyúan el voltunk keseredve. A zendülés, a lázadás szinte a levegőben lógott. Az „r10"-esek ostoba, felelőtlen bevetését követő napon együtt értékeltük ki a dolgot.

— Hét gépünk zuhant le másfél, két órán belül. A jó Roskovics, meg Shulz és a többiek... Kinek a pihent agyában születhetett meg a szédült ötlet, hogy az „r10"-eseket...

— A „Messerschmidt" közismerten sikertelen konstrukcióját...

— ... vesse be a legkorszerűbb amerikai távolsági vadászok ellen...

— Na, ezen is túlvagyunk... De nem erről...

— Igen. Persze. Mindnyájan beszéltünk a fogságba esett hajózók jegyzőkönyvi vallomásáról... De miért fontos ez most, Pista? Hiszen, — jól emlékezem erre, akár meg is merek esküdni... — éppen te voltál az, aki azt hangsúlyoztad, hogy mindez blöff, az amerikai propaganda próbálkozása annak érdekében, hogy demoralizálja a bombázókat támadó vadászokat, szóval minket... Akárki volt is jelen, hallania kellett ezt a kijelentésedet is... Miért? Mi történt?

— Mi történt? Az, hogy a mai légitámadás százszázalékosan azt bizonyította be, hogy az, amit a foglyok vallottak — egyáltalán nem blöff. Ma — miután minket trükkösen kicsalogattak a főváros légteréből — a bombázók kizárólag katonai objektumokat döntögettek halomra. Ma zavartalanul, pontosan tudtak célozni...

— Ne haragudj: még mindig nem értem az összefüggést...

— Ej... nem érted... Nem érted... Mit lehet ezen nem érteni? Az én nyakamba akarják varrni az egészet... Engem vonnak felelősségre... Érted már? Engem... és mindnyájunkat...

— Ne bolondozz, Pista... A te fenekednek se ártana egy nyugtató injekció... Hogy miket beszélsz itt, összevissza... Félelmetes...

— Nem én hülyültem meg, hanem neked fog istentelen nehezen az eszed, Mikó... Hát nem érted? Az előbb... egy ismeretlen nevű ak-

tamoly, egy tintanyaló irodista, az iskolapadból kirángatott újdonsült vezérkari tojás... aki az OLP-nél koptatja a nadrágja ülepét...

— Tudok róla. A Beregfy-Berger-féle Hadiakadémiáról egy csomó németbérenc, nyilaskeresztes beállítású fiatal vezérkarit szivárogtattak be a kulcspozíciókba... Ebből az eresztésből származhat ez is... De mondd csak tovább...

— Szóval, nekem rontott. Hogy megtagadtam a parancsot, hogy szabotálok, hogy kitértem a harc elől, szabad utat biztosítottam a „Liberator"-oknak... Mert, állítólag, ők... mármint a Sziklaközpont — egész délelőtt hívott minket, hogy visszairányítson a főváros légterébe, de mi... értsd alatta: én... — önkényesen, egyoldalúan megszakítottam velük a rádióösszeköttetést...

— Ne marháskodj, Pista... Hiszen mindvégig összeköttetésben voltunk velük... Ők adták éppen a „Leithning"-ek üldözésére a...

— Várj csak... Várj, Mikó... A történtek után... Gondolhatod, hogy azóta is ezen töröm a fejemet... Mert, ha jól meggondolom... Talán mi... én... csak azt hittem, hogy a parancsokat a Szikla adja, de...

— Úristenit... Tudod, mi jut eszembe? A Söre... Ő is azt hajtogatta, hogy őt és Lekszit...

— Tudom. „Dél... Cecil... 501 négyzet..." És éppen berepültek a „Mustang"-ok kellős közepébe... És mi kiröhögtük, bolondnak tartottuk Sörét... holott lehet, nagyon is elképzelhető...

— Műszakilag megoldható, az amerikai híradástechnika fejlett szintjét ismerve. Lehallgatják, bemérik, kiszámítják a hullámhosszainkat. Aztán egy, a mienknél erősebb adóval, belépnek ők a forgalmi körbe...

— Csak az a baj, hogy mindezt senki se hajlandó elhinni nekünk. És most, amikor fájdalmasan felszisszen a „végső győzelem"-ről, a bűvös, mesebeli „Endsieg"-ről álmodozó sváb vezetőség a petróleumfinomítók ellen végrehajtott sikeres támadás után —, bűnbakot keres, akinek a nyakába varrhatja az egészet... És így kombinálták máris össze a mai históriát, a nekem tulajdonított, szájamba adott korábbi, destruktív, bomlasztó kijelentéseimmel... amelyek, persze, eredeti értelmüktől megfosztva, kitekerve, más hangszerelésben jutottak el az „illetékesek" fülébe... Ezért kérdeztem, ki lehet közöttünk az a szemét, aki ilyen ügyesen készíti a hurkot a nyakam köré... Mert, ezek után, öregem, nem jósolok magamnak hosszú, nyugodt öregséget...

A vadászok körül támadt vihar, amilyen gyorsan, váratlanul keletkezett, úgy el is ült. A romok eltakarítása, a helyreállítás jóval több időt vett igénybe, a sérült gépek kijavításához szükséges alkatrészek is csak lassan, hiányosan érkeztek meg. A március 19-ét megelőző „boldog" békeidőkre emlékeztettek ezek a napok, amikor is volt egy-két berepülés, légiveszély naponta, de a légierődök, „B—17- és B—24"-ek, újra, meg újra átrepültek Magyarország felett, a földi légvédelem „Bofors"-ainak lőtávolságát meghaladó magasságban.

Őrffy százados írásbeli „igazoló jelentés"-ét — látszólag — elfogadták a felsőbb parancsnokságok, miután néhány rádiófelderítő-, lehallgató-állomás kiértékelése megerősítette Őrffy azon állítását, hogy ellenséges rádióadóktól származó hamis és megtévesztő közlemények valóban észlelhetők voltak az adott időpontban — de már korábban is, több alkalommal — azokon a hullámhosszokon, amelyeket a vadászirányításra tartanak fenn.

Sörös hadnagy is visszatért a készenléti szállásra, miután a napokon át eszközölt altatókúra megnyugtatta háborgó idegeit. Az alig tűnt fel valakinek, hogy amikor egy Kenéz Ferenc nevű törzsőrmester el akarta foglalni Elekes főhadnagy megüresedett ágyát, Söre erélyesen és határozottan kiutasította a szobából.

— Na, na... barátocskám... Az az ágy — foglalt... Keress magadnak, pajtás, máshol helyet... Lekszi... Elekes főhadnagy kényszerleszállást hajtott végre... Holnap... akár még ma este... már újra köztünk lesz...

A jelenetnél csak Kutas Jocó tartózkodott a szobában. A törzsőrmester, csodálkozva bámult Kutasra — hiszen Elekes zuhanásáról, haláláról biztos értesülése volt —, de amikor Jocó vállat vont, s tenyerével saját homloka előtt legyezni kezdett, állával Söre felé bökve — nyelt egy nagyot, bocsánatot kért, s amilyen gyorsan csak hátizsákja, s egyéb cókmókjai engedték —, kifarolt a helyiségből.

Kutas mókás, vidám pofával mutatott szamárfület a törzsőrmester hátába.

— Jól tetted, Söre, hogy elzavartad ezt a tolakodó pasit. Ügyes trükk volt, nem mondom... Ez a Kenéz... bár azt hallottam róla, hogy kiváló pilóta —, talál magának a többi szobában helyet. Sajnos, van üres ágyunk, nemcsak elég, de még sok is... Pusztulunk, veszünk... de hát: „Nagypéntek nélkül nincs feltámadás?"... Igaz-e, Söre?

A hadnagy mereven bűvölte tornacipőbe bújtatott lábfejét, mellyel szünet nélkül, pokoli sebességgel, apró köröket rajzolt a levegőben.

— Tudod, kit szeretnék behozni a kompániába? Úgy értem, közénk, Söre? — kérdezte Jocó, és — mivel éppen közlékeny, barátságos hangulatban volt — választ sem várva folytatta.

— Emlékszel Lánczy Kornélra? Évfolyamtársak voltatok... A Kori... Mindenki ismerte a légierőnél... Hé... Söre... hozzád beszélek... Azt kérdeztem, hogy emlékszel-e Korira? A Lánczy Kornélra...

Söre felkapta a fejét, zavartan, szaporán pislogott.

— Ki...? Láncz...? Miféle Lánczy? Ja... a Kori... Koriról beszélsz? Mit akarsz vele? Kicsapták... Évfolyamtársam volt... De kicsapták. Az avatásunk előtt... Valami óriás botrányt művelt... Várj csak... Nem baj... Nem fontos... Á... a Kori... Nagy grimbusz volt... Emlékszem... Letiltották a repülésről... Áthelyezték a földiekhez... Határvadász? Hegyivadász? Fene se tudja... Valami ilyesmi... Nem érdekes. Nem fontos. És most? Mi van Korival? Mit mondtál? Róla beszéltél? Ne haragudj: nem nagyon figyeltem... A Kori... Várj csak... Lehet, hogy a műszakiakhoz került?

— Nem tudom, Söre. Már régóta más helyen szolgál. Komolyabb, fontosabb beosztásban. Ami neki való. Egy német összekötőtörzsnél van.

Söre félig csodálkozva, félig felháborodva csapta össze tenyerét.

— A Kori? Összekötő? Nem hiszem... Bocsásson meg a világ: ez nem lehet igaz... Hiszen az ilyesmi: bizalmi állás... És a Kori...? Na hallod... Hiszen mondtam, kicsapták... Érted, Jocó? Kicsap-ták...

Kutas megmérgesedett.

— Na és? Az akkor volt. Kicsapták — hát kicsapták... Egy jó tréfa, egy igazi „stikli" miatt... Nem becsületbeli és nem anyagi jellegű a „bűne"... Tudom, hogy miért vágták ki a repülőktől. Utánanéztem. Nekem elhiheted. Semmiség. Gyerekes, jól sikerült tréfa. Elkötött egy gyakorlógépet. Engedély nélkül felszállt. És elrepült a város fölé, ahol érettségizett. A gimnázium tágas udvarán, ezer ember, a diákok, osztályonként felsorakozva, a cserkészek, zászlóval és árvalányhajas kalappal, sötét ruhás szülők, nagymamák, a díszemelvényen a tanári kar, középen a város országgyűlési képviselője, díszmagyarban, jobbján a püspök, balján az igazgató zsakettben, ezüstszínű nyakkendővel, igazgyöngy nyakkendőtűvel...

— Te is ott voltál? Honnan tudod, hogy mindez...

— Kori maga mesélte. Beszéltem vele. Nemrég. Egyébként is: én is voltam gimnazista. Én is részt vettem ilyen iskolai ünnepélyeken. Mind egy kaptafára megy. Mind egyforma, mint a nyúlszar. És én is úgy utáltam ezeket a lelkendezőnek, vallásosnak, hazafiasnak álcázott — valójában azonban unalmas és tartalmatlan — ceremóniákat, mint Lánczy Kori... És ő éppen ezt akarta kifejezni azzal, hogy az ünnepség kellős közepén...

Söre arca megszínesedett, már ő is nevetve folytatta.

— Tudom... Ne mondd tovább... Kori... a házak tetejét szinte súrolva... mert azt meg kell adni, hogy volt érzéke a repüléshez,

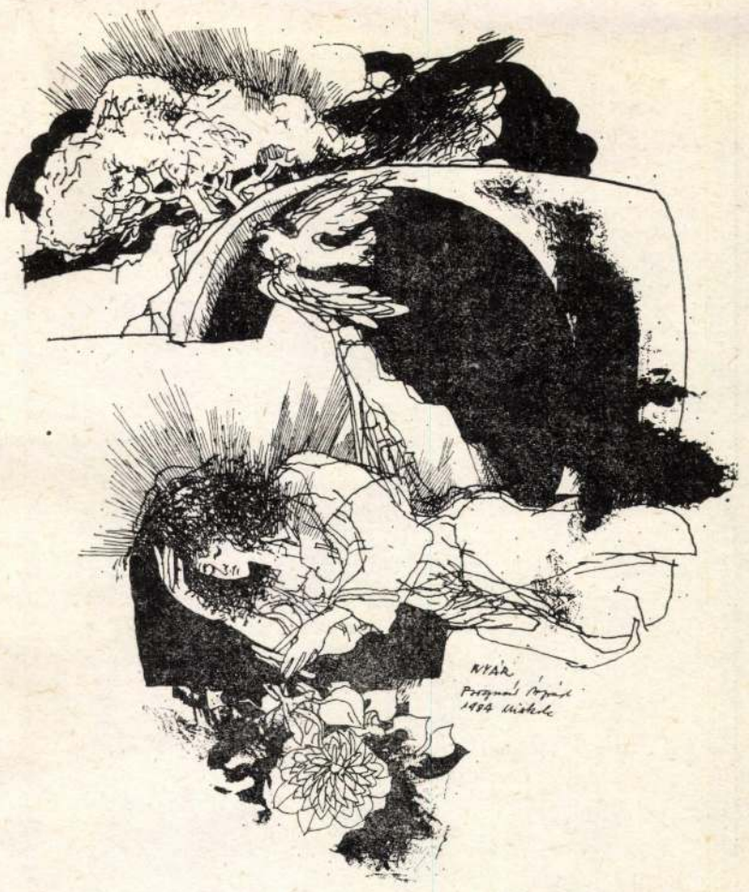

nagy vagány volt, szentigaz... mélytámadást hajtott végre a „Te Deum"-ra összezsúfolt népség ellen... Óriási botrány volt... Világra szóló botrány... A hasát fogva röhögött az egész ország... Mindenki hasra vágta magát... A püspök atya... a díszmagyarba öltözött képviselő... és a direktor, zsakettben, igazgyöngy nyakkendőtűvel... bebújtak az emelvény alá... Négykézláb, egymást taszigálva... Menekült, ki merre látott... Azt hiszem... hét vagy nyolc embert kellett a „légitámadás" után kórházba szállítani, azokat, akiket letaposták, agyonnyomtak a borzalmas kavarodásban...

Kutas elkomolyodott.

— Na, látod, Söre... Nekünk... itt: éppen ilyen vakmerő, elszánt emberekre van szükségünk... Amilyen ez a Kori... És, ugyan, mit számít ma már az, hogy egyszer, valamikor, évekkel ezelőtt csinált egy kis csínyt? Ma, amikor az ország szenved, vérzik, amikor történelmi válságos pillanatában az életéért, fennmaradásáért harcol — meg kell bocsátani, el kell felejteni a Lánczy Kornéloknak a régi botlásokat, a vidám tréfákat... Csak az a bökkenő...

— Mi a bökkenő, Jocó? Jön végtére is Kori, vagy nem jön?

— Nem tudom. Magam sem tudom. A magam részéről — megtettem a szükséges lépéseket. De, elismerem, vannak magasabb szempontok is. Ha a párt érdeke... úgy kívánja, hát... le kell mondanom Koriról... Kár...

Söre a fejét rázta, mint a kutya, amikor víz megy a fülébe.

— Nem... Ezt, öregem, nem értem... Párt? Miféle...? Pártérdek? Nálunk, katonaságnál? Amikor mi... pártokon felül álló, azoktól független testület vagyunk...

— Párt, fiacskám, jegyezd meg magadnak jól... a jövőben, talán már a közeljövőben... nagy hasznodra lehet... csak egy van ebben az országban... Mármint olyan, amelyiknek ereje, befolyása, hatalma van... s még inkább: lesz... és ez a tanítómesterünkkel, a német nácipárttal vállvetve harcoló nyilaskeresztes párt... Ha gondolod — adhatok egy belépési nyilatkozatot... Kell? A javadat akarom... Te, alapjában véve, megtalálnád a számításodat nálunk... Én lennék az egyik pártfogód, kezesed... Na? Csapj bele... Nem bánod meg...

Jocó bosszúsan engedte le parolára nyújtott jobbját.

— Jól van. Így is jó, Söre... A disznótor: sosem volt erőszak...

— Tessék...? Mondtál valamit...? Bocsáss meg... Nem figyeltem... Más... Másra gondoltam... — suttogta Söre, távolba merengő, üres tekintettel.

Délután futótűzként terjedt el annak a híre, hogy egy „Mustang"-kötelék nagy pusztítást okozott azon a repülőtéren, ahová a kolozsvári vadászokat áttelepítették. Akkor érte őket a villámcsapásszerű, váratlan alacsonytámadás, amikor valamennyi „Messerschmidt" üzemanyagot vételezett. Az amerikaiak tehát ezúttal is percnyi pontossággal kiszámították, tudták, kivárták, hogy mikor kell, mikor lehet a földön veszteglő, védtelen vadászokat — önmaguk veszélyeztetése nélkül — harcképtelenné tenni, elpusztítani. Az ilyen típusú támadások elleni védekezés, az elhárítás lehetőségeinek számbavétele, a szükséges intézkedések megbeszélése volt a tárgya a másnapra egybehívott eligazításnak.

E. KOVÁCS KÁLMÁN

Kórházi napló

HÉTFŐ

A 13-as lett a kórszobám.
Nem akadok fenn semmi babonán,
egy kicsit azért mégis mialatt
kiraktam a kést, villát, kanalat
s több lényegtelent lényeges között,
a tudatalatti megütközött
azon, hogy éppen engem mért ide?
Akinek anyagelvű a hite
ilyenben semmi rosszat nem talál.
S ha éppen erre járna a Halál,
a szakállát bizony megrángatom,
ha van szakáll e csontos alakon.

KEDD

Vér-, vizelet-, röntgen és vérnyomásvizsgálat. Vesémben mint kis tojás
lapul egy kő. Azért szabálytalan,
mert hasán, hátán hegyes karma van.
Vigasztalnak, ki lehet hajtani...
Hogyha mégsem, akkor az jön, ami
hatékonyabb. De kétesélyes ez:
fej vagy írás. Én vagyok a beteg,
és az egészben ez a szomorú,
bár nem vagyok már fiatalkorú.
De élni vágyik az öreg fa is,
ha termést hoz. Verset írtam ma is.

SZERDA

Hat óra alatt hat liter teát
diktálnak belém. Majd húsz percen át
le-föl a lépcsőn. Ám a kő maradt,
és jött a nóta: paplanom alatt
a vérszomjas kín hétrét hajtogat,
hóhér marka szorítja torkomat.
— Elég volt ebből! Inkább a halál!
— A 13-as miért kiabál,
mint ördögfi, mikor apja veri?
Ha begörcsölt, injekciót neki!

CSÜTÖRTÖK

Izotópvizsgálat. Sugárveszély!
Halandó, ha idekerülsz, ne félj!
Bár hosszadalmas feküdnöd hanyatt,
az eredményt megláthatod magad.
Két tű szántja a fényes papirost,
és barázdát húz: kéket meg pirost.
A két vesédnek működése ez,
s a nagyobb görbe nagyobb bajt jelez.
Az én kékemnek hasa akkora,
mint John Bull úrnak dagadt potroha.

PÉNTEK

Eresz alatt az ázott verebek,
gubbasztanak ágyukon a betegek:
a végbeles, húgyhólyagos, herés,
sérves, tályogos, prosztatás, vesés.
— Csodára várunk, urológia,
add vissza nekünk az erőnk, mit a
gonosz sors tőlünk bőszen elrabolt,
ihassunk meg egy-egy pohárka bort
odahaza a jó ebéd után,
s ne tespedjünk itt báván és sután.

SZOMBAT

Ma versbe írlak főorvos, Szomor,
(nem tudhatod, hát nem tiltakozol.)
Mogorva vagy, öreg fiú, nagyon,
ne üssenek ezért mégse agyon,
mert a szikét művészként forgatod,
s bár nem mondasz egy árva mondatot,
s tudással teszed le a garast,
midőn felmetszed veséért a hast.
— Előbb-utóbb így vagy úgy elmegyünk,
mért nem szólsz egy-két kedves szót nekünk?

VASÁRNAP

Holnap már értem jön a jaguár,
fölpattanok, mint lovára huszár,
egyenest a műtőbe vágtatok,
ahol várnak hasmetsző doktorok. —
A hetykeségem félelmet takar,
széttép a sors, ha halottat akar.
Túlélem-e, vagy a konok Halál
— pokolra való kórót — lekaszál?
És a pokolban verset írhatok?
Rémülten várom ezt a holnapot.

És a pedagógusok?...

Mi, pedagógusok optimistábbak vagyunk a kelleténél, mert akkor látunk neki a közoktatás továbbfejlesztésének, lényeges korszerűsítésének, amikor a pedagógusok társadalmi presztízse a legmélyebben van. Ennek tételes bizonyítása nehéz lenne, de a közvélemény, a hangulat az elmúlt években ezt az állítást vastagon aláhúzta. Az persze megint külön téma lehetne, hogy ezért az állapotért mennyiben hibásak maguk a pedagógusok, vagy mennyit kell áthárítani társadalmi viszonyaink alakulására.

Én mégis úgy érzem, hogy a pedagógus társadalom őszintén akar ezen a helyzeten változtatni — nem csak azért, mert központi határozat is van rá — de tudatában van annak is, amit a művelődési miniszter így fogalmazott meg: „Az oktatás fejlesztésének kulcskérdése minden szinten, hogy megfelelően felkészült, a tudománnyal, a társadalmi fejlődéssel, a pedagógia új eredményeivel lépést tartó pedagógusok tanítsanak és neveljenek."

A pedagógus az elmúlt évtizedekben is belső kényszert érzett arra, hogy magyarázza a szülőknek, az ifjúságnak a tudás, a tanulás szükségességét, a tanácsi vezetőknek a művelődés feltételeinek mostoha voltát, amikor a társadalomban elfoglalt súlyával, teljesítményével nemigen tudta alátámasztani. De még ezt az ellentmondást is feledtette ideiglenesen a lendületes társadalmi fejlődés, de a feszültség korántsem oldódott még fel.

Ma is magyarázzuk — de a Köznevelést a pedagógusokon kívül ki olvassa? — ugyanis a „Javaslat" azt mondja: „Az iskola és a gazdaság kapcsolatának megítélésekor szem előtt kell tartani, hogy a világgazdaságban felértékelődött a szellemi munka. A világpiacon való helytállásunk egyik fontos feltétele a munkát végző ember általános műveltsége, műszaki kultúrája, szakmai képzettsége." Így haladunk kétezer felé, de még sok mindenben nem rendeztük belső dolgainkat: mit tanítsunk, milyen laboratóriumban hozzuk létre a kívánatos pedagógus személyiséget és hol legyen a helye társadalmunkban az értelmiség ezen csoportjának?

A pedagógusok megítéltetésének sokféle oka van. Én ezekből csupán kettőt emelek ki: honnan indult a szocialista pedagógus és hogyan „segít be" a tömegkommunikáció a közvélemény alakításába.

Tehát az első. Ezekben az években vonul nyugdíjba az a generáció, amely az iskolák államosításától kezdve a mai korszerűsítési törekvésekig végigküzdötte a sok-sok „átmenet nehézségeit". Kántortanítóként kezdte, majd szakosodott matematikából, oroszból és most sok közülük igazgató, szakfelügyelő. De mi minden történt a pedagóguspályán 1948-tól napjainkig? Nem múlt el nyomtalanul sem a végigélőkben, sem a mai fiatal generációban, mert a jó is, a rossz is átöröklődik, cipeljük magunkkal, átadjuk másoknak is.

A korabeli dokumentumokba betekintve, vagy éppen emlékezetünket segítségül híva, elevenen játszódnak le előttünk a felemelő, majd lesújtó, megalázó jelenségek, intézkedések, utasítások. A Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezete Vezetősége állapítja meg 1948-ban, hogy „Kossuth szellemében államosítottuk az iskolákat", amely ugyan nem kevés ellenségeskedéssel, meg nem értéssel folyt le. Ezután születtek a nyilatkozatok a tanítói javadalmakról való lemondásról. — Szinte már anakronisztikus, hogy még ma is van a faluban pedagógusföld. — Ez az az év, 1948, amikor a „vármegyei tanulmányi felügyelői hivatal ideiglenes vezető megbízott tanügyi segédtitkára" egy körlevélben adott ki intézkedést Makarenkó „Az új ember kovácsa" c. művének megrendelésére és a tanulóknak az istentiszteleteken való részvételi kötelezettségére. Megalakulnak az első úttörőcsapatok, és intézkedés történik a dolgozók iskolájában a hittanórák tartásáról.

Bekövetkezik a történelmi léptékű fordulat. A régi rendszer kapuit az iskolákban is becsuktuk. Az újra, a jobbra, a fejlettebbre érzékeny pedagógusok lelkesen hajtottak végre minden utasítást, de szinte észrevétlenül váltak ők is áldozataivá, tehetetlen bábjaivá a születő szocialista társadalmat, a személyiséget megnyomorító, eltorzult hatalomnak.

És ekkor írattak a pedagógusok a tanulókkal ilyen dolgozatokat: „Hogyan kötött apám szállítási szerződést", mennyiben tett eleget beszolgáltatási kötelezettségének, „Hogyan erősíti az édesapám által beszolgáltatott takarmány és burgonya a békét." És a családlátogatásokon a pedagógus feladata volt politikai meggyőzést folytatni olyan konkrétsággal, hogy pl. 4 holdon termelt gabonából ennyit beadott, ennyi a szükséglete, a többivel mi a szándéka? Itt az utasítás, gondolom, még azt is feltételezte, hogy a pedagógus erről győződjön is meg. De a járási tisztiorvos is kiadta ekkor az utasítást, hogy legalább hetente egyszer a tetves, illetve serkés tanulók fejét a pedagógusok szórják be 5 százalékos Hungária Matadorral. Rendszeresen kellett értékelni a selejtmentes napokat, a makk- és akáclevél-gyűjtés eredményeit.

Igen, régen volt, háború után volt. Kell-e, szabad-e a sebeket ennyire felszaggatni? Ne kelljen, de ne is hivatkozzunk már lépten-nyomon a kezdetekre. Ezekkel a gondolatokkal az volt a szándékom, hogy tudatosodjon: a szülőkben, a társadalomban is megmaradtak élmények, beidegződések a korábbi pedagógus—szülő, család—iskola kapcsolatáról. Egy-egy mai negatív példa a nevelés folyamatában igen súlyos, néha tragikus emlékeket kavarhat fel. És azt hiszem, hogy az értelmiségiek nem minden csoportja került közelmúlt történelmünkben ilyen ellentmondásokba.

A megítéltetés másik befolyásoló tényezője?

A Magyar Hírlapban — 1983. X. 22. szám — F. T. kelt védelmére egy panaszos tanítónőnek, akinek elbocsátásával — ritka eset — a Megyei Bíróság is egyetértett. Az igaz, tragikus sorsú család védelme ürügyén, megint elítéltetett az ország közvéleménye előtt a pedagógus társadalom. Egy részlet a cikkből: *„Az idén az ország 3567 iskolájában 1 millió 270 ezer gyerek kezdte meg a tanévet. Oktatásukról 80 ezer pedagógus gondoskodik, de hogyan? Elképzelhető, milyen a hangulat egy olyan iskolában, ahol a nevelők adott esetben többet foglalkoznak egymással, mint az órarenddel. Vajon hány ilyen iskola létezik?..."* Egészen biztosan elhanyagolhatóan kevés, tisztelt F. T. De ebben a konkrét esetben is az elmarasztalt nevelőtestület egy eltorzult, nevelésre alkalmatlan személyiség iskolától való félreállításáért fordult a végső eszközhöz, az emberi-közösségi bizalom megvonásához; a körzeti iskola, négy falu iskolája gyermekei egészséges szellemű nevelésének érdekében. Az is igaz, ez a pedagógusoktól ritkán tapasztalható kemény önvédelem volt.

Hát igen. Ilyen a mi pedagógus társadalmunk. Keresi helyét, küzd az elismerés visszaszerzéséért. Nem mindig sikerrel.

PAPP JANOS

PANSIP BOGNAR ARPAD RAJZA

Vita az értelmiségről

KONCSÁR SÁNDOR

Az értelmiség alulnézetben

Egy falusi tanár megjegyzései

Érdemes-e napjainkban az értelmiségről vitázni? — teszik fel sokan a kérdést. Jelenleg a társadalmi élet középpontjában gazdasági kérdések állnak. Bármennyire érzékenyen érinti is az embereket az életszínvonal visszaesése, mégsem lehet a teljes figyelmet csak anyagi területekre irányítani. Ilyenkor egyes ideológiai területek tennivalói is nehezebbek. A gazdasági bizonytalanságok *tudati bizonytalanságokat* válthatnak (váltanak) ki, vagy erősíthetnek meg. Ezért az értelmiségről, a közművelődésről, a politikáról vitázni nagyon is időszerű dolog.

*

A mai magyar értelmiség kialakításában jelentős szerepet vállaló szocialista iskolarendszer maga is rövid múltra tekint vissza. A kialakulást elősegítő társadalmi feltételek is állandóan változtak. Mindezek ellenére kijelenthetjük, hogy értelmiségünk teljesítette történelmi küldetését. A szocialista ipar és mezőgazdaság kialakítása, a politikai és államhatalom létrehozása, a szocialista egészségügy és iskolahálózat kiépítése, de a gazdaság és infrastruktúra egyéb területein elért eredményeinkben is fontos szerep tulajdonítható az értelmiségnek.

A társadalmi fordulat nagyszámú értelmiséget igényelt és igényel ma is. Ezért az értelmiség kialakításának első időszakában a *mennyiségi tényezők* játszottak döntő szerepet. Sok pedagógusra, orvosra, mérnökre volt (van) szükség egyik napról a másikra. Ugyanakkor új típusú értelmiséget kellett létrehozni. *Népi értelmiséget.* Tehát már a kialakulás magában hordozta a veszélyt: a növekvő mennyiség nem minden esetben hoz létre új, magasabban szervezett, minden szempontból kifogástalan minőséget. Bár az elmúlt harminc év alatt sokat változott a helyzet, a mennyiségi szemléletet nem sikerült felszámolni, illetve teljes egészében a *minőség* szolgálatába állítani.

* ,

A téma elemzésekor fontos kérdés az értelmiség és társadalom viszonyának kérdése. Értelmiségünk elfogadja a szocializmust. Ugyanakkor a perspektívát (saját perspektíváját) is látja és keresi ebben a társadalmi rendben. Könnyelműség lenne azonban azt állítani, hogy az értelmiség rétegtudata csak szocialista elemeket tartalmaz. Szóródásában és mélységében is különbözően, de *az értelmiség minden rétegében találkozunk a vallásosság, a kispolgáriság megnyilvánulásaival, a nacionalizmussal, a politikai közömbösséggel, esetleg más, a marxizmustól—leninizmustól eltérő felfogásokkal.* Ezek több tényezőre vezethetők vissza, melyek közül csupán érintek néhányat.

Iskolarendszerünkre pl. egyre jobban jellemző az „elszemélytelenedés". Annál inkább jellemző, minél magasabb intézménytípusról van szó. A követelményrendszer mind nagyobb ismeretanyagra koncentrál, a hallgatóság nevelése pedig a „társadalomra" hárul. A vizsgáztató ismeretanyagot ellenőriz, a személyiségformálás legfőbb tennivalói háttérbe szorulnak. A marxizmus—leninizmus mellékes tárgy lett. A marxista esti egyetemek általános és egyéb tagozatain a követelményszint nagyon sokat esett. *A politikai ismeretszerzésnek napjainkban nincs becsülete.* Évekig járhat és tanulhat példásan valaki az utóbb említett iskolákban anélkül, hogy bárki is rákérdezne előmenetelére. (Más: az a pedagógus, aki egy komplex [egy- vagy kéthéves] tanfolyamot elvégez, több száz forintos fizetésemelést is kaphat. Kap is. Esti egyetem, vagy szakosító tagozat elvégzése esetén még felszínre sem kerül ez a kérdés. Pedig a kettő „értéke" összehasonlíthatatlan!) Ez is kedvezően hat a marxizmustól eltérő ideológiai áramlatok felerősödésére.

Az értelmiség a társadalom negatív jelenségeire érzékenyebben reagál. A szocialista demokrácia esetenkénti megsértése (pl. vezetők által), a szocializmustól idegen jelenségek huzamos ideig történő fennmaradása és térhódítása károsan hat az értelmiség tudatára. Az ezek elleni fellépés a legtöbb esetben *kedvezőtlen fogadtatásra talál.*

Az értelmiség egyes rétegei a társadalmi munkamegosztásban különböző helyet foglalnak el. Ez természetes, mint ahogyan az is, hogy a társadalmi elismerés és megbecsülés is különböző. Az egyes rétegek között és azokon belül is. *A napjainkban kialakult anyagi különbségek* (és a sokat emlegetett presztízskülönbségek) az értelmiség egyes rétegeinek elhivatottságát veszélyeztetik, és *különösen az ideológiai munkában éreztetik károsan hatásukat.*

A mi értelmiségünk népi értelmiség. Nagy hányadát szoros kötelékek fűzik a munkásosztályhoz, vagy a parasztsághoz. Nem járunk messze az igazságtól, ha azt mondjuk, hogy egygenerációs értelmiségről van szó, amely még most is „tanulja" az értelmiségi életformákat. Az értelmiséggé válás is folyamat, az oklevél (diploma) csak a kezdő lépés ezen az úton. A népi jelleget tovább erősíteni, görcsös erőlködésnek tűnik. Adjunk nagyobb teret az *innen induló fiataloknak,* ők már „otthonról is visznek magukkal valamit"!

Falun születtem, azóta is faluban élek. Huszonöt éve pedagógus vagyok. Ez feljogosít, hogy néhány gondolatot szóljak a falusi értelmiségről. Mert falun is van értelmiség! Mégpedig felkészültségében, elhivatottságában legalább olyan szinten áll, mint a városi értelmiség. A kommunikáció és a munkavégzés feltételei viszont lényegesen rosszabbak. *A falusi értelmiségnek meghatározó szerepe van a községek gazdasági, politikai és társadalmi életében.* Jobban reflektorfényben vannak, ezért kisebb a lehetőségük a közösségektől való elszigetelt, közömbös életmódra. Ez azonban azt sem jelenti, hogy valamennyien sokoldalú közéleti tevékenységet folytatnak. A szellemi beszűkülés egyedi jelenségként itt is megtalálható. Az anyagi különbségek (orvosok, pedagógusok, mezőgazdasági értelmiség között) az országos helyzetnek megfelelően itt is jelentősek. Hátrányban vannak több vonatkozásban a városiakkal szemben. (Pl. magasabb áramdíjak, utazási költségek, a kereskedelmi ellátás és szolgáltatás területein, gyerekeik taníttatása stb.)

A vidéki értelmiségen belül kitüntetett szerepük van az *általános iskolai pedagógusoknak.* Munkájuk társadalmi fontossága és hasznossága nem vitatható. Az értelmiségnek ez a rétege végzi a legnehezebb munkát, a legrosszabb feltételek között. Eredményesen. Kialakulásának társadalmi feltételei, tartalmi és formai elemei mind-mind hozzájárultak ahhoz, hogy ez a réteg „mára" *az értelmiség legkiszolgáltatottabb rétege* lett. Mindnyájunkra sértő egy kicsit, de tegyük fel a kérdést: ki nem lett nálunk általános iskolai pedagógus? Aki nem akart az lenni! Nálunk ma, legalább általános iskolai szinten, mindenki ért a pedagógiához! Amilyen igénytelen volt a társadalom a pedagógusképzéssel szemben, olyan igénytelen lett (finomabban fogalmazva: elfogadta) az oktató-nevelő munka eredményességével szemben is. Nem csoda tehát, hogy az általános iskolai pedagógus alaposan „leértékelődött." A „csereárányok" nagyon kedvezőtlen képet mutatnának, ha a *jövedelmi viszonyokat* akarnánk kifejezni: tanár-orvos-színész-agrármérnök stb. relációban.

* ,

Végezetül az értelmiség kapcsolatairól. Ezek konkrétan a lakóhelyi és munkahelyi kapcsolatokban realizálódnak. Így legfontosabbak tehát a környezeti kapcsolatok. A környezet pozitív hatásaival megelőzheti az értelmiség „megmerevedését", elszürkülését. Egy igényes környezet, aktív munkahelyi és lakóterületi vezetés sokat tehet az értelmiség „regenerálódása" érdekében.

KOVÁCS ISTVÁN VERSEI

A fekete könyvet

Az ismeretlen tűzvészébe nyúlni
ki merészel közülünk? S ki merészel
a csukott könyv leveles sűrűjében,
ki mer kutatni?
(Pilinszky János: INTROITUSZ)

A fekete könyvet,
ahol név és keresztnév
s szemfehérjék ravatalán.

A fekete könyvet,
ahol a számozatlan oldal
ezrek halotti maszkja,
szemfedője.

A fekete könyvet,
ha felnyitod,
nyaklánc
(és) málló bankjegy
(és) érckereszt
(és) megtért levelezőlap
(és) érdemrend-igazolvány
(és) széthasadt családi fénykép
(és) tört borotvapenge
(és) ...
(és) ...

hull ki lapjai közül
az urnaként
összedrótozott kezekbe ...

A fekete könyvet,
ahol most és halálunk óráján
véres fűrészporral tömve
az életre éhes száj.

Paradicsomi kör-...

Kertek,
keretek,
kerevetek:
híján
növénynek,
arcnak,
emberpárnak ...
Bezúzott üveghegyek,
almára fogzó szájak.
Hol a játék öröklétre megy,
bűnjelet süt a pallos lángja.
Felhő-iszapos egek,
villám-sújtott olajfa ága ...
Víztükrös képek,
és vízen:
tört szárnyak,
tört uszonyok
és tört gerincek ...
A test:
halállal megrakott bárka ...
Porból
s porrá lett
porszemek ...
és testnek föltámad/hatatlans/á/g/a.

Halálon túl is nő a hit,
mint köröm,
hajszál
és a szőrzet ...
s ha senki meg nem érkezik:
BÉKE AZ ÁTMENŐNEK

KENTAUR — BOGNAR ARPAD RAJZA

Tó - verőfényben

Mint a méz,
már-már elcsorran a nap.
A bárányfelhő mozdulatlan ikrás.
Gyűrött lepedő az ég alatt.
A
túlsó partról hegy hemperedik rá.

BISZTRAY ÁDÁM

Súlya nő

Súlya nő lomhult esztendőnek
szárnyát elveszíti
megfeketül szíved a féltésben
fényeskedő tűz helyett üszök.
Holnap
holnap mindig több a hit
kél a vetés, kalászol, érik,
új nyáron a jég elveri
s te tudtad tehetetlen előre.
Ígéret a föld és mi általa jő
nem elég az elvásott kapa
nem elég füstölni termő fáid közt
igéret minden
várakozás
hosszú.
Nem szeretnek, nem hinak többé
vigasságban is károgsz magadban
fél-szerelem fél-béke mindenütt
benned
teljes háború.

Karácsonykor aztán a szokásosnál is többet sütöttek, főztek. Igen örült a szegény ember, aki tulajdonképpen akkor már nem is volt szegény, mert nem sírtak kenyérért a gyerekek, s nem is kérdezte senki tőle, hogy: Ki-ri-nó János? Hanem azt mondták... Nem is tudom már, mit mondtak — törölgette meg könnyes szemét nagyapám, s így fejezte be a mesét: Bizony, kutyafülű kölykek. Nyalja fel a medve a hajatokat! Csakugyan ott volt a szegény ember megváltója a hegyben, csak éppen fordítva esett a dolog, mint ahogy a mese elején István könyvében volt írva. Fordítva bizony, mert a kő változott kenyérré...

Hát így. De nagyanyátoknak ne szóljatok erről a meséről — barackozott sorba minket nagyapám, s egy-egy fényes húszast is adott mindegyikünknek — mert tudjátok, hogy a mesét ő nem szereti...

Tudtuk. De sok minden mást is tudtunk a nagymamáról. Hanem akkor még csak egymás közt, gyerekesen sutyorogva. Láttuk, hogy anyáink tisztelik — talán félnek is tőle, — de túlságosan nem kedvelik. A fiai azonban nagyon-nagyon szerették. Amikor már fészket raktak, családalapítás után sem tudtak — de nem is akartak — elszakadni tőle.

Később azt is hallottam, hogy a faluban furcsa történeteket mesélnek róla. Isten ellen valónak mondták. A pap kiprédikálta, olvasós vénasszonyok esküdöztek — persze már csak halála után —, hogy látták holdas éjszakában a Mulató hegy gerincén pendelyben szaladgálni és hangosan énekelni. Szaniszló — a süket harangozó — nekem is mondogatta, hogy egy hajnalon, amint a toronyba felért, észrevette, hogy a Sötét völgy felől jön nagyapám egy vágtató szarvas hátán...

Meg sokmindent...

Én ma már tudom, hogy csodálatos ember volt, és ő valóban találkozott a Megváltóval. A Megváltóval, akit maga szült, akit soha, semmiféle bitangság nem tudott keresztre feszíteni.

BESZELGETOK BOGNAR ARPAD RAJZA

SZIKRA JÁNOS VERSEI

Ahová megyek

Cegléd Józsefnek

Összekoppan a magány
mint a nyitva felejtett térdek
akár a rabok hétéves fegyencböjt után
emlékeimmel perverzkedhetek
nem tudom az évszakok nemét
csak lányokat egy marosparti nyárból
s januári bakacsizmám látom
horzsoló ajkukra emlékszem
s a bakancsra kent büdös
barna zsírra —
az elmúlás hámló freskói előtt
így serceg el utolsó gyufám
s undorral lépek előre
gyomromban a távozás hányingerével
akár leszereléskor a laktanyaudvaron
nekiszédülök a falnak
nyílik a hajnal hatalmas ollója felém —
egyedül kabátom öve kísér a szélben
árnyéktalanul
még hiszem: ahová megyek
mosolyom bármikor nyárba borulhat
egyszerre négy égtáj fölött
megszülhet fél évre egyetlen mozdulat
s szivemben is fölkelhet a nap —
még nem tudom:
megölhet egyetlen eltévedt hópehely
megalázhat egy kislány védtelen szeme —
s hol szabadsággal lő tarkón
a század
anyám szava is halálos lehet

Vigasz

mint egy babszem akkora
Kéne már egy kis csoda
egészen apró csoda
de ha pici is: csoda —
valami nem átlagos
pillanatnyi állapot
annyi csupán amennyi
de önmagát jelenti
nem több és nem kevesebb
mint ami lett s még lehet
létezésében ünnep
ami létével tüntet
s tündököl mint a tavasz —
kétkedőnek is vigasz
amit mindenki vállal
hittel elmével vállal
amit a lélek teremt
magának s a képzelet
formálja emberivé
mi enyém s mindenkié
amiét nem csak halni
élni se volna talmi —
kéne már egy kis csoda
egészen apró csoda
mint az ember akkora
de ha porszem is: csoda

Hazát keresve

Osztojkán Béla: Halak a fekete citerában

Személyes jelenlét, szubjektív indulat hatja át a költő első kötetét. Olyan hangulatot teremt verseiben, hogy szinte kirajzolódik az olvasó szeme előtt a misztériumdráma körvonala. Önmaga létére, az emberi létezés értelmére kérdez rá szüntelen. Azzal, hogy erkölcsi és szellemi egyenjogúságáért, „magyarságáért" perlekedik: „Menj fiam, járj szerencsével: / Legyen szép fehér feleséged; / Mert egy ilyen csúf fekete / Embernek rang egy fehér feleség!" Ebből a rövid idézetből is érezzük — az *Áldás* című verséből való —, hogy Osztojkán Béla az ellentétek keresztezési pontjában él. Szelíd erőszakkal fordítja figyelmünket a cigányság múltja és jelene felé. *Hazát keres. Hazát,* ahol népe fölemelkedhet.

A küldetéssel járó felelősséget is érzi Osztojkán Béla. Ezért szól sokszor oly kíméletlenül „csapatához": „Füstös kis ördögszuka / hajlong és töltöget, / igyál szépen kispofám / szól, s nyelvet öltöget. / . . . / Így élünk. S faragjuk le / magunkról a nyűgös éjszakát, / és nem vesszük észre, / ha nemzettünk egy részeg kisbabát" — *Ördögök éjszakája,* „Nesze: / Bárányа hazának. Nesze, nyisd föl birkaszép / szemed. Fogd a zsebkendőt és trombitálj belé. / Omlások gyönyörűségét akarom látni. Omoljanak / büszkeszép falak, omoljanak náthás angyalom, / mert meghalok, meghalok ha kedvemre nem építhetek. / Bennem gyűlt össze szemednek minden / alázata. Kimagasló életformák iránti / gyűlöletem is teérted alacsonyít" — *Egy takarítólányhoz.* Ugyanakkor szánakozás és részvét is keveredik a sorok közé. Ilyen tartalmat hordoz a *Herceg Ady Endrével és báró József Attilával* című versben a „szegény" jelző; együttérzés, egyben kívülállás is.

A könyv öt ciklusa közül a *Városban* emelkedik ki. Itt olvashatjuk a *Mint a szívdobbanást. A balerina tánca, Halak a fekete citerában, Őszinte szívvel, Legenda a szerelemről, Herceg Ady Endrével és báró József Attilával* című verseket. Ezekben mutatkoznak meg leginkább Osztojkán Béla költői erényei. Élményanyagának misztikus képekben való feldolgozása, a tékozló fiú bűntudata, nosztalgiáról-gyöngédségről árulkodó hanghordozások, impresszionista egyensúlyteremtés. Tagadásból bontakozik ki ez e versvilág. Egy tisztább, értelmesebb emberi létezés igényével. Zaklatottságát az avantgarde fogantatású kísérletek, epikus vonalvezetések, rezignált visszatárgyiasítások és látomások gyakori váltakozása bizonyítja. A vágyak önépítő motívumaival igyekszik lerombolni minden akadályt. A megcsontosodott előítéleteket, szociografikus pontossággal kimutatható bezárkózásokat.

Helyzetkép ez a verseskötet. Szomorú tudósítás, amelyben a halál-újjászületés kétszólamúsága végig hallható. Mindezt jelképként is felfoghatjuk Osztojkán Béla verseiben, hisz ő egyértelműen vállalja a cigány és magyar hagyományokat. A kettős örökség nevében szólítja *Ady Endrét, Kleopátrát*; és a szépséges Jerikót". A *József Attilával* való képzeletbeli találkozás is ennek a testvériségvállalásnak igazolása. Kifejeződik benne, hogy Osztojkán Béla bizonyítani akar: emberségből, a fölemelkedés „csillagríkató" szavaiból. Költői hite: „. . . ne jelentsd föl magad / fájdalmaid előtt; nincs kimondhatatlan" segíti ebben. Mi, olvasók, pedig — ha szeretettel, megértéssel fogadjuk verseit.

MADÁR JÁNOS

Kié és milyen legyen az új kultúra?

Megjegyzések egy tanulmány kapcsán

Vitányi Iván nézeteivel, amelyeket kétrészes tanulmányban fejtett ki az Élet és Irodalomban, nehéz vitába szállni. Az új kultúra ismérveinek elemzése során meggyőző érvek láncolatával bizonyította állításait. A társadalom, a gazdaság és a kultúra egyidejűsége és totalitása alapján vizsgálta szocialista közművelődésünk állapotát és helyzetét. Ugyanakkor, ha vitatkozásra nem is ösztökélt a tanulmány, vannak olyan megállapításai, amelyeket érdemes (vagy lehetséges) továbbgondolni.

Nemcsak Vitányi Iván, de mások is fogalmaztak úgy, hogy az elmúlt évtizedben a már művelődők jutottak előnyösebb kulturális helyzetbe, s akik korábban nem művelődtek, azok a párthatározat után sem tették azt. Nem tudok teljes egészében ezzel a következtetéssel azonosulni. Már csak azért sem, mert kulturális életünkben használt „hivatali" mutatószámok nem fogják át a magyar társadalom kultúráját, s nem reprezentálják teljes egészében művelődési viszonyainkat. Amíg ez a jelzőrendszer mindössze arra képes, hogy a meglevő kulturális intézmények tevékenységét mérje, addig a mai magyar közművelődésről vallott nézeteink és ismereteink sem lehetnek teljesek. Vannak elhallgatott, és kevésbé gondozott részei kulturális életünknek, s ezek még ha nem is olyan imponálóak, mint egyes látványos kulturális rendezvények, úgy vélem, vétkes mulasztás nem törődni velük.

A kulturális jelenségek és megnyilvánulások nem csupán a hivatásos kulturális intézményekben jönnek létre, hanem az emberi tevékenység mindennapjaiban is jelen vannak. E tény mellett hajlamosak vagyunk elmenni. A különböző műveltségi panelok befogadására kereteket nyújtó intézményrendszert nálunk többnyire adekvátnak tekintik a magyar művelődéssel. Legalábbis a „hivatalos mozgatás" folyamatában, hiszen a különféle szervek és szervezetek általában e terület eseményeiről készítik el beszámolóikat, kimutatásaikat és jelentéseiket. Tehát, ha a színházakban a magyar és világirodalom drámáit játsszák, ha a koncerteken a klasszikus és kortárs zene hangjai csendülnek fel, ha a képtárak művészi, esztétikai célzatú és hatású kiállításai magas színvonalon kiállítottak, megrendezettek, ha a művelődési otthonokban és könyvtárakban van „élet", akkor elkönyvelhető, hogy a kulturális szféra működik. Sőt, ha ennek megvannak a személyi és pénzügyi feltételei, akkor elmondhatjuk azt is, hogy a magyar művelődés rendszere jó, hatékony és a lakosság tömeges igényeit kielégíti.

Az igazság azonban épp ennek az ellenkezője! Az intézményrendszeren belül az utóbbi években, főleg a közművelődési intézmények helyzete vált válságossá. Az emberek életformájához minőségében és tevékenysége tartalmában egyes közművelődési intézmények, vagy másképpen népművelési objektumok nem kötődnek. Egyre inkább az a helyzet falun és városon, hogy az emberek a saját otthonukban a különféle kulturális tevékenységeknek megfelelő feltételeket tudnak teremteni.

Úgy tűnik, hogy a jelenlegi társadalmi és gazdasági környezet hatására, valamiféle individualizálódási folyamatnak is részesei vagyunk. Az emberek az egyéni sikereket, a magánszférában megvalósíthatókat jobban elismerik, többre értékelik, mint a tőlük független, „központból" irányított kínálatot és lehetőségeket. Az emberek életmódját, szokásait motiváló dolgokban a megváltozott fogyasztási szokások, valamint az önmegvalósítás sajátos keretei érvényesülnek leginkább. A változásokat, a módosulásokat a közművelődés intézményrendszere nem minden esetben tudta követni. Tevékenységükkel csupán az utóbbi évtizedekben kialakult intézményi formákon belül mozognak. Nem találták meg az emberek mindennapjait leginkább alakító kulturális módszereket és közvetítendő tartalmat.

Tulajdonképpen az intézményeket irányító szervek (hivatalok) számára sem ez a fontos, hanem a megcsontosodott, hagyományos művelődési formák számonkérése, a statisztikázás. Legyen a művelődési intézményekben szórakoztató program, klub, szakkör, amatőr együttes, ismeretterjesztő előadás, mert ez az alaptevékenysége az adott intézménynek. Ezeknek a visszatérő formáknak a tartalmát pedig a kulturális apparátus ötli ki. Ezután már csak egy feladat vár rájuk: megnyerni az embereket hogy minderre vevők legyenek. Nem csoda, hogy ilyen körülmények között — az említett életmód- és értékrendváltozásokat is beszámítva —, az emberek kulturális érdeklődése nem változik meg, sőt, csökken. Az utóbbi években számos próbálkozás történt, hogy a közművelődés elmozduljon e holtpontról, de úgy tűnik, mindegyik tiszavirág-életű eredményeket hozott.

Tételezzük fel, hogy azért nem mennek az intézményekbe többen művelődni, mert nincs hely. Az emberek kulturális szomja és érdeklődése olyan rendkívüli méreteket ölt, hogy mindenre, mindig, minden jegy már elővételben gazdára talál. A feketepiacon magasra szöknek a könyvtári beiratkozási kérvények árai, egy-egy ismeretterjesztő programra már hetekkel az előadás előtt csak összeköttetés útján lehet jegyet kapni, az amatőr dalárdák megyei fesztiválját pedig a stadionban csak rendőri odafigyeléssel lehet megrendezni, oly nagy az érdeklődés. Bekövetkezett az az idillisztikus állapot, amelyért kulturális szakemberek ezrei áhítoztak. Hangyaszorgalmú munkájuk gyümölcsfakasztó eredményeként radikálisan megugrik a közművelődési intézményekbe sereglők száma. Az irányítók és az intézmények

megállapítják: az emberek művelődnek, tetszetős a kulturális szakemberek kínálata, hovatovább, mi egy művelődő nemzet vagyunk. Igazuk lenne akkor?

A napjainkra kialakult és működő, vagy csupán csak működést imitáló közművelődési intézmények sokaságában zajló események nem egyenlőek, s nem behelyettesíthetők a társadalom egészének kulturális tevékenységébe. A kulturáils intézmények funkcionálásában még mindig érződik az állam paternalista szerepe, s hiányzik az emberek tényleges igényeinek közvetítése és beleszólási lehetőségük saját művelődésükbe. Valójában a most működtetett intézményi struktúra nem illik egy demokratizálódó társadalom képébe. S ez nem csupán formai, vagy szervezeti kérdés, hanem a kulturáils tevékenység teljességét is érintő és a társadalmi gyakorlatra is kiható, ott sok kapcsolódási ponton érezhető jelenség. Erről Vitányi nagyon meggyőzően szól, s ő is meglehetősen szkeptikus, mivel úgy véli, „még nem dolgoztuk ki a mi demokrácia-koncepciónkat, s nem tisztáztuk kellőképpen a fejlődés irányát".

Arról van szó, hogyha még fel is ismertük, hogy a kulturális fejlődésünk egyik sarkalatos problémája tulajdonképpen maga a demokrácia, annak mozgásterét, tartalmi és formai keretét sajnos még ma sem látjuk egyértelműen. Többek között azért nem, mert — mint Vitányi fogalmaz —, „a kultúra távlati terveire vonatkozó dokumentumok nem térnek ki a demokrácia kérdésére (nem is tudnának, mert a demokrácia nem tárgya a tervezésnek)". Ilyen társadalmi-politikai környezetben viszont nem az új kultúra keresése a kérdés lényege, hanem az, hogy egyáltalán mit tekintsünk hazánkban kulturális tevékenységnek. Az intézmények, szervek, szervezetek emberi igények marginalitásában kirajzolt tevékenységét, a közösségi és egyéni érdekek mentén elhelyezett kulturális intézményrendszert, vagy pedig ennél többet is?

A kultúra környezete, mibenlétének lényege — tehát az ember viszonya az őt körülvevő világhoz — más irányítási és működtetési módszereket kíván, mint a jelenlegiek. Számomra az olyan kulturális élet szimpatikus, amely nem csupán csak a kulturális intézmények falai és a hivatalok íróasztalai mögött terveződik, hanem figyelembe veszi a társadalomban élők életmódját, szokásait, értékeit és érdekeit. Nem ezeket elégíti ki kínálataival, hanem ezeket alakítja, fejleszti a társadalom tagjaival együtt munkálkodva, s az intézmények ez alá rendelik érdekeiket, szervezetüket és módszereiket. Nem tudom elhinni, hogy a kulturális intézményekben kialakított közművelődési kínálat — amely minden esetben a „hozzáértő" kulturális apparátus közbenjárásával jön létre —, pótolni tudná azokat a fájdalmas hiányokat, amelyekkel ma együtt kell élnünk. Legyenek ezek akár a nemzet olyan „sorskérdései", mint az identitástudat és annak zavarai, a devianciák, öngyilkosság, alkoholizmus, válások és a demográfia drámai jelzései. De beszélhetünk közéletünk homályosságáról, a misztifikált közügyekről, amelyek csak egyes szervek belső kényes kérdései, s nem válnak valóban a nagy közösség ügyeivé. Kulturális vetülete persze nemcsak ezeknek van, hanem számos más olyan emberi viszonynak is, mint pl. a családi élet, a viselkedés, a társalgás, a vitatkozás, a magatartás, a munka, a közlekedés, az étkezés és még sorolható lenne. Mivel a társadalom tagjai leginkább ilyen dolgokat tesznek nap mint nap, s mivel megnyilvánulásaik kulturális tartalmakat is hordoznak, senkinek sem lehet közömbös, hogy a hétköznapi kultúra, a mindennapok kultúrája, milyen minőségben jelenik meg. A kultúrán belül a változás, a fejlődés itt a legesetle-

BOGNAR ARPAD RAJZA

gesebb, és a „magas" kultúra felé utat törő mozgások itt termelik ki a legmeghökkentőbb jelenségeket. A családi szereposztások deformálódását, a gyermeknevelés paradoxonait, a munka becsületének alapos eltorzulását, vitastílusunk tarthatatlanságát, a durva, arrogáns közlésmodort, a társasági-társalgási felszínességet, az egyén szabadságának figyelmen kívül hagyását, a tolerancia-nélküliség atmoszféráját, az önzés, a kapzsiság, az irigység megnyilvánulásait.

Művelődésügyünk nélkülözi a demokratizmust, intézményrendszerünk figyelmen kívül hagyja az emberek önálló elképzeléseit önmaguk művelődéséről. A világ nagy esesményeivel, nagy jelentőségű műveivel és összefüggéseivel inkább törődnek, s kevésbé az egyén túl szerénynek és kisstílűnek ítélt gondjaival: éntudat — önismeret-fejlesztés, pszichikai kondicionálás, lelki egyensúly, egyéni válságokon való túllépés módozatai, társkeresés, hogy csak néhányat említsek ezek közül. Nem arról van szó, hogy a „magas" kultúrának nevezett tartalmi elemeket, mint az emberi műveltség részét a közművelődés programtárából seperjük ki. De az új kultúra keresése, kialakítása során fel kell vállalni a mindennapi kulturális szint emelését, formálását is. Nem jelszavak szintjén!

Mindehhez az is szükséges, hogy a társadalmi és gazdasági demokrácia fejlődését a kulturális élet demokratizmusának kiterebélyesedése is kövesse. Valójában egy más tartalmú és egészen más irányítási stílusú kulturális élet kialakításában látom az új távlatait. Nevezetesen, a reális léptékű intenzív fejlődésben, vagy Vitányi gondolataihoz kapcsolódva, a szerves fejlődésben. Abban, hogy a gazdasági reformhoz hasonlóan — s a kulturális eszközökkel azt segítve — létrejöjjön az emberek tényleges beleszólására alapozódott közművelődés. Hiszen így lehet a „köz" művelődéséről beszélni. Sok még a visszahúzó erő. Ha reformról szólunk, akkor azt is fel kell tételezni, hogy vannak, akik konzervatívak, vagy legalábbis állapotaink azok. Súlyos gondnak tartom az intézmények jelenlegi működésének formalizmusát, a kulturális apparátusok arisztokratikus, vagy „széplelkű" művelődést sugalló vágyait és rögeszméit, a művelődésügy irányításának elbürokratizálódottságát, a közművelődésre fordított állami pénzeszközök megalázóan alacsony szintjét, s legfőképpen a kulturális önigazgatásban tapasztalható tétovaságot, bátortalanságot. Ha ezen változtatunk, fontos lépéseket tehetünk az új kultúra kibontakoztatásában. Ez a szerves társadalmi fejlődés forgatókönyve.

Úgy látom, hogy a valóság feltárásában, okok és okozatok megvilágításában, a közművelődés állapotáról és lehetőségeiről elmondtunk már annyit, hogy megfelelő szintű és mélységű döntéshozatallal egészségesebb fejlődés kialakítására is képesek lennénk. A kultúra területén a mulasztások elérték a kritikus pontot. A huszonnegyedik órában vagyunk és lépni kell végre. Előbbre lépni.

KECSKÉS SÁNDOR

HAJOSOK

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

Pályázatot hirdetett a Magyar Népművelők Egyesülete Borsod megyei területi szervezete, a megye közművelődési területén működő szakemberei számára. A minimum tíz gépelt oldal terjedelmű pályamunkák az oktatási és közművelődési intézmények együttműködésének lehetőségeivel, megvalósult együttműködés tapasztalataival, valamely, a közművelődés tartalmi megújítására tett kísérlet eredményeivel, illetve ilyen kísérlet tervezésével, továbbá művelődéstörténeti témákkal (egy művelődési egyesület története, település művelődésének vizsgálata 50—100 év időszak alapján) foglalkozhatnak. A pályamunkákat 1984. november 15-ig kell beküldeni a Területi Szervezet címére (Miskolc, Széchenyi út 30.). A zsüri mindhárom témakörben egy 3000 forintos első, egy 2000 forintos második, s egy 1000 forintos harmadik díjat ad ki. Eredményhirdetés 1984. december 10-én lesz.

✶

A Miskolci Nemzeti Színház az 1984/85-ös évadban a következő bemutató előadásokat tartja: a nagyszínházban Dosztojevszkij A Karamazov testvérek, Shakespeare Antonius és Kleopátra, Füst Milán Negyedik Henrik király és Arden Musgrave őrmester tánca című drámái, Webber musical-je, az Evita s Vaszy Viktor daljátéka, a Dankó Pista, a Kamaraszínházban Örkény István Tóték című tragikomédiája, Agatha Christie A vád tanúja című bűnügyi játéka és A farkas szempillái című mesejáték, a Játékszínben pedig Gorin A gyújtogató és Enquist Elsötétülés című drámája kerül színre.

✶

Kodály Zoltán-emlékmúzeum nyílik Budapesten, abban a lakásban, ahol a zeneszerző 1921-től 1967-ig, haláláig élt. A Művelődési Minisztériumban aláírt ajándékozási-letéti szerződés szerint az emlékmúzeum gondozója a kecskeméti Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet lesz, a működés feltételeit pedig a Művelődési Minisztérium biztosítja. A múzeum előreláthatóan 1985 végén nyílik meg.

✶

Tolnay Klári kétszeres Kossuth-díjas színművésznek, a Magyar Népköztársaság Kiváló Művészének kiváló művészi munkássága elismeréséül az Elnöki Tanács a Magyar Népköztársaság Zászlórendje kitüntetést adományozta.

Alkotmányunk ünnepe alkalmából adták át az 1984. évi Népművészet mestere, Kiváló népművelő elismerő címeket és okleveleket, valamint a Szabó Ervin- és Móra Ferenc-emlékérmeket. Kiváló népművelő címet kapott többek között Gyorgopulosz Magdolna, a Mákvölgyi Bányaüzem egyesített művelődési intézményei klubvezető könyvtárosa és Hazag Mihály, a kazincbarcikai Egressy Béni Művelődési Központ és Könyvtár igazgatója; Szabó Ervin-emlékéremmel tüntették ki Slezsák Imrét, az Edelényi Könyvtár igazgatóját.

✶

Meghalt Kósa György kiváló művész, zeneszerző és zongoraművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola nyugalmazott tanára. Nyolcvannyolc éves volt; halála zenei életünk fájdalmas vesztesége.

Szeptember első felében Magyarországon vendégszerepel a moszkvai Művész Színház társulata. Budapesten, a Vígszínházban négy, vidéken, Győrött pedig két alkalommal lépnek közönség elé. Programjukban Molière Tartuffe-je, Csehov Sirály című drámája és Satrov Így győzünk című, Lenin életéről szóló színpadi műve szerepel. A társulat Ausztriából érkezik Magyarországra egyébként, ahol a szovjet színházak közül elsőként vettek részt a salzburgi színházi fesztiválon.

MEGHIRDETTE 1984/85. ÉVI PROGRAMJÁT A TIT MEGYEI SZERVEZETÉNEK KAZINCZY FERENC SZABADEGYETEME / SOKOLDALÚ ÉS MODERN ÁLTALÁNOS TÁJÉKOZOTTSÁGOT KÍNÁLÓ ELŐADÁSSOROZATOK / KÉT SOROZAT IDÉN ELŐSZÖR HONVÉDELMI KÉRDÉSEKRŐL / FELSZABADULÁSUNK 40. ÉVFORDULÓJÁRÓL KÜLÖN ELŐADÁSOK / VÁLTOZATLANUL SZEREPEL A TIT-PROGRAMBAN A SZÁMÍTÓGÉP ÉS A SZÁMÍTÁSTECHNIKA / NYELVTANFOLYAMOK MINDENFÉLE FORMÁBAN 500–2200 FT RÉSZVÉTELI DÍJJAL / TITKÁRNŐKÉPZÉS ÉS -TOVÁBBKÉPZÉS / KÖTÉS, SZABÁS-VARRÁS, GÉPI HÍMZÉS KEZDŐKNEK.

Ára: 8,50 forint

Bognár Árpád grafikusművész

1973. III.24. /Petőfi/ 21.06. Ka.

Láttuk, hallottuk.

- A kiállitó termekben.

- A ceglédi Kossuth Múzeumban. Bognár Árpád grafikus művész kiállitása nyilt meg, a tárlatról Szálágyi Miklós számolbe.

- Bognár Árpád a ritkán kiállitó művészek közé tartozik. 1956-ban végezte el a képzőművészeti főiskolát, 1965-ben volt első önálló tárlata. Ezt hosszú szünet után 1972-ben követte az újabb, összefoglaló bemutatkozás. Ezért a ceglédi Kossuth Múzeumban most megrendezett 6-8 év válogatott anyagát felsoraz koztató kiállitás a' ő esetében mindenképpen nagyobb jelentő ségü az alkotói pálya eddigi eredményeinek felmérésében mint a gyakran kiállitó és a kritikai elismerésben jobban részesü lő művészeknél, mert a ritkán kiállitó művész idővel a kriti kusok és a közönség figyelmének perifériájára szorul és ezzel együtt művészeténk értékelése is labilissá válik. Ha azonban maga a művész a nyugodt alkotás érdekében, igényli maga kö rül a csendet, akarva-akaratlan vállalnia kell, hogy a részvét lenség is sürüsödik körötte.

Pedig Bognár Árpád nagyszabásu grafikai életmüvet épit. Technik formai eszköztára kimerithetetlen. Ugy tünik nem ismeri és nem tiszteli a müfaji határokat, hiszen a sokszorositó eljárás salkészült lapoknak is fontos része a szin, az olajpasztell, a szines tuss, az akvarell, ma már festői hatások létrehozásá ra alkalmas technikai, formai lehetőségeit szintén maximálisan kamatoztatja. Müvei láttán azonban nem a technikai soikféleség, még csak nem is a művészeti avantgarde vivmányait hasznositó

képépités tünik fel, hanem az, hogy töprengéseit, vivódásait szorongásérzetét és amaga diadalát a szorongásokban, az életmü vészre jellemző következetességgel fogalmazza egységes mondan dót hordozó nagyhatásu képekké. Ezért válik másodlagossá, ha nem tiszteli a müfaji határokat. A mesékből megigézett és dé monivá növelt szörnyü álltokkal viaskodnak törpe emberkéi. Aki éríti a mesék szimbólumrendszerét, nem lehet ktéséges, nem di adalmaskodhatnak a mesebeli szörnyek. A.mesehősnek bármily kicsiny és esemdő, győznie kell. De hősök-e ezek a szoronga tott emberkék, akiket gépszörnxek üldöznek, egy modern apoka- lipszis viziójának fenyegetettségében kell élniök. Ha értjük a mesék nyelvét, nem lehet kétségünk. A mesében sem szröny mind, ami annak látszik. Jó szóval, értelemmel, megszelidithe tő az óriás is. Jó szóval, értelemmel, ami az értelmes munkával azonos. Mert Bognár Árpád hisz a maga munkája erejében. Szavak ká fogalmazva, talán túl egyszerüenk, leegyszerüsitettnek tü nik e szimbólum rendszer jelentése. A látvánnyá fogalmazott gondolatok aligha egyszerüsithetők néhány rövid mondatban.

Bognár Árpád
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1965 DEC 10.

MAGYAR NEMZET

1021

Bognár Árpád grafikái a Dürer-teremben

A magyar grafikában elszaporodtak az Ikarusok. Egyesek magasan szárnyalnak, mások alacsonyabban, és vannak olyanok is, akik megismételve a régi mítosz tragédiáját, a földre buknak. Egy ilyen elsietett vállalkozás balsikerét láthatjuk a Dürer-teremben *Bognár* Árpád grafikáit nézve. A szárnyakat a művész Kondor Bélától kölcsönözte, azonban e szárnyak nagyon lazán, csak játékos felületességgel ízültek a törzshöz. Bognár eltanulta Kondor kusza vonalú masináinak és hangyaként szorgoskodó emberalakjainak körvonalait, de nem sikerült megteremtenie azt a világot, amelyben ezek a szerkezetek és figurák hitelesen szerepelhetnek.

Érdemes e jelenségre felfigyelni, mert nem Bognár az egyetlen, aki egy igényes, drámai súlyú világ megteremtésén fáradozva eddig csak a díszleteket tudta interpretálni. Egy-egy szuggesztív művészegyéniség megjelenése mindig termékenyítő hatású szokott lenni, ezt a konvenciókat széttörő, felszabadító hatású frissülést láthattuk a grafikai kiállításokon, Kondor Béla nyomán is. Kondor »tanítványainak« első tábora valóban az igényesség és a problémakereső bátorság szuggesztivitása alá kerülve emelkedett magasabb színvonalra, és jóllehet, sokan Kondor vonalait is túlságos hűséggel reprodukálták, mégsem nyugtalankodtunk, mert tudtuk, hogy a mögöttük rejlő problémák hatékonyabbak, és előbb-utóbb mindenki megtalálja majd a maga testére szabott művészi világot.

A termékeny hatású követés azonban könnyen átbillenhet a modoros epigonizmusba is. Talán éppen most vagyunk azon a ponton, amikor Kondor mitológiája kezd közhellyé válni, játékos konstrukcióvá és könnyed stílusfordulattá. Óriási vesztesége lenne a magyar grafikának, ha — bármily jó indulattól vezettetve is — de ez a játékosság csak olcsó felvizezéssé sikerednék. Kondor lapjai bizton túlélnék e hígabb korszakot, de nem élnék túl károsodás nélkül azok, akik nem is tehetségtelen művészek, és az epigonizmusnál többre, jobbra hivatottak.

Bognár Árpád ceruzarajzsorozata — e mindmegannyi mesebeli gép, repülő labirintus, szárnyas Ikarus és szárnyatört ember — most ilyen könnyed és sajnálatosan öngyilkos felületességgel eleveníti fel az ismert motívumokat. Bognár ceruzája túl gyorsan és minden küzdelem nélkül veti papírra a körvonalakat, és éppen, mert a mitológia megteremtéséért való harc hiányzik mögüle, kitetszik a papír fehérsége, a puszta levegő. Vajon szólhatunk-e, hogy állj, ne tovább! Hiszen *Bognár színes filctollrajzai sokkal többek ennél*, kemény és küzdelmes birkózást mutatnak egy dinamikus és önálló fantázia-világ formába öntéséért. E színes kompozíciók mutatják, hogy nem lenne szükséges mankókra, és tehetsége a színek és a formatömegek szenvedélyes kavargásának ábrázolására alkalmasabb, mint az Ikarus-mitológia követésére. Az út is, amelyen gyümölcsözőbb eredményekhez érkezhet el, talán éppen egy ilyen szuggesztív erejű *festői* világ megteremtése lenne. **Perneczky Géza**

a Baross téren.

A Deák tér
közötti szakasz
munkái befejez
nek. Az Astoria
tér között folyik
lül 500 métere
tése. *Most követ*
vezötlen talajvi
legnehezebb n
Puskin utca és
tér közötti részen. Megkezdődött a Blaha Lujza téri állomás kijáratának és az aluljárónak az építése.

Hátra van még a vonal nagy részén az alagút szigetelése. A terveknek megfelelően később időpontban kerül sor a gépé-

ból vizsgálják meg, hogyan lehetne a Fehér út és a Deák tér közötti szakaszt a tervezett *1970 helyett már 1969-ben*, a teljes kelet—nyugati vonalat pedig az 1973-as határidő helyett szintén egy évvel korábban átadni a forgalomnak.

Magyar—belga kereskedelmi tárgyalások

E. *Adam* belga külkereskedelmi miniszter meghívására *Baczoni* Jenő külkereskedelmi miniszterhelyettes december 6—8. között Brüsszelben tartózkodott. Megbeszéléseket folytatott E. Adam külkereskedelmi miniszterrel, vezető munkatársaival, valamint M. A. *Pierson* gazdaságügyi miniszterrel, a magyar—belga gazdasági kapcsolatok továbbfejlesztéséről, valamint Magyarország és a Benelux-állami egyezményének előkészítéséről.

A megbeszélések során mindkét fél részéről kifejezésre jutott a két ország közötti gazdasági kapcsolatok erőteljesebb fejlesztésére irányuló szándék és közös álláspont alakult ki e célok elérésére teendő intézkedések tekintetében.

Baczoni Jenő külkereskedelmi miniszterhelyettes csütörtökön hazaérkezett Budapestre.

szült ezüstvasárnapra

egymilliós bevétele is. A Corvin Áruház 12 pótpénztárral, 14 pótcsomagolóval igyekszik gyorsítani a kiszolgálást.

A Divatcsarnokban megnagyobbították az ajándékosztályt, ahol a márkás óráktól a népművészeti cikkekig, a francia parfümökig ezerféle ajándék kapható. A Divatcsarnok jó néhány újdonsággal, színes nylon-ingekkel, import kasmírsálakkal, kézi hímzésű blúzokkal várja a vevőket.

Táv- és fény
2,8-as objek
modern szovjet fé
Ára: (tokkal)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1971 JAN 9

Bognár Árpád

MAGYAR HÍRLAP

Berlin — „Intergrafik 70"

A berlini Marx—Engels téren levő monumentális épület, az *Altes Museum* ezúttal harmadszor adott otthont nemzetközi grafikai kiállításnak. 1965 óta, amikor először rendezték az Intergrafik tárlatát az NDK fővárosában, *megnőtt a kiállító művészek száma, s kiszélesedett az alkotások horizontja is.* Erre a harmadik Intergrafik kiállításra négy világtáj felől érkeztek a rajzok, metszetek, rézkarcok, félszáz ország harcos művészetét, elkötelezett művészeit képviselve.

A bemutatott sok száz mű, témáját és stílusát tekintve, *rendkívül sokoldalú szemléletről tett tanúságot.* Persze, elképzelhetetlen lenne, ha a napjaink haladó eszméit átélő, s korszerű formákban ábrázoló művészeket ne foglalkoztatná két olyan időszerű téma, mint a *Lenin-évforduló és a vietnami háború.* Érthető, hogy e két téma — központi célkitűzés nélkül is — hangsúlyozottan szerepel.

Ilyen internacionális jellegű kiállításnál, méreteinél fogva, természetes jelenség *az alkotó módszerek változatossága.* A valóság ábrázolását szinte minden művész másképpen oldja meg, hiszen számtalan útja van a realizmus eszmei egységének. A végső célja azonban közös valamennyi progresszív, forradalmár művésznek. A nagy számban részt vevő vietnami művészeknél a felszabadító háború ténye ellentmondás nélkül egyesül a népi művészet szemléletével. A változatos kollekcióval részt vevő német művészek — az NDK mellett jelen vannak az NSZK és Nyugat-Berlin grafikájának képviselői is — alkotásaiban jelentős szerepet tölt be a szocializmus építésének ábrázolása.

Dinamizmussal telítettek a szabadságukért harcoló, vagy felszabadulásuk első korszakát élő nemzetek művészeinek alkotásai. *Első alkalommal vesznek részt az Intergrafik kiállításon dél-vietnami, chilei, equadori, perui, spanyol és ceyloni művészek.* Jelentős és változatos tematikájú a *szovjet* művészek anyaga. *Bisztyi* linómetszetei, *Petrov és Petrova* aquatintával készített művei, *Smarinov* metszetei, *Borisz Jermolajev, Vive Tolli és Ruben Vardsigulianz* színes és egyszínű litográfiái nemegyszer a húszas évek stílusát idézik fel.

Nélkülözhetetlen részvevője a kiállításnak a belga *Frans Masereel*, a haladó eszmék töretlen erejű harcosa is. A *lengyel és jugoszláv* művészek változatlanul a korszerű grafika képviselői, mellettük most felzárkóznak a *kubaiak*, még változatosabbá téve a kísérletező művészek frontját. A várakozásnak megfelelően magas színvonalú a *mexikói* művészek részvétele. Érdekes megoldásokat találunk *a John Reed Club művészeinek — ők képviselik az USA grafikáját — alkotásaiban:* a fényképszerűtől a karikatúráig terjed a sajátosan széles profil.

Jól válogatott és modern hangvételű a magyar művészek anyaga. *Bognár Árpád, Ék Sándor, Gacs Gábor, Hincz Gyula, Kass János, Pásztor Gábor, Raszler Károly, Rcich Károly, Vagyóczky Károly és Zala Tibor* idehaza már ismert műveiből még az albumokba is jutott. El kell mondani azonban azt is, hogy a magyar művészek fekete-fehér lapjai optikailag kissé háttérbe szorultak a színes alkotások szomszédságában. A grafikai kiállításon ugyanis változatos technikával készített, többnyire színes művek kerültek bemutatásra.

Technikai szempontból számos újszerű megoldással találkoztunk a kiállításon, például a *japánok* által bevezetett színes dombornyomás számos követőre talált más tájakon is, és többször tapasztalhattuk a különféle grafikai eljárások együttes felhasználását is.

Az „Intergrafik 70" megerősítette meggyőződésünket: a grafikai művészet a képzőművészet leggyorsabban reagáló ága. Sokféle formában és technikával, változatos stílusmegoldásokkal foglal állást a haladás eszméi mellett, művészien és politikusan.

Flórián László

MAGYAR HIRLAP

Kis tervek?

Kedves játéka volt egykor Karinthy Frigyesnek és társaságának, hogy egy vagy két mondatban összefoglalják egy klasszikus dráma vagy regény cselekményét. Mulatságos dolgok derültek ily módon, bizonyítva, hogy egy igazán értékes műalkotás több annál, mint ami történik, vagy akár nem történik benne. Mert, ha igaz is, hogy — például — Csehov „Három nővér"-e arról szól: *„Három nővér Moszkvába akar utazni. Semmi akadálya. Maradnak"*, nem három, de háromszáz mondatban sem lehet igazán jól elmondani, hogy mi minden van a darabban. Azt csak maga a mű tudja, gyakran a szöveg mögé szoruló üzeneteivel és üzenetsoraival, közvetíteni. Vannak azonban alkotások, amelyek lényege mégis néhány mondatba szorítható. És egy különleges képességű valaki éppen azt a lényegét ragadja meg, amelyet más, szintén lényegesnek tűnő motívumok elfednek. Ilyen *felfedő* géniusz volt — például — Bertolt Brecht is, akinek „Irodalomról és művészetről" című, most magyarul is napvilágot látott cikk- és jegyzetgyűjteményében egy sor világítóan okos fogalmazás, egyetértésre késztető vagy legalábbis gondolkodásra provokáló megállapítás mellett, néhány dráma- és regény-„esszenciát" is olvashatunk.

Többek között Hasek „Svejk" című regényét is „lényegíti" Brecht: *„Svejk, a derék katona lelkesen vonul a háborúba, de sose ér oda. Főlötteseinek okossága csődöt mond az ő butasága miatt. A nagy tervek füstbe mennek a kisembernek amiatt a kis terve miatt, hogy életben akar maradni."*

Brecht tényleg a mindig aktuális lényegét látta meg a cseh író már klasszikusnak számító művének, és erre a gondolatra építette „Svejk a második világháborúban" című színművét is. A kisember itt is életben akar maradni, és emiatt keresztezi a Ferenc József (különben egyáltalán nem kedélyes) főtisztjeinél és főhivatalnokainál is veszedelmesebb [illegible] ledni az emberekhez, nem lehet és nem szabad emberfeletti áldozatkészséget és csodálatos öntudatot követelni tőlük. Nevelni kell őket, *„és nemcsak szavakkal"*.

Brecht tudta és hirdette, hogy végül is nem az életet kell „teljesen kész" elméletek Prokrusztesz-ágyába gyömöszölni, hanem olyan elméletre — a marxizmus—leninizmusra — van szükség, amely mindig figyelembe veszi az élet, a valóság változásait és határait, az előrehaladás törvényeit és a lehetőségek korlátait is. És nem utolsósorban éppen ezért hihetjük el azokat a gondolatait, töprengéseit, felhívásait is, amelyekben a kisember felelősségéről beszélt. És nemcsak az öntudatos proletárharcosok, hanem a Svejkek felelősségéről is. „Ahhoz, hogy a jövőt szolgáló kultúra, és egyáltalán a jövő életben maradjon, az emberiségnek kell életben maradnia." Az emberiség életben maradása pedig — s különösen bonyolult osztályharcok és a technikai fejlődés ellentmondásai miatt — időnként áldozatkészséget követel az úgynevezett kisembertől. Ezt a valóban nagy tervet — hogy az ember éljen, hogy képességeit kibonthassa, hogy a népek egymással testvéri kapcsolatban álló, szabad nemzetekké fejlődhessenek — nem kereszteznie, hanem segítenie kell a millió és millió „kis terv"-nek.

Bár a polgári szociológia és a polgári pszichológia Brecht halála óta sok új (érdekes és tanulságos) metódust vezetett be, azt nem tanulta meg, hogy ne Robinsonnak tekintse az embert, szigetlakónak, aki egyedül, „s legfeljebb egy beidomított szolga segítségével" képes világát felépíteni. Pedig a modern történelem már túlhaladt a Robinsonokon, a magányos szigetek kora lejárt. És Svejk legcélravezetőbb „furfang"-ja, ha a nagy tömegekhez — „a kor igazi főszereplőihez" — kapcsolódik. Ha nekik segítve segít magán.

Íróasztalomon ott fekszik Brecht könyve, éjjeliszekrényemen Hasek regénye. De nemcsak e köny-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár Árpád,
DÉLI HÍRLAP
grafikusművész

1980 MÁR 7.

1921

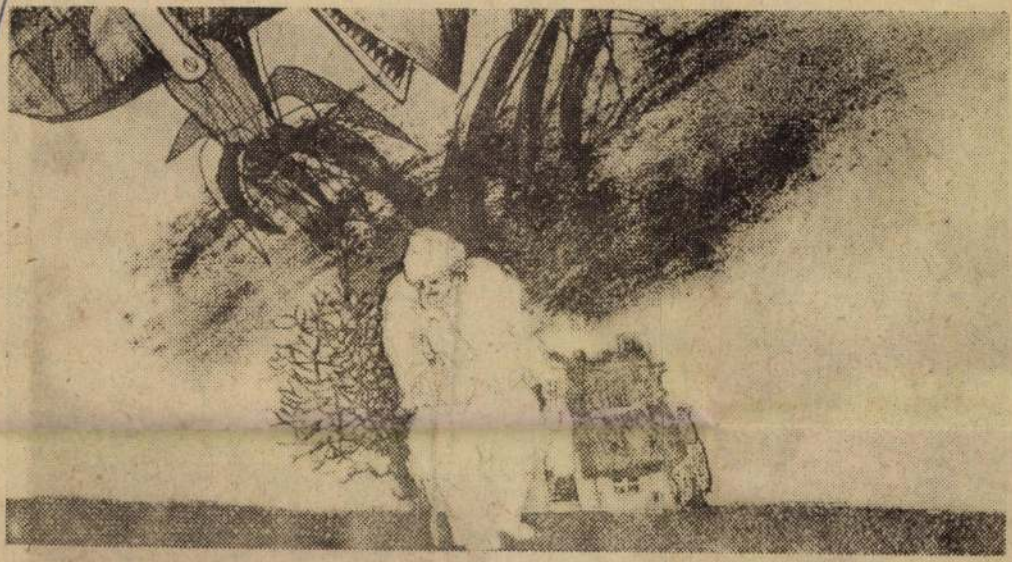

* *Bognár Árpád grafikusművész kiállítása — vasárnap kivételével — naponta 12-től este 8, szombaton délután 5 óráig tekinthető meg a József Attila Könyvtárban, április 5-ig.*

nem ennyire konkrét témahagyományokat tölt fel új tartalommal. De ő is a máról beszél, s nem az utókor, hanem a körülötte élők, valamennyiünk megértésére és egyetértésére számít. Nem úgy természetesen, hogy kedvünket keresi — a lektűr-készítés az ő egyéniségétől is idegen! De azokról a dolgokról, amelyek műveiben megjelennek és értelmezést kapnak, igazán nehéz volna másképpen vélekedni, mint ahogyan Bognár Árpád teszi: oly pontosan beszél a *Szorongás*-ról, az *Öregség*-ről, oly aggódva és pontos helyzet-meghatározással figyelmezteti a ma emberét a homo ludens és a homo sapiens „kiveszésének veszélyére" a *Homo robot* megszületésének pillanatában (s ugyanakkor azt is érzékeltetni képes, hogy a homo robot nem a tudomány és a technika forradalmának szülötte, hanem az eltorzított emberségé: *Úrhajós* című rézkarca egyértelműen beszél), s játékai — kollázsai: a *Két madár*, a *Gulliver*, a *Matróz*, a *Macskák*, a *Macskatartó*, a *Nagyszemű*, a *Boszorkány*, a *Sárkány és galamb* — is oly tisztán szólók, hogy igazságukról, látásmódjuk természetes voltáról, s következtetéseik megalapozottságáról teljesen meggyőznek minden velük találkozót.

Bognár Árpád grafikus

Magyar Nemzet, 1975. Apr. 11.

h. : Két kiállítás

Mozgalma (MFA) Legfelső Forradalmi Tanácsa csütörtökön nyilvánosságra hozta annak a végleges megállapodástervezetnek a tartalmát, amelyet az új alkotmánnyal kapcsolatban terjesztett a politikai pártok elé.

Az MFA-nak az a célja a javasolt közös platformmal, hogy „folytassák az 1974. április 25-én elkezdődött gazdasági és szociális forradalmat". A tervezetben hangsúlyozzák az ország „szocialisztikus" fejlesztésének szükségességét és ezt összeegyeztethetőnek vélik a „politikai pluralizmussal", vagyis a polgári demokráciával.

Az MFA azt javasolta a pártoknak, hogy az új alkotmányban a következőket ismerjék el Portugália legfőbb hatalmi szerveiként: a köztársasági elnököt, az MFA Legfelsőbb Forradalmi Tanácsát, a kormányt, az MFA közgyűlését, a törvényhozó nemzetgyűlést (amely már az új alkotmány értelmében jön létre) és a bíróságokat.

A köztársasági elnököt a Legfelső Forradalmi Tanács és a törvényhozó nemzetgyűlés 490 tagja választja majd meg. Az elnök látja el a forradalmi tanács elnöki teendőit és ő lesz a fegyveres erők főparancsnoka is. Az elnök jelöli ki — a forradalmi tanács véleményének előzetes meghallgatása után — a miniszterelnököt és ennek javaslatára kinevezi, illetve felmenti tisztségükből a minisztereket. A forradalmi tanács jóváhagyásával feloszlathatja a törvényhozó nemzetgyűlést és új

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725
Bognár Árpád
1974 DEC 2
Napjaink

Pipás 1021

PIPÁZÓ

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

gol-mu legutóbb Tovsztonogov
ésében kapott nálunk színpadot,
özben a rendező elvitte Lenin-
vendégszerepelni a Polgármes-
akító Kállai Ferencet, mi pedig
esten Lavrovnak tapsolhattunk
a szerepben.)

tása, a tudós
művész szárny

Élménynek,
radt itt a len
nem kell, ner
igen.

szöntőben

vállo
Akit,
tudjá
ideg
nem

Nem
mind
nem
csak
és úg
hogy
Szót
a pis

Ki fe
— ki
sors
sarj
De
mint
az m
az m

. . . H
ked
faro
S sz
Mer
böl
csal
néh

vezette be a debreceni irodalmi
rendezvényeit. November 21-én
n egyidőben a város négy közép-
jában: a Bethlen Gábor Közgaz-
és Postaforgalmi Szakközépisko-
a Fazekas Mihály Gimnázium-
Tóth Árpád Gimnáziumban és a
h Lajos Tudományegyetem Gya-
Gimnáziumában rendezték meg a
, a Jelenkor, a Napjaink és az
irodalmi műsorát, ahol a műve-
cskeméti, pécsi, miskolci és deb-
színészek tolmácsolták. Ugyane
este a Hungária Kamaraszínház-
Mondandó címmel tartották meg
m vendégfolyóirat: a Forrás, a
or és a Napjaink irodalmi estjét,
előtt dr. Kovács Kálmán, az Al-
főszerkesztője tartott bevezetőt.
ber 22-én délelőtt a Hazafias
nt klubjában a vidéki folyóiratok
sztésének problémáiról tanácskoz-
meghívottak, a debreceni irodal-
pok résztvevői és a vendéglátók,
cen írói, irodalmárai. Tóth Gyula,
urális Minisztérium irodalmi osz-
ak vezetője tartott bevezető elő-
majd Koczkás Sándor, az Író-
ség kritikai szakosztályának tit-
ezetésével élénk vita bontakozott
itában felszólalt Szederkényi Er-
Jelenkor, Hatvani Dániel, a For-
szerkesztője, Juhász Béla főszer-
kesztő-helyettes (Alföld), Bata Imre, Koczog Ákos, Ablonczy László, Rigó Béla, Szabó B. István, az MSZMP KB tudományos, közoktatási és kulturális osztályának munkatársa. Este 6 órakor a Népfront-székház pódiumtermében Szerelmünk ez a föld címmel tartották meg a jubiláló Alföld irodalmi estjét. Az ünnepi est műsorát Bényei József állította össze, s rendezője Orosz György, a Csokonai Színház rendezője volt. Az est előtt nyílt meg a pódiumteremben a 25 éves az Alföld című kiállítás, amelynek anyaga nyomon követi a lap, s egyúttal Debrecen város irodalmi életének huszonöt esztendejét, a két és fél évtized irodalmi eseményeit.

*

Debrecenben jártunk... S arra gondoltunk, szó kell essék róla ezen az ünnepen is: szocialista kultúrpolitikánk egyik, olykor talán nem is eléggé méltányolt vívmánya, hogy vidéki városainkban immár több évtizede működnek megszakítás nélkül irodalmi lapok, folyóiratok. Olyan helyeken is, ahol korábban hasonló vállalkozás alig egy-két számot ért meg csupán.

Ez a tény is a jelenlét felelősségére, társadalmi elkötelezettségükre figyelmezteti folyóiratainkat.

Bognár Árpád

/1021

Bognár Árpád rajza

„Hitt az elvekben...”

Önarckép, 1912.

Önarckép, 1913.

BERÉNY RÓBERT itt közölt két arcképét mindössze egy esztendő választja el egymástól, a két rajz mégis merőben más felfogást mutat. Az 1912-es arckép indulatos vonalvezetése, a vonalak által nyitva nagyott fehér foltjainak vakító dinamikája elsősorban a lelkiállapotot rögzíti. Megfogalmazásában a futuristák tanulságai figyelhetők meg. Az egy évvel később keletkezett portré, az iménttivel éppen fordítottan, az arc tömegeit, szerkezetességét ábrázolja, ebben pedig a kubizmus megfigyeléséből leszűrt tapasztalatok figyelhetők meg. Berénynek azonban nemcsak ez a két korai — valószínűleg párizsi tartózkodása alatt szerzett tanulságokat összegező — képe tanúskodok lázas kereséséről, hanem további évtizedek során is ugyanilyen kitörő akarattal kutatja a kifejezés lehetőségeit. Lesznay Annának Stephen Varróhoz századunk elején írott levele találóan jellemzi a művészt: „Bölcselkedésre hajló barátunknál egyáltalában minden probléma hátterében valami általános és átfogó filozófiai eredmény keresése lebegett. Még ha valami merőben technikai kérdésen indultunk is el, végül egyszerre csak a végtelenbe értünk. Róbert nyugtalan és áthatóan intellektuális művész volt, hitt az elvekben és a szisztémákban, és időnként beleszeretett egy új festői meglátásba vagy stílusba, és egy ideig monoteisztikus komolysággal bízott abban. Emellett folyton át akart alakulni, hogy elérje a tökéletest, és egy időben váltakoztak is az istenei, azaz az elvei. Tudom, többször előfordult, hogy megcsömörlött a bejárt útjától, és egészen új megoldások nyomában indult neki valami újabb „elv” keresésére. Emlékszem, hogy néha kizárólag a térnek új meglátása és organizálása foglalkoztatta. Máskor a természettel való küzdelembe vetette bizalmát, aztán meg időnként absztrakcióra törekedett... Hanem, bár remek rajzoló volt, mindig a szín foglalkoztatta legjobban, egy új színkeveréknek vagy új színviszonylatnak lelkesen tudot örülni, és egy ideig majdnem megváltó erőt tulajdonított annak.”

EZ A HIT „az elvekben és a szisztémákban” korántsem szorult a szűken vett szakma, a képzőművészeti mesterség keretei közé, hanem átsugárzott az egész társadalomra. Amikor Berény a festészet aktuális problémáiról és egyúttal az elkövetkezendő festészet problémáiról beszél egyik írásában a század első évtizedében, akkor már a politika elkövetkezendő problémái is benne foglaltatnak elképzeléseiben. Mint ahogy művésztársai a Nyolcak körében szinte valamennyien úgy vélték-érezték, hogy a művészeti gyakorlat aktivitása elválaszthatatlan a társadalmi élet aktivitásától. Bölöni György alább idézett soraiban nem említi ugyan Berényt, de bízvást az említettek közé érthetjük őt is: „Így valósággal... kommunista sejtet képezett egy kis csoport: a szobrász Vedres Márk, a festők közül Poór Bertalan, a nagyon zseniális, csaknem csodagyerek Tihanyi Lajos, és legelsősorban a festészetben, de a haladó politikában is egyaránt tekintélyes Kernstok Károly, aki Nyergesújfaluban festegetett és innen hozta fel hozzánk a híreket arról, hogy az orosz forradalom hatása falusi emberekben hogyan jelentkezik. Ő már októberben falusi szovjetek megalakításán fáradozott.”

1919-ben, a tanácsköztársaság alatt azután festészet és forradalom végképp összeforrt, elsősorban a közvetlen agitáló plakátok művészetében. Az 1919-es plakátok legjobbjait a Nyolcak és az aktivisták készítették végtelenül leegyszerűsített, azonban annál beszédesebb, mozgósító erejű formákkal. Berény — művésztársakkal együtt — a közvetlen politikai életben is részt vett, egyik motorja volt a művészeti direktóriumnak, amiért is a Tanácsköztársaság bukása után emigrálni kényszerült. 1926-ban tért haza, és ettől kezdve itthon festett egész 1953-ban bekövetkezett haláláig. Most lenne 90 éves.

B. I.

Plakát, 1919.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 MÁR 13
TÜKÖR
Budapest

Bognár Árpád

1021

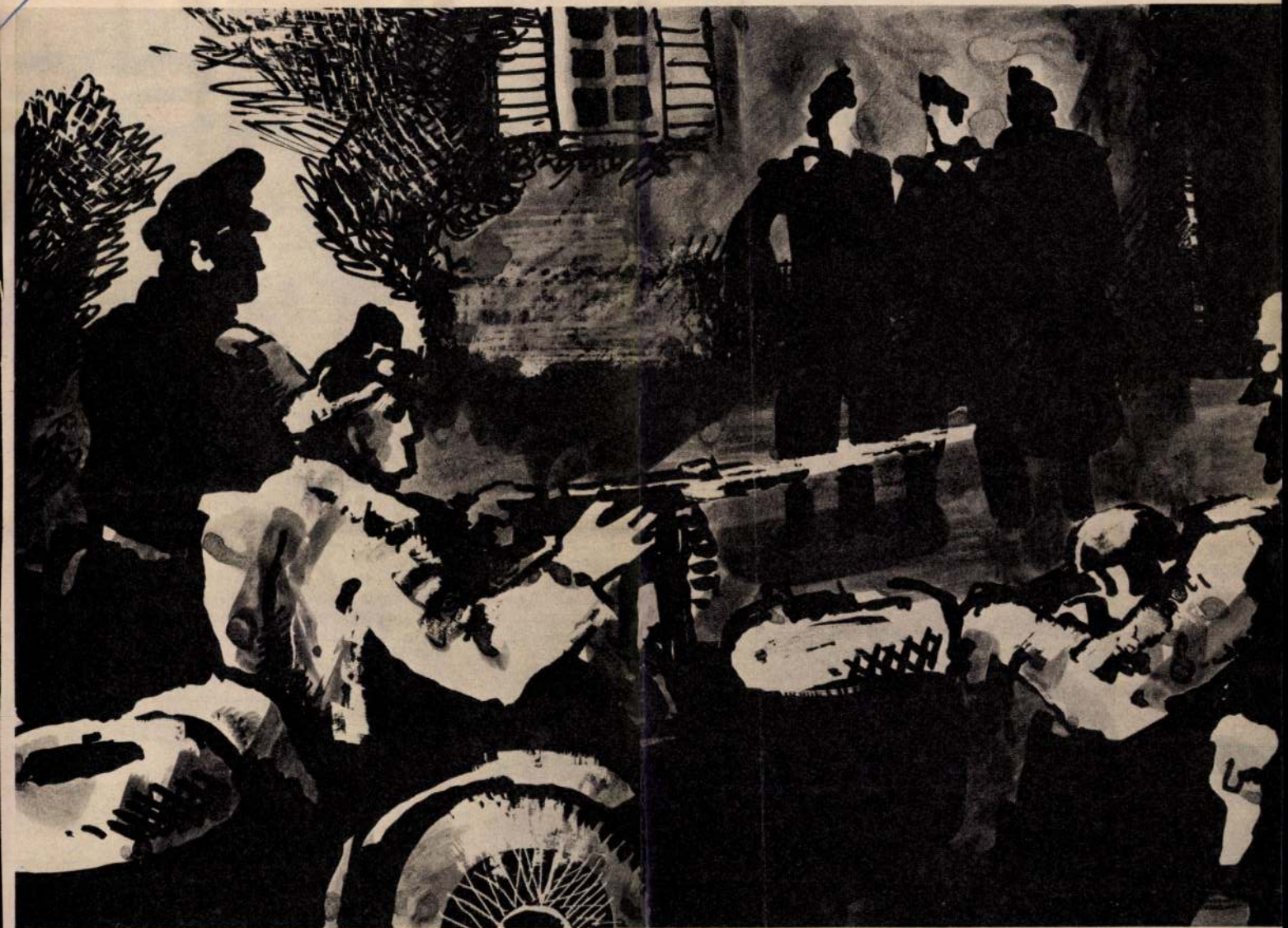

Bognár Árpád rajza

CSAK A

eti is velünk;
)a ügyeskedik
hogy „elkap-
g ő az egyet-
is szerepelt.
)orájával, Ci-
, a járomból

a!" — mond-
rolt hozzá lel-
rogta a trak-
őrzik, amikor
érdezte a ta-
na-é be kosz-
zijébe? Azóta
rint segély —
utolsó biva-
tt még a gaz-
úgy is — így
ban ő húzott

nyi kukorica-
így télen, mi-
ever, fátyolos
dik, ahonnét
rópába. Ez a

toálmási Kese különösen fél a téltől, megroppant valamikor körme alatt a jég, hóhullástól olvadásig azóta se lehet kicsalogatni az istállóból.

Istálló? Rég nincsen. Szétdörgölték vályogfalát, mikor még ketten voltak Cigánnyal. Öreg Papp Jánosnak se ereje, se tehetsége, hogy újat építsen, kukoricaszárral van hát berakva négy oldalról a pajta, ott telel a Kese, ott fagyoskodik.

— Estétől reggelig magam se különben. Bolond fejjel tuskót vettem a télre, akácgyökeret, nem gondoltam hetvennégy esztendőmmel. Hasogatnám, de már csak a kéreg, forgács pattan. Pedig van egy jó kemencém, nemrégiben még kenyeret is süttem, egyszerre négyivel, ötivel; de hát nincs ki megegye... Valamikor magamnak kevés volt a nagy vekni egy hétre. Hátamra kötöttem, egy kis krumplit, hagymát mellé, úgy mentem Budapestre. Jó helyem volt, a gyereksírokat kaszáltam, hantoltam Farkasréten. Legény voltam, pár pengőm felét elmulattam, a többiből pénzelt az apám, földre kuporgatta, béres volt báró Prónaynál. Hanem vége lett a jó világnak, elcsaptak, mert eladtam a temető szénáját... Nem is voltam aztán vagy negyven

évig Budapesten, csak tavaly először, mert vittek; belekaptam a kaszába, azt kórház lett a vége. De mi lesz a bivallyal!? Ki vet neki egy kis szárat? Nem szereti ezt senki... Csúfolják, sok még engemet is, hogy ilyen kajla eszem van. Beszélték nekem; adjam vágóba, jó pénz a bőre. Amikor még ellett, öt borját eladtam, meg is bántám. Nem tanáltam bikát, amikor meg lehetett volna még ugratni... Kértem az állatorvost is, próbálja, hátha felveszi az inszeminátortól a magot, azt hiába kértem... Most meg már mindegy, van ez harmincéves is, számolja csak: emberbe mennyi az! Egy idős velem... Azt magam is utoljára a másik érában házasodtam volna... Idehívott az édesanyám egy asszonyt a fényszarusi tanyákról. Jön, nekiáll görhét főzni. Az anyám elhúzódik, mén szomszédolni. Nekikezd az asszony, hogy lesz-é ebbül valami? — Közben meg egyre szalajt: hozzam ezt, tegyem azt. Aztán mondja, majd este lefekszünk, azt alszunk. Fekszel majd anyámmal! Pedig jó erős asszony volt... Másként lenne ma is, ha nem dirigál, merthogy neki tanyája van. Sokra ment vele! Lett nekünk is, hogy szétszedték a cselédházat.

Jöttek aztán aláíratni, a csoportba, anyám mondta: gondold meg, ez se lesz, mert be köll vinni. Tényleg, Kátán is volt bivalyos, azt mindjárt eladták a jószágát. Na, mindegy, amennyi kell, megszántom, bevetem, vagyishogy már inkább a téesz szántja, de magam tisztázom. Ha a Kese húzná még az ekét, szántani is jobb volna: nem igazi sor, amit a gép csinál. Semmi se igazi már itt, higgye el, mennek széjjel az emberek, építik a portákat, azt nem tudják, kinek, mert lánya, fija Pesten van, Berinyben van. Néha bekopognak, hogy János bácsi, megakadt az autó. Hogyha mozdul a Kese, segítek kihúzni. Mert hiába vén, az ereje nagy neki, csak van, hogy nem akar felkelni. Ilyen a bivaly. Amúgy nem [illegible] súghatnak neki a motorok-

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1977 MÁR 3

Napjaink

Bognár Árpád

1021

ÖREGEMBER

BOGNÁ

Vérmogyoró leveléne
Gerlice búg jul
Bangita cserje virág
Fenn ama gesz
Itt liliomfa virágát á
Borbolya bokra
Kedvese zengi a vá
Lombokon ott v
Ily zene csendül az

FÉLHOMÁLY

R ÁRPÁD TOLLRAJZA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1975 ÁPR 19

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Bognár Árpád

1021

MŰVÉSZE

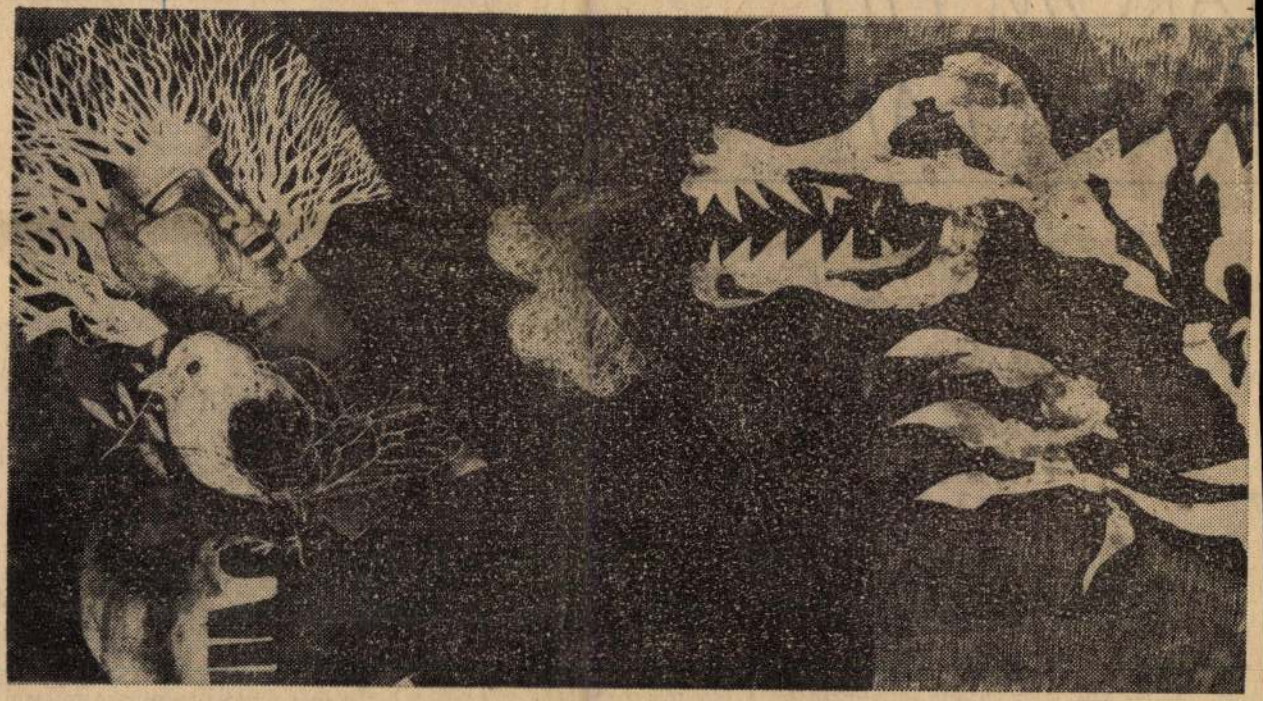

Bognár Árpád kiállításáról

ÁN:

ÁROM FIÚ, ÁROM LÁNY

gint, amikor a fiú

ment, egészen a
tol.

VÍZ

elfogadta a lányt.

ndta a lány.
fiú.
zokta, hogy addig
fűzni kell. Azután

tudta megmagya-

ítéses szoba volt,

nők voltak. Nem-
ból kivágottak is.

Most se szóltak egy szót sem. A fiúnak most nem volt mit szólnia, a lány meg hirtelen olyan dühöt érzett, hogy azt úgysem tudta volna semmilyen szavakkal kifejezni.

De egyszer nagyon telement a szeme-szája vízzel, mert a fiú nagyon ravaszul-kellemetlenül csapott. Összeszedte erre magát a lány és gyorsított, úgy járt a keze, mint a motolla.

A fiú vissza is vonult; kezdett a part felé húzódni.

De a lány dühét ez nem csökkentette; furcsa módon, inkább növelte.

— Te süket! — kiáltotta, maga sem tudva, miért nevezi éppen süketnek.

De a fiú erre is csak hallgatott; visszaspriccelt, tartotta a hadállását, vagyis megfontoltan vonult vissza a part felé; már jól le kellett hajolnia a vízért.

A lány még utoljára a két tenyerét összeillesztve, nagyot merített, mert csapni ebben a sekélyben már nem tudott, dühösen utána zúdította, ahogy tudta, aztán megfordult és a part másik része felé gázolt.

Éppen oda, ahol a kisfiú állt.

A kisfiú mindvégig igen élvezte az ütkö-

—, majd
tam egy
cserjéssel
lett fordu
van próbálva.

Jó kis meleg keze volt; a kanyarokban meg egészen a hátamhoz búj, éreztem a lélegzetét a tarkómon. Talán már kezesedik is, gondoltam.

De elszámítottam magam. Mikor odaértünk, ahol le kellett fordulni a kiserdő felé, egy pillanatra megálltam és ahogy eddig sem szóltam neki egy szót sem, most is csak a szemem villanásával, vagyis hát azt nem láthatta, szóval egy fejmozdulattal jeleztem, hogy odamennék, abba a kiserdőbe; benne volt az is, hogy gondolom: egyetért. És vártam, vagyis el is képzeltem az ő arcán is a beleegyező kifejezést; valahogy pontosan tudtam, hogy milyen képet fog most vágni, olyan okos kis megértő pillantást.

De nem.

Nagyon meg is lepett, hogy abban a pillanatban lelépett, vagy inkább lepattant a hátam mögül, és mert a motor ugye zúgott, hát ő is csak olyan némajátékkal, sajnálkozóan széttárt karral jelezte, hogy nincs hozzá kedve, vagy nem teheti, vagy mit tudom én, hogy szóval nem tart velem, vagy tiltakozik, vagy ilyesmi.

És rögtön el is indult. Helyrelökte a tarisznyát a vállán és már fel is vette a menetlépést; csak ment.

Káromkodtam egyet, aztán egyetlen motorbőgés, már elébe is kerültem és megálltam, megvártam. Gondoltam, most vagy visszaszáll, vagy nem, bízzuk a sorsra.

A sors, az úgy döntött, hogy visszaszállt. Szó akkor nem esett köztünk; csak felszállt. Én meg hátra sem néztem, s mintha mi sem történt volna, mentünk tovább.

Ezután legközelebb egy vendéglőnél álltam meg. Intettem, hogy tessék, tessék és

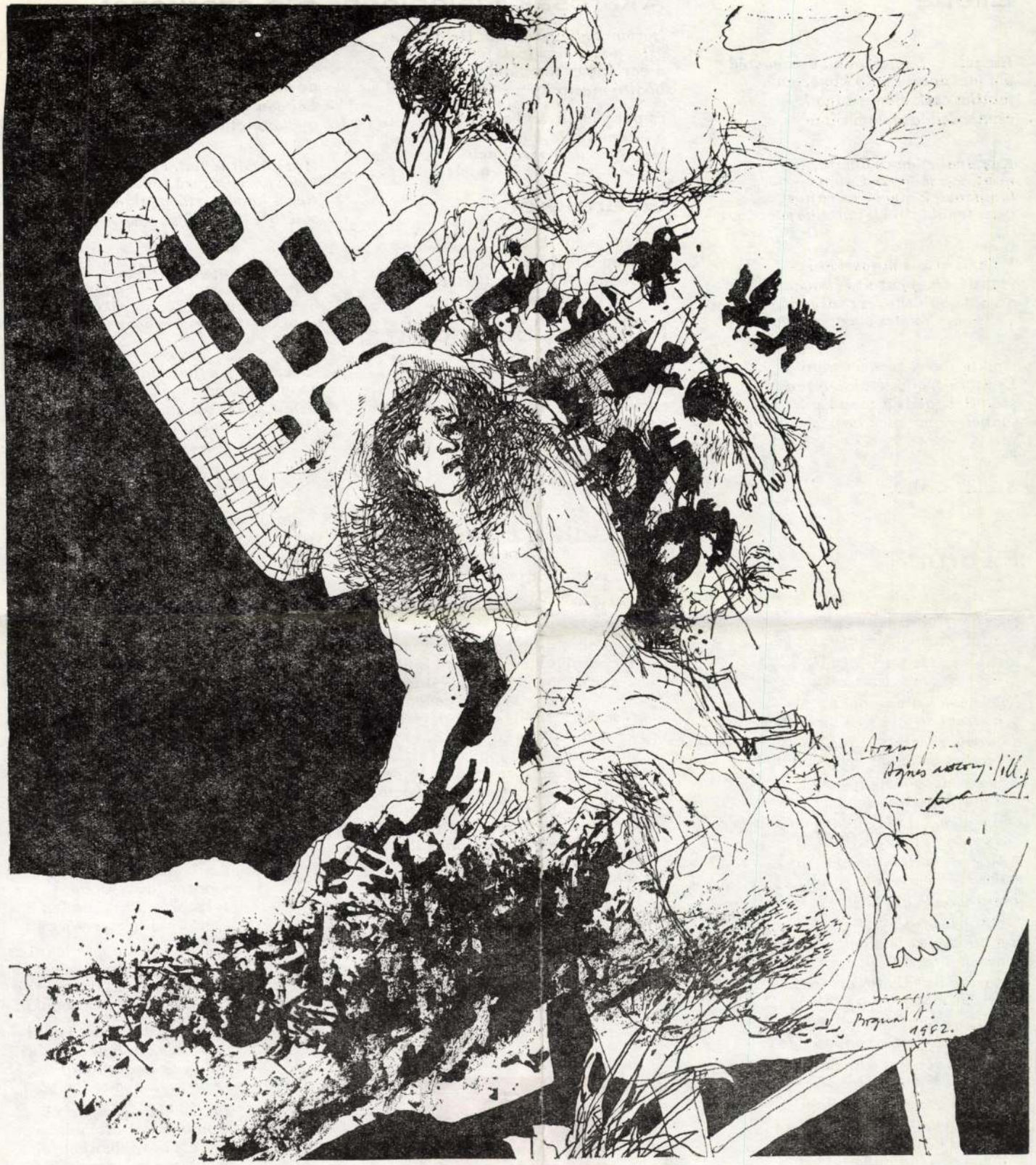

ARANY-ILLUSZTRÁCIÓ

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

Napjaink
14 1982
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-058, 337-718, 340-728

TAKÁTS GYULA VERSEI

Ellene

Kaszál . . . Egyre kaszál a szomszéd,
oly makacsul és oly kimérten,
mintha csak ellene állna ki
ezen a sziklás hegyi réten.

Kaszával ellene s a háza,
mint pajzsa lépked utána
lámpával, kénnel és a sajtárt
viszi fenőkövének muzsikája.

Valami biztos mítoszi erő
feszül s ahogy az út is kopaszabb,
a szikla, mint furcsa pálya tágul
s a rendrakó éles szárnyak alatt

együtt a kert, a pince, hordó . . .
És azok is, akik csak borban
születtek, akár a zászló szárnya
jönnek és mennek hosszan utána.

Akárcsak Delphiben

Borom mellé, akárcsak Delphiben,
este, a szép oszlopok fölött
a barlang és templomok körül
bódító musttal jön a köd

és pávafényű kékbe hajlik
a vízen . . . Majd halkan az őszi bogár
lágy pirregése megemeli
és szárnyat kap a kő, a vár, a sár . . .

Gyerekkor

Nekem is volt hazám
és aztán hová, merre lett?
De őrzöm . . . Pirosan lüktet
az emléke szívem felett.

Magam biztatom

Ma ossziáni ködbe veszve
magam biztatom, ott is van világ,
e köd mögött, mely kézzel fogható
s talán még várnak is reánk?

Élő

Nyárfa
de mé
Lágyan remeg s tágyog
gyökerén túlit emel belőle.

A zsibbadt távlatot kikezdi,
mely közénk zord tömböket rakott.
Recés kabóca-szárnyak hangszere
sötétből bont élő napot,

s versengő nyárfák tört ezüstjibe
már Hermesszel egyetlen táj ragyog!
Csúcsig remeg a forrás ajka,
az orkuszit szórva magasba,

közénk, az oszthatatlan létbe,
hogy minden árnyék átmenet . . .
Ujjam az őszből, mint a kristály,
fénylik rám vissza, élő szerkezet . . .

GARAI GÁBOR

Február

Hálisten, hétköznap van,
a fák még kopárak, az ég kék,
szellő kél, tavasz felől fúj,
bár ez nem tavasz, csak télvég.
Nyolc éve Varaderoban
huszonhat fokos volt a tenger,
a kubaiak fáztak benne,
minket megölelt kegyelemmel.
Nekünk az lobogó nyár volt,
a nők barnára pirulva;
de meglengett már fölöttem
a rettenet hideg ujja.
Azóta ver — bár anyám csak
hét szűk esztendőt jósolt;
annyi jár annak, ki élve
már édeni étkeket kóstolt.
Hét szűk évek letelvék,
nézek a gazdátlan égre;
ki garázdálkodhatik ott fent,
s meddig sújt még s mivégre?
Azóta is szöknék minden
ünnep elől iszonyodva;
tengeri örvény az ünnep,
eltemet fekete sodra. —
Fut a hét a metró-megállón
iramló léghuzatban
(ünnepen kétszeresen versz
magány-csuhámba takartan,
hogy vesszeid nyoma ne lássék);
sorsom, te akart-akaratlan
mára még haladékot adtál,
hálisten hétköznap van.

CSORBA GYŐZŐ

Csak az segít

Az alázat, itt már csak az segít. —
Látván a testnek gyöngeségeit
s a lélekéit, s hogy a hírhedett
akarat, mint megrugdalt eb, remeg,
s ha olykor-olykor fölbuzdulva még,
fogcsattogtatva mutatná inyét,
s előrohanna, hogy rendet tegyen
az elkanászkodó népségeken:
(képzelet, érzés, szív, izgága vágy:
komédiások és komédiák),
hamarján észre fogja venni, hogy
nevetség lett a szörnyű régi fog,
s dühöngésére, bármilyen komoly,
a válasz egy-egy elnéző mosoly,
— fölismeri akkor, nincs másra mód,
mint elfogadni a sovány valót,
s kinyitni önszántából tenyerét,
lebbenjenek csak pillangói szét,
s legyen csak úgy, ahogy van, és lehet,
s a még nagyobb szégyen kímélje meg.

GYURKOVICS TIBOR

Jaj örökké

Jaj örökké lenni lenni
jaj örökké csak szeretni
ebbe belefárad az ember
a huncut is a gazember
Jaj örökké függni függni
a szerelem szálán csüggni
fölbukkanni elmerülni
egészen elhülyülünk mi
Jaj örökké hinni hinni
az istent erdőkerülni
akkor is ha nincsen erdő
s nincsen erő elegendő
Jaj örökké rigolyázni
sebet akupunktúrázni
a sebestyén tűkkel abban
ami meggyógyíthatatlan
Jaj örökké gyerekeket
nemzeni a szeretetet
sokszorozni sokszínűen
széttett lábú szeretőben
Jaj örökké magyar lenni
„. . . azt üzente" — énekelni
akárhogy is fut az ország
csonkolni a csonka-bonkát
Jaj örökké csizmát venni
mérföldeken hetvenkedni
mikor az akasztófáig
se visznek nyakcsigolyáid
Jaj örökké duhajkodni
atombombát atomolni
ami aztán robbanjon föl
galádosan mindenestől.
Jaj örökké lenni lenni
kifeszített százezernyi
pókhálón továbbrezegni —
Egyszer már nem kéne lenni.

BOGNÁR ÁRPÁD

GULLIVER

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

Napjaink 1979. január

DOBOSSY LÁSZLÓ

A valóság igézete

BOGNÁR ÁRPÁD V.

Olyan nemzedék vagyunk, amelynek — első közös lépteink óta — önmagunkban és köröttünk a kongó szavak dagályával kellett küzdenie. Ezért már Gombaszögön is, ahol pedig — Tompa Mihálytól kölcsönözve a szót — „a szép Sajó-völgye nyájasan nyílt arcával" fogadott — az „új mentalitásunk" igazáért szárnyrakelt viták azt a követelményt állították élre, hogy a valóság minél teljesebb, minél módszeresebb megismerésével formáljuk magunkat közösségi emberekké. A korszerűen széles körű műveltség igényét összhangzón kívántuk társítani a magyar népsors vizsgálatának és jobbításának vállalásával. „Hivatást látunk abban — írta közvetlenül Gömbaszög után Balogh Edgár —, hogy az egyéni tapasztalatgyűjtés konkrét formájával ellensúlyozzuk a teoretikus társadalomtudomány egyoldalúságát." (*Vetés*, 1929. II.) S valóban, amikor most újraolvassuk vagy a ma megnyílthoz hasonló kiállításokon újralátjuk mozgalmunk dokumentumait, szembetűnik, mily lankadatlan következetességgel ismétlik a már Gombaszögön kijelölt módszertani irányelvet, amely arra int, hogy „a konkrétumok megismeréséből", a valóság gondos vizsgálatából kiindulva kell elméleti és gyakorlati következtetéseket levonni, cselekvési normákat kialakítani. Oly állandó vonása volt ez mozgalmunknak, hogy amidőn 1931 őszén, országos kongresszusunk alkalmából, már marxista szemlélettel, korszerűbb fogalmazásban tettük közzé művelődési — s ezen belül tudományos, irodalmi, művészeti — törekvéseink summázatát, a gombaszögi fogadalom szellemében megint „a csehszlovákiai magyarság gazdasági és társadalmi konkrétumainak a megismerését" tűztük eszközül a „szociális felelősségű modern magyar értelmiség megteremtésének" céljához.

Ha ezt az akkor kijelölt (s lényegileg máig sem érvénytelen) műveltségi eszményt tüzetesebben megnézzük, tisztán kivehető a két pillér, amelyre épül: a modernség és az elkötelezettség; a modernség a világ felé mutatott utat, az elkötelezettség pedig a világtalan magyar vidék felé. E két támasz folytonos körüljárása során tudatosult a többlet, amelyet — paradox módon —, épp a kisebbségi léttől kaptunk. A kultúra ugyanis (a mi esetünkben) nemcsak készen kínált szellemi értékek elfogadása és közvetítése volt, hanem küzdelem is; aki mindig saját nemzetbeliek közt él, nem tudhatja, mily ösztökélő az, ha más nemzetűek, más nyelvűek közt, kemény versenyben kell helyünket megállni; (s bizonnyal nem is csak ösztökéléséről van szó, sokkal inkább átélésről, a szellemi szerzés intenzitásáról, aminek révén az értékek lényege — egyéniségünk részeként — megmarad, él és hat, amikor pedig a tételes ismeretekre már lassanként sajnos, ráborul a feledés.

A modernség „pillérétől" eliramodó és Európa felé tapogatózó műveltségi eszmélkedésünkben, különleges szerepe volt annak, hogy Prága (de viszonylagosan a többi egyetemi város is Csehszlovákiában) ritka telítettségű kereszteződési és sugárzási góca volt a korszerű kulturális áramlatoknak; szüntelen ingerek, lázas viták és lengő kísérletek edzették e közeget alkalmassá, hogy fogékony tudatunkban már idejekorán földerengtesse egy sajátos kelet-közép-európai műveltségi szintézis szükségét és lehetőségét. Nem is kellett külföldre utaznunk (bár persze utazhattunk és utaztunk is), de mondom, magában Prágában, sőt akár Pozsonyban is, naponta láthattunk szovjet filmeket vagy francia kiállításokat, olvashattuk — ha kedvünk, időnk és vágyunk volt rá — az egész világsajtót, természetesen a magyarországit is; és korlátozás nélkül tanulmányozhattuk Marxot, Lenint meg persze bírálóikat is. Az általános tájékozódásnak, a bőven kínálkozó ismeretszerzésnek e kedvező esélyei hogyne vonzottak volna bennünket, akik — kevés kivétellel — falusi vagy kisvárosi, paraszti vagy kispolgári környezetből jöttünk, a történelmi változások folytán jószerével gyermekkorunk sem lehetett, majd fölöttébb kopottas, avult és elhanyagolt kisebbségi (vagyis kisebbrendű) iskolákban nevelkedtünk... Természetes hát, hogy a világáramok vonzásába kerülve, az újhitűek hevével igyekeztünk megérteni a kort, amelyben éltünk, s az embereket, akikkel együtt éltünk. E kényszeradta kötetlenségünkben mohón és boldogan ragadtuk meg a nagykultúra kötelékeit. A mérce azonban változatlanul a másik „pillér" jelzése maradt: mit vihetünk haza népünknek, mi szolgálja eredményesebben a való helyzet megismerését és megváltoztatását. Gondolati fejlődésünk nagy mozzanata: a marxizmus módszerének alkalmazása viszonyaink elemzésében elmélyítette és szabályozta azt a törekvésünket, hogy összefüggésrendszerben lássuk világtalan világunk szegénységét meg — másfelől — a modern műveltség világátfogó, lényegigéző eszmei gazdagságát. A „vidék" és a „világ" így szerveződött egységbe a korszerű műveltséget befogadó, s egyben hűséget is áhító tudatunkban, amely — mint említettem — „szociális felelősségű modern magyar értelmiség megteremtését" vetítette elénk eszményül.

HAJÓSOK KERESZTJE — BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

A két „pillér", a két pólus akkor — a harmincas évek tájáin — egyként arra intett, hogy a műveltség minden területén állhatatosan, sőt olykor túlzó buzgalommal is törekedjünk a valóságeszmény érvényesítésére: az érzékelhető igazság igézetében élünk; kultusz tárgyává tettük a tényismeretet, s hiteles értéket láttunk a dokumentumban, amely — akkori hitünk szerint — kiküszöböli az áttételezést, a belemagyarázást, a mellébeszélést, a közvetlen érzékelhetőséggel fedi föl a valóság önmagában levő forradalmiságát. Ahogy Gaál Gábor szokta hangoztatni biztató tanácsaiban: „Csak semmi kitalálás, kedves uram, a tényeket tisztelni kell. A tények kegyetlenek".

A mi nemzetiségi helyzetünkben pedig nemcsak kegyetlenek, de kérdőjeleket sugallón eszméltetők is voltak (és maradtak) a tények. Nekünk mindennél nagyobb szükségünk épp erre a közvetlen valóságismeretre volt. Mert bár később — iszonyú történelmi leckék fölrázó hatására — észre kellett vennünk, hogy a hitelesség mércéje korántsem csak a dokumentáris hűség, hanem a közlés átéltségének az intenzitása is, meg persze (főként) az a képesség, hogy — József Attilánk szavával — „az igazat, ne csak a valódit" keressük és valljuk: a mi nemzedékünk számára akkor és ott az volt a fő feladat, hogy a hamis szólamok áradását lecsapolva szembenézzünk világunkkal és önmagunkkal. Olyan műveltségre törekedtünk, amelyben minden állításnak fedezete, minden szónak hitele van. Úgy véltük, hogy az ismeret, amelyet nem hat át lelkiismeret, csak romlása a szellemnek; s hogy a gondolat, amely nem lényegül át cselekvéssé, magtalanul elkókad. S bár az elköteiezettség — olykor pártosság néven is — csak a háború után vált jelszóvá, mi a mindig robbanékony légkörű vitaüléseinken, kiállításainkon és kongresszusunkon, valamint a folyóiratokban, amelyekhez szorosabb-lazább szálak fűztek: a *Vetés*ben, *A Mi Lapunk*ban, a *Magyar Diákszemlé*ben, az *Új Szó*ban, az *Út*ban, a *Korunk*ban azt kértük számon íróinktól, művészeinktől, legfőképp pedig önmagunktól, hogy abban, amit a tények fölmérésére és kifejezésére kezdeményezünk, viszonosan fonódjék egységgé az eszme és a tett.

Ezért hát a valóság hiánytalan megismerésének és közvetlen vagy közvetett átalakításának szükségét hangoztattuk középponti elvül a szocialista szakértelmiség mozgalmának szervezése során éppúgy, mint a művészeti alkotó munka kibontakoztatásában. Ismeretes, hogy főleg a Földi Rózsi (Rosie Ney) és a nemrég elhunyt Zsigmondi Boris révén új távlatokat nyitó szociofotó, miként forradalmasította

BOGNÁR ÁRPÁD

Napjaink 1979. jannás

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

zelmúlt újításainak, újabb és újabb „irányzatainak" elő- vagy utóterében ott találjuk azok „filmes" pandanjait: így az irodalmi verizmus nyomán a neorealista filmet, a francia „nouveau roman" nyomán a francia „új hullám"-ot, az angol „dühös fiatalok" nyomán a „free cinamá"-t, és így tovább.

Gyöngyössyék a dokumentumfilm (a tényregény) tárgyiasságából eredően a *tények* valóságát faggatják: ebből akarják az „ábrázolt" élet igazságait megjeleníteni. E tényszerű valóság igénye vezeti az alkotókat (és a nézőket) az *elemi* valósághoz, ahol a siratóének „vadon" terem (a telefonjelenet utáni hazatéréskor), amikor a mondóka rímre, s *különös* igazságra téved („Kender, kender, de sokat szenvedsz!... Ember?!..."). A népélet eredeti, elemi életpillanatai elvezetik az alkotókat (s a nézőket) a folklór forrásvidékére; oda, ahol a néplélek szüli a népdalt és a rigmust. A kendergyúrás torz tánca és „iromba" dalidója alkotót és nézőt ámulatba hoz, mert *csodára* lelnek ebben a különös-ritka életömlésben. Talán ez az elcsodálkozás „montírozta" a film telefon-jelenetét, amely éppen ismételtsége miatt rítt ki az elemi-eredeti életpillanatok sorából. (Ebben a jelenetben Veronka néni szentenciaszerűen elismétli, elszavalja két elhatározását, amely sokkal eredetibb volt előbb, a hangoslevél formájában. Itt „szerep"-nek, deklamált szövegnek hatott.)

A tények világában a fogalmak is elvesztik civilizált jelentésüket. Az, hogy Veronka néni (özv. Kiss Istvánné Kántor Veronika) „amatőr", nem helytálló kifejezés. Az amatőr szó „nem hivatásos" jelentése fals útra vezet Vera néni esetében.

Gyöngyössy benne *rátalált* a figurára, nem *kitalálta* azt. Előbb talált az egyénre (alkalmasint a levél volt az élményforrás, melyet Vera néni „édes élő" fiához írt), abban fedezte fel a típust, a modellt. Más alkotások esetében általában fordítva van: előbb *képKiss Istvánnéban — az rendezői csoda, legalábbis az alkotó *különös* esete, szerencséje. Mint amikor a merzista „szobrász" olyan követ *talál* a tengerparton, vagy a tasista festő olyan foltot *ejt* a papíron-vásznon, amely tartalom és forma egyszerre. A tárgyiasság, az objetizmus (Koczogh Ákos elnevezése) a dokumentarista módszer következetes alkalmazása (az *ötlet*, a csoda türelmes és kitartó keresése, majd felfedezése, megtalálása) el is vezet az *elemi igazságokig*, ahol minden epizód tipikus (mert természetes-emberi), mert az élet eleven mélyében fogant, ahol minden *rész* az *egésszel*, önmagával azonos, legalábbis ahhoz hasonló.

Az alkotók montázskompozíciója ad aztán olyan költői asszociációkat, mint a levélgyertya-fényképek; a köznapiság-szövés-emlékezés (kenyér-szövőszék-motolla); a kendergyúrás-tánc-ének; a föld-földosztás-birtoklevél; a levél-lekvár; a repülő és a libák, a repülő és a pelyhek stb., az ízes-eleven párhuzamok és ellentétek sora, amelyek esztétikuma úgy rakódik a szívünkre, hogy emlékké válva el se múlik onnét.

Valami költői nosztalgia köti filmmé a képsorokat. Egy veszendő világ, a „falusi" életforma tragikus elhagyatottsága, az ezeréves röghözkötöttség heroikus küzdelme az elkerülhetetlen elmúlás ellen. Mert végül is *hiábavaló*, minden fensége ellenére hiábavaló Veronka néni halál előtti nagysága, hősiessége, erejét, életrevalóságát igazoló *magánvalósága* amely azonban — hál' istennek! — nem *egyedülvalóság*, hiszen a „magányos" özvegyasszonynak testvéri sorsú szomszédai vannak, akik családban élnek vele. Hiábavaló Veronka néni tragikusan szép küzdelme, mert akiért ezt teszi, s akihez az üzenete szól, távol van, meg se hallja ezt a hősiességet. Csak mi döbbenünk az öregség eme ritka csodájára, hogy e 74 éves öregasszony még honfoglalásra is képes.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1979 JAN

Napjaink

1021. Bognár Árpád

tőség okán, hanem mert számról számra szembesültünk a szándék és a megvalósítás diktálta kérdéssel: *erőnk, a szerkesztői elszánás és ügybuzgalom, s a melléje sorakozó szerzői-munkatársi produktum elegendő-e az új, s tágasabb keretekhez méltó, színvonalas tartalomhoz.*

Erre a kérdésre mi magunknak igazán meggyőző választ nem adhatunk. Amit egyáltalán válasznak tekinthetünk: az az Önök érdeklődése. Olvasói táborunk számbeli gyarapodása, előfizetőink számának megkétszereződése. Az a tény, hogy *az 1977. évihez képest a Napjaink megjelenési példányszáma is csaknem megduplázódott: 2500-ról 4000-re emelkedett.* S válasznak tekintettük és tekintjük a továbbiakban is az e hasábokon jelentkező szellemi aktivitást. Együttérzésüket és részvételüket munkánkban, a segítő kritikát, elkövetett hibáink, tévedéseink korrekcióját. A visszhang, amely nélkül minden szellemi tett erejét veszti, amit egy irodalmi és művelődési folyóirat sem nélkülözhet.

Véleményük megerősített bennünket mindenekelőtt abban, hogy továbbra is a szélesebb közvélemény érdeklődésére számot tartó lapot szerkesszünk; lapot, amely nem éri be az „irodalom az irodalomban" szerkesztési szemlélet belterjességével. E meggyőződésünk vezetett abban, hogy múlt évi számainkban rendszeresen publikáltunk *olyan publicisztikai cikkeket, riportokat, amelyek a bennünket körülvevő természeti és társadalmi valóság gondjaival, problémáival foglalkoztak.* A víz- és levegőszennyezés veszélye, s e veszély elhárításának lehetőségei éppoly egyetemes érdekűek, amennyire szűkebb hazánk, a borsodi ipari tájegység legkonkrétabb, s egyszersmind sürgető gondjai. A szocialista demokrácia, s érvényesülése az emberi kapcsolatok, együttélés különböző színterein (család, iskola, munkahely, közélet), a szocialista fejlődés tán legidőszerűbb kérdéseinek egyike. A VII. tokaji írótábor tanácskozása jó ügyet szolgált e téma napirendre tűzésével; s hisszük, hogy lapunknak az év folyamán e témakörben közölt különféle műfajú (közírói és szépirodalmi), publikációi hasznosan egészítették ki, árnyalták, gazdagították az írótábori tanácskozáson kialakult véleményt. Szeretnénk hinni, hogy *a lap iránti megnövekedett érdeklődésben jó része van ilyen irányú vállalkozásunknak.*

1979-ben a Napjaink fennállásának tizenhetedik évébe lépett. A XVIII. évfolyam tizenkét

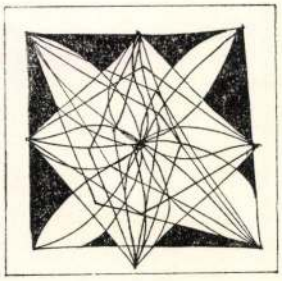

nak a s
nelmei
kozások,
mutatás
ri történ
kája őri
gondolko
is mélyít
önismeret mélyítésére, gazdagítására más vonatkozásban is; a „tájhaza", az ország egyik tárgyi és szellemi emlékekben és történelmi értékekben leggazdagabb vidéke. Hagyományrovatunkban igyekszünk ezeknek az értékeknek és emlékeknek a széles körű tudatosítására, a Herman Ottó Múzeum szakemberei segítségével. S napjaink szellemi, művészeti és kulturális életének tudósítása, a lap közvetlen jelenléte e vállalkozásokban, orientáló részvétele a művészeti műhelyek, az alkotók és a közvélemény, a társadalom kétoldalúan termékeny viszonyának erősítésében nem kevésbé fontos ahhoz, hogy a lap jól betöltse szolgálatát: *írókat és irodalmat neveljen a társadalom számára, s közönséget, értő és együttérző közvéleményt az irodalom és a művészet számára a társadalomban.*

Kedves Olvasóink! Támogassanak bennünket e szándékaink megvalósításában továbbra is érdeklődésükkel, segítő figyelemmel. Vásárolják és fizessék elő lapunkat, s keressék meg a szerkesztőséget a Napjaink számait tovább gazdagító elképzeléseikkel és kívánságaikkal éppúgy, mint hibáinkat, tévedéseinket korrigáló bírálatokkal. Mi ezeknek a lap „Kedves Szerkesztőség!" rovatában helyet adunk, s igyekszünk őket — mint eddig is tettük — érvényesíteni a szerkesztői gyakorlatban, a lap szerkesztésében.

SZERKESZTŐSÉG

NAPJAINK

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tanács irodalmi és művelődési lapja.
Főszerkesztő: Papp Lajos
Szerkesztőség:
Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky út 15. sz.
3527
Telefonközpont: 16-672, 36-132, 36-579
Kiadja a Borsod megyei Lapkiadó Vállalat
3527
Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky út 15. sz.
Felelős kiadó: Veres Mihály
Kiadóhivatal:
Postacím: Miskolc, pf.: 178. 3501. Telefon: 36-131
Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivatalokná l, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest V., József Nádor tér 1. 1900) közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Postacím: Posta Központi Hírlap Iroda Budapest 1900
Előfizetési díj egy évre 48 forint.
Megjelenik minden hónap elsején
Kéziratokat és rajzokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza
Készült a Borsod megyei Nyomdaipari Vállalatnál Miskolcon
Felelős vezető: Kilián Béla
Index: 25913 — ISSN 0547 — 2075

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
1979 JAN

Napjaink

Bognár Árpád

1021

CARMINA BURANA

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

őt keressük,
imádjuk az istenei
s a kegyét lessük
vakon.

2

Magam is gyakran
azon kapom
szívem (bárhogy nem akartam),
most mégis ezt teszem.
Lám, milyen gyatra
őröm az eszem,
hatra-vakra
cserbenhágy a józansága;
miféle kulcsot keresek
én, szegény árva,
s miféle szárnyat verdesek
az út porába, konok,
megvénhedt őrülettel,
akár a többi rokonok,
körben itt e sok bőszült ember?
Hát mindenki bolond?

3

Csak reménytelenek
vagyunk. Dorong
fejünk fölött a sors. Ha felrémlenek
a múlt s a jövő képei

4

Ma már sejtem:
csak az, hogy sz
lehetek. Utópia,
szelíd hazugság
vagy dühödt-fa
oly mindegy, Bi
valaki kinevez a
s te — hiszel, ne
Fizetek régóta, í
a régi hecc,
ahol nem számít
az ipse, mit el se
a bűnt vagy rüh
Talán ezért tört
hogy babér hely
máskor bogáncs
kap fejem;
nem is adok én

Napjaink

Bognár Árpád

1021 ~~grafikusművész~~

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

GULLIVER

DOBOSSY LÁSZLÓ

A valóság igézete

Olyan nemzedék vagyunk, amelynek — első közös lépteink óta — önmagunkban és köröttünk a kongó szavak dagályával kellett küzdenie. Ezért már Gombaszögön is, ahol pedig — Tompa Mihálytól kölcsönözve a szót — „a szép Sajó-völgye nyájasan nyílt arcával" fogadott — az „új mentalitásunk" igazáért szárnyrakelt vitáták azt a követelményt állították élre, hogy a valóság minél teljesebb, minél módszeresebb megismerésével formáljuk magunkat közösségi emberekké. A korszerűen széles körű műveltség igényét összhangzón kívántuk társítani a magyar népsors vizsgálatának és jobbításának vállalásával. „Hivatást látunk abban — írta közvetlenül Gömbaszög után Balogh Edgár —, hogy az egyéni tapasztalatgyűjtés konkrét formájával ellensúlyozzuk a teoretikus társadalomtudomány egyoldalúságát." (*Vetés*, 1929. II.) S valóban, amikor most újraolvassuk vagy a ma megnyílthoz hasonló kiállításokon újralátjuk mozgalmunk dokumentumait, szembetűnik, mily lankadatlan következetességgel ismétlik a már Gombaszögön kijelölt módszertani irányelvet, amely arra int, hogy „a konkrétumok megismeréséből", a valóság gondos vizsgálatából kiindulva kell elméleti és gyakorlati következtetéseket levonni, cselekvési normákat kialakítani. Oly állandó vonása volt ez mozgalmunknak, hogy amidőn 1931 őszén, országos konresszusunk alkalmából, már marxista szemlélettel, korszerűbb fogalmazásban tettük közzé művelődési — s ezen belül tudományos, irodalmi, művészeti — törekvéseink summázatát, a gombaszögi fogadalom szellemében megint „a csehszlovákiai magyarság gazdasági és társadalmi konkrétumainak a megismerését" tűztük eszközül a „szociális felelősségű modern magyar értelmiség megteremtésének" céljához.

Ha ezt az akkor kijelölt (s lényegileg máig sem érvénytelen) műveltségi eszményt tüzetesebben megnézzük, tisztán kivehető a két pillér, amelyre épül: a modernség és az elkötelezettség; a modernség a világ felé mutatott utat, az elkötelezettség pedig a világtalan magyar vidék felé. E két támasz folytonos körüljárása során tudatosult a többlet, amelyet — paradox módon —, épp a kisebbségi léttől kaptunk. A kultúra ugyanis (a mi esetünkben) nemcsak készen kínált szellemi értékek elfogadása és közvetítése volt, hanem küzdelem is; aki mindig saját nemzetbeliek közt él, nem tudhatja, mily ösztökélő az, ha más nemzetűek, más nyelvűek közt, kemény versenyben kell helyünket megállni; (s bizonnyal nem is csak ösztökélésről van szó, sokkal inkább átélésről, a szellemi szerzés intenzitásáról, aminek révén az értékek lényege — egyéniségünk részeként — megmarad, él és hat, amikor pedig a tételes ismeretekre már lassanként sajnos, ráborul a feledés.

A modernség „pillérétől" eliramodó és Európa felé tapogatózó műveltségi eszmélkedésünkben, különleges szerepe volt annak, hogy Prága (de viszonylagosan a többi egyetemi város is Csehszlovákiában) ritka telítettségű kereszteződési és sugárzási góca volt a korszerű kulturális áramlatoknak; szüntelen ingerek, lázas viták és lengő kísérletek edzették e közeget alkalmassá, hogy fogékony tudatunkban már idejekorán földerengtesse egy sajátos kelet-közép-európai műveltségi szintézis szükségét és lehetőségét. Nem is kellett külföldre utaznunk (bár persze utazhattunk és utaztunk is), de mondom, magában Prágában, sőt akár Pozsonyban is, naponta láthattunk szovjet filmeket vagy francia kiállításokat, olvashattuk — ha kedvünk, időnk és vágyunk volt rá — az egész világsajtót, természetesen a magyarországit is; és korlátozás nélkül tanulmányozhattuk Marxot, Lenint meg persze bírálóikat is. Az általános tájékozódásnak, a bőven kínálkozó ismeretszerzésnek e kedvező esélyei hogyne vonzottak volna bennünket, akik — kevés kivétellel — falusi vagy kisvárosi, paraszti vagy kispolgári környezetből jöttünk, a történelmi változások folytán jószerével gyermekkorunk sem lehetett, majd fölöttébb kopottas, avult és elhanyagolt kisebbségi (vagyis kisebbrendű) iskolákban nevelkedtünk... Természetes hát, hogy a világáramok vonzásába kerülve, az újhitűek hevével igyekeztünk megérteni a kort, amelyben éltünk, s az embereket, akikkel együtt éltünk. E kényszeradta kötetlenségünkben mohón és boldogan ragadtuk meg a nagykultúra kötelékeit. A mérce azonban változatlanul a másik „pillér" jelzése maradt: mit vihetünk haza népünknek, mi szolgálja eredményesebben a való helyzet megismerését és megváltoztatását. Gondolati fejlődésünk nagy mozzanata: a marxizmus módszerének alkalmazása viszonyaink elemzésében elmélyítette és szabályozta azt a törekvésünket, hogy összefüggésrendszerben lássuk világtalan világunk szegénységét meg — másfelől — a modern műveltség világ-

HAJÓSOK KERESZTJE

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

átfogó, lényegigéző eszmei gazdagságát. A „vidék" és a „világ" így szerveződött egységbe a korszerű műveltséget befogadó, s egyben hűséget is áhító tudatunkban, amely — mint említettem — „szociális felelősségű modern magyar értelmiség megteremtését" vetítette elénk eszményül.

A két „pillér", a két pólus akkor — a harmincas évek táján — egyként arra intett, hogy a műveltség minden területén állhatatosan, sőt olykor túlzó buzgalommal is törekedjünk a valóságeszmény érvényesítésére: az érzékelhető igazság igézetében élünk; kultusz tárgyává tettük a tényismeretet, s hiteles értéket láttunk a dokumentumban, amely — akkori hitünk szerint — kiküszöböli az áttételezést, a belemagyarázást, a mellébeszélést, a közvetlen érzékelhetőséggel fedi föl a valóság önmagában levő forradalmiságát. Ahogy Gaál Gábor szokta hangoztatni biztató tanácsaiban: „Csak semmi kitalálás, kedves uram, a tényeket tisztelni kell. A tények kegyetlenek".

A mi nemzetiségi helyzetünkben pedig nemcsak kegyetlenek, de kérdőjeleket sugallón eszméltetők is voltak (és maradtak) a tények. Nekünk mindennél nagyobb szükségünk épp erre a közvetlen valóságismeretre volt. Mert bár később — iszonyú történelmi leckék fölrázó hatására — észre kellett vennünk, hogy a hitelesség mércéje korántsem csak a dokumentáris hűség, hanem a közlés átéltségének az intenzitása is, meg persze (főként) az a képesség, hogy — József Attilánk szavával — „az igazat, ne csak a valódit" keressük és valljuk: a mi nemzedékünk számára akkor és ott az volt a fő feladat, hogy a hamis szólamok áradását lecsapolva szembenézzünk világunkkal és önmagunkkal. Olyan műveltségre törekedtünk, amelyben minden állításnak fedezete, minden szónak hitele van. Úgy véltük, hogy az ismeret, amelyet nem hat át lelkiismeret, csak romlása a szellemnek; s hogy a gondolat, amely nem lényegül át cselekvéssé, magtalanul elkókad. S bár az elkötelezettség — olykor pártosság néven is — csak a háború után vált jelszóvá, mi a mindig robbanékony légkörű vitaüléseinken, kiállításainkon és kongresszusunkon, valamint a folyóiratokban, amelyekhez szorosabb-lazább szálak fűztek: a *Vetés*ben, *A Mi Lapunk*ban, a *Magyar Diákszemlé*ben, az *Új Szó*ban, az *Út*ban, a *Korunk*ban azt kértük számon íróinktól, művészeinktől, legfőképp pedig önmagunktól, hogy abban, amit a tények fölmérésére és kifejezésére kezdeményezünk, viszonosan fonódjék egységgé az eszme és a tett.

Ezért hát a valóság hiánytalan megismerésének és közvetlen vagy közvetett átalakításának szükségét hangoztattuk középponti elvül a szocialista szakértelmiség mozgalmának szervezése során éppúgy, mint a művészeti alkotó munka kibontakoztatásában. Ismeretes, hogy főleg a Földi Rózsi (Rosie Ney) és a nemrég elhunyt Zsigmondi Boris révén új távlatokat nyitó szociofotó, miként forradalmasította

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 JAN

Napjaink

Bognár Árpád
1021 grafikusművész

POST AEQUITEM VEDET...

A reális és mesei elemek
síti, hogy a játék minden
mális egyszerű életet akar
ni (ahol például kihúzzák
Hogy ez nem sikerül ne-
ügyetlenséggel csetlenek-
, hogy felszabadultan ne-
„így, persze, hogy nem si-
a nevetésnek a lehetősége
k másik két játékából. Az
rül minden forog, túl di-
n is olvasható. S a külső

erede

Balázs József

el- telmezésének anyagát,
ön- újra, tételesen visszatérr
za- re. A művekről sok a
en- színes elemzést találha
el- eddigi tanulmányokban,
kus ban, melyek közül most
sel. néhányat emelünk ki,
ezt, sen Görömbei András
atás 1976. 8.), Kabdebó Lór
sak gyar Hírlap 1978. jan. 8.
for- res Zoltán (Jelenkor 19
lázs Kiss Pintér Imre (Élet
t is lom 1976. 1., Tiszatáj
ovi- Kulin Ferenc (Kortárs 1
ad- Vasy Géza (Tiszatáj 197
ér- tékeléseit.

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA 31

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 9'

Bognár Árpád

Napjaink

grafi tusmérés

/1021

TÖPRENGŐ

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

KÖVETKEZŐ SZÁMUNKBÓL: IRODALOM
ÍRÓTÁBOR TANÁCSKOZÁSÁNAK ANYAGÁ
IMRE FORGATÓKÖNYVÉNEK MÁSODIK
MÓRICZ ZSIGMONDDAL. TAUSZIG MÁRI
GYÖRGY JÓZSEF ATTILA VERSÉRŐL / B
LÉSE / YORRICK BOLYONGÁSAI. POMO
ISTVÁNRÓL / ÚJ ÉVAD, MEGÚJULÓ SZÍN
A MISKOLCI NEMZETI SZÍNHÁZ MŰVÉSZ
AZ ERKÖLCS OSKOLÁJA." ENYEDI SÁND
HŐSKORÁRÓL / KRITIKÁK, RECENZIÓK,

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1977 AUG

Napjaink

Bognár Árpád

1021

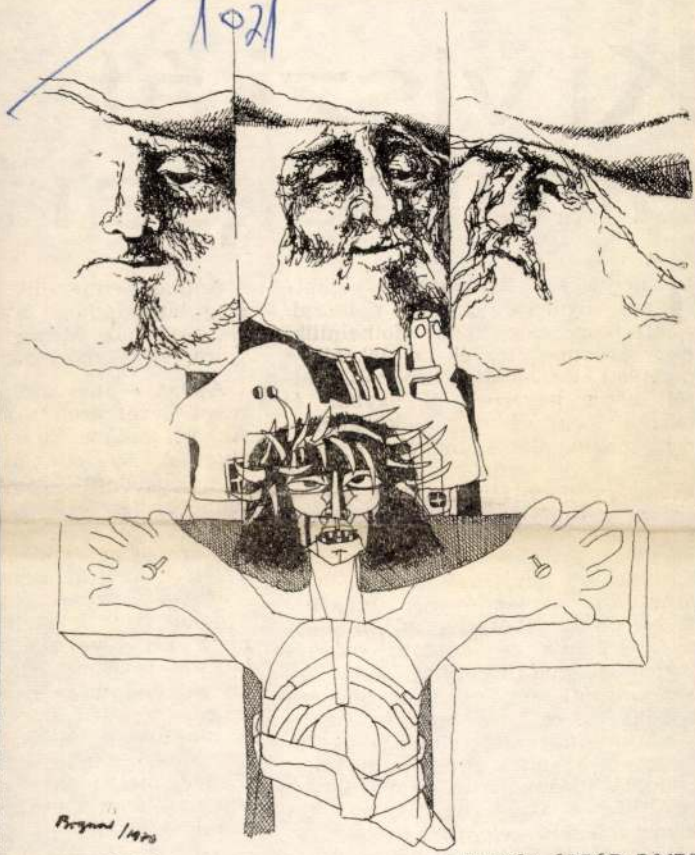

TANULMÁNY

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

Ki viszi át a túlsó part

Ismerek egy házaspárt. Mindketten nyolcra járnak dolgozni. Hétkor elég lenne fölkelniük, hogy rendbe tegyék a lakást és magukat. De hatkor ébrednek. Hattól hétig hevernek az ágyban és beszélgetnek. Beszélgetnek: egymásról, maguknak, s maguknak egymásról. Egy napra valót beszélnek az egész napi hajsza előtt... Egy órával meglopják a reggeli alvást, vagy az esti olvasást, tévénézést, vagy az éjszakába nyúló különmunka idejét. Egy órát vesztenek a praktikus tevékenységek szükségszerű penzumából. És mi mindent nyernek? Ez a hajnali, csöndes katharzis gond-ráncokat simít az arcon, hullámot csitít a háborgó lelken; összeköt és megőriz.

Kapcsolatuk (szerelmük?) bölcs felismerése annak, hogy önmagukat csonkítják meg az együttlakást együttéléssé avató verbális és lelki kommunikáció elengedhetetlen alkalmainak-óráinak elmulasztásával... A férfi szerezhetne még egy

Amikor elmentünk
még láttam, hogy átü
sik asztalhoz. Mennyi
szóra, egy simogatásra

Annát — nevezzük
zenöt évvel ezelőtt lá
Akkor, amikor kicsap
ziumból. Az indoklás
nem engedhető kapc
fenn egy férfival".

Nincs mit szépíten
A harmadikos gimnaz
hes lett. Már a negye
dik hónapban volt, am
a dolog. Nem lehetett
ni a kis jövevény é
lánynak távoznia kelle
ott szorongott az egés
zépen, mint valami
szemlesütve, fejlehajtv
igazgatónő mindnyáju
dörgedelmei, nekem a
tott nyilvános kivégzés
eszembe.

Anna nem volt szép
lezű, sovány kamasz

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR KÉPEK
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 NOV 7

NÉPSZAVA
Budapest

1021

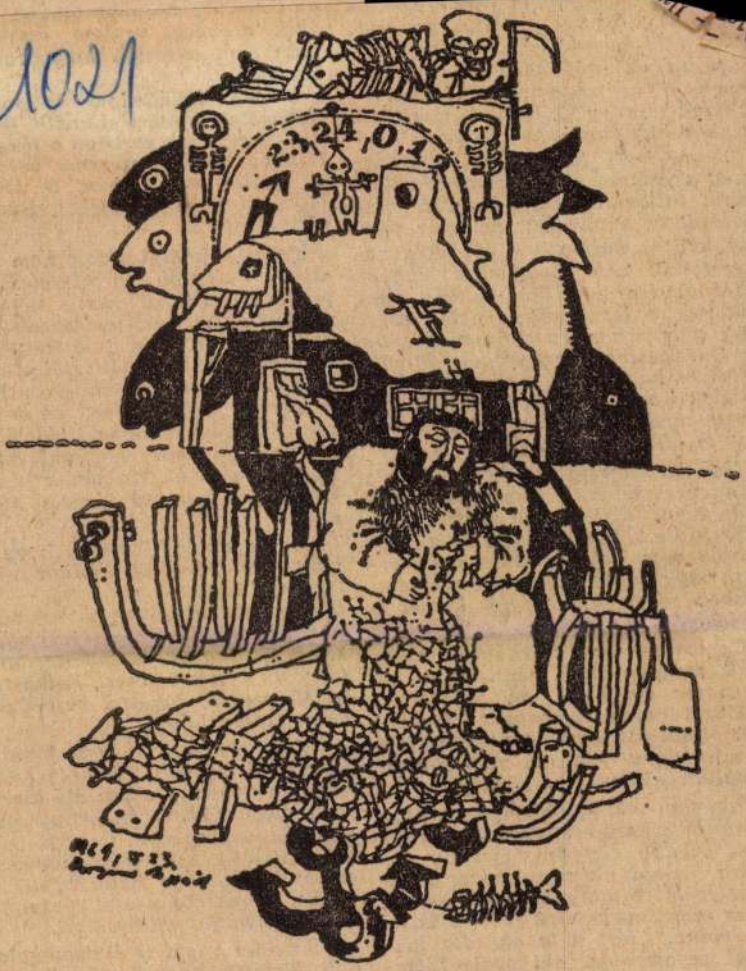

Bognár Árpád: Öreg halász
(Hemingway illusztráció)

[illegible]enkor mindig itthon szokó[illegible]
[illegible]enni. Amióta nyugdíjban van, csa[illegible]
este, vacsora után jár el hazulról - [illegible]
mondta az idős asszony közlék[illegible]
nyen, s barátságosan hozzátette: - [illegible]
Tessék esetleg később visszajönn[illegible]
Akkor biztosan itthon találja.

Schneider bólintással köszönt meg a tanácsot és visszament az ut[illegible]cára. Pillanatok alatt legyűrte csalódását és határozott: ha akár éjfélig kell is várakoznia, de dolgavégezetlenül nem megy el a Magyar utcából. Ha már ötvenhatban nem sikerült a leszámolás, nem azért jött tizenhárom év után másodszor is Budapestre, hogy Nepela Mihály most se kapja meg a magáét. Pláne kibőjtöli a hazatértét, ha már tudja, hogy nyugdíjban van. Most könnyebb lesz vele a dolga...

Ha számítgatta is, hogy Nepela hány éves lehet, arra mégsem gondolt, hogy túl lesz már a hatvanon. Már pedig a hatvan éven túliak legtöbbje vagy reumás vagy cukorbeteg, vagy olyan fokú érelmeszesedésben szenved, hogy fél kézzel is el lehet velük bánni.

Ez a nem remélt lehetőség nemcsak megnyugtatta Schneidert, de egyszerre eloszlatta az ötvenhatos októberi Pestre látogatása kudarcának fájdalmát, ami tizenhárom éven át szüntelenül kínozta, nem egyszer álmatlan éjszakát is okozva...

Ötvenhat októberében nem annyira öklei erejére építette tervét, mint inkább egy forgópisztoly golyóira. Tulajdonképpen azokat szánta Nepela Mihálynak. Az akkori véres események közé jobban is illett volna. Ezért nem engedte magával az asszonyt, aki pedig kitartóan könyörgött, hogy együtt tegyenek látogatást a Soroksáron maradt rokonoknál. Akkor lerázta magáról [illegible] Budapestről kihajtani.

Nepela Mihályt akkor nem találta otthon. Később természetesnek is tartotta, hogy a régi, megrögzött komcsi azért nem tartózkodott otthon, mert féltette a bőrét. S joggal tarthatott a bosszúállástól. Ha még ő is, a kitelepített Schneider Károly is, azért nyargalt Ausztrián át Budapestre a messzi német földről, hogy leszámoljon vele, hányan lehettek Pesten olyanok, akiknek hasonló szándékuk lehetett Nepela Mihálylyal?

— Hogyan is hihettem, hogy Nepela otthon ücsörög, amikor a bolsikat már aggatták a fákra? — tűnődött visszaemlékezése közben Schneider, s fáradtságot nem érezve fel-alá sétált a Magyar utcában. Minden idősebb férfire rálesett, hátha Nepela Mihály, s vigyázta, befordul-e a 69-es számú házba.

Kicsit aggódott is, hogy majd nem ismeri fel Nepelát. 1945 óta huszonnégy év telt el, s ennyi idő alatt egy férfi megőszülhet, megkopaszodhat, vagy ha sovány volt, mint Nepela is, meghízhatott, esetleg szemüveget viselhet azóta, vagy bajuszt növeszthetett. Csupa olyan esetlegesség, ami akadályozhatja felismerését.

Schneider végül is elbizonytalanodott. Belátta, hogy értelmetlen dolog a járókelőkben Nepela Mihályra lesni; fél órát még rászánt a várakozásra. Ha akkor sem lesz otthon

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZAVA
Budapest

1021 Bognár Árpád

Bognár Árpád: Család

és ott a park, a régi sz
a csókok íze számban
s az iskolába menvén,
hogy ne feleljek aznap,
ím itt e kő, de föntről e
nincs műszer, mellyel n

Hisz bűnösök vagyunk
s tudjuk miben vétkezti
de élnek dolgozók itt, k
és csecsszopók, akikben megnő az értelem,
világít bennük, őrzik, sötét pincékbe bújva,
míg jelt nem ír hazánkra újból a béke ujja,
s fojtott szavunkra majdan friss szóval ők felelnek

Nagy szárnyadat borítsd ránk virrasztó éji felleg.

ÁLYAVÁLASZTÁS

Gondolatok az ifjúságról IV.

Természetesen a vágyak, álmok a szocializmusban sem valósulnak meg maradéktalanul. Más dolog az, hogy ki mire vágyik, és megint más az, hogy kiből mi lesz?

Azt, hogy ki kerül egyetemre, főiskolára — a magyar iskolarendszer szabályai szerint — a felvételi vizsga dönti el. A valóságban azonban akad még protekció is, de nem ez a döntő. Fontosabb az, hogy a felvételi vizsgákon mennyire sikerül kiválasztani a legjobbakat, a legtehetségesebbeket.

Nem akarom megsérteni azokat, akik a felvételi vizsgákon alkalmazott pontrendszert kitalálták. (Bizonyára jószándékkal tették.) Meggyő-

nem vittek színházba, akinek — ahogy mondani szokás — nem volt gyerekszobája. Mindennél fényesebben bizonyítja ezt a hallgatók szám szerinti összetétele.

Magyarországon a lakosságnak körülbelül 90 százaléka munkás és paraszt. Az egyetemi és főiskolai hallgatóknak pedig csak a fele kerül ki munkás- és parasztcsaládokból. A másik fele kispolgári vagy értelmiségi származású. Mivel az összifjúságnak csak 8 százaléka kerül egyetemre, főiskolára, a munkás-paraszt gyerekeknek legfeljebb 3—4 százaléka szerezhet diplomát.

Mit mutatnak a számok? Mindenekelőtt azt, hogy — korábbi agi-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1973 NOV 3

Bognár Árpád
1021

Bognár Árpád: Vészharang

Színház

TÍMÁR GYÖRGY:

gondolat műhelyeiben

lenni, legyen bár a kalauz világnézete és lelkiismeretessége itt és ott azonos. Tudniillik e műhelyben ma is folyik a munka, ráadásul eleven indulatok kereszttűzében. A végletes pro és kontra garasletételek — itthon és határainkon túl — ma éppúgy napirenden vannak, mint azelőtt, Lukács életében. S igen kevés az olyan bírálatnak még a kísérlete is, amely prekoncepcióktól mentesen, pillanatnyi-taktikai penzum-jelleg nélkül (vagy éppen anélkül, hogy a taktikai látszatszükséglet szolgáltatta lehetőséget a kritikus az egyéni féltékenység hámjába igyekeznék fogni) próbálná fölmérni Lukács helyét a marxista és az egyetemes emberi gondolkodás történetében.

E tekintetben Gyertyán Lukács-tanulmányai üde színfoltként hatnak. Gyertyán ugyanis egyfelől kétségtelenné teszi, hogy a lukácsi örökségnél elevenebbet és termékenyebbet korunk filozófiája nem ismer, s hogy különösen az esztétika egyetlen jelentékeny mai problémája sem oldható — s nem is közelíthető — meg Lukács nélkül, a Lukács-életmű megkerülésével. Másfelől azokat a mozzanatokat sem kívánja elhallgatni, amelyek az ontológia és az esztétika Lukács-festette képének fogyatékait hordozzák, korántsem cáfolva ugyan a lukácsi alapkiindulás helyességét, de bizonyos mértékig ellentmondva e kiindulásnak és a benne deklaratíve megfogalmazott céloknak. Vagyis Gyertyán nem önkényes külső normákat próbál kritikájában rákényszeríteni erre a korszakalkotó életműre: saját programjával konfrontálja Lukácsot, mégpedig életútja minden fontosabb szakaszán. Még az öreg Lukács nagy, summázó műveit véve is alapul, rá kell mutatnia például a mester lételméleti alapvetésének egyik hiányosságára, arra ugyanis, hogy Lukács mellőzi a fizikai fatalitásnak alárendelt szervetlen anyag és a v[illegible]

nénk onnan), s ha csak mint cselekvési módot jellemezzük, a munka, a termelő tevékenység más formáitól való sajátos különbözősége sikkad el." Más szóval: a megismerő funkció önmagában nem elég ahhoz, hogy valamely műalkotás megfeleljen valóságtükröző feladatának; ehhez a valóság megváltoztatásának olyan fokú indulata is szükséges, amely a műélvezőt is teljes szenzualitásában —, ha úgy tetszik: biológiai ingereivel együtt — magával ragadja.

Természetesen mindezt Lukács is mindig elismerte; alaposan azonban mégis csak a — kétségkívül legfontosabb — ismeretelméleti oldalt dolgozta ki. Éppen ezért jogos és fontos Gyertyán jelzése. Hogy mennyire fontos, az abból a naivitásból is kitetszik, ahogy olyik, mesterét valójában nem értő Lukács-apologéta egyik-másik kategória kidolgozatlanságából, e kategóriák elhanyagolhatóságára következtet, s ennélfogva — mi mindent meg nem érünk! — a lukácsi életművet a zsdanovi idők Lukács-ellenes kirohanásainak hangján (és érveivel) kísérli meg abszolutizálni. Nemkülönben fontos Gyertyán figyelmeztetése, ha másfelől azokat a támadásokat tekintjük, amelyek Lukács György elméletének legpozitívabb oldalait érik, éppen bizonyos fontos kategóriák, illetve művészeti ágak és műfajok (például a lírai költészet) viszonylagos elhanyagolása miatt. Ebben az értelemben Lukács idealizálása végül is — hosszú távon — magának Lukácsnak leglényegesebb gondolati tetteit veszélyeztetné, s feltétlenül a marxizmus átmeneti diszkreditálásával járna az esztétikában. Gyertyán könyve éppen azért nagy kritikai teljesítmény, mert logikus elemzéseivel elejét veszi ennek, egyaránt rámutatva a lukácsi mű korszakos értékeire és azokra a fehér foltokra, melyeknek föltérképezése [illegible]

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 JAN

Napjaink

Bognár Árpád

/1021

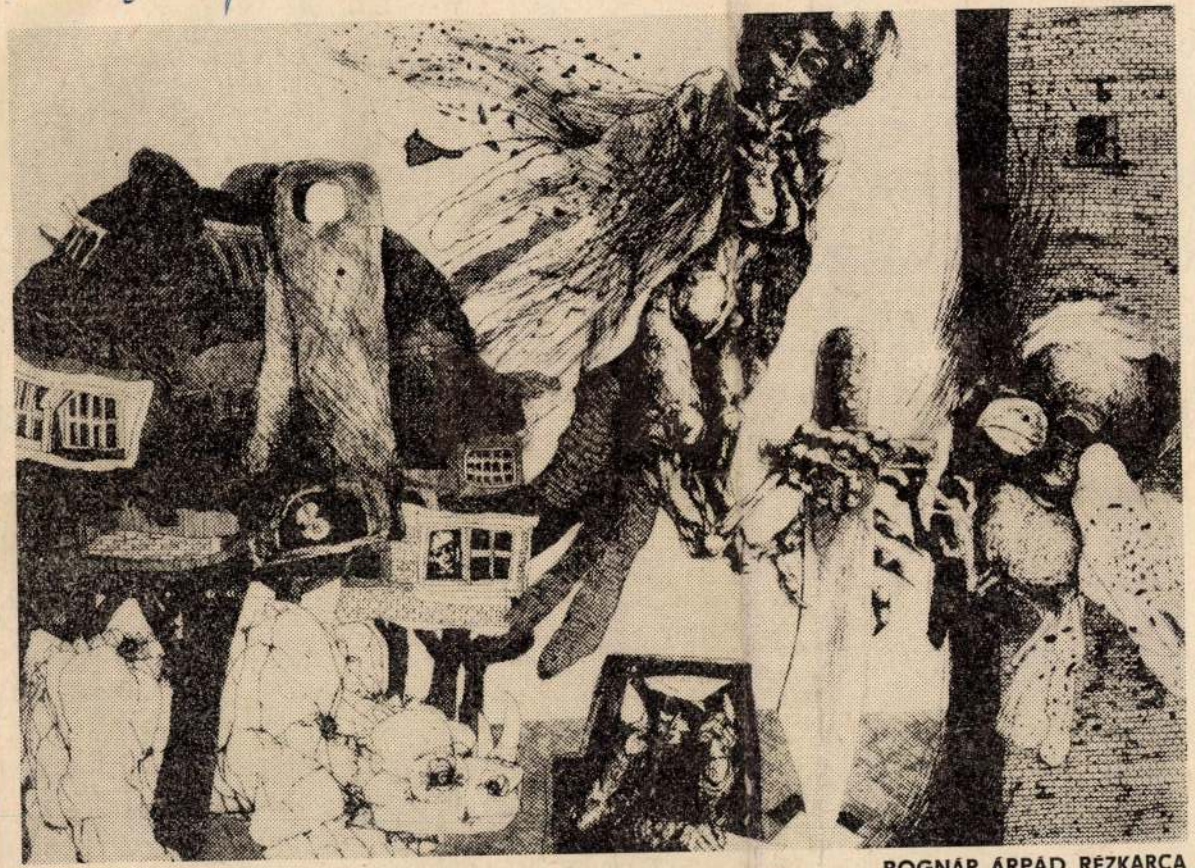

BOGNÁR ÁRPÁD RÉZKARCA

FEKETE GYULA: EGY KORTY TENGER

Ártalmas, áldott kényelem

Kisdiák koromban valahol olvastam, hogy az ősember két fadarabot dörzsölt össze, ha tüzet akart gyújtani. Megpróbálkoztam, persze, ezzel a módszerrel én is; sokáig dörzsölgettem a fadarabokat, de nem fogtak tüzet. Azután a tűzcsiholás haladottabb technikájával próbálkoztam, kovakővel meg taplóval, de úgy sem volt szerencsém.

Valószínű, hogy nem futotta a kitartásomból annyira, mint az őseimnek. Amikor az ember tudatában van annak, hogy azt, amit csinál, sokkal gyorsabban, kényelmesebben, kevesebb erőfeszítéssel is eredményesen lehet csinálni — hamarább elfárad.

Lám, mennyi piszmogástól, fáradozástól, kényelmetlenségtől szabadította meg a gyufa az embert. Vagy: a kerek[illegible]

tek. Ma, amikor már a színházat, a mozit, a szórakozást is házhoz szállítja a rádió, a magnó, a tévé.

Ezek szerint: itt volna már a Kánaán? Vagy — hamarosan itt lesz?

Idáig hallom az olvasó bosszankodását: Kényelem! Kánaán!... Hol vagyunk még a légkondicionált lakástól, amikor akármilyen-lakás sincs elég! És tessék megnézni a tömegközlekedést csúcsidőben — ez az a kényelem?... És hiába csavarom a csapot, nem jön a víz! És nem jár a lift... És, lehetséges, gyalogosan hamarább fölkeresem azt, akit telefonon próbálok elérni.

Való igaz: zötyög még ez a kényelem, kihagyogat még. De elő sem hoztam [illegible] a témát, ha

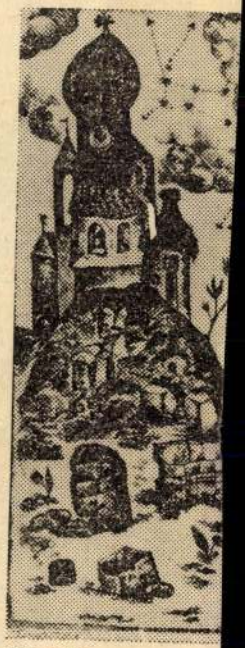

TENGER

(E számunk illusztráció

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Magyar Hírlap

Bognár Árpád

1021

Bognár Árpád rajza

IV. 1973. DECEMBER 29.

Emil Boleslav Lukác: A nagy ü

A magyar—csehszlovák kulturális közeledés ma már legendák körébe tűnő nagy szervezőjének, Anton Strakának Amerikai úti lakásán találkoztam először Emil Boleslav Lukáčcsal, a szlovák költészet egyik legnagyobb, ha ugyan nem legkimagaslóbb alakjával. Híre-neve azonban már előbb eljutott Pestre. Miközben a Nyugat körének és fiatal követőinek táborán kívül még javában dúltfúlt a hadjárat Ady ellen és az ellenforradalom egyetemein ki sem lehetett ejteni a nevét, Pozsonyban egy fiatal szlovák költő *Ady és a dekadencia* címmel írta róla doktori disszertációját — 1923-ban. Félreértés ne essék: egyáltalán nem azt bizonyította, amit a pesti konzervatív irodalmi közvélemény agg rozmárai, hogy Ady dekadens, hanem pontosan az ellenkezőjét, hogy tudniillik Ady az élet, az életakarat, Stendhal kifejezésével: az energia költője. Ez a fiatal szlovák költő akkor már jó ismerőse volt egy akkoriban induló fiatal magyar költőnek. Párizsban barátkoztak össze egymással, éspedig a centenáris Petőfi-ünnepélyen, ahogy ez *Illyés Hunok Párizsban* című visszaemlékezésének első fejezetében meg van írva. Lukáč éppen egy fél évszázada áldozott Ady és Illyés nemzedékének szlovákra fordítására.

a személyes élmény forrósága hatja át. Még a jó egy évszázadra visszanyúló írói közeledések és kölcsönös fordítások lexikális összeállításába is az egyéni értékítélet és a személyes átélés hangját viszi bele. Különösen meghatódott hangon emlékszik vissza selmecbányai gimnáziumi tanárára, Klaniczay Sándorra, aki írói tehetségére már kisdiák korában fölfigyelt, és neki az iskolai könyvtárban szabad válogatást engedett. A monarchia bábeli zűrzavarú hadseregében volt kénytelen szolgálni az első világháború második felében, de nagy világirodalmi kultúrája és vérré vált magyar irodalmi élményei nem engedték, hogy kiábrándúljon a volt uralkodó nemzet, a magyarság szellemébe vetett hitéből. Az elsők között vett részt az új pozsonyi egyetem demokratikus szellemű tanárainak szemináriumain és az első csehszlovák diákok között jutott ki ösztöndíjasként Párizsba.

Ősélménye azonban Ady és a modern magyar líra maradt. Sokat emlegetett, de eddig magyarul hozzáférhetetlen doktori disszertációja, a nemzetközi és hazai Ady-irodalom tömör remeke most végre a kötet egyik díszes darabjaként számunkra is elérhető. Adyval egyébként tanulmányainak egész sorozata foglal-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Hírlap

Bognár Árpád
1021

1974. JANUÁR 27, VASÁRNAP 9

Bognár Árpád rajza

Fekete elefántcsont

„Nem vagyok-e ember és testvér?"
(A rabszolga-felszabadító mozgalom jelmondata)

Új nézőpontból világítja meg mintegy 350 esztendő egyik legnagyobb barbárságát, s ugyanakkor egyik legjövedelmezőbb üzletét, *a rabszolgakereskedelmet* az angol írópár, *Daniel P. Mannix* és *Malcolm Cowley* magyarul a Kossuth Kiadónál most megjelent könyve, a *Fekete elefántcsont.*

Történeti munka ez, amelyet át- meg átsző a nemes felháborodás a humanizmus nevében, noha tárgyiasságát még akkor sem veszíti el, amikor rabszolga-kereskedők, feketéket szállító hajók kapitányai és matrózai, rabszolgatelepek vezetői vallanak naplóikkal, visszaemlékezéseikkel. Az első

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 JAN 14

Magyar Hírlap

Bognár Árpád

ALOM 1021

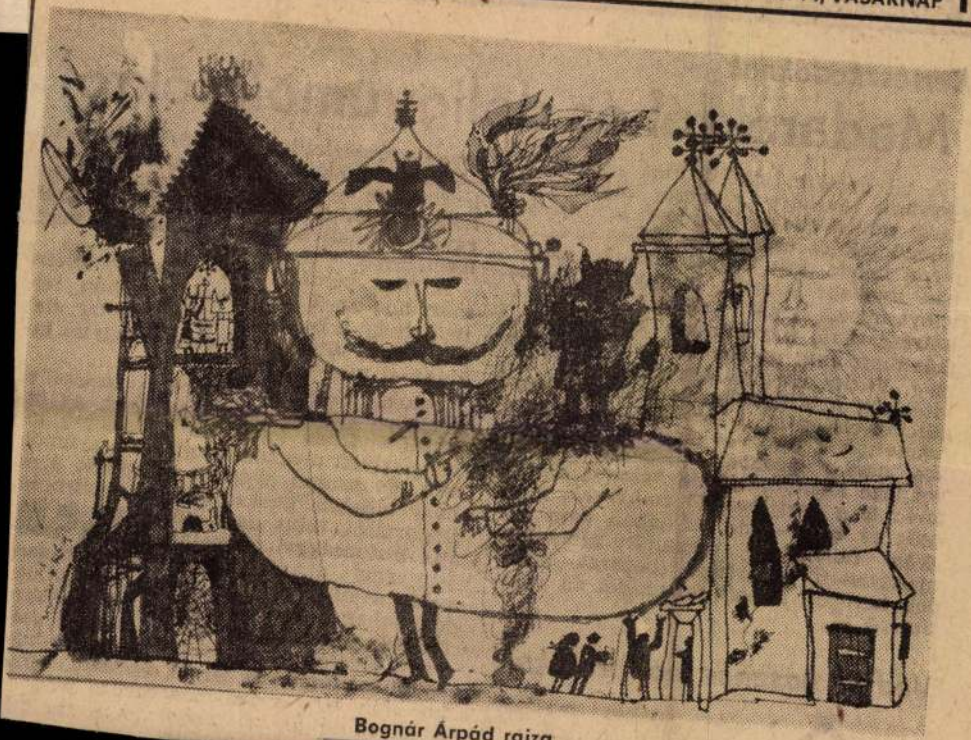

Bognár Árpád rajza

Kertészkedőknek

Madarakról és déligyümölcsökről

A tél derekán inkább csak szemlélői, semmint tevékeny gondozói vagyunk a kerti növényeknek. A most lombtalan, pihenő fák és cserjék, az örökzöldek, a piros, fekete, kék bogyójú bokrok azonban ilyenkor is szép, megnyugtató látványt tárnak a kert kedvelői elé. A halottnak tűnő, mozdulatlan kert nyugalmát most csak *az énekes madarak törik meg.* Vidám ugrálásuk, repkedésük, csivitelésük már ilyenkor is a tavasz hangulatát előlegezi. A *cinkék* sok faja, a *feketerigó*, a *pirók* és még sok más énekes madár azonban nemcsak kedves vendége kertünknek, de *hasznos segítőtársa is a kertjét védő embernek*, mert ezek az apró — de alapjában véve nagyon falánk — madarak hihetetlen mennyiségű rovarfélét (bogarat, kukacot, hernyót, bábot) falnak fel és pusztítanak el.

Védjük hasznos madarainkat!

Az énekes madarak védelmé nálunk — sajnos — még nem

mölcs-szükségletünk jelentős részét tehát — hála fejlődő külkereskedelmi kapcsolatainknak — *délebbi, melegebb tájakon termett gyümölcsökkel elégítjük ki.* Ezek egyike-másika azonban nálunk is megtermelhető.

A *füge* például bőséges gyümölcstermést hoz az ország bármely részén, feltéve, hogy a bokrokat védett, meleg, napos helyre ültetjük és télen a fagytól takarással megvédjük.

Sokkal kevesebb sikerrel kecsegtethet a *citrom itthoni termelése.* Igaz, az ötvenes években (nem kis költséggel) kísérleteztünk meghonosítani ezt a gyümölcsöt, de azután gyorsan rájöttünk arra, hogy olcsóbb, gazdaságosabb a citromot importálni, mint nagy költséggel és kevés biztonsággal termelni. Annak azonban semmi akadálya nincs, hogy aki szeretne saját citromfát nevelni, hozzáfogjon ehhez a tevékenységhez. Azt célszerű már a kezdetnél tudni, hogy a csérépbe elvetett és ott *kikelt citromnövényből sohasem lesz termő citromfa.* Amikor a növény szára már ceruza vastagságú, akkor *be kell szemezni* nemes citromfáról vágott szemmel, mert

Idegenforgalmi plakáttervek kiállítása

A meghívó ugyan idegenforgalmi plakátok *kiállítására* invitál, mégis, harmincegynéhány plakát *tervet*, köztük jónéhány igen eredeti és erőteljes kompozíciót, mutatják be a Kulturális Kapcsolatok Intézete kiállító-termében. A kiállítás is megmutatja, hogy a kettő nem azonos.

Amikor grafikusművészeink felhívást kaptak a kiállításon való részvételre, bizonyára úgy közölték velük, hogy minden megkötöttség nélkül vethetik papírra elgondolásaikat. Ez a kötetlenség egyrészt valóban felszabadítólag hatott több művészünk fantáziájára, másrészt azonban világra segítője lett jónéhány olyan elképzelésnek, melynek megközelítő kinyomtatása is erősen kétséges a mi lehetőségeinkhez képest.

De akad olyan is, melynek szín- és fényhatásait nyomdai eljárással aligha lehet visszaadni. Több plakát-tervre például arany- és ezüstfóliát, vagy celofánhártyát raktak fel, amely rendkívül erős hatást biztosít, ám nyomtatásban jóval kisebb az eredménye.

Sinka Mátyás és *Vajda* Lajos tervei valóban kiemelkedő darabjai a magyar plakátművészetnek, de hogyan hatnak majd kinyomtatott formában? *Bognár* Árpád festői »Sopron«-terve megnyerő, de a sok szín és rajzi részletesség kivitelezett formában jóval »laposabban« fog érvényesülni. Vele ellentétben, *Papp* Gábor csak kevés színt és nagy formákat alkalmaz, rendkívül erős hatással. »Messe«-plakátja a szükszavúsággal elért nagy hatás jó példája.

A kiállítás változatos anyagából kiemelkedik *Zala* Tibor hangulatos »Mátra«-plakátja, *Szilvássy* Nándor »Pécs«-kompozíciója és *Hemzelmann* Emma színben érdekes, archaizáló »Budapest«-terve. Eredeti ötletet valósít meg szellemesen *Muray* Róbert »Vadászat«-plakátja. *Darvas* Árpád tervei közül a »Balaton« a legérettebb. *Görög* Lajos elképzelései közül most kivételesen nem a betűkompozíció, hanem a pásztorfaragást idéző érdemel kivitelezést.

(fl)

lőkre és elhisszük nekik, hogy a szülők kérges szívűek. Azért szívesen igénybe vették a felajánlott, kényelmes szobát. De miért nyugtalanították az öregeket azzal, hogy bejelentés nélkül éjszakára vendégül látták barátaikat, ismerőseiket? És hogyan teremthettek olyan helyzetet, hogy J. M. édesanyja, amikor meglátogatta gyermekeit, egy barátságos szót sem váltott nászával és nászasszonyával. J. M. fivére miért nem üdvözölte sógornőjének szüleit? Miért nem tartották be nemhogy a szocialista, de az egyszerű civilizált együttélés elemi szabályait lők is igen szűken laknak —, amikor valóban nincs miből adniuk. De ha van, a szülői kötelezettség, amit gyermekük világrahozatalakor vállaltak, nem fejeződhet be a gyermek iskoláztatásával, bizonyos esetekben még kiházasításával sem.

Rendhagyó eset ez: ezer szülő közül kilencszázat soha nem kell kötelességeire figyelmeztetni, inkább arra, hogy ne adakozzék olyan bőkezűen, gondoljon saját magára is. De az élet rendhagyó eseteket is produkál. Nem is egyet.

Köves Rózsa

Autószerviz Vállalat

AUTÓMENTŐ SZOLGÁLAT

Bp., XIII., Petneházy u. 72.

Új telefonszáma: 207—119

MDK

Bognár Árpád

Au cabaret, temp.

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Graphiques Hongrois d'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

MDK

Bognár Árpád

Défilé, temp.

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Graphiques Hongrois d'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

Fognár Árpád M.P.K.

Müve a kiállitáson

Gelmacher Anna: Magyar Plakát 66. Kiállitás a Mücsarnokban
Magyar Nemzet 1966. dec. 17. 4.l.

Bognár Árpád

grafikai kiállítása nyílt a
Dürer teremben

Négmüvelés 1966 1n. 43 old.

Bognár Árpád, Pest

A Petőfi Irod. Múz. 1958 szept. 20-án megnyílt kiállítására rajzolhat készített költők verseiből. 27 old.

Magyar költészet - mai magyar grafika. 27.o.

A Petőfi Irodalmi Múz. Évkönyve. 1959. Bpest. 1959. Révai Nyomda. Bp.

Bognár Árpád
grafikus

M.D.K

Béhéhanos plakátterveí szere-
pelnek sa tarlaton.

Bauer Jenő: 5. Magyar Plakátkiállítás
Művészet, 1967. március - 38 kep

Bognár Árpád
grafikus

M.D.V.

Hanglemezborító tervei vannak
a kiállításon

Bauer Jenő: 5. Magyar Plakát kiállítás
Művészet, 1967. március - 38 lap.

MDK.

Bognár Árpád

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1966 dec.17.

MDK. Bognár

Bognár Árpád M.D.K.

Szines filztollrajzok,
Ceruzaarajzok

Perneczky Géza: Bognár Árpád grafikái a Dürer-teremben

Magyar Nemzet 1965. dec. 10. 4.1.

M.D.E.

MDK

Bognár Árpád, 1931--

Vágyakozás, filmplakát

1885-196o. M. plakát-tört.kiáll. Mücs. 196o.

Bognár Árpád

MDK

Vágyakozás /filmplakát/, 1958

Mücsarnok 196o.Magyar Plakát-történeti kiáll.

Bognár Árpád
grafikus

M.D.K

1958-ban az Ernst Museumban
a Fiatal Képzőművészek Stúdió-
jának kiállításán részt vett.

Bolgár Kálmán: Tizeves a Fiatal Képzőművészek Stúdiója
Művészet, 1969. január – 14 l ap.

Bogmár Árpád

Grafikus

MDK

Rosit vett a tartalon

B.L.: Grafika

Munkszet, 1969 január - 20 lap.

Bognár Árpád grafikus

Kiállítása nyitva a Dürer teremben

Négyszova 1965 dec. 3

Bognár Árpád

Plakátjai:

Ibusz, Ungarn,Hungary,Hongrie. Sopron 1962. 42x30 cm.
Ábrázolva: a Soproni városotorony és környéke.

Ibusz, Ungarn,Hungary,Hongrie. Szeged 1962. 42x30cm
Ábrázolva: A szegedi Fogadalmi templom és környéke.

Ibusz.Ungarn. Hungary. Hongrie. Tihany 1962. 42x30
Ábrázolva:A tihanyi apátság és partmenti szálloda.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek. /összeállitotta Munkácsi Piroska/
O.Sz.Kő. kiadványai Bp.1965. 106.l., 107.l.

Bognár Árpád 2.

Plakátja:
Ibusz. Ungarn. Hungary. Hongrie. Visegrád 1962.
42x30.cm.
Ábrázolva: A visegrádi vár és a dunai hajóállomás képe.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek. /összeállította Munkácsi Piroska/
O.Sz.Kö. kiadványai Bp.1965. 107.1.

Bognár Árpád MDK

grafikus

a Fiatal Képzőművészek Studiójának első kiállitásán (Ernst Muzeum) szerepelt.

a békeharc művészi megfogalmazásával.

Péter Imre: Fiatal művészek kiállitása az Ernst Muzeumban.
Népszabadság. 1958. szept. 28.

Bognár Árpád

Katona, monotypia

Műcsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Bognár Árpád

Magyar plakát 66. 5.magyar plakát kiáll. Műcs. 1966. dec.

BOGNÁR - Árpád

Állatkert
Soproni
Jegy él Mexiko | plakátok

Kónya L: Ar. Plakátszův. kiáll.
Modalmi Nyság 1956 VII ért. 15 sz. ápr. 14. 6 l.

BOGNÁR Árpád

Péter J: A kiállításrendezés művészete

Művelt Nép 1955 11 ért 38 n. nept 18 3 l

Bognár Árpád, grafikus

B Dk

Elek István: Dudorán Matyi c. mesekönyve Bognár Árpád rajzaival jelent meg.

E. I.: Karácsonyi Könyvvásár 18. l.

Család és Iskola, Bp. 1957. december VIII/

Bognár Árpád (grafika)

Kompozíció, (us, p.) n.

A mův. tul.

Százados uti művéntelep riállítása, katalógust összeáll. Csap Erzsébet, Elischer Brigitta. Bp. 1965.

65

BOGNÁR ÁRPÁD

repr."Tavasz]
ld.Bálint Endre

Ury Ibolya: Magyar művészek Ausztriában,
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/10.sz.24-25.o.

MDK

Bognár Árpád /1931-/

Vágyakozás /filmplakát/ 1958., 83x57.5 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitas.
1960.Műcsarnok. Kat. 16.1.

MDK.

Bognár Árpád

Kiállitásának hirdetése

Szocialista Müvészetért 1966 jan.

Bognár Árpád

MDK

A tizedik tavasz /terv/ 1954 plakát

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tíz éve

Bognár Árpád grafikus

az Ernst Múzeumban nyílt

tárlata

Népszava 1972 július 7

Zsold.

1

Bognár Árpád

Műve szerepel a VII. Országos grafikai biennálén Miskolcon

Napjaink 1974 február 12. old.

Bogniár Árpád
grafikus

1974-ben a Munkácsy díj
III. fokozatát nyerte el Bog-
niár Árpád grafikus

-----: 1974. év Művészeti díjas képzőművészei.
Művészet, 1974. április - 48.oldal.

Bognár Árpád

Grafikus

A Helikon Galériában volt
a művésznek tárlata.

— Kiállítási naptár
Művészet, 1975. márc. – 48 oldal.

Bognár Árpád, grafikus

Az elmúlt hét végén 44 művész részvételével nyílt meg a Rajzok c. kiállítás, melyen szerepelnek művei.

(gyarmati): Rajzok a Galériában,

Dő: Hírlap, 1975. máj. 26.

Bognár Árpád grafikus

Megnyílt vasárnap a Miskolci Galéria miskolci országos grafikai biennálé. Miskolc megyei város Tanácsának díját megosztva Bognár Árpád és Bálint Endre grafikusok nyerték el.

Kőrád, 1995. dec. 2.

Bogdán Árpád

Tajza szerepel a VIII. grafikai

biennálén, Miskolcon

Kritika 1976/2

29. old.

Bognár Árpád

A Balatoni kisgrafikai biennálén részt vett Bognár Árpád, Stettner Béla, Diskay Lenke, Kőhegyi Gyula, Mészáros Imre, M. Lendvai Kati.

Magyar Hirlap 1973/212/6

Bognár Árpád

szerepelt a IX grafikai biennélén.

Alföld 1978-2-91.o.
Szabó Ernő: Egyenletes teljesítmények

Bognár Árpád

A „Rajsok" kiállítás rendszeres résztvevője.

— : Rajsok.
Művészet, 1978. május - 48. lap.

Bognár Árpád

A szentendrei országos rajzkiállítás-
son szerepelnek a művéra műnei: Kid-
verek, megbüttek állatmegfigyelései
„Két kis róka". (repr.)

Lasonci Miklós: Képzőművészeti világlát.
Pest Megyei Hírlap, 1946. szept. 21.

Bognár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyházi huszárezred.
Tükör, 1977. április 17 – 18 lap

Bognár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyházi huszárezred.
Tükör, 1977. április 24 – 18. lap.

Bognár Árpád

Illusztráció

Balaks József: A nyíregyházi huszárezred.
Tükör, 1977. február 13 - 18. lap.

Bognár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyháza huszáresred.

Tükör, 1977. február 27 – 19 lap.

Bognár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyházi kuruzslásról.
Tükör, 1977. április 10 – 18 lap.

Bognár Árpád

Illusztráció

Nagy Lajos: Három ékenhovász.
Tukör, 1976. okt. 5. – 20 oldal.

Bognár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyházi huszárezred.
Tükör, 1977. március 20 – 18 lap.

Bognár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyházi huszárezred.
Fühör, 1977. március 13 - 18. lap.

Bognár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyházi húszárezred.
Tükör, 1977. március 6 – 18. lap.

Bognár Árpád, grafikusművész

„Hajósok keresztje" (repr.)
rajza.

Napjaink, 1979. jan.

Bognár Árpád, [ ]

L: Gohány Kálmán

Sós Péter János: Ahogy nálunk a játék készül. 17.

Népszabadság, Bp. 1977 okt. 30.

Bognár Árpád

A miskolci Országos Grafikai biennálén részt vett Józsa János, Bálványos Huba, Bognár Árpád, Pető János, Ábrahám Rafael.

Magyar Hirlap 1969/343/9

Szelvetta

Bognár Árpád:
Tihany Halló

1963.

Prospektus

Bognár árpád:
Az orop csoda
film,

1963. M. H. Arch.

Prospektus

Boguár Árpád
Ibun

1963. M. H. Arch.

Prospektus

Boguár Árpád:
Az orosz Groda,
bilu,

1963 M. H. Hch.

Plakát

Bognár Árpád:
Nov. 7. (politika)
59x84

1963. M. H. Arch.

Plakát

Bognár Árpád:
Az oron csoda,
film, 59x84

1963. M. A. Arch.

Plakát

Bognár Árpád:
Yang az utcákon,
film, 118 x 84

1963. M. H. Hrch.

Plakát

~~Bognár Árpád:~~
Nigornan titkos
film. 118x84

1963. M. H. Arch.

Plakát

Bognár Árpád:
a fen zúttu t
herce jnő re,
fitte, 59x84
1963. M. H. Arch.

Prospektus

Bognár Árpád:
vízi bun, (Mikee)

1963. M. H. Hoch.

Prospektus

Bognár Aóscid:
Haj du szobonló,
i de jen torg.

1963 -

Sajtógrafika

Bogucki árpád:
hiszman titkos
c. filmhez
1963.

Sajtógrafilla

Boquár Árpád:
Az bror csoda, film,

1963.

Sattógrafika

Bognár Árpád:
Kaúg az, utcákon
c. filmecz

1963.

Sajtógrafika

Bognár Árpád:
Az oron csoda,
film,

1963

Illustráció

Bognár Árpád:
Kifonan tithos
c. filmhez

1963

Illustráció

Bognár Árpád:
a benzinkut her-
cegnője, film.
1963.

Ilmi Rácsó

Bogucka Mikołaj:
Ranig az utcákon
c. Tillmer

1963.

Az orvostudomány gyors fejlődésével *egyre több, azelőtt reménytelen betegség tűnik el és a még ma is gyógyíthatatlan betegségeket egyre jobban kikezdi, sarokba szorítja az orvostudomány.*

A világszerte folyó orvosi kutatómunka méreteit két számadattal világítjuk meg 1956-ban *százhúszezer orvosi folyóiratban egymillió közlemény jelent meg.* 1954-ig *csak a penicillinről negyvenezer szakközleményt tettek közzé.* Ennek az óriási munkának gyümölcseit alkalmazza a gyógyító orvos.

A vérbaj — maholnap történelmi emlék

Az elme- és ideggyógyászati kutatás főképpen a második világháború után indult rohamos fejlődésnek. Az agy- és gerincvelő burkainak fertőző megbetegedéseit már a háború előtt a szulfonamidok felfedezése gyógyíthatóvá tette. Ma viszont már *a régen biztosan halálos tuberkulotikus agyhártyagyulladásnak is van gyógyszere:* a streptomycin, a PAS, az isonicid. Az idősebb korban nem ritka, nagyfokú reszketéssel járó parkinzon-betegség ellen mind gyógyszeresen, mind idegsebészeti eljárásokkal küzdhetünk: az agysebészek különleges célzókészülékkel tűt szúrnak az agy bizonyos területeibe és elroncsolják azokat.

A régen „szent betegségnek" elkeresztelt *epilepszia* sevenal, hydantoin és más gyógyszerek hatására *tünetmentes* marad. A vérbaj kései következménye, az idegrendszeri luesz is, lázkeltéssel, salvarsan- és penicillin-kezeléssel gyógyítható. (Maga a vérbaj az intézményes felvilágosító munka és a hatékony megelőzés eredményeképpen *lassan történelmi emlék lesz.*) Az elmebetegek kezelése még nem oldódott meg határozottan. De a biokémiai kutatások eredményei, a pszichiátriai módszerek, karöltve az inzulin elektrocardiazol sokkos kezeléssel és a munkaterápiával lényegesen javítanak az ilyen betegek állapotán. Mindmáig *megoldatlan rejtély* a súlyos végtag- és törzsbénulással járó sclerosis multiplex és jónéhány elfajulásos degeneratív idegrendszeri betegség.

A gyógyszeripar pótolja a mirigyeket

A belső elválasztású mirigyek működése nagyjában ismeretes. Az agyfüggelék fokozott és csökkent működése tünettanának ismerete tette lehetővé, hogy a hipofizis csökkent működése okozta *törpenövést növekedési hormonnal normalizáljuk.* Kísérleti állatban az agyfüggelék elülső lebenyének diabetogen (cukorbetegséget okozó) hormonjának tartós adagolásával az emberi cukorbajhoz hasonló állapotot hozhatunk létre. Ez *világosságot derített bizonyos fajta cukorbetegségek eredetére.*

A pajzsmirigy fokozott és csökkent működésének következményeit tisztáztuk. A pajzsmirigy túlműködése okozta tüneteket gyógyszeresen és a mirigyszövet részleges műtéti eltávolításával hatásosan megszüntethetjük. Ha akár műtéti, akár más okból az összes pajzsmirigyszövet elpusztul, *a gyógyszeripar készítményeivel hiánytalanul pótolhatjuk a mirigyet és biztosíthatjuk a normális életfolyamatokat.* A mellékpajzsmirigyek szerepe a mész- és foszfor-anyagcserében ugyancsak ismert. A vérmészhiány, a tetánia nemcsak a mellékpajzsmirigy hormonjával, hanem a szintetikus AT—10-zel is gyógyítható.

A mellékvesekéreg-daganat okozta Cushing-kórt műtéttel és cortison tartós adásával hatékonyan tudjuk befolyásolni. Ha a mellékvese-állomány akár tuberkulózis, akár daganatos áttét miatt elpusztul, DOCA-val vagy cortisonnal *a beteget megmenthetjük.* A mellékvesevelő adrenalint és noradrenalint termelő daganatai a legsúlyosabb magas vérnyomást okozhatják. A daganatot biztonsággal tudjuk megállapítani és műtétileg el is távolítható. A hasnyálmirigy csökkent inzulintermelése miatt keletkező cukorbaj inzulinnal, sőt újabban vércukor-süllyesztő tablettákkal *egyensúlyban tartható.*

Nem utópia: eltűnik a tbc

A tüdőtuberkulózis elleni küzdelem a legutóbbi tíz évben sok sikert hozott. A kellő időben felismert és idejében kezelés alá vett tuberkulotikus beteg a gyógyszeres, szanatóriumi, szükség esetén műtéti kezelés hatására csaknem biztosan meggyógyul. *Nem utópia, ha azt állítjuk, hogy a tuberkulozis eltűnése a föld színéről csak idő kérdése.* A rettegett tüdőgyulladás a szulfonamidok és az antibiotikumok felfedezése óta *ártalmatlan betegség lett.* A tüdőgyógyászatban megoldásra vár a virus okozta tüdőgyulladás, némely tüdőgombásodás, a tüdőtágulás és — elsősorban — az elkésve felismert tüdőrák gyógyítása. Bár mindegyik ellen van már hatékony segítség, végleges gyógyításuk csak a folyamatban levő kutatások sikerétől várható.

A sebész kése gyógyítja a szívbajt

A szívbetegségek kórtanának megismerését a röntgen, az elektrokardiográf, a szívkatéterezés és a velük kapcsolatos laboratóriumi vizsgálatok tették lehetővé. A digitalis és a sztrofantin gyógyító hatásának eddig határt szabott a szervi betegség. Ezeket a korlátokat *a sebész kése hasította át.* A szív fejlődési rendellenessége, a billentyű-, a szívburok-, sőt újabban a koszorúér-megbetegedés is, *műtéttel gyakran gyógyítható.* A megelőzéssel is sok sikert értünk el. Ha az ízületi gyulladáson átesett gyermeknek rendszeresen adnak antibiotikumot, *kivédhető újabb reumás megbetegedés és az azzal járó szívbillentyű-zavar.*

Egy injekció másfélkiló nyers májat pótol

A vérképző szervek betegségei közül *a vészes vérszegénységet már évtizedek óta sikerrel gyógyítjuk.* Kezdetben *májjal etették* a beteget, később injekció formájában kapta *a máj sűrített kivonatát,* ma a B12 vitamin a hatásos gyógyszer. *Egy 20 gammás B 12 injekció másfél kiló nyers májat pótol.* A vérvesztésen és a vashiányon alapuló vérszegénységet a vér pótlása és a vasadagolás szünteti meg. A vérzékenység és a véralvadás normális és kóros folyamatait a legapróbb részletekig ismerjük. *Mind a fokozott alvadási készséget, mind a vérzékenységet gyógyszeresen befolyásolhatjuk.* A fehérvérűségnek azonban még nincs végleges gyógyszere, de a mustárnitrogén, a millerán, az uretán és más citosztatikus anyagok alkalmazása ezen a területen is jó eredménnyel jár.

A sebészet előretörése

A technikai és élettani fejlődés *a sebészetben teremtette talán a legnagyobb eredményeket.* Az altatás és az érzéstelenítés egyesüléséből *új tudományág keletkezett,* az aneszteziológia. Az aneszteziológia, a hűtés (hibernálás), a vérnyomáscsökkentés, a vérátömlesztés, a vérnyomáselemelő noradrenalin és az antibiotikumok felfedezése szinte *korlátlanná tette a sebészi beavatkozás lehetőségeit.* A sebészetben *egyre inkább elválnak egymástól az egyes szakok.* Ma már külön ideg-, mellkas-, szív-, hasi, női, plasztikai és baleseti sebészetről beszélhetünk. *Eredményes a műanyaggal végzett szövetpótlás.* A sérült koponyacsont, a nagy erek egyes szakaszai, a hasfal izomzata ugyanúgy pótolható műanyaggal, mint a fogsor.

A szülés élettanának pontos megismerése és a szülés előtti egyre szélesebb körben alkalmazott *pszichoprofilaxis* jelentősen csökkentette a szülés fájdalmait és veszélyeit. Ha elvétve fellép gyermekágyi láz, antibiotikummal gyógyítható. A császármetszés ma már annyira veszélytelen műtét, hogy a legkisebb sebészeti intézetben is eredményesen elvégzik.

A védőoltások

A gyermek- és csecsemőgyógyászat a táplálkozási alapismeretek, a vitaminok, a szervezet só- és vízháztartásának megismerésével *a csecsemőhalandóságot a civilizált államokban a minimálisra csökkentette.* Az intézményes csecsemőgondozás, az angolkór és a D-vitamin közötti összefüggés megismerése olyan eredménnyel járt, hogy ma már a betegség névadó hazájában, Angliában nem találni angolkóros gyermeket.

Túl messze vezetne, ha a szemészet, a bőrgyógyászat, a fogászat és a gyógyszeripar eredményeit külön sorolnók fel. *De a hézagos kép hiányos lenne, ha a fertőző betegségek elleni eredményekről nem számolnánk be.* A diftéria elleni védőoltás, a savó- és antibiotikus kezelés lényegesen csökkentette ennek a rettegett betegségnek a veszélyét. *A legszomorúbb gyermekbetegségnek, a gyermekparalízisnek a közelmúltban felfedezett Salk-vakcina húzta ki a méregfogát.* Éppen a napokban számolt be a sajtó róla, hogy szovjet és az amerikai kutatók szinte egyidőben *hatásos védőoltást fedeztek fel a kanyaró ellen.* A vörhenyt a penicillin, a hastífuszt a kleramfenikol tette ártalmatlanná. A háborúból ismert súlyos *kiütéses tífusz védőoltással hatékonyan megelőzhető.* A vérbaj elleni küzdelem eredményeiről az idegbetegségeknél már megemlékeztünk. A gonorrhea (magyarul: kankó) gyógyítását a szulfonamidok, majd a penicillin oldotta meg.

Az orvostudomány gyors fejlődése bizalommal töltheti el az emberiséget. Ha tekintetbe vesszük, hogy a fejlődés kezdete tulajdonképpen a múlt század közepén volt, a legfőbb eredmények pedig az utolsó félévszázadban, sőt az utolsó évtizedben születtek, remélhetjük, hogy a rendszeres és kitartó orvosi kutatómunka rövid időn belül a legnehezebb problémákkal is megbirkózik. A népek ébersége és elszántsága kell hozzá, hogy ennek a nemes és áldozatos munkának nélkülözhetetlen előfeltétele, az alkotómunkához szükséges tartós béke megvalósuljon.

Dr. Szendei Ádám

HÍREK

A FIFIKÁS

Kislányom 20 hónapos. Szókincse kicsi: pá-pá, ma-ma, s az a bizonyos szintén két azonos szótagból álló szócska, amelynek megtanulása a szobatisztaság elengedhetetlen feltétele. E három szón kívül toporzékolással, bömböléssel, sivítással s mutogatással igyekszik megértetni magát a felnőttekkel.

Eddig, ha ki akart a folyosóra menni, kicsiny öklével addig verte éktelen sikítás közepette az ajtót, amíg minden más munkát abbahagyva nem nyitottuk ki neki azt. Néha bizony egy-két percet várnia kellett a kisasszonynak.

Az utóbbi napokban azonban megváltozott a helyzet. A csöppség rájött a varázsszóra, melynek elhangzása után mindenki ugrik. Ez a kéttagú szócska az, amelyet az első bekezdésben nem írtam le, csak sejtettem. Most a kisasszony odaáll az ajtóhoz, nem dörömből, nem visít, csak elkezdi:

K . - k ., k . - k .

Erre valaki mindjárt ugrik, hogy baj ne legyen. Nyitja az ajtót, hozni az edénykét, de a kislány azt nem várja meg, hanem megdicsőült mosollyal, a rászedés örömével az arcán, masírozik az előszobaajtóhoz, ki a folyosóra. **(R)**

Mit fizet a lottó?

A 39. játékhéten 2 458 310 lottószelvény érkezett a Sportfogadási és Lottóigazgatóságra. Öt találat nem volt. Négy találatot 22 szelvényen értek el, s az ezekre jutó nyeremény egyenként 83 806 forint. Háromtalálatos szelvény 2236 volt, nyereményük 412 forint. Két találatot 63 799-en értek el, nyereményük 14 forint 40 fillér. (MTI)

— Szovjet bányászfiatalok érkeztek hazánkba a KISZ központi bizottságának meghívására. A küldöttség vezetője Kravcsenko elvtárs, a Komszomol luganszki kerületi bizottságának első titkára, a Komszomol központi bizottságának tagja.

— Háromnapos orvosi nagygyűlést rendezett Hévizen a reumatizmus patológiájáról az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete. A nagygyűlésen szovjet, csehszlovák és román tudósok is felszólaltak.

— Ahány fiatal, annyi takarékbetétkönyv! — jelszóval a kispesti KISZ-szervezet takarékossági versenyre szólította fel a főváros valamennyi KISZ-szervezetét.

— Új könyvek: Hátsó-India népei között. Universum-sorozat (Kossuth) — Ibanez: Májusvirág. Spanyol halászregény. — S. Lewis: Babbitt. Egy amerikai üzletember regénye (Európa) — Hárs László: Fordított esztendő. Ifjúsági regény 9—14 éveseknek (Móra) — Pregun Albert: Belgyógyászat. Egészségügyi szakiskolák tankönyve. — Nagy Józsefné— dr. Somogyi Lászlóné: Betegeink házi diétája. Recept-gyűjtemény (Medicina) — Országh László: Angol—magyar kisszótár (Akadémiai).

— DONÁTH OSZKÁR elvtárs, az MSZMP X. kerületi bizottságának vezető propagandistája, a X. kerületi Tanács népművelési állandó bizottságának elnöke, a Dissous Gázgyár MSZMP-szervezetének titkára tragikus hirtelenséggel elhunyt. A kerületi pártbizottság, a tanács és a Dissous Gázgyár saját halottjának tekinti; temetéséről később történik intézkedés.

— Petr Kolarov bolgár és Voinea Marinescu román egészségügyi miniszter, útban a szocialista országok egészségügyi miniszтereinek prágai konferenciájára, szombaton délután egynapos tartózkodásra Budapestre érkeztek.

— A „MISKOLC" NEVET KAPTA az a kis tevebébi, amely a hazánkban vendégszereplő svéd Trolle Rhodin cirkusz állatkertjében, a cirkusz miskolci tartózkodása idején látta meg a napvilágot.

— AZ ORSZÁGOS BÉKETANÁCS külpolitikai tájékoztató előadását a távol-keleti helyzetről és a tajvani kérdésről a nagy érdeklődés miatt az ÉDOSZ művelődési termében (VII., Gorkij-fasor 44.) tartják meg kedden délután.

— Az országos faipari konferencia soproni tanácskozásai szombaton délután véget értek.

— A klasszikus tadzsik—perzsa költészet megalapítója, Rudaki emlékére a költő születésének 1100. évfordulója alkalmából irodalmi ünnepségeket rendeznek Szovjet-Tadzsikisztánban.

— „Tegyük széppé a magyar tengert" címmel indított mozgalmat a nyáron a népfront a Balaton környéki községeknek. A legjobb eredményt elért balatonalmádi, tihanyi, badacsonytomaji és balatongyöröki társadalmi munkások most emléklapot kaptak.

— A nemzetközi korrózió-kongresszus, az ipar villamosenergia ellátásával foglalkozó ankét és az építőanyagipari közgyűlés szombaton befejezte tanácskozását.

— Ábrahám Ambrus akadémikus a román közegészségügyi miniszter meghívására előadásokat tartott Romániában az összehasonlító idegszövettanból.

— Október 1-én, üzemkezdettől az 54-es jelzésű villamosjárat útvonalát a Kispest Kertváros végállomáson túl újonnan épített pályán Pestimre MÁV felsőállomásig, továbbá ellenkező irányban, a Nagyvárad térig meghosszabbítja.

— A budapesti Berzsenyi Dániel (volt Markó utcai) Gimnázium most ünnepli fennállásának századik évfordulóját. Jubileumi ünnepségeinek sorozatát 1958. október 19-én de. fél 11 órás kezdettel a Néphadsereg Színházban tartandó hangversennyel nyitja meg, amelyen valamennyi szereplő művész az iskola volt diákja. Kérjük az iskola volt tanárait és diákjait, jelentkezzenek az iskolánál. Cím: Berzsenyi Dániel Ált. Gimnázium, XIII., Huba utca 7. Telefon: 204—604. (X)

IDŐJÁRÁSJELENTÉS

A Meteorológiai Intézet jelenti: várható időjárás ma estig: nappali felhőképződés, eső nélkül, továbbgyengülő északi-északkeleti szél. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet 17—20 fok között. Távolabbi kilátások: napos idő, fokozatos melegedéssel.

A BUDAPESTI SZÍNHÁZAK

MAI MŰSORA

Operaház: Walkür (R-bérlet, 1. előadás, 7). — **Erkel Színház:** Carmen (Márkus-bérlet, 1. előadás, 7). — **Nemzeti Színház:** Bánk bán (ifjúsági előadás, de. fél 11), A Glembay Ltd. (este 7). — **Katona József Színház:** Tartuffe (ifjúsági előadás, de. fél 11), Mandragora (este 7). — **A Magyar Néphadsereg Színháza:** A néphadsereg napja alkalmából ünnepi előadás. — **Madách Színház:** Kaméliás hölgy (de. 11) Anna Frank naplója (este fél 8). — **Madách Kamara Színháza:** Nem vagyunk angyalok (du. fél 3), Névtelen csillag (fél 8). — **József Attila Színház:** Bekötött szemmel (7). — **Petőfi Színház:** Optimista tragédia (de. 11), Felkelő nap (7). — **Jókai Színház:** Trisztán (7). — **Irodalmi Színpad:** Égtájak üzenete (I. sorozat, 1. bérlet, Trópusi vihar, irodalmi rip., fél 8). — **Fővárosi Operettszínház:** Kard és szerelem (du. negyed 3), Vők iskolája (7). — **Blaha Lujza Színház:** Bástyasétány 77. (du. fél 3, este 7). — **Kis Színpad:** Majd a papa (du. 3, este 7). — **Vidám Színpad:** A helyzet a következő (du. fél 4, este fél 8). — **Budapest Varieté:** Vannak még csodák (du. 4, este 7). — **Kamara Varieté:** A jövő század legénye (du. fél 4, 6 és 9). — **Állami Bábszínház:** Hófehérke (de. 11, du. 3); János vitéz (du. 5); Elhajolni tilos (fél 8). **Fővárosi Nagycirkusz:** Szidorkina fókáival az akváriumban (du. 35. és D/35-ös bérlet, 4; este: 36. és D/36-os bérlet, 8).

HÉTFŐI MŰSORA

Nemzeti Színház: Az ember tragédiája (fél 7). — **Katona József Színház:** Pygmalion (7). — **A Magyar Néphadsereg Színháza:** Ilyen nagy szerelem (7). — **Madách Színház:** Figaro házassága (7). — **Madách Kamara Színház:** Névtelen csillag (7). — **József Attila Színház:** Váljunk el (7). — **Petőfi Színház:** Svejk (7). — **Jókai Színház:** Szélvihar (fél 8). — **Erkel Színház:** Állami Hangversenyzenekar, vezényel: Eugene Goossens, közreműködik: Földes Andor zongoraművész (8). — **Irodalmi Színpad:** A szonettek fekete asszonya (fél 8). — **Budapest Varieté:** Vannak még csodák (7). — **Kamara Varieté:** A jövő század legénye (6 és 9). — **Állami Bábszínház:** Hófehérke (du. 3). — **Fővárosi Nagycirkusz:** Szidorkina fókáival az akváriumban (37. és D/37-es bérlet, 8).

*

— Kiállítások: Czóbel Béla kiállítása, Nemzeti Szalon (Engels tér). Nyitva: 11—19 óráig. „Fiatal művészek stúdiója". Képzőművészeti kiállítás az Ernst Múzeumban (Nagymező u. 8.) Nyitva: 11—19 óráig. „Liptói tájak". Luzsicza Lajos festőművész kiállítása. Kulturális Kapcsolatok Intézete kiállító-terme (Dorottya u. 8.) Nyitva: 11—19 óráig. Belányi Viktor festőművész emlékkiállítása, Műcsarnok Kamaraterme, nyitva: 11—19 óráig. (X)

Fodor József:

ASZU MEZŐKÖN

Gerlicék gyerekes hangja, árny és sugár
Közt ment, támpont nélkül, észrevétlen, a nyár;
Mert a tájt úgy látod, mintha mi sem mozog,
A lágy surranásban, hely, arcok, fák: azok —
Hisz az időben mész: mint áll (bár illan) ott
Az óra, mely nem tért fogyaszt, csak tartamot.

Hát messzi értem — bár nem messze az úton
Honnan indultam — és már más vagyok, tudom,
Fanyar, ádáz, bölcs, bús, és még egész sereg,
Ki nem látta, mint vált, íznyin, és lesz öreg;
Egy rezzenet, árny, rossz: érzed — s már semmisem,
S mint halk érés a fán, gyúr, lágyít csendesen.

Keserű, vén fű közt késő, korcs kikelet,
Csikart ősz bolondság, pörzs, barna szík felett,
Izzó mély hónapban, mely már aszudra tért,
Még zsongjon kedved, ha nem másért, a napért;
Tarka felhők tánca, szép, jó lesz még néhány;
Könny és zsákba-játék, élet, bolond talány!

Sárga, zord homokon piros rózsa-virág,
Vas közt arany; hóban láb, mint virulva hág;
Zűrben zene, metsző fényben meghitt homály;
S víg jóban túltölt szív, mely mosolyogva fáj: —
Szép mind — és kellő kedv, kellő, betelt köröm:
Nyárban, szédítő láng, őszben szelíd öröm!

Havas Ervin:

KIT CSILLAGÁVAL MEGJELÖL...

A néphadsereg napjára

A katonát nem paplanok
finom selyme takarja,
hajnalra álma elgurul
mint ágáról az alma.

Tudja: ha egyszer menni kell
a fegyverét is kérik.
Szívében hűség, gyűlölet
gerezd-gerezdre érik.

A katonának nem fehér
abrosz a terítője,
csak áll a kék Tejút alatt
ha már az ágyra dőlne.

Tudja: nem köntös, nem palást,
de test és vér az eszme,
kit csillagával megjelöl
nem vágyik már keresztre.

A kedvesét térképjelek
rajzában látja újra,
a katonát a hó lepi,
a szél pirosra fújja.

Kit csillagával megjelöl
az már a világ fája,
gyökere van tengernyi sok
és millió az ága.

...S akit befed a hűs avar,
zászlóz a fűzfa lombja:
kalácsába mint jóízét,
a nép dalába fonja.

Fiatal művészek kiállítása az Ernst Múzeumban

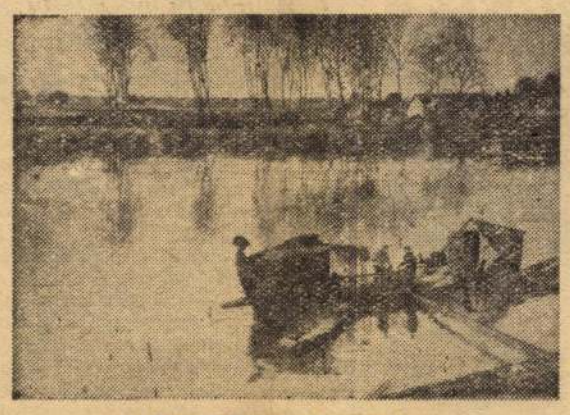

Novák Lajos: Halászok.

Februárban alakult meg, a Művelődésügyi Minisztérium és a Képzőművészeti Alap támogatásával a fiatal művészeket összefogó művelődéspolitikai szervezet, *a Fiatal Képzőművészek Stúdiója.* Azzal a céllal alakult, hogy az 1957-ben lényegében megszűnt szövetség feladatát átvegye s annak revizionista és szektás hibáit kiküszöbölve, segítse a fiatal művészeket a korszerű, szocialista tartalmú, nemzeti formájú, új magyar művészet kialakításában. A stúdiónak az Ernst Múzeumban megrendezett első kiállítása érdekesen világít rá a legutóbbi esztendők fejlődési tendenciáira.

Mindjárt elöljáróban elmondhatjuk: örvendetesen színes és változatos a kiállítás anyaga. A néhány év előtti tétovázó, keresgélő tapogatózások után, sok fiatal tehetség kezdi megtalálni sajátos, egyéni stílusát és mondanivalóját. A festészeti anyagban kiváltképp megragadtak emlékezetünkben *Gerzson Pál, Ridovics László, Tassy Klára* figurális kompozíciói, *Eigel István, Szurcsik János, Somos Miklós* életképei, *Patai László, Udvardi Erzsébet, Orosz János* portréi, *Blaski János, Somogyi János* erőteljes munkásábrázolásai.

A fiatalok kezdik lefejteni magukról mestereiknek sokszor nyomasztó egyszínűséget okozó hatását. A kis Bernáthok, Szőnyik, Barcsayk mindinkább eltűnnek, s ha egyáltalán még hatásokról beszélhetünk, azt jóformán csak egészséges értelemben tehetjük. A fiatalok büszke öntudattal vallják magukénak a magyar művészet legnemesebb hagyományait. S a hagyományok fogalma ma már lényegesen kibővült. Nemcsak Munkácsy, Szinyei, Székely Bertalan, Paál László tartoznak bele, hanem Ferenczy, Rippl-Rónai, Tornyai, Derkovits és még sokan mások is.

Feloldódóban van a közelmúlt kiállításain tapasztalt görcsösség mind a témaválasztásban, mind az előadásban. A fiatalok elfogulatlanabbul nézik az életet, s munkájukon igyekeznek megőrizni az élmény frisseségét. Ez a törekvés nemcsak az intimebb jellegű táj- és életképeken mutatkozik meg, hanem kompozícióvázlataikon is, amelyeket a 19-es magyar proletárforradalom 40. évfordulójának tiszteletére kiírt pályázatra készítettek. Eltűnőben van a merevség, a modellszerűség, amely a fiatalok néhány évvel ezelőtti kiállításán még igen szembeszökő volt. Képeikből szinte kicsap az élet színes elevensége. S bár tekintették legtöbbször

Segesdi György: Tálvivő.

a csillogó felszínen túl, nem mélyed bele a forma és a tartalom egymást fedő, egymást éltető összefüggéseinek vizsgálatába, fejlődésük mégis az elmélyedő realizmus egészséges törekvéseinek irányát mutatja.

Ezen a kiállításon bebizonyosodott az is, hogy a művészetpolitika régebbi merevségének fellazulása nem csábította a fiatalokat az öncélú absztrakció és a formalizmus hínárjába. Az avangardizmus — elvesztvén a tiltott gyümölcs varázsát — nem nő túl a kifejezés új lehetőségeinek és eszközeinek tanulmányozásánál. Érdekes, hogy éppen azok a grafikusok mutatnak nagyobb hajlandóságot erre, akiket főként a nemzetközi békeharc, az atomháború elleni tiltakozás művészi megfogalmazásának kérdése foglalkoztat elsősorban. (*Bognár Árpád, Gácsi Mihály* stb.) A változatos és érdekes grafikai anyag, a metszetek és monotípiák, a szellemes plakátok és illusztrációk is a fiatal művészek erőteljes fejlődéséről tanúskodnak.

Az aránylag kevés szobormű értékben egyenrangú a festészettel és a grafikával. *Kucs Béla* erőteljes *Bányásza* és *Konyorcsik János* jól felépített *Kacsázó fiúja* mellett egész sor kitűnő, formai felfogásban nagy változatosságot mutató szoborportré mutatja fiatal szobrászaink tehetségének elmélyülését. *Kárpáti Anna* tömör egyszerűségű Landler Jenőjét, *Kiss Sándor* dekoratív szépségű színésznő portréját, *ifjú Szabó István* klasszikus egyszerűségű női fejét és *Kovács Ferenc* érzelmes puhasággal mintázott asszonyportréját említjük meg csupán a sok közül. A kisplasztikák között *Segesdi György* groteszk bájú *Tálvivője* mutatja leginkább ennek a műfajnak legszebb jellemvonásait.

Fiatalokról lévén szó, még korai volna véglegesen kiforrott és letisztult eredményekről beszélni, végső következtetésekbe bocsátkozni, azt azonban örömmel állapítottuk meg a kiállításon, hogy jó kezekben látjuk letéve képzőművészetünk további alakulásának ügyét.

Péter Imre

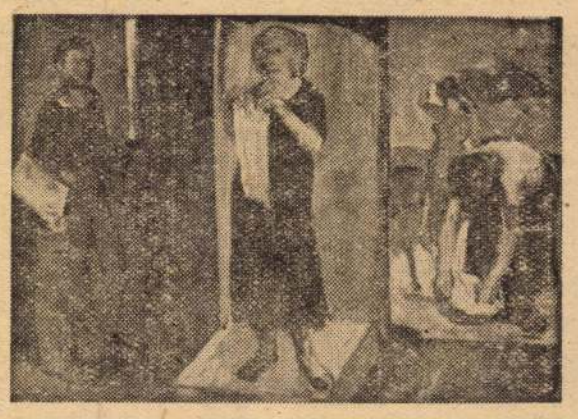

Gerzson Pál: Ruhateregetők.

zött, amikor az atomhalál réme úgyis sok szorongást okoz, károsan hat az ifjúságra". Az albizottság jelentése megemlítette a *Tíz ember, akik után nyomoznak* című filmet, amelyben tizenhét, állatias kegyetlenséggel végrehajtott gyilkosság fordul elő. (Braun, a rendező azzal védekezett, hogy a filmben csak „öt vagy hat" gyilkosság fordul elő, s azok is úgy, hogy „erkölcsi tanulságokat tartalmaznak, a film tehát jó példát mutat az amerikai gyerekeknek".)

Az, hogy az amerikai filmgyártás ennek ellenére is hódított, hogy az amerikai filmek még ma is oly nagy részét teszik ki a kapitalista országok repertoárjának, többek közt egy, az amerikai monopóliumok számára rendkívül kedvező körülménnyel is magyarázható. Mint ahogy az Iszkusztvo Kino című szovjet folyóirat egyik cikke kifejti, a háború végére Franciaország, Németország, Olaszország és Japán filmgyártása, sőt még Angliáé is, hanyatlásnak indult. Az amerikai filmnek ebben az időben — s utána még nagyon sokáig — szinte nem is volt versenytársa a kapitalista országok filmpiacán. Ezeket a kedvező körülményeket használták fel az amerikai filmmonopolisták arra, hogy üzleti behatolásukat a különböző kapitalista országokba ideológiai és politikai behatolással is társítsák, hogy filmjeiket az amerikai életforma propagálásának szolgálatába állítsák.

A krízis első jelei jóval később, úgy 1953—1954 között mutatkoztak. Először a külföldi, aztán már a belső piacon is. Forduljunk megint a számokhoz. A Foreign Commerce Weekly című amerikai folyóirat szerint az amerikai filmekre 1951-ben még 75 százaléka esett a kapitalista országokban bemutatott filmek vetítési idejének. Ez a szám 1955-ben már 68-ra csökkent. Még kedvezőtlenebb az arány, ha a filmek látogatottságát nézzük. Franciaországban 1949-ben a mozilátogatók 45 százaléka nézte meg az amerikai filmeket, 1957-ben pedig már csak 35 százaléka.

Az Egyesült Államok sajtójában közölt adatok szerint, az amerikai mozik látogatottsága évről évre csökken. 1930-ban hetenként 90 millió látógatója volt az amerikai filmszínházaknak. 1956-ban 50 millió. A csökkenés tavaly volt a legnagyobb: 1957-ben 30 millió nézőt számláltak meg egy héten az amerikai mozikban. A részvétlenség miatt százával zárják be, „számolják fel" a filmszínházakat. 1951 és 1955 között 4769 mozi szüntette be működését. A külföldi és belföldi piac leszűkülése máris súlyos veszteségeket okozott Hollywood gazdáinak. A Paramounth nevű, egyik legnagyobb filmtársulat jövedelme tíz év alatt (1946-tól 1956-ig) 18,7 millióról 9,7 millióra, tehát majdnem a felére apadt.

Mi az oka az egyre mélyülő válságnak? Hollywoodban mindenekelőtt a televízió térhódítására panaszkodnak. Kétségtelen, hogy ez is hozzájárul a válsághoz. Azonban, mint ahogy Lawson, az amerikai filmgyártás egyik ismert alakja megállapítja, az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy az egyszerű amerikaiak torkig vannak Hollywood bárgyú, futószalagon gyártott filmjeivel. Másképpen — írja a Cinemonde is — aligha lehetne megmagyarázni, miért kapnak egyre nagyobb helyet a külföldi filmek az amerikai mozik repertoárjában (1954 és 1957 között például az Amerikában játszott francia filmekből származó jövedelem a négyszeresére emelkedett.)

„1953-ban — írja a Cinemonde — Hollywood egy technikai újdonságtól, a széles vászontól várta a krízis elhárítását.., Hiába, az örömük nem sokáig tartott, a nézők serege tovább apadt... Persze azért van eszköz a menekvésre. Mégpedig nagyon is egyszerű eszköz: ha meg lehet újítani a technikát, miért ne lehetne próbálkozni »az ihlet megújításával« is. Miért ne lehetne új történetek, új témák után nézni, miért ne lehetne széttépni a régi rendezői recepteket?"

Ezeket a lehetőségeket még nagyon kevesen ismerik fel az amerikai filmgyártásban. A folyamat azonban már elkezdődött. A nyolc nagy konszern mellett, új „független cégek" jelentek meg, amelyek már megpróbálják félretenni a típusgyártmány-jelleget; szokatlan témájukkal új színt visznek az amerikai filmgyártásba. (Gondoljunk például a *Sziget a Nap alatt* című filmre. A Look című folyóirat szerint ez az első amerikai film, amely igenlően mutatja be a néger férfi és a fehér asszony szerelmét, s amely futólag ugyan, de érinti a néger munkások sztrájkját is. Nem csoda, hogy a film nagy elégedetlenséget váltott ki az amerikai fajvédők körében.) Miként alakul ezeknek az új cégeknek a tevékenysége, sorsa? Nehéz volna megjósolni. Egy dolog azonban kétségtelen. Hollywood futószalagon gyártott, művészet-pótlékoknak szánt filmjei viszolygást támasztanak már világszerte. Milliók és milliók fordulnak el évente Hollywood édeskés melodrámáitól és hátborzongató rémtörténeteitől. Hollywood, a filmgyártás Mekkája elvesztette presztízsét. Ez persze, nem jelenti és nem jelentheti az amerikai filmművészet alkonyát. Helyesen mondja Edward Merron, az amerikai televízió szemleírója: „Az amerikai film jövője? Ha jó filmeket fogunk gyártani, a közönség visszatér a filmszínházak sötét termeibe."

Héra Zoltán

A „Magyar forradalmi művészet" kiállítás nagy sikere Bukarestben

Bukarest, szeptember 27. (Tudósítónktól.)

„A magyar forradalmi művészet" kiállítás, amelyet egy héttel ezelőtt nyitottak meg Bukarest legelőkelőbb kiállítási csarnokában, a Dalles-teremben, nagy sikernek örvend. Eddig több mint tízezren nézték meg, s a kiállítás aranykönyve a legmagasabb fokú dicsérő jelzőkkel van tele. Nyolcvankilenc festmény, közöttük négy *Munkácsy-*, három *Mednyánszky-*, négy *Derkovits*-kép és sok más kiváló magyar művész alkotása fémjelzi a festmények csarnokát. Hatvanhét szoborban gyönyörködhet Bukarest művészetkedvelő közönsége, s 62 grafikai mű ad ízelítőt a magyar raizolók alkotásairól.

Igen nagy közönségsikere van *Fényes Adolf* festményeinek. *Kisfaludi Stróbl* szobrainak. *Dési Huber István, Ék Sándor, Pór Bertalan* grafikáinak is.

A lapok jelentős teret szentelnek a kiállítás bemutatásának és értékelésének. A román értelmiség legjelentősebb hetilapja, a *Contemporanul* féloldalas cikkben foglalkozik a kiállítás anyagával és *Fényes Adolf Anya* című művét reprodukálja hasábjain. A kritikus elismerő és dicsérő hangon ír a kiállításról, amely *„méreteiben és felsorakoztatott műveiben kiemelkedik a többi kiállítás közül és hűen reprezentálja a magyar képzőművészet magas fokát."*

A cikk hangsúlyozza, hogy a kiállítás anyaga híven bizonyítja: *„A legnagyobb magyar művészek szoros és elválaszthatatlan kapcsolatát a néppel és a nép törekvéseivel, küzdelmével."* A kiállítás — fejezi be a cikkíró — a nagy művészi élménnyel hozzájárul népeinknek, annak a két népnek a barátságához, amely közös ideálokért, a szocializmusért és a békéért küzd.

A BÉKE REMÉNYE

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

FODOR ANDRÁS

Vendégség, új barátok

Cs. Varga Istvánnak

Eltévedtünk a téli hegyekben,
de már köröttünk duruzsol a távol,
suhog a hasított sötét,
a taxaméter dobozában
forog a visszaszerzett öröm, a
„mégis megérkezünk!"

Eltévedtünk az új házak között . . .
Senki se tudta merre laktok.
De első csengetésre,
asszonyod hangja úgy szólt
a kaputelefonból
mint a biztonság derűs angyaláé:
— akit mi várunk, nem veszhet el!
S mögötte ott fehérlett
bontatlanul a terített asztal.

✶

Másnap, ahogy tán ünnepkor illik,
vittél az ősi, Fülep-magasztalta
templom elé,
s mi néztük efogódva
a homokszikla-paravánból
kisajgó érdes-gyönyörű monostort,
a magyar Istennek tetsző arányt.

Tetszett az is, ahogy fiúnk
a rendház képzelt udvarában
ivott a kút vizéből cinpohárral.

✶

És végül megmutattad,
létezik, amiről csak
sóvárgó költők fantáziálnak:
patyolat-tiszta hó.

A kerek fennsíkon a három
hatalmas szálfenyőből
nekünk adtad az egyiket.

Hógolyóztunk is,
ámde csak te győzted egyedül a célt,
a távolt.
A loncsos ágakról te tudtál
kilobbantani minden cinegét.

Kipróbáltuk a tükrös hosszú csúszkát,
— régi, falusi virtus! —
Hanyatt esett fiam is, én is,
csak a te két lábad suhamló
eleven oszlopát
nem tudta elrántani a jég.

SZÉKELY DEZSŐ VERSEI

Megérint egy húrt valaki

Fodor Andrásnak

Földhöz szorítva orrukat
szűkölnek a kutyák:
érzik a temetetlen holtat.
Víz-országok jövendőmondói
saját könnyükben fuldokolnak.
Minden, ami él, érzi a veszendő
káprázatok síri szagát.
Csókokkal alszik el, de másnap
szuronyok közt ébred a világ.
Földet döngető ádáz kocsmazajban
dühöng a világ: üt és nem felel.
De szemfényvesztők, eszme-árusok
lármájában is hallani:
megérint egy húrt valaki
s mint bölcső mellett, halkan énekel.
Hangját mintha tücsöklagzis rétről
nyári estéken hallanám,
vagy búzaföldről, ahol hajdanán
holdsugár-kévék közt
sarlóvá görbülve aludt apám, anyám —
A gyermeki hit és a felnőtt szellem
bizalma és törvénye szól vele,
s mikor már minden végképp
menthetetlen,
akkor se lesz a romlás hírnöke.
Szívek szikláin visszhangozva majd
elér boldogot és boldogtalant
itt, ahol élünk, majdnem észrevétlen,
fű-kardokkal a vasfogú veszélyben
mi, halálraszánt Dózsa-unokák,
kik nem szökhetünk végzetünk elől,
csak dőlünk, mint a fák.
Kezem tiprott: egy darab anyaföld,
nem tud emelni zászlót, kalapot,
a kézfogásoktól is elszokott,
de tiszta, mint a parasztoké,
ha a kenyeret megszelik.
így köszöntöm a költőt, csöndesen.
s lehajtom a fejem
egész a szívemig.

Elindultak...

Elindultak az iskolába . . .
mezőre . . gyárba . . . háborúba . . .
Együtt sírtak vagy átkozódtak,
egymás vállára ráborulva —
elindultak az úton, s úttalan
csapásokon — amerre kellett:
törték a vadont, gyúrták a sarat
és nyomtalanul eltűntek, elestek.
Legyen nekik könnyű a föld
s legyen nekünk nehéz,
hogy a göröngyök kínját-gyönyörét
visszhangozza e tékozló világ
s szívig emelje föl a kéz!

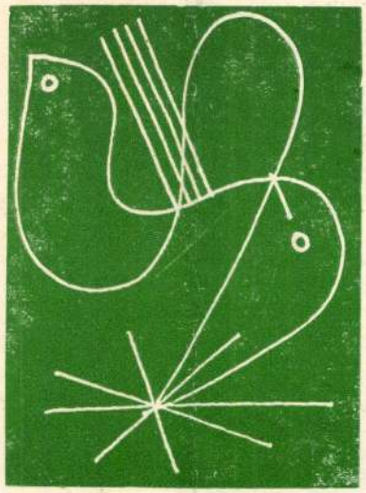

BELÁNYI GYÖRGY VERSEI

Érintő

elhagynak akkor mindenek
a múlt is éppúgy elpereg
mint ami van mert nem lehet
sohasem egész és örök
mi szüntelen el-elpörög
mint a kigurított körök
a kontúrból

tenger az égre épp ráfér
egy pillanat és hozzáér
valamihez mi magáér'
többé már nem csupán mással
vinné szívét űrön által
akár s csak a föld nem szárnyal
az port markol —

Volt, van, volt

hová mennél ha nem lehet
semmi sem túl azon
mi széttolja a tereket
s csak áll áll csupaszon

vagy körbekeríti tested
sőt kontúrhoz tapad
hány és hány meggörnyedt ested
ing most súlya alatt

s a kék évek a kék évek
úgy érnek szívedhez
hogy közben épp hogy átérek
s a csönd (bár rímed ez)

talál ott némán magára
hiszen minden ha volt
és olykor vanná lett mára
csupán oly visszatolt

kép marad lásd mint az a tér:
leng leng leng szüntelen
s ha hozzád nem hát versbe ér
itt-ott mint tűrt elem —

hová mennél ha nem léphetsz
magadon úgyse túl
a válladon bár föld s ég lesz
ha volt ha nincs lehull

MAGYAR JÓZSEF

Befejezetlenül

Szabó István emlékének

Csak állsz, állsz az űrbeli téren
szíved bordák zárójelében

fagyban állsz egy, szál kiskabátban
sírodig kigombolt világban

itt tavasz van már, virágnyílás
kizöldülnek keresztek, kripták

repülők húznak, égi temetők
hasítnak felhőt: fehér szemfedőt

nézel ránk az üres űr mögül
aggódva, befejezetlenül

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Hírlap

Bognár Árpád
1021

Bognár Árpád rajza

Mit, mikor, miben?

A hagyományos üvegkészletek különböző pohártípusai — a likőrös-, boros-, sörös-, vizes- és pezsgőspohár — az utóbbi években részben eltűntek, részben pedig alapos változáson estek át. A kis *likőröspohár* a likőrivással együtt ment ki a divatból — a különböző likőröket ma már inkább csak koktél készítéséhez használják. A modern, *talpas borospoharak* alacsonyabbak, kelyhük kiszélesedett. *A sörös-vizes pohár* viszont megnyúlt, megkarcsúsodott, s megjelent a sztár is: *a nagy vagy még nagyobb pohár* a színes, ráfestett koktélreceptekkel, számokkal, vagy különböző képekkel díszítve, amiben whiskytől kezdve Coca-Coláig mindent kínálunk.

És most lássuk, hogy *mikor mit kínáljunk* vendégeinknek?

Étkezés előtt, legyen az ebéd vagy vacsora — a vendégeknek *aperitifet adunk*, amelyet régen — egyszerűen — étvágycsinálónak neveztek, a kínált italt pedig „papramorgónak". A „kisüsti" helyét általában a vermut foglalta el, s a friss töpörtyűs pogácsa hiányát sem vetik a háziasszony szemére, a vendégek szívesen elrágcsálják helyette a boltban kapható sós rudacskákat is. A vermuthoz alacsony, széles kelyhű poharak illenek.

A leveshez, pecsenyéhez könnyű fehér bor illik. A borospohár szintén talpas, de nem szélesedik ki a felső része. A karcsú borospohár mellé, a víz számára, állítsunk egy nagyobb poharat is.

Az ünnepélyes alkalmakra tartogatott pezsgőt — széles kelyhű pezsgőspoharban — *a tésztához adhatjuk*. A feketéhez jobban illik a konyak, amelyet ha

Vál

A szülők na
saját tapa
most félévkor
ról, hogy vál
nek a tanuló
aztán minden
ne tagadni,
gyerekük jeg
szen az oszt
kolai vélemén
tanulásban, k
kezményei va
Az iskolai
telme —, hogy
időszakonként
tanulók munk
közben hozzás
értékeléshez:
mit csinált ed
tatnia eddigi
arra mutat, h
korlatunk *ner*
fenti célnak, e
hatatlan, az é
rülhetetlenek.
déseknek és a
teknek egyará
szor bürokrati
egyáltalában
okosabb, haszn
Az, hogy a
kola első osz
tályzat sem f
tól és az, hogy
nál félévkor n
lajdonképpen
gondolásra v
esetben arról
addig teljesen
kezdenek isme
nem mindegyi

GENNADIJ AJGI

Hóvirág viharban

Mihail Szeszpel csuvas költő 85. születésnapjára

Az ablakon túl villognak a novemberi külváros halványfehér fényei. Elmerengek... — hol vagyok? — félig elfeledett messzeségekben járok... Távoli, szegényes mezőn, hóborította vízmosásokban bolyongok, mint egykor régen tették az ilyen hasonló-elárvult alkonyatban. Nehéz utat törni ebben a bizonytalan-halovány sötétségben, utat, amely elválaszthatná az álmot a látomástól, a valót a képzelettől.

Valahol, ezek között az „örökké"-távoli, nékem egykor oly kedves szakadékok között, egy szegény csuvas faluban, 1899 novemberének egyik alkonyán született egy gyermek-költő, aki örökre megmaradt költő-ifjúnak 22 éves korában bekövetkezett halálával... Mindez 60 egynéhány évvel ezelőtt történt, de ő nemcsak egy bennem élő kép, hanem fájdalom, amely nem hagy nyugodni, ifjúságomtól mostanáig nyugtalanít.

Írói álnevéül a „Szeszpelt" választotta, ami csuvas nyelven „hóvirágot" jelent. A kilátástalan szegénység sötétjében, a patriarchálismegmerevedett életben beköszöntött, ahogy akkor tűnt neki, az „olvadás". Valóban, nem az első hó alól kibújt virág-e ő, először félénken, majd egyre biztosabban törekszik a magasba, de nemcsak a nap sugaraihoz, hanem, Szeszpel szavaival élve, annak „tüzessé formált orcájához", „orcájának" is legmélyére, világmindenségi távlatokig. Mindig „Új Napnak", így, nagy kezdőbetűvel, fogja nevezni verseiben, és csak a néhány nappal halála előtt íródott versében alakul át az Új Nap „lángoló középpontja" a „Nap kilátástalan mélyévé".

Szeszpel az egyik legtragikusabb költő azok között, akiket ismerek, s ez a tragikus elem csakúgy a körülmények egybeesése, mind vele született vonás.

Szeszpel nem „szerelemgyerek". Fél évszázaddal fia halála után anyja leplezetlen gyűlölettel szól férjéről, akihez erőszakkal kényszerítették. Ez az iskolázatlan asszony visszaemlékezéseiben (melyet elbeszélései alapján jegyeztek föl) meglep bennünket a részleteket is felidéző pontosságával és majdhogynem faulkneri képeivel. Esküvője előtti éjszakán álmában egy baltát lát megvillanni a szegényes csuvas ház küszöbén. Ez a megálmodott balta, 11 év múlva „realizálódik" a család életében: a pszichikailag kiegyensúlyozatlan apa, részeg dulakodásban, ezzel a fegyverrel öli meg édes testvérbátyját. Szibériába száműzik kényszermunkára. A gyermek Szeszpel rokon lelket érzett apjában. Ez a tudatlan paraszt, akinek fogalma sem volt „tehetségről", „hírnévről", rajongott a fiáért, aki meglepte őt korán kibontakozó élénk képzelőerejével és gyermekhez nem illő komolyságával. „Belőled még rendkívüli ember lesz" — mondogatta a fiúnak. (Szeszpel soha nem csituló sóvárgása apja után, csak annyiban emlékeztet Dickens nemeslelkű viszonyára gyönge jellemű apjához, amennyiben az is megértette Dickens rendkívüliségét és „rajongott érte".)

Egy évvel ez előtt a tragédia előtt a csikósbojtár Szeszpel, az egyik éjszakai legeltetés idején elalszik a csupasz tavaszi földön. Ettől kezdve élete végéig csonttuberkulózistól szenved.

Anyai ágról egy pogány pap unokája, akinek meglepően kifejező és csodálatos ráolvasásait még évtizedek múltán is emlegették. (Később, Szeszpel forradalmi költészetében feltartóztathatatlan indulattal, felülmúlhatatlan nyelvi bravúrral tör fel ez az „igéző-ráolvasó" erő.)

Kamaszkorában vannak olyan periódusok, amikor, betegségéből kifolyólag, képtelen járni. Ilyenkor öccse viszi őt szánkóval a néhány kilométerre levő iskolába.

Ebben az égő szemű beteg kamaszfiúban kivételes tűz lakozik. Izzó kitörései hamarosan versekké ötvöződnek. A szülőföldje iránt érzett féktelen és határtalan szeretet kifejezésében felhangzik valami népének nyelvétől, esztétikai felfogásától távol álló „idegenség". Ez a majdnem „rimbaud-i" tűz kicsit megijeszti kortársait.

Igen, valami „rimbaud-i" van a tetteiben is, melyeket szintén nem lehet csak a megszokott, mindennapi, „csöndes-álmos" közösségi élet mércéjével mérni. A kamasz Szeszpel, csakúgy, mint a fiatal Rimbaud, elmegy (nem pedig „elszökik") otthonról, hogy részt vegyen a folytatódó háborúban, elvergődik a frontig, de, csalódva „patriotizmusában", hamar hazatér. Azonban élete végéig megmarad a bolsevikok hívének.

Jellemző, hogy a környezete számára szokatlan szenvedélyes-meggondolatlan tettei soha nem voltak individualista „kitörések"; nem a romboló szándék, hanem az ideálishoz (az új, ideálisan-igazságos emberi viszonyok kialakítása iránti törekvéséhez) való mélyorganikus vonzódása miatt voltak kihívóak. Elképzelhetetlen anyagi nélkülözések árán (és szenvedve a tudattól, hogy anyjának néha az utolsó pud rozst is el kell adnia, és öccseivel egyetemben éhezik, különben nem tudná kifizetni a tandíjat), egy kis orosz-tatár városkában, távol szülőfalujától, befejezi a tanítóképzőt. Műveltsége, valójában, jelentéktelen (kedvenc olvasmánya a banális-középszerű Nadszon, s a fiatal Szeszpel ekkortájt írott levelei dekadens-szentimentális érzésvilágról tanúskodnak; de amint áttér saját verseihez, költészetében pillanatok alatt kibontakozik a nagy mester érettsége).

Meg kell jegyeznem, hogy a csuvas költészet állapota (a költői eszközök fejlettsége, a költői képek felfogása, sőt maga a költői gondolkodásmód is) egészen Szeszpel felléptéig úgy tűnt, nem elegendő ilyen alkotói jellem létrehozására. Csak valamilyen „mellékelem" (Kazimir Malevics terminológiája) jelenlétével magyarázhatjuk a csuvas irodalom terén végbement hatalmas forradalmat, amely egy olyan költő nevéhez fűződik, aki mindössze három évig hallatta hangját. Ez a „mellékelem", véleményem szerint, nem más, mint Szeszpel kétségtelen zsenialitása.

Mély, intuitív megérzéssel dolgozta ki a csuvas nyelvben a különféle hangsúlyok és képzésük törvényének rendszerét, s ennek alapján megalkotta a csuvas költészetben a szillabikus verselést felváltó szillabikus-tonikust. Az új verselés erősen közelítette a csuvas költészetet az oroszhoz, ezen keresztül pedig a világirodalomhoz: költői nyelvünk képes lett befogadni a legújabb európai költészetet is. Szeszpel nyelve „futurista" és „impresszionista" hatásokat tükröz; költészetünkbe olyan új pszicho-fiziológiai képeket hozott, melyek korábban ismeretlenek voltak. Például:

„A Kínok Hegyére mezítláb
Vitték föl Hazámat, kézen fogva;
A csebokszári falak véres verejtékét
Üvegszilánkokká széttöredezett szívemben őrzöm — mostantól."

JÓZSEF A.: ANYÁM — BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

„Antropológiai" metaforái annyira személyes-szenvedélyesek, mintha a szenvedő költő fájó sebeinek anatómiai leírásával lenne dolgunk.

Szeszpel feltűnésével először jelenik meg a csuvas irodalomban a személyiség, a „szubjektív princípium". (Addig közösségi-kollektív világnézet volt jellemző a csuvas kultúra minden területére, egészen a részletekig kiterjedő egységes etikai-esztétikai nézetekig.)

Alkotói útkeresésének maximalizmusával, költői nyelvével több más kiemelkedő személyiséggel egyenrangú helyet foglal el a 10—20-as évek orosz és európai lírájában. (Önéletrajzi utalásai alapján feltételezhetjük, hogy ismerte Andrej Belij költészetét. Ezt nem mondhatjuk el Majakovszkijjal és Jeszenyinnel kapcsolatban, de sok közös vonás van e költők és Szeszpel útkeresése között.)

Szeszpel számára nagy jelentőséggel bírt az 1917-es orosz forradalom. „Az én forradalmam" — mondhatta volna ő is, mint Majakovszkij. A költő reménykedett, hogy a forradalom átalakítja a csuvasok életét, „feltámad" a csuvas nyelv: „Eljön az idő, mikor a csuvas nyelv erejével vasat fog zúzni, izzó szénné, vörös-edzett acéllá lesz, s kihívja még a villámok tüzét is."

Anter Huzangaj, a fiatal csuvas kutató, egyik cikkében, amely Szeszpel költészetének „sámánisztikus" vonásait elemzi, megjegyzi, hogy „a költő demiurgosz, vagyis a világ teremtőjének szerepében él műveiben, valamiféle kozmogonikus tett részeseként ábrázolja magát". Szeszpel átértelmezi a csuvas mitológia sok momentumát, pl. a fémek mágikus szerepét: nemegyszer nevezi magát az „acélhit" költőjének, olyan költőnek, aki bízik szülőföldje közeli újjászületésében. A népelnyomást, a nép szenvedését a múltban sok versében a Golgotával, a „Kínok Hegyével" állítja párhuzamba.

(Zárójelben megjegyzem, hogy az „acél" és a „hit" eme közelítése nagyon szokatlannak tűnt abban az időben kortársainak.)

1918-ban Szeszpel az elsők között lesz komszomolista, hamar bevonják a járási törvényszéki és vizsgáló bizottság munkájába. Ő, aki időnként járni is alig tud, heteket tölt utazással, fáradhatatlanul rója a csuvas és tatár falvakat. Az új életforma szolgálatában tanúsított maximalizmusa és a még mindig borzalmas szegénységben, a „mindennapi" élet megaláztatásaiban élők iránti együttérzése között vívódik. Kiderít egy nagyszabású bűntettet, aminek részese volt egy részeges szegényparaszt is. Letartóztatása után nagy családja kenyérkereső nélkül marad. Szeszpel, aki követelte a gonosztett súlyos büntetését, „hivatalos segély" látszatával sokáig küld pénzt kevéske keresetéből az elítélt családjának. Nappal törvényszéki ügyekkel foglalkozik, utazik a soron következő vizsgálatokra, éjjelente pedig a szántóföldön dolgozik, szántja családja kis földecskéjét, hogy valamiből meg tudjanak élni. Ha parasztok előtt, gyűléseken szólal fel, csupa tűz és szenvedély minden szava, de baráti társaságban „alig látni és hallani": „sokáig egy szobában laktunk" — emlékezik vissza egyik barátja. „Mihail rendkívül nesztelenül tudott járni, szinte észrevétlenül. Engem mindig meglepett mindenben megnyilvánuló, szokatlan lágysága."

1920 őszén Mihail Szeszpelt, aki ez idő tájt Csuvasországban már az első sorokban harcolt az új hatalom győzelméért, kinevezték a Csuvas Forradalmi Törvényszék elnökévé. Idealista maximalizmusa láthatóan gyanakvásra késztette a Csuvas Autonóm Terület tapasztalt-gyakorlatias vezetőit. Szeszpel mindössze két hétig marad ebben a beosztásban.

1921 tavaszán felgyújtották az Igazságügyi Osztály épületét, minek kapcsán, rosszakarói a megrágalmazására, koholt vádak alapján Szeszpelt is letartóztatják. Kiszabadulása (és a pártból való kizárása) után, a Krímbe utazik gyógykezelésre. A kúra végeztével a költő a hatalmas ország vándora lesz. Életének utolsó két évét Ukrajnában tölti. A Volga mentén 1921—22-ben szörnyű éhínség tombolt. „Hazám, hazám, a pusztulás szélén állsz" — írja önéletrajzi feljegyzéseiben, pedig tudta, hogy hangját senki nem hallja meg. Ukrajnában az éhezők megsegítésére létrejött bizottságban dolgozik, mint irányító, így gyakran találkozik a Volga vidékéről idemenekült emberek ezreivel. „Az állomáson mindenütt éhezők, beesett arcok, rongyok — a Volga vidékéről jöttek — írja 1922 januárjában ukrán barátjának —, az erős hidegben csoportokban fagytak meg az utcán, s százával rakták fel őket a szánokra, mint a darab fákat, még le sem takarták őket... A piacon, ahol minden van, kalács, kenyér, szalonna, és ahol milliós tételekre alkusznak, tömegesen fekszenek a Volgától ide menekült mezítlábas, sebhelyes emberek, hangtalanul könyörögnek egy falat kenyérért..." Azokban a napokban írja e sorokat, mikor a csonttuberkulózis már teljesen átjárta szervezetét és erősen sántít. Tudja, hogy sorsa elrendeltetett: „testem oszlásnak indult, mint a holttest, és ezen már semmi nem segíthet" — jegyezte fel naplójában még 1920-ban.

Csuvasországban Szeszpel életében kevesebb, mint 10 verse jelent meg. Versei különös, helyenként „majdnem-nemcsuvas", szokatlan-merész képeivel csaknem „vad-idegennek" tűnnek korának szillabikus, féligfolklorikus versformái között. És a távoli Ukrajnában a költészet Szeszpel számára olyan magába zárt, majdnem „fiziologikus" hely lesz, ahol görcsös sorokban nyomja el, fojtja el lelki gyötrelmeit.

Szeszpelt, rendkívüli tehetsége és bonyolult-drámai sorsa rokonítja egy zseniális magyar „költő-fegyvertárssal": József Attilával. Kétségtelenül van benne valami majakovszkiji is. De, ahogy fentebb említettem, Szeszpel mégsem mutat iránta különösebb érdeklődést. Nem teszi-e éberré a Majakovszkij verseiből áradó „ego-mag", az orosz költő tragizmusának öntelt felhangja? Amikor Szeszpel nagy lelki vívódások után, átgondolva és eltökélten halad a pusztulás felé, „metaforái" (miféle „metaforák" is ezek? ez nem a híres majakovszkiji formális-lingvisztikai „szerkesztésű" „lángokban álló szívé"). „Hasonlatai" és képei elkülönülnek lényétől-fájdalmától, ahogy a vércsomó a vértől. („Csupa vér vagyok — mi ez a kezemben? Széttépem, szétmarcangolom, cafatokra szedem húsomat. / Darabokra szaggatom ereimet; / Ez az én — Mihail Szeszpel — véres szívem.") Milyen antifolklorista ez a gyökereiben mélyen-népi költő!... És mégis, ahogy múlnak az évek, mind többet gondolok Szeszpelre és metaforáinak „húscafatai" mögül kihallok valami rejtett népiséget, valami megfoghatatlan, bizonytalan suttogást („de ki hallja meg"); ez a rejtett hang ott vibrál költészetének fényei és árnyai mögött.

Más alkalommal már beszéltem arról, hogy Szeszpel, híven népének zárkózottságához és erkölcsi tisztaságához, nem engedheti meg magának, hogy esztetizálja a tragikusat. Könnyeden a kortárs költészet arcába „dobhatta" volna a tragikus élet szürrealista képeit, de ez számára csupán irodalmi-narcisztikus jelenség lett volna; Szeszpelnél a „nép kiált" és nem ő. Vajon van fogalma arról, milyen rendkívüli tehetség, a tragikusnak milyen kifejező hangja, sőt több, torka? Nem, nincs ideje „kitalálni": győznie kell a kiáltásokat, a „nép keresztre feszített testének" jajszavait hallatni. Ez a népével való azonosulás a kezdetektől megvolt költészetében és életében: mikor „kiáltott" ő valamikor is csak magáért?

De később, a „gondolat elkobzásától" beköszöntött a csönd, s pusztasággá nőtt, meghatározhatatlan Magánnyá, egységes testté; íme, már csak a kiáltás illúzióját keltő gyönge fuvallat fújdogál verseiben.

A halál közelségét talán ugyanúgy érzi Szeszpel, mint az éppoly fiatal Trakl. De nem idealizálja-e a halált a német lírikus megbabonázóan mélykék-égszínkék képeivel? Szeszpel azzal, hogy sietteti a halált, nem „leszámolni akar az élettel". A „kell" vagy „nem kell" problémája (nem a pusztítás, hanem az építő szándék felől megközelítve) egészen halála órájáig központi helyet foglal el Szeszpelnél. „Többé már nem lehetek hasznos, nincs rám szükség, ezért el kell távolítani magamat, ami hamarosan be is következik" — világosan, csöndesen és nyugodtan mondja utolsó barátjának, egy ukrán paraszt-költőnek. „Mihail, gondold meg jól." „Rendben, megfontolom még, aztán közlöm veled, mit határoztam, ígérem neked." Szeszpel életében először nem tartja meg adott szavát, egy közeli napon nem tér vissza abba házba, ahol barátjával lakott. Öngyilkosságot követ el egy fasorban, közel Csernyigov járás Sztarogorodok nevű falujához.

A helyszínre érkező vizsgálóbírók összeszedik a költő papírjait, iratait, melyek aztán soha nem kerülnek el. Kéziratait immár másodszor kobozzák el, először az 1921-es letartóztatás során szülőföldjén, Csebokszáriban. Mihail Szeszpel költői hagyatéka mindössze 30 vers, de mindegyik a csuvas költészet felülmúlhatatlan remekműve.

Moszkva, 1984. november 11.

(MATÚZ JULIANNA FORDÍTÁSA)

Száz éve született Kosztolányi Dezső

RÓNAY LÁSZLÓ

A magyar nyelv szerelmese

A százéves Kosztolányi Dezsőről

Amikor a Nyugat nagy nemzedéke megkezdte pályáját, Budapest, az ország fővárosa hatalmas fejlődésnek indult. Lebontották a a régi, családias házakat, viharos gyorsasággal húztak új épülettömböket, a rohamléptekkel terjeszkedő ipar mind több szabad területet hódított meg, s telepített be gyárnegyedekkel, melyek mellett megjelentek a bérházak, szerte az országból verbuválódott, szerencsére áhítozó lakóikkal, akik nemcsak elhagyott tájegységük szokásait hozták magukkal, hanem annak nyelvét, kifejezéskincsét is. A fiatal, nagy ambíciókat dédelgető Kosztolányi Dezső ebbe a vegyes nyelvi környezetbe csöppent bele. Az egyetemen, Négyessy László stílusgyakorlatain nemcsak a stílus, a nyelv is féltett kincs volt, melyet ápolni, metszeni kell. Az újítómozgalmak után a reformkorban tökéletesedett, pátosszal telt nyelv volt ez az ideál, melyet Petőfi oldott természetességével, Arany János fejlesztett tökélyre, s Vajda Jánosék oltottak be a kifejezés új, addig szokatlannak érzett lehetőségeivel, melyek a hagyományosnak nevezhető versideált is megváltoztatták, új irányba tágították. Kosztolányit szinte megbűvölték azok a nyelvi merészségek, látszólagos szabálytalanságok, melyek Reviczky Gyula, Komjáthy Jenő és Kiss József líráját jellemezték. Példájukból elsősorban azt a szabályt vonta le a maga számára, hogy a nyelv, a kifejezés olyan kísérleti terep, melyen új s új meglepetések, titkok várják a járni vágyót. Úgy érezte, a nyelvszemléletnek, nyelvművelésnek is élesen elhatárolható korszakai voltak. 1913-ban, *A Hét*ben így írt erről *Az új magyar nyelvről* című „széljegyzetei"-ben: „Valaha — — a nyelvújítás korában — a vidékről minden hónapban bizottságok érkeztek a fővárosba postakocsin és ekhós szekéren, hogy (a megye költségén) összeírják az új szókat, s aztán levigyék a városokba és a falukba vásárfiául. Ez az áhítat kora volt. A magyar szóból később harci trombitát és kardot kovácsoltak. A mai nemzedék a nyelvet már magáért a nyelvért szereti. Szavait boldogan rakosgatja egymás mellé, mint a játékszereket, gyönyörködik bennük, megrészegedik egy mondat muzsikáján, csodálkozik egy szó dalán, még a betűkön is, melyek hangjegyekként sorakoznak egymás mellé, s ezeknek a hangjegyeknek az összessége, mint valami harangjáték, megzengeti a fogalmat. A régieknek nem volt idejük — és idegük — erre. Képekkel, fogalmakkal, színekkel játszottak. Kiss József volt az első, aki a magyar szavakat aranymérlegre vetette. Akik pedig utána jöttek, azok meglatolt, arannyal mért szókat kaptak örökségbe, és a legújabbak már hangokkal játszanak, egy hajlékony és ideges nyelvvel, amely dalolni is tud. Minden betűnek zenei értéke van. Az új magyar nyelv: zene."

Bizonyára hálás vállalkozás volna e vallomását ugyanekkortájt írt versei mellé állítanunk, felidéznünk vele kapcsolatban ezek játékosságát, bravúrosan könnyed rímkezelését, s felhívnunk a figyelmet a rímek váratlanságában rejlő esztétikai hatásukra. Könnyű volna Verlaine-re hivatkoznunk, s arra a már-már bensőséges kapcsolatra kitérnünk, mely Kosztolányit a francia lírikushoz fűzte. A magyar költő versvilágát kétségtelenül tágasabb perspektívába állíthatjuk így nyelvszemléletének, legalábbis a nyelvvel kapcsolatos korai állásfoglalásainak ihletését azonban alighanem másutt kell keresnünk: abban a latinos, elsősorban a középosztály kultúráját átható műveltségben, melyet otthonában szívott magába, s amely mindvégig meghatározta világszemléletét és a valóság megragadásának lehetőségeivel kapcsolatban kifejtett nézeteit. A leteiner értelmiségnek tudatos elődválasztása nyilatkozik meg a Virág Benedekről írt *Ének*ben éppen úgy, mint a későbbi *Esti Kornél ének*ében, mely a latinos világosság, áthatolhatóság mellett tett szenvedélyes, elkötelezett vallomás. Maga Kosztolányi mondja: „Csak abban a korban nem tudtak magyarul írni, amikor megszakadt a latin kultúra delejes árama, és az ellenséges német szellem, a német stílus architektonikája tolakodott a helyébe". Később, amikor költőnk a nyelvtisztító mozgalom nagyhatású szószólója lett, soha nem a latinból átvett jövevényszavak helyébe akart régi magyar szavakat választani, hanem a latin elnémetesedett változatait akarta felcserélni egészségesnek érzett, tősgyökeres magyar fordulatokkal.

Persze ezzel a „tősgyökeres" kifejezéssel vigyáznunk kell. Kosztolányi ugyan szinte nosztalgikus pátosszal idézte meg „öreg szavaink"-at, melyek „mint az öreg koldusok, mankóikkal kopogtatják meg ajtónkat. Úgy tetszik, hogy még csak egypár pillanat, és összeszedik sátorfájukat, és elvánszorognak a legelső keresztútig, békésen és alázatosan meghalni. Aztán újra visszatérnek. Halálos betegen jönnek búcsút mondani. Néha hetykén és öreges önérzettel pattognak a fülembe. Néha alig mernek suttogni. Néha viharos kacajt fakasztanak. De majdnem mindennap elém biceg egy-egy öreg szó, kiérdemült cselédje a nyelvhasználatnak, falábbal, remegő tipegéssel, hebegő nyelvvel, arcán és testén apoplexiás foltokkal, és minden mozdulatuk a szenilitásról, egy utolsó, csökönyös nekirugaszkodásról beszél. Ezek a szavak egy évtized múlva valószínűleg már csendes halottak lesznek. Mi a haldoklásukat nézzük végig". Ezt a nosztalgiát a régi

KOSZTOLÁNYI: BOLDOG, SZOMORÚ DAL BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

magyar nyelv és irodalom szenvedélyes szerelmesének az a fölismerése diktálta, hogy a nyelv a maga szüntelen változásával és alakulásával feltartóztathatatlanul halad előre, s útja közben elhullajt igaz értékeket, szép díszeket is. „Hérakleitosz mondása semmire sem áll inkább — írta —, mint a nyelvre. Minden folyik, hullámzik és megújhodik. A nyelv is. Sőt a nyelv élete talán leginkább hasonlít a miénkhez, melyet megrögzíteni lehetetlenség, hisz múlt és jövő között örökös mozgásban halad előre, s stabilitása legföljebb ahhoz a repülő nyílvesszőéhez mérhető, melyet a fényképész rögzít meg egy ügyes pillanati felvételen." Ám Kosztolányi azt is tudta és megírta többször, hogy a nyelv nemcsak pusztul, hanem alakít is. Szinte szeme láttára kezdett fejlődni, lombosodni az a képződmény, melyet ő urbánus öntudatával „pesti nyelv"-nek nevezett, s amelyről azt vallotta, hogy hosszú évtizedek után lehet majd erős, szilárd és tiszta. A költő és nyelvművész, aki szinte mesterfokon beszélt több idegen nyelvet, s irodalmunk utazó nagykövete lehetett, épp a zavarba ejtő nyelvi sokféleség miatt hitte kezdetben, hogy Európa megérett az egységes nyelv használatára, s egy ideig úgy vélekedett, hogy ez az új kultúrnyelv az eszperantó lesz. Lelkesülten számolt be az eszperantisták második genfi világkongresszusáról 1906-ban, s a sokat ígérő kezdeményt „a remények csillagá"-nak nevezte. Ugyanő volt azonban, aki 1930-ban nyílt levelet intézett a Nyugat hasábjain Antoine Meillet-hez, a *Les Langues dans l'Europe nouvelle* című munka szerzőjéhez, s tőle szokatlan indulattal védelmezte a kis népek nyelvének létjogát, s büszke öntudattal sorolta föl azokat az elismerő méltatásokat, amelyekben Hermann Grimm, Heine és Paul Valéry egybehangzóan dicsérték nyelvünk tömörségét, tökéletességét, ősi hangját. Persze 1906 és 1930 között nemcsak a magyar nyelv tett meg nagy utat, hanem Kosztolányi, a költő és tudatos nyelvművész is.

Már 1916-ban felvetette, szükség volna „egy komoly, de eleven és fürge" irodalmi társaságra, „mely igazán szívén viselné a magyar nyelv ügyét, és nem zárkózna el az élettől". Goethét idézte, aki szerint aki nem ismer idegen nyelveket, anyanyelvét sem ismerheti. „Ez igaz — mondja Kosztolányi — ... De aki már az anyanyelvét sem ismeri, az ember sem lehet." Ez a figyelmeztetés 1922-ben, a vesztett világháború és Trianon sokkja után íródott. Ez a két tragikus történeti forduló erősítette benne azt a küldetéstudatot, hogy tehetsége, adottságai segítségével a magyar nyelv ügyét kell szolgálnia, mert csak az a nép képes válaszolni a történelem kihívásaira, amely nyelvéből, s ezáltal hagyományaiból is újra meg újra erőt, kitartást meríthet.

Nyelvszemléletére Wundt iskolája hatott, nemegyszer nyomatékosan hangsúlyozta, hogy az élő beszédet, a költői alkotást nem lehet a logika szabályaival kihüvelyezni, az úgynevezett kivételek iránt legalább olyan megértőknek kell lenniük, mint a példák sokaságából elvonatkoztatott szabályok felismerésében. A nyelv „szelleme" — ez lesz egyik vezérelve, amikor egyre szenvedélyesebben, s egyre ötletesebben vállal szerepet a nyelvtisztító mozgalomból. A nyelvet ugyanis organikus, változó valóságnak tekintette, melyet nem a szótárakból és nyelvkönyvekből lehet, s kell igazán megismernünk. „Csak a nyelv szellemében való áhítatos beolvadás segíthet bennünket munkánkban — írta *Pár szó a nyelvújításhoz* című jegyzetében, 1932-ben — és nem a szótárak. A szótárak szavai egy vagy tíz esetre vonatkoznak, de a nyelv, mely oly tág és rugalmas, mint maga az élet, minden pillanatban ezer és ezer új helyzetet és lehetőséget teremt."

1931-ben alakultak ki végérvényesen a nyelvtisztító-mozgalom keretei, s Kosztolányi oroszlánrészt vállalt sikeréből. Nyomon követhető a Pesti Hírlapban írt jegyzeteiből, hogy nyelvészeti szakmunkák sokaságát olvasta el, s azok meglátásait mindig igyekezett kamatoztatni tevékenysége során. Páratlannak mondható leleménnyel és kitartással fedezett fel régi szavakat, javasolt újakat, szállt szembe germanizmusokkal, magyartalanságokkal. Az a fájdalmas és nyelvünk ügyének sokat ártó szakadás, mely újabb időkben az írók és nyelvészek között tapasztalható, s amelynek a többi között az a következménye, hogy mind bizalmatlanabbul szemlélik egymást napjainkban nyelvünk tudósai és művészi alakítói, Kosztolányi munkásságában sosem kísértett. Nem vezéralakja és útmutatója akart lenni a mozgalomnak — jóllehet azzá tette tehetsége és művészi találékonysága —, hanem egyszerű katonája, szolgálója, aki tekintélyét és tudását egyetemes ügynek rendelte alá. „Valamennyien a nyelv munkásai vagyunk — mondta egy előadásában 1932-ben. A nyelv a tudósnak ereklye, a költőnek, az írónak hangszer, a hírlapírónak fegyver. Vajon nem közös érdekünk-e, hogy ez az ereklye minél tisztább, hogy ez a hangszer minél zengőbb, hogy ez a fegyver minél fényesebb és élesebb legyen?"

A harmincas évek kezdetén a korábban talán puristának is nevezhető Kosztolányi nyelvszemléletét a felelősség hatotta át, „Felelősségérzet és európai szerénység" — ezek azok a gondolatok, melyek jegyében mind határozottabban, szellemesebben emelte föl szavát és fordította tollát a „hányavetiség, az álfölény, a nagyotmondás, a handabanda, szóval a legrosszabb értelemben vett balkáni felületesség" ellen. A veszély, amit észlelt, azóta sem múlt el, s ma is az élő beszéd egyik legfenyegetőbb kórokozójának tekinthető. Kosztolányi „fontoskodó szellem"-nek nevezi azt a jelenséget, hogy amit magyarul is világosan, szépen és érthetően lehetne elmondani, arra sokan idegen szavakat keresnek, mintha anyanyelvünkön fogalmazni nem lenne elég előkelő, figyelemfelhívó. A tizenkilencedik században, amikor az új tudományos felfedezések és ismeretek számtalan új fogalmat hoztak a tudományos kifejezésformák közé, nyelvünk rugalmasan és alkalmazkodva találta meg ezekre a legszerencsésebb s legtalálóbb fordulatokat. „Most — mondja fájdalmas iróniával —, nem tudunk megbirkózni azzal a néhány rongyos, idegen szóval, mely átszivárgott hozzánk."

Kosztolányi önértelmezéseit, szellemes önvallomásait gyakran értelmezik félre, gyakran éri az a vád, hogy elzárkózott kora égető kérdéseitől, s az érintetlen költészet fellegvárába húzódva szemlélte a mind válságosabbá váló kor eseményeit. Éppen a nyelvvel kapcsolatos megjegyzései bizonyítják ennek ellenkezőjét. Pontosan, a történeti események kínálta tapasztalatokra hivatkozva fogalmazta meg azt a felismerését, melynek tanúsága máig sugárzik át: a gazdasági megrázkódtatások rendszerint együtt járnak a nyelv iránti elkötelezett szeretet megcsappanásával, „nyelvünk becsülete ebek harmincadjára jutott, sarjadzó ereje megbénult" — írta e korszak érzékenységének hiányát ostorozva. S mit ír az iskolai oktatásról, melynek pedig hivatása volna, hogy a legtöbbet tegye a magyar nyelv ügyéért? — „Sebbel-lobbal beállított a tantervbe öt-hat nyelvet, hogy gyermekeinkből nemzetközi szélkakasokat faragjon. Sehol a földgolyón nem foglalkoznak oly keveset az anyanyelvvel, mint a mi iskoláinkban. Tessék ennek utánanézni! Csoda-e hát, hogy a tanulók, akik megannyi gyatra, hazafias szólamot hallanak, de valójában azt tapasztalják, hogy a felnőttek, a nevelők megvetik anyanyelvüket, maguk is oly kevéssé bíznak értékében, mint abban a hadikölcsönpapírban, melyet senki se fizet ki?"

Az irodalomtudomány olykor értetlenül, furcsállkodva veszi tudomásul Kosztolányi költészetének és regényeinek korunkban tapasztalható nagy népszerűségét. Vajon csak az elidegenedéssel magyarázhatjuk-e ezt, s azzal a vitathatatlan ténnyel, hogy egy válságokkal szembenéző korban megnövekszik a régi válságeszmények példaadó szerepe? Hitünk szerint Kosztolányi felelős magatartása, a nyelvért, a művészi nyelvhasználatért vívott küzdelme — melynek perdöntő bizonyságai cikkei és tanulmányai mellett, sőt azok előtt nagyszerű versei és egyéb művei — legalább ilyen vonzó, követésre serkentő példa lehet, melyet jó is, ha példának tekintünk egy a szellemi, s vele a nyelvi értékek talán közömbösebbnek látszó korban. Vajon megelégedhetünk-e azzal a munkával, mely a mai iskolákban folyik anyanyelvünk művelése érdekében? Nem hatja át-e fájdalmas nyugtalanság a szellem felelős embereit, amikor azt kell tapasztalniuk, hogy az iskolákban ma is éppúgy visszaszorulóban van az anyanyelvi oktatás, mint Kosztolányi korában? Nem kell-e pironkodnunk, amikor idegenből jól-rosszul kölcsönzött szavak, kifejezések, mondatszerkezetek mankóin járunk, s azt nevezzük tudományosnak, ami lehetőség szerint minél bonyolultabb? Nem tény-e, hogy az általános és középfokú iskolákban mind gyakrabban hallhatunk a nyelvtani órák elmaradásáról? Mit szólna Kosztolányi, ha meghallaná, hogy már a legkisebbek is tesztek megoldásával szereznek érdemjegyeket, s hovatovább elfelejtik használni nyelvünket? A nyelv értékcsökkenése, melyet oly fájdalmasan panaszolt e nagy költő, bizony manapság is valós veszedelem, melyen csak ugyanazzal az összefüggéssel segíthetnénk, melyet ő szorgalmazott annak idején oly konok kitartással. S nem ártana megfogadnunk figyelmeztetését, melyet 1933-ban, alig három évvel halála előtt fogalmazott meg: „Az egyetemes emberi gondolkozás az értelemtől, a belső műveltségtől, a lélektől függ, s fölötte lebeg a műszavaknak".

„Mihelyt a gondolat elszakad a nyelvtől, és nem együtt lélegzik vele, maga a gondolat is elhomályosul." Ezt 1933-ban *A Természet* című lapban írta, abban a cikkében, melyben mintegy összefoglalta a nyelvtisztító-mozgalom legfontosabb céljait. E célok ma sem lehetnek számunkra közömbösek. Hiszen ma is őrködnünk kellene nyelvünk szépségén. Nekünk is el kellene gondolkodnunk, vajon mindenestől természetes és egészséges jelenség-e az idegen szavak eluralkodása az orvostudomány, a jogtudomány, s olykor — az irodalomtudomány nyelvében? Bizonyára a mi korszakunkban is vannak Földik és Bugátok — hirtelenében a nemrég elhunyt Magyar Imre példája juthat eszünkbe, aki nemcsak az orvostudomány rejtelmeibe vezette be hallgatóit, hanem műveltségüket is igyekezett növelni, s az anyanyelv művészi használatára is fokozott figyelemmel volt vizsgáztatóként is, íróként is —, akik fáradságot nem ismerve ápolják, gyarapítják a magyar tudomány nyelvét. De igaza volt Kosztolányinak, amikor arra intett: közös felelősség ez, hiszen nemcsak a tudomány gyarapodik általa, hanem az egyetemes magyar kultúra is.

És nemcsak a kultúra, hanem az egész közélet is! Nincs-e szüksége tiszta és szép beszédre annak a társadalomnak, mely a demokrácia gondolatát vallja vezéreszméjének, s annak áldásos következményeit igyekszik kiterjeszteni minden néprétegre? 1935-ben, a *Fénybetűk az éjszakában* című tárcában két, Pestre tévedt parasztemberről írt Kosztolányi. A két kucsmás „atyafi" „fejét fölfelé szegve" csodálkozott bele abba a tündér éjszakába, mely oly varázslatossá teszi a *Hajnali részegség*et. De ők nem a csillagmilliárdot, nem a „parázsló" fénnyel égő Oriont figyelték, hanem a reklámokat, a „lángírásokat" betűzgették. Mintha idegen városba szakadtak vol-

MHSAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár Árpád –

KISALFÖLD
1983 DEC 24

1521

Bognár Árpád rajza

EGY TORONY...

LENGYELORSZ...

...győri toronyház sokadik emeletén lengyelek és ma-... üljük körül az asztalt. Előttem egy nyitvafelejtett ... Sienkiewicz Özönvíz című regénye.

...kos Ferenc utcában vagyunk a lengyel házban, a Rá-...gyar Vagon- és Gépgyár munkásszállóján. A gyárban ...n 650 lengyel munkás dolgozik. Néhány nap múlva ...ony, a ház egy nagyforgalmú repülőtéri szálloda be-...sát kelti. Csak a portán nem boyok és londinerek fo-... a messzeföldről érkezőket, hanem a klasszikus fehér ...öpenyes portás bács'k. Jönnek a rokonok szerte Len-...zágból egy röpke vizitre és egy kis bevásárlásra.

Batyuk parfümök

...ola Zbigniewhez ép-...em jött senki, így rá-...zélgetni. Magas, szőke ...olt testalkatú férfi, el-...antásra Sztrogoff Mi-... emlékeztet a nemrég ... tévésorozatból.

...arsótól 120 kilométer-...arakowicében lakom ...emmel és egyeszten-...ammal egy kétszo-...kásban amelyet már

Miközben beszélgetünk, lopva szemügyre veszem a lakást. Szabályos panel otthon benyomását kelti. Ha az ominózus szekrénysorral és ülőgarnitúrával telezsúfolnák, épp a szemközti lakásban érezném magam.

A köszörűs tőkét gyűjt

Társával, *Grunt Ldzislawval* a hatvanhétezresben, a félelmetesen nagy üzemcsarnokban találkoztam. A nagy gótikus templomokban érez-

ték tőlün... is nagyo... mert szó ... értenünk ...

Egy m... is végigh... sünket.

— Néz... rókák do... még egy ... beilleszke... manuszt ... képű m... visszaforo... Antonina ... hanem ... kezd bes... merőst s... alatt, ba... rég ment... hozzá, m... jébe is. ... Otthon ... tem, am... gyerek ... eléggé ... tévézünk... rülménye... lehetünk. ... gyok, s... is módo... egyszer ... nek a Be...

Az üz... gyáregys... Gergely ... ve fogad... momra, ... óraizásra...

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1975 JUN 28

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Bognár Árpád

TÁJ

1021

31.

Bognár Árpád: Zene (A miskolci rajzok '75 kiállításról)

II

ezés?

dán írja, a hollandban ugyanez a szó már egy kis nemzetiesítő módosítással *internationaal*, a svédeknél pedig *internationell*. Sőt tegyük hozzá, hogy a svédben az *international* szó magyarul internacionálét jelent. Ha az újlatin (román) nyelvekre térünk át, akkor még jobban szűkül az *internationál* szóalak használati köre. Így ugyanis csak a franciák írják, spanyolul és portugálul ez a szó már *internacional*. Ha pedig arra gondolunk, hogy az orosz és az angol mellett a spanyol egyre inkább a harmadik legfontosabb világnyelvvé válik, akkor ezt a tényt nemcsak egy adatként, hanem súlyozva kell figyelembe vennünk. Ha az eszperantót, ezt a nemzetközi mesterséges nyelvet, amelyet világszerte több mint húszmillió ember beszél, latinos jellege miatt gyakorlatilag szintén az újlatin nyelvek közé soroljuk, akkor itt is fel kell figyelnünk arra, hogy a *nemzetközi* szó eszperantó megfelelője: *internacia*. Az újlatin nyelvek közül az olasz egy kissé kilóg a sorból, mivel ott ezt a szót *internazionale* formában írják le. Vegyük ehhez hozzá, hogy az olasz a leglatintisztelőbb nemzet a világon és a latin (pontosabban: középkori latin) *internationalis* szót ő is a saját helyesírása szerint formálja át. Vajon minő jogon tagadhatjuk ezt meg más népektől, köztük önmagunktól? Másik újlatin nyelvű szomszédunk, a román az *international* szó *t* betűje alá egy kis veszszőcskét tesz, ezzel jelezve olvasóinak azt, hogy ezt a *t* betűt itt c-nek kell a románban olvasni. A c

KULTURÁLIS ESEMÉNYEIBŐL

Új könyvek

SZÉPIRODALOM

BÁRÁNY TAMÁS: EMBERI HANG. Novellák. (Szépirodalmi)
GERENCSÉR MIKLÓS: IDEGEN FELESÉG. Regény. (Szépirodalmi)
RADNÓTI MIKLÓS: NAPTÁR. Versciklus. (Magyar Helikon)
SZABÓ LŐRINC—KASS JÁNOS: HORPENTÓ. Lapozókönyv. (Móra)
AGATHA CHRISTIE: GYILKOSSÁG MEZOPOTÁMIÁBAN. Bűnügyi regény. (Európa)
FRANCE PRESEREN VERSEI. (Európa)
SÉVIGNÉNÉ LEVELEI. (Magyar Helikon)

DOKUMENTUM, ALBUM, TANULMÁNY

NÉPI KULTÚRA — NÉPI TÁRSADALOM. A Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportjának évkönyve. (Akadémiai)
KLANICZAY TIBOR: A MANIERIZMUS. Antológia. (Gondolat)
V. J. PROPP: A MESE MORFOLÓGIÁJA. (Gondolat)
BUDAPEST A FELSZABADULÁSKOR ÉS MA. Fényképek. (Képzőművészeti Alap)
FÖLDI PÁL: EGYHÁZPOLITIKA ÉS VALLÁSKRITIKA. (Kossuth)
GALÁNTAI JÓZSEF: SZARAJEVÓTÓL A HÁBORÚIG. (Kossuth)
MÁRKUS LÁSZLÓ—SZINAI MIKLÓS —VÁSÁRHELYI MIKLÓS: NEM ENGEDELYEZEM! A cenzurabizottság dossziéjából. Dokumentumgyűjtemény. (Kossuth)
ROBOTOS IMRE: AZ IGAZI CSINSZKA. Dokumentumriport (Magvető)
HORVÁTH MÁRTON: A NÉPI DEMOKRÁCIA KÖZOKTATÁSI RENDSZERE. 1945—1948. (Tankönyvkiadó)

Filmbemutatók

NINCS VISSZATÉRÉS. Színes, szélesvásznú, szovjet film. Bemutató: július 3-án.
NAGYVÁROSI FÉNYEK. Amerikai film. Bemutató: július 3-án.

MAGYAR HÍRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

1975 JUN 29.

Bognár Árpád
1021

BOGNÁR ÁRPÁD
METSZETE

Az író-

MESTERH

1.

Közhely arról írni, hogy *Mesterházi Lajos* publicista *is*, mégpedig kitűnő közíró, s hogy írói munkásságának el nem idegeníthető része az újságírás, a köz- és szellemi ügyekben való folyamatos részvétel. Most mégis ezt a közhelyet kell megismételni, mert — akármily furcsán hangzik — Mesterházi a hatvanadik életéve küszöbén, húsz kötettel a háta mögött gyűjtötte össze *először* publicisztikai írásait.

Szólni szólítatlan címmel 24 cikket, tanulmányt adott ki, s már ez a szám is mutatja, hogy nem üres hivalkodás a szerzőnek az a kötetben olvasható ígérete, mely szerint az író szigorúan rostálta meg újságírói-közírói tevékenységének dokumentumait. Gyakorlatilag az utolsó tíz esztendő írásai ezek: az emlékezetesen nagy, mi több, tömeghatású, nemegyszer vitát provokáló-indukáló esszék éppen ezért nagyon szorosan kötődnek egymáshoz. Nevezhetném ezt a kötetet *a szocialista demokráciához vezérlő kalauznak*, mert hiszen Mesterházit ez a téma izgatja a legszenvedélyesebben és a legsokoldalúbban.

Ha történeti témáról ír (mondjuk *Pándi* kétkötetes tudós monográfiája

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 JAN 2 3
TÜKÖR
Budapest

Bognár Árpád

1021

Bognár Árpád rajza

LANGSTON HUGHES

SZIMPLA

11

meg tétován elmegy, és forgatja a fejét, nem lát-e valahol gazdátlan pecsétviaszt.

Mondom a lánynak: „Miért nem mondta meg neki, hol van a pecsétviasz?"

„Mert nem tudom, azért! Nem kell nekem mindenről tudnom, hogy hol van!"

„Ha egy kicsivel többet tudna, egy kicsivel előbbre jutna" — így én. — *„Nem. Nem tudom! Nincs! Nem tartunk! Nem, asszonyom! Nincs!* Néha már azt hiszem, mást se tudnak mondani maguk, eladók, csak hogy *Nem! Nincs!* Így van?"

„Nem! Nincs így!"

Mire én: „Akkor mondja meg nekem, hol van cipőpaszta!"

„Azt hiszem, hátul."

„Azt hiszi? Szóval, nem tudja? Mennyi ideje dolgozik itt?"

„Négy éve, de semmi köze hozzá!"

„Akkor szerintem legalább egy valamiről már tudhatná, merre van ebben a boltban."

„Ne balhézzon már velem!" — mondja.

„Balhéztam azért is, hogy ide kerüljön!" — így én.

Akkor odajön egy fiatal, lenyalt fejű jampec, és odaszól: „Helló

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 FEB 2 7
TÜKÖR
Budapest

102 Bognár Árpád

Bognár Árpád rajza

onyabb ran-
elődési ház.
e van, ben-
ít az érdek-
yesség kép-
rasztja ma-
sem más az
tartalma,
lületességet,
ogy igénye-
művelődési
rcét. Persze
szolgálják.
nségről ta-
ység miatt
ezt az in-
nekik van
ők is job-
tól függet-
ományosan
ési házak-

elődési ház
ális intéz-
ényeket is,
a kiállítási
gondolásra
emberek-
szerepére
gyiket sem
nert soha-
nit gondol
ott nézelő-
npad és a
központjá-
eljátszot-
az „adok-
meg nem
szerint: a
nyilvános-
alkotáson
pedig je-
hogy mű-
játszódik
megérte-
n érdekes.
ontos csak
kalmakon,
és tapssal.
siker, van

KEZDETTŐL FOGVA VOLT persze művészeti csoport, szakkör és tanfolyam is a művelődési házakban. De jellemző módon a művészeti csoportok is azért jöttek létre, hogy a színpadra kerülhessenek, és közben mellékessé vált számukra a művészet alaposabb megismerése. Szakköröket többnyire gyerekekből toboroztak, ez a mozgalom tehát — kivételektől eltekintve — nem sokat változtatott a művelődő felnőttek helyzetén. Talán még a tanfolyamok adtak másfajta lehetőséget, de ezek néhány területre szűkültek (nyelvtanfolyamok, szabás-varrás tanfolyamok). Csak az utóbbi években kezdtük fölismerni, hogy a kis csoport nem mellékes járuléka itt a munkának, hanem legfőbb sajátossága. Alakulnak is azóta a legkülönfélébb körök és klubok, olyannyira, hogy már azokat a szervezeti formákat is így nevezik el, amik ugyan állandó részvételre épülnek, de tulajdonképp előadássorozatok csak (pl. sok helyütt a szocialista brigádok „klubja").

Ezek a tévedések persze átmeneti jelenségek, és nem perdöntőek. Sokkal fontosabb az, hogy *mire* szerveződnek ezek a csoportok: az idő kellemes eltöltésére vagy valamilyen irányú közös művelődésre? A kártyázásra, táncra vagy a ta-

---

Múlt heti számunkban közöltük Vitányi Iván A művelődési otthonok jövője című cikkét. A téma visszhangra talált, és mi szívesen helyt adunk a kérdéssel érdemben foglalkozó írásoknak, hozzászólásoknak, véleményeknek. Az alábbi cikk is az említett hozzászólások közül való.

Mire jók a művelődési

r
s
s
r
v
E
a
z

együttlétben, hanem az egyének fejlődésébe
kell megjelölnünk. Persze, egy jó közösség mi
dig emberformáló hatású, hiszen emberi ka
csolatokra és együttműködésre nevel, de enn
feltétele, hogy a társaságok új ismeretek me
szerzését, magasabb szintű felfogás kialakítás
is szolgálja.
Csak *az önképzésben egymást segítő* ember
közössége válhat a kulturális életben igaz
hasznossá, ezért, ha a művelődési házak ki aka
nak törni hátrányos helyzetükből, és meg aka
nak felelni a közművelődés követelményeine
akkor elsősorban *a művelődési folyamatok str
tégiáját és taktikáját* kell kidolgozniuk és a gy
korlatban alkalmazniuk. Ez *elmélet és gyako
lat szerves egységét* jelenti, vagyis azt, hogy a
kalmi rendezvények helyett az érdekeltségből
az érdeklődésből kell kiindulni, azt szisztema
kusan kell szélesíteni, közben az önművelé
programozni, a munka hatékonyságát mérni
a tapasztalatok alapján a gyakorlatot helyesb
teni. A kis csoportoknak és a tanfolyamokna
sem csupán *helyet* kell adni, hanem úgy ke
azokat befolyásolni, hogy tevékenységük egy
hatékonyabbá váljék. A feltételek megteremt
sén túl tehát e munka lényege a *művelődési f
lyamatok szabályozásában* keresendő.

A FENNTARTÓKNAK azonban föl kell isme
niük, hogy ehhez a változáshoz sokkal töl
szakember kell, mint amennyit jelenleg alka
maznak. Mert a művelődési házban nemcsa
gondnokra van szükség. S nem véletlenül mon
tam itt „szakembert". Mert nem pusztán a vez
téssel, tervezéssel, szervezéssel és elemző mu
kával megbízottak számának szükségszerű em
léséről van szó, hanem arról is, hogy azok val
ban erre a munkára kiképzett emberek legy
nek. Mindig csodálom azoknak a merészségét
nagyvonalúságát, akik a művelődési házak él
re olyanokat neveznek ki, akiknek sem megf
lelő elméleti felkészültségük, sem elegendő gy
korlati tapasztalatuk nincsen. A jóhiszemű gondol

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 JAN 27
TÜKÖR
Budapest

Bognár Árpád

1021

Bognár Árpád rajza

AKI HÜTLEN, PÓRUL JÁR

SZÍNJÁTÉK AZ OPERAI JÁTÉKSZÍNEN

len hangot is ejtene, a zene elébemegy, mindennél plasztikusabban érzékelteti a szituáció feszültségét, a lélekben dúló viharokat. Miért nehéz mégis operát játszani? Mert groteszk helyzetet kell gyakran feledtetni. A Tristán és Izoldában a férj rajtakapja feleségét, és — ahelyett, hogy agyoncsapná — énekelni kezd. Elfogadhatóvá kell tenni ezt a sajátos képtelenséget, és éppen ezért néha úgy érzem, hogy az operaénekes feladata még nehezebb, mint a prózai színészeké. Játékának csak alapfeltétele a zenei biztonság és szereptudás.

(Gagliano operai instrukciója 1608-ban: „Törekedjünk arra, hogy tagoltan ejtsük a szavakat, hogy jól érthessék a szöveget, s ez legyen az énekes célja, különösen, ha recitál.")

Gregor J.: Emlékszem, amikor a pályámat kezdtem — pedig Varsányi Ida tanítgatott —, mozdulni sem tudtam a színpadon. Eleinte nem is volt semmi baj, mert „statikus" szerepeket kaptam. A Varázsfuvolában mint Sarastro lementem a lépcsőn és előadtam az áriát.

(Voltaire: „A jelenetek csak arra

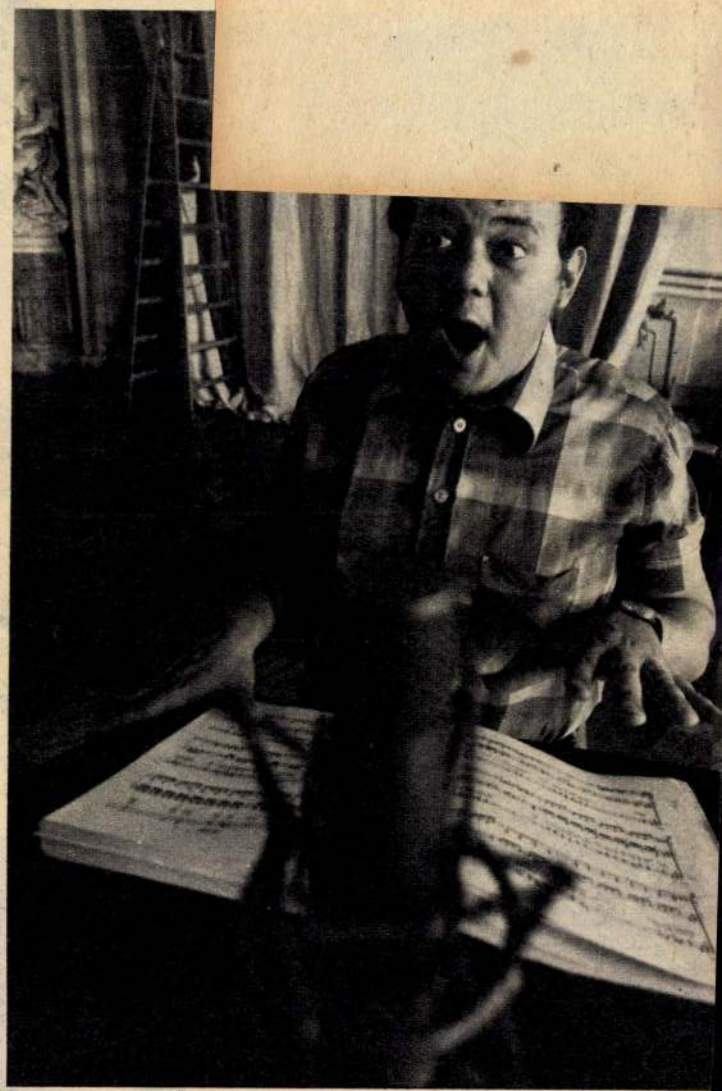

Rozsos István

Amióta megszületett vitatk

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 JAN 16
TÜKÖR
Budapest
Bognár Árpád
1021

Bognár Árpád rajza

RIKKANCSOK

Vásári kikiáltó? Az újságíró hangos változata? Vagy valami egészen más? Színhely Budapest, Astoria aluljáró.

— Először nem mertem megszólalni sem, csak álltam, mint egy faszent. Akinek kell, úgyis vesz, láthatja, hogy újság van nálam, minek ordibáljak? Meg is maradt a fele lapom. Aztán belejöttem.

— Elég, ha csak azt kiabálja, hogy Esti Hírlap?

— Igen. De ha jó kedvem van, kiválasztok valami szenzációt, valami bűnügyet, vagy friss sporthírt. Alkalmanként csak annyit mondok: „Fekete apró betűkkel az Esti Hírlap!"

— Miért éppen ezt csinálja?

— Festek, kell a szabad idő. De vannak itt érdekesebbek is: hajdani légiós, alanyi költő, kiugrott papnövendék és bukott zöldséges. A legtöbb készül valamire, tanul vagy tanulni fog.

— Hogy lesz valaki rikkancs?

— Egyszer üldögéltem a régi Belvárosi Kávéházban, és rengeteg újsággal jött egy fiatal lány. Látom én, hogy huzakodni kezd vele egy vén csoroszlya, el akarja venni tőle az egész csomót. Feltámadt bennem a grállovag. Odamentem, mondom én a vénasszonynak: mit bántja ezt a lányt? Nem ide szól az engedélye! — válaszolta, de szemlátomást nem volt igaz járatban. Végül elment, a rám. Két napig sztrájkoltam, a harmadikon ő jött hozzám. Így kényelmes, nem kell mindennap leszámolnom a pénzzel, sorban állni, vitatkozni az elosztóban, két óra alat

RÉVÉSZ TAMÁS
felvételei

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1977 JAN

Napjaink

Bognár Árpád
1021

RIGOLETTO

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

LIAM SHERFÖZŐ:

Kuviklás

DRÁMA HÁROM FELVONÁSBAN, TÖ

I. FELVONÁS

kép Szín: az alföldi tanyavilág. fák akáclanak, néhány kilomé- a gépállomás füstölög.

ÁKONY: (tagbaszakadt férfiem- kezében metiles butykos): Se- g! Fölgyújtották a gépállomást! pent) Segítség!

SŐDÜLET: (becsődül) Csakis a tvás Kazi tehette! Mert nem ünk a körmire az utolsó egyéni ának! Oltani! Oltani!

kép Szín: aszály. A gépállomás bb ég, mintegy huszonöt percig. söködnek a lángok, falják az éle-

kép Szín: ugyanaz.

GYELETES TŰZOLTÓ (be): Ne enek ittend a csikkeket eldobál- író úr kérem! Büntetés lehet a g vége! (Eloltja a tüzet.)

II. FELVONÁS

1. kép Szín: zimankó. A zsin padlásig ér a hó.

MÁKONY (lábal a hóban): Seg ség! A Purdé Vince gyerekei al beszakadt a potykázó jege! Tal már oda is vesztek mind a tizenhá man!

ÜGYELETES TŰZOLTÓ (n mozdul, hiszen minden rendben).

KATARZIS (várat magára).

2. kép Szín: ugyanaz. Idén ig lassú a hóolvadás.

DRAMATURG (magába roskad ül).

3. kép Szín: ezernyi. főleg zöld, m kitavaszodott.

PURDÉ VINCE GYEREKEI (láb doznak, majd ismertetik a tanya lág történetét).

ÍRÓ (be): Hozzátok jöttem! (Rip tot ír a tanyavilágról. a Népszaba ságba, Az éltető víz címmel.)

Kettős tükörb

Jelentős mű, korszakos ópusz lá- napvilágot nemrégiben; egy sz nemzedéket reprezentáló alko- . E remeklésről két szakember is ejti véleményét, s mi szívesen nk helyt eltérő közelítésű sora- ak.)

-BAT(K)A IMRE

Heuréka! Végre megszületett föl-

De hagyom mindezt, s szólok vi szafogottan a műről, járulok áhít tal az opusz oltárhoz, gyújtom fiatalos hit máglyáit, áldozok tesz-magamnak pothabyós húsok Áldoznék azaz, ám a Napja szerkesztői mostohán csak egy lumnát alamizsnáztak nékem. N csen így helyem több, hiába s morlik föl tollam. A maradék sorba becsempészem legalább alkotó és a mű nevét:

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-746, 340-726
Bognár Árpád
TÜKÖR
Budapest
1977 JAN 30

1021

Bognár Árpád rajza

a tájékozottabb
ikban megérde-
özepén. Eredeti
lumi jelentés a
vegyészmérnök-
lmiségiek min-

nyelven, tehát
aly megjelent
· *bálna*. Időben
gyébként.
egjelent könyv
néhol mulatsá-
tletgazdag írás,
r ötleteit össze-
ctan, szatirikus
egymást a lapo-
ckel való játsza-
erjük — érdek-
ı újdonság —, s
os hatást kelte-
i . . .
e egy Soňa ne-
lsorban tart egy
ın. Az ütődött
oňa nem egysze-
megbolondul a
geti a házasság-

A pszich
eseteket jelöl,
amelyekben
klinikailag tünetmentes
és panaszmentes
állapot mellett, rövid idő
alatt, testi okkal nem
magyarázhatóan
következik be a halál

ELVITTE A BÁNAT

Mári néni életének utolsó napjaiban legszívesebben a falu min-

A kivégző osztag elé állított emberre nem lőnek rá a katonák, a

Bognár Árpád grafikusművész

102

1972. VI. 24. 19.30. /6/ V.

Tv-híradó

- A fővárosi Ernst Múzeum termében ma nyilt meg Bognár Árpád Munkácsy-díjas grafikusművész tárlata. Csaknem 80 alkotás zömében különböző grafikai technikával készült mü, 10 év terméke került bemutatásra. Bognár Árpád művészetének éltető eleme a rajz. Képein népmese motivumok, fantáziateremtette figurák kelnek életre. Munkássága erősen kötődik a szürrealizmushoz. Különlegesen érdekes a művész Dante sorozata. Az 1969-ben készült olajpasztelek, több külföldi bemutatón szerepeltek már sikerrel. A Dózsa évfordulón, nagyméretü rézkarcokkal idézte fel a nagy parasztvezér emlékét. Bognár Árpád kiállitása, két hétig lesz

látható.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Bognár Árpád

Népszava

1972 JUL 7-

1021

1972. július 7

Kiállítási kalauz

Műkritikusok, esztéták sokszor értekeztek már arról, hogy kollektív szellemiségű századunk történelmi fordulatainak és korhatározó egyéniségeinek köztéri ábrázolásához különleges formai eszközökre, szokatlan ötletekre van szükség. Az új városrendezés, a központi terek mellőzése, a tömör házsorok feloldása, a korszerű arányrendszer és léptékigény az emlékmű hagyományos típusaitól elütő megoldásokat követel meg a művésztől, olyan kompozíciókat, amelyek nem a történtek külsődleges megörökítésével, hanem az ezek mögött munkáló, általánosabb eszmények plasztikai láttatásával hatnak, s ilyetén a közvetlen tudatformáláson, a reprezentáló szándékon túl díszítő, dekoratív funkciókat is betöltenek. Ilyen összetett beállítottságú, jellegzetesen huszadik századi monumentum

Ortutay Tamás

József Attila-emlékműve, amelynek tervezetét, makettjét az elmúlt napokban bocsátotta közszemlére — a közönség véleményét megtudakolandó — a fiatal művész a Csepel Galériában.

Ortutay József Attila alakjához rendhagyó módon, minden portrészerűséget mellőzve közeledik, nem személyiségét, hanem szellemét, az életműben transzponálódott korszerű világnézetet kívánja megidézni. Emlékművét a költő legfontosabb gondolatait szemléltető nyomdai betűsorokból alakítja ki, az elölnézetben mozdonykerekekkel, hátulnézetben pedig rugókból konstruált szerkezetekkel törve át az ólomhasábokat. A vonatkerekeknek, szerkezeteknek kettős jelentésük van: szimbolizálják a költő tragédiáját, de szimbolizálják a kort is, amelyet oly gyakorta hasonlított József Attila törvényszerűségektől megszabott, szabatosan járó gépezethez. A közönség — mint a vendégkönyvekből kiderült — rokonszenvvel, nyitott értelemmel fogadta a tervet, mi is szívesen látnánk felállítva valamelyik új lakótelepünkön.

Sok örömet okozott

Kishonthy Jenő

Egerben élő festőművész fővárosi bemutatkozása is, amelynek a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítóterme adott otthont.

Kishonthy mértéktartó, a szakmát kitűnően ismerő, elmélyült alkotó, aki társadalmi tettvágyból, a mindennapokban s az emberi természetben megbúvó humánus értékek felmutatásának szándékával nyúl ecsethez. Főként a portré, a karakter lelki és szellemi mibenléte foglalkoztatja; modelljeit tárgyilagosan, de sorsukat, személyiségüket megértve ábrázolja. Kifejezőeszköze elsősorban a szín: az árnyalatok, tónusok, felületek sokoldalú, sőt drámai kihasználója, olykor azonban nem tud ellenállni a romanticizmusnak, ami helyenként avíttá teszi. Ettől feltétlenül óvakodnia kell. Rajzai arról győztek meg, hogy a legnemesebb grafikai eszköz ma is az egyszerű vonal.

Problematikusabbnak éreztük

Bognár Árpád

Ernst múzeumbeli tárlatát. A grafikusaink derékhadához tartozó művész látványos, a technikai megoldások széles skáláján mozgó anyagot sorakoztatott fel, tartalmilag azonban — megítélésünk szerint — nem bírta kitölteni a bemutatott 76 festményt, rajzot és litográfiát.

A gondolatiság bizonyos hézagossága nyilván alkatából adódik: rögtönző típusú művész, szabad teret enged ötleteinek, asszociációinak, helyenként kifejezetten játszik. A papírra vetett indulatok és érzelmek rengetegében a vonal hangsúlyozásával teremt valamiféle rendet, ezek keresztezőpontjai alkotják kompozíciói gerincét. Tematikailag jórészt a népmesék, mítoszok, a régebbi korok világában barangol, néhány művében azonban lehetetlen nem meglátni a szimbólumszerűséget, a jelenre való utalást (*Apokalipszis, Kerék alatt, Hej, te kismadár* stb.). Ezek a vásznai, rajzai a legszerencsésebbek: korunk emberének nyugtalansága, a technika hol felemelő, hol nyomasztó szerepe kap hangot bennük. Az egyértelműbb gondolati sommázás, az aktualitások fokozottabb figyelembevétele bizonnyal hasznára volna a jövőben.

Végezetül a Petőfi Irodalmi Múzeum legújabb bemutatójáról emlékeznénk meg: két, a művészetek más területein is járatos és rangos nevet szerzett alkotóegyéniség állította itt ki képzőművészeti produkcióit.

László Gyula

a kiváló tudós, régész és művészettörténész Kortársaim című íróportré-sorozata (*Németh László, Kós Károly, Szabó Lőrinc, Nagy László, Juhász Ferenc* és mások arcmásai) elsősorban ikonográfiai jelentősége miatt, míg

Kónya Lajos

Kossuth-díjas költőnk fafaragványai nemes egyszerűségük, a népművészettel rokon lelki diszpozíciójuk révén érdemelnek említést. Egyik-másik munkája, így az *Áldott anya* és a *Szerelem* hivatásos művészeknek is becsületére válna.

Tasnádi Attila

Vi[illegible] egyesüljetek!

NÉPS[illegible]

A MAGYAR SZAKSZERVE[illegible]

100. ÉVFOLYAM, 158. SZÁM ÁRA 80 [illegible]

Mongol—magyar ba[illegible]
Darh[illegible]
Sz. Luvszan és F[illegible]

Fehér Péter, az MTI kiküldött tudósítója jelenti:

Mongólia szocialista városa, Darhan látta vendégül csütörtökön *Fock Jenőt*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagját, a kormány elnökét, aki — feleségével és kíséretével — hivatalos baráti látogatáson tartózkodik a testvéri szocialista országban. A Minisztertanács elnökének különgépe délelőtt 9 órakor — magyar idő szerint hajnali 2-kor — szállt le az Ulánbátortól csaknem 300 kilométernyire fekvő város ideiglenes repülőterén. Akárcsak magyar vidéki városba érkezett volna *Fock Jenő:* integető magyarok fogadták, s magyarul hangzottak el a magas rangú vendégeket köszöntő szavak. Érthető: a darhani húskombinát építésén kétszáz hazánkfia dolgozik. *Fock Jenővel* utazott Darhanba *Sz. Luvszan*, a Mongol Népi Forradalmi Párt Politikai Bizottságának tagja, a nagy népi hurál elnöksége elnökének első helyettese, *Sz. Luvszangombo*, a Minisztertanács elnökhelyettese, *L. Rincsin* külügyminiszter, valamint *P. Sagdarszüren*, a Mongol Népköztársaság budapesti nagykövete.

A vendégeket *Sz. Gomboszüren*, a városi pártbizottság első titkára és *G. Damdin*, a városi tanács elnöke üdvözölte, majd *Fock Jenő* és kísérete gépkocsiba szállt és felkereste a Darhanban magyar segítséggel épülő húskombinátot. Az építkezés rendkívül látványos, a hatalmas húsgyár legfontosabb épületei csaknem készen állnak. A kormány elnökét és kíséretét *Holtság József*, a magyar kirendeltség igazgatója tájékoztatta. Elmondotta, hogy a húskombinát a legkorszerűbbek közül való, központi üzemi épülete száznegyvenezer légköbméteres lesz, s hat nagy hűtőtárolója egyszerre háromezernégyszáz tonna húst tud majd befogadni. A rövid tájékoztatót követően a Minisztertanács elnöke végigjárta az építkezést, s hogy a tervezettnél kevesebbet láthatott, annak az volt az oka, hogy *egyetlen magyar munkás mellett sem ment el kézfogás, pár érdeklődő szó nélkül.*

Délben Darhan egyik új negyedének főterén *mongol—magyar baráti nagygyűlést tartottak.* A piros-fehér-zöld és piros-kék-piros zászlókkal díszített emelvényt sokezren fogták körül, helybeliek és magyarok.

Elsőként *Sz. Luvszan* lépett a mikrofonhoz. Előljáróban köszöntötte Minisztertanácsunk elnökét, majd rámutatott: a mongol nép a közös ügyhöz, a szocializmus és a kommunizmus építéséhez való hasznos hozzájárulásnak tekinti *Magyarország nagyszerű eredményeit s szívből örül az MSZMP tizedik kongresszusának határozatait megvalósító magyar nép sikereinek.* A továbbiakban így folytatta: a Magyar Népköztársaság, szoros szövetségben és együttműködésben a Szovjetunióval és a többi szocialista országgal, *békés külpolitikát* folytat, hozzájárulva az európai biztonsági rendszer kialakításához, a népek közötti tartós béke és biztonság megteremtéséhez, valamint az európai államok kapcsolatainak szorosabbá fűzéséhez. *Pártjainkat, országainkat, népeinket a szocializmus teljes felépítésének közös célja, a sokoldalú együttműködés köt össze.* A Magyar Népköztársaság gazdasági, műszaki segítséget nyújt hazánknak, nagy tudású szakembereket küld a mongol népgazdaság számára olyan nagy jelentőségű ipari objektumok felépítésére, mint az ulánbátori ruhagyár, s a szonginói biokombinát és az itteni húskombinát. Geológiai, vízgazdálkodási és állategészségügyi együttműködésünk is sikeres.

Vendégünkkel, *Fock Jenő elvtárssal tárgyalásokat folytattunk a mongol—magyar kapcsolatok továbbfejlesztéséről, s a barátság, a kölcsönös*

Az évszaknak megfelelő hőmérséklet, záporokkal, zivatarokkal

Közép-Európa térsége napok óta olyan időjárási zónában helyezkedik el, amely távol van az erős légmozgásoktól. Az időjárás alakulását túlnyomórészt tehát a helyi viszonyok határozzák meg. A Kelet-Európát borító meleg, viszonylag nyugodt zónában marad. De: fokozatosan beáramlik az óceáni hűvösebb levegő, s ezért főként a nappali időszakban zivatarok keletkeznek. A hőmérséklet alakulásában ennek ellenére lényeges változá[illegible]

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP

Bognár Árpád grafikus-
művész

1972 JUN 24

• MA DÉLBEN AZ ERNST MÚZEUMBAN megnyitották Bognár Árpád grafikusművész kiállítását.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-069, 337-748, 340-726

Magyar Hírlap

Bognár Árpád

1972 AUG 27

1021

Bognár Árpád metszete: Ballada

A kertészkedők már a jövőre készülnek

Ma már alig van olyan házikert, amelyben ne találnánk legalább néhány tucat szamócatövet. Helyes és indokolt ez, hiszen a finom ízű, illatos szamóca (vagy ahogy köznyelven nevezik, a földieper) szaporítóanyaga könnyen beszerezhető, és az ültetés utáni évben már termést is hoz. A kezdő kertészkedőket az új telken első gyümölcsterméssel rendszerint a szamóca örvendezteti meg. És ez annál nagyobb öröm, mert a frissen bekerített telken elültetett gyümölcsfák ilyenkor még nem hogy termést, de még árnyékot sem adnak.

Szamócatelep gondozása

A szamócatelepítés legfontosabb szakmai „trükkje" az, hogy a palántákat a nyár végén (augusztus végén, szeptember elején) kell eltelepíteni. *Aki később fog hozzá az ültetéshez, az nem számíthat a következő tavasszal gyümölcstermésre.* Ha viszont már most előkészülünk a telepítéshez, akkor jövő május végén már szedhetjük a gyümölcsöt.

A szamóca igényes növény ugyan, de megfelelő gondozás mellett egyformán jól terem a homok- és a kötött talajokon is. Azt azonban nagyon megkívánja, hogy a telepítésre kijelölt kertrész talaját megfelelő gondossággal készítsük elő. Erre a célra az új üdülőtelken akár a fiatal gyümölcsfák közeit is kijelölhetjük, hiszen

szamócatelepet elgyomosodni; rendszeresen gyomláljunk, kapáljunk, a fölösleges indákat tőből vágjuk le, és szükség esetén öntözzük is.

Támadnak a darazsak

A szőlősgazdáknak most a legtöbb gondot az okozza, hogy miként tudják megvédeni a már cukrosodó szőlőfürtöket a *darazsak támadása ellen.* Valljuk be őszintén, hogy nemigen áll rendelkezésünkre olyan hatékony védekezési módszer, amellyel ilyenkor elpusztíthatnánk e kellemetlen kártevőket, mert permetezni már nem tudunk, hiszen a növényvédő szer nemcsak a kártevőket pusztítaná el, de a fürtöket is élvezhetetlenné tenné. Ahol sok a darázs, függesszünk a karókra vagy huzalokra cukros-ecetes vízzel félig megtöltött, papírral lekötött, és kívülről befelé átlyukasztott dunsztosüvegeket; ezekbe a darazsak szívesen berepülnek, de kijönni már nem tudnak, és elpusztulnak.

Igazán hatékonyan télen és tavasszal védekezhetünk a darazsak ellen azzal, hogy az épületek padlásán és más védett helyen levő fészkeket összeszedjük és elégetjük. Most bosszankodunk a darazsak miatt, de erről a gondról annak idején se feledkezzünk meg!

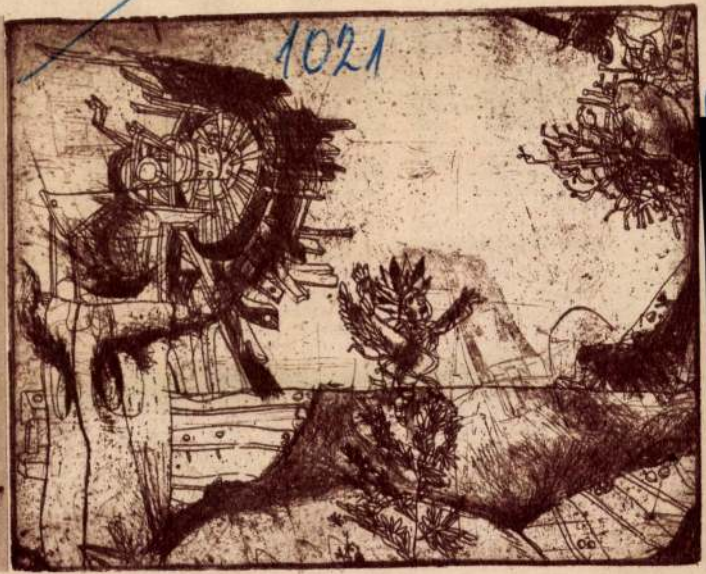

1021

Bemutató Bognár Árpád grafikáiból a Dürer teremben. A művész egyik rézkarca

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1966 JAN
NÉPMŰVELÉS
Magyar Urpad

ordítani. Annál keve-
zóltak viszont arról,
a folyamat megfor-
lejátszódott, amikor-
vetkező időszak po-
korlata merített Ma-
ézeteiből, olymódon,
k bizonyos elemeit

nek tartja a nagyományt,
mint ami leginkább erősíti a
közösséget. Ilyen tradíciónak
nevezi a gyermeknevelő tele-
peken a sokak által
katonai formaságokat.

Kísérleteket tesz arr
a formális és nem-
zösségeket szinkron
, s nevelési szempon
kívánatosnak tartja
elsődleges közössé
y az osztagok — öss
e változzék. A kö
indvégi úgy ér
int a szervezett
yan céltudatos ko
át, melyek a közöss
eivel rendelkeznek (
arenko műveinek néh
yatékossága ellenére,
arenko – „kultusz"
reneszánsz" után éppen
ainkban válik aktuálissá né-
eteinek az elmúlt időszak
azdasági, társadalmi, politi-
kai meghatározóival egybe-

*met. Pl.: „Levegőőcean fene-
kén élünk." Vagy: „A legna-
gyobb kisbolygók is kicsi-*

*gekről, tételekro
mégsem érezzük száraznak,
„második kiadásnak", mert a
közismert tételeket a modern*

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 JUN 29
Bognár Árpád

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
Huszonöt
1021

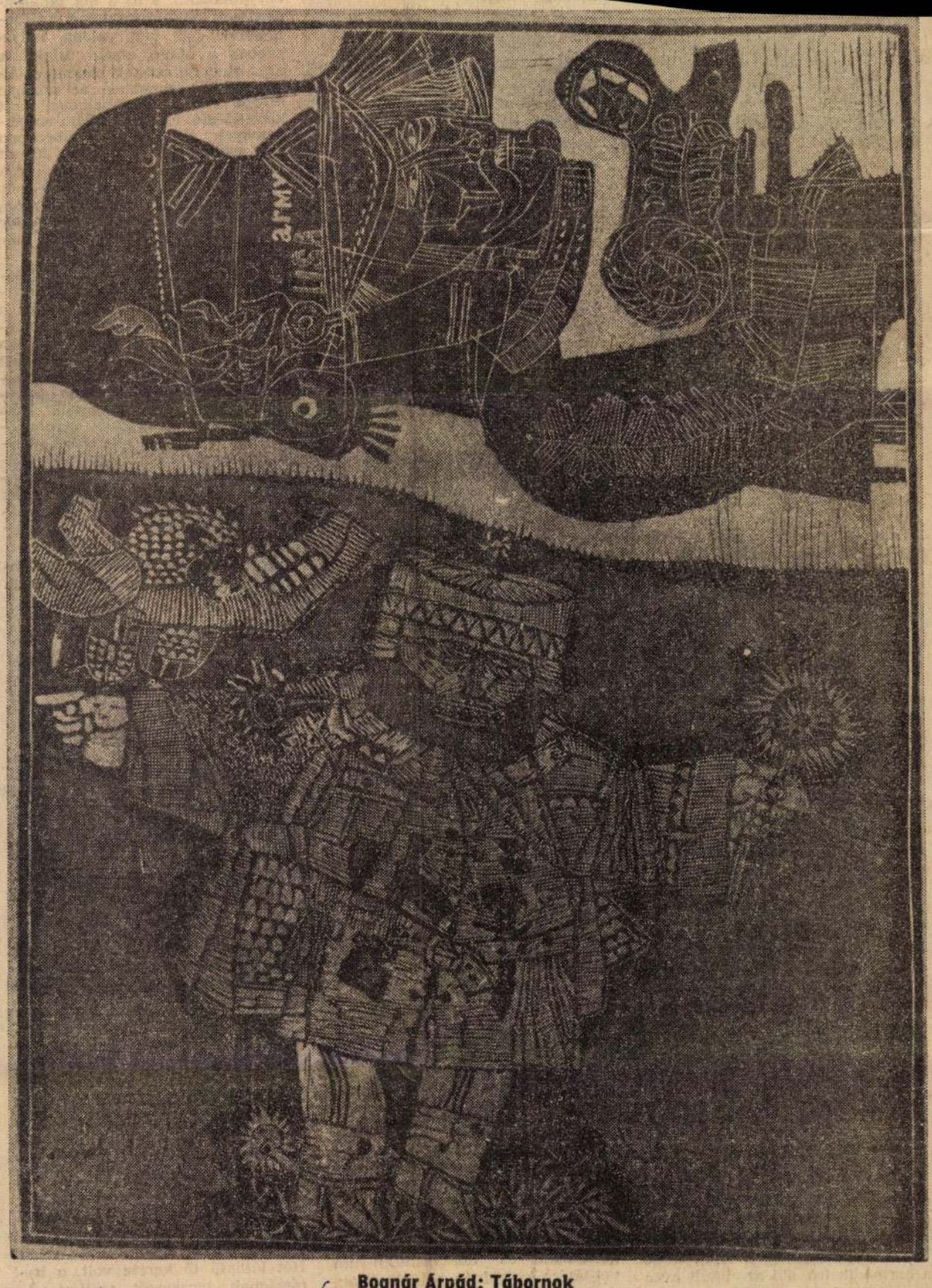

Bognár Árpád: Tábornok

1974. JÚNIUS 29.

sajtóértekezletet.

6.

Valóban volnának Nyugat-Németországban olyanok, akik nem harcolnak a fasizmus (bocsánat: nemzeti szocializmus) újjáéledése ellen? Ki tudja, mi van a lelkekben? Schleswig-Holsteinban, melynek Kiel a tartományi székhelye, a szociáldemokraták 1970-ben abszolút többséget — 53,6 százalékot — kaptak, és egy olyan párt, mint az NPD, mindössze 2,5 százalékot. Jártam Laboe-ban — mintha Budapesten azt mondanám: jártam Érden —: Kiel egyik környékbeli fürdővároskája ez, stranddal az előkelőknek (ennek homokja finomabb) és a köznépnek (ennek durvább). Itt magasodik a parton vörös téglából a haditengerészet emlékműve: mint egy vikinghajó orra, legalább húsz emelet magasságban, s tetejéről messzire látni, túl a Kieler Fördén a Keleti-tengerig, a Nord-Ostsee-csatornán is túl, el a város felhőkarcolóiig. Még Hitler előtt épült a 20-as években, s úgy mondják, a tengeren elpusztult *minden* nemzetiségű tengerész emlékét őrzi. A földszinti előcsarnokba vezető kapun a német lovagkereszt emblémája fogad, a csarnokban a fölirat: Velünk vagytok! — s jobbra a márványba vésett néhány sor az első világháború 25 ezer, s a második világháború 120 ezer német tengerész halottjára emlékeztet. A kilátó előtt, a partra vonszolva, egy második világháborús tengeralattjáró, az U—995. Egy márkáért megtekinthető belül is: hogyan élt, összezsúfolva egy ilyen U-Boot legénysége és tisztikara és parancsnoka, s hogy foglalta el a belső tér legnagyobb helyét a kilövésre szánt torpedó. Érdekes emlék, és egy debreceni származéknak szokatlan tengeri élmény. Az U-Boot mint egy nagy döglött bálna fekszik a fövenyen, s fölötte sokféleképpen értelmezhető mementóként magasodik az emlékmű, csendben.

7.

A csend kikötője — így aposztrofálta Sauerbaum úr, a városi tanács elnöke Hans-Jürgen Heise-t, mikor átadta neki Kiel város tízezer márkás művészeti díját. Heise a harmadik író, aki az elmúlt húsz év alatt e kitüntetésben részesült.

kitaszítottak
a történelem térképéről
Haránt
futunk a hanglemez-barázdákon át
a tengerig
A pórázon
vergődő golfáram
talán
visszahozza nekünk
a halakat.

8.

Szállodai szobám asztalának jobb oldali részében egy minibárt találtam: vagy háromtucat kis üveget tömény innivalóval. A középső fiókban pedig a Die heilige Schrift és a Holy Bible, azaz a Szent Biblia német és angol kiadását, alighanem hazai és főként amerikai vendégek szükségletére. Ahogy olvasom, rádöbbenek, hogy ez ám a csend költészete: egyszerű, naiv, mesterkéletlen, maga az ősmese. 1. Am Anfang schuf Gott Himmel und Erde. (In the beginning God created the heaven and the earth.) 2. Und die Erde war wüst und leer, und es war Finster auf der Tiefe; und der Geist Gottes schwebte auf dem Wasser. (And the earth was without form, and void; and darkness was upon the face of the deep. And the Spirit of God moved upon the face of the waters.) 3. Und Gott sprach: Es werde Licht! Und es ward Licht. (And God said, Let there be light: and there was light.)

Épp elállt az eső, s lőn világosság. Ahogy kinézek a hetedik emeleti szállodai szoba ablakán, kint minden fénybe, világosságba öltözik. Szemben, a kikötő másik oldalán óriási kupacokban rozsdásodnak a roncsautók. Nincs senki, aki mondaná: És vigyétek el! A jólét hulladéka ez. De a hulladékot is el kell takarítani.

9.

Hamburgban, ahová kirándultunk, még több rozsda vöröslik a javító dokkok hajóin. És csaknem elérhetelen magasságban feliratok: a német kommunisták pártját éltetik, Corvalánnak követelnek szabadságot. Erre rímelnek azok a röplapok is, melyeket fiatalok osztogatnak Kiel utcáin, a Kieler-Woche helyett Chile-Wochenak nevezvén a június 8-tól 16-ig terjedő időszakot, vitákra, politikai plakátkiállításra és dokumentum-film vetítésére invitálván a járókelőket. A kieli polgár, akiről az újságok

idézik föl. Ám itt a lakások nem komfortosak. Ki lakhat ezekben, hiszen egy fogyasztói állam teljes jogú polgárai ilyen lakásokba már nem költöznek.

— A vendégmunkások — felelik. Valóban: erre először nem figyel föl az ember. Azokra, akik a repülőtéren nem tudnak válaszolni német kérdésre; az üzemekben a segédmunkások; a képzettséget nem igénylő ezernyi munkakör ellátói. Egyetlen év alatt 13 százalékkal (440 ezer emberrel) nőtt Nyugat-Németországban a vendégmunkások száma, s jelenleg négymillióan vannak. Négymillió idegen, nyolcmillió kéz! S megoszlásuk: 23 százalék török, 18 százalék jugoszláv, 16 százalék olasz. A törökök száma 1967 óta például megötszöröződött.

Nyugat-Németországnak tudvalevőleg már nincsenek gyarmatai.

11.

A Kieli Hét évek óta június közepén kezdődik; akkortól már kellemes az idő. Az idén a labdarúgó-világbajnokság miatt előbbre hozták a rendezvényeket. Amikor június 13-án a brazil-jugoszláv mérkőzéssel Frankfurtban megnyílt a világbajnokság, a Kieli Hét voltaképpen befejeződött. A vendéglők színes tévével csalogatták az embereket. Ami addig minden szövegben, fölszólalásban a legtöbbször hangzott el — Kieler-Woche, mely az én fülemben végig így csengett: kilavohe-kilavohe-kilavohe —, egycsapásra átadta helyét egy másik izgalmas rövid szónak: a Fussball-weltmeisterschaftnak. Egy nagyon okos, értelmes kieli asszony, aki baloldali szociáldemokratának vallotta magát, kijelentette:

— Fájdalom, de azért szurkolok, hogy az NSZK csapata ne nyerje meg a világbajnokságot. Mert ha igen, ez csak tovább korbácsolja a nacionalista szenvedélyeket.

Futballban nem lévén elég jártas, a megjegyzéshez nem fűzök magyarázatot. Lehet, a labdarúgószenvedély ilyen veszedelemmel jár, az viszont bizonyos, hogy a vitorlázás és a kultúra, mely a Kieli Hét látható fő kerete volt, a barátságnak igyekezett szállást csinálni.

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725

Napjaink

Bognár Árpád

19740KT 12.

1021

4

MADARAK

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

n Antal:

gyar cigányok problém

ok kasztra tagozódott magyar társa
ról a felszabadulás óta kevés szó
okat is az India legalsó kasztját meg
ó jellemezte, és úgy látszik, problémájukhoz ma
g hozzányúlni. [. . .]

vitába szállni azzal a közvéleményünkben még
dt reakciós felfogással, hogy a cigányokkal való
t a cigányok veleszületett rossz faji tulajdonsá-
a munkakerülésre, a bűnözésre, stb.") okozzák,
yilagos szemlélő előtt kétségtelen, hogy a nem
cigányság problémája *nemzetiségi kérdés.* Olyan
ugyanis szó, amely gazdaságilag, társadalmilag
yelvében önálló csoportot alkot.

ág nemzetiségi kérdése azonban lényegesen bo-
az ország többi nemzetiségének helyzeténél. En-
hogy a szóban forgó nem asszimilált cigányság
zt a *lumpenproletáriátushoz tartozik.*

demokrácia eddig a cigányságnak nem sokat
ani. Igaz, hogy megmentette őket attól a halálos
elyet Hitler rájuk is kiszabott. Igaz, hogy ma már
arország ideológiája, amely szerint a cigány fél-
utya és az ember között, és élete is ennek meg-
kelendő, megszűnt. Ritkábbak lettek a legkiri-
ellenes igazságtalanságok is. *De nemzetiségi jo-*
m kapta meg a magyar cigányság, és az út sincs
va; amelyen a dolgozók társadalmába jut. [. . .]

demokrácia bele kell, hogy vágja fejszéjét a ci-
nehéz fájába. Világos, hogy nem fogunk a cigány
ságokról „veleszületett antiszociális voltukról" s
s táborokról beszélni. De *ugyanolyan káros vol-*
ni a problémát, és megfeledkezni arról, hogy jó-
emberekről van szó, akik gyermekkoruk óta azt
k körül, hogyan kell rendszeres munka nélkül
kben az osztályöntudat helyett a törzsi öntudat
nségesen állnak szemben a szervezett társada-
megnyilvánulásával, és a szabadságot anarchi-
mezik. Annak a néhány jóindulatú kísérletnek,
ltban a kérdés megoldására történt, mindnek

(Folytatás a 6. oldalon)

rabol, ma
lesz vas, a vas nem lesz
válnak. A cigány is cigán

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Hirlap

Bognár Árpád
1021

1974. SZEPTEMBER 29, VASÁRNAP 9

Bognár Árpád rajza

Jövedelmező üzlet

Gyermekkereskedelem

Florida luxusnyaralóhelyén, Miamiban, a tengerparti pázsit egyik sarkában két éve tanúja voltam egy vallási szervezet abortuszellenes agitációjának. A népes gyülekezet szónokai a meglehetősen gyér hallgatóságot arra ösztönözték, hogy ne kövessen el „gyermekgyilkosságot", ne használjon fogamzásgátlót, ne folyamodjék abortuszhoz. Inkább *adják örökbe* a nem kívánt gyermeket.

A nem kívánt gyermekek örökbe adására ösztönző rendezvényt a kaliforniai Los Angelesben július közepén lezajlott bírósági tárgyalás juttatta eszembe. Öt személyt — köztük egy volt rendőrtisztet — azért idéztek a bíróság elé, mert terhes nőkkel megállapodtak születendő gyermekük megvételéről, s a néhány napos csecsemőket 10—15 ezer dollárért adták el. A bírósági tárgyalás kapcsán a *The Christian Science Monitor* „Csecsemőkereskedelem — nagy profit" című beszámolójában azt közölte, hogy az Egyesült Államokban a kereslethez képest na-

Bogner László, grafikus

M. 6.

SÁG. Bp. 1975. jún. 29.

esszék éppen ezért ... kötődnek egymáshoz. Nevezhetném ezt a kötetet *a szocialista demokráciához vezérlő kalauznak*, mert hiszen Mesterházit ez a téma izgatja a legszenvedélyesebben és a legsokoldalúbban.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 NOV. 7.

Bognár Árpád

Magyar Hirlap

1021

Bognár Árpád rajza

Kár
ezre
dr.
Gyö
véd
dr.
Istv
ezre
Sisk
roly
alezr

A
val
tünt ... testületek 78 tagjának pedig a Kiváló Szolgálatért érdemrendet adományozott az Elnöki Tanács.

*

Az Elnöki Tanács kitüntetéseket adományozott a kiemelkedő munkát végző szakszervezeti tisztségviselőknek. A kitüntetéseket *Gáspár Sándor*, a SZOT főtitkára szerdán adta át a SZOT székházában. Az ünnepségen részt vettek a SZOT-elnökség és -titkárság tagjai is.

A Munka Érdemrend arany fokozatát 30, az ezüst fokozatot 50, a bronz fokozatot 40 tisztségviselő kapta.

*

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa november 7. alkalmából a sajtó 27 dolgozóját tüntette ki. A kitüntetéseket *dr. Várkonyi Péter* államtitkár, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának elnöke adta át. A kitüntetések átadásánál jelen volt *Grósz Károly*, az MSZMP KB agitációs és propagandaosztályának vezetője és *Fodor László*, az MSZMP KB osztályvezető-helyettese.

*

A Legfőbb Ügyészségen a november 7-i ünnepség keretében *dr. Szénási Géza* legfőbb ügyész a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa nevében az ügyészség tíz dolgozójának kitüntetéseket adott át. Több ügyészségi dolgozó kapta meg az „Ügyészség Kiváló Dolgozója" kitüntető jelvényt és részesült legfőbb ügyészi dicséretben.

...ég a Szabadság téren

a Szakszervezetek Országos Tanácsa nevében *Gáspár Sándor* főtitkár, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja és *Földvári Aladár* elnök, a magyar fegyveres erők nevében *Czinege Lajos* vezérezredes, honvédelmi miniszter, *Benkei András* belügyminiszter és *Papp Árpád* vezérőrnagy, a munkásőrség országos parancsnoka koszorúzott.

Az ideiglenesen Magyarországon állomásozó szovjet déli hadseregcsoport koszorúját *B. P. Ivanov* vezérezredes, a déli hadseregcsoport parancsnoka, *F. K. Iscsenko* altábornagy és *A. A. Dunyin* altábornagy helyezte el.

A Magyar Partizán Szövetség részéről *Uszta Gyula* altábornagy, a szövetség főtitkára, *dr. Várady Sándor*, a választmány tagja és *László Aladár*, a szövetség tagja, a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség nevében *Illisz László*, a KB titkára és *Szűcs Istvánné*, a Magyar Úttörők Országos Szövetségének főtitkára, a Magyar—Szovjet Baráti Társaság képviseletében *dr. Tétényi Pál* alelnök és *Regős Gábor* titkár, a fővárosi tanács nevében *Szépvölgyi Zoltán* elnök és *Kelemen Lajos* elnökhelyettes koszorúzott.

A koszorúzási ünnepségen részt vett *Apró Antal, Benke Valéria, Fehér Lajos, Kállai Gyula, Nemes Dezső, Németh Károly, Nyers Rezső*, a Politikai Bizottság tagjai, *Óvári Miklós*, a Központi Bizottság titkára. Ott volt a Központi Bizottság, az Elnöki Tanács és a kormány több tagja, a politikai, a gazdasági, a kulturális és a társadalmi élet sok más vezető személyisége. Részt vett az ünnepségen a budapesti diplomáciai képviseletek számos vezetője és tagja is.

A koszorúzási ünnepség az Internacionálé hangja után a katonai díszegység elvonulásával ért véget.

*

A VIII. kerület párt, állami és társadalmi szervei szerdán koszorúzási ünnepséget rendeztek a Mező Imre úti temetőben nyugvó szovjet hősök emlékművénél. Hatszáz úttörő helyezett el egy-egy szál virágot a sírokon. A megjelent kétezer kerületi dolgozó, a tanulók és a lakosság nevében a párt- és társadalmi szervek képviselői díszítették koszorúkkal, virágokkal az emlékművet.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MÁR 14
HÍRLAP 1973. MÁR 17

Bognár Árpád grafikusművész

Kiállítás Cegléden

Március 4-én, vasárnap délelőtt 11 órakor nyílik a ceglédi Kossuth Múzeumban *Bognár Árpád* grafikusművész tárlata. A kiállítást *Klimó Károly* festőművész nyitja meg.

mán, dr. Técsi János, Sas Kálmán, Inokai János, Pályi Sándorné, Novák Béla (Pest megye) és Nics János képviselő.

BOGNÁR ÁRPÁD

72-5 fnyv 14 – 6949

MEGHIVÓ

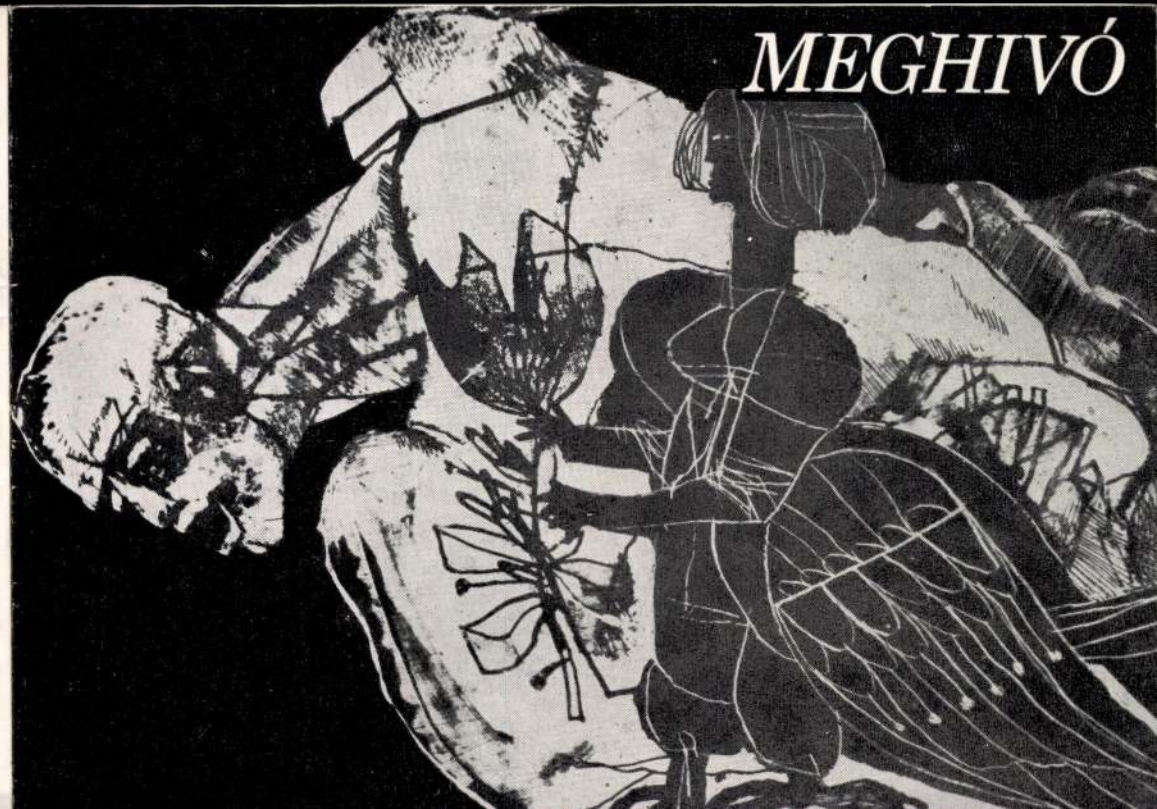

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ 1972. JÚN. 24 — JÚL. 9
NAPONTA 11—19 ÓRÁIG. HÉTFŐN SZÜNNAP.

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT

BOGNÁR ÁRPÁD

GRAFIKUSMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1972. JÚNIUS 24-ÉN SZOMBATON 12 ÓRAKOR

MEGNYITJA:

DR. NÉMETH LAJOS
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

ERNST MÚZEUM
BUDAPEST VI., NAGYMEZŐ UTCA 8.

Bogusław Wróblewski

EMI 73

A MISKOLCI VÁROSI KÖNYVTÁR
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT
1973. MÁJUS 4-ÉN,
PÉNTEKEN ESTE 6 ÓRÁRA
A JÓZSEF ATTILA KÖNYVTÁR
KIÁLLÍTÓTERMÉBE
(MISKOLC, SZENTPÉTERI KAPU 117.)

BOGNÁR ÁRPÁD

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
FELEDY GYULA

A TÁRLAT MEGTEKINTHETŐ
MÁJUS 27-IG,
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL 12—20 ÓRÁIG,
VASÁRNAP 10—18 ÓRÁIG

Pestmegyei Hírlap

Bognár Árpád grafikus

1021

Bognár Árpád kiállítása

BOGNÁR ÁRPÁDNAK a ceglédi *Kossuth Múzeumban* bemutatott válogatott anyagát méltatva, a művész-kollega, *Klimó Károly* festőművész, tréfás paradoxonnal kezdte megnyitó beszédét: „magyar grafika nem *volt*, de van". Mint minden sommás általánosítás, ez is csak részigazságot fejez ki, hiszen aligha lehet „letagadni" azokat a műveket, melyeket jeles festőink a közelebbi és a távolabbi múltban alkottak, kezdve a sort *Barabás Miklóssal*, s zárva *Derkovitscsal*, *Szőnyivel*. A „letagadhatatlan tényekben" csak az a feltűnő — s ez a részigazság, melyet az idézett aforizma kifejez —, hogy a művészettörténetileg számon tartott grafikai teljesítményeket rendre festők nevéhez-munkásságához kapcsoljuk, a grafika műtörténetileg is számottevő része egy-egy festő életművének, „melléktermé ke" volt tehát.

A FELSZABADULÁS UTÁN — még erőteljesebben a 60-as évektől — önállósodott igazán a magyar grafika: a művészi kifejezés evidens lehetőségévé vált, s megszűnt „melléktermék" lenni. Ami nemcsak azt jelenti, hogy a kollektív kiállításokon rendszerint a grafikai anyag az erőteljesebb, hanem azt is, hogy e műveket grafikusok, az életmű megteremtésének igényével, az egyetlen lehetséges kifejezési formát megtalálva alkották.

Hogy mennyire jogosult mindezt, az egész magyar grafika jelen állapotára kitekintő elismerést éppen *Bognár Árpád* kiállítása kapcsán megfogalmazni, nem kell különösebben bizonygatnunk azok számára, akik ismerik a most bemutatott, csaknem nyolc esztendő anyagát összefoglaló kiállítást, mert az azonnal meggyőz: a felszabadulás után „rajokban" indult grafikusgárda „derékhadához" tartozó *Bognár Árpád* (1931-ben született, *Kiskőrösön*) egyik legmarkánsabb egyénisége a mai magyar grafikának.

Bognár nagyszabású grafikai életművet épít, felhasználva a sokszorosító grafika, illetve az olajpasztell, a színes tus, az akvarell már-már festői hatások létrehozására is alkalmas technikai-formai lehetőségeit. Művei láttán azonban nem a technikai sokféleség, még csak nem is a művészeti avantgard vívmányait hasznosító képépítés tűnik fel, hanem az, hogy töprengéseit, vívódásait, múltunkról-jelenünkről kialakult ítéletét, a szorongás érzetét s a maga diadalát e szorongás felett csak a legnagyobbakra jellemző következetességgel fogalmazza egységes mondandót hordozó képekké.

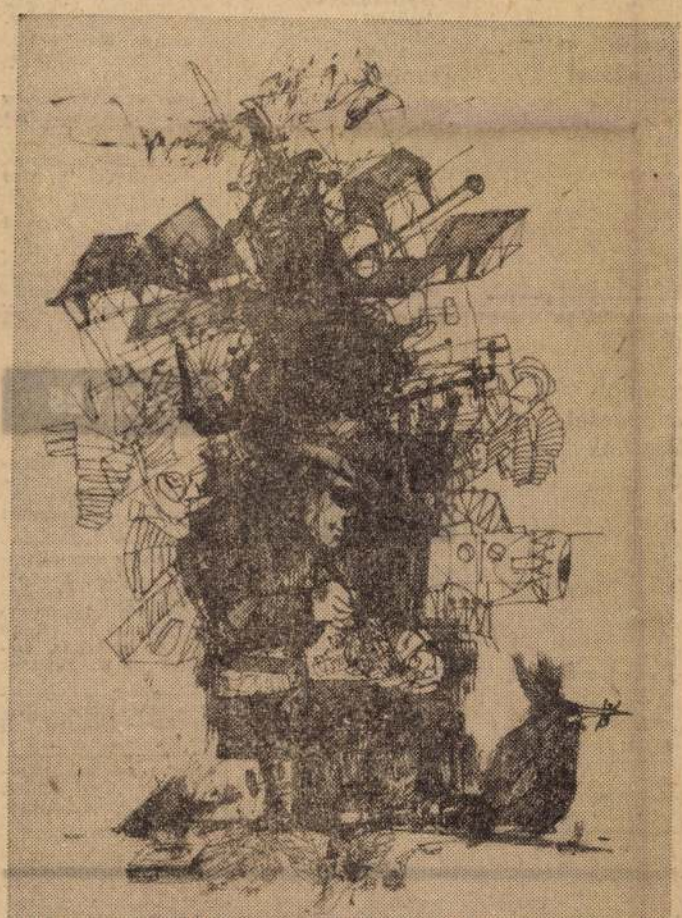

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA: A RAJZOLÓ.

Látszólag bonyolult, mert szimbolikus rétegekből épül fel *Bognár Árpád* világa. Gyakran mesékből megidézett s démonivá növelt szörnyállatokkal viaskodnak törpeemberkék. Aki érti a mesék szimbólumrendszerét, annak nem lehet kétsége: *nem diadalmaskodhatnak* a mesebeli szörnyek, a mesehősnek, bármily kicsiny és esendő, győznie kell. De hősök-e ezek a szorongatott emberkék, akiket gépszörnyek üldöznek, akiknek egy modern apokalipszis víziójának fenyegetettségében kell élniük? Ha megértettük a mesék nyelvét, nem lehet kétségünk, hogy mi a művész válasza.

Így, leírva, szavakká fogalmazva túl egyszerűnek tűnik a szimbólumrendszer jelentése. A képzőművészet formanyelve azonban nem „fordítható le„ maradéktalanul: a látvánnyá fogalmazott gondolatok aligha egyszerűsíthetők néhány rövid mondatba. Nem is célunk a részletes elemzés. Ezt kinek-kinek magának kell elvégeznie.

Szilágyi Miklós

lődését, nem ösztönző a fiatalok számára, így hát jó volna ezeket a kérdéseket felülvizsgálni.

R. L.

gó NB III sorsolása

I CSOPORT

MAFC—Szigetújfalu, TFSE—Fővárosi Sütőipar, UFC—Autótaxi.

V. forduló. Április 15. Bp. Vegyiművek—MAFC, Törökbálint—XV. ker. Növényolaj, Csepeli Papírgyár—VCS DUTRA, EVIG—Telefongyár, Pilisvörösvár—Dunakeszi, Fővárosi Sütőipar—UFC, Szigetújfalu—TFSE, Autótaxi—BEAC.

VI. forduló. Április 22. BEAC—Dunakeszi, Telefongyár—Pilisvörösvár, VCS—DUTRA—EVIG, XV. ker. Növényolaj—Csepeli Papírgyár, MAFC—Törökbálint, TFSE—Bp. Vegyiművek, UFC—Szigetújfalu, Autótaxi—Fővárosi Sütőipar.

VII. forduló. Április 29. Csepeli Papírgyár—MAFC, EVIG—XV. ker. Növényolaj, Pilisvörösvár—VCS DUTRA, Dunakeszi—Telefongyár, Szigetújfalu—Autótaxi, Bp. Vegyiművek—UFC, Törökbálint—TFSE, Fővárosi Sütőipar—BEAC.

VIII. forduló. Május 6. BEAC—Telefongyár, VCS DUTRA—Dunakeszi, XV. ker. Növényolaj—Pilisvörösvár, MAFC—EVIG, TFSE—Csepeli Papírgyár, UFC—Törökbálint, Autótaxi—Bp. Vegyiművek, Fővárosi Sütőipar—Szigetújfalu.

IX. forduló. Május 13. Pilisvörösvár—MAFC, Dunakeszi—XV. ker. Növényolaj, Telefongyár—VCS DUTRA, Bp. Vegyiművek—Fővárosi Sütőipar, Törökbálint—Autótaxi, Csepeli Papírgyár—UFC, EVIG—TFSE, Szigetújfalu—BEAC.

X. forduló. Május 20. BEAC—VCS DUTRA, XV. ker. Növényolaj—Telefongyár, MAFC—Dunakeszi, TFSE—Pilisvörösvár, UFC—EVIG, Autótaxi—Csepeli Papírgyár, Fővárosi Sütőipar—Törökbálint, Szigetújfalu—Bp. Vegyiművek.

XI. forduló. Május 27. Telefongyár—MAFC, VCS DUTRA—XV. ker. Növényolaj, Törökbálint—Szigetújfalu, Csepeli Papírgyár—Fővárosi Sütőipar, EVIG—Autótaxi, Pilisvörösvár—UFC, Dunakeszi—TFSE, Bp. Vegyiművek—BEAC.

XII. forduló. Június 3. BEAC—XV. ker. Növényolaj, MAFC—VCS DUTRA, TFSE—Telefongyár, UFC—Dunakeszi, Autótaxi—Pilisvörösvár, Fővárosi Sütőipar—EVIG, Szigetújfalu—Csepeli Papírgyár, Bp. Vegyiművek—Törökbálint.

XIII. forduló. Június 10. XV. ker. Növényolaj—MAFC, Cs. Papírgyár—Bp. Vegyim., EVIG—Szigetújfalu, Pilisvörösvár—Fővárosi Sütőipar, Dunakeszi—Autótaxi, Telefongyár—UFC, VCS DUTRA—TFSE, Törökbálint—BEAC.

XIV. forduló. Június 17. BEAC—MAFC, TFSE—XV. ker. Növényolaj, UFC—VCS DUTRA, Autótaxi—Telefongyár, Fővárosi Sütőipar—Dunakeszi, Szigetújfalu—Pilisvörösvár, Bp. Vegyiművek—EVIG, Törökbálint—Csepeli Papírgyár.

XV. forduló. Június 24. EVIG—Törökbálint, Pilisvörösvár—Bp. Vegyiművek, Dunakeszi—Szigetújfalu, Telefongyár—Fővárosi Sütőipar, VCS DUTRA—Autótaxi, XV. ker. Növényolaj—UFC, MAFC—TFSE, Csepeli Papírgyár—BEAC.

autóbusszal a Budapest XXI., Tanácsház térről, 38-as, 138-as, gyorsjárattal. Tel.: 140—432/147 mellék.

Felvételre keresünk egyedi méretes **cipőfelsőrészkészítéshez mintát szerkeszteni tudó szabászt,** valamint cipőfelsőrészkészítő ragasztót. Jelentkezés: Dél-Pest megyei Cipész Szövetkezet, Cegléd, Rákóczi út 3. sz.

Építőiparban jártas művezetőt keresünk. „Motoros 276855" jeligére a ceglédi hirdetőbe. 2700 Cegléd, Teleki u. 30.

Beton- és Vasbetonipari Művek Szentendrei Gyára (Szentendre, Dózsa György út 20.) felvételre keres azonnali belépéssel portaőri munkakörbe férfiakat, valamint nőket irodatakarítónak. Jelentkezés a gyár munkaügyi osztályán.

Kavicsbánya Vállalat délegyházi üzemében

azonnali belépéssel keresünk

segédmunkást, matrózt, éjjeliőrt, portást és pályamestert.

Jelentkezés: Kavicsbánya üzemvezetőjénél, Délegyháza, telefon: Dunavarsány 2.

Kavicsbánya Vállalat délegyházi üzemében

azonnali belépéssel keresünk

technikumi érettségivel rendelkező művezetőket, energetikust, valamint szakmunkásbizonyítvánnyal rendelkező villanyszerelő, kotrómester, lakatos, motorszerelő, hajógépészt és úszókotrómestert.

Jelentkezés: Kavicsbánya Vállalat üzemvezetőjénél. Délegyháza. tel.: Dunavarsány 2.

Asz
ászt
épít
XI..
Ocsa
felv
Ruh
ócsa
munkás és betanított varrónőket, valamint gépi munkát végző bedolgozókat. Jelentkezés: Ócsa, tanácsháza, varroda.

MÁV Gépjavító Üzem felvételre keres azonnali belépéssel: géplakatos, esztergályos, marós, vízvezetékszerelő, bádogos, tetőfedő, szerszámélező, anyagmozgató, betanított és segédmunkásokat. Cím: Budapest XIV., Tahy út 97—101. Bejárat: Tatai út és Fáy út sarokról.

Statikus mérnök kivitelezői és tervezői állást keres Vácott vagy Vác környékén. „Gyakorlattal" jeligére leveleket a váci hirdetőbe.

Kavicsbánya Vállalat délegyházi üzemében

azonnali belépéssel keresünk

közg. technikumi érettségivel és mérlegképes könyvelői vizsgával rendelkező irodavezetőt, SZTK ügyintézőt, és raktári anyagbeszerzőt.

Jelentkezés: Kavicsbánya üzemvezetőjénél, Délegyháza, telefon: Dunavarsány 2.

ADÁS-VÉTEL

Göd-Felsőn, 2 szobás ház beköltözhetően, kedvező fizetéssel eladó. Érd.: Dunakeszi, Tanácsköztársaság út 92. sz.

750-es Zastava üzemképes állapotban, 42 ezerért eladó. Érdeklődni lehet: Vác, 11—030 telefonon.

Összel vizsgázott Fiat 600-as eladó. Telefon: Vác 10—950, (8 órától 16 óráig).

---

lettel, garázzsal és egy fehér Warszawa. Nagykőrös, Tormás III. Orgona u. 12. Máté Tibor.

Sürgősen eladó 1 szoba, konyhás, 200 négyszögöl telken lévő ház. Nagykőrös X., Szultán út 22. sz. alatt.

Kétszobás öröklakás eladó. Cegléd, Szív utca 7. fszt. 1.

Vácott, három hónapon belül beköltözhető OTP-s szövetkezeti lakás készpénzért, + OTP átvállalással eladó. Első emeleti másfél szoba, komfort. Leveleket „Városközponthoz közel" jeligére a váci hirdetőbe.

Eladó Váchartyánban 1 szoba, konyha, pince, azonnali beköltözéssel, 400 négyszögöl telken. Érdeklődni: Göd-Felső. Felszabadulás út 214.

Eladó Skoda 1000-es MB. Göd-Felső, Felszabadulás út 214.

Raj Gaz 69-es eladó. Vác-Deákvár, Alsó u. 6.

Balatonon, Fonyód Alsó-Bélatelepen háromszobás, hallos, összkomfortos víkendház eladó. Érdeklődés: este 6 óra után. Telefonszám: Vác 11—580.

VEGYES

Eskövői, menyasszonyi, vőlegényi, koszorúslányi ruhák kölcsönzése, Budapest VII.. Akácfa 27.

Szabad kapacitásunkat lekötnénk parkettázás és parkettcsiszolásra. Lekötheto Nagykőrösi Építő Ktsz Nagykőrös, Örkényi u. 9. Telefon: 74.

Méhészet eladó. „Kp. 56 481" jeligére a kiadóba.

Feles dinnyést keresek 2 hold földre. Cím: Cegléd, Alkotmány u. 22.

HIRDESSEN A PEST MEGYEI HÍRLAPBAN

SAJTÓHIRADÓ
BUDAPEST, IX., DÉLI ÚT 52
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
FEST M
HIRLAP
1973 MÁR 2

Bognár Árpád grafikusművész

1021

Vasárnap nyílik meg

Bognár Árpád kiállítása

Cegléden, a Kossuth Múzeumban a látogatás hosszabb ideig szünetelt az épületben végrehajtott belső átalakítások miatt. *Március 4-én* ismét kaput nyit látogatói előtt a múzeum, egyúttal új időszaki kiállítás bemutatására is sor kerül a földszinti termekben.

Vasárnap, *március 4-én, délelőtt 11 órakor* lesz a *Bognár Árpád* grafikusművész alkotásaiból rendezett kiállítás megnyitója. A megnyitó beszédet *Klimó Károly* festőművész mondja. A kiállítást március 25-ig lehet megtekinteni, hétfő kivételével, naponta délelőtt 10 órától délután 16 óráig.

Nyolc gólt lőtt a válogatott

Csütörtökön délelőtt a Népstadionban ismét edzőmérkőzést játszott a világbajnoki selejtezőre készülő labdarúgóválogatott keret. Az ellenfél az NB II-es Budafok volt.

Illovszky 13 játékosból állította ki csapatát. Az első félidőben *Géczi — Páncsics, Kovács, Bálint, Juhász P. — Kocsis, Juhász I., Fazekas, Bene, Dunai II., Váradi* összeállítású

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Bognár Árpád
grafikus

Napjaink

1983 SEP

1021

felüljárót n
már a vilá
a szabálya
Szocializmu
még a vilá
nem akarok most abba belebonyolódni, hogy miért úgy, ahogy csinálták. És mi elkezdtük azt a modellt. Azt nem kell itt magyaráznom, hogy miért azt a modellt. Mert nem volt semmilyen más modell.

Tehát azt, hogy rugalmas vagy nem rugalmas, érzékeny vagy nem érzékeny legyen-e a politika, borzasztó nehéz eldönteni a katedra mellől. De még a megyei első titkár székéből is. Márpedig annak az információs élménye több, mint mondjuk annak, aki valahol az üzemben dolgozik. Ilyen a társadalmi munkamegosztás. Tulajdonképpen én magam ugyanazt vallom, mint az itt levők, hogy a politika nem elég nyitott, nem elég rugalmas, nem elég gyors, túl lassan vált. Ugyanakkor nem mehettem el amellett, hogy *a „politikacsinálásban" — bocsánatot kérek a kifejezésért vannak korlátok: objektív korlátok is, és szubjektív korlátok is. És ezt nem lehet elegáns nagyvonalúsággal lerúgni a politika futballpályájáról.* Nem lehet azt mondani,

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA
PIACON

1021

KODÁLY EMLÉKE

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

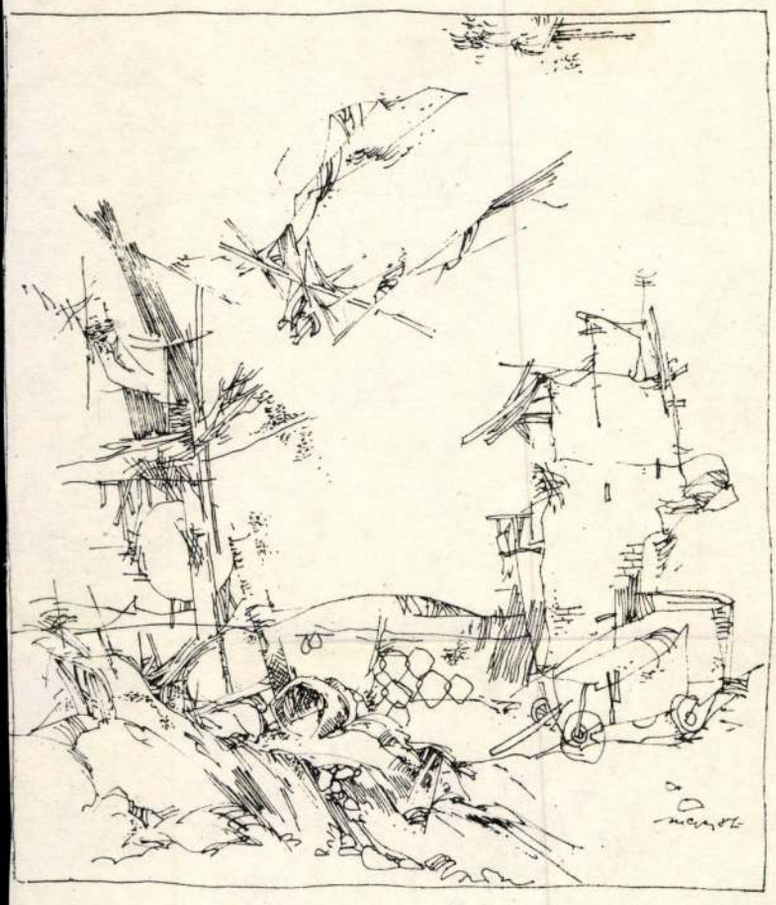

LLUSZTRÁCIÓ MEZEY ISTVÁN RAJZA

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-128
Napjaink
1982 AUG

A konfliktusok a máso
nem úgy, hogy egy utcát
hogy a szűkös állami p
hogy kormányzati prote
és a hazai telefonhálóz
előtti problémákat is r
hogy a település utolsó
tást. Rutinfeladatok e
ilyesmin múlna a kor
bennünket indokolt b
amikor a különböző részérdek
tek és el kellett őket valahogy keresztez
vet nyomban allergiával kezelték, különben is
hívhat életre, ha valamilyen konkrét feladattal — pé
környezetvédelmi tervének elkészítésével — bíz meg állampolgárokat. A munkacsoport fogalmához is jócskán tapadt negatív tapasztalat, noha egy ilyen is alakult abból a célból, hogy a környező aprófalvak érdekeit alaposan megfogalmazzák és lehetséges teljesítésüket számon kérjük tőlünk. Ez már érdekképviselő s részben ellenőrző szervezet is volt — jogi státuszát sokáig kerestük is az önkormányzati mechanizmusban. Mi legyen hát a tanácshoz kapcsolódó, ám spontánul szerveződő, hol megszűnő, hol ismét dolgozó társadalmi „munkacsoport" neve? Nemcsak a funkciók rögzítésével, hanem a névválasztással is vigyáznunk kellett, mert jobbról-balról ütköztünk félelmekbe, feltételezésekbe. Összeültünk néhányan, köztük a párttitkár és a téeszelnök, s megszültük a talán használható elnevezést: akarmány. Ezt a kifejezést valahogy a bizottmány szóból csináltuk, azt szerettük volna vele közhírré tenni, hogy ez a testület többek akaratát testesíti meg. A tanácsülésen úgy határoztunk, hogy havonta egyszer, méghozzá vasárnap délelőtt, az egykori — mindenkit érintő — igehirdetés idején tartjuk meg azokat a fórumokat, amelyekre akárkik eljöhetnek és bejelenthetik a szándékot, hogy ilyen vagy olyan célból akarmányt kívánnak alapítani. Természetesem ezzel nem akartuk zavarba hozni a reformátusokat; előzőleg velük is megegyeztünk. Ezután kéthavonta tartottunk — kicsit a régi értelemben vett — falugyűlést, ahol az akarmányok ellenvetéseit vagy javaslatait is megtárgyaltuk, hiszen előbb-utóbb igeneket vagy nemeket kellett mondanunk a falunyilvánosság előtt. Hogy mondjam: az állampolgári aktivitás és a helyi kormányzási aktivitás nem zárta ki egymást, ellenkezőleg, okkal-joggal kölcsönösen feltételezte egymást.

Az első évek lázas munkával, vissza-visszatérő derűvel és persze nagy-nagy elkedvetlenedésekkel teltek el. Szerencsémre, a szerelem is mellém szegődött hűségesen; ekkor udvaroltam Ármós Erzsébetnek, későbbi feleségemnek, aki azzal is kitűnt, hogy szigorú szolidaritásával óvott minden kisstílűségtől. A kritikus azonosulására szükségem is volt, mert többször gyengének és bizonytalannak éreztem magam. Jó pap módjára úton-útfélen prédikáltam, hogy a szocializmus attól szocializmus, hogy kis- és nagyközösségi társadalom, egyáltalán a közösség attól szerves közösség, hogy a másik embernek is lehet igaza, s abból is sülhet ki jó dolog, amit nem én akarok. Attól azonban láthatóan nem kevesen elszoktak, hogy közelebbi és távolabbi szomszédaik kívánságait is fontosnak tartsák vagy akár sajátjukként mérlegeljék. Elemi felismeréseket is meg kellett a közvéleményben erősíteni, például azt, hogy az egyéni önérzet kevés, ha az nem társul a másik ember tiszteletével. Tanácstalanná váltam egy falugyűlésen is, ahol Huszárik Anna — az ifjúsági szervezet egyik vezetője — feltette azt a kérdést, hogy mi szükség van a községi népfrontbizottságra, ha a tanács valóban népképviseleti szervvé válik; nevetve javasolta, hogy vagy a tanács szűnjön meg, s akkor a népfront legyen Sajószabadi társadalmi gazdája, vagy a népfrontbizottság szüneteltesse önmagát, mert párhuzamosan ugyanazokat a funkciókat látja el, mint az Önkormányzati Hatalom, csak jóval kisebb hatásfokkal. Vagy pedig gyökeresen újra kell gondolni a népfronttestületek szerepét és munkamódszerét, mert ebben a faluban a népfrontmozgalom lényegében csak a honismereti kört istápolja, de ezt a munkacsoportot könnyűszerrel menedzselheti a művelődési ház is. Nem tudtam, hogy mit lenne helyes tenni, mindenesetre szerettem volna, ha a problémát nem söpörjük a szőnyeg alá. Ahogy múltak a hónapok, egyre inkább éreztem, hogy a „zseniálisnak" hitt falureformom mennyi mindent nem old meg s különben is jó néhány lényeges kérdést meg sem fogalmazott.

Kedves Barátom, itt akár abba is hagyhatnám levelemet, mert azokról az új kérdésekről kellene értekeznem, amelyek a négy év közben és után kerültek napirendre. Azt hittem, gyorsan és sok mindent rendben teszünk, s ahogy előre pillantok, jóval több a feladat, mint eddig. Ha ezekről most beszélni akarnék, még napokig levelet írhatnék; nem marad más, mint az ígéret, hogy majd legközelebb. Még azt sem döntöttem el, hogy megpályázom-e újra a tanácselnökséget vagy a nagyobb energiával folytatott tanítás mellett megkísérlem leírni általánosítható kínlódásainkat; mindazt, ami mögöttem és mögöttünk van. Emlékezz arra, mivel kezdtem hosszúra nyúlt beszámolómat — azzal, hogy változatlanul büszkének érzem magam, mert nem feleslegesen teltek el ezek az évek; a jeles Akárkik, köztük jómagam, önérzetesen tekinthet végig a jelenen, abban bizakodva, most már permanensen lesznek olyanok, akik a vant állandóan megreformálják. Szándékozom tehát folytatni a levelet, hogy lásd milyen volt a jövő, ha addig nem tör ki egy világégés. A viszontlátásra!

sztályú település, amely másodosztályú életmódot nyújt a másodosz-ály-tudatú lakosságnak. Kénytelen-kelletén beletörődtek.

A nyolcvanas évek végén magam is arra szavaztam, hogy közösség pedig soha nem lesz, s már ezért is az egyéniség csak kivételként létezhet. Kínomban akkor találtam ki — a több értelmű — háztáji-szuverenitás fogalmát, amivel például azt akartam jelölni, hogy ál-ami segédlettel a „magán"-gazdaság és a családi fogyasztás kínálja a legtöbb önállóságot. Annak én is sokáig viharosan tapsoltam, hogy a valóságos autonómia — akárcsak a valóságos demokrácia — lényegileg abszolút önérték, de egy idő után érzékeltem, hogy létre kell önni azoknak az intézményi autonómiáknak is, amelyek a konkrét ember s a látszólag megfoghatatlan hatalom között szervezetten közvetítenek. Tanácselnökként arra törekedtem, hogy e közvetítő hálózat első elemei kiépüljenek, miközben állandóan szembenéztem azzal, hogy nem egyhangúlag választottak meg, s később is többen tiltakoztak faluvezetésem ellen, mert — eléggé mindegy, hogy okkal vagy ok nélkül — attól féltek, hogy közösségi programom esetleg korlátozza a már kivívott egyéni magánszabadságot. Azért sikerült a párbeszédet intézményesíteni. Addig mindenkinek elég könnyű dolga van, amíg szép, nagy, meggyőző szavakkal önkormányzatot igényel, de már akkor óriási a bizonytalanság és tanácstalanság, amikor az önkormányzat szervezeti rendjét kell építeni, vagy amikor a települési önigazgatás intézményi viszonya vár tisztázásra a központi-állami akaratképzéshez képest. De az sem megoldás, hogy a szervezeti struktúrák primitívsége miatt a szocialista demokrácia bővítését halogatjuk. Nekem rögtön első tevékenységem volt, hogy leghangosabb — s legkosabb — ellenfeleimet felszólítottam: legyenek szívesek valamilyen intézményi módon tömörülni, hogy minden elképzelésemet nagyítóval megvizsgálhassák. Amikor már tanácselnök voltam, rövid szünet után folytattam a tanítást is, nem zártam hát be a létezésneveldét, csak csökkentettem az óraszámokat s nem fogadtam el honoráriumot. 5 évente többször műhelymunkaként megvitattam a tanítványokkal s a készülő reformokat. Itt említem meg: amit tettem, az nem mánszám volt. Ne higyje senki azt, hogy Sajószabadiban bármit is lérhettem volna egyedül; minden lépést kollektív határozat előzött meg és — valamivel kevésbé — kollektív cselekvés követett. Más érdés, hogy ellenzőim néha többet inspiráltak, mint a lelkes vagy anyalgó közvetlen szövetségesek — például az Önkormányzati Hatalom tagjai, akik négy éve mégis a legkövetkezetesebb harcostársaim, fel-felmerülő fenntartásaikkal is.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725

1982 AUG

Napjaink

Bognár Árpád, grafikus

1021

ERDŐ MELLETT ESTVÉLEDTEM . . .

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

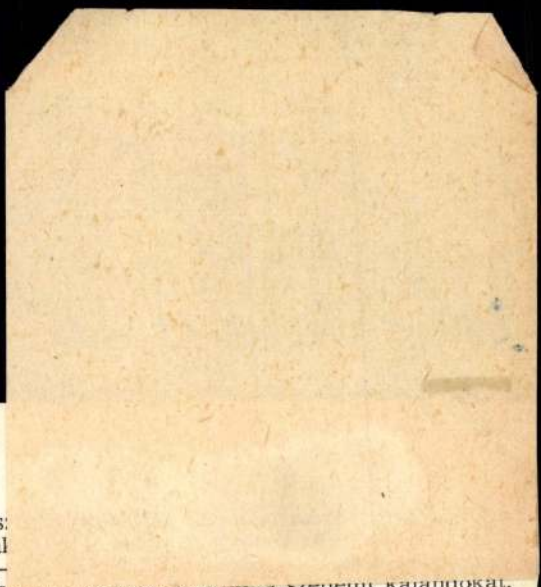

dolati és gyakorlati válas
mészetesen „puskázhattal
gondolkodtam. A tanár—
tuk; annyira szerettek és [illegible] hogy ugyancsak táplálták önbecsülésemet. Meg a saját önérzetüket.

Még egy éve sem laktam újra Sajószabadiban, amikor már megbizonyosodtam róla, hogy a hatalomreform nem odázható tovább. Erre utalt az is, hogy a Minisztertanács tanácsadói egyre-másra jelentették meg tanulmányaikat a várható közigazgatási új mechanizmusról. Nemcsak az országvezetés nagyszerű felismeréséről volt szó, hanem a gondoskodó állam nagyapa-szerepének fokozatos kimerüléséről: a költségvetés több pénzt nem tudott adni a falvaknak és a helyi elvonásokat sem csökkenthette tovább. Településünk termelőüzemei nem fizettek annyi adót, hogy abból Sajószabadi fejlesztése felgyorsulhasson. Egyetlen alternatívaként az maradt, hogy a falupolgároktól lényegesebb több támogatást kérünk, csakhogy ehhez lényegesen több szuverenitást kell adni nekik. Ha nagyobb az egyéni s kollektív szabadság, nagyobb önkéntesség s azonosulás várható. A nyílt érdekegyeztetés és közös érdekgyakorlás hozhatja a társadalmi szövetség megújulását, aktivizálódását. A közigazgatásreformot az is sürgette, hogy az oktatási és kulturális intézmények eltartása és működtetése megnehezült; a közeledő csőd elhárítása elképzelhetetlen a faluközösség, sőt ezen belül egy-egy polgár személyes „rajthozállítása" nélkül. A kormányzati hatékonyság növelése megköveteli a mikrokörnyezet akaratképzési erejének megsokszorozását. Ezt hívhatjuk az állampolgári foglalkoztatottság és közjó illetékesség reformjának. Ezért az okosok úgy döntöttek, hogy a kultúra intézményeit teljesen vissza kell adni a települések társadalmának: kezdjenek vele azt, amit tudnak és akarnak. Az állam legfeljebb minimális költséghozzájárulást ígér és ennek fejében a szellemi-tudati orientációnak csak alapértékeit szabályozza.

Örömmel állíthatom, hogy az előttem levő tanácselnök, Szijjártó Kálmán már bevezetett néhány újítást. Legnagyobb sikerét azzal érte el, hogy részesedésjegyek formájában közadakozást szervezett, amelyből a községi könyvtárt úgy bővítették ki, hogy egy videotár is épült melléje. Ettől kezdve — az adakozók ingyen, a többiek használati díjért — videoszalagokat kölcsönözhetnek, noha az első időben a faluban legfeljebb ötven családnak lehetett videokészüléke. Sajószabadi sajnos abban sem állt az élen, hogy gyorsan megépítse a saját központi tévéantennáját, amelyről bármelyik műholdról szórt adás kábeleken továbbítható a lakásokba. Nekem persze azon járt az agyam, hogy antennaközponthoz rögtön telepíteni kellene egy tolmácsgépet, amely helyben és azonnal szinkrontolmácsolja az adásokat. Akkor még nem sejtettem, hogy ez a tervem meglehetősen nagy közegellenállásba fog ütközni, mert Somogyborsod megye kulturális vezetői még elég hevesen ellenzik a nyugat-európai és az Európán túli tevesugárzások kommentár nélküli fordítását. Néhányan — konzervatív szem-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

1980 ÁPR 4
Napjaink
Bognár Árpád, grafikusművész

JÓZSEF ATTILA: MAJD MEGÖREGSZEL

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

Jan Emisarski-Pindelli alezredes, budapesti lengyel katonai attasé a cserkésztiszti egyenruhában levő Dóró Gáborral

Fekete Sándor fotóreprodukciója

beindításában, a fiatalok továbbképzésének biztosításában, Dóró Gábornak igen nagy érdemei voltak.

Dóró Gábor sokat tett azért, hogy a különböző lengyel katonai táborokban (többnyire egyedül élő) cserkészkorú fiatalokat Somlószöllősre irányítsák. Ma már kevesen emlékeznek arra, hogy a *somlószöllősi Lengyel Ifjúsági Központban* az 1939/40. tanévben *gimnáziumi osztály* is működött. A gimnáziumi osztály később *Szikszóra* költözött, a fiatalok legnagyobb részét is Szikszó községben megszervezett táborba irányították. A községben az ún. tisztviselő utcát a menekültek rendelkezésére bocsátották, A „tábor" berendezése érdekében Dóró Gábor sokszor megfordult Budapest és Szikszó között. Pénzt, építőanyagot, berendezési tárgyakat kért. A szikszói *Lengyel Ifjúsági Központba* lengyel tanárokat toborzott, a gimnáziumi osztály megindításához adott segítséget.

A BM IX. osztályának vezetője, dr. Antall József, az anyagi feltételeket biztosította, Dóró Gábor a szervezésben, a tábori élet beindításában kapott feladatokat. Jelentős része volt abban, hogy Szik-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Napjaink

1974 OKT 1

Bognár Árpád

1021

ÖREG

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

A cigányok kultúrájáról

... Valamennyi kutató, aki hosszú időn keresztül kereste fel otthonukban a cigányokat, megszerette őket. Gyűjtőtársaim és a cigánygyermekekkel foglalkozó tanítók nevében ugyanezt mondhatom magunkról is. Mentől közelebbről ismerjük életmódjukat és gondolkozásuknak azokat a sajátosságait, amelyek a nem cigány környezettől elválasztják őket, annál inkább megértjük cselekedeteiket és magatartásuk indokait, annál inkább megszűnnek a velük szemben táplált előítéletek. ... A különbséget nem szabad értékítéletté változtatnunk, és elmarasztalnunk mindazt, ami tőlünk idegen. [...]

A cigányokkal az 1420-as években ismerkedett meg Közép- és Nyugat-Európa. Magyarországon először 1416-ban említik őket, amikor Brassó városa pénzt és élelmet ad az „Egyiptomból jövő Emmaus úrnak és 120 társának". ... Valóságban a cigányok nem egyiptomi eredetűek, sőt vándorlásaik során sem érintették Egyiptomot. ... Nyelvük indiai nyelv, az északnyugat-indiai nyelvekhez áll legközelebb. [...]

A cigány népi kultúrára mindenekelőtt az úgynevezett tárgyi folklór (népművészeti tárgyak, használati darabok) hiánya jellemző. Hímzés, szövés, fafaragás, bútorok festése, fazekas mesterség ismeretlen a cigányoknál. Az asszonyok ruhadarabjaikat nagyobbrészt készen veszik vagy kapják (rongy[illegible]

folklór meséket, dalokat, táncokat és hiedelmeket ölel fel, továbbá archaikusabb cigánycsoportoknál bizonyos népszokások is megfigyelhetők. [...]

A cigányok kultúrájuk legtöbb elemét (ruházattól hiedelmekig) vándorútjuk során vették át a környező népektől. Ezek után felmerülhet a kérdés: mit hoztak magukkal Indiából nyelvükön és embertani sajátosságaikon (arcvonások) kívül?

Röviden összefoglalva: életmódjukat s ezzel együtt a gondolkodás és viselkedés alapvető formáit Indiából hozták magukkal, s megőrizték Európában is.

Termelőmunkát, tulajdont és társadalmi rangkülönbséget nem ismerő életformájuk és szüntelen vándorlásuk gyökeresen különbözik az európai árutermelő, letelepült társadalmakétól. Indiában viszont ma is vannak állandóan vándorló, lakással nem rendelkező, gyűjtögetésből vagy koldulásból elő, primitív törzsek. ... A kétévezredes indiai vándorlási ösztön utóhatása még ma is megmutatkozik abban, hogy a cigányok sűrűn cserélik lakóhelyüket, sőt munkahely-változtatásuk gyakoriságában is erősen közrejátszik a kötetlenség ősi öröksége. [...]

A cigánykutatások magyar ember nevével indulnak. Wáli (Vályi) István debreceni teológus — később dunaalmási reformá-

szókincse nem
1200 szót.

Vekerdi Józs
új elméleti m
a gyakorlati g
hasznos tanács
elméleti fejtege
támasztják alá
zölt mesék.

(

Egy ind
cigány
folyóira

Roma
of the
culture
Gypsie
Ameri
Chand
June 1
éves f
az eur
jetuni
életéről
rájáról

Európában
folyóirat (az a
Gypsy Lore S
Études tsigane
gány-kutatások
könnyű fajsúl
cigány roman
sorát gazdagítj
induló folyóira
gányság ősha
számba beker
írás: egy ciga
egy behatá

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 MÁJ 5

Magyar Hírlap

Bognár Árpád

1221

Bognár Árpád rajza: Barokk muzsika

tok előtt
ó, amely
ékű ma-
a a ten-
00 ezer
veszett
satornán
hajó. A
ítba tar-
en szik-
Az érté-
sére rit-
gyako-
a kikö-

ra. Már
ltak er-
négyezer
y a ka-
osztoz-
veszteség-
meg. A
a szer-
ami Biz-
által be-
pot hoz
k térít-

sításnak
gyik az
szállí-
rmában
nzetközi
szállít-
erek is
nek az
iztosító
k, kár-
galmas.
tási díj-
k legje-
zázalék-

is. A hajót
viszont a dí
resére növe
hajóparkja,
hajói is var
a MAHART
tasztrófa. (1959-ben a „Béke" süllyedt el,
1965-ben a „Borsod"-on volt robbanás.)

Hogyan biztosítja rugalmasságát az Állami Biztosító? A nemzetközi szállítmánybiztosításhoz szorosan kapcsolódik az úgynevezett *viszontbiztosítás intézménye*, amelynek a lényege: a partnerek együtt sírnak vagy nevetnek, a viszontbiztosító kár esetén meghatározott arányban részesül a károsszegből, meghatározott arányban téríti a károsszeget. A viszontbiztosítás fejlődését tükrözi, hogy az Állami Biztosítónak 1973-ban öt világrész harminchat országának félszáz viszontbiztosítójával van szerződése kölcsönösségi alapon. A kockázat megoszlik tehát, ha maga is kisebb-nagyobb részesedést vállal más biztosító cégek kockázataiból, kisebb-nagyobb részesedést kap más biztosítók bevételeiből.

A devalváció kockázata

Az Állami Biztosító tevékenysége nemcsak a szállítás aktusánál kapcsolódik a külkereskedelemhez. A nemzetközi kereskedelemben nagy hagyománya van bizonyos javak, mindenekelőtt nagy értékű beruházási javak meghitelezésének. Viszont a hitelnyújtás kockázatos vállalkozás: tönkremehet a partner, fizetésképte-

A bizon
tében a
vesztesé
tosítási
eseteire
kázatot.

A

A bizt
nia kell.
több m
több mi
járt kül
százezer
utakat. A
nek egyi
fejlődő á
forgalmi
dolgozta
gok közö
kező fele
szerét, az
ményt —
Az egész
rendszer
nek érde
van már
kés orszá
ba meg
cót.

Vitorlás hajók, lakóházak

Bognár Árpád

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Grafikusművész

DÉLMAGYARORSZÁG

1982 OKT 16

1021

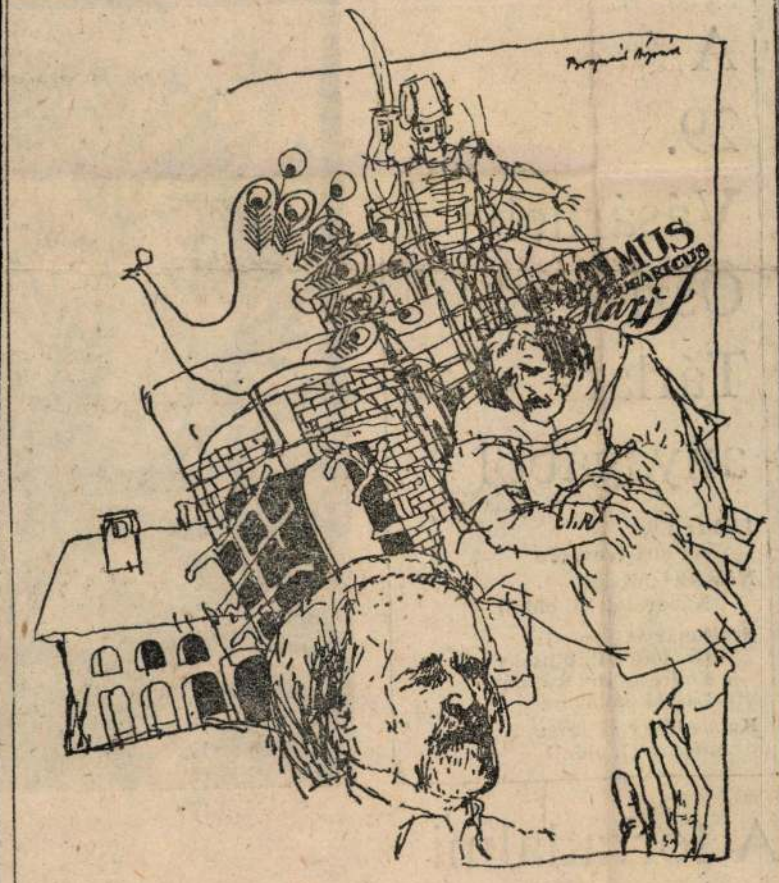

BOGNÁR ÁRPÁD: KODÁLY ZOLTÁN EMLÉKÉRE

DM MA

A 29. Vásárhelyi Őszi Tárlat anyagából

Lieber Éva:
Az élet tenyerén
Németh József:
Nádaratók (6. oldal)
Szathmáry Gyöngyi:
Dr. Pálfy Budinszky Endre és dr. Kalmár László emlékére
Kotsis Nagy Margit:
Menet (7. oldal)

A forradalmi osztályharc élvonalában

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Bognár Árpád

Északmagyarország

1973 MÁJ 15

1021

ILLUSZTRÁCIÓ

Bognár Árpád rajza

…öbb adminis…
Előfordult, h…
nul is keresz…
munkáját. M…
dául, hogy m…
ségi tanács n…
a termelőszöv…
moltatását. D…
tovább a külö…
problémákat.
azt sürgették,
podás szülessen a különböző szervek között.

Tóth István, Bekecs község Tanácsának elnöke és …együttműködése mindenképpen szerencsés lesz. Hiszen tevékenységüket összehangolva, kölcsönösen segíthetik egymás munkáját.

A szalagmérleg-integrátor nagy figyelmet igénylő hitelesítését végzik a Sajókeresztúri Ércelőkészítőmű gyáregységé-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Hírlap

Bognár Árpád

1021

1973. NOVEMBER 25, VASÁRNAP

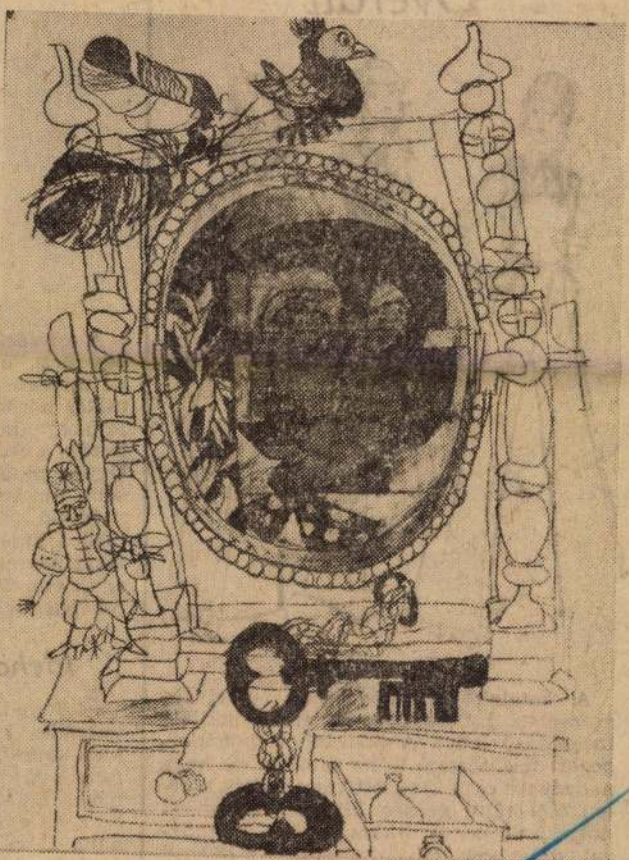

Bognár Árpád rajza

Overall

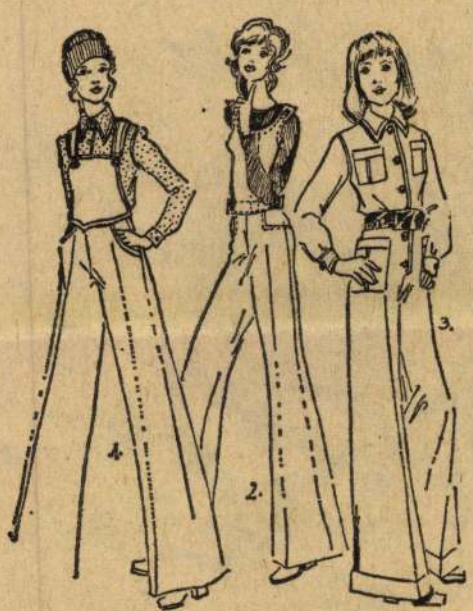

A fiatalok öltözködésében most főszerephez jut az overall, amely kétféle megoldású lehet. A nadrághoz hozzádolgozott felsőrésszel teljes öltözék, de ha a nadrághoz csak kivágott vagy előkés, esetleg elöl-hátul erősen kivágott felsőrészt dolgozunk hozzá, akkor ezeket ingblúzzal, pulóverrel lehet hordani. Az overall a legkülönbözőbb anyagokból készülhet. Megoldható: farmer zsánerű anyagból, flanellból vagy akár elegánsabb jellegű

Herbária ar

„
zse,
Bal
nan
tás
ben
Ma
kép
gos
lye
vár
„H

A községbe
úgy érzi, hogy
itt minden. *Ba*
csikós poroszká
fejüket, amikor
lettük, a csikós
Ugyan miért is
sőbb megtudta
varában áll a
csak a külső s
tatja semmi a
erről mondotta
tobágyi Intéző

Idehozn

— Fenn aka
település közö
kult kapcsolat
tani a tájegys
nek is alkalma
hoz. Jellemző
amelyet nádd
Mindenképp
amit Angyal
ezer lakosú na
ban fejlődik a

Bognár Árpád

Nagyvárad, 1971. okt.

ALVÓ

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

...skolcon nem épült mozi.
...agyobb — s legrendezet-
...tú — a Béke és a Kos-
...zínház. Évről évre tata-
... alakítgatják, javítgatják,
...k őket. Így éppenséggel
... Viszonylagos rangjukat
...ruk és nagy befogadóké-
...dja, meg az, hogy a többi
... sincs. A Béke egy-egy
... 748 néző, a Kossuthéra
...úfolható be. Néha egy-egy
... filmnél megtelnek, más-
...50—60, esetleg 100 ember
...bennük. Kihasználtságuk
...9,2, illetve 43,2 százalékos
...a többiekéhez (és tudomá-
...nt az országoshoz) viszo-
...m rossz arány, de mégis
...hogy az ország második
...o városában a centrumban
...ozi általában (!) félig sem

...özponti helyen fekvő film-
...yekezett alkalmazkodni az
...k követelményeihez, de a
... szükséges vetítéstechni-
...ásokon kívül ma sem ad
...nt a harmincas évek ele-
...azt is lehetne mondani,
...it sem, hiszen abban az
...dern, vonzó lehetett mind-
...vel többet nyújtanak, azt
...zében a mai film kénysze-
... alatt teszik, de nem a né-
...y végeredményben nem is
... Sajnos, e kényszernek is
...nak ellenállni. Melegebb
...rhatatlanok, hidegebb na-
...gdermed a néző bennük,

Hová menjünk hát moziba? Esetleg Tapolcára, vagy Csabára, Perecesre, Hámorba, vagy még messzebbre? A Kossuth mozi keretében működő Hevesy Filmklub eleve nem fogadhatja be az összes látogatót, bár iránta bőven van érdeklődés, amelyről még szólni fogunk. Hozzá hasonló, tehát nagy közönséget átfogni nem képes, de új kezdeményezés a Déryné utcában az Art Kino.

Nincs mozi az állomás környékén, ahol vonatra várva, vagy vonatról leszállva ezerszám őgyelegnek gyáraink bejárói, nem tudván néhány szabad órájukkal mit kezdeni. Végül kikötnek a sörös pultoknál, mert a vendéglátóipar sokkal okosabb (és gazdagabb?) kulturális szerveinknél. Nincs mozi új lakótelepeinken: a Szentpéteri kapuban, az Avasi lakótelepen, a Kiliánban, a diósgyőri városközpontban, holott ezek csupán létszámukat tekintve is lényegesen több figyelmet érdemelnének. Meglévő mozijaink vonzásköre viszont sokkal korlátozottabb, hogy ezekig hasson. Érdemes lenne fölmérni, vajon a lakótelepekről bejárnak-e az emberek évente legalább 5—6-szor filmet nézni. Ha igen, ez az 5—6 egy főre eső mozilátogatás — amint a statisztikák vallják — egészen biztosan nem a mozijainknak, hanem egy-egy különlegesen jó filmnek szól.

A mozilátogatók számának csökkenése világméretű jelenség. A Nemzetközi Filmtájékoztató 1975/2 közli az olasz Daniela Pasti riadt hangú cikkét Mától minden moziban: válság! címmel. Az újabb válság, amelytől az olasz filmesek és mozisok félnek, nem a film és nem a mozi válságát jelenti, nem mint művészeti válságot, hanem pontosan tanulmányozható üzleti krízist. Az

...veszi alkotást értelmezn...
elvárva tőle, hogy saját...
vel — nyilván nem direk...
neveljen, még akkor is,
kellemesen szórakoztat.

Miskolcon mindazokat
bemutatják (premier m...
a Békében, a Kossuthban
ben és az egyetemen
egyidőben), amelyeket a
filmterméséből a magyar
vesz. Évi 170—180 új ját...
mutatásáról van szó, am...
harmada a szocialista
filmgyárainak terméke. ...
gyar mintegy 20—22 film...
mi vállalataink a filmeke...
kategóriába sorolják, a leg...
bekkel pedig kiemelten ...
moziüzemi vállalatok enne...
nem rentábilisak, hanem
sek. A szocialista állam
összegekkel dotálja őket é...
szem előtt tartva, hogy a
megek nevelésének fonto...

Ár-kiegészíté...

A B.-A.-Z. megyei Moziü...
lalat évi 15 millió forint
mogatással dolgozik. Min...
jegyre 4,60 forintot fizet r...
különböztetett fontosságú,
filmeknél ez 1,60 forinttal
is. A vállalat 1975. évi költ...
ben a terv szerint az öss...
34 millió 657 ezer forintta...
míg a tervezett bevétel
millió 312 ezer forint. A
a „fogyasztói árkiegészítés"

Bognár Árpád, grafikus
1021

A VII. ORSZÁGOS GRAFIKAI BIENNALE

A képzőművészet különböző ágai között a képgrafika az egyetlen, amely önállóvá válását, nagykorúságát bizonyító hazai és nemzetközi rangját az elmúlt negyedszázadban teremtette meg. Az önállósulásnak, az „új műfaj" általános elterjedésének számos oka volt. Néhány összefüggést érdemes megemlíteni; ezek azok, amelyek a folyamat elindítói és alakítói voltak. Megnövekedett a grafika iránti kereslet, bővültek a felhasználás és az alkalmazás lehetőségei. Az agitatív erő feismerésén kívül a grafikának megkülönböztetett szerep jutott a környezetkultúra alakításában; a lapok főszereplői lettek a műkereskedelemnek. A legdöntőbb lépés a művészetoktatási koncepcióban, illetve a szervezésben történt. Az újjászervezett főiskolai oktatásban önállósult a grafika tanítása, s az ötvenes évek elején hagyták el az első olyan fiatal művészek a főiskolát, akik már csak grafikusnak, pontosabban képgrafikusnak vallották magukat.

Az alkalmazott grafika — amely az agitatív erő felismerését siettette — mellett a könyvillusztrációs feladatok jelentettek ösztönző követelményt. Az írott történet, az irodalmi kötődés ellenére is, szabadabb eszközhasználatot biztosított. Ma már a művészettörténet bizonyítja, hogy még a merevebb esztétikai értékrend keretében is viszonylag szabadabb kifejezési lehetőségeket nyújtott az illusztráció: az alkotók a közvetlen asszociációra építettek, s követelményként állt előttük, hogy kifejezésmódjuknak illusztratív feladat megoldása közben is hatással kell lenni a befogadóra. Az írott szó nélkül is helyt kellett állniuk a műveknek. Tehát nem az illusztratív megfelelés igénye, hanem a vizuális képzetek jelentik az áttörést az önállósulásban.

Az önálló képgrafika az elmúlt másfél évtizedben főszereplőjévé vált a hazai tárlatoknak, sokszínűsége, hazai és nemzetközi eredményei ösztönző erővel ragadták el más művészeti ágak művelőit, és volt a magyar képzőművészetnek egy periódusa, amikor az élethez való kapcsolódásában, a kifejező eszközök változatosságában, a korszerű törekvések megteremtésében a nemzetközi rangot a grafika képviselte. A kortárs magyar grafika felfelé ívelő pályájának csúcspontját a Magyar Nemzeti Galériában 1968-ban rendezett reprezentatív grafikai tárlat jelentette. Az 1960—1968 közötti években a grafika színvonalának robbanásszerű emelkedése szinte divatossá tette a művészeti ágat. Az 1968-as évvel datálható fejlődési csúcspont máig is ható eredményei nagyon egyértelműen mutatják be a grafika erényeit. Ezek között éppen a VII. országos grafikai biennale értékeléséhez szükséges megemlíteni:

— a grafika reagál leggyorsabban és legérzékenyebben korunk bonyolult társadalmi problémáira;

— technikai sokfélesége, illetve a technikai megoldások széles köre, éppen a szélesebb értelemben vett technikai fejlődés eredményeit képes bevonni a képzőművészet körébe;

— a környezetkultúra alakításában a sokszorosítás révén az iparművészet mellett a legaktívabb eszköz a grafika;

— a grafikának a legnagyobb az affinitása más művészeti ágak eredményeivel;

— a grafikában az új és korszerű formanyelv megteremtése érdekében végzett kísérletezés közben nem kényszerül arra az alkotó, hogy a hagyományostól eltérő kifejező eszközök keresésével a művészet minden eddigi eredményével szemben a tagadás álláspontjára helyezkedjék;

— a dekorativitáshoz való kötődés lehetővé teszi, hogy az egyre inkább változó lépték- és arányrendszer konfliktus nélkül kerüljön át a grafikába;

— a század avantgarde törekvéseivel való kapcsolat megteremtése a legegészségesebben a grafika esetében történt; az avantgarde törekvések napjainkra kanonizálódtak, s a legtöbb esetben hatásuk nem stiláris szándékban, hanem az eszközbeli kiindulásban jelentkezik.

Annak ellenére, hogy ezek az erények a magyar grafikusok munkáját szinte állandó kísérőként jellemezték és jellemzik, nem szentségtörés vagy „elfogult filoszfontoskodás" annak a ténynek a rögzítése, hogy a hatvanas-hetvenes évek fordulóján grafikánk fejlődése megtorpant. Meggyőződésünk, hogy ez törvényszerű is volt, mivel az egyéni teljesítmények sem fokozhatók napról napra, s ha egy-egy alkotó két-három évig már elért szintjén dolgozik — ismétli eredményeit —, az összhatás egyhangúvá válik. Tehát nem arról volt szó, hogy a magyar grafika szakmai és esztétikai értékeit tekintve visszaesett. Sokkal inkább arról, hogy az elért, nemzetközileg is elismert színvonal nagyobb követelményeket fogalmazott meg közönségben, szakemberben egyaránt. E — véleményem szerint nem elég alaposan végiggondolt — követelményrendszer szembesült a grafikával; például a VI. biennalén részt vevő alkotók munkáival. Nem a művészi kvalitásban bekövetkezett problémák, hanem a művészetet kísérő közvetlen szellemi és kritikai közeg tisztázatlan kérdései fokozták az újabb kibontakozás nehézségeit. A stagnáló színvonalat alacsonyabbnak ítélte a jogos türelmetlenség. Tudomásul kell vennünk azt is, hogy a kortárs képzőművészet fejlődésében — szerencsére — megszűnt a grafika megkülönböztetett szerepe. A festészet, szobrászat olyan új eredményekkel járult hozzá a kiteljesedéshez, hogy nemegyszer felcserélődött a példaadás szerepköre.

★

A sok egyéni, a fővárosi, kiemelt szerepű tárlaton kívül a magyar grafika sorsának alakulása végeredményben a legkövetkezetesebben a miskolci kiállítások során volt nyomon követhető. Az 1973-as VII. országos biennale azonban megkülönböztetett jelentőségű az áttekintést adó tárlatok menetében, mert a bemutató egybeesik a magyar grafika bízvást remélhető új reneszánszával. Újabb kapunyitás a VII. biennale; új távlatok a vállalkozás komolyságát tekintve, reményekre jogosító eredmények a színvonal vonatkozásában, és biztosíték a kiteljesedésben, a törekvések karakterének egyértelműsége, a választott utak következetes vállalása. Jó és eredményes a biennale, az ez évi kiállítási események között megkülönböztetett figyelmet érdemlő bemutató.

A grafikai seregszemle színvonala — mint minden kiállítás esetében — az egyéni eredmények függvénye. A VII. biennale első kellemes meglepetése, hogy számos alkotó munkáin figyelhetjük meg a továbblépést, a rangosabbá válást. Ez egyéni eredményekben mérhető fejlődés egyaránt megjelenik a gondolati tartalom elmélyülése, valamint a formai tisztulás, az eszközbeli gyarapodás tekintetében. Az összhatás pozitív értékelését az alkotók — *Bognár Árpád, Csohány Kálmán, Czinke Ferenc, Gacs Gábor, Kass János, Lenkey Zoltán, Pásztor Gábor, Sziráky Endre, Végh András* stb. — lapjainak új eredményeket hozó színvonala biztosítja. Az ezeken a munkákon karakteresen jelentkező alkotói törekvések lehetővé teszik azt is, hogy feltérképezzük: melyek azok a törekvések, amelyek a magyar grafika jelenlegi szakaszában a művészeti ág orientációját jellemzik.

Az alábbi fő irányok jelennek meg a biennalén:

— a látványélményt vagy a gondolati tartalmakat a természethű ábrázolásmód eszközeivel közvetítők;

— az áttételesebb asszociációs készséget igénybe vevők — olykor szürrealisztikus eszközökkel élők —, a szimbólumteremtő kifejezés hívei; munkásságukra legjellemzőbb a közvetlen politikai tartalmak, valamint az általános érvényű morális kérdések megfogalmazása;

— dekoratív, inkább díszítő igényeknek való megfelelés, amelyben szakmai problémák, kísérletező szándék és műfajhatárok próbálása jellemzi az alkotókat;

— a kortárs egyetemes művészet különböző eredményeivel próbát tevő grafikusok törekvése.

Az első jellemző vonal a kontinuitás biztosítéka. Nem homogén törekvésekről van szó, hanem több, végeredményben szemléleti azonosságok miatt kapcsolatban levő, különböző eszközökkel építkező irányultságról. A klasszikus hagyományokat követő, a látványélményt életképi formában kifejező alkotó (*Aszódi Erzsébet, Váci András*) szemléletében ide kötődő, de inkább az agitatív igény szószólója. E szemléletmódon belül a dekorativitás felé lépő grafikus *Józsa János*, akinek Babel-lapjai éppen a dekorativitás miatt kissé zavarosak; tipikus például szolgálnak a „kevesebb több lenne" aranyigazsághoz. *Hertay Mária* szinte fotóobjektívet követő természetleírása — Szilfák — a természetelvű ábrázolás jelképet is teremteni képes erejére enged következtetni.

A látott valóságból a szerkezet, az arányok törvényeit kutatók között *Barczi Pál* — Az út végén —, *Tóth Imre* — Táj —, *Mazsaroff Miklós* — Spanyol hegyek a tengernél — különböző mélységig jutnak el a szerkezet esztétikai rangra emelésében. A konstruktív szemlélet megvalósításában legkövetkezetesebb, s eredményében a legegyenletesebb színvonalat nyújtó *Deim Pál* — Alumíniumgrafikák. A dekoratív foltrendszer geometrikus ritmusa, az emberi formából absztrahált antropomorf forma, s a megtört felületek réteges teret teremtő dinamikája kitűnően egységbe fogva — rangos munkákká emeli a kompozíciókat.

A közvetlen természetelvűség és a dekoratív hatást eredményező eszközök használatának egységét *Agotha Margitnak, Molnár Gabriellának, Kéri Imrének, Pethő Jánosnak, Rozanits Tibornak* sikerült legkövetkezetesebben megteremteni. Ez alkalommal Rozanits Tibor — elhagyva az eddigi munkáira jellemző szecessziós megoldásokat, most — talán a témától kötötten — a távol-keleti művészet iránt érdeklődik.

A dekoratív grafikai kifejezésmódot képviselik a legtöbben a biennalén. Természetesen, ez a vonal sem homogén, de igen figyelemre méltó eredmények jelentkeznek az irányzatok képviselői között.

A dekoratív eszközökkel dolgozók közül egyéniségük számos közös vonása ellenére is e törekvés három útját tárja elénk *Czinke Ferenc, Feledy Gyula, Kass János* és *Lóránt János* művészete. Feledy most kiállított. — Hemingway szellemét idéző — lapjain fragmentumokkal építkezik. A csapongó fantázia, amely a valóságos és az olvasmányélmény teljes feldolgozásán, megértésén alapul, a mű rendezésében válik dekorativvá. Czinke Ferenc — eddigi munkáit is figyelembe véve — talán az „Egy szénégető álma" című sorozatával jut el legmesszebb a népművészet teljes birtokbavételében. Munkái korszerűek, a díszítő kedv, a bátor elvonatkoztatás a népművészet örökérvényű tisztaságába ágyazva teszi lapjait a dekoratív szándékban is tartalmat kifejezni tudó művekké. Tulajdonképpen nem kész népművészeti formákat vesz át, hanem alkalmazza a népművészet formaalkotó logikai és érzelmi törvényeit. Kass János nagyon érdekes, fotókombinációjú lapjai — Önarckép angyallal című sorozat —, amelyek az elhunyt pályatárs zsenije előtti főhajtásként foghatók fel, új színt jelentenek a kiállításon.

Lóránt János racionális alkatának megfelelően inkább dramatizál, s az elvonatkoztatásban, még a hangulat megörökítése során — Vízparti formák — a logikai szerkesztési rend híve. A szigorúság azonban nem válik merevséggé, mert a színek kitűnően oldják fel a geometrikus rend szerinti komponált művet.

A felületet ugyancsak dekoratív eszközökkel munkálja meg *Sziráky Endre* és *Végh András*. Megítélésünk szerint mindketten igen figyelemreméltó eredményt értek el, kompozíciós rendjük, forma- és színkezelésük meggyőző és attraktív. Annyi megjegyzést tennénk Sziráky Endre lapjaival kapcsolatban, hogy a szignó nem minden esetben válik a kép részévé, nem feltétlenül előnyös az aláírás kiemelése.

Az asszociáció, az átírás, a tartalmi és formai transzponálás útját választotta *Lenkey Zoltán, Gacs Gábor, Rékassy Csaba, Bognár Árpád, Kovács Imre, Szemethy Imre* és *Pásztor Gábor*. Lenkey a lírai megfogalmazásra hajlamos. A rajzi készséget, a komponálás biztonságát mindig első helyen figyelembe vevő művész, aki morális kérdéseket feszeget, emberi viszonyokról szól. A vonalhálóból álló lap azonban nem éri el a többiek egységes színvonalát. Gacs Gábor világos, egyszerű, a lényeg kifejezésére törekszik. Nem keresi a végleteket, kevés eszköz is elegendő mondandója megjelenítéséhez. Ami különösen becsülendő erény, hogy bár illusztrációk a lapok, mégis önállóan is képesek kifejezni a művész gondolatait. Rékassy Csaba sokszor megcsodált, műves rézmetszetei méltán részesültek ezúttal díjazásban, s vívták ki a látogatók tetszését. A sokszorosító grafikának ebben, a szó fizikai értelmében is legnehezebb műfajában a művész évek óta töretlen igénnyel valósítja meg alkotói elképzeléseit.

Bognár Árpád szürrealisztikus lapjai a téma komolyságával és a kompozíció különös nyugtalanságot árasztó erejével ragadják meg a figyelmet. Pásztor Gábor lapjai jelképek — az abszolút rajzi készség, a tökéletes technikai tudás és a gondolati igényesség emelik jelképekké a munkákat.

A két fiatal, Kovács Imre és Szemethy Imre is a rajzi tudás tökéletes birtokában dolgozik. Kovács Imre szikárabb és szigorúbb, Szemethy inkább vidámabb és a részletek sokaságából — olykor groteszk elemeket is alkalmazva — epikus kompozíciókat alkot. Lapjain a részletszépségek szinte lenyűgözőek.

A nonfiguratív lapok — például *Bálint Endre, G. Molnár István, Rátkay György, Kiss György* munkái — szellemükben különbözők és színvonal tekintetében sem egységesek. Vannak izgalmasabb, művesség tekintetében is kvalitásos munkák, és vannak kissé üres, az absztrahálás mértékét és eszközeit semmivel sem indokló megoldások. Ezen a biennalén ez a törekvés nem játszott hagyományainak megfelelő szerepet, bár az is tény, hogy többen azok közül, akik korábban e törekvés képviselői voltak, most más megoldású munkákkal jelentkeztek.

Külön kel szólnunk *Würtz Ádám* önálló, a két év előtti nagydíjast megillető bemutatkozásáról. Korábbi, a rajz szépségeire építő stílusában fordulat következett be, dekoratív, olykor nonfiguratívba hajló lapok sorakoznak a teremben. Személyes elfogultság szólal meg, amikor annak a véleménynek adunk hangot, hogy a korábbi lapok jobban tetszettek. Ez természetesen nem értékítélet, inkább a csak Würtzre jellemző stílus szépségének hiánya váltotta ki ezt a véleményt.

Problematikusnak tűnik az egyetemes művészeti törekvések elemeinek alkalmazása is, pedig a formai eszköztár frissítésében igen nagy szerep várna azokra, akik ezt a nem könnyű, sok szakmai és elvi buktatót rejtegető utat választották. A problémára egyetlen példa: *Maurer Dóra* kitűnő felkészültségű grafikusművész, „concept" szellemű lapja: „Egy tárgy mozgásának lenyomata" a concept meg nem értéséről tanúskodik. A kígyóforma megjelenése szimbolikussá, direkt didaktikussá, s ezzel összhatásában eklektikussá teszi a művet. S ezen már a technikai tökéletesség sem segít.

Végezetül feltétlenül dicsérni kell a kiállításrendező *Kass János* munkáját. Egyszerű eszközökkel tudta igazi kiállítóhelyiséggé varázsolni a belső teret, amelyben összefüggő folyamatában láthattuk, követhettük a bemutatót.

BERECZKY LORÁND

VÁZLATKÖNYVBŐL

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

NAPJAINK

Index: 25913

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tanács irodalmi és kulturális lapja. Főszerkesztő: Gulyás Mihály. Szerkesztő: dr. Zimonyi Zoltán. Szerkesztő bizottság: Bohus János (olvasó- és tördelőszerk.), Feledy Gyula (művészeti szerk.), dr. Kabdebó Lóránt (kritika), Molnár (Péntek) Imre (szépprózа, publicisztika), Papp Lajos (kulturális rovat), Serfőző Simon (vers). Kiadja a Borsod megyei Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Veres Mihály. A szerkesztőség és a kiadóhivatal címe: 3527 Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky utca 15. A kiadóhivatal postacíme: 3501 Miskolc. Telefon: 36-132, 36-579. Terjeszti a Magyar Posta. — Előfizethető bármely postahivatalnál, a posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI, Budapest V., József nádor tér 1. Postacím: 1900 Budapest (közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215—96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj egy évre 24 Ft. — Megjelenik minden hónap elsején. — Kéziratokat és rajzokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. — Készült a Borsod megyei Nyomdaipari Vállalatnál. — Felelős vezető: Szemes István.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 133-068, 337-748, 340-726
1977 JÚN

Napjaink

Bognár Árpád

1021

TANULMÁNY

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

Gulyás Mi...

EGYE

A kemencét nézegetem, amit a fészer lecsapott féleresze alá bújtattak. Nem nehéz felfedezni az összefüggést egy elmozdult cserép és a kemence tetején tátongó horpadás között. Az már inkább elgondolkoztató, hogy a szem, mely egyetlen ránézésre észreveszi a hibát, mért nem adott parancsot a szorgos kéznek helyére tolni a cserepet. De hát ez sem okozhat fejtörést. Tudjuk, ami funkcióját veszti, előbb-utóbb ebek harmincadjára jut, szóval, a kenyérsütő kemence kiment a divatból.

— Ezen nincs mit sajnálkozni!

Az asszony hangjába ingerültség vegyül, valami elfojtott harag és leszámolás egy fáradságos életmóddal.

— Maga azt el se bírja képzelni, mennyi vesződséggel járt a kenyérsütés.

— Mennyivel? — kérdem a beavatatlanok kíváncsiságával, pedig saját emlékeimből is részletesen meg tudnám idézni annak különböző fázisait.

Sorolja:

— Először is megszitálni a lisztet. Télen már előtte való nap bevittem a házba a kamrából, hogy átmelegedjen. Elkészítettem a kovászt, mert élesztőt nem lehetett mindig kapni. Este megdagasztottam a teknőben, dunnát tettem rá, hogy reggelre megkeljen. A család még csak akkor fordult a másik oldalára, amikor én már nekiláttam szakajtóba szaggatni a tésztát. A szakajtóban is tovább kellett a tésztának kelnie. Amikor szakajtóban a tészta, rohanj Annusom megrakni a tüzet a kemencébe, de iparkodj hányni rá a gallyfát, vagy a napraforgószárat, nehogy a kelő tészta kiszaladjon neked a szakajtóból, segítség meg leg-

Bognár Árpád

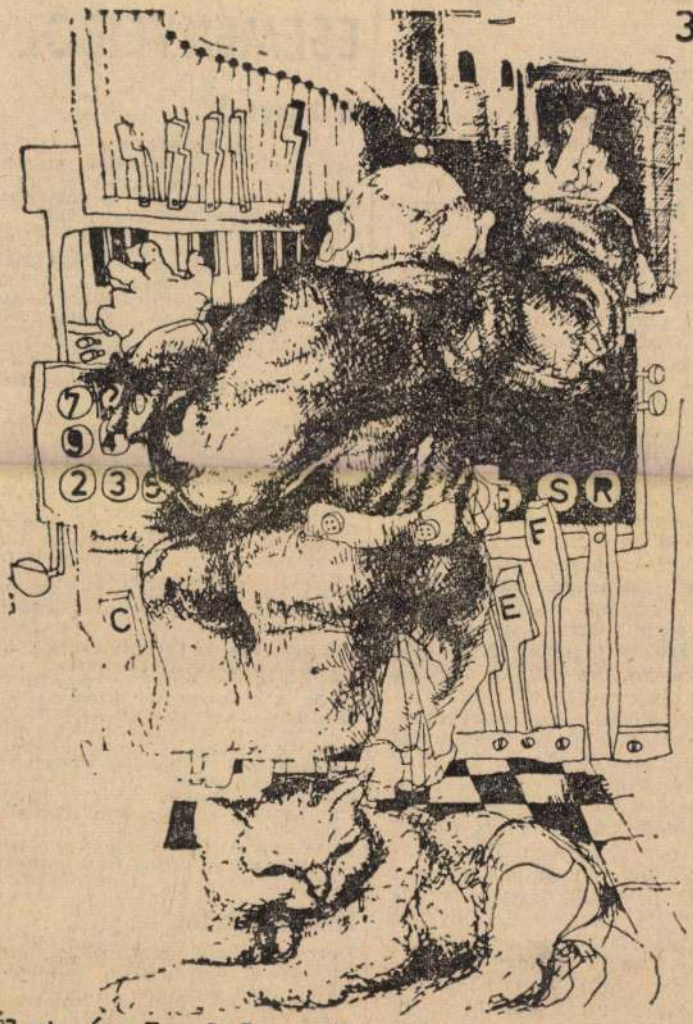

Bognár Árpád: Zene (A miskolci rajzok '75 kiállításról)

Élet és Irodalom, Bp. 1975. junius 28.
XIX. évf. 26. sz. 7. lap.

Egy marokkói költő

rill

vezés?

dán írja, a hollandban ugyanez a szó már egy kis nemzetiesítő módosítással *internationaal*, a svédeknél pedig *internationell*. Sőt tegyük hozzá, hogy a svédben az *international* szó magyarul internacionálét jelent. Ha az újlatin (román) nyelvekre térünk át, akkor még jobban szűkül az *international* szóalak használati köre. Így ugyanis csak a franciák írják, spanyolul és portugálul ez a szó már *internacional*. Ha pedig arra gondolunk, hogy az orosz és az angol mellett a spanyol egyre inkább a harmadik legfontosabb világnyelvvé válik, akkor ezt a tényt nemcsak egy adatként, hanem súlyozva kell figyelembe vennünk. Ha az eszperantót, ezt a nemzetközi mesterséges nyelvet, amelyet világszerte több mint húszmillió ember beszél, latinos jellege miatt gyakorlatilag szintén az újlatin nyelvek közé soroljuk, akkor itt is fel kell figyelnünk arra, hogy a *nemzetközi* szó eszperantó megfelelője: *internacia*. Az újlatin nyelvek közül az olasz egy kissé kilóg a sorból, mivel ott ezt a szót *internazionale* formában írják le. Vegyük ehhez hozzá, hogy az olasz a leglatintisztelőbb nemzet a világon és a latin (pontosabban: középkori latin) *internationalis* szót ő is a saját helyesírása szerint formálja át. Vajon minő jogon tagadhatjuk ezt meg más népektől, köztük önmagunktól? Másik újlatin nyelvű szomszédunk, a román az *international* szó *t* betűje alá egy kis veszszőcskét tesz, ezzel jelezve olvasóinak azt, hogy ezt a *t* betűt itt *c*-nek kell a románban olvasni. A *c* betűs írástól a román csupán azért tartózkodik, mert akkor ez *internacsionál* ejtést tükrözne.

Ha a szláv nyelvek területére lé-

A HÉT KULTURÁLIS ESEMÉNYEIBŐL

Új könyvek

SZÉPIRODALOM

BÁRÁNY TAMÁS: EMBERI HANG. Novellák. (Szépirodalmi)

GERENCSÉR MIKLÓS: IDEGEN FELESÉG. Regény. (Szépirodalmi)

RADNÓTI MIKLÓS: NAPTÁR. Versciklus. (Magyar Helikon)

SZABO LŐRINC—KASS JÁNOS: HORPENTŐ. Lapozókönyv. (Móra)

AGATHA CHRISTIE: GYILKOSSÁG MEZOPOTÁMIÁBAN. Bűnügyi regény. (Európa)

FRANCE PRESEREN VERSEI. (Európa)

SÉVIGNÉNÉ LEVELEI. (Magyar Helikon)

DOKUMENTUM, ALBUM, TANULMÁNY

NÉPI KULTÚRA — NÉPI TÁRSADALOM. A Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportjának évkönyve. (Akadémiai)

KLANICZAY TIBOR: A MANIERIZMUS. Antológia. (Gondolat)

V. J. PROPP: A MESE MORFOLÓGIÁJA. (Gondolat)

BUDAPEST A FELSZABADULÁSKOR ÉS MA. Fényképek. (Képzőművészeti Alap)

FÖLDI PÁL: EGYHÁZPOLITIKA ÉS VALLÁSKRITIKA. (Kossuth)

GALÁNTAI JÓZSEF: SZARAJEVÓTÓL A HÁBORÚIG. (Kossuth)

MÁRKUS LÁSZLÓ—SZINAI MIKLÓS—VÁSÁRHELYI MIKLÓS: NEM ENGEDELYEZEM! A cenzurabizottság dossziéjából. Dokumentumgyűjtemény. (Kossuth)

ROBOTOS IMRE: AZ IGAZI CSINSZKA. Dokumentumriport (Magvető)

HORVÁTH MÁRTON: A NÉPI DEMOKRÁCIA KÖZOKTATÁSI RENDSZERE, 1945—1948. (Tankönyvkiadó)

Filmbemutatók

NINCS VISSZATÉRÉS. Színes, szélesvásznú, szovjet film. Bemutató: július 3-án.

NAGYVÁROSI FÉNYEK. Amerikai film. Bemutató: július 3-án.

ENYÉM, TIED, KIÉ? Színes, magyarul beszélő olasz—francia—spanyol film. Bemutató: a balatoni kertmozikban, július 3-án.

A KASHIMAI PARADICSOM. Francia—japán dokumentumfilm. Bemuta-

1021 Bognár Árpád

E SZÁMUNK SZERZŐI:

ABODY
ÁCS HO
BARAB
BARÁT
BEDŐ S
BIRKÁS
BOGNÁ
BURKO
CS. NA
DIENES
FALLE
G. KON
HANCZ
JÓFEJ
KÁLDI
KEMÉNY DEZSŐ
KOLOZSVÁRI PAPP LÁSZLÓ
KŐ PÁL
KUSTÁR ZSUZSA
LOVAS GÁBOR
MORVAY GYULA
NAGY ELŐD
PAKU IMRE
PESTI JÁNOS
POGÁNY GÁBOR
PÓSFAI H. JÁNOS
SARKADY SÁNDOR
SERES JÓZSEF
SIMON IVÁN
SZILÁGYI ISTVÁN
SZÜCS ISTVÁN
TAKÁCS PÉTER
TAKÁTS GYULA
VARGA GYŐZŐ
VÉGH PÉTER
VÉRTESI PÉTER

1974
ÉLETÜNK
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Borító első:

KŐ PÁL
Chagall és én

Borító belső:

NAGY ELŐD
Fiatal lány

Borító hátsó:

BOGNÁR ÁRPÁD
Dante sorozat

életünk

Ára: 6,— Ft *

Bognár Árpád, grafikus

BOGNÁR ÁRPÁD

grafikáinak ugyanez a meghatározója a *Helikon Galériában*. Ebben rokon egymással a két alkotó. Lehetőségeiben is. Abban, hogy minden igyekezet és munka a nagy mű irányába lendül. Az irány már feldereng e *Kondor Béla* szellemi örökségét ápoló tevékenységben, mely maga az állandósult egyenletesség, de a nagy mű még hiányzik. Az is igaz, hogy a *Madártemető* átgondoltan mély jelképrendszere már megközelíti az áhított magaslatot.

Lasanci Miklós: Három nemzedék alkotásai.

Pest Megyei Hírlap, 1975. ápr. 9.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 DEC 22.

Nógrád

Bognár Árpád grafikus

— **Kiállítás Balassagyarmaon.** Ma nyílik a balassagyarmati Horváth Endre Galériában Bognár Árpád grafikusművész kiállítása.

BOGNÁR ÁRPÁD GRAFIKÁI

Miskolc, József Attila Könyvtár

„Partra szállottam..." — a Berzsenyi Dániel költeményéhez készült illusztráció Bognár Árpád egyik legsikeresebb, legjellemzőbb munkája. Nem közvetlenül a lapon megjelenő motívumok miatt, hanem mert kitűnően jelzi: az alkalmazott grafikát is kedvvel mívelő művész szinte a mindentudás révébe érve, készíti munkáit.

A partraszállás persze hajózást feltételez. Nos, Bognár Árpádé nem volt eredménytelen. Abban az időszakban indult, amikor a hagyományosnak nevezett, de többnyire sematikus ábrázolás helyét az expresszív-szürrealisztikus eszközökkel dolgozó kifejezés foglalta el, amikor visszakapta eredeti szerepét a vonal, a folt, a világos-sötét kontrasztja. Csoda-e, hogy munkáira nagy hatást gyakorolt Kondor Béla életműve, nem annyira a szemléletet, hanem, ahogyan az *Útközben*, a *Vörös Rébék*, a *Roncsok* jelzi, a motívumokat, a kompozíciós megoldásokat illetően?! Ha már a hatásoknál tartunk, ne feledkezzünk meg Szabó Vladimirről sem: Bognár „öregemberes", nosztalgikus hangulatú lapjai az ő világát is idézik.

Mindezt nem elmarasztalásként írtam le. Bognár felkészültsége, sokoldalúsága méltó nagy példaképeihez. Tökéletes beleérző képességről beszélnek Berzsenyi-, Csehov-, Beaumarchais-illusztrációi. Önálló lapjai pedig valóban önállóak: az életből kifelé tartó ember, s az állatok szeretete és ismerete jellemzi őt.

P. Szabó Ernő

sz. 3. o.

pénzt a kortárs kritikusok. Egy zse-
ni jelentkezését mulasztották el fel-
ismerni. Érvényes volna ez a pol-
gári ítészek többségére is, akiknek
hallását feltehetően világnézeti vá-
laszfalak tompították. Ám a szocia-
lista eszme nevében fellépő értetle-
nek vagy brutálisok felelőssége tör-
ténelmi méretűvé magasodik: ők a
munkásosztályt választották volna
el legnagyobb költőjétől, a szocia-
lista költészet klasszikusától próbál-
ták elvitatni a szocialista jelzőt. *Ré-
vai József és Pákozdy Ferenc* levél-
váltása és *Sándor Pál vitairata* —
melyeket M. Pásztor József tett köz-
zé a márciusi *Kritikában* — eleve-

72-5 fnyy 14 — 6949

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ 1972. JÚN. 24 — JÚL. 9
NAPONTA 11—19 ÓRÁIG. HÉTFŐN SZÜNNAP.

Bognár Árpád

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT

BOGNÁR ÁRPÁD

GRAFIKUSMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1972. JÚNIUS 24-ÉN SZOMBATON 12 ÓRAKOR

MEGNYITJA:

DR. NÉMETH LAJOS
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

ERNST MÚZEUM
BUDAPEST VI., NAGYMEZŐ UTCA 8.

Bognár Árpád grafikusművész

1021

TÉKA VI.22.

Képzőművészeti hireink közül az első Zalaegerszegről érkezett, ahol nyolc fiatal iparművész mutatkozik be julius 7-én a Képcsarnok kiállitó termében.

Környezetünk védelméért, ez a cime annak a kiállitásnak, amelyik junius 15-től julius 1-ig tart nyitva Budapesten a TIT Studió kiállitótermében XI.ker.Bocskay ut 37.szám alatt. Ennek a kiállitásnak az a különlegessége, hogy neves művészek társadalmi munkában szervezték csak azért, hogy felemeljék szavukat a környezet szennyeződése, a bioszféra pusztulása ellen.

A ferencvárosi Pince tárlat, IX.ker.Mester u.5.alatt junius 29-én zárja idei kiállitás sorozatát Bohus Zoltánfi fiatal iparművész szobrainak és Varsányi Árpád festőművész képeinek kiállitásával.

TÉKA-nk vendégének Bognár Árpád grafikus művésznek kiállitása junius 24-én nyilik az Ernst muzeumban. Hány alkotással szerepel itt Bognár Árpád ?

- Hát közel 9o alkotással és ezek közül lő közel lő kép és a többi grafika , sokszorositó grafika

- A képen festményt ért

- Igen, igen

- Az előző kiállitásán is voltak festmények ?

- Az előző kiállitáson ami a Dürer terembe volt 1965-be ceruza rajzok és kréta rajzok voltak, festmény nem volt.

- Bognár Árpád hozott magával néhány grafikát ide a stúdióba is

- Igen, ez egy Dante sorozat, két lapból álló sorozat annak is egy része a most látható ábra. A következő az Dótsához készült vázlat rézkarcba, technikailag rézkarcba megoldva. Ez a sűritettebb formája a litográfiai technikai eljárással készült.

- Szintén a Dózsa sorozat

- SZintén a Dózsa sorozat egy darabja. Ez a kiállitáson katalógusába egy ajándék karc a kettő ábra, a cime Kosztolányi idézet, ami ha nem is teljesen ars poetica, de pillanatnyi állapotot fejez ki számomra. Ez egy szintén rézkarc gyerekkori élmények feldolgozása József Attila idézettel cimen egy talicska emlék.

- Visszatérve erre az ajándék rézkarcraez gondolom azt jelenti, hogy a látogatók megkapják ajándékba

- Igen, igen

- S elmondaná nekünk ezt az idézetet ars poeticáját ?

- /Idézetet mondd el/

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

1984 SEP

Naplaink

Bognár Árpád grafikusművész

talán baj, hogy törődök veled?

1021

vala
kedv
játél
látv
lehe
ért
adás
tud,
golni a hegyi szélben a szőlő illatát, vagy befejezni a kötött mellényt az unokának egy padon. *(Szinte vidáman.)* Vagy akár — mert látlak ám, öregúr! — a kerítésen át a kőművesekkel szóba elegyedni, megvenni tőlük a nyolcharmincas sört egy húszasért... Úgy, ez jólesett, igaz? Na még egy kortyot, halálig élünk, ha megérjük! Aha! Már mesélsz is? Emeled a lábad? Csak két ujjat látok kikandikálni a papucsod vágott orrán, a másik három elmaradt humusznak Ukrajnában, vagy isten tudja, hol... De másról van szó, látom. Mi volt ez a rúgás? Haragosod ülepét érte a kocsmaküszöbön? Vagy lopáson kapott kölök klottgatyáját? Vagy Albert Flóri gurított így a bal sarokba null-nullnál, egy perccel a lefújás előtt??... Na jó, a sövény lassan eltakar, most már magadban focizgass... Ez a sövény is, ahogy sárgul! A fű viszont él még. És az őszirózsák...

ZENEBOHÓC BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-746, 340-726
1984 SEP

Bognár Árpád,
Napjaink
grafikusművésze

sárolva... mert azt még kell adni, hogy

1021

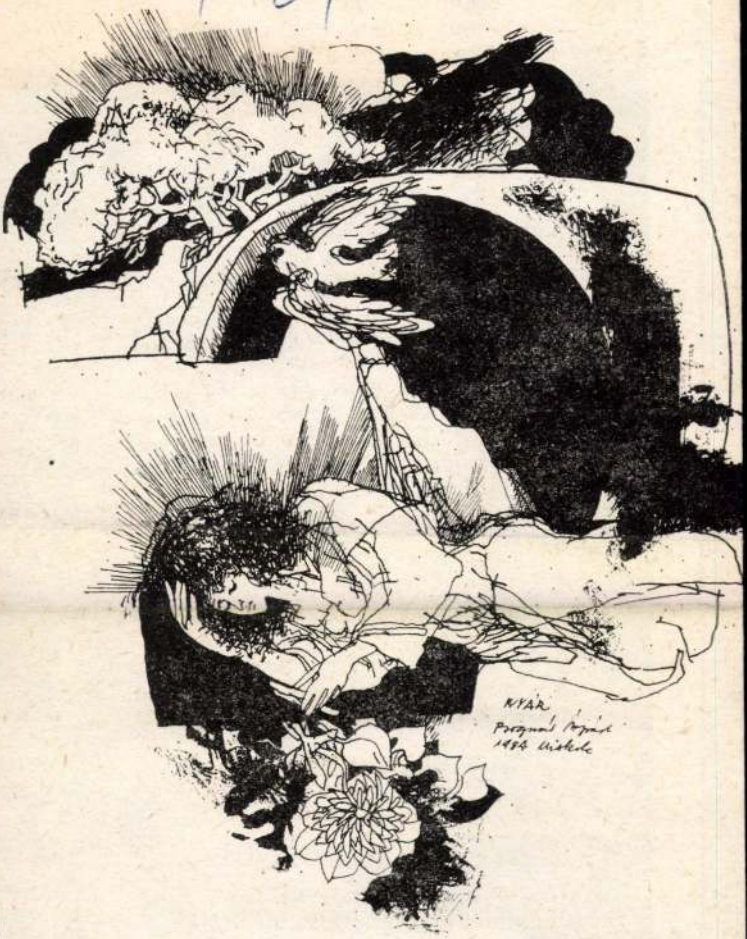

NYAR

BOGNAR ARPAD R

Nem ak
egy kics
kiraktan
s több l
a tudata
azon, h
Akinek
ilyenben semmi rosszat nem talál.
S ha éppen erre járna a Halál,
a szakállát bizony megrángatom,
ha van szakáll e csontos alakon.

KEDD

Vér-, vizelet-, röntgen és vérnyomás-
vizsgálat. Vesémben mint kis tojás
lapul egy kő. Azért szabálytalan,
mert hasán, hátán hegyes karma van.
Vigasztalnak, ki lehet hajtani . . .
Hogyha mégsem, akkor az jön, ami
hatékonyabb. De kétesélyes ez:
fej vagy írás. Én vagyok a beteg,
és az egészben ez a szomorú,
bár nem vagyok már fiatalkorú.
De élni vágyik az öreg fa is,
ha termést hoz. Verset írtam ma is.

SZERDA

Hat óra alatt hat liter teát
diktálnak belém. Majd húsz percen át
le-föl a lépcsőn. Ám a kő maradt,
és jött a nóta: paplanom alatt
a vérszomjas kín hétrét hajtogat,
hóhér marka szorítja torkomat.
— Elég volt ebből! Inkább a halál!
— A 13-as miért kiabál,
mint ördögfi, mikor apja veri?
Ha begörcsölt, injekciót neki!

CSÜTÖRTÖK

Izotópvizsgálat. Sugárveszély!
Halandó, ha idekerülsz, ne félj!

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

1984 SEP

Napjaink

Bognár Árpád, grafikus művész

1021

TAJKEP

BOGNAR ARPAD RAJZA

— Na, jól van... Gyere
átszik valamelyik kitérő, sz
ája, le kellett tenni a gépe
ábú „109"-ekkel nem egé
alácsuklik a futómű, és ak

Pohos, nehézkesen totyogó tartálykocsik tolattak a repülőtéren el-szórtan, szanaszét veszteglő vadászgépek mellé, a hosszú, bordázott tömlők vidáman hajladoztak, tekergőztek a szomjas tartályok tátongó szája körül.

A talaj közvetlen közelében, vakmerő mélyrepüléssel felvillanó, — és egy szempillantás múlva már a hangárok, épületek, fák mögött el is távozó „Thunderbilt"-ek motorjainak dörgése, a gépágyúk, nehézgéppuskák csövéből záporozó gyújtó- és repeszgránátok vijjogása, a becsapódó bombák idegtépő reccsenése, a támadás nyomában a találatot szenvedett emberek segélykiáltása, a felgyújtott tartálykocsikból égbe szökkenő, sisteregve szétfröccsenő láng- és füsttenger, a tűzben felrobbanó lövedékek pukkanásai mind, mind megelőzték a légiriadó, a közvetlen repülőtámadás jelzésére szolgáló szirénák üvöltöző, fel-le hullámzó hangját.

Most, bezzeg, senki se gúnyolódott amiatt, hogy futóárkokkal csúfították el a parkosított térségeket a készültségi szállások, a parancsnoki épületek és a hangárok környékén. Futott, rohant mindenki — ahogyan csak a nemeztalpú, puha bőrből készült, szőrmebéléses pilótacsizma engedte — a meredek falú, szűk árkok felé, hogy azokban keressen menedéket a vijjogva, pattogva pásztázó lövedékek, a magasba szökkenő törmeléktölcséreket fakasztó bombáktól.

A pokoli színjáték, amilyen gyorsan, váratlanul rátört a repülőtériekre: olyan hirtelen véget is ért. A villámcsapásszerű, mélyrepülésben végrehajtott rajtaütésnek már a nyomait jelezték a betonkifutókat felszaggató kráterek, a félszárnyra dőlt gépek, és az a gyászfátyolként lebegő fekete füstfelleg, mely a tátongó mélyedésből táplálkozott, ott, ahol egy perccel ezelőtt még a — potrohos, kövér bundásbogárhoz hasonló — tartálykocsi nyújtogatta, kínálgatta a „109"-esek felé tömlőit.

Söre hadnagy — mindkét tenyerét az arcára szorítva — a futóárokban térdelt, homlokával érintve a savanykás, nyirkos földet. Zsuzsa, a húga jött egyszercsak vele szemben, — két, vastag, gesztenyebarna hajfonata úgy keretezte arcát, mint azok a kecses, csavart oszlopok, melyeken stilizált borostyán- és akantusz indák, levelek kúsznak fel, s melyek elefántcsontszínű, merev, riadt tekintetű szentek arcát övezik. — Laci...? — szólt Zsuzsa aggódástól remegő, éneklő hangon. — Laci...? Hol van anya...? Nem tudod, hogy hová mehetett...? Amióta lefújták a légiriadót: csak őt keresem... Már mindenütt... Arra gondoltam, hogy talán hozzád

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725

1984. SEP.

Bognár Árpád,
Napjaink
grafikusművész

1021

DUDAS

BOGNAR ARPAD RAJZA

Majd én megmutatom, h
tán a házat, te mocsok!"
hadékot!" Tamás liheg,
leig, mire levegőhöz jut.)
m csináltátok?... énvelei
hülyék...

TIZENKETTEDIK

Az elmegyógyintézetben. T
z Ismétlő Öregúr. Nyílik a nehéz, vasaii
jtó.)

ANNA Tamás! Tamás! Hogy nézel ki! Úris-
en! *(Besegíti, bezár, az ügyeletes szoba felé*

ANNA *(Sikoltva.)* Ner
állsz, ott maradsz! Me
mebeteget?!
TAMÁS *(A játék foly*

FODOR ANDRÁS VERSEI

Nyílik egy ablak

Hánykódva szenvedik a lombok
a goromba szelet.
Én nem birokra hívtalak,
nekem
a folyton újuló kedély
gazdag nyugalma jó veled.

Mondták az egyszeri szűznek:
oly társhoz kösse magát,
kivel a lángok égi bokra közt
beszélni is
lehet majd,
egész életen át.

Én nem vagyok csak a tiéd,
terek, idők parancsa
hív, meneszt,
de mindig nyílha
fölöttem egy a
honnét utánam i

Figyelmed látha
követ minden
orsózva körül-öl
s mint sugaras g
a lepkét,
sose veszíthet el

Video-di

Lámpák fonott
forgatva mechn
fények színes k
Kell ez a mozgó
e gombnyomásr
e mániásan sok
örökös rája-rán
uszonyütése, me
netán pótolható
a testek közt ki
eleven oda-vissz

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725
1984 SEP.

Napjaink

Bognár Árpád, grafikusművész

1021

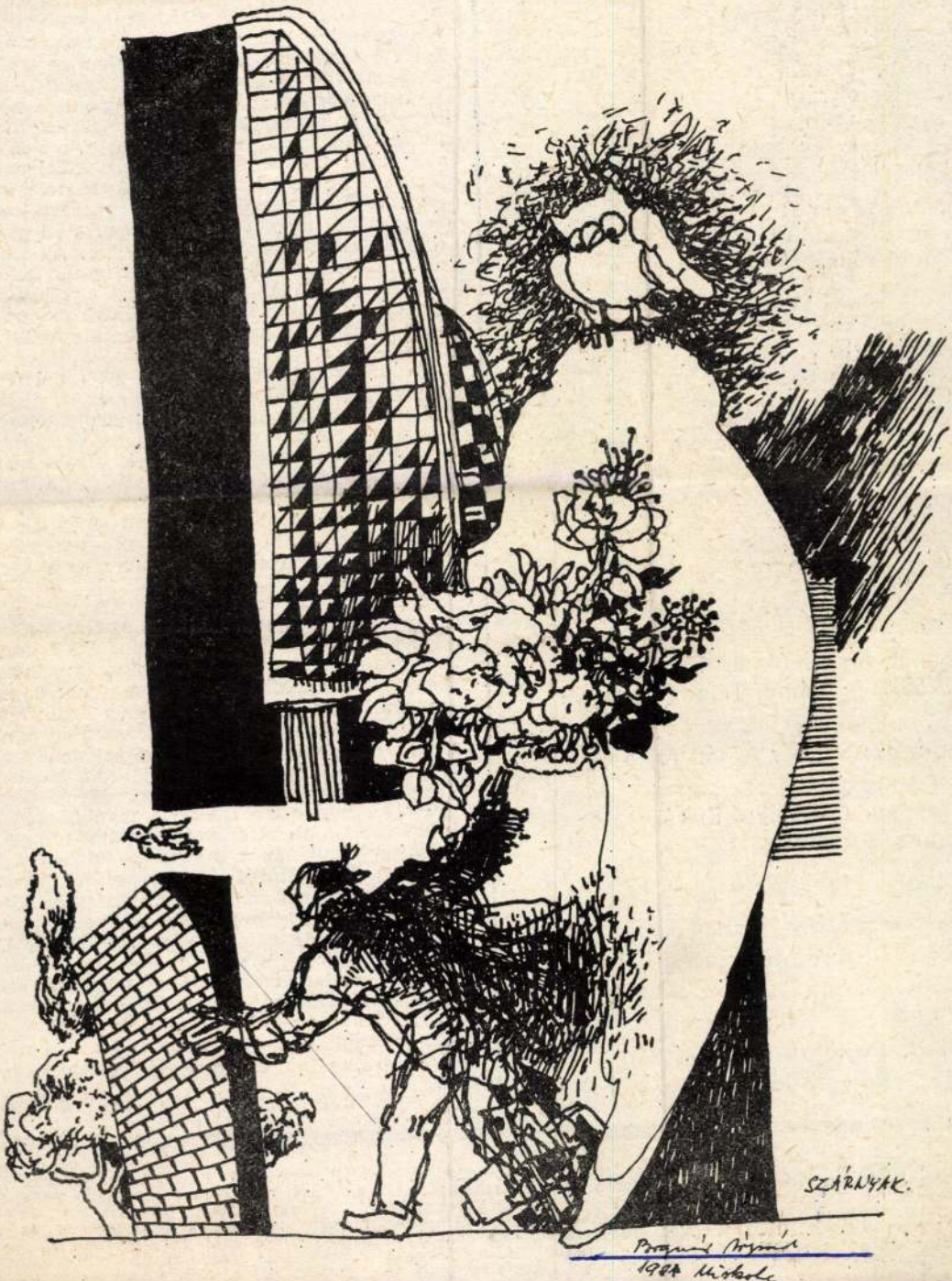

Bognár Árpád
1984 Miskolc

Tó verőfényben 26

Bisztray Ádám verse:
Súlya nő 26

Szekér Endre:
Mérhetetlen időben
(Kovács István verseiről) 27

Imre László:
A nemzetegység regényballadája
(Kós Károlyról) 28

Füzi László:
A kortársi irodalomtörténet
esélyei 30

Pomogáts Béla:
A moralista látomásai
(Szécsi Margitról) 33

Botlik József:
Beszélő múlt 34

Kerékgyártó T. István:
A megfejtés kockázata 35

Nemcsik Pál:
A zene eredete és három világa 36

Madár János:
Hazát keresve 37

Kecskés Sándor:
Kié és milyen legyen
az új kultúra? 37

Hírek 39

Bognár Árpád (3, 8, 10, 11, 14, 25, 26, 38, 39) Dohnál Tibor (23) rajzai

Első oldalon:
Szárnyak; Bognár Árpád rajza

Hátsó oldalon:
In memoriam Lenkey Zoltán;
Bognár Árpád rajza

*

A szerkesztésben közreműködnek: Cs. Varga István (főszerkesztő-helyettes), Feledy Gyula (szerkesztő-főmunkatárs), Serfőző Simon (szerkesztő) Kalász László (líra), Brackó István (szépprózа), Ruszoly József (tanulmány).

a mozg
hatnapo
ciók és
talános
tiválok
idei, de
mint a

Mi a
a mozgalomban is évtizedekről beszélni; a hatvanas, a hetvenes után most a nyolcvanasról... Nos, talán nem érdektelen éppen az 1980-as fesztivál zárásának néhány megállapítását itt felidézni: „A zsüri úgy gondolja, hogy az amatőr színjátszómozgalom jelenleg nem áll igen magas szinten... a legjobb előadásokban is sok-sok részlet maradt kidolgozatlanul... sok felszínes megoldással találkoztunk... Nem eléggé igényesek az együttesek önmagukkal szemben, ez mindenekelőtt a színészi munkában nyilvánult meg... Az amatőr mozgalom akkor kapná meg igazán fellendülését, ha jobban érzékelné azt a valóságos társadalmi helyzetet, amiben élünk és azt a saját útját járva, saját közegében megszólalva közvetítené..."

És mit hozott 1984? Három-négy halvány, sápadt előadás ellenére fegyelmezett, átgondolt, korrekt bemutatót láthattunk többségében. Sokkal több jó rendezést, tisztább színpadi megoldást — mint az előző két alkalommal. És nagyon jó, emlékezetes színészi teljesítményeknek tapsolhattunk idén. A szakmai tanulságok között fogalmazódott meg az is, hogy eltűnt a köldöknézés, az esztétizálás, közéletibb témákat fogalmaztak meg a színpadi játékok...

Schwajda György: Segítség; Bornemissza Péter: Magyar Electra; Hubay Miklós (Christopher Frey játéka után: Az efezuszi özvegy; Etűdsorozat gesztusra (F. G. Lorca: Buster Keaton sétája); Mosonyi Alíz: A rózsa; Eugen Ionescu: A kopasz énekesnő; Szép Ernő: Május; a „Boldogok" című előadás mind-mind hordozott magában olyan értéket, amely az amatőr színjátszómozgalom új erőre kapását jelentheti. Az Amatőr Színházak Nemzetközi Szövetségének osztrák elnöke további kísérletezésre és több bátorságra biztatta — éppen a fentiek alapján — a magyar együtteseket.

Az ifj. Horváth István nevével fémjelzett színjátszófesztivál nagydíját a zsüri nem adta ki, de éppen a kiegyensúlyozottságot elismerendő, az eredetinél több csoport és egyén kaphatott elismerést: két kollektíva és két rendező mellett négy színész teljesítményét díjazták ezúttal, a Schwajda-előadás (Gödöllői GT '80) pedig közönségdíjat nyert el.

Jó hangulatú dolog történt Kazincbarcikán, haszonnal járhat a tanulságok levonása után.

T. NAGY JÓZSEF

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tanács irodalmi és művelődési lapja. Főszerkesztő: Papp Lajos. Szerkesztőség: Miskolc, Korvin Ottó u. 1. 3530 Telefon: 15-881. Kiadóhivatal: Kiadja a Borsod megyei Lapkiadó Vállalat, Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky út 15. sz. 3527 Felelős kiadó: Veres Mihály. Postacím: Miskolc, Pf.: 178. 3051. Telefon: 36-131. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivatalokнál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál. (KHI, Budapest V., József nádor tér 1. 1909) közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215—96162 pénzforgalmi jelölőszámra. Postacím: Posta Központi Hírlap Iroda, Budapest 1900. Előfizetési díj egy évre: 102 forint. Megjelenik minden hónap elsején. Kéziratokat és rajzokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Készült a Borsod megyei Nyomdaipari Vállalatnál, Miskolcon. Felelős vezető: Kilián Béla. Index: 25 013 ISSN 0

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725

1982 - - - 47

Napjaink

1021 Bognár Árpád

ARANY-ILLUSZTRÁCIÓ

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

riszk megmentésének halvány reményéért feláldozó, a hiedelmekhez ragaszkodó felnőttek halál-történetei azonban, akárcsak a *Fehér hajó* esetében, nem azonosak a XIX. századi programmal, amely a hangsúlyt a tagadásra helyezte.

A tolsztoji „három halál" értéke a természetiség felé növekedett, az ajtmatovi „halálok" mintegy megszüntetik az elmúlások ilyen metafizikus önértékét, hogy a megjavítható és megjavított civilizáció, történelem és humanizmus érékrendjének rendeljék alá az emberéletek értelmét.

Trojepolszkij, B. Vasziljev, Noszov, Proszkurin, Asztafjev alkotásaiban az orosz táj kiemelt elemei: kutyák, hattyúk, tölgyfák, erdők, halak, vizek, zöldek, csendek olyan intellektuális és pszichológiai jelentéssűrítést

teljes
a leg
nyéra
Jóv
mint
hezeb
történ
A „v
szemben vagy amellett a pszichológiai, etikai álló- és tűrőképesség határai válnak hangsúlyossá. A mai szovjet próza egyik vezető irányzatává nőtte ki magát konfliktusosságának bátorságával, kérdésfeltevésének tágasságával. Az elmúlt két évtized prózáját az analitikus majd a szintetizáló látásmódra való törekvés jellemezte, s a falusi prózában a szintézisre való törekvés egyre fajsúlyosabban érvényesül.

JAGUSZTIN LÁSZLÓ

REICH KÁROLY RAJZA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Napjaink

1981 3

1021

Bognár Árpád

RAJZ BARTÓKHOZ

BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

kerül majd megrendezésre az országos rajz-

lületi és tárgyias: egy-
foglalkozás, esetleg vala
Helyesen mondta a rendező a Radio ja
11-i Színházi magazinjában, hogy a *tizenhárom egyenrangú szereplő* személyében egy „új vizeken járó" Csokonai Színháznak kellett abból vizsgáznia, hogy tud-e önzetlenül *együttes* lenni. Igen, tud.

Kiemelkedik az ensemble-ból *Sziki Károly* kitűnő Senki Mateje, „bolhával a fülében". Telitalálat *Kovács Titusz* alakítása is, Pál, az egyik „csöndes kecskepásztor" szerepében. Kiegyensúlyozott teljesítményt nyújt *Kóti Árpád*, a kovácsmester, *Simor Ottó* a tanító, valamint *Barbinek Péter* az erős kecskepásztor megformálásával. Rokonszenves munka *Kelemen Csaba* szabadságos újonca. Figyelemre méltó az a tudatosság, amellyel *Sárközy Zoltán* hitelessé formálta az egyéniségétől, külső habitusától idegen Hadzsi Avram egyházfi alakját. *Oláh György* szerencsésen kamatoztatja a szemüveges javasember szerepében operettkomikusi tapasztalatait is. *Szatmáry György* és *O. Szabó István* halványabbak. *Hegedűs Erzsébet* és *Csikos Sándor* alighanem szereposztási kényszer (esetleg tévedés?) áldozatai.

Nem lenne tanulság nélkül való Radicskovnak a bolgár népi beszédből és folklórból

től. *Csikhelyi Lenke* l
lagosan jó színvonalú
azonban vitatom. A d
térő, súlyos szimbolikú
„megszelídült" és „m
érdemes lett volna —
fejezés formális egység
lyos szinonímákkal *is* f
gedelmességre szorítot
dott", „megalázkodott"
„idomít", „alázatosságra
Befejezésül néhány s
Radicskovot gyakran
hez, s nevezik szürreali
kísérletben minderről s
gári módon kiábrándult
leleplező; már-már cini
ban szürrealizmusba c
folja ugyan, de ezzel eg
nosulásig szereti véreit,
parodisztikus-szatirikus
lama, groteszk és biz
kétségtelenül ún. mo
Azonban — amint azt
mikus megállapítja —
nem a kortárs európai

Viták és r

A grafikai műv

Az országosan számontartott, jelentősebb művésztelepeket 10—15 éve alapították. Az eltelt időszak alatt kialakult profiljuk, rendeződött helyzetük — lényegében elérték azt a szintet, amit az adott körülmények (környezet, anyagi erők) lehetővé tettek számukra. A tíz év körüli működés során fel mutatták szervező erejüket, művészi eredm
színre kerültek belső ellent

1021

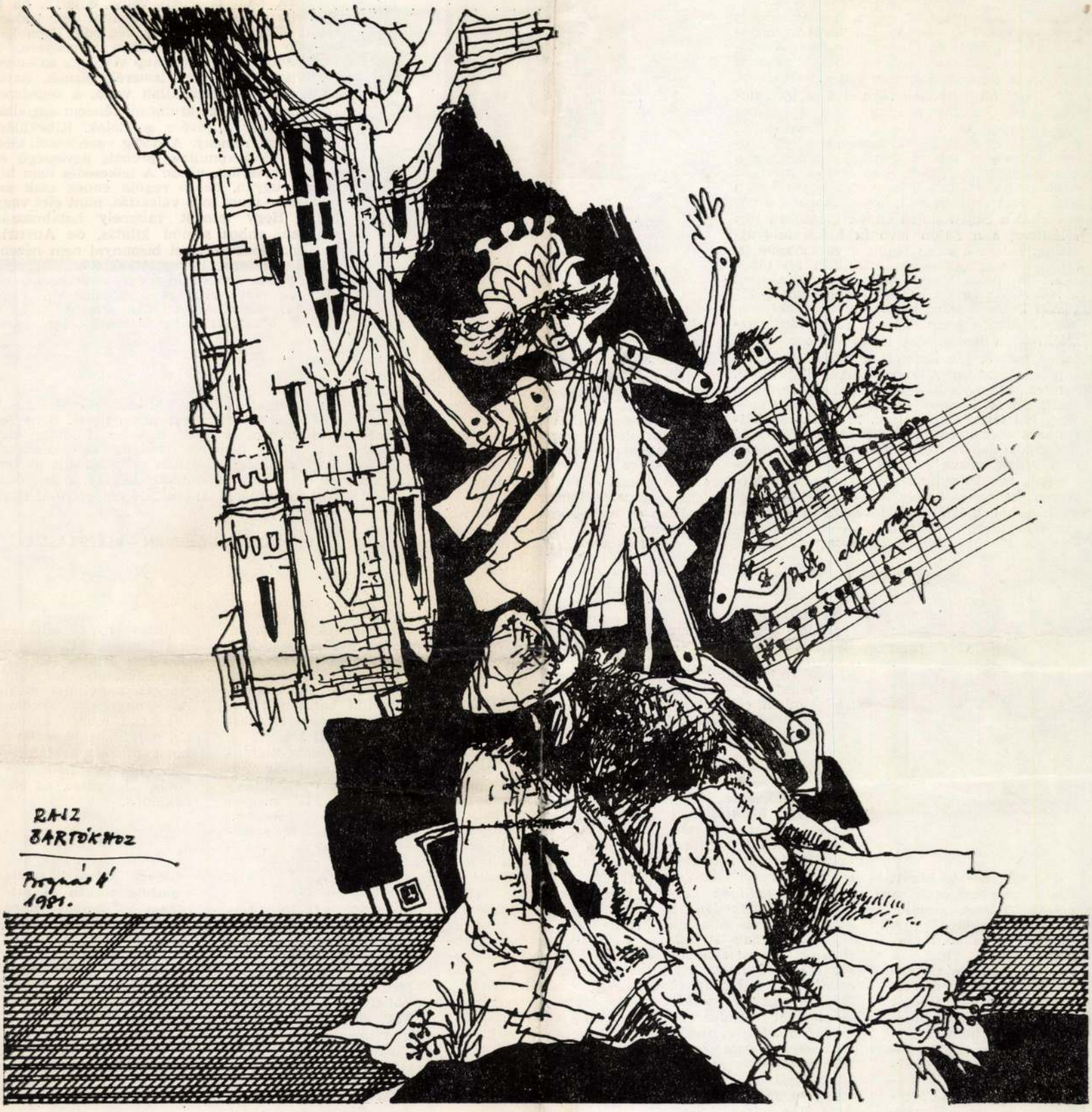

Bognár Árpád

BARTÓK BÉLA, A XX. SZÁZADI ZENE KIEMELKEDŐ ALAKJA SZÁZ ÉVE, 1881. MÁRCIUS 25-ÉN SZÜLETETT / 1981 BARTÓK-EMLÉKÉV; MEGALAKULT ÉS KÖZZÉ TETTE NYILATKOZATÁT A BARTÓK-EMLÉKBIZOTTSÁG / A BARTÓK-ÉV ALKALMÁBÓL BORSOD MEGYE ÉS MISKOLC IS GAZDAG ZENEI PROGRAMOT KÉSZÜL MEGVALOSÍTANI / MISKOLCON ORSZÁGOS KAMARAZENEI FESZTIVÁL LESZ A ZENEI SZAKKÖZÉPISKOLÁK RÉSZVÉTELÉVEL / BORSODSZIRÁKON FELAVATJÁK BARTÓK BÉLA SZOBRÁT / A MISKOLCI NEMZETI SZÍNHÁZ BARTÓK-EMLÉKMŰSORT MUTAT BE AZ ÉV FOLYAMÁN LAPUNK E SZÁMA BARTOK-EMLEKSZAM

Ára: 8,50 forint

1981 3 Napjaink
SAJTÓHÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

zetes napnak néztünk eleibe, azonban csalódtunk. Felkészültem, hogy a sorsot húzott nemzetőrökkel én is táborba menjek, azonban a nemzetőrség ki sem indíttatott. A borsodi veres szalagos szabad csapat kiindult a csatára, ezek közt Samu és Lajos testvéreim. Az utóbbi mint hadnagy. Az elválás igen nehezen esett, szinte táborra ment a borsodi vadászcsapat is Tomka László vezetésével. Aggodalmak közt vártuk az ágyúk megdördülését. A város puszta volt és csendes, és a csendet nem is zavará meg semmi, mert az ellen nem jött. Dél tájon csudálkozva látám a tetemvári pinczék elől, hogy táborunk a város alatt a Sajón innen ennek mentében van fölállítva, s a Sajón lévő fa hidak felgyújtattak. Estére a sereg bejött a városba. 30-án Ismét a tegnapi helyen állíttatott fel táborunk. Én délig Vadnai M.-val körül néztem a tábort, az ágyúk a Sajó szélire voltak kitűzve. Délre a sereg bejött, mert értesültünk, hogy Schlick tegnap Szikszót elhagyván, visszahúzódott Kassa felé. Hogy a tábor az újfalusi partról ide hozatott, minden csodálkozott ezen. 31-én A sereg útnak indíttatott. Schlick üldözése végett, Mészáros vezérlete alatt. Én is a veres szalagosokhoz csatlakozám, hol testvéreim voltak. Mi Szikszón háltunk. E szerint az 1848. dik év utolsó napja illy nyugtalanító körülmények között végződött reánk nézve." (*megj.:* A további események mindannyiunk előtt ismeretesek. Mészáros hadteste, amely hat és fél—hétezer gyalogosból, másfél ezer lovasból és alig negyedszáz lövegből állt, a győzelem reményében Kassánál kierőszakolta az ütközetet,

amely veréséggel ért véget. Január 6-ára a honvédcsapatok visszavonultak Miskolcra.)

Szűcs Miklós természetesen tovább vezeti naplóját a szabadságharc miskolci és borsodi eseményeiről, de írását megszakítva, összegezi az év eseményeit. Reális, objektív összegezése nemcsak megemlékezésünk zárásául szolgál, hanem szervesen beleilleszkedik Miskolc és a megye történetébe, de ezen túl országosan is általános érvényű meglátásokat takar, igazságokat fogalmaz meg:

„Ezen év eseményei kifogyhatatlan anyagot nyújtottak nekem a gondolkodásra. A magyar nemzetet nem hittem képesnek a forradalom legké... tatik. tes. úgy l... pai v... hadi rek k... valah... hez s... jelese... hűség... ányzil... hogy halál. segítse... hatalr... dik közönyösen, ha saját erejével célt nem ér. Ügyünk igazságán nem kételkedem, de mily keveset nyom ez a politicában. Vagy nekünk, vagy Ausztriának veszni kell, 's Európa alkalmasint az utóbbinak lesz pártfogója."

✶

A naplóíró Szűcs Miklós meglátásainak igazságát a történelem bizonyította. S ne feledjük: amikor ezek a sorok íródtak, már túl voltunk a nemzeti fellángolás első szakaszán, de még valójában előttünk állt az önvédelmi harc kibontakozása, így a felvidéki sikeres hadjárat is: 1848. december 30-át írtak ekkor.

DOBROSSY ISTVÁN – VERES LÁSZLÓ

Február 8—13. között ismét megrendezték a magyar filmek szemléjét Budapesten. A szemle során a Budapest Stúdió hat, a Hunnia hat, az Objektív Stúdió négy, a Dialóg Stúdió hat filmjét vetítették. A zsüri hosszas vita után nem adta ki a szemle fődíját. Információs vetítéseken láthatta a közönség a Magyar Televízió három filmjét, valamint a Balázs Béla Stúdió filmjeinek két összeállítását. A szemle díszelőadásán mutatták be Kardos István—Lugossy László Köszönöm, megvagyunk című filmjét.

✶

Czine Mihály irodalomtörténész, a Látó- határ főszerkesztő-helyettese tartott február 19-én előadást Miskolcon, a TIT Kazinczy-klubjában. Bethlen Gábor alakja a magyar irodalomban címmel.

✶

Miskolcon is megalakult a centenáriumi Bartók-ünnepségeket előkészítő bizottság. A tervek szerint kétfordulós vetélkedőt rendeznek általános iskolások számára zenei témákból, s ugyanilyen kétfordulós vetélkedőn a középiskolások mondják el, mit tudnak Bartók Béláról, a zeneszerzőről és műveiről. Kiemelkedő eseménynek szánják az évforduló alkalmából rendezendő kamarazenei fesztivált, az ország valamennyi zeneművészeti szakközépiskolájának találkozóját, amelynek házigazdája a miskolci Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola lesz. Március 25-én Borsodszirákon felavatják Varga Éva Bartók-szoborportréját. A Miskolci Nemzeti Színház ősszel, októberben, a zenei világnap eseményeihez kapcsolódva Bartók-emlékműsort tervez. A 10. tokaji nyári írótábor tanácskozása is Bartók Béla útkörő, a középkelet-európai népek kultúrái integrációjának segítését célzó munkálkodására emlékezik.

✶

A MAFILM Dokumentumfilm-stúdiójában elkészült és bemutatás előtt áll Vitézy Lászlónak, a fiatal építészek miskolci kollektív házáról forgatott filmje. Ismeretes, hogy a tavalyi 9. tokaji írótábor tanácskozásán a városi-lakótelepi életmódról vitatkoztak a miskolci vita résztvevői, akik egy baráti látogatás során megismerték a kollektív ház életét, belső rendjét, s „műhely" voltának sajátos vonásait. Erről ad képet Vitézy László filmje is; a fiatal filmrendező egyébként évek óta részt vesz a tokaji írótábor eseményein.

✶

Belgrádban nemzetközi filmfesztivál kezdődött. Huszonhat ország hatvanhat filmje szerepel a „Fest-81" vetítésein. A magyar filmművészetet Fábri Zoltán, Fábián Bálint találkozása Istennel című, Balázs József kisregénye nyomán készült alkotása képviseli.

Bartók és a magyar irodalom címmel, a 100 éve született zeneszerző irodalmi művekhez kapcsolódó alkotásairól, valamint hatásának irodalmi utóéletéről tart előadást Miskolcon, a TIT Kazinczy-klubjában, március 20-án Tarján Tamás irodalomtörténész, a TIT megyei szervezete irodalmi szakosztálya rendezésében.

✶

Április 18-án lesz nyolcvanadik születésnapja Németh Lászlónak, irodalmunk utóbbi fél évszázada egyik kiemelkedő alakjának. Ebből az alkalomból a TIT megyei szervezete irodalmi szakosztálya előadássorozatban méltatja a kiváló író és gondolkodó munkásságát. A sorozatban dr. Kabdebó Lóránt Az emberi színjátéktól az Irgalomig című előadásával indul március 2-án, s március — április — május hónapokban további négy előadás hangzik el Németh László munkásságáról.

✶

A budapesti Keletázsiai Művészeti Múzeum anyagából rendezett kiállítás nyílt Miskolcon, február 13-án. A kiállítást Miklós Pál, az Iparművészeti Múzeum igazgatója nyitotta meg. A nagyon gazdag anyagban többek között Csi-paj Si, a klasszikus kínai művészet kiemelkedő alakja kilenc alkotását láthatják az érdeklődők.

✶

Lapunk februári száma harmadik oldalán — sajnálatos figyelmetlenség folytán — Kalász László versei közt két „kakukkfióka", Fecske Csaba „Csüng" és „Giga" című Kalász-versparódiája is helyet kapott. A tévedésért a szerző, a parodista, s mindenekelőtt a megtévesztett versolvasók elnézését kérjük.

Bognár Árpád

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ

SAJTÓFIGYELŐ

LEVÉLREKLÁM

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Gyuri 1984 MÁR 11

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1021

Bognár Árpád rajza.

A szerencs
végrehajtóbizo
sági és a sz
ai munkabizo
lapján — 1
rtékelte a sz
verseny-moz
t, tett javas
eladatokra és
sítására. A
ncsi városi p
izottság ülésé
orábban hozo
égrehajtását.

k, hogy a mozgalomban
szt vevők számszerű növe-
sének lehetőségei szükül-
ek, a mozgalom körének je-
ntősebb bővítése nem indo-
olt. A továbbfejlesztés fel-
datai során elsősorban a
inőségi tényezők kerülnek
őtérbe, s ezért ebben az
ányban kell a munkát ja-
tani. A terület pártszervei,
rtszervezetei, a szakszerve-
tek, a KISZ-szervezetek és
gazdasági vezetés a korább-
n hozott határozatoknak
egfelelően foglalkoznak a
ozgalom kérdéseivel. A gaz-
sági vezetés nagyobb fi-
elmet fordít az üzemi, vál-
lati célok megismertetésére,
ősegítik, hogy a brigádok
nkrét vállalásokkal kap-
lódjanak a gazdasági tö-
kvések megvalósításához.
vekeznek megteremteni a
tételeit annak, hogy za-
talan legyen a munkame-

az erkölcsi elismerések oda-
ítélésénél azt a célt is köve-
tik, hogy ezek további ösz-
tönzést adjanak a mozgalom-
nak. A párt-végrehajtóbizott-
ság elé kerülő jelentés meg-
állapítja, hogy az erőfeszíté-
sek eredményeként javult
munka termelékenysége, a
anyaggal, az energiával való
takarékosság. A brigádok
évente két-három kommunis-
ta műszak teljesítésével se-
gítik a társadalmi célok meg-
valósítását.

A tanácskozás azonban az
is megállapította, hogy
mozgalom fejlődése nem egy
formán jó színvonalú és ki
egyensúlyozott. A változó
gazdasági környezet, a nehe
zebb gazdasági helyzet he
lyenként átmeneti megtorpa
nást, elbizonytalanodást i
okozott. A kisvállalkozások
a vállalati gazdasági munka
közösségek összetétele, gyak

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár Árpád

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1983 DEC 24

1021

Anyai szeretet

Bognár Árpád rajza

Tárcsázom Tobagót

Telefonközelben az egész világ. Már adottak a technikai feltételek ahhoz, hogy az idén októberben bekapcsolt Amerikai Egyesült Államok után még ez évben csatlakozzon a nemzetközi távhívó hálózatban hazánkból tárcsázható országok soraiba Kanada, Ausztrália, valamint a Karib-tengeri országok hosszú sora. Október harmadika óta az USA a könnyen megtanulható „1"-es hívószámmal tárcsázható, s ez a száma — mivel az északamerikai hálózatnak része — a többi karibi kis országnak, s Kanadának is. A föld másik táján lévő Ausztrália hívószáma egyébként „61" lesz, ha az érdemi döntés megszületik.

ÖTMILLIÓ KÜLFÖLDI BESZÉLGETÉS

Ma a távhívásba kapcsolt és a kezelő-központokon át elérhető külföldi országokkal egy évben 24 millió percen át, ötmillió alkalommal beszélgetünk. Maga a szám óriási, s különösen jelentős az, hogy az elmúlt tíz esztendőben a hívások időtartama és mennyisége is nagyjából megtízszereződött. A folyamatos hálózatbővítés és korszerűsítés ellenére az igény még mindig jelentősen meghaladja a telefonkínálatot.

A posta vizsgálatai szerint a kézi kapcsolású központoknál bejelentett 780 ezer távbeszélgetési igényből csak 608 ezret tudtak kielégíteni kapacitás híján. Tehát a külföldi beszélgetésre várók 22 százaléka lemondott a beszélgetésről. Tekintve, hogy a kézi kapcsolású beszélgetések is azokon a vonalakon bonyolódnak, amelyeken az auto-

HÁROM-NÉGY ÉV MÚLVA

A tervek szerint az új technika elsősorban a vidék helyzetét lesz majd hivatott javítani, egyúttal a hazai hálózat kapcsolatát a nemzetközivel. Az elképzelések úgy szólnak, hogy három-négy év múlva ilyen elektronikus telefonközpontot kap Mohács és környéke, Székesfehérvár, valamint Budafok, s ezzel a technikával szerelik föl a fővárosi nemzetközi távhívó központot is. Az új technika előnye sok részletben és sokféleképpen bizonyítható, álljon itt csak egyetlen adat: Azonos alapterületen az elektronikus telefonközpont a hagyományosnál ötször-hatszor több áramkört tud tartalmazni. Egy leendő telefonközpont létesítésének építőipari árait is számolva, a lényegesen kisebb helyen azonos vagy nagyobb teljesítménnyel működő új központ még ha drágább is, valójában olcsóbbnak bizonyulhat.

Ez az új technika már szervesen illeszkedik abba az elképzelésbe, amely a hazai távbeszélést szeretné korszerű alapokra helyezni. E vonatkozásban is folynak már itthon kísérletek a fényvezető kábelektől egészen a digitális átviteltechnikáig. Mindehhez azonban pénz kell és nem is kevés. A felmérések szerint csak ahhoz, hogy a már meglévő hálózatot olyan állapotba hozzák, ami jónak mondható, 20 milliárd forint kellene. A most telefonra váró 400 ezer igénylőt ismerve (s tudva, hogyha belátható közelségbe kerülne, legalább mégennyien igényelnének telefont), a hazai igények teljes kielégítése a kellő színvonalon mintegy 120 milliárd fo-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
1984 SEP

Napjaink
Bognár Árpád
grafikusművész

1021

HALÁSZOK BOGNÁR ÁRPÁD RAJZA

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1984 SEP.

Napjaink
Bognár Árpád,
grafikusművész

1021

BESZÉLGETŐK
Bognár Árpád 1984 Május

BESZELGETOK — BOGNAR ARPAD RAJZA

KENTAUR

Tó - verőfényben

Mint a méz,
már-már elcsorran a nap.
A bárányfelhő mozdulatlan ikrás.
Gyűrött lepedő az ég alatt.
A
túlsó partról hegy hemperedik rá.

BISZTRAY ÁDÁM

Súlya nő

Súlya nő lomhult esztendőnek
szárnyát elveszíti
megfeketül szíved a féltésben
fényeskedő tűz helyett üszök.
Holnap
holnap mindig több a hit
kél a vetés, kalászol, érik,
új nyáron a jég elveri
s te tudtad tehetetlen előre.
Ígéret a föld és mi általa jő
nem elég az elvásott kapa
nem elég füstölni termő fáid közt
ígéret minden
várakozás
hosszú.
Nem szeretnek, nem hínak többé
vigasságban is károgsz magadban
fél-szerelem fél-béke mindenütt
benned
teljes háború.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár Árpád, grafikus

1983 DEC 30

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1021

Bognár Árpád rajza

kedvelőinek. -
Celsius felvéte
zenekari szvi
magyar zene
— 19.05: Pucc
szony. — 21.2
tőknek. — 22.
dalaiból. —
műve.

kedd

KOSSUTH: módok lehető
ácsokor. — 9.
huász. — 10.
10.35: Szimfonikus könnyűzene.
— 11.00: Zenekari muzsika. —
11.39: Francsics Károly veszprémi
borbélymester önéletirása. XV/6.
rész. — 12.45: Törvénykönyv. —
13.00: Komoly zene. — 14.09: Da-
los kalendárium. — 14.40: Élő
világirodalom. — 15.05: A Szov-
jetunió fekete-tengeri turistaút-
jai. — 16.08: Népzenei Hangos
Újság. — 16.48: Bartók: Három
etűd. — 17.05: Mozgásterek. —
19.15: Operaáriák. — 19.40: Szintézis. — 20.10: A hegedű virtuózai. — 21.01: „Kell a jó könyv!" — 22.30: Liszt kórusműveiből. — 22.50: Hétköznapok kutatói. — 23.00: Szimfonikus zene. — 0.10: Grimethorpe-ária.

PETŐFI: 8.05: Szécsi Pál felvételeiből. — 8.20: Tíz perc külpolitika. — 8.35: Társalgó. — 10.00: Zenedélelőtt. — 12.25: Gyermekek könyvespolca. — 12.35: Melódiakoktél. — 13.30: Kis magyar rapszódia. — 14.00: A Petőfi rádió zenés délutánja. — 14.35: Tánczenei koktél. — 15.20: Könyvről — könyvért. — 15.30: Örökzöld dallamok. — 16.35: Csúcsforgalom. — 18.00: Disputa. — 18.35: Muzsikaszó Béres Ferenccel. — 19.21: Vértelen műtétek. — 20.35: Tigrisugrás. XV/10. rész. — 22.00: Operettparádé. — 23.20: Tánczene éjfélig.

3. MŰSOR: 9.00: Csembalómuzsika. — 9.21: A varázslónő. Opera. — 11.05: Külpolitikai könyvespolc. — 12.49: Francia vígjáték. Hangversenyzenekar hangversenye. — Kb. 21.30: A soproni Berzsenyi Dániel Gimnázium jubileumi műsora. — Kb. 22.15: Olasz dalok. — 22.32: Orgonahangverseny a Kálvin téri református templomból.

csütörtök

KOSSUTH: 8.27: Fúvóskeringők. — 8.36: Dafne — opera. — 9.44: Muzsika Zsuzsika meséi. — 10.05: Mesterségünk címere. — 10.35: Népdalok, néptáncok. — 11.25: Régen találkoztunk. — 11.40: Francsics Károly veszprémi borbélymester önéletirása. XV/7. rész. — 12.45: Mándy Iván: Átkelés. — 12.55: Zenekari muzsika. — 14.00: Iróvá avatnak. Jókai Mór indulása. — 14.34: Operettekből. — 15.28: Művelődéstörténet gyermekeknek. — 16.00: Mózes hatodik könyve — hangjáték. — 17.05: Külpolitikai könyvespolc. — 17.20: Nagy mesterek — világhírű előadóművészek.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár Árpád grafikus

VAS NÉPE

1983 DEC 31

1021

B. Ű. É. K.

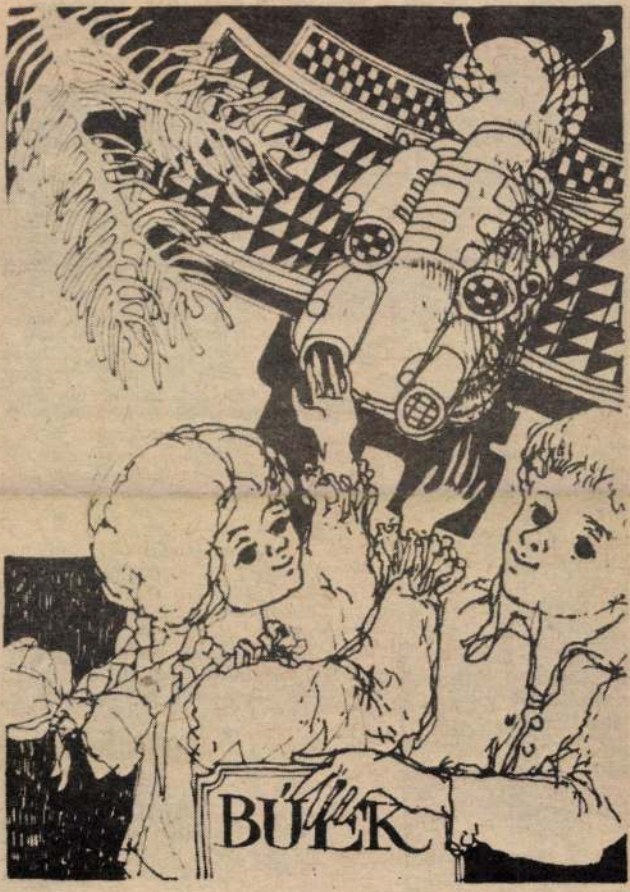

Bognár Árpád rajza

1983. december 31. Szombat

m mertem
kaptam, h
kórház foly
nnyal, aki
Megadta a
ly, Benede
esett a se
y ismeretl

ggel, mert
iltek a balesetről, en-
endégszobájában meg-
egy kétágyas vendég-
itt. Ezúton szeretném
segítségét.

Hajtó Henrikné
tgotthárd, Árpád u. 9.

a név. Kapható — fő-
lvékony grafitbetéttel

zdája netán többet ír
. Ilyenkor kezdődik a
tegnap volt, de elfo-
k. Tessék talán venni
oz tartalék hegyet —
ont így szaporítható a
re elkeserítőbb az egy

hány dobozzal sikerült
felhőtlen, mivel a do-
helyett, jobbára csak
gés után arra a követ-
es szám azt jelenti, a
kitartania.
elett, amikor az egyik
y doboz boldog tulaj-
és akkor ért, amikor
indegyikben ott sora-

előző tapasztalataim
a Rotring céggel kap-
k-e ki?

Horváth János
vár, Alkotmány u. 45.

tudnak vállalni.

Ezután a Lakmetállal próbálkoztam, de mivel nekik nincs minden szakmában iparosuk, csak úgy vállalják a munkát, hogy nemcsak saját dolgozót, hanem kisiparost is küldenek, így jobbnak láttam, ha magam hívok mestereket. Mondanom sem kell, hetekig felém sem jöttek, mert annyi munkájuk van a vállalatoknál és az intézményeknél, hogy ilyen kis — néhány tízezer forintos — munkáért igazán nem kell törni magukat.

Igaz, azt sem sejtettem, hogy egy fürdőkád beszerzése csaknem háromnegyed évbe telik és a fürdőszoba felszerelését nyolc üzletből tudom összeszedni, nem is kevés utánajárással. Ugyanis az üzletekben senki nem tudta megmondani, mikor és milyen áru érkezik.

A leírtakból talán kitűnik, hogy ami miatt engedélyezték a GMK-k létrejöttét és a nagyobb számú iparengedély kiadását, nem érte el a célját. Nem javult általuk a lakossági szolgáltatás, legalábbis nem olyan mértékben, ahogy azt vártuk. Igaz, a vállalatok és az intézmények jól jártak, de minden részvétem azoké, akik önerőből építkeznek vagy „csak" a lakásukat kívánják felújítani.

Kérem, a címem és a nevem közlésétől tekintsenek el lapjukban, mivel a néhány hónapja felragasztott tapéta már kezd leválni, így sajnos a közeljövőben megint szükségem lesz iparosra.

Cím és név a szerkesztőségben

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726
Bognár Árpád grafikus
1983 DEC 1 0
DÉL-MAGYARORSZÁG

MAGAZIN DM

1021

BOGNÁR ÁRPÁD: A BÉKE REMÉNYE

DM MA

Egy szociáldemokrata politikus pályája

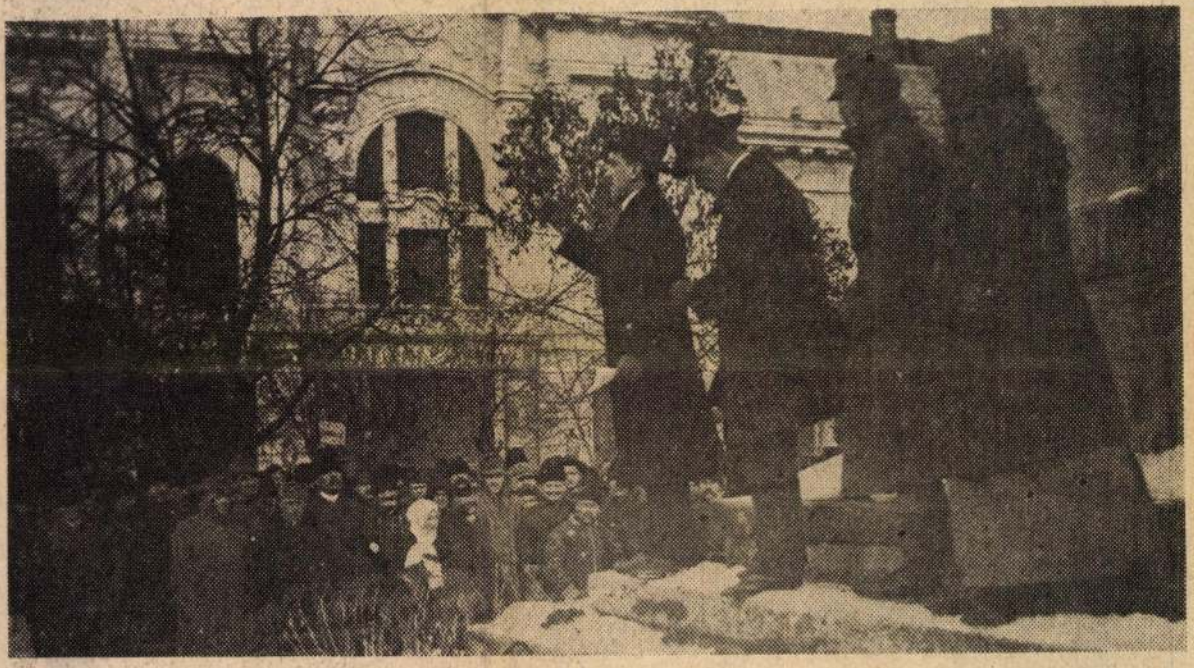

Takács Ferenc beszél az 1919. február 21-i Szántó Kovács János-emlékünnepségen, Hódmezővásárhelyen

Nemrégen volt *Takács Ferenc* születésének 90. évfordulója (1893. okt. 22-én született), s ez alkalmat nyújt arra, hogy végigtekintsük a *jellegzetesen alföldi politikus gazdag életútját*. Takács Ferenc a két világháború közötti *szociáldemokrata mozgalom kiemelkedő egyénisége*. A magyar szociáldemokrácia azon áramlatához tartozott, mely a hagyományos szemlélettel szemben *a parasztkérdés demokratikus megoldásáért* folytatott küzdelmet a szocialisták egyik fő feladatának tartotta. Politikai életművének mai megítélése nem egyértelmű (Pintér István: A Szociáldemokrata Párt története 1933—1944, Kossuth, 1980., Marosán György: Az úton végig kell menni. Budapest, 1972.). Nem is lehet, hiszen történetírásunk mind a mai napig nem tisztázta a politikai

Helyi SZDP-titkári funkciója mellé hamarosan újabb, komoly megbízatást kapott: 1935. ápr. 7-én Tasnády Nagy András kormánypárti jelölttel szemben *parlamenti képviselővé választották*. A széles horizontú politukst ezentúl országosan is „jegyezték". Képviselőként főleg Vásárhely, illetve az Alföld paraszt- és iparostársadalmának gondjait olvasta a kormány fejére. 1937. jún. 5-i beszédében „gyűjtőfogháznak" nevezte az alföldi uradalmakat, s „gályaraboknak" az ott dolgozó cselédeket. Szenvedélyes kirohanásait azonban tompította kompromisszumkészsége, politikai toleranciája. *„A törvényhozónak felül kell emelkednie a kicsinyes osztályszempontokon* — mondja —, *és a törvényhozásnak az egész nép egyetemes érdekei szempontjából*

szocialista jellegét féltette. Kísértett még az „egyetlen reakciós tömeg" szemlélet.

A harmincas évek végének változásait érzékelve Mónus Illés, illetve Büchler József mégis megbízást adtak Takács Ferencnek egy reformjavaslat kidolgozására. Takács ebben a memorandumban kérte a párt parasztkérdésben vallott eddigi álláspontjának felülvizsgálatát, és a megváltozott bel- és külpolitikai konstellációra tekintettel egy, a nemzeti szempontokat jobban figyelembe vevő politika folytatását. De az 1939-es pártkongresszuson — a hagyományos értékekben gondolkodó vezetőségi tagoktól is indukálva — erős Takács-ellenes hangulat keletkezett, s programtervezetét leszavazták. Javaslata háttérbe szorult, ő maga azonban nem. A vezetőség úgy döntött, hogy az

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár Árpád

KELET-MAGYARORSZÁG

1983 DEC 7

1021

BOGNÁR ÁRPÁD METSZETE

tés — tömegeket látl
vendégül.

Ha valaki idáig ért a
filmsarok böngészés
minden bizonnyal sejti
sé hosszúra sikeredett
zíció indító okát. A jeg
író ezennel bejelenti,
filmjegyzetei végére pontot tesz. Egyúttal elköszön azoktól, akiket 1977—1983 között kalauzolni szándékozott filmügyekben.

És most következzék a magyarázat. Saját elhatározásomból döntöttem így (azzal a titkos reménnyel, hogy „érdemeim elismerésével" pihentethetem a tollamat.) A kötelező heti penzum teljesítése óriási öröm, de egy bizonyos idő elteltével nyomasztó kötelezettség is. Reális annak a veszélye, hogy az ember rábízza magát a

Veress József

Köszönetet mondunk Veress József kitartó, nehéz, de szép munkájáért, melylyel több éven át segítette lapunkat, olvasóinkat a legfiatalabb művészeti ág értékeinek megismerésében. Bízunk benne, hogy avatott tollával a jövőben is többször jelentkezik lapunk filmrovatában.

a Kelet-Magyarország Szerkesztősége

Totális fényben

(Balla László legújabb kötete)

már önmagában is elismerése Balla írói tehetségének.)

A regényben arról van szó, hogy ez a tehetséges fiatalember, aki osztályában a legjobbak közül való, ő a komszomoltitkár is, az érettségi után korántsem találja

megismerhetjük a központi szereplőt, s az adja a kötet érdekességét, értékes művészi munkáját, ahogy megtudhatjuk Barna sorsának körülményeit, a fiatalember véleményét mindezekről, sodródását és küzdelmeit.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 137-748, 340-726

Bognár Árpád, grafikus

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1983 DEC 24

1021

Bognár Árpád rajza

Bognár Árpád rajza

punktúrában két fő irányzat él egymás mellett, s azokon belül nagyon sok iskolát különböztethetünk meg. Számomra a legfontosabb a Franciaországban élő Nguyen Van Nghi professzor iskolája, őt világszerte az akupunktúra egyik klasszikusaként tisztelik. Az őáltala képviselt felfogás szerint a kezelés alapjául a beteg pulzusának egy speciális szempontok alapján végzett vizsgálata szolgál. Fontosak a bécsi iskola, Johannes Bischko és Felix Mann eredményei is. Marton Sándor doktor lefordított egy német tankönyvet, jómagam egy angol nyelvű könyvet ültettem át magyarra, ezeket kéziratként használjuk. Van egy Sanghajból származó angol nyelvű könyvem is. A lényeg az, hogy a szakirodalmat meg kell keríteni, meg kell venni. Előfizettem az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár szolgáltatására, ők rendszeresen küldik a bibliográfiai adatokat.

— Említett egy magyar nevet. Magyarországon kik az akupunktúra szakemberei?

úgynevezett h
egy része köv
lefutását. Tény
e keleti eredetű
járás szigorúan
alapul, aminek
hogy meghatá
vagy bőrpontok
gerlésével befo
juk a szervezet
nek működését.
tározás — ami
szigorú tudományos definíció
— egyben azt jelenti, hogy az érintett szervek rendellenes működését próbáljuk befolyásolni, de természetesen előrehaladott szerkezeti eltéréseket (például törés, kopás, daganat) nem tudunk gyógyítani, helyrehozni.

— Hogyan reagál a szervezet a szurkálásokra?

— Ez az, amit senki sem tud! Elképzelünk egy szabályozó rendszert, ami a szervezet élettani folyamatai fölött őrködik. Hogy ez milyen mértékben idegi, milyen mértékben humorális, és milyen mértékben ismeretlen egyéb — ide tartozhatnak az elektromos, elektromágneses jelenségek — ezt még nem tudjuk pontosan.

— Mire jó tehát az akupunktúra?

kívül, bizonyos mértékig attól elválasztva, de a feletteseim tudtával és beleegyezésével végzem. Már rendelési idő előtt benn vagyok egy fél órával, majd utána magam megyek a pácienseimhez. Eredményeim a kudarcok ellenére is arra buzdítanak, hogy még jobban elmélyedjek ebben a tudományban. Egyszer már volt alkalmam Bulgáriában részt venni egy tudományos kongresszuson, ahol magam is előadást tartottam. Nagy dolog lenne, ha megalakulhatna a MAT, még nagyobb, ha intézeti keretek között végezhetnénk a gyógyítást, és sor kerülhetne összehasonlító vizsgálatok végzésére is.

Közben lépést kell tartanom a hagyományos orvostudomány fejlődésével is, ám napi 14—16 órákat gyötrelemmel végigdolgozni a végtelenségig nem lehet. Saját lelkiismeretünkkel nap nap után meg kell birkóznunk

VIGADÓ GALÉRIA

A Magyar Népköztársaság
Művészeti Alapja
meghívja Önt
1988. szeptember 9-én
17 órára

péntek

BOGNÁR ÁRPÁD
grafikusművész

CZINDER ANTAL
szobrászművész
kiállításának
megnyitására

Megnyitja:
Dr. KERÉNYI FERENC
a Magyar Színházi Intézet
igazgatója

Megtekinthető:
október 9-ig
hétfő kivételével
naponta 10—18 óráig

88-694 Dorogi Nyomda — KFT

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 JUN 25

Bognár Árpád grafikus-művész

Népszava

— **Az Ernst Múzeumban** szombaton megnyílt Bognár Árpád grafikusművész kiállítása. A tárlaton a művész mintegy 70 alkotása, köztük Dózsa- és Dante-sorozat látható.

1021

korlati munkában, ha mi-

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 MÁR 27

ESTI HÍRLAP

Bognár Árpád grafikus-
művész

ták — dr. Ács István, Debrecen Város Tanácsa elnöke nyitja meg.

4021

□ BOGNÁR ÁRPÁD grafikusművész munkáiból nyílik kiállítás ma délután 5 órakor az Eötvös Loránd utcai Helikon Galériában. Megnyitja: Vizy Ottó művészettörténész. A tárlat április 20-ig tekinthető meg.

A forradalmi erők 1968-ban, a január 30-ról 31-re virradó éjszaka kitűzték zászlajukat a császári palota ormára, és ezzel megin-

BOGNÁR ÁRPÁD festő, grafikus, Munkácsy-díjas
Kiskőrös, 1931

1956-ban végzett a Képzőművészeti Főiskolán, mesterei Fónyi Géza, Konecsni György és Ék Sándor voltak. 1965-ben a Dürer Teremben, 1972-ben az Ernst Muzeumban, 73-ban Vácott rendezett önálló kiállítást. Munkái szerepeltek a Varsói Plakátbiennálén (1966) és a Krakkói Grafikai Biennálén (1970). A

Művészeti Gimnázium tanára. 1974-ben Munkácsy-díjat kapott. - Spontán, rögtönző tipusu művész, szabadon engedi érvényesülni képi asszociációit és formaötleteit. A valóság és a valóságfelettiség sajátos elegyitésével a modern ember életérzésének ad hangot.

Művészéletrajzok 1975

Bognár
Árpád
grafikusmúvész
Kiállítása
a Miskolci
Városi
Könyvtár
József
Attila
Könyvtárának
Kiállító-
termében
1980
február
25
április
5

1931 ben születtem.
1956 ban végeztem el a
Képzőművészeti Főiskolát.
Óta mint alkalmazott
grafikus és képgrafikus
dolgozom.
1968 óta a Képző- és Iparművészeti
Szakközépiskolában
tanítok.
Egyéni kiállításaim:
Dürer terem,
Ernst Múzeum,
Helikon Galéria,
Miskolci József Attila Könyvtár,
Cegléd, Vác, Dunaújváros.
1974 Munkácsy díj.
1975 Miskolci Városi Tanácsának
díja.
1978 Szocialista Kultúráért
kitüntetés.

A KIÁLLÍTOTT KÉPEK JEGYZÉKE:

FIRENZE	
ÖREG OROSZLÁNJA	PASZTELL
HÁRPIÁK	PASZTELL
BERZSENYI	
ÉLETPHILOZOPHIA	PASZTELL
BERZSENYI	
A KÖZELÍTŐ TÉL	PASZTELL
BERZSENYI	
MAGÁNYOSSÁG	PASZTELL
BERZSENYI	
AZ ÉLET DELE	PASZTELL
BERZSENYI	
OSZTÁLYRÉSZEM	PASZTELL
ÚTKÖZBEN	CERUZARAJZ
A GALAMB	CERUZARAJZ
SZABADULÁS	TOLLRAJZ
KISZOLGÁLTATOTTAK	TOLLRAJZ
ÖREG LÁNYOK	TOLLRAJZ
CSEHOV 1.	TOLLRAJZ
ÖREG MADARÁSZ	TOLLRAJZ
AZ ADÓSSÁG	TOLLRAJZ
A RAB BAGOLY	TOLLRAJZ
KÉT KIS RÓKA	TOLLRAJZ
BAROKK MUZSIKA	TOLLRAJZ
NÉZEGETŐ	TOLLRAJZ
BESZÉLGETÉS	
A MACSKÁRÓL	TOLLRAJZ
HAJÓSOK	TOLLRAJZ
ÜRES A GARAT	TOLLRAJZ
VIHAR ELŐTT	TOLLRAJZ
MADÁRDÚC	TOLLRAJZ
EMLÉKMŰ	TOLLRAJZ
MACSKATARTÓ	KOLLÁZS
MACSKÁK	KOLLÁZS
VÉN CIGÁNY	VEGYES TECHNIKA
ÜLDÖZÖTT	VEGYES TECHNIKA
CSEHOV	VEGYES TECHNIKA
VÁZLAT	VEGYES TECHNIKA
HALÁSZ	VEGYES TECHNIKA
KÉK MADÁR	VEGYES TECHNIKA
KÉK VIRÁG	VEGYES TECHNIKA
MALMOK	VEGYES TECHNIKA
TAVASZ	VEGYES TECHNIKA
NYÁR	VEGYES TECHNIKA
TÉL	VEGYES TECHNIKA
ILLUSZTRÁCIÓ (1–7)	VEGYES TECHNIKA
TÉLEMOS JÓSLATA	VEGYES TECHNIKA
ORPHEUS ÉS EURYDIKÉ	VEGYES TECHNIKA
A MINOTAURUS HALÁLA	VEGYES TECHNIKA
NESSUS KENTAUR	VEGYES TECHNIKA
VÖRÖS RÉBÉK I.	VEGYES TECHNIKA
VÖRÖS RÉBÉK II.	VEGYES TECHNIKA
VÖRÖS RÉBÉK III.	VEGYES TECHNIKA
VÖRÖS RÉBÉK IV.	OLAJPASZTELL
BAK	VEGYES TECHNIKA
RONCSOK	OLAJPASZTELL
HAJÓ A KALAPBAN	OLAJPASZTELL
MÚLÓ JÖVŐ	RÉZKARC
KOLDUS	RÉZKARC
TÜNŐDÉS	RÉZKARC
HOMO ROBOT	RÉZKARC
VÖRÖS RÉBÉK	RÉZKARC
ÖREGSÉG	RÉZKARC
EGY KIS ŰRHAJÓ	RÉZKARC
KÉRELMEZŐK	RÉZKARC
SÁRKÁNYTOJÁS	RÉZKARC
SZORONGÁS	RÉZKARC
MENEKÜLÉS	RÉZKARC
CSATA	RÉZKARC
VAD ERDŐ I.	RÉZKARC
VAD ERDŐ II.	RÉZKARC

BOGNÁR ÁRPÁD GRAFIKÁINAK KIÁLLÍTÁSA A MISKOLCI VÁROSI KÖNYVTÁR JÓZSEF ATTILA KÖNYVTÁRÁNAK KIÁLLÍTÓTERMÉBEN. 1980. FEBRUÁR 28 – ÁPRILIS 5. NYITVA TARTÁS VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL, MINDENNAP 12–20 ÓRÁIG, SZOMBATON 12–17 ÓRÁIG. A KATALÓGUST ÉS A PLAKÁTOT BOGNÁR ÁRPÁD TERVEZTE.
A KIÁLLÍTÁST FEJÉR ERNŐ RENDEZTE. FELELŐS KIADÓ HERNÁDI ISTVÁNNÉ, A MISKOLCI VÁROSI KÖNYVTÁR IGAZGATÓJA. KÉSZÜLT A BORSODI NYOMDÁBAN 600 PÉLDÁNYBAN.

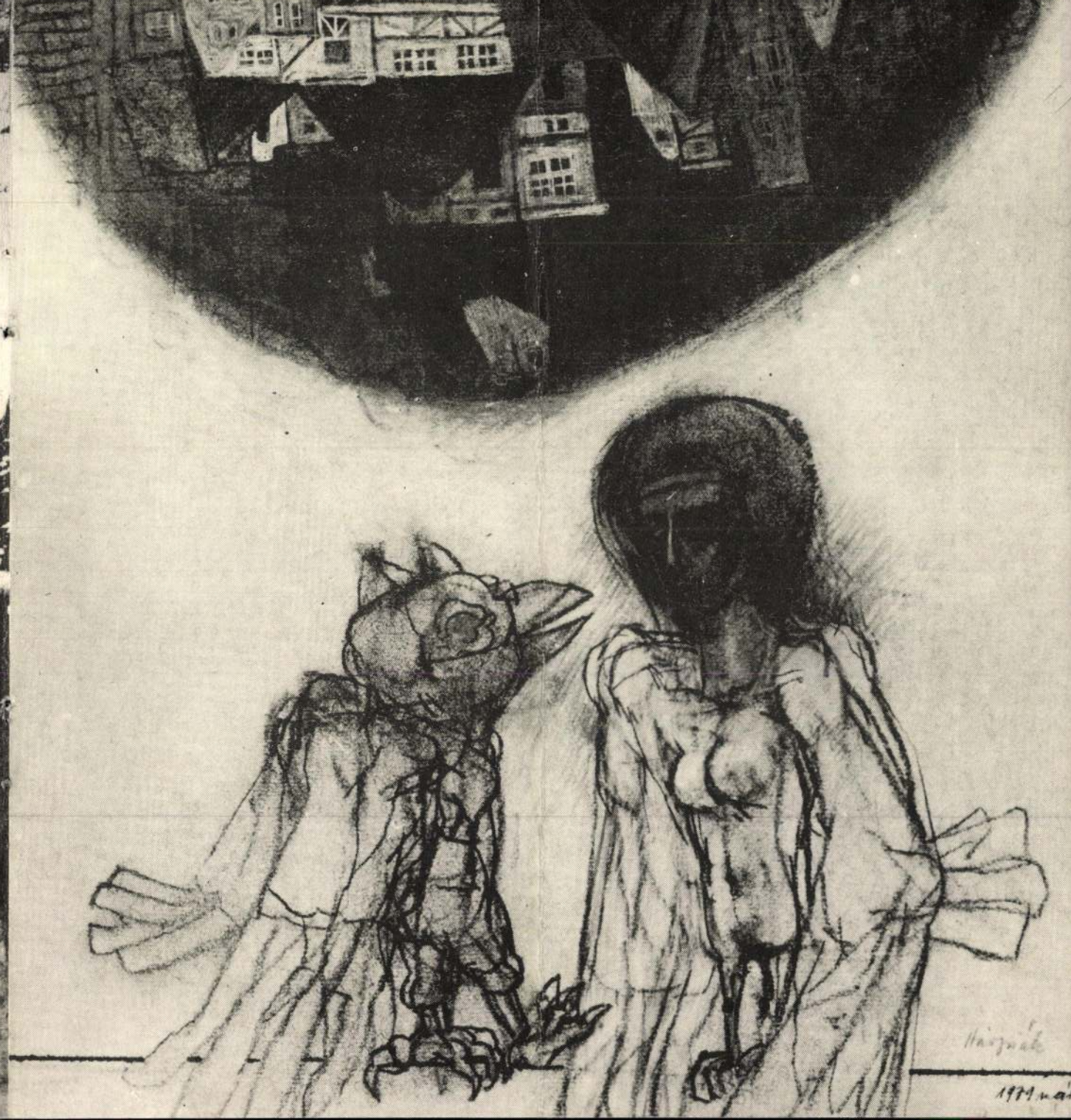

Bognár Árpád grafikusművész

Agitatív szándék munkál bennem.

Petőfi, József Attila művészi magatartása a példaképem.

Történelmi ihletésű festményeimen nem csak elsiratni akarom mártírjainkat — hősi példájuk mindannyiunkat erősebbé tesz.

Festő vagyok, de szándékom szerint a legkülönfélébb műfajokat szeretném meghódítani: rézkarcot, linómetszetet, kőrajzot szeretnék csinálni; mintázni, domborítani, faragni szeretnék.

Remélem, még sok időm van..."

1021

BIRKÁS ISTVÁN

Két kiállítás a dunaújvárosi Uitz Teremben

Bognár Árpád grafikusművész kiállítása

(Hosszan üldögéltem Bognár Árpád budai lakásán. Kinn a mélyen szálló februári napfény langyos kézzel élesztgette a kert télbe fulladt füveit, növényeit. Csak egy meleg bundába öltöztetett, embernyi fügefa vészelte át a hideg hónapokat, pedig a fű inkább a mi éghajlatunkhoz szokott.

A művész elvonult, míg műveit lapozgattam. Körülöttem csak a csönd ölelkezett a budai hegyek mögé elúszni készülő napfénnyel, s néha-néha a műteremben álmosan-lustán nyújtózkodó macskák pillantottak rám, kevés bizalommal. A művésszel azóta sem tudtam a képeiről beszélni, de kiállításán igazi párbeszédbe elegyedtem alkotásaival.)

A XV. századi Hieronymus Bosch és Breughel groteszk figurái egy egészségesen, feltartóztathatatlanul fejlődő nép ifjúkorának emlékei. Úgy vonul kettejük segítségével a középkor mesevilága a reneszánsz józan-fönséges művészetébe, mint egy féktelen népünnepély. Bátran, optimistán, diadalmasan Bosch és Breughel kompozíciói pimaszul megidézik az ördögöt, még hisznek benne, de már nem félnek hatalmától. Ez az ötszázéves fanyar, démoni világ éled újra Bognár Árpád grafikai lapjain, a középkor lidérces álmainak ad új formát. Ismeretlen élőlények bolyongásának nyomai karcolódnak a néhol bátran otthagyott üres felületekre. A szemlélő egészen addig követi e sejtelmes nyomvonalakat, míg sűrűn örvénylő formák közé jut, ahonnan arasznyi ördög-ember fejek vicsoritanak. Verébfejű asszony-madarak, lebegő, széthulló házak, eltűnt testű ősvitézek rejteznek a karcolótű sűrű hálója alatt. Bognár minden grafikai eljárást használ, de téved az olvasó, ha azt hiszi, hogy trükkjeivel akar megdöbbenteni. Nem, inkább fantáziájának borzalmaival, kedvességével manipulál.

Nagy Elődöt természetesen — bár igen intenzíven — nem kizárólag az anyaság foglalkoztatja. Fest önarcképet, aktot, tájat, várost, még történelmi képet is, persze a maga egyéni módján: festett egy Dózsa-fejet, amely a tüzes trónon ülő parasztvezér minden kínját ordítva sugározza, szinte fizikai fájdalom nézni a képet. Az izzó vas, az égő hús, az ömlő vér vöröseit embertelen erejűvé fokozzák a kontrasztként alkalmazott sötét és hideg színek.

Városképeinek, legyen az gyár, utca vagy épülő lakótelep, közös jellemzője az emberi munka eszközeinek és eredményeinek hangsúlyozása. Csendéletei és tájképei (amely műfajokat a honi kritika manapság hajlamos egyfajta művészi játéknak, festői ujjgyakorlatnak tekinteni) szerves részét képezik Nagy Előd művészi tevékenységének. Gazdag koloritjával csodálatos tájakat varázsol elénk, színkezelésével kiemelve a természeti valóság sokarcú szépségének egyik vagy másik részletét. Formailag azonos erdőrészletet néha magasztosan fenségesnek, néha meseszerűen misztikusnak ábrázol, jóformán csak a színvariációkkal operálva, más és más szempont szerint kormányozván a nézőben a látáson keresztül az érzelmeket. Ha valamely környezetvédelmi szerv propagandaanyagában festményeket is föl kíván használni, bízvást ajánlhatók e célra Nagy Előd tájképei.

Ő maga így ír saját magáról, művészi terveiről, céljáról, tevékenységének értelméről:

„A művészet: szolgálat.

Festészetemet harci eszköznek tekintem közös céljaink megvalósítására.

Szeretnék az emberekhez közérthetően szólni: világosan, egyértelműen, meggyőző erővel.

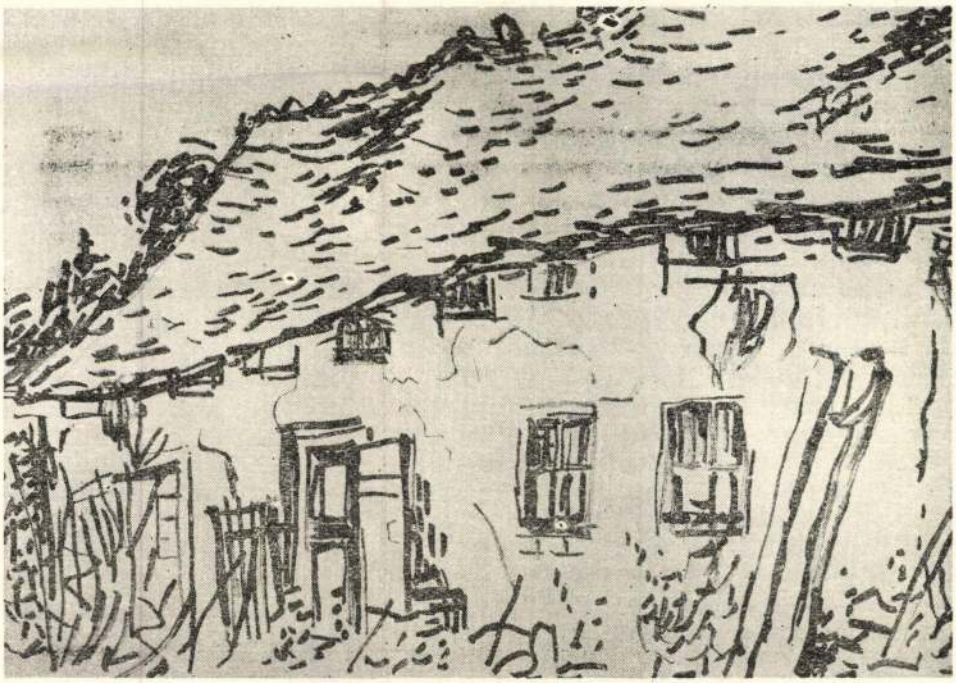

NAGY ELŐD: *ÖREG HÁZ*

BOGNÁR ÁRPÁD: *A FAL*

Bognár mester abban, hogy a múlt kegyetlen humorú művészét, sajátos démoni világát aktuális vizuális formákban tolmácsolja. Az örökölt mítoszokat az aktuális sorskérdések ábrázolására fordítja át, s így ez a múltból eredő fonal a mai emberi közösség morális problémáihoz kötődik. Bognárnak nem célja, hogy új mítoszteremtő legyen. Társadalmi lényként tapasztalja, szervezi képbe a kor gondolatait.

A művész vádol és elítél. Moralizál azért, hogy az ördög helyett az angyalt adja nekünk. A kérdés, hogy mit kell cselekednie az embernek egy ellentmondásos korban, ahol az ember lelkesedéssel és kételkedéssel teli ellentétek között él, s egy emberi formáról és hitről álmodik? A válaszban a középkor angyalfigurái egyre emberibb ábrázatot kapnak, a szárnyaikat nem hullatják el, de testük magára ölti az ember teljes testi ábrázatát, az összes szervével, a nemestől a nemtelenig.

A *Fal* című rézkarcon bogárszárnyú, asszonytestű alak karddal hadakozik egy madár ellen (áhitatosan szép megidézése az ördög-angyal harcnak), míg a csata kaotikus zajától nem messze egy lány galambot rajzol az orrszarvúról. Egy nagyon modern dráma illusztrációja ez. Az emberiség mai és jövendő drámájának kemény szavai. A galambot rajzoló nő egy emberibb felszín felé emelkedik a kaosz, a gonosz ősi múlt gödréből.

Küzdelmeink mindinkább a goethei Faust mondához kezdenek hasonlato-

sak lenni. A boldog percért vagyunk a világban, nem pedig a végzetes ördögi szerződés végett.

A *Dante-sorozat* lapjain nem a megszokott illusztrációt találjuk, hanem a felismerhetőség végső határáig kitolt állatszörnyek, ördög-emberek bonyolult montázsait, akik szinte kalligrafikusan kecses hálóval szövik be a felületet. A dinamikusan elosztott formákból felépített kompozíciókban a részlet-formákat, részmotívumokat az egységes gondolat fűzi végül egybe. A tárgyilagosságnak és a felhevült mozgalmasságnak a bognári keveréke aligha maradhat hatástalan a kiállítás nézőire.

Azok a figurák, de még inkább azok a szituációk, amelyek a *Roncsok*, a *Hajósok*, a *Hajó a kalapban* műveken láthatók, hétköznapi eredetűek, még ha olykor a művész csalóka humorával vagy keserűségével egy tenyérnyi hajót

BOGNÁR ÁRPÁD: *DANTE SOROZAT*

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 - 41
ÉLETÜNK

varázsol is a guliveri figurák markába, vagy éppen egy használt kalapba. A hálófoltozó halász, vagy a zsebben borosüveget hordozó hajós a mindennapi emberek sorsából jön, de a művész lapjain már mítikus nagyságúvá növekszik bánatával, örömével és időtlennek tűnő gesztikulációjával, bár nem visel szárnyakat, sem prófétai szakállat.

Ahogyan a lehullatott fenyők tűlevelei a földet, úgy árasztják el a *Dürer-sorozat* képeinek lapjait a leheletfinom, fekete jelek. A düreri apokalipszis lovasok irtózatát mintha a horror vacui, az űrtől való hisztériás félelem helyettesítené. A tudat és az ismeretek béklyózó végességét áttöri a végtelen hallucinált látomása. A szürkén alig elkülöníthető fekete festék a lassú vegetációt mímelné, de ezrével osztódó, zúduló színek helyett sokkírozó szernek ott van a többször pontról pontra azonos *H-BOMBA*, mely az elektromos kisülések intenzitásával töri át a nyugalmat.

Bognár egy nyugtalan generáció tagjaként — mintegy húsz éve — érkezett a magyar művészetbe, egy nyugtalanítóan hamis, feloldatlan feszültségekkel terhes évben. Magatartása akkor lázadó volt. A cél — egy megkövesedett esztétika helyett az igazságra találni — könnyedén szimulálható annak, aki az esztétikumnélküliség bűvészmutatványát ügyesen végzi — felelőtlenül, s percek alatt. Nehéz annak, aki nemcsak a célt látja, hanem az odavezető utat is, a maga pillanatnyi sivárságában, mert az tudja, hogy a nehéz produkció nem az esztétikumnélküli létrehozása, hanem az az új esztétikumé. Az új esztétikum sarjadását és szilárd meggyökeresedését csak fokozta az ugyanakkor egyre terjedő dilettáns esztétizálás feszítő konjunktúrája is.

Bognár Árpád teljesítménye, amit máig alkotott, történelmileg indokolt és hiteles. Sikerült létrehoznia képzőművészeti eszközökkel a számára adott és átélt történelmi pillanatot.

Érdemes lenne egy kicsit jobban figyelni rá.

ki. Napjainkban egyre többen figyelnek fel a
akik másolják csak, de vannak, akik forrásn

Kő Pál szobrászművész vállalja a népi ha
modern művészet határmezsgyéjén áll. Lelkél
de tudatával helyreállítja a nép ártatlan téve
Várdaróc népével, problémafeltevése mégis
népi tárgyak egyszerű tapasztalatai ábrázolásá
követi az érzéki megismerés folyamatát, a tá
szinte megszületnek —, újjáteremtődnek vésője nyomán.

Kő Pál olyan csapáson jár, amely a részletektől a teljes világ felé visz, ahol a töredezett érzelmi atmoszférát az értelemmel pótolja ki a praktikus szándékú ember. Sőt a teljesség már nem is praktikusság, hanem világnézet nála. Az effajta világkép mítikus fajtája él a népi hiedelemvilágban. Mai alakja elvontabb, filozofikusabb. A folklór és a filozófia két ívének metszésében születik Kő művészete, mely a népiestől a korszerűig, a babonáktól a racionalizmusig ívelő egészet igyekszik megmutatni. A látható dolgok mögül a teljességet csalja elő. Az *Asszony fekete órával* és az *Asszony késsel* című szobrok egy népről beszélnek, talán az Alföld népéről, talán Heves népéről, ahol a művész született. De ez a nép már nem a századforduló napbarnított, sírva vigadó népe, mert ez nem is létezett, csak a kávéházi tarokkpartik beszélgetései csalták életre. Kő Pál a csibukfüstös mesék helyett inkább azt a népet igyekszik a múlt parazsából életrefújni, amelynek horizontján az állatöv csillagképei ballagnak körbe-körbe esténként, akiknek földjében termékenység és szárazság lakik. Ennek a népnek még babonáktól szép a lelke, de munkától keménykérgű a keze.

Az *Ünnep* két női figurája mintha épp a folklór kapuján fordulna ki egy egyetemesebb világba. És hisszük, mintha valóban volna ilyen kapu. Egyik oldalán a hamvasszínű nép, sok-sok szoknyába, főkötőbe öltözötten, a folklór

FELELŐS KIADÓ: KÖTELES ISTVÁN · ARTUNION KIADÓ ÉS NYOMDA IRODA

MEGHÍVÓ

1931-BEN SZÜLETTEM.
1956-BAN VÉGEZTEM EL A KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLÁT. AZÓTA, MINT ALKALMAZOTT GRAFIKUS ÉS KÉPGRAFIKUS DOLGOZOM.
1968 ÓTA A KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI SZAKKÖZÉPISKOLÁBAN TANÍTOK.
EGYÉNI KIÁLLÍTÁSAIM:
BUDAPESTEN A DÜRER TEREMBEN, AZ ERNST MÚZEUMBAN, A HELIKON GALÉRIÁBAN, MISKOLCON A JÓZSEF ATTILA KÖNYVTÁRBAN, CEGLÉDEN, VÁCOTT, DUNAÚJVÁROSBAN.
MUNKÁIM SZÁMOS HAZAI ÉS KÜLFÖLDI KIÁLLÍTÁSON SZEREPELTEK.
1974-BEN MUNKÁCSY-DÍJAT, 1975-BEN A MISKOLCI VÁROSI TANÁCS DÍJÁT, 1978-BAN A SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT KITÜNTETÉST KAPTAM.

Bognár Árpád

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

BOGNÁR ÁRPÁD

MUNKÁCSY-DÍJAS GRAFIKUSMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA 1987. ÁPRILIS 9-ÉN CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA

PAPP LAJOS

KÖLTŐ, A NAPJAINK FŐSZERKESZTŐJE

KÉP CSAR NOK

A TÁRLAT MEGTEKINTHETŐ 1987. ÁPRILIS 9—22.

SZŐNYI ISTVÁN TEREM MISKOLC, SZÉCHENYI ÚT 21.

Bognár Árpád

BOGNÁR ÁRPÁD *Munkácsy-díjas grafikusművész kiállítását nyitották meg tegnap Miskolcon. Tárlatán színes grafikákat, olajfestményeket és olajpasztelleket mutat be április 22-ig a Szőnyi István Teremben.*

Népszabadság, 1987. IV. 10

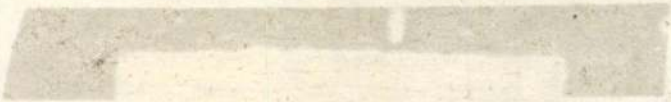

Sárkánytojás

BOGNÁR ÁRPÁD

Muzsika

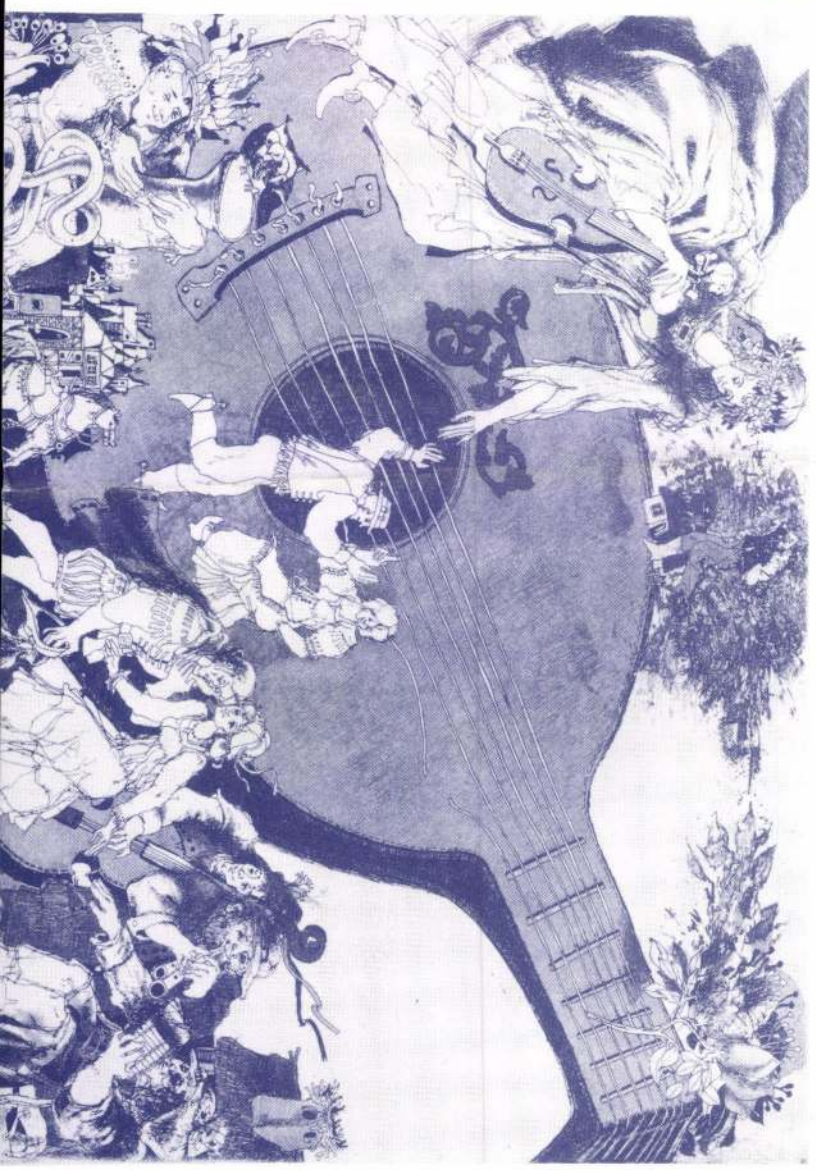

A fal

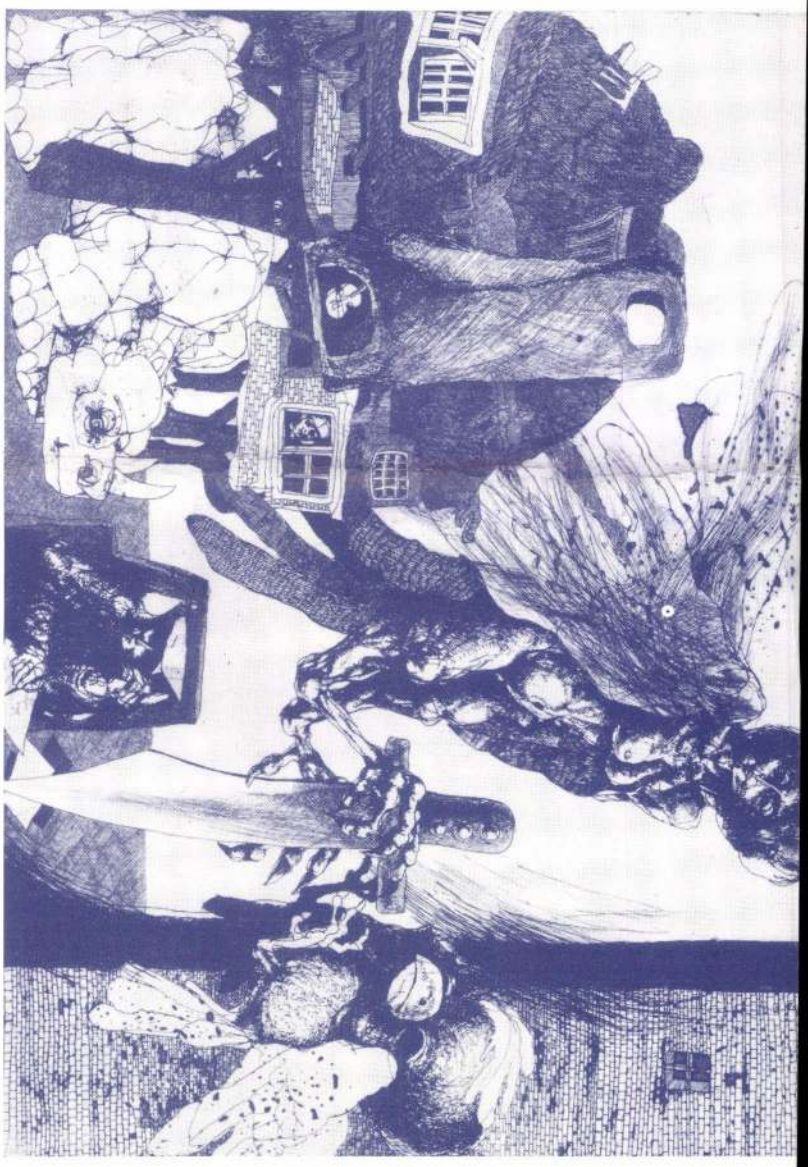

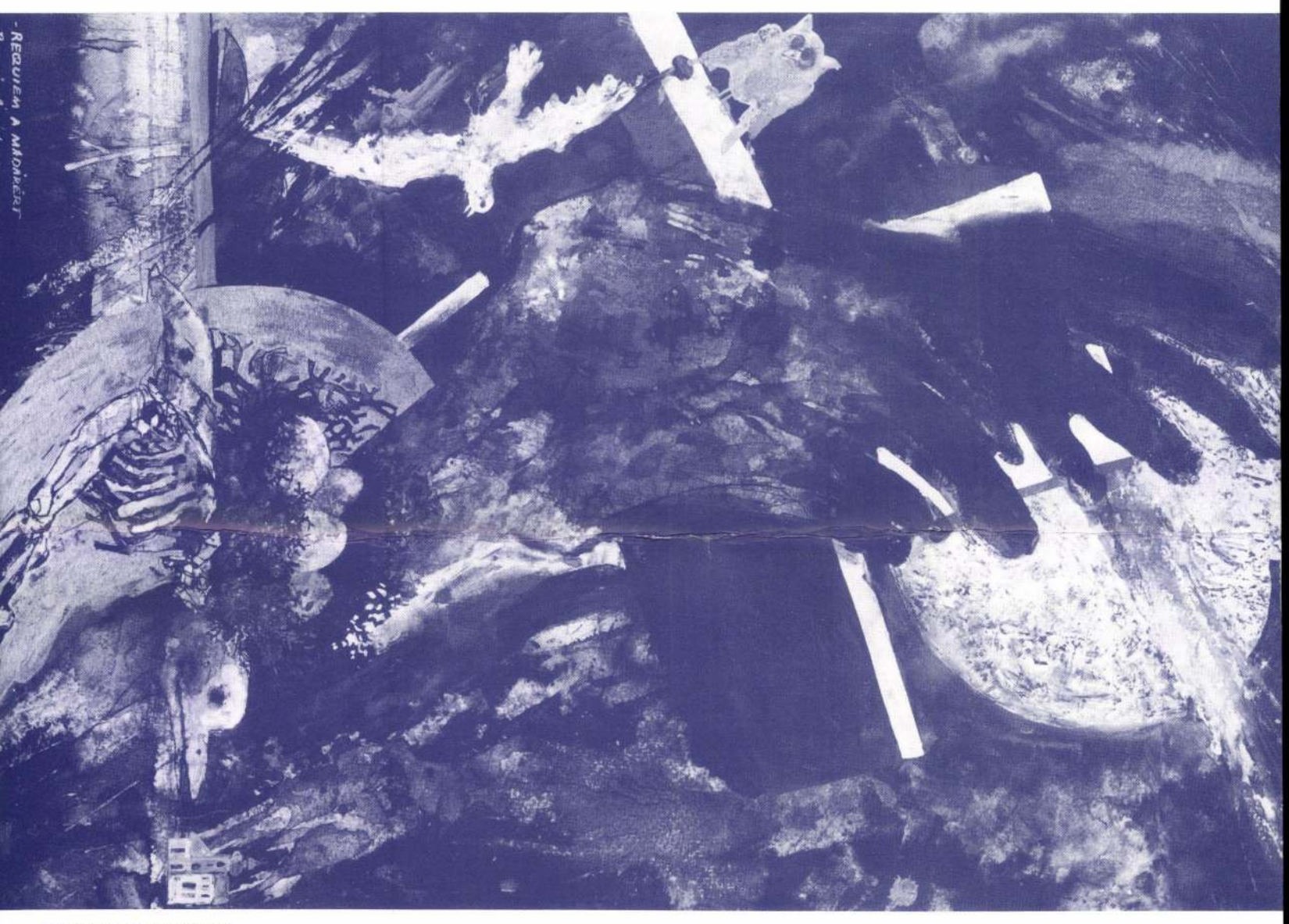

Requiem a madárért

Menekülő

BOGNÁR ÁRPÁD

grafikusművész
kiállítása a Vigadó
Galériában
1988. szeptember 9.
október 9.
A Magyar Népköztársaság
Művészeti Alapjának
Kiállító termében

VIGADÓ GALÉRIA

A katalógust tervezte,
a kiállítást rendezte:
"SO-Ky" Sós László—Kemény Éva
Felelős kiadó: Fazekas János
A Vigadó Galéria 83. számú katalógusa
Ára: 30,— Ft
Hu-ISSN 0230-113x
88-802 Dorogi Nyomda KFT
F. v.: Miseje Attila üv. ig.

„A kép első kötelessége, hogy
ünnep legyen a szem számára"
(Delacroix)

A hatvanas-hetvenes évek fordulóján a művészeti közgondolkodás által jogosan preferált önálló képgrafika nemzedékek egymást követő sorát vonta hatáskörébe. Az országos bemutatók, a grafikai albumok, a szaporodó kis monográfiák olyan lehetőségeket jelentettek, hogy az alkotók — kezdeményezők és hagyománytisztelők egyaránt — szívesen vállalkoztak a műfaj gazdagítására.
Ebben a sokszínű „grafikai közéletben" az összkép és a nemzedékek produkcióját tekintve is Bognár Árpád művészete hamar elismerést kapott. Érzékeny rajztudása, széles körű kulturáltsága elsősorban a jelképteremtés tekintetében hozott maradandót, s rendkívül figyelemreméltó volt, hogy munkásságában fel-felvillant az alkalmazott grafika emblematikus sajátosságának néhány, kifejezést erősítő vonása; illetve színvilágát a festő hajlam jellemezte.
Ez a fundamentum adta a biztonságot ahhoz a kollekcióhoz, amely erre a kiállításra készült. Mindazok az erények letisztultan érvényesültek, amelyek jegyzetté tették Bognár Árpád művészetét, csak most — valószínű az egységes, időhatárolta szemlélet következtében — tartalmi szempontból gazdagabb együttest láthatunk. A lehető legtisztább értelemben vett „illusztrációk" sorakoznak a bemutatón. Élethelyzetek, emberi szituációk, kulturális élmény feldolgozása — végső soron tükörképei egy felelősen gondolkodó, a művészet és a humánum iránt elkötelezett alkotó gondolat- és érzelemvilágnak. Emberségben gazdag, művészetében szigorúan következetes, lírai alkotóművészt ismerhetünk meg Bognár Árpádban, aki virtuózan bánik a különböző technikák eszközeivel, s tematikai differenciáltsága ellenére is egységes stílust teremt. Megejtően szépek a női sors apoteózisát bemutató sorozata, az alkotó géniuszokat idéző lapok sora. Színessége nem attraktivitás, hanem a kifejezés összetettségét szolgáló eszköz, amely önálló esztétikai érték megteremtését szolgálja. Úgy vélem Bognár Árpád mostani kiállítása — annak ellenére, vagy talán annak következtében, hogy az anyag kifejezetten a kiállításra készült — az életmű egész tekintetében fontos állomás. Képet ad az elmélyült műhelymunka, s a hivatástisztelet embert, művészt formáló hatásáról; a világ dolgairól véleménnyel bíró művész értünk sikeresen tevékenykedő munkásságáról. Jó találkozni a grafikákkal, mert szemünk ünnepén lelkünk gazdagodik.

Bereczky Lóránd

Múló jövő

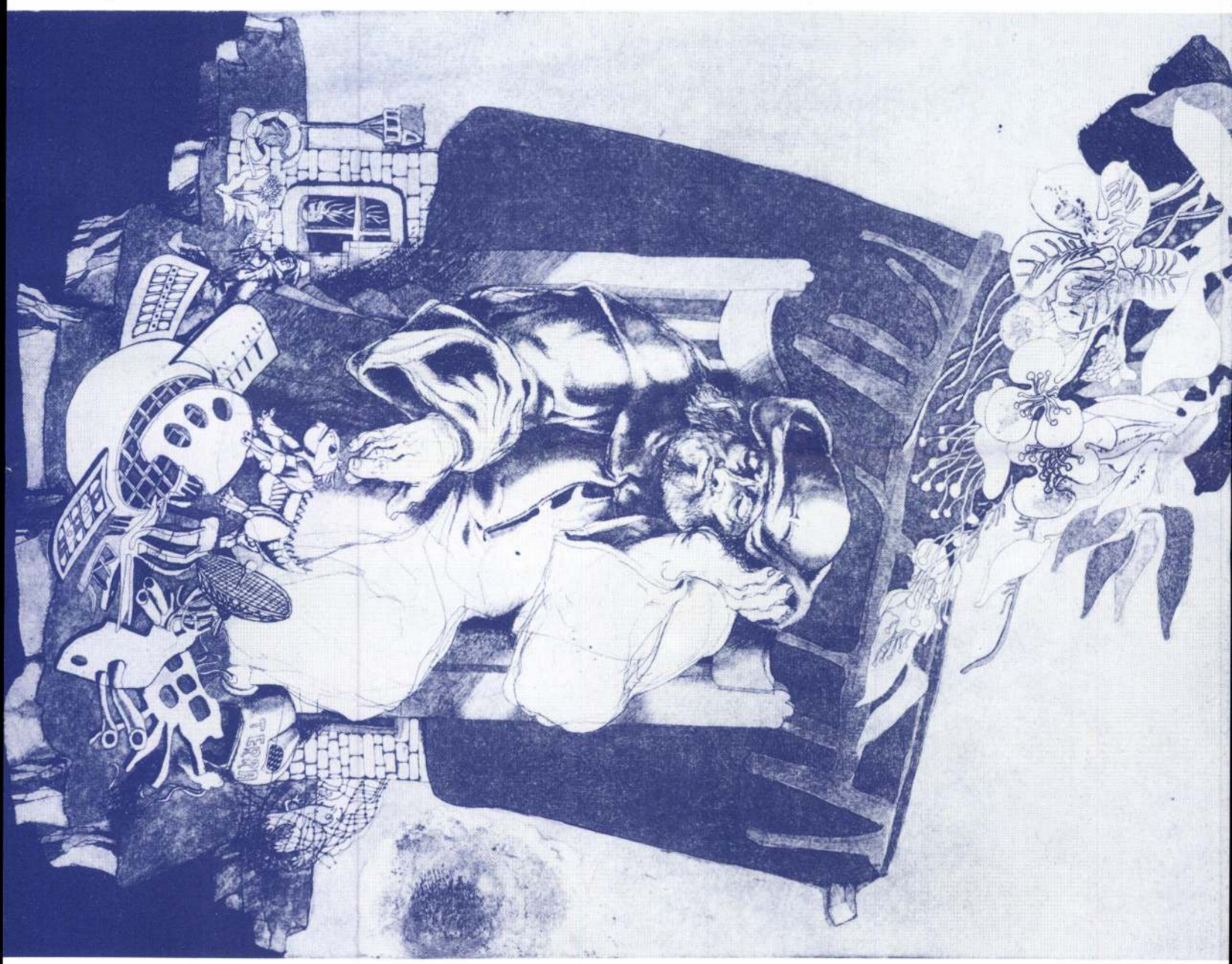

Homérosz II.

Roncsok

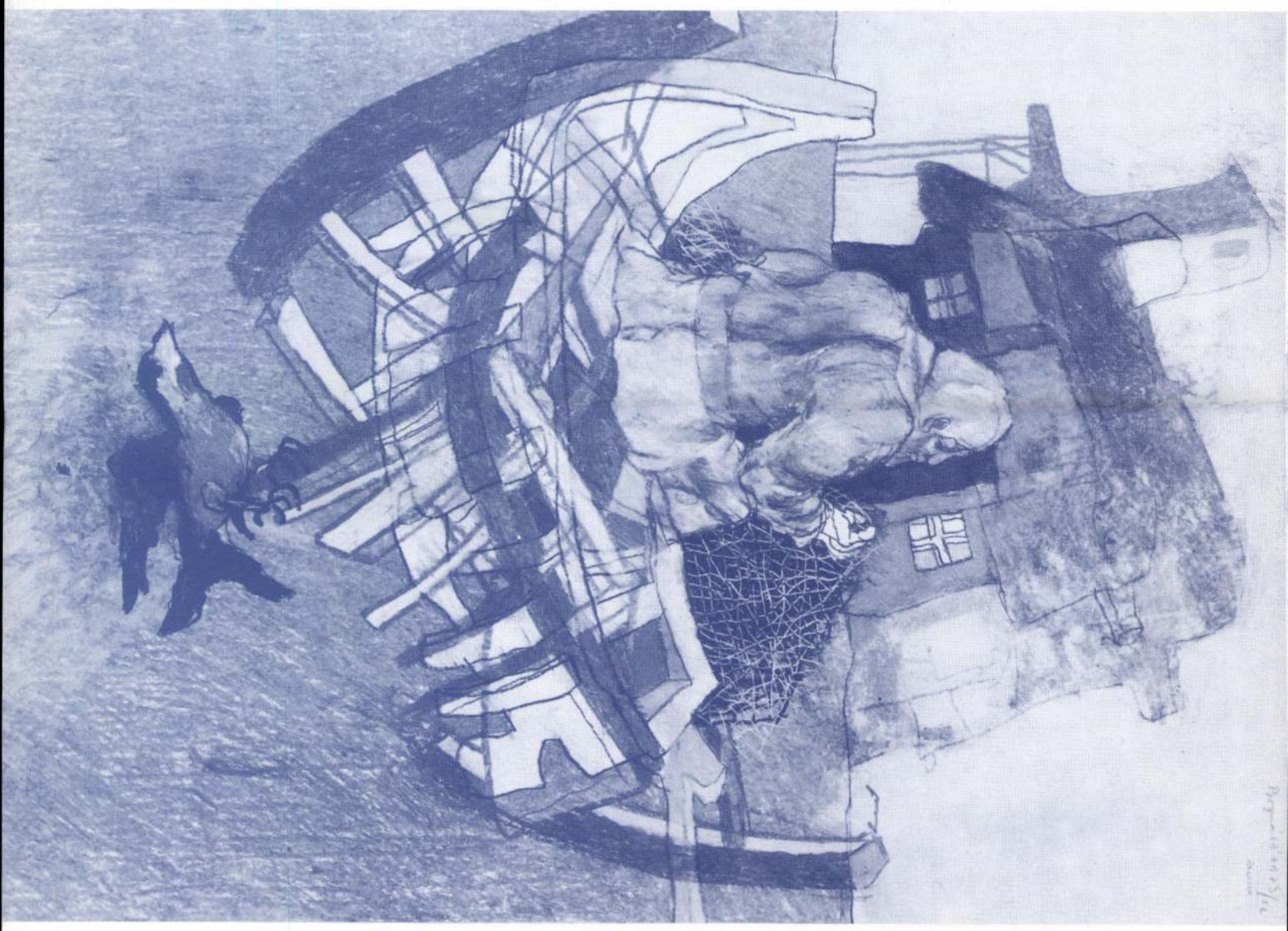

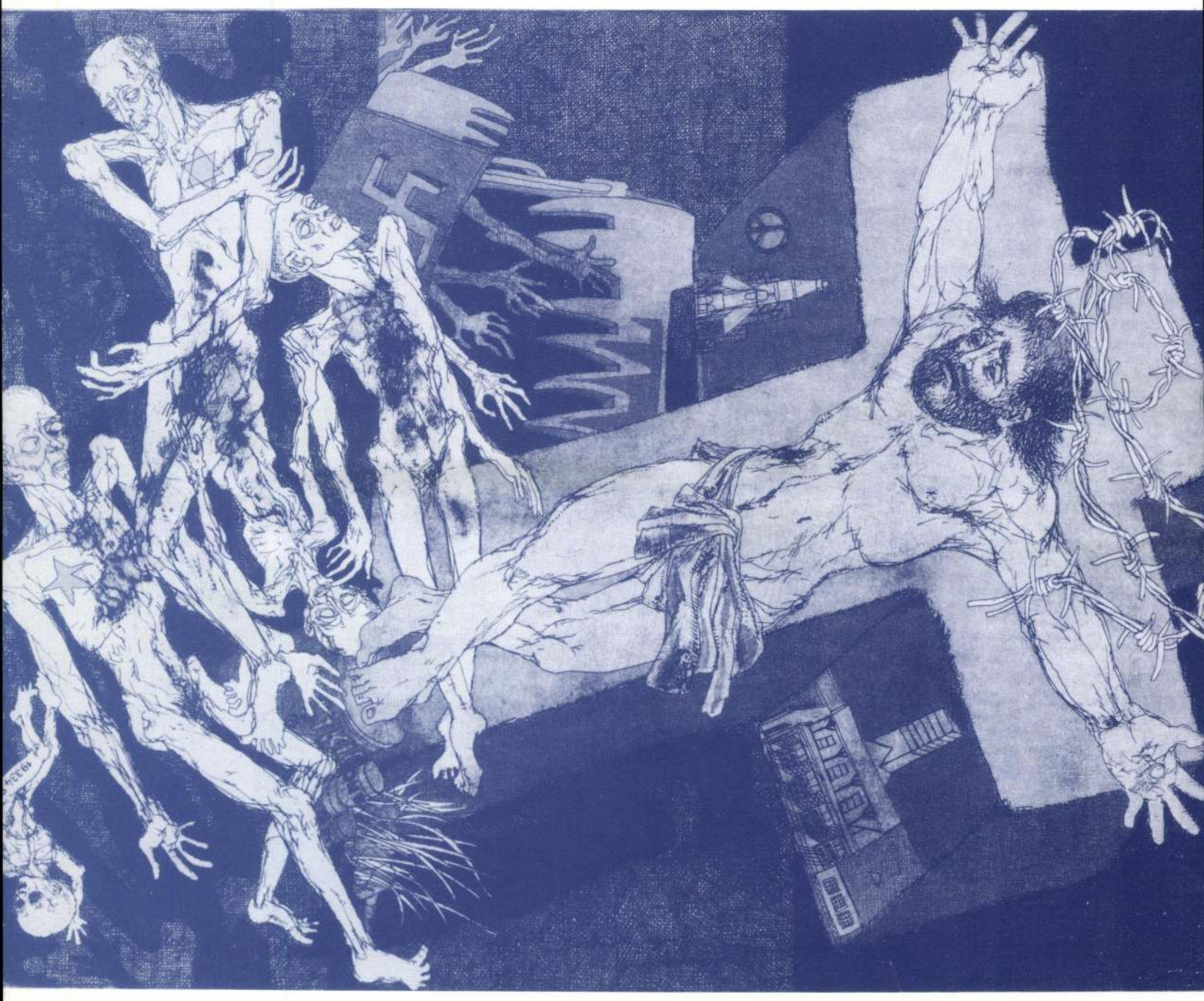

Korpuszok

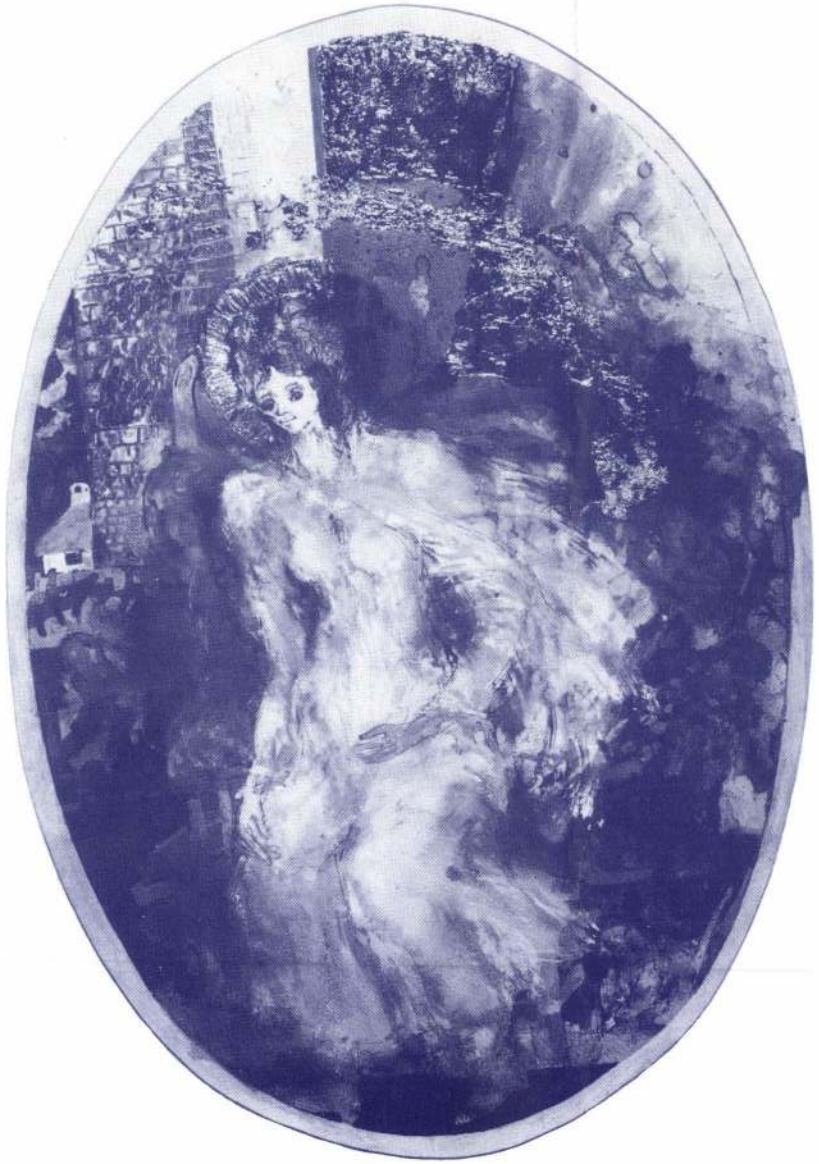

A jövő II.

A jövő III.

A jövő I.

Bognár Árpád

MDK

Szerepelt a Kulturális Kapcsolatok Intézete kiállitótermében az Országos Idegenforgalmi Tanács és a Magyar Képzőművészek Szövetsége által rendezett kiállitáson és

harmadik dijat nyert.

--: Magyar idegenforgalmi plakátkiállitás nyilik.

NÉPSZABADSÁG 1964 ápr. 25

Bognár Árpád

A Viderton falinaptárához (Kossuth Nyomda) készült grafikáinál fototechnikai eljárásokat alkalmaz, és a collage-t.

Brestyánszky Ilona: Az 1970. év legszebb könyvművészeti termékei; Ipari Művészet, 1971. 4. sz. 26. l.

M. D. K.

Bognár Árpád
grafikus

A KGM. Általános gépipari
gyártmányait mutatta be.
+ repro

Bartha Éva: Utóiró a Budapesti Ipari Vasár grafikáiról
Művészet, 1962. november-36 lap

Bognár Árpád, grafikus

A kiállítás ismertetése, értékelése. Elemzett művek: Korongás, Rettegés, Sárkány és galamb, Roncsok, Homo robot, Öregség, Koldus, Úrhajósok.

Lóska Lajos: Bognár Árpád grafikái a Helikon Galériában 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 12.

Bogdán Árpád
grafikus

USA-ban a Smithsonian Institution vándorkiállítást rendez magyar grafikusok műveiből, a műben anyagából is.

-----: USA

Művészet, 1973. junius - 43.oldal

Bognár Árpád
grafikus

M.D.K

A Kulturális Kapcsolatok Intézete kiállító termében bemutatta Sopron városképét ábrázoló fametszeteit.

Frankfurt: Idegenforgalmi plakátok
Élet és Irodalom, 1964. május 9 - 8 lap.

MDK

Bognár Árpád

Állatkert

Sopron

Igy él Mexikó
II. Plakátkiáll. 1956. N.Szal.

12. 1.

Bognár Árpád
grafikus

M.D.K.

Kisgrafikáit mutatta be
a kiállításon.

Szamosi Ferenc: IV. Magyar Plakátkiállítás a Művészetben
Művészet, 1962. március – 46 l.

Bognár Árpád
Grafikus

MDL.

Részt vett a kiállításon.

Szamosi Ferenc: IV. Plakátkiállítás a Művészetben
Művészet, 1962. március – 46 l.

MDK

Bognár Árpád

Szerepelt a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai termében rendezett kiállításon.

Soproni városkép.

Frank János : Idegenforgalmi plakátok.
Élet és Irodalom. 1964. aug. 9.

Kognár Árpád

15.) Harcos, 1962. vtechn. 17,5×23
16.) A gép szerelése, 1965. cer. 34×49

Kognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

13) Selymár, 1962. monot. 24×23,5
14) Madár, 1962. —"— 28,5×22,5

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

11, A Zöszönüs, 1961. temp. 37x23,5
12, Huszár, 1962. monot. 24x24

Bognár Árpád grafikusművész
Riallítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

9) Bagely kinály, 1961. monotypie 28x22
10) Röde Orm, 1961. temp. 25x28

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

7, Katona, 1961. monotypia, 29x22,5

8, Szörnyeteg, 1961. —"—, 28,5x22

Bognár Árpád grafikusművész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

5, Harcosok, 1961. v. tech. 18×24
6, Sámán, 1961. monotypia 28,5×22,5

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

3, Báleset, 1960. v. techn. 35×25
4, Szörnyecske, 1961. temp. 29×22

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

grafikái: 1–76.
1, Az önkép mellett, 1960. vtech. 32×21
2, Az autó, 1960. tus, 18×30.

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

67, Öreg Hermes, 1971. v. tech. 49x68
68, Golem, 1971. linom. 70x51

Bognár Árpád grafikusművész
kiálktása, Ernst Múzeum, 1972.

Bajnár Árpád

65.) Dürer emlékére I. 1971. – II 1971.
cinklemez, 42×68.

66.)
Bajnár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1977.

Bognár Árpád

63.) Bejvívá megjavol, 1970. litogr. 50x78
64.) Csakád, 1970. litogr. 44x70.

Bognár Árpád grafikusművész
Riallítése, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

61, A lepke, 1970. litogr. 44x70.
62, Mese, 1970. litogr. 67x48.

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítése, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

55, Kacsa, 1967. olp. 61×86
56–60, Dante-sorozat, 1969.
olp. 68×80.

Bognár Árpád grafikusművész
Kiállítása, Ernst Múzeum, 1977.

Bognár Árpád

53., Falun, 1967. olp. 86x61
54., Veszkarang, 1967. olp. 86x61.

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

51.) Sáska, 1966, olp. 86x61.
52.) Csalóki hiez, 1966. olp. 61x86

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

49, Pán – sép, 1966, olp. 86×61
50, Dzsingiszkán, 1966, olp. 61×86

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

47, Fegyvert, 1966. olp. 86×61
48, Három királyok, 1966. olp. 86×61

Bognár Árpád grafikusművész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

45) Generális, 1966. sz. tus. 86x60
46) Kacor Lindy, 1966. olp. 61x86.

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

43. Kentaur, 1966. sz. tus. 86×60

44. Kerék alatt, 1966. sz. tus. 86×60

Bognár Árpád grafikusművész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

41.) Hártetőn, 1966. sz. tus. 61x86.
42.) Apokalypsis, 1966. tu 80x60

Bognár Árpád grafikusművész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

70, Tinódi, 1972. litogr. 65x48 cm

71–76. Dózsa sorozat I–VI., 1972.
vézk. 30x40 cm

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

68, Golem, 1971. linómetszet 70×51

69, Ballada, 1971. -"- , 50×60

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

66, Dürer emlékére II., 1971. cink, 42×68

67, Örök Hermes, 1971. vegytech. 49×68 cm

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum 1972.
VI – VII.

Bognár Árpád

64, Család, 1970. litogr. 44×70 cm
65, Dürer emlékére I., 1971.

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

62., Mese, 1970., litogr. 67×48
63., Bajvívó magyarok, 1970. litogr. 50×78

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

6 h A lepke, 1970. litogr. 44×70 cm

6 h Mese, 1970. -4-, 67×48 cm

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum 1972.
VI—VII.

Bognár Árpád

59, Kacsa, 1967., opaszt. 61×86 cm
56–60., Dante sorozat I–V, 1969

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

53, Falun, 1967, opaszt. 86×61 cm
54, Vészharang, 1967. -"-, 86×61 cm

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

51., Sásha, 1966., opaszt. 86×61 cm
52, Csalódi ház, 1966. 61×86 cm

Bognár Árpád grafikusművész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972. VI–VII.

Bognár Árpád

49, Pán-síp, 1966. opaszt., 86×61 cm
50, Dzsingiszkán, 1966. -"-, 61×86 cm

Bognár Árpád grafikusművész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972. VI–VII.

Bognár Árpád

47, Fegyverek, 1966., opaszt. 86×61 cm
48, Három királyok, 1966., opaszt. 86×61

Bognár Árpád grafikusművész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI—VII.

Bognár Árpád

45, Generális, 1966., sz. tus, 86×60 cm
46, Kacor Király, 1966. opaszt. 61×86 cm

Bognár Árpád grafikusművész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI—VII.

Bognár Árpád

43, Kentaur, 1966. n. tus. 86×60 cm
44., Kerék alatt, 1966, -"-, 86×60 cm

Bognár Árpád grafikusművész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI—VII.

Bognár Árpád

41, Hártetőn, 1966. sz. tus, 61×86
42, Apokalipsis, 1966. sz. tus, 86×60

Bognár Árpád grafikusművész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI—VII.

Bognár Árpád

39, Tanya felett, 1966. x. tus. 60×86 cm
40, Zöld sáska, 1966. — " — 61×85 cm

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI — VII.

Bognár Árpád

37, Gulliver, 1965. akv. 72×102 cm
38, Vaddiszmó, sz. fite 61×86 cm

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI—VII.

Bognár Árpád

35, Cár, 1965. sz. filctoll 30×37,5

36, Hej, te lisznadón, 1965. sz. fts 42,5×60

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI.—VII.

Bognár Árpád

33/1 Generális, 1965. filctoll 34×49

34/1 Circusz, 1965. 25×37 cm

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI/—VII.

Bognár Árpád

31, Dúvad, 1965. filctoll, 43×61
32, Sétáló, 1965. —«—, 61×43

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

29, Rajzoló, 1965. filctoll, 43×61 cm
30, Folt! Folt! 1965. -"-, 43×61 cm

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

27, A helikopter megérkezése, 1965. cer. 34×49 cm
28, A katona álma, 1965. filctoll, 73×103

Bognár Árpád grafikusművész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

VI – VI

Bognár Árpád

25, Vésőharang, 1965. cr. 34×48 cm
26, A megmenekült, 1965. cr. 34×34 cm

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

23, Az idő, 1965. cv. 34×49 cm
24, Mű-Pegazus, 1965. cv. 34×49 cm

Bognár Árpád grafikus művész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

21. Téglahajó, 1965. év. 49×32 cm
22. A rombolás madara, 1965. év. 49×32

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

19., A mostellező megkísértése, 1965. cr. 49×34

20., Az Ikarus szétszedése, 1965. cr. 49×34

Bognár Árpád grafikus művész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

17., Doszoskány szombat, 1965. cer. 49×34
18., Tüzérek, 1965. cer. 49×34 cm

Bognár Árpád grafikus művész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972. VI–VII.

Bognár Árpád

15, Harcos, 1962. vtelm. 17,5 x 23 cm
16, A gép szerelése, 1965. ceruza, 34 x 49 cm

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI – VII.

Bognár Árpád

13, Solymász, 1962. mtypia, 24×23,5
14, Madár, 1962. mtypia, 28,5×22,5 cm

Bognár Árpád grafikusművész
kiallítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

11, A Kőszörűs, 1961. temp. 37×23,5 cm
12, Huszár, 1962. mtypia, 24×24 cm

Bognár Árpád grafikusművész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

9, Bagolyki vály, 1961. mtypia, 28,5×22 cm
10, Röde Orm, 1961. temp. 25×28 cm

Bognár Árpád grafikusművész kiallítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Jacques Arpel

Jacques Arpel Collection
Tic Toc Tea, Brush Museum 1982
VI – VII.

Bognár Árpád

7., Katona, 1961. intypia, 29×22,5 cm
8., Szörnyetegy, 1961. -"-, 28,5×22 cm

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

5, Harcosok, 1961. v. techn. 18 x 24 cm
6, Sámán, 1961. mtypia, 28,5 x 22,5 cm

Bognár Árpád grafikusművész kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI – VII.

Bognár Árpád

3, Baleset, 1960. v. techn. 35×25 cm
4, Szörnyecske, 1961. temp. 29×22 cm

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

Grafikák: 1–76 -ig

(9), 1., A ördög szekere, 1960. v tech. 32×21

2., A autó, 1960. Ans. 18×30 cm

Bognár Árpád grafikusművész

Kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

VI–VII.

Bognár Árpád

7, Kétszemélyes, 1967. o. 80×70.
8, Önarckalász, 1970. temp. 80×60

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972
VI – VII.

Bognár Árpád

5, Hírlaptöltő, 1967. o. 70×80 cm
6, Zöldlap, 1965. o. 80×70.

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972
VI – VII.

Bognár Árpád

3, Zöld lovas, 1961. temp. 45×35

4, Buzó, 1961. temp. 45×35

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

1) Emberstáválógép, 1959. temp. 70x85
2) Kompozíció, 1960. o. 160x200cm

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.
VI–VII.

Bognár Árpád

39, Tanya fölött, 1966. sz. tus. 60x86
40, Zöld sáska, 1966. sz. " 61x85

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

37, Gulliver, 1965. akv. 72×102
38, Vadoliszmó, 1966. sz. filet. 61×86

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

35, A cár, 1965. sz. filet. 30×37,5
36, Hej, te Zismarkár, 1965. sz. tus. 42,5×50

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

33, Generális, 1965. sv. filet. 34x49
34, Cirkusz, 1965. — " — 25x37

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Leopold Alpool

Leopold Alpool geb. Neumann
Breslau, 1. Mai 1875.

Bognár Árpád

31, Dúvad, 1965. sz. filat. 43 x 61
32, Sétáló, 1965. — " — 61 x 43

Bognár Árpád grafikusművész
Diállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

29, Rajzoló, 1965. sz. filct. 43x61
30, Tölt!, Tölt!, 1965. -"-. 43x61

Bognár Árpád grafikusművész
Diállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

27, A helikopter megérkezése, 1965. c. 34x49
28, A katona álma, 1965. sz. filet. 73x103

Bognár Árpád grafikusművész
Diállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

25, Vészharang, 1965. cer. 37×48
26, A megmentett, 1965. cer. 37×37

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

23, Az ibló, 1965. cer. 34x49
24, Mű – Pegazus, 1965. cer. 34x49

Bognár Árpád grafikusművész
Kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád:

lyszerű és nellemes naptástervvel vett részt a Reklám '71 kiállításon.

F.L: Megnyílt a Reklám '71. kiállítás

Magyar Hirlap 1971/70 6. old

Bognár Árpád

21, Léghajó, 1965. cr. 49×32
22, A rombolós madara, 1965. cr. 49×32

Bognár Árpád grafikusművész
Kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

19, A mostellező megkísértése, 1965. c. 49x34
20, Az Ikarus szétszerlése, 1965. cr. 49x34

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

17, Boszorkány szombat, 1965. cer. 49x34.
18, Tüzérek, 1965. cer. 49x34.

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

69.) Balhada, 1971. linomtsz. 50x60
70.) Tinódi, 1972. litogr. 65x48

Bognár Árpád grafikusmíves
Riálhtása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

5, Hírkürtölő, 1963. olaj 70x80
6, Zöldlép, 1965. olaj, 80x70.

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 197?.

Bognár Árpád

3, Zöld lovas, 1961., temp. 95×35
4, Buzó, 1961. temp. 95×35

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 197?.

Bognár Árpád

1, Emberalakos gép, 1959. temp. 70×85

2, Kompozíció, 1960. olaj, 160×200

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpád

71–76., Dózsa sorozat I–VI., 1972
vézk. 30x40

Bognár Árpád grafikusmúvész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1972.

Bognár Árpádról

7) Kétszemélyes, 1967. olaj, 80×70
8) Önep halálára, 1970. temp., 80×60

Bognár Árpád grafikusművész
kiállítása, Ernst Múzeum, 1977.

MDK.

Bognár Attila

Kiállitási kritika

Hevesmegyei Népujság 1967 márc.31.

Bogdán Árpád

Rajza, / repr.

Csongrád Megyei Hírlap, 1978. aug. 6.
6. old.

Bognár Árpád, grafikus

L.:Gross Arnold

-:72-féle naptár,850000példányban 9.

Népszabadság, Bp.1977.nov. 10.

Bognár Árpád

rajza

Magyar Hirlap 1974. 7.évf. 268/9

Bognár Árpád

rajza

Magyar Hirlap 1974 3o7/1

Bódnár Árpád

rajza-Frontátvonulás

Magyar Hirlap 1975 8.évf. 1o7/IV.

Bognár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyházi huszárezred.
Tükör, 1977. február 20 – 18. oldal.

Bognár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyházi huszárezred.
Tükör, 1977. február 13-18. oldal.

Bognár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyháza kunáresred.
Tükör, 1977. február 6-18. oldal.

Bognár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyházi huszárvesszed.
Tükör, 1977. január 30 – 18. oldal.

Bognár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyházi huszárezred.
Tükör, 1977. január 23 – 18. oldal

Bognár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyházi huszárezred.

Tükör, 1977. jan. 16-18. oldal.

Bogyár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyházi huszárezred.
Tűhör, 1977. jan. 9-18. oldal.

Bognár Árpád

Rájz.

Balázs József: A nyíregyházi huszárezred.

Tükör, 1977. január 2.—19. oldal.

Bognár Orpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyházi huszárezred
Tükör, 1977. március 27 – 18. oldal

Bognár Árpád

Illusztráció

Lengyel József: Álmatlan éjjelek.
Tükör, 1977. március 27 - 8 oldal.

Borgirán Árpád

Illusztráció

Horgas Béla: Aranyrozs
Tükör, 1977. ápr. 3 – 17 oldal

Bognár Árpád

Illusztráció

Balázs József: A nyíregyházi huszárezred.
Tükör, 1977. ápr. 3–18 oldal

Bognár Árpád, grafikus

L.: Lenkey Z.

5.

—: Megmyílt . . .

Nirszava, Bp. 1975 dec. 2.

Bognár Árpád, grafikus

l.: Feledy Gy.

Rózsa Gyula: Intelligens ... 8+

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. dec. 21.

Bognár Árpád grafikus

A miskolci VIII. nemzetközi grafikai biennálén szerepelnek a miskolci művészek.

Papp Lajos: A meghatározhatatlan szépségről.
Déli Hírlap (Miskolc), 1945. dec. 9.

Bogner Árpád

kiállítása nyílt a Dürer Teremben.

Magyar Nemzet 1965. dec. 12.

Bognár Árpád

az erdélyi-magyarországi festő- és grafikusművészek Rajzok c. kiállításán alkotásai szerepelnek.

Esti krónika.

1972. V. 6. 19.00 16/ V.

MDK

Bognár Arpád

A tizedik tavasz /terv/ 1955 plakat Műv.t.

• Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 23.l.

MDK

Bognár Árpád

Katona, monotypia

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. Mics. 1962. 19.l.

MDK

Bognár Árpád

4. M. plakát kiáll. Műcs. 1961.

Bognár Árpád, grafikus

Harmadik díjat nyert.

—: Magyar idegenforgalmi plakátkiállítás nyílik 7. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. ápr. 25.

Bognár Árpád /1931-/

MDK

"Vágyakozás" filmplakát 1958.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.
16.1.

Bognár Árpád M.T.K.

Résztvett a kiállitáson

" Sopron"

/fl/ Idegenforgalmi plakáttervek kiállitása

Magyar Nemzet 1964. május 1. 13.1.

Bognár Árpád
grafikus

M.D.K.

Illusztráció (repro)

Élet és Irodalom, 1961. jún. 27. — 11 lap

Bognár Árpád
grafikus

Bajnok magyarok" c. litografiája
" történelmünk legendavilágát idézi
fel.

Berecz Miklós: Magyar Universum
Művészet, 1971.julius - 24.oldal

Bognár Árpád
grafikus

Részt vett a tárlaton.

Solymár István: A magyar grafika tisztelgése Dürer előtt.
Művészet, 1971.augusztus - 10.oldal.

Bognár Árpád

grafikáái az alanti mű terjedelmének kötöttsége

következtében maradtak ki abból.

Solymár István: Mai Magyar rajzművészet, Budapest,

1972. 22 l. 10,1.

Bognár Árpád

1. Dürer emlékére I rézkarc 40x62
2. — " — — " — II — " — 42x68

6. Miskolci Országos Grafikai
Biennálé '71

Bognár Árpád

III. díjat kapott acidegen forgalmi plakátpályázaton (3000 Ft)

Nejmava, 1964. ápr 25, 4 oldal

Bogenár Árpád

grafikus

M.D.4.

Az idegenforgalmi plakát pályázat III. díját nyerte.

—: Híres

Művészet, 1964. június – 414 kép.

Bognár Árpád

Asszonyi Tamás szobrászmüvész, Bognár Árpád grafikus, Csikszentmihályi Róbert szobrász, Gácsi Mihály grafikus és Szenes Zsuzsa textiltervező iparmüvész kapta a Munkácsy dij III. fokozatát 1974 ápr.4-én.

Magyar Hirlap 1974/91 4.old.

Bognár Árpád

Bemutatok művei:

„Dürer emlékére" I, rézkarc, 40 x 62;

„Dürer emlékére II", rézkarc, 42 x 68.

Katona László: VI. Miskolci országos grafikai biennálé, Miskolc, 1971.

Bognár Árpád

Bemutatott müvei: 46/. Bajvivó magyarok, litográfia, 50,5 x 69 cm; 47/. Dante : Pokol I., litográfia, 68 x 50,5 cm.; 48/. Dante : Pokol II. litográfia, 68 x 50,5 cm., : 49/. Dante : Pokol III. litográfia, 68 x 50.5 cm.

Katona László : V. Miskolci országos grafikai biennálé, Miskolc, 1969

Bognár Árpád grafikusművész

Kiállítása június 24-én
nyílik meg az Ernst Múzeumban

Magyar Hírlap 1972 június 20
4. old.

Bognár Árpád, grafikus

Tárlata az Ernst Múzeumban tekinthető meg.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 25.

Bognár Árpád

„Vázlat fürtből" c. lapja
a 2. oldalon

Napjaink 1972 ~~március~~ április

Bognár Árpád

Naptástervekkel szerepel az alábbi táslaton

F. L.: Megnyílt a Reklám 71 Kiállítás

Magyar Hírlap 1971 III. 11

Bogmár Árpád

Szerepel az alábbi táslatok

Bojár Iván: Orsz. grafikai biennale hiskalcon

Magyar Hírek 1969 XII. 13

Bognár Árpád

46. Bajvívó magyarok lito 50,5 × 69 (repr.)
47-9. Dante: Pokol I–III. " 68 × 50,5.

5. Miskolci Orsz. Grafikai Biennale. Miskolci Galéria 1969. Kiáll. Zat. Bev.: B. Supka Magdolna

Bognár Árpád
grafikus

Disznapstártenie szerepelnek
a tárlaton.

Bauer Jenő: Reklám'70
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 39.lap

Bognár Árpád.

Színes, rajzos megoldású Mirelite és Lunapress reklámja a kollekció újabb darabjai közé tartozik.

Reklámgrafikai kiállítás. – Ipari Művészet, 1968. 3. sz., 57. l.

Bognár Árpád

Az I. internationalis plakat biennálán Varsóban az alábbi háram művel szerepelt:

Tom Jones /eredeti mű/,
Hári Jónes /eredeti mű/,
Sopron.

Ipari Művészet, 1966. 2-3. sz., 63. l.

Bognár Árpád

„Család" c. rajta

a 8. oldalon

Népszava 1969 november 7

Bognár Árpád

öreg halász

(Hemingway illusztráció a

7. oldalon)

Népszava 1969 november 7

Bognár Árpád

Plakáttervek egy angol filmhez,
fekete-fehér reprodukció, 19 p.

Jan Lenicza: Varsói Biennale, 66.
Graphis, Zürich, 1966. XX kötet, 202 l

Bognár Árpád

kiállítása nyílt a Stüber Teremben.

Magyar Nemzet 1965. dec. 1.

Bognár Árpád

A müvész kiállitásáról a lap bemutatja egy képét, cim nélkül.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. ápr. 19.
XIX. évf. 16. sz. 13. lap.

Bogner Árpád
grafikus

Bogner Árpád grafikusművész kiállítása a Helikon Galériában március 27-én nyílt meg.

----- :Pályázatok és megbizások.
Művészet, 1975.április - 45.oldal

Bognár Árpád, grafikus

Tárlata nyílik meg a Helikon Galériában. (III. 27.)

– : Hallottuk 2.

EST I HIRLAP, Bp. 1975. márc. 27.

Bognár Árpád
grafikus

A Beszterce ainyai Fametszet Bien-
nalenak magyar tagja a zsüriben
Bognár Árpád grafikusmüvész volt.

-----:Kiállitási naptár.
Müvészet, 1974.szeptember - 43.oldal

Bognár Árpád, grafikus

Kiállítása nyílik meg Vácott.

— :□ Bognár Árpád 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. jún. 23.

Bognár Árpád grafikusművész

A "Munkácsy Mihály-dij III. fokozatával" tüntették ki, -közli a lap: "Dijak, kitüntetések - 1974" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. ápr. 6.
XVIII. évf. 14. sz. 2. lap.

Bognár Árpád festőművész

Miskolcon, a József Attila Könyv-
tárban nyílik meg kiállítása.

Kiállítások.

Esti Hírlap, 1973. máj. 4.

Bognár Árpád, grafikus

Tárlata nyílik meg Cegléden
márc. 4-én.

— : Hallottuk 2.

Esti Hírlap, Bp. 1973. márc. 1.

Bognár Árpád, grafikusművésza

Műrei szerepeltek az Országos Grafikai Biennálén.

Bán András: VIII. Országos Grafikai Biennálé, Miskolc, Palócföld, 1976, 2. 25. old.

Bognár Dezső

Részt vett a VII. Miskolci Országos Grafikai Biennálén.

Bereczky Lóránd ismertetése.

Látóhatár 74 ápr. 193. old.

Bognár Árpád, grafikus

Kiskörösön tavasszal a Kiskörösről elnevezett képzőművészek – Bognár Árpád, Szabó Miklós, Csóti Gábor – tárlatát láthatja a közönség.

Kiállítási tanyák.

Petőfi Népe, 1983. febr. 9. 5. old.

Bognár Árpád

részkarcai szerepelnek a Graphica Hungarica

II c. kötetben.

Magyar Hirlap 1976/26/1o

Flórián László Grap. ...

Bognár Árpád

a Magyar Nemzeti Galéria Dósa György emlékére nyílt kiállításán műve szerepelt.

Lőrincz Sándor: Kiállításról kiállításra. Magyar Nemzet, 1942. aug. 29.

Bognár Árpád

1974-ben megkapta a Munkácsy-díj III. fokozatát.

Népszava, 1974. ápr. 2. 102 évf. 77 sz. 3 p.

Bognár Árpád

Gazdagon szinezett, finoman kiolyozott naptár-lapjaival emelkedett ki (Reklám 170 kiállítás az Ernst Múzeumban).

F.L.: Láttuk-hallottuk; Magyar Hírlap, 1970. III. 3. 9. p.

Bognár Árpád

rajza

Illusztráció

Észak-Magyarország 1973/111

Bognár Árpád

Rézkarca „A Fal" a

11. oldalon

Nagyváros 1974. január

Boguán Árpád

Lapja a 17. oldalon

Nyíregyháza 1974 február

Bognár Árpád

"Vészharang" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. nov. 3.
XVII. évf. 44. sz. 12. lap.

Bognár Árpád, grafikus

A Munkácsy M.-díj III. f.

– : Az új művészeti díjazok névsora

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. ápr. 1.

Bognár József, grafikus

Munkácsy M.-díjat kapott.

—: Kiosztották az idei irodalmi és művészeti díjakat. :—

NÉPSZABADSÁG, Bp., 1974. ápr. 1.

Bognár Árpád

2

„Apokalipsis"
„Kerek alatt"
„Fléj, te rismadár" a rajtai
emlitve

Alépszeva 1972 július 7
Zvold

Bognár Árpád.

Hetedszer rendezte meg a Miskolci Galéria az Északmagyarországi Területi Szervezet tárlatát, melyen szerepelnek rajzai

Bereczky Lóránt: Tárlat. Rajzok, 1975.
Napjaink, 1975. 8.

Bognár Árpád

"Tábornok" c. képén szerepelnek az összes tábornoki kellékek, egyik kezében revolver, a másikban virág, feje fölött lófej „USA army" felirattal és egy emberi maszkkal.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. juni. 29.
XVIII. évf. 26. sz. 3. lap.

Boquián Árpád

"Muzsikusok" című művével
szerepelt Boquián Árpád

Összeállította_ Németh Sándor
Művészet, 1976. július - 44.oldal.

Bognár Árpád

Illusztráció

Törnöthény István: Földragasztás irányában
Tükör, 1976. aug. 17 – 14 oldal.

Bognár Árpád

a Miskolci Országos Rajz kiállításon szerepelnek a művész rajzai.

Láttuk, hallottuk a kiállításmegnyitón.

1976. V. 30. Petőfi, 11. o. Vone

Bognár Árpád

A József Attila Klubkönyvtárban rendezett tárlaton szerepelnek a művész munkái.

Gyurás Annamária: Rajzok.
Észak-Magyarország. 1976. máj. 9.

Bognár Árpád

A Miskolci Galéria „Rajzok" c. kiállítása megnyílt, melyen szerepelnek a művész műfci.

– M: Rajzok.
Déli Hírlap (Miskolc), 1976. máj. 7.

Bognár Árpád

rajza

Magyar Ifjúság 1973/41 11 old.

Bognár Árpád
rajza.

Magyar Élővilág 1973/13 11 old.

Bognár Árpád, festő

Miskolcon lesz kiállítása.

—: o Kiállítások 12.

ESTI HIRLAP, Bj. 1973. máj. 4.

Bognár Árpád

A fal repr.

VII. Országos Grafikai Biennálé
Miskolc 1973.

Bognár Árpád

Irajza:Barokk muzsika

Magyar Hirlap 1974/122 9.

Bognár Árpád

rajza

Magyar Hirlap 1975/26/9

Borgnár Árpád grafikusművészt

a Minisztertanács a Munkácsy Mihály-díj

III. fokozatával tüntette ki.

Pest Megyei Hírlap, 1974. ápr. 2.

Bognár Árpád

Az Ernst Múzeumban nyílik meg grafikai kiállítása, 24.-én. A művész olaj pasztelleket is fest.

Tárlatkalauz.

1972. V. 30. 17.44 D. /11/

Bognár Árpád
metszete.

Ballada

Magyar Ilirlap 1972/237 11 old.

Bognár Árpád

1. Ürkajó vékarc 30x40

2. Menekülő —"— —"—

VII. Országos Grafikai Biennálé
Miskolc 1973.

Bognár Árpád

1. Harácsoló rézkarc 30x40

2. A fal -"- 30x40

VII. Országos Grafikai Biennálé
Miskolc 1973.

Gyurkó István

Rajz

Magyar Hírlap 1973 XII 357

Gyorgnár Árpád

Rajz

Magyar Hirlap 1973 XI. 325

Bognár Árpád grafikusmüvész

A Kulturális eseményeket ismertető rovat beszámol a müvészek kiállitásáról:
Mészáros Mihály szobrászmüvész, a Kulturális Kapcsolatok Intézetében rendezett kiállitásának megnyitója március 28.-án lesz.
Bognár Árpád grafikusmüvész március 27.-én a Helikon Galériában és
Farkas Ádám szobrászmüvész március 26.-án a Stúdió Galériában nyitja meg kiállitását.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. márc. 22.
XIX. évf. 12. sz. 8. lap.

Bognár Árpád grafikus m.

1956-ban végzett a Képz. Főisk. mint konecsni (jöjj tanítva) a. Akkalmazott grafikával fogl. 1960-64-ig lakott a Művésztelepen.

Százados uti művésztelep kiállítása.
Kat. összeáll. Csap Erzsébet, Elischer Brigitta.
Bp. 1965.

12.

Bognár Árpád 1

több mint 80 grafikáját, illetve festményét mutatta be az Ernst Múzeum termeiben. Képíró, nemcsak a régi magyar szóhasználat értelmében, hanem a szó eredeti jelentésében is: képi ötletei, motívumai úgy folynak tollából, ecsetjéből mint írok nál a szó, vagy mint gyermekeknél, az elbeszélések hosszú képsora.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

Magyar Hírlap 1972/185 Gold.

Bognár Árpád 2

A gyerek a világból nem azt festi, amit lát, hanem azt, amit tud róla. Bognár Árpád is, a megtapasztalt, érzelmileg átélt vagy intellektuálisan feldolgozott világot eleveníti meg, egy felnőtt sokat tapasztaltságával, olykor kiábrándultságával.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/185 6old.

Bognár Árpád. 3

Néha a meggyötört ember szól belőle, máskor a megyötörtekért ö emel szót, de mindig úgy, mintha egyúttal játszana is; gyerekként, aki halálos komolyan veszi a játékot, – ezt a képírást is – úgyanakkor fölé is kerekedik a tartalomnak.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/185 6 old.

Bognár Árpád 4

Olykor a patetikus szenvedély hangján szólal meg, mint a Dózsa-sorozatban és Dante Isteni szinjátékához készített lapjain, de még a tragikus pátosz mélyén is ott lapul a fintor. S a mondanivalót olykor az ötlet helyettesíti

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

Magyar Hírlap 1972/185 6 old.

Bognár Árpád 5

Vészharang cimü lapján például kitárt karokkal repül egy alak, alatta mintha valamilyen táj látszana, de hátán, ruhája redőinek öbleiben ugyancsak egy város kucorog. Miért kérdésünkre, aligha válaszolna a művész, és nem is válaszolhatna, – fölösleges is feltennünk ilyenfajta kérdéseket.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

Magyar Ifirlap 1972/185 6 old.

Bognár Árpád 6

A ceruza vagy a a rézkarcoló szerszám fút a maga útján, álomittasan, a tudattól csak félig ellenőrzötten, mint amikor az ember telefonbeszélgetés közben firkál: egyszerre figyelve a beszélgetésre, no meg arra is, hogy arányosan teljen meg rajzzal a kéze ügyébe került papíros.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

Magyar Hírlap 1972/185 6 old.

7

Bognár Árpád

Az ilyesfajta automatizmus olykor valóban ánilkodik a személyiségről – jelen esetben a kiállítás egész Bognár Árpádról – máskor azonban félrevezető lehet.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

Magyar Hírlap 1972/185 6old

Bognár Árpád 8

Félrevezető, mivel tárgyakat, jelenségeket ábrázolnak a vonalak, pedig értelmük nem is a tárgyakban és a jelenségekben van, hanem magában a mozgásban, a kéz, a vonal lendületében, amelyet csak ürügyként mozgatnak a tárgyak és a jelenségek. És olykor - éppen ezért - látszatmélységeket, látszatértelmeket hazudnak.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

magyar Hírlap 1972/185 6 old.

Bognár Árpád.

Ezen a kiállításon nem kell mindent komolyan venni. Vicc nem is lehet. Mint ahogy nem lehet egy emberi élet minden pillanatát egyformán mérni, nem lehet minden gesztusnak egyetlen – megcáfolhatatlan és megmásíthatatlan – jelentőséget tulajdonítani.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/185 6 okt.

Bognár Árpád. 10

Vannak mellékes gesztusok, időkilöltögesztusok, félreterelő gesztusok, meg olyanok is, amelyek pontosan alá húzzák és megerősítik a szavak tartalmát. Elégedjünk meg hát annyival, hogy Bognár Árpád gesztusainak a lendülete – mint stílus – világosan felismerhető.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/185 6 old.

Bognár Árpád 11

lég akkor is, ha olykor a Kondor Bé-
láéra emlékeztet, akkor is, ha néha a
tachista Micheaux-val rokon, ha néha
úgy tűnik, hogy Bognár abba a sorba
tartozik, akiket egyrészt Berki Viola,
másrészt Czinke Ferenc művészetével ha
tározhatnánk meg.

Bojár Iván: Kiállitásról kiállitásra

Magyar Hirlap 1972/185 6 old.

Bognár Árpád 12

De Berki bukolikus és Czinke folklorista ábrándjaival-játékaival szemben Bognár-jóllehet, ő is megjátsza a népi elbeszélőt-erősebben figyel a városra, tekintetét magukra vonzzák a technika játékai és játékosai. A homokvárat építő és a homokvárakat romboló játékosok egyaránt.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

Magyar Hírlap 1972/185 6 old.

Bognár Árpád 13

Beszállás a helikopterbe cimű lapján az emberi boldog nyúzsgés, igazi öröm és a fontoskodás ötvözödik, Az emberdaráló gép cimű lapján pedig – mint egy a technizálódás veszélyeire hívja fel a figyelmet – egyértelműen a borzalom tükrözödik.

Bojár Iván: Kiállitásról kiállitásra

Magyar Hirlap 1972/185 6 lap

Bognár Árpád. 14

Müveszete lüktető, bomló és ismét ösz-
szeütközö formák és vonalak szövevé-
nye, jólesö és szörnyü álmok elegye,
fintor a világra és egyetértés a világgal.
Akár így, akár úgy: szubjektív vál-
lomások.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hirlap 1972/185 6 old.

Bognár Árpád
gazdagon, változatosan jeleníti az eseményeket. Részt vett a lőcsei magyar grafikai és kisplasztikai Dózsa György emlékére kiállításon. (Nemzeti Galéria)

Lajos Sándor: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/239 6 old.

Bognár [illegible] MDK

A legszebb magyar versek készülő antologiájának pályázatára beküldött
v e r s - i l l u s z t r á c i é i
az Irodalomtörténet Muzeumban rendezett
Kiállitásón.

ARADI NORA: Költészet és grafika.
Magyar Nemzet. 1958. IX. 28. 9.1.

Bogmár
gráfikus

M.D.K.

A B.N.V.-en szerepelnek
dekorációi.

(kucka): Láthatlan művészet?
Élet és Irodalom, 1964. május 30 - 8 lap.

MDK.

Bognár Árpád

Kiállitási kritika

Müvészet 1967 márc.p.38.

Boguár Árpád

kiállítása nyílt a Bükker Teremben.

Mezőkövesd 1965. dec. 3.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Bognár Béla
SZOVJET HIRADÓ
1962 APR 18.
1021

Bognár Bélának, Budapest

Iván Zajcev műtermében

Fekete irígység

A Szovjet Híradó 1962 július 22-i, 14. számában, Iván Zajcev eredeti, miniatür alkotásairól írtunk, »Fafaragások« címmel. A lap megjelenése után furcsa levelet hozott a posta Zajcev címére. A boríték felső részén a külföldi postabélyeg mellett Zajcev újságból kivágott képe volt felragasztva. Alatta a cím: SZSZSZR, Szocsi, Iván Zajcev részére, és egy nyíl mutatott a fénykép felé. A levél Budapestről érkezett, Bognár Béla fafaragó művész írta és néhány fényképet is mellékelt: ágakból és fagyökérből készített szobrocskákat ábrázoltak. Így ismerkedtek meg az új barátok. Kapcsolatuk az évek során sem szűnt meg. Bognár Béla budapesti címére Iván Zajcev legalább két tucat levelet küldött, munkáiról pedig fényképeket, leveleiben alkotó terveiről írt. Hasonló levelezést folytat Zajcev sok más hazai és külföldi fafaragóművésszel.

A természettel együttműködve, Zajcev érdekes kollekciót gyűjtött össze fa-karikatúrákból. Néhány szobor-illusztrációt faragott Majakovszkij szatirikus verseihez. Nagy sikert aratott Zajcev önálló kiállítása a Krasznodári Szépművészeti Múzeumban. A látogatók kérésére két hét helyett öt hónapig tartott. 1962-ben a moszkvai Népgazdasági Kiállításon is szerepelt. Hét szobrát ezüst éremmel tüntették ki. Idén Zajcev munkáiból Angliában rendeznek kiállítást. Most megismertetjük olvasóinkat a szobrász néhány újabb alkotásával.

Szenvedélyes tekező
(Bognár Béla ajándéka Zajcevnek)

Az úszás is a felkészüléshez tartozik
(Fotó: J. Morgulisz)

Ilyen is

Grimsby angliai kisvárosban a fiúk nem panaszkodhatnak futballabda-hiányról. Régi szokás szerint a pálya kerítésén túlra esett minden labda az övék. Nem csoda hát, hogy a Grimsby Town klub minden meccsén a kisfiúk egész serege lesi a kirepülő labdát. Ez a szokás persze a csapat népszerűségét is növeli és elősegíti ifjú tehetségek felbukkanását.

A kis labdavadászok mindegyike elengedhetetlennek tartja, hogy később legalább egy ízben játszhasson ebben a klubban, amelynek jelenleg 12 ificsapata van.

*

Don Schollander amerikai úszót remek olimpiai szereplése óta hívei a figyelem minden jelével elhalmozzák. Egyik rajongója nemrég ötvenéves krokodilt küldött neki. A küldeményhez ezt a kísérőlevelet mellékelte: »Kedves Don! Ön fényes sikerrel szerepelt, de teljesítményét fokozhatja, ha ott lesz ön mellett a Kis Joe. Próbálja ki legalább egyszer!«

vizsgát Mary White 42 éves angol asszony. Működésének első idejéről így nyilatkozott: »Igen elégedett vagyok. Néha ugyan szitkokat is hallok, de az illetőnek azonnal bocsánatot kell kérnie. A vétkesek legtöbbször nagy zavarba jönnek és váltig magyarázzák, hogy nem akarattal mondták. Őszintén szólva a futballbírói munkát sokkal nehezebbnek képzeltem. Férjemmel jóval több bajom van, mint a futballpályán futkározó 22 férfival«.

*

Herbert Elliot világrekordert és az 1500 m-es síkfutás olimpiai bajnokát a nyugalom mintaképének nevezték, aki nem ismeri a rajt előtti izgalmat. Ő viszont nemrég ezt mesélte:

— Az olimpiai döntő előtt a rajt kezdeténél 5 órával korábban mentem ki a stadionba. Természetesen még senki sem volt ott, csak a takarítónő szorgoskodott az öltözőben.

— Miért izgulsz ennyire? — kérdezte tőlem.

— Én? Egy cseppet sem izgulok!

— Igazán? — jegyezte meg a néni nevetve.

— Akkor miért a női öltözőbe jöttél be? . . .

DIÁKOK

Katonatiszt a régi közös hadseregből

Táncospár (Bognár Béla alkotásai)
(Kotnyek Antal felvételei)

Országos Vidék 1962 dec 26

Országos Vidék 1962 dec 26

színművész.

FÜGGŐLEGES: 2. Gaz ikerszava. 3. Fordított kettősbetű. 4. Orvosság, orvostan. 5. Ma. 6. Stílusutánzó. 7. A halandó jelzője. 8. E.-TH. 9. Jó bútoranyag. 10. Ilyen növény a bambusz (—'). 11. Új — németül. 12. Női név, becézve. 13. Irány. 14. Daróchól készült dolmány. 15. Római ezerőt. 19. Neves író (—''). 22. Hitet. 24. Hírhedt. 26. Elsőrendű. 28. 1952-ben Etiópiával egyesült, fővárosa Asmara. 31. Középarányos. 33. A Szahara a legnagyobb. 34. Pillanatokkal ezelőtt. 36. Az Ország-Világban bőven van. 38. Gyümölcslé. 42. Becézett női név. 43. Nemzeti óda. 44. Kérdés tárgy iránt. 45. G. Y. Y. 48. Gesztenyepüré »kelléke«. 49. Kettőshetű. 52. Kitűnő technikájú előadóművész (id. szó). 53. N. M. 54. Semmi — németül. 55. On — németül. 62. A dolog lényege, értelme. 64. Zamatok. 65. A múlt eseményeinek nyoma. 67. Hosszú rúd. 69. Izmos embernek van (—'). 70. Féreg. 71. Ógörög tragédia. 73. Valamiben örömét leli. 75. Bűvöl. 76. Ú. E. 78. Piaci árusnő. 83. Heveny gyulladás. 85. Éktelen virágos hely! 86. A. L. Ú. 88. A 14. sz. mássalhangzói. 89. A mélybe. 91. Magyar Könyv. 92. G. Z.

A rejtvényben az o és ó, illetőleg az ő és ő betű között nem teszünk különbséget.

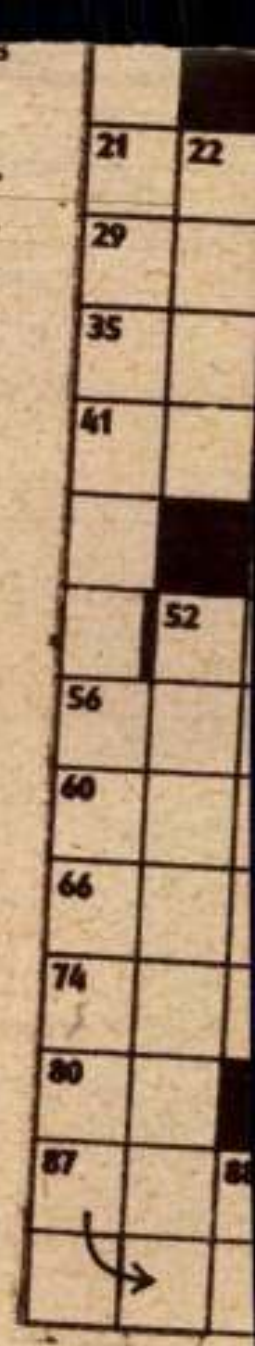

mdk

Bognár Béla díszlettervező
gyökérszobrász

munkái: „Katonatiszt a régi közös ladszeregből", „Táncospár"

(fényképfelvételek)

Ország Világ 1962. 52. sz 19. l

1021

Gyökérszobrok mesterei

Ivan Zajcev szobrai között Szocsiban

A magyar gyökérszobrász: Bognár Béla

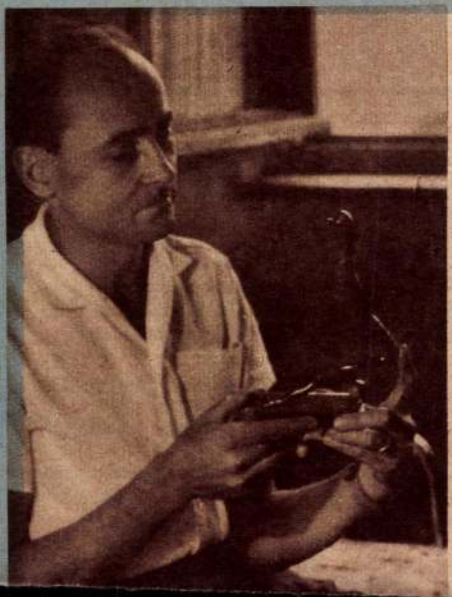

Az egyik újságíró, a másik díszlettervező. Közös vonásuk: a nyugtalanság. Ivan Zajcev az újságíró, Szocsiban él. Néha kést vesz elő. Fagyökerekbe vési mondanivalóját. Gyökérszobrai: szikrázó szatírák, gunyoros fintorok. A társadalom lomtárba kívánkozó figurái.

Bognár Béla, a díszlettervező a képzőművészet minden útját végigpróbálta. Festett, fa- és linóleum-metszeteket készített, kisplasztikát formált, amíg a fagyökérhez eljutott. A gyökér ott feküdt a Galvani utcában, tízszer is elment mellette, tizenegyedszer lehajolt érte. Azután mondanivalót adott az élettelen anyagnak.

Azóta számtalan gyökérszobra készült el, s a nyugtalansága is feloldódott. De ebben már része volt Ivan Zajcevnek is. Amikor az Ország-Világban megjelent a szovjet gyökérszobrász néhány figurája, Bognár Béla levelet írt az ismeretlen mesternek. Címét nem ismerve, egy újságból kivágott fényképét ragasztotta a levélborítékra. Kedves hangú, hosszú levél jött Szocsiból válaszul. Dicséret és segítő jótanács.

A két gyökérszobrász — ma már a barátság erős szálaival összekötve — azt tervezi, hogy közös kiállításon mutatja be művészetét. Először Szocsiban, az örökös napfény földjén, azután pedig Budapesten.

Kovács Béla

PALACKERDŐ? MIT ERDŐ! Palackrengeteg vár elfogyasztásra az Állami Pincegazdaság budafoki »Hungária« pezsgőgyárában. Az érlelő pincében másfél millió üveg pezsgő várja, hogy »bevessék« Szilveszter éjszakáján. Ehhez a tényhez csupán annyi a hozzáfűzni valónk: jó mulatást kívánunk!

(MTI Foto — Tormai Andor felv.)

A DÖNTŐ JÁTSZMA

A XVII. országos férfi egyéni sakkbajnokságot eldöntő Portisch—Lengyel párosmérkőzés 5., utolsó játszmája rendkívül izgalmas küzdelmet hozott. Portisch egypontos vezetése ellenében Lengyelnek nyerésre kellett játszania. Már-már úgy látszott, hogy ez sikerül, amikor . . . de hadd beszéljen maga a játszma! Íme a játszma a bajnok, Portisch Lajos nemzetközi nagymester megjegyzéseivel:

VEZÉRCSEL
Lengyel—Portisch

1. d4, d5 2. c4, e6 3. Hc3, Hf6 4. Fg5, Fe7 5. e3, 0—0 6. Hf3, h6 7. Fh4, b6 8. Vc2 (A párosmérkőzés első játszmájában Lengyel 8. Fd3-al folytatta, de 8. . . . Fb7 9. 0—0, Hbd7 10. Ve2, He4 11. Fg3, Hg3: 12. hg:, c5! után sötét kiegyenlített.) 8. . . ., c5! (8. . . ., Fb7 9. Ff6:, Ff6: 10. cd:, ed: 11. 0—0—0! utáni éles állás megfelelt volna világos elképzelésének.) 9. Bd1, Hbd7 (Újítás! Lényege, hogy taktikai úton védi a »d5«-re nehezedő nyomást. Pachman megnyitáselméleti könyve, csak 9. . . ., cd: 10. Hd4:, Fb7 11. Fe2, Hbd7 12. 0—0, dc: 13. Fc4:, Vc8 14. Fe2, Hc5 15. Bc1, a5! lépéssorozatot adja sötét legjobb folytatásaként.) 10. dc:, bc: 11. cd:, ed: 12. Fe2 (»d5«-re természetesen nem lehet ütni tisztvesztés miatt.)

TÉL

József Attila költeményének idézzük a két első és két utolsó sorát a vízsz. 52., függ. 46., vízsz. 1, 94, 90., függ. 46. és 1. sz. sorokban folytatólagosan.

VÍZSZINTES: 16. A beleegyezés szava. 17. Klasszikus jósnő. 18. Zola utóneve. 20. Műveltető képző. 21. Fontos légnemű anyaga a háztartásnak is. 23. Európai ország. 25. Valaminek következménye, átka. 27. Északi férfinév. 29. Operaházunk tervezőjének névjele. 30. Nyomdászat. 32. Nem idegen-e a számára? 35. Fővárosi Ingatlan Kezelőség. 37. Előbbre helyezte. 39. Vissza: görög betű. 40. I. M. R. 51. Hatvan havi 43. Lakozik. 44. Kikapott. 47. A rántott hús »bundája«. 48. Csak a vízben él. 50. Kortyolgasd. 51. R. felsége. 56. Nézd csak! 57. Érzéketlen — angolul. 58. U. Z. Y. 59. Ázsia — angolul. 60. G. R. Y. 61. Szomorú. 62. Hat — római számmal. 63. Jókedvűen. 65. Német személyes névmás. 66. Útszakasz, ismert id. szóval. 68. Kifogásol (+'). 72. Nem tud beszélni. 74. Kellemetlen az ilyen ital. 77. Gyermekek »közlekedő« eszközei. 79. L. L. K. 80. Buzdító szócska. 81. A 92. sz. fordítottja. 82. Jóelőre. 84. Öreg gyermek. 87. Öntudatnál. 93. [illegible]

Bekül
52., függ
függ. 4
tése, l
Ország-
VII., L
Mind
50. SZÁ
Megfe
ni, / C
Mindig
jobbnak
Egy-eg
né, Pécs
péter; B

1	

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1965 MÁJ 23
Bognár Béla
SZOVJET HIRADÓ

1024

Iván Zajcevnak, SZOCSI

Bognár Béla válasza

Nagy örömet okoz, ha egy művésztársam sikeréről értesülök. Különösen jólesett, hogy a Szovjet Hiradóban nevemre címezve vehettem hírül azokat a sikereket, melyeket gyökérszobrainak kiállításain elért. Gratulálok eddigi szép sikereihez és baráti szeretettel szívből kívánok még sok újabb kiváló alkotást, valamint sikeres további kiállításokat.

Szeretném, ha már a közeljövőben valóra válna régi tervünk, hogy egymás hazájában kölcsönösen, közös kiállítást rendezhessünk műveinkből, s végre személyesen is találkozhassunk. Szeretettel meghívom, legyen vendégem ezen a nyáron, hogy végre megismerhessem, otthonomban üdvözölhessem, s alkotásait a budapesti közönség is megismerhesse. Remélem, hogy ehhez kellő segítséget is kapunk az MSZBT-től s így kívánságunk valóra válik. Addig is képekben mutatok be újabb figuráimból néhányat. A viszontlátásig sok szeretettel üdvözli:

Bognár Béla

Budapest, 1965. május 3.

Bognár Béla egyik alkotásával

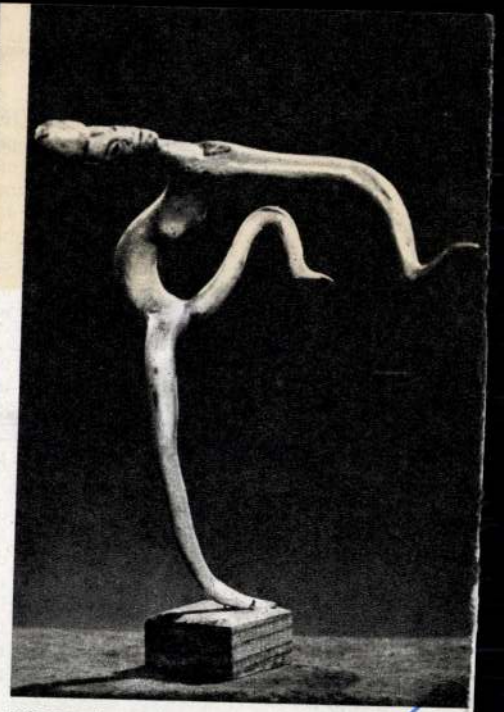

Táncosnő

Valentyin Ivanov, az egyik legkiválóbb szovjet labdarúgó
(Fotó: Szomov)

lehet megjavítani. Ha az edző idegeskedik, pánikba esik, vége a hangulatnak. Sőt, azt is rögtön megérezzük, ha nyugtalanítja valami, ilyenkor jókedvre derítjük.

— *Számos külföldi klubnál*

lyiküknek hasonló a játéktemperamentuma, érverése, reakciója; kik alkalmasak arra, hogy partnerek legyenek. A mi orvosaink is ilyen elemzéseket akarnak végezni a válogatottnál.

— *Miért oly ritka a 30—40 méterről küldött éles, pontos lövés?*

— Ezzel nem értek egyet! Ma is sokan küldenek messziről éles lövést kapura, mint Krasznyickij, Metreveli, Ponyegyelnyik . . .

— *Van-e határa a technikai fejlődésnek?*

— A technika tökéletesedik, de szükséges a gyorsaság is. Manosin hibátlanul kezeli a labdát, de lassú. Valószínűleg ezért nem került be a válogatottba. A klasszis játékost a jövőben bátran mondhatjuk majd virtuóznak, aki a technikát a futás gyorsaságával egyesíti.

— *Beszéljen magáról!*

— Édesanyám liftkezelő. Elő-

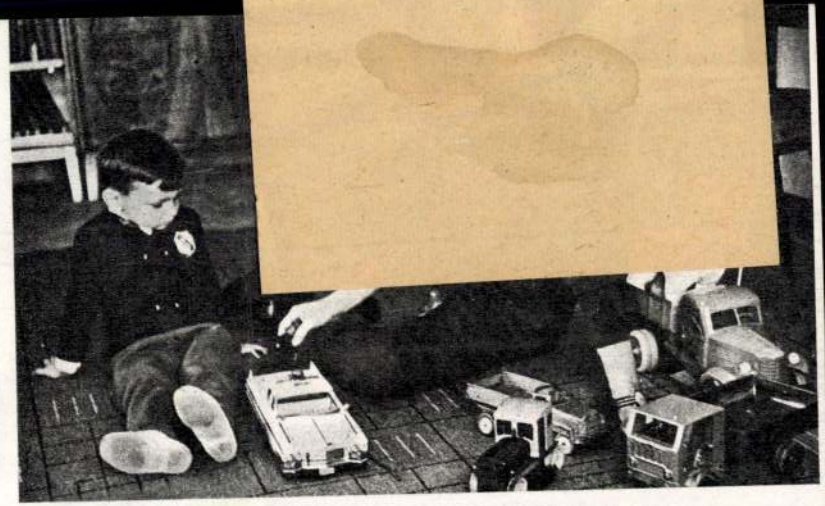

A két Valentyin (Fotó: Bromberg)

— *Melyik góljára emlékszik legszívesebben?*

— Sohasem felejtem el az 1960. évi Európa Kupa elődöntő mérkőzését. A felezővonalon megkaptam a labdát, kicseleztem a csehszlovák csapat néhány játékosát, kapura törtem, és máris 2:0 volt az eredmény.

vaslata. Elszínteleníti a játékot, csökkenti az iramot. A támadók az ellenfél tizenhatosán belül tartózkodhatnak, abban reménykedve, hogy hozzájuk passzolják a labdát. A támadásnál persze a védelem is felzárkózik. Mulatságos lesz látni, hogy az egyforma erők hogyan próbálják majd

Bogyó Botond építész

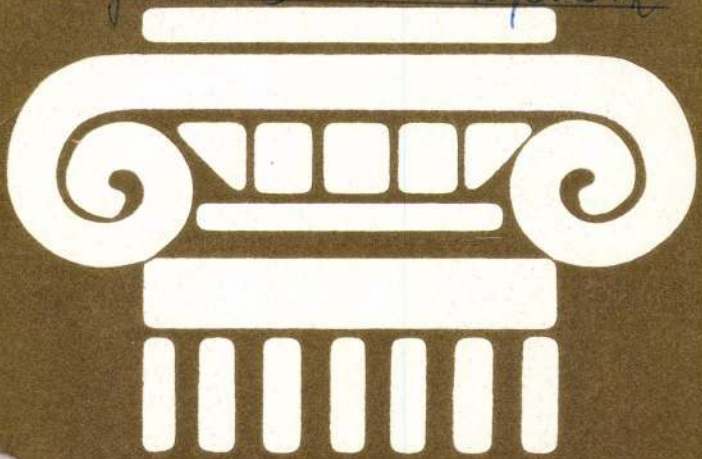

MÉSZ PROGRAM

1975

DECEMBER

TTI Rota 75481

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE
Budapest VIII. Dienes L.u.2. Tel.:339-580

KÖNYVTÁR

Könyvtári órák: hétfő - kedd - péntek 1/2 4-től
1/2 6-ig

0-0-0-0-0

KÖZLEMÉNY

A MÉSZ Építészpincéjében a vendéglátóipari egység VIDÁM SZILVESZTER-EST-et rendez. Tánczene, cigányzene. Kötelező vacsoramegváltás 100.-Ft. Asztalfoglalás és érdeklődés Vései László üzletvezetőnél (tel.: 143-459, vagy személyesen du. 5 órától).

Minden kedves Tagunknak ez alkalommal is KELLEMES ÜNNEPEKET KIVÁNUNK!

Az esetleges műsorváltoztatás jogát fenntartjuk

December
5
péntek

délután 5 órakor

BOGNÁR BOTOND épitész tanulmány-utjáról ujabb vetitettképes előadást tart

"A FÜLÖP SZIGETEKTŐL IRÁNIG"

címmel

Elnöki: HOFER MIKLÓS épitész

December
10
szerda

délután 5 órakor

IFJUSÁGI TAGOZAT RENDEZVÉNYE

SZÜCS ZSUZSA ÉS REX KISS BÉLA
ANGLIAI TAPASZTALATAI

(vetitettképes előadás)

December
12
péntek

délután 5 órakor

"HAJDU MEGYEI BLOKKOS TÁRSASHÁZAK" c. tervpályázat

nyilvános ismertetése és vitája

Előadók: MÁTÉ ZSOLT
SZABÓ IVÁN

Felkért
opponens: LÁNG TIVADAR

Elnököl: VADÁSZ GYÖRGY építészek

December
19
péntek

délután 4 órakor nyilik a hagyományos

GYERMEKRAJZ KIÁLLITÁS

Szövetségünk székházában óvodások és kisiskolások rajzaiból.

Várjuk a hasonló koru gyermekeket, mert ez alkalommal is lesz vidám helyszini rajzverseny és ajándékozás!

Rendező-házigazda: VADÁSZ GYÖRGY
építész

Bognár Botond

Töreky Dezső - Oláh Péter - Vuray Károly - Medgyessy Katalin - Ligeti Béla - Bognár Botond terve /statikus Szabó László/ az alábbi pályázaton II. dijat nyert /ismertetés, képpel/:

Városy Péter: A szolnoki területi vezető egészségügyi központ tervpályázata ~~1970~~ 1970.
Magyar Építőművészet, 1971. 1.sz. 8-16. l.

Bognár Botond, építész

L. Gerő Lánló

Bodri I.: Művészeti Kompromisz 739-746

Jelenkor, Pécs, 1979. júl.–aug. XXII/7-8.

Bognár Botond építész

Okt. 3.-án Bognár Botond építész vetítettképes előadást tart tanulmányút-járól „Japán építészete" címmel.
az előadást bevezeti: Hofer Miklós építész

MÉSZ program.

1975. okt. 3.

Bognár Botond

Bognár Botond: 500 férőhelyes kollégium, Salgótarján. /rövid életrajz + tervismertetés. Vezető építész: Hófer Miklós.

Magy. Ép. műv. 1972.4.sz. 24.1.
/Fiatal Építészek Köre-szám/

Bognár Botond

az alábbi pályázaton részt vett - díjat nem nyert - magyar tervezőcsoportok egyikének, Ligeti Béla csoportjának egyik építész-munkatársa.

A belgrádi Operaház nemzetközi tervpályázata. 1971. Magy.Ép.műv. 1972.5.sz.2-11.l.

Bognár Erő, Vánnos szabadi: Kanalas

kiállítás az id. Kapoli Antal
országos fafarago pályázat
anyagából

Népművelés, 1974. 9.

tat, hogy túlzott önbizalomra nincs oka a hazai amatőr színjátszásnak. A nemzeti fesztivál alkalmas a mozgalom egészére érvényes tanulságok megfogalmazására: az ideiről hiányzott a nagy élmény, a forró sikerű előadás. Azt is mondhatnám: a *tisztes középszer* uralkodott. Ez nem tragédia, de figyelmeztető jel. Azt a mozgalmat ugyanis, amelynek egyik jellegzetessége, hogy résztvevői csaknem kizárólag fiatalok, nem szabad, hogy a középszerűség jellemezze. Ha tehát most a középszerűség uralkodott, akkor vagy a mozgalommal van baj, vagy a résztvevőivel, vagy a körülményekkel.

Erre utal az is, hogy ez a fesztivál rossz hangulatú volt. A türelmetlenség, a „csak én vagyok művész, a többi dilettáns" felfogás, a mások produkciója iránti minimális tisztelet hiánya, a sokszor személyeskedő hangnem jellemezte a résztvevők jó részét, meg az, hogy mivel az előadások egy hányada érdektelen volt, másokra be sem lehetett jutni – mert a közönségnek csak töredéke fért be a művelődési ház kamaratermébe –, a fiatalok az éjszakai éneklésekben, sörözésekben, „bulizásokban" kerestek pótlást az elmaradt színházi élmény helyett.

Nézzük meg közelebbről az előadásokat s a vitán megfogalmazódott véleményeket. Ha a középszerűség árnyalatait kellene érzékeltetni, megkülönböztetném a tisztességes szándékú, de gondolati igényesség vagy formai megvalósítás szempontjából jelentéktelen műsorokat, továbbá (az egyik zsüritag szavaival élve) a nagyképű semmitmondás produktumait és a formalistán szépelgő előadásokat. Mindhárom kategóriára érvényes a befelé fordulás, közömbösség a külvilág, a közélet iránt, a látszatproblémák körüljárása.

●

A 22 csoport előadásai között elvétve akadt kifejezetten közéleti mondandójú. Ezek egyike a szolnoki *Híd együttes*é, amelynek tagjai szinte kizárólag munkások. Így az, hogy műsorukban Targonca Lajos, az „egyszerű" munkásember dublőrt keres az élet sok apróbb-nagyobb bosszúságának kivédésére, elviselésére, jelzi tisztességes és progresszív alapállásukat. Itt ugyanis maguk a munkások szólnak a munkás érdekében. Sajnos a tisztességes szándék és alapállás gyengül, mert a csoport csak részben képes színházi előadássá formálni mondandóját, indulatát.

A kaposvári *Fonómunkás Kisszínpad* dicséretes gyorsasággal, a könyvheti megjelenést követően feldolgozta Ördögh Szilveszter regényét, a Koponyák hegyét. A dramatizálás középpontjába a Mester és Júdás kapcsolata került, ahogyan Júdás magára vállalja az utókor megvetését,

Pedig a szakmatörténeti kutatómunka felt
ténészek és a műszaki tanárok szoros együt
Egy-egy tanácskozáson például a múz
vagy a jelenlévő történelemtanár alig-alig
lelően elmagyarázni elgondolásait a műsza
nak, a műszakiak elképzeléseit pedig techn
tek hiányában a jelen lévő humán szakoso
ték teljesen. Nemcsak a „közös nyelv" hiány
esetenként eltérőek voltak a nézőpontok i
valósulhatott meg egyik célunk: egy finon
szakmatörténeti tanulmány – vagy részta
megírása.

Látóhatárunkat kitágítva azt mondhato
az országos terv, amelynek keretében meg
törekednénk a múzeumok és az iskolák köz
ködés kiépítésére. Pedig a spontaneitás és
ség" a múzeum és a szakközépiskola kapcs
sében a továbbiakban is kudarcok forrása
nos volna beépíteni a múzeumok és az is
tevékenységébe és tantervébe az együttmű
hogy az ajánlott tevékenységi formák köz
és együttesen választhassanak az iskolák
mok.

A szakközépiskolák esetében az egész
alapvető nevelési ellentmondásának egyik
hetőségét látom a szakmatörténeti kutat
a múzeum és az iskola állandó kapcsolatá
középiskolában ugyanis nincs vagy gyenge
a technikai és a humán kultúra között. A s
net elméleti és gyakorlati művelése sorá
végre egységben látnák a szakmát és a tö
technikát és a humán tantárgyakat. **Csá**

Bognár Ernő

A Győri Járási Hivatal és a TIT három éve fafaragó szakkört létesített, melynek tagjai most mutatkoznak be munkáikkal.

Sz.: fafaragók, lúmzők.

Kisalföld, 1974. jún. 15.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725
1976 AUG 27

Bognár Erzsébet

Magyar Ifjúság
1976 AUG 27

1021

BOGNÁR ERZSÉBET metszete

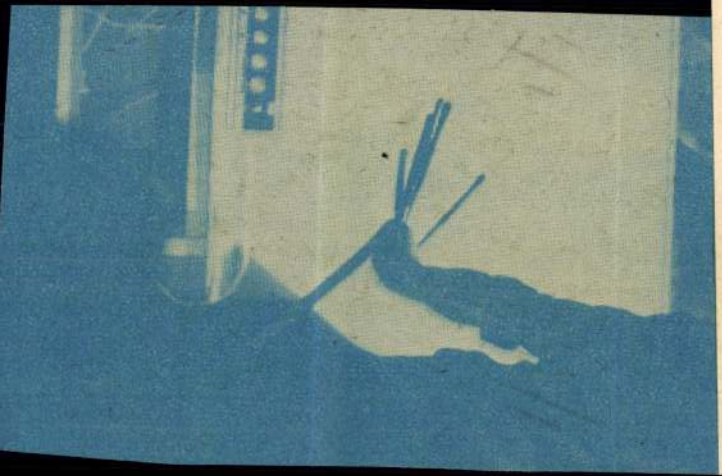

Bogdán Ferenc

Uri u. 38.sz. épület

helyreállításának építész-tervezője

(1964)

Magyar Műemlékvédelem 1971-72

Bp.Akadémiai Kiadó 1974 72.old.

Bognár F. [illegible]

korongos a Zsolnay -gyárban

Született: ?

A gyárban dolgozott: 1885

76.o. 36. jegy.

NIKELSZKY GÉZA : A Zsolnay gyár művészete.
Pécs. 1959.

MDK

Bognár Ferenc

korongos

"Haffner-Dreher"

a Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közre-
működött 1885-ben.

68.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

Bognár Ferenc

K/éri/ Gy/ula/: Állatkerti állatházak: zsiráfház /Kéri Gyula, ~~építészek~~ Bognár Ferenc építészek./ - Magyar Építőművészet, 1967. 16.évf. 1.sz. 42-43. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Irt. 1970. 1.sz. 68-107. l./

74. l.

M.D.K.

Bognár Ferenc (hecskeméti) építész

Nagykőrös hatóságának megbízásából elkészítette a nagykőrösi nyári szűkös terveit.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX. évf.

ápr. 19. sz. 6. old.

Bognár Ferenc

A Bp.I.Uri u.38.sz. ház műemléki részének helyreállitási tervezésében Czagány István, Dragonits Tamás, Bognár Ferenc és Szücs József vett részt.

Czagány István: A budavári volt nőegyleti pal ota helyreállitása. - Épités-Építészettudomány,1969. 3-4.sz.341-369.l.

348.l.

M.D.K.

Bognár Ferenc épitész

Állatkerti állatházak, zsiráfház, repr.
társtervező : Kéri Gyula

Magyar Építőművészet 1967/1. 42-43.l.

Magyar őstehetségek a nemzetközi vásáron

Mi is ez a vásár ott kint a Városligetben? Mutatója annak, hogy minden gazdasági nehézség ellenére is szakadatlanul és zavartalanul folyik az alkotó munka országszerte és a magyar munka évről-évre csodálatosabb eredményeket ér el. Ott tart ma ez a kis ország, hogy a melléje kiállott külföldi államok mellett még csak szerénykedni sem kell a maga alkotásaival, pedig ezek a külföldi országok munkájuknak legjavát, iparuknak legértékesebb kincseit hozták el erre a vásárra.

Aztán még valamit mutat ez a vásár. Azt, hogy a magyar föld népe csöppet sincs hijával művészi, ipari és kereskedői talentumoknak. Azt mondják — és igaz is —, hogyha a magyar tehetségek pénz- és áruhitelhez juthatnának, nem volna különösebb probléma részükre a gazdasági és művészi pozíciók megszerzése. Aki ebben kételkedne, az nézzen kissé körül a vásáron. Léptennyomon talál őstehetségeket s nem győz csodálkozni azon, hogy mi mindent tudnak még a falu egyszerü fiai is.

A faragó művész

A vásár szinpompás magyar udvarának egyik sarokelárusitó helyén ütött tanyát ifj. *Bogár* Gábor sérsekszöllősi fiatalember. Egyetlen szerszáma az éles dikics — az anyag, amelyet ezzel az egyszerü eszközzel kedve szerint formál —, közönséges barackmag. Veszi az egyik kezébe a dikicset, a másikba a kis csonthéju magot. Farag szakadatlanul és csöppet sem zavarja munkájában a beszélgetés.

— Földmives az apám odahaza Somogyban s eddig én is kaszával-kapával kerestem a kenyeremet. Két évvel ezelőtt — éppen kukoricát törtünk — ebéd után faragcsálni kezdtem egy barackmagot s látom, hogy igen szép tárgyak kerülnek ki a kezem alól. Azóta faragok.

Azon a barackmagon, amelyet éppen farag, egy szent dicsfényes dombormüvü képe akkurátoskodik ki.

— Szent Gizella — mondja ifj. Bogár Gábor. — Láttam a képét a templomban, jól megnéztem s megmaradt az emlékemben.

Olyik barackmagon csipkeszerüen áttört háttérből szarvasfej csodálkozik szembe a nézővel. Másikon virág domborodik. Ami falun mintázásra adódik, az mind fellelhető rajtuk. Két egyforma persze nincs közöttük. De valamennyi müvészien szép. A nagyobbacskák brosba foglalhatók, az aprók gyürübe. Remekek.

— Miből él? — kérdezzük.

— Szükösen, de ebből. A balatoni intéző bizottság ezer pengőért rendelt nálam ilyen faragott barackmagot. Kilencszáz pengő ára már elkészült. Igaz, több mint egy évig farigcsáltam rajta.

— Mikor dolgozik?

— Mindig. Ha ülök, ha járok, ha beszélgetek. Mezei munkára már nem érek rá, igaz, hogy ezt jobb szivvel csinálom.

A sióagárdi kalmár

Apari István, Sióagárdról, ugyancsak a magyar udvaron rakta ki a maga remekeit. Odahaza öt kis hold földje és három „családja" van. Ötödmagával nem tud az öt holdacskából megélni, hát kereskedik. Most itt áll a „standján" a párjával együtt.

Sióagárdi népviseletben öltözötten kinálják a portékájukat. Mázas cserepet, korsót, tulipános butorok, selyemkendők, pruszlikok, himzések: — mind, mind arról a vidékről való jellegzetes népmüvészeti darab. Vélné az ember, hogy mind az ő sajátkezük munkája. De ni! Apró üvegbutykosok kelletik magukat egy polcon.

— Ezeket talán csak nem Sióagárdon fujták? — kérdezzük álmélkodva.

— Nem — szól az okos kalmárfelelet —, de mégis csak onnan valók.

— Hogy-hogy?

— Még jóval a háboru előtt tótok hozták a Felvidékről az ilyen butykosokat és ott házaltak a Sió vidékén. Volt akkor minden házban ilyen több is. Finom üvegből fujták, könnyen törtek s most alig-alig van belőle. Pedig azt mondják a hozzáértő urak, hogy nagyon szépek, vitrinbe valók és jó pénzt érnek. Amikor ezt meghallottam, sorba jártam a házakat s ahol találtam, megvettem. Azért, hogy keressek rajta néhány fillért.

Lám, lám. A tótok — szegények — nem házalhatnak most a Sió mentén és a vásárra sem jöhetnek el. De azért a felvidéki hires üveghuták remekbe fujt butykosai mégis csak itt vannak, hála Apari uram élelmességének

— Hát ezek a szép himzések, kézimunkák? — faggatjuk tovább.

— Mi tagadás — vallja őszintén — nem a magunk kezemunkája, de egytől-egyig hamisitatlan népmüvészeti tárgy. Hitelesen. Még a népmüvészeti muzeum is vásáról tőlünk.

Világos ezek után, hogy Apari uram elsőrendü szakértője annak az üzletágnak, amelyben önállósitotta magát.

— Hitele van-e? — kérdezzük végül.

— A szavamnak van, de arra nem igen adnak a bankban. Hiszen ha pénzem volna! Igen-igen nagy bolt lenne abból.

Pásztorfiuból — gépépitő

Az Iparcsarnokban kapott egy parányi „standot" *Szabó* Emil domoszlói pásztorfiu Heves megyéből. Tizenötéves a gyerek és aprók a tárgyak is, amelyeket kiállitott. Hát a stand is elég nagy.

Egy teherautó „készült Magyarországon" és egy traktor. Szabályos autó és szabályos traktor. Nem hiányzik belőlük egy fogaskerék, egy csavar sem. Az autónak még a hátsó rendszámtáblája is villannyal világitott. A traktor hütőjében még ventillátor is forog. Előre-hátra száladgálnak s még sebességük is váltható. Egyszóval — no — tökéletesek. Igaz, hogy az egyiknek gramofon-, a másiknak wekker-rugó a motorja, de egyébként igazi és valóságos gépjárművek.

Éppen egyik nagy gyárunk gépészmérnöke nézi érdeklődéssel és vizsgálja át szakértő szemmel a két masinát.

— Miért szerelted éppen ide ezt a fogaskereket — kérdezi a mérnök a gyerektől.

— Hát ezt nem is lehetne máshová tenni — szól az egyszerü válasz. — Ez a helye.

A gépészmérnök csóválja a fejét és igy szól a társához:

— Azt, hogy „ez a helye", öt évig tanitják az egyetemen, de ez a gyerek magától is tudja.

Bizony, a tizenötéves Szabó Emil soha sem látott közelről sem autót, sem traktort. A kis konstruktör egyetlen tudása — a logika. De ez aztán világos és tökéletes. Igazi tehetség. Maga Domoszló község érdemes előljárósága küldte fel a vásárra, hátha akad valaki, aki a hóna alá nyul.

Dezső Ernő

Nem hosszabbitják meg a vásárt

Szombaton a kiállitók egyik csoportja küldöttségileg kereste fel a vásár vezetőségét. Azt kérték, hogy hosszabbitsák meg a vásár tartamát. Az ezzel kapcsolatban a városban elterjedt hirekre való tekintettel a vásár vezetősége közli, hogy a vásár záróterminusát nem változtatja meg és igy a Budapesti Nemzetközi Vásár, az eredeti programnak megfelelően, május 9-én, vagyis hétfőn este 6 órakor ez évre végleg bezárja kapuit.

Megkezdődik a magyar ifju repülőnemzedék nevelése és kiképzése

Mottó: Lovas nemzet voltunk —
Repülő nemzet leszünk.

A *Légügyi Hivatal* igazgatósága értekezletre hivta össze a légi forgalmi társaságok, a gyáripar, a repülősport egyesületek és a sajtó képviselőit, hogy nyilvánosságra hozzák azokat a terveket, amelyek figyelembevételével a jövőben a repülés ügyét fejleszteni kivánják. Vitéz *Feketehalmy Czeydner* Ferenc, a Légügyi Hivatal főnöke tájékoztatta a meghivottakat a magyar repülés legsürgősebb problémáiról.

— A légi forgalom terén Magyarország a közelmultban mindent megtett, hogy nyugatot a kelettel összekötő hatalmas Dunavonal el nem kerülhető gócpontjaként ismertessék el mindenkivel Budapestet — kezdte beszédét a Légügyi Hivatal főnöke. — Országunknak ezt a jelentős szerepét államközi szerződésekben máris kidomboritottuk, a jövőben pedig a kisantant-államok forgalmát is idevonják és ezeken keresztül *Lengyelország* és *Bulgária* bekapcsolódását teszik lehetővé.

— Mondanom sem kell — folytatta —, hogy országunk jó hirének mennyire használ ez. Ezért az illetékes minisztérium előreláthatólag gondoskodott repülőállományunk felfrissitéséről és szaporitásáról.

— Budapest megnövekedett jelentőségéhez képest, idejében gondoskodás történt egy központi repülőtér létesitésére. Az uj közforgalmu repülőteret *nem szabad kiragadott egyoldalu hibája alapján támadni*, hiszen mindenki beláthatja, hogy csak nagy kiterjedésü sik területen lehet eszményi repülőteret létesiteni. Ha az uj budapesti közforgalmi repülőtér talaja egy-két év mulva megnyugszik, akkor is maradnak velejáró gyengéi, amelyek azonban nem gondatlanságból erednek, hanem a főváros kivánalmainak (a városközelség, szép környezet) tekintetbevételéből.

Állami felügyelet alá helyezik a sportrepülő egyesületeket

Beszélt ezután Feketehalmy Czeydner a repülőképzésről. A sportrepülőegyesületeket a jövőben *állami felügyelet alá helyezik, mely a jövő katonaanyagát fogja szolgáltatni.*

— Teljesen különválasztjuk azonban ettől az ifjusági repüléstől a *Magyar Aero Szövetség* hatáskörében maradó „uri repülést", amely elsősorban a magánélvezetet szolgálja, az állam céljait tehát nem közvetlenül segiti elő. A sportrepülést állami pénzből nem akarjuk támogatni, ellenben minden mutatkozó lehetőséget, amit a társadalmi és közületi támogatás nyujt, arányosan elosztva olyképpen akarjuk gyümölcsöztetni, hogy az egész sportrepülés egyetemes fellendülését biztositsuk. A vázolt célkitüzések kapcsán a magyar repülőipar is fellendül.

A Légügyi Hivatal vezetője bejelentette még, hogy *nincs hivatalos szaklapjuk.* Éppen ezért szivesen lát és egyenlően támogat minden magyar aviatikai szaklapot, amely a Légügyi Hivatal törekvéseinek szellemében fordul a magyar közönséghez.

Feketehalmy Czeydner előadása után vitéz *Laborczfalvy* Rezső légügyi aligazgató beszélt a légiforgalom és a repülősport mostani helyzetéről.

— Repülőforgalmi szempontból nagy jelentőséggel bir — mondta — a cseh kormánnyal most befejezett tárgyalás, amely a *budapest—varsói vonalra* terjed. Ennek a járatnak természetes meghosszabbitása dél felé vezet s ezzel kapcsolatban rövidesen sor kerül a magyar—délszláv tárgyalásokra is. Ez az észak—déli vonal a baráti Lengyelországgal is összekapcsol majd bennünket. A román kormánnyal történt megállapodás alapján már üzembe helyezték a budapest—arad—bukaresti vonalat.

— A légi posta fejlesztése elsőrendü nemzeti feladat. A Légügyi Hivatalnak célja repülősportunkat, amely eddig is legnehezebb viszonyok között jelentős eredményeket produkált, ugy kifejleszteni, hogy azok egyenlő szinvonalon álljanak a többi európai állam teljesitményeivel. *Célunk az, hogy a magyar nemzet a repülők nemzetévé legyen, mint ahogy eddig lovasnemzet volt.* Ezt azonban csak ugy lehet elérni, ha a repülésre való nevelést már az ifjukorral kezdjük.

— A Légügyi Hivatal ezzel kapcsolatban a következő tervet dolgozta ki:

— A középiskolások, cserkészek, leventék 15—16 éves korban elméleti repülőoktatást kapnak. Repülőismereteiket modellező munka keretében fejlesztik tovább. A modellezésben kiváló eredményt elért és testileg is alkalmas ifjak 17—18 éves korukig vitorlázó repülésben nyernek kiképzést. Az elsőfoku motoros kiképzés 19 éves korban veszi kezdetét és teljes értékü pilótákat nevel.

Feketehalmy Czeydner Ferenc, a Légügyi Hivatal főnöke fentebb ismertetett beszédében rámutatott arra, hogy a jelenlegi magyarországi sportrepülő-egyesületeket, a BSE repülőszakosztályát, a *Müegyetemi Sportrepülő Egyesületet* és a *Beszkárt Sportrepülő Egyesület* szakosztályát állami felügyelet alá helyezik. A repülőegyesületek a saját maguk által beszerzett gépek fölött azonban szabadon rendelkezhetnek, a Légügyi Hivatal csak felügyeletet gyakorol és segitséget nyujt.

A sportrepülés mai helyzete

A BSE sportrepülő szakosztálya már negyedik esztendeje fennáll és ez idő alatt szerény keretek ellenére is közel száz pilótát adott az országnak. A magyar repülősport jó hirét megalapozták azok a nagyszerü teljesitmények, amelyeket magyar repülők külföldön elértek. A Nemzetközi Vásáron már képviseltették magukat a *németek*, az *olaszok*, a *franciák* és a *lengyelek*. Olyan anyag gyült a repülőkiállitáson, amelyet csodálattal szemlélnek azok, akik még odáig sem jutottak el, hogy valaha repülőgépen üljenek. A BSE repülőszakosztályának vezetője *Buzay* Árpád dr. már eddig öt sportrepülőgépet szerzett be s ezeken a gépeken folynak az oktatások.

A müegyetemi sportrepülőegyesület pilótái és gépszerelői már közel husz esztendeje dolgoznak mühelyükben és évről-évre ujabb és ujabb kitünő teljesitményü gépekkel lepik meg a szakköröket. Természetesen itt is nagy erővel folyik a pilótaképzés és a Müegyetemi Sportrepülő Egyesület majdnem valamennyi tagja kitünő pilóta is.

Legfiatalabbak a *Beszkárt* sportrepülői, akiket *Kovács* Sándor, a *Beszkárt* tisztviselője szervezett meg és két esztendő alatt huszonegy pilótát képezett ki. Legutóbb két gépet is avattak. A *Bánhidy* Antal gépészmérnök tervei szerint készült „*Csikó*" motorosgépet, amelyet már a *Beszkárt* mühelyében készitettek el és néhány nappal ezelőtt

Nyári lakás kiadó a Hüvösvölgyben Remetekertváros Hársakalja

(Gyopár-u. 7.) erdő mellett, szép kertben. Egy szoba-konyha, csukott verandával, árnyas kerttel, konyha helyett esetleg fürdőszoba. Telefon 337-501.

egy Németországban vásárolt Bücker—Jungmann-tipusu mürepülőgépet.

A hirek szerint a jövőben különböző nagy gyárvállalatok és fővárosi intézmények segitésére sietnek a magyar repülésnek és a maguk körében is létesitenek repülőegyesületeket.

M. B.

Eckener héliumvásárlási tárgyalásai Amerikában

Az óceánontuli Zeppelin-forgalom megoldása az amerikai kormánytól függ

Newyorkból jelentik: *Eckener* dr., aki héliumvásárlások és más tárgyalások céljából az Egyesült Államokba érkezett, hirlapirók előtt kijelentette, hogy az *óceánontuli Zeppelin-forgalom megoldása egyedül az amerikai kormánytól függ.* Az uj Zeppelin, az „LZ 130" már tiszta héliumtöltést kap. Ha Amerika nem bocsátja rendelkezésre a szükséges héliumot, akkor meghiusul a Zeppelin-forgalom. Reméli azonban, hogy erre nem fog sor kerülni. Eckener dr. hangsulyozta, hogy a Zeppelineknek jövő háboruban való felhasználására semmiféle lehetőség nincs. A mai európai viszonyok mellett a *Zeppelin hadicélokra teljesen alkalmatlan.*

Eckener biztositékokat akar nyujtani arra vonatkozóan, hogy a Németországba szállitandó héliumgáz háboru esetén nem kerül felhasználásra. Mint ismeretes, a héliumgáz kivitelét az amerikai kormány attól teszi függővé, hogy háboru esetén azt ne lehessen felhasználni.

Filléres gyorsvonatok

Az államvasutak igazgatósága közli, hogy legalább 500 utas jelentkezése esetében május 15-én az alábbi filléres gyorsvonatokat inditja:

Budapestről Gyöngyösre. Indul keleti pályaudvarról 5.30 órakor, Gyöngyösre érkezik 8.14 órakor. Vissza indul 19.16 órakor, keleti pályaudvarra érkezik 21.27 órakor. A menettértijegy ára 2.40 pengő. Jegyárusitás hétfőn, csak a Vigadóban.

Budapestről Keszthelyre — lakáskereső vonat (Balatonalmádin át). Déli pályaudvarról indul 6 órakor, Keszthelyre érkezik 11.50 órakor. Vissza indul 17.10 órakor, déli pályaudvarra érkezik 23.40 órakor. A menettértijegy ára 4.30 pengő. Ez a vonat Balatonakarattyától kezdve mindenütt megáll. Jegyárusitás kedden a Vigadóban.

Budapestről Keszthelyre — lakáskereső vonat (Balatonszentgyörgyön át). Déli pályaudvarról indul 5.35 órakor, Keszthelyre érkezik 10.35 órakor. Vissza indul 19.08 órakor, déli pályaudvarra érkezik 0.05 órakor. Menettértijegy ára 4.30 pengő. Ez a vonat Balatonaligától kezdve az összes állomásokon megáll. Jegyárusitás az összes irodákban, kedden.

Budapestről Sopronba. Indul keleti pályaudvarról 5.50 órakor, visszaérkezik keleti pályaudvarra 22.24 órakor. További menetrendi adatokat a keddi lapok közlik. Jegyárusitás *szerdán* a Vigadóban. Menettértijegy ára 5 pengő.

Pécsről és Kaposvárról Budapest déli pályaudvarra. A menettértijegy ára Pécsről 5 pengő, Kaposvárról 4.30 pengő.

Törökszentmiklósról és Szolnokról Budapest nyugati pályaudvarra. A menettértijegy ára 2.90 pengő, Ceglédről 2.20 pengő.

A fenti vonatoknál kizárólag a különleges menettérti jegyek érvényesek, melyeket az utazás megkezdése előtt tintával vagy tintairónnal alá kell irni. Jegyárusitások és felvilágositások: a tekintetbe jövő menetjegyirodákban. Amennyiben a fenti vonatokra nézve valamilyen módositó közlés válik szükségessé, ugy az a szombati, május 14-iki lapokban fog kiadatni. A Budapestről korán reggel induló és oda éjjel visszaérkező vonatokhoz szükség szerint a Beszkárt csatlakozó járatokat indit.

Turista gyorsvonat Sopronba. Az államvasutak igazgatósága a Magyar Turista Szövetséggel együttesen Sopronba kedvezményes vonatot indit. A vonat Budapest keleti pályaudvarról május 22-én reggel 5.50 órakor indul. Részvételi jegy ára 5 pengő 20 fillér.

Turista gyorsvonat Gyöngyösre. A Máv és a Magyar Turista Szövetség együttesen nagykedvezményü turista gyorsvonatot indit május 15-én Gyöngyösre. A vonat Budapest keleti pályaudvarról május 15-én, vasárnap reggel 5.30 órakor, vissza Gyöngyösről 19.16 órakor indul. A menettértijegy ára 2 pengő. 60 fillér.

Turistakocsi a Vértesbe. A Szent István turavándorlás során turistakocsik indulnak május 14-én, szombaton a Vértes hegységbe. Indul Budapest Kelenföldi pályaudvarról 17.20 órakor, vissza Felsőgalláról vasárnap este 18.46 órakor, Szárról 18.56 órakor. Utiköltség 2 pengő 10 fillér. — Május 15-én, vasárnap ugyancsak a Vértes hegységbe indul Budapest kelenföldi pályaudvarról reggel 6.30 órakor, vissza Felsőgalláról vasárnap este 18.46 órakor, Szárról 18.56 órakor. Utiköltség 2 pengő 10 fillér. Jegyek a Turista Szövetség megbizottjánál (VIII., Rákóczi-ut 53., II. em. 20. Telefon: 131-470.) ugy a turista gyorsvonatokra, mint a turistakocsikra kaphatók.

Az uj román alkotmány megszületése

Bukarest, május hó

Kár is firtatni, igaz-e vagy sem a vélemény, amelyet oly gyakran hall az idegen bukaresti ellenzéki politikusoktól. Mert akár helytálló következtetésük, akár téves, mindenképpen jellemző az itteni közfelfogásra. Eszerint Károly király uralkodása azóta, hogy hazatért számüzetésének keserü meszszeségéből, töretlenül egyenes vonalban halad egyetlen meghatározott cél felé. Egyetlen akarat és kivánság fütötte azóta is az uralkodó erélyes és tettrekész egyéniségét és ez: *a személyes uralom.* Nem is annyira a diktatura, a szónak korszerü, népi jelszavakat hangoztató megnyilatkozási formájában, hanem inkább valami *szentszövetség korabeli abszolutizmus;* egyeduralom, amely csakugyan egyre inkább valósággá válik Romániában.

Ez ellenzéki beállitás szerint Károly kezdettől fogva minden elhatározásában, cselekedetében és taktikájában ezt a célt látta maga előtt. Ha kifelé és látszólagosan olykor kapkodó, ingatag vagy változékony volt is magatartása, ha sokan szeszélyesnek vélik is: mindez puszta külsőség, mert a felszin alatt céltudatos akarat dolgozik. Észrevehető, hogy az uralkodó mit sem tett a pártviszályok ellen, sőt mintha azokat egyenesen szitotta volna. Csakugyan, hovatovább áthidalhatatlan szakadékok árkolódtak egyes politikai csoportok közé, látszólag véglegesen meggátolva az együttmüködést közöttük. Majd sorra támadtak ellentétek ugyszólván valamennyi nagy párt kebelén belül is. Liberálisok, parasztpártiak egymás után hasonlottak meg önmagukban. Összeveszett a két *Bratianu* és ádáz ellenségként került egymással szembe két liberális párt. Elvál utjaiban a két régi fegyverbarát, *Vajda* és *Maniu;* Vajda kivonult a parasztpártból és önállósitotta magát. Sőt egyre nagyobb nehézségek keletkeztek a megmaradt parasztpárton belül is, majdhogy nem sikerült összeveszíteni *Maniut* és *Michalachet*, aki a parasztpárt regáti szárnyának volt inkább képviselője. A kisebb pártalakulatok, frakciók is állandóan surlódtak, ütköztek, valóban „bellum omnium contra omnes", mindenki háborujа mindenki ellen lett a román belpolitika.

A királyi politika: divide et impera

„A király akarta igy" — mondja az ellenzék, ilyen módon kezdte megmunkálni a talajt, hogy a teljes zürzavarban annál könnyebben kaparitsa magához az egyeduralmat, előbb csak alkotmányos uton, kijátszva egymás ellen a pártokat és személyeket, majd később az alkotmányosság felszámolásával. És csakugyan megfigyelhető, hogy a zavaros belső helyzet ingoványában Károly rendkivüli ügyességgel és hajlékonysággal tudott érvényesülni és tájékozódni, tudta egyéni befolyását érvényesiteni. Divide et impera: e régi abszolutisztikus elv lett neki is fegyvere, amikor megosztotta, megbontotta a belső erőket és egymás ellen játszotta ki azokat.

Még azzal is vádolja az ellenzék az uralkodót, hogy *Goga* kinevezése is mélyebb hátsó gondolatnak lett eredménye. Szerintük a király előre látta, hogy a literátus miniszterelnök teljességgel alkalmatlan lesz a kormányzásra és olyan belső felfordulást eredményezhet rövid pár hét alatt, hogy a közhangulat megkönnyebbüléssel fogadja még az alkotmányos élettel való nyilt szakitást is, csak hogy megszabaduljon a teljes bizonytalanságtól.

Fölösleges firtatni, mi az igazság ebben a beállitásban. De a kép hiven tükrözi, miképpen vélekedik a közhangulat — mert ez ellenzéki vélemény az egész közvélemény felfogását tolmácsolja — az uralkodó szerepéről. Minden esetre a látszat emellett szól. Azoknak, akik Goga menesztése után valamely nagy párt kormányával számoltak, keservesen csalódniok kellett. Amilyen puccsszerü volt Goga elejtése, éppen olyan meglepetést okozó és zavarbaejtő lett az uj kormány.

Károly ezuttal csakugyan további nagy lépést tett az eddigi alkotmányos élet felszámolása és személyes uralma megszilárditása felé. Ehhez azonban politikusokra volt szüksége, akik engedelmes kabinetbe tömörülve, megadják mégis az alkotmányosságnak nemi látszatát, hiszen e látszatot már csak külpolitikai szempontokból, Angliára és Franciaországra való tekintettel is, tanácsos megőrizni. E hálátlan szerepre elsősorban is olyan emberek vállalkoztak, akik multjukban vagy közelmultjukban kompromittálódtak saját pártjukban, renegátok lettek és igazi alkotmányos közállapotok esetén valószinüen eltüntek volna a süllyesztőben. Igy például Calinescu.

Miért volt szükség a patriarchára?

Annak a megértéséhez, hogy miért kellett éppen *Christea Miron* patriarchának a kormány élére kerülnie, számolni kell a román politikai élet vezetőinek hiuságával és féltékenységével. Azt a rövid időszakot leszámitva, amikor Vajda és Maniu egy kormányban ültek és egyik elismerte a másikat miniszterelnökéül, még nem fordult elő, hogy volt miniszterelnök hajlandónak mutatkozott volna szakminiszteri tárcát vállalni valaki más kabinetjében. Mindenki az élre tört és nem tudta elismerni a másiknak felsőbbségét. E féltékenységek elsimitására kapta a kormányfői kinevezést a pártéleten kivül álló patriarcha, akinek személyében a tényleges politikusok közül senkit sem ért sérelem.

Christea Miron első kormányában voltak pártrenegátok és a régi pártok ellen harcoló államminiszterek, mint Vajda Sándor például. Rájuk hárult a feladat, hogy kidolgozzák és népszavazás elé terjesszék az „uj alkotmányt", amely voltaképpen pontot tett az igazi alkotmányos élet végére. Megszületésének körülményei mindennél szemléltetőbben mutatják, mennyire az uralkodó akarata érvényesül ma a román közéletben.

Az éjféli miniszterianács

Károly király magához rendelte egész kabinetjét és eléjük terjesztette már teljesen kész javaslatát. Komoly hirek szerint a tervezet váza Vajda Sándor egyik két évvel ezelőtti beadványa alapján készült, de az egészet *Micescu*, Gogának volt külügyminisztere gyurta át az uralkodó szempontjainak megfelelően. Már maga ez is sajátos, hogy a hirtelen menesztett megelőző kormány külügyminisztere vállalja az utódkormány legfontosabb cselekedetének előkészitését. A király tehát átadta a fogalmazást a kormánynak és bejelentette, hogy elvárja annak elfogadását: „Addig pedig nem oszlunk szét, amig a javaslatot az urak le nem tárgyalják és el nem fogadják." Vajda Sándor erre könyörögni kezdett, hogy legalább pár óra időt engedjen az uralkodó, hogy figyelemmel átolvassák a szöveget. A király bele is egyezett; nagyon szivesen ad alkalmat a beható tanulmányozásra, de ott helyben. Igy azután hajszolt éjszakai miniszteriánácson fogadta el a kormány a király alkotmányjavaslatát azzal a kikötéssel, hogy azt népszavazás alá kell bocsátani.

Egyedül *Avarescu* államminiszter tiltakozott az aláirás ellen, betegségére hivatkozott és bezárkózott lakásába. Másnap megjelent a hivatalos közlés, hogy az uralkodó meglátogatta otthonában a sulyosan beteg Avarescu minisztert; valószinüleg eredménytelenül, mert Avarescu aláirása mégsem került a szöveg alá. Ellenben a király látogatásának másnapján, fényes nappal, a késő délelőtti órákban, megállt egy autó a királyi palota előtt, kiszállt belőle még az utcai kapunál az egész utca nagy meglepetésére a „sulyosan beteg" Avarescu, besietett a palotába és feliratkozott a kabinetirodában; visszaadta a látogatást.

Ahogy a népszavazás lezajlott

Alig irták ki a népszavazást az alkotmány fölött, azonnal életbeléptek az első intézkedések. A kormány felfüggesztette a parlamenti és politikai pártok müködését, drákói rendeletekkel megszigoritotta a sajtót, a közigazgatást katonai parancsnokság alá helyezte. A szavazás természetesen nyilt volt. Aki „igennel" felelt, attól nem kértek semmi különösebb személyi igazolást, sőt azt is elfogadták, ha a gyárak, vállalatok vezetői kész listát terjesztettek be, összes alkalmazottuk névsorával, akik mind helyeselték az alkotmányváltoztatást. Aki viszont „nemmel" szavazott volna, attól előzetesen pontos és körülményes személyazonossági igazolást követeltek, majd minden egyesről külön jegyzőkönyvet vettek fel, ahol az illetőnek meg kellett indokolnia, hogy miért veti el a javaslatot. Sőt igen sok esetben előfordult, hogy a „nem"-eket rábeszéléssel utólag jegyzőkönyvileg visszavonatták.

Az igy döntő, közel száz százalékos többséggel elfogadott alkotmány tehát törvényerőre emelkedett. A sajtó nagy nemzeti vivmányként jelentette be az eseményt, amelyet a közvélemény teljes közönnyel fogadott. Még Bukarestben sem tudtak tömegeket összetoborozni, amikor nagy népünnepéllyel akarták megülni az ujjászületett Romániát. A király is látta, hogy kormányának alig van tekintélye, sőt ereje sincs sok, erre ismét egészen hirtelen lemondatta a patriarchát. Most mindenki azt várta, hogy Vajda—Tatarescu kabinet alakul, esetleg Goga részvételével. Románia azonban a nagy meglepetések és korlátlan lehetőségek hazája. A király ismét a patriarchát bizta meg kabinetalakitással és ezzel elérkeztünk a román belpolitikai élet legutolsó fordulójához.

Neller Mátyás

Élénk érdeklődés az eucharisztikus postabélyegblokkok iránt

Nemcsak a bélyeggyüjtők, hanem az egyéb közönség is nagy számban érdeklődik a posta által a nemzetközi eucharisztikus kongresszus alkalmából kiadásra kerülő emlékbélyegblokkok iránt. Értesülésünk szerint a bélyegblokkokból a posta csupán 250.000 példányt hoz forgalomba, amelyre eddig körülbelül 140.000 előjegyzés történt. Az előjegyzettek között igen sokan vannak, akik emlékként kivánják a bélyegblokkot megvásárolni és sokan ajándékozás céljára szánják.

A posta lehetővé kivánja tenni, hogy a bélyegblokkokhoz — amig a készlet tart — az is könnyen hozzáférhessen, aki az előjegyzést elmulasztotta s ezért megfelelő készlettel hivatalait is ellátja, amelyek a bélyegblokkok árusitását — a torlódás elkerülése végett — már május 16-án megkezdik. A bélyegblokkot, vagy az abból kiemelt bélyegeket postai küldemények bérmentesitésére is fel lehet használni, sőt a posta a bélyegblokkok lebélyegzését a lehetőségek határain belül a feladók kivánsága szerint bélyegzi le. E célra a Budapest 1, 2, 3, 4, 5, 10, 53, 62, 72, 112. és 114. számu postahivatalok május 16-tól 29-ig különleges kongresszusi bélyegzőket fognak használni.

E bélyegblokkok — értesülésünk szerint csak korlátolt ideig maradnak forgalomban s a posta a netán eladatlanul maradó blokkokat a forgalomból való kivonással egyidejüleg megsemmisiti.

DIVATCIKKEK

Divatkendő tisztaselyem muszlinból, kismeretű, ombre színben, kézzel rollnizva, kb. 50×50 cm ... P 2.50

Divatkendő tisztaselyem muszlinból, változatos, sok szép mintával, kézzel rollnizva, kb. 70×70 cm P 6.80, 5.50

Zsebkendő tisztaselyem muszlinból, virágos, magyaros és egyéb változatos mintákban, kb. 30×30 cm ... P 1.20

Pikémellény kosztümhöz és ruhához, változatos előrészdiszitéssel ... P 2.50

Divattáska bőrből, moirébélésselpénztárca, tükör, résü és flacon-berendezéssel P 9.80, 7.50, 6.50

Retikül tehénbőrből, villámzárral, elől zsebbel, drap, barna és fekete színben, 27 cm széles 14.80

Városi- és strandtáska különlegesség, gumianyagból, villámzárral, piros, kék, drap és fehér színben ... P 6.30

Bőrönd csikos impregnált vászonból, betéttel, körülszegve

75	70	65 cm
P 28.50	26.50	24.50

Női és férfi tavaszi kesztyük divatszinekben párja P 1.58, 1.28

Divatkesztyük izléses fazónok, jóminőségü glacébőrből, feketefehérrel ... párja P 4.90, 3.90

Mosóbőr női kesztyü divatos tölcsérforma, jól mosható, fehér és sárga színben párja P 4.90

Férfi svédbőrkesztyü kitünő minőség, kellemes tavaszi viselet, szürke színben párja P 6.90

Női müselyem harisnya matt, hibátlan, divatszinekben párja P 1.48

Hajszálvékony müselyemharisnya, hibátlan, legujabb szinekben, ... párja P 2.50

Férfi zokni jó maccóból, erős minőség párja P –.78

Férfi flórzokni megerősitett sarokkal és hegygyel, hibátlan, jó szinekben párja P –.98

Férfi fél füzőscipő varrott, fekete és barna boxbőrből, valamint tiszta fehér nubuk, vagy barnával kombinálva, hajlékony, varrott talppal ... párja P 15.80

Női divatszandalette, egyszerü és luxuskivitelben, óriási választék szinekben és formákban, párja P 12.50, 11.80, 9.80, 8,90, 8.50, 7.30

Gyermek és leány fehér vászoncipők, hajlékony, varrott talppal

	31-35	27-30	23-26	20-22 sz.
pántos	P 7.90	6.80	5.80	5.20
magas füzős	P 9.50	7.80	6.40	5.50

Kirakataink a legujabb tavaszi és nyári divatcikkeket mutatják be!

CORVIN AJÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA

Eladónőink a földszinten CORVIN VIGANÓ-t viselnek

CSILLÁRT METEOR csillárgyárban vásároljon!

3+1-lángu ebédlőcsillár P 18.–

Éjjeliszekrény lámpa ..... P 5.20

Villanyvasaló .... P 6.50

Részletre is! Kérje most megjelent árjegyzékünket!

Czégeink: Podmaniczky-utca 27, Váci-utca 2, József-körut 44, Vámház-körut 11, Erzsébet-körut 15, Margit-körut 50

Elárusitóhelyek vidéken: Pécs, Miskolc, Eger, Debrecen, Szeged, Győr

Részt veszünk a Nemzetközi Vásáron

GLOBOL a legbiztosabb molyölőszer KAPHATÓ MINDENÜTT Főraktár: Molnár és Moser Petőfi Sándor-u. 11

French Line

Luxus express-járatok NEW-YORKBA és a világ minden részébe

NORMANDIE

83.425 tonna

A világ leggyorsabb, legnagyobb, legpazarabb luxussal berendezett hajóórlása. — Világrekordja

3 nap 22 óra 7 perc

„ILE DE FRANCE" „CHAMPLAIN"
„PARIS" „LAFAYETTE"
„DE GRASSE"

Express és postahajók

French Line

VIII., Baross-tér 3.

Miért késik a magyar motorizálás végrehajtása?

Magyarország gépjárműállománya a legutóbbi statisztikai adatok szerint nem fejlődik abban a mértékben, mint amilyen gyarapodást országunk *hadászati, közlekedési és gazdasági érdeke* megkivánna. Különösen szembetünő *teherautóállományunk elmaradottsága.* Ha figyelembevesszük a környező államok rendelkezésre álló — valószinüség szerint a tényleges állapotnál kevesebbet feltüntető — statisztikai adatait, egyenesen meg kell döbbennünk, hogy *teherautóállományunk számadataival az utolsó helyen állunk.*

A modern közlekedéspolitikában mind nagyobb tér jut a közuti gépjárműközlekedésnek. A nyugati államokban — különösen Németországban és Olaszországban — hatalmas uthálózatot épitettek ki, hogy a gyors és akadálymentes országuti közlekedést elősegitsék. Az olasz *autostradák* és a német *Reichsautobahnok* hatalmas lendületet adtak országuk motorizálásának. A benzinadó csökkentésével, az autóadók eltörlésével és a gépjárművek árának leszoritásával Német- és Olaszország autóiparát a legtekintélyesebb iparágak közé emelte, amely ma már mindkét országban millióknak ad kenyeret.

Miért van szükség motorizálásra?

A közlekedéspolitikai és gazdaságpolitikai szempontokon felül azonban minden állam elsőrendü *hadászati érdeke* is megkivánja, hogy az országban korszerü és hatalmas gépjárműpark álljon rendelkezésre. Háboru esetén, ugyanis a vaspályák, pályaudvarok, vasuti mütárgyak — hidak, viaduktok — könnyen lehetnek rombolásnak, vagy bombázásnak áldozatai. Az ország szárazföldi közlekedését, ha az *kizárólag* a vasuti hálózatra támaszkodik, könnyen megbénithatja az ellenség. A hadi utánpótlás és *az ország ellátása azonban nem szenvedhet fennakadást,* igy nem támaszkodhatunk egyoldaluan a vasuti — illetve, ahol a lehetőségek fennforognak — vizi közlekedésre. Feltétlenül szükségünk van — jó uthálózat mellett — olyan teherautóállományra, amely *háboru esetén nyomban rendelkezésünkre áll és nem szükségesek napok, vagy hetek a használaton kivüli gépjárművek üzembehelyezéséhez.*

Különösen most, a sikeres lispei olajkutatás után, amikor *a szakemberek véleménye szerint a feltárt olajmezők megfelelő kiaknázása esetén belföldi szükségletünk olajban és benzinben nagyrészt fedezett lesz, fel kell vetnünk a kérdést: ki és miért ellensége a magyar motorizálás felmérhetetlen fontosságu ügyének?* Eddig még találtunk mentséget arra, hogy egy mezőgazdasági államban, melyben se gépjárműipar, se nyersolaj nincsen, elhanyagolják a motorizálás kérdést, mert annak megvalósitása és a gépjárműközlekedés fokozott előmozditása nagy áldozatokkal jár és külkereskedelmi mérlegünket kedvezőtlenül befolyásolja.

A hazai teherautógyárak nem tudják fedezni a belföldi szükségletet

Magyarország teherautófuvarozása a *MATEOSz* kezében van. *A MATEOSz autóparkjának felfrissitésére évente átlagosan 200 uj kocsira lenne szükség.* Most, hogy a beruházási kölcsönnek egy részét az állam a Máv teherautóállományának kiegészitésére forditja és 200 darab kocsit rendelt meg, a hazai ipar képtelen a magánosok megrendeléseinek eleget tenni. *A hazai ipar a Máv által megrendelt 200 teherautót sem tudja a kitüzött határidőre előállitani.* A *MÁVAG* 100 darab szállitását, a *Rába* 50 darab szállitását vállata, *mig a fennmaradó 50 kocsit minden valószinüség szerint importálnunk kell.* A hazai teherautó-készitő ipar tehát nem tudja a belső szükségletet ellátni, még abban a néhány tipusban sem, amelyet gyárt.

Meg kell emlitenünk, hogy a hadászati szempontból és közlekedéspolitikai szempontból legjobban használható tipusokat *a hazai két gyár egyáltalában nem állitja elő.* Két és fél tonnán aluli teherautókat nem gyártanak. Nem gyártják a négy és féltonnás tipusokat sem. Rendes körülmények között — mert mint emlitettük, jelenleg egyáltalában nem lehet magyar teherautót rendelni — a két és féltonnás alváz szállitására nyolc hét, a három és féltonnásra három hónap, az öttonnásra pedig bizonytalan határidőt szabnak a gyárak.

Nyilvánvaló tehát, hogy az ország érdekei megkivánják a behozatal teljes felszabaditását. A legsürgősebb motorizálási program végrehajtásához 5000 darab uj teherautóra lenne szükségünk. A hazai ipar maximális évi termelése 600—700 kocsi, az évi elhasználódás pótlására 200 uj kocsi kell. Tehát a hazai gyárak tizenkét év mulva sem fejeznék be a terv végrehajtását.

Értékes német ajánlat

A németországi teherautógyárak értékes ajánlatot tettek az illetékes köröknek. Az ajánlat lényege, hogy *a belföldi ipar sérelme nélkül* módot és lehetőséget nyujt a motorizálás gyors és megfelelő végrehajtásához. A német érdekcsoport — amelyet hivatalos gazdasági körök is támogatnak — *minden behozatalra kerülő két német teherautó után eredeti gyári áron átvenne a hazai ipartól egy magyar teherautót,* melyet azután a behozatalra kerülő teherautókkal azonos áron hozna forgalomba. Ez lehetővé teszi a tulságosan magas belföldi ár leszoritását anélkül, hogy a hazai ipar annak kárát látná. Például: ha egy alváz belföldi ára 14.000 pengő, akkor egységesen 10.000 pengőben állapitható meg az eladási ár, mert a két német alváz 16.000, a megállapodásszerüen átvett egy magyar alváz 14.000, igy ezek középarányosaként jön ki a 10.000 pengős egységes eladási ár. *A német érdekcsoport az alvázakat gumik és karosszéria nélkül kivánja behozni,* igy nagy fellendülést hozna karosszéria- és gumiiparunkra, ha a terv megvalósulna, sok munkanélkülinek lehetne ebben a szinte mesterségesen visszafejlesztett iparban helyezkedést biztositani.

Ez a terv megoldaná márkafeleslegünk felhasználásának kérdését is, mert 4—5 millió márkát lehetne a teherautóbehozatalra forditani. Jelenleg a márkafeleslegünk körülbelül 35 millió pengőt tesz ki, mely összeg azonban a buzaértékesités és az őszi gyümölcskivitel után el fogja érni *a 70 millió márkát is.* Bizonyos körök tendenciózusan ugy állitják be ezt a kérdést, mintha Németországból csupán fényképezőgépet, szájharmonikát és gyermekjátékokat lehetne behozni. Természetesen azért, mert gazdasági bekeritési politikájuknak jobban megfelel, ha Németországból tényleg nem a komoly gazdaságilag értékes cikkeket, hanem luxus és bazári árut vásárolnak és ezt iparvédelmi indokokkal támasztják alá.

Miért késik a terv megvalósitása?

Az emlitett német csoport ezt a mindenképpen méltányos és minden érdeket kielégitő javaslatot már hetekkel ezelőtt előterjesztette, választ azonban még nem kaptak. Reméljük, hogy a hosszas tárgyalások eredményeképpen megindul majd a magyar motorizálási terv végrehajtása, amelynek kapcsán sok ujabb egzisztencia fog kenyeret és elhelyezkedést találni. Ha a teherautóbehozatal kérdése megoldást nyert, *reméljük, követni fogja a személykocsik behozatalának a vámmentesség biztositásán keresztüli könnyitése* és igy azután néhány éven belül megközelithetjük a környező államok gépjárműállományát, ezzel is szolgálva elsőrendü honvédelmi érdekeinket.

Koszmovszky Tibor

Hogyan bánnak a spanyol vörösök az értük harcoló önkéntesekkel?

Washingtonból jelentik: Egy amerikai önkéntes, akinek sikerült a spanyol *vörös köztársasági* csapatoktól megszöknie, a képviselőház vizsgálóbizottsága előtt beszámolt a köztársaságiak oldalán harcoló amerikaiak helyzetéről. *Az amerikaikat* — mondotta — *mindenütt az első rajvonalba teszik,* ugy hogy a több mint háromezer amerikaiból *alig fele maradt meg.* Az Egyesült Államok toborzó irodái igéretet tettek nekik, hogy félév után visszatérhetnek, most meg *senkit sem engednek haza.* Amikor az amerikaiakból álló *Washington—Lincoln-százlóalj 100 napi szakadatlan elsővonalbeli harc után néhánynapi pihenőt kért, a hadvezetőség géppuskákat irányitott rájuk.*

Az amerikai önkéntes arra kérte a bizottságot, tegyen meg mindent, hogy a *tévutra vezetett* fiatal amerikaiak visszatérhessenek hazájukba.

Kirabolták a Stefani-iroda bukaresti képviselőjét

Bukarestből jelentik: *Trandafilo* olasz ujságirónak, a *Stefani*-ügynökség bukaresti képviselőjének lakását péntekre virradó éjszaka ismeretlen tettesek teljesen kifosztották. Elvittek minden értéktárgyat és Trandafilo valamennyi ruháját is.

Balatonon megy a hajó...

Balatonlelle, augusztus hó

Bársonyos zölden csillog a napsütésben a Balaton. Enyhe szellő most alig-alig fodrozza s fehér hajónk után mint hatalmas menyasszonyi uszály marad el a szélesre gyürüző hullámverés.

Álomszerü simasággal siklik a nyugodt, nagy vizen a kecses kis hajó. Keresztülkasul szelik a Balatont ezek a hajócskák, amelyeknek forgalmára nem lehet panasz.

A fedélzetről őszinte elragadtatással gyönyörködünk a széles horizonton elénk táruló balatoni panorámában. Napsütésben ritkán zöld a Balaton, most olyan, amilyennek kitünő festőbarátom, Wagner Géza, a Balaton szerelmese festegeti sok-sok változatban.

Pedig ez a zöld az igazi szine, kék köntösét akkor ölti fel, amikor az ég azurkékjét tükrözi.

Hajónk a zalai parton nem köt ki, mégis mélyen bekanyarodik Tihany alá s ugy halad visszafelé a szántódi révhez. Ezt a kerülőt azért kell megtennie, mert csak ezen az utvonalon elég mély a viz a hajózáshoz. Mélyebb vizben könnyebben megy a hajó, a sekélyebb vizet huzza maga után s az a gyorsaság rovására megy

Veszélyben a Balaton?

Érdekes, hogy Európának ez a legnagyobb tava, édesvizü tengere milyen feltünően sikér. A közepén, a hajójáratok nyomán se mélyebb átlagban 3—4 méternél. A legmélyebb Tihanynál, ahol régebbi téves adat 45 métert emlitett, de erről is kiderült, hogy csak alig 12 méter.

Emiatt a sikérség miatt ijesztgetnek egyes tudósok azzal, hogy idővel — persze nem egyhamar — feltöltődik és eltünik a nagy tó.

Ezt nem hisszük el nekik, nem akarjuk elhinni s ha más módon nem, hát kotrógépek állandó munkájával kell megakadályozni. Igaz, hogy vizállása tavasztól őszig a nagy párolgás és részben a lefolyás miatt egyméteres apadást is mutat, a veszteséget azonban a következő tavaszra mindig behozza.

Elképzelni is szörnyü volna, hogy csonkaországunkban megmaradt, szivet-lelket gyönyörködtető legnagyobb természeti kincsünket elveszithetnénk. Hiszen ez a pompás viz hegyes-völgyes, vagy homokos partjával nemcsak kitünő nyaralási lehetőségeket ad, hanem nagyszerü levegőjével és napsütésével együtt gyógytényező is

A bársonyos viz titka

Hogy valóban gyógytényező és hogy vizének bársonyos simaságát nem találjuk meg a világhirü német és olasz tavakban sem, az nem beképzelés, vagy soviniszta belemagyarázás. Ennek nemcsak érzésünk és tapasztalásunk, de tudományos megállapitás is magyarázatát adja, amikor kimutatja, hogy a Balaton vize higitott ásványviz, még pedig szulfátos, alkális, alkáli-földfémes, szénsavas viz.

Ime, azért olyan üditő, felfrissitő, szervezet regeneráló a Balaton vize! Ha pedig ilyen, akkor természetes, ha azt mondjuk, hogy mindenki, aki teheti, azokat a magyar tömegeket pedig, amelyek még nem tehetik, olyan helyzetbe kell hozni, hogy szintén részesülhessenek áldásos hatásában.

Tihanyi romantika

Hajónk elhuz Tihany előtt és hátat fordit a festői félszigetnek. Eltünik szemünk elől a parton épitett emlékmü, a sportszálló, a halbiológiai intézet, és a közelében szép parkban álló királyi hercegi kastély már csak a bencésapátsági templom és kolostor látható. Korábban megnéztem a rendháznak azokat a szobáit, amelyekben utolsó visszatérési kisérlete után lakott IV. Károly király. De a csodálatos szépségü panoráma, amely innen eléje tárult, még nehezebbé tehette számára, hogy idegen hatalmak parancsára a messze Madeira szigetére menjen számüzetésbe. Hogy eljár az idő: már ennek is több, mint másfél évtizede. Elszáradt koszoruk, fakuló képek beszélnek a barokk kolostor sarokszobáiban az utolsó koronás magyar király tragikus sorsáról...

E hó 23-án, kedden, este ½9 órakor a MFTR. eskütéri hajóállomásáról
zenés, kivilágitott
Szőlő- és borhajó indul
Jegyek az IBUSZ-nál

Elhagyjuk a szántódi révet, csendesen suhan előre hajónk s már feltünik Balatonföldvár hosszan elnyuló, meredeken bevágott, messze sárgálló dombja, az egykori kelta földvárak sáncaival. Földvár arisztokrata-fürdő hiréhez méltó, szép épületekkel köszönti a kikötőbe futó hajó utasait. A strandon nincsenek tulsokan s valószinüsitik azokat a hireket, amelyek a kevés nyaraláról szólnak.

Szárszó is elmarad mögöttünk, aztán Szemes, majd kikötünk Lellén. Ez most olyan egyszerü és természetes: kikötünk Lellén. Pedig Lellének nagy és nehéz utat kellett megjárni odáig, hogy hajónk itt kiköthessen.

Miből lett a mai Lelle

Nem olyan egyszerü ám a dolog. Emlékszem arra az időre, amikor Lellén csak egy állomáson állott meg a vonat, az is személyvonat volt, sőt néha az is csak feltételesen. Nem ugy, mint manapság, amikor a lellei vendég három vasuti állomás közt választhat, a főállomáson a gyorsvonat is megáll és itt a hajóállomás is. Mióta a felső megálló megépült, azóta a régi lellei alsó megállót Boglár megállóra keresztelték, de most is éppen ugy szolgálja a hosszan elnyuló Lelle érdekeit, mint azelőtt.

Érdekes üdülőhely ez a Balatonlelle, amelynek fejlődését alkalmam volt meg-

RIZSNYÁK
készitése nem gond többé,
mert az **ORIZA** száritott rizsnyákból csecsemők mesterséges táplálásánál tejhigitásra használt rizsnyákoldatot egyszeri felfőzéssel, percek alatt nyerhetünk. Az **ORIZA** a rizs tápanyagait változatlan mennyiségben, könnyen emészthető állapotban tartalmazza.
Olcsó, gazdaságos, megbizható!
Mindenütt kaphatól
Krompecher tápszergyár készitménye.

figyelni két évtizeden át, mióta idejárok. Ismertem akkor is, amikor még gyermekcipőben járt.

Bizony hatvan esztendővel ezelőtt Lelle nagyon messze volt mai nagyságától és igényességétől. A falu, amely fölfelé huzódott a hegyre, nem ment át olyan fejlődésen, mint a villatelep, amely már akkor is hosszan terült el a Balaton partján, csakhogy a villák nem épültek egymás mellé, hanem szétszórtan.

Kedves emlékek fűznek a régi, primitiv, poros Lelléhez is. Régi és poros, mondhatná a mai kor lellei nyaralója, no-no, most talán nem elég poros? Milyen lehetett akkor régen?

Hát bizony a mainál sokkal porosabb. A faluban kissé sajnálják a vizet az ut porától, nem mondom, de azért naponta néhányszor mégis csak öntözik. Egyik évben olajoztak, ez egészen jó volt, nem tudom, miért nem tartottak ki mellette? Pedig megéri, amibe kerül. Kétségtelenül ma is több gondot kell fordítani a portalanitásra. No, de mi volt itt régen!

Akkor jutott ám ki még csak bőségesen a balatoni „gyógyporból". Most azt is kifogásolják, ha a villasoron az öntözések közt kissé hosszabb idő telik el s kevés por szál fel. A régi időben a villasor előtt olyan homokos ut vezetett, hogy a kocsik, vagy autók után sűrű, magas porfelhők szálltak. A gyalogjáró mélyen belesüppedt a homokba, ugyhogy bizony elég volt végig menni az állomástól a régi őrházig, a mostani felső megállóig, ahol egy kis villában sok kedves napot töltöttem.

Így fejlődött Lelle

Maga Lelle a fejlődésben nem sokat mutatott még akkor sem, amikor már apró gyerekeinkkel jöttünk ide nyaralni és egész idényre béreltünk lakást Bognár néni Kossuth-utcai házában. Bizony az első évben még ugyanolyan poros volt Lelle, mint tiz évvel azelőtt. Hanem a következő évben már megkezdték az utak kiépitését s a főutat olajozták. Megépült az uj strand, előtte csinos kis park. Közben egyre épültek uj villák s mikor aztán — öt-hat éve ennek — Erdős bátyánk virágoskertes villájában töltöttük a nyarat, megépült a vízvezeték, a parkot növelték, a villasor előtt végig kiépitették s azóta rendszeresen locsolják az utat a balatoni körut is elsőrendü aszfalt autóúttá lépett elő.

A villák tovább szaporodtak — most már a régi vásártér is beépült —, különböző intézmények nagyszabásu üdülőket létesitettek s Lelle a legnagyobb balatoni fürdők közé rukkolt előre. Közel ezer villatulajdonos nyaral már itt családjával, köztük ismert professzorok, festőművészek, magasrangu katonák és tisztviselők, szóval a keresztény középosztály tagjai. A nyaraló vendégek száma tavaly már hatezer fölé emelkedett, köztük ezerhétszáz külföldivel. A vendégek nagyrésze is keresztény, de azért Lelle nem mondhatja magáról oly mértékben, mint Almádi, hogy a keresztény magyarság fürdője. Pedig szeretné s reméljük, eléri egyszer. Cserkészek, leventék minden évben többszázan táboroznak itt. Emlékszem, sok kedves jelenet játszódott le öt éve, amikor az olasz balillák nyaraltak Lellén.

Nem panaszkodik, tovább szépül

Természetesen Lelle is megérezte az idei gyengébb szezont, de tulságosan nem panaszkodik. Kétségtelen, hogy itt is kevesebb volt a külföldi, de azért elég szép számban üdültek németek, lengyelek, angolok, csehek, hollandok és más külföldiek. Köztük volt egy angol hajós tiszt is, akiről az a hir járta, hogy a japánok egyik bombatámadása során megsebesült s itt töltötte betegszabadságát. Nem tudom, mi igaz a hirből, annyi bizonyos, hogy az angol nimbusztól övezetten, vigan táncolt esténként Lelle táncos szórakozó helyein.

Lelle egyébként további fejlődés előtt áll. Bár időközben az alsó partok hegye, erdeje elhódított bennünket Lellétől, mégis örömmel hallom, hogy Lelle ujabb szépitésre készül. A modern, szép formájuvá átépitett vasut körül teremtenek rendet. Az itt épült üzletházakat az ősszel lebontják s uj, modern, árkádos üzletházat épitenek, az eddigiek helyét pedig parkozzák. Ezeknek a terveknek keresztülvitele kétségtelenül hozzájárul Lelle további fejlődéséhez, szépitéséhez, aminek sokezer magyar nyaraló örül.

Somody István

A magyar irodalom legérdekesebben megirt osztályportréja
Illyés Gyula:
Puszták népe
Ára: füzve 3.60, kötve 4.80 P
Kapható a Magyarság könyvosztályában, Budapest, Eskü-ut 6. Vidékre portó.

A tihanyi népmüvészet kincses termében

Tihany, augusztus hó

Fehértarajosan, széltölbarázdáltan zug mélyen alattunk a mi tengerünk, amely ebben az órában valóban kezd hasonlatossá válni az igazi tengerhez. Mindenfelől sejtelmesen suhognak-rengenek a szélben a dunántuli erdők, messziről csodahegyként rémlik elénk *Badacsony* bazalttömbje, a hegyek mögül szürkésfehér fellegcsordákat terel a tó fölé titokzatos, láthatatlan pásztor, a tihanyi félsziget bensejében tompán csillan a náddalnőtt tó kivesző vize. A nádat hajtogató szélben ezredévet-alvó rómaiak lelke és legendás betyárok kivert szomorusága tétovázik, a távolban vörösen villanó pásztortüz kék füstje csavarodik égnek s minket itt *Tihany* magasán a bencésapátság öles falai tövében ugy megfog valami, hogy a lelkünk egyszerre örül és fáj belé.

Sehol a magyar ég alatt soha nem éreztem jobban, mi a magyar táj, magyar mennybolt, magyar viz, magyar tüz, magyar lélek.

*

Akármennyire is mai épitmény, kitervelt valami, mégis csak szép és örömetadó s igazán népi és magyar a Balatoni Intéző Bizottság *népmüvészeti háza,* amely az apátságtól alig pár lépésre fehérlik.

Maga a ház tipusos példája a balatonmenti, de különösen a tihanyi parasztháznak. Nádfedeles, kövelrakott, ámbitusos. Ablakaiban, két üveg közt vert-vasrács. Az eresz alatt szárazkukorica csövei sárgállanak. Leandervirág virit a fal mellett.

Aztán belül. Valóságos csoda. A barna mennyezetgerendán még látszik, hogy mai mester munkája, de a cifrámázas tányérok, amelyek a falon sorakoznak, a virágos láda, a mintáspárnáju ágy, a zöldmázas kályha a sarokban, a kezdetleges, de kedves üvegrefestett szentképek mind egytől-egyig igazán népi müvészet, mind paraszti kéz alól került ki.

Kalauzolóm betessékel a *másik szobába.* Nem győzök csodálkozni. Az egyik ámulatból a másikba esem. Falhozépitett szekrényekben üveg mögött a magyar népmüvészet oly kevéssé ismert alkotásai pihennek. Azaz nem is nagyon pihennek. Az elárusitóasztal előtt — mert ez is van itt — tolonganak a látogatók és — *vevők.* Különféle tárgyakat nézegetek. Amit csak itt látok, azt mind pásztoremberek faragták, falusi leányok, asszonyok remekelték, egyik sem városi mester, iparos vagy iparmüvész keze alól került ki. Örül az ember lelke, mikor hallja, hogy ebben a házban a magyar népmüvészet támadt fel. A már-már kivesző pásztorfaragást, csipkeverést, gölöncséripart támasztották itt fel, amikor nagy megrendelésekkel kedvregyullasztották a népmüvészeit, mestereit. A pénzt, amely ezeknek a daraboknak az eladásából összegyülik — körülbelül évi tizezer pengő! — minden levonás nélkül a „gyártók" kapják meg. Arról is esett már szó, hogy Pesten nyitnak egy kis boltot ezeknek a mestermunkáknak.

*

Az *udvaron* pitykés „lajbiju" fiatal legényre akadunk. Kiderül mindjárt, hogy *Bognár* Gábor, a hires *barackmagfaragó.* Rögtön mutatja is egy-két müvét, amelyek olyan finomak, hogy nagyitót is mellékel hozzájuk. Kis dobozon névjegye: *Bognár Gábor faragómüvész, őstehetség (!),* a dobozban marékravaló barackmag-meggymag. Egyike-másika még „nyers", némelyiken pedig lehelletfinom faragás: szarvasfej és hasonlók. Minden szerszáma egy kispengéjü bicska. Fehércsontgyürüt is mutat, amelyen kő helyett faragott mag diszeleg. Mondja, alig győzi kézzel-lábbal a munkát. Az errevetődő külföldiek csodájára járnak.

*

Vezetőm felhivja figyelmemet a szomszédban düledező, omlótetjü parasztházra. Elmondja, hogy eredetileg nem akartak épiteni itt házat, hanem ezt a régit akarták megvenni, amely annyira szép példája a balatonmelléki parasztépitkezésnek, hogy másolatát már a milleniumi kiállitáson is felépitették. **Most már tulajdonosa hajlandó eladni** — benne fogják megcsinálni **az első magyar** „skansen"-t, azaz *népmuzeumot.* Eredeti paraszti berendezés lesz benne.

— Olyan lesz az egész, mintha éppen ebben a pillanatban hagyta volna el a bennelakó házaspár — mondja vezetőm.

Elébekerülünk a háznak s csak ekkor mutatkozik meg szépsége a maga teljes szépségében. Még megcsodáljuk a kémény tetejére rakott keresztet, aztán bucsut veszünk a magyar szépségeknek ettől a kincsestelkétől, amely nem is kerülhetett volna szebb helyre, mint ide, a széles Balaton fölé, Tihany magasára.

Elmenet letépek egy apró pasztellkék virágot a kerités mellől. El szeretném vinni benne ennek a helynek, ennek a napnak az emlékét, hangulatát.

Fejünk felett lágyan kondul az apátsági templom harangja, valahonnan a hegyoldalból tárogató sir fel, lenn a mélyben autók kürtje bug. Két világ: fenn és lenn. Kicsit szomorkásan, kellemetlenül, de teleszivvel indulunk tovább. Lefelé...

Lendvai Károly

Gyászülés a Pátria Klubban a repülőhalált halt ujságirók emlékére

A Pátria Magyar Irók, Hirlapirók és Müvészek Klubja pénteken délután 5 órakor vezetőségi ülést tartott, amelynek egyetlen tárgya kegyeletes megemlékezés volt a debreceni repülőszerencsétlenség alkalmával elpusztult ujságirókról. Az emlékbeszédet *Hindy* Zoltán, a klub elnöke mondotta.

— Mély szomorusággal, de az első megdöbbenéstől felocsudva — mondta többek közt — tárgyilagosan nézzük az eseményeket és Isten akaratában megnyugodva siratjuk el a meghaltakat, akiket a kötelességteljesités hősi halottaiként temettek el. Mi — ezen a lépésen tul — szeretnénk őket a hivatásérzés vértanuinak látni. *Ez pedig több, mint kötelességteljesités.* Alig van olyan hivatás, amelyikben a mesterség a hivatástól olyan élesen határolódnék el, mint az ujságirásban. Az ujságiró tökéletesen átérzi azt a feladatot, amelyet a nagy nyilvánosság tőle elvár és ezt olyan tökéletesen akarja megoldani, amilyenre csak véges erejü ember egyáltalán képes. Nem lehet az életnek olyan elkeseredett pillanata, hogy még mélységes fájdalmunkban is le nem vonjuk a magunk számára azt a tanulságot: az ujságiró akkor teljesiti feladatát a legnagyszerübben, ha hivatását átérezve, semilyen akadályt nem ismer ennek a feladatnak teljesitésében.

Hindy Zoltán emlékbeszéde után *Gáspár* Jenő főtitkár inditványozta, hogy a debreceni repülőszerencsétlenség alkalmával kötelességük teljesitése közben hősi halált halt ujságiró tagok emlékét a klub jegyzőkönyvben örökitse meg, gyászoló hozzátartozóiknak pedig fejezze ki legőszintébb együttérzését és legmélyebb részvétét. A főtitkár inditványát a vezetőségi ülés egyhangulag magáévá tette. A nagyszámban összegyült vezetőségi tagok még rövid ideig tartó néma gyásszal hódoltak a hősi halottak emlékének.

KÖZVETLEN
LÉGIJÁRAT PRÁGÁBA
Naponta, vasárnap kivételével az alábbi menetrend szerint közlekednek gépeink:
9.30 ind. **BUDAPEST** érk. 15.50
11.40 érk. **PRAHA** ind. 13.40
Menetdij:
Budapest—Praha ..... P **115.—**
Budapest—Praha—Budapest P **207.—**
Kitünő csatlakozások a nyugateurópai NON—STOP járatokhoz!
Felvilágositás:
MALERT UTAZÁSI IRODA
V., Dorottya-utca 7. Tel.: 180-888

A Himnusz-ünnepség

A Vármegyei Tisztviselők Irodalmi és Müvészeti Gyöngyösi István Társasága augusztus 19-én, pénteken este fél 8 órai kezdettel monstre ünnepség keretében rendezte meg a Himnusz-ünnepséget a Szent István-hét keretében most, a Himnusz költője, Kölcsey Ferenc halálának 100 éves évfordulóján. Százával érkeztek az autók és hosszu sorokban kigyózott a Rákóczi-ut és a keleti pályaudvar felől a résztvevő közönség nagy tömegben felvonuló vonala az Ügető-pályára, ahol a tribünök és a tribünök előtt lévő térség egyaránt megtelt. A középső tribünön foglaltak helyet, szemközt a tompitott fényü lámpákkal kivilágitott és piros-fehér-zöld lobogókkal dusan diszitett pályával a notabilitások, köztük *Kornis* Gyula, a képviselőház elnöke, a Kölcsey-bizottság elnöke, *Fáy* István főispán, valamint a Pest-megyei és többi vármegyék s a társtörvényhatóságok diszmagyarba öltözött főispánjai, alispánjai, polgármesterei és az egyes megyék tisztviselőkara. Ott volt Kölcsey Ferencnek a dédunokaöccse, *Kölcsey* Ferenc országgyülési képviselő is, valamint a Háznak tagjai nagy számban. Az egyesitett honvédzenekarok eljátszották a Magyar Hiszekegyet s megkezdődött az ünnepség közel háromezer résztvevőjének a felvonulása. Az Ügető-pályán a felvonulás után kibontakozott Magyarország térképe s az egyes megyék határainál magyar ruhába öltözött leányok és asszonyok, a bokrétacsoportok tagjai, leventék és cserkészek állottak. Az ünnepség bevezetőjeként *Preszly* Elemér titkos tanácsos, ny. főispán mondott a piros-fehér-zöld szinekkel diszitett szónoki emelvényről beszédet.

— Mindig tragikus sors a magyaré — mondta —, fenntartott mégis ezer éven keresztül minket: a küzdő, verejtékező magyar nép, mely erős és szilárd mint a gránittömb és kimagasló nagy embereink, akik átszenvedik lelkükben nemzetünk, fajunk minden tragikumát. Kölcsey Ferenc ezek közül való.

Dörgő taps fogadta Preszly Elemér megnyitó beszédét, majd a Magyar Dalosszövetség 1200 tagu énekkarának ajkáról csendült fel a *Himnusz,* Kölcsey Ferenc magyar imádsága, amelyet *Erkel* Ferenc zenésitett meg. Az első szakasz után a többi szakaszokat *Abonyi* Géza, a Nemzeti Szinház tagja szavalta el.

Amikor a Himnusz akkordjai felcsendültek, lassan megvilágosodott tompa fénnyel az ország határait és megyéit ábrázoló élőkép, a háttérben pedig piros-fehér-zöld görögtüz fénye lobogott. Ezután *Gorzó* Nándor dr. emlékezett meg a Himnusz költőjének, Kölcsey Ferencnek a munkásságáról. *Eyssen* Tibor, a Magyar Dalosszövetség országos igazgatója Erkel Ferencről szólott, majd *F. Szabó* Géza átadta *Streicher* Andornak, Szatmár megye alispánjának azt a márványurnát, amelyben a megyék földjének porszemei vannak összegyüjtve és azt a koszorut, amely a különböző hatóságok szalagjaival volt feldiszitve. Az urnát és a koszorut autóstaféta viszi szeptember 8-án *Szatmárcsekére,* ahol Kölcsey Ferenc el van temetve. Ezzel az ünnepség a Szózat hangjai mellett véget ért.

Ünnepségek a vidéken

Szegedről jelentik: *Kölcsey* Ferenc emlékének halála századik évfordulója alkalmából kegyeletes ünnepséggel adózott a város közönsége. A Dóm-teret körülvevő nemzeti emlékcsarnokban Kölcsey Ferenc képe előtt mintegy ezerfőnyi közönség jelenlétében folyt le az emlékünnepség, amelynek bevezetőjeként *Hajnal* István dr. ügyvéd elszavalta a Himnuszt. *Némedy* Gyula *Juhász* Gyulának *Kölcseyről irt Himnusz-költeményét* adta elő. Ezután *Pongrácz* Albert, a Dalos Szövetség déli kerületének elnöke mondott beszédet, majd az egyesitett szegedi dalárdák elénekelték a Himnuszt.

Vácról jelentik: Pénteken este a Hősök-szobránál Himnusz-ünnepélyt tartottak. A helyi dalárdák lampionos menetben vonultak fel az ünnepély szinhelyére, ahol hatalmas közönség gyült egybe és elénekelte a nemzeti imádságot.

Győrből jelentik: *Kölcsey* Ferenc halálának évfordulóját *Győr* város közönsége is megünnepelte. Este a Hősök-terén hangszórók közvetitették az Országos Magyar Dalos-Szövetség budapesti ünnepségének rádiómüsorát, amelyet nagy tömeg hallgatott végig. Ezután a győri dalárdák és a nagyközönség *Halmos* László karnagy vezénylésével elénekelték a Himnuszt.

Zsidó utónevek használatára kötelezik a németországi zsidókat

Berlinből jelentik: A birodalmi belügyminiszter és igazságügyminiszter a vezeték és utónév használatáról szóló törvény végrehajtására kiadott rendeletében elrendeli, hogy azok a német állampolgárságu *zsidó* férfiak és nők, akiknek még nincs zsidó utónevük, *kötelesek eddigi utónevük mellé zsidó utónevet is felvenni.*

Mornet, Cohen, Millardet, Ascoli, Levaillant és Chamard, a Collège
Orientaleson
cours d'agré-
antique dans
nál fordított
ott a Société
tvett az ösz-

ia-német sza-
Sándor pro-
kodását első-
nellett könyv-
e Noël" című
onale és más
emélyesen is
Agis a világ-
Sirven pro-
is megismer-
és Pauphilet

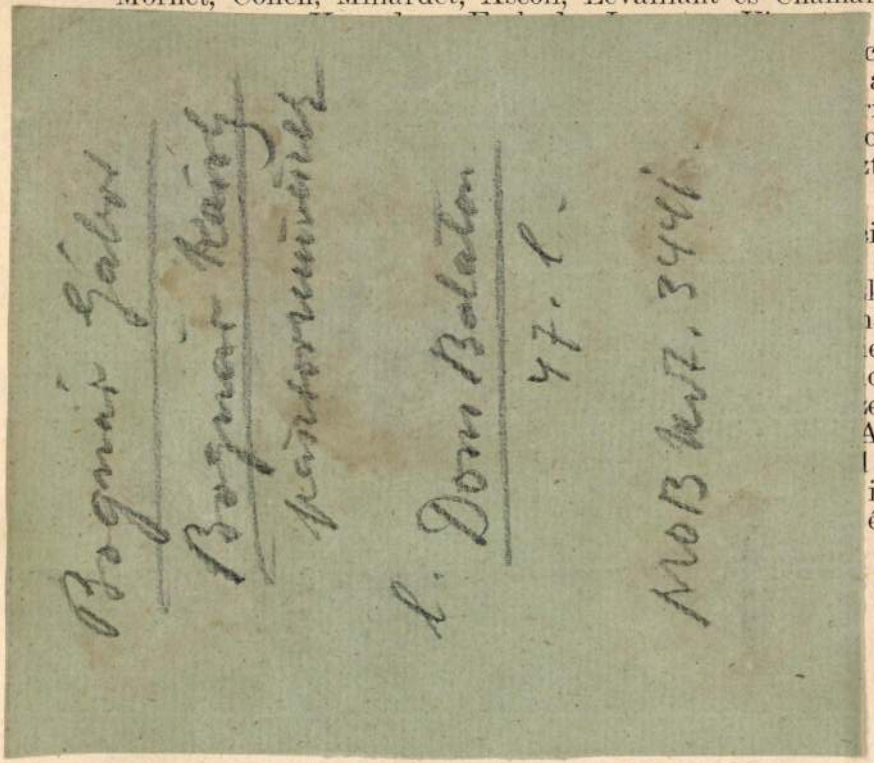

szerzett a XIX. századi festészetről is. A Sorbonneon Carré, Pauphilet, Strowsky, Mornet, Levaillant és Cohen professzorok irodalomtörténeti előadását hallgatta rendszeresen. Sokat köszönhet az Ecole Normale-beli előadásoknak is, melyek az „explication de textes" módszerét elméletben és gyakorlatban megismertették vele. Ilyen gyakorlatokat a Tanulmányi Központban is végzett Mme Balaskó-Moreau lyceumi tanár vezetésével. A francia nyelv- és irodalomtanítás módszerét a Lycée Louis le Grand felső osztályaiban tanulmányozta, ahol a tanításban is résztvett. Rendszeresen eljárt az Ecole Normale Supérieure vitaestéire, résztvett kirándulásain (Bretagne, Loire vidéke stb.), francia társaival együtt látogatta a múzeumokat, színházakat, hangversenyeket, és így velük közelebbről megismerkedve, sikerült elérnie, hogy többen közülük, különösen az Eötvös-Collégiumba készülő francia ösztöndíjasok, résztvettek a Tanulmányi Központ előadásain is. Kutató munkájának egy fél hónappal való meghosszabbítására a francia külügyminisztériumtól külön tanulmányi segélyben részesült.

Lovassy Andor (1909, Pákozd, Fehér m., róm. kat.), magyar-francia szakos középiskolai tanár, somogyvármegyei állami malom-

Anami osztondijasok.

Bognár Gábor
pásztorunicen
l.
Dom Balaton
85. l.

magyar francia
széves
szóló
onale-
a és
század
mely-
nányt
grego-
nyolc
álóbb-
hetett
rtékes
ül az
hall-
Tanul-
ofesz-
omról
agya-

alkotásokban. Emellett foglalkozott a modern olasz kulturális élet problémáival.

A premio-ösztöndíjasok közül *Imrédy Mária Magdolna* és *Meszlényi Perina* 2—2 ezer, *Lévai Adrienne* 3 ezer, a többi 4—4 ezer lírát kapott.

A paviai Collegio Borromeo csereösztöndíjasa:

Ecsődi János (1911, Tenke, Bihar m., róm. kat.), szakvizsgás tanárjelölt (Zambra professzor) folytatta az előző évben Bottiglioni professzor vezetése és ellenőrzése mellett a „Stratificazione del lessico còrso" című nagyobb dolgozatának keretében olasz nyelvészeti kutatásait, amely munka három nagy részre oszlik: 1. a korzikai nyelvjárás szókincsének preromán elemei, 2. a toszkán elemek és 3. a francia elemek. Hallgatta Sanesi professzor olasz irodalomtörténeti és Viscardi professzor romanisztikai és román filológiai előadásait. Könyvismertetései jelentek meg olasz folyóiratokban. A bölcsészeti karon mint a magyar nyelv megbízott lektora működött. Az év folyamán három előadást tartott, így a milánói Istituto Fascista di Col-

megrova

Bognár Gábor
(archéjoll)
és
~~Bognár Károly~~
fafarajók

lásd

Margitay Rikárd

Balaton. Tájak-
embrek. Bp. 1943
224, 238. l. utan

MOB kis. 3444.

Bognár Gábor

Hollós Korvin Lajos: "A nevelő védelmében" c. cikkében emliti meg a müvészt, aki térképeket tervezett, Bevilaqua-Borsody Béla: "Régi magyar világjárók" c. könyvéhez.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. május 8.
V. évf. lo. sz. 8. lap.

Bognár Gábor, grafikus

Az Ernst Múzeumban tekinthető meg tárlata.

— : A hét végi kulturális programból 10.

Népszabadság, Bp. 1972. júl. 1.

Bognár Gábor
grafikus

1948-49-ben tankönyveket illusztrált a Kultuszminisztérium megbízásából.

A M. Nemz. Múzeum kiadott bibliográfiából

25261 szám.

Folyó évi március hó 28
se alapján jelen szám és kelet a
t i IX. ker. magy. kir. á l l a m
S t e i n h a u s z László kir.
Ottó épitésznek a beszterczebánya
lajfák kertjét ábrázoló dombormü
vizsgálata céljából tett hivatalo
utiköltségei és napidijai fejébe
után bélyegelt nyugtáira 54 kor.
fizessen ki.

Miről az orsz. Bizottsá
visszaküldése mellett az érdekelt

MDK

Bognár Gábos érsekszőllősi népmüvész

faragó

Megnyitották a VIT nemzk. képzm. kiáll-át.
Magy.Nemz. 1955. aug. 4. 2.l.

1021

Bányászok — ecsettel

Bányász képzőművészeti szakkörök országos kiállítása Dorogon

A dorogi szénmedencében folyó bányászkodás 200 éves évfordulója tiszteletére a patinás hírű helyi képzőművészeti szakkör országos kiállítást hirdetett, amelyre nyolc művelődési intézmény küldte el alkotásait. A tárlatot a tanulságok levonásával és a továbblépésre serkentő tanácsok kíséretével Kerékgyártó István művészettörténész nyitotta meg.

A bányászoktól nem idegen a képzőművészet. A bányászok sajátos folklórja egyéni ízű tárgyformáló képzőművészet talaja. Ez a művészet valóságos élményeken alapul, az egyéni adottságokon, kézügyességen kívül a bányászokat foglalkoztató világba is bepillantani enged.

A mostani kiállításnak több nagy felfedezéttje van. A szlovákiai Handlováról érkezett faragókat, *Procner Jánost* és *Ondrojovics Mihályt* nem kell már felfedezni: odahaza szinte „profi szinten" dolgoznak. Procner munkái, a Jóságos és kegyetlen föld anya, a Bányász pieta, Bagórágók, Kaszafenő — és a többi, mély humorról, a szemlélővel mintegy összekacsintva sajátos, fába faragott világról árulkodik.

Számunkra a nagy felfedezés örömét a dorogi (pillanatnyilag Pilismaróton lakik és dolgozik) *Bognár Géza* jelenti. A fiatal művész országos folyóiratok, könyvek illusztrátora. Most a „Rakéta" könyvsorozatban megjelent Italo Calvino A kettéfűrészelt őrgróf című kisregényének illusztrációit mutatta be. Ugyancsak kellemes emlékű a szintén dorogi *Ese Katalin*, akinek meseillusztrációin a tündérek „jópofasága" erős alkotói egyéniségről tanúskodnak.

Az ember harmonikus fejlődésének egyik velejárója, hogy a művészi hajlam, a tehetség utat keres. Ezt az alkotói, kreatív készség kibontakoztatásának lehetőségét, biztatását adja a dorogi kiállítás. Az ember — a bányász leleményességének, sokoldalú kibontakozásának tanúiban gyönyörködhet a kiállítás megtekintője.

— csolnoki —

Bognár Géza: A kettéfűrészelt őrgróf. (Illusztráció)

detére? Ezt kérik a város vezetői ezekben a napokban, hetekben lezajló beszélgetéseken, különböző lakossági fórumokon. A beszélgetések kezde-

ni, s majd a távlati fejlesztési tervbe így kerülnek be a lakosság kívánságai.

Melyek a leglényegesebb sajátosságai a távlati tervnek?

dadi az Ú
rost összek
A város
mint a Dóz
az Újbánhi

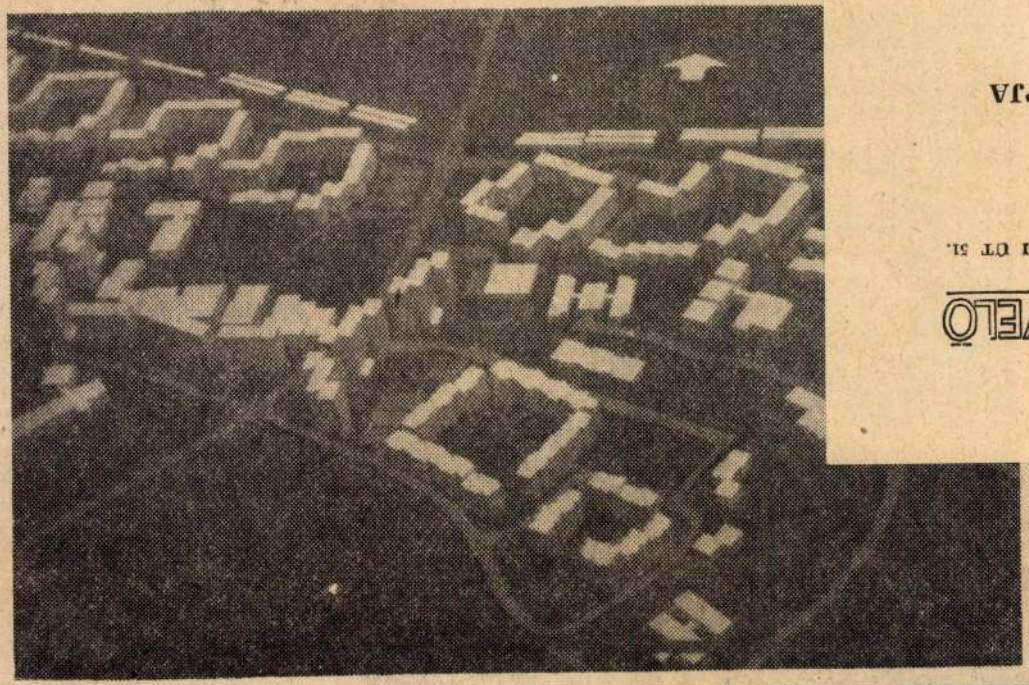

A maketten így néz ki Tatabánya-Óváros XXI. századra álmodott része, a Ságvári út (képünkön alul), a vasúti pálya, a Halászkert és a Károlyi sarok között. Bal szélen alul a Ságvári iskola egy része, jobb szélen alul pedig már régen működő bölcsőde mása látható. A képet középen keresztbe átszelő út első sarkának jobb oldalán a 3 magasház közül a Ságvári út felé eső már elkészült, bár még nem lakható. A másik kettő épül. A bölcsődével szemben látható házkoszorú a Gál István lakótelep már átadott 64 lakása. A maketten jelzett többi épület majd elkészül, ha a fórumokon a lakosság egyetért az elgondolásokkal.

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
DOLGOZÓK LAPJA
1981 OKT 3

a távlati terv összeállításátó
nem lehet eltekintenünk, mer
hiányában nélkülöznénk a
cselekvés vezérfonalát.

Nagyon jó módsze
hogy Tata
bánya ve
zetői kérik a városlakók véle
ményét — ily módon kíván
ják elérni, hogy minél többe
véleményt mondjanak, soka
megismerjék és gazdagítsá
is az elképzeléseket. Jó lenn
persze, ha ezeken a fórumo
kon igazi párbeszéd alakulna
ki az előadók — a város ille
tékes vezetői és a lakók kö
zött.

—de

Bognár Géza

Bognár Géza, amatőr grafikus

Talán a megyei művelődési központban látható az amatőr képzőművészeti kiállítás. – Bognár Géza alkotásai a grafikák közül talán a legfigyelemre méltóak. Szellemes, fantáziadús, groteszkbe hajló rajztudást tükröznek.

Kámbó Kornél: Amatőr alkotók.
Dalgozók Lapja, 1982. febr. 25.

BOGNÁR Géza (grafikus)

Dömösi Galériában volt kiállitása

WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika : Komárom megye, 1986. március, április = Uj Forrás, 1986/4. 73.p.

M.D.K.

Bognár György, keramikus

1854.ápr.10.-én érkezik a bakonybéli kőedénygyárba . 263.o.

Mihalik Sándor: Bakonybéli kőedénygyártási próbálkozások. 257.o.

Folia Archaeologica.IX.1957.Bp.Bibliotheca Kiadó.Bp. 1957

MDK

Bognár Györgyné

Havas Dunapart, of.

Pedagógus szakszerv. I.képzőm. kiáll. 1947.máj.

4. l.

Bognár György, az Állami Pénzverde tervezője

Az Opera születésének századik évfordulója és sikeres rekonstrukciója befejezése alkalmából a dalszínház vezetősége emlékérmeket, emléklapokat adományoz. —
Bognár György „Opera" c. érméje is az ajándékok sorában van. /említhe/.

Film, Színház, Muzsika, 1984. szept. 29.

15. Magyarország története 2. Akadémiai Kiadó 1984. 1222. o.
16. *Dr. Réthy László:* Corpus Nummorum Hungariae I. 20. o.
17. *Szentgáli Károly:* Bizánc pénzei. Az Érem VIII. évf.
18. A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve 1972. 20. o.
Vadász György: Esztétikai kérdések a modern magyar pénzekről
19. Numizmatikai Közlöny 1977–78. 56. o.: *Kahler Frigyes:* A magyarországi középkori pénzhamisítás I. rész
20. *Győrffy György:* István, király és műve. Gondolat 1983. 336. o.

Zusammenfassung:

Man kann über die Kupfermünze CNH I/98, mit welcher sich schon Viele befasstan, neue Gedanken lesen. Der Autor summiert hier eigentlich die bisherigen Feststellungen.

Summary:

The copper coin of CNH I No. 98 has always been in the focus of interest of many collectors. The present contribution is in fact a summary of the opinions presented so far.

A Magyar Köztársaság emlékérem

DR. MOLNÁR LÁSZLÓ

A Magyar Éremgyűjtők Egyesületének 1990-ben kibocsátott első érme a köztársaság törvénybe iktatásának emlékét idézi. Az új államforma létrejötte kitűnő alkalomnak mutatkozott arra, hogy a jelenkori éremművészetben is méltóan kerüljön megörökítésre a forradalmi hatású, de békés viszonyok között végbemenő rendszerváltozás.

A történelmi forduló jelentőségén túl, amelynek bővebb méltatása nem idetartozó, figyelmet érdemel az érem tartalma és esztétikai megjelenése, a sok ezer esztendős múltra visszatekintő művészeti műfajban, az éremplasztikában. Mindez sajátos követelmény megvalósítását kívánta az alkotó Bognár Györgytől.

A képzőművészet különböző területein kialakult, és általában történelmi eseményekkel kapcsolatban alkalmazott szimbólumok a hagyomány szülöttei. Fejlődésük és alakulásuk gyakran évezredes idő folyamatában formálódik és így válnak a szimbólumok időről időre ismételten alkalmazhatóvá. A köztársaság társadalmilag, történetileg, jogilag egyaránt államforma. Létrejötte nem az újabb korok fejlődési irányzataiban keresheto, nem a XVIII. századvégi francia forradalomban, nem az 1848–49-es magyar szabadságharcban. Az előzményei az antik görög társadalomban voltak megtalálhatók. A társadalmi forma a berendezkedés modellje, az antik polgár fogalma együttesen kifejlődött a köztársaságban. E néhány gondolat felvetése azért kívánkozik ide, hogy a köztársaság emlékérem előlapján lévő laposrelief-kompozíció tartalmi és esztétikai elemzésekor ezeket mintegy történelmi előzményként tekinthessük. A 32 mm. átmérőjű, kör formájú érem előlapjának függőleges tengelyében álló számyas torzó (fej nélküli csonka szobor) nőalak, az antik hitvilág győzelmet hirdető istensége. A nyitott számyú alak hosszú, finom redőzetű ioniai chitont (ráncolt ruha) visel, amely az i. e. V. század közepén kialakult női öltözet. A testet valójában eltakaró, de azt érintő hullámzó redőzet testérintő formáinak mintázása a hellenisztikus rhodoszi iskola naturalizmusát idézi. A lebegés, a széllel szemben örvénylő levegő mozgása merevedett plasztikává, amely még a földre érkezés, a lebegés pillanatának kifejezője. Ki is az ábrázolt személy? A görög mitológiában Nike az olimposzi istenség tagja, aki ott található Zeusz közelében. Az idők folya-

mán, mint a többi istenséget is, a szobrászok sajátosan formálták számyas nőalakká, a győzelmet, a hadi sikert megvívó hímökké. A nőalak az antik művészetben évezredeken keresztül nemcsak témája a szobrásznak és a gemmavésőnek, a kerámiát festő művésznek, hanem mindenkor kiemelt alakja is az Olimposz hegyén lakozó ember formájú istennőknek, a női szépség megtestesítőinek. Korunkban is Niké az ideális nő lehetne. Valóban, a mai ember számára is, mert tudatosan és következetesen irányítja a győzedelmeskedőt, esztétikus megjelenése vonzó, olyan rokonszenves istenasszony, kinek szelleme is tökéletes. Az ő alakjában érkezik a jó hír a győzelemről. Lényeges, hogy az antik istenek, istennők ábrázolása általában attribútumaikkal (tárgy vagy jelvény a személlyel kapcsolatban) történik. Nikének a győzelmet hirdető harsona az attribútuma, feltehetően azt tartotta jobbjában. Amikor a magyar történelem XX. századvégi fordulópontjában a köztársaság kikiáltásának megörökítését vállalta az egyesület, joggal és helyesen irányította a művész figyelmét erre az antik szimbólumra, az antik istenségre. Az alkotó ezért állította Nikét a kompozíció középpontjába. Mint ahogyan a repülve érkező, leereszkedő alak körül a tiszta égbolt, úgy helyezkedik el a sima felületen minden aprólékos jelkép, díszítmény nélkül hangsúlyozottan a finomplasztikával mintázott nőalak. A 275 cm nagyságú pharoszi márvány torzó i. e. 190 körül készülhetett és a szkopaszi stíluskörbe illeszthető. Szamotrake (innen az elnevezés) szigetén találtak rá 1863-ban, jelenleg a párizsi Louvre gyűjteményének kiemelkedő hellenisztikus darabja.

A még lebegő, éppen érkező istennő alatt elhelyezett „MAGYAR ÉREMGYŰJTŐK EGYESÜLETE 1990„ felirat betűinek harmonikus rendje, szerény jelzője a kibocsátó egyesületnek.

Az érem hátlapjának kompoziciója két részből tevődik össze. A felső harmadban a magyar címer, enyhén domború felületű ovális formája babérkeretezésben. Ez a forma a hagyományosnak tekinthető pajzsformától eltérő. Történetileg, XIX. századot megelőző klasszicizáló barokk korban alakult ki, és vált az időben a különböző képzőművészeti ágazatokban (díszítőkő-szobrászat, festészet, grafika, éremművészet) általánossá. A címer elhelyezése a kör függőleges tengelyében az előlaphoz hasonlóan kiemelt, így minden egyéb díszítmény nélkül is egyértelműen címervalóságában kifejezője a magyar államiságnak. Tekintve a történeti szimbólumot, szükségessé vált a jelen korban és időben való elhelyezése és értelmezése. Ez indokolja egyértelműen; az alkotmány lényeget kifejező részének idézetét: „1989. ÉVI XXXI. TÖRVÉNY I. FEJEZET 1. § MAGYARORSZÁG KÖZTÁRSASÁG" alatta kisebb betűkkel két sokágú csillag között – 1989. OKTÓBER 23 – valamint a tervező BOGNÁR neve. A két egymástól látszólag különböző rész a kompozícióban valójában egy és egységes gondolat kifejezője, amennyiben az ország történeti címere és a magyar köztársaságot kimondó törvény együttesen kifejező tartalom, amihez a klasszikus betűk szépsége és a harmonikus elrendezés is hozzájárul.

Az érem két oldalának kompozíciója így vált egyetlen gondolat kifejezőjévé, az eszmét és történeti eseményt egyértelműen ötvözve az éremben, idézve az antiktól kezdődő történelmi évezredeket, a magyar címert és a napjainkban megalkotott törvényt.

IRODALOM

Alscher, Ludger: Griechische Plastik. Band IV. Hellenismus, Berlin 1957.
Castiglione László: Görög művészet. Budapest, 1961.

Zusammenfassung:

Anlässlich der Protokollierung des Gesetzes über Ungarn als Republik, liess der Verband der ungarischen Münzsammler, eine Gedenksmedaille prägen. Der Autor befasst sich mit der künstlerischen Analyse dieses Stückes.

Summary:

To commemorate the ratification of the Hungarian Republic the Hungarian Cion Collectors' Association issued a medal. An artistic analysis of this medal is given.

Mikor vonták ki a forgalomból az 1800-ban nyomott 1000 forintos bankócédulát?

KŐHEGYI MIHÁLY

A kecskeméti levéltár „Hírdető könyve" már eddig is számtalan adattal szolgált pénztörténetünkre vonatkozóan. Most a bejegyzések között sikerült megtalálnunk az 1800-ban nyomott 1000 forintos bankó kivonására vonatkozó királyi rendelkezést, amelyet betűhíven közlünk.

„Tettes Ns Pest Vármegyének 1810 esztendei Május 7^dikén Pesten tartatott Köz Gyűlésébül költ. Hirdető Levél. 782. Ő Felsége azon 1000 fios Bankó Cédulákat a mellyek 1800 esztendei Boldog Aszszony Havába folyamatban botsájtattak el törlése, és folyamatokon kivül teendő tételekre botsájtott.

1^szer Hogy azon 1000 fios Bankó Cédulák nem tovább, hanem csak a most folyó Pünkösd Havának 15^dik napjáig minden közönséges adozásokban, és fizetésekben elfogattassanak, a fenn meg irott Holnapnak 16^dik napjától fogva pedig nem csak az adás vevésben ne legyenek többé kellendők, sem a Királyi közönséges Cassákban be ne vétessenek, kivévénn egyedül a Bankó Cédula Cassákat, hanem el törülteinék, és folyamatokon kivül tétessenek.

2^szer A még házra maradandó 1000 fios B Cédulák azonban még is a Bankalis Cassákban Pünkösd Havának 16^dik napjától fogva a most folyó e Szent Iván Havának utolsó napjáig fel válthathnak.

3^szor Ezen Határnapnak el tellése utánn pedig minden kelendőségeket el fogják veszteni, és többé fel sem fognak váltattatni."

A szövegből egyértelműen kiderül, hogy az 1000 forintos bankót 1810 júniusában vonták ki a forgalomból.

Zusammenfassung:

Der Autor macht mit der Kundmachung bekannt, welche den Auszug, des mit dem 1. Jänner 1800 datieten 1000 Gulden Geldscheines der Wiener Stadt-Bank, aus dem Geldumlauf.

Summary:

The public notice is discussed upon the withdrawal of the 1000 Ft Wiener Stadt-Banco dated lst January, 1800.

BOGNÁR György

Az ének, 1931/2.

TRADORG-E

bemutatkozik Magyarország legnagyobb emlékérem-kiadó cége

Egy ország nemzeti jelképeit, aktuális politikai és meghatározó nemzeti eseményeit és példaképeit nem lehet elégszer bemutatni. Különösen fontos ez egy évszázadokon keresztül Európáért, Európa keleti végein példamutatóan küzdő nemzetnek, amely az igazságtalan trianoni és párizsi diktátum, majd 40 éves kommunista uralom után újra meg kell hogy találja méltó politikai, gazdasági helyét és nem utolsósorban nemzeti identitását.
Az emlékérem ma egy kedves ajándék és befektetés, évszázadok múltán a történelem tükörképe, óriási értéknövekedéssel és kultúrtörténeti jelentőséggel.
Emlékérmeink kiadásával hozzá szeretnénk járulni a fenti célok megvalósításához.

HORTHY-EMLÉKÉREM

N típus — Bognár Gy.

Az érem emléket állít vitéz Nagybányai Horthy Miklós, Magyarország kormányzója hamvainak – végrendelete szerinti – végső nyughelyére, hazai földbe temetésének.

Arany: 500 db, 6,96 g, 23 mm, 999‰ finomságú
Ezüst: 3000 db, 31,1 g, 42,5 mm, 925‰ finomságú
Aranyozott: 3000 db, 42,5 mm
Bronzozott: 2000 db, 42,5 m

TECHNIKAI ADATOK:

Típus	Anyag	Súly g	Átmérő mm	Finomság ‰	Db max.	Ár Ft	Külföldi ár USD	DEM
A1, C1	arany	9,4	23	986	500	27 000	269	400
B1	arany	15,15	29	986	500	40 000	396	600
D1, E1, FB1, G1, H1, N1	arany	6,96	23	999	500	21 000	230	350
A2, B2, C2, D2, E2, F2, G2, H2, I2, K2, M2	ezüst	31,104	42,5	925	3000	2800	35	50
L2	ezüst	46,6	42,5	999	2000	2800	35	50
N2, O2	ezüst	31,104	42,5	925	3000	2600	35	50
A3, B3, C3, D3, E3, F3, G3	ezüst	155,5	65	925	1000	8000	100	150
A4, B4, C4, D4, E4, F4, G4	aranyozott	–	65	3 mikron	3000	1300	20	26
A5–O5-ig	aranyozott	–	42,5	3 mikron	3000	500	10	15
A6, H6, I6, K6, N6, O6	bronzozott	–	42,5		2000	350	–	–

Eltérő mennyiségek: A1 1000 db, A2 5000 db, A3 1000db. A mennyiségek a maximálisan kiadható darabszámot jelölik. Az arany- és ezüstérmeket díszes éremtartó dobozba, az aranyozott és bronzozott érmeket kapszulába csomagoljuk. Minden éremhez sorszámozott okmány tartozik. Utánverés kizárt. Az érmeket megrendelés esetén utánvéttellel postázzuk. A postai költség a vevőt terheli

Tervezett kiadványaink:
MAGYAR KORONÁZÁSI JELVÉNYEK EMLÉKÉREM SOROZAT
A MAGYAROK NÉPVÁNDORLÁSA ÉS HONFOGLALÁSA ÉRMEKBEN

A 10 darabból álló sorozatot 1993–1996. években adjuk ki. A téma aktualitását egyrészt a Honfoglalás 1100. évfordulója, másrészt az évtizedek óta elferdített és elhallgatott történelmünk megismerése adja. A sorozat első darabja az ATILLA-EMLÉKÉREM. Nagy megtiszteltetés, hogy az éremsorozat tervezői között találhatjuk Erdély szülöttét, Szervátiusz Tibor szobrászművészt is.

VÁRJUK – LEGYEN A PARTNERÜNK!

ATILLA-EMLÉKÉREM

O típus — Lebó F., Lépő Z.

A sorozat kiadásával hozzá kívánunk járulni a Népvándorlás, a Honfoglalás és a Magyarság Európa és az egyetemes kultúra kialakításában betöltött szerepének igazi megismeréséhez, önmagunk megtalálásához.

Az emlékérem a
MAGYAROK NÉPVÁNDORLÁSA ÉS HONFOGLALÁSA ÉRMEKBEN
éremsorozat első darabja.

Ezüst: 3000 db, 31,1 g, 42,5 mm, 925‰ finomságú
Aranyozott: 3000 db, 42,5 mm
Bronzozott: 2000 db, 42,5 mm

VIGYE OTTHONÁBA A TÖRTÉNELEM EGY-EGY SZIMBÓLUMÁT!
Ön az érmék megvásárlásával nem csak büszke tulajdonossá, hanem tiszteletre méltó, jótékony célú adományozóvá is válik. Az érmek eladásából származó adómentes bevétel 5%-át a „Nyujts feléje védő kart" Alapítványnak utaljuk át az Ön nevében.

ADOMÁNYOZÁSI ELRENDELÉS
A „Nyújts feléje védő kart" Alapítványnak jutó befizetésekből a következőket lehet támogatásban részesíteni:
1. Az '56-os forradalom és a világháború mártírjai emlékműveinek felállítása.
2. Magyar származású fiatalok magyarországi anyanyelvi képzése.
3. Emléktúra szervezése – a honfoglalás 1100. évfordulójának méltó megünneplésére.
4. A Magyarság múltja, a Népvándorlás és a Honfoglalás igazi megismerését elősegítő tevékenységek támogatása.
5. Máltai Szeretetszolgálat.
6. Tisza–Kárpátok térségében lévő országrészek közötti gazdasági és kulturális kapcsolatok kialakításának elősegítése.
7. A Kárpát-medence éremművészetét bemutató kiállítások támogatása.

Cégünk a „Nyujts feléje védő kart" Alapítvánnyal közösen 1995–1996. években kiállítást rendez MAGYAR KIÁLLÍTÁSOK ÉS VÁSÁROK ÉRMEKBEN témakörben. A témához kapcsolódó érmeket állítjuk ki, egyrészt Budapesten, másrészt vándorkiállítás formájában, mintegy 30 magyar és külföldi városban.
Felkérjük azokat a gyűjtőket, magánszemélyeket, intézményeket, akik a témához kapcsolódó érmekkel, emlékplakettekkel, kitűzőkkel, jelvényekkel rendelkeznek és részt kívánnak venni a kiállításokon, értesítsék alapítványunkat.

További információk az alapítványtól kérhetők:
1026 Budapest, Endrődi S. u. 19/B.

Budapest, 1993. július

ÉRMEINK MEGVÁSÁROLHATÓK:

Éremüzletünkben: Budapest V., Bárczi I. u. 10.
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig: 9–17.[00]-ig, tel.: 137-2759
Cégünk központjában: Budapest II.,
Endrődi S. u. 19/B, tel./fax: 176-4117
Postai rendeléssel: TRADORG–E Kft., 1399 Budapest, Pf. 722

Közös piac országai:

TRADORG–D GmbH.
70 Nestroy Str. 15, 8000 München
Tel./Fax: (89) 7693748

USA: ALPINE HOUSE INTERNATIONAL, Julius Endrei
1 Main Str. P.O.B. 49, Haines Falls, N.Y. 12436
Tel.: (518) 589-6070, Fax: (518) 589-9791

CANADA: INTERPOWER AGENCY, János Radics
40 Pleasant Blvd. Suite 7/C, Toronto, Ont. M4T1J9
Tel.: (416) 924-9211, (416) 658-9292, Fax: (416) 924-9067

NAPJAINK MAGYAR TÖRTÉNELME ÉRMEKBEN

A típus

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG EMLÉKÉREM

Az érem emléket állít a Köztársaság kikiáltásának, a jelenkor változásait elindító '56-os mártíroknak és hősöknek, mindazoknak, akik hozzájárultak, hogy ismét méltósággal viseljük tragikus történelmünkben oly sok vihart megélt címerünket.

Bognár Gy.

B típus

VASFÜGGÖNY ÉS BERLINI FAL LEBONTÁSA EMLÉKÉREM

Az érem emléket állít a kommunista diktatúrák által országok és emberek közé emelt vasfüggöny és berlini fal lebontásának, valamint az emberi szellemnek, amely a mesterséges akadályok fölé emelkedik.

Bognár Gy.

C típus

MINDSZENTY EMLÉKÉREM

Az érem kiadásával kegyelettel emlékezünk Mindszenty bíboros-hercegprímásnak a hazáért és az egyházért végzett áldozatos szolgálatára és méltatlan meghurcolására.

Bognár Gy.

D típus

MAGYAR REFORMÁTUSOK II. VILÁGTALÁLKOZÓJA EMLÉKÉREM

Az érem az 1991. június 21–30. között rendezett világtalálkozónak állít emléket.

Lebó F.

L típus

TRIANON – 1992 EMLÉKÉREM

Az érem nemcsak a keresztény Európa védelmében évszázadokon keresztül vérzett és a történelemben példátlan igazságtalansággal megcsonkított magyar néphez, hanem minden érintett nemzethez szól.

Lebó F., Esztergály E.

ALKALMI KIADÁSOK:

SZT. LÁSZLÓ EMLÉKÉREM

Az érem Nagyvárad alapításának 900., László király szentté avatásának 800. és a török megszállás alóli felszabadulás 300. évfordulójára rendezett nagyváradi ünnepségsorozat részeként jelent meg. A „keresztény Európa védelmezője" kifejezéssel nemcsak Szt. László királyunknak, az Árpád-házi királyoknak, hanem az évszázadokon keresztül Európáért, a kereszténységért Európa keleti végein kifejtett helytállásunknak állítunk emléket.

I típus

Lebó F.

K típus

MAGYAROK III. VILÁGKONGRESSZUSA EMLÉKÉREM

A Budapesten 1992. augusztus 19–21. között rendezett kongresszus emlékére; a magyarokért, a Magyarok Világszövetsége igazi megújulásáért.

Bognár Gy.

H típus

MAGYAR KIÁLLÍTÁSOK ÉS VÁSÁROK ÉRMEKBEN

éremsorozat első darabja:

EXPO '92 SEVILLA EMLÉKÉREM

Az érem az EXPO egyik legsikeresebb pavilonját, a Makovecz Imre tervezte Magyar Pavilont és az életfát ábrázolja.

Lebó F.

M típus

DEBRECEN SZABAD KIRÁLYI VÁROS EMLÉKÉREM

Emlékérem a hagyományait méltón őrző Debrecen városáról, a Lipót császár által adományozott szabad királyi városi cím 350 éves évfordulójára készült.

Lebó F.

E típus

MEGSZÁLLÓ SZOVJET CSAPATOK KIVONULÁSA EMLÉKÉREM

Az érem emléket állít jelenkori történelmünk egyik legmeghatározóbb eseményének, az idegen katonai jelenlét megszűnésének Magyarországon, és egyben az országok közötti új kapcsolatok születése napjának is.

Fritz M.

II. JÁNOS PÁL PÁPA LÁTOGATÁSA MAGYARORSZÁGON EMLÉKÉREM

Az érem emléket állít a Szentatya látogatásának.

Lebó F. FB

FE

Lebó F. FM

A közös oldal tervezője Bognár Gy.

Bognár Gy. FD

Lebó F. FP

Lebó F. FSZ

G típus

TEMESVÁR 1989 – ERDÉLY 1991 EMLÉKÉREM

Az érem emléket állít a különböző nemzetiségek példaértékű összefogásával kirobbant egynapos népfelkelés hőseinek, emberi mivoltukban megalázott embereknek, akik magyarságukhoz, szülőföldjükhöz, népükhöz, hitükhöz, gyökereikhez tántoríthatatlanul és példamutatóan hűek, a mindennapi harcnak, amely meg fogja hozni 1989 igazi befejezését.

Lebó F.

KITŰZŐK

Kitűzők árai: 120 Ft/db.

Színezüst évfordulós érmék

A honfoglalás 1100 éves évfordulója alkalmából a Magyar Pénzverő Rt. színezüstből készült érmekülönlegességgel jelenik meg – feltehetően februárban. Az érmékből – amelyeket *Bognár György* éremművész tervezett – kétféle változat készül. Az egyik száz milliméter átmérőjű, egy kiló súlyú lesz. Ebből ezer – számozott – darabot díszdobozban forgalmaznak. A másik változatból kétezer darab hagyományos tallér méretű: 42,5 miliméter átmérőjű és 1 unciás (31,1 gramm) súllyal készül. Az érme előlapján *Munkácsy Mihály* 1893-ban készült Honfoglalás című képének részlete, a hátlapon pedig a nagyszentmiklósi aranykincs egyik korsójának kiterített mintázata látható.

sztítanak aknák

„etnikai megtisztítására". Az Amnesty International emberi jogi szervezet szerint 1992-ben a horvátországi Lovas község lakóit hajtották aknamezőre.

Aknát egyébként először Dél telepített nagyobb mennyiségben az amerikai polgárháborúban, már akkor elnevezték az „orvlövészek tüzérségének". Tömegesen az első világháborúban kezdték alkalmazni. A vietnami háborúig az aknamezőket jelezték, azóta világszerte vaktában és nyilvántartás nélkül is raknak le „robbanótepsit". A felszedés eleinte fémdetektorral történt, de ez nem érzékeli a műanyagba csomagolt robbanószert. A költségekre jellemző, hogy a területét a harci cselekmények után a lerakott aknáktól megtisztító Kuvaitnak az iraki megszállás után több mint egymilliárd dollárt kellett költenie a mentesítési munkálatokra.

F. O.

feszültség oldásának esélyeiről vitatkoztak. [illegible] maradt széke azt a tehetetlenséget jelképezte, amely a bonni kormánykoalíciót jellemzi a német–cseh megbékélés ügyében. Bonn szeretné, ha Prágával közös nyilatkozat formájában ünnepélyesen pontot tennének a történelem sötét fejezetére, a hárommillió szudétanémet kitelepítésének ügye azonban hosszú árnyékot vet a megbékélés óhajára. Bonnban keveslik, hogy Havel elnök nyilvánosan megkövette a kitelepítetteket, a Benes-dekrétumok semmissé nyilvánítását sürgetik, Prága viszont attól tart, hogy ezzel utat nyitna a kitelepítettek vagy leszármazottaik kártérítési igényei előtt.

A cseh félelmek nem is alaptalanok. A jól szervezett szudétanémetek komoly nyomás alá helyezik a német kormányt. Az elüldözöttek befolyásos szövetsége például a szerdai parlamenti vitára időzített nyilatkozatában szólította fel a kormányt, hogy kezdjen végre tárgyalásokat az érintett országokkal az elkobzott vagyonok visszaszolgáltatásáról vagy a kisemmizettek kárpótlásáról, s tegyék világossá, hogy enélkül nincs bebocsáttatás az Európai Unióba, a NATO-ba. Kohl csapdában van, mert bár tudja, hogy a kitelepítettek követelései illuzórikusak, formálisan nem mondhat le képviseletükről, mert azzal a koalíció – főleg Bajorországban – sok-sok voksot elveszítene és esetleg kártérítési perek lavináját zúdíthatná a német államra.

Havel elnök politikai és morális nagyvonalúsága után kétségkívül pragmatikus német gesztusra lenne szükség. Az üres szék nem megoldás.

Léderer Pál

Elkészültek a NATO-érmék

MUNKATÁRSUNKTÓL

A Magyar Pénzverő Rt.-ben elkészültek a magyar NATO-érmék első példányai. *Tóth Bertalan* vezérigazgató elmondta: a 38,65 milliméter átmérőjű, 28,28 gramm súlyú, 925 ezrelékes ezüstből készült érmét hétfőtől fogják sorozatban verni, és még hazánk hivatalos csatlakozási időpontja, azaz március 12-e előtt kapható lesz az MNB Kereskedelmi Rt. forgalmazásában. A három jövőbeli NATO-tag, Csehország, Lengyelország és Magyarország mindegyike bocsát ki NATO-

érméket, amelyek egyik oldala közös, és azt az érintett államok pénzverdéi által kiírt pályázat nyertese, a lengyel *Robert Kotowicz* tervezte. A magyar oldal *Bognár György* iparművész munkája. A magyar NATO-érmékből ezret bocsátanak ki, kiskereskedelmi ára díszdobozban 4000 forint lesz. Az első példányt a Magyar Pénzverő Rt. a jövő hét elején adja át *Orbán Viktor* miniszterelnöknek.

9 770133 175067 99055

Népszabadság 1999. IV. 6.

miatt – nyilatkozta péntek este *Borókai Gábor*. A szóvivő elmondta, hogy a rendkívüli állapot bevezetése a

Elavult busz nem

Szigorításokat tervez a nemzetközi forgalomban részt vevő autóbuszokkal kapcsolatos műszaki előírásokban, a járművezetők képzésében a közlekedési tárca. Ha a javaslatot a kormány a jövő heti ülésén elfogadja, szeptembertől 18 évesnél idősebb autóbusz nem hagyhatja el az országot.

MUNKATÁRSUNKTÓL

A Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium (KHVM) néhány napon belül a kormány elé kerülő előterjesztésében szereplő intézkedésektől a januári ausztriai autóbusz-szerencsétlenséghez hasonló balesetek lehetőségének csökkenését várják. Ha a kormány az előterjesztést elfogadja, a KHVM azonnali hatállyal előírja a nemzetközi közlekedésre alkalmas buszok sebességkorlátozó berendezéssel történő felszerelését. Megköveteli, hogy berendezésének ko gálati módszerei m pai előírásoknak. A galomban közleked kapcsolatban fok lépnének életbe. 1 18 évesnél idősebb közi közlekedését lalkozói érdekképv tott egyeztetések ut 16 évesnél, 2003 idősebb buszok ne szághatárt. Végül 2 határ 12 évre csökk mosan a nemzetkö lekedő, jelenleg n buszokra vonatkoz vizsgálati kötelezet a hatévesnél idősel kötelező, megbont tárca szándékai sz

Vonaton érkezik

Nagyüzemi méreteket öltött a hóvirág illegális kereskedelme a fővárosban: a Szlovéniából, Horvátországból és a déli országrészből érkező szállítmányok „terítésével" több százan foglalkoznak. A Természetvédelmi Hivatal szerint a – feltehetően jogszabálysértő – virágbiznisz a termőhelyek degradációjával és növényegészségügyi kockázatokkal fenyeget.

Az idei hóvirágszezon már meglehetősen korán, január közepén megkezdődött, és akkor is folytatódott, amikor szinte az egész országot félméteres hótakaró borította. A meglepő jelenség magyarázata, hogy déli szomszédainknál hamarabb kezdődött az enyhülés, és az élénk kereslet miatt a határon túli vidékekről is megérte a virágot Budapestre szállítani.

A hóvirág központja a Dél ki, ide futnak ug országok – és a jele műterületnek szán Baranya megye – hajnalban a pálya napközben az alul dő dílerek. Az üzle lemző, hogy egy rág 15-20 ezer fori

Mint *Sánta Anta* mi Hivatal főtanác hóvirág hazánkban országokban nem vé kedelmét a veszél méről szóló wash természetvédelmi köti. A CITES-en

...egalábbis számunkra, akik a földről, csoppn...
...emléljük az eseményeket. Amerika magasságából
...nban úgy tűnik, minden másként látszik. Számukra csak az
fontos, hogy a hadigépezet becsületén folt ne essék.

S. A.

...ítélet ellen tiltakozásul lemondott
Milorad Dodik, a boszniai szerbek
miniszterelnöke – írta az *MTI*.

ATI
BAN

...ON tegnap aláírták
...sztország közötti
...államhatár vonalát
...st. Az egyezteté-
...ületcsere is lesz a
...alig 10 négyzetki-
...anakkor Pecsori
...hatóság alatt, va-
...erről az igényéről.
...ól)

...AMKÉNT fogják
...ájus negyedikén a
...e ki Ahmed Korei,
...zó Tanács elnöke.
...z oslói izraeli–pa-
...ben előírt ötéves
...alesztin területek
...gzítésére. *(AFP)*

...RÓ negyvenről
...ette a Manuel
...szabott börtön-
... diktátort – akit
...ért és kábító-
...ek el – hét-ny-
...en szabadlábra

...NT a közép-tö-
...árosban, hárman
...sebesültek. A tá-
...ószínűleg Ayhan
...mányzó volt, aki
...vedett. A robban-
...zet hajtotta végre.

...orosz belügymi-
...ottját Csecsen-
...gunt ismeretlenek
...niji repülőtérről.
...k szerint az akciót
...edt osztagparancs-
...tták végre. *(MTI)*

Kína: hangsúly a stabilitáson

A jubileumi Országos Népi Gyűlésre érkező küldöttek REUTERS-FOTÓ

A reformok folytatását, az állami vállalatok korszerűsítését ígérte Csu Zsung-csi a kínai parlament ülésszakának pénteki megnyitóján. A népköztársaság fél évszázados jubileumi évében a politikai és szociális stabilitás biztosítása a fő célkitűzés.

PEKINGI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Bár a parlament mostani ülésszaka fontos módosításokat eszközöl, mégsem ígérkezik olyan határkőnek, mint a tavalyi volt. Akkor a *Li Peng* helyébe lépett *Csu Zsung-csi* az állami adminisztráció létszámának drasztikus leépítését, az állami vállalatok versenyképessé alakítását, illetve a fegyveres erők félmilliós csökkentését jelentette be egy hároméves modernizációs program keretében.

Az ázsiai gazdasági válság nem kínált kedvező feltételeket, hogy töretlenül fejlődhessen „a szocialista piacgazdaság kínai sajátosságokkal". Csu Zsung-csi beszédében közölte: idén sem számolhatnak az export érdemi bővülésével.

A kormányfő reális képet festett az állami ipar gondjairól, az eladhatatlan árukészletekről, a túltermelésről, az alacsony hatékonyságról. – A korrupció hatására egyes körzetekben a közrend sem jó – ismerte el Csu Zsung-csi. Márpedig a stabilitás biztosítása meghatározó fontosságú. – Ezért – mondta a miniszterelnök – elsődleges a munkanélküliek, az elbocsátott állami alkalmazottak helyzetének orvoslása. Mint mondta, tavaly hatmillió munkanélkülinek tudtak új állást biztosítani, ám helyenként nincs keret az elbocsátottak havi járandóságának kifizetésére sem. Ugyancsak részletesen kitért a vidéki népesség helyzetére, elismerve, hogy a parasztok terhei „elviselhetetlenek".

Ortutay L. Gyula

BOGNÁR György

MOLNÁR LÁszló: A Magyar Köztársaság emlékérme. =
Az érem, XLVII.évf.2.sz.1991. 21-22.p. ill.

Ölelje át az oltárt, mert győzelmeket
És üdvöt adva helleneknek ím megyek!
Vezessetek engem Ilion
S Trója megdöntöjét!
Körfüzéreket adjatok, hozzatok, megkoszorúzni fürieimet,
S a tálcza vizével kerengjetek Artemisz
Temploma és oltára körül,
A fejedelmi s dicsönek, mert, ha kell,
Vérem s áldozatommal törlöm el a jós szózatot.

Kar. Fönséges, fönséges anya!
Könnyeinkkel majdan megsiratunk,
Mert hisz az áldozaton nem illik az.

Iphig. Óh lánykák! dicsőítsétek Artemiszt,
A Kalkhiszszal szembelakót,
Hol a dúló fegyverek én értem veszteglenek Avlisz
Szük járatu réveiben
Hajh szülő földem! Pelaszgia!
S mükénai csarnokaim!

Kar. Perszevsz várát mondod-e, a küklopszi karok művét?

Iphig. Hellásznak nagy fényt neveltetek. Kész vagyok halni!

Kar. El nem hagy téged a hír.

Iphig. Üdv! üdv! óh fénylövelő nap!
Zevsz ragyogása! más más életet
S más sorsban fogok élni!

BOGNÁR György szobrász

R.NÁNÁSI Éva: az 1985-86 évi jubileumi érmek gipsztervei. = Numizmatikai Közlöny, 1987/1988 (1988)

157,159,161,162.p. és ill.

a. Esztétikai és stiluskri-
yszer szintén fején találják
jákos müvészetszemlélete a-
megülte Lázárt. Mintaképeihez
, hogy bő lére eresztett "mü-
sei mindössze szélességgel pó-
szétfolyó elmélet ködéből nem
an müvészi egyénisége.
tt jó egynéhány munka foglal-
ész történetével, vagy egy-egy
gen nyelven jelent meg s a
tni müvészetünkről.

ló. - Képzőmüvészeti Alap Kiadó-
.59 képmelléklet.

Ø Bognár Ilona

rajztanárjelöli

Ferkápzomfoiskávk

1939-41. 148. l.

HORNYÁNSZ

MAGYAR KIRÁLYI U

BUDAPEST, VI., A

TELEFONSZÁ

ALAPÍTT

Pos

M Ü E M L É K E K OR S

Nagybecsü megb

LEVELEZÖLAPOK III. soroz

adandó klisék felhasznál

tató költségelőirányzatt

Bognár Ilona

Ferkèpzomfojskèyk
1939-41.141.l-

ktatásügyi Miniszterium.-

yó évi január hó 27-én kelt 20. számu
az érdekelttel való közlés céljából
tságot, hogy jelen kelet és ügyszám
művésztanárnak /lakása: Budapest, IX.,
lékek Országos Bizottsága részére ké-
ny ára fejében Kettőmilliónégyszáz-
engedélyeztem és utalványoztattam
rü bélyegilleték levonása után pósta-
érdekelt részére kifizettetni.-

Bognár István

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 JÚN 11

festőművész

HÉTÖI HÍREK

Mérnökből festőművész

1021

Nagy verset álmodott képekbe

Életreszólóan fölzaklatott *Illyés Gyula* „Táncolók" című nagy verse egy gépészmérnökből lett piktort: a most 74 esztendős *Bognár Istvánt*. Képsorozatot készített a költeményből, amelynek eredeti tusrajzváltozata ma már a Nemzeti Galéria tulajdona, nemrég készített festményváltozatát pedig májusban láthatták a szentendrei kiállítás látogatói. És még mindig nincs befejezve.

— *A költő indulatos látomása nem hagy megnyugodni* — mondja Bognár István. — Szeretném a főkompozíciót 5,5 méterszer 3,5 méteres, a kilenc mellékképet 3 méterszer 2 méteres *óriás változatban* is elkészíteni. A „Tragikus táncok" ekkora méretekben persze a jelenleginél sokkal nagyobb műtermet és néhány munkatársat igényelne. De úgy érzem, ilyen formában fejezhetném ki igazán mondanivalómat: a magyarság történelmi útját, megrázkódtatásokon át a boldog jövőig.

Az autodidakta mérnök-művész a Ganz-MÁVAG többszörös kiváló újítója volt két évtizeden át. Egy 1961-es Aba-Novák kiállítás után határozta el, hogy a piktúrának szenteli életét. Azóta három kiállítása, ugyanennyi bemutató-tárlata volt itthon, s egy kiállítása az ausztráliai Melbourne-ban. Ezek után az elismerő levelek százait kapta.

— *A Tragikus táncok minden darabjában egy Psalmus Hungaricus, egy-egy magyar zsoltár képi változatát akartam megalkotni* — vallja. — Más témákon is dolgozom, de ezzel — mind között a legnagyobbal — nem tudok felhagyni.

Túri András

Persze a le
rokk kastély
rán sokat v
ből, mert Sa
lála után
család magt
Hogy ez m
könnyelmű
arra érdeme

pában csak a világhírű *Belvedere* (amit szintén Johann Lucas v. Hildebrand tervezett) lehet a párja, bár a ráckevei épület még aman-

hető. A tervek szerint *az építőművészek alkotóháza lesz* és az építők itt tartják majd nemzetközi tanácskozásaikat. Az ország 16 tervező intézete finanszírozza a nagy munkát. — sz - d —

BALATON

Kisegítő buszok

Kisegítő autóbuszokkal járul hozzá a *Balaton déli partja* közlekedésének javításához a 13-as Volán június 23-a és augusztus 26-a között. A Siófok Balatonfenyves közötti útvonalon *22 megállóhelyet* létesítettek, s itt félóránként járnak majd az autóbuszok. Minden második órában viszi egy járat Keszthelyig az utasokat. A Siófok környéki zsúfoltság enyhítése érdekében óránként két újabb autóbuszt indítanak Siófok — Szántódrév — Kőröshegy útvonalon.

Bognár István, festő

□ BOGNÁR ISTVÁN amatőr festő munkáiból nyílik kiállítás holnap este 6 órakor Szentendrén, a Pest megyei Művelődési Központ és Könyvtár lakótelepi klubjában. Megnyitja: Sánta Ferenc.

-: □ Bognár István.

2

Esti Hírlap, Bp. 1979. máj. 14.

Bognár István, [festő]

□ A GANZ-MÁVAG Művelődési Központban, a vállalati amatőr művészeket bemutató kiállítássorozat keretében dr. Pogány Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója két Ganz-Mávag gyári dolgozó kiállítását nyitotta meg. Bognár István mérnök-festő és Tóth Tihamér építésvezető iparművész állítja műveit a közönség elé.

-:□ A Ganz-Mávag

Esti Hírlap, Bp. 1979. dec. 7.

2

Bognár István

fafaragó (Tab) a Népművészet mestere kitüntetést kapta az alkotmány-ünnep alkalmából.

Kiváló népművelők és a népművészet mesterei
(Magyar Közlöny)

Magyar Hírlap, 1968 augusztus 19. 6. l.

Bognár István

A Lakóépületek gyermeknevelési épületegyüttesének tervpályázatán /1967/ kiemelt megvételben részesültek a következő tervek:

Szabó Z. Máté terve;
Ferenczi Béla /munkatárs Bognár István/ terve;
Reischl Péter terve.

/A tervek részletes ismertetése/

Magyar Építőművészet, 1968. 5.sz. 2-9. l.

Bognár István

Finta József: Toronyházak a kelenföldi lakótelepen. Építész: Farkasdy Zoltán, építész munkatárs Bognár ~~Ix~~ István, statikus Mérey László, szerkezet és építés-technológia: Thoma József, kertépités Dalányi László, útépités: Korompay Andor. - Ismertetés, foto Vidovics István.

32-34.l.

Magyar Építőművészet, 1971.6.sz.

Bognár István
mint Ferenczi Béla tervének
munkatársa.

A terv kiemelt megvételben (16.000 Ft)
rendszerül.

Lakókörzetek gyermeknevelési épületegyütteseinek
tervpályázata 1967.

Magyar Építőművészet 1968. 5.sz. 2.1.

Bognár István

"Mátyás" étterem-kisvendéglő, Győr-Ipartelep. /Bognár István épitész, Kiss Imre belsőépitész./ - Ism: Ujváry Rudolf, Miszaki Tervezés, 1968. 12.sz. 37. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-162. l.

194. l.

Bognár István

faragó (Tab) a Népművészet mestere kitüntetést kapta.

Népművelés 1968/9 36old.

Bognár István
grafikus

Bognár István képsorozatot készített Illyés Gyula „Táncolók" című versére. Ebben a képsorban a szenvedés félelmetes benyomást kelt.

Pogány Ö. Gábor: Tragikus táncok.
Művészet, 1972. március – 36 oldal

Bogdán István
grafikus

„Múlt és jövő", 1968-70.
„Lapda". 1968-70. } repró

Pogány G. Gábor: Tragikus táncok.
Művészet, 1972 március - 36 oldal

Bognár István

grafikus

„Tánc a csillagokig". 1970.
„Türes magyar táncok"
„Táncherdet". 1970.
} repro

Pogány Ö. Gábor: Tragikus táncok.
Művészet, 1972. március – 36 oldal.

BOGNÁR Ilona

MN 1995. nov. 29.

BOGNÁR ILONA DR. kiállítása november 30-án, délután öt órakor nyílik meg a Józsefvárosi Galériában (Budapest VIII., Nap u. 1.). A tárlat december 11-ig tekinthető meg.

en delentin 2-ben

regezzuk az Ars Hungarica

kiváltit és megrendelyük

n tagja. Gyere el!

Vaisiúhni

BOGNÁR ISTVÁN

Bognár István tárlata

az angyalföldi művelődési otthonban

Kései, de nem elkésett bemutatkozás ez a tárlat: *Bognár István képeinek és rajzainak az angyalföldi József Attila Művelődési Otthonban* rendezett kiállítása. S még erre a kései voltára is megvan a méltányolható ok: Bognár Istvánt egy másfajta — jegyezzük meg: fölöttébb gyakorlati — pálya sínjeiről ragadta magához egyre szívósabb, egyre követelődzőbb hívással a kifejezés vágya, a művészet. Hogy mi volt előbb, vajon az útkeresés, a váltás igénye, vagy a tartalom, amelyet Bognár István valami módon elmondandónak érzett (s ehhez kereste meg azután a megfelelőnek tetsző művészi eszközt), tulajdonképpen nagyon nehezen dönthető el.

A József Attila Művelődési Otthon első emeleti nagytermében megnyitott tárlat anyaga mindenesetre mindkét irányban nyitva hagyja az utat képzeletünknek. Hiszen vannak itt olyan szabályos művészproduktumok (aktkompozíciók, tájstúdiumok, portrék), amelyek láttán az ember már-már hajlanék az első változat mellé tenni a voksát. De van itt egy másik csoportja is Bognár István műveinek: a *Tragikus táncok nemzetünk múltjából* összefoglaló cím alatt folyamatosan megvalósított, sőt, még ma is továbbszőtt ciklus néhány kiemelt lapja. S ezek szögesen ellentmondanak mindannak, amit az ember a munkák másik köre láttán már-már nem haboznék kijelenteni. Ezek a hatalmas tusvonalakkal és — kisebb részt — pasztellel formált kompozíciók ugyanis egy sajátos tartalmi érzékenységről vallanak: fennszóval közlik, hogy Bognár Istvánt nem önmagáért, sőt, még csak nem is a változás ígéretéért vonzotta magához a festészet s a rajzolás, hanem egyesegyedül a kifejezés küldetéses tudata adta kezébe a művész szerszámait, s késztette önerőből önépítésre, művésszé-válásra. Kétségtelen ugyanis, hogy ezek azok a kompozíciók, amelyeket a legjobbaknak kell ítélnünk ezen a kései, de korántsem elkésett bemutatón. Bognár nehéz feladatot old meg: történelmi érzéseket — tán így is mondhatnók: egy történelemszemléletet — önt általuk látható formába, táncoló emberalakok, síró-könyörgő asszonyfigurák sorozatába, egy-egy jelenséget-érzést egy-egy embertest képével, gesztusával személyesítve meg.

Ciklusát ezúttal nem állt módjában teljességében felsorakoztatni; *Sirató tánc* című kompozíciója, *Lakodalmas bokázó*-ja, *Töretlen energiával* címet viselő lapja — s elénk állított társaik — azonban sejtetni engedik elképzelésének és eredményének további részleteit is.

—gy

A Budapesti Művészeti Hetek mai műsora

Bernarda Alba háza, Vígszínház, 19.00.

1976. X. 11

[illegible] egyre több értelmiségi vállal előadásokat a Hazafias Népfront szervezésében a falvakban.

Felszólalt a tanácskozáson *Garamvölgyi* József oktatási miniszterhelyettes is. Kifejtette: *a pénzügyi, számviteli ismeretek oktatására a jövőben nagyobb figyelmet fordítanak, hogy az ilyen beosztásban dolgozók el tudják végezni azt a munkát, amelyet egy korszerű nagyüzem ma megkíván és elvár tőlük.*

A vita során számos hozzászólás hangzott el, valamenytomtudományi tantárgynak tehát a történelmi fejlődés folyamatában vizsgálva integrálnia kell a közgazdaságtudomány, a demográfia, a szociológia, a néprajz, a technika- és tudománytörténet, az eszme- és vallástörténet, a régészet legfőbb eredményeit. Integrált tantárgy szükséges hozzá, hogy a társadalomban valóban tájékozódni képes fiatalok hagyják el az iskolákat. A változtatás előkészítésén már dolgoznak a szakemberek.

— A tantárgy reformja nem történhet máról-holnapra, a végső határidő 1990. Tavaly le-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

PESTI MŰSOR
1979 DEC 12

Bognár István festőművész

1021

Aba Judit:

KÉT MŰVÉSZ A GANZ-MÁVAG-BÓL

Harmincötödik évfordulóját ünnepelhetné a Ganz-MÁVAG képzőművészeti köre, ha hosszú halódás után 1976-ban meg nem szűnt volna. Több mint három évtizedig azonban a gyár sok-sok dolgozójának szépítette meg, tette tartalmassá szabad idejét.

A kör 1945-ben, az elsők között alakult. A Ganz és a MÁVAG még külön-külön működött, mikor munkásai már együtt festettek, mintáztak. A Népművelési Intézet patronálta a több mint száz tagot számláló, külön festő és szobrász tagozattal működő kör munkáját. Néhányan közülük azóta főiskolai diplomát szereztek, ma már elismert művészek. De akik nem változtattak pályát, azoknak is sok gyönyörűséget szerzett a festés, mintázás, tárlatlátogatás.

A képzőművész kör ugyan megszűnt, de a Ganz-MÁVAG Művelődési Központ azért ma is gondol az amatőr művészekre, és lehetőséget ad nekik a bemutatkozásra. Most december 3. és 15. között Bognár István és Tóth Tihamér alkotásait tárják a nyilvánosság elé.

Bognár István, a vagontervezési osztály szerkesztő mérnöke ma már nyugdíjas, így minden idejét a festészetnek szentelheti. Egy Aba-Novák tárlat megtekintésekor kapott kedvet, 1962-ben, hogy megpróbálja gondolatait, érzéseit képben kifejezni. A körben adtak ehhez neki támogatást. Három éve volt első önálló kiállítása, azóta ez a kilencedik. Képei eljutottak több budapesti bemutatóra, Szentendrére, Nyírbátorba és Ausztráliába, Melbourne-be, főművének, a *Tragikus táncok népünk múltjából* című képének első megfogalmazása és kilenc részlete a Magyar Nemzeti Galéria tulajdonába. A hatalmas történelmi tabló a magyarság tragikus sorsfordulóit örökíti meg igen szuggesztíven, (képünkön Dózsa tüzes trónja), táncba robbanó lendülettel. Mostani kiállításán is láthatók belőle részletek és színes vázlatok, azonkívül portrék, tájképek, csendéletek — olajjal, pasztellal, tussal.

sz.-ban. Az erőgép története. Erdészet és faipar. — Vadászat. — Halászat. A szőlő- és borgazdaság története. (Áll. kiáll.) MEDOSZ Budapesti Bizottsága gyermekrajz kiállítása, dec. 7-től.

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Apród u. 1—3. Tel.: 351—934). Képek a gyógyítás múltjából (áll. kiáll.). Orvosi könyvillusztrációk a XV—XVIII. században (idősz. kiáll.). Nyitva 10.30—18 óráig.

TESTNEVELÉSI ÉS SPORTMUZEUM (XIV., Dózsa Gy. út 3.) MAGYAROK AZ OLIMPIAI JÁTÉKOKON kiállítás.

STÚDIÓ GALÉRIA (V., Bajcsy-Zs. út 52.) Lóránt Zsuzsanna szobrászművész kiállítása.

VIZIVÁROSI PINCEGALÉRIA (II., Kapás u. 55.) A „Fáklya" pedagógus képzőművész stúdió 3+2 csoportjának kiállítása.

MÚZEUMI ELŐADÁSOK, HANGVERSENYEK

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM

Vasárnap, 9-én, de. 11-kor: Reneszánsz Kórusmuzsika. Közreműködik: a Lampart Zománcipari Művek Vegyeskara. Karnagy: Kalmár Márton.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

Vasárnap, 9-én, de. 11-kor: Vasárnapi Kórusmuzsika. Közreműködik: az Építők „Szalmás" Kórusa. Vezényel: Pallos Béla.

Kedden, 11-én, 12.45-kor: Hangversenyek Déli időben. A Szegedi Szimfonikus Zenekar hangversenye. Közreműködik: Daniel Weiss — gordonka. Vezényel: Pál Tamás.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM

Szombaton, 8-án, este ½7-kor: Történeti Zenés Esték. J. S. Bach összes csemballóversenye.

NÉPRAJZI MÚZEUM

Csütörtökön, 6-án, du. ½5—½6-ig: „Gyermekjátszó" általános iskolások részére a Boróka együttes közreműködésével.

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM

Vasárnap, 9-én, de. 11-kor: Kiadványok a Magyar Mezőgazdasági Múzeumról. Előadó: Vitkay Kálmánné.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM

Szombaton, 8-án, de. 11-kor, **szerdán, 12-én,** de. 11-kor és du. 4-kor: Természetfilmek vetítése.

VIDÉKI KIÁLLÍTÁSOKBÓL

PÉCS, GALÉRIA (Széchenyi tér 11.) SZÍNHÁZ, TÉR, és az IFJÚSÁGI HÁZ (Szalay u. 18.) „Stúdió '79". Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállítása.

MISKOLC, GALÉRIA, X. Országos Grafikai Biennálé.

SZENTENDREI KIÁLLÍTÁSOK

FERENCZY MÚZEUM (Marx tér 6.) Ferenczy család. Szőlészet és borászat Szentendre környékén.

KOVÁCS MARGIT KERÁMIA GYŰJTEMÉNY (Vastag Gy. u. 1.)

CZÓBEL MÚZEUM (Templom tér 1.)

BARCSAY JENŐ GYŰJTEMÉNY (Dumtsa J. u. 10.)

KERÉNYI JENŐ EMLÉKMÚZEUM (Ady E. u. 5.)

NÉPMŰVÉSZETEK HÁZA (Rákóczi u. 1.) Hímzések Pest megyében.

RÓMAI KŐTÁR (Római sánc u. 7.)

SZABADTÉRI NÉPRAJZI MÚZEUM (Szabadságforrás u.) Zárva!

SZENTENDREI KÉPTÁR (Marx tér 2—4.) Szentendrei művészet II.

EGY HELYEN
18 ÜZLET
ÉS
6 SZOLGÁLTATÓ
VÁLLALAT ÁLL
RENDELKEZÉSÉRE
A
FLÓRIÁNBAN.

Bognár Zoltán

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 133-068, 337-748, 340-726

KÖNYVTÁROS

1979 — 5

Grafikusművészet

/1021

BOGNÁR ZOLTÁN metszeteiből (cikkünket lásd a 303. oldalon)

Ára: 8,– Ft
HU ISSN 0450-7886

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1970

KÖNYVTÁROS

5.

Bognár Zoltán

grafi kisművén

mint az agazati ...
zó rendeleteket, módosításokat, hatályba léptetéseket, illetve hatályon kívül helye-

1021

app Margit „Távlati tervezés" című írását,
közöl a kulturális intézményrendszer fej-
jlesztések sürgősségének megállapításában
ugyanis a fejlesztési terv hangsúlyait, sor-
ztó jelek utalnak gyakorlatunkban a sor-
st a cikk szerzője, s válasza így hangzik:
ácsok az Országos Tervhivatal 600 millió
3 millió forintot terveztek közművelődési
ra ezt is túllépve 2334 millió forinttal
szlottak meg: művelődési otthonok 1361
k 238 millió Ft; múzeumok, levéltárak
sítmények 217 millió Ft; ifjúsági létesít-
Ft.

lóban hiányos és elavult, de fejleszté-
g akkor is túlzott volna, ha könyvtára-
gkedvezőbb körülmények között dolgoz-

si otthon központúsága abból származik,
prezentatív városi, nagyvárosi intézmé-
anyagi ráfordítás nincs arányban tény-

Bognár István

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 JAN 12

NÉPSZAVA

1021

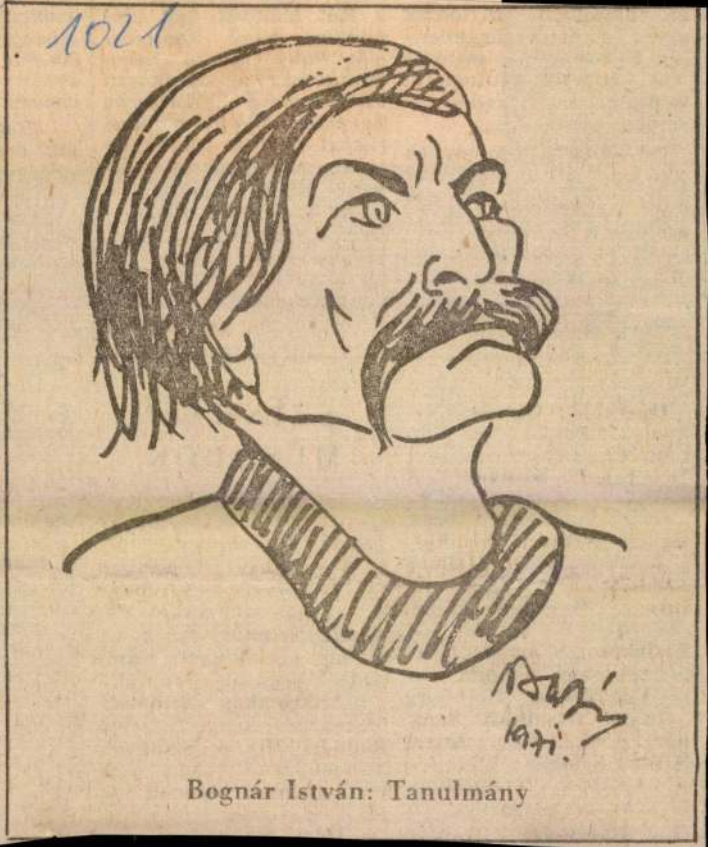

Bognár István: Tanulmány

is rabságban s
akkor, noha a f
ség és az egység
már éppen gy
kezdte a reményl
rócska rőzseláng

Az opera,
Nabucco lett a címe, végülis frenetikus sikert aratott a Scalában. Lelkesítő kórusa pedig az olasz szabadságharc — a *Risorgimento* — egyik „tömegdalává" vált.

tevel), a *Magyar Fuvos-ötös* tagjai, valamint a *Janota—Barta—Fias—Devich* négyes hibátlan tolmácsolással tesznek hitet a modern magyar zene ügye mellett.

Baranyi Ferenc

sulese u
kilencven
tókéval o
még pon
megszület
sor.

A me
dítő moz

SZÍNHÁZI MŰSOROK

Operaház: Giselle (Nagyezsda Pavlova és Vjacseszlav Gorgyejev mv., 7) **Erkel Színház:** A Stuttgarti balett vendégjátéka (Palló Imre b. 3. ea., 7) **Nemzeti Színház:** Kulcskeresők (7) **Madách Színház:** Pygmalion (7) **Bp-i Gyermekszínház:** Jövőre veled ugyanitt (7) **Reflektor Színpad:** Változatok egy témára (fél 8) **Vígszínház:** Homburg hercege (7) **Pesti Színház:** Deficit (7) **József Attila Színház:** Ítéletidő (Postás b. 2., fél 3) Weekend a tengerparton (7) **Operettszínház:** Kabaré

(fél 3) Csókolj meg, Katám! (7) **Zsebszínház:** Szökött szerelmesek (fél 8) **Várszínház:** Vízkereszt (7) **Józsefvárosi Színház:** A tavasz ébredése (7) **Thália Színház:** A japán szalon (7) **Vidám Színpad:** Segítség, válunk! (7) **Mikroszkóp Színpad:** Minek néz engem? (fél 9) **Radnóti Miklós Színpad:** Minden másképpen van (8) **Egyetemi Színpad:** A Mini együttes koncertje (7) **Ódry Színpad:** Tudós

nők (7)
színház: T
landjai (d
riel és Ga
gek (du.
Népköztár
daház az
4) **Jókai**
(fél 3) **Fő**
Szupercirk
fél 8)
Mesélő m
B/3. de. fé
Perényi M
Zoltán
(Évszázado
fél 8) **Kist**
Központi
tes Új Zen
Zenei Stúd

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár István

PEST MEGYEI HÍRLAP

festő (nyugdíjas mérnök)

1979 DEC 15

KIÁLLÍTÓTERMEKBEN

1021

Hagyomány és világhír

Bognár István rajzai

Az csak életrajzi adat, hogy elődei Arany Jánossal álltak rokonságban, de az már tény, hogy a *Szentendrén* letelepedett gépészmérnök nyugdíjas korában festő lett korábbi inspirációi alapján. Így készült el Bognár István sorozata a *Tragikus táncok nemzetünk múltjából*, melyet Angyalföld után a Ganz-MÁVAG-ban is bemutattak.

A nyugdíjas gépészmérnök, jeles alkotó, aki most is töretlenül dolgozik szentendrei otthonában.

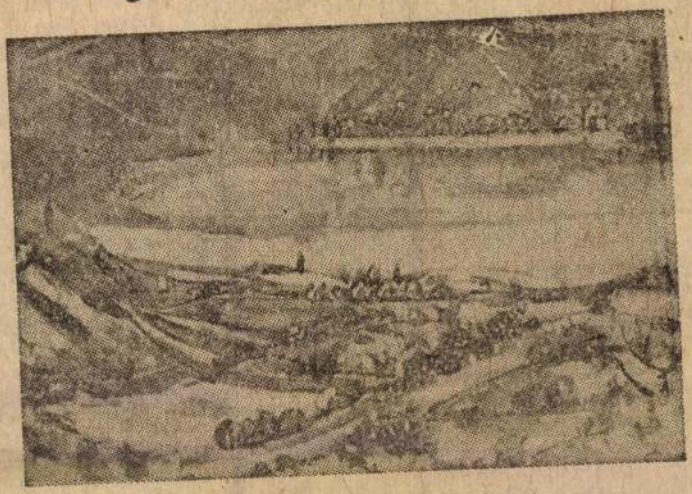

Mattioni Eszter: Dunakanyar

Csepeli iskolatárlat

Mattioni Eszter sokat alkotott *Szentendrén*, hímeskő mozaikja *Szigetszentmiklóson* látható, dédanyja volt Sassy Erzsike, Petőfi egynapos borjádi szerelme. A lényeg az, hogy most a Nemzeti Galériában bemutatott gyűjteményes tárlata után egy csepeli iskolában állította ki műveit, köztük a *Dunakanyart*.

Molnár József, aki egyben megbecsült műgyűjtő is, s aki klasszikus értékű műveket tudna ideiglenesen tárlatra bocsátani *Ráckevén* vagy *Dunaharasztin*, ahol van hagyománya az iskolai képzőművészeti kiállításoknak, ő szorgalmazza évek óta a csepeli iskolatárlatokat.

Az köztudott hogy a *Remsey család* házi bábszínpadot szervezett *Gödöllőn* az 50-es években. Olyan kiváló bábok készültek Remsey Jenő, Gábor, András, Ágnes, Ilma és különösen Remsey Iván közreműködésével, hogy arra a világhíres Obrazcov mester is felfigyelt. Olyannyira felfigyelt, hogy gyűjteményében ma is őrzi a Remsey-bábszínház fotóit, sőt az 1979-es *pécsi bábfesztiválon* kereste is a találkozást Remseyékkel. A világhír gyors szárnyakon jár, *Berry Smith* angol bábművész is besorolta a londoni gyűjteménybe Remseyék gödöllői tevékenységét és meghívták Remsey Ivánt az 1979-es *palermói nemzetközi bábfesztivál* zsüritagjának.

Anélkül, hogy létezne

Csupán az a kérdés, vajon éppen e hír és minőség nyomán, nem lenne-e indokolt megvalósítani Gödöllőn Remsey Iván és köre révén a hajdan virágzó, később lehanyatlott, de újra feltámasztható és felámasztandó bábszínpadot? Az ő szereplésükkel, bábfiguráikkal, mesedarabjaikkal, de immár nem házi, hanem miniatűr városi színpadon. Nem lehet kétséges a válasz, hozzá kell kezdeni e grandiózus terv megvalósításához. Kulturális életünk új színfoltja lehetne ezen ágazat Gödöllőn, melynek hagyománya és világhíre van anélkül, hogy létezne. Léteznie kell!

Losonci Miklós

Bognár István: a Tragikus táncok nemzetünk múltjából című sorozatából.

jedelmes írásos anyag, valamint a szóbeli kiegészítés egyaránt arra hívta fel a figyelmet bevezetőben, hogy *a népgazdaság ismeretes gondjai ellenére is, mind a költségvetés, mind a fejlesztési alap kellő forrásokat teremt a lakosság megfelelő ellátásához, a tanácsi intézményhálózat működtetéséhez.* Arra azonban nagy szükség van, hogy a gazdálkodást az ésszerű takarékosság, a koncentráció, a folyamatban levő fejlesztések mielőbbi befejezése jellemezze.

Növekvő kiadások

Lényeges változás következik be a jövő esztendőtől a költségvetési bevételek forrásainak összetételénél. Csökken a saját és a megosztott bevételek részesedése, ugyanakkor jelentős mértékben növekszik az állami hozzájárulásé. Erre elsősorban azért volt szükség, hogy a vállalatok és a szövetkezetek több tekintetben nehezen előre jelezhető bevételeinek alakulásától *ne függjön a tanácsi gazdálkodás stabilitása.* Fontos pozitívuma a költségvetési tervnek, hogy kilenc százalékkal nagyobb bevétellel számol, mint a várható 1979. évi teljesítés, s a kiadásokra ugyanennyivel bővebb a fedezet. *Összességében a megye 1980. évi költségvetése meghaladja a 3,7 milliárd forintot.*

Sürgető feladatok sokaságára kellett előteremteni az 1980. évi költségvetésben a pénzügyi kereteket az ún. gazdasági ágazatban. Örvendetes, hogy az évek óta gondokat okozó, *tanácsi kezelésben levő utak, hidak felújítására, karbantartására* 160 millió forint jut, s ez az összeg 30 millióval több az 1979. évinél. *A város- és községgazdálkodáshoz kapcsolódó kommunális tevékenységet* — például a közvilágítási lámpahelyek növelését, az intézményes szemétszállítás körzeti központjainak megszervezését — 170 millió forint szolgálja. Folytatódik *a főváros környéki községek rendezési terveinek* elkészíttetése, erre 1980-ban 3,7 millió forint jut, hozzá kell tenni azonban, hogy a tényleges igények ennél nagyobbak. Hasonló a helyzet *a belvízrendezésnél és vízkárelhárításnál,* ahol 37 millió forintos fedezetet teremtett a költségvetés, de ez a halaszthatatlan teendőknek is csak egy részét teszi elvégezhetővé.

Minden százforintnyi költségvetési kiadásból a jövő esztendőben huszonhat lesz az, ami *az egészségügyi és a szociális intézmények* tevékenységéhez kapcsolódik. Így ennek a területnek az összes kiadásai egy év alatt nem kevesebb, mint 968 millió forintot emésztenek fel, s ezen belül hálózatbővítési felada-

leinek a megteremtése lehet. Ide tartozik, hogy egy esztendő alatt 102 új tanulócsoport oktatásának költségeire kell pénzügyi forrást elkülöníteni, s egyre sürgetőbb gond a régi, elavult iskolaépületek állagmegóvása, esetleges korszerűsítése. Valamelyest emelkedik a napközis ellátásban részesülő tanulók aránya — az összes általános iskolás 34,5 százaléka — s ez annak tudható be, hogy az év folyamán 128 új csoportot szerveznek.

Tizenhat *szakmunkásképző intézmény* működik a megyében, s ezek 1980-ban 96 millió forintot használhatnak fel kiadásaikra. *A középfokú oktatás* 129 millió forintos tétellel szerepel a költségvetési kiadások között, s a jövő esztendőben teljessé válik a középiskolai hálózat irányításának a városi tanácsokhoz történő átadása, mivel a megye két közgazdasági szakközépiskolája, *Cegléden* és *Vácott,* 1980. január elsejével a városi tanácsok hatáskörébe kerül.

A megye jövő évi költségvetése 88 millió forintban határozza meg *a népművelési intézmények és feladatok* kiadási előirányzatát, s ez az összeg a meglevő színvonal fenntartására elég. Részletesen megadja a megyei tanács pénteki ülésén elfogadott program a jog- és rendbiztonsági ágazat, az igazgatási ágazat és a pénzügyi lebonyolítási ágazat kiadási kereteit, s azt is, milyen összegekkel és milyen célból támogatja a megyei tanács a tanácsi vállalatokat és költségvetési üzemeket. Csupán érzékeltetésül említjük, hogy ez az összeg 83 millió forintot tesz ki, aminek nagyobb részéről a helyi tanácsok döntenek.

Néhány részlettől eltekintve a költségvetési gazdálkodást erőteljesen meghatározzák az érvényben levő törvények és más jogszabályok, s éppen ezért — amint az a szóbeli kiegészítésben elhangzott és a vitában is hangot kapott — a megyében működő helyi tanácsoknak és magának a megyei tanácsnak is — szakigazgatási szerveinek — nagy gondot kell fordítania *a tervszerűségre, a takarékos, de ugyanakkor az alapellátást kiemelten kezelő pénzfelhasználásra.* Nagy jelentősége van a lakosság mindennapjaiban és életkörülményeiben — mutatott rá több felszólaló — a tanácsi intézményhálózat működésének, e működés színvonalának, s éppen ezért folyamatosan keresniük kell a községi és városi tanácsoknak a szervezésben, az intézményi integrációban és az ésszerűsítésben rejlő lehetőségeket.

megírva

Bognár István

lakatos

Székesfehérvárról, 1830-

ban 26 éves, rézmetszők

vasárnapi tanf.

Bognár István, lakatos, Székesfehérvárról, 26 éves korában, 1830-ban a rézmetszők vasárnapi tanfolyamát látogatta.

lásd Fleischer Béla 32. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Bognár István, [iparm.] MDK

Az iprmüvészet és népmüvészet első díját megosztották, igy négyen kaptak második díjat:

Bognár István
Jancsikity János
Kopácsi Ottó
Pécsi László

: Ifjusági kiállitás nyilt a Nemzeti Szalonban.

Esti Hirlap, II.évf.127.sz. 1957.jun.2.vas, 2.oldal

Bognár István, Tab
Cigarettadoboz, fafaragás
Cigarettatartó, "

Ernst muzeum. I. iparművészeti kiállitás. 1932.
19 l.

lakkal, felettük övpárká
három mezőre osztott, ez
köves ablak, a jobboldal
dalinál pedig egyenes sz
réppel, a baloldali zsin
ta az udvarból nyilik. E
ivü szemöldökkő. A jobbo
melletti jobboldali abla
rel diszitett falban a f
ablakok alatt faltükördi
felé néző homlokzat, mel
Az utcai pilaszterekkel
egy ablakos rizalit van,
az emeleten füles keretel
tott szemöldökpárkánnyal
félig befalazott. Földszi
két épülletet lőréses tég
pén egyeneszáródásu gyalo
egy-egy toszkánfejezetü p

mdk

Bognár István népmuvész

Stekrénye

Lánez Sándor: Három kiállítás

Népmuvelés, 1956 io 9. sz 54. l.

Bognár István MDK

Népművészek Szövetkezetének tagja
faragó iparművész

résztvett a fonyódi járási tanács kulturtermében 1956.jul.29-aug. 5 ig rendezett kiállitáson.

Kiss I. Sándor: Dunántuli népművészeti kiállitás. DUNANTULI NAPLO, Pécs. 1956 jul. 26.

Bognár István, faragó, népművész MDK

A vándordíjat a vele járó 3000 ft jutalommal Bognár István tabi faragó népművész kapta.

–: Tabi népművész kapta az idei Kapoli Antal vándordíjat 7

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1966. aug. 9

Bognár István, nejemüvész MDK

Tabon elő faragómester.

Major Lajos: A faragókés művésze 4

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. okt. 4.

M.D.K.

Bognár István, népművész

faragott botját emliti:

- Kósa -: Egy kiállitás, melyet nem lehet elfelejteni.

Somogyi Néplap, Kaposvár, 1956. aug. 12.

Bognár István MNK

a Népművészek Szövetkezete tagja

balatonzamárdi fazekas népi iparművész

Szerepelt a HIKSZÖV és a Népi Iparművészeti Tanács által 1956 jul 29-től aug. 5-ig rendezett kiállításon.

Kiss I. Sándor: Dunántuli népművészeti kiállítás Fonyódon.
SOMOGYI NÉPLAP. Kaposvár. 1956. júl. 26.

Bognár István festő-grafikusművész

XIII. Kerület

Kiállítása a József Attila Műv. Közp.-ban, szept. 30 ig látható.

A képzőművészeti világlét központi rendezvényei, Kerületi rendezvények.

Pesti Műsor, 1976. szept. 29.

Bognár István

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 11.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 OKT 14

NÉPSZAVA

1021

Bognár István: Csikóstánc

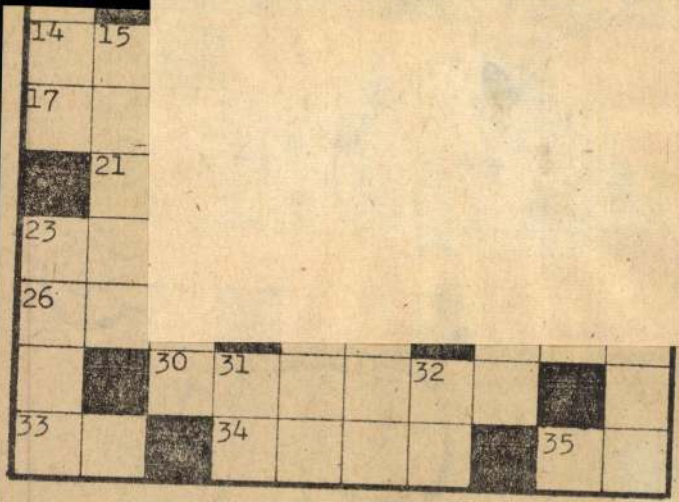

Rejtvényünk vízszintes 1., 10., 30. és 34., valamint függőleges 7., 11. és 23. számú soraiba Duna menti városok nevét rejtettük el. A hét nevet a Duna folyása szerinti sorrendben küldjétek be, levelezőlapon.

Vízszintes

2. Szabály — régies szóval.
16. Téli sport.
17. Mafla, tehetetlen.
19. Válogatott kapus volt.
21. Száraz, meleg bukószél.
22. Esőn álló.
23. Hangyasereg.
24. Madár és emelőszerkezet.
26. ... napmelegtől a kopár szik sarja (Toldi).
27. Azok.
29. Régi komikuspár, egyik

Bognár István

BOGNÁR ISTVÁN festőművész kiállítását a budapesti József Attila Művelődési Otthonban Pogány Ö. Gábor, a Nemzeti Galéria főigazgatója nyitotta meg. A tárlat október 22-ig tart nyitva.

Magyar Hirlap 1976/238/6

Bognár István

MN
1989
nov-9.

r Nemzet

Keserü Imrét ismét megfenyegették

Hogyan látni Csongrád meg az erőviszonyok alakulá

Keserü Imre nevét az idén tavasszal megismerte az ország. A szentesi gimnázium tanárát az év elején politikai nézetei miatt megfenyegették. Keserü, mint az MSZMP Csongrád Megyei Bizottságának egykori tagja, a reformszárnyhoz tartozott és a fundamentalista erőknek nem tetsző kijelentései miatt jutott konfliktushelyzetbe. A szentesi tanárt *az MSZP megalakulása óta ismét megfenyegették.*

— Durva leveleket kaptam és megint összeszorult a gyomrom. Az egyik írás arra figyelmeztet, köszönjek el áruló barátaimtól, mert megsértettem a kommunistákat az árulók gyülekezetén.

Bognár István rajza

Ezen értsd az MSZMP-t meg

ben szerveződik meg. Csak az a nagy kérdés, hogy a birkózás, ami tehát a régi szerkezet lebontásáért és az új megteremtéséért folyik majd, nem veszi-e el az időt a sokkal fontosabb feladatoktól. Nagyon lényeges, hogy mindez kellő gyorsasággal menjen végbe. Tehát *a belépéssel várni fogok.*

— *Csongrád megyéből mit lehet látni az erőviszonyok alakulásából?*

— Azt, hogy félő, az új párt amolyan sem-sem valami lesz. Ami már nem a régi, oda azok, akik a régi MSZMP-t akarták megőrizni, ezért nem lépnek be. De elképzelhető, akik az új szocialista pártot akarták, azoknak is vannak olyan kételyei, mint nekem, és tartok attól, hogy ők sem fognak belépni. Így kialakulhat a két szék között a pad alatt helyzet, ami nem volna jó.

— *Mit szólna ahhoz, ha netán többen lesznek az újraalakuló MSZMP-ben, mint az MSZP-ben?*

— Ez is előfordulhat, de én természetesen igyekszem segíteni az MSZP-t. Még akkor is, ha személy szerint nem döntöttem a belépésről. Szeretném, ha a szerveződése felgyorsulna.

Lehet-e visszarendeződés?

— *Ha nem lép be az MSZP-be, akkor esetleg más párt tagja lesz?*

— A jelenlegi ellenzéki pártok közül egyiket sem választanám. Vagy az MSZP lesz az én pártom, vagy pedig a jövő feladata lesz ezt létrehozni.

— *A legutóbbi napok eseményeit ismerve, Csongrád megyében több helyen szervezték kom-*

nistákat
így lesz
re muta
olyan jo
indíthat,
következ
fajta sz
jobbolda
jelenleg
tem senk
rossz len
egyetérté
centruma
senki se
lévő szél
másik ol
na, ha h
nyesülne
mérsékel
akarunk,
nem is
demokrat
gyunk é

— *Úgy*
nagyok a
— Igen
világítja
léket hall
rendezésé
sek szeri
unió, mive
re az út
Párt szeri
hagyta ha
Nyugat.
fizessenek
ők sodorta
ba. Borza
sok, nagy
ezért iszor
vánvalóan
volna a jó
sőséges ne
erők egyé

viták 1956-ban

egyszer egy Petőfi Kör

vita folyt.
júsági szer-
us Ifjúsági
etein belül
a, a művé-
dozó értel-
Bessenyei
y magyar
nbor szán-
nem volt
i dogma-
gondolko-
onáriusok-
a Galilei
a felvilá-
k ily nyílt
t még név-
ám végül
Nemzeti
munkatár-
re 1954 fo-
rtból 1955.
uth Klub-
i Kör szín-
ból álló ve-

ábbis Ma-
ánosságban
fórumának
ykori érté-
obb volt a
956. június
Petőfi Kö-
értelmiségi
culatát mu-
ap sem te-

ekedik:

körülötte
itikai cent-
ly szemben
központjá-
tt alaposan
ényegretörő
s: Gheorge
án Munkás
lmazta meg
Tartomány
956. decem-
kozott az a
mei zűrza-

B. András, a sorozat főszerkesztője egyszer megírja

a jegyzőkönyvek regényét

is. A Petőfi Kör egyik titkáraként első pillanattól kezdve feladatának tekintette a dokumentumok őrzését, gyűjtését és valamennyire a rendezését is. A gyűjtőszenvedély, a minden értelmiségiben meglévő vonzódás a papírok és dokumentumok iránt 1956. novemberétől—decemberétől új értelmet kapott. *„Tisztségemet elfújta a történelem, a gyűjtés szenvedélye azonban miért is csökkent volna?"* — írja a kezdőkötet bevezetőjében. Óvatosan felkereste ötvenhat decemberében a Köztársaság téri kiégett DISZ-irodákat; mit lehet még megmenteni? Az udvaron térdig ért a felgyújtott iratok pernyéje, a szobákba pedig olyan családok költöztek, amelyeknek a tankok szétlőtték a lakását...

Maradt a jegyzőkönyvkészítők, a vitavezetők — a *tanúk* felkeresése. Az iratok pótlólagos beszerzésének ez a lehetősége azonban 1957 elejétől erősen korlátozódott. Napirenden voltak a letartóztatások, a házkutatások és minden fellelhető papiros elkobzása. Így aztán Hegedűs B. András, mivel biztos politikai érzékkel jó előre számított az *október* utáni első *március* „begyűjtési kampányára", sürgősen cselekedett. Egy nagy bőröndbe becsomagolt mindent, amiről úgy gondolta, hogy ötvenhattal kapcsolatos és később szükség lehet még rá, majd elhelyezte az egészet nagybátyjának, *Hegedűs* László építészmérnöknek a pincéjében. Igaza volt, hogy így tett: 1958. október 17-én éjjel, amikor letartóztatták, a házkutató közegek semmit nem találtak az egyáltalán nem titkos, mégis rejtőzködni kényszerülő írásokból.

Nemzet 1956. május 13-i számában jelent meg, és a tudósító *Ember* Mária volt.)

A Petőfi Kör jegyzőkönyveit közreadó sorozatot két kiadó jegyzi. Egyfelől ez a Számítástechnika-alkalmazási Vállalat *Kelenföld kiadójának* vállalkozása, másrészt pedig az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar politikatudományi tanszékcsoportja *Politikatudományi Füzetek* című könyvsorozata. A főszerkesztő Hegedűs B. András mellett a szerkesztőbizottságnak tagja még *Bácskai* Vera, *Bohó* Róbert, *Litván* György és *Rainer* M. János. Már ebből az első kötetből kitűnik: a jegyzőkönyvek közreadásával fontos munkát végeztek. A Petőfi Kör vitáin elhangzott javaslatok, bírálatok, nézetek ugyan néhány hónap alatt, míg élni hagyták e vitafórumot, nem forrhattak össze egységes nemzeti programmá — az azonban bebizonyosodott, hogy 1956-ban olyan magyar értelmiség szerveződött, amely megújult intellektuális és morális szenvedéllyel hajlandó volt egy ilyen program kimunkálásán és megvalósulásán dolgozni.

Bognár Nándor

A HÉT VIDEÓJA

Haragban a világgal

Amikor néhány évvel ezelőtt a Hungária együttes és még néhány másik zenekar az ötvenes-hatvanas évek amerikai szimbólumait állította színpadra, az extrém napszemüvegek, a pálmafás ingek, a csőnadrágok és a hegyes orrú cipők sokak számára semmiféle asszociatív jelentőséggel nem bírtak. A hidegháborús évek USA-beli stílusa ugyanis csak

Vallomások emberekről címmel nyílt meg Bognár István nyugalmazott gépészmérnök festményeinek kiállítása a Ganz Mávag Művelődési Központban. Lengyel Anna beszélgetéséből tanulságos az is kiderül, hogyan lesz egy gépészmérnökből festő, vagy ugyantosabb, hogy a festőből gépészmérnök.

- Bognár István előbb kenyérkereső foglalkozást választott magának, ez volt a gépészmérnökség. És utána hódolt a szenvedélyének a festészetnek.

- Én festőművész szerettem volna lenni egészen az érettségiig, és nagyon szerettem rajzolni különösen gyermekkoromban, arcokat, amori alakokat, figurákat, és arra gondoltam, hogy akadémiára megyek. Különben középiskolában már megnyertem egy rajzpályázatot, és az apám azt tanácsolta, hogy később szemrehányást tegyek neki, hogy koldusnak nevelt. 23-ban érettségiztem és akkor kellett nekem pályát választanom. Akkor a Műszaki Egyetemre mentem, és gépészmérnöki szakra iratkoztam be, azt elvégeztem és egész életemben ezen dolgoztam, de kitört rajtam egy Aba Novák kiállítás alkalmából, az, hogy hogy évvégeredményben festőművész akartam lenni. Ez olyan csodálatos volt azt az az Aba Novák kiállítás, hogy sokszor megnéztem, és azt mondtam Bognár István te egy nagy szamár vagy, hogy te festőtművész akartál lenni és nem csinálsz semmit.

- Ha jól tudom ez 1962-ben volt.

1961-ben.

- 1961-ben?

- Akkor volt az Aba Novák kiállítás, és akkor mindjárt beiratkoztam a Ganz Mávag képzőművész körébe.

- Azért ide, mert Ön akkor itt volt mérnök.

- Volt lehetőség, de nem tanított senki sehol. Teljesen

1983. október 18. Kossuth 18:30
Esti Magazin

- önképző vagyok, már 10 kiállitásom volt, és ezek közül kettő Maoulbernben.

- 10 kép a Magysr Nemzeti Galéria tulajdona.

- Én bemutattamannak idején az igazgatónak és nagyon meghatotta őt, és azt mondta, hogy ő ir erről egy cikket és valóban a Müvészetnek a 72.sz.ában irt egy háromoldalas cikkről.

- Pogány Ödön Góborról van szó.

- És akövetkező látogatások során vette meg a képeimet. És én azt mondom,, hogy az a lényeg a festőnél, ohogy belül mi feszíti, én nagyon szerettem azemberekt, emberi arcokat, emberi arckifejezéseket, az emeberi testnek a vonalait. Azért adtam ennek a kiállitásnak a cimét, hogy Vallomások az emberekről.

BOGNÁR István Lajos

† 1994. szept. 21

89. életévében

Gyűjtemény történetében.
testvérpár több évtizedes
múzeum létrejöttét. Márci
állami, helyi múzeummá n
a TÁPIÓSZELEI MÚZEUM. Ez
zető két szál végleg egy
dött az intenzív szakmai m
Az intézmény vezetői idősz
veztek, ismeretterjesztő e
mai fogalommal élve múzeum

Bognár János

A.O.: Magyar Viscosagyár irodaépülete, Nyergesújfalu. Építész: Almstaier Ottó, statikus Kovách Ervin, belsőépitészek: Szörényi Béla, keramikus Fabók Gyula. - Ismertetés, képekkel /Foto Bognár János/

Magyar Építőművészet, 1971.4.sz. 46-47.l.

Bognár János

P.H. Kertészeti Egyetem új épületcsoportja, Bp.XI.Hé-
nesi út. - Építész: Pál Balázs, belsőépítész Gergely Gá-
bor, statikus Ujváry Zoltán, út- és tereprendezés: Rós
Dezsőné, zöldterület-rendezés: Tass Ilona. - Ismertetés
fotók: Vidovics István és Bognár János.

38-43.l.

Magyar Építőművészet, 1971.5.sz.

Bognár János

Biró-Thoma-Garamszegi: Timföldsiló, Almásfüzitő. Építész Biró Márton, statikus Thoma Levente, csuszózsaluzás: Garamszegi Károly. - Ismertetés, képekkel /Foto Bognár János/.

Magyar Építőművészet, 1971.4.sz.48-50.l.

Bognár János

K.Gy.: Könnyüfémmü központi irodája és laboratóriuma, Székesfehérvár. - Epitészek: Kévés György, Farkas Ipoly. Statikus Szilágyi Miklós, belsőép. Gergely Gábor. - Ismertetés; fotók: Bognár János.

Sz.P.É.-G.M.: Magyar Állami Pincegazd. exportüzeme, Budafok. Epitészek: Sz.Pusztai Éva, Gábor Miklós. Statikus Iványi Kálmán, út- és tereprendezés Réz Dezsőné. Ismertetés, fotók: Bognár János.

Magyar Epitőművészet, 1971.4.sz. 51-54.l.
55-57.l.

Bognár János

Fényforrásgyár új telepitése, Nagykanizsa. - Építész: Ramocsay István, munkatárs Szathmáry Zoltán, mélyép. Stojanov Miklós, statikusok: Györgyi János, Hidvégi Zoltán, Szuhai Géza, Szalai Lidia. - Ismertetés, képekkel /fotó: Bognár János/.

Magyar Építőművészet, 1971. 4.sz.

42-45- 1.

42-45- I.

Bognár János

P.B.: CHINOIN gyár kiszereló-kikészitő üzemi és raktárépülete, Bp. IV.Istvántelki út. Épitész: Pál Balázs, statikusok: Kovács László és Ujváry Zoltán. Ismertetés, képekkel /foto: Bognár János/

Magyar Épitőművészet, 1971. 4.sz.

33-35.l.

Bognár János

Sz.M.Vegyipari Fejlesztési Intézet, Bp.X.Keszlopi u.
Építész: Szluha Márton, statikus: Kovács László.
Ismertetés, képekkel /fotók: Bognár János/

Magyar Építőművészet, 1972. 4.sz.

39-41.l.

Bognár János

F.I.: Almatároló, Tuzsér. Építész: Farkas Ipoly, szerkezettervező Nagy József, épületgépész Prokopy Rudolf. - Ismertetés, Bognár János fotóival.

Magyar Ép.müv, 1971.4.sz.17 -19.l.

Bognár János

H.J.: Kazánépület, Szombathely. Építész Harsányi István statikus Ivits Iván, gépész Varga László, mélyépítés: Dobrai Katalin. - Ismertetés, Bognár János fotóival.

Magyar Épmüv, 1971.4.sz.15-16.l.

Bognár János

P.B.: Csepel Vas és Fémművek Szerszámgépgyár célgépcsarnoka. - Építész: Pál Balázs, statikus Reisch Róbert, épületgépész Árendt Lajos, lakatos szerkezetek: Szigeti Kálmán. - Ismertetés, Bognár János fotóival.

Magyar Ép.műv, 1971.4.sz. 30-32.l.

Ø Bognár János

1908/9

Ferkejszőmfőiskévt

1932-33, 69. l.

fogadalmi stelázott kőfaragók alhet gyengén iskolázott kőfaragók alkotásai, egyéni érzésüknél fogva mégis különös figyelmet érdemelnek. A kínaiak nemzeti vallása a természet erőinek és mindenekfelett az égnek

Bognár János

T.Gy.: Láng Gépgyár kultárháza, Budapest. Építész: Tokár György, belsőépitész Tokár György, statikus Gnädig Miklós. - Ismertetés, képekkel /fényképek: Bognár János és Orlai Ágoston./

Magyar Építőművészet, 1971. 1.sz.

40-43. l.

Bognár János

S.A.: Gagarin hőerőmű üzemi főépülete, Gyöngyösvisonta
Építész: Springer Antal, statikus: Csiky Béla.
/Ismertetés, képekkel, fotók: IPARTERV, Bognár János./

Magyar Építőművészet, 1970.5.sz.

9-12.

Bognár János

Állami Vakcinatermelő Intézet, Budapest. Építész: Kévés György, statikus Selmeci Józsefné, vasszerkezet: Hidasi Lajos, - Ismertetés, képekkel /fotók: Bognár János és Lélkes László./

Magyar Építőművészet, 1969.2.sz. 43. l.

Bognár János

E.K.: Üveggyár edzőüzeme, Salgótarján. Építész: Elekes Keve, statikus Szontág László, vasszerkezet Márton Botond, fotók: Lellkes László és Bognár János. - Ismertetés, képekkel.

Magyar Építőművészet, 1969. 2.sz. 38-41. l.

182

Bognás János

fotóval illusztrált ismertetés

Zádor Z. - Bánszky B. - Horváth L. - Bácsevszky T.: Borsodi Ércelőkészitőmü, Miskolc-Sajókeresztúr. - Magyar Épitőművészet, 1970. 1.sz. 30-33. l.

Bognár János

tényképeivel illusztrált ~~[illegible]~~ ismertetés.

Bz.J.: Szerszámgépgyár igazgatósági épülete, Csepel.
- Magyar Építőművészet, 1970.1.sz. 20-22. l.

Bognár János

R.J.: OTP társasház, Budapest, XII. Maros utca. Építész: Rimanóczy Jenő. /Fotók: Bognár János és Lelkes László/

Magyar Építőművészet, 1968. 5.sz.

42-43.l.

MDK.

Bognár János

Munkácsy dij III fokozatát kapta

Magyar Nemzet 1967 ápr.2.

Boghár János

Kollégiumban /akvarell/ c. képe az V. miskolci országos kiállításon.

Hajdu Béla: Az V. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállitás
Északmagyarország 1959. okt. 31. 5.1

Bognár János MDK

Kakas-tyuk persely, karámia, repr.

Mücsarnok 1960.Képző- és Diszitőművészeti kiáll.

Bognár János
grafikája

Orszaig-Világ 1973/18

Bognár János

R.E.: Mechanikai Laboratórium, Csepel Fémmü. - Épitész Rácz Endre, statikus Massányi Tibor. /Ismertetés, fotók: Bognár János/

Nagy.Ép.mův. 1972.5.sz. 56-57.1.

Bognár János

BHK III. Dunakeszi Házgyár, Építész Fülöp Imre, munkatársak Körner András, Kasza Zsuzsa, statikus Pikler Éva, Borsi Béla, Farkas Endréné. Képes ismertetés, foto Bognár János.

44-46.l.

Magy.É.ip. 1971.1.sz.

Bognár Soltán

„Madarak" (részlet)
(repro)

—: Magyar Grafika '78
Új Tükör, 1979. március 4-43. lap.

Bognár János

Finommechanikai ötszintes csarnoképület. Építész: Juhász Jenő, statikus dr. Pozsgai Lajos. Kénes ismertetés, foto Bognár János.

Magy. Ép. ip. 1971. 1. sz. 55-57. l.

Bognár János

Magyar Viscosagyár danulon selyemüzem textilcsarnok bővitése. Építész Almstaier Ottó, statikus Kovách Ervin, Lovas Imre, . kéres ismertetés, foto Bognár János.

Magy.Ép.ip. 1971.1.sz. 47-48.l.

Bognár János

Székesfehérvári Könnyűfémmű, iroda-labor épület. Építész Farkas Ibolya, Kévés György, statikus Szilágyi Miklós. Képes ismertetés, foto Bognár János.

Magy.Ép.ip. 1971. 1.sz. 40-41.l.

Bognár János

Siküveggyár, Orosháza. - Építész Böjthe Tamás, statikusok Pikler Éva, Farkas Endréné, Kürösbegyi Bóláné, Csuhai Cézar. - Ismertetés, fotók: Bognár János. -

Nagy.Ép.mův. 1972. 6. sz. 52.1.

Bognár János

Gépelemgyár, Kecskemét. - Építész Böjthe Tamás, statikusok Márton Botond, Juhász Tivadarné. - Insertetés, fotók: Bognár János, Szathmáry Zoltán. -

Magy.Ép.mlv.1972. 6. sz.

48-51.
1.

BOGNÁR József graf. (1951. okt. 4.)

SzL 1994. 103.

megírva

Bognár József

porcellánfestő

l.

Ruzicska Hrend

70. l.

tsága 1927/28. évi költségvetéséből

t álló müemlékek fenn-

kiadványokra stb. ren- Pengő

..... 21.763

g felhasználási terve:

elyreállitására..... 4.400

üemléki felvételére

őirányzott összeg

..... 2.400

ötetének előkészitő

..... 4.000

lom monographiájá-

Bognár József M.D.K.

Kecskemét, Klapka u. 34. irodaház építésvezetője

Tervező: Kovácshegyi László

repró

Magyar Építőművészet 1963/1. 15-18 .l.

MDK

BOGNAR JOZSEFNE

Tatabányai Képzőm. és Ipram. Társ. levele Szentiványi Gyulának, 1940. febr.

Bogner József

A VII. Balatoni Nyári Tárlaton a grafikai díjat elnyerte.

Népsport, 1974. júl. 9. 102 cf. 158 n. Sp.

MDK

Bognár Józsefné

V. Orsz. Iparm. kiáll. Mücs. 1965.

Bognár Károly, Balatonzamárdi
Csanak, fafaragás

Ernst Múzeum. I. iparművészeti kiállítás. 1952.
2o 1.

jobboldali keritésfal me
pületek állnak, melyekbe
Irodalom: Mocsáry I. 36
századi épitőmesterek mü
XLV-1931, 184 l.

Tangazdaság. /Volt Benic
Története: Épittette a
az Okolicsányi-családé,
Jellege: Klasszicista.
Külseje: Földszintes, ké
négy lépcsős, talapzat n
Az ablakok magas lábazat
és gyöngysorral diszitet
lokzatok két-két ablakka
léres, háromszögü oromzat
rácsos mellvéddel. Meste
Állitólag emeletes volt,
Belsejében folyosó fut vé
A baloldali folyosó végén
rozettadiszitésü vasajtó,

Bognár Károly, kerámikus, népművén

Bok

A képzőművészeti s díszítőművészeti körök kiállításán feltűnést keltettek ötletes s eredeti kerámia állatfigurái

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról

9. l

Népszabadság, Bp. 1960. szept. 16.

mak

Bognár Károly faragó

munkája a kiállításon

M. Varga Marianna: A Népművészet Mestereinek Kiállításán

Népművelés 1963. 11. sz. 34. l.

MDK.

Bognár Károly

Kiállitási kritika

Somogymegyei Néplap 1966 ápr.6.

.

Bognár Károly MDK

Persely, 3 db.

Műcsarnok 1960. Képző- és Díszitőművészeti körök kiáll.

MDK

Bognár Károly

a Népművészek Szövetkezete tagja

balatonzamárdi farago népi iparművész

Szerepelt a HISZÖV és a Népi Iparművészeti Tanács által 1956 jul 29-től aug. 5-ig rendezett kiállitáson.

Kiss I. Sándor: Dunántuli népművészeti kiállitás Fonyódon.
SOMOGYI NÉPLAP, Kaposvár. 1956. julí. 26.

Bognár Károly MDK

Népművészek Szövetkezetének tagja
faragó iparművész

résztvett a fonyódi járási tanács kulturtermében 1956.jul.29-aug. 5 ig rendezett kiállitáson.

Kiss I. Sándor: Dunántuli népművészeti kiállitás. DUNANTULI NAPLO, Pécs. 1956 jul. 26.

MDK

Bognár Károly
fafaragó (Balatonszamárdi)

a népművészet mestere kitüntető
e-z Kapta.

Népszava 89. évf. 191 sz. 1961 aug 13 – 12

Bognár Károly, fazekas
népművész

7 Dk

A kaposvári népiipar művészeti szövetkezet-
ben dolgozó népművész = fazekas.

-: Népművész = háziiparosok 7 l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1960. dec. 20. [Vidéki]

Bognár Károly, faragó
népművész

MDh

A „népművészet mestere" címet
kapott a balatonzamárdi faragó.

– : A népművészet mestere és a kiváló népművelő
kitüntetések átadása az Országházban 7 l.

NÉPSZABADSÁG

1961. aug. 13.

Bognár Károly

neves fafaragó Népművész Zamárdiból

jeltelen: Folk Art round the Balaton. Daily News, Budapest, 1970. jun 6.

61.

M. D. K.

BOGNÁR Károly faragó

(Balatonzamárdi)

„A „népművészet mestere"

Ádaatáh a Népművészet mestere ...

Kitüntetiseres az Országházban

Magyar Nemzet 1961. aug. 13. 4. l.

Bognár Károly

MDK

faragó
népi iparművész

szerepelt a kaposvári kiállitáson.

W.E. : Népi iparmivészeti kiállitás.

Somogy Megyei Néplap. 1963 aug. 6.

1021 Bognár Károly

CSERÉPKÁLYHÁK, NÉPI TÁNYÉROK

A Kaposvári Agyagiparosok Háziipari Népi Iparművészeti Termelő Szövetkezete dolgozóinak munkái az egész országban ismertek. Újdonságnak számít a nagy teljesítményű, légfűtéses, folytonégő cserépkályha, amely 300 légköbméteres családi házak, valamint nagy helyiségek, vendéglátóipari egységek fűtésére is alkalmas. De szép, népi motívumokkal díszített tányérok is dicsérik a dolgozók ügyes kezét.

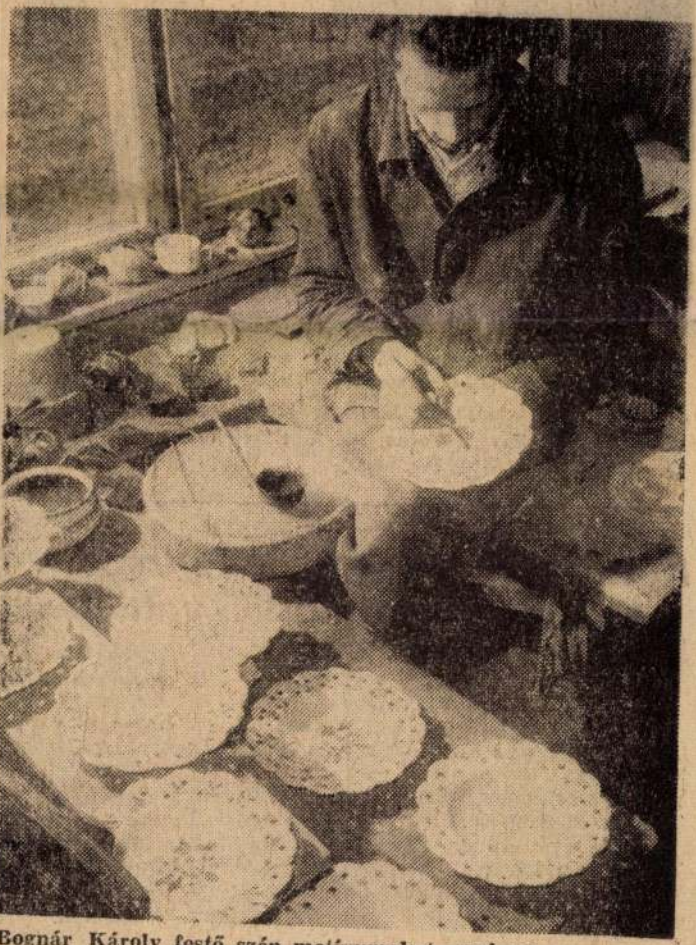

Bognár Károly festő szép motívumokat varázsol a cserép-tányérokra.

SZOVJET K
EGYEZMÉ

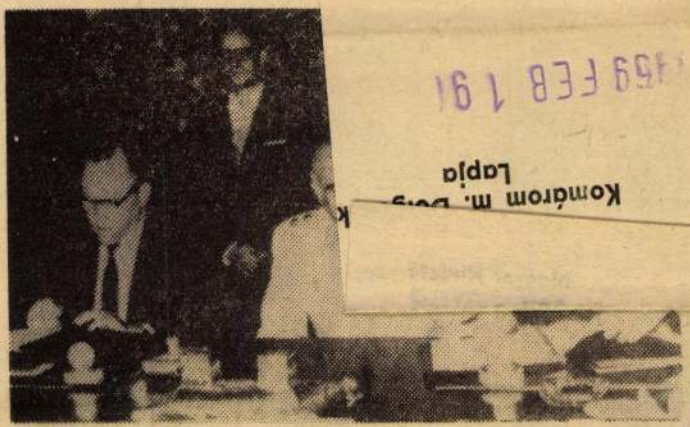

159 FEB 19
Komárom m. Dolg
Lapja

Limában, Peru fővárosában aláírták az első kereskedelmi egyezményt Peru és a Szovjetunió között. A szerződést szovjet részről Nikolaj Zinovjev külkereskedelmi igazgató, perui részről Edgardo Mercado tábornok, külkereskedelmi miniszter és Javier Perez de Cuellar, külügyi államtitkár írták alá.

Koszigin fogadta Karjalainent

Koszigin, a szovjet minisztertanács elnöke, kedden a Kremlben fogadta Karjalainen finn külügyminisztert és megbeszélést folytatott vele.

Mint ismeretes, Karjalainen hétfő óta Gromiko szovjet külügyminiszter meghívására tartózkodik hivatalos látogatáson Moszkvában.

Elmaradt a 135. találkozó

A pekingi rádió jelentése szerint Kína lemondta az Egyesült Államok és a Kínai Népköztársaság varsói nagykövetének csütörtökre kitűzött 135. találkozóját. Az AFP varsói tudósítójának értesülése szerint a kínai döntés oka az, hogy az Egyesült Államok menedékjogot adott Kína hágai ügyvívőjének, Liao Ho-su-nak.

Napról napra

Bognár Károly, népi iparművész

NÉPMŰVÉSZETI STÚDIÓ

Kaposvárott, az ÉDOSZ Művelődési Házban népművészeti stúdió működik. Feladata az amatőr művészek szakmai irányítása, a népi hagyományok ismertetése és kiállítások szervezése, rendezése. A szakcsoportok tevékenységét neves népművészek segítik. Képünkön Bognár Károly népi iparművész munka közben.

Bognár Klára

grafikus

iparművészeti iskola

végzett az 1948

évi plakátkiállí-

táson

Bognár Károly

Tamás László tanítványa

Magyar Hírlap 1977/202/13

Sárközi:Habán hagyaték

Bognár Károly, népi iparművész

Habán kerámiáiból állít ki

Balatonföldváron.

-: Kiállítások a Balaton-parton 6.

NÉPSZABADSÁ Bp. 1975. máj. 23.

MDK

Bognár Katalin, VIII. o.tan.

Nagyitások és tervezések

Pécsi Képzőm. és Műbar.Társ. Pécs, 1934. máj. 1. l.

Bognár Katalin .D.K.

A Pécsi Képzőművészeti Szabadliceum zárókiállitásá
mint az intézet növendéke szerepelt.

Tanulmány , rajz

Képzőművészeti élet a felszabdulás után 326.l.
A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II.
Bp. 1965.

MDK

Bognár Klára

Plakát kiállitás, 1948. N.Szal. képek

BOGNÁR M.

~~Boo~~ és Karulya Ferenc mese illusztrációrat rénitett, szines linóleummetszetekből kis gyermekek számára. 9 db. metszet

---

Bognár M. – Karulya F.: Kacsa Király – linóleummetszetei, Bp. 1956.

MDK

Bognár Magda

Meseillusztrációk I. 35x40
Meseillusztrációk II. 35x40

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállítás.Mécsarnok.
1955.Kat. 27.l.

Bognár László szobán

Zorán-slágerek áthangszerelve

Kellemes meglepetés az ajkai koncerten

Harmincéves zenei pályafutása alkalmából *Zorán Sztevanovity* tíz várost érintő turnéra indult, amelyet majd november huszadikán a Budapest Sportcsarnokban zár. Szekszárd után csütörtökön este Ajkán, a Nagy László Városi Művelődési Központban mutatta be százharminc perces műsorát.

Nagy várakozás, drága jegyek

Bár a várakozás nagy volt az iparvárosban, a „fizetőképes kereslet" sajnos csak egyharmadáig volt képes megtölteni a hatszáz személyes nézőteret. Valamennyi szervező jól tudta, hogy *Ajkának túlságosan drága* a 320–350 forintos belépőjegy, mégsem mondták le ezt a koncertet – szerencsére. A mintegy kétszázezer forintos program rezsiköltségét a Zorán-turnét támogató Porsche-Hungaria, az Aral és a Westel, valamint az ajkaiak részéről anyagilag hozzájáruló West-Automobil Kft. vállalták, „lenyelték" a ráfizetést.

Így történhetett, hogy annak a kétszáz embernek, akik végül is helyet foglalhattak a nézőtéren, a sápadt, sima arcú, szemüveget viselő Zorán sokáig emlékezetes estét szerezhetett.

A legelső meglepetés azokat érte, akik valamely okból nem tudták, hogy mostanában a művész akusztikus koncerteket ad. Mellőzi a szintetizátorokat, a komputereket, az előregyártottságot, s a világon már sok helyütt egyre markánsabban divatba kerülő hangversenyformát kedveli és műveli. Három gitár, két ütősszekció, egy szájharmonika, egy zongora és egy Hammond orgona jelentette most is a zenei apparátust, ráadásul úgy, hogy a Hammond mellől még a jellegzetes vibrátorős, a lesley is hiányzott.

Valamennyi nótát, a metrós slágerektől kezdve az Eső előtt, eső utánig erre az összeállításra hangszerelte át, ami egyben annyit jelentett, hogy a jól ismert slágerek teljesen másképp szólaltak meg, mint ahogy eddig. A vokál is mellőztetett, ami imitt-amott őszintén szólva hiányzott. Mindenesetre az tény, hogy a színpadon dolgozók *zenéltek, muzsikáltak*, óriási meglepetésként hatott a publikumra és egyben meghatározta magatartásukat is.

Az igaz, hogy negyvenesek, ötvenesek is ültek a nézőtéren, akiknek nem természetük a csápolás, az őrjöngés (legfeljebb csak volt), de szép számmal akadtak az ifjabb generációból is. Lehet, hogy ugyanők egy másik koncerten két nappal előbb még izzadtra üvöltötték magukat, de itt a visszafogott hangerőn sugárzott hangok még őket is torkon ragadták, és csupán énekeltek, méghozzá feltűnően jól.

Kihívás a muzsikusoknak

A muzsikusoknak szemmel láthatóan tetszik ez az új akusztikai környezet, még akkor is, ha egy bizonyos ponton túl életveszélyes. Minden fals, az összes baki hallhatóvá válik, ami ugyanakkor kihívás számukra. Zoránnál tényleg megmutathatják, hogy mire is képesek. Valamennyiüknek jut önálló improvizáció, s ezek a rögtönzések, dzsessznyelven: „lepények" teszik a turné helyszínein egyszerivé és különleges zenei eseménnyé a koncertet. Ettől lesz hangverseny a szokásos buli.

Zorán kísérőzenészei egytől egyig remek hangszeresek. Közöttük feltűnt az oly régen látott *Schöck Ottó*, a hajdani Metrós-slágerek gyárosa, vagy az úgyszintén első osztályú *Papp Gyula*, aki mellől viszont már sajnos hiányzik az egy éve halott *Oláh Aladár*. *Csurgai Attila* a doberőd közepén pedig szinte fürdött a finomságokban, akár a többiek.

„De ez már így marad"

S hogy milyen volt Zorán? Szerény, mint mindig, bölcs, amit az évek, évtizedek során megszokhattunk tőle. Régi dalai új hang- és szívárnyalatokkal gazdagodtak. Az ötödik ikszét kerülgető férfitól bizony ma már egészen mást jelent a Kócos kis ördögök vagy a Mária volt. A Gyémánt és arany optimizmusa is fontosabb, mint volt a hatvanas évek végén. Október végén a Volt egy tánc még igazabb és meghatóbb. S csak a legvégén döbben rá az ember, hogy a „volt" a legtöbbször használt ideje a létigének egy-egy Zorán-koncerten! Vajon miért is?

Egyetlen új dalt énekelt csupán, egyedül, gitár nélkül, zongorakísérettel. Felfogható talán a mostani művészi ars poeticának? Íme a szövege:

„Egyszer rájövök, hogy lett volna szebb,
Egyszer egész biztosan rájövök,
hogy hogy' lett volna bölcsebb.
De most már van így, ahogy van,
és ha rossz is, így tudtam legjobban.
Tán holnap szebben játszanám
és jobban, jobban mondanám...
De ez már így marad."

Üveges Sándor

Bogi piacra készül

Művész, magyar áruval

A magyar áruk hetén a Centrum-áruházakban bemutattak egy-egy művészt is. A veszprémiben Bognár László faszobrász alkotásait tekinthették meg.

István a gyermek, Lendület, Csend, Próféta – díjnyertes szobrok. A Bogi bútorcsalád és a Bogi terepsakk. Bognár Lászlót magáról és „magyar árujáról" felsőörsi műhelyében kérdeztük.

– Pápán születtem, onnan ered a műtárgyak, a kézművesség iránti szeretetem – hallottuk tőle. – Legközelebb a famegmunkálás állt hozzám, Pápán, Zalaegerszegen és Budapesten tanultam a művészetét. A Veszprémi Egyetemen eltöltött ötéves tevékenységem segített a restaurálásra használható anyagok tárának bővítésében. Hosszú albérleti hányódás után Felsőörsön építettünk házat, és hozzá műhelyt, azóta itt dolgozom – mondta Bognár László.

Jelenleg faszobrászként és kárpitos kisiparosként tevékenykedik. Régi bútorok restaurálásával, tervezéssel foglalkozik. Reméli, hogy a Bogi bútorcsalád és a Bogi terepsakk vállalkozó barátai segítségével hamarosan megjelenhet a piacon. Ezek jogdíja biztosíthatja számára a lehetőséget, hogy a talpon maradás mellett több időt szentelhessen művészetének.

– A magyar kultúrában nem nyüzsögnek a mecénások. A nagyobb vállalkozók közül azonban már sokan rájöttek, az egyéni arculat kialakítása, a jó megjelenés, a formatervezett irodabútor fél siker lehet az üzlet felé. Közülük néhányan már felkarolták a művészetet, mint ahogyan tette ezt most a Centrum is, amely a magyar áruk hete idején befolyt bevételének egy százalékát a kultúrára fordítja.

Bognár László tizenhárom évesen állított ki először. Azóta sok meghívásnak tett eleget, országos kiállításokon vett részt, és önállóan is bemutatkozott külföldön. Az Árnytól indult – a csiszolt szobroktól. Most, mire letisztult művészete, ugyanide tért vissza. Legújabb szobrai, a Vitorlázó és a Biciklis is ilyen technikával készülnek, egy sporttémájú országos kiállításra. A művész műhelye hamarosan bővül, mert remélhetőleg gyermeke is ezt a szép hivatást választja.

pi –
Fotó: Áfrány

Veszprém, 1956 (VIII.)

Újjáalakulnak a forradalmi tanácsok

Október 31., szerda

Kuczy Zsigmond a megyei magasépítő vállalat tervosztályvezetője volt. 1945 előtti katona barátaival értékelik az országban kialakult katonai helyzetet, főleg az országba beözönlő szovjet csapatok mozgását. A szentkirályszabadjai repülőtérre légi úton átdobott csapatok szerepét vizsgálva csak egy következtetésre juthattak: a szovjetek minden fogadkozásuk ellenére nem ki, hanem befelé jönnek Magyarországra.

Kuczy Zsigmond délelőtt kilenc óra tájban tájékoztatta minderről Brusznyait. Ugyanakkor Brusznyai arról számol be, hogy a jutasi laktanyában lévő politikai tisztek elhintették és provokatív módon terjesztették a katonák között azt a rágalmat, hogy a veszprémi fiatalság meg akarja támadni a laktanyát. Félő, hogy ebből testvérharc lesz, ezért a helyzet tisztázására egy küldöttségnek ki kellene menni Jutasra. Kuczy Zsigmond dr. Besnyő János tanárral, Lohonyai Lászlóval – 1945 előtti századossal – és Bíró Zoltán negyedéves egyetemi hallgatóval gépkocsival mentek a jutasi laktanyában lévő lövészezredhez.

A küldöttséget a laktanya kapujában Perge Imre százados és másik három, volt politikai tiszt várta. A politikai tisztek meg akarták akadályozni, hogy a küldöttség a laktanyába belépjen, Perge azonban a küldöttséget a legénységi étkezdébe vezette, ahol éppen az alakulat katonai tanácsának megválasztása zajlott. Huszonegy tagú Katonai Forradalmi Tanácsot választottak az ezrednél, az elnök Perge Imre főhadnagy lett.

A Veszprém megyei Hírlap első száma jelent meg ezen a napon, amely tartalmazta a Veszprém Megyei Nemzeti Forradalmi Tanács újabb két rendeletét, a megye országgyűlési képviselőiről és a személyi kultusz maradványainak felszámolásáról. Ugyancsak megjelent a lapban egy kiemelt közlemény: az MDP megyei intézőbizottsága, tudomást szerezve a Nemzeti Parasztpárt, a Független Kisgazdapárt és más pártok alakulásairól, elhatározta, hogy székházában helyiséget és felszerelést bocsát rendelkezésükre, s ezzel is támogatja munkájukat.

Este összegyűlt a negyedik küldöttgyűlés a megyeháza nagytermében.

„Újjáválasztották a megyei Nemzeti Forradalmi Tanácsot, s megalakult a városi Nemzeti Forradalmi Tanács. Szerdán este a vármegyeház nagytermében összeült a város munkástanácsainak küldöttgyűlése, amely fontos határozatokat hozott. Meskó Gábor, a gyűlés elnöke elmondta, hogy a város lakói az elmúlt napokban joggal voltak elégedetlenek a forradalmi tanáccsal, mert az két ok miatt nem tudta betölteni szerepét. Egyrészt azért, mert a városunkban állomásozó hadosztály parancsnoka, Sántha alezredes elárulta a forradalmat, csak színleg állt mellénk, nem adott segítséget a nemzetőrség megalakításához. A forradalmi tanács ilyen módon nem tudta gyorsan teljesíteni a nép egyik legfontosabb követelését. A másik ok, hogy az első küldöttgyűlésen megválasztott tagok közül néhányan nem vettek részt a munkában, s az aktívaknak is elaprózódott az erejük, mert hol a város, hol az egész megye ügyeivel kellett foglalkozniuk. Tegnapra azonban mindkét ok megszűnt. Sántha alezredest és néhány árulótársát leváltotta a Jutason is megalakult katonai tanács, és a tegnap este összegyűlt küldöttek különválasztották a megyei és a városi forradalmi tanácsot. A néphatalom újonnan választott legfelsőbb szerveibe a következők kerültek:

A megyei Nemzeti Forradalmi Tanácsba: dr. Brusznyai Árpád tanár, Dömötör Lajos földműves, a Nemzeti Parasztpárt egyik vezetője, Ferenczi László rendőr őrnagy, Mészáros Sándor vasutas, Molnár Tamás (Széntröszt), Monori Gyula pedagógus, Pál Ferenc, a megyei tanács osztályvezetője, dr. Horváth Ferenc közigazgatási szakember, a Kisgazdapárt egyik vezetője, Kisgál Imre százados, Szücs István (Mefesz), Sági Ferenc (Mefesz).

A megyei forradalmi tanácsba egy katonát a honvédség, egy főiskolást a Keszthelyi Mezőgazdasági Akadémia, egy dolgozót a megyei tanács delegál, tizenegy helyet pedig fenntartanak a járási forradalmi tanácsok küldötteinek részére. Így összesen 25 tagú lesz a megyei Nemzeti Forradalmi Tanács.

A városi Nemzeti Forradalmi Tanács tagjai a következők lettek: Angeli Sándor kereskedelmi dolgozó, Arnhoffer István kőműves, Bíró Sándor egyetemista, dr. Farkas György, a Széntröszt jogásza, dr. Héthelyi Ferenc orvos, dr. Jónás Oszkár ügyvéd, Szabó János egyetemi tanár, Zágon Sándor vasutas. Ezenkívül a Fémfeldolgozó egy munkást, a helyőrség egy katonát, a parasztok lakta területek pedig egy földművest küldenek.

A továbbiakban a küldöttgyűlés egyhangúan úgy határozott, hogy a közüzemekben, valamint a szolgáltatóiparban tovább folyjon a termelés, s azok az üzemek is kezdjék el a munkát, melyekben a további állás miatt komoly műszaki kára származhat az országnak.

A szülők kérésére határozatot hozott a küldöttgyűlés az óvodák, napközi otthonok megnyitására, és arra, hogy az általános iskolákban az ünnep után kezdődjék meg a tanítás."

Mészáros Gyula
(Folytatjuk.)

Barcs János két verse

Magyarábok*

URAM! Micsoda sorsot mértél népünkre?!
Ezerötszáztizenhétben... Jó Istenem:
Idegen, új hazára leltek fiaink...
Alsó-Nubia ismeretlen világa
Lett számotokra: Wadi Halfa szigete: –
S befogadott ő, fiaivá Titeket,
Asszuánig futó –, meggyötört harcosok:
Ti halálraítélt, menekült Magyarok!
Menartin, Gyanna után Halfa Daghim
Lett számotokra az új éltető haza;
Idegen otthon –, messze sodort testvérek: –
S lettetek MAGYARÁBOK –: kik még mindig
HUNNIA-szívvel éltek és ragaszkodtok
Az ősi Hazához! Honnan tudhattatok,
Ti távoli idegen nyelvet beszélők
Erről a hős, ősi gyönyörű hazáról?!
Évszázadok vihara nyeste e nyelvet
S lettetek Muszlim magyarok: Emlékezők...
Mária Terézia korában –: kínban –
Földönfutók! Ti Asszuánba sodratott
Magyar Ábrahámok, de a lelketekben
Ott éltek a meggyötretett magyar álmok.
Sós tengerrel mosdattátok az ősi gyászt
S magyarul imádkoztatok magyar fohászt: –
S elszáll-e még hozzátok a magyar átok?!

Szigliget, 1993. október 22. éjszakáján

*A magyarábok (magyar arabok) azt állítják magukról, hogy a török szultánok hadifoglyaként kerültek Magyarországról Afrikába. Őrzik eredeti hazájuk emlékét, de nyelvüket, fehér bőrszínüket a keveredés révén elvesztették.

Álmomat kitakartam

Táncolnak a fenyőfák a parkban;
hajnali álmomat kitakartam,
szobám ablakában állok csöndben:
mint egykoron –, börtönömben!

Szigliget, 1993. október 23. hajnala

NYELV-JÁRÁS

Nyelvészeti visszapillantó

Napjainkban, a motorizálás korában meglepő lehet az a szószedet, melyet Toldy Géza *Szerencseszótárából* állítottam össze. Az autózásnak általa ajánlott kifejezéseit mutatom itt be. Olyanokat, melyeket az akkortájt használatosak helyett javasolt, mint szerencsésebbeket. Nem szándékozom mérlegelni ötleteinek sikerült vagy sikerületlen voltát. Inkább visszapillantásnak szánom a kis gyűjteményt, melyből megtudjuk: hogyan is fogadták nálunk az autót 1910 körül.

Tárgyilagos és szakszerűségre törő megnevezést mindössze kettőt terjesztett elő szerzőnk e különös könyvében. Egyik: a *hajtós kocsi*, melyben a *hajtó* a *motort* jelentette. Ez a hajtós kocsi lett volna hivatott az *automobil* s a *gépkocsi* helyettesítésére. Másik tárgyilagosan szakszerű megnevezése: az *órás kocsi*. Ezt a *taxi* és a *taxaméteres bérkocsi* kiszorítására szerette volna elterjeszteni a kor híres nyelvművelője.

Toldy szóalkotásainak többsége híján volt az előbbiek erényeinek. Így némelyikükből inkább az derül ki, hogy mennyire sokkoló volt a közönség számára az új jármű sebessége. Nyilván hangulatjelentések, nem pedig valódi megnevezések például ezek: *lótó, futógép, száguldó – bérszáguldó*.

Hogy a lakosság egyéb kellemetlenségekre is fölfigyelt, arról ilyesféle ajánlott szavak tanúskodnak hitelesen: *légrontó, büdöske, röfögő*. Rontotta a közhangulatot az a félelemmel vegyes düh is, mely a következő Toldy-leleményekben fejeződik ki félre nem érthetően: *gázoló, lúdvesztő, lóréme, ördögszekere*.

Egy állattenyésztő és állatbarát népesség hajdani indulatos kifakadásai ezek!

Nemcsak a sebesség, a bűz, a zaj meg a túlerő kiváltotta indulat munkált az emberekben, hanem a látvány rendkívülisége is. Bizonyíthatja az *álarcos eszkimó* esete. Toldy szerint ez a szókapcsolat lett volna találó a védőöltözékében egzotikusan ható autósra, a gépkocsi vezetőjére.

Igaz, ami igaz: nem csupán a kornak, hanem Toldynak az érzései s vélekedései is jócskán belejátszanak abba a képbe, amelyet nyelvészeti visszapillantómban láttattam, kuriózumként megidéztem.

Hernádi Sándor

Faludy–Villon dicsérete

A túlélésben segített

Pokolbéli emlékem

Huszonkét évesen, csonttá soványodva, teljesen kifosztott hadifogolyként, csupasz földön a francia ég alatt zubbonyom oldalzsebében ott lapult egyetlen kincsem, Villonom! És bár fekvés közben, az egyébként is kemény francia földön törte-gyötörte csupa csont csípőmet, nem nehezteltem rá, mert ahogy leszállt az est és már nem szédelegtünk a tűző naptól, az éhségtől meg a gyengeségtől, a fogolytábor főterén összejöttünk, és az éhes, rongyos-rühes csapat fennhangon olvasta a Balladát a senki fiáról, és szinte már hallottuk is, hogy miként fütyült egykoron Villon lábai között a szél, s miként borult rá mint nagy kalap, az ég... De vele jártunk az őszi sárban, és a mi lábunk nyomán is ügetett a halál és a rohadt kor, mely nem adott enni, a mi ajkunkon is ott dagasztotta a sarat..., s hogy mégsem maradtunk ott, abban Villon is segített!

Ilyesféle emlékek tódultak fel bennem, amikor a napokban *Faludy György* volt a Veszprémi Egyetem vendége.

De higgyék el nekem azt is, hogy ezt a hatást csak Faludy volt képes elérni, mert bármennyire hű és mesteri az a műfordítás, ma már, ebből a távolságból és abból a mélységből képtelen elmondani nekünk azt, amit Villon érzett egykoron, hacsak nem járta meg maga is azokat a pokolbéli bugyrokat, mint például én is a francia hadifogságot 1945–46-ban – megáldva és leköpve mindenütt...

Meg vagyok győződve, hogy csak Faludy György zseniális eretneksége volt alkalmas a villoni vagabund természet és abszurd szituációk-élmények viszszaadására, még akkor is, ha ezt a zseniális eretnekséget az irodalom és Villon ellen elkövetett merényletnek is minősítették a szigorú ítészek. Szokatlan csak az, hogy erre kölyökfejjel már ráéreztem, és hogy ezt az élet vissza is igazolta a pokolnak abban a bugyrában, ahonnan egy életre megnyomorodva kerültem ki, míg mások bele is haltak!

Ezek után már csak szószaporítás, hogy elmondjam: olvastam Vas István kétnyelvű, klaszszikus Villonját. Belekóstoltam Szabó Lőrincébe, Tóth Árpádéba s Illyés Gyuláéba, de uram bocsá´, sehogy sem találtam meg bennük azt a Villont, akinek később a lába nyomába léphettem – leköpve mindenütt.

De nem szándékom Faludyért pörlekedni, csupán megköszönni az élményt, hogy Veszprémben személyesen is találkozhattam vele.

Frick Kálmán

Bertha állatkertje

Egy író állatkertje címen a Schenk Verlag jelentette meg *Bertha Bulcsu* új könyvét, amelyet zömében Keszthelyen és Balatonszepezden alkotott. A víz, a folyópart szerelmese ezúttal megejtő kedvességgel ír az emberi környezetet körülvevő állatokról. Nem kiragadott példákkal él, hanem a hétköznapi valóság parányi összefüggéseit veszi észre egy-egy pillanatban.

Talán Hemingway írhatott ilyen emberséggel, szeretettel a halakról, a bálnákról, mint Bertha Bulcsu a verébről, nyúlról, fecskéről, pocokról, vakondokról. Nem ragadja ki őket mikrokörnyezetükből, hanem az emberrel szerves kontaktusban lévőkként jellemzi őket.

Valójában nem egy állatkönyvet írt Bertha Bulcsu, hanem a folyóparton történő létezésének, az éppen ott töltött időnek azokat a kis parányi részleteit is feljegyezte, amelyek mellett vígan elmentünk volna. Kinek jutna eszébe egy fontos filmforgatási terv alatt azzal foglalkozni, hogy milyen a pepita levelibéka lelkivilága? Bertha Bulcsu kedvesen elfilozofál, belebújva a béka bőrébe, és abból a perspektívából szemléli a történéseket.

Miközben kollégáival, filmes és irodalmi emberekkel találkozik, s a szülőföldről forgatnak, a forgatási szünetekben pontosan megfigyeli azokat a rezdüléseket, amelyeket a balatoni nád, a kövek alá besurranó gyíkok okoznak.

Soraiban megjelenik a szeretett táj, a györöki, szepezdi, keszthelyi partrészlet, s napi aktualitások, íróbarátokkal kapcsolatos megfigyelései.

Ha valaki nem ismerné Bertha Bulcsu stílusát, ebben az állatos könyvnek induló, forgatási napokkal tűzdelt, s a világ történésein, fonákságain az állatok szemszögéből elfilozofáló író kötetében csakhamar rálel valamennyi stílusjegyre.

Rálel a precizitásra, a pontos idő- és helymegjelölésre, a szakszerűségre, a táj szeretetére, a magányban elgondolkodó és elgondolkodtató íróra.

Úgy vagyok Bertha könyvével, mint annak idején Saint-Exupéry kisregényével, A kis herceggel. Olvasom, olvasom, s azt érzem, gyermekeknek álcázta, ők is valószínűleg kedvesen olvassák, megszeretik belőle az író bácsit, mert nekik szólóan jeleníti meg kedvenc ismerőseiket, de igazából a felnőtt gyerekeknek írta, azoknak, akik örökre fiatalok maradtak,vagy bölcsülve öregedtek meg.

Azoknak, akiknek az élet többet jelent a napi akutalitásoknál, akik az utazás izgalmában, a napi munka felőrlő mechanizmusában is szomjasak azokra a közlésekre, azokra a jelekre, amelyeket a táj, a szél, a daraszak, a csörtető vaddisznók, a galambok, egyszóval a tágabb környezet közvetít feléjük.

Megkapó élmények sorakoznak ebben a kötetben, jókora humorral megtűzdelve.

„Újra ciripel a tücsök, s amikor egyre hangosabban húzni kezdi, ráébredek, hogy ez egy valóságos tücsök. Szó sincs hangemlékekről, ez a tücsök itt van a szobában. De októberben, a negyedik emeleten? Támad bennem egy bizonytalankodó meghatottság, leveszem Szabó Lőrincet a polcról, és fellapozom a Tücsökzenét. Erre szokta mondani a feleségem, hogy mindent kitalálsz, hogy ne kelljen írni. Legjobb lenne, ha szólnék neki, vizsgálja meg a negyedik emeleti tücsökhelyzetet. De előbb még beleolvasok Szabó Lőrincbe: Zúg, repes, árad a tücsökzene, nem tűri, hogy gondolkozz: üteme szent ragály, elkap, mint már annyiszor! Miért tetszik hát? ...Az őrület, az fog meg benne: vadak, négerek csörgőit rázza oly szörnyű indulat, ahogy itt ez a sok tücsök mulat..."

A kötet végén az író lánya, Franciska tesz fel harminchárom kérdést, amelyből még teljesebben kibontakozik az állat- és emberbarát író portréja.

D. Nagy Imre

Ferenczes István

Erdélyi triptichon*

Haláltáncház

Első menyasszonyom egy nyírfaseprű volt. A tündérerdők bánatra hajló, pokolra hulló ágaiból, őrült, elátkozott menyasszonyok ködnevelő, szellőket ölelő, mélabúsan lengedező karjaiból fonják mifelénk a cigányasszonyok Hamupipőkéit a pitvaroknak, kik úgy őrzik, mintha holdudvar lenne, a székely porta tisztaságát. Hétvégeken elkélnek nászra, csűrföldeken, istálló padlatán, trágyadombok porondján szegődik hozzájuk a gyalázat. Kopnak, rojtosodnak, kifoszlanak, korán vénülőn járják megsemmisülésig a táncot, a gúzsba kötöttet, míg ki nem kosarazza, sarokba nem állítja a házasságszédelgő idő.

Egy ilyen tündérből cseléddlánnyá átkozott nyírfaág seprűt kértem fel én életemben legelőször táncra. Tükörtermek helyett az istálló, a csűrföld lett a mi tánciskolánk. Bodor hajú, szöszke kicsi lánykák helyett nyírfaseprű a partnerünk. Pedig milyen gyönyörűek voltak, milyen táncra hívogatón kökényszeműek, csillagos homlokúak a vélünk egykorú fruskák, kik bent a serkék táncházában ropták a lassú, a sebes magyarost, járták a polkát, a hétfélit, a németest, akik már a gimbelem-gombolom, légy enyém, angyalom dallamára, egy szál harmonika szavára cipelték a bécsi erdőbe a botlábú fiúkat, mert a muzsikusnak dalból volt a lelke, s elhozta a mi világvégi tájainkra a tangót. De hiába szólt, hívott a zene, a kamasz csitrik ébredő szerelme, mi nem és nem, nem mentünk be az akkoron még élő táncházba, ebbe a gyalázatos, trágár, kegyeletsértő intézménybe, ahol lábbal taposssák a legszentségesebb szomorúságot, a gyermeklélekbe szorított férfibánatot, a riadalmas hollófekete gyászt. Hiába csábított a vigalom, málnaszörp, százféle sütemény, tombola, közös ének, zálogosdi, tánctanulás, mi oda nem. Nem és nem megyünk. Mert mi gyászoltunk. És szégyelljék magukat a bentiek. És különben is a pionírszervezet szervezte az egészet, s mi vélük egy tálból nem cseresznyézünk. Mi piros nyakkendőt nem kötünk. Jönnek majd az amerikaiak, s attól fogva fogják felakasztani a kommunista csemetéket – mondta a falu jobbik fele, s véle mi is. Ezt vallottuk. És a gyászt.

1956 novemberét írták. Szomorú , ködös, letargikus november járta, negyvennapos hidegrideg, országos esőkkel, amilyenek csak Csíkban, a Hargita keleti lábainál tudnak léleksorvasztóan, reményveszejtően zuhogni. Meglehet, hogy emlékezetem csal, s elvegyíti egy másik ősszel az akkori verőfényt. Ha az volt, akkor a világ legnagyobb hazugsága volt, mert lelkünkben valóban borult, hideg, véraláfutásos volt az ég. Nemcsak a felnőttekben ájult el a jókedv, a remény, hatalmasodott a rettegés, hanem mi, gyermekek, a kamaszkor küszöbére botlott, vásott kölykök is sírtunk. Készek voltunk a halálra, sirattuk a levert magyar forradalmat.

Gyászunk mély volt és igaz. Annyira mély és annyira igaz,

*Ferenczes István Erdélyi triptichon című 3 részes írása I. díjat nyert az MTI-Press tárcapályázatán, amelyet a Magyar Hitelbank művészeti kuratóriuma támogatott.

Bognár László

1994. aug. 27 NAPLÓ – 3

NAPRÓL NAPRA

Koalíciós nézetkülönbség

A koalíciós egyeztetőtanács hétfői ülésén szóba került *Horn Gyula* miniszterelnök augusztus 20-i iváncsai kijelentése is, amelyben egyfajta vagyonadó bevezetését helyezte kilátásba. Az MSZP és az SZDSZ vezetői egyetértettek abban, hogy nem a tanács feladata erről az adófajtáról vitát folytatni, hanem a kormányé. A tanács elé a téma csak akkor kerülhet, ha a kormányon belül nézetkülönbség van a szocialisták és a szabad demokraták között.

Emelkednek majd az energiaárak is

A Magyar Villamos Művek Rt. szerint a lakossági villamos energia árának 52,5 százalékkal kellene emelkedni. A lakossági hőenergia 37,6 százalékkal, a termelői hőenergia 29 százalékkal lenne drágább. A földgáz viszonteladói árának 24, a nagyüzemeknek értékesített földgáz árának 12 százalékos emelését indítványozta.

Bognár László kiállítása Paloznakon

Az érintés gyönyöre

Impozáns környezetben, a paloznaki polgármesteri hivatal galériájában nyílt meg tegnap *Bognár László* szobrászművész kiállítása.

A szobrászat tulajdonképpen az érintés gyönyöre – idézte *Amerigo Tot* gondolatait megnyitójában *Gopcsa Katalin* művészettörténész. Majd kifejezte: Bognár László tömbformájú, fából faragott alkotásai lágy, ívelő vonalaikkal valóban arra ingerlik a nézőt, hogy kezével végigsimítsa azokat. Bemutatta az alkotót, aki *A. Tóth Sándor* indításával érkezett a művészetbe, s aki később évtizedeken át a faipar műértő szakmunkásaként dolgozott.

Most kiállított szobrai jól körüljárható posztamenseken fogadják a közönséget, soraikban gyakran ábrázolt a mozgásban, sportban érzékelhető lendület, de éppúgy megtalálható a meditációs figura, a leányalak és a szinte ironikus hangulatú megszemélyesített lexikon figurája.

té

Autófeltörők lakat alatt

Végre elkapták őket, kivontak a forgalomból hat fiatalt, akik rendszeresen törték fel a márkás gépkocsikat, az Audikat, a Volvókat, a FIAT-okat, a Golfokat. Előszeretettel törték be a kocsi ablakát, ha külföldi rendszámot viselt, és odabent rádiómagnót vagy más értékes cuccot láttak.

A fiatalkorú *M. Róbert* kivételével a többiek budapestiek voltak, és a jól szituált, nem éppen szegény szüleik biztos hátteret jelentettek a számukra. Sőt! Nyaralója is volt kettőnek a Balatonnál. Kocsiba vágták magukat, a nyaralóban megpihentek, és innen indultak a tolvajkörútra. A kiszerelt, elvitt holmikat alkalmi vevőknek vagy piacon értékesítették.

Bizonyíthatóan ötvennyolc autót törtek fel, fosztottak ki hol együtt, hol csak kettesben vagy külön-külön. A megyéhez tartozó Balaton-parton mindenütt megálltak *Boa János* autójával, és munkához láttak. Bár büntetlen előéletűek „még" a fiatalok, de M. Róbert ellen a BRFK eljárást indított hasonló cselekmények miatt.

Most a hattagú társaságot – előzetes letartóztatás mellett – erőszakos behatolással elkövetett lopással gyanúsítják.

Vonat alá ugrott

Tegnap délelőtt a balatonfüredi vasútállomáson feltételezhetően öngyilkossági szándékkal vonat alá vetette magát egy 35–36 év körüli nő. Az induló vonat szerencsére csak fellökte, nem ment át rajta. Koponyasérüléssel szállították a veszprémi kórházba.

Szintén Balatonfüreden történt még egy szerencsétlen eset tegnap estefelé, amikor is egy idős urat közterületen megmart két doberman.

Balatonakarattya belterületén gyalogost gázolt egy személyautó. A szerencsétlenül járt idős férfit lábszárcsonttöréssel szállították a veszprémi kórházba. A balesetet délelőtt 11 órakor történt kijelölt gyalogátkelőhelyen.

Egy belevaló válla

A Duviép Kft. ajkai építésvezetősége mélyépítésben **gyakorlott művezetőt** keres felvételre változó munkahelyre. Feltétel: szakirányú, legalább középfokú végzettség, valamint 5 éves kivitelezői gyakorlat
Jelentkezni lehet: Duviép Kft., Ajka, Bartók B. u. 87.
Tel.: 88/311-145
(102096/1H)

ÚJRA! ÚJRA! ÚJRA!
Várja kedves vásárlóit a **JOKER**
augusztus 24-én, SZERDÁN
Butikminőségű (vállfás) ruhák vására
augusztus 26-án, pénteken
Gyerekruha, hálóing, átmeneti dzsekik vására Pápán, a Pedagógus Művelődési Házban 8–16 óráig
(102078/1H)

Veszprém belvárosában
most rendkívül kedvező áron
ÜZLETHELYISÉG KIADÓ
Budapest u. 7., hotel-parkoló
Érd.: 88/427-099, 406-400,
06/30/464-660
(102179/1K)

1994. A

AKCIÓ!

ACE fehérítő, fertőtlenítő 1 literes .....
Persil 2,4 kg .....
Crepto WC-papír 4 tekercses .....
Silan Rose öblítő 4 literes .....
ESVA fagyasztott termékek:
Fish Fingers fehérhúsú, elősütött, panírozo
Fish Burgers panírozott halpogácsák 250 g
Fish Fingers panírozott tőkehalrudak 250 g
Hipp bébiétel kettőt fizet, h
Milka 100 g-os csokoládék .....
Haas 3-as puding formával 144 g-os .....

A SZ
AHOL A VÁS

Veszprém, Cserhát-ltp. 6
Nyitva tartás: hétfőtől pé

megirva

Bognár László

stul. Taksonyban 1893
aug. 27.

1914/15. I. harmadéves
művésznőrendek Balló E.

Murillo: Mária mennybevitele cz. képe

VI. 213.

Bognár László

1912/13 – 1913/14

Ferdinándi Fő iskévk

1932-33. 69. l.

Részt vett az ifjúsági kör 1913-14. évi kiállításan 4 olaj-festménnyel

újabb korok érzése is kifejeződik.
Híresek és népszerűek a kínai gongok, melyeknek különösen figyelemreméltó ősei a geometrikus és textil-

Bognár László

vül. Takarnyon (Pest m)
1893 aug. 27. Rk.
Érettségi
1912/13. I. első osztályboli
művésnövendék Ballo Ede,
Bosznay Istv., Pilch Dezső
1912/13. II. első ost.
u. o.
1913/14. I. másodoszt.
u. o.
1913/14 II.

Costa Anastasiannus II. 75.

Erkezett 1904 október 29.

835/904 (Budapest 1904 október 20 — 7316/904 sz. a.)

A vallás és közoktatásügyi minister a biharmegyei és nagyváradi régészeti egyesület által fel nem vett 1903 évi segélynek a főfelügyelőség f. évi javadalma terhére lecudó engedélyezésére nézve javaslatot kér. (I. Felterjesztés II. Az elnökségnek 1904 XII/9)

Bognár Károly, [építész]

Kiskunhalas rendezésére kiírt pályázaton:

II. díjas.

—: Pályanyertesek 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. nov. 29.

Boguár László

az alábbi tervpályázat on megvételt nyert 8. számú terv egyik szerzője.

Kriszt György: Mosonmagyaróvár régi városközpontjának tervpályázat a, 1971.

Magyar Építőművészet, 1972.2.sz.14-16.l.

Boquár László, [építész]

MDK

III. díjat nyert.

– : Elkészültek Esztergom városközpontjának tervpályázatai 9.

Népszabadság, Bp. 1970. nov. 14.

M. D. K

BOGNÁR László mérnök

Résztvesz az Orczy-tér rendezésére kiírt pályázaton (1960.)

Magyar Nemzet 1960. XVI. cof. 103. Sz. 4. l.
Gárdonyi Jenő: Milyen lesz az Orczy tér?

MDK

Bognár László építész

Sikeres pályamunkát készített.

Fekete Gábor: Háromszázezer lakost szolgál ki a jövő újpesti városközpontja 4

Népszabadság, Bp. 1969. okt. 23.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Bognár László, építész

Negyedik díjat nyert

a III. ker.-i építészeti pályázaton.

Bende Ibolya: A lábakon álló városrész 6

ESTI HIRLAP, bp. 1965. nept. 14

Bognár László építész M.D.K.

Bp. II. Aranyhegy és környéke rendezési tervpályázaton dijazva.

Társtervező: Locsmándy Gábor, Meggyesi Tamás, Marosi M.

Magyar Építőművészet 1967/6. 3.l.

Bognár László, [építén]

Tervező. I. díjas.

Pakota György: ELTE – BME város

3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. okt. 28.

Bognár László, építén

L. Ellér István

–, követségi hírek

Magyar Építőművészet Bp. 1983

10-12

83/4

Bognár László, iparművész

L: Ványai Katalin

□-: Három iparművész: ... 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977 nov. 4.

Bognár László

Az alábbi pályázaton indult 5 magyar pályamü közül az egyik 100.000 belga frankos IV. dijat nyert. Szerzői: Bognár László, Körner Zsuzsa, Meggyesi Tamás. Konzulensek: Pataky Etelka, Vajdovich Béláné.

Meggyesi Tamás - Vajdovich Béláné: "Gent holnap" tervpályázat, 1971. Magy.Ép.müv. 1972.4.sz.14-16.l.

BOGNÁR LÁSZLÓ, diák-festő

Vörös Ferenc
A sárvári Entzbruder Dezső Ál..Iskola rajztanára volt. 1964-ben az Uj-Delhiben rendezett gyermekrajz-világkiállitáson két tanitványa,Bognár László,VIII.oszt.és Vörös Livia,II.oszt/Vörös kisleánya/képviselték többek között a magyar gyermekek müvészetét. 602.old

NASZÁDOS ISTVÁN: Vasi müvészportrék.-Bemutatjuk Vörös Ferencet 600.old

VASI SZEMLE, XVII.évf. 4.szám, 1968. Szombathely

Bognár László, [építész?]

II. díjat nyert a dunaújvárosi városrendezési pályázaton.

—: Közlemények 12.

Népszabadság, Bp. 1973. nov. 30.

Bognár Magda MDK

Meseillusztrációk I-II.

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Bognár Magda MDK

Az okos leány, meseillusztráció, temp. I-II.

Mücsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Bognár Magda, graf.

2 db illusztr. Az okos leány. Meseillusztr. Temp.

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat.13.l.

Bognár Magda grafikus M. D. K.

illusztrációiról:

Redő F: IV. Magyar képzőművészeti kiállítás
Művtört. Ért. 1954 1 sz. 171.

MDK.

Bognár Magda grafikus

"Meseillusztrációk" I."

"Meseillusztrációk II."

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Mücsarnok,1955.27 l.

MDK

Bognár Magda

Plakátművészeti Kiállitás.Ernst Muzeum 1953.
Kat.

MDK

Bognár Magda

Résztvett az Ernst Múzeumban rend.Plakatmű-
vészeti Kiállitáson 1953-ban.

Plakátművészeti kiáll.1953.Kat.

Bognár Magda

"Képártalom" cimmel Vadas József ir a Diafilmgyártó Vállalat által készitett diafilmekről és az azokat illusztráló grafikusokról, valamint a tankönyveket, ill. azok szövegét szemléltető rajzolókról. A diafilm grafikusai: Bencze László, Benkő Sándor, Bényi Margit, Bognár Magda, Cseglédi István, Fekete Edit, Köpeczi Bócz István, Mész István, Németh István, Rogán Miklós, Sóti Klára, Tankó Béla, Zórád Ernő.
A tankönyvek grafikusai: I. oszt.: Rogán Miklós, II. oszt. olvasókönyv: Reich Károly, III. oszt. olvasókönyv: Kass János, IV. oszt Irodalomkönyv: Szecskó Tamás, V. és VI. oszt. Olvasókönyv: Csergezán Pál és Görög Rezső, a Munkalapok c. kötet: Boromissza Zsolt és Démuth Ágnes munkája
Fenti cimü kritikát lásd: Reich KÁRoly nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 26. XXI.évf.48.sz. 3. lap.

Fénykép

Milyné

Képzőművészeti Főiskola: 472 ltr.

Bognár Magda: Bagi népmese. ill.

Diplomamunka 1952/53.

Szatoka

Negatív nincs.

Megvette: Népműv. Min. 700 ft.

BOGNÁR MIHÁLY, csapó

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.i mestereiről.Az egyik 1784-ből,a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség,519 név.Az arab számok a két listát,a rómaiak az öt csoportot jelzik.
263.old
/ 1,2./ V. csapo. 265.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA.István Király Múzeum Évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

BOGNÁR PÉTER, diák-festő

Vörös Ferenc a sárvári Entzbruder Dezső Alt. Iskolában, mi
mint festő-pedagógus tanitott.-Az első rajzpedagógiai
kongresszuson Bpesten Biczó József, Nagy Dezső, Sipos Fer
reno és Bognár Péter VIII. oszt. tanitványai vettek részt
egy-egy munkájukkal. 601.old

HAJZÁDOS ISTVÁN: Vasi művészportrék.- Bemutatjuk
Vörös Ferencet 600.old

VASI SZEMLE. XXI..évf. 4.szám, 1968. Szombathely

Bognár Péter

műlakatos

Közlezrkiáll

1359. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Bognárné [redacted] Kati, festő

— BOGNÁRNÉ KOSZORUS KATI festőművész kiállítása augusztus 4-én a Józsefvárosi Művelődési Ház galériájában (VIII. Déri Miksa utca 3.) alatt nyílik meg.

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. júl. 27.

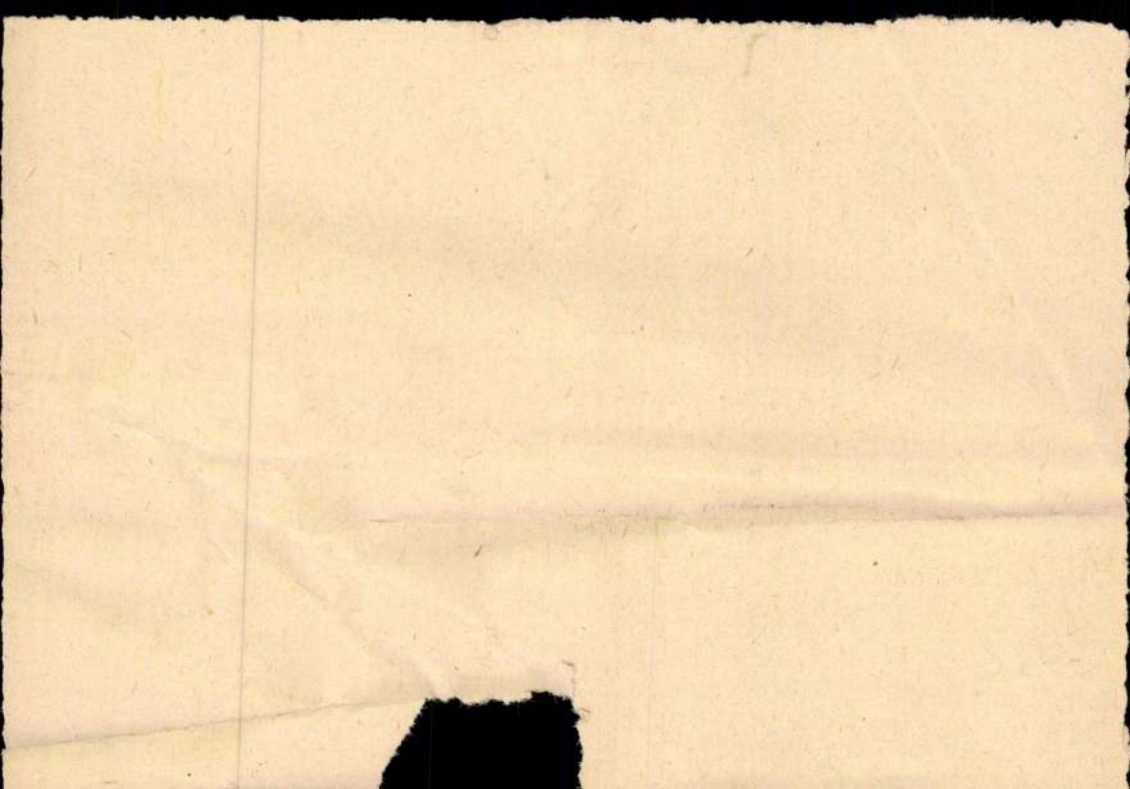

Dizájn és művészet az Inda Galériában

BOGNÁR RUDOLF

Remek galéria bújik meg a Király utca egyik szépen felújított, régi bérházában, és még jobb a legújabb tárlata, amely Designképző művészet címmel nyílt meg a napokban. Bognár Rudolf, Dévényi Dalma, Gulyás Judit, Kiss Tibi, Lublóy Zoltán, Máté Eszter, Mátrai Edina, Zongor Roni iparművészek; illetve Cseh Lili, Huszti János, Kopasz Tamás, Marafkó Bence, Ottó László, Somody Péter, Otmar Spiss és Vágner Mátyás képzőművészek alkotásai láthatók szeptember 14-ig a tágas, almazöld kiállítótérben, amely megőrizte a nagypolgári lakás egykori miliőjét és otthonosságát. A Disegnképző művészet nagy egyveleg, használati és dísztárgyakból, valamint festményekből áll, és már belépéskor káprázik a szemünk a sok szín és dizájnos forma láttán. De semmiképp sem mondhatnánk, hogy káosz van, mindegyik teremben, szobában a harmónia és a stílusos elrendezésmód a jellemző – a címhez méltón.

A kísérő szövegben a következő olvasható: „Fogyasztói társadalom vagyunk, valljuk be, ételemünk a vásárlás, hogy szükségleteinket, és még azon felül érzékeinket, vágyainkat, mondanivalónkat, vagy csak egyszerűen saját magunkat megjutalmazzuk egy-egy megvásárolt termékkel". És aki nem is él így, vagy csak nem ismeri be, talán mégsem jár rossz helyen, és valahol igaz az, hogy „...minden tárgy, melyet megveszünk, mely hozzánk kerül, valamilyen szükséglet kielégítését szolgálja...", hiszen a szemünk gyönyörködtetésére vásárolt méregdrága festmény is erre szolgál a falon. Az utolsó mondat azonban igazán megfontolandó: „Fogyasztói társadalom vagyunk, de vásároljunk mértékkel és érzéssel ez után a kiállítás után."

Az egyszeri látogató gondolkodása máris beindul, és ahogy barangol a gyönyörű, ám méregdrága cipők, ruhák, ékszerek, lámpák és festmények között, el is határozza, hogy adni fog az esztétikára ezután, főleg ha azokról a tárgyakról van szó, amelyekkel körülvesszük magunkat erre a röpke föl di életre. És nem is lehetne panasza senkinek egy innen berendezett lakásbelsőre. Zongor Roni virág-lámpa kompozíciói, Huszti János realista, markáns színekkel megfestett művei már-már a retrót idézik, de mégis mindegyik modern. Máté Eszter műanyag és fém kombinációjával készült ékszerei – szintén virágmintákkal – szolid eleganciával pompáznak egy sarokban. Vágner Mátyás fotómontázsai – főleg az E-adalékokat nyakra montírozó Minőségét megőrzi – igazán megragadják a szemlélőt. De mindegyik teremben van valami különleges: például Sándor Krisztián színes városai, vagy Szabó Ábel két tájképe, amelyeken az előtérben az országút.

A Designképző művészet tudatos vásárlásra és olyan gondolkodásra nevel, amely hasznos ugyan, de egyelőre még kevesen engedhetik meg maguknak, ám annál többen kaphatnak ötleteket. **ZSZ**

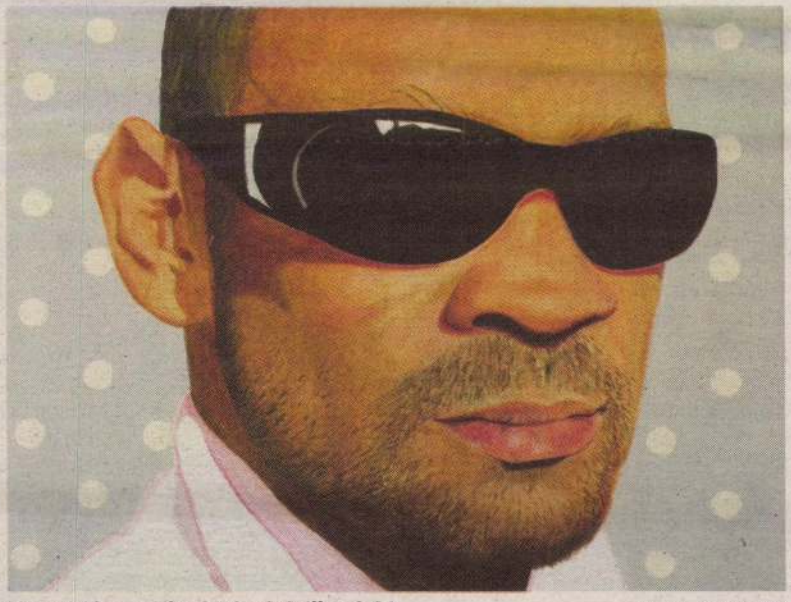

Huszti János: Siker? Pénz? Csillogás? I. FORRÁS: INDA GALÉRIA

M. Hírlap 2007. szept. 10.
15. oldal

Capa, Kertész, Smerilli

közt Dürer-műveket láthatunk, de szerepelnek francia, olasz és angol mesterek munkái is. A tárlat bemutatja a mezzotinto technikát is, amelyet főként a tizennyolcadik században alkalmaztak, a kiállított lapok mellett a látogatók pedig megismerhetik a rézmetszés szerszámait is.

Amerika út menti építészete címmel nyílt válogatás John Margolies fotóiból a Millenáris Piros-fekete galériájában. Margolies huszonöt éve járja az Egyesült Államokat, hogy megörökítse a letűnőfélben lévő út menti kereskedelem hagyománnyá merevülő emlékeit, épületeit, rekvizítumait. Vidéken sem volt eseménytelen a hétvége: Pécsett megnyílt Josip Diminc képzőművész kiállítása, aki a dubravai mediterrán szobrászszimpózium alapítója, és a horvát képzőművészet egyik legnagyobb alakja. Balatonfüreden, a Kisfaludy Galériában N. Guiseppe Smerilli olasz fotóművész kiállítását láthatjuk. (M)érték – Világhírű magyar fotográfusok címmel Brassaï, Robert Capa, André Kertész, Moholy-Nagy László és Munkácsi Márton fotóiból nyílt kiállítás a debreceni Kölcsey Központban. Aki Budapesten nem látta a kiállítást, és most elutazik Debrecenbe, két legyet üthet egy csapásra: a Kölcsey Központ csak pár percre van a MODEM-től, ahol Leonardo da Vinci-kiállítás látható, a látogatók pedig kedvezményesen válthatnak jegyet a (M)értékre is.

Kedden a budapesti OctogonArt galériában Horváth Dániel festményeivel találkozhatunk. A Budapest Kiállítóteremben csütörtökön nyílik meg Bak Imre festőművész kiállítása A történet folytatódik... címmel. Ugyanaznap az acb kortárs művészeti galériában Ádám Zoltán munkáiból nyílik tárlat. **ZSZ**

Körutazás Dél-Afrikában

November 20 - 30. (11 nap/8 éj)
Repülő, Hotel 3 és 4*, transzferek, reggeli, magyar idegenvezető, változatos programok, útlemondási biztosítás.*

A részvételi díj nem tartalmazza a repülőtéri illetéket (65 000 Ft/fő).

487 900 Ft/fő

lő lesz.
de estig
nak elő.
délután és
5 hőmér-
elkedik,
d.

délutáni

	20 °C
	18 °C
	19 °C
	18 °C
	21 °C
	18 °C
	20 °C
	18 °C
	20 °C
	17 °C
	18 °C

vízhőmérsékletek

Duna	13–17 °C
Tisza	15–21 °C
Balaton	15 °C
Velencei-tó	15 °C
Fertő-tó	13 °C
Tisza-tó	20 °C

orvosmeteorológia: az őszi gyümölcs- és zöldség-betakarítások idején érdemes még a szokásosnál is többet fogyasztani ezekből a friss termékekből. Egyes vitaminok, pl. C-vitamin bevitelére naponta szüksége van a szervezetnek, a felesleg ugyanis a vizelettel távozik. A csont felépítéséhez és a szervezet védekező rendszerének egészséges működéséhez is elengedhetetlen a gyümölcsökben, paprikában és káposztafélékben nagy mennyiségben előforduló C-vitamin fogyasztása.

légszennyezettség átlaga: a nagyvárosi légszennyezettség az eü. határérték 10-20%-a.

Európa időjárása

Athén	27 °C	napos
Berlin	13 °C	eső
Bécs	20 °C	változó
Brüsszel	17 °C	eső
Bukarest	24 °C	napos
London	21 °C	változó
Madrid	31 °C	napos
Moszkva	9 °C	eső
Párizs	22 °C	változó
Róma	28 °C	napos
Stockholm	15 °C	záporok
Varsó	16 °C	változó

pollen

Penészgombák	magas
Üröm	magas
Parlagfű	magas
Útifű	közepes

Az előrejelzés bizonytalansága: péntektől „KICSI".
Az előrejelzést készítette: **Aigner Szilárd** EMS
További folyamatos helyfüggő előrejelzés: EWS
a T-Mobile WAP-portálján (http://wap.t-zones.hu)

Bognár Sándor

lósd Kratyus Ferenc

Népszabadság, 1988. febr. 6.

Bognár Sándor

— Nagyméretű olajfestményt készített a Debrecenben megalakult Ideiglenes Nemzetgyűlés 41. évfordulója alkalmából Bognár Sándor festőművész. A nagyszabású történelmi eseményt ábrázoló alkotást a művész ma, ünnepség keretében adja át a debreceni református kollégium oratóriuma részére.

Magyar Nemzet 1986. 1. 7.

„Jersze, emlékezzünk"

Beszélgetés

Béres Ferenc Liszt-díjas énekművésszel

Ez volt a címe a január 26-án a Zeneakadémián tartott dalestnek, amikor az Országos Filharmónia rendezésében adott gazdag műsort repertoárjából *Béres Ferenc*, s ami egyben visszatekintés volt az énekművészi pálya 40 esztendejére. A régi magyar népdalok, kuruckori énekek, virágénekek, Csokonai-dalok, népies műdalok, 48-as dalok sokszínű választékában megszólaltak XVI. századi énekeink is, Tinódi Lantos Sebestyén és Balassi Bálint énekei, s közöttük énekeskönyvünk 220. éneke, a „Bocsásd meg, Úristen..." kezdetű.

● *Tizenöt évvel ezelőtt még úttörő vállalkozásnak számított a Hejőpapiban és Igriciben tartott templomi műsorod, aminek ezt a címet adtuk: „Kegyelmet és igazságot énekelek..." (Zsolt. 101:1). Akkor Babits sorát írtad vendégkönyvünkbe: „A dal szüli énekesét..." Volt, aki azt mondta akkor értetlenül: Béres Ferenc, aki Molotovval vacsorázott, „felcsapott kántornak...". Azóta „beénekelted" az országot, sőt tengerentúli magyarjainkhoz is eljutottál lelkeket ébresztő és reménységre hívó énekeiddel. Olyan időszakban történt mindez, amikor sokak ajkáról lehervadt a dal, elfelejtettek énekelni, különösen zsoltárokat, de olykor még a Szózatot és a Himnuszt is, amit utóbb már iskolai évnyitókon is magnetofonról hallgatott az ifjúság. Tekintsünk most vissza, hogyan is szüli a dal énekesét? Hogyan bontakozott ki pályád? Ki vette észre először énekhangodat és volt-e, aki döntően befolyásolta pályád alakulását?*

— Sárospatakon jártam iskolába és *Keresztúry Dezső*, mint miniszter, meglátogatta az iskolát. Felesége orgonaművész volt. Ők ismertettek meg Kodály Zoltánnal. Később, az egyetemen Ortutay Gyula, Szabó Pál, Veres Péter segítettek abban, hogy a néprajz és művészettörténet tanulása mellett, a 40-es évek népi együtteseinek szervezésében, majd a Honvéd együttesben, mint annak egyik alapítója, egyre többet énekeljek. 1953-ban tartottam első önálló dalestemet Török Erzsivel. „A magyar népzene száz sípú orgona" — mondta Kodály, s én szó szerint is oda mertem állni az orgonához, mert az egyházban énekelt régi magyar énekeink is az egyetemes énekkultúra részei.

● *Mit hoztál magaddal szülőfaludból, Gagybátorból és mivel bővítette ezt a „hozományt" Sárospatak?*

— Édesapám és édesanyám kiváló dalosok voltak és rendkívül gazdag dalismeretükből jó kedvükben oly sokat adtak, pedig nehéz sorsuk volt. Szegénységünkkel én soha nem kérkedtem és sehol fel nem hoztam azért, hogy előnyösebb helyzetbe jussak. Inkább fájlaltam, hogy ez így volt. Patak az értelem nyiladozását és egy új világot adott, amit a falunkból nem láthattam. Patak az eszmélődést segítette. Szigorú, de igaz lelkű nevelő tanáraink voltak, akikre mind a mai napig nem tudok elérzékenyedés nélkül emlékezni. Emberismeretet, gyermek- és ifjúságszeretetet és a pályára indítás nevelői felelősségét tanúsították. Olyan útravalót, ami később is arra ösztönzött, hogy Patakra visszatérjek és magam is az építkezők sorába lépjek a Sárospataki Képtár megalapozásánál.

● *Van-e kulturális vagy más töltésű küldetéstudatod, ami magyarázza, hogy 60 évesen is vállalod a falujárást?*

— Szobrásznak, vagy festőnek készültem, de a zene volt erősebb. Bennem él azóta is az érdeklődés más művészetek iránt. Ha gyérül a pódiumállás, kezembe vésőt, ecsetet veszek. Olykor kínoz az a gondolat, hogy talán mást kellene csinálni. Baráti köröm is nagyobbrészt képzőművészekből áll és mindig jól esik, ha felhívnak telefonon és azt mondják: „Elkészültem valamivel, gyere, nézd meg." A falujárást regös-cserkész koromban szerettem meg, majd Erdélyben töltött éveimben, ahol az élő népművészettel együtt éltem. A Palócföldön is, mint zárt etnikumban és mindenütt belülről kaptam és láttam, ezért én a falvakba ma is h a z a megyek.

Béres Ferenc a miskolc-belvárosi templomban énekel, az orgonánál Berkesi Sándor karnagy

● *Az elmúlt 15 év alatt sok református gyülekezetben megfordultál. Milyennek látod református egyházunkat, éneklését, jövőjét?*

— Az egyház, mint életünk minden területe, állandó mozgásban, alakulóban van. Az egyháznak meg kell újulnia és az élethez igazodnia. Itt nemcsak formai dolgokról van szó. A Szentírás magyarázatának is az emberi sorsok megértése és jó befolyásolása felé kell alakulnia. Legyen a szeretet egyháza, ahová az emberek a szó igazi értelmében megújulni jönnek. Azért szeretek templomban énekelni, mert ott nincs más, mint a közösség áhítata és befogadókészsége. Itt éreztem mindig legérzékletesebben pályám értelmét. Más hangversenyeken inkább a szórakoztatás, a vidámság dominál, a templomban pedig a zene, mint leghatékonyabb kifejezése a lélektől lélekig áramló közeledésnek. Be kell vinni a komolyzenét a templomokba. Templomaink még mindig a legnagyobb számú hallgatóságot biztosítják.

● *Mit adott a nagyvilág? Milyen meggyőződést érlelt 5 kontinens bejárása?*

— A magyar zenekultúra a világ zenei életének szerves része és a mi obulusainkat csak mi tudjuk lerakni, csak azok, akiknek ez a zenei anyanyelve.

● *Mi a summája sikerekben gazdag életpályádnak?*

— Úgy érzem, hogy 4 évtizedes szolgálatom értelmet nyert: szándékaiban, céljaiban iskolát teremtett. Ami a legfontosabb, százezrek szívében élek. 15 millió magyar érzéseivel, vágyaival azonosultam és mindig akkor voltam a legboldogabb, amikor határainkon túl élő honfitársainknak is szolgálhattam.

● *Számos közös szolgálatunkra is emlékezve, hadd kívánjak Neked továbbra is erőt, egészséget, áldott esztendőket, hogy még sokáig énekelhesd a kegyelmet és igazságot; a hit és a reménység énekeit legkisebb falvainktól kezdve a Zeneakadémiáig, s határainkon túl is.*

(Sajószentpéter) **Horváth Barna**

KÖRKÉP

FIATALOK EGYHÁZI SZOLGÁLATBAN — címmel a Magyarok Világszövetségének lapjában, a Magyar Hírekben fényképekkel illusztrált riport jelent meg, bemutatva egy, az ifjabb nemzedékhez tartozó római katolikus káplánt és egy református lelkészt. A külföldön élő magyarság sokrétű tájékoztatását magas színvonalon végző folyóirat karácsonyi dupla számában publikált cikk szerzője az egyházi új generáció két harminc év körüli képviselőjével folytatott beszélgetést. Sokak nevében megfogalmazott általános kérdésekre kereste a választ Pokorny István újságíró, amikor riportalanyait arról faggatta, hogy miért választja ma egy fiatalember az egyházi szolgálatot, mit tart feladatának e szolgálatban, s miként fogadja a gyülekezet az ifjú szolgálattevőt.

A riportban a farkasréti római katolikus plébániatemplom káplánja és Szabó Sándor, a miskolc-belvárosi református gyülekezet másodlelkésze vall az Isten ügyének teljes életet átfogó szolgálata melletti döntés mozzanatairól, a családi háttérről, tanítókról, tanulmányokról, gyermekkori templom-élményről, mindarról, ami indíttatást jelentett a lelkészi hivatás választása felé. Szó esik a hazai és külföldi teológiai tanulmányokról, a lelkészi pályán való elindulás emlékezetes pillanatairól. Az összetett munkáról, a belső ember örök vívódásáról, a hit és a cselekedet szükségszerű harmóniájáról.

A rövid riport személyes közelségbe hoz két letisztult nézetű, nyitott szívű, kiegyensúlyozott életű, határozott egyéniségű embert. Fiatalok ugyan, de a lelkészi szolgálat végzésében nem sorolhatók a kezdők közé. Jó pár éve végzik örömmel és komolyan vett felelősséggel elhivatottságukból eredő feladataikat. Prédikálnak, tanítanak, vigasztalnak, Igével gyógyítanak, ifjak és öregek társai, bizalmasai. Az Úrnak szolgái — az Úr nevében nekünk, értünk, velünk együtt szolgálva.

Kádár Zsolt

KAZINCZY FERENC *175 évvel ezelőtt, 1811-ben adta ki Széphalomban első jelentős, eredeti költői művét. „Kevés számú nyomtatványokban" — tudjuk meg a belső címoldalról — készítette Sárospatakon Nádasdy András, kora ismert nyomdásza. Sok könyv készült akkor Sárospatakon, közöttük az Újszövetség egyik kiadása is. — Tövisek és virágok volt a címe Kazinczy kedves kicsi könyvének. Mindössze 43 verset, főleg szatirikus epigrammát tartalmaz 52 oldalán. Mégis ennek a könyvnek a megjelenése új korszakot indított el irodalmunkban. Sokan ettől számítják a nyelvújítási harcot, amelyet Kazinczy nehéz körülmények között kezdett, s amely a végén megújította nyelvünket. A mű jeligéje még egy német nyelvű Goethe-idézet. Ki emlékezik már erre? De a könyv 2. oldalán levő kétsoros verset a „nagy titok"-ról minden irodalmat ismerő és szerető ember tömör igazában elismer és szeret:*

Jót s jól! Ebben áll a nagy titok. Ezt ha nem érted,
Szánts és vess; s hagyjad másnak az áldozatot.

A 175. évfordulóra hasonmás kiadásban jelent meg a híres könyv a Kazinczy Ferenc Társaság kiadásában. A kiadás a Tiszáninneni Református Egyházkerület Könyvtárában őrzött példányról készült. A mintapéldányt is az első tulajdonos ajándékba kapta a már akkor híres és ismert szerzőtől, amint ezt fel is jegyezte. A második tulajdonos nevét már szépen ki lehet olvasni: Vitéz Ignátz volt. Majd bekerült a Nagykönyvtár kincsei közé. A Kazinczy Könyvtár első könyvét terv szerint mások is követik majd, a széphalmi mester és kortársai örök értékű művei közül. A könyvritkaságok méltó megjelentetését a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei levéltár korszerű sokszorosító üzeme végzi. A Társaság tagjai most is ajándékba kapják az első, szinte tökéletes hasonmás kiadást.

Az elmúlt évben alakult kulturális egyesület elnöke, dr. Kováts Dániel, a Sárospataki Tanítóképző Főiskola főigazgató-helyettese, Kazinczy-díjas. Titkára, dr. Hőgye István, a sátoraljaújhelyi levéltár igazgatója.

Dr. Telegdi Imre

BAJCSY-ZSILINSZKY ENDRE 1942/43 telén hősies erőfeszítést fejtett ki az újvidéki vérengzés jóvátételének megszervezésére. Tilkovszky Lóránt, a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének főmunkatársa, a „Századok" új számában dokumentumokkal illusztrálva mutatja be ezt a küzdelmet. Izgalmas olvasmány, hiszen minderről a napi sajtó akkoriban egy sort sem írt; így a kulisszák mögé tekinthetünk. A szerző közli a jeles, ellenzéki kisgazda-politikusnak azt az interpellációját, amely a szélsőjobboldali képviselők hangoskodása miatt botrányba fulladt. (A gyorsírásos jegyzőkönyv megörökíti a nyilas képviselők közbekiáltásait is.) Olvashatjuk a Kormányzóhoz írt emlékiratot, amelyben a „bácskai tűzfészek" eloltását, a zsidókérdés emberséges rendezését, a szadista hajlamúaknak a közéletből való eltávolítását követeli. Olvashatjuk Apor Vilmos győri püspök levelét, amelyben közli Bajcsy-Zsilinszkyvel, hogy Serédi hercegprímás nem engedélyezi püspökei számára e politikai memorandum aláírását. Ott találjuk a dokumentumok közt Ravasz László püspöknek Bajcsy-Zsilinszkyhez írt, 1942. december 31-i keltezésű levelét is: „...a délvidéki sajnálatos esetnél nagyon szigorú vizsgálatot tartok szükségesnek, s ha valaki a magyar honvédség vagy közigazgatás részéről vétkezett, a vétkeseknek példaadó megbüntetését. A magam részéről mindent megteszek arra, hogy hozzánk került jóindulatú szerb atyánkfiai megérezzék a magyarság rokonszenvét és lovagiasságát". Méltán jellemzi Bajcsy-Zsilinszky Ravasz László püspököt Apor Vilmoshoz írt levelében „minden emberséges jó dologra kapható"-nak. Az evangélikus vallású, mártír politikus példája ma is kötelez: a népek közti barátság, az igazság és a jog szolgálata, a humánum tisztelete a mi eszményeink is.

Szénási Sándor

A SZŐNYI-CSALÁD *nem mindennapi találkozójáról képekkel illusztrált beszámoló jelent meg a közelmúltban a Gabi-Mami c. képes magazinban. Ritkaságszámba megy az efféle összejövetel manapság, ezért figyelt fel rá az újságíró is. A szociográfusok már hosszú évek óta arról beszélnek, hogy a régi családtípus felbomlott, az új pedig nem alakult ki. A családon belül egyre riasztóbbá válnak az egymástól való elidegenedés tünetei, élesednek a generációs ellentétek, elképesztő méreteket ölt a válások száma. A nagyobb családi összejövetelek hovatovább csak a lakodalmak színlelt örömmámorában, vagy a temetések utáni nehéz csendben való együttlétre redukálódnak.*

Dr. Szőnyi György miskolc-diósgyőri lelkész és rokonai új kapcsolatok kiépítését határozták el családjuk szélesebb körében. Nagy buzgalommal kezdték el keresni egymást. Anyakönyveket néztek át, adatokat gyűjtöttek, leveleztek, címek után kutattak, hogy a szabadságharc előtti évben született Szőnyi Ferenc ma élő leszármazottait egy nagy családi találkozóra egybehívhassák. A terv végre megvalósulhatott: egy szép napon egymásnak örülhetett, egymással ismerkedhetett a család apraja-nagyja. A rokonok a hívó szóra minden dolgukat félretéve, távolságot legyőzve indultak egymás felé. Életek, sorsok, vélemények, gondolatok, szívek kerültek közelebb egymáshoz.

r. t.

Új festmény a Debreceni Kollégium történelmi galériájában

A Kollégium vezetősége átveszi a képet

A Debreceni Református Kollégium főigazgatója, munkatársaival, ünnepélyes keretek között vette át január 7-én *Bognár Sándor* festőművész nagyméretű festményét, amelyen a festő az 1944. december 21-i, új államot alapító Ideiglenes Nemzetgyűlés 40 éves jubileumi ülését örökítette meg. A Kollégium történelmi galériája — amelyiknek első darabja a 1742-ből származó II. Rákóczi Ferenc-kép — most új, értékes festménnyel gyarapodott. A festményt az alkotó művész — mecénáshoz méltó módon — a Kollégiumnak ajándékozta. A kép az Oratóriumhoz vezető lépcsőházat díszíti. Bognár Sándor festőművészt elkísérték debreceni útjára: *Kesztyűs Ferenc* festő- és grafikusművész, a Művészeti Tárló ipar- és képzőművészeinek vezetője, valamint *Guti Ferenc* festőművész, akik a képet zsűrizték. Ezzel a nemes tettel Bognár Sándor ösztönzést adott az alkotóművészeknek, hogy műveikben gondoljanak a Kollégium történetének sok megörökítésre méltó mozzanatára.

XXX. évf. 1. sz

BOGNÁR SÁNDOR festő

Cél: az Írás hű értelmezése

Keresztyén–zsidó szeminárium Jeruzsálemben

Tamás Bertalan: „A bibliai szövegek, a zsidó és keresztyén hagyomány értelmezésével foglalkoztunk."

Nemzetközi szemináriumot rendeztek ez év januárjában Jeruzsálemben, a Shalom Hartmann Intézetben, amelyen keresztyén és zsidó teológusok közösen tanulmányozták az írásmagyarázat kérdéseit. A szemináriumra meghívták *Tamás Bertalant*, a Zsinati Iroda külügyi osztályának vezetőjét, a budapesti Skót Misszió lelkészét.

Mik az előzményei jeruzsálemi utazásának?

— Egyházunknak hosszú, a történelembe visszanyúló kapcsolatai vannak a magyar zsidó közösséggel. Az utóbbi években intenzív párbeszéd bontakozott ki a két felekezet között. Ennek eredményeire a világ más tájain élő szakemberek is felfigyeltek. Annyira, hogy a Nemzetközi Keresztyén—Zsidó Tanács az elmúlt évben nemzetközi szemináriumot rendezett Budapesten. Ennek a Nemzetközi Tanácsnak több nemzeti tanács a tagja, amelyek közül az egyik legaktívabb az Egyesült Államok-beli. Három éven át egy-egy hónapos összejövetelt rendeznek Jeruzsálemben keresztyén és zsidó bibliakutatók számára egymás hagyományainak jobb megértése érdekében. Erre érkezett el hozzánk a megtisztelő meghívás. A szemináriumon egyházunk képviselőjeként s a budapesti Skót Misszió lelkészeként vehettem részt. Egyházunk ugyanis — mint ez közismert — a Skót Misszión keresztül folytatja a párbeszédet a zsidó közösséggel.

Mi volt a szeminárium célkitűzése?

— A munkában tizenöt amerikaival együtt öt európai teológiai tanár, doktorátusra készülő diák és lelkész vett részt, akik közösen mélyedtek el az ó- és újszövetségi szövegek, a Talmud és a korai egyházatyák iratainak tanulmányozásában. Természetesen ezek válogatott szövegek voltak. Szakszóval kifejezve: *hermeneutikával*, azaz: a bibliai szövegek, a későbbi zsidó és keresztyén hagyomány közléseinek értelmezésével foglalkoztunk. *E munkának az a célja, hogy a mai gyülekezeti közösségek a saját hagyományaik és hitvallásaik alapján a lehető leghűségesebb értelmezésben ismerhessék meg az örök üzenetet.* Ehhez azonban az írásmagyarázóknak minden lehetséges korabeli szöveget és az eltelt idők kommentárjait figyelembe kell venniük. Például az Újszövetség görög nyelven hagyományozódott ránk, de Jézus nyelve arám volt, az evangéliumok és az apostoli levelek írói jól ismerték a héber írásokat is stb. — a szövegmagyarázatnál mindezekre kitekintéssel kell lenni. Az immár kétezer esztendős hagyományban nagyon régi időkre kell visszatekinteni. A legtöbb forrásanyagot Jeruzsálemben lehet megtalálni. A bibliai intézetek és könyvtárak csodálatosan gazdag anyaggal rendelkeznek. És persze a környezet is sokat segít a jobb megértésben.

— Az írások tanulmányozásában mindkét vallási közösségnek évezredekre visszamenő hagyományai vannak. Hasznos ennek elveit és eredményeit toleránsan megosztani egymással. Keresztyén részről a szemináriumot *Paul van Buren* amerikai episzkopális (anglikán) professzor vezette, aki elismert tekintély a keresztyén—zsidó dialógusban, zsidó részről pedig *David Hartmann* tartott értékes bevezető előadásokat. Az intézet is Hartmann nevét viseli. Ő régebben Montrealban volt főrabbi, majd apja emlékére alapította az intézetet Jeruzsálemben. A Héber Egyetemen filozófiát tanít, könyveket írt a híres középkori zsidó gondolkodó, Maimonidesz filozófiájáról. Orthodox rabbi létére, intézete híres ökumenikus nyitottságáról. Tanulmányoztuk továbbá az antijudaizmus kérdését is. Ez a tendencia az Újszövetség kialakulását követően, a későbbi századok során alakult ki, sok félreértést és vitát okozva a keresztyének és zsidók között.

Volt-e lehetősége a szemináriumi munka mellett a Szentfölddel ismerkedni?

— A Szentföld és elsősorban Jeruzsálem három nagy vallás fókusza. Együtt élnek zsidók, keresztyének és mohamedánok, gondosan őrizve saját hagyományaikat. Nekünk az Ószövetség világának közvetlen érzékelésén túl a legtöbbet a Jézussal kapcsolatos helyek felkeresése jelentette. Amit az evangéliumok sokszor olyan szűkszavúan írnak le, azt most magam előtt láthattam. Szinte beleremeg az ember lelke, hogy milyen pontosan és hitelesen írtak le mindent az evangéliumok. Megkapó volt a Galileai tenger csodálatos látványa. Szívbemarkoló élmény volt látni azt a gyönyörű helyet, ahol a hagyomány szerint Jézus elmondta a Hegyi Beszédet.

— Ugyancsak felemelő élmény volt Jeruzsálemben részt venni az egyetemes imahét alkalmain és együtt könyörögni az ősi helyen az egységért és békességért, amelyért Jézus is hittel imádkozott.

K. A. P.

Részlet a városról

Újuljunk meg istentiszteletünkben

Az adakozás: kiváltság

Olvasandó: Márk 12:41—44.

„*Az adakozás* az istentisztelet szerves része, ezért annak meghirdetését mindig nyomatékosan, bibliai Ige idézésével végezzük" — olvassuk az Istentiszteleti Rendtartásban. Sokan nem értik: miért kell minden alkalommal ünnepélyesen felszólítani a gyülekezetet az adakozásra. Van, aki keményen így fogalmaz: Miért „koldulnak" mindig a templomban?

Oszlassunk el egy félreértést! A perselyes adakozásnál nem arról van szó elsőrenden, hogy a gyülekezetnek anyagi gondjai vannak és ezeket kell megoldani. Nosza, „dobjuk össze" a szükséges pénzt. Való igaz ugyan, hogy minden gyülekezetnek vannak anyagi természetű gondjai: épületek fenntartása, berendezés felújítása, közegyházi feladatok megoldása, a misszói munka tárgyi és személyi feltételeinek biztosítása. Az istentisztelet keretében történő adakozásnak elsőrendű értelme mégsem ez.

Hanem mi? Az adakozás az első, cselekedetekben megnyilvánuló *jelzés* arról, hogy mi történt bennünk az istentiszteleten. Vagyis:

1. *Megértettük, hogy mit tett értünk Isten.* Kifelé menet adakozunk, s ezáltal jelezzük azt, hogy ott benn történt velünk valami. Ott benn a templomban. Ott benn a szívünkben. Isten megszólított. Formált. Vigasztalt. Feloldozott. Újjászült. Erősített. Gazdagodtunk a Vele való közösség által. Békesség és öröm tölt el minket. Válaszoltunk mi már erre imádságban is, éneklésben is, de most cselekedettel is válaszolhatunk. Jelt adhatunk arról, hogy magunkat élő hálaáldozatul az Úrnak szentelhetjük. Ezt a jeladást követi aztán a mindennapokban megnyilvánuló tettek hosszú sora.

2. *Megértettük, hogy a hálaadás nem csak szavakból áll, hanem új életstílusból,* amelynek lényege: „jobb adni, mint venni". Az igehirdetésből tudjuk már, hogy Isten nem a fölöslegből adott nekünk valamit, hanem a Neki legdrágábbat adta: egyszülött Fiát. Vele együtt ajándékoz mindent minekünk. Ezért adhatunk mi is másoknak. Nem a magunkéból, hanem a Tőle kapottból. Hiszen mink van, amit ne Tőle kaptunk volna? A keresztyén élet velejárója az, hogy tud adni. Továbbadni, mert maga is kapta. Szeretetet, vigasztalást, örömöt, anyagi és lelki jókat.

3. *Megértettük, hogy egészen Istenre bízhatjuk magunkat.* Nemcsak egy kicsit. Nemcsak félig. Jézus éppen erre hívta fel a tanítványok figyelmét ebben a történetben. A „fillér" (lepton) a legkisebb pénzegység volt a zsidóknál. Két darab ilyen fillére volt ennek az özvegyasszonynak. Megtehette volna, hogy csak az egyiket adja oda s a másikat megtartja. De ő mindkettőt betette a perselybe. „Amije csak volt, mind". Hogy ez a „mind" szerintünk sok, vagy kevés: az az Isten előtt mindegy.

Jelzést adhatunk a perselyes adakozásban arról, hogy minden gondunkat Őreá vethetjük, mert Neki gondja van ránk. „Akár a legcsekélyebb szolgálattal is vidáman bizonyíthatjuk buzgalmunkat, ha önmagunkat ajánljuk fel" (Kálvin).

Vallhatunk az adakozásban arról, hogy Isten előtt van az egész életünk. Nemcsak a „lelkiek", hanem a „testi dolgok" is. Még az ún. „piszkos anyagiak" is.

Jelzést adhatunk arról, hogy „nem a magamé, hanem az én hűséges Megváltómnak, az Úr Jézus Krisztusnak tulajdona vagyok". Ezért az adakozás nem teher, hanem öröm, sőt kiváltság. A jókedvű adakozót szereti és megáldja az Isten.

(Budapest)

Molnár Miklós

Ki a hű és bölcs sáfár?

(Folytatás az 1. oldalról)

ban is. Nyilván kevesebb lenne a pazarlás, a visszaélés és a gondatlanság. De mi most maradjunk az egyház keretein belül és seperjünk a magunk portáján és fejezzük ki azt a reménységünket, hogy Szabó Gábor testvérünk ilyen sáfár lesz: bölcs és hű sáfár a kecskeméti eklézsiában, a bácskiskunsági egyházmegye élén.

IGÉNK AZONBAN nem áll meg itt. A mi Urunk ebben a példázatban figyelmezteti a gyülekezetek élén állókat, minden hívő embert a tisztségekkel való visszaélés veszélyes kísértéseire. A sáfár legnagyobb bűne az önteltség, azaz, amikor úgy tesz, mintha minden az övé lenne. Mintha a maga tulajdonával gazdálkodnék. Krisztus vezető pozícióba állított követőit is nagyon könnyen megkörnyékezi az a kísértés, hogy nem a Krisztust, hanem önmagát prédikáló, a maga érdekeit képviselő, hatalmában tetszelgő, hűtlen szolgává válhatnak. Nem lehet elég sokszor és elég erővel hangsúlyozni, hogy a gyülekezet és az egyház nem lehet sem lelki, sem más hatalmi zsarnokság helye. Ebben az összefüggésben is szükséges emlékeztetni az apostoli intésre, amely így óv ettől a kísértéstől: „Legeltessétek az Istennek köztetek lévő nyáját, gondot viselvén arra nem kényszerítésből, hanem örömest; sem nem rút nyerészkedésből, hanem jóindulattal; se nem úgy, hogy uralkodjatok a gyülekezeteken, hanem mint példányképei a nyájnak" (I. Péter 5:2—3). Mennyire megdöbbentő, hogy Jézus ezt a példázatot a jó sáfárról nem a kívülállóknak, hanem saját tanítványainak mondotta!

MIT MONDUNK A BÖLCSESSÉGRŐL? Hadd idézzem itt a híres amerikai teológusnak, R. Niebuhrnak szép imádságát. Ő így könyörgött Istenhez: „Uram, adj nekünk erőt, hogy elfogadjuk azt, ami megváltozhatatlan; kérünk, adj bátorságot, hogy megváltoztassuk azt, ami megváltoztatható; és ajándékozz nekünk bölcsességet, hogy a kettő között különbséget tudjunk tenni". Ilyen, kísértésektől mentes hűséget és ilyen, különbséget tevő bölcsességet állít követelményként elénk az Ige is.

MI A SÁFÁR HATÁSKÖRE? Ez a következő kérdés, amelyre feleletet kérünk Igénkből. A sáfár feladata a rábízottak gondozása, azaz, hogy mindent megkapjanak, ami az életükhöz szükséges.

Nyilvánvaló, hogy a mi sáfárságunk, szolgálatunk területe a világ is. A mi kicsi világunk. A társadalom, a környezet, a munkahely, a család, a baráti kör, azok a kisebb-nagyobb közösségek, ahol élünk és dolgozunk. Ezekre az élet-területekre is érvényes, hogy nem tulajdonosok vagyunk, hanem megbízottak. Azt is látnunk kell, hogy a hatalmas arányú technikai fejlődés következtében a világunk kicsi lett és a mi felelősségünk megnőtt. Hiszen pár óra alatt hangnál sebesebben száguldó repülőgépeken órák alatt távoli földrészeken lehetünk és perceken belül értesülünk a világ bármely tájáin történtekről a modern tömegtájékoztatási eszközök révén. Így sáfársággal tartozunk azok iránt is, akik tőlünk távol élnek és rászorulnak imádságainkra és szeretetből fakadó tetteinkre.

Amikor a sáfár hatásköréről beszélünk, akkor nagyon világosan látnunk kell, hogy a dolgok és értékek nem azért vannak, hogy magunkhoz ragadjuk őket, kényünkkedvünk szerint éljünk velük és visszaéljünk velük. Az önző, azaz a hűtlen és balga sáfár minden élőt és élettelent, személyt és tárgyat abból a szempontból néz, hogyan használhatná fel saját céljaira. Akinek hatalma van, az állandóan ki van téve annak a kísértésnek, hogy erejét ne mások szolgálatában használja, hanem a maga felsőbbségét és hatalmát fitogtassa, másoknak kárt és szenvedést okozva. Aki hanyag és lusta, azaz hűtlen és buta sáfár, és a rábízott értékeket elpazarolja, az felabarátait és embertársait károsítja meg.

TÖBB ENNÉL a mi sáfárságunk, felelősségünk. Pál apostol azt írja önmagáról és munkatársairól: „Úgy tekintsen minket az ember, mint Krisztus szolgáit és Isten titkainak sáfárait" (I. Kor. 4:1). Ez a titok, amely el volt rejtve, már ismert, mert Isten megismertette velünk az Ő „akaratjának titkát" (Efézus 1:9) és mi tudjuk, hogy milyen nagy „eme titok dicsőségének gazdagsága" (Kol. 1:27). Ahogy Jézus Urunk mondotta: „Az az én Atyám akarata, hogy higyjetek Őbenne és énbennem". Isten Jézus Krisztusban kijelentett, világot és embert szerető akarata az a lelki táplálék, amelynek szüntelen engedelmes és hűséges kiosztása a mi feladatunk. Ez a lelki táplálék Isten könyörülő és vigasztaló szava, az Ő Igéje, az igehirdetés. Ez az eledel, amely felülről való, amely „az életnek kenyere", jelen van a hirdetett és a látható Igében — a sakramentumokban — egyaránt. Ez a mi első és legsürgősebb sáfári feladatunk, „azaz a hit beszéde, amelyet mi hirdetünk" (Róma 10:8).

A sáfár azonban nemcsak adja azt, amire lelkileg is szüksége van az embereknek, hanem megfelelő időben teszi ezt — alkalmas és alkalmatlan időben — és áron is megveszi az alkalmat, hogy az Isten vigasztaló Igéjét hirdesse, ossza és terjessze, hogy igehirdetései nyomán sokan mondják majd el, miként a költő: „Általad lett a templom menedékem / És vigasztalóm és otthonom"... És sokan úgy érezzék az Ige hatására: „Hogy bennem lassan életté remegnek / A szók: kegyelem és békesség néktek"... (Reményik S.)

MI A MÓDSZERE a mi sáfárságunknak? Erre nézve nyilvánvaló az a követelmény, hogy a jó sáfár ismerje meg az övéit, a reá bízottakat, és ismerje a mértéket, a mércét, amivel mérnie kell. Figyelmének kettős fókusza van, az Ige mércéje egyrészt, másrészt azoknak a gondja, akiknek szolgál. A sáfár azt is jól tudja, hogy beszámolási kötelezettsége van. Az a hű és bölcs sáfár, aki minden pillanatban kész, „napra kész" a számadással.

Az a sáfár tud csak helyesen és jó módszerrel dolgozni, aki különbséget tud tenni aközött, ami az övé és ami rá bízatott. Mennyire másként járnánk világunkban és környezetükben, ha tudatos lenne bennünk, hogy mi nem a mienk, ha szüntelen csengene fülünkben az apostoli intés: „Mid van, amit nem úgy kaptál volna?" Igen, a bölcsesség, amiről az Ige beszél, nem ismerethalmaz, nem tehetség, hanem lelkület és becsület kérdése. Emberség dolga az, amire hív bennünket az Ige, amikor a hű és bölcs sáfárt állítja elénk példaként. Így igazítja ki az Ige a mi módszereinket és így rakja helyre a világhoz és embertársainkhoz fűződő kapcsolatainkat.

SOKAN AZT GONDOLJÁK most magukban: nehéz jó sáfárnak lenni, sőt nehéz keresztyénnek lenni. Ez igaz, de csak fél igazság, mert ugyanakkor könnyű is, hiszen a mi Urunk nem kér olyat tőlünk, aminek elvégzéséhez ne adna erőt.

Bognár Sándor

— **Nagyméretű olajfestményt** készített Bognár Sándor budapesti festőművész a debreceni Ideiglenes Nemzetgyűlés megalakulásának 41. évfordulója alkalmából. A debreceni Református Kollégium Oratóriumának adományozott történelmi képeket a művésztől Kocsis Elemér, a Református Kollégium főigazgatója vette át. A festményt a kollégium épületében helyezték el.

Népszava 1986. 1. 8.

Bohus Zoltán szobrász

a Pécsett rendezett V. Országos kisplasztikai Biennálén szerepelnek a művésznő művei

Gellyés Mária: V. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécs.
Kritika, Budapest, 1974. jan. 24. old.

Bohus Zoltán, iparművész,

a Hilton szálloda bárjában készített világítási alkotásokat. (emlitve)

Művészeti Magazin

1976. XII. 30. 21.15 D. TV.

Bognárné Konorus Kati, Jestö

Länd: Ménáros Mihály

[□ Ménáros M.]

— : □ Bognárné Konorus ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. jül. 28.

1975.VIII.26.K Petőfi 17.39 Gné
Láttuk-hallottuk

Bognárné, Koszoru Kati kiállitásáról Csapó György jegyzetét olvassuk fel.

- Csupa Balatoni kép. Látszik rajtuk, hogy festőjük nem vakációzni jár e vidékre, hanem ott él. A viz szüntelenül megujuló élménye akár a szelid vulkanikus dombok hegyek szemnek és léleknek egyaránt kellemes látványa. Ő Bognárné, Koszoru Kati a benszülött szemével tekint körül. Képein nincs nyoma az áhitatnak, inkább valamiféle büszkeség érződik rajtuk, a szükebb haza iránti mély szeretet, hogy gazdája és gyermeke is e tájnak, hogy láthatja és megtudja mutatni. Mindezt tartózkodó módon teszi, nem könnyed és lirai hangon, hanem a belsőséges szemrevételezés eredményeként olyfajta költőiséggel, amit reálisnak fogadott el. Mindennapjai terepét festi képein, érződik bennük, hogy alkotójuk nemcsak a hegyeket, a vizet, a domboldalak szinét vette észre, hanem látja az itt élő embereket is. Ismeri problémáikat. Pedig a festményekhez nincs is figura. De mindenütt ott az ember nyoma. Erről tanuskodnak azok a finom részletek is, amelyek gazdaggá teszik képeit. Némelyik vásznán még akadályozzák is a kompozició kibontását. A művésznő az önművelés utján jutott el a festői kifejező készségig. Noha sikeresen felvételizett a Főiskolán, nem élt a szervezett oktatás lehetőségeivel. Tanult azonban kora gyermekkorától természetváltást, emberismeretet. Különféle festői körökben képezte magát, mindenütt kitünt, de végsősoron önmaga erejéből tanulja szüntelen a festészet nyelvét. Saját hangján szól, őszintén kellemesen és megnyugtató módon. Megtudta őrizni látásának frissességét, lelkességét, és az évek során minden bizonnyal továbbá érlelődnek majd művészi kifejező eszközei is.

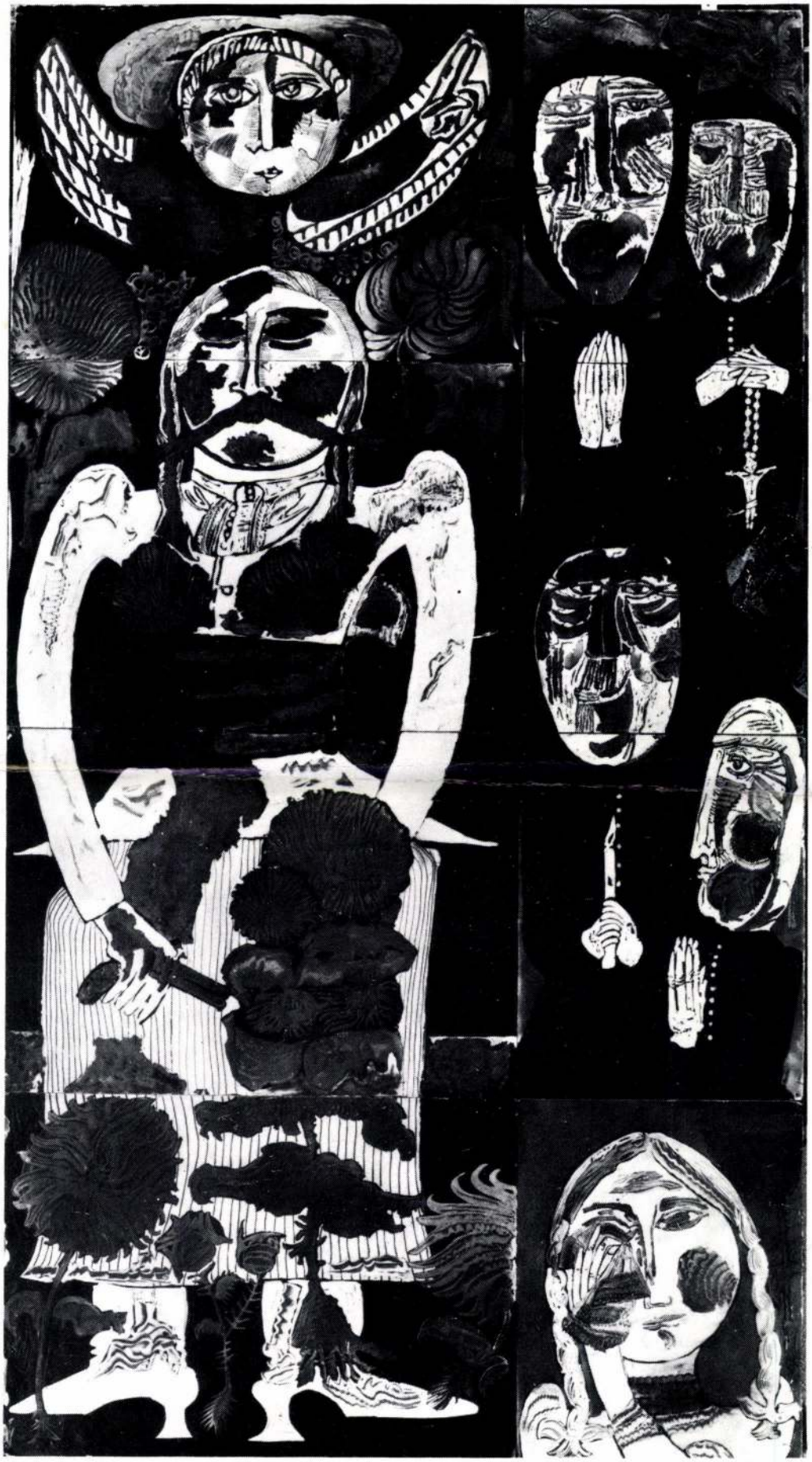

A BAKONYI BETYÁR HALÁLA • 1972

A művész neve mellé odaírni: emlékkiállítás – szomorú kötelesség. Annál is inkább az, hiszen nemrég ennek a kiállításnak a megrendezését még közösen tervezték el Nagy Károllyal, az emlékkiállítás rendezőjével. Időszerű volt már, hisz a legutóbbi önálló bemutatója évekkel ezelőtt volt, akkor is Pesten, Bognár Zoltánnak. Ezen a tervbevett kisgaléria-beli tárlaton az életmű korábbi állomásai csupán jelzésszerűen szerepeltek volna, egy-egy alkotással, mintegy bevezetőjeként az új, színekre ráébredő, azokat felfedező festményeknek és a harmadik dimen-zióba átlépő új műveknek.

A művész tragikusan gyors halála közbeszólt. Így a mostani kiállítás válogatása és rendezése már nélküle történt. A sors megváltoztatta a kiállítás műfaját is: a retrospektív anyag látható a Csikász Galériában és a Várgaléria első termében, a revelációként ható új művek pedig, amelyek így együtt most kerülnek először a közönség elé, a másik két teremben. A többszáz műből kiválogatott tárlat áttekintést ad az életmű állomásairól, a hetvenes évektől 1992-ig öleli föl Bognár Zoltán munkásságát. Megmutatja a kapcsolódásokat, felvillantja az új gondolatok születését, a kísérleteket és azok kiérlelését. Megvilágítja azt is, hogyan lett a – régi szóhasználattal élve – képíróból képfaragó.

A hagyatéki anyag megnézésekor, a Barcsaytól kapott festőállvány mellett, amelyet mint a mester tanársegédje kapott Bognár tanár úr, mesélte el a felesége, hogy a Bernáth Aurélnál végzett festőnövendék, akit mi elsősorban grafikusként ismertünk, mindig szobrász szeretett volna lenni. Nemcsak utolsó munkái, de a néhány éve leírt hitvallása is még érthetőbb így:

„Számomra a művészi kifejezést az útszéli falusi pléhkrisztusok arckifejezései jelentették. Elsősorban festésmódjuk, naivitásuk, egyszerűségük, őszinteségük, hús-vér emberi mondanivalójuk."

A kollektív kiállításokon sok éven keresztül a kézműves hagyományok magasszintű ismeretéről számot adó széles, foltszerű hatású erőteljes linometszetei voltak jelen a művésznek, ezért szinte feledésbe merültek a Bognár indulásának, egyéni hangjának megtalálásában jelentős szerepet játszó nagyméretű zománcképei. A kiállítás kép-együttesei megerősítik Bognár karakteres jellemzőit: a formákra érzékeny festő hogyan találta meg magának az anyag dekoratív-szeszélyes játékát érvényesülni hagyó csurgatott zománcfestmény, vagy ahogy ő nevezte: zománcgrafika technikát. Ezek a hetvenes évek elején festett képek nagy domináns érzéki fekete foltjaikkal a farce-ok és a Paraszt Dekameron világát élesztik újjá, feldolgozva a bakonyi erdők legendáit, a pannon táj meséit. A monumentális táblaképek közé sorolható nagyméretű művek szereplői pogány életörömöt sugároznak. A későbbi linómetszeteken ez a vitalitás csöndesebb anekdotázó kedvvé szelídül, bölcs derűvé változik.

A folklorisztikus formák parafrázisának idézőjele Bognár képein a humor. A népi figurák groteszk-bumfordi átköltése mutatja: már nem a tükrösök és a milfajtferkós faragások világában élünk, ez csak újrajátszás, felidézés. A bajszosvigyorgós parasztfigurák és a tenyeres-talpas, szemérmetes Erzsókos lányok jelenetei mellett Bognár grafikáinak másik nagy csoportját képezik a drámai hatású lapok: a Kőmüves Kelemen balladája, a Halotti Beszéd, a Tihanyi templom alapítása. Ezeknek a folklórhoz nem (illetve másképp) kötődő munkáknak későbbi folytatásai a Bulgáriai emléklapok, a Villon-illusztrációk.

Az összetartozó művek évszámai érthetővé teszik a téma- és korszakváltást. Nem hiába mondják, hogy egy-egy önálló kiállítás komoly összegzést jelent magának a művésznek is: 1976 Bognár Zoltán Bakonyi múzeum-beli önálló kiállításának az éve. A következő évtől kezdve készültek Bognár írókat, művészeket bemutató arcképcsarnokának első darabjai. A másik jelentős, bár korántsem olyan nagyszabású korszak-összefoglaló bemutatkozás éve: 1987 – és a rákövetkező évtől datálódnak a művész fejeket, fejszobrokat ábrázoló festményei.

A Bognár-oeuvre nagy egységes csoportját az írókat, zenészeket, művészeket bemutató, könyörtelen őszinteségű portrék alkotják. A könyvekkel-lemezekkel körülbástyázott, jellegzetes vidéki értelmiségi lét közegében fogantak ezek a képmások. Jól ismerjük ezeknek a híres embereknek az arcvonásait a portrézó fotográfusok munkáiról. A grafikai lapok, felszabadítva a fényképezés által a hasonlóság kényszere alól, nemcsak az arcokat, hanem az ábrázolt művészek szellemi világát is megjelenítik. Fekete, olykor fehér háttérből kiemelkedő döbbenetes erejű maszkokat látunk – mindenki viseli a magateremtette szerep arcvonásait. Ránk néznek az ismerős tekintetek: Nagy László mélabús szemei, Egry gyötrődő-vívódó arca, Barcsay szemüveg fölött figyelő szempárja. Erőteljesek a kontúrok, hangsúlyosak a geometriai formák. A vastag fekete vonalak között feltűnnek a lebegő színek.

Egyértelműen következnek ezekből az előzményekből az egyre elvontabbá váló hol expresszív, hol kubista fej-szobrok képei, a szenvedő, megkínzott Krisztus-arcok, majd az átlépés a síkból a térbe. A rajzi gondolkodáshoz szokott alkotó nem tagadja meg magát: az önállósuló vonal mint körvonal kap hangsúlyos szerepet az utolsó korszak lemez-szobrain.

A képfaragó formaérzékenységét síkban és térben is izgatták ezek a plasztikai játékok. A fény-árnyék foltokat is belekomponálva újabb kétdimenziós alkotások születtek a térplasztikákról készült műtárgyfotókkal.

Egységes egésszé áll össze az a képi világ, amelyet Bognár Zoltán teremtett. Ebben éppúgy otthon vannak a mesterségeket ábrázoló kártyafigurák, mint az aprószentek, a balladák szereplői és a tonzúrás szerzetesek, a jelentős művészegyéniségek és a névtelen mutatványosok. Csak Bognár szikár alakja hiányzik a képek mellől.

Gopcsa Katalin

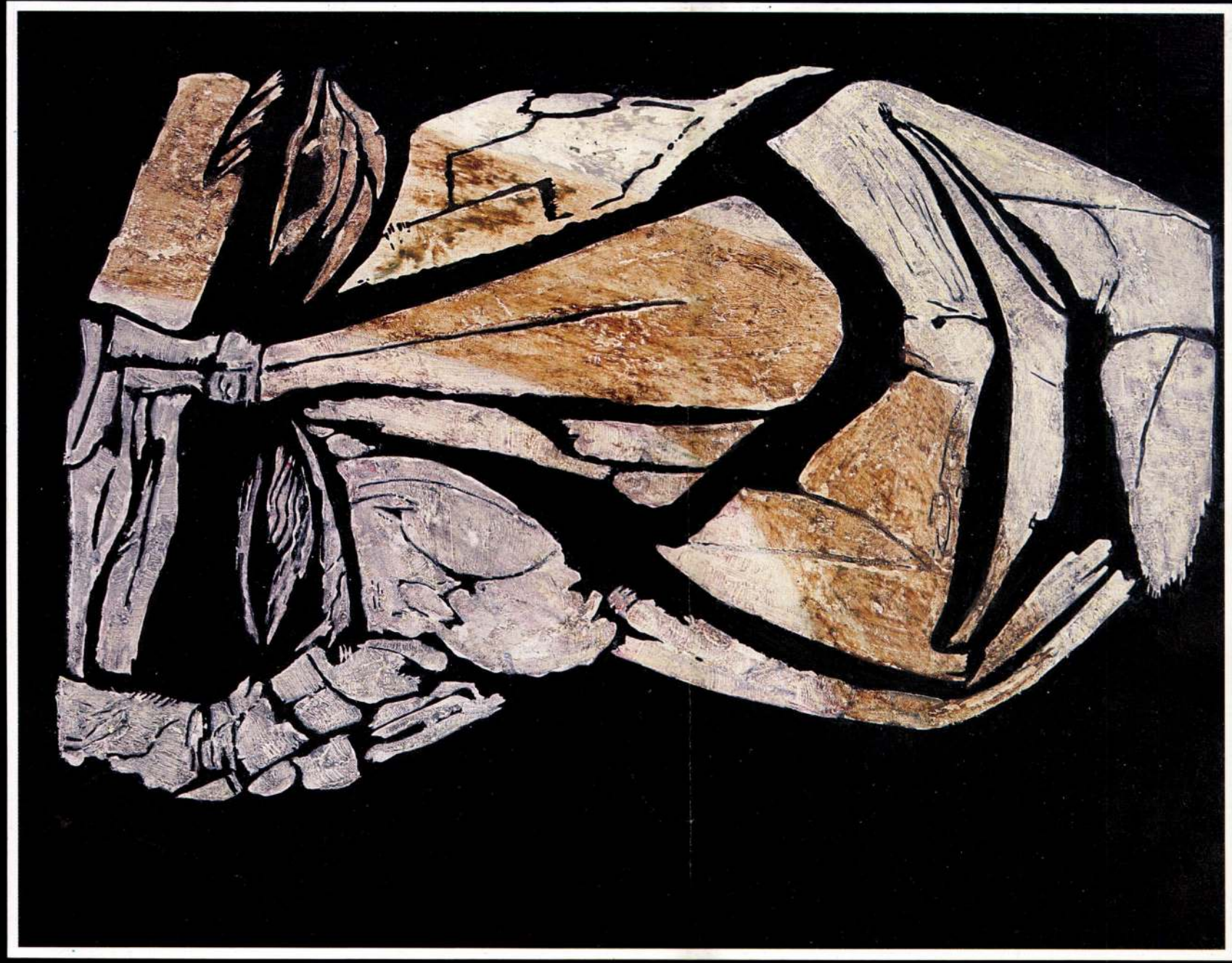

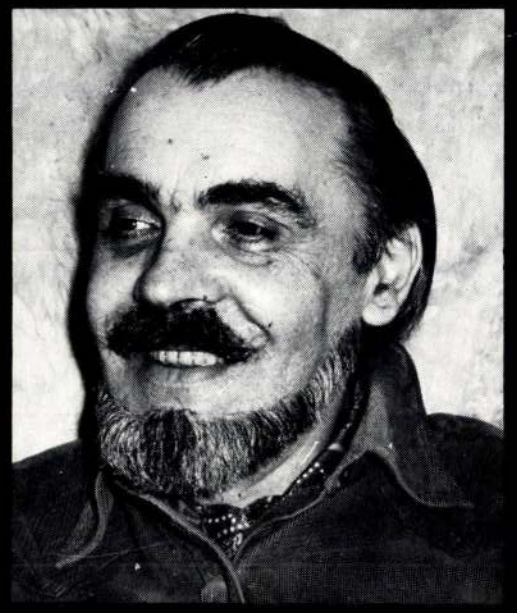

BOGNÁR ZOLTÁN EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

VESZPRÉM, Csikász Galéria

1993. ÁPRILIS 16. – 1993. MÁJUS 5.

BOGNÁR ZOLTÁN

(Párizs, 1924–Veszprém, 1992)
Budapesten végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, 1950-ben.
Főiskolai évei alatt és utána néhány évig dolgozott az Operaházban mint kosztüm- és díszlettervező.
1953-tól 1985-ig Balatonfüreden és Veszprémben tanított.
1957-től 1976-ig Vörösberényben, 1976-tól 1992-ben bekövetkezett haláláig Veszprémben élt.

Díjak, kitüntetések

1973 XV. Veszprém megyei őszi tárlat nívódíja
1973 Balatoni Kisgrafikai Biennálé különdíja
1975 Egry József képzőművészeti díj
Balatoni Kisgrafikai Biennálé díja
1977 Veszprém megyéért emlékérem
Balatoni Kisgrafikai Biennálé díja
V. Ajkai tavaszi tárlat SZMT témadíja
1979 Balatoni Kisgrafikai Biennálé díja
1981 Veszprém megyei művészeti díj
1992 Veszprémi tavaszi tárlat nívódíja

Irodalom:

Pauline Chrzanowska: katalóguselőszó.
Olsztyn, 1969
Patka László: Bognár Zoltán (katalóguselőszó).
Győr, 1977; Pápa 1978; Veszprém 1978
D. Fehér Zsuzsa: Bognár Zoltán (katalóguselőszó).
Veszprém, 1976
Z. Szabó Ágnes (szerk.)
Veszprém megye képzőművészei.
Művészet, 1980. 2. 17. o.
Veszeli Lajos: Megfiatalodva.
Bognár Zoltán kiállításáról.
Vp. megyei Napló, 1987. V. 27.
s. a. (Gopcsa Katalin): Bognár Zoltán portréi.
Rege, 1989, dec. 1. I. évf. 26.
Mezei Ottó: Eleven időtlenség – Bognár Zoltán linóarcképei.
Kortárs, 1990. IV. 1. 46.
Művész életrajzok. Bp. 1985.
Nagy László:
Élet és irodalom 1977.

Bognár Zoltán: Hozzászólás egy provinciális gondolathoz. Útravaló. (A Magyar Képző- és Iparművészek Észak-dunántúli szervezetének tájékoztatója) 1987

Művei közgyűjteményekben:

Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém (korábban: Bakonyi Múzeum)
Hermann Ottó Múzeum, Miskolc
Somogy megyei Múzeumok Igazgatósága, Kaposvár
Xantus János Múzeum, Győr
Várpalotai Képzőművészeti Gyűjtemény, Várpalota
Zánka, Úttörőváros
Tarnow, Muzeum (Lengyelország)

Önálló kiállítások

1966 Tarnow, Krakkó, Varsó
1969 Olsztyn (Lengyelország)
1976 Bakonyi Múzeum, Veszprém
1977 Győr, Műcsarnok
Gladsaxe (Dánia)
1978 Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár
Veszprém, Eötvös Károly Megyei Könyvtár
1980 Budapest, Csók István Galéria
Balatonfüred, Balatoni Galéria
1987 Veszprém, G. Dimitrov Megyei Művelődési Központ
1989 Budapest, Erzsébetvárosi Galéria
1993 Párizs

Hazai csoportos kiállítások

Veszprém megyei őszi tárlat, Veszprém, Bakonyi Múzeum
(XII–XXV) 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1979, 1981, 1983, 1985, 1987, 1989
Balatoni Kisgrafikai Biennálé, Keszthely, Balatoni Múzeum
Tihany, Múzeum 1979-től
1973, 1975, 1977, 1979, 1981, 1983, 1985, 1987, 1989
Országos Grafikai Biennálé, Miskolc, Miskolci Galéria (VII–XVI)
1973, 1975, 1977, 1979, 1981, 1983, 1985, 1987, 1989, 1991
Ajkai Tavaszi Tárlat, Ajka, 1975–1989
Nagy László Művelődési Központ
1970 25 év – Képzőművészeti alkotások Veszrém megyében
Veszprém, Bakonyi Múzeum
1974 Veszprém megyei képzőművészek
G. Dimitrov Megyei Művelődési Központ
1975 Bognár Zoltán, Csizmadia Zoltán, Hanzély Jenő, Horváth László, Ircsik József, R. Kiss Lenke, Szekeres Károly, Udvardi Erzsébet kiállítása Tihany, Múzeum
1976 Mai Magyar grafika és kisplasztika
Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
1978 Mai magyar grafika
Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
1979 Veszprém megyei képzőművészek kiállítása, Budapest
Ganz Mávag Művelődési Központ
1980 Bakony-Balaton
Veszprém, Dési Huber terem
1984 V. Dunántúli tárlat
Kaposvár, Somogyi Képtár
1982 Észak-dunántúli tárlat I.
Győr, Xantus János Múzeum
1984 Észak-dunántúli tárlat II.
Szombathely, Szombathelyi Képtár
1986 Észak-dunántúli tárlat III.
Tihany, Múzeum
1992 Veszprémi Tavaszi Tárlat
Veszprémi Egyetem

Külföldi csoportos kiállítások

1979 XYLON 8. Triennale internationale de gravure sur bois
Fribourg, Musée d'art et d'histoire
Berlin, Kongresshalle
Lugano, Villa Malpensata
Winterhur, Gewerbemuseum
1979 VI. Wystava malarstwa grafikii i rzežby
Majdanek
I. Biennale de la Gravure Européenne
Heidelberg
1980 Internationale Grafik Biennale
Frechen
1984 XYLON 9. Triennale internationale de la gravure sur bois
Bulle (Svájc) Musée gruérien
Genova
Schwetzingen Schloss Schwetzingen
Winterhur, Gewerbemuseum
1987 Várna
Radom Kortárs portrékiállítás

BOGNÁR ZOLTÁN EMLÉKKIÁLLÍTÁSA.
1993. április 16–május 5.
Csikász Galéria, Veszprém, Vár u. 17.
A kiállítást a Veszprémi Művészetek Háza rendezte.
A kiállítás rendezője: Nagy Károly.
Katalógus: Györgydeák György.
Fotó: Nagyvári Ildikó, Róka Lajos
Címlapon: Barcsay Jenő • Hátlapon Amerigo Tot
A kiállítás támogatói: Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata, Veszprém Megyei Önkormányzat, Agrobank Rt. Budapest Bank Rt., Anaconda Kft., Komfort Rt.

Prospektus GM Nyomda, Veszprém

CSAJKOVSZKIJ
ANTONIN DVOŘÁK
PAUL ÉLUARD
ANTON CSEHOV

SZENT-GYÖRGYI ALBERT
HEINRICH BÖLL
PROKOFJEV
HEINRICH MANN

ANDRÉ MALRAUX
EGRY JÓZSEF
ARMSTRONG
MAX FRISCH

I. SZTRAVINSZKIJ
ÖRKÉNY ISTVÁN
ROMAIN ROLLAND
CHAGALL

A
Szombathelyi Képtár
tisztelettel meghívja Önt

BOGNÁR ZOLTÁN

festőművész
(1924–1992)

emlékkiállítására.

A kiállítást megnyitja:
SZÉKI PATKA LÁSZLÓ
költő

1994. február 18-án, 16.30 órakor.

A kiállítás megtekinthető: március 15-ig

MAGYARORSZÁG
FORINT

BOGNÁR Zoltán

kiáll. Veszprém, Csikász Galéria,1993

ism. GOPCSA Katalin: A képiró - képfaragó. =
ÉS 1993. május 7. 12.

Boldizsár Iván

MHK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

1981. DEC

TÁRSADALMI SZEMLE

Bognár Zoltán

Boldizsár Iván

10M

Bognár Zoltán:
A tihanyi kecskekörmök legendája

sai, részint a szervezés mint tudo
mány viszonylagos kialakulatlansága
miatt.

Ha a szervező munka vállalati elő
rehaladásának a feltételeit objektí
módon akarjuk felderíteni, a szerve
ző munka körüli gyakori „ködösítést"
misztifikációt félre kell tenni. Ezér
elsősorban be nem vezetett szervezés
megoldásokat kell vizsgálni, hiszer
leginkább ezek elemzése adhat tám
pontot a valódi nehézségek felismeré
sére. Természetesen csakis olyan szer
vezési megoldásokat szabad figyelem
be vennünk, melyek szakmailag jó
vannak elkészítve. *Napjainkig a szer-
vezési megoldások szakmai minősége
sokat javult; problémát sokkal inkább*

kikényszerítette az intézeti szervezők
vállalati munkáját, de gyakran együtt
járt azzal, hogy a szervező munka

BOGNÁR Zoltán
1996 szept. 16.

HÍREK

Emlékkiállítás

Bognár Zoltán festőművész és grafikus emlékkiállítása ma este fél hatkor nyílik Sárváron, a Galeria Arcisban. A művészre Vértes Ernő kulturális főtanácsos emlékezik.

A „kuntári

A Csongrádon megrendezett XXIV. mozgalomban kifejtett munkásságá tettek. Elismerő oklevelet kapott K körvezető, dr. Sill Aba Ferenc szerze la celldömölki szakkörvezető. A legn tetést, a Bél Mátyás Emlékérmet dr. mereti és Helytörténeti Közleménye

● **Pósfai János**

Kuntár Lajos kultúrtörténész, publicista, szerkesztő egyik meghatározó egyénisége megyénkben a honismereti mozgalomnak. Szombathelyi otthonában erről és az ezzel összefüggő munkásságáról váltottunk szót.

BOGNÁR ZOLTÁN

IN MEMORIAM

A VESZPRÉMI MŰVÉSZETEK HÁZA
tisztelettel meghívja
Önt, a

Kisgalériába
(Veszprém, Vár u. 3.)

BOGNÁR ZOLTÁN

/Párizs, 1924 – Veszprém, 1992/

grafikusművész

KIÁLLÍTÁSÁRA

1998. szeptember 15-én 16.00 órakor

Megnyitja:
ASZTALOS ISTVÁN
tanár,
az Oktatási és Kulturális Bizottság Elnöke

BOGNÁR ZOLTÁN GRAFIKUSMŰVÉSZ 1924-BEN SZÜLETETT PÁRIZSBAN. A KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLÁN 1950-BEN SZERZETT DIPLOMÁT BERNÁTH AURÉL NÖVENDÉKEKÉNT. TAGJA A MAGYAR KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGÉNEK. RENDSZERESEN RÉSZT VESZ ORSZÁGOS ÉS KÜLFÖLDI KIÁLLÍTÁSOKON, GRAFIKAI BIENNÁLÉKON: BUDAPEST, MISKOLC, KESZTHELY, SZEGED, VARSÓ, FREIBURG, BERLIN, LUGANO, LODZ, POTSDAM, HEIDELBERG. JELENTŐSEBB EGYÉNI KIÁLLÍTÁSAI: VESZPRÉM (1964, 1975), TARNOW, KRAKKO (1966), KOPPENHÁGA (1978). 1975-BEN EGRY JÓZSEF KÉPZŐMŰVÉSZETI DÍJAT KAPOTT. TÖBB MUNKÁJÁT ŐRZI A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA, AZ IRODALMI MÚZEUM ÉS A TARNOWI MÚZEUM.

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

BOGNÁR ZOLTÁN

GRAFIKUSMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1980. JANUÁR 17-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DU. FÉL 6 ÓRÁRA

MEGNYITJA:

KRATOCHWILL MIMI
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

MEGTEKINTHETŐ:
1980. JANUÁR 17–31.

KÉPCSARNOK

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA
GRAFIKAI TERME
BUDAPEST V., VÁCI UTCA 25.

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA GRAFIKAI TERME
BUDAPEST

Fk.: Köteles István — 79-1210 Képcsarnok V. Ny. Dorog

BOGNÁR Zoltán
Gy Műv. 1993/8

A LINÓLEUMMETSZETTŐL a lemezplasztikáig

Bognár Zoltán veszprémi emlékkiállítása • Mezei Ottó

A 68 éves korában 1992-ben elhunyt Bognár Zoltán emlékének válogatott munkái bemutatásával adózott a veszprémi *Csikász Galéria* ez év áprilisában. A művész neve, munkássága fővárosi körökben — sajnálatos módon — kevésbé ismert, mindössze két ízben volt kiállítása idefenn, 1980-ban a *Csók Galériá*ban és 1989-ben az Almássy téri *Erzsébetvárosi Galériá*ban. A „vidéki művész" státus legfeljebb a fővárostól való fizikai — és a 60-as, 70-es évek tekervényes művészetpolitikájára való tekintettel akár szerencsésnek is nevezhető — távolságra, távolságtartásra utalhat. A nagyjából negyvenéves vidéki (balatonfüredi, vörösberényi és veszprémi) tanárság, amit — tanítványai a tanúk rá — művészi és pedagógiai elhivatottsággal művelt, még ha alkotó energiái jó részét fel is emésztette, bizonyára számos nemzedéktársa pályáját károsan befolyásoló, kényszerű kompromisszumtól megkímélte. Nyugaton a vidékre szorultság nem jelent(ett) elszakadást a modern művészeti szellemiségtől, annak *valóban magas művészi szintű* (nem felszínes, felhígított) közvetítésétől, nálunk az ilyesmi ritkaságszámba megy (ment). Az emlékkiállítás láttán eltűnődhettünk a bölcs visszahúzódás morális előnyein, de az utolsó évek munkái arról is meggyőzhettek, hogy ez az eredendően modern gondolkodású, független szellemiségű művész mi mindennel gazdagíthatta volna még ezekben az években váratlanul kitáguló horizontú oeuvre-jét.

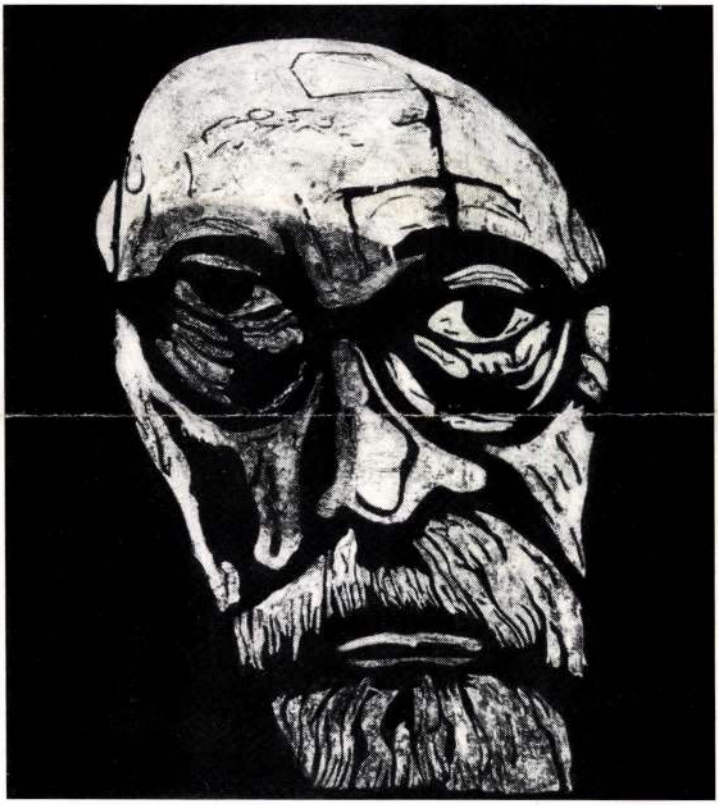

Bognár Zoltán: Barcsay Jenő, 1990, vegyes technika, 17×18,5 cm

De mit is jelent itt a mára eléggé megkopott, parttalan „modern" jelző? Bognár Zoltán főiskolai tanulmányait 1950-ben fejezte be (*Bernáth Aurél* növendékként), de művészetszemlélete kialakulásában a legtöbbet *Konecsni György*től kapta (dolgozott is főiskolai évei alatt és a diploma után néhány évig az Operaházban mint kosztüm- és díszlettervező). Kivételes művészi hajlamát — ezt sem érdektelen megjegyezni — dalos kedvű kun származék édesanyjától örökölte, dalolt ő magyar népdalokat munka közben, nagy bámulatot keltve, még egy párizsi ruhaszalon elegáns közönségének is, a család balszerencsés letelepedési kísérlete idején, 1924—25-ben; a zene iránt a művész mindig is, már gyerekkorától, erős vonzódást mutatott. „Modernen" ő az új szellemű XX. századi kultúra teljes körét értette, vérévé nemzedéki hovatartozása és a nyugati művészet — újabb — hazai felszívódása folytán mégis-

csak a „klasszikus modernizmus" vált. Ez az új modernség, akárcsak a század eleji kelet-európai avantgárd esetében, nemcsak a távoli népek művészetét, hanem a népművészetet, a népi kézművesség termékeit is magába foglalta, általában mindenfajta erőteljes kifejezésre törekvő művészi(es) megnyilatkozást. Hatásokat könnyűszerrel felfedezhetünk munkásságában, de ezek — eltekintve néhány hivalkodásszerű szándékos „utalástól" — művészete autonóm jellegét aligha érintik, nagyméretű (színes) linómetszeteinek, ezek olajjal továbbfejlesztett festményváltozatainak, egyedi példányainak s az utóbbiakhoz hasonlóan az utolsó években festett képeinek meggyőző erejű, eredeti ízű művészi hiteléhez nem fér kétség.

Önmagára találásától, a 70-es évek közepétől haláláig művészi pályája a kifejező eszközök — ha nem is gyors ütemű — gazdagodását, az egyszer megoldott problémák magasabb szintű kimunkálását, újabb műfajok és a korábbiaktól merőben különböző motívumok, témák meghódítását mutatja. Húsz évvel ezelőtti, méltán feltűnést keltő és hivatalos elismerést kiváltó linómetszetein a népi kultúra mélyvilágában és — futólagosan — a középkori magyar múltban merítkezik meg, párosítva — témától függően — képet és írást, drámát és humort, földhöz kötöttséget és jámbor vallásosságot. Hatásos színpadi jelenetek, lazán-gondosan felsorakoztatott figurák helyett hovatovább alakpárosokra, egyes alakokra összpontosul a művész vésőkése, eltűnnek a helykitöltő díszek; alak, jelenet, embert és állatot összepárosító *premier plan*ban áll előttünk. A szemléleti és a formai változás igencsak lényeges: a paraszti (népi) világ mélyrétegeiből az egyetemes emberi mélyrétegeibe lépünk át, ahol ez előbbi az utóbbit erősíti, s ahol a groteszk formai megoldás a merev pillanatnyiság helyett komor, s komorságában is izzó időtlenséget sugall.

A legnagyobb elismerést mindmáig arcképcsarnokával aratta Bognár. *Premier plan* „felvételek" ezek a lapok a javából, jórészt XX. századi írókról, költőkről, művészekről, zeneszerzőkről és tudósokról, mindazokról, akiknek munkáival, műveivel, hírnevével a vidéki értelmiségi létformát élő (s abból azért messze kitekintő) művész körülbástyázta magát. Számuk két-három tu-

Bognár Zoltán: Halotti beszéd, 1974, linóleummetszet, 49×74 cm

Bognár Zoltán: Madárijesztők, 1989, festett fa, fém, m: 23 cm

catnyi, évről évre szaporodó, s ami különösen megragadó bennük, a fotószerű hűségnek s a személyiségből és a műből sugárzó szellemiségnek varázslatos egybeszövődése, hol szelíden, hol bizony túlzó formai eszközökkel megoldva. A korábbi, személytelenséget közvetítő groteszk maszkszerűség paradox módon (a maszk ugyanis eredendően nem személyhez kötött) most a legteljesebb mértékben személyesbe fordul át, éves távlatokban nemcsak a kiválasztottak száma gyarapszik, növekszik a méret is, felnő az arc a művészben szunnyadóhoz, a fekete-fehér linó kiszínesedik (számozott színes linó), míg végül 1990-ben az eredeti lapot ecsettel „festménnyé" fejleszti a művész. Ennek a végső sorozatnak olyan illusztris vendégei vannak, mint René *Magritte, Kassák, Tóth* Menyhért, *Chagall,* az öreg *Dalí, Barcsay,* Amerigo *Tot, Stravinszky, Borsos* Miklós, *Kós* Károly, *Faludy* György. Közülük nem egynek a szellemujja felismerhető munkáin.

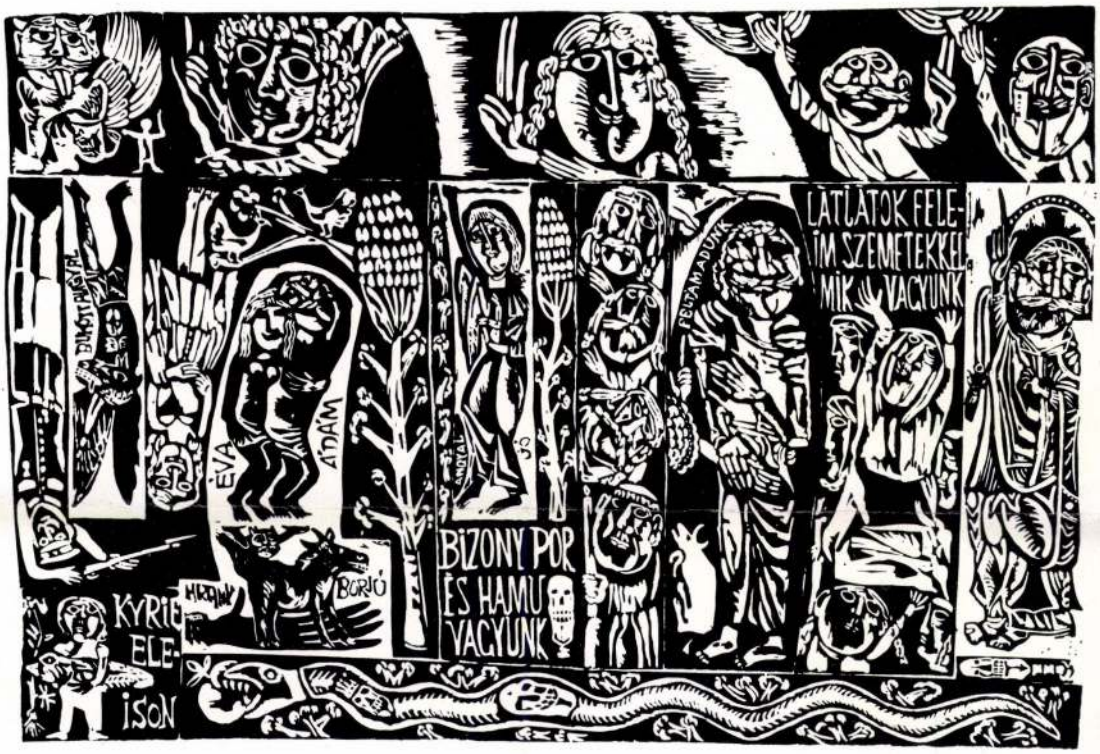

Nyugdíjba vonulása után, megszabadulva évtizedek mégiscsak nem mindig édes terhétől, az évtized végén fog ismét nem felemás festményekbe (a 70-es évek elején csurgatott zománcképeket festett). A művész — így igaz — lenyűgöző másodvirágzása ez a néhány év, nemcsak a festőművészé, hanem a szobrászé is, ami bevallása szerint mindig is szeretett volna lenni. Most derült ki kézzelfoghatóan, mennyire a modern művész jellegzetes típusát képviselte ő, a nyughatatlan kísérletezőét, most is persze, mint korábban, az eleve szűkebb mozgástérrel számolva. Mégis — az alkotó szellem felszabadulását ünnepli egyhuzamban ez alatt a történelmileg is sorsdöntő rövid idő alatt. Élénk, erős színekben dúskáló, redukciós alakformálású képek ezek, változatlanul (akárcsak a metszeteknél) a síkra, a kétdimenziós felületre redukáltak. Realitás és irrealitás játszik bújócskát szüntelen, a mindennapok alakjai, tárgyai természetes könnyedséggel átlépnek a mutatványosok birodalmába, s egy váratlan fordulattal képzelet szülte lények, emberből és állatból formált — nonfiguratív — alakzatok, s hogy tágabb legyen a festő meghódította tartomány, a Megfeszített (akár úgy, mint *Kalapos Krisztus*), a menny szárnyas alakjai, angyalok, őrangyalok is csatlakoznak ehhez az ég és föld, valóság és képzelet határait nem ismerő világ lakóihoz.

A hasonlóképpen kisméretű (fa és papír) lemezplasztikák ugyancsak egy *másik* világ figuráiként lépnek elénk, vázlatszerűségük ellenére nem kisebb elevenséggel: beszédes megformáltságukban, sete-suta pózaikban, játékos gesztusaikban, aprócska láncon függő csüngőikben egyfajta józan, emberléptékű, formai konstruktivizmus és a valóságképünket megtoldó szürrealizmus bumfordi szellemisége ölelkezik egybe. Mint ahogyan e kettő űz velünk tündérjátékot, búvópatakszerűen előtűnve és eltűnve, velük egy időben készült festményein is.

MEDIAWAVE-VILLANÁSOK

Fotó, szobrászat, festészet, installáció, performansz a győri film- és videofesztivál különműsorán • *Szombathy Bálint*

Április végén a győri Ifjúsági Házban harmadízben rendezték meg a *Nemzetközi Vizuális Művészeti Fesztivált.* A valamikori amatőr filmszemléből kiterebélyesedett rendezvény homlokterében továbbra is a film és a video állt, de a különleges programok keretében jelentős számú produkció került közönség elé a fotóművészet, a szobrászat, a festészet, az installáció, a dzsessz- és rockzene, valamint a multimediális performansz műfaji választékából.

A Mediawave a mai közép- és kelet-európai filmművészet különböző műfaji áramlataiba nyújtott betekintést, azzal a magasztos céllal, hogy egy ideológiáktól mentes művelődési kapcsolatrendszer megteremtőjévé és tartós támogatójává váljék. „Csupán egy sokszínű Európa lehet otthonos" — hangzott el a szervezők részéről az egyéni és a nemzeti sajátosságok legteljesebb tiszteletére alapozódó felismerés.

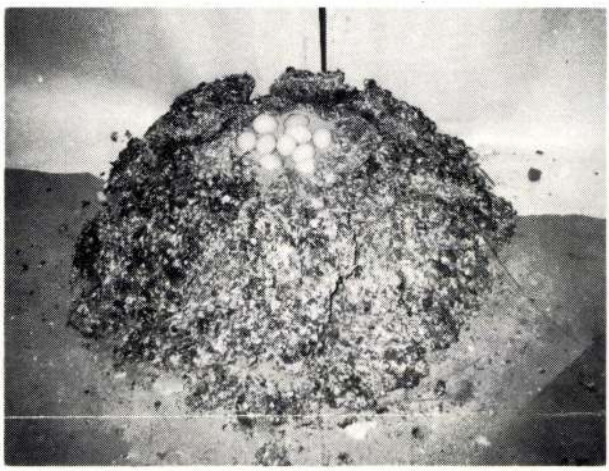

Erős István alkotása a Zsinagógában

Az általános, kisebbségi és erotikus kategóriákba sorolt hatvanöt versenyművet, a tájékoztató vetítések körébe tartozó hetvenöt alkotást, valamint az alkotóműhelyeket, iskolákat és csoportokat reprezentáló munkákat napi nyolc-tíz órás kimerítő párhuzamos vetítésen mutatták be, azonkívül „à la carte" bárki külön is kikérhette az őt érdeklő műveket.

A tengerentúli produkciók közül főleg a japánok és a kanadaiak jeleskedtek, az európai élmezőnyben pedig — ez a díjazott filmek alapján is megállapítható — a kelet-európaiak, köztük is a volt Szovjetunió utódállamainak szerzői tűntek ki. A fő díjat például az ukrán *Sergei Bukovski,* a másodikat a litván *Audrius Stonis* — a magyar *Grünwalsky Ferenccel* karöltve —, a negyediket az orosz *Viktor Kossakovsky* érdemelte ki, a különdíjasok között pedig üzbég és örmény nevek voltak találhatók.

S hogy a szemle nem vált a mozgókép megszállottjainak kizárólagos pódiumává, mindenképpen a szervezőket dicséri, akik már az előző rendezvények gyakorlatából felismerték, hogy élő, valós történések nélkül nincs korszerű művészeti fesztivál, kiváltképp film- és videoművészeti, amelynek produkciója önmagában is a valóság szegmentumaira, illetve a valóságba helyezett fiktív történésre épül. Az elektronikus kép gyakran nem több mint olyan kulturális-rituális események művi tartósítása, amelyeket — időtől és helyszíntől függetlenül — „élesben" is elő lehet adni, méghozzá a vetített forma mechanikusságát felülmúló spontán hitelességgel.

Az idei Mediawave különműsorának interdiszciplináris jellegét meghatározó módon adta meg az *Anonymák* című fotókiállítás, illetve a fotóanyag alapján *Fehér Márta, László Piroska* és *Szőke András* készítette azonos című videofilm, amely 1930 és 1950 között — minden különösebb művészi ambíció nélkül — készült erotikus felvételekről fújta le a port. A *László Sándor* hagyatékából átmentett ritka képanyag történeti és hangulati párhuzamaként a fesztiváli előcsarnok telepített pázsitján helyezkedtek el az *Első Magyar Befőttkiállítás* stelázsis exponátumai, azok a patinás, összeaszott és összepenészedett — önmaguk entrópiáját élő — befőttesüvegek, amelyek bármelyik újrealista kiállításon is learatnák a babért. Az 1942 és 1983 közötti négy évtized befőttkultúrájából merítő válogatás külön érdekessége, hogy ugyancsak a László Sándor-féle történelemkonzerválásnak köszönheti fennmaradását. A

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bognár Zoltán

ÉLET ÉS IRODALOM

1964 OKT 10

1021

NDK (3. oldal) — Veres Péter: Kis vallomás a zenéről (6–7. oldal)
Kaposvári beszélgetések (12. oldal)

Bognár Zoltán: Házak a Balaton partján

A cserepek értéke

A nemrég Budapesten járt amerikai színész megkért, kísérjem el a Műcsarnokba, mert Pestről érkező honfitársaitól hallotta a frankfurti repülőtéren, hogy van itt egy kiállítás, amit legjobb volna azon mód elvinni Amerikába.

Barátom nagyszülei Kelet-Európából vándoroltak ki. Elmondotta, hogy nagyanyja sokat mesélt neki az óhazai otthonról, tőle hallott a cserepekről is. Ennek a halvány emlékképnek áldoz, [illegible] ragaszkodik, s New

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Bognár Zoltán
NAPLÓ (VESZPRÉM)

1965 FEB 6.
1021

Bognár Zoltán illusztrációinak kiállítása

Rimbaud: Saarbrücken győzelem.

Tegnap, az alkonyati órákban megnyílt a Bakonyi Múzeumban Bognár Zoltán festőművész illusztrációinak kiállítása. Az érdekes kiállítást Gyimesi András, az MSZMP Veszprém megyei Bizottságának munkatársa nyitotta meg.

Negyven illusztráció alkotja a kiállítást.

A legtöbb közöttük az Aragon, az Arisztophanesz, a Brecht, a Homérosz, a Weöres illusztráció, azaz egyes műveiké. De találhatunk Dante-t, Rimbaud-ot, más írók, író-géniuszok, illetve műveik illusztrációit is. Modern illusztrációk ezek, fantáziadúsak; akikről szólnak, az írók és az irodalomi alakok, eszmék, gondolatok, lelkek körülengenek bennünket a kiállító teremben; ezek az illusztrációk íróban, költőben, irodalmi műben megtalálják a szubsztanciát, s gazdagon kivetítik, érdekes, sok mindenben egyéni módon.

Bognár Zoltánnak ezekkel vagy más illusztrációival nem vagy nemigen találkoztunk másutt. Ezek az illusztrációi is csak a kiállítás révén hasznosulnak. De ez a kiállítás nyilvánvalóan eljuttatja e művek megalkotóit odáig, hogy legalább a Dunántúl vagy Nyugat-Dunántúl irodalmi, művészeti fórumai hasznosítják. *Egy kétségtelenül tehetséges, a művészetért sok mindenről lemondó, a művészetnek nemcsak a győnyörűségeit, hanem a felkészülés, a művész előtt álló „kásahegy" áttörésének nehezségeit is vállaló művészegyéniség kiállításáról van itt szó.*

Meglep bennünket a kiállításon az is, hogy egy művész, aki, ha Pesten is élt, jó ideje Vörösberényben tanít (rajzot), de nem esik ki a művészet általános áramköréből, lépést tart azzal, a konzervativizmus nem kísért benne, se a provincializmus, mint jónéhány festő-rajztanárban a mi megyénkben és más megyékben. Az illusztráció — természetesen — olyan alkotás, amelynek így, kiállításon nem lehet olyan közönsége, nem lehet annyi értője, élvezője, mint egy szobrász kiállításának vagy a festményeknek. Különösképpen ott, ahol könyvkiadásról nem vagy alig beszélhetünk. De ez nem von le semmit Bognár Zoltán kiállításának értékéből. Ez *a kiállítás gazdagítja a megye múzeumi szervezetének* — és más szervezeteknek — *a kiállítás programját.*

Tar Benedek: Vers-illusztráció.

Gazdagítja, emeli. Biztosra vehetjük, hogy nem utoljára. — *pozsgai* —

világelsőség...

yafa felhasználás
rszerű biztosítás

artós bányabiztosításban eglehetősen elmaradtunk. Megyénk e kérdésben különösen érdekelt, hiszen két szénbányászati trószt működik területén.

A megrendeléssel kezdődik

A gondosság, az igények pontos ismerete, a körülte- kintés *már a megrendelé- sek feladásakor meghatá- rozhatja az egész évi jó fa- gazdálkodást.* Nem lenne például a várpalotai szén- trösztnél több fajta fenyő- fából normán felüli kész- let, ha a rendeléseket ilyen előzmények után írnák. Például a II-es vastagságú 2,5 méter hosszú fenyőből tavaly a második félévben 3900 köbmétert rendeltek, és annak ellenére, hogy a szállító 580-nal kevesebbet szállított, mégis *2490 köb- méter volt e fajtából a nor- ma feletti készlet.* De több példát is sorolhatnánk, amelyek azt mutatják, hogy a trószt annyit rendel, amennyit jóváhagyott terve enged. Az már másod- rendű, hogy abban az idő- szakban szükség van-e rá. Feltétlenül jó a biztonsági készlet, de talán másutt pontosan ilyen méretű fából hiány van.

Nem szabad sajnálni a fáradságot az átvételeknél sem. A szállítók sajnos hajlamosak a rendelettől eltérő méretű és vastagságú fát küldeni, megtűzdelve egy-két szúvassal, repedttel. *A Középdunántúli Trószt „megneveli" az ilyen szállítókat, mert minden szállítmányt pontosan megszámlálnak, átnéznek és rögtön jelzik a kifogásokat.* Ezzel szemben *Várpalotán a „papír átvétel" divatos,* úgy, hogy minden tételből három százalékot leírnak. Ez feltétlenül egyszerű, munkát megtakarító átvétel, de felületes, és gondatlan is.

A számok beszélnek

Boncolgathatnánk még a végzett munkáját, de a számok önmagukért beszélnek. Kedvezőbbek a KDT

használnak. Az eredmény is figyelemreméltó. Tavaly az első háromnegyed évben 6600 tonna rabolt bányafát hoztak felszínre, ebből 2000 tonnát újra felhasználtak, ami körülbelül 1 millió 700 ezer forint értékű. De — és újra az először elmondott hibáknál vagyunk — a bányafa elosztásánál, kezelésénél tapasztalt lazaságok beárnyékolják ezt az eredményt. *A fatelepek gyakran az igé- nyeltnél több fát küldenek a bányákba, és néha olyat is, amit nem kértek.* A központi fatelep például tavaly október 24 és 27 között tizenöt esetben több fát küldött a bányákba a kértnél. Ezek aztán szinte „ösztönöznek" a pazarlásra.

És a korszerű biztosítás?

Eddig csak arról beszéltünk, hogy a bányafával hogyan lehet és kell takarékoskodni. A dolog másik oldala, *mit teszünk azért, hogy a korszerű biztosítási módok kiszorítsák a fát a bányából.* Lássunk erről is néhány adatot.

A várpalotai trösztnél 1963-ban 13 600 méter vágatot és frontot hajtottak ki modern biztosítással, a középdunántúli trösztnél 30 200-at. Tavaly ugyanez az arány maradt. (Persze ez az összehasonlítás torzít, ha nem tesszük mellé, hogy a KDT közel kétszer annyi szenet is termel.

Több év adatait összerakva, a korszerű biztosításban komoly fejlődés tapasztalható. De még a középdunántúli trösztnél elért eredmények sem túlzottan megnyugtatóak. Mert tavaly ugyan 33 ezer méter vágatot hajtottak ki modern biztosítással, de 26 ezer métert még fával.

A lengyel lap jóslata ezek után nem látszik alaptalannak. És, hogy a világ legnagyobb bányafa-importőrjei elé léptünk, az főleg az itt vázlatosan felsorolt dolgokon múlik. Van köztük néhány, melynek gyorsítése, mű javítása komoly anyagi nehézségekbe ütközik, de tekintélyes részük csak az okos-gondos, takarékos gazdálkodástól függ.

Bocsor László

si versenyben

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Bognár Zoltán
ÉLET ÉS IRODALOM
1965 FEB 27.

A021

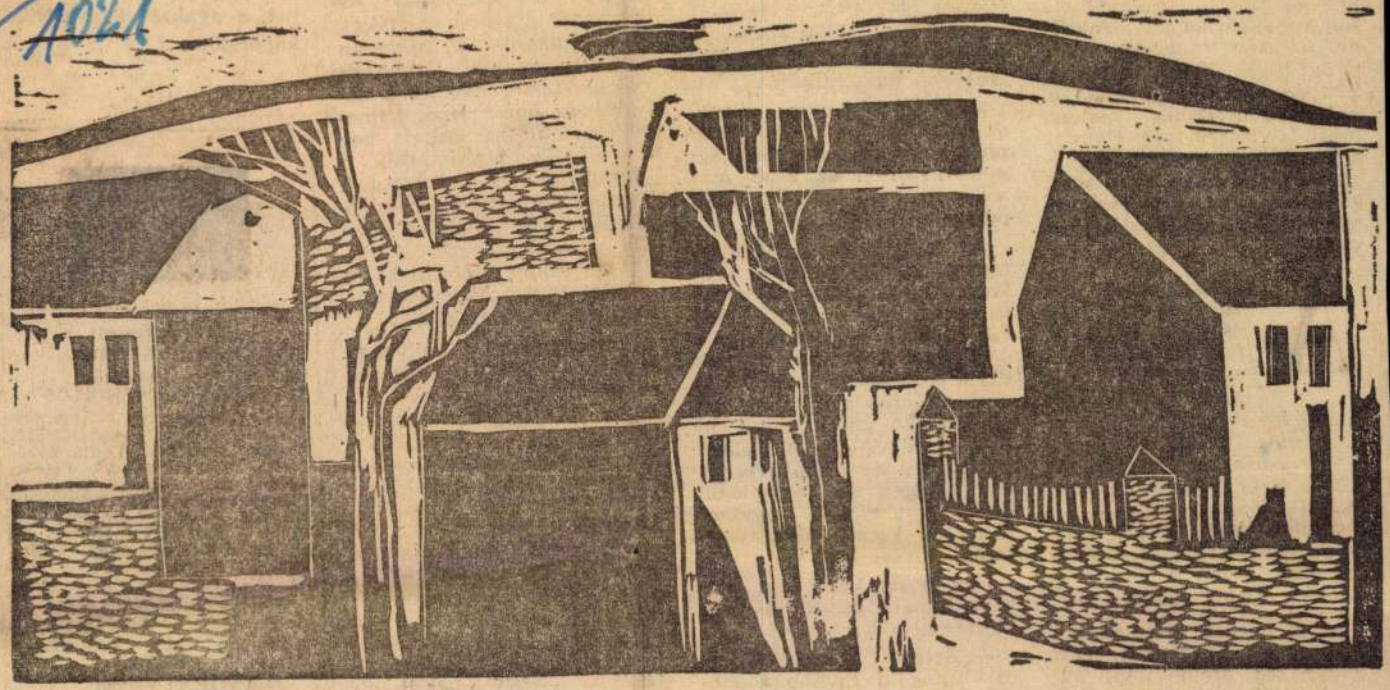

Bognár Zoltán: Házak

korában is. A felszabadulás idején már szinte öregembernek számított: egyetemista fiai voltak, Kismari, a felesége, hájasan szuszogó, vizenyős lábú, szívszúrásokkal kínlódó asszony, és apósa, a hallgatag uradalmi kertész, maga is virágok trágyája már a temetőben. A tanító úr maga se hitte, hogy élete igazi küzdelme, amit a faluért vív majd, még csak ezután következik...

A földosztáskor bizottsági tag lett, és látta, hogy a falu igyekszik kisemmizni a volt grófi cselédeket. Annál inkább tehették, mert azok még félték az urat, visszavárták, nem merték elhinni, hogy vége az uradalomnak. Tompos járt ki a nyakukra, hogy adják csak be az igényléseket, ők érdemlik meg igazán a földet! A falusiak megharagudtak rá.

Az új gazdák azt mondták Tomposnak, hogy ez az igazi szegénység, amibe most ugrasztotta őket, senki se gondsokra, a „Vörös Október" tagjait továbbra is „rongyosoknak" hívták a falusiak.

Az ötvenes évek elején a falut is elérte a szövetkezetszervezés nagy hulláma.

Harmadik napon zokogó asszonyok keresték meg Tompost, hogy isten nevében, segítsen rajtuk, az uruk második napja odavan, talán már nem is él...

Az öreg tanító fölment a tanácshoz. Egy ideges, vékony arcú főhadnagy el akarta zavarni, de ő egyre csak azt kérte, hadd beszéljen a gazdákkal. Bevezették az egyik irodába. A szoba közepén állt csak egy íróasztal, mellette két szék; valami katona és a „Vörös Október" elnöke (ez a Jankó Ferenc egy beteges, de kegyetlenül dühös ember volt, egykori uradalmi kocsis) ült az asztalnál.

Hét gazda körben, a csupasz falnál állt. Néha megkérdezték tőlük:

— Belépsz? Nem? Akkor csak szagold tovább a meszet...

pos Jánosra bízták az
ciót: legyen ő az elnök
hisznek a parasztok.
öreg végigjárta a por
és alig akadt ház, ahc
dolgavégezetlenül tá
volna. Másfél nap alat
lépett az egész falu. 1
pélyes gyűlésen alakult
a szövetkezet, átvett
„Jóreménység" elnev
Tompos lett az elnök,
nökük: ifjú Jankó Ferenc
(fia, az első szövetkezet időközben elhalt elnökének) és Szeglet Imre. Ugy látszott, minden jól megy ezután.

Az volt az első baj, hogy a férfiak zöme a városba ment dolgozni — félóra vonattal —, bejáró munkások lettek. Hiányzott a munkáskéz, nem boldogultak az első év zűrzavarában. A két alelnök összerúgta a patkót. Mindegyik azt mondta: ő vinsza tudná hívni a maga embereit, ha a másik eltűnne a vezetésből. Tompos János bácsi — ekkor már a hatvanötön is túl volt, élhetett volna békén a nyugdíjából — kétfelé szakadt közöttük. Ő dolgozni szeretett

és Irodalom

Irodalmi és politikai hetilap

Főszerkesztő:
NEMES GYÖRGY

Szerkesztő:
JOVANOVICS MIKLÓS

Szerkesztőség Bp. V., Alpár Gy. u. 22. Tel.: 111—424. Kiadja: Lapkiadó Vállalat. Lenin körút 9—11. Telefon: 221—285. Felelős kiadó: Sala Sándor. Nyomta: Szikra Lapnyomda. Terjeszti a Magyar Posta. Külföldiek részére a KULTÚRA Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat. — Előfizetés negyedévre Ft. 18.—, félévre Ft. 36.—. Megjelenik minden pénteken.

KÉZIRATOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.

INDEX: 25 244

Bognár Zoltán
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPLÓ

1970 NOV 7-

1024

XII. Őszi Tárlat

Nívódíjasok műveiből

Tegnap, a XII. Őszi Tárlat megnyitóján adták át a megyei tanács és a Szakszervezetek Megyei Tanácsa nívódíját három Veszprém megyei képzőművésznek. Az alábbiakban a három kitüntetett művész egy-egy kiállított művét közöljük.

Bognár Zoltán: Fából faragott királyfi

Iresik József: Női fej

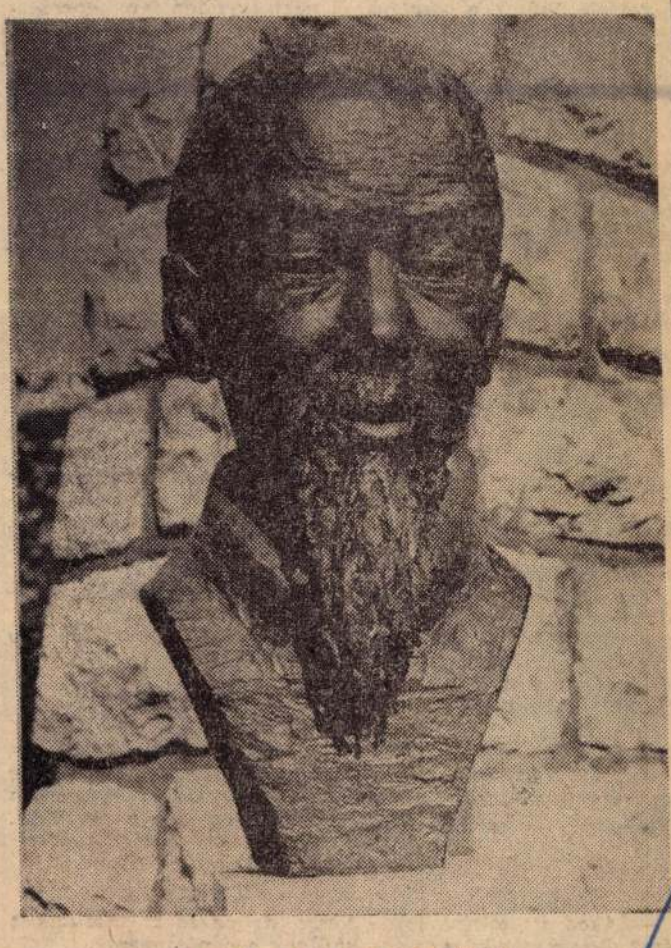

E. Kiss Lenke: Ho Si Minh

lárparancsnok

vörös nadrág-
2. dandár pa-
esett el. A had-
ovot nevezte ki

yikov ezredpa-

snokot odaren-
dseregparancs-
. Koleszny ikov
sával érkezett.
nyomorult —
k vakító mo-
vagy megdög-
Megértetted?
Kolezsnyikov,

golyót kapsz
, és mosolyog-
nleges osztály

különleges osz-

znyikov=kere-
k kozák a sor-

dült a sarkán,
arancsnoknak.
te ifjasan ró-
ját, s verejté-
t mezsgyén. A
ölnyire.
, kínos lassú-
os lábát. A bí-
najnalpír végig

ucéron sárgálló
n láttunk egye-
ny hátát, him-
kos lehorgasz-

A küldönc elővezette lovát.

Nyeregbe pattant és dandárjához ügetett anélkül, hogy hátrafordult volna. A lovasszázadok a Brodiba vezető országútnál vártak.

A szélben sóhajszerű „Hurrák" foszlányai jutottak el hozzánk.

Szememhez emeltem a távcsövem, és megpillantottam a dandárparancsnokot. Sűrű porfelhőben forgolódott a lován.

— Koleszny ikov támadásba vitte a dandárt — jelentette a megfigyelő a fa tetejéről, a fejünk felett.

— Jól van — válaszolta Bugyonnij, rágyújtott és lehunyta szemét.

A „Hurrá" elhalt. Az ágyúzás elfulladt. Egy eltévedt srapnel pukkadt szét az erdő felett. S meghallottuk a néma, nagy kaszabolást.

— Lelkemre való legény — szólalt meg a hadseregparancsnok és felállt. — Keresi a dicsőséget. Feltehető — kiránt bennünket.

Bugyonnij kérte a lovát, és megindult az ütközet színhelyére. A törzs nyomába eredt.

Koleszny ikovot még aznap este sikerült meglátnom, egy órával azután, hogy megsemmisítette az ellenséget. Dandária élén lovagolt magányosan fakó ménjén bóbiskolva. Jobb keze felkötve csüngött. Mögötte tíz lépéssel egy lovas kozák vitte a lobogó zászlót. Az 1. század lomha vontatottsággal énekelt egy trágár nótát. A porlepte dandár végeláthatatlanul vonult, mint a vásárra induló paraszt-szekerek sora. Valahol az oszlop végén pihegtek a fáradt rezesbandák.

Azon az estén Koleszny ikov tartásából értettem meg a tatár khánok uralkodó közönyét, ráismertem benne a híres Knyiga, az önfejű Pavlicsenko és a lebilincselő Szavickij tanítványára.

Fordította: **Wessely László**

Miért írnának éppen a te apádról? Erre még nem gondoltál?

— Nem. De mégis az én apám!

Vovka nem adta vissza a képet. Azt mondta, hogy ő csak hencegni akarok, s hogy ő eldugja, mert ez az egész mind csak csupa ostobaság, s nem is adja vissza sohasem, mert nem akarja, hogy butaságokkal foglalkozzam.

Ekkor azonban sokkal jobban éreztem, mennyire hiányzik az apám. Ismét elmentem a könyvtárba, és végigböngésztem az egészet, hogy egy ugyanilyen könyvet találjak. Sikertelenül. Úgy sírtam egész éjjel, mint a záporeső.

Néhány nap múlva Vovka kaján vigyorral közeledett felém:

— Nos, ha az apád van a képen, semmit sem szabad sajnálnod érte. Hajlandó vagy fizetni?

— Örömmel!

— Nekem adod a bicskádat?

— Neked.

— Hát az iránytűdet?

— Azt is.

— És a ruhádat? Cserébe egy régebbiért?

— Igen.

Markomba nyomta az agyongyűrt képet:

— Tessék. Nem kell nekem a ruhád. Meg semmid. Lehet, hogy mégis igazad van...

Vovka tekintetében soha nem látott irígység és szomorúság bujkált. Szülei Novorosszijszkban maradtak, amelyet elfoglaltak a németek. S neki egyetlen fényképe sem volt az apjáról.

Krecsmáry László fordítása

---

nak forró teáskannákat
tsó vonalból: fel kell
géppuskák burkolatát.
rnyról elhangzik: „Az
llandó cél. Század, tü-

hullottak, hogy csap-
ések! Porzott a hó a fe-

ások még várnak. Ta-
hérhomlokú „Makszim-
re csak közelebb, Kol-

k a szibériaiak. „Hur-
g gyéren...

ok végigpásztázzák a

iak körülvették az ez-
ap, két éjjel szorongat-
ed megmozdult, gyűrű-
a rendeződött... A má-
égén, december 19-én, a
nra készülődtek a szibé-
nelőzönt zúdítottak a

században hét tölténye
embernek. Bizony ke-
r gyűrűbe szorultunk.
töltényért? — hangzi!

a fejüket... Ki kiál-

ól: — Akad itt töltény.
elem? Összeszedjük az
...

A fehérekre mutat. Sokan hevernek vagy pár száz lépésnyire, csak győzze összeszedni tőlük az ember.

Vaszja már ott kúszik a hóban. Elérte a célt. Szakállas katona hever hasmánt a földön, karját szétvetve. Ragyog rajta az aluminiumgyűrű. Feje félrecsuklott. Arcán megfagyott könnyek. Vaszja beszélgetést folytat vele:

— Ó, te ostoba. Benőtt már a fejed lágya, aztán mégis idejössz!

Leveszi róla a töltényeket, egyre beszél:

— Kolcsak valahol hátul iszik, te meg itt dideregsz a hidegben, holtan. — Megszámolja a töltényeket. — Egy, kettő, három, tíz, és még kenyér is van...

Mozgolódnak a szibériaiak, megszólaltak a géppuskák.

A második század sebesültjei egy gödörben ülnek.

— Megint kezdik...

— Tán kapunk segítséget.

— Csak víz volna.

Forró lázukban havat esznek.

— Elvtársak, vizet... Csak egy kortyocskát... Ó, óh... nyögnek a legények, belemarnak a kezükbe. Egyikük odamászott, ahol havat olvasztanak a géppuskák számára.

— Hadd kortyintsak egyet.

— Nesze, de ne sokat. Kialszik a tűz, lehűlnek a gépfegyverek.

Megint havat esznek a sebesültek.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPLÓ

1971 JÚL 31

Bognár Zoltán

1021

BOGNÁR ZOLTÁN KÉPEIBŐL

SIRATÓASSZONYOK

SÍRVERSEK

Weörös Sándor Merülő Saturnusából

Bajusz Balázs voltam, ez a tény és való,
de a korlát mögül fejberúgott a ló.
Máskor a korlátot magasabbra gyártsák,
s nem sújt agyon senkit ilyen rossz barátság

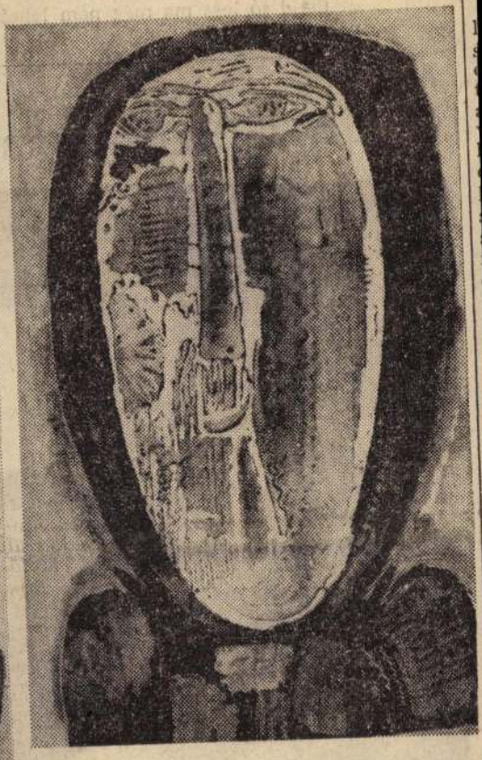

Sütő Borcsa valék,
nem szégyen, nem titok,
nagy veszély a kórság,
csak ennyit mondhatok,
hétfőn még fehérre
meszeltem a házat,
keddi kakasszóra
elvitt a gyalázat.
(Foto: Andrónyi András)

BALATONON BAKONYBAN

V

a régi Veszprém megyében

A vadászati világkiállítással kapcsolatban talán érdekes lesz, ha megvénk régebbi vadászélményeire visszagondolunk.

Talán beszéljünk először Magyarország állatfajtáiról. *Apáczai Csere János Magyar Enciklopédiájában*, 1653-ban huszonöt magyar emlősfajtát sorol fel a háziállatokkal együtt. *Miskolczi Vadkert* című művében (1702) már harminchárom emlősfajtát említ.

1927-ben jelent meg *Lovassynak*, a keszthelyi mezőgazdasági főiskola egykori igazgatójának könyve országunk állatairól s ebben hetvenegy, eredetileg vadon előforduló emlős állatfajt talált, míg 326 madárfajt. Betelepült volt akkor a pézsmapocok, honosított az üregi nyúl, a dámvad, a fácán, s ugyanakkor honosítási kísérlet alatt állt a muflon, a bölény, a vapiti szarvas.

Az 1896. évi milleneumi kiállítás részletesen foglalkozott a magyarországi vadászatokkal, s a kiállítás alkalmával *Matlekovicstól* terjedelmes mű jelent meg a hazai vadászatokról. Tanulságos ebből az akkori hazai vadászati eredményeket felidézni. Az összesítő adatok természetesen az akkori Magyarország területére vonatkoznak, a részletadatok azonban megemlékeznek az egyes megyékről is, s épp az utóbbi adatokat érdemes felsorolni.

Az egyik összeállítás közli az 1885—1894 között évenként átlagban elejtett emlősök, madarak számát, s ebből idézem most az érdekesebb adatokat. *Róka* az egész ország területén évente 18 900 hullott el vadászat alkalmával, Veszprém megyében *639*, Zala megyében *412*. *Farkas* 406, míg Baranya, Veszprém évente 1—1 farkassal szerepel. *Vadmacska* országosan 1183, míg Veszprém megyében *24*. Zalában *20*. *Vaddisznó* 3079, Veszprém megyében *62*. Zalában *13*. *Őz* 9295, Veszprém megyében *212*, Zalában *149*.

A szarvasvadászat terén Veszprém megye országosan első volt, mert évi *316* elejtett szarvas a megyék közt a leggazdagabb eredmény volt. Különben az országban évente 2460 szarvast ejtettek el. Az országban elejtett 1713 *nyest* közül Veszprém *46*, Zala *27* nyesttel képviseli magát. *Mezei nyúlból* volt a legtöbb, az országos átlag 340 000, ebből Veszprém *8244*, Zala *5846* állatot képvisel. Megemlíthetném még a *medvét*, ami ugyan *Veszprémben nem fordult elő*, de kuriózumnak érdekes, hogy annak idején évente 190 medve került terítékre, Erdélyben és a mai Szlovákia területén.

A madarak közül a *fogoly* vezet évi 181 531 darabbal, Veszprém *9900*, Zala *6573* madarat küldött a puskacső elé. *Erdei szalonkában* ugyan nem állunk *(301)*, s a *fácánnal* sem lehetett nagyon dicsekedni *(433)*.

A közölt statisztikai adatok közül tulajdonképpen egy az értékes megyénkre: az akkori Magyarországban is szarvasállományunk az első helyen állt.

Dr. Vajkai Aurél

DEMÉNY OTTÓ:

VÁZLAT

Vésd egy agyagtáblára
— engedetlen vagyok —
törd össze és felejtsd el
de a cserepek megmaradnak

nézésedben egy töredék
egy szó kezed mozdulatában
amikor átsétálsz a parkon
nem arra mész amerről hívnak

mert lassan érik be a tett
mert a kín bűbájos varázslat
mert ma még halogató
s elront mindent a magyarázat

ha tudnád hogyan tudsz szeretni
ha ismernéd szépségedet
légy engedelmes szót fogadni
majd jó lesz ma még nem lehet

A 75. születésnap

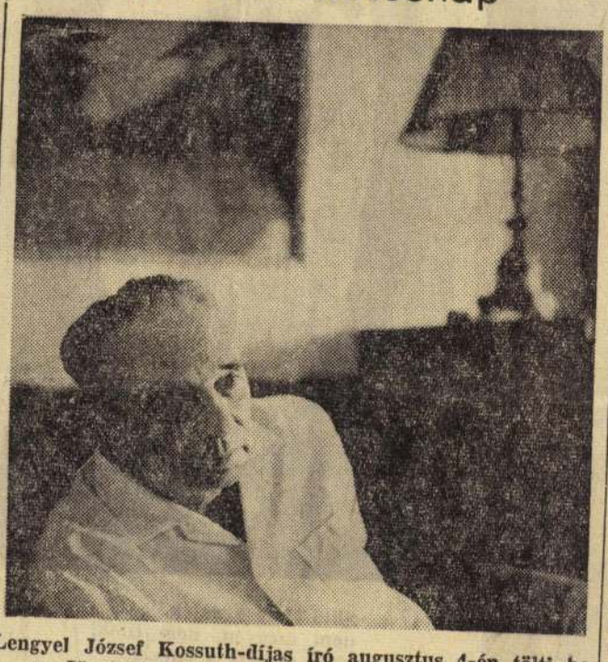

Lengyel József Kossuth-díjas író augusztus 4-én tölti be 75. életévét. Képünkön: az író otthonában. (MTI foto: Molnár Edit felvétele — KS)

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP
Kaposvár

1971 ÁPR 18

1021

Bognár Zoltán festőművész tájlírája

A Balaton—Bakony világa a Vaszary-teremben

Van-e arra példa, hogy magyar festő Párizsban születik és az anyai-apai szülőföldön válik művésszé? Fordítottjáról névsort lehetne összeállítani. *Bognár Zoltán* festőművész pedig így kezdi életrajzát: *»1924-ben születtem Párizsban«*. A külhonban munkát kereső szülők öt év után hazatértek, fiuk sorsának későbbi alakulásában szinte nyoma sincs a »festők városának«. Szereti, kedveli a franciákat, de úgy mint azok, akik tudják, hogy mit lehet tőlük tanulni.

Bognár Zoltán festőművész kiállítása pénteken délután nyílt meg a Képcsarnok Vállalat Vaszary-termében. Megnyitót *Bajczy Gyula*, az MSZMP Veszprémi Városi Bizottságának titkára mondott.

Különös világ Bognár Zoltán ihletője. Vörösberény zord-magánya, ahonnan belátni a Bakony és a Balaton szerelmes ölelését is. A költészet ad erőt, vágyat Bognárnak. Festészete a líra felé terelődik. Legfőbb művészi elve is ez: *szebb a táj annál, mint amilyennek látjuk*. A naturális táj zavarja, önmagából indul ki, ha képet alkot. De mintha ez a líra »ellenrakétája« — ellentmondása — is lenne egyben ennek a periódusnak, melyet most összefoglalóban tár elénk kaposvári bemutatkozásán. Ettől az »ellenrakétától« olykor elfogódottan szűkszavú, és festői eszköze, szín- és formavilága sem teljesen világos.

Képeiből a sikerültebbek közé tartozik a *Vörös lombok, Hideg téli délután, Vörös akony, Tavaszi ég* és a *Tél a szőlőskertben*. Ez utóbbi leginkább példa arra, hogy nem egyetlen mód a figurális ábrázolás az ember megjelenítésére Többi alkotásában is, de ebben a megoldásban a legkifejezőbben, a táj láthatatlanul, de *érezhetően* magában hordozza az ember. Az ember pedig a Balatont, a Bakonyt, a Vörösberényi pincéket...

H. B.

Tél a szőlőskertekben.

VÁLLALAT

alat Kaposvári Gyára

OS, MARÓS, KŐMŰVES
EGÉDMUNKÁSOKAT,
I átképzős TANULÓKAT.
sítunk.

odáján naponta 8—15 óráig.
(10427)

OLNA MEGYEI ÁLLAMI
TOK KÖZÖS ÚDÜLŐJÉBE

sünk

zezonra

spárt

BÜFÉS ÁLLÁSRA,

ARÍTÓKAT

OKAT.

dás szerint.

APRÓ

ADÁS - VÉTEL

Szövetkezeti vagy KISZ-lakást átvennék. Ajánlatokat »Gyors« jeligére, 4101. számra a kiadóba. (4101)

Nagyméretű kétszobás, összkomfortos házrész, rendelőnek, műhelynek alkalmas, külön bejáratú helyiséggel, eladó. Kaposvár, Dózsa György u. 5. sz. (258610)

A megyei kórház kibontott nyílászáró szerkezeteket értékesít. Megtekinthető a gazdasági osztályon. (258530)

Nagy testű king galambok olcsón eladók. Kadarkút, Árpád u. 15. (13827)

Ivarérett king galambok eladók. Boronka, Rákóczi u. 4. (13836)

Olcsón eladó egy Weltmeister Clawiset. Nagyatád, Honvéd u. 29. (13794)

Fonyódligeti 133 négyszögöles villatelek eladó. Levélben válaszolok Siklósi Lajos, Budapest, IX. Táviró u. 13/I. (8930)

Balatonlellén a jövő évben átadásra kerülő, már épülő társasüdülőben összkomfortos lakrészek bekerülési áron eladók. Érdeklődni: 2. sz. ügyvédi munkaközösség, Kaposvár, Ezredév utca 1. Telefon: 11-069.

Kétszobás családi ház azonnal beköltözhetően eladó. Kaposvár, Hegyalja út 43. (258693)

Vennék gázpalackot,

nagynénénk Dr. Bogis Istvánné, Rácsevics Rózsa életének 80. évében csendesen elhunyt. Temetése április 19-én fél 4 órakor lesz a Keleti temetőben. A gyászoló család. (4151)

Fonyódligeten, vasútállomástól 5 percre, vízparti, déli fekvésű háromszobás, fürdőszobás nyaraló, konyhahasználattal, vagy anélkül, vállalat részére kiadó. Cím: Marksz Józsefné, Kaposvár, Szalma István köz 2. épület, II. lh. 1. ajtó. (2537)

Fiatal házaspár külön bejáratú albérletet keres, fürdőszobahasználattal. Ajánlatokat: 258738. számra a hirdetőbe kérek. (258738)

Kaposvár, Ady Endre u. 13. alatt kétszobás, összkomfortos házrész garázzsal, elfoglalhatóan eladó. Ugyanott rövid, páncéltőkés, fekete bécsi zongora szintén eladó. Érdeklődni: Csellik Jánosnénál, az üzletben. (258712)

Belvárosban, háromszobás, összkomfortos családi ház, beköltözhetően, garázzsal, igényesnek eladó. Érdeklődni lehet hétköznap 3—5-ig, vasárnap 12-ig. Telefon: 11-944. (258700)

AUTÓ — MOTOR

Most vizsgázott CSes, kék Moszkvics 408-as eladó. Seregi, Nagyatád, Aradi u. 8.

Pécsi, Magaslati úti komfortos, emeleti, garzon örök... mat elcserélném balaton..., önálló nyaralóra. »Partközeli« jeligére, a pécsi Sallai utcai hirdetőbe. (2275023)

Elcserélném pécsi, kétszobás összkomfortos szövetkezeti lakásomat hasonló kaposváriért. Ajánlatokat: »Nyár« jeligére, 258681. számra a kaposvári hirdetőbe kérek. (258681)

VEGYES

Két ügyes fiút tanulónak felveszek. Sipos gumivulkanizáló, Fonyód, Duna u. 2. (258757)

376 négyszögöles vízparti telkemen nyaraló építéséhez kertársat keresek Balatonmáriafürdőn. Megkeresés: Büdy Gézáné, Budapest, XIV., Jeszenák u. 84. (258763)

Dobó István utcában szántóföld kiadó. Érdeklődni: Kaposvár, Virág u. 5. (258766)

Garázs kiadó. Kaposvár, Füredi u. 133. (258672)

Függöny-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bognár Zoltán

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1964 NOV 29

1021

Talán egyik legjellegzetesebb alkotóeleme a Balaton felvidéki tájnak a sok nádtetejű kőház, s e házak, falvak találtak most kitünő mesterre Bognár Zoltán személyében.

dr. V. A.

BAI

szelfutta-hajként leng a sok harancsfa.
A tájhoz szűkül bennem itt a lélek,
nem úszik el, csupán a horizontig,
majd visszaring egy hullám síma hátán
s parthoz verődve újra kékbe omlik.
Így jár a lelkem part és láthatár közt,
a kék vidék így tartja bűvkörében,
mély, improduktív zsibbadása zárja,
e szépségekkel elhatárolt éden.
Valami bűvös, kéjes reménység ez,
a nemtörődöm-lélek itt bukik meg,
mert létfenntartó gondja itt fogy el, itt
semmittevő álommá lesz az ihlet.
De éjjelente megvadul a tenger
és zaj-zászlót a part-törő moraj bont,
olyankor — mint halász-tüzek a sziklán —
bennem kigyúl a költőt-éltető gond.

Bognár Zoltán

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 APR 1 8

NAPLÓ
Veszprém

1021

Bognár Zoltán kiállítása Kaposvárott

Pénteken délután nyitották meg *Bognár Zoltán* festőművész kiállítását *Kaposvárott*. A megyénkben alkotó művész képeinek *a Képcsarnok Vállalat* kaposvári fiókja adott otthont, ahol az utóbbi években végrehajtott átépítés során galériát alakítottak ki.

A megnyitó alkalmából Kaposvárra érkezett *Bajczi Gyula*, a veszprémi városi pártbizottság titkára, *Juhász Ferenc*, a pártbizottság osztályvezetője. Veszprémből lelkes kis csoport vett részt a kiállításon, kollégák és Bognár Zoltán művészetének ismerői, elismerői. A kiállítást Bajczi Gyula nyitotta meg.

— Öröm számomra, hogy küldöttségünk nevében köszönthetem Kaposvár művészetkedvelő közönségét, hogy *a Balaton partján elhelyezkedő megyék és székhelyvárosaik kölcsönösen megismerhetik egymást*, érzékelhetik és értékelhetik művészetpolitikájuk érvényesülését. Előttünk sem ismeretlen Somogy megye és Kaposvár művészeti élete. A balatoni rendezvények közel egy évtizedes rendezvénysorozata alkalmat adott a betekintésre, az összehasonlításra. Somogy megyei művész alkotása is díszíti városunk közterét.

Majd méltatta Bognár Zoltán, a kiváló művész tevékenységét.

— *Szereti a költészetet*, igyekszik képeiben nemcsak a szemmel letapogatható tájakat ábrázolni, hanem a tájban rejlő költészetet is kifejezi. Képeiből, a színek hatásából a vívódó embert ismerhetjük meg. Szereti környezetét, vidékünket, a Balatont, az emberi kéz nyomát viselő határt. Témavilága a természet. Ma nyíló kiállítása művészi pályafutásának egy újabb állomása, amely ösztönzőleg hatott és hatni fog további munkájára.

A pénteken megnyílt kaposvári kiállításon Bognár Zoltán festőművész 30 képét mutatják be az érdeklődő és művészetkedvelő Somogy megyei közönségnek. Hozzánk különösen közel áll a művész és minden alkotása, hiszen mint grafikusművész a *Veszprém megyei Lapkiadó Vállalat és szerkesztőségünk* dolgozója; grafikái a *Napló* hasábjain is rendszeresen megjelennek.

kiszabaditani, de az angoloknak puskáik voltak, nekik csak nyilaik, vissza kellett vonulniuk barlangjaikba, ahová házaik elpusztulása után menekültek.

Uj házakat kellene épitenünk.

Úgyis elpusztitanák

Pusztuljanak, ha nem vesszük hasznukat!

102

Nézd csak a szikla tetején mozog valami!

A maorik ore! Bennünket figyel Mindenki fegyvert!

103

Az ejjel táma

Csak nem kell megijedni tőlük!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bognár Zoltán

ÉLET ÉS IRODALOM

1964 OKT 17.

/1021

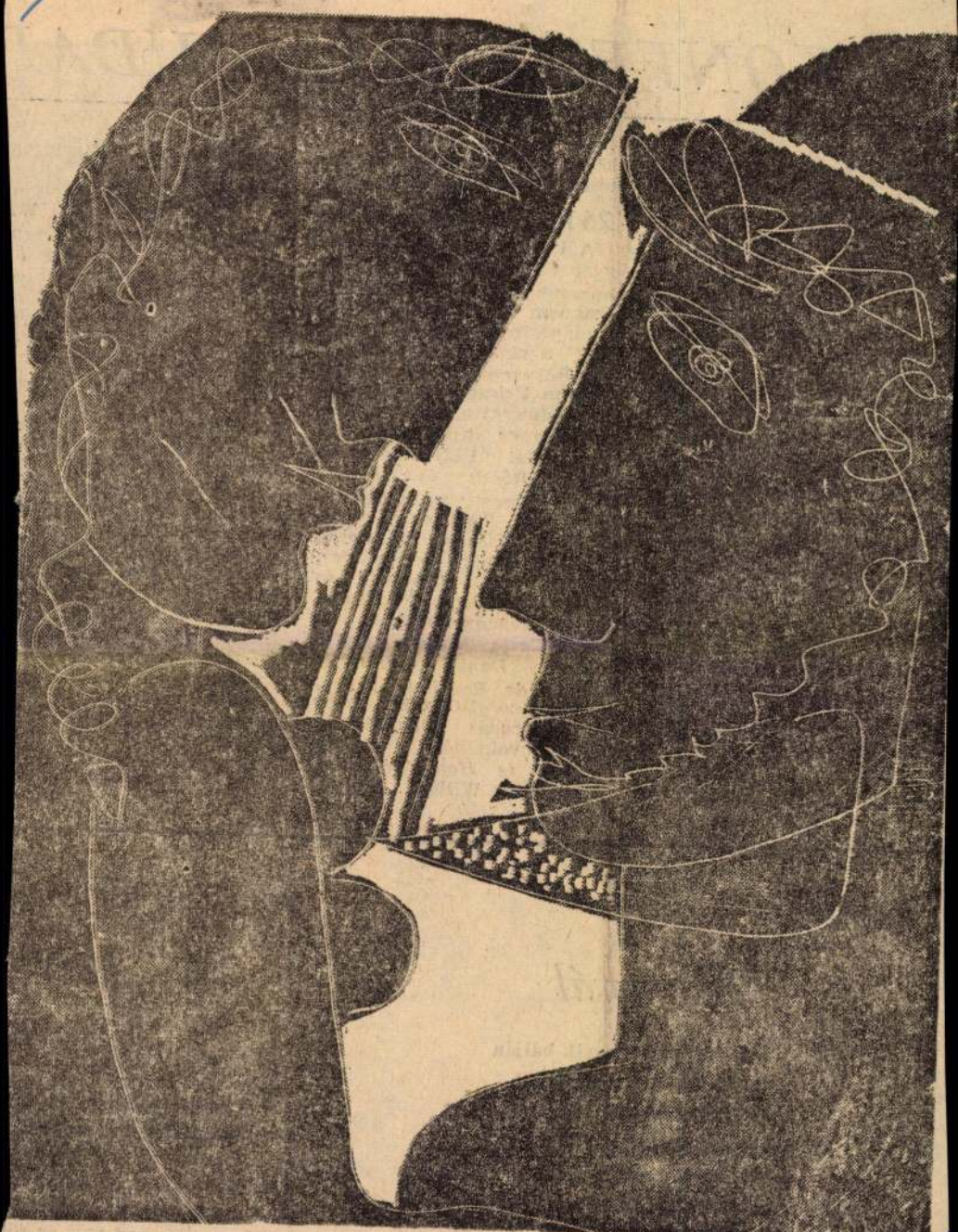

Bognár Zoltán: Illusztráció

EN KONFERENCIA BUDAP

— felolvasások, előadások, viták rendezése —, a két PEN-központ között felvetődő esetleges vitás kérdések tisztázása és általában a két német PEN-központ közötti közeledés elősegítése.

Október 14-én este a Magyar PEN CLUB koktélpartit rendezett a PEN-konferenciára érkezett külföldi írók tiszteletére. 15-én kezdődött meg a PEN Végrehajtó Bizottságának egynapos tanácskozása, itt szervezeti kérdéseket tárgyaltak meg. 16-án és 17-én tartják a kerekasztal konferenciát. A hagyomány és modernség a költészetben-vita bevezető előadását *Illyés Gyula* tartja, a prózai vita bevezetőjét *William Cooper*, a drámai vitáét *Jean der Beer*. (A vita és az összefoglaló tanácskozás anyagát az Élet és Irodalom következő számában részletesen ismertetjük.)

26 PEN-központ, 100 író

A konferenciára — a magyar vendéglátókon kívül — huszonhat PEN-központ csaknem száz tagját várják Budapestre. Lapunk zártáig a nemzetközi elnökség részéről megérkezett *Victor E. Van Vriesland* elnök, *Jan Parandowski* alelnök, és *David Carver* titkár. A két ausztráliai PEN-központból *Frank Dóczy* és *Maisie Greig* érkezett; az osztrákoktól *Franz Theodor Csokor, Herbert Eisenreich, Carry Hauser, Fritz Hochwälder*, a két belga (flamand és francia) központ képviseletében *Renaat Joostens*, illetve *Carlo Bronne, André Gascht, Daniel Gillés* és *Carlos de Radzitzky*; Bulgáriából *Georgi Goskin, Anna Kamenova* és *Leda Mileva*, Csehszlovákiából *Lumir Cívrny* és *Hela Volanská*, Dániából *Willem Brandt, Jean de Groot*, Egyiptom ból *Mursi Saad El-Di* Angliából *Walter Allen, W H. Auden, Kate Barlay, Wi liam Cooper Maurice Cran ton, Maria Kuncewicz, R samond Lehmann, Kathle Nott, Anthony Rhodes*, Fin országból *Eeva Joenpelto*, francia PEN-központból Franciaországban élő gua malai *Miguel-Angel As rias, továbbá Al-Sid-Bou keur, Pierre Bearn, Jean Beer, Michel Butor, Geor Charaire, Dormándy Lás Solange Fasquelle, J Follain, Yves Gandon, Cl Malraux-Goldschmidt, mand Pierhal, Claude Presles, Claire Saint-Sol Paul Vialar*, a kelet-nyu német központból *W Bredel, Stephan Herm Wieland Herzfelde, He Kamnitzer, Ingeborg Kr schmar, Alfred Kure Alexander Stenbock-Fern Stephan Heym*, az NS központjából *Richard F denthal, Hellmuth Jaesr*

AN FOLLAIN:

Karnevál

A latin negyed egyik bálján
a tüdőbajos lány meztelenül,
hogy királyi rabnő lehessen
a nyurga orvostanhallgató
Sardanapal diadalszekerén,
aranyporral hintette be magát.
És míg lobogó hajzata
ünnepléssel és romlással tele

WYNSTON HUGH AU

W. B. Ye

(R

Tél kellős közepén távoz
dermedten álltak a patakok,
és hó torzította el a köztere
a haldokló nap szájában n
Ó, minden műszer egybeha
halála napja zord volt és sö

Kortárs XXXIV. évf. 4.sz.

Bognár Zoltán a sors szeszélye folytán – kezdhetjük ezzel a romantikus fordulattal – Párizsban pillantotta meg a napvilágot, s röviddel ezután egy termékeny fantáziálásra indító művészsors köldökzsinórját elvágva, végképpen búcsút vett a francia fővárostól. 1950-ben Bernáth Aurél növendékeként elvégezte a Képzőművészeti Főiskolát, s két-három évtizeddel később – kora szerint az emberi élet magaslati pontján – grafikusművészként aratott csendes sikert

Mezei Ottó

Eleven időtlenség

Bognár Zoltán linóarcképei

hazai és nemzetközi kiállításokon; e művészstátusa elismeréseként el is nyerte 1975-ben az Egry József Művészeti Díjat. Még az ötvenes években, a forradalom után letért a fővárosi művészpálya tűzközeli, lidérces sikerekkel kecsegtető útjáról is, letelepedett Veszprémben, s három évtizedig a jövő nemzedékeiben hintegette a tiszta művészet általában vajmi csekély megbecsülésre érdemesített lélek- és szellemformáló magvait.

Eközben pedig – akár egy szociológiai tanulmányra érdemes gesztussal – körülbástyázta magát a kortárs és a klasszikus irodalom, költészet és zene alkotásra inspiráló műveivel. E jellegzetes értelmiségi létforma szélárnyékában, amelyhez egy-egy szerényebb külföldi utazás is hozzátartozott, születtek meg sorjában azok a linóleumba metszett író-, művész- és zeneszerző-portrék, melyekből egy kisebb sorozatot, *Bulgáriai emlékek*nek nevezett lapokkal kiegészítve, nemrégiben az Almássy téri Erzsébetvárosi Galériában mutatott be.

Bognár művészportréi nem tartoznak a műfaj szokásos termékei közé, a nagyméretűek meg különösen elütnek azoktól. Semmi hízelgés, idealizálás, mértéken felüli emberismeret viszont annál inkább jellemzi őket, ritkaságszámba menő szókimondással fűszerezve, amiben az alkotó személye és művészi teljesítménye iránti tisztelet és megbecsülés sem gátolhatja. A fekete háttérből maszkszerűen kibontakozó arc szertefutó vonásai, az ajak, az orr, a szemek beágyazódása a felületbe, egy könnyed mentegetőző mozdulattal a modellre mutat, sőt azon is túl, magát a Művet, az összteljesítményt értelmezi. Értelmezi? átvilágítja, a személyiség szemmel megragadható karakterjegyeit hozzámarkolva. Egyáltalán nem leleplező a művészre, a grafikusra nézve (pillanatig sem titkolja a tényt), ha élő modell híján fotóművészek portréira hivatkozunk. Bognár a fényképek között is biztos kézzel választ, azt fogadja el közülük kiindulási alapnak – nem többnek –, amely az írói, költői, művészi teljesítmény benne kialakult képével összevág. Fénykép hiányában vagy azok szándékos mellőzésekor meg mi másra bízhatja magát, mint a vesébe látó szemre, a személyiségnek a Műbe átsugárzó titkait kutató kézre? *Barcsay Jenő*-portréja – ha ugyan a méretcsökkentés nem válik a kifejezőerő kárára – nemcsak a Mester hitelesnek mondható személyiségképe, általa mintha a periódusonként változó, bár nagyon is egységes oeuvre stiláris miértjére kapnánk – természetesen nem művészettörténeti, hanem – lélektani magyarázatot. Ettől Barcsay munkásságának művészi értéke jottányit sem kisebbedik.

Itt senki és semmilyen élőlény nem vesz el többet a környezetéből, mint amennyit visszaad neki.

A bishnoik vallása az ökológia rendkívüli megsejtésén alapul. A sivatagban minden élőlény élete a növényi léthez kapcsolódik. A növények – alig néhány faj marad itt fenn – lassú növekedésűek és szívósak, elviselik a szélsőséges viszonyokat. De csak akkor, ha gyökeret tudtak ereszteni. A sivatag leggyakoribb fája a khejri, árnyat nyújt és táplálékot a lombevő állatoknak, életkörnyezetet a rovaroknak és a madaraknak, az embereknek pedig takarmányt, hogy etethessék jószágaikat; a curry-ültetvényekhez karókat és tüskés ágakat a lepedőnyi földek elkerítéséhez. De a khejri legjelentősebb szerve mégiscsak a gyökérzete. Azzal behálózza és megköti a sivatag vándorlásra kész homokját.

Ez a fa, mondja az itteni vallás, teljesíti a kívánságokat. A juliflórával együtt telepítik. A házak körül kiterjedt kertet hoznak létre, amelyet gondoznak és ápolnak. A fák élelmet nyújtanak az állatvilágnak, élőhelyet az indiai fekete antilopnak. Az antilopok lelegelik a levelet, a Krisna-szarvasok letépik a khejri-fa megkötötte talajon növő füvet. S mivel a vadállatok a bishnoi települések körül élnek, nem félnek az emberektől. Trágyájuk így a környező földbe jut vissza.

Így a sivatagi környezetre nem ró senki és semmi túlzott ökológiai terhet. A bishnoi pedig egész életén keresztül fákat ültet, hogy élőhelyet teremtsen azoknak a növényeknek és állatoknak, amelyek lehetővé teszik, hogy újabb fákat lehessen ültetni. A bishnoik véletlenül sem pusztítanak el egyet sem; vegetáriánusok, s olyan növényi szervekkel táplálkoznak, amelyek eltávolítása nem kerül a növény életébe. A hindu szokásokkal ellentétben halottaikat eltemetik: a halotti máglya sok fát igényel, és ha a település környéki kert megritkul, eltűnnek a gyapjat adó állatok, el a trágyaforrás, a virágokat beporzó madarak és rovarok, és betemetődik a homokkal az egyetlen, közösségi tulajdonban lévő kút is.

Hagyomány irányítja az életet, szabályozott a viselkedés, kijelöltek a szerepek, generációról generációra öröklődnek a megszokott rendű tevékenységek. Az élet értelme a megtalált állandóságban és egyensúlyban van. A bishnoik életét tudatos környezetvédelmi felelősségérzetük szabja meg. Konzervativizmusuk a természettől származik, a hajdani katasztrófa megtanította valamennyiüket, hogy minden élőlénynek a kedvébe kell járni – ha egyáltalán fennmarad az emberi faj, akkor csak környezetével, környezetének ezeregy élőlényével békés összhangban tud túlélő maradni.

Ha valaha lesz kertem (bár tudom, hogy sosem lehet akkora, amelyben megtalálom magam, mégis vágyom rá), az enyém bizonyosan ilyen lesz.

Nem tagadható, Bognár linóportréi jórészt meghökkentően groteszkek. De ne feledjük, hogy nem kevésbé azok voltak a század eleji német expresszionizmus erejükből máig sem veszített, klasszikus értékű fa- és linóleummetszetei is. Napjainkban, már jó ideje különben, bevett gyakorlat a modern művészet hovatovább elapadással fenyegető forrásaihoz való visszatérés. Bognár Zoltán – bízvást állítható – ebben a termékeny gesztusban megelőzte számos kortársát, lelke mélyén magához hasonítva mindazokat a térben és időben távoli előzményeket, amelyek az emberi, társadalmi, etikai igazság vizuális megfogalmazásához az első nemzedékbeli expresszzionistáknak, sőt a későbbieknek is nem kevésbé mintául szolgáltak. Bulgáriai sorozatának lobogó szemű prófétáiban, hitükben megingathatatlan szentjeiben mintha csak a bizánci ikonok megdicsőült bizonyságtevői keltek volna új életre. A hit és szenvedély, a belső tartás és eltökéltség fénye sugárzik át a maszkszerű és mégis eleven arcokon, a szándékosan elrajzolt, mi-szükség-van-rájuk mozdulatokon.

Nos, ilyen értelemben groteszkek és – leleplezők Bognár Zoltán linóportréi. Meg-megújuló vállalkozása (egy-egy íróról, művészről, zeneszerzőről odahaza több portrét is őriz) nem a formális megoldások, hanem az eredeti mintát átszellemítő bizonyságtevés jegyében fogant. A testi burok visszahúzó ereje fölé kerekedő s az oeuvre makulátlan tisztaságát is értelmező belső tágasság és eleven időtlenség az *Egri Józsefről*, *Kassák Lajos*ról és *Nagy László*ról készült portrékon tapintható ki talán legplasztikusabban. Ellenpontként, a *Tóth Menyhért*-portrén az arcra kiülő fizikai elesettséget az önmagával küszködő, nyughatatlan szellem kesernyés fintora világítja át. Az *Örkény István*-portré a kristálytiszta intellektust konok méltósággal és rendíthetetlen fölénnyel viselő személyiséget sejtet. *Picasso* fiatalos-férfias arcából ellenállhatatlan erejű, minden idegszálával az ember és a világ jelenségein csüngő tekintet fénye sugárzik. Ugyancsak ellenpontként, a megfáradt boszorkánymester *Dali* bajuszát pödörintő mozdulattal üresen bámul maga elé. *Chagall* finoman lebegő, alig érzékelhetően ironikus mosolyában egy különleges képességű varázsló jovialitása bújik meg. Ez a jovialitás, ez a derűs, megértően bölcs mosoly meglágyítja *Szent-Györgyi Albert, Vilt Tibor, Amerigo Tot (Tóth Imre)* vagy éppen a feltűnően megnyúlt fejszerkezetű *Sztranvinszkij* barázdák szabdalta arcvonásait is, melyek mögül ki-kivillan a korábbi, még érett korú arcmás egy-egy jellegzetes formája.

Arcképcsarnok a javából Bognár Zoltán portrésorozata, művészi értékei mellett bizonysága – még ha az utóbbi években készült is – a húszas évek közepén született értelmiségi nemzedék ízléskultúrájának, átörökítve ezt az egyszemélyes értelmezést a közelmúltat újabban olyannyira szívósan faggató fiatalabb nemzedéknek. De bizonysága ez a sorozat még másnak is: a lélek és szellem erőben, szépségben teljes lenyomatát fokról fokra elhomályosító testi burok lassú szétesésének, meggátolhatatlan felbomlásának. Ha úgy tetszik – s ehhez a klasszikus művészet ugyancsak bő példatárral szolgálhat bárkinek, ha másmilyennel is –: könyörtelen őszinteségű *memento mori* tanúságtétele.

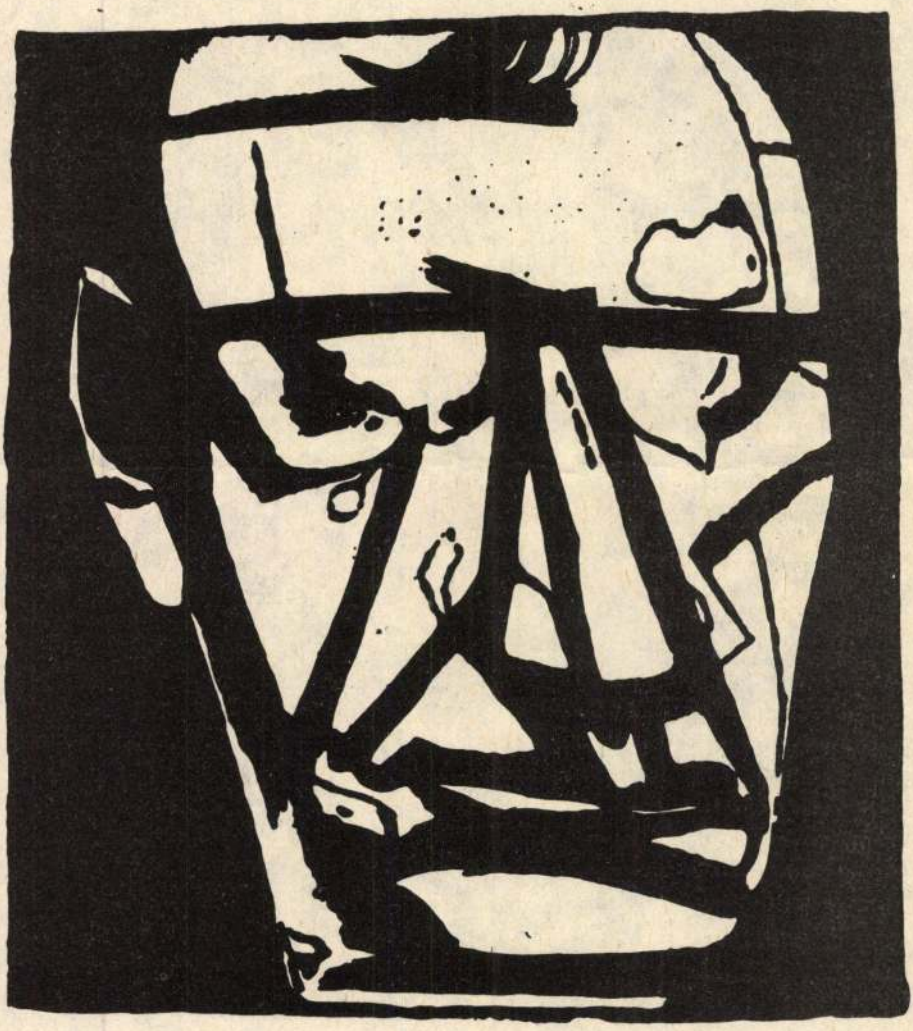

(BERTÓK LÁSZLÓ: KŐ A TOLLPIHÉN) Körkérdés: „Az Ön költő-számára mit jelent – kihívást? vágy- avagy rémálmot? menedéket? ésszerű in-cognitót? »hittudományt«?, h, illetve vallásgyakorlatot, az újjászületés próbáját? sarkkövet? »szóbrászatot«? és így tovább – a szonett?" E körkérdés költői, de a psychének – bumeráng. Az ész megrendül a lélek terhei alatt. „A mentők arca babaarc / csak kifordítva viselik..." *(Ahogy botorkálsz magadig)* – kezdi ily visszáján a

Marno János

A nyolc szótagos kétütemű

kötet hatodik szonettjét Bertók, s énrajtam máris erőt vesz a *hétköznapi* babonaösztön. Sejtelmem sincs, hogy Bertók milyen ösztönnel talált rá a hatodik napra, tudván tudta-é, vagy „csak" biztosan érezte, hogy éppen a „Teremtés botránykövébe" botlott bele ekkor – és mit pillantott meg a kőbillenés holtideje *alatt?* A Nemtő korántsem rózsaszín, de annál véresebb-sárosabb, torz tekintetét?... A földet, sűrű-közelből?... A „hangzat" nem erről árulkodik. Egyedül a *mentő*-kép sejtet valami effélét, csínján, diszkréten, mintha a veszély „tényleg" elhárítható volna, például ezáltal, hogy magunkat legalább versbe-ráncba szedjük. Pedig hát „hova tart ez a két sor itt / miközben majdnem belehalsz", mondja, hajlíthatatlanul, tovább (mivelhogy a sorokat sem engedi egymásba hajladozni), és vegyem még ehhez hozzá a dupla reflexidőt a „babaarc" hívórímétől a „belehalsz" már-már feleletéig; könnyű mondani: a reguláris valóságtartalmak felé... Amilyenek természetszerűleg nincsenek, ámde vannak, (el)rettentő mód, a folytonos hiátusukban; mert az ember nem a káoszt, hanem a rendet, „személy szerint" az abszolút Rendreutasítót féli, annak a néma szavára – mi való, mi nem való – fülel, a költő a legkihegyezettebben. S most megint egy néma „h": (h)*Onnét* tudja, hogy nem való jajgatni, panaszkodni, „lelkizni" (kiönteni a lelket!), kétségbeesni, fel- és megháborodni stb., s mégis, való, nem való, mindezeket *sorra-rendre, egyöntetűen* teszi... Inkognitóban őrzi, folytatja – „ahogy botorkálsz magadig" – a hatodik nap tradícióját. Az első szavától a zárszóig a metafora vagy a metaforikus *érték* ellenőrzi és szavatolja az egzisztens tartalmak erkölcsi, azaz „párbeszéd"-hitelét, az, ahogyan a kerülgetett, körbeszirénázott „kudarc"-cal megemelkedik (meglebeg!), illetve áthelyeződik *egy másik értelembe* a magában-való; más szóval a „körkérdésre" maga a szonett adja meg a választ, a szonett, mintegy valamely imaház egy személyre szűkített-szabott mása, *imazárka:* ahol a költő saját elhatározásból szövetkezik, „rímel" a *másik értelemmel;* „a többi tégla meg habarcs / mély lélegzet aprócska hit." Szorongás és önfegyelem ennek a Bertók-szonettnek a két alapmotívuma, a tény- s egyúttal kényszerű egyedüllét, amit a metaforák igazában nemhogy (fel)oldanának, ellenkezőleg: fokozottan tudatosítják, megmélyítik a – köztes – létállapotot; íme, a rímek mélydinamikai kronológiája: „babaarc", „arc", „kudarc", „kitarts", „habarcs". Tompuló, dübörgő-

KORTÁRS

IRODALMI
ÉS KRITIKAI
FOLYÓIRAT
XXXIV. ÉVFOLYAM

EZER-
KILENCSZÁZ-
KILENCVEN
ÁPRILIS

4

Vas István: Azután – Nehéz szerelem IV.
Határ Győző: A kingán-farkas
Páskándi Géza: Gabna-innep
Bor Ambrus: Meráni hegedű
Vathy Zsuzsa: A túlélés románca
Balázsovics Mihály, Csiki László, Debreczeny György,
Fodor András, Galla Ágnes, Kovács András Ferenc,
Orbán Ottó, Payer Imre, Rába György,
Rácz Péter, Thinsz Géza és Tornai József versei
Simonffy András: A forradalom napjai
Kodolányi János és Szabó István levelezése
Beke György: Kalotaszeg
Kiss József: Az Így írtok ti és a paródia elmélete
Lőkös István: Németh László a délszláv irodalomról
Géczi János: A kert
Marno János és Mányoki Endre kritikája
Bertók László és Sziveri János verseskönyvéről
Bognár Zoltán linómetszetei

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPLÓ
Veszprém

1971 MÁJ. 1 –

1021

Bognár Zoltán tájképei

Téli táj (Foto: Vida András)

Ahányan vagyunk, annyiféleképpen látjuk a világot. Van, aki mindent észrevesz, a legparányibb apróságokat is, van, aki csak azt, amibe már beverte az orrát. Aki fest, az sincs másképpen: észrevesz és észrevetet a világból valamit. Színt és formát, fényt és árnyékot, mozdulatot és görcsöt, a villanást a szemben, a lelket a tájban.

Bognár Zoltán kiállításán — a kaposvári képcsarnokban — *a táj lelkében gyönyörködhetnek a látogatók.* Mintha egy költő mondaná el, nem hétköznapi szavakkal, hogy mit lát a Balaton-felvidéki és a bakonyi dombokból, a présházakból és a mandulafákból, a tóból és a tulsó partból.

Az első kép, amit azonnal észrevesz az ember, amint a kiállítóterembe lép, a *Márciusi szél.* Nemcsak elhelyezésénél fogva szembetűnő ez a kompozíció, a struktúrájában van valami redkívüli. Mintha megszédült volna a lefestett Balaton-parti hegyoldal, mintha a fák fűrödni indulnának a vízbe. És a hegyoldalnak nekifeszülnek a jegenyék, szinte eldőlnek. Az egyetlen stabil pont ebben a tájban az apró kis ház a hegy fokán, minden más mozogni látszik. Nagy erők dacolnak egymással, és a megtépázott fák, a fölborzolt hegy, a medréből végtelenné táguló víz méltósággal állják a harcot.

A kiállítás többi képe is — táj. Összegubancolódott ágú fák, csoportosan vagy magányosan álló, összebújó vagy elbújó házikók, fölszabadultan és dúsan burjánzó virágok, tavasz, nyár, ősz és főleg tél, hajnali és alkonyi fényben káprázó kertek, udvarok, szőlőhegyek.

Sorrendben az utolsók közé tartozik például a *Téli táj.* A föld is, a levegő is tele van ragyogással, a présházak kéményeiből nem száll az ég felé a füst, a szőlőkarók és tőkék lábait betakarta a hó. Ha az előbb említett képet a mozgás tölti meg, akkor ezt a csend, a békesség, a végtelen nyugalom, a föld és az ember erőgyűjtő pihenése.

Bognár *a látványból, a naturából építkezik.* Azonban amire az első látványból kép lesz, a táj legapróbb részleteitig átlényegül. Megtelik szikrázó atmoszférával, a természet naturális alkotóelemei jelzésekké válnak, s végül nem maga a táj válik lényegessé, hanem a benne felfedezhető lélek, hangulat, költészet.

A grafikus gyakorlat hatása, a tökéletes kompozíciós és rajzos rajztechnika jellemzi Bognár Zoltán tájképeit. Tévedhetetlenül biztos vonalai egyúttal azonban az ő tájfestési módszerének a veszélyeire is felhívják a figyelmünket. *A biztos kéz könnyen csábítja a festőt a vázlatosságra és a szériára.* A kaposvári kiállítás két tucatnyi képéből néhányról az az érzésünk, hogy a festő sorozat-hangulata szülte őket.

Ez persze nem változtat a lényegen (ráadásul a szériának tűnő képek is olyan dekoratívak, hogy legfeljebb a módszert marasztalhatjuk el, a festő ízlését nem).

Bognár Zoltán szintetikus zománcfestékkel dolgozik, de ennek a festéknek a sűrűségét sikerült úgy feloldania, hogy *képein nincs semmi zavaró nehézkesség.* A festék hatásai plasztikusak, mégis gyakran akvarell-szerűen könnyedek. Színei megejtően szépek. A melegebb árnyalatoktól ugyan idegenkedik — leggyakrabban a kék a zöld különböző árnyalatait használja, sok fehérrel —, világa mégsem rideg, riasztó. Az általa használt színskála inkább azt a káprázatot hangsúlyozza, amit a táj az érzékeny szemű emberben kelthet.

Bognár Zoltán táj-költészetében nincsenek konfliktusok, tragédiákra utaló motívumok, képeiben nincs keserűség vagy szomorúság. *Lázas harmóniát sugároznak ezek a képek,* szép látomásokat, tisztaságot, örömet.

Balogh Elemér

vegyvédelmi alakulat.

Ezután arról szólt, hogy ob gyárban most szervez- k meg először, de szilárd apokon az üzemi polgári delmi parancsnokságot, az akulatot.

— Ilyen az ajkai üveggyár a székesfehérvári VI- EOTON ajkai üzeme. Sike- lt a személyi állományt is válogatni, beindult a mun- és mondhatom, jól kezd- k ezek az új szakszolgála- k.

Beszélgetésünk során szó- a került a politikai megbí- tt. Ilyen beosztás eddig em volt a szakszolgálati akulatoknál. Vajon Ajkán. ogyan sikerült betölteni ezt beosztást, milyen felada- kkal bízták meg őket?

— Újszerű ez a beosztás, yekeztünk az erre legjob- an rátermett, tapasztalt, a olitikai propaganda, agitá- ós munkában már gyakor- attal rendelkező elvtársakat evonni. Azt várjuk tőlük, ogy megértetik a személyi állománnyal a polgári véde- em jelentőségét, a gyakorla- ok, a továbbképzések fon- osságát.

külföldről

tós intézkedések ellenére is az általános hadkötelezettségen alapuló és kb 500 ezer főt számláló milícia rendszerű haderő marad az állampolitika legjelentősebb eszköze.

A svájci haderő lényegében ma is gyalogos hadsereg. A svájci védelmi célkitűzéseknek ez meg is felel. A feladat, hogy a fejlődő elméletet összeegyeztessék a gyakorlattal.

gazdasági vezetésér üzemvezető — például ismeri beosztottjait együtt van velük a védelmi foglalkoz feladatok megoldásá nagyobb a siker.

— Azt tapasztaljuk, ez helyes elgondol megoldás volt a részünkről.

Az egészségügyi szakszolgálat irányításában őrségváltás volt. Mindenki ismerte dr. Tóth Ferenc városi főorvost, aki most a Közegészségügyi Járványügyi Állomáson dolgozik. Utóda dr. Patat Pál lett. Az új városi főorvosnak minden segítséget megadott az elődje, hogy megfelelően irányíthassa az egészségügyi szakszolgálat munkáját.

— Tóth doktor azt mondta utódjának: a napi munka harminc százalékát fordítsa a polgári védelemre. Úgy látjuk, dr. Patat Pál ezt a jótanácsot megfogadta. Szorosan együttműködik a Vöröskereszttel. Ellenőrzi a létszámot, ha szükséges, azonnal feltölti az állományt és ezért az egészségügyi szakszolgálat ütőképes.

Érdekes és tapasztalatunk szerint is nagyon hasznos, hogy mindenütt erős szakmai kapcsolat alakult ki az egészségügyi szervek és a városi, járási Vöröskereszt között. Ajkán is sokra értékelik ezt az együttműködést és a jövőben — elsősorban a zárógyakorlatok előkészítésénél és végrehajtásánál — még alaposabban támaszkodnak a Vöröskeresztre, aktivistáira.

— A jövőben — folytatta a városi tanács végrehajtó bizottságának elnöke — *a parancsnoki állomány továbbképzése, a vezetési gyakorlatok végrehajtása lesz a*

szültségét sem. Nemcsak összefogja ezeket az alakulatokat, hanem rendszeresen szervezi a parancsnokok továbbképzését, a személyi állomány oktatását. A munkánkat is segítik azzal, hogy *tájékoztatnak saját tapasztalataikról*, meghívnak bennünket egy-egy értékelésre, tanácskozásra. Hasonló kapcsolat alakult ki az utóbbi időben az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztériummal is. *A város polgári védelmi vezetőivel együtt dolgozzák ki a programot és valósítják meg a terveket. Ezt jónak tartjuk és a jövőben még jobban szeretnénk kiszélesíteni az együttműködést a minisztériumi szervekkel.*

Végül a propagandamunkáról beszélt az ajkai városi tanács vb. elnöke:

— A sajtót jól felhasználjuk célkitűzéseink propagálására. Az ajkai Timföld című üzemi lapunk rendszeresen foglalkozik a polgári védelemmel, tájékoztatja olvasóit a soron következő feladatokról. Ez olyan kedvező eszköz a kezünkben, amit a jövőben még szélesebb körben szeretnénk felhasználni — mondta a városi tanács vb elnöke, majd így fejezte be a beszélgetésünket: — *Megköveteljük a fegyelmet, a munkát, de elismeréssel adózunk mindazoknak, akik elősegítik a polgári védelmi feladatok maradéktalan végrehajtását.*

Mezőgazdasági „üzemvédelmi bemutató"

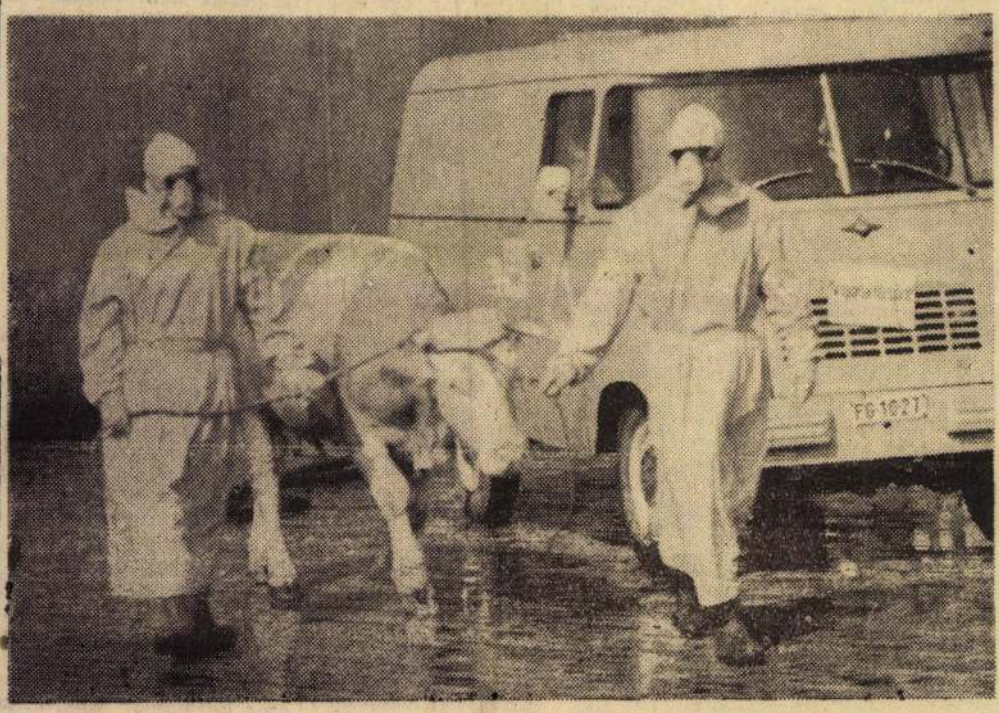

egy korábbi pv-gyakorlaton

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPLÓ
Veszprém

1971 MÁJ 1

Bognár Zoltán

1021

(Bognár Zoltán rajza)

Kitüntetett vállalatok, szövetkezetek

(Folytatás az első oldalról)

többet adnak a népgazdaságnak. Ez fejeződik ki azokban a kitüntetésekben is, amelyeket a KDSZ-nél dolgozóik kaptak. A vállalat, amely 1968-ban elnyerte a munka vörös zászló érdemrendet, most *kilencedszer szerezte meg a Minisztertanács és a SZOT vörös vándorzászlaját.* Nagy taps közepette adta át az MSZMP KB kongresszusi oklevelét Hidasi István igazgatónak, aki megígérte, hogy a vállalat minden bányásza a X. kongresszus határozatának megvalósításáért fog küzdeni.

Ezután *dr. Szekér Gyula*, a miniszter első helyettese értékelte a vállalat dolgozóinak tevékenységét, s külön kiemelte a mintegy 4 ezer tagot számláló szocialista brigádok, a párt és a KISZ-szervezetek tagjainak tevékenységét, majd átnyújtotta a Minisztertanács és a SZOT vörös vándorzászlajának elnyeréséről szóló oklevelet. A zászlót *Tóth István*, a Borsodi Szénbányák főosztályvezetője adta át *Bege Tamásnak*, a Jókai-bánya frontmesterének. Simon Antal, a Bányaipari Dolgozók Szakszervezetének főtitkára is őszinte elismeréssel szólt a munkáról, majd *a Jókai-bánya három és a padragi bánya két dolgozója kapott kiváló bányász miniszteri kitüntetést.* A vállalat négy vezetőjét kiváló dolgozó jelvénnyel tüntették ki.

Átadták az MSZMP kongresszusi oklevelét és a kormány vándorzászlaját a zalavári Új Idők Tsz-nek

Ünnepi közgyűlést tartottak tegnap délután Zalaváron, az Új Idők Tsz-ben. A művelődési házban megtartott ünnepségen megjelent *Szabó István*, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a TOT elnöke, *Kovács Gyula*, a megyei pártbizottság titkára, *Vándor József*, a megyei tanács vb elnökhelyettese, *Dobson Ferenc*, a megyei pártbizottság osztályvezető-helyettese, *Márvány János*, a Keszthelyi Járási Pártbizottság első titkára és *dr. Ács László*, a járási tanács hivatalának vezetője.

A közgyűlést *Benkő László*, a zalavári pártszervezet titkára nyitotta meg, majd Szabó István tolmácsolta a párt és a kormány elismerését és méltatta a tsz eredményeit. Ünnepi beszéde után *átnyújtotta Király Jenő tsz-elnöknek a kitüntetést.* Ezután Király Jenő mondott beszédet.

Bevezetőjében elmondotta, *pott.* Ugyanakkor háromszáz tsz-tag részesült különböző kitüntetésben és pénzjutalomban.

— A zalavári Új Idők Tsz — hangsúlyozta az elnök — 1970. évi eredményére a legbüszkébb. A kongresszusi versenyben és az 1970. évi gazdálkodási versenyben elért kiváló eredményéért *elnyerte az MSZMP Központi Bizottsága által adományozott kongresszusi oklevelet, s a kormány vándorzászlaját a kiváló termelőszövetkezeti gazdaság címmel együtt.* Ugyanakkor 35 tsz-tagot tüntettek ki, köztük nyolcat a mezőgazdaság kiváló dolgozója címmel. Öten pedig miniszteri dícséretben részesültek. Több tsz-tag kiváló termelőszövetkezeti dolgozó jelvényt, oklevelet és kétheti átlagkeresetének megfelelő pénzjutalmat kapott.

A továbbiakban az elnök az 1970-es év főbb eredményeit ismertette

morzsolt), burgonyából pedig 124,2 mázsás holdankénti átlagot takarítottak be. Az állattenyésztésben legfontosabb a szarvasmarha-tenyésztés, de sertéstenyésztéssel is foglalkoznak. A múlt évben a közösben 935 szarvasmarhát, háztájiban 446-ot tartottak számon. Ugyanakkor a tsz-nek 1248 sertése is volt, a háztájiban pedig 690. A háztáji kocaállomány mintegy 50 százalékkal nőtt a múlt évben.

Az állattenyésztés hozamértéke tavaly *11,3 millió forint volt*, 94 százalékos költségszint mellett. A 100 katasztrális hold szántóra jutó élőhús termelés 168 mázsát tett ki. A gazdaság fejlődését bizonyítja az is, hogy az 1959. évi 21,9 millió forintról *73,5 millió forintra nőtt a közös vagyon*, a tsz bruttó bevétele pedig 13,9 millió forintról 22 millió 988 ezer forintra. A szövetkezet fejlő-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPLÓ
Veszprém

Bognár Zoltán

1971 NOV 6 -

1021

Bognár Zoltán rajza

rtjük alatta. Az is bizonyos, ogy aki éppen szórakozik, z többnyire megfeledkezik nagáról, elfeledi személyes gyeit, gondolatai elkalanoznak, ízgul vagy nevet, zomorkodik, vagy elandalolik. Orvosok megmérték, hogy ilyenkor a vérkeringés negyorsul, a lélegzet szaporább lesz vagy éppen lelassul.

Ezek a tünetek mindenkinél jelentkeznek. Nincs ember, aki másképpen szórakozna. A nagy eltérések ott mutatkoznak, hogy *kinek mitől lesz szaporább a lélegzete*, magasabb a vérnyomása, ki min nevet, kinek mikor kalandoznak el a gondolatai.

Nézzünk példa után.

Egy tisztes kinézésű ember megy az utcán. Teljesen váratlanul elesik — a fenekére ül — és csodálkozva körülnéz. Ha látjuk az esetet, feltétlenül elnevetjük magunkat. *Reflex* ez. Tudjuk, hogy

fiak tartózkodtak infarktust senki sem kapott: a hír a leves és a főzelék között csak mellesleg került terítékre, a küldöttségmenesztés nagy témáját pedig már a pótkávé mellett vitatták meg, döntésüket az időjárás alakulásától is függővé téve. Erről a két piccolófiú ismételten jelentést tett a bokszokban ülő vendégeknek.

Az ötlet egyébként több asztaltársaságban is felvetődött, jobb köztisztviselők közt is. A városban hatszáz új polgármester-jelölt volt. De a végsőkig csak a Pannóniában tartottak ki. Fél négykor a tulajdonos már át is adta a fölkerekedő uraknak a nagy fehér kenyeret, melyet jelképnek szántak. Ám a kihalt utcára lépve a delegátusok sorra el-

Front hadmoz kerülhettek albumába...

A másodhe gelte az ácsor

— Uram — talpam már á

Hangjában s re Zápolya a sa lévén csak szolni. A lyuk

A művészny döntött, s vég tak útnak a közt a metsző hogy csatlak csoportjához.

A küldött jár. M tar fá közt. Az ég dübörgést sodo

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1969 SEP 9.

NAPLÓ

Veszprém

AZ ÉSZAKDUNÁNTÚLI KÉPZŐMŰVÉSZEK IV. KIÁLLÍTÁSÁT

vasárnap nyitották meg Tatabányán. A megnyitó ünnepségen Steiner Tibor, a Komárom megyei Tanács elnökhelyettese mondott beszédet. Megyénk képzőművészetét a kiállításon Bognár Zoltán, ~~Csizmadia Zoltán, Ircsik~~ József és Vágfalvi Ottó alkotásai képviselik.

Bognár Zoltán

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bognár Zoltán

NAPLÓ

1965 AUG 15

1021

Bognár Zoltán: Kovács

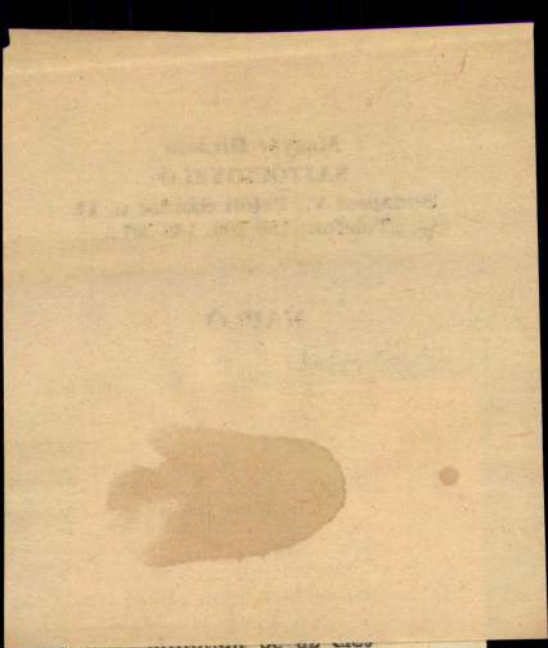

het, hogy például ebben a
van minden adottság ahhoz,
cstitkár legyen. A már túl
egetett elveink ellen csele-
csupán azért, mert vezető az
ngednénk őt olyan helyen
ová tehetsége alkalmassá te-
tanácstitkár, vagy vasutas,
ha becsülettel megdolgozik
ért, ha bizonyítja rátermettsé-
ttságát. De bizonyítani men-
bre, ne maradjon a „mama
alatt! *Ugyanolyan feltételek-*
ő is a pályán, mint többi
iknél hiányzik a szülői aján-

n körülmények között mi lesz
, az jobbára családi ügy. Fon-
l, hogy mi lesz azokból, akik-
gógus, a KISZ és mi valahá-
ondjuk, hogy rajta, tehetsé-
égein, akaratán múlik, mire
ben — és látja az ilyen ese-

és százszor ennyi példa azt
nyítja: *megteremtettük a le-*
séget mindenkinek, hogy
pján érvényesüljön. Már csak
okozó eseteket kell meg-

Pünkösti Árpád

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 NOV 19

Bognár Zoltán

ÉLET ÉS IRODALOM

Csák Gyula

1021

Bognár Zoltán: Illusztráció

testet öltött ellentmondás elárult valamit a mai divathóbortról, ami a cirkuszban — talán a félhomályos hangulatvilágítás következtében — még homályban maradt.

Az elmúlt korok divatfija, a lyon, a dandy, az arszlán, a jampec, mindig egy magasabb társadalmi osztály öltözködését magatartását majmolta, s megjelenésével azt igyekezett hangsúlyozni, hogy ő is nemdolgozó, tőkéjéből, jövedelméből, részvényeiből, földjáradékából élő semmittevő. Az akkori fogalmak szerint: a társadalom krémje, a felső tízezer. A krém azonban még mindig a tortához, a felső még mindig a többi tízezerhez, a jampec még mindig a társadalomhoz tartozott. Ugyanez a divatfi, a legkülönbözőbb korokban, sokat adott a tisztaságra, a makulátlan ingmellre, hófehér kézelőre, csiszolt körmökre. S bár egész lényével tagadta a munkát, amely lehet, hogy nemesít, de mindenképpen piszkít, mégsem röstellt munkát fordítani

Bognár Zoltán

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 FEB 20.

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1021

Az Országos Pedagógus Kiállítás anyagából
Bognár Zoltán (Vörösberény): Falusi házak

VÁLASZOLUNK

Több igazgató kérdezi: Kinek kell a tanulóbalesetbiztosításban résztvevő tanulók sérülése esetén a kárjelentő űrlapot kitöltenie?

Az új általános iskolai és gimnáziumi közös rendtartás VI. fejezet 64. § (10.) pontja kimondja, hogy »baleset esetén a kárjelentő űrlapot az iskola biztonsági megbízottja tölti ki, és 48 órán belül az Állami Biztosító illetékes fiókjához küldi«. Az Állami Biztosító Főigazgatósága 1964. évi III/10—12 számú főigazgatósági utasításában — a Művelődésügyi Minisztériummal és szakszervezetünkkel egyetértésben — elrendelte, hogy az ÁB fiókok, illetve igazgatóságok csak olyan kárbejelentő lapot fogadjanak el a jövőben iskolai jellegű tanulóbalesetekről, amelyen feltüntették az iskolai baleseti jegyzőkönyv iktatószámát is. Az iskolai balesetekről ugyanis az iskola igazgatója köteles jegyzőkönyvet felvenni.

Bognár Zoltán

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1965 — 4.

VALÓSÁG

1021

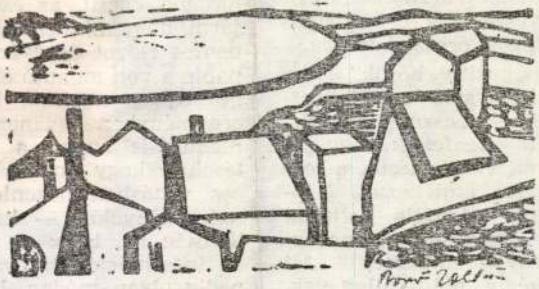

Bognár Zoltán metszete

mondanak a művészet internacionális jellegének...” „A franciák kezdték először tönkretenni a művészetet.” A realizmus szemükben kizárólagos orosz jelenség.

Emellett ezek a „pozitív hősök” ritka közönséges emberek. A szerelemről kocsmai módon vélekednek, „eszmei harcuk” során mindenekelőtt ellenfeleik nagy jövedelme izgatja őket, viselkedésük a legbanálisabb kispolgárra emlékeztet. Röpködnek szájukból a különféle politikai jelzők: „Ezt bizony diverziónak is nevezhetjük!” „Miféle szovjet ember ez?” „Mi ez, nem gondolta végig, politikailag vak, vagy talán... ennél is rosszabb?”

készítsen e
hasonló ko
járni, hogy
pontos rajz
papírra veti
ges összes
eredménybe
nizmus is
téséhez, ho
ges vonásb
sodpéldányokat — hozzon létre. A különbség az, hogy az organizmusba ezek az információk be vannak építve, mégpedig olyan módon, hogy ezeket az utódok is ugyancsak beépítve megkapják.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Bognár Zoltán
NAPLÓ (VESZPRÉM)

1968 JUN 10
1021

NAPLÓ

Bognár Zoltán képkiállításáról

BOGNÁR ZOLTÁN: PINCÉK II.

Bognár Zoltán képeivel megye festőinek közös árlatán többször találkoz-unk. Nem keltett különö-ebb feltűnést. Azt azonban, hogy eredeti tehetség, hogy merészen kísérletező és szenvedélyesen keresi-ku-atja az esztétikai lehetősé-get, kezdettől fogva tudtuk róla. Tudtuk azt is, hogy modern utakon halad előbb-re, megrázkódtatások, elté-vedések árán is újabb és újabb eredményeket ér el; olyan művész, aki kibonta-kozását rajzokban, az il-lusztrációkban találja meg.

Legutóbb a Bakonyi Mú-zeumban rendezett kiállítá-sa, főleg a Radnóti-versek-hez fűződő látomásai jelen-tettek megrázó élményt. So-kunkat jogosított fel a vá-rakozásra.

Bognár víziói félelmetesen — ugyanakkor a korább-ban róla alkotott vélemény megcsúfolásaként — meg-győzően hatottak. Megis-merhetjük benne a kitű-nően komponáló művészt, akit a veszprémi rendezők immár másodszor szólaltat-nak meg.

A múzeumban rendezett kiállítás után, ez a Kép-csarnok által rendezett is szolgál annyi meglepetés-sel, hogy Bognár művészeté-nek tetőpontját jelezze. Jellegzetesen egyéni megfo-galmazásban 28 képét (lino-leummetszetek) láttuk a he-lyi képcsarnokban. Ezek a rajzok — a színesek is — betöltik funkcióikat: maisá-gukkal vonzzák a nézőt. Nem taszítanak akkor sem, ha egyik-másikuk szemlélé-se közben vita kerekedik.

Jelen vagyunk a tárlaton. Éppen akkor, amikor az egyik látogató a Képcsar-nok munkatársától a „Halas csendélet" eszmei mondani-valóját kéri számon. Azt tu-dakolja: mit akar Bognár Zoltán mondatni a négy egymásba simuló hallal? A halakkal, amelyekbe — mintha pikkely helyett át-látszó üveg fedné testüket — beleláthatunk?

Bognár ebben a képében a vízivilág organizmusát fe-jezi ki. Nem a tálra tálalt csendélet, nem az élettelen tárgyak csokorba rakosga-tásának vagyunk szemlélői, hanem a halakat a bennük lüktető utódteremtő ikrák-kal együtt látjuk. Az ösz-szesimulás vízből kiraga-dott pillanatát, az egybetar-tozás jelenetét adja a kép.

Bognár Zoltánról tudjuk, főleg a múzeumban rende-zett kiállítása óta, hogy nem bánik csinján a jelképek-kel. Házai, pincerészletei. utcái és fái tiltakozások az ellen, amit csak fotónak hívunk.

A három alakos „Mun-kábamenők" lelkisége, a színesen megoldott Házak II., a Házak fával, a Szüre-telő, a Veszprémi utca, szerzője messze jut el a mesterségben.

Mindenkit megragad egy-egy, sőt több képe is ezen a kiállításon. Kémények, kőkerítések — mint nálunk mondják: „bástyák" — vil-lannak elénk. Zsalugáter-szerűen tagolt pinceajtók és ablakok. A képek minden fényképnél hitelesebbek, többet mondóak. A három ház egy fával, az udvar a közszemlére kitett boros-hordóval, egy másik ház a botra támaszkodó öregem-berrel, majd megint egy pincét fűzfával felsorakoz-tató festői megoldások — alkotójuk előrehaladásáról magára találásáról vallanak.

Bognár szűkszavú. Ebben a műfajban nem is lehet más. De a lényegre mindig rátapint. Legalább olyan él-ményt okoz mostani képei-vel, mint a múzeumban be-mutatott könyvillusztrá-ciókkal. Akkori legjobb ké-peivel egyenrangúnak érez-zük a mostaniak közül: a Kovács, a Pincék, és a Ha-las csendélet című kompo-zícióit.

Leginkább alakos megol-dásai tetszenek. Csendéletei közül a Csendélet virággal a legjobb alkotások egyike, amit az utóbbi években lát-hattunk. A két körrel határ-olt virágszirom küllői, az egész pillanatképnek fehér-ről feketén sugárzó „színei" sokáig emlékezetünkben maradnak.

Bognár Zoltán újabb bemutatkozása alkalmával linóleumokkal bizonyítja, hogy ha tökéletes az alko-tás, akkor a fekete-fehér is színt, életízű vegetációt áraszt.

Cserhát József

...en keresztül-kasul a m...

Miféle erő dolgozik a paraszt emberben, aki képes — mikor már minden ellene van — újra és újra feltámasztani a kedvét a munkára? A megszokás? Nem hinném. A mostani tavaszt nem szokhatta meg, hiszen egy bőséges emberöltő példanélkül álló természeti jelensége. Vagy megszokta általában, hogy a természettől nem várhat könyöradományokat? Magának kell elrabolni tőle?

Dehát megszokhatja-e az ember a rosszat? Alig hiszem. De akarata van, győzni akaró szenvedélye, s nincs az a természeti erő, amely megtorpanásra bírná.

Azon a napon, amikor a fejem fölötti polcon hajnali négy órakor ébresztőre riasztott az óra, súlyos köd ereszkedett a vidékre. Márkó környékén már lépésben is alig haladt a gépkocsi, mert a koránkelő nap párologtatni kezdte a víztől terhes földeket. Aztán Herend után felszakadt a tejfehér takaró, s kibukkant a nap, egykicsit óvatosan, mintha engedelmet kérne, hogy olyan ritka vendég mostanában.

De a földek szorgalmas munkásai mintha cinkosai lennének a napnak: már serénykedtek.

Miből érezte például *Kalmár József* bauxitbányász, hogy az nap hajnali négykor a műút melletti árokparton ... jó idő kaszálni enged.

— *A reumám — tetszik tudni — reumám az nagyon jó időjós.* — És ka... csint hozzá cinkosan, bizalmasan. — *Me... jó időnek is kell lenni, hiszen ma szo... badnapom van.*

A káptalanfai italboltban hajnali pá... linkájukat kortyolgatják néhányan.

— *Dolgozni? Ha csak vizet merni ne... megyünk a földekre, mást ugyan ne... csinálhatunk.*

— Dehát mi lesz?

— *Mi lenne? Még sohasem volt úgy hogy a parasztember nem teljesített volna kötelességét. Most rakoncátlan a... idő, de enged majd, s tudunk dolgozn...*

Önbizalom. Ez a legtöbb és a leglényegesebb is, ami az emberekben élhet. A nap csak délelőtt 11 óráig sütött a nap... De a sümegkörnyéki földeken százával serénykedtek az emberek. Krumplit ka... páltak, répát egyeltek, elintézték a szükséges tennivalókat.

Minden perc! Minden perc drága é... aki nem hiszi, hogy ezt pontosa... tudják megyénk földjeinek gaz... dái, azok szaladjanak ki egy percre ... földek közé akkor, ha egy kicsit is, bá... gyadtan is, a földre szalad a napsugár.

Kiss Máté

Már szerelik a mindentudó Szergej

A sümegi Kossuth Termelőszövetkezet irodáiban még nem kezdődött meg az élet. A szövetkezet elnöke *Rózsa János* és *Gál Imre* főagronómus azonban már az asztal fölé hajolva sőbb kiderül, már nekik is alaposan jónapot van, hiszen hajnalban bejárták a földeket, s a mostani megbeszélés már früstök utáni.

Mit tesznek a sümegi termelőszövetkezet vezetői ebben a rendkívüli időjárásban és hogyan készülnek az aratásra. Erről volt szó a hajnali tanácskozáson.

— *Hogy mit teszünk? Tervezgetünk s aztán minden nap felborítjuk a tervünket. Most már azonban világos előttünk: Olyan nehéz aratásunk lesz, amilyenre alig volt példa mostanában. Elkészítettük az intézkedési tervet, s ezt mindenképpen betartjuk, mert számoltunk minden rosszal. Ha enged az időjárás, akkor nekünk a terveink végrehajtásában csak jobb lehet.*

És íme a terv:

A nyári mezőgazdasági munkákat három fő csoportra osztották. Az első az aratás előtti időszak, ekkor igyekeznek elvégezni a még hátramaradt vetéseket, betakarítani a pillangósokat, a növényápolási munkákat feltétlenül — ahogy ők mondják — az időjárástól függetlenül befejezni, lekaszálni a ... réteken ter... mett füvet s amit a gépe... papíron tintával aláhúztak a gépek, felszerelések tisztítóberendezések kija... vítása, tárolóhelyek elké... szítése.

A második csoportba ... kenyér- és takarmánygabo... nák aratása, a cséplés, é... a mag tisztítása szerepe... A tervben zárójelbe tet... ték: július.

— Sikerül?

— *Sikerülnie kell. Min... ahogy júliusba be kell fe... jeznünk a növényápolás... munkákat, másodszorra le... kell kaszálni a lucernát... össze kell takarítani a szal... mát és leforgatni a gabona... tarlókat.*

A harmadik csoport teendői már javában bele nyúlnak az őszi munkába azonban itt is kedvezőtlen időjárásra számítottak, fi... gyelembe vettek minden lé... tezhető nehézséget, s azt hogy az őszi vetést meg... felelő időben megkezdhes... sék.

Az intézkedési tervben természetesen felmérték a munkaerőszükségletet, s azt, hogy miképpen tudják ezt kielégíteni.

— *Bennünket nem érhet meglepetés. Ha az lesz, akkor kellemesen csalódunk.*

És már szerelik a Szergejt, ezt az okos, T—28-as traktort nevezik így, amelyet házilag emelőszerke... zettel ...

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bognár Zoltán

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1981 OKT 29.

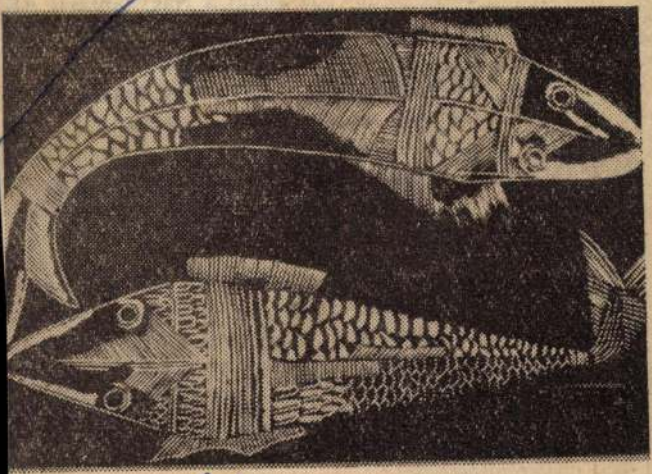

1021

HALAK
(Bognár Zoltán linómetszete)

nyei bizonyára rövidese
hetővé teszik a Hold fe
rén található anyagok kü
böző sajátosságainak
megismerését.

Ligeti Gyö

Kétmillió-hétszázezer km/sec sebesség!

Nyikolaj Bászov Lenin- és Nobel-díjas szovjet tudós laboratóriumában olyan laser-impulzust sikerült előállítani, amelynek terjedési sebessége 2 700 000 km/sec. Vagyis az impulzus kilencszer olyan gyorsan terjed, mint a fénysebesség. Ezt a szuperluminális sebességet, amely a maximális sebességről alkotott minden eddigi nézetet felborított, igen nagy pontossággal végrehajtott kísérlet során érték el.

A tudós előzőleg árammal telített rubinkristályokat állított egy sorba. A kristályokat laserrel sugározták be. Az volt a feltevés, hogy a lasersugár felvesz a kristályokban tartalékolt minden energiát és ezáltal ereje lényegesen nagyobbodik. Ugyanakkor az impulzus ideje csökkenni fog.

BOGNÁR ZOLTÁN LINÓMETSZETEI
Csók István Galéria

A világot járt veszprémi művész-tanár most a főváros közönségének hozta el bemutatni az utóbbi évtized munkáiból összeállított válogatást. A fekete linónyomatok közül az Ady-illusztrációk és a portrék a legsikerültebbek: Nagy László, Déry, Tersánszky, Barcsay, Vilt Tibor,

Chagall, Czóbel, Egry József arcmásai. A más témájú képek többségén még nagyon érződik a technikai keresgélés, a kifejezésmód bizonytalansága. Hiányzik az itt látott nyomatokból az önfeledt alkotás mesterkezű könnyedsége, a tudás bizonyításán túlmutató alkotói öröm gyönyöre. Egyetlen színes lapot láttunk; pedig talán nem volna haszontalan, ha Bognár Zoltán a színekkel, az egymásra nyomtatással, játékosabb formákkal is próbálkozna. *(Képünkön A császár katonái linómetszet)*

Bérczessy Lajos

5. sz. 4.

rendjét, felfejteni a barátok, hozzá
tartozók kapcsolataiból körénk fon
hálót, és helyette valamiféle más
talán igazabb mintát szőni. Alai
Resnais öreg író hősének megada
tik e játék öröme, csúfondáros éj
szakai sakkjátszmájáról, melyben
figurák saját fiainak, menyének, fe
leségének arcát viselik, film is ké
szült, *Gondviselés* címmel.

Ráadásul a fájdalmait orvosság
gal és finom borokkal csillapít
öregember hajnali képzelgései ne
is tűnnek el annak rendje s módj
szerint a józan reggel világossága
nál, nem vesznek kárba, egy szüle
tendő új regény hőseinek sorsa fo
málódott a szemünk előtt.

(VESZPRÉM)

Bognár Zoltán

A vörösberényi műteremben

A fehérre meszelt házikó mintha bárka volna, nekifeszíti vállát a földhullámnak. Úgy tűnik, a feltartóztatott föld megadta magát, úttá merevedett: öreg és fiatal rajta sétál. Porát felverik a Moszkvicsok és a Trabantok is, mert a pincékhez, szőlőjüket megfigyelni ma már így rándulnak ki az emberek.

Március 22-én a kis fehér házba távirattal érkezett a postás. *Bognár Zoltán* festőművész Tarnow-ból, Bem József szülővárosából kapta a hírt, hogy az ottani városi múzeumban kiállítását megnyitották.

Kiállítás Varsóban is

A távirat feladója Kati volt, a feleség, aki az éppen akkor gyengélkedő Zolit a lengyel városban képviselte. Azóta megérkezett az újabb meghívó: Bognár Zoltán anyagát *május elején kiállítják Varsóban is.*

— *Hidd el* — telepszik mellém a művész — *nincs ebben semmi szenzációs. Egyszerűen csak arról van szó, hogy a szivvel-lélekkel ápolt barátság így gyümölcsözik. A pesztus kölcsönös. Az iskola, amelyben tanítok, fölvette a legendás hírű Bem apó nevét. Az avató ünnepségre a nagy szabadságharcos szülővárosából, Tarnow-ból nemcsak a város vezetői, hanem az iskolai kórus is eljött, velünk ünnepelt Balatonfüreden. Kapcsolatunk állandó és tartalmas azóta is. Igazgatóm, Farkas Edit segített mindenben, abban is, hogy a kiváló grafikus, Szuszkiewicz Jozef balatonfüredi kiállítását megrendezzük...*

A tarnowi kiállítást, amelynek sikere még sokáig beszédtémája lesz a lelkesedni önfeledten tudó művész-feleségnek, Lippoczy Norbert, a Lengyel-Magyar Baráti Társaság elnöke nyitotta meg. Neki is köszönhető, hogy Bognár Zoltán legjobb, válogatott alkotásait a lengyel főváros tárlatlátogató közönsége is megismerheti.

A szoba falura néző ablaka tartósan reflektorozza a fényt. Némán csak egy-két percig sütkérezhetünk benne, mert társasághoz szokottan beviharzik a két Bognár-gyerek: Rozi és Attila. Ők emlegetik a bácsikat, akiket körülhenteregnek, meg is csókolnak. Gyuri és Pista bácsi a két Kossuth-díjas festőművésszel, *Konecsni Györggyel* és *Kurucz D. Istvánnal* azonos, akik gyakran ülnek be a gerendák alá, hogy apával elbeszélgessenek.

— *Őket is a táj édesgeti ide* — mutat ki a fénylő ablakon Bognár. — *Festenek, ezermesterkednek. Idekötődik már Ircsik Jóska is. Boldog vagyok, hogy vége az „egyszálmagam" időszaknak. Ebben a szobában nemegyszer sikerült már baráti és feszteleníil vitatkozó művészi légkört teremteni.*

Nézem a szobát. Zoltán barátom mindig is ilyenre vágyott. Anyai rokonainál Dorozsmán, apai hozzátartozóinál Kiskunfélegyházán ivódtak idegeibe a küszöbök, pántos ajtók, búbos kemencék, dohánybarna deszkaplafonok, gerendák.

Ebben a kis fehérre kimeszelt alkotóházban a kemencét cserépkályha, a pislákoló lámpát villanybúrák helyettesítik. Az égőket a művész szerelte be, talán még apjától örökölte a szerelői tudást.

— Hát te nem falun születtél?

— *Nem. Én egy magyar villanyszerelő, egy szerencsét próbáló kismester fiaként születtem, Párizsban.*

„Bemelegítő" a költészet

Elhagyva a félegyházi mezőket, a dorozsmai szélmalmot egy házaspár nem Amerikába „tántorgott ki", megelégedtek a Notre Dame közelségével. Megszületik Zoli öt perccel későbbi Géza.

— *Apánk hajlamait ő örökölte. Ő a technikus, én meg csak...*

Nem mondja ki, hogy művész; azt sem, hogy álmodozó. Pedig itt szövögeti álmait, hanyattfekve szereti bámulni a gerendákat. Párizsra nem gondol. Szülővárosából, ikertestvérével együtt, alighogy megszülettek, már hozta is őket a vonat. Az anya akarta így, akiben olthatatlanul lobogott a honvágy, egy-egy pelenkát dobott ki az ablakból a francia földre.

— *Ez a föld számít, a berényi. És a homok, a kavicsos, a Balaton partján. Meg az iskola, a szakkörrel, a gyerekekkel.*

Jegyzetfüzetemből nem maradhat ki, hogy az egyik asztalon Radnóti-kötetet látok. A kísérletező, új utakat kereső művész *„bemelegítője" a költészet.* Könyvtárának nyolcvan százaléka vers. A másik, megint csak a szívet hajtó motor a zene. Az elsősorban, amit Bartók és Kodály csinált. Ott van a művek között a Magvető Almanach, a Kortárs is, közéjük hajtogatva néhány Élet és Irodalom. Mindegyikben megtalálható Bognár Zoli egy-egy rajza.

— *Küldhetnék többet is. Nagy László és Simon István kértek, hogy adjak. Csakhogy az idő kevés, sürgetőbb dolgok parancsolnak. Például a szakköröm.* Én rendületlenül ellene vagyok, hogy szakköreink tagjaival úgy foglalkozzunk, mintha hivatásosakat akarnánk belőlük nevelni. *Szeressék meg, értsék meg a festészetet.* Azt is megengedem, hogy képzeletüket szabadon szárnyaltassák. Milyen élvezet, ha egy szakköri tag például azt a hatást örökíti meg a rajztáblán, amit mondjuk egy Bartók-dal kiváltott belőle.

Regék színes linóban

— *Elégedett vagyok.* Igaz lehet, hogy „csak a tehetetlen ember nem káromkodik". És én nem is káromkodom. Itthon nagyon föllelkesített, hogy *a Bakonyi Múzeum külsőségeiben is rangos kiállítást rendezett grafikáimból. Örömömet az olyan kritika tette teljessé, mint a Naplóban megjelent írás, a Pozsgai Zoltáné.*

Legmostanibb terveiről csak annyit tudok meg Bognár Zoltántól, hogy *a népballadák és regék világát színes linóba igyekszik beleálmodni.* Az autóbuszra várakozva még a megye képzőművészeti élete felől faggatnám. Azzal hárítja el a témát, hogy ő már nyilatkozott. A Naplóban közölt véleményét változatlanul fenntartja.

Cserhát József

A következő hodály már messzebb van. Megint dagasztjuk a sarat.

— *Ami növényt termelünk, az mind elmegy takarmánynak, kivéve a krumplit. Az jól fizet. A zalaváriak öntözve csinálnak ennyit.*

Kopár földet látok, itt-ott görögdinnye nagyságú kövekkel.

— *Ezerhétszáz hold legelőnk van a juhoknak, és két nagy hodályunk. A harmadik készülőben van, már ott is a tégla. Aztán ha birjuk, ősszel megépítjük a negyedikет...*

A beszélgetés megszakad, amíg újabb „nehéz terepen" lábalunk keresztül.

— *Tavaly több mint egymillió forint tiszta nyereséget hoztak a juhok. Lassan teljesen szakosodunk... kialakul a munkamegosztás is, a tenyésztelep utánpótlását a hárskúti üzemünk biztositja, meg a Gyapjuforgalmi Vállalat. Itt Márkón, egy árutelepet tervezünk, hogy gyorsabban, simábban menjen az eladás.*

Antal Gyula megáll, és kezét ellenzőnek tartva, a nap mögül néz fel a hodályra.

— *Ez már jóval modernebb az előbbinél. Itt egy majort szeretnénk létrehozni. A többi hodály is itt fog felépülni. Villany, víz van már.*

Lassan felérünk. A hodály kétszárnyú ajtajánál betonlejtő van, hogy a teherautó oda tudjon állni. Belépésünkkor megint megiramodnak a megbélyegzett hátak. Csak egy kis rész van elkerítve, ahol négy anya vigyáz egyhetes kicsinyeire. A kisbárányok esetlenül állnak a szalmán, és ártatlanul néznek ki a kerítés lécei közül az emberre, aki majd pecsenyebárányt nevel belőlük.

— *Azok, ott hátul, a legszebbek. Húsz-huszonöt kilósak.*

Beljebb megyünk. Oldalt egy mázsáló, rajta kiterítve öt, belül vörös, lenyúzott báránybőr. Hátul egy ember áll. A száraz „jó napoton" kívül nem is szól semmit. Később, lent a faluban mondta meg az elnök, hogy az az ember Geiszt János brigádvezető juhász volt. Már reggel ötkor tolja felfelé a biciklijét, hogy eligazítsa a juhászokat.

A bárányok félénken egycsomóba lapulnak és mind ugyanoda néznek.

— *Amelyiknek szép gömbölyű hordó-háta van, az az igazán jó bárány* — mondja az elnök. — *Mint az ott, ni!* — mutat a „sűrűségbe".

— *Ezernyolcszáz anyajuhunk van. Ez már nagyüzemi tenyésztés. Csak így kifizetődő. Most meg éppen a juhászatok fejlődése miatt emelték három forinttal a juhok átvételi árát!*

Amikor becsukódik a nagy faajtó, hallatszik, hogy az állatok nagy trappolással újból elfoglalják a hodályt.

— *Tavaly a legnagyobb exportáló gazdaság voltunk* — említi az elnök büszkén, már lenn a falu utcáján. — *Több, mint hatezer állatot adtunk el. De jó haszon jön abból is, hogy az állatforgalmi meg a gyapjuforgalmi nagyon konkurrálnak egymással. Mi mindkét cégnek szállítunk...* Elgondolkozva hozzáteszi: *Lehet, hogy az idei év nem lesz olyan jó számunkra, félek a takarmányhiánytól. Pedig most akarjuk elkezdeni a szarvasmarhatenyésztést is. De azért teszünk érte. Jövő évig elkészül ötszázhatvan hold mintalegelőnk, a jövő héten pedig megkezdjük a kétszázas tehénistálló építését. Lesz juh is, meg marha is, hogy a kettő hol találkozik. .? Csak „induljon be" rendesen.*

A tsz irodán még „elfogom" Geiszt Jánost. Izgat a szűkszavú, kötelességtudó ember.

— Nem sajnálja a birkáit, amikor elviszik?

Csak ennyit felelt.

— *Jönnek helyette a többiek.*

Fehér Béla

Állást

Kohászati Alapanyagellátó Vállalat, Veszprém, Ibolya u. 9 (AGROKER mellett) felvesz érettségivel, motorkerékpár jogosítvánnyal rendelkező fiatal (lehet kezdő) férfi munkaerőt külső átvevő munkakörbe, valamint egy fő gépkocsivezetőt, vasrakodót, takarítónőt és éjjeliőrt. (227)

Gépkocsivezető betegsége miatt szerződéses munkaviszonnyal, meghatározatlan időre gépkocsivezetőt keresünk, legalább kétéves gyakorlattal, kizárólag veszprémi lakosokat. Jelentkezni lehet: Veszprém, Felszabadulás u. 22. Tanácsi Tervező Vál

PINTÉR ISTVÁN:

Tea 5 dollárért

1.

Akkoriban New Yorkban éltem. Átkozottul kellemetlen idegennek lenni egy ilyen hatalmas városban. Aki még nem próbálta, nem is tudja igazán elképzelni. Miért vágytam annyira a tengeren túlra? Amikor 1956-ban én is fogtam magam és nekivágtam a nagyvilágnak. Bécsben valóságos szerencsétlenségnek éreztem, hogy csak eddig jutottam el. Mit kínlódtam, amíg sikerült kijutnom Amerikába! Igaz, a lágerélet nem volt leányálom, szedett-vedett emberek is akadtak köztünk szép számmal, de azért mégis csak magyarok közt éltem. És dolgozhattam a szakmámban. Szerszámkészítő vagyok. 1952-ben kaptam meg a szakmunkáslevelet Budapesten. Két évig dolgoztam mint szerszámkészítő, aztán behívtak katonának. Amikor leszereltem, jött 56, és én nekivágtam a nagyvilágnak.

Szóval, először csak Bécsig jutottam. Négy évig tartott, amíg megkaptam az amerikai bevándorlási engedélyt. Valamilyen kimondhatatlan nevű jótékonysági szervezet vitetett ki az Egyesült Államokba. Négy évig protekcióztam, kilincseltem, könyörögtem, érveltem, amíg végre sikerült.

Szenvedtem, hogy magyar szót halljak. Ruth, az egyetlen ismerősöm, akivel szót válthattam, csak angolul tudott.

Telefon: 138-000

NAPLÓ

1970 SEP 2. 6

Bognár Zoltán képeiből

Munkatársunk is, s az országos és a megyei képzőművészeti kiállítások állandó résztvevője Bognár Zoltán festőművész. Szuggesztív erejű, eredeti stílusú művei méltán teszik őt népszerűvé a művészet kedvelőinek és értőinek táborában egyaránt. Megyénk művészeinek alkotásait bemutató sorozatunkban most az ő három képét közöljük

(Foto: Vida András)

Antik fej

Vízöntő

A kakas

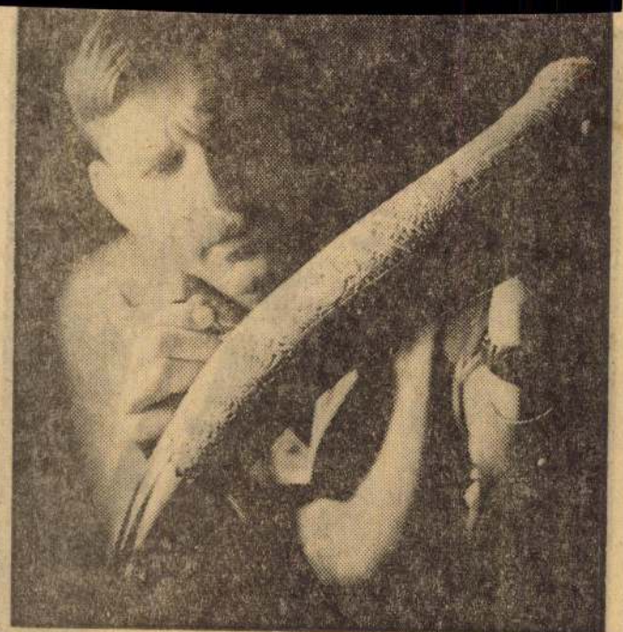

Erdélyi Tibor, az Állami Népi Együttes szólótáncosa szabadidejében szenvedélyesen — és gyönyörűen! — farag.
(Selmeczi Tóth János felvétele)

Isza

...as bű...

ARINA, A SZÁLLODAI SZOLGÁLÓ

ott lakott közel a főbejárathoz, Szerjoga, a szolgalegény pedig a hátsó lépcső táján. A dolog szégyenszemre megesett közöttük. Arina virágvasárnapján ikreket szült Szerjogának. A víz folydogál, a csillag ragyog, az ember meg fenegyerekeskedik. Így hát Arina újra csak áldott állapotba került, már a hatodik hónapot pergeti, gyorsan pergők az asszonyi hónapok. Szerjoga katonasorba cseperedett, be kell vonulnia, ez itt a bökkenő. Hát fogja magát Arina, előáll, és kereken megmondja:

— Szerjoga, nincs értelme, hogy várjak rád. Négy esztendőn át te jobbra, én balra, a négy esztendő alatt akárhogy is, de legalább hármat szülök. Ha szállodában szolgálsz — emelgesd a szoknyád. Úr mindahány, aki betér. Mire megjössz a katonaságtól — a belsőm már kiszikkadt, elfonnyadt asszony leszek, kellek is én akkor neked.

— Úgy biz'a — bólogatott Szerjoga.

— Most még legyeskednek körülöttem a kérők: Tofimics, a boltossegéd — goromba, mint a pokróc, no meg az öreg Iszaj Abramics, a szent Nyikola templom előljárója, ereje fogytán levő ember —, de hát nekem úgyis a lelkem kavarja fel a ti gonosz, bika erőtök, hiába beszélek, még a szuszt is kiszorítjátok belőlem... Letelik a három hónap, megjön a poronty, beadom a lelencbe, aztán férjhez megyek hozzájuk.

Szerjoga csak ... lecsatolja nadrágs... sal méregeti vele...

— A hasamat ... az asszony — a ... rog benne, nem i...

Volt ott mégis hadd el hadd, potyogtak a legénykönnyek, csurgott az asszonyvér de semmire sem jutottak. Erre az asszony ment, és Jézus Krisztus elé járult mondván:

— Így és így, Uram Jézus, Arina vagyok a Tver utcai Madrid és Louvre szolgálója. Ha szállodában szolgálsz — emelgesd a szoknyád, úr mindahány, aki betér. De ott jár lenn az árnyékvilágban, a te rabod, Szerjoga szolgalegény. A múlt év virágvasárnapján ikreket szültem neki.

Aztán szép sorjában, töviről hegyire elmondta a dolgot.

— Hát ha nem állna be katonának? — hümmögött a Megváltó.

— Akkor jön a csendőr és nyakoncsípi...

— A csendőr — az Úr Jézus lehorgasztotta fejét —, erre nem is gondoltam... Mi lenne, ha netalán te élnél feddhetetlen életet?

— NÉGY ÁLLÓ ESZTENDŐN ÁT'

— ámuldozott Arina. — Hiszen ha rád hallgatnánk, mindenkinek meg kellene házasodnia, hiszen réges-rég óta csak ez a módi járja nálad, no meg aztán, honnan jönne a szaporulat? Valami okosabbal könnyíts rajtam...

Elfutotta a pír az Úr Jézus arcát, az asszony az elevenére tapintott, de gyalt kerek négy esztendőre ... adom neked. Vigaszod lesz ő, védelmeződ és szerető hitvesed. Szülni tőle nemcsak hogy gyereket, de kacsacsibét is képtelenség, mert hancúrozónak ugyan hancúrozó, de amit tesz, nem komoly...

— Éppen ez kell nekem — ragyogott fel Arina — hisz ez az a komolyság, amitől kétévenként háromszor halálomon vagyok...

— Édes legyen a pihenésed. Isten teremtménye, Arina, könnyű legyen a fohászod, akár a nótaszó. Ámen.

Ebben maradtak. Odahivatták Alfrédot. Vézna legényke, gyengéd egszinkék válla mögött két rózsaszín fényben játszó szárnyacska lebeg, mint két galamb a magasságos égben.

Tapogatja Arina, tapogatja, mignem bugyborékoló zokogásban tör ki belőle a meghatódottság, az asszonyi ellágyulás.

— Alfrédocskám, egyetlen vigaszom, boldogságom...

Az Úr Jézus még meghagyta, hogy ágyba fekvés előtt levegyék ám a szárnyakat, az angyalszárny zsanérra jár, akár az ajtó — levegyék és tiszta lepedőbe csavarják, mert hát a sürgésforgás közben a szárny eltörhet, pedig az nem akármiből, hanem újszülöttek sóhajából készül.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979 5

KÖNYVTÁROS

Bognár Zoltán

Grafi Zsemüvén

1021

kikiáltásának
ra címmel 29
fekete-fehér,
mentum ha-
tette meg —
nagyságban,
vítésben — a
abó Ervin
100 példány-
dokumentu-
ét feltüntető

FÜREDRŐL ...

címe a Balatonfüredi Városi Könyvtár által kiadott, a Veszprémi Megyei Könyvtár sokszorosító üzemében 300 példányban készült válogató, ajánló jegyzéknek. *Karika Erzsébet* 687 tételes összeállítása témák szerint (általános művek, társadalmi élet, politi-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979 — 5

KÖNYVTÁROS

Bognár Zoltán

Grafi Tusművén

szazadik évfordulójára kiadott ajánlójegyzéke. (A

1021

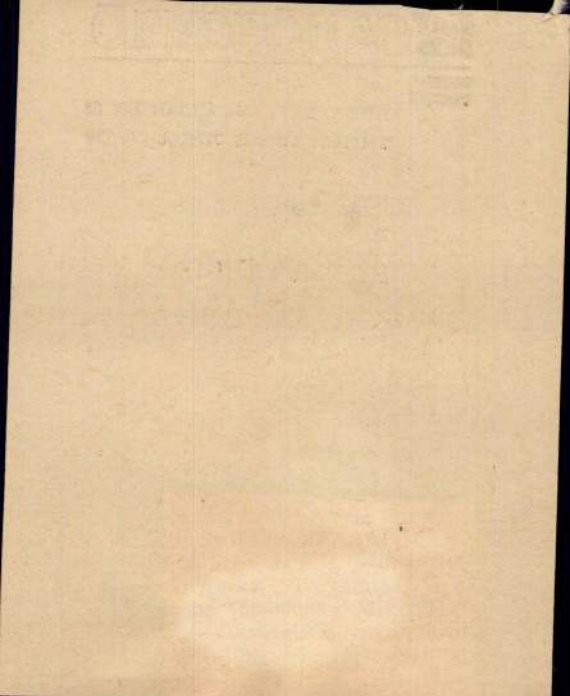

OP—10 diazó mikrofilmlap
másoló, Sakuva 442 E mikrofilmlap olvasó, MLF 4 A mikrofilmlap olvasó, 3 M 1050 mikrofilmlap felvevő-kidolgozó berendezés, Itek Photocopy közvetlen pozitív fényképező berendezés; *Irodalomkutatások. Az általános és nyilvános könyvtárakban elvégzett irodalomkutatások jegyzéke. 1979. március.* (Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár, Szombathely); *Kerületi Fi-*

Bognár Zoltán

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

1979

KÖNYVTÁROS 5

grafikusművész

1021

hol van szükség a választék bővítésére. Az egri
advány közül válogathattak a szovjet irodalom

Minden könyvtár nagy hangsúlyt helyezett
kára. A plakátokat, pályázati füzeteket feltűnőe
talon, válogató ládában könyvkiemeléssel állította
galom kiadványait. A szemléltető propaganda sz
segítésére és a pályázatban szereplő művek iránt
lyen ankétot, műsort, vetélkedőt szerveztek. A
ban a Miskolci Nemzeti Színház művészei adtak elő részleteket a pályázat műveiből,
s a járás néhány községébe is eljuttatták a műsort. A hatvani pályázókat a könyvtár *Bakcsi György* irodalomtörténész előadásával és irodalmi vetélkedő szervezésével segítette. A hevesi könyvtárosok — egymás között felosztva — elolvasták a versenyben meghirdetett valamennyi könyvet, s könyvrejtvényt szerkesztettek. Az érdeklődőknek minden hónapban 2—2 könyvből 3—3 kérdésre kellett válaszolniuk. A megfejtők könyvjutalomban részesültek. Nem véletlen, hogy a beküldött lapok száma és minősége — az olvasók százalékarányához viszonyítva — a hevesi könyvtárban a legjobb. Ez a tény kétségkívül a könyvtárosok kapcsolatépítő és szervező erényeit dicséri.

Bognár Zoltán

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPLÓ

Veszprém

1970 MÁR 7

Szombat, 1970. március 7.

1021

Ma nyílik a Műcsarnokban az északdunántúli tárlat

Mint már hírül adtuk, a Magyar Képzőművészek Szövetségének Északdunántúli Területi Szervezete és a Kiállítási Intézmények Budapesten, a Műcsarnokban nagyszabású tárlatot rendeznek felszabadulásunk közelgő negyedszázados évfordulója és a Lenin-centenárium tiszteletére. Megyénket azok az alkotók képviselik a reprezentatív seregszemlén, akik tagjai a területi szövetségnek: *Bognár Zoltán, Csizmadia Zoltán, Ircsik József, R. Kiss Lenke, Mikus Gyula,* néhai *Nagy Gyula, Szelestey László, Udvardi Erzsébet, Vágfalvi Ottó.*

A kettős jubileumi kiállítást *Somogyi József* szobrászművész, a Képzőművészek Szövetségének elnöke nyitja meg ma déli fél egy órakor a Műcsarnokban.

Vegyipar
kész

Háromévenként rendezik meg az NSZK-beli Maina-Frankfurtban a vegyipari világkiállítást. Vegyipari gépeket, technológiákat, eljárásokat mutatnak be a világ legnagyobb vegyipari gyárai, konszernjei.

Ennek keretében rendeznek minden alkalommal egy tudományos kutatást bemutató programot is. Az eddigi tudományos bemutatókra *a szocialista országok intézetei közül egyedül a MAFKI-t hívták meg.* A legutóbbi 1967-es ACHEMA kiállításon már komoly sikereket ért el az intézet. Jelentős világcégek, egyetemek érdeklődtek például a bemutatott oktil alkoholt előállító eljárás iránt, de a labor desztilláció hatékonyságának javítását elősegítő készülékük is nagy érdeklődést váltott ki.

Az ez év júniusában meg-

A FELDWEBER FOGLYAI

(Bognár Zoltán rajza)

Hallani, de még határozottabban érezni, hogy közelednek a szovjet csapatok. Egyre közelebb kelepelnek a gépfegyverek, egyre hevesebben és egyre hangosabban és egyre nagyobb, feszültebb a pincében a csend. (1.)

Mathias Klenke Feldweber egyenes derékkal, karba tett kezekkel ül, egyedül és szótlanul egy padon, félig szembefordulva a többiekkel, reggel óta. A többiek, a ház lakói, meg akik reggel amikor a sziréna megszólalt, ide szaladtak, időközönként rémülten néznek egymásra. Mi lesz most? Mit forgat a fejében ez a német? Mert, vagy fél órája felszaladt és amikor visszajött, kézigránátot tett maga mellé a padra Mit akarhat vele?

Barityné, egyedül ő ismerte a németet, ő beszélhetett volna vele. De éppen mert ismerte, nem beszélt. (2.) A fal mellett ült két lánya között és feszülten figyelt a fal mögé. Csak ezt a néhány percet, vagy órát bírják még ki csendben. Ha valaki elköhintené magát a fal mögött, vagy felsírna a gyerek, mindennek vége... Most, az utolsó percekben...

Mert a fal mögött, a pincében nyolc ember élt. Négy hónapja elfalazva. Három jugoszláv tiszt (3.), közülük a legfiatalabb az orvos, partizán, egy négyéves zsidó kisfiú, akinek a szüleit koncentrációs táborba vitték, egy szökött zsidó asszony és három üldözött antifasiszta férfi. Őket is csak Barityné ismerte. Csak ő, meg a nagyobbik lánya, Kati.

Amikor a szovjet csapatok először elfoglalták Székesfehérvárt, a fasiszták Veszprémben is szedték a sátorfájukat. Menekült, akinek volt mitől félnie. Kivonultak a városból a magyar csapatok is, csak a németek maradtak. Elvezényelték azt a jugoszláv munkaszolgálatos egységet is, amelyet néhány hete hoztak Veszprémbe árokásásra. Szinte valamennyien szerbek voltak, közülük sokan volt tisztek, dr. Jovan Sarik orvos-zászlós, pedig már részt vett a délvidéki partizánharcokban is. Elfogták, Németországba vitték, de megszökött. Hazament, hogy a harcot folytassa újra elfogták, beosztották egy munkaszolgálatos egységbe de hogy partizán volt, azt a magyarok — szerencsére — nem tudták meg róla.

Így került Veszprémbe. Amikor egysége kivonult a városból, harmadmagával megszökött. Amilyen gyorsan a szovjet csapatok akkor előrenyomultak, számítani lehetett rá, hogy napokon belül ideérnek. Volt ismerősük már: Kecskés Gyula családja. Ők beszéltek Baritynéval, hogy náluk, a pincében

---

1. Annak a veszprémi háznak a pincéjéről van szó, amely néhány hónappal ezelőtt még Veszprémben, a Bástya áruházzal szemben állt — amelynek üzlethelyiségeiben a zöldségbolt és a drogéria volt és amelynek helyén most a hatemeletes „szalagház" épül.
2. Barity Ivánné — más néven — most is Veszprémben, a Cserhát új lakótelepén lakik. Nem kívánja nyilvánosságra hozni megváltozott nevét.
3. Saját aláírásaik szerint: Száva Vujity I. lov. oszt. százados, Sztevan Braunoviczky I. gyal. oszt. százados és dr. Jovan Sarik orvos zászlós.

ben Ajka, Keszthely, Várpalota, Pápa, Tapolca, illetve az ezredfordulóig minden bizonnyal mint részleges középfokú központ Sümeg, Balatonfüred és Zirc.

„Sanszok"

Megyénk jövőbeni településszerkezetének legizgalmasabb kérdése elsősorban Veszprém helyzete. Ennek főképp azért van nagy jelentősége, mert a település jövőbeni fejlődése az egész megye szerepének változását mutatja, illetve visszahat arra.

Milyen jövő vár a magyar településszerkezetben erre a városra? Milyen „sanszokkal" — előnyökkel vagy hátrányokkal — indul a magyar városok „versengésében", *milyen fejlődésre számíthat*, növekszik-e súlya, vagy elmarad más, rohamosan fejlődő városok mögött?

E kérdés eldöntésénél elsősorban *a jelen adottságait* kell számbavenni, mérlegre tenni.

Egy-egy város jövőbeni szerepét elsősorban a következő szempontok döntik el: jelenlegi vagy a jövőben várható *népessége, ipari* szerepe vagy a környék *mezőgazdasági* szerepe, *kulturális, tudományos* [illegible] várpalotai és ajkai ipari körzetnek, s középpontja a várpalotai-, ajkai-, fűzfői háromszögnek.

A város jelenlegi lakossága: 35 158 fő, s bár lakosságát tekintve a jövőben sem lesz jelentős — fejlődése országos viszonylatban is kivételes gyorsaságú. A város lakossága a legutóbbi évtizedben 40 százalékkal nőtt, s 1985-ig a VÁTTI előzetes számításai szerint a népesség felduzzadása ennél is jóval nagyobb — arányában talán az országban a legnagyobb — mértékű lesz (!!). Ez igen érdekes szituációban zajlik majd le. A várostól néhány kilométerre nagy ipari központ működik: Balatonfűzfő, anélkül azonban, hogy az ipar hátterét képező város kialakítására lehetőség lenne. A két település helyzete hasonlatos a már kialakult Dunamenti és borsodi településvonulatokhoz, mégis más, hiszen ilyen vonulat Veszprém és Balatonfűzfő között nehezen alakulhatna ki. A jövőben e két település viszonya úgy alakul majd, hogy Veszprém a fűzfői iparterület lakóterületévé válik. Elsősorban ennek révén emelkedik majd a fent írt, hatalmas ütemben a megyeszékhely lakossága. Ez növeli majd Veszprém ipari súlyát, noha a város en- [illegible] ellátási színvonalban és a hatókörzetben nyilvánul meg. Olyan felsőfokú intézményekkel rendelkezik majd, amelyek a vonzáskörébe tartozó lakosság magasabb igényeit is ki tudják elégíteni. A vonzáskörzetébe tartozó városok *áruházi* hálózata mellett speciális kereskedelmi igények kielégítésére kell felkészülnie, speciális áruházakkal. A környék *egészségügyi* hálózatát speciális műtétek végrehajtására is alkalmas kórházzal kell biztosítani. Itt fejlődnek tovább a magasabb szintű *kulturális* létesítmények, a körzet kulturális életére meghatározó jelleggel.

A fent elmondottak természetesen csak néhány elemet ragadnak ki a megyeszékhely településszerkezeti jövőjéről készült koncepcióból. Mindenesetre az e néhány részletből is kiderül, hogy *Veszprémnek az országban betöltött szerepe egyedülálló adottságai révén feltétlenül növekedni fog.* E szerep azonban *nemcsak örömöt jelent*, hanem komoly *erőfeszítéseket is kíván* e változó város lakóitól, hogy a feladatnak megfeleljenek.

Eötvös Pál

tebe jelentős változást [illegible] *zott az egyetem, a három vegyipari kutatóintézet és a Közép-dunántúli Szénbányászati Tröszt* idetelepítése. Ez utóbbival bányászvárossá is alakult Veszprém, ahol bánya ugyan nincs, de sok bányamérnök és bányászszakember él. Itt született meg *a Hidasi-féle rakodógép* is, amiért a tröszt igazgatója annak idején Kossuth-díjat kapott.

— Ezzel a politikai, ipari és szellemi fejlődéssel lépést tartott-e a város, építkezések vonatkozásában?

— Nem tudtunk lépést tartani. Több oka van ennek. Elsősorban az, hogy *termelő beruházásaink* — érthető módon — *mindig nagy energiát kötöttek le.* Mindig rendkívül fontosnak tartottuk hogy a termelő célú beruházásaink határidőre megvalósuljanak. Minden erőnket erre összpontosítjuk, és ezzel úgy érzem, senki nem vitatkozhat, mert a jövő szempontjából *ez a legfontosabb.*

— Emellett azért sok minden történt Veszprémben, hogy ehhez a nagy ütemű termelésnöveléshez szükséges kommunális, infrastrukturális feltételeket is meg tudjuk teremteni. *Új la-* [illegible] gyobb lakott hely *egyforman* részesül az anyagi alapokból. Ez szerintem teljesen *tarthatatlan felfogás.* Sehol, egyik megyeszékhelyen vagy más városban, senki sem kifogásolhatja, hogy gyorsabb ütemben fejlesztjük Budapestet. Budapest az ország fővárosa, az ország politikai életének központja. A megyeszékhelyek a megye központjai, megyei „fővárosok".

A megyeszékhelyen vannak az összes megyei szervek, vezető testületek. A megyeszékhelynek *megyei funkciókat* is el kell látnia. Minden vonatkozásban. Politikai, kulturális, kereskedelmi, egészségügyi és más vonatkozásban is. Másrészt a megyeszékhelynek *a megye többi városaival szemben is sok a pótolnivalója.* Említettem már, hogy *Veszprémben a legrosszabb a lakáshelyzet.* Ez abból is adódik, hogy *a megyeszékhely fejlődik a leggyorsabban.* (Tíz év alatt több mint 20 százalékkal nőtt a létszám, míg a megyéé átlagban nem egészen néggyel. Ez is sok, mert az országos növekedés csak másfél százalék.) Szeretnénk, ha a megyeszékhely — a gyors fejlődés eredményeként a negyedik ötéves terv végére, a lakásokra eső csalá-

Vallomások egy tömeggyilkosságról

Várpalotán 1945. február végén, március elején — néhány nap alatt — körülbelül százötven embert öltek meg a nyilasok. A százötvenből talán százötven, vagy százhatvanöt ügyet egyszerre a Kiserdőben. Ennek a tömegmészárlásnak a történetét kísérlem meg összeállítani vagy kétezer okirat alapján és közzétenni néhány szemtanú vallomásaként.

Igaz a történet, ahogy igaz a római kori váza, melyet a régész úgy rakott össze, formált egésszé, hogy az eredetinek a felét sem találta meg.

A várpalotai cigány-tömegkivégzés ügyét 1946. februárjában tárgyalta először a Veszprémi Népbíróság. Nem lehet megállapítani, hány tárgyaláson. Az azt megelőző időből a rendőrségi jegyzőkönyvek maradtak fenn. Aztán tárgyalta az ügyet a Győri Népbíróság, majd a Népbíróságok Országos Tanácsa. Amikor megszűntek a népbíróságok újabb tanuk vallomásai alapján, újabb tények ismerete birtokában újra tárgyalta a bíróság Veszprémben. Győrött és Budapesten. Az ügyészségi iratok és a bírósági tárgyalások aktáinak egy része az az 1803 irat, amit a Belügyminisztérium irattára őriz. Ezenkívül vannak az ügyről akták Veszprémben, Várpalotán, Győrben.

Rendőrbiztosság, Várpalota. 038/1945. sz. Jelentés... Farkas Andor, fodrász, szül. 1912. Seregélyes...

Kihallgatás során a következőket adta elő:

...A fegyveres nyilas pártcsoport vezetését Várpalotán Tóth Béla testvér járásvezető utasítására vettem át. A tank és védőárkok ásására tényleg hajtottuk a lakosságot, de erre Toth testvér adott utasítást. A leventéket és a katonaköteleseket szintén felsőbb utasításra szedtük össze és szállítottuk el. A kivégzésekben nem vettem részt, csak másnap este mentem ki, mikor már embereim, Magyar János, Kopa János, Szabó Gábor és Molnár Sándor elföldelték a kivegzetteket. A Mátyásvár előtti kivégzésekben sem vettem részt. Egy esetben voltam csak ott Pál Ferenc csendőrtörzsőrmesterrel, amikor ő egy cigányt agyonlőtt. Czvikl várpalota orvos és három társának kivégzéséről nem tudok. Arról tudok, hogy Pál csendőr és társa a vártkertben egy magyar katonát agyonlőttek.

Mást mondani nem akarok. Aláírások: Farkas Andor vallomást tevő, Pápai Sándor h. rendőrbiztos, Borzas István és Lantos Béla tanuk.

*

Minden vádlott így kezdte a vallomást. Egyik sem volt ott, mindent mástól hallott, ő maga semmit sem tett, azt is felsőbb utasításra...

Ha a hely hiánya korlátként nem állna, most ide kívánkozna Magyar János, Kopa János, Szabó Gábor (akikre Farkas hivatkozott) és még vagy tíz vádlott vallomásának jegyzőkönyve, akik ugyancsak „nem tettek semmit", de elismerik a többi bűnösségét. Elsősorban Farkas Andor fegyveres nyilas csoport-vezetőét.

Farkas csak Pál Ferenc csendőrőrmestert látta gyilkolni, Pál viszont Farkast és a többit, de ő ártatlan.

*

Jegyzőkönyv: Felvétetett a várpalotai rendőrségen, 1949. V. 7-én, alulírottak jelenlétében. Krecsán Károly, ki 1906. év június 18-án Veszprémvarsány községben született... a következőket adja elő: Pál Ferenc akkori csendőrtörzsőrmestert a Mátyás vár előtt láttam, amikor öt vagy hat polgári ruhás embert kivégeztek. Pál törzsőrmester volt az, aki amikor egy szerencsétlen ember több lövés dacára nem halt meg, visszalépett és egy lövéssel szétroncsolta a fejét...

*

Pál bűnösségét is bizonyítja a társainak vallomásain kívül még vagy tíz tanú, és a többiét is mind a többi tanuk sokasága.

Ezekből a jegyzőkönyvekből, vallomásokból kiderül, hogy — a már említetteken kívül — néhány nappal a cigányok kivégzése előtt Farkas Andor, Kemenesi Imre, Pál Ferenc és társaik Péten is meggyilkoltak harminc magyar katonát. Ezek után terelték a cigányokat a Kiserdőbe.

*

Kopa János, szül. 1916. Felsőgalla, állandó lakása Ugod... a következőket adja elő:

...A cigányok kivégzését egy székesfehérvári Acs nevű vaskereskedő, nyilas vezető rendelte el. A kivégzés színhelyére kisérésben részt vettem, de a kivégzésben nem. A kivégzést Fekete csendőrtiszthelyettes őrsparancsnok vezénylete alatt a helybeli csendőrség, valamint parancs nélkül, önbuzgalomból Farkas Andor, Magyar János, Bot József, Hegedüs József, Molnár Sándor és Flink Ferenc fegyveres pártszolgálatosok hajtották végre...

*

Mórocz György, aki régóta ismerte Kopát, éppen szabadságon volt otthon, akkor megkérdezte, hová hajtják a cigányokat. Hajszál híján a kivégzendők közé került. És az sem igaz, hogy minden a székesfehérvári nyilas vezető parancsára történt. A várpalotaiakat — saját kezdeményezésükből terelték össze a várpalotai nyilasok.

*

— A neve? De pontosan mondja, kérem.

— Raffael Margitnak hívnak kérem, az apám után, meg Falud Margitnak is mondanak... Mindegyik igazi, mert az apám Raffael, de így is mondják kérem, meg úgy is.

— Mondja el, Margit, mire emlékszik?

— Elmondom, ha az urak kérik, de elmondtam és...

— Tudjuk, hogy rossz rá emlékezni, de el kell mondania mégegyszer... Hogy a bünösöket megbüntethessük.

— Kérem... én köztük voltam azoknak a cigányoknak, akiket a Kiserdőben kivégeztek. Várpalotán, nagybátyámnál tartozkodtam édesanyámmal és két testvéremmel. Este a nyilasok Várpalotára hozták a székesfehérvári cigányokat német autóval. Én ezt nem láttam, csak a fehérvári cigányoktól tudom. Másnap reggel a várpalotai cigányokat is összeszedték a nyilasok. Igy engem is. Két nyilas vitt bennünket Farkas Andor községvezető lakására. Minket, varpalotaiakat, lehettünk vagy harmincan, két nyilas kisért. A fehérváriak egy pajtába voltak bezárva. Az udvaron több csendőr is volt, minket nem engedtek a fehérváriak közé, mert előbb elszedték az értékeinket. Amikor vizet kértünk, Kemenesi Imre megvert bennünket. Még a kisgyerekeket is puskatussal ütötte, amikor vizért könyörögtek, de nem adott inni. Később a fehérvári cigányok közé csuktak minket is. Este fél 6 tájban jöttek értünk, a férfiakat már reggel elvitték a nyilasok. Azt mondták nekik, hogy bunkert kell ásni. Minket akkor a karámba csuktak, később, este a gödörhöz kisértek. A férfiakat akkor már kivégezték. Nem egyszerre vittek el bennünket Farkas Andor pajtájából, hanem csoportokban. Egy csoportban huszan vagy huszonöten lehettünk. Amikor a gödörhöz értünk, azt mondták, hogy ugorjunk bele. Aki nem ugrott a gödörbe, azt a szélén agyonlőtték. Én mindjárt az elején beugrottam, a többiek rámestek, igy nem értek a lövések. Utána villanylámpával nézegették, hogy van-e olyan, aki még él, és azokat is agyonlőtték. Utánunk még két vagy három csoportot hoztak. Fehérvári cigányoktól hallottam, hogy összesen

Nálunk is, mint mindenütt, nagy gondot okoz a szükséges munkaerő biztosítása és a munkaerővándorlás. De hát mit tehetünk — tárja szét karjait *Czigler János*, az Ajkai Alumíniumkohó és Timföldgyár párttitkára —, *ha egyszer másutt többet ígérnek a dolgozóknak.*

— Megalapozottan?

— Nem tudom. De egy tény. *Egyre többen jönnek vissza* olyan dolgozók, akik éppenséggel a közelmúltban léptek ki tőlünk. *Csalódtak*, nem kapták meg, amit vártak. S mi kénytelenek vagyunk visszavenni őket, mert szükség van a munkaerejükre. Különösen most, hogy lassan már az új timföldgyár munkáslétszámát is „össze kell hoznunk".

— Könnyen jönnek vissza?

— Egyik másik igen. Sőt természetesnek is veszik, hogy tárt karokkal fogadjuk őket. A többség azonban, állítom *lelkiismeret-furdalást érez. Érzik, hűtlenek lettek* a kollektívához, a vállalathoz. *„Tékozló fiúk"*, akik visszatérve most még *inkább bizonyítani akarnak.* Az ilyeneket mi is segítjük, hogy valóban visszataláljanak a közösségbe.

— Mikor lépett ki a timföldgyárból?

— 1968-ban.

— Hány évi munka után?

— 1956-ban jöttem a timföldhöz. Mint vegyipari szakmunkás.

— *Miért ment el* a vállalattól?

— Elvégeztem a technikumot, kértem, emeljék a fizetést, azt mondták, most nincs rá keret. *Nyolc forint volt az órabérem. Kevésnek tartottam.* A Gyár és Gépszerelő Vállalatnál 9,80-at ígértek, átmentem. Darukezelő iskolára. A korábbi 1700 forint helyett 2100-at kaptam. De nem bírtam a gyerekekkel való vesződést. Tönkrementek az idegeim. Aztán meg a fiam se akart kőműves lenni. Inkább motorszerelő. Fel is vették tanulónak a timföldhöz.

— Így hát visszajött?

— Igen. De csak *azzal a fizetéssel vettek fel, amivel elmentem. Azt mondtam, nem* Igen! Különösen, ha ígérnek is valamit!

Az Ajkai Alumíniumkohó és Timföldgyárból 1969-ben 184-en léptek ki, a belépők száma 437 volt. Közülük közel félszázan valamikor korábban már a vállalat dolgozói voltak...

Andrássy Antal

SZÉLESÍTIK A 8-AS ÚTAT

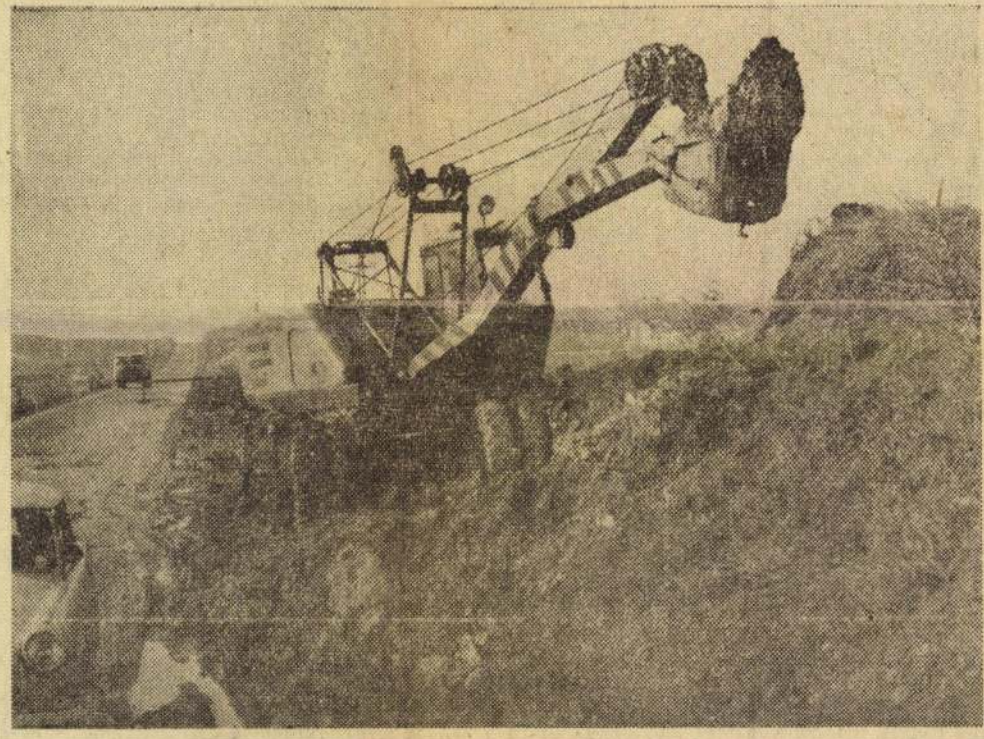

Korszerűsítik a 8-as főközlekedési utat. Egyes szakaszokon szélesítik, javítják a vonalvezetését. A Budapesti Aszfaltútépítő Vállalat már megkezdte a munkát Veszprém és Várpalota között. Markológéppel Öskünél bontják az útmenti domboldalt, hogy helyet biztosítsanak a szélesebb úttest számára.

(Foto: Péterfay)

Emlékezzünk vissza a néhány évvel ezelőtti, a jelenlegi gazdaságirányítás bevezetését érlelő, azt előkészítő vitákra. A közgazdászok, a termelésben dolgozó szakemberek — inkább a háttérben, szakkérdésekben megnyilatkozó — vitái mellett akkor a közvélemény éppen az új gazdaságirányításnak *a „felépítményére", a társadalmi* *az érdek elszabadulásával azonosítottuk. S kiderült, hogy ehelyett éppen az érdekek fogaskerék-rendszere a gazdasági „mechanizmus alapgondolata.* Az egyéni, kisebb és nagyobb közösségi és a társadalmi érdek *összhangja* (illetve az arra való törekvés) *a gazdasági mechanizmus társadalmi alapja.*

A demokrácia érvényesítését féltettük, s kiderült, hogy néhány év után a mechanizmus működésének olyan *alapkövetelménye lett a demokratizmus*, amit „tűzzel, vassal" érvényre kell juttatni — éppen a gazdasági előrelépés érdekében, annak feltételeként. (Igen érzékletessé tette ezt *a kormány elnökének szerdán elhangzott parlamenti beszéde*, amely nem ok nélkül foglalkozott oly nagy nyomatékkal a demokrácia fejlesztésével, mint a haladás feltételével.)

A demokráciát féltették sokan, s ma az élet minden területén egyre nagyobb demokráciát k ö v e t e l tőlünk a gazdasági, az állami élet. Olyan követelményeket támaszt ezen a téren ma az élet, hogy össze kell szednünk magunkat, ha meg akarjuk valósítani.

Akik a gazdasági vezetők nagyobb döntési lehetőségétől tartottak, ma világosan látják, hogy a tendencia: az üzemi demokrácia fórumainak felhasználása nélkül az üzemek vezetői tehetetlenek lennének. A demokrácia szükségletté lett, s „fel van szerelve" az érvényre juttatás hajtóerejével: az érdekkel.

Legalább ilyen „sürgős szükséglet" lett az állami élet demokratizmusának továbbfejlesztése. *Nemcsak a döntési jogokat adják le fe-*

Veszprém

százharmincan lehettünk a pajtában. Éjszaka otthagytak bennünket, én hallottam, hogy egy asszony nyöszörög, azt megfogtam és ketten kimásztunk a gödörből. Még előbb, amikor a gödörben feküdtem, hallottam, amikor a nyilasok beszélgettek: „Most ne lőjetek, mert az úton németek jönnek és meghallják."

Egy válaszra válaszolva:

— Várpalotáról három cigánycsaládot végeztek ki. Kolompár Dócsinak hat szőke kisgyermeke volt...

Beszélgetés arról, hogy korábban miért nem ismerte fel a vádlottakat. Majd:

— Édesanyámnak arany fülönfüggője, gyűrűje és pénze is volt. Még a cérnát is elvette tőlünk Kemenesi.

*

Kemenesi Imre csendőr, somlószöllősi lakos. Vallomása szerint kísérte ugyan a cigányokat, mert erre parancsot kapott, de nem tudta, miért kell az akácosba kíséri őket és nem bántott senkit...

Reggel a férfiakat hajtotta oda, és mély gödröt ásattak velük. Azt sem tudta, minek. Amikor végeztek, belődözték őket a gödörbe és estefelé a nőket is oda kísérte, nem tudta miért...

*

Lakatos Anna körülbelül 42 éves, de nem tudja megmondani pontosan mennyi idős. Székesfehérváron született, ott is élt.

— Minket Fehérvárról hoztak Várpalotára két nagy teherautóval. Nekünk azt mondták, hogy Németországba visznek bennünket. Gyorsan hajtottak, a gyerekek meztelenül jöttek velünk. Várpalotán megálltunk egy ház előtt, és annak pajtájába zártak bennünket. Felváltva karszalagos nyilasok géppisztollyal és csendőrök őriztek bennünket. Másnap reggel a férfiakat elvitték munkára, de előbb elvették tőlük, amit náluk találtak. Később tőlünk is elvettek minden holmit. Kisbabát vártam, egy hónap választott el a születéstől. Könyörögtem, hogy hagyjanak elmenni, de megvertek. (Megfogott egy csendőr és oda taszított az induló csoporthoz puskatussal.) Egy csoporttal engem is elvittek. Amikor megláttuk a gödröt, és a körülötte álló csendőröket, elkezdtünk sírni, jajgatni. Amikor a gödörhöz álltunk és beleugrottam, nyolc lövést kaptam. Utánam még három csoportot hoztak, amikor a végére értek, valaki jelentette, hogy „Végeztünk, kitartás, éljen Szálasi, bevonulni." Aztán csön dlett, de kérdezgették egymástól, hogy nincs-e valakinek kézigránátja, azt kellene a gödörbe dobni, hogy el ne másszanak. De nem dobtak, hanem karbitlámpával körüljárták a gödröt, és aki még mozgott, arra rálőttek. Egy kisgyerek cigányul kiabálta: „Öreganyám, hol vagy?" Valaki azt mondta akkor, hogy „ez a büdös cigány még mindig él", és abba is belelőttek. Egy másik gyerek ki akart mászni a gödörből, de valaki, egy csizmás ember fejberúgta.

*

Van az iratok között egy feljegyzés. Ceruzával írta, aki írta, nyilván azzal a szándékkal, hogy hamarosan megfogalmazza és legépeli. Erre azonban sajnos nem került sor, így most nem tudhatjuk meg teljes biztonsággal, hogy mi történt a sirgödörből menekült Raffael Máriával és a kisbabát váró Lakatosnéval. Valószínűnek látszik azonban, hogy még délelőtt két férfi: Raffael Béla és apja is megszökött.

Ime a feljegyzés:

*

Raffael Béla emlékezései.
Elmenekült az apjával.
Máma p. u

4 hétig voltak ott — törött lábbal. Kenesén érték el az oroszok.

Várpalotai kivégzések.

Férfiak ásták a gödröt, fel sem eresztették, kivégezték. A székesfehérvári vajda feleségét, Lakatos Döme feleségé, lányával együtt. Lakatosné terhes volt, nyolc lövést kapott.

A lány Raffaelt Szentgálon elérte, ott voltak a cigányoknál két napig.

A lány mezítláb menekült, látták, hogy valaki megy utánuk, féltek. Pétre került. Lakatosnétól eltávozott... Szentgálon adtak útiköltséget, elment Pápára, onnan Győrbe. Édesanyjának a testvérei ott éltek...

Ha — végigolvasva a történetet — valaki kételkedik abban, hogy igazat írtam, nem haragszom érte. Elvégre nem lehet haragudni valakire, mert fiatal és a fasizmus poklában nem élt. Aki pedig akkor nem élt, aki nem tapasztalta, vagy legalább is nem látta, el sem képzelheti, nem is hiheti, hogyan elaljasulhatott az ember akkor.

Csaba Imre
(Begnár Zoltán rajza)

aktort látogattak me
sajnos a mieink lemar
indult visszafelé a Luft
Boeing 727-ese, s
szombaton estére itthoi
lett lenniük.

Ott-tartózkodásuk fo
egész héten esett az eső,
a tervezett fekete-erdei
rándulás is elmaradt,
veszprémiek ezt sem na
sajnálják. Nem az úti él
nyek szerzéséért vállal
ezt a külföldi utazást, han
azért, hogy *dolgozzanak*.
programnak ez a része pe
a várakozásnál is jobban
került. G. Somos Margit,
Bokor Júlia, Csaby Csaba
Sziklási Rudolf fáradtan é
kezett haza Veszprémbe.

— Most aztán *a munk*
itthon folytatódik — mond
ák —, *hiszen a grazi feszti*
álra már az egész kórus

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979 5

KÖNYVTÁROS

Bognár Zoltán
grafikusművész

1021

zenei műveltséget bővítette
észítették őket. A tanfolyam
megalapozása, illetve bővi
vezésével és szolgáltatásai
mertetése által.
folyamai általában egyéves
. Az ismeretszerzés oldaláró
De a hallgatók és az előad
ítésben. A tanfolyam tudást
vők oklevél helyett csak bi
menklatúra nem vesz figyel
hogy a tanfolyam elvégzését
lehetőséget nyújt a tanfolya
sére. Szakmai fórum ez, ah
még inkább alkalom a közös
sára.
va alapos szervező munkát fe

Bognár Zoltán

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 ÁPR 12

NAPLÓ
Veszprém

1021

(Bognár Zoltán rajza)

RUHEBOL

aktort látogattak meg — sajnos a mieink lemaradtak, indult visszafelé a Lufthansa Boeing 727-ese, s nekik szombaton estére itthon kellett lenniük.

Ott-tartózkodásuk idején egész héten esett az eső, így a tervezett fekete-erdei kirándulás is elmaradt, de a veszprémiek ezt sem nagyon sajnálják. Nem az úti élmények szerzéséért vállalták ezt a külföldi utazást, hanem azért, hogy *dolgozzanak*. A programnak ez a része pedig a várakozásnál is jobban sikerült. G. Somos Margit, Sz. Bokor Júlia, Csaby Csaba és Sziklási Rudolf fáradtan érkezett haza Veszprémbe.

— Most aztán *a munka itthon folytatódik* — mondják —, *hiszen a grazi fesztiválra már az egész kórus-*

...írás 21,20-ért

„Mint lágy hatású és semleges tiszti tószer minden helyes bőrápolás alapját képezi . . .”

Félreértés ne essék, kedves olvasó, nem hirdetésre vállalkozunk az idézett sorokkal. Ez a hirdetés úgyis magáért beszél. Azaz inkább: maga ellen. Az idézet ugyanis az „Orangen blüten Milch” elnevezésű sz . . .er flakonos dobozának oldalán olvasható. A minden bizonnyal remek NDK-beli készítmény, a VEB Kosmethik produktuma. Úgy tűnik, a reklám szöveg is. Helyes vagy nem hel-yes, véleményünk szerint mégis helyesebb lenne, ha Magyarországon magyar elnevezésű készítményeket, magyar nyelvű magyarázó szöveggel vásárolhatnánk. Apám, nagyapám, sőt, ha volt, al-apám is a magyar nyelvet beszélte. De nemcsak ők, vagyunk ma is pár millióan, akik szeretnénk szépen és magyarul beszélni.

Ha másért nem, hát ezért mondjuk ki magyarul: ez a szöveg nem tetszik. (Bevallom, ne-

BOGNÁR ZOLTÁN
grafikái

A kiállítás anyagát zsürizte:

CSOHÁNY KÁLMÁN, DR. D. FEHÉR ZSUZSA,
JANCSÓ ILDIKÓ

A kiállítást rendezte:

DR. D. FEHÉR ZSUZSA

A fotókat készítette:

SZEPSI SZÜCS LEVENTE

Borító: Halotti beszéd

Bognár Zoltán a sokat dolgozó és ritkán kiállító művészek közé tartozik. Egykori évfolyamtársai, rajztanár kollegái és szűkebb patriája – Veszprém megye –, követte nyomon munkásságát, de neve és művészete csak az utóbbi években vált ismertté az országban. Hogyan kanyargott életútja, most ne firtassuk, többet árulnak el a művek, mint az adatok. A művek ugyanis azt bizonyítják, hogy figyelt, kísérletezett és megvalósított. Egyéni világot teremtett magának. A legnagyobb visszavonultságban töltött vörösberényi évek adtak legtöbbet: Konecsni György barátságát. Mindketten ugyanazt faggatták akkoriban: a magyar múltat és a provinciális művészet alkotásait. A kézműves mesterséghez közelálló formanyelvet, amelyet a népművészet és nagy művészet között helyez el a tudomány. Erre jobb terepet aligha találhattak volna, mint a Balaton-felvidéket. A nehézkesen, rusztikus egyszerűséggel megfaragott köveket, omladozó faluvégi szobrokat, a présházak mestermű értékű díszítéseit, és magát a máig eleven népművészetet: tükrösöket, tékákat, ostornyeleket. S mindezekhez a bakonyi erdők legendáit, a betyárok életét, a meséket és a balladák örökségét.

Mi lesz mindebből a művész kezében? Összefoglalás, amelyben elmúlt idők jelenségei új értelmet nyernek. A hiedelmekhez hozzáteszi a maga fanyar, iróníkus, vagy kötekedő véleményét és azokat a megfigyeléseket, amelyeket saját kortársainak közelnézetbe hozott gyengéiből, erényeiből és hiányaiból raktároz el. Mert aligha lehet vitatni, hogy Bognár Zoltán grafikai sorozataiban efféle emberi tulajdonságok kerülnek pellengérre, s a népi-archaikus formák parafrázisa csak eszköze ennek a tartalomnak. S ehhez a különös, olykor már a karikatura határát súroló nyelvhez sem véletlenül jutott el. Olyan kapaszkodót keres benne, amely az ábrázolt jelenetek igazságát sokszorosan megerősíti. Azt húzza alá, hogy a formák évszázadokon át érvényes törvénye, a grafikai jelekkel írás módjára megmunkált felület és az emberek képbe kívánkozó, megmosolyogni való gyengeségének témája megszakíthatatlan folyamatként húzódik végig a művészetben, – így a ma élő művésznek is lehetőséget ad saját korával kapcsolatos vallomásokra. Értő humorral kell közeledni ahhoz, ami immár legendává foszlott, pedig egykor valóság volt. Valóság volt az alig ébredező tudat számára, valóság volt azok számára, akik nehéz hétköznapokban ezekből a szép és vidám mesékből álmokat szőttek, vagy ezek közé menekülve megújultak.

Régi kedves ismerősök tűnnek elő, szólás-mondások kapnak látható alakot és az egykori sírversek is testet öltenek. S ha Kőmíves Kelemen balladája meg is ihletett jónéhány művészt, Bognár nem az illusztráció szellemében nyúl a történethez. Inkább egy színpadi változatra alkalmas módszerrel építi fel lapjait. S ez ilyen vonatkozásban már nemcsak a székely népballada képi megjelenítése, hanem kultúrtörténet is. A ballada sorsát és koronként gazdagodó értékelését is magában foglalja.

A Halotti beszéd, vagy a Kártya sorozat, a Komédiások élete és a Sakkozók, a formai rokonság, az ikonosztázszerű képösszerakás hasonlósága ellenére sem ugyanarról beszélnek. A folklórhoz nem kötődő témában is engedélyezi magának a képzeletszabadságot, és ezzel mindjárt meg is lelhetjük nyítját ennek a különös világnak: A commedia dell arte modern képzőművészeti megnyilatkozását fedezhetjük fel Bognár Zoltán grafikáiban. A vidám csipkelődés és a népművészet kötetlen kifejező szabadsága mögött meghúzódó keserűséget, bölcs és megértő vállalását annak, ami emberi. De nemcsak beletörődést, hanem moralizálást is. Fricskát, a groteszk elemek hangsúlyozását, de egyben a jobbító szándékot és az aggódást.

Úgy látszik, hogy a rendre megszülető sorozatokban sok mondanivalója van a művésznek, ezért kompozícióiban bőséggel állítja elénk szereplőit és olykor több kisebb egységet nagy grafikai táblában elhelyezve több oldalról is körülírja témáját. Így az emberré vált tárgyak, bábuvá lett emberek ütközhetnek meg a lapokon. A linómetszés fáradságos munka, mégis mintha Bognár alig tudná követni saját kezének mozgását. Izgatott felületeket alakít ki, s a lényeget kiemelve a kevésbé fontosat alárendeli. Így legtöbbször az arc tűnik szembe először, amelyben a kifejezés összpontosul. Talán éppen ez a türelmetlenség hozta létre csurgatott zománc festményeit, amelyeket ő ugyan grafikáknak nevez, de ez a gazdag dekorativitással telefestett – mesefigurákkal és népi ornamensekkel cifrázott izgalmas festménysor – már nem a sorról sorra olvasható, hanem az egyszeri nézéssel befogadható monumentális műfajok közé könnyebben besorolható.

Az is a funkciója, hogy visszafogott színeivel a népművészet gazdag képzeletét sugárzó festő formáival a modern építészet túlontúl egyszerű belső tereit gazdagítsa.

D. Fehér Zsuzsa

A SZÉPSÉGES VÉNUSZ

IVÓCIMBORÁK

SZÍV IX.

MAKK X.

TÖK ALSÓ

ZÖLD FELSŐ

AKÁR-
MILYEN
VÉN
AZ
ASS-
SZONY
HA
FÉRJ-
HEZ
MEGY
CSAK
MENY-
ASSZONY

KŐMÍVES KELEMEN BALLADÁJA I.

ÁTESETT MINT BAKÓ A HÁZÁN

A PLÉBÁNOS

A NAGY MUTATVÁNY

Kiállított művek:

A BETYÁR HALÁLA	zománcgrafika	2 m²
ABLAKBAN	linómetszet	10 x 12 cm
A CSÁSZÁR KATONÁI	linómetszet	29 x 28 cm
A NAGY MUTATVÁNY	linómetszet	75,5 x 49,5 cm
ANGYALI ÜDVÖZLET	linómetszet	19,5 x 4,5 cm
A PLÉBÁNOS	linómetszet	26 x 24,5 cm
A SZÉPSÉGES VÉNUSZ	linómetszet	19,5 x 14 cm
A TÉL	linómetszet	44,8 x 47 cm
AZOK A SZEGÉNY MACSKÁK	linómetszet	16 x 16 cm
AZOK A SZÉP FALUSI ESTÉK	linómetszet	44 x 32 cm
ÁDÁM–ÉVA	linómetszet	32,5 x 31,5 cm
BARTÓK, KÉKSZAKÁLÚ HERCEG VÁRA	zománcgrafika	120 x 120 cm
BORBÁLA	linómetszet	36,9 x 19 cm
BUSÓJÁRÁS	linómetszet	62 x 37,5 cm
CSOKONAY VITÉZ MIHÁLY	linómetszet	19,8 x 15,4 cm
DÓZSA I.	zománcgrafika	60 x 60 cm
DÓZSA II.	zománcgrafika	60 x 60 cm
DÓZSA III.	zománcgrafika	60 x 60 cm
ÉVEK, EMBEREK, SORSOK	linómetszet	80 x 66,5 cm
FAGYOS SZENTEK	linómetszet	26,5 x 22 cm
FÖLDRENGÉS	linómetszet	34,2 x 53,2 cm
HALOTTI BESZÉD	linómetszet	75 x 50,5 cm
HALOTTSIRATÓK	linómetszet	45 x 41 cm
IVÓCIMBORÁK	linómetszet	31,5 x 25,5 cm
IVÓCIMBORÁK VÉDELMEZŐJE	linómetszet	31 x 23,5 cm
KISLÁNY KAKASSAL	linómetszet	17 x 11 cm
KIVÉGZÉS	linómetszet	50 x 47,5 cm
KECSKEPÁSZTOR	linómetszet	16 x 14,5 cm
KŐMÍVES KELEMEN BALLADÁJA I.	linómetszet	34,2 x 40,3 cm
KŐMÍVES KELEMEN BALLADÁJA II.	linómetszet	34,2 x 40,3 cm
KŐMÍVES KELEMEN BALLADÁJA III.	linómetszet	34,2 x 40,3 cm
KŐMÍVES KELEMEN BALLADÁJA IV.	linómetszet	34,2 x 40,3 cm
KÖZTEMETŐ	linómetszet	66 x 82 cm
MAGYAR KÁRTYA (SOROZAT, 32 DB.)	linómetszet	14,5 x 9,5 cm
MESE A PANNON SZŐLŐRŐL I.	linómetszet	16 x 14,5 cm
MESE A PANNON SZŐLŐRŐL II.	linómetszet	16,5 x 15,4 cm
MESE A PANNON SZŐLŐRŐL III.	linómetszet	18,5 x 14,5 cm
MESE A PANNON SZŐLŐRŐL V.	linómetszet	19 x 17 cm
MESE A PANNON SZŐLŐRŐL VI.	linómetszet	19,2 x 14,5 cm
MESE A PANNON SZŐLŐRŐL VII.	linómetszet	19 x 17 cm
NEMZEDÉKEK	linómetszet	31,5 x 18 cm
ÖKÖRSÜTÉS	linómetszet	62 x 43,5 cm
PÁSZTOROK VÉDELMEZŐJE	linómetszet	27,5 x 24,5 cm
RADNÓTI ILLUSZTRÁCIÓ	zománcgrafika	60 x 60 cm
RADNÓTI ILLUSZTRÁCIÓ	zománcgrafika	60 x 60 cm
RADNÓTI ILLUSZTRÁCIÓ	zománcgrafika	60 x 60 cm
RONGYSZŐNYEG	linómetszet	45,8 x 75 cm
SAKKOZÓK I.	linómetszet	55 x 66 cm
SAKKOZÓK II.	linómetszet	55 x 66 cm
SÁNDOR, JÓZSEF, BENEDEK	linómetszet	47,5 x 29,5 cm

SÍRVERSEK I.	linómetszet	18 x 10 cm
SÍRVERSEK II.	linómetszet	18 x 10 cm
SPANYOLORSZÁG 1975	linómetszet	69,2 x 66,7 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK I.	linómetszet	14,5 x 14,5 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK V.	linómetszet	19 x 13 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK VI.	linómetszet	24,5 x 12 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK VII.	linómetszet	21 x 12 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK VIII.	linómetszet	20 x 14,5 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK IX.	linómetszet	17,9 x 12,9 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK XIV.	linómetszet	14,5 x 14,2 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK XV.	linómetszet	14,5 x 14,5 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK XVI.	linómetszet	20 x 14,5 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK XVIII.	linómetszet	20 x 12,3 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK XXI.	linómetszet	19,3 x 13 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK XXIII.	linómetszet	19,2 x 12,5 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK XXIV.	linómetszet	16,5 x 15 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK XXV.	linómetszet	16 x 15 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK XXVI.	linómetszet	15,5 x 14 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK XXIX.	linómetszet	15 x 14,5 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK XXX.	linómetszet	16 x 14,5 cm
SZÓLÁSMONDÁSOK XXXI.	linómetszet	16,5 x 14,3 cm
SZŐLŐSGAZDÁK	linómetszet	44 x 38,5 cm
SZÜZEK TEMETŐJE	linómetszet	78 x 44 cm
TAVASZÜNNEP	zománcgrafika	120 x 120 cm
TIHANYI KECSKEKÖRMÖK LEGENDÁJA	zománcgrafika	3 m^2
TIHANYI TEMPLOM ALAPÍTÁSA	linómetszet	83 x 65 cm
VÁSÁRFIA	linómetszet	38 x 33 cm
VÉNUSZ SZÜLETÉSE	linómetszet	16,5 x 14 cm
VÍZKERESZT	linómetszet	31,5 x 26 cm

A Veszprém megyei Múzeumok Igazgatóságának kiadványa
Szerkesztő bizottság: Dr. Kralovánszky Alán (felelős szerkesztő)
Dr. Mithay Sándor, Dr. Sági Károly, Dr. Tóth Sándor
300 db 76 3 1175 Veszprém megyei Nyomda Vállalat
Felelős vezető: Steltzer Ferenc

Ára: 8,– Ft.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-063, 337-748, 340-720
KÖNYVTÁROS 5
Bognár Zoltán
grafikusművész

Győre Pá

IRODALOM

Gergely István: A marketing fogalma és szocialista alkalmazása. = Közgazdasági Szemle, 1971. 10. sz.
Raffin, M. (ed): The marketing of information services. London, 1978. ASLIB
Cawkell, A. E.: Anticipation, feedback, and response to user' s needs. EUSIDIC Conference 1972. Luxemburg, 1973, CID. 51—60. l.
Magyar Könyvtárosok Egyesületének Évkönyve, 1976. Bp. NPI.

1021

SZENTKUTHY MIKLÓS: **Doktor**
(második kiadás)

SZÉKELY JÚLIA: **Chopin Párizsb**
(második kiadás)

SZIGETI KILIÁN: **Régi magyar**

VARGYAS LAJOS: **Balladáskönyv** 40,–

WERFEL, FRANZ: **Verdi** 45,–
(hatodik kiadás)

ZSIGRAY JULIANNA: **Sugár úti palota.** Erkel Ferenc életregénye 57,–
(nyolcadik kiadás)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 NOV - 6
SZOLNOK MEGYEI HÍRLAP
Bognár Zoltán
/1021

1978. november 6. SZOLNOK M

BOGNÁR ZOLTÁN: A forradalom katonái

EGYEI NÉPLAP

Világra nyíló ablak

Beszélgetés dr. Nagy József tanszékvezető főiskolai tanárral az anyanyelvi nevelésről

Tisztelet a legendák kopott zakós, úri szegénységgel foltos nadrágú tanítójának, akinek egyszerű parancsoló mondata olykor mégis eszünkbe jut, amikor az idő diktálta sebességgel rohan golyóstollunk a papíron: „Szépen írj!" Eszünkbe jut olykor Málcsika tanító néni is, aki meghúzta a fülünk mögötti hajcsomót, mert nem olvastunk jó hangosan...

Kikerülhetetlenek ezek az emlékképek, amikor dr. Nagy József tanszékvezető főiskolai tanárral — főigazgató-helyettessel — az anyanyelvi nevelés kérdéseiről beszélgetünk a hajdan volt jászberényi „prepában". Nem a szembeállítás, hanem az összehasonlítás kényszere idézi kisiskolás múltunk epizódjait az akkori nézetek alapján „szentségtörésnek" számító beszélgetés közben.

Tehát ne olvasson szépen, ne írjon szépen a kisdiák?

— Más megközelítést ja-

tünk foglalkozni. Kiderült, a kutatási téma úgy viselkedett, mint valami nagyon erős mágnes: felemeltük, s „jött vele" az anyanyelvi nevelés egész problematikája. Rájöttünk, minden mindennel összefügg. A kutatások eredményeként dolgoztuk ki az egységes (integrált) anyanyelvi nevelés modelljét. Ezt az Anyanyelvi tantárgypedagógia című tankönyvben rögzítettük.

Tehát az anyanyelv a tantárgy, nem pedig az írás, az olvasás, stb....

— Szükségszerűen így van,

— Nem lehet summás véleményt alkotni. A saját közegében mindenki megérteti magát. De az élet újabb és újabb helyzeteket teremt. Az a célunk, hogy hallgatóink leendő tanulói mindig beszédkapcsolatot tudjanak teremteni változó környezetükkel.

Mit és mennyit segíthet ebben a szülői ház, a családi környezet?

— Rengeteget. Beszélgessünk minél többet gyermekeinkkel, alakítsunk számukra szerephelyzeteket, segítsük őket e helyzetek megértésében is. De nagyon fontos, hogy a gyermek beszéljen, ne a szülő. Hivatkozom Lénárt Ferenc megállapítására: „Ha a tanítási órán a pedagógus beszél, akkor az ő képessége fejlődik, nem a tanulóké."

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 NOV 6

VAS NÉPE

Bognár Zoltán

siettünk, feljebb mentünk. Opariha mentén. Minél tovább haladtunk, annál job-

1021

már semmilyen mot — tüzelő helyet, kivá-

Bognár Zoltán: A forradalom katonái.

lérincs János Celldömölkön, vasúti szertárfőnökségen olgozik. Szabadidejében fa-aragással foglalkozik. Alkoásai már kiállításokra is el-utottak.

ezt középkori urak vámszedé
egyik vámszedő erődjének rom
a határban.

De milyen a mai Mersevá
hogy Celldömölkkel együtt sz
várossá válásért. Elkészült a
átvezető öt híd, új út épül a
okozó szűk helyett, üzemcsar
sárfonó telep, felújítják az eva
köntöst kapott az iskola, kicse
hálózatát, s legalább egy tucat
itt lakók nem is titkolják, hog
lődést ért el a falu. Jól keresn
zók a celldömölki és a pápai
delmez az állattenyésztés, a zö
rom mezőgazdasági szakcsopor
vékenységet. Jók az életkörülm
dik a törpevízmű. Azelőtt mag
ván a talajvizet itták. Ma má
vízvezeték. A házak 80 százalé
építették, vagy újították fel. A
bánál kevesebbet nem találunk
letes épület sem. Láttunk kívü
egy másik mellett betonozott
pedig természetes, hogy szinte
alatt terem a primőr zöldség, s
ott áll a gépkocsi. Falvakban ri

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE
1978 NOV 6

Bognár Zoltán
1021

MŰVELŐDÉS

● Bognár Zoltán: A forradalom katonái.

MUNKAALK

MEZŐGÉP Vállalat tmk-műhelyébe gyakorlattal rendelkező villanyszerelő keresünk felvételre. Jelentkezni lehet tmk-főművezetőnél, Kecskemét, Külső-Szegedi út 136. 4745

FELVÉTELRE keresünk gyakorlott villanyszerelőt tmk-részlegünkhöz. Jelentkezés a műszaki osztályvezetőnél. Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskola. Kecskemét, Izsáki út 10. 4559

A KECSKEMÉT és Vidéke Sütőipari Vállalat pályázatot hirdet jól gépesített, több műszakos sütőüzembe műszakvezetői állás betöltésére. Feltétel: középfokú iskolai végzettség. A pályázatokat írásban, kézzel írott önéletrajz kíséretében a vállalat Szolnoki út 23—25. sz. alatti központjába kérjük beküldeni. 4821

A Volán 9. számú Vállalat
B + C KATEGÓRIÁS
HIVATÁSOS
GÉPJÁRMŰVEZETŐI
TANFOLYAMOT
SZERVEZ.
Jelentkezni lehet:
Kecskeméten,
Csáktornyai u. 4—6.,
és
Baján,
Nagy István út 95.
Munkaügyi osztályon.
4491

[illegible] gyakorlati idő, Jelentkezés Kecskemét, Ótemető u. 2. 4715

A KALOCSA és Vidéke Sütőipari Vállalat pályázatot hirdet a kiskőrösi gyáregységvezetői állás betöltésére. Feltételek: legalább 5 éves szakmai — vezetői gyakorlat, vagy szakirányú felsőfokú, illetve középfokú végzettség. Jelentkezés írásban, vagy személyesen a vállalat személyzeti és oktatási osztályán. Kalocsa, Tomori u. 56. szám alatt, telefon: 519-es. Sütőipari Vállalat, Kalocsa. 371

A KECSKEMÉTI Számítóközpont pályázatot hirdet kétműszakos műszerész munkakör betöltésére. Pályázhat minden 35 évnél nem idősebb férfi dolgozó, aki elektroműszerész vagy irodagépműszerész szakmunkásbizonyítvánnyal rendelkezik és legalább 3 év szakmai gyakorlata van. Pályázatokat kérjük — eddigi tevékenység megjelölésével — írásban beküldeni címünkre, Kecskemét, Irinyi u. 17. sz. 1391

FELVÉTELRE keresünk építési műszaki ellenőrt (üzemmérnök, technikus) és épületgépészt. (Kiskunhalas környékiek előnyben.) Jelentkezni lehet: TESZÖV. Kiskunhalasi Szolgáltató Ágazat vezetőjénél, Kiskunhalas, Dózsa György u. 13. Telefon: 446. 4743

TISZÁNTÚLI Cipőkereskedelmi Vállalat pályázatot hirdet adminisztrációs vezető munkakör betöltésére. Jelentkezni lehet: részletes önéletrajzzal. Kecskemét, Czollner tér 5. sz. 4694

A MECSEKI Szénbányák felvesz: 18—35 éves férfiakat föld alatti csillés, segédvájár, vájár, lakatos munkakörbe. Elhelyezést átmenetileg a komlói munkásszállónkon biztosítunk. Jelentkezés a Mecseki Szénbányák munkaügyi osztályán 7629 Pécs, Komját

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 MÁR - 1

NAPLÓ (VESZPRÉM)

Bognár Zoltán grafikusművész Egry-díjas művész

1021

Bognár Zoltán kisgrafikái Pápán

Ötéves az Eötvös Károly megyei Könyvtár és Pápán a Jókai Mór városi-járási könyvtár kisgrafikai galériája. Ez alkalomból mutatták be *Bognár Zoltán* kisgrafikáit.

A Képzőművészeti Főiskolán *Bernáth Aurél* volt a mestere. Az ötvenes években nyári művésztelepeken ismerkedett meg a Balatonnal, Vörösberénnyel. Ez fordulatot hozott művészetében.

A tájjal és az itt élő emberekkel szoros kapcsolatba került Balaton-parti lakosként. A vörösberényi évek az élményanyag gyűjtésével, témái érlelésével, kísérletekkel járultak hozzá egységes és erőteljes kifejezésmódjához. A festői megoldások helyébe fokozatosan a grafika lépett, és a hetvenes években a linóleummetszetekben teljesedett ki.

Első sokszorosító kisgrafikáit 1970-ben készítette. A nagyméretű zománcgrafikáin is a táj folklórja jelent meg. A vidék népi hagyományai felé fordult figyelme. Balladákat, mondákat, szólásmondásokat, szokásokat metszett linóleumsorozatba és ma jórészt e sajátos világ jelenti művei témáját. Groteszk megfogalmazású betyárjai, szűzei, öregjei, „földgömbkoponyájú, telihold-képű, kőgolyóbis-ábrázatú fejükkel" eleven kifejezőerővé váltak kezében és hitelesen beszélnek a mának. Alkotásai, motívumai sajátos formavilágot mutatnak. A folklór ihletésére stilizál, képi asszociációkat teremt. Az új elemek jelképpé formálását, a művészi absztrahálást Bognár Zoltán egyéni módon valósítja meg, úgy, hogy a ma emberének a népművészet iránti igényét is kielégíti.

A népi ihletésű, tömör fogalmazású kisgrafikáink kidolgozott alkotói módszerével jutott el a nagy foltokkal, a fehér-fekete erős kontrasztjával új kifejezőeszközéhez. Írók és művészek munkásságát sűríti ezzel az eljárással portréiba és ezzel egyben jellemzi is őket.

Kisgrafikai alkotásai között ugyan nem találunk valódi könyvjegyet, de szinte minden munkája bensőséges, intim alkotás, a szó nemes értelmében kisgrafika.

Bognár Zoltán Egry-díjas grafikusművész életében az alkotómunka és a tanítás egységet alkot. Főhivatásában középiskolásokat, kiállításon pedig műveivel mindannyiunkat nevel a vizuális információ megértésére, önálló látásra, a művészet értő befogadására.

Poór Ferenc

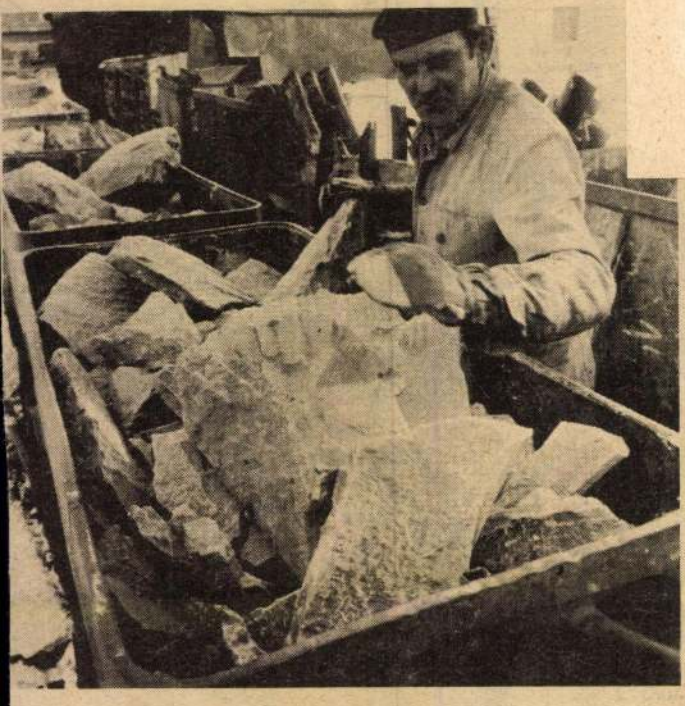

Naponta több száz csille meddőanyag érkezik a külszintre a Dudari Bányánál is. A kikerülő pala a meddőhányóra kerül, míg a támok, gumihevederek, s más föld alatt elhasználódott eszközök sorsát a felújító brigádok határozzák meg. A képen Szabó Sándor rendezi az egyik szerelvényt.

(Fotó: A. Horváth Péter)

Álltak és vitték a milliókat

Ismét félnek Peremartonban. Közeledik a negyedév vége, várható az alapanyag-„invázió". Miként december közepén, amikor a MÁV 434 vagon nyersfoszfátot zúdított a Peremartoni Vegyipari Vállalat iparvágányára. A negyedéves műtrágyatermelés teljes foszfát-alapanyagszükségletét, 17 ezer tonnát. A vállalat napi rakodó kapacitása ezer tonna. Kirakatlanul álltak hát a vagonok, s vitték a milliókat, amelyet a peremartoni vállalat volt kénytelen fizetni fekbér címén. A múlt évben összesen — mivel az „invázió" negyedévenként ismétlődik — 20 millió forintot. A vállalati nyereségnek közel 30 százalékát.

Miért nem teszi ütemesebbé a szállítást a vasút? Adódik önkéntelenül a kérdés. Mivel az nyilvánvaló, hogy ilyen nagy mennyiségű áru fogadására egyetlen vállalat sem képes felkészülni. Vagy ha igen, hát milliárdos beruházással az ország legkorszerűbb rakodópályaudvarát kellene megépíteni. Ám ennek helyéül korántsem Peremartont jelölnék ki. A gond orvoslását mindenképpen a vasútnál kell keresnünk. Vagy mégsem? A nyersfoszfát ugyanis Hamburgból érkezik, Chemolimpex Külkereskedelmi Vállalat egyszeri, pontosabban negyedévenkénti küldeményeként. A vasút tehát mindössze eleget tesz a feladó kívánságának.

Amikor 1949-ben megalakult az Országos Takarékpénztár, már a jó forintért vásárolhattak az állampolgárok a boltokban. A bankokat államosították. Szükség volt egy lakossági bankra is, amelyik a szocialista társadalmi alapokon tevékenykedik. A takarékpénztár már jóval korábban működött hazánkban. A múlt században *Fáy András* író kezdeményezésére alakult meg az első. Veszprém, majd Pápa hamarosan csatlakozott a mozgalomhoz. Például Pápán 1863-ban nyitotta meg kapuját a helyi takarék.

A lakosságot sokoldalúan szolgáló, érdekeit védő, igényeit kielégítő takarékpénztár viszont három évtizedes múltra tekint vissza. Veszprémben 17, Pápán 11 dolgozó fogadta az ügyfeleket. Ma viszont 330 dolgozó 11 OTP-fiókban és a megyei igazgatóságon tevékenykedik. A hálózat kialakítása, fejlesztése és korszerűsítése 1953 után kezdődött. *Bacsó János*, ma nyugalmazott igazgató irányításával pár év alatt létrehozták a fiókokat és a városokon kívül a jelentősebb községekben is megnyílt az OTP.

Szinte minden esztendőben bevezettek valamilyen szolgáltatást, takarékossági formát, vagy éppen a korábban meghirdetett formát korszerűsítették a lakosság igényeinek megfelelően. Tehették, mert a lakosság bizalmával párhuzamosan emelkedett a betétek összege is. Csak egy adat: Húsz esztendővel ezelőtt még csak 35 millió, tavaly viszont — az év végén — már *4,7 milliárd forint volt a takarékbetét-állomány megyénk OTP-fiókjaiban.* S ez az összeg ebben az évben tovább emelkedett.

Kezdettől fogva, de különösen az utóbbi évtizedben egyre fokozottabb

Bognár Zoltán,

Grafikák a forradalomról

Bognár Zoltán: A forradalom katonái

Szabad Nagyvárad, 1919. márc. 6.

Kitüntetések az Országházba

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 61. évfordulója alkalmából — eredményes munkájuk elismeréséül — kitüntetéseket adományozott a párt-, a társadalmi és a tömegszervezetek tisztségviselőinek, aktivistáinak.

A kitüntetettek egy csoportjának *Losonczi Pál*, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke vasárnap délben, az Országház kupolacsarnokában nyújtotta át a kitüntetéseket.

Jelen volt *Lázár György*, a Minisztertanács elnöke, *Németh Károly*, a Központi Bi-

János, a sátoralja Hegyalja Ruházati Sz zet dolgozója.

A Munka Érdemren fokozatát kapták: Csiz dor nyugdíjas iskolaig a Hazafias Népfront körzeti Bizottság t Kardos József, az Ész gyarországi Tüzelő- é tőanyag-kereskedelmi lat telepigazgatója, dr László, a történelemtu nyok kandidátusa, a N ipari Műszaki Egyetem székvezető egyetemi d Major Jánosné, a Bet Vasbetonipari Művek zsolcai gyára betanított

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NÓGRÁD

1978 NOV 6

Bognár Zoltán

1021

Bognár Zoltán: A forradalom katonái.

orok

MOZIMŰSOR:

Salgótarjáni november 7.: Fél 4-től: Vágtass lovam. Színes szovjet ifjúsági film. Este 8-tól: A tankcsata. Színes szovjet film. — **Kohász:** Kutyahűség. Színes szovjet ifjúsági film. — **Kossuth:** Copfos csoda. Színes szovjet film. — **Ifjúsági művelődési ház:** A vörös tulipánok völgye. Szovjet film. — **Balassagyarmati Madách:** Fél 4-től: A siker lovagjai. Színes szovjet filmvígjáték. Háromnegyed 6 és 8-tól: Mimino. Színes szovjet film. — **Kisterenye:** A holnap lovasai. Izgalmas szovjet—azerbajdzsán kalandfilm. — **Szécsényi Rákóczi:** A nyugalmazott ezredes. Színes szovjet filmdráma. — **Karancslapujtő:** Ne féljetek a szerelemtől. Szovjet filmdráma. — **Érsekvadkert:** Emberi sors. Nagy sikerű szovjet film felújítása. — **Jobbágyi:** Bölcsődal férfiaknak. Színes szovjet film.

KEDD

KOSSUTH RÁDIÓ:

7.59: Kellemes ünnepet!
8.11: Mihály András—Gál Zsuzsa: Emlék és intelem — kantáta.
8.20: Boross Lajos népi zenekara játszik.
8.44: A szovjet hadsereg déli hadseregcsoportja fúvoszenekarának hangversenye.
9.19: Magyar operaénekesek.
10.10: Az öreg nyaraló titka.
16.15: Szakmunkástanuló
16.50: Beszélgetés szamo mellett. 10. rész.
17.00: Leningrád—Bratislava, a két testvérváros.
17.40: Autósok, motorosok.
18.10: Egy nagy ország történelme. 47. rész.
18.40: Esti mese. SZ.
18.50: Időjárásjelentés.
19.00: Tv-híradó.
19.30: Ünnepi est a Szovjetunió nemzeti ünnepe alkalmából.

MOZIMŰSOR:

Salgótarjáni november 7.: Fél 4-től: Vágtass lovam. Színes szovjet ifjúsági film. Háromnegyed 6 és 8-tól: A tankcsata. Színes szovjet film. — **Kohász:** Front szárnyak nélkül I—II. Színes szovjet háborús filmdráma. — **Balassagyarmati Madách:** Fél 4-től: A siker lovagjai. Színes szovjet filmvígjáték. Háromnegyed 6 és 8-tól: Mimino. Színes szovjet filmdráma. — **Nagybátonyi Bányász:** Péter cár és a szerecsen. Színes szovjet film. — **Nagybátonyi Petőfi:** Ne féljetek a szerelemtől. Szovjet filmdráma. — **Pásztói Mátra:** Vörös kányafa. Színes szovjet filmdráma. — **Jobbágyi:** Méreg a pohárban. Szovjet bűnügyi film. — **Rétság:** A ménesgazda (14). Színes magyar filmdráma.

SZERDA

KOSSUTH RÁDIÓ:

8.27: A hidrogénbomba prófétája, avagy szemelvények Teller Ede életéből.
9.02: Beszélni nehéz.
9.14: Jónás Mátyás népi zenekara játszik.
9.51: Hogyan lett a két óvó néniből egy?
10.05: Dominó. Játék szóval.
21.30: Popműhely.
22.18: Teli torokból.
22.25: Liszt zongoraátirataiból.
23.15: Nótacsokor.

TELEVÍZIÓ:

8.59: Tévétorna. (Ism.)
9.05: Iskolatévé. Osztályfőnöki óra.
9.45: Francia nyelv. (Középisk. III. oszt.)
10.05: Szó-ra-ka-té-nusz.
10.20: Golgota. XIII/6. rész. (Ism.)
11.35: Delta.
12.00: Most mutasd meg. (Ism.)
14.05: Iskolatévé. Osztályfőnöki óra. (Ism.)
14.35: Szó-ra-ka-té-nusz.
14.55: Jutalomutazás. Magyar film. SZ.
16.28: Hírek.
16.35: Nincs hely az állatoknak.
17.00: Tízen Túliak Társasága.
17.40: Szomszédolás. Gyár a Karszton. (Ism.)
18.10: Reklám.
18.15: Rólunk van szó.
18.45: Szépen, jól magyarul.
19.00: A Közönségszolgálat tájékoztatója.
19.05: Reklámműsor.
19.15: Esti mese.
19.20: Tévétorna. SZ.
19.30: Tv-híradó.
20.00: Derrick. Az alapítási évforduló. SZ.
21.00: Megkérdezzük a minisztert.
21.50: Családi kör.
22.40: Tv-híradó. 3.

2. műsor:

20.00: A pécsi körzeti stúdió műsora
20.30: Tut-Anch-Amon Egyiptoma. SZ. XIII/9. rész.
20.50: Függöny nélkül. Olasz zenés film.
21.30: Tv-híradó. 2.
21.50: Reklám.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

Bognár Zoltán

1978 NOV. 6.

1021

BOGNÁR ZOLTÁN: A FORRADALOM KATONÁI

akkor sem, ha az olcsóbb gépet vesszük meg. De, ha arra gondolunk, milyen nehéz munkától kíméli meg a házi-asszonyt, a gép eszmei értékét nem lehet pénzben kifejezni.

FÁSI KATALIN

dombordik
mert kellő vas
— teljesen rá
romos főzőlap
formálódik a
ra.

Kísérletek
hogy a megf
másfél liter
tartásához 19(

rekből állt, amiket egy koldus igazán nem tudott megszerezni. Mindenesetre érdekes a sokszor össze nem illő ízeknek ez a kombinációja, ami ma igazán szokatlan az ételkészítésben.

Báthory erdélyi fejedelem főszakácsmestere, aki a XVII. században megírta az udvari ételek elkészítésének módjait, sokféle receptet hagyott az utókorra. Így pl.

Piritott cipó, az kit trágyás kenyérnek hívunk. „Az cipót mint ide fel szoktad, metéld meg egy kis bőgős vesszőn, pirítsd meg az szeldelt cipókat, olyan temérdekesen hagyd, mint akit meg akarsz rántani, kevéssé nádmézeld meg, forraszd fel, ha nádméz nincs másféle mézzel, akkor az cipót megpirítod, rakd tálban. Nádmézet, gyömbért elegyíts egyben mint trágyának. Az cipót, hogy az tálban rakod, mézgyömbéres borral öntsd meg az trágyával, mint annak az módja, add meg az ízit és add fel..."

Végül érdemes megemlíteni azokat az ételeket is, melyeket valamilyen betegség gyógyítására készítettek. Sokféle betegség van, tehát sokféle az alkalmazott étel is. Ime az erdélyi fejedelem udvarából való recept mutatóba:

Bámészság ellen való étel. Egy fazékban vizet kell forralni majd levenni a tűzről és hagyjuk kihűlni. Egy cipót ketté kell vágni, ebbe a vízbe áztatni. Kendermagot külön edényben kell főzni. Rézrostán a megáztatott cipót le kell csorgatni, majd mozsárban meg kell törni. Ekkor vizzel engedjük fel és rézrostán átszűrjük a levét. Ezután beleöntjük a kendermag levét, majd vöröshagymát, ecetet, sót keverünk bele és újra felfőzzük az egészet. Ezt első fogásként kell a főuraknak tálalni, de mindig csak nénteken. Ez az étel — mondja a szakács, nemcsak „az gyomornak használ, hanem az agyvelőnek is. Használt, ezt láttam, egy elméjében *megfordult* ifjút a lengyel király doctora ezzel gyógyított meg..." Ez a leves tehát nemcsak a gyomornak volt jó, hanem „bámészságban" szenvedőknek is használt...

R. J.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG

1978 NOV 6

Bognár Zoltán

1021

BOGNÁR ZOLTÁN: A FORRADALOM KATONÁI

HERCZEG KLÁRA: AURORA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 NOV – 6

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

Bognár Zoltán

1021

A forradalom katonái

Bognár Zoltán metszete

megsértik a
ak okoznak t
küzd. Az épité
a hatalmas ár

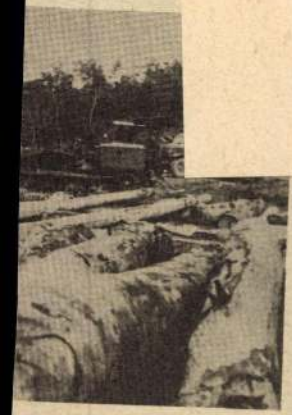

vietnami népgazdaság-
azdaságában nagy sze-
bú traktorának"

Az újjáépítéshez többek között tég
szükség van. Az építésügyi minisz
célul tűzték ki, hogy eredeti tervül
lió tégla és cserép — túlt

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

KELETMAGYARORSZÁG

Bognár Zoltán

hogy segíts az aprított fát nak.

1921

A forradalom katonái. Bognár Zoltán rajza.

debreceni egye
Ez 1920-ban vo
— Ilyen kön
— Nem egés
ben egy könyv
dőnél, Antalffy
tanuló. Később
tam az egyete
történelem s
időre félbe ha
— Miért?
— Újságíró
lapnál. Érdekesnek találtam ezt a munkát. Emlékezetes volt az olaszliszkai pénzhamisítás, amiről írtam. Aztán Rothermere magyarbarát angol lord debreceni látogatása, a régi debreceni múzeum átalakítása Déri Múzeummá. A kincseket érő Déri hagyaték hosszú ideig témát adott a debreceni és az országos lapoknak. Ekkor volt a nevezetes frankhamisítás is. Általában rendkívül mozgalmas évek voltak ezek, úgy 1922-től 1929-ig. Olykor Nyíregyházán is megfordultam.

— Őriz-e valamilyen nyíregyházi sztorit?

— Hogyne. A Nyírvidék, a megye akkori „házilapja" gyakran kiollózta a debreceni napilapból a neki tetsző híreket, riportokat, amelyeket szó szerint átültetve Nyíregyházán „szabolcsi talajba" és leközölték. Egy alkalommal a debreceni lap egy költött híradással megtré-

megélhetés miatt, ha m
zem az egyetemet. Újra
tam az egyetemre, és 29
diplomáztam. Még debre
nyem volt az Ady-kör,
tagja voltam. Ez egy ha
portosulásnak számított,
nöke Ady Lajos, a köl
volt. Az a pincér „Andrá
szolgált ki bennünket,
Endrét. De a lényeg inká
a mi számunkra, hogy o
zők könyveit olvastuk,
Ferenc, Féja Géza, Ortu
és mások.

— Hogyan kezdődött
pályafutása?

— Az egyetem után a
egyházi állami tanítóképz
tam állást. Hat évig ór
lyettesítő voltam, havi
ért. Hat év után ért a sze
neveztek tanárnak, a 9-i
osztályba soroltak. Ez vo

Boonár Zoltán

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979 5

KÖNYVTÁROS

grafikusművés

ban hallható, tízperces híradó a város napi főbb eseményeiről szól. (S. E.)

1021

anyagok könyvtári alkalmazásáról szólt az előadó. Ugyancsak a hangos-képes dokumentumok könyvtári alkalmazása volt az egyik napirendi pontja annak a továbbképzésnek, melyet a Veszprémi Akadémiai Bizottság régiójába tartozó MSZMP oktatási igazgatóságok könyvtárosainak szerveztek. A részt vevő könyvtárosok abban állapodtak meg, hogy könyvtárukban kialakítják az au-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Bognár Zoltán
Grafikusművész
1978

Népművelés 4

1021

Magyar grafika, 1978

Bognár Zoltán: Szüretelők (Jánosi Ferenc felvételei)

4 népművelés
ÁRA: 7.— Ft

AJOG

T KOR

t elért dolgozót milyen jogvédelem illeti

ndelete (Mt. V.) 27. §-ának (1) bekezdése
dható fel a munkaviszonya *„annak a dol-*
aló jogosultság megszerzéséhez legfeljebb
t szerzett." A rendelkezés magyarázatot
vényben és a végrehajtására kiadott jog-
gdíj kifejezés nem fordul elő.
yok szerint öregségi teljes nyugdíj 25 évi
évi szolgálati idő után járt. Az új szabá-

rvű öregségi nyugdíjra ad jogot,
legalább 10 évi szolgálati idő szükséges.
határozása nem járhat a munkaviszony-
osulásával. Ezért mindaddig, amíg ezt a
. §-ának idézett bekezdése a korábbi és a
egybevetése alapján úgy értelmezhető,
t, ha *már 20 szolgálati éve van, és a nő be-*
elem alól akkor lehet kivétel, ha a dolgo-
s betöltötte az előírt életkort (nő az 55.,
éve van.
empontjából beszámítható időt jelenti. Ez
yban eltöltött, az 5/1967. (X. 8.) MüM
Kétség esetén a nyugdíjat megállapító
gozó szolgálati idő tekintetében megsze-

rlátozás *felmondási tilalom*má is átalakul-
olyan munkakör, amelynek ellátására al-
kor – az említett szakasz (2) bekezdése
ehet felmondással megszüntetni (még kü-
ő ilyen munkakörbe áthelyezhető, feltéve,

kapcsolatos »különösen indokolt esetet« a
delete nem határozza meg közelebbről.
nának állásfoglalása szerint a különös in-
szükséges, amely mellett *a munkaviszony*
rthatatlanná válna vagy aránytalan terhet

fennállásának megállapításához körülte-
nyeinek alapos vizsgálatára van szükség.
hat a dolgozó személyével összefüggésben
súlyos ok lehet, ha a dolgozó a munkavi-
n megszegi (pl. munkamegtagadás), vagy
san gondatlanul végzi (pl. sorozatos ha-
s esetén is szükséges a súlyos ok fennállá-
kihatású létszámcsökkenés (pl. az adott
ható tovább).
§-ának (2) bekezdése értelmében – a fel-
tkoznak arra, aki a nyugdíjra jogot adó
ta van. Az ilyen dolgozónak a munkálta-
éptelen beteg.

Ferencz Győző

Évről évre bővül a nyári egyetemek s ezzel a sajátos ismeretterjesztési üdülési formák, lehetőségek száma. A TIT az idén tizennyolc városban huszonhármat rendez. A legújabbak között van a budapesti állam- és jogtudományi (fő témája a politikai hatalom gyakorlásának kérdése); a szarvasi (öntözés és haltenyésztés), a székesfehérvári (számítástechnika) és a soproni nyári egyetem magyar tagozata (környezetvédelem). A hallgatóknak közel fele külföldi (tavaly 38 országból érkeztek), részben egyéni érdeklődésük, részben továbbképzésük vonzza őket hazánkba.

Az idei lehetőségek közül a népművelők szakmai érdeklődésére számot tartó lehet többek között a miskolci (szocialista életmód és közéletiség); a zalaegerszegi (néprajz); a szegedi művelődéselméleti; a budapesti közgazdasági (gazdasági életünk fő kérdései); a szombathelyi urbanisztikai és az egri filmművészeti (Jancsó Miklós alkotói útja) egyetem.

Részletes tervet és programot a TIT országos központja ad; az egyetemekre ugyanott lehet jelentkezni május 31-ig.

R.

Bognár Zoltán

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-729

grafi tesművész

KÖNYVTÁROS

1979 5

1021

Ára: 8,– Ft

HU ISSN 0450-7886

BOGNÁR ZOLTÁN metszeteiből (cikkünket lásd a 303. oldalon)

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár Zoltán

ÉLET ÉS IRODALOM

Grafikusművész

1980 FEB 2 3

1021

Bognár Zoltán: Párizsi emlék

Hogy miért nincs ott a két híresség neve? Amiért a többi emberé sem szerepel. Az antropológiának nem feladata, hogy egyénekkel foglalkozzék; biológiai szempontból a farmernadrágos tinédzser éppen annyit mond a szakembernek, mint Alexandra hercegnő.

A könyv egyik koncepciója — ha a cikkíró tüzetesen elolvasta volna, tudná —, hogy az emberiség egységességét hangsúlyozza, mindenféle megkülönböztetés nélkül. A képek válogatása tehát nem véletlen. Egy nép arculatához éppúgy hozzátartozik a neves politikus, a hercegnő, az utcai járókelő, a népviseletes falusi, mint a művész, az öreg, a fiatal. Még az sem változtat ezen, hogy egyik kozmetikázza magát, a másik nem.

Hogy *kázsé* mit látott Svájcban? Engedtessék meg a szakembernek eldönteni, mit tart jellemzőnek egy ország népességére. Sem a hely, sem az alkalom nem engedi, hogy megmagyarázzam, mi az antropológia tárgya. Bármelyik lexikonban megtalálható. Ha szigorúan tartom magam a tudományos közlések fotóihoz, akkor végig úgy kellett volna fotózni az embereket, mint ahogy *kázsé* is írja: szemből és oldalnézetben. Így kell — ez nem szakmai titok. De éppen ezt akartam elkerülni.

Azt sem értem, miért csodálkozik a glosszaíró azon, hogy Pataki Ági (nevét én is tudom) nordikus, illetve észak-európai típus. Sok ilyen típusú embert találunk Magyarországon, sőt — horribile dictu! — még atlanto-mediterrán, mediterrán, kelet-balti típusúakat is.

Azért írtam ezt a könyvet és az egész sorozatot is, hogy eloszlas-

[illegible] rendes, fizetett munkakörét a minimumra redukálva, ki-ki jobban fizető, szabad piaci munkái után szaladgál." Mindenekelőtt: ez is általánosítás. Bármelyik kiadói lektort vagy lapszerkesztőt például igenis meg lehet találni a fogadóórák alatt. Mellesleg miféle szabadpiaci munkáit adhatja el a kulturális intézménynél dolgozó? A cikkét? Versét? Novelláját? Fordítását? Ezek szabadpiaci áruk volnának? S ha csakugyan átszalad a szomszéd szerkesztőségbe „eladni", mi ez a kiesés ahhoz az otthoni munkához képest, amit rendszeresen végez a lapnak, kiadónak stb.? Hernádi egybemossa a kötött munkaidőt a kötetlennel. Holott tudvalevő, hogy utóbbinak *kötelező* velejárója az otthon is végzett munka. — Nem, nem öröm, ha a kötött munkaidős hivatali dolgozó kiszalad íróasztala mellől a közértbe vásárolni; főleg akkor nem öröm, ha az én aktám hever addig elintézetlenül az íróasztalán... De nyilvánvaló, hogy itt sokkal jelentéktelenebb a lehetséges kár, mint a termelő szektorban. S megint csak: vajon miféle „áruját" értékesítheti — ismétlem: cseppet sem üdvös — lógása közben a hivatalnok?

Azt hiszem, sokkal bonyolultabb ez az egész, mint ahogyan Hernádi Miklós látja; a megoldásra vonatkozó javaslata meg éppenséggel elnagyolt, elkapkodott. Az ÉS-nek ugyanabban a számában jelent meg Lázár István rokon témájú elmélkedése, épp a H. M.-cikk lapjának túloldalán. *Fonákjánt* akartam írni, de hát voltaképpen H. M. cikke a fonák. A Lázáré elgondolkoztató.

Telegdi Polgár István

[illegible] cikket átadjuk Sumonyi Zoltánnak.

ORBÁN JÁNOSNÉ, SZEGED; MAGYAR GÉZA, BUDAPEST. Mindkét olvasónk lelkesen ír a Kolozsvári Állami Magyar Színház produkcióiról, melyeket a társulat magyarországi vendégjátéka alkalmával élvezhetett. Orbán Jánosné nem érti, miért nem emlékeztünk meg a tragikus „utójátékról": **Péterffy Gyula** színművész haláláról. Magyar Géza két újságkivágást küldött címünkre, egy kérdő- és felkiáltójeles levél kíséretében. Az egyik a Magyar Hírlap február 12-i számának híradása Péterffy fájdalmasan korai haláláról, a másik a lap 13-i számának terjedelmes bírálata, melyben a kritikus jelenidőben foglalkozik Péterffyvel, akinek játékában bizonyos lazaságot fedez fel. Saját mulasztásunkat illetően csak megismételhetjük, amit már máskor is megírtunk egy-egy általunk is becsült művész elhunytával kapcsolatban. Lapunk elemi kötelessége az irodalmi élet minden halottjáról megemlékezni, de a művészetek mégoly jeles művelőinek mindegyikéről nem tudunk illő nekrológot közölni. Magyar Géza kérdő- és felkiáltójelére voltaképpen nem nekünk kéne válaszolni. Annyit azonban hadd jegyezzünk meg: a kritikus nem volt kegyeletsértő, cikkét még akkor írhatta, amikor a kitűnő színész élt. Szentigaz, hogy valaki észrevehette volna az inkriminált sorokat, mielőtt a 13-i számot kinyomtatják, de ez a fajta hanyagság, sajnos, máskor és másutt is megesik. Péterffy Gyula halálának hírét — a két levélíróhoz hasonlóan — megdöbbenéssel fogadtuk.

HAJBA FERENC, MARCALGERGELYI. Máskor is szeretne olvasni nemzedékének sajátos gondjairól. Eddig is olvashatott róla az ÉS-ben, ezután is fog. Írását átadtuk a szerzőnek.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-729

1979 5

KÖNYVTÁROS

Bogdán Zoltán

grafikusművén

ad elemző képet, azt vizsgálja, milyen egy nagyközség és járási székhely könyv-

1021

ja a tanulmányok készítésével, adatgyűjtéssel, periodikus és egyedi kiadványok publikálásával foglalkozó, az *Economist* c., ismert hetilap szerkesztőségével szerves kapcsolatban álló szervezetet, amelynek *Quarterly Economic Review* nevű, negyedéves füzetsorozatában közös kiadvány foglalkozik Csehszlovákia és Magyarország gazdaságával. A könyvtári munka c. rovat közleményei az áremelé-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Bognár Zoltán
KÖNYVTÁROS
5
1979
Grafikaművész
1021

A KÖNYVTÁROS GALÉRIÁJA

Bognár Zoltán

Megszoktuk, hogy a kisgrafikai művek nagyobb része könyvjegy (ex libris), alkalmi grafika, és ezek — minthogy egy-egy személyhez kapcsolódnak — az alkotók számára kötöttséget jelentenek. Néhány művész ex libriseinek azonban csak kis része kapcsolódik meghatározott személyekhez: kisgrafikai alkotásaiknak többsége tömör fogalmazású képgrafika.

Bognár Zoltán *(Veszprém, Stromfeld Aurél u. 7/b. VII. 22.)* az utóbbi alkotók sorába tartozik. 1924-ben Párizsban született, 1950-ben fejezte be tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán, ahol Bernáth Aurél volt a mestere. Egy ideig jó tanítványként az ő felfogásában és előadásmódjában alkotott. Az ötvenes években nyári művésztelepeken ismerkedett meg a Balatonnal, Vörösberénnyel, és ez a kapcsolat fordulatot hozott művészetében. Balaton-parti lakosként szoros kapcsolatba került a tájjal és az itt élő emberekkel. A vörösberényi évek az élményanyag gyűjtésével, témái érlelésével, kísérletekkel járultak hozzá mai egységes és erőteljes kifejezésmódjához. „Nem témájává, hanem életének keretévé vált a Balaton-vidék" — állapítja meg róla Heitler László.

Az átmeneti időszakot a zománccal, arannyal festett nagyméretű alkotások jellemzik; ezeken a nagy foltok mellett a rajzos megoldásoknak, komponálásnak jutott fontos szerep. A korábbi színes, festői előadásmód helyét azonban egyre inkább néhány szín és a linóleummetszetek feketéje-fehére foglalta el. A grafikai eszközök egyre biztosabb alkalmazása a monumentális pannóktól a kisméretű grafikákig, a sajátos hangvételű kisgrafikákig vezette el. Első sokszorosító grafikáit 1970-ben készítette, s ma már a kisgrafika foglalja el a legnagyobb helyet művészetében.

Nagyméretű zománcgrafikáin is a táj folklórja jelent meg, és figyelme mindinkább a vidék népi hagyományai felé fordult. Balladákat, mondákat, szólásmondásokat, szokásokat metszett linóleumsorozatba, és ma jórészt e világból meríti műveinek témáját. Groteszk megfogalmazású betyárjai, szűzei és öregjei „földgömbkoponyájú, teliholdképű, kőgolyóbis-ábrázatú fejükkel" eleven kifejezőerővé váltak előadásában, hitelesen beszélnek a jelennek. Alkotásai sorában, motívumaiban sajátos megformálásban bontakozik ki a magyar népművészet, a pásztorfaragások, a népi kerámiák alakjainak sora. Művészete azonban nem népieskedő, ügyes utánérzés, hanem egyéni, független világ. A folklór ihletésére stilizál, új képi asszociációkat teremt. A népművészet a maga módján formai és tartalmi sűrítést jelent. Az új elemek jelképpé formálását, a művészi absztrahálást azonban Bognár Zoltán alkotásai sajátosan valósítják meg, kielégítve egyben a ma emberének népművészet iránti igényét is.

A népi ihletésű, tömör fogalmazású kisgrafikákon alkotói módszerével jutott el új kifejezőeszközéhez, amelyet a nagy foltok, a fehér-fekete erős kontrasztjai jellemeznek. Írók és művészek munkásságát sűríti ezzel az eljárással portréiba. Kisgrafikai alkotásai között ugyan nem találunk valódi könyvjegyet, de szinte minden munkája a magyar nyelvvel, az irodalommal áll kapcsolatban.

Bognár Zoltán életében a művészi alkotómunka és a tanítás teljes egységet alkot. Korábban Balatonfüreden, jelenleg Veszprémben nevel középiskolásokat a képi információk megértésére és az önálló látásra. Tagja a Képzőművészeti Alapnak és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének, ez utóbbi megyei csoportjának titkára is. Munkái rendszeresen szerepelnek kiállításokon, a Balatoni Kisgrafikai Biennálék alkalmával például többször díjazták alkotásait. Önálló kiállítása Veszprémben (1965., 1968., 1976.), Varsóban, Tarnowban (1960.) és Koppenhágában (1978.) volt. Az Eötvös Károly Megyei Könyvtár kisgrafikai galériájában januárban tekinthettük meg kisgrafikáit. Művészi munkásságának elismeréseként 1975-ben megkapta az Egry József-díjat.

Poór Ferenc

könyvekről

Kiadványok Pesty Frigyes kéziratos helynévtárából

A helynevek tudományos értéke, a helynévkutatás jelentősége ma már nem szorul magyarázatra. A történelem, földrajz, néprajz és nyelvtudomány művelőin kívül a helyismerettel tudományos igénnyel foglalkozók sem nélkülözhetik azokat az adatokat és eredményeket, amelyeket a korábbi vagy jelenlegi földrajzinév-kutatás hozott és hoz felszínre.

Pesty Frigyes hatalmas vállalkozása — az 1864-ben indított és az akkori Magyarország egész területére kiterjesztett helynévgyűjtés — ma reneszánszát éli. A Széchényi Könyvtár kézirattárában található 63 kötetnyi (28 356 fólióra terjedő) anyag nehezen hozzáférhető és nehezen olvasható, ezért örvendetes, hogy megjelent — szinte egyidőben — két kötet, amely az ország két területi egységének régi földrajzinév-anyagát közli a Pesty-féle kéziratos helynévtár alapján; Komárom megyére vonatkozó adatait a tatabányai *József Attila Megyei Könyvtár* adta ki, a Jászkunság anyagát pedig — közösen — a kecskeméti *Katona József Megyei Könyvtár* és a szolnoki *Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár.*

A Komárom megyei kötethez *Pastinszky Miklós* írt tanulmányt az országos helynévgyűjtő-mozgalom megyei előzményeiről és Pesty Frigyes munkásságáról. A dolgozat érdeme és úttörő jellege abban áll, hogy a saját korában főleg történészként ismert és elismert, majd már-már elfeledett Pesty életéről, munkásságáról — elsősorban helynévgyűjtő tevékenységéről — ad összefoglalást. Remélhetően sikerül felhívnia a figyelmet arra, hogy a múlt magyar tudósai sorában Pesty Frigyes is helyet érdemel: Pastinszky kutatásai máris sejtetik egy kismonográfia körvonalait. A Komárom megye helységeire vonatkozó szövegközlés előtt útmutatót találunk a szöveggyűjtemény használatához, továbbá a szerkesztők közreadják a Pesty által kiküldött kérdéssor és utasítás másolatát, Komárom és Esztergom vármegye egykorú térképét, végül a jelenlegi megyetérképet is.

A kötet összeállítói következetesen és pontosan megvalósították céljukat: a mai Komárom megye minden olyan településéről, amely annak idején adatokat szolgáltatott, közlik — mégpedig a helységek betűrendje szerint és betűhíven — a Pesty Frigyes helynévtárában található leírásokat, valamint — jegyzetben, összehasonlításul — az első magyar helynévtár hivatalos adatait. Külön betűrendes szójegyzékben megadják a helymegjelölésre általánosan használt régi kifejezések, szavak magyarázatát is. Mutatót csak a személynevekről és a szövegközlésben előforduló pusztákról készítettek. Kérdés, hogy mi indokolja ezt a megoldást, hiszen valamennyi földrajzi név: erdő, tanya, csárda, dűlő, fennsík, szikla, forrás, tó stb. is méltán kívánkoznék ide!

Az összeállítással kapcsolatban még egy észrevételünk van: érdemes lett volna a történelmi megye teljes névanyagát közölni, mert a Duna bal partján található települések helynevei iránt is érdeklődhetnek a kutatók.

A jászkunsági helynévtár szövegközlése betűhív leírásában és sorrendjében is hű tükre a Pesty-gyűjteménynek. A szerkesztő és a két megyei könyvtár bölcs belátásán múlt, hogy ezt az egységet nem darabolták szét, így a történetiség elve tisztán érvényesülhet. Keresést, visszakeresést kétféle mutató alapján végezhetünk. Az egyik a helységek neve alatt betűrendben közli a szövegben említett helyneveket; a másik általános mutató, amely egységes betűrend szerint tartalmazza a kötetben előforduló valamennyi helynevet. Reméljük, hogy csak az általunk használt példányban fordult elő — a különben kitűnően szerkesztett mutatóban — a lapok összekeveredése (nyilván könyvkötési, technikai okokból). A jászkunsági kötet bevezetője arra enged következtetni, hogy a Bács-Kiskun megyei Könyvtár és a Szolnok megyei Könyvtár Pesty Frigyes helynévtárának további részleteit is kiadja. Érdeklődéssel várjuk a folytatást!

(Pastinszky Miklós — Tapolcainé Sáray Szabó Éva: Pesty Frigyes 1864. évi helynévgyűjtése. Komárom megye. — *Tatabánya, 1977. József Attila Megyei Könyvtár, 309 l.;* Pesty Frigyes helynévtárából, I. Jászkunság. Közzéteszi: *Bognár András, Kecskemét — Szolnok. 1978. Katona József Megyei Könyvtár, Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár. [18], 406 l.)*

Korompai Gáborné

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár Zoltán

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
grafikaművész
1980 MÁR 3 0

i melléklet

1021

BOGNÁR ZOLTÁN: HALÁSZOK

VILLANÓFÉNYBEN

Chrudinák Alajos

A riportert, a Magyar Televízió külpolitikai osztályának vezetőjét természetesen nem kívánjuk bemutatni. Köztudomású: egyike azoknak, akikre érdemes a képernyőre figyelnünk. Nem csupán honi elfogultságunk mondatja ezt, a friss nemzetközi elismerés is bizonyítja: Háború a Szaharában című munkája a Monte Carló-i tévéfesztivál riport-dokumentumfilm kategóriájában nagydíjat kapott. Nem akármilyen elismerés ez, hiszen a televíziós világversenyek sorában az első helyen jegyzik a riviérait.

— A zsüri külpolitikai szerkesztőségünk módszerét ismerte el. Azt a gyakorlatunkat, hogy egy adott nem-

veket-ellenérveket. A kér-

gat-szaharai, vagy akár a marokkói ember a sivatagi háborúban. A nézők úgy érzékelik igazán a válsághelyzetet, a világpolitikát, ha nemcsak információt kapnak, de meg is ismerik azokat, akikkel beszélgetünk. Viselkedésüket, gondolkodásukat, reményeiket. Nem a „téma" a fontos tehát, hanem az ember, aki a világ veszélyes és veszélyeztető térségeiben él. S éppolyan, mint mi vagyunk. A Polisario Front katonái sem mind hősök tehát, van köztük határozott és nyílt természetű harcos, és van bizalmatlan is, aki gyanakodva méregeti a magamforma, messziről jött embert. S a „szerencsétlen foglyok" sem mindig

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1980 MÁR 4

Bognár Zoltán,
grafikusművész

4

1021 Halászok

Bognár Zoltán grafikája

nk
gokkal

együttműködésünket illeti, tavaly a baráti országba irányuló kivitelben a szakosított termékek aránya csaknem elérte a 29 százalékot, viszont a behozatalban ez 20 százalék alatt maradt. A gépipari együttműködés súlypontját képezi a közúti járműipar. Hazánk mellső- és hátsóhidakat, csuklós autóbusszokat, korziós tengelyeket szállít Tátra, Skoda tehergépkocsik, speciális járművek és hidromechanikus sebességváltók előnyében. A kölcsönös anyagellegű szállítások növelését

Halászat és ha

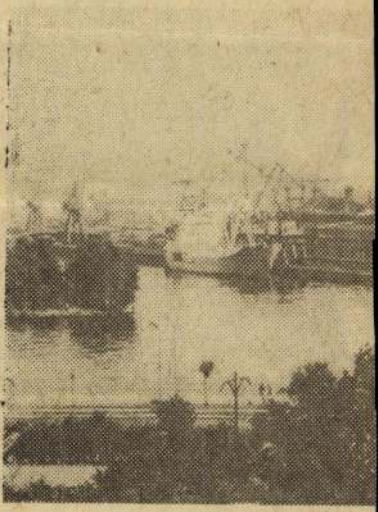

Lengyelország egyik fontos iparága marad. Fejleszteni akarják a tengeri halfeldolgozást is. Képünkön: Szczec

SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 MÁR 16

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

Bognár Zoltán, grafikusművész

tett hev, valahonnan halk sírás hallatszik, fekete a nyár, erősen szól a harang...

— Jó napot, Vince.

anyám szoknyája a kullok közt ibben, biciklizni tanul a munkásosztály.

1021

Bognár Zoltán: Halászok

tanács illetékeseitől.

A demográfiai hullám hatása

Mint ismeretes a megyeszékhely iskolahálózatának korszerűsítése már évekkel ezelőtt elkezdődött. A jobb tanulási, tanítási feltételek megteremtése, valamint az óvodáztatás szélesítése érdekében már korábban is megszüntettek, illetve óvodákká alakítottak át tantermeket. Tavaly pedig összevonták a dr. Csanádi körúti és a Bajcsy-Zsilinszky úti Általános Iskolát. Az Áchim úti és a Kertvárosi iskola összevonása az idén ennek a korszerűsítési folyamatnak a része.

Az iskolák terhelésbeli különbségeinek felszámolása vagy legalábbis enyhítése mellett szerepe van az összevonásban annak is, hogy a demográfiai hullám az idén már eléri az általános iskolát. Szeptemberben ezerötszázzal tanulnak többen a megye alsófokú oktatási intézményeiben mint a jelenlegi tanévben, s ebből ötszáz szolnoki diák. Ugyanakkor változatlanul magas az óvodáskorúak aránya is.

termekkel, s
tornateremm
kolában jele
nul, holott a
lek alapján
számára is
úgy, hogy
kell bevezet
szakot.

A Kertvá
tanuló jár
mon. Az al
egyes ta
még a hús
diákok száma. Az iskola tárgyi feltételei alatta maradnak az Áchim útiénak. A kertvárosi gyerekeket az alsótagozat legkisebb korosztályait kivéve — ők ugyanis maradnak — szeptembertől az Áchim úti iskolában szólítja a csengetés. A Kertvárosi iskola felszabaduló tantermeiben pedig óvodai csoportokat 130—140 kisgyermeket — helyeznek el. Ezzel, s más hasonló ideiglenes megoldással minden bizonnyal csökken majd az idén az elutasított óvodai felvételek száma, a kertvárosi gyerekek pedig korszerűbb körülmények között folytatják tanulmányaikat. Ráadásul így minden kertvárosi napközis igényeit is ki tudják elégíteni.

megyeszékhely alsófokú oktatási intézményeinek hálózata. A továbbiakban nem terveznek hasonló iskolaösszevonást, az egyes oktatási intézmények közötti létszámbeli aránytalanságokat pedig úgy számolják fel, hogy bevezetik az első osztályosok központi beíratását. Az idén először kerül sor a központi beíratásra, a várható ezerötszáz első osztályos kisdiák beiskolázásakor figyelembe veszik a lakóhely és az oktatási intézmények közötti távolságokat. Ennek megfelelően — s az iskolák zsúfoltságát is figyelembe véve — kezdik meg tanulmányaikat az elsősök, valamelyik lakóhelyükhöz közel levő intézményben. Az arányos beiskolázással, ha nem is egy csapásra, de javulnak az iskolák közötti leterhelésbeli kü-

Bognár Zoltán grafikusművész

Kisgrafikák Tihanyban

Sajátos műfaj a kisgrafika. Nem biztos, ha bármilyen kitünő grafikus is valaki, hogy ehhez is ért. A kisplasztika fogalma már rég polgárjogot nyert, de a kisgrafika címszava még hiányzik a művészeti lexikonokból. Tábora azonban egyre nő, ezt bizonyítja az is, hogy hazánkban ötödször rendeztek meg országos seregszemléjét, az V. KISGRAFIKAI BIENNÁLÉT. Eddig Keszthelyen mutatkoztak be ez intim műfaj képviselői, idén a *Tihanyi Múzeum* adott helyet számukra.

Első pillantásra nem „mutatnak" eléggé az apró művek a nagy, fehér falsíkon, de közelről, egyenként szemügyre véve őket érezzük, hogy a kicsiny felület is érzelemgazdag, mély mondanivalót hordoz — művészi fokon. Két pályázat is inspirálta a témát: *1919—79 évfordulója* és a *gyermekek éve*. Ehhez kapcsolódik még az *ex librisek* változatos műfaja és *Bognár Zoltán* érdekes, karakteres portréi (képünkön *Nagy Lászlóról* készült litográfiája látható).

A. J.

PM 47

Pesti Műsor, 1979. aug. 15.

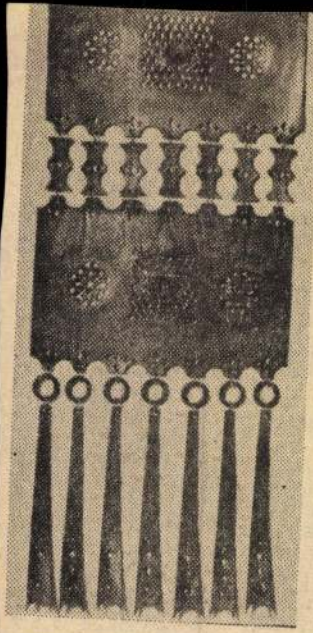

lati tárgyat. Több műfajba sorolható munkáinak közös jegye, hogy használni és gyönyörködtetni is akar egyszerre.

Vén Edit keramikusművész edényei nem a célszerűség jegyében születtek, úgy alakította őket, hogy minél nagyobb dekorálható felületük legyen. Így alakultak ki szög'etes vázái, széles peremű, kerek tálai. A legelső kis figurális csempe faliképe tíz évvel ezelőtt készült.

— *Miért fest csempére?*

— Eleinte agyaglapokat használtam, de ezek könnyen görbültek, nagy hely kellett a szárításukhoz, az agyag szemetes volt, a belső rejtett hibák csak az égetés után kerültek a felszínre. Minden falikép rajzát hegyes tűvel karcoltam be a megszáradt fehér

Vén Edit: Nő kalappal

mázba, és minél több virágot akartam, annál hosszabb ideig nyeltem a mázport. Legszívesebben most is ezzel a technikával dolgoznék, de a szervezetem nem engedi. Ezért készen kapható csempéket vásárolok, amelyek — leszámítva a méretpontatlanságukat — megbízhatóak, és a magyar fazekasmázak szépen csillognak felületükön.

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár Zoltán
grafikusművész

NÉPÚJSÁG (HEVES)
1980 MÁR 2

1021

Bognár Zoltán: Halászok

napi magazin

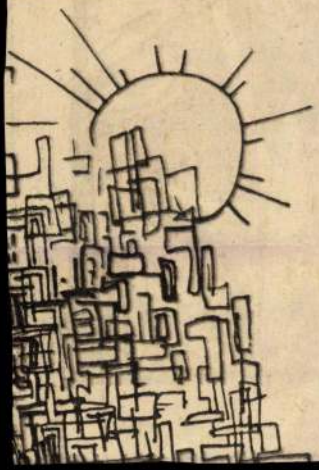

Nagy László (linó, 1978)
Barcsay Jenő (linó, 1978)
Vilt Tibor (linó, 1983)

BOGNÁR ZOLTÁN

Meghívó

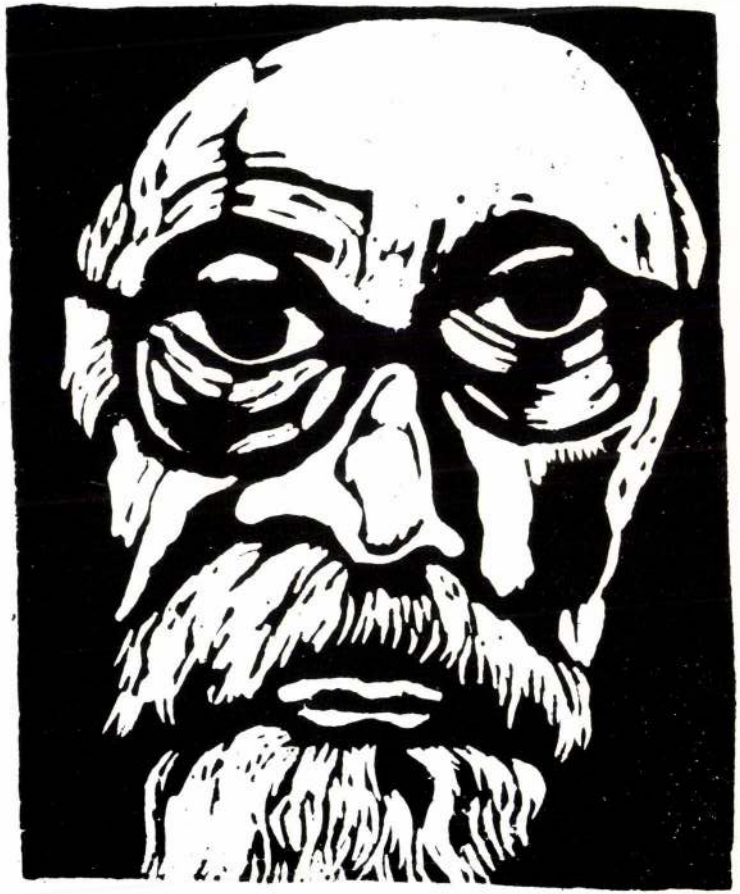

Az
Erzsébetvárosi Galéria
(Budapest VII., Almássy tér 6.)
tisztelettel meghívja

BOGNÁR ZOLTÁN

grafikusművész

kiállításának megnyitójára

1989. november 20-án, hétfőn, este 6 órára

A kiállítást megnyitja:
MEZEI OTTÓ
művészettörténész

Nyitva:
1989. december 8-ig,
hétfőtől csütörtökig, este 5–8 óráig,
pénteken este 5–9 óráig

MK SAJTOFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár Zoltán, grafikusművész

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1980 JAN 26

1021

Párizsi emlék

Bognár Zoltán metszetei a Csók-galériában

Néhány nappal ezelőtt rangos helyen mutatkozott be munkáival a Veszprémben élő grafikusművész, **Bognár Zoltán.** Budapesten a Csók István Galéria grafikai termében (Váci u. 25) **Kratochwill Mimi** művészettörténész nyitotta meg kiállítását. A nálunk ismert és kedvelt alkotó méltán arat sikert a budapesti közönség előtt is sajátos hangvételű és stílusú munkáival. Ezekből adunk ízelítőt képriportunkban.

Éjszaka csodái

Radnóti emlékére I–III.

Borbás János képriportja

ket kitakarj

stúdió új filmjeiről

város munkásai kommunista műszakkal teremtik meg egy szobor anyagi fedezetét. A szabálytalanul fölállított, nem zsürizett szobrot (Jancsit) a tanács utasítására a raktárba helyezik „éjjeliőrnek". A megyei tanács viszont nagylelkű. Nyolcszor annyiért, elismert művész alkotását vásárolják meg kárpótlásul. Az ünnepélyes „leleplezésen" ennyit mond a gyár képviselője: majd megszokjuk talán...

Wilt Pál A feltaláló címmel az őszibarackfák gyógymetszőjéről rajzol portrét. Azaz dehogyis róla! A kertész vergődése — börtön majd bolondok háza — döbbenetesen szemlélteti, hogyan töri kerékbe az újat, mást akaró szenvedélyét a bürokratizmus. Sőt — és ez a legszörnyűbb — saját családja is ingyenélő, aljas kalandornak tekinti, s gyűlöli lelke mélyéből.

A jellegzetes montázstechnikát felhasználó kísérletek közül a Térmetszés váltott ki hatalmas visszhangot és ellenszenvet. Valló Péter valahogy így vélekedett egyszer a rádióban: a fiatal művészeket zsákutcába is be kell engedni, hogy önmaguk kudarcain át találjanak rá saját útjukra. A Térmetszés rendezője, Fábry Péter most zsákutcába ment. A szépen megkomponált szürrealista képek ellenére a nézők egy része félóra után dühösen hagyta ott a filmet. A sajátos dramaturgia, az eredeti látásmód kevésnek bizonyult a drámai feszültség megteremtéséhez. Reméljük Fábry nem toporog dacosan a zsákutcában, lesz ereje hátat fordítani és olyan utat találni, melyen követni tudja a néző.

A stúdió tavalyi termése ezzel együtt is izgalmas, terük, funkciójuk, levegőjük van ezeknek a filmeknek. (S akkor terjedelem hiányában nem szóltunk például a Mozart és Falieri, valamint a Montázs című alkotásokról.) Igaz, a BBS tagjait továbbra is vádolják azzal, hogy egyedi esetekből általánosítanak. Műsorfüzetük elején B. Nagy László remek írásának idézetével okosan, de szinte tűnődve vágnak vissza: „A magyar közgondolkodás beéri a langy egyeztetésekkel, a középszer nyugalmas közegével. Látszatra realista álláspont ez, hisz folyvást az adott körülményekre hivatkozik; valójában a legképtelenebb illuzionizmus, hiszen ha valami nem fér el szűkre vont körében, egyszerűen nem vesz róla tudomást, nem létezőnek, ravaszabbul és tudományosabban nem tipikusnak nyilvánítja."

A Balázs Béla stúdió alkotói kegyes hazugságok helyett kitakarják sebeinket. Tudják: „növeli, ki elfeledi bajt".

Hajba Ferenc

Itt lakom a bar
mint egy ezüstb

Kint esik az eső
meg-megbotlik,

Én a szobámban
körülöttem szers

Gondolataimban,
lesüllyednek az

Ismertem egy ko
én is vertem a v

Tudtam, milyen
Néha kiültünk a

térdünknek táma
és beszélgettünk.

Nem volt a szívi
ami kioltotta vo

az évszakok rop
míg verőfényes

a domboldal szá
néztük a robogó

— Kedden, ja
Művelődési Közp
gia kilenc költő
dalmi köznyelv
portosulást, mely
költővendégei: G
Kovács István, M
Endre, Oláh Já
Ferenc irodalom
Sajtószolgálat ir
György, Oláh Lás
emlékezetes anto

István:

A Lali kisasszony

orcsolyázni tartó gyerekek. kiabáltak oda, azok meg a telefonálták ki, akik elkergetiskodókat, a tetemet pedig a házba vitették. És másnap n vitte el egy autó, sosem tudta nnan jött ide meghalni — pen-

ltán egy nagy teherautó érgész különítmény elvonult. llangó, az esték meg olyan nte hinni sem akarta a körigaz. Persze a kíváncsiság is ez kezd most Lali kisasszony?

húga, akik az erdélyi menekültekkel érkeztek ide, meg a szakácsné. A kávézóból étkezde lett és csak szilveszterkor rendeztek kisebb hepajt a hamarosan elkövetkező győzelem reményében, amit a sokat emlegetett csodafegyverrel akartak kivívni.

Ám a front egyre közelebb tolódott, már Öskü környékéről hallatszott az ágyúzás, és a somogyi oldalról sem volt teljes a biztonság. Ez idő tájt már szinte lényegtelen, hogy ki mit mond, foszladoznak a remények, német katonaszökevények koldulnak civilruhát. Ennek a csoportnak három kocsija volt, azokkal forgolódtak még éjjel is. Derékszíj

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 NOV 20

NAPLÓ

Veszprém

Bognár Zoltán

1021

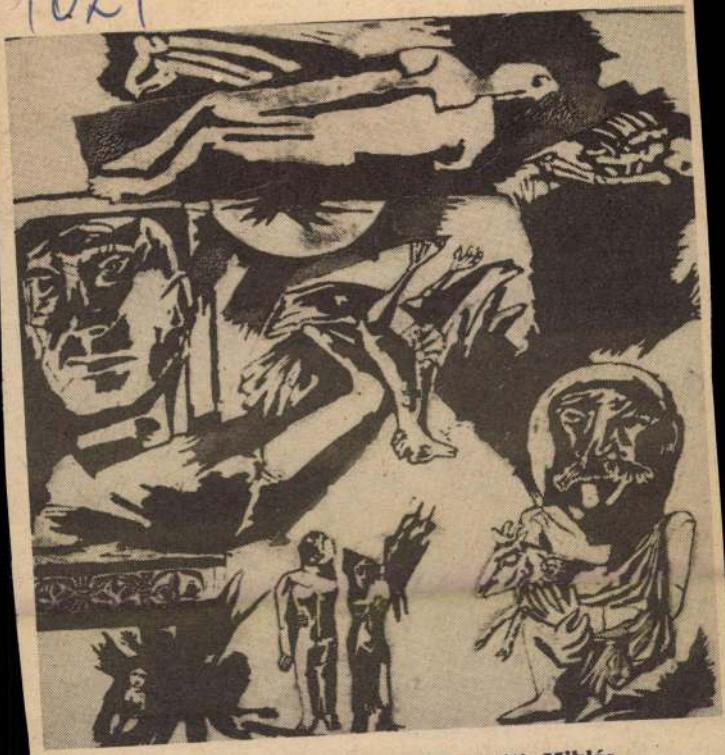

Bognár Zoltán: Illusztráció Radnóti Miklós Első eclogájához

hrajza

klubja.

őrzik a véleményeket, melyekből — mint szakértelemmel összerakott mozaikkockákból — kirajzolódik az ifjúsági klubok képe. Érdemes alaposan szemügyre vennie az összetevőket a közművelődés és a KISZ minden emberének.

be tartozom"

gért" folyó verseny a rendezvényeket, az adatokkal dokumentálható tevékenységet sugallja. Azt pedig tudjuk, hogy a közösségi nevelés nem látványos!

Különös paradoxon, hogy *a „kiváló" címért folyó verseny éppen a lényegbeli kiválóság ellenére dolgozik.* (S ha elgondolkozunk azon, hogy olykor egy „Kiváló ifjúsági klub" hogyan esett

gébb a program, mint másutt. Ráadásul nagy előnye, hogy a tagok művelődési aktivitását serkenti.

3. Kapcsolatok

Sokágúak az ifjúsági klubok kapcsolatai. Közülük nagyon egészséges a más településen (vagy más üzemben, városrészen) levő klubokkal teremtett „szomszédolási" viszony. És nagyon izgalmas a KISZ-szervezetekkel való kapcsolatuk.

A vizsgálat szerint a KISZ-szervezetek és ifjúsági klubok között *zömmel jó együttműködési viszony alakult ki.* De mintegy 20 százalékában formális vagy szembenálló magatartás alakult ki. Volt eset, amikor két erős egyé-

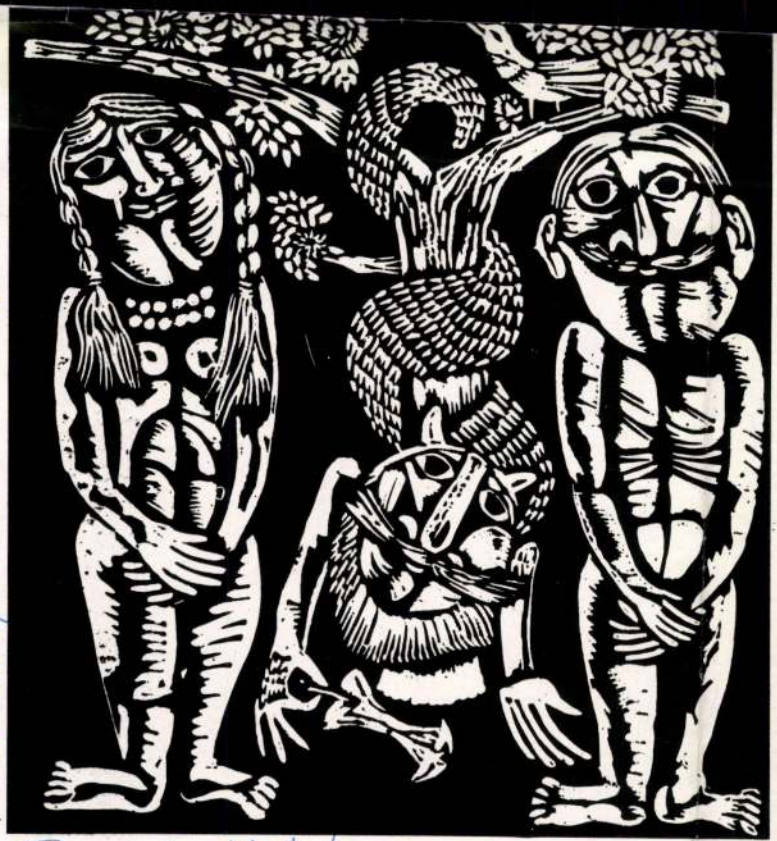

Művészet, 1976. 10. 3. old.

Bognár Zoltán

6 Bognár Zoltán: Ádám Éva, linó,
32,5×31,5 cm (fotó Bokor)

Bognár Zoltán

Bognár Zoltán kiállításáról: Ökörsütés

Élet és Irodalom, Bp. 1976. május 8. XX. évf. 19. sz.3.lap.

VÁROSÁTÓL TÁVOLODVA

negyvenhárom év alatt
a bentlakó megszokta hajlékát
a falak helyét, árnyékuk üzenetét
álmában is odatalál, nyitott szemmel is tapogat
félkörívben a királyok, István homlokán a keresztvíz, Kálmán feloldja a gonosz lelkeket, Teréziát a rendek égnek emelt jobbja ismeri el, Ferenc Józsefet kicserélték Kossuth apánkkal, fejét hátradöntve a bronzszakállakat szemléli a kisfiú
gázláng, neonfény a körúton, a központi óra mögül elrepül a nemzet színháza, *Sugár és tsa kesztyű öv bőrdiszmű a sirig tart* és *olcsóbb a hal mint a hús* és *Hunfalvy barackja a vitamint gazdagítja*, Kardos Magda szoknyáját veti a Kamara Varietében, Jágó csapdát állít a Madáchban, a Scalában Tarzan fia száll az északamerikai háztetők között, a Szikrában kivégzik a komszomolistákat, *anyám Ljubka lányod a nedves földbe készül*
városának rétegei
Kim Ir Szen sportpálya, rajt az MHK-ban, Beloberk igazgató és Nádasdi szakmunkás hasított kisnadrágban a hatvan méteres síkfutás mészvonalára terpeszti ujjait
Piarista-köz, később Pesti Barnabás utca 1. szám: tér és idő a tudattól függetlenül létező, objektív kategóriák, Lancelot
bentlakó, fölötte lebeg, a magasból szemléz, csupa tűfejnyi bizonyosság meg hiányjel az éjszakában
növekedjél városom, erősítsd magad
legyen több uszodavized, neonfényed, betétkönyvtulajdonosod, munkáskezed, hajnalig virrasztó értelmiségi tudatod
addigra
amikorra
minden házadat újravakolják, tereidet fákkal ültetik be
mindenki megleli tevékenységének személyes és nyilvános helyét
akkor
amikor
a bentlakó már nem járja a romló kövezetet, nem ellenőrzi emlékeit, hanem
magasra emelkedve vizsgálja városát, eltársalog lelkiismeretével, keveset használt, mégis valamit, sok mulasztást nem tapasztal, így hát
megnyugodva belevegyül a csillagtérképbe, parányként, de hallhatatlan tudattal figyeli
odafentről, odakintről, mindenesetre igen távolról
mivé lett, mivé lesz egykori városa, Budapest

INFORMÁCIONES SOBRE CHILE, 1975. NOVEMBER

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1976 12
Népművelés
Bognár Zoltán

1021

1

Mai magyar grafika és kisplasztika, 1976 (kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában)

1. Bognár Zoltán: Kőműves Kelemen balladája
2. Molnár Gabriella: Noé bárkája
3. Kiss Sándor: Misztótfalusi Kis Miklós
4. Konyorcsik János: Gótikus nosztalgia
5. Márton László: Utcasarki lány

(Jánosi Ferenc felvételei)

4

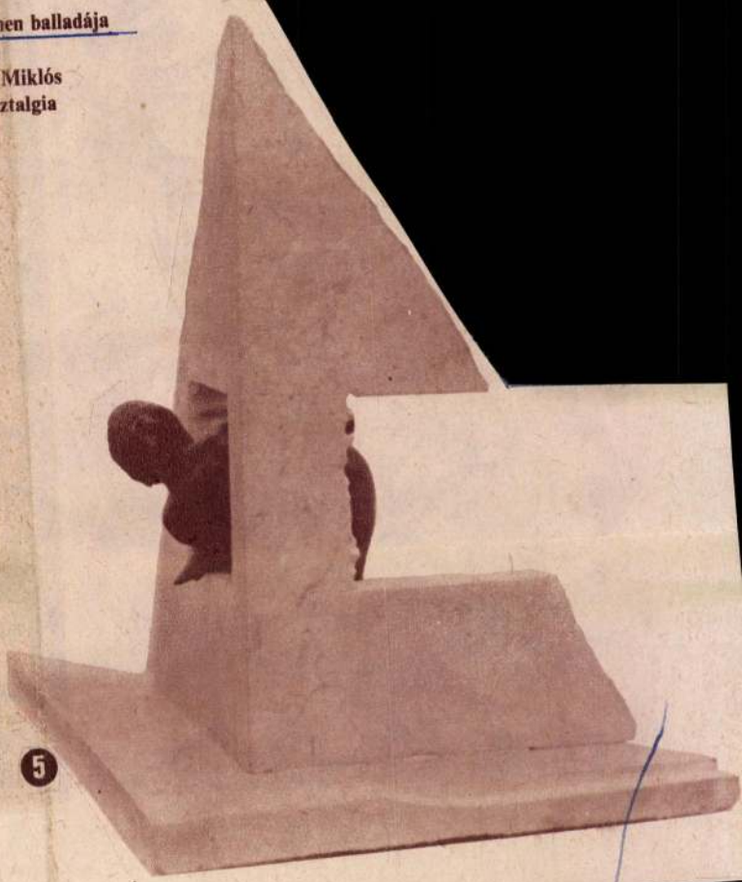

5

12 népművelés
ÁRA: 4,– Ft

JOG

TRÁNYAI

oztatnak, akkor a rendel-
mazható.

Példák

lődési otthonban a 4064
egítő IV. elnevezésű mun-
ba besorolandó *takarítót*
Az említett kulcsszámmal
ézménynél már foglalkoz-
ritót havi 1000 Ft alapbér-
jegykezelőt és egy ruhatá-
karító előző munkahelyén
alapbére az alkalmazástól
ven át nem érheti el a havi
jegykezelő és a ruhatáros
kell figyelembe venni a bér-

ik művelődési otthonban
4065 kulcsszámú munka-
házfelügyelői állás. Az in-
ak egy házfelügyelője van,
lmazott alapbérét a mun-
határai között szabad
állapítják meg.
másik szabálya szerint a
dolgozó személyi alapbére az alkalmazás-

a) az alkalmazását megelőző egy éven belül legalább *harmadik esetben* létesít munkaviszonyt, és a korábbi munkaviszonyait felmondással, illetve kilépéssel szüntette meg, vagy:

b) „kilépett" bejegyzéssel változtat munkahelyet. A bérkorlátozás alá eső utóbbi dolgozónak *egy évig nem adható jutalom sem.*

Különösen indokolt esetben a dolgozó személyi alapbére a munkakörére előírt bértétel alsó határánál húsz százalékkal magasabbra emelhető, ha az új intézményben az azonos vagy hasonló munkakörű és felkészültségű dolgozók átlagos személyi alapbére megközelíti a bértétel felső határát.

E korlátozásokon kívül *a jogellenes kilépéshez és a fegyelmi elbocsátáshoz* további jogi hátrány is fűződik. A Munka Törvénykönyve végrehajtási rendelete 88. §-ának (3) bekezdése szerint a fegyelmi elbocsátás és a jogellenes kilépés után *három évig figyelmen kívül kell hagyni az előző munkaviszonyokban eltöltött időt* minden olyan esetben, amikor a munkaviszonyra vonatkozó szabály annak figyelembevételét írja elő. A 14/1967. (XI. 9.) MüM számú rendelet 16. §-a értelmében ez a tilalom nem vonatkozik költségvetési szerveknél alkalmazott dolgozó munkaviszonyban töltött idejének besoroláskor (bérmegállapításkor) történő beszámítására.

Ferencz Győző

A NÉPMŰVELÉS ELŐFIZETÉSE

A folyamatos küldés érdekében kérjük közületi és egyéni megrendelőinket:

ÚJÍTSÁK MEG ELŐFIZETÉSÜKET.

A NÉPMŰVELÉS előfizethető bármely postahivatalban, a kézbesítőnél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlapirodájában (1900 Budapest V., József Nádor tér 1.), közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámlára. Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat, H–1389 Budapest, postafiók 149.

A fennakadások elkerülésére tanácsos egész évre előfizetni, ennek díja 48 forint.

Egyes számok csak egyetlen hírlapboltban (Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 76.) kaphatók. Ezért arra kérjük:

RENDEZZE ELŐFIZETÉSÉT.

A NÉPMŰVELÉS SZERKESZTŐSÉGE

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 FEB 5

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Bognár Zoltán

1021

Bognár Zoltán: Ádám és Éva

kár ismétlések árán is.

A csaknem tíz éve fellobbant vi-ában jóhiszeműségünk tétovázik, elyik vélekedésre-pártra álljon; rra-e, amely a csatavesztést vég-etesen a nemzeti romlás szakadé-ának tartja, vagy oda-e, ahol a emzeti ébredés kezdetét dátumoz-ák ily fekete nappal.

Mindkét magyarázatot elfogad-atjuk, ha a költészeti, reformkori egfogalmazás: a *hősvértől pirosult yásztér és a nemzeti nagylétünk agy temetője* — szavak drapériája ögé pillantunk. A *nagylétünk* ki-jezés öt-hat nemzedék lelkén át-ázolva vezet nyomra, megmutatni világnak, vagy legalábbis sejttet-vele, mivé lehetett volna ez az ország szerencsés körülmények özött, (mindig azzal a gondolattal, ogy mára) az az állam, melynek átyás idejében annyi lakója volt, int a közben szépívű pályán le-anyatló Angliának; négymillió. S agyrészt még magyar. Csak míg ngliát tenger védte és emelte, a agyart a tizenötmilliós török bi-dalom tengere omlasztotta évről-re megújuló, viharos hullámve-sekkel. A másik oldalon hara-ra kész Habsburg nagyhata-mról nem is beszélve.

Nem a bukás a meg-megújuló neplés oka, hanem a csodával érő ámulat, hogy ilyen hatalmas lomkerekek között morzsálódva, yatkozva, mégis miképp ma-dt fenn az ország, s főként

bukott, mert meglanyi harcbavet-hető hősies helytállás is kevés lett volna megmentésére az erőviszo-nyok rettenetes aránya miatt — az az ország magában hordozta a megmaradáshoz, sőt a felemelke-déshez szükséges erkölcsi és biológiai energiákat is. S ez az életerő szinte növényi módon mindenütt sarjadni és működni kezdett, ahol engedett vagy szűnt a halálos szorítás. Ezt a lappangó moralitást és életerőt ünnepli az emlékezet s nem az elkerülhetetlen bukást; együtt ünnepelve még mindig kissé azt, ami lehettünk volna, de józanul főként azt, ami vagyunk. Az elkerülhetetlen bukást hagyhatjuk a szaktudománynak. A Magyar Helikon azzal járult hozzá ehhez a töredékjubileumhoz, hogy a szétszórtan imitt-amott már közzétett korabeli feljegyzéseket és ábrázolásokat összegyűjtötte s megszerezte néhány olyan szöveggel, amely magyarul nem volt olvasható. Józan eszmélkedésre

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 187-748, 340-726
1977 MÁJ 21
KISALFÖLD

Bognár Zoltán,
grafikusművész

1021

Kiállítás a Műcsarnokban

Élettapasztalat - képekben

Bognár Zoltán: Ady-illusztráció

A Győri Műcsarnokban jelenleg *Bognár Zoltán*, Egry-díjas veszprémi grafikusművész önálló tárlata látható.

A szemlélőt mindenekelőtt a bemutatásra kerülő alkotások sajátos világa, a művész különleges valóságszemlélete: a metszetekről áradó, jobb szó híján mondjuk így: hangulat ragadja magával. A fehér-fekete, illetve fehér-kék alapszínű metszetek a mondanivaló tekintetében lényegre fogottak, egyedi világuk megformálása pedig egyszerűségével tűnik ki. Érdekes módon mégis teljes, tartalmaiban sokrétű esztétikai világ felkeltésére képesek, mert témájukat a művész többnyire a népi hagyományok, anekdóták, legendák, szólásmondások jelentésgazdag világából meríti.

Metszetein hatásosan mutatja be ezek felemelő s helyenként tragikus árnyalatait (Kőműves Kelemen I—IV., Falusi dráma), a szomorúság, a tragikum ellenére mégis felszínre jutó komikumot (Azok a szép falusi esték, Szólásmondások, Köztemető, Szüzek temetője), a bennük feltáruló hatalmas életismeret és élettapasztalat kimeríthetetlen gazdagságát (Halotti beszéd, Évszakok I—II.).

Ezek után úgy tűnhet, hogy a művész érdeklődése egyértelműen a múltnak szól, témaválasztásában mintha egyértelműen oda kötődne. Valójában Bognár nagyon is a jelen tapasztalatai felől közelíti meg a múltat, a hagyományokat: metszetein a hajdani népi legendák, anekdoták és szólásmondások újrafogalmazását, újraértelmezését, korszerű, jelenkori tapasztalatok alapján történő megközelítését adja. Szemléletét ezért jellemzi szinte minden egyes képén az irónia, a bölcs derű, a dolgok belső feszültségeit és fonákját is megmutató groteszk.

A kiállítás május 29-ig tekinthető meg.

Kosárlabda NB II

KESZTHELYI HALADÁS — STC 104—50 (49—26)

Keszthely, 100 néző. V.: Bokody — Pály.

STC: Molnár A. Mesterházi 6, Posch 16, Petkovits 2, Gyurátz E. 12. Cs.: Schubert 10, Bellák 4, Molnár Gy.

A szerdán lejátszott mérkőzésen a hullámvölgyben levő textilesek súlyos vereséget szenvedtek. Az STC csapatából csak a sérülten is elszántan harcoló Molnár A., valamint Posch játéka dicsérhető.

TEHETSÉGKUTATÁS

A Magyar Televízió és a Képes Sport kezdeményezésére már hosszabb idő óta évenként megrendezik szerte az országban a labdarúgó tehetségkutató felméréseket. Megyénkben is lebonyolították már a városok és járások labdarúgó szövetségei a jelentkezők között a kiválasztást, s a legjobbak hétfőn Győrött a megyei felmérésen vehetnek részt.

Az évek során alakult, változott a kiválasztás módja, s jelenleg már tesztlapok segítik a szakembereket a legrátermettebbek kiválasztásában. Az első felméréseken harminckilenc fiatal maradt fenn a rostán, s részükre hétfőn Győrött a Gy. Dózsa pályáján reggel kilenc órától további próbákat tart a megyei szövetség ifjúsági bizottsága.

— *Az eddigiektől eltérően jelentős újítás ebben az évben, hogy minden megyének össze kell állítani a jelentkezőkből egy válogatott csapatot,* — mondja *Gremola Ferenc*, a megyei ifjúsági bizottság kapitánya —, *s a szomszédos megyék együttesei kétfordulós formában mérik össze erejüket, és juthatnak tovább az országos tornán. Mi veszprém megyével játszunk egyszer Zircen, egyszer pedig Győrött. Reméljük lesznek olyan képességű fiatalok a jelentkezők között, akikkel sikerrel vehetjük fel a veszprémiekkel a küzdelmet.* (—ll)

Utaselátó Vállalat
győri munkahelyre

FELVESZ:

szakácsokat,

vendéglátóipari

eladókat,

csaposokat,

konyhai

dolgozókat.

JELENTKEZÉS:

az étteremvezetőnél,
Győr,
MAV Pályaudvar.

A Lenfonó és Szövőipa
Kapuvári Lengyára

MEGVÉTELRE
az alábbi kész
1 db 350x280-
1 db oldaltető
200 kg vagonk
10 000 db far
125 cm x 25 c
méretben,
290 db samott
200 db kőszivo

Csapata

SZOMBAT

LABDARÚGÁS: NB I: Rába ETO—Salgótarján, Győr, Rába ETO-pálya, du. 5 óra. Rába ETO B—Salgótarján B, tartalékbajnoki mérkőzés, Győr, Rába ETO-pálya, du. 3 óra. Jv.: Simon.

Megyei I. osztály: MOFÉM Hubertusz—Fertőd, Mosonmagyaróvár, MOFÉM-pálya, du. fél 5 óra. Jv.: Kajtár. M. Vasas—S. Vasas, Mosonmagyaróvár, M. Vasas-pálya, du. 5 óra. Jv.: Kotries.

KÉZILABDA: NB I B: Gy. Textiles—MMG, női bajnoki mérkőzés, Győr, Textiles-pálya, du. 16 óra. Tisza Cipőgyár—Rába ETO, női bajnoki mérkőzés, Martfű, du. 4 óra.

KOSÁRLABDA: NB II: SKSE—Gy. Universitas TK, női bajnoki mérkőzés, Sopron, Rákóczi-csarnok, du. 3 óra. S. Postás—Szombathelyi TK, női bajnoki mérkőzés, Sopron, Templom utca, du.

radalmak, vagy a szándék, hogy új gyarul, mégpedig kényes magyar
várost teremtsünk meg. nyelven szólalt meg. Az ő műfaja

Bognár Zoltán

Bognár Zoltán: Ádám és Éva

ÉLET ÉS IRODALOM
Bp. 1977 4. febr. 5.
XXI. évf. 6. sz. 4. lap.

babérral koszorúzni az otthaltak homlokát. Viszont magyarázatra szorul kitartó vonzódásunk — minél többet hallani és tudni róluk, akár ismétlések árán is.

A csaknem tíz éve fellobbant vitában jóhiszeműségünk tétovázik, melyik vélekedésre-pártra álljon; arra-e, amely a csatavesztést végzetesen a nemzeti romlás szakadékának tartja, vagy oda-e, ahol a nemzeti ébredés kezdetét dátumozzák ily fekete nappal.

Mindkét magyarázatot elfogadhatjuk, ha a költészeti, reformkori megfogalmazás: a *hősvértől pirosult gyásztér és a nemzeti nagylétünk nagy temetője* — szavak drapériája mögé pillantunk. A *nagylétünk* kifejezés öt-hat nemzedék lelkén átgázolva vezet nyomra, megmutatni a világnak, vagy legalábbis sejttetni vele, mivé lehetett volna ez az ország szerencsés körülmények között, (mindig azzal a gondolattal, hogy mára) az az állam, melynek Mátyás idejében annyi lakója volt, mint a közben szépívű pályán lehanyatló Angliának; négymillió. S nagyrészt még magyar. Csak míg Angliát tenger védte és emelte, a magyart a tizenötmilliós török birodalom tengere omlasztotta évről-évre megújuló, viharos hullámverésekkel. A másik oldalon harapásra kész Habsburg nagyhatalomról nem is beszélve.

Nem a bukás a meg-megújuló ünneplés oka, hanem a csodával felérő ámulat, hogy ilyen hatalmas malomkerekek között morzsálódva, fogyatkozva, mégis miképp maradt fenn az ország, s főként mitől maradt meg magyarnak. Nekünk persze már nem illik valalenebbé, „dicsőbbé". Elég ha azon álmélkodunk, micsoda rejtett szívósság lakott abban a népben, amely foszlányaiból, szinte hamvából is életre tudott kelni. S épp mai országunkra tekintve a terület négyötödét lakta, prédálta, nyomorgatta a török másfél századon át, s amikor eltakarodott, e föld népének nyelve a valószínűségszámítás szerint bármi más is lehetett volna a magyaron kívül.

Az az állam, amely főurainak banditizmusa, nemeseinek széthúzó önzése, pórnépének közönye miatt 1526. augusztus 29-én elbukott, mert mégannyi harcbavethető hősies helytállás is kevés lett volna megmentésére az erőviszonyok rettenetes aránya miatt — az az ország magában hordozta a megmaradáshoz, sőt a felemelkedéshez szükséges erkölcsi és biológiai energiákat is. S ez az életerő szinte növényi módon mindenütt sarjadni és működni kezdett, ahol engedett vagy szűnt a halálos szorítás. Ezt a lappangó moralitást és életerőt ünnepli az emlékezet s nem az elkerülhetetlen bukást; együtt ünnepelve még mindig kissé azt, ami lehettünk volna, de józanul főként azt, ami vagyunk. Az elkerülhetetlen bukást hagyhatjuk a szaktudománynak. A Magyar Helikon azzal járult hozzá ehhez a töredékjubileumhoz, hogy a szétszórtan imitt-amott már közzétett korabeli feljegyzéseket és ábrázolásokat összegyűjtötte s megszerezte néhány olyan szöveggel, amely magyarul nem volt olvasható. Józan eszmélkedésre serkentve a máig háborgó és vitázó utódot.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

NAPLÓ /VESZPRÉM/
1977 ÁPR 2

1021. Bognár Zoltán

Bognár Zoltán:

RAZGLEDNYICÁK

(Illusztráció Radnóti Miklós verseihez)

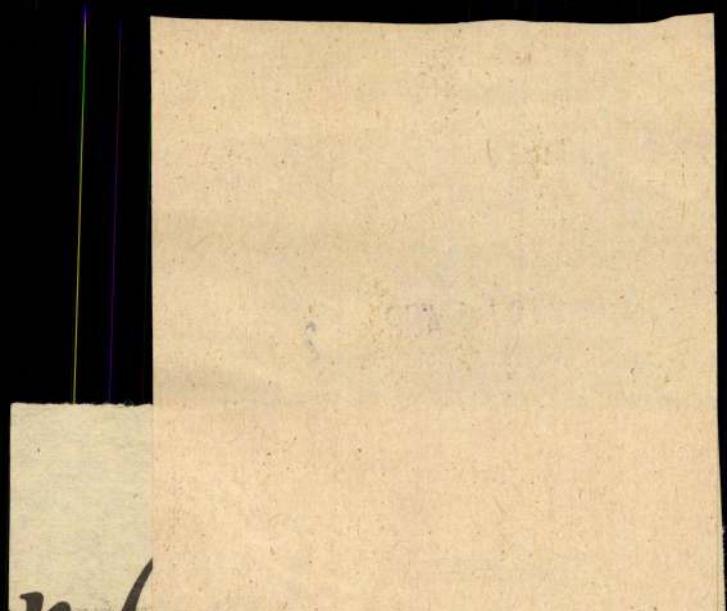

mb

elléklete

az égről..."

mről)

záporozásában. A játék nem
ől szól, hanem A SZERE-
lában. Néha az az érzésem,
n szerelmet el akarván mon-
mond el. Az értelemhez szól,
(is). Értekezik a színen, nem
nkat küldi szédítő trapézra,
et.

fölszállunk. És amikor lelé-
zról, nem áruljuk el: edzet-

A ta
az é

Egyre inkább dalosünneppé, valamiféle jól értelmezett zenei majálissá alakul Veszprém kórusainak hagyományos találkozója, a Tavaszi ének. A megyeszékhely kórusmozgalmának virágba szökkenése zenei és emberi kielégülést adhat mindenkinek, aki szívén viseli a közművelődés sorsát. Nehéz eldönteni, hogy a szereplő együttesek egyéni produkcióinak örüljünk-e jobban, vagy a dalkultúra általános színvonalának. Magánszámítások szerint *mintegy 800 kórustag énekelt* ezen a csütörtök estén az egyetem aulájában, régi

A veszprémi **Művészetek Háza**
tisztelettel meghívja Önt
1993. április 16-án pénteken 16 órára
a Csikász Galériába
(Veszprém, Vár u. 17.)

BOGNÁR ZOLTÁN
grafikusművész
(Párizs, 1924 – Veszprém, 1992)

emlékkiállításának megnyitójára.

Megnyitót mond:
WEHNER TIBOR
művészettörténész

Közreműködik:
a **HÓVIRÁG Énekegyeüttes**

a **Veszprémi Vonósegyüttes**

A kiállítás megtekinthető
1993. május 5-ig, naponta 10-18 óráig

A borítólapon a
„Párizsban járt az ősz"
című munka látható.

MŰVÉSZETEK HÁZA
Veszprém
Vár u. 17.
Telefon: 80-25-209, 20-867

BOGNÁR Zoltán

Hatpárti egyeztetés a nemzeti jelképekről

Törvénytervezet az ombudsmanról

Az elkövetkező hetekben kerül a parlament elé az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról – azaz az ombudsmanról – szóló törvényjavaslat, amelyet Fluckné dr. Papácsy Edit helyettes államtitkár ismertetett az újságírókkal hétfőn. A törvényt kétharmados többséggel kell elfogadnia a parlamentnek, ugyanis az ombudsman jogintézményét az alkotmány rögzíti.

Az országgyűlési biztos *feladata, hogy az alkotmányos jogokkal kapcsolatban tudomására jutott visszásságokat kivizsgálja vagy kivizsgáltassa, és orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményezzen.* Mindehhez úgynevezett *„puha jogi eszközökkel"* rendelkezik. Ez azt jelenti, hogy nincs joga olyan intézkedésekhez, amelyek a fennálló visszás helyzetet érdemben módosítanák (például nem helyezhet hatályon kívül jogerős határozatokat), csupán *személyes tekintélyével és a nyilvánosság erejével* léphet fel. Ezen túl természetesen kezdeményezhet eljárást, vizsgálatot a jogsértések elkövetőivel szemben, fordulhat az Alkotmánybírósághoz, illetve felszólíthat a jogsértő magatartás beszüntetésére. Szerepe így leginkább egy *tekintélyes, jó ügyvédéhez* hasonlítható, aki a pereskedést elkerülni, az ügyeket elsimítani igyekszik. A nyugat-európai tapasztalatok szerint az ombudsman fellépésének igen jótékony hatása lehet.

Az országgyűlési biztost a köztársasági elnök jelöli és az Országgyűlés választja meg kétharmados többséggel, hatéves időtartamra. Az „általános ombudsman" mellett a későbbiekben – külön jogszabályokban meghatározandó keretek között – szakombudsmanok megválasztására is sor kerülhet. (Eddig adatvédelmi, ifjúsági, környezetvédelmi és kisebbségi biztos szükségessége merült fel.) Az ombudsmani intézmény egyébként feltehetően valamelyest az Alkotmánybíróságot is tehermentesíti majd, hiszen az állampolgárok nem csak e testülethez, hanem az országgyűlési biztosokhoz is fordulhatnak alkotmányos panaszaikkal.

Papácsy Edit még elmondta, hogy a jövő héten várható hatpárti egyeztetés *„a Magyar Köztársaság nemzeti jelképeinek és a Magyar Köztársaságra utaló elnevezések használatáról"* szóló törvényjavaslatról. A tervezet szerint aki e jelképeket jogosulatlanul vagy jogszabályba ütköző módon használja, előállítja vagy forgalomba hozza, tízezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható. Jogosulatlan használatnak minősül majd például e jelképeknek a sajtótermékek címlapján történő szerepeltetése is. Külön jogszabály fog rendelkezni a nemzeti jelképek megsértését illetően, ami a tervek szerint vétségnek fog minősülni, s egy évig terjedő szabadságvesztéssel lesz büntethető.

(beth–y)

Fehér Házból Pártok Háza?

A Parlamenten Kívüli Pártok Érdekegyeztető és Képviselő Tanácsa találkozót kért *Göncz* Árpádtól, hogy a köztársasági elnök előtt mondhassák el gondjaikat – jelentette be *Walcz* Gergely, a tanács egyik tagja, egyben a Magyar Republikánus Párt elnöke a tanács hétfői sajtótájékoztatóján. Egyebek között azt szeretnék elérni, hogy létesüljön „Pártok Há-

Alkotmánybíróság:

Napirenden az elévülési törvény

Az Alkotmánybíróság hétfői teljes ülésén hozott határozat szerint *nem alkotmánysértő* az, hogy a fogyatékos gyermekek után járó adókedvezmény nagyobb mértékű a magasabb jövedelmű szülők számára, mint a kisebb keresetűeknek – ma-

mányellenességének megállapítását kérte, valamint arról az indítványról, amely szerint az 1991. évi költségvetésről szóló törvény diszkriminatív különbséget tesz az Üdülési és Szanatóriumi Főigazga-

HÍREK

DEMSZKY GÁBOR főpolgármester hétfőn a kora reggeli órákban az Európa Tanács Helyi és Regionális Közhatóságok Állandó Konferenciájának (önkormányzati szekció) tanácskozására a szlovéniai Mariborba utazott.

SZÁZKÉT PÁLYÁZAT ÉRKEZETT a legfőbb ügyész két helyettese, valamint 19 megyei főügyészség és a Fővárosi Főügyészség főügyészi munkakörének betöltésére. A legfőbb ügyész helyettesének beosztására 3-an jelentkeztek. A fővárosi főügyészi állásra 4, a megyei főügyészi munkakörökre pedig 95 pályázatot nyújtottak be. A pályázók túlnyomó része az ügyészek köréből kerül ki, mindössze 13-an küldtek be pályázatot más jogi szakterületről: 2 bíró, 6 ügyvéd, 3 közigazgatási jogász és 2 egyetemi docens. A pályázókat véleményezik az összügyészi értekezletek résztvevői. A főügyészi kinevezésekről a legfőbb ügyész dönt. A kinevezések végső határideje április 1-je.

A SZÉTVÁLÁSRA VOKSOLTAK a vasárnapi népszavazáson a Vas megyei Sömjénmihályfán, ahol arról döntöttek, szétváljon-e a tíz éve egyesített, s azóta már teljesen egybeépített két Vas megyei község, Sömjénmihályfa és Kemenesmihályfa. A 495 szavazásra jogosult állampolgár közül 261 jelent meg, ami 53 százalékos arányt jelent. Az érvényes szavazatot leadók közül 238-an nyilvánították ki azt a szándékukat, hogy a két község váljon szét.

TIZENNÉGYEZER ALÁÍRÁS gyűlt össze Sopronban tiltakozásul a városi közgyűlés azon határozata ellen, amellyel Hirschler Rezsőt felmentette polgármesteri tisztsége alól. Az aláírásokat az összegyűjtő helyi ipartestület és a kisgazdapárt soproni szer- képviselői hétfőn adták át

Magyar Nemzet

„ ...a dolgot őt magát nézzük... ”

Szerelmem, Szandi

Van abban valami fantasztikus, ha álmaink megvalósulnak. Valami hihetetlen. Valami borzongatóan nagyszerű boldogság. És ezekre az álmokra éppen most fokozottan szükségünk van.

Bemegyek a moziba, és megnézem a *Szerelmes szívek* című ifjúsági filmet. Mert mesére van szükségem. Mert ifjú vagyok. Mert gyerek vagyok. Mert öreg vagyok. Mert nincs jobb dolgom. Bemegyek, és *unatkozom egy jót*. És jókat nevetek. És persze az egész tiszta giccs. Giccs, cukormázzal leöntve. És mégis... Van abban valami nagyszerű, ha álmaink megvalósulnak.

Ez itt nem filmkritika. És nem a reklám helye. De szükségünk van ezekre az álmokra. Tehát álomittasan nézem a giccset. *Kikapcsolódom*. Jókat nevetek, és unatkozom. Álmodozva unatkozom, és szórakozom, szórakozottan álmodozom. Mert ez a film a megvalósult álom. *Az elképzelhetetlen valóság*.

Mindez persze „fogyasztói” társadalmunk része. Számomra úgy kezdődött, hogy egy tévéreklámban feltűnt egy fiatal lány, aki azt mondta, „most jelent meg az első nagylemezem, és még nem vagyok tizennégy éves”. És úgy folytatódott, hogy az elkövetkező hetekben szinte mindenütt őt hallottam, a fénymásolónál, a hajvágó szalonban, a trafikban és a közeli kenyérboltban, mindenütt, rádióban és magnón, szólt, szólt a „Tinédzser l'amour”, hallgattam és hallgattuk, hogy egy tizennégy éves lány önfeledten és boldogan arról énekel nekünk, hogy ő sztár, sztár lett, itt, nálunk, Magyarországon, Budapesten.

Megáll az idő. Idő van. Tiszta Amerika. Tiszta New York. Egy gyereklányból sztár lesz. Egyik pillanatról a másikra. A legmerészebb álmaink is megvalósulhatnak. Mert ki nem álmodott arról gyerekként, iskolásként, gimnazistaként, arról a pillanatról, amikor kiléphet szürke hétköznapjaiból, amikor szeretett kedvencként integethet vissza az őt ünneplő közönségnek. Szandiból sztár lett. Szandi megvalósította az álmait. És jól van ez így.

Szandi persze nem filmszínész. És ezzel a filmmel sem lett filmsztár. Szandi Szandit játszik ebben a filmben. És a filmre igazából nem is vagyunk nagyon kíváncsiak. Csupán Szandira vagyunk kíváncsiak. A megvalósult álomra. Megvalósult álmainkra. Íme egy film, ami egy sztárért készült, és egy sztárra épült. Ez a sztár – tizenöt évesen (múlik az idő!) – megtartja ezt a filmet. És mosolyogva jövünk ki a moziból. Jókedvűen.

Mert Szandi egész lényéből kedvesség árad. És szeretetigény. Amiért nagyon lehet őt szeretni. És irigylésre méltó tisztaság árad belőle, naivitás, egy éppenhogy nővé lett gyereklány naivitása. Mert Szandi hisz abban, hogy sztár lett, hogy sztár lehet. Elhiszi, hogy megvalósíthatja álmait. Ne-

Dicső múlt?

A történelem a p

A politika soha nem volt független a történelemre való hivatkozásoktól, érvkereséstől, a jelenbeli állapotok történelmi igazolásának szándékától. A múlt megismerésére, feldolgozására, a belőle nyerhető tanulságok levonására számos újonnan berendezkedő politikai rendszer épített, különösen Kelet-Közép-Európában, de sokáig Nyugat-Európában is. Ameddig a nyugati rendszerek nem formálódtak stabil demokráciákká, addig ott is számolni lehetett azzal, hogy történelmi legitimációjú politikai erők időről időre felbukkannak. A nyugati típusú liberális demokráciák modernizációjának egyik meghatározó faktora az volt, hogy képesek voltak helyére tenni – nem kiiktatni – a történelemnek a politikában játszott szerepét, illetve képesek voltak minimalizálni a „dicső múlt” különféle korszakaira hivatkozó, valójában azonban *totalizátor* ideológiák keltette veszélyeket. Amikor ez nem sikerült, amikor a történelem priméren betört a politikába, a nyugati rendszerek sem menekülhettek meg a válságoktól.

A történelemnek Magyarországon mindig is különleges politikai funkciói voltak. Ennek sokféle magyarázata lehet, a leggyakrabban azzal találkozhatunk, hogy egy olyan országban, amely évszázadokon keresztül nem élheti a maga szabad, független életét, fölfokozott szükségletek fejlődnek ki a nem független korszakokban létező ellenállás utólagos felmutatására, sőt mítizálására. A politikai élet telítődik mítikus történelmi elemekkel és hivatkozásokkal, amelyek gyakran valóban problematikus-

angol modellben ez úgy következik be, hogy a különféle történelmi osztályok saját személyiségükben őrzik meg a történelmi kontinuitást, az arisztokrácia – miként azt angol gazdaságtörténészek és történészek kimutatták – képes arra, hogy az ipari modernizáció részese legyen. Az angol típusú fejlődésben egyszerűen nincs szükség arra, hogy a nagybetűs történelemből legendát csináljanak, s ennek a világos nemzetállami keretek meglétén túlmenően az az oka, hogy a történelem fokozatosan és folyamatosan jelen marad egyes osztályok és csoportok puszta létezésében és cselekedeteiben. Semmi szükség különféle történelmi mitológiákra.

Bognár Zoltán rajza MÁRAI

szélsőség
akar valar
lője, kisaj
rázata – h
sünk – a
mus és a
lésének;
egyérteln
rázatot é
Term
ségek m
és mode
tak: a m
jai akk
amikor
nak, rét
nem kel
gyaráza
gánegy
hogy
károsod
vel az
volt szű
szokra,
a politik
álló tud
Ma
ban (s
diszkon
lyamato
lően. M
Angliáho
ája, illetv
zatosan d
akart vag
dernizátor
nyomán te
retrográdna
tották. Már
is hozzáj

1993. április 17.
SZOMAT
XLIX. évfolyam, 89. szám
ÁRA: 13,80 Ft

NAPLÓ

KÖZÉP-DUNÁNTÚLI NAPILAP

Visegrádiak prágai konzultációja

...tek délután Prágában ...ultációt tartottak a visegrá...csoport négy országának ...horság, Szlovákia, Len...ország és Magyarország) ...iselői azzal kapcsolatban, ...az Európai Közösség Bi...ga behozatali tilalmat ren...l a közép-európai ország...ból származó élő állatokra, ...s tejtermékekre.

...el Kovanda, a cseh kül...isztérium euroatlanti fő...ának vezetője a megbe...után tartott rövid sajtótá...tatóján a találkozó konzul...jellegét hangsúlyozta, és ...en aláhúzta, hogy a politi...lépések összehangolásáról ...esett szó.

Döntött a megyei közgyűlés: új vezérigazgató a Balatontourist élén

Révben a Balaton Akadémia

A minőségi idegenforgalom feltételeinek megteremtését, ehhez programok szervezését, a településekkel való együttműködés erősítését, ezáltal a részvénytársasággal szembeni idegenkedés feloldását tartja egyebek között legfontosabbnak a Balatontourist Rt. tegnap kinevezett elnök-vezérigazgatója.

Csákvári Árpádot, a Budapesti Európa Szálloda Rt. 51 éves vezérigazgatóját négy fordulós szavazási procedúra után a megyei közgyűlés 27 tagja tartotta a legalkalmasabbnak az elnök-vezérigazgatói posztra. Nem csupán a szavazás volt azonban hosszú, hanem az idő is, míg a döntésig eljutott a megyei közgyűlés mint az 1,3 milliárd vagyonú részvénytársaság tulajdonosa. A Balatontourist első emberének tisztére hét pályázat érkezett, a bírálóbizottság négyet tartott alkalmasnak. Ezek benyújtóit –*Csákvári Árpád, Barcza Imre, Kovács Antal és Székely Ferenc* –meghívták a közgyűlésre, ahol előbb öt-öt percben bemutatkoztak, majd csaknem négy órán keresztül válaszoltak a kérdésekre.

A közgyűlési tagoknak nem csupán a koncepciókban meglévő különbségek megítélése okozott gondot, hanem az is, hogy foglalkozzanak-e a hozzájuk tegnap eljuttatott névtelen levélben foglaltakkal. Ez utóbbit végül elvetették, majd a szavazás következett. Ennek eredményeként a megyegyűlés két és fél éves történetében először fordult elő, hogy nem helybéli pályázó lett a győztes. Csákvári Árpád megválasztása után annyit mondott: *abban legyünk partnerek, hogy ezt a döntést egyikünk se bánja meg.* (A közgyűlés egyébként az ebédszünet után megszavazta az az elnök-vezérigazgató fizetését is, 130 ezer forintot.)

Ugyancsak nagy horderejű döntés volt a Múzeum Hotel Berény hasznosítására kiírt pályázat értékelése. A volt jezsuita rendház működtetésére a Balaton Akadémiáért alapítvány pályázott. A közgyűlés egyhangúlag hozzájárult ahhoz, hogy augusztustól 3 millió forintos évi bérleti díjért az alapítvány hasznosíthatja az épületegyüttest. Az alapítvány kérésére azonban már május 15-én birtokba adják. *Kerényi László,* Balatonalmádi polgármestere javaslatát elfogadva a közgyűlés megszavazta azt is: pártoló tagként jelzi belépési szándékát a Balatoni Szövetségbe. A döntést követően *Németh Magda,* az alapítvány kuratóriumának elnöke mondott köszönetet, hangsúlyozva, hogy a Balaton Akadémia reményeik szerint hiánypótló intézmény lesz, s jelentős vonzerőt is jelent a térségnek.

h. é.

Az Apolló- és a Lar-szobor ismét Veszprémben

Visszaszerzett műkincsek

Péntek délelőtt óta ismét a veszprémi Laczkó Dezső Múzeumban őrzik a tavaly november 17-én ellopott két pótolhatatlan műkincset, a római korból származó Apolló- és Lar-szobrot.

Érdeklődésünkre *Horeczki László* alezredes, a megyei rendőr-főkapitány bűnügyi helyettese elmondta, hogy miután a svájci kollégáik maguk részéről lezárták az ügyet, értesítették őket, hogy jöhetnek a műkincsekért. A megyei rendőr-főkapitányság képviselői, valamint *Palágyi Sylvia* múzeológus csütörtökön este hozták meg a 11 millió forintot érő egyedi kincseket.

Horeczki László újabb részleteket árult el olvasóinknak a nagy port kavart ügy külföldi mozzanatairól. Arról már korábban beszámoltunk, hogy a közel 56,5 millió forint értékű muzeális ritkaságokat a fűzfői *Sz. Tamás* a betörés reggelén saját kocsiján vitte ki Bécsbe egy műkereskedőhöz, akit korábbról ismert. A bécsi úr útja Zürichbe vezetett, ahol egy műkincskereskedőnek ajánlotta fel a páratlan értékeket. Tapasztalt kollégája mielőtt ráállt volna a vásárlásra, annyit kikötött, hogy előbb beviszi a tárgyakat azonosításra az egyetem archeológiai intézetébe.

Így is történt. Röviddel ezután kapcsolódott be a rendőrség is az ügybe, ugyanis az intézetből értesítették őket... *Adrian Zimmermann*, az intézet főmunkatársa kétséget kizáróan megállapította, hogy a szobrok Magyarországról, a veszprémi múzeumból származnak. Tudni kell, hogy annak idején a Laczkó Dezső Múzeum igazgatója értesítette faxon az európai múzeumokat és intézeteket a betörésről, s felsorolta az eltűnt, a szakemberek előtt jól ismert tárgyakat. A bécsi kereskedő minden bizonnyal azért vitte Apollóékat Zürichbe, mert ezt a várost tartják Európában a műkincskereskedés fellegvárának, ahol busásan megfizetik a letűnt korok tárgyi emlékeit.

A bűnügyi helyettestől azt is megtudtuk, hogy a zürichi és a Veszprém megyei nyomozók között mindvégig remek együttműködés volt, s ennek is betudható, hogy ma már baráti kapcsolat szövi át a korábbi munkakapcsolatukat.

Megkérdeztük Palágyi Sylviát, a római kor szakértőjét, mi lesz a szobrok sorsa, mikortól láthatja ismét a közönség az unikáris darabokat? A régészeti osztály vezetője elmondta, hogy jelenleg páncélszekrényben őrzik az Apollót és a Lart. Megvárják, míg valamennyi ellopott (és megkerült) műkincs visszakerül a múzeumba, csak utána állítják ki valamennyit a tárlókba.

Mátételki András

Ma Napló-fórum Várpalotán

Ismét találkozhatnak a lapunkat szerető olvasók szerkesztőségünkkel. Ezúttal a várpalotaiakat és környékbelieket várjuk beszélgetésre. Szándékaink szerint szeretnénk megtudni, hogy milyen jellegű írásokat látnának szívesen gyakrabban újságunkban. Ötleteiket, javaslataikat a napi munkánkban kívánjuk hasznosítani.

A Napló-fórumnak a Jó Szerencsét Művelődési Ház 1. emeleti kamaraterme ad otthont április 17-én, szombaton 17 órától. Szerkesztőségünk meghívta a fórumra *Leszkovszki Tibor* polgármestert. Lapunkat *Balogh Elemér* főszerkesztő, *Varga Domokos Péter* főszerkesztő-helyettes, *S. Bonnyai Eszter,* a terület „gazdája" és még jó néhány munkatársunk képviseli. Részt vesz a fórumon *Mészáros Gyula,* az '56-os forradalom megyei eseményeinek kutatója is, kinek a várpalotai történésekről készített összefoglalóját lapunk ezen és a következő héten folytatásban közli.

Van ötös a lottón!

Százmilliós főnyeremény

A Szerencsejáték Rt. tájékoztatása szerint a 16. héten öttalálatos szelvényt találtak, melynek száma: C 37 364 771 (Szeged).

A nyeremény összege: 99 300 218 forint.

A nyertes számok:

15, 18, 42, 43, 53.

Megóvandó érték

Bognár Zoltán-emlékkiállítás

Péntek délután nagyszámú közönség jelenlétében nyílt meg a Csikász Galériában *Bognár Zoltán* grafikusművész emlékkiállítása. Az eseményen jelen volt a művész özvegye, leánya és családjának más tagjai. A megnyitó bevezetőjeként *Hajnóczy Júlia* dalt adott elő, *Pillár Tamás* pedig brácsaszólót.

Wehner Tibor művészettörténész megnyitóbeszédében felvázolta azt az életutat, amely a művész párizsi születésével, Budapesti tanulmányaival, Bernát Aurél tanítványaként, végül Veszprémi letelepülésével, meghatározója volt sajátos alkotásainak. A francia miliő, elsősorban Picasso hatása, ötvöződik itt a pásztorművészettel és nagy-nagy emberi melegséggel. A szónok reményét fejezte ki, hogy Veszprém megőrzi és megóvja ezeket az értékeket.

A kiállítás május 5-ig tekinthető meg, naponta 10–18óra között.

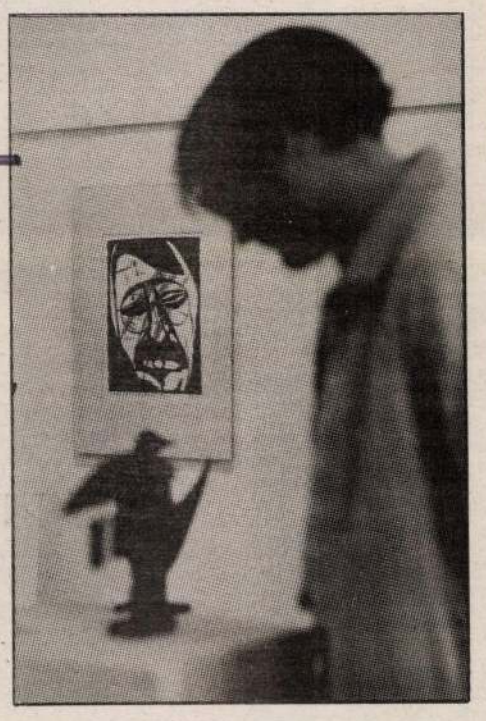

MA

Telefon is lesz?

Volt szerencsém találkozni az illetékes miniszterrel, aki kijelentette, hogy a minisztérium politikája rendkívül egyszerű elveken nyugszik: aki hozzá tud járulni a távközlés fejlesztéséhez, azt hagyni kell dolgozni.

4. oldal

Lelkészek katonaként

Három véleményt olvashatnak a szokatlan témáról.

5. oldal

Hol vannak a katonák?

–Nézze, ha enyhe túlzással is, de mondhatjuk, hogy az egész magyar katonaság ide jár majd lőni, bombázni, gyakorlatozni.

6. oldal

Hihető hitelfelvétel

A várossal összefüggő régió átfogó környezetfejlesztésére törekszünk, melynek megvalósítására most egy a japán kormánytól igényelhető hitelkonstrukció van kilátásban.

6. oldal

A leírt szó vonzásában

A tudásra éheztem. Bár nem volt ez mindig így. Emlékszem, a polgári negyedik osztálya után úgy éreztem, én már mindent tudok. Később jöttem rá, hol vagyok én még attól?

7. oldal

A pártbizottságról szereztek fegyvert

A pártszékházat körülálló tüntetők azt kiabálták, hogy „Üssék agyon a gyilkost!". Bálint Károly bányászlámpával fejbe ütötte, és Szekeres alezredes összeesett.

7. oldal

Balatonalmádiban, Veszprémben, Várpalotán:
TAVASZI KERÉKPÁRVÁSÁR!
Olasz MTB, 18 sebességes, Shimano váltóval
18 900 Ft-os REKLÁMÁRON!
BMX kerékpár 8990 Ft helyett 6990 Ft

FÓRUM-AKCIÓ!

A FÓRUM EGY UTAT ÖNNEK IS FELTÉTLENÜL MEGÉR!

Balatonalmádiban és Veszprémben:
MARS MARATON AKCIÓ!
Mars 3 db-os csokoládé 130 Ft helyett 110 Ft
Balatonalmádiban, a FÓRUM iparcikkáruházban:
TAVASZI JÁRÓLAPAKCIÓ!
Fagyálló kazettás járólapok 890 Ft és 990 Ft/négyzetméter
Bézs (30x30-as) beltéri lap 790 Ft helyett 590 Ft/négyzetméter
(34192/1H)

GYERMEK SPORTCIPŐK
590 Ft-os
REKLÁMÁRON kaphatók
az OLIMPIA
SPORTBOLTBAN!
Balatonalmádi,
Fórum Üzletközpont

MTI-PANORÁMA

■ **Róma** –Bosznia, a Közel-Kelet, a kaukázusi konfliktus és Afrika szerepelt *II. János Pál* pápa és *Butrosz Gáli* ENSZ-főtitkár 45 perces pénteki vatikáni négyszemközti eszmecseréjének napirendjén. A pápa 300 ezer dolláros csekket adott át az ENSZ főtitkárának a volt Jugoszlávia menekültjei számára, az ENSZ menekültügyi főbiztossága anyagi eszközeinek gyarapítására. Az elmúlt évek óriási átalakulásai Európában azt igénylik, hogy az egyház hozzáigazítsa tevékenységét az új helyzethez – jelentette ki II. János Pál pápa az Európai Püspöki Karok Tanácsa pénteken befejeződött ülésén. A nemzeti püspöki konferenciák elnökeit tömörítő testület tanácskozásán a testület új elnököt választott *Miloslav Vlk* prágai érsek személyében. A két új alelnök pedig: *Karl Lehmann*, a német püspöki kar elnöke és *Seregély István* egri érsek, a magyar püspöki kar elnöke.

■ **Moszkva** – *Alekszandr Ruckoj* pénteken a parlamentben közölte: nem kíván lemondani tisztéről. Az orosz alelnök, aki szembefordult *Borisz Jelcin* államfővel, a kormány gazdasági politikája, a sokkterápia közvetlen következményének nevezte az oroszországi bűnözés elharapózását. Jóslata szerint az országban év végéig az eddigiek alapján mintegy 3,2–3,4 millió bűntény elkövetésére lehet számítani.

Szünetet rendelt el a puccsisták ügyét tárgyaló bíróság péntek délelőtt, miután az egyik vádlottat, *Alekszandr Tizjakovot* szívbántalmakkal kórházban kezelik. A per folytatásáról akkor születik döntés, ha a bíróság megkapja a vádlott egészségi állapotáról szóló hivatalos orvosi jelentést. Tizjakov a per nyitó napján rosszéllétre hivatkozva idő előtt elhagyta a tárgyalótermet. A vádlott ügyvédje pénteken azt közölte, hogy Tizjakovot szívinfarktus gyanújával tartják kezelés alatt az egyik moszkvai kórházban.

■ **Zágráb/Szarajevó** – Heves harcok törtek ki pénteken reggel a közép-boszniai horvátok és muzulmánok között. A Reuter szerint a leghevesebb összecsapások Vitez környékén dúlnak, ahol az ENSZ segélyoszlopát kísérő több száz brit kéksisakos is állomásozik. A Hina horvát hírügynökség azt jelentette, hogy eddig 10 horvát katona esett el a harcokban.

■ **London** –*Lord Owen* pénteken azt javasolta, hogy a nyugati erők kezdjék meg a boszniai utak és hidak szelektív bombázását, és ezzel vágják el a szerb csapatok utánpótlási vanalait. Owen egy londoni televíziós interjúban beszélt erről. A Reuter szerint a békeközvetítő kijelentette: – Ha a belgrádi szerb kormány nem szünteti meg az utánpótlást, akkor nekünk kell elvágnunk az utánpótlási vonalakat a levegőből.

■ **Genf/Szarajevó** – Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának (UNHCR) tisztségviselői pénteken bejelentették: a szervezet előkészületeket tesz arra, hogy közel harmincezer muzulmán menekültet elszállítson Srebrenicából, ha a kelet-boszniai város az ostromló szerbek kezébe kerülne. *Sylvana Foa*, a UNHCR szóvivője közölte: a főbiztosság ötven tehergépkocsija várakozik Szerbia fővárosában, Belgrádban, hogy bármelyik pillanatban elinduljon Boszniába, és kimenekítse a srebrenicai muzulmánokat.

■ **Tokió** –*Borisz Jelcin* félreérthette *Mijadzava Kiicsi* kormányfő kijelentését arról, hogy Japán nem kapcsolja egybe többé a területi vita rendezésének ügyét az Oroszországnak nyújtott támogatással. Japán diplomáciai körök szerint ez lehet az egyik oka annak, hogy *Andrej Kozirev* orosz és *Muto Kabun* japán külügyminiszter nem tudott megállapodni Jelcin japáni látogatásának új időpontjáról. A másik az április 25-i oroszországi népszavazás, amely teljesen bizonytalanná teszi az előrelátást.

■ **Washington** – A Clinton házaspár tavaly 290 000 dollárt keresett, s ebből 70 000 az adó. Az adatokat csütörtökön, a bevallások országos határnapján hozta nyilvánosságra a Feher Ház. A sajtó a közvélemény nevében állandó, szoros figyelemmel követi a kormány és a törvényhozás tagjait pénzügyeit, kedvezményeit és azonnal szóváteszi a vélt szabálytalanságokat. Bill Clinton számára a Fehér Ház anyagi gyarapodást, felesége számára nagy veszteséget hoz: az elnök arkansasi kormányzóként e minőségben az országban kirívóan alacsony, 35 000 dolláros fizetést kapott, míg felesége, Hillary asszony jó nevű ügyvédként több mint 200 ezret keresett. Most az elnök keres annyit, párja viszont semmit.

NAPLÓ
Közép-dunántúli napilap

Főszerkesztő: BALOGH ELEMÉR
Főszerkesztő-helyettesek:
HORVÁTHY GYÖRGY,
VARGA DOMOKOS PÉTER

Levélcímünk: Napló-szerkesztőség, Veszprém, Szabadság tér 15. Pf. 161. 8201.
Telefonszámaink: Szerkesztőségi alközpont
(ugyanitt információ a hírdetésfelvételről, panaszügyek) 88/27-444, 27-043, 27-643, 27-645.
Főszerkesztő, titkárság: 22-915. Telefax: 22-915. Sportrovat: 22-871.
Kiadja a Közép-dunántúli Napló Kiadói Korlátolt Felelősségű Társaság,
Veszprém Szabadság tér 15. Pf.161. 8201.
Felelős kiadó: **Kovács József**, a kft. ügyvezető igazgatója.
Telefon- és telefaxszáma: 88/22-852. Telex: 32-355.
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalban,
a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben, valamint a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál
(Helir) Budapest XIII. Lehel u. 10/a 1900. Közvetlenül vagy postautalványon,
valamint átutalással a Helir 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj 1 hóra 322, negyedévre 966, fél évre 1932, egy évre 3864 forint.
A NAPLÓ reklámirodájának telefaxszámai: 88/27-077, 27-845.
Pápai szerkesztőség, hirdetésfelvétel telefon, telefax: 89/13-665.
Készül a Napló Multicom számítógépes szövegszerkesztő rendszerén.
Fotóriportereink kizárólag FORTE nyersanyagra dolgoznak.
Nyomás: VESZPRÉMI NYOMDA RT. Felelős vezető: **Fekete István** igazgató, telefon 23-882.
Telefonközpont: 26-688. Telex: 32-619.
Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
Index: 25-061, ISSN 0133-2104

Késik a bányatörvény

Privatizációs konferencia Tapolcán

A magyar bányászat privatizációs lehetőségeiről rendeztek konferenciát csütörtökön mintegy 120 gazdasági és műszaki szakember részvételével Tapolcán.

A programot szervező Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület nevében *Fazekas János* a bányászati szakosztály elnöke, a Bakonyi Bauxitbánya Kft. vezérigazgatója bevezetőjében rövid áttekintést adott az elmúlt hat évben lezajlott privatizációs lépésekről. Mint a Privatizációs Kutató Intézet elemzéseire támaszkodó előadásából többek között kiderült, a külföldi tőke eddig inkább a közepes nagyságú, fejlett technológiával vagy stabil paici pozícióval rendelkező cégek és a kurrens ingatlanok iránt érdeklődött. Ugyanakkor elkerülte a gazdaság fejlődése szempontjából fontos területeket. A helyzetet csak nehezíti, hogy a belföldi privaitzáció jó része csak formális átalakulást jelent, évek óta rendezetlen a kistulajdonosi kör megteremtése, de nem lehet biztosat tudni az állam és a veszteséges vállalatok jövőbeni viszonyáról sem.

Dr. Eszto Péter, az Országos Bányaműszaki Főfelügyelőség elnöke az eredeti tervek szerint a bányatörvény kínálta privaitzációs lehetőségekről tartott volna előadást, de csak feltételes módban beszélhetett, mert a törvény elfogadása még mindig várat magára. Ezzel szerinte ismét bebizonyosodott, hogy a képviselők számára fontosabb a vörös csillag vagy a horogkereszt viselésének szabályozása, mint a gazdasági jogszabályok megalkotása.

A törvénytervezet ismeretében óvott mindenkit a túlzott várakozásoktól, mint elmondta: senki ne várjon állami támogatást, fejlesztéseket de legalább döntési helyzetbe kerülhetnek a gazdaság szereplői. Ám ehhez is szükség van a kormány, a különböző hatóságok és a vállalatok közötti folyamatos egyeztetésre, mert így talán a végrehajtási utasítás kiadásáig korrigálhatnák a törvény esetleges hibáit.

A konferencia további részében több előadó szólt egyes bányászati ágazatok privaitzációs lehetőségeiről, majd a résztvevők konkrét beszámolókat hallhattak a már működő magánvállalkozások gyakorlati tapasztalatairól.

gy. á.

Gátak az egyházban

Húsvéthétfőtől egy héten át ülésezik a Vas megyei Vépen a katolikus keresztény értelmiségiek idei konferenciája, a Magyar Pax Romana.

A *Konkoly István* megyés püspök szentmiséjével kezdődött rendezvénysorozat keretében az értelmiségről, a műveltségről, a kereszténységről, a civilek jelentőségéről az egyházban, a kommunikációs zavarokról hallhattak eddig előadásokat a résztvevők. A jeles bécsi pasztorál teológus *Paul M. Zulehner* keddi fejtegetése különösen érdekes volt. Egy Magyarország és Európa katolikus egyházaiban folytatott reprezentatív szociológiai vizsgálat nyomán megállapította, hogy az értékek rendjében szinte semmi nem változott körülöttünk az elmúlt húsz évben, ugyanakkor a vallásosság értékei csökkentek. Kiemelte, hogy az erkölcsiség, az élet értelme, a halál, a tekintély vonatkozásában a keresztények között sem jobb az egyensúly, mint a nem hívők körében. Megállapította, hogy míg az élet védelmében és a szeretet vonatkozásában a pásztorok komoly lelki tevékenységet folytatnak, az emberi halál kultúrája kevésbé megbecsült. Véleménye szerint a liberális ember sokkal mélyebben vallásos, és szolidaritása is erősebb.

Csütörtökön délelőtt a kommunikációs zavarokról volt szó klerikusok és civilek között. *Horányi Özséb*, a pécsi egyetem bölcsészettudományi dékánja arról szólt, hogy a társadalom jelentős rétegei között mára megszűnt a kommunikáció. Okai szerinte a parlamenti pártok csatározása, tabutémák, hitelvesztés. Feladatként javasolta a magyar katolikus egyház missziós küldetésének vizsgálatát.

Ocsovai Gábor, a Magyar Rádió főmunkatársa is a kommunikációs gátak elemzésével foglalkozott, megállapítva: csak „falbontással" és a bizalom erősítésével lehetséges a párbeszéd. Miñdenfajta tévedhetetlen álláspont, a kritika tűrésképtelensége ellehetetleníti a kapcsolatot.

Végül *Mail József* Veszprém megyei, pápai plébános szólt arról, miként látja egy pap e helyzetet. Nyelvi problémákat vetett fel, közember számára érthetetlen egyházi stílust, amelynek következtében a hívő emberhez nem tud eljutni a hit üzenete.

Toldi

Testnevelő tanárok Zánkán

Tegnap délután kezdődött és ma délben fejeződik be Zánkán a Gyermeküdülő Centrumban a megye testnevelő tanárainak szokásos évi továbbképzéssel egybekötött tapasztalatcseréje. Az ünnepélyes megnyitó után kézilabda-, majd aerobicbemutatót tekintett meg a másfél száz, testi neveléssel foglalkozó pedagógus. A tegnapi program a regionális oktatási központok tevékenységének ismertetésével és szakmai eszmecserével ért véget.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlése az alábbi intézmények

igazgatói állásaira írt ki pályázatot:

1. III. Béla Gimnázium,
8420 Zirc

2. Magyar–Angol Tanítási Nyelvű Gimnázium,
8220 Balatonalmádi

3. Megyei Gyermek- és Ifjúságvédő Intézet,
8200 Veszprém, Tüzér u. 1.

4. 8. sz. Általános Iskola és Speciális Szakiskola,
8100 Várpalota, Dankó u.

5. Megyei múzeumi igazgatóság,
8200 Veszprém, Erzsébet sétány

6. Megyei levéltár,
8200 Veszprém, Vár u. 12.

7. Hollós István Psychiátriai Szakkórháza,
8482 Doba

A pályázati felhívások megtalálhatók:
A Népjóléti Közlöny 4. számában,
a Művelődési Közlöny 6. számában
és a Veszprém Megyei Önkormányzati Hivatal
önkormányzati főosztályán

A pályázatok beadásának határideje: május 8.

(34224/1H)

Képviselő-testületi ülés Zircen

Zirc város képviselő-testülete április 19-én 17 órakor a Városi Művelődési Központ klubtermében nyilvános ülést tart.

Napirendre kerül a pénz- és természetbeli szociális ellátásokról szóló rendelet megalkotása, valamint a helyi adókról szóló rendelet felülvizsgálata. Ezek után a várost érintő vegyes ügyekről tárgyalnak a képviselők.

Az ülés nyilvános, minden érdeklődőt szívesen látnak.

Hétfőtől rókaoltás

Háromezer tehenet kell márciusban beoltani Tapolca körzetében, a veszettség fordult elő közöttük –erről *dr. Bótor Attila*, a Veszprém Megyei Állat-egészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Állomás igazgató-főállatorvosa tájékoztatott.

Már csak ezért is örvendetes, hogy a hétfőn kezdődő légi rókaoltás Veszprém megyét is érinti. Igaz, viszonylag kis területen, Pápától nyugatra Vas megye irányában néhány kistelepülés határába kerülnek vesztett elleni oltóanyagot tartalmazó csalik.

Az eddigi megfigyelések alapján a vakcina emberre és állatra veszélytelen, mégis be kell tartanunk néhány biztonsági előírást. Ha valami okból az oltóanyag a sértetlen bőrünkre kerül, akkor azt célszerű Betadin oldattal, jóddal, vagy 70 százalékos alkohollal fertőtleníteni. Ha az oltóanyag szájba, orrba, szembe kerül, haladéktalanul orvoshoz kell fordulni.

A kihelyezett kapszulák 14–18 napig hatnak, ezért az érintett területeken hétfőtől számítva 14 napig az ebeket megkötve vagy zárva kell tartani és csak pórázon szabad sétáltatni. A legeltetést is szüneteltetni kell május harmadikáig, ha egyáltalán megkezdődött.

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a vakcinával töltött csalétkek kiszórásával az erdei veszettség leküzdhető, a rókák megtizedelése nélkül is. Az a ravaszdi, amelyik már bekapta a csalit, akkor is immunizálódik, ha a következő pillanatban kiköpi azt, mert automatikusan szétharapja a kapszulát, abból pedig a szája nyálkahártyájára fröcscsen a gyorsan felszívódó hatóanyag.

Dr. Bótor Attila azt is elmondta, hogy a következő légi rókaoltás már nagyobb sávban érinti megyénket. A régebben veszettséggel leginkább fertőzött nyugat-európai országok jelentős részében ma már megszűnt ez a betegség. Újbóli kialakulásának veszélyét csökkenti, ha a régebbi keleti tömbbe tartozó országokban is kiirtják a kórt. Nálunk ugyanis minden korábbinál több veszettségre gyanús esetet találtak macskák, szarvasmarhák és más, a rókával érintkezett állatok körében.

V. I.

A HÉT HAT NAPJÁN NAPLÓ

Bognár Zoltán

ÉS
1993
ápr. 30

Bognár Zoltán metszete

Vissza kellett volna adni — a szánkót.

A híres esemény itt történt, Pesten, a Szövetség utcában, az Ázsiai Diszkont előtt, ezért nevezhetnénk akár olcsónak is. A gorilla ott támasztotta az ajtófélfát, vadonatúj Audijának kékes ragyogásában gyönyörködve, mikor anya és lánya arra ment. A konfliktus abból pattant ki, hogy a kocsit úgy valahogy parkolta büszke gazdája, miként azt tulajdonképpen nem kellett volna: annyira rá a járdára, hogy ott alig lehetett elmenni. A metál-mén eltorlaszolta a gyalogutat. Nem ő tehet róla, hogy úgy pányvázták ki. A sietős anya — aki sok mindent nem áll ki szó nélkül — tett rá egy olyasféle megjegyzést, amely szerint még karcolás eshetne a csotrogányon. Azaz ő nem használta ezt a sértő kifejezést, hanem *csak* ennyit mondott:

— Nehogy a kocsi bánja meg!

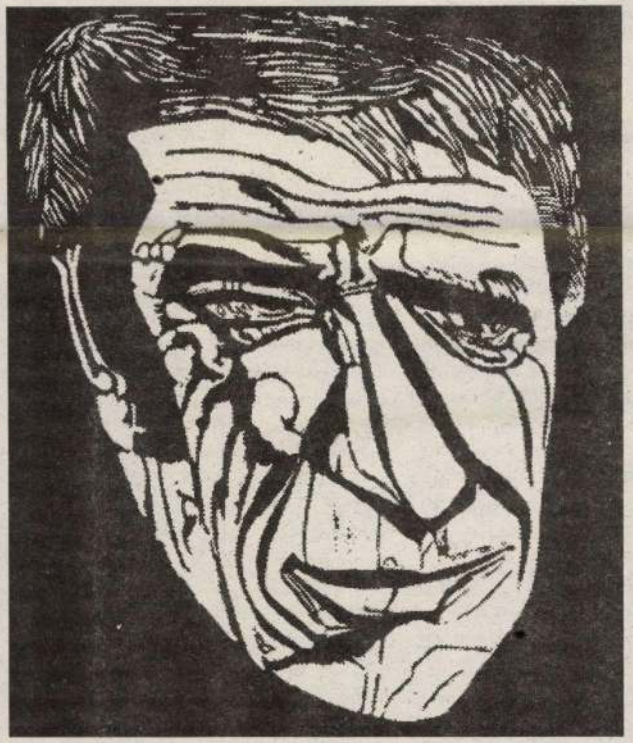

Bognár Zoltán metszete

san őszek, szikárak, hangjuk pedig a ráspolyéhoz hasonlatos."

(Szellem Péter)

A Ruppert-ház Veszprém egyik legszebb háza. A vár oldalába építették, méghozzá úgy, hogy két oldalról is megközelíthető: a Vár utca felől és az Ányos utca felől. A ház ötszintes, szintenként két-két lakással. Az öt szintből négyet laknak, míg kettőben, a legalsó kettőben huzat és szemét a háziúr. De nemcsak ebben a két lakásban látható szemét, hanem köröskörül a vár oldalában, így a ház udvarában is. Nagy örömére szolgál ez a házban lakóknak és az idelátogató (főleg német és olasz) turistáknak.

(Bálvány Péter: Részlet egy nemlétező útikönyvből)

Történt egyszer: a házaspárnak dolgozni szottyant kedve. Elhatározták, kitakarítják a Ruppert-ház udvarát. A munka azonban, különösen ha önkéntes, mindig bajjal jár. Az első baljós jelek akkor kezdtek mutatkozni, amikor kiderült, hogy a Városgazdálkodástól csak nagyszombatra lehet konténert keríteni. A feleség, aki hithű ateista, nem sokáig dilemmázott, azt mondta, ha nagyszombat, akkor legyen nagyszombat. A férj, aki szombaton szombatista, vasárnap katolikus, ramadánkor mohamedán, pravoszláv karácsonykor meg szerb (magyarán: rühell minden fölfordulást, mely réveteg lustálkodásából megpróbálja kimozdítani), a férj kijelentette: ketten napok alatt sem tudják befejezni a munkát, ezen a napon segítséget kérni bárkitől is pofátlanság, a konténert meg úgysem hozzák ki, mert ez egy katolikus város és nagyszombaton senki sem dolgozik.

Addig erre, addig arra, hogy a nagyszombaton nyolc órára ígért konténert végül is tizenegy órára kihozták. Segítség is akadt két kolozsvári fickó és egy marosvásárhelyi leányzó személyében. Kezdődött hát a móka. Legfontosabb feladatnak a ház melletti mintegy másfél méter mély és hat méter hosszú betonvályú kitisztítása bizonyult. Lapátoltak, csákányoztak, talicskáztak a fiúk, serénykedtek a lányok, hopp! egyszer csak megtelt a konténer. A kemény legények és a tüsténkedő lányok (avagy: a tüsténkedő legények és a kemény leányok) nehéz helyzetbe kerültek. Két rossz közül kellett a jobbikat választaniuk: vagy továbbra is a konténerbe hordják a földdel (komposzttal) elegyes bűzös szemetet, vállalva, mintegy kéttalicskányi kukatölteléket. (Hogy mi minden van a vár oldalában, lásd Danilo Kis *Szeméttelep* című versét — Vujicsics Sztoján fordításában *Kukatöltelék*.) Tanakodtak, s az utóbbi mellett döntöttek.

Ekkor valami varázslatos dolog történt. Igen fáradtak voltak már a fiúk és pilledtek a lányok, mégis olyan gyorsasággal kezdtek el dolgozni, mintha démon szállta volna meg őket. A távolról szemlélő azt hihette, hogy burleszket lát. Meglehet, mái napig dolgoznának, ha egy vakító fény le nem bénítja valamennyiüket. A fényből jóságos tekintetű, ősz hajú nénike tipegett elő. Hangja lágyan zengett, mikor végre megszólalt. Elmondta, hogy szorgos munkájukért megjutalmazza mind az ötüket. Mindenkinek egy kívánságát teljesíti, de fontolják meg jól, mit kívánnak. Gondolkodási időt is ad. Három napot.

Három nap múlva megérkezett a Környezetvédelmi Rendőrség. A csöngetésre a férj nyitott ajtót. Kissé gyűrött volt. Álmában megint szakállas gerillák üldözték, és mikor utolérték, kibiztosítatlan tojásgránátot gyömöszöltek a szájába. A párna sarkát harapdálva ébredt, csuromvizesen, fuldokolva. Szeppenten invitálta be az egyenruhás urakat, és jöveletük célja felől érdeklődött. Egyikük elmondta, hogy följelentés érkezett hozzájuk, miszerint nagy mennyiségű szemetet dobáltak a városdalba (le is van fényképezve), és nekik kötelességük fölszólítani a házaspárt, hogy azt mielőbb — lehetőleg három-négy napon belül — szállíttassák el. A férj kezdetben tiltakozott, hogy hát az nem kimondottan szemét, hanem inkább komposzt, meg különben is szeméttelep az egész városdal. A környezet őrei azonban hajthatatlannak bizonyultak, csöndesen, de annál határozottabban biztosították különféle szigorúbb intézkedésekről. A férj végül kifogyva érveiből, sorsába beletörődve megígérte, hogy május elsejére kérnek konténert és rendbe teszik a domboldalt is.

A férj legjobb barátja, a kitűnő költő, Karácsonyi Péter szerint mindebből az a tanulság, hogy akik őrültségükben azt hiszik, messzebbre látnak, mint a közönséges emberek, és nagyra törő reményekkel lépnek fel, azoknak rá kell jönniük, hogy bizonytalan emelvényen állnak, és előbb vagy utóbb lezuhannak, mert nincs alattuk semmi.

Mi azt hisszük, hogy e gondolatot guberálta valahonnét.

Bognár Zoltán

ház udvarára egzotikus kisragadozóját, meg sem szabad közelítenünk, mert a macska és gazdája egyként felénk villogtatja valamennyi karmátkörmét, pfujolnak és kutyának-gazdának hallható, kínos megjegyzéseket tesznek, mondjuk úgy, hogy a világra. Ez a házimacska-állapot normális velejárója, és azért nem is láthatták soha, mennyire girhes és sóvárgó utcamacskák lesik őket és minket (tehát egy macska, egy kutya, egy rendező és egy költő, egymástól tisztes távolságban) séta közben, a kerítés mögül.

A Veszprém közterein lakó, nyávogó jószágok mindent eltanultak ettől a színházrendezői magántulajdontól.

Először is egytől egyig azt hiszik magukról, hogy sziámiak. Nem félnek se az emberektől, se a kutyáktól. Pöffeszkedőek, öntudatosak lettek, tél végén már egyre gyakrabban kilopták az uzsonnát (kolbászos-vajas kenyér vagy szalonnás zsemle) az utcai árusok nejlonszatyrából. Ha egy barnasárga foltos átszaladt a járókelők között, biztos, hogy valaki bokájához kapott, a savas esőtől elsárgult hófehér meg a teljes családját a Napló szerkesztősége rohamújságírójának metálarany Opelje motorháztetőjén napoztatja délelőttönként, és megtámad bárki békés slusszkulcsát rázót. Szürkületkor meg a patkányokkal társalognak.

Dugó kutyám kiismerte az összes, a sziámi jóvoltából megváltozott jellemű *veszprémmacskát*. Tudja, kit lehet még a kukákba visszakergetni (a kukalakók nagy bosszúságára), kit szabad visszafogottan ingerelni (hommage a régi alattvalói rendnek), és ki elől hasznos fület lekonyítva, farkot behúzva elinalni. Már azt a kormosat is ismeri, aki szentszagú (egy templomlakó állat kizárólag tömjénillattal rendelkezhet), hozzádörgölődik a reverendásokhoz és alkalomadtán felképeli a pulikat.

bokrok tövébe csapni, mint egy koszlott, női retikült, nincs olyan közmacskánk, aki hörögve-miákolva kapaszkodna fel a kutyafogsor elől a főkertész gonddal telepített, féltett díszfáinak valamelyikére, s nincs, aki onnan leugatható, lerázható és tovább hajkurászható etc. lenne. Persze, ennek nem Paál István sziámija az oka, az (P. I. szerint ő) kizárólag a helyzetben rejlő példát mutatta meg társainak (állítjuk néhányan). A macskák visszaéltek friss tudományukkal, és elszemtelenedtek. A macskák rendszert váltottak, megtudták a jogaikat, a lehetőségeiket, mi több, élnek is velük. Bebocsáttatást kértek az új világba, színes selyemszalagot akarnak, és konkrét gazdákra tartanak igényt.

A macskák emancipációja másfél év alatt zajlott le. Kezdete a város polgárainak tömeges elszegényedésével esett egybe (akkor váltak az addig a családi tűzhely mellett dorombolók számkivetettekké), s tetőpontját utóbbi márciusunk idusára érte el — de most, április végével, ismét fordulni látszik a helyzet.

Kibillent a világ: egyik napról a másikra eltűntek Veszprémből a kóbor macskák, amelyek pedig a világ minden tájékán hozzátartoznak a hét dombra épült (következésképpen katolikus stb.) városokhoz.

Némelyek szerint [a szabad kis zsandárversek]-ből szökött ki néhány menyét, s vérengzik a macskák nemzetségében. (*Koncz Pál* muzeológus figyelmeztetett egy levélben, hogy a ciklusom — általam tenyésztett és felnevelt — fenevadjai éjszakánként a városban kóborolnak, s egyet az Elefántos-háznál, egyet pedig a Mennykőfogós-háznál figyelt meg. Majd meg *Tolnai Ottó*, a macskák nagy kedvelője bukkant a városkánkban különböző, megpocsékolt macskadögökre. De ők nem lehetnek a szóbeszéd elindítói.)

Koppány és István között

Ha a helyneveknek és a történelemnek hinni lehet, nem egészen ezer évvel ezelőtt véres csata dúlt a veszprémi dombok között, alkalmasint a mai vasútvonal tájékán. Véres testvérharc — nem először és nem utoljára a magyar történelemben.

Koppány és István között. Az ősi hagyományok, és a nyugatról jövő új eszmék között.

Gondolt-e már valaki arra, hogy akkoriban Koppány volt a nép-nemzeti és István a liberális?

A csata végeredménye ismert. És ez az eredmény nem csupán az ország sorsát határozta meg, de a város életét is. István, mielőtt létrehozta volna az egész magyar egyházszervezetet, Veszprémben helyreállította a hajdani püspökséget.

Igen, Veszprém környékén már István előtt, sőt a honfoglalás előtt is volt egyházi központ, a leghíresebb magyarok előtti püspököt Methodnak hívták.

Akinek némi szerepe volt az ún. cirill ábécé megalkotásában.

Lehet, hogy ezért lett az egész terület később a Vörös Hadsereg gyakorlóterepe?

Az istváni hagyományok mindenesetre azzal különböztették meg a veszprémi püspököt a többitől, hogy reá bízták a királynéi kancellária vezetését.

Ettől kezdve az egyház határozta meg Veszprém életét. Bár az is igaz, hogy egyéb gazdasági-politikai erő itt sohasem alakult ki, hiába van a város a Dunántúl központjában, a Balaton minden dél felé vezető utat lezár.

A későbbi Habsburg-hű püspökök pedig olyan jól működtek, hogy Veszprém tán az ország egyetlen városa, ahol ma sincs Kossuth-szobor.

A veszprémi püspökök közül többen is jeles államférfiak, híres diplomaták, tudósok vagy irodalmárok voltak. De a környék életére egyik sem volt olyan hatással, mint *Padányi Bíró Márton*.

Ő volt az, aki a török elől Sümegre menekült püspökséget visszahozta a városba. A környékbeli elnéptelenedett falvakba ő hozatott német — és katolikus — telepeseket. Ő volt az, aki megtiltotta, hogy egyházmegyéje területére görögkeleti telepes betegye a lábát.

Egynémely szerb vojvodák bánatára, akiknek nagyon tetszene, ha minimum a Balaton-vonal lenne Nagy-Szerbia határa.

Nemrégiben, amikor az egyik Veszprém környéki falu az alapításának évfordulóját ünnepelte, és az egyházi szónok Padányi Bíró Márton érdemeit ecsetelte, Veszprém városának az ünnepségen jelenlévő — protestáns — képviselője a fülembe súgta:

— Te, tudod, hogy az akkori *Pap János*t Padányi Bíró Mártonnak hívták?

Ismervén a nagyhatalmú püspöknek a reformációval kapcsolatos álláspontját, csak annyit tudtam visszasúgni:

— Tudom.

Közben az illető egyházi szónok azzal dicsekedett, hogy már több gyerek megkeresztelését azért tagadta meg, mert a szülei karrierizmusból akarták megkereszteltetni.

Mintha István azt büntette volna meg, aki nem akarta keresztvíz alá hajtani nyakas fejét...

Apropó, Pap János. Nem tudom, ki emlékszik a hajdani belügyminiszter, későbbi megyei első titkár nevére. Veszprémben egy ideig fognak. Az ő nevéhez fűződik a régi városmag lerombolása, a helyére emelt húszemeletes monstrum megalkotása, amelynek a legfőbb feladata, hogy vizuálisan agyonnyomja a veszprémi székesegyházat (akárcsak a római Viktor Emánuel-emlékmű a Szent Péter-bazilikát).

Persze, aki nem tudja, hogy vannak országok, amelyek nem e világról valók...

Jövevény vagyok a városban, mégis szeretem. Hogy miért? Talán azért, mert olyan, mint utolsó tényleges „tulajdonosa", az utolsó igazi magyar királyné, Sissy.

Szép, kedves, szerencsétlen sorsú, és minden idegen vére ellenére magyar.

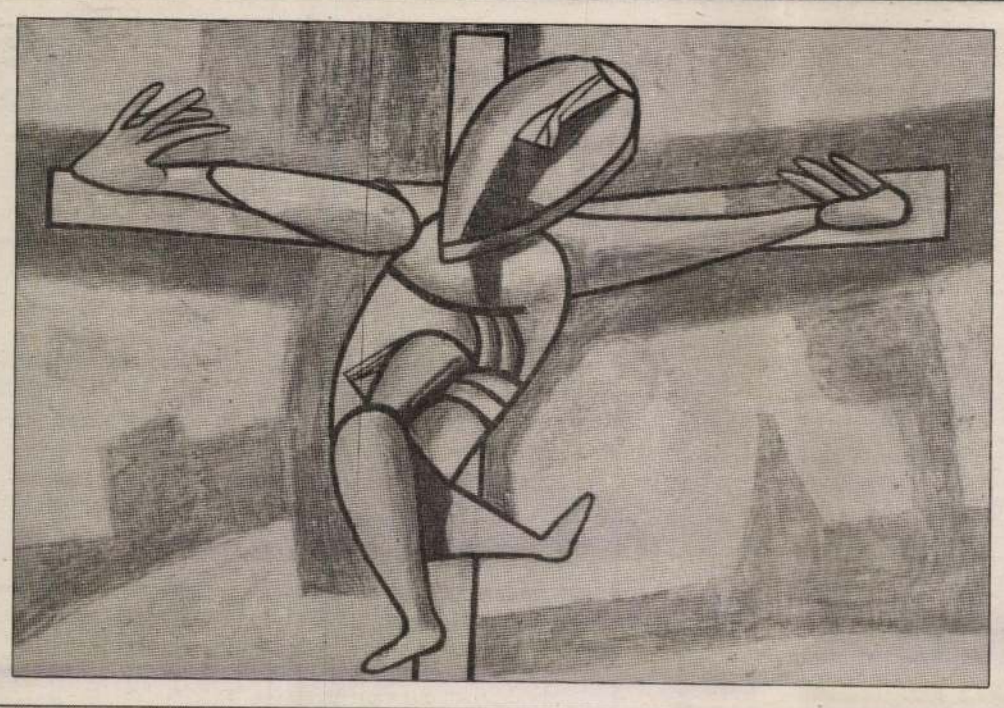

A latorAz énekesnő

A KÉPFARAGÓ

Bognár Zoltán emlékkiállításáról

A művész neve mellé odaírni: emlékkiállítás – szomorú kötelesség. Annál is inkább az, hiszen nemrég ennek a kiállításnak a megrendezését még közösen tervezték el *Nagy Károllyal*, az emlékkiállítás rendezőjével. Időszerű volt már, hisz a legutóbbi önálló bemutatója évekkel ezelőtt volt, akkor is Pesten, *Bognár Zoltánnak*.

Ezen a tervbe vett kisgalériabeli tárlaton az életmű korábbi állomásai csupán jelzésszerűen szerepeltek volna, egy-egy alkotással, mintegy bevezetőjeként az új színekre ráébredő, azokat felfedező festményeknek, és a harmadik dimenzióba átlépő új műveknek.

A művész tragikusan gyors halála közbeszólt. Így a mostani kiállítás válogatása és rendezése már nélküle történt. A sors megváltoztatta a kiállítás műfaját is: a retrospektív anyag látható a Csikász Galériában és a Várgaléria első termében, a revelációként ható új művek pedig, amelyek így együtt most kerülnek először a közönség elé, a másik két teremben. A több száz műből kiválogatott tárlat áttekintést ad az életmű állomásairól, a hetvenes évektől 1992-ig öleli fel Bognár Zoltán munkásságát. Megmutatja a kapcsolódásokat, felvillantja az új gondolatok születését, a kísérleteket és azok kiérlelését. Megvilágítja azt is, hogyan lett a – régi szóhasználattal élve – *képíróból képfaragó*.

A hagyatéki anyag megnézésekor, a Barcsaytól kapott festőállvány mellett, amelyet mint a mester tanársegédje kapott Bognár tanár úr, mesélte el a felesége, hogy a *Bernáth Aurélnál* végzett festőnövendék, akit mi elsősorban grafikusként ismertünk, mindig szobrász szeretett volna lenni. Nemcsak utolsó jén festett képek nagy domináns érzéki fekete foltjaikkal a farcek és a Paraszt Dekameron világát élesztik újjá, feldolgozva a bakonyi erdők legendáit, a pannon táj meséit. A monumentális táblaképek közé sorolható nagyméretű művek szereplői pogány életörömöt sugároznak. A későbbi linómetszeteken ez a vitalitás csöndesebb anekdotázó kedvvé szelídül, bölcs derűvé változik.

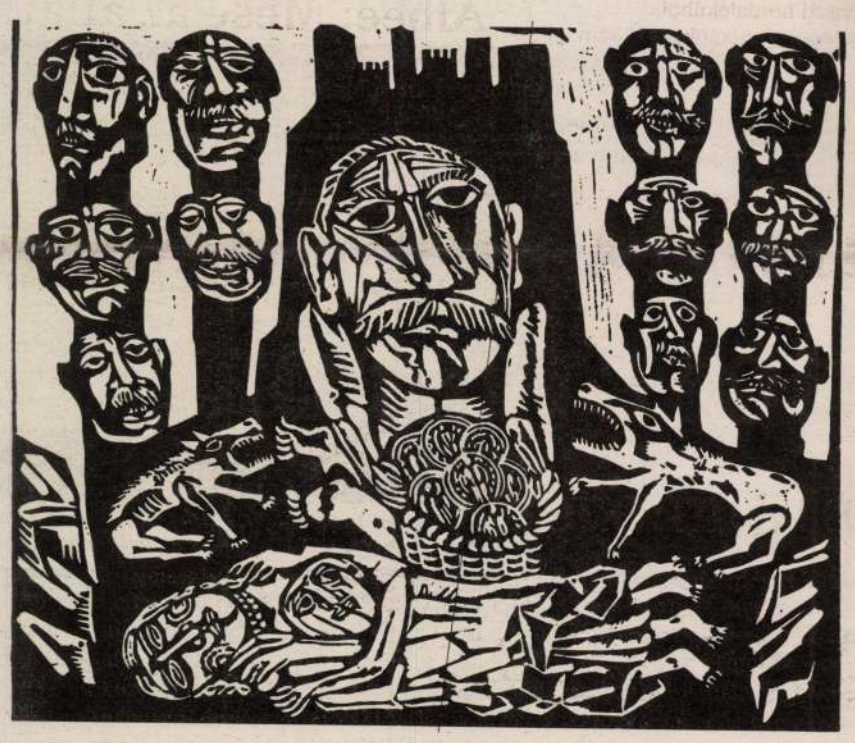

Kőműves Kelemen balladája

A folklorisztikus formák parafázisának idézőjele Bognár képein a humor. A népi figurák groteszk-bumfordi átkötése mutatja: már nem a tükrösök és a milfajtferkós faragások világában élünk, ez csak újrajátszás felidézés. A bajszos-vigyorgós prasztfigurák és a tenyeres-talpas, szemérmetes Erzsókos lányok jelenetei mellett Bognár grafikáinak másik nagy csoportját képezik a drámai hatású lapok: a Kőműves Kelemen balladája, a Halotti beszéd, a Tihanyi templom alapítása. Ezeknek a folklórhoz nem (illetve másképp) kötődő munkáknak későbbi folytatásai a Bulgáriai emléklapok, a Villon-illusztrációk.

Az összetartozó művek évszámai érthetővé teszik a témaés korszakváltást. Nem hiába mondják, hogy egy-egy önálló kiállítás komoly összegzést jelent magának a művésznek is: 1976 Bognár Zoltán Bakonyi Múzeum-beli önálló kiállításának az éve. A következő évtől kezdve készültek Bognár írókat, művészeket bemutató arcképcsarnokának első darabjai. A másik jelentős, bár korántsem olyan nagyszabású korszak-összefoglaló bemutatkozás éve: 1987 – és a rákövetkező évtől datálódnak a művész fejeket, fejszobrokat ábrázoló festményei.

A Bognár-oeuvre nagy egységes csoportját az írókat, zenészeket, művészeket bemutató, könyörtelen őszinteségű portrék alkotják. A könyvekkel-lemezekkel körülbástyázott, jellegzetes vidéki értelmiségi lét közegében fogantak ezek a képmások. Jól ismerjük ezeknek a híres embereknek az arcvonásait a portrézó fotográfusok munkáiról. A grafikai lapok, felszabadítva a fényképezés által a hasonlóság kényszere alól, nemcsak az arcokat, hanem az ábrázolt művészek szellemi világát is megjelenítik. Fekete, olykor fehér háttérből kiemelkedő döbbenetes erejű maszkokat látunk – mindenki viseli a magateremtette szerep arcvonásait. Ránk néznek az ismerős tekintetek: Nagy László mélabús szemei, Egry gyötrődő-vívódó arca, Barcsay szemüveg fölött figyelő szempárja. Erőteljesek a kontúrok, hangsúlyosak a geometriai formák. A vastag fekete vonalak között feltűnnek a lebegő színek.

Egyértelműen következnek ezekből az előzményekből az egyre elvontabbá váló hol expresszív, hol kubista fejszobrok képei, a szenvedő, megkínzott Krisztus-arcok, majd az átlépés a síkból a térbe. A rajzi gondolkodáshoz szokott alkotó nem tagadja meg magát: az önállósuló vonal mint körvonal kap hangsúlyos szerepet az utolsó korszak lemez-szobrain.

A képfaragó formaérzékenységét síkban és térben is izgatták ezek a plasztikai játékok. A fény-árnyék foltokat is belekomponálva újabb kétdimenziós alkotások születtek a térplasztikákról készült műtárgyfotókkal.

Egységes egésszé áll össze az a képi világ, amelyet Bognár Zoltán teremtett. Ebben éppúgy otthon vannak a mesterségeket ábrázoló kártyafigurák, mint az aprószentek, a balladák szereplői és a tonzúrás szerzetesek, a jelentős művészegyeniségek és a névtelen mutatványosok. Csak Bognár szikár alakja hiányzik a képek mellől.

Gopcsa Katalin
Fotók:
Korbély Barnabás

Picasso

Faplasztika

Bognár Zoltán plasztikája

Rendezvények

■ **VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, VESZPRÉM**
Április 27–28-án a pedagógusok Laczkó Dezső nyugdíjasklubjában a szabadegyetem programja keretében fél 4 órakor a Bem Iskola kultúrcsoportja, illetve a zenei ált. iskola kultúrcsoportja mutatkozik be, majd 16 órakor dr. Laczkovits Emőke tart előadást Veszprém megye néprajza címmel, a VMK nagytermében, illetve Gopcsa Katalin művészettörténész tart előadást Veszprém megye helyzete a képzőművészetben címmel. A szabó-varró klub és szabásminta-szolgálat minden csütörtökön 10—16 óráig áll az érdeklődők rendelkezésére. Kiállítás: a Mestermű Galériában (Kossuth u. 17.) Arany János balladái címmel Udvardi Erzsébet képei láthatók. Nyitva: keddtől péntekig 10—13 és 15—18 óráig, szombaton 10—13 óráig.
■ **VMK GYERMEKEK HÁZA, VESZPRÉM**
Április 26-án 14.30 órától kerül megrendezésre az Éneklő Ifjúság veszprémi daolostalálkozó. 26-tól május 1-ig a XIV. Sporthét. 26-án 14 órától asztaliteniszverseny és bemutató. Vendég: Gergely Gábor és Faházi János. 27-én 10 órától Ki lesz a győztes? címmel játékos vetélkedő óvodások részére. 14 órától ügyesség-bátorság verseny az 5—6. osztályosok részére. 28-án 14 órától triatlonverseny a felső tagozatosok részére. Helye a Március 15. úti uszoda és környéke, illetve sakkverseny az alsó és felső tagozatosok részére a gyermekek házában. 29-én 14 órától kispályás labdarúgótorna 7—8. osztályosok részére a Városi Stadionban, illetve kandi kondi az alsó tagozatosok részére a gyermekek házában. 30-án 14 órától 7 hónap — 7 sportág elnevezésű tájékozódási futás a Honvéd-sporttelepen. Gyülekező a gyermekek házában 13.45-ig. Május 1-jén 9 órától madarak, fák napja a vadaspark és környékén. Gyülekező: a vadaspark bejáratánál. 10 órától meghívásos tékvandóverseny a gyermekek házában.
■ **HELYŐRSÉGI KLUB, VESZPRÉM**
Április 26-tól könyvturkáló (minden darab 10 Ft!), szerda kivételével naponta 14—19 óráig. 29-én 18 órakor Korda György és Balázs Klári nosztalgiakoncertje. 30-án 14 órától májusfaünnep a Hemóban! 14 órától hőlégballon-bemutató a Hemo előtti parkban. 16 órától gyermeknéptánccsoportok bemutatója a színházteremben. 18 órától májusfadíszítés és -állítás. 18 órakor a könyvtári olvasóban A Magyar—Japán Baráti Társaság veszprémi szervezetének közgyűlése. Vendégünk: dr. Zsoldos Imre professzor. A diaképes útibeszámoló címe: Misszionárius voltam Tajvanban. Kiállítások: május 2-ig a kiállítóteremben TIRNOVÁN ARTI VID keramikus-iparművész kiállítása naponta 10—18 óráig megtekinthető. Shai Ginott izraeli fényképésznő Bibliai tájakon című fotókiállítása a hónap végéig, a Veszprémi képek képeslapokon című kiállítás Balogh Gyula gyűjteményéből április 30-ig látható.
■ **LACZKÓ DEZSŐ MÚZEUM, VESZPRÉM**
A Reform Magyarországon — Széchenyi és Kossuth című kiállítás hétfő kivételével naponta 10—14 óráig megtekinthető.
■ **EÖTVÖS KÁROLY MEGYEI KÖNYVTÁR, VESZPRÉM**
Nyitva tartás: felnőttrészlegében hétfőtől péntekig 10—19 óráig. A gyermekkönyvtári szolgálat ideje: hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken 13—18-ig, szerdán 10—12 és 13—18-ig, szombaton 8—12 óráig. A zenei részleg hétfőtől péntekig 11—19-ig, szombaton 8.30—13 óráig tart nyitva. Az információs iroda hétfőtől péntekig 8—19 óráig, szombaton 9—13 óráig van nyitva. Telefon: 24-011, 24-259.
■ **SZAKSZERVEZETEK MEGYEI KÖNYVTÁRA, MŰVELŐDÉSI HÁZA, VESZPRÉM**
A könyvtár nyitva: munkanapokon 8—11.30 és 13—15.30 óráig. A gazdag könyvállományon kívül a hírlapolvasóban 64 különféle hazai újság és folyóirat várja az érdeklődőket. A folyóiratok térítés ellenében kölcsönözhetők is.
■ **VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, BALATONFÜRED**
Április 28-án 18 órakor az Új Horizont irodalmi folyóirat bemutatkozása a Bagolyvár Galériában. 29-én 18 órakor a Ferencsik János Zeneiskola hangversenye a Közösségi Ház Művelődési Központban. 26-án 15 órakor a Közösségi Ház Művelődési Központban a nyugdíjasok klubja éves közgyűlését tartja.
■ **NAGY LÁSZLÓ MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, AJKA**
Április 26-án 10 órakor a díszítőművész szakkör foglalkozása, 16 órakor német nyelvtanfolyam, 16 órakor a Pedagógus Nőikar próbál, 17.00 órakor a Bányász Fúvószenekar próbál. 17.00 órakor a Jóbarátok Köre tart foglalkozást. 27-én 14.00 órakor Éneklő ifjúság, az általános iskolás kórusok hangversenye. 16 órakor angolnyelv-tanfolyam, 17 órakor a nyugdíjasklub foglalkozása. 28-án 16 órakor a dzsesszbalettcsoportok foglalkozása. 18.00 órakor a Karátklub összejövetele. 29-én 16 órakor németnyelv-tanfolyam, 16.00 órakor a Pedagógus Nőikar próbál. 17.00 órakor a Bányász Fúvószenekar próbál. 30-án 15 órakor a sakk szakkör, 16 órakor angolnyelv-tanfolyam, 18 órakor a rock and roll csoport próbája. 19.00 órakor a Veszprémi Petőfi Színház Vigyorgó bútbánat című előadása, Tamási bérlet.
■ **JÓKAI MÓR MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, PÁPA**
Április 29-én 19 órakor a Gróf Esterházy Károly Kastély- és Tájmúzeum Nádortermében Mozart est, a JMK Kamarazenekarának hangversenye. A JMK faragó szakkör szerdánként 15 órától, a gyermek-képzőművészkör szombatonként 9—11 óráig tartja foglalkozásait a várkastély fsz. 17. sz. termében. A Diáktanya (várkastély 1—3. sz. termei) szerdán 17—21 óráig, szombaton 15—21 óráig várja programjaival az érdeklődőket. Kiállítás: 100 éves a Jókai Kör címmel jubileumi érem-, bélyeg- és fotókiállítás május 10-ig látható.
■ **PEDAGÓGUS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, PÁPA**
Április 26-án 14 órakor az óvónők klubjában alkotóműhely. 28-án 14.30 és 15.45 órakor várostörténeti vetélkedő, tanfolyamzárás. 29-én 17 órakor a nyugdíjas pedagógusok klubjában A pedagógia hagyományőrzés címmel dr. Tölgyesi József igazgató (Veszprém) tart előadást. Minden szerdán de. 10—12 óráig a Pápai Nyugdíjasok Egyesületének fogadónapja.
■ **JÓ SZERENCSÉT MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, VÁRPALOTA**
Április 27-én de. 10 órakor a színházteremben: Filmharmónia-hangverseny a Faller Jenő Szakközépiskolában a Zenélő Bécs Magyar Barokk Trió előadásában. 28-án 15 órakor Hrabál: Banbini Di Praga c. komédiáját mutatják be, Arany bérlet. 16 órakor a 11-es teremben: Kicsiknek és nagyoknak! Ha szeretsz gyurmázni, varni, festeni, ragasztani, ha szeretnél megtanulni cérnaképet készíteni akkor szeretettel várunk az Ügyes kezek szakkörében. Jelentkezni a Jó Szerencsét Művelődési Központ Könyvtárában lehet. 19 órakor Hrabál: Bambini di Praga c. komédiája, Krúdy bérlet. 29-én 16.30 órakor a 15. sz. teremben a Hettiták földjén c. előadás. Előadó: Hajmási József és neje. Kiállítás: a város óvodásainak rajzkiállítása május 30-ig az emeleti előcsarnokban, majd a péttfürdői közösségi házban tekinthető meg. A könyvtári kölcsönzés: kedden és csütörtökön 10—12-ig, 13—17 óráig. A folyóirat-olvasó nyitva hétköznap 13—17 óráig, kedden és szombaton 10—12 óráig.
■ **VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, ZIRC**
Kiállítás: Somogyi Zsuzsa szakkörvezető rajztanár és harmincegy tanítványának kiállítása a Zirci Galériában május 30-ig hétfő kivételével naponta megtekinthető.

Petőfi Színház

Április 26-án 5 órakor BAMBINI DI PRAGA, Veszprém, Ányos bérlet. 2 órakor és 4 órakor SZELLŐJÁRÓ KÖPÖNYEG, Pápa Művelődési Ház. 27-én 5 órakor BAMBINI DI PRAGA, Veszprém, Vetési bérlet. Délelőtt 10 órakor és délután 2 órakor SZELLŐJÁRÓ KÖPÖNYEG, Pápa, művelődési ház. 28-án délután 3-kor és este 7 órakor BAMBINI DI PRAGA, Veszprém, Arany, illetve Krúdy bérlet. délelőtt 10-kor és délután 2-kor SZELLŐJÁRÓ KÖPÖNYEG, Pápa, művelődési ház. 29-én NINCS ELŐADÁS. 30-án 7 órakor VIGYORGÓ BÚBÁNAT Ajka, Tamási bérlet. Május 1-jén és 2-án NINCS ELŐADÁS.

Vásárok

Országos kirakodó- és állatvásár 25-én Bodrogkeresztúron, Kisújszálláson, 26-án Lovászpatonán, 28-án Zalalövőn, 30-án Dévaványán, május 1-jén Zircen, 2-án Kaposvárott, Lajosmizsén, búcsúvásárt 25-én Veszprémvarsányban, Zalaszentgyörgyön. **Autóvásár** április 24—25-én és május 1—2-án Debrecenben és Pécsett, 25-én és 2-án Hódmezővásárhelyen, Miskolcon, Nyíregyházán, Szegeden, Szolnokon, Téten, Túrkevén, Veszprémben a lengyelpiacon és a Shell-kútnál, 25-én Békéscsabán, Csornán, Hatvanban, Zalaszentgróton, május 1-jén Herenden, 2-án Kapuvárott, Ózdon

Gyógyszertári ügyelet

Szombati ügyeleti nyitva tartás 8 és 14 óra között.
AJKA, Frankel Leó u. 16. Telefon: 06/88/12-227.
BALATONFÜRED, Csárda u. 1. Telefon: 06/86/42-238, illetve 9—12 óráig Vasút u. 3. Telefon: 86/43-831.
TAPOLCA, Ady E. utcai gyógyszertár. Telefon: 06/87/11-175
PÁPA, Fő út 24—26. Telefon: 06/89/24-748.
VÁRPALOTA, Táncsics M. u. 19. Telefon: 06/80/71-350.
VESZPRÉM, Rákóczi u. 8. Telefon: 06/80/21-239.
A fenti gyógyszertárak szombat—vasárnap az ügyeleti nyitva tartás után zárt ajtók mögött tartanak ügyeletet.
Ezenkívül minden szombaton nyitva van a VESZPRÉM, Madách u. 4. sz. alatti ARANY HOLLÓ privát gyógyszertár 8—13 óráig, a Kabai János u. 1. sz. alatti GYÓGYÍR gyógyszertár 8—12 óráig, az iskola u. 3. sz. alatti FEHÉR ÚRÖM gyógyszertár (telefon: 21-170) 8—13 óráig, valamint a PÁPA, Jókai u. 7. sz. alatti GRÁNÁTALMA gyógyszertár (telefon: 24-444) 8—12 óráig.
A fentieken kívül a BALATONALMÁDI, a DEVECSERI, a SÜMEGI és a ZIRCI gyógyszertárak szombat—vasárnap szintén zárt ajtók mögött tartanak ügyeletet. Mindkét ügyeleti forma tartása esetén az ügyeleti szolgálat csak sürgős szükség esetén vehető igénybe.

Lelkisegély-szolgálat

VESZPRÉM, a Kapcsolat lelkisegély-telefonszolgálat hívható mindennap 18—24 órától a 06/80/22-205-ös telefonszámon.
PÁPA, az S. O. S. lelkisegély-telefonszolgálat hívható pénteken, szombaton, vasárnap és hétfőn 18—24 óráig a 06/89/24-713-on.
AJKÁN, a lelkisegély-telefonszolgálat pénteken, szombaton és vasárnap este 8 órától reggel 6 óráig hívható a 06/88/12-817-es telefonszámon. A szolgálatok hívása díjtalan!

Állatorvosi ügyelet

Április 24-én reggel 6 órától 26-án reggel 6 óráig.
AJKA körzetében a központi ügyelet címe: Hotel Ajka, Lenin u. 6. Telefon: 06/88/11-393.
PÁPA körzetében az ügyelet címe: Pápai Állami Gazdaság Irodaháza, Pápa, Jókai u. 46. Telefon: 06/89/24-955.
TAPOLCA körzetében: DR. TOMPOS JÓZSEF, Tapolca, Úttörő u. 15. Telefon: 06/87/12-362.
SÜMEG körzetében: DR. FÖLFÖLDI MÁRIA, Sümeg, Mártírok u. 12. Telefon: 52-855.
VESZPRÉM körzetében: DR. FECZKÓ TIVADAR, Veszprém, Paál L. u. 64. Tel.: 29-538.
VÁRPALOTA körzetében: DR. OROS SÁNDOR, Berhida, Kossuth u. 51. Tel.: 55-126.
ZIRC körzetében: DR. HÉDL VILMOS, Zirc, Népköztársaság u. 52. Tel.: 106.

Orvosi ügyelet

VESZPRÉM városban (Gyulafirátót) hétköznap, hétvégén és munkaszüneti napokon orvosi ügyelet működik. A központi ügyelet hétvégén és ünnepnapokon kiterjed Herend, Márkó, Bánd, Hárskút, Nagyvázsony, Mencshely, Pula, Papkeszi, Vilonya, Hajmáskér, Sóly, Kolorkémia, Szentgál, Nemesvámos, Hidegkút, Barnag, Vöröstó térségére. Helye: Veszprém, Cserhát 1. épület. Az ügyelet a 22-650-es telefonon hívható. Hétköznapokon a sürgősségi ellátást a helyi körzeti orvos végzi. A központi körzeti GYERMEKORVOSI ÜGYELET szintén Veszprémben, a Cserhát 1-es épületben szombaton reggel fél 8-tól héttő reggel fél 8-ig hívható a 25-685-ös telefonon. A központi FOGORVOSI ÜGYELETI szolgálat címe: Veszprém, Halle u. 5/E, ahol éjszakai ügyelet nincs. Munkaszüneti és ünnepnap, valamint hétvégén, szombat—vasárnap az ügyelet reggel 8-tól 14 óráig tart. Telefon: 25-228.
A BALATON-PARTI lakosság sürgősségi betegellátását Alsóörs, Lovas, Felsőörs, Balatonvilágos, Füzfőgyártelep, Balatonfüzfő, Litér, Királyszentistván, Balatonkenese, Balatonakarattya, Balatonalmádi, Vörösberény, Szentkirályszabadja, Balatonfőkajár, Balatonalja, Csajág, Küngös területén balatonalmádi központtal hétvégi központi orvosi ügyelet látja el. Az ügyelet szombat reggel 7-től héttő reggel 7 óráig tart. Cím: Balatonalmádi, Baross G. u. 32., telefonszám: 06(80)38-334. Hétköznapokon este 18 órától reggel 7 óráig Balatonalmádi (Vörösberény) és Szentkirályszabadja területére terjed ki az ügyelet és a fent megjelölt helyen és telefonszámon vehető igénybe sürgősségi ellátásra.
BALATONFÜRED — központi orvosi ügyelet helye: Csárda u. 1., rendelőintézet. Szombat reggel 7 órától héttő reggel 7 óráig a (86) 42-468-as telefonszámon hívható. A FOGÁSZATI ügyelet szombaton 8—14 óráig, vasárnap 8—11 óráig tart. Éjszaka fogászati készenlét nincs. NŐGYÓGYÁSZATI szakügyeletet tart kedden és csütörtökön 17—20 óráig dr. Vörös Lajos nőgyógyász főorvos Balatonfüred, Garay J. u. 3. sz. alatt.
AJKA — (város és környéke, Hallmba ellátására) központi orvosi ügyelet helye: Frankel Leó u. 22., a nagy gyógyszertár melleti körzeti orvosi rendelő. Ideje: szombaton reggel 7 órától héttő reggel 7 óráig, hétköznapokon: este 19 órától reggel 7 óráig. Telefon: 12-012. Fogorvosi ügyelet: szombat—vasárnap 8—14 óráig. Helye: fogászati rendelőintézet.
DEVECSER — (járás ellátására) hétvégi körzeti orvosi ügyelet helye: Pápai mártírok útja 1. Szombat reggel 9 órától héttő reggel 8 óráig a 129-es telefonszámon hívható.
PÁPA városban hétköznapokon, munkaszüneti napokon és hétvégén orvosi ügyeleti szolgálat működik. Hétköznapokon 18 órától másnap reggel 6 óráig, munkaszüneti napokon a munkaszüneti napot megelőző napon este 18 órától a munkaszüneti napot követő nap reggel 6 óráig, hétvégén szombaton reggel 6 órától héttő reggel 6 óráig a Séllyei utcai rendelőben, telefon: 24-614. PÁPA város vonzáskörzetében munkaszüneti napokon és hétvégén orvosi ügyeleti szolgálat működik. Munkaszüneti napokon a munkaszüneti napot megelőző napon 18 órától a munkaszüneti napot követő nap reggel 6 óráig, hétvégén pénteken este 18 órától héttő reggel 6 óráig a Séllyei utcai rendelőben, telefon: 24-614. Pápa város és vonzáskörzete gyermek betegei részére a hétvégén GYERMEKORVOSI ÜGYELETI szolgálat működik. Ennek rendje: szombaton 9—12 óráig és 16—18 óráig, vasárnap 9—12 óráig a Séllyei utcai gyermekrendelőben, telefon: 24-444. FOGÁSZATI ÜGYELET szombat—vasárnap 8—11 óráig a Séllyei utcai rendelőben, telefon: 24-444.
SÜMEG város és vonzáskörzete betegei részére a hétvégi központi orvosi ügyelet a sümegi rendelőintézetben működik. Bejárat a Deák Ferenc utcai oldalról. Ügyelet időpontja: szombat reggel 8-tól héttő reggel 8 óráig. Telefon: 06/87/52-131.
TAPOLCA térségében a hétvégi orvosi ügyeleti szolgálat helye: a városi kórház telephelyén. Tapolca, Ady Endre u. 1—3. Telefon: 11-655.
VÁRPALOTA város és körzetében — Ősi, Öskü, Berhida, Peremarton és Tés — a központi orvosi ügyelet helye: Vörös október u. 6., rendelőintézet. Ideje: hétköznap 17 órától reggel 7 óráig. Hétvégén pénteken 17 órától héttő reggel 7 óráig. Telefon: 72-910.
ZIRC — körzeti orvosi ügyelet hétköznapokon 18 órától másnap reggel 8 óráig Zirc központi városrész és a városrészi településekés, valamint Porva, Borzavár lakosságát látja el. Szombat—vasárnap, valamint munkaszüneti napokon a fentieken kívül Bakonybél, Bakonyszentkirály, Bakonyszentlászló, Dudar, Csetény, Románd, Veszprémvarsány területén élő lakosságot is ellátja. Az ügyelet a járóbetegeket a zirci rendelőintézetben (József A. u. 19.) fogadja. A 10, 33 telefonszámon, valamint a segélykérő telefonokon a helyszínre is hívható.

Látnivaló a múzeumokban

AJKA — Városi Múzeum (Szabadság tér 4.) — Helytörténeti gyűjtemény. Borsos Miklós-emlékkiállítás, Fekete István-emlékszoba, Molnár Gábor-emlékszoba. Nyitva: kedden, szerdán, pénteken, szombaton 10—17 óráig, csütörtökön 13—17 óráig. — Bányászati Múzeum — Kőzet- és őslénytár (Parkerdő). Nyitva: keddtől péntekig 11—16, szombat—vasárnap 10—16 óráig.

Rousseau-igazság

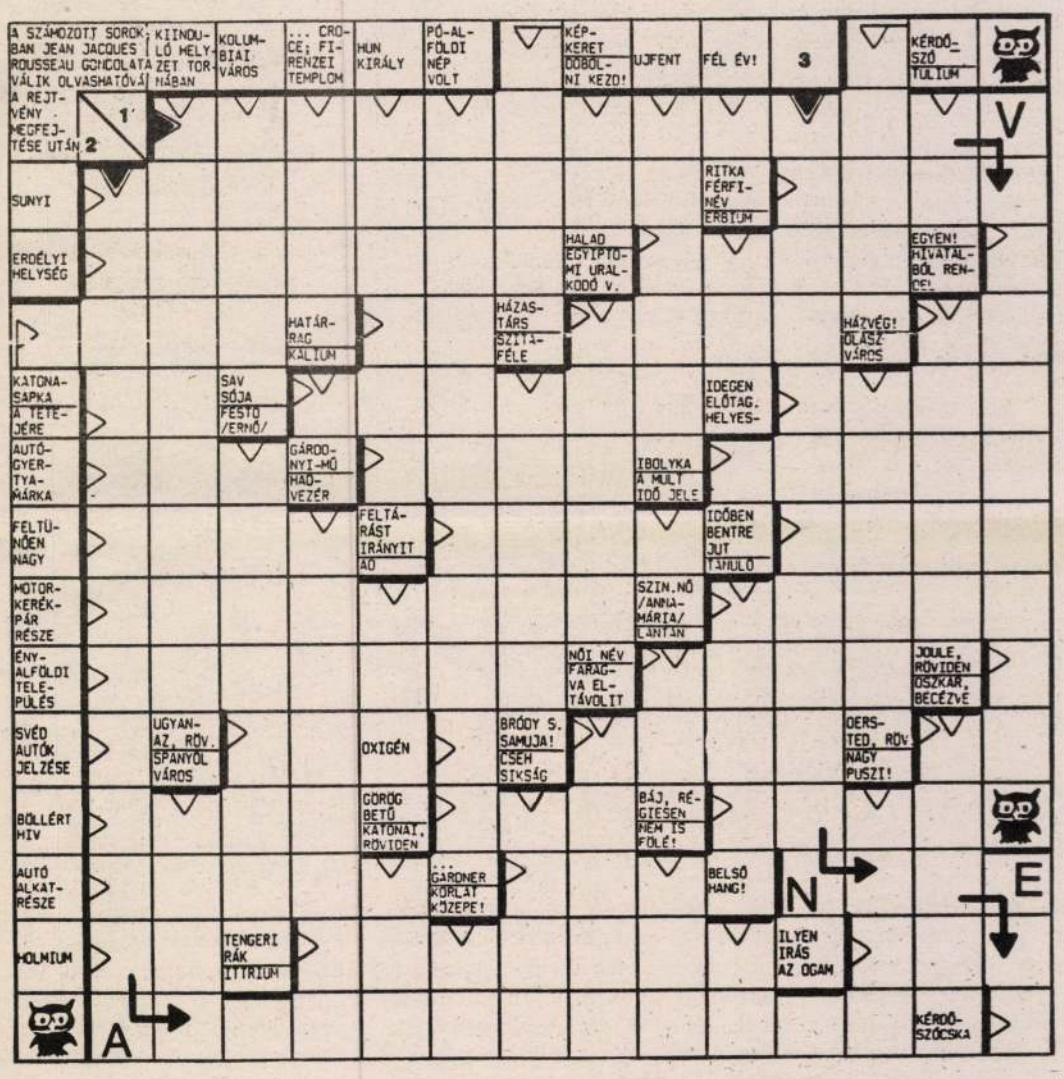

A megfejtéseket csütörtök délig kérjük beküldeni szerkesztőségünk címére: Veszprém, Szabadság tér 15.

Múlt heti keresztrejtvényünk helyes megfejtése:

Gyűlölettel nem győzheted le ellenségeid, csak ha ellesed és túlszárnyalod mindük erényeit.

Könyvjutalmat nyertek: *Hennig Irén*, Pápa; Koltainé *Takács Judit*, Veszprém; *Moródi Sándorné*, Csabrendek; *Pál Jenő*, Balatonalmádi; *Vock Józsefné*, Gic.

Megújul a Dóm tér Szegeden

A szakmai zsűri döntése alapján hazai cég nyerte meg a Szegedi Szabadtéri Játékok nézőterének felújítására kiírt pályázatot. Ezt a városi önkormányzat tavaly hirdette meg, ugyanis a Dóm teret egész évben elcsúfító, régi nézőtér megszüntetése régi óhaja volt a lakosoknak.

A mostani szerkezet olyannyira elhasználódott, hogy egy nagy felújítás elkerülhetetlen lett volna. Ezért döntött úgy a város, hogy új nézőteret kap a szabadtéri, olyan szerkezetet, amelyet a játékok idejére, nyáron felállítanak, az évad végeztével pedig lebontanak.

A pályázat nyertese a Compack Dowe Egberts Részvénytársaság, melynek munkáját több hazai nézőtér fémjelzi már, a többi között a Gyulai Várjátékoké. A versenyben maradt két cég közül a Compack ajánlata jóval olcsóbban megvalósítható, mint a másik, külföldi cégé. Tervei szerint 150 millióból – ennyit szavazott meg ugyanis a közgyűlés – nemcsak a lelátó készül el, hanem a világítótornyok, valamint a városon kívül felállítandó műhelycsarnok is.

Az idei évad előadásait még a régi lelátóról tekinthetik meg az érdeklődők. Az új nézőteret jövő tavasszal szállítja a Compack, s a következő évad befejeztével a város egyik legimpozánsabb tere 30 év után ismét eredeti szépségében fogadja a látogatókat. (MTI)

BALATONKENESE — Fálumúzeum (Kossuth u. 6.). Nyitva: 9—14 óráig, szünnap: vasárnap.
BAZSI — Simon István-emlékház.
CSESZNEK — Helytörténeti kiállítás (Vár út 35.) nyitva mindennap, 9—17 óráig.
EGERALJA — Helytörténeti gyűjtemény.
HEREND — Porcelánmúzeum — A herendi porcelán. Nyitva: szombat—vasárnap és ünnepnap kivételével, 8—16 óráig.
ISZKÁZ — Nagy László-emlékház. Nyitva: héttő kivételével, 10—18 óráig.
MALOMSOK — Helytörténeti gyűjtemény. Anyaga kérésre bármikor megtekinthető.
PÁPA — Gróf Esterházy Károly Kastély- és Tájmúzeum — Pápa régészeti és történeti emlékei — Főúri enterlőrök — A pápai keménycserép története. Kékfestő Múzeum. Nyitva: 9—17 óráig. Szünnap: héttő. Gránátalma Patikamúzeum, nyitva: munkanapokon, 8—16 óráig. Egyháztörténeti és Művészeti Múzeum. Nyitva: naponta, 9—12.30 és 14—17.30 óráig. Szünnap: héttő. Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteménye, nyitva: héttőtől péntekig, 10—12.30 és 14—17.30 óráig.
TAPOLCA — Városi Múzeum — Romkert — Séta egy régi iskolában — Adalékok Tapolca történetéhez az 1984/85-ös templom-dombi ásatások alapján — Marton László gipsztervei. Nyitva: 10—16 óráig.
VANYOLA — Vajda Péter-emlékház.
VÁRPALOTA — Helytörténeti gyűjtemény (Tájház). Nyitva: héttő kivételével 11—18 óráig. Nagy Gyula Galéria — Képzőművészeti gyűjtemény — Matzon-gyűjtemény.
VESZPRÉM — Laczkó Dezső Múzeum, Erzsébet sétány 1. — A Bakony és a Balaton-felvidék évezredei. Nyitva: héttő kivételével naponta 10—14 óráig. Bakonyi ház (Erzsébet sétány 3.) — A paraszti életmód használati tárgyai és felszerelései. Csutorásmesterség. Nyitva: naponta 10—14 óráig, szünnap: héttő. Téglamúzeum (Szabadság tér 1.). Nyitva: héttő kivételével naponta, 9—17 óráig. Mestermű Galéria, (Kossuth u. 17.) — Duray Tibor kamaratárlata. Nyitva keddtől péntekig 10—13 és 15—18, szombaton 10—13 óráig.
ZIRC — Bakonyi Természettudományi Múzeum — A Bakony természeti képe. A természet ékszerei. A Kárpát-medence ásványai és kristályai. Nyitva: héttő kivételével naponta, 9—17 óráig.
ZÁNKA — Néprajzi Múzeum — a Magyar cserkészek története kladványok tükrében (1910—1990) egész évben látható. Nyitva: 10—18 óráig.
A múzeumok, ha más nyitva tartás nincs feltüntetve, héttő kivételével 9—18 óráig tartanak nyitva.

Közérdekű telefonszámok

VESZPRÉM — mentők: 04, rendőrség: 07, tűzoltóság: 05, gázszolgáltatási hiba: 23-078 (földgáz), 28-518 (PB-gáz), áramszolgáltatási hiba: 28-288, vízszolgáltatási zavar: 25-498, autómentő-szolgálat: 24-583, 27-289, MÁV-tudakozó: 24-583, taxi: 21-113, Volán-tájékoztató: 21-512, közlekedési információ: 21-220, Molnár temetkezési vállalkozás 0–24 óráig: 23-697, 20-751, a Veszprém Megyei Kegyeleti Szolgáltató Vállalat halottszállítási ügyeletet tart 0–24 óráig: 80/28-838.
AJKA — mentők: 04, rendőrség: 07, tűzoltóság: 05, áramszolgáltatási hiba: 11-933, gázszolgáltatási hiba: 11-780, vízszolgáltatási zavar: 12-166, MÁV-felvilágosítás: 12-745, Volán: 12-222, közlekedési információ 12-381.
BALATONFÜRED — mentők: 43-800, rendőrség: 42-288, tűzoltóság: 42-684, áramszolgáltatási hiba: 43-211, vízszolgáltatási hiba: 42-611, Balaton taxi: 43-071, 43-073, MÁV: 43-652, Volán: 42-255, információ: 42-905, autómentő szolgálat: 42-992, hajóállomás: 42-230.
PÁPA — mentők: 04, rendőrség: 07, tűzoltóság: 05, áramszolgáltatási hiba: 24-844, gázszolgáltatási hiba: 24-483, vízszolgáltatási zavar: 13-455, taxi: 13-095, közlekedési információ: 24-811, Volántájékoztató: 13-855
VÁRPALOTA — mentők: 71-780, rendőrség: 71-511, tűzoltóság: 72-455, taxi: 71-850, 72-692, Volán: 72-388, vízszolgáltatási hiba: 71-089.
TAPOLCA — mentők: 04, rendőrség: 07, tűzoltóság: 05, áramszolgáltatási hiba: 11-611, vízszolgáltatási hiba: 11-221, MÁV-felvilágosítás: 12-046, taxi: 11-724, közlekedési információ: 12-253, személyszállító (taxi) kisparosok: 12-742.

Hungária Biztosító

Gépjármű-kárrendezés
VESZPRÉM, Budapest u. 70/A. Tel.: 28-231, 28-033, telex: 32-610. Kárfelvétel, kárkifizetés: héttőtől péntekig: 7.30—16.00 óráig, szombaton: 7.30—12 óráig.
VÁRPALOTA, Árpád út, szolgáltatóház. Tel.: 71-140, telex: 32-387. Kárfelvétel, kárkifizetés: kedd, csütörtök: 9—11 óráig. Gépjárműszerviznél munkanapokon, 6—14 óráig.
PÁPA, Márton I. u. 2—4. Tel.: 89/13-515, 24-090, telex: 24-313. Kárfelvétel, kárkifizetés: héttőtől péntekig: 7.30—16 óráig.
AJKA, Szabadság tér 16. Tel.: 88/12-854, 11-243, telex: 32-468. Kárfelvétel, kárkifizetés: héttőtől péntekig: 7.30—16 óráig.
TAPOLCA, Lenin tér 9. Tel.: 87/11-094, telex: 32-432. Kárfelvétel, kárkifizetés: héttőtől péntekig: 7.30—16 óráig.
BALATONFÜRED, Shell—Interag töltőállomás, Széchenyi út. Tel.: 86/42-621. Kárfelvétel, kárkifizetés: héttőtől péntekig: 7.30—16 óráig. Kárbejelentés: mindennap 0.00—24.00 óráig a Shell—Interag töltőállomásnál.
BALATONALMÁDI, Szabolcs u. 15. Kárfelvétel, kárkifizetés: héttőtől péntekig 7.30—16 óráig.

Bogunán Zoltán

FRÁTER ZOLTÁN:

Legendaszerviz (XIV.)

Három holló

Betévedt egyszer *Ady Endre* törzshelyére, a Három Holló vendéglőbe Rákosi Jenő, a Budapesti Hírlap fővezére, a modern versek kiátkozója, aki Dunántúli néven közölte támadásait.

Ady kissé gyűrötten üldögélt asztalánál, kivételesen egyedül. Néhány borospalack alkotta minden társaságát. Hűvös biccentéssel vette tudomásul, hogy ádáz ellenfele a közelben foglal helyet ismerőseivel. Messzire révedő tekintete csakhamar elborult, s a vendégek legnagyobb megdöbbenésére egyszer csak sírni kezdett. Tenyerébe temette arcát, válla meg-megrándult a fájdalomtól. Ha időnként felemelte fejét, határozottan Rákosi Jenőre nézett, mintha őt okolná bánatáért. Mivel a jelenet egyre kellemetlenebbé vált, a nemes érzetű Rákosi udvariasan megkérdezte, segíthet-e valamiben. A költő odahúzta székét a szomszéd asztalhoz.

— Kérlek — kezdte akadozó nyelvvel Ady -, bevallok neked valamit. Politikáról, magyarságról gondolkoztam. Rájöttem, hogy akármit írok, akárhogyan lázadozom, mégis ennek az országnak a polgára vagyok. Akármit csinálok, Tisza István az én miniszterelnököm is.

Rákosi, a kormány feltétlen híve, meghatottan válaszolt:

— Nagyszerű felismerés, Bandikám! Ez bizony mindenképpen így van. Látod, én mindig tudtam, hogy közénk tartozol. De miért zokogsz itt?

— Hát éppen ezért!

A titok

A pályakezdés rejtelmeiről faggatta a legendás *Osvát Ernőt* egy izgatott gimnazista, a Nyugat szerelmese. Milyen körülmények között indult és mivel érte el, hogy folyóirata valóságos fogalom lett?

— Az ön fiatalsága teljes őszinteségre kötelez engem — nyomta el a szivarját Osvát. — Mint ifjú kritikus, többször szerettem volna lapot alapítani, de újra és újra elfogyott a pénzem. Ily módon nem tudtam volna megtartani a szerzőket. Könnyű volt *Kiss Józsefnek*, A Hét szerkesztőjének, aki zsebből fizetett munkatársainak. Nemigen beszélt, csak kikotorta kabátjából az aprót, ezzel mondott véleményt. Én nem sokra becsültem a bankjegyeket, magam is szűkölködtem a földi javakban. Viszont épp olyan naiv rajongó voltam, mint most ön. Azonnal közöltem mindenkivel, ha valamely írás tetszett. Rövidesen elterjedt, hogy van itt egy széplélek, aki él-hal az irodalomért. Hozták is a kéziratokat az új tehetségek, látszólag érdek nélkül, miközben sóváran lesték, hogyan fogadom legfrissebb alkotásukat. Sohasem utasítottam el senkit, sohasem ítéltem, míg a művet végig nem olvastam. Az a mohóság, amellyel átvettem a telerótt papírokat, meghálálta magát. Az írók ragaszkodnak ahhoz, aki feltétlenül kíváncsi a munkájukra. Kávéházi asztalomat ostromolni kezdték. Így lettem szerkesztő.

Maradni

A „fordulat éve" után, amikor a hatalom kérdése hosszú időre eldőlt, napnál világosabbá vált, hogy olyan osztályidegen szerzők számára, mint *Herczeg Ferenc*, nem terem tovább babér.

Aggódó ismerősei kitartóan kísérleteztek azzal, hogy rávegyék az írót, utazzon külföldre, telepedjen le valahol Európában. Népszerű színdarabjai jogdíjából mindenütt fényesen megélhetne. Pesten halvány remény sincs, hogy műveit kiadják, a biztos hallgatás vár rá. Szemmel látható, hogy az épülő társadalom nem az ő világa lesz. Lám csak, *Márai Sándor* is sietve távozott. Nem volna tanácsos követni a példáját?

— Nem — válaszolta a régi vágású úr, végigsimítva deres halántékán.

— Vajon miért? — értetlenkedtek jóakarói. Mégis, fontolja meg: itthon az a sok körülményeskedés, igazolás, bosszankodás... Nem nézik semmibe, szinte ellenségnek tekintik. Csomagoljon, amíg lehet, mentse, ami menthető. Miért ne menne el?

— Hogyisne! — fakadt ki Herczeg. — Eszem ágában sincsen elhagyni az országot. Nem teszem meg ezt a szívességet nekik. Nem elég, hogy megnyerték a választásokat, még ennek is örüljenek?

Emlékirat

Szerénytelenség nélkül hozhatom az utókor tudomására, hogy közvetlenül a rendszerváltozás előtt történelmi események zajlottak a parlamenti könyvtár büféjében.

Illegalitásba kényszerült barátaimmal — volt, akinek lejárt az olvasójegye — már akkor is felismertük, hogy tennünk kell valamit a nemzet megmentéséért. Vitorlánkba fogtuk a változás szelét, vagy a változás szelébe fogtuk a vitorlánkat, ki tudná ma már eldönteni? Sokan akartak hirtelen meggazdagodni azokban a nehéz esztendőkben, egy-egy jó ötlettől várva szerencséjüket.

Haladni kellett a korral. Egy szép napon elhatároztuk, hogy megalapítjuk a *Jellemkölcsönző* Vállalatot. Ha van jelmezkölcsönző, ahol bárki olyan ruhát ölthet, amilyet csak kíván, miért ne lehetne bérelni — jellemet is? Látnoki szemeink előtt öles betűkkel rajzolódott ki a hirdetések szövege: cserélje ki jellemét! Újítsa fel használt, elkopott tulajdonságait! Megunt ábrándjait, törött gerincét jutányosan átvesszük, díjainkba beszámítjuk. Rendeljen új jellemet, akár több hónapra is! Felruházzuk korszerű képességekkel! Rendszeres csere, állandó ellenőrzés! Naprakész viselet, garantált minőség! Római jellemek féláron, magyar lelki alkatok előjegyzésre. Politikusoknak kedvezmény!

A terv ugyancsak életképesnek látszott, sőt busás haszonnal kecsegtetett. Szent volt a pillanat, amelyben ötletünk megfogant. Emlékszem, mintha tegnap történt volna. Dicsfény gyúlt, fejünk fölött glória lebegett. Elégedetten dőltünk hátra a társalgó foteljában. Éreztük, korszakosat alkottunk.

Nagy idők voltak eljövendők.

Álarcosbál

— Miért szeretem a farsangi mulatságot? — töprengett magában *Hamvas Béla*, miközben a friss ágyásokat gereblyézte és nagyregényére gondolt. — Azt hiszem, igazán csak a kilencvenes években fogják ezt megérteni, a politikai élet kavalkádjában. Egyesek úgy vélik, a legizgalmasabb pillanat, amikor tizenkettőt üt az óra és a bálozók leveszik álarcukat. Kiderül, kit rejt a maszk, ki bújt meg a bohóc jelmezében, a varázsló süvege alatt, a herceg palástjában, kit takar a tudós köpönyege, a boszorkány rongyos kendője, a tündér és a királykisasszony szép ruhája. Bizony, sok ijesztő alak vonul fel egy karneválon. Ördögfejek, víziszörnyek, láncukat csörgető kísértetek, huhogó szellemek, Drakula gróf és társai, denevérek, gnómok, küklopszok. Félelmetes állatok ijesztgetik a vendégeket, hatalmas agyarakkal, vérben forgó szemekkel, csattogó patákkal. Hátborzongató figurák népesítik be a termet. Mégis, ez a színjáték a legszebb az egészben. Hiszen a rettenetes óriásról tudjuk, hogy gólyalábon jár, a véres szájú emberevő paradicsomlével kente be állát, a vasorrú bába papírmasét hord. Így jó, mert csak maskara minden, de nem kell komolyan venni. Bárcsak így is maradna: tomboljon a bál, táncoljon ki-ki párjával a forgatagban. Csak az álarc le ne hulljon, nincs szörnyűbb, mint ami alatta van.

Békési György rajza

OLÁH JÁNOS VERSEI:

(Hátad mögött...)

Hátad mögött a sápadt intrika
útvesztők járta földje.
Be kell ismerned, jól van így,
hogy rögről rögre ezt kell fölfedezned.
Most már nem érint annyira,
ha átlátsz is a szögesdrót szitán,
ha megcsap is a bürök illata,
ha átölel a ragtapasz-lián.
A tenyeredet szögek ütik át,
s az oldaladat lándzsa.
Hogyha keresztre feszítenek is,
nem történik semmi se utána.

(Elvesztettem...)

Elvesztettem az álmodott szavakat,
s miközben azt kerestem, hol lehetnek,
egyikük lepergett,
mint a juharfa termése
a porba a lábam elé.
Tenyérnyi tócsává változott,
amelyen át egy más világba láttam.
E délibábos csalódás láncán függni egyre
végül is megtanultam.
Talán ezért kell most
elszakadnom tőle.

Átkelni nem lehet

Elvétett macskanyávogás
a vergődő nádasokban,
öblös béka-nevetés,
pergő margaréta-forgó,
homokból, esőből eszkábált híd,
melyen átkelni nem lehet,
zárkózott asszonyarc,
gyűrött pipacs-szirom,
elnyugvó szoknyaránc hieroglifája
egy kamaszlány ölében.

Te vagy

A kutyaugatástól
fuldokló völgy foglyul ejt.
Vérvörös szánon rohansz
szédülve le a mélybe.
A zöld tükörként
villogó talpak fölszikráznak
a viadukt kövei között.
A nehéz vonzástól elbutulva
azt álmodod,
az áldozat te vagy.

Új világ

Az volt a szép, az ifjúság,
amikor mindkettőnket egyformán megaláztak.
A közös sorsot egymásra utalva viseltük,
bármilyen nehezen. Ma más a helyzet,
nincs közös sors.
Fuldoklásom gőgjét egyedül színlelem.

GOPCSA KATALIN:

Képzőművészet

A képíró - képfaragó

A templom és a kocsma valaha jól megfért egymás mellett, mindegyik a maga helyén, csakúgy, mint a káromkodás és a zsoltár. A templomé volt az áhítat, a templomtéren játszott farce-oké, bohózatoké a felszabadult nevetés. Jól megvannak egymás mellett az ájtatos templomalapító csuhások, a szomorú szemű balladai figurák, és a versbe foglalt nagyfarú Berták, Borcsák is *Bognár Zoltán* grafikus emlékkiállításán. A nagyméretű fekete-fehér linómetszeteken egymás mellett sorakoznak a pásztorok, nyakukban, vállukon bárány vagy domboldal, mosolygó csillagkép-alakok, artisták és mutatványosok, apró- és fagyosszentek, szellőlányok és kártyafigurák.

Bognár Zoltán annak idején nem tiltakozott, ha a bakonyi erdők pásztorainak és a Balaton-felvidék szőlőművelőinek népművészeti hagyományait emlegették ihletőként, hiszen tény, hogy van pásztor, halász és szőlőtolvaj is a képein, és aprólékos gonddal megmetszette-véste az archaikus-geometrikus vagy kacskaringós növénydíszes képkereteit is. Ezt csinálta annak idején *Király Zsiga* is, meg a többi pásztor a szép faragásokon, tükrösökön.

De ha megnézzük, ha mást nem is, mint a veszprémi várban levő Csikász Galéria kiállításán bemutatott *A bakonyi betyár halála* című, ezerkilencszázhetvenkettes, nagyméretű (243x134 cm) zománcfestményt, észre kell vennünk, hogy itt másról is szó van, mint a betyáros mondavilágról: szó van ennek a világnak az idézőjelbe tett, átköltött újrajátszásáról is.

Ez a betyár a képen, feje fölött az angyallal, nem Savanyú Jóska, nem is a Milfajt Ferkó. Siratja ugyan gyöngy nyakékes babája, a kép sarkában, egyvonalban a betyár szép formájú csizmájával, de ez a karcsú lábbelisarok a hozzá tartozó cipővel később, a harmadik teremben — főszereplő lesz egy festményen. A virág a képen pedig nem egyszerűen alaktól független ornamentika, hanem érdekes textúrájú kent-csurgatott zománcfesték is. A bizony por és hamu alatt a ki-tudja-miért gerinces, koronás főket is bekebelező kígyó (kélgyó?) hullámzik a kyrie-ele-ison felé, és a vidám, egybefaragott Ádám—Éva mellett észre kell vennünk a bukott angyalt is. Főleg azért, mert oda is van írva: bukott angyal. A hetvenes évekbeli lapokon sok írás van: szalagon, csíkban, vagy csak úgy átabotában. Főleg szólásmondások.

A kiállítás a terembeli adottságokat is jól kihasználva mutatja be Bognár Zoltán életművének legfontosabb állomásait, az egyes korszakok képegyütteseit: a hatvanas-hetvenes évek zománcfestményeit, a hol humorral, hol mélységes humanitással készített nagyméretű linómetszeteket, az ismert művészegyéniségekről készített portrékat. A kiállítás rendezője, *Nagy Károly* jó érzékkel válogatta ki a retrospektív tárlaton a jelentős alkotásokat.

A tárlat igazi meglepetései ezek a festmények és a fából-papírból készült halak, madarak, lemezlények, a nagyobb méretű megvalósításra szánt plasztikák modelljei. Bizonyítják ezek az új művek, hogy Bognár megcsinálta a maga szín- és formakísérleteit, függetlenül az idők szelétől, fittyet hányt az intézményesített konzervativizmusnak és a Gombrich által elkeresztelt, művészeti kísérletekre éhes Élharcos Közönségnek egyaránt.

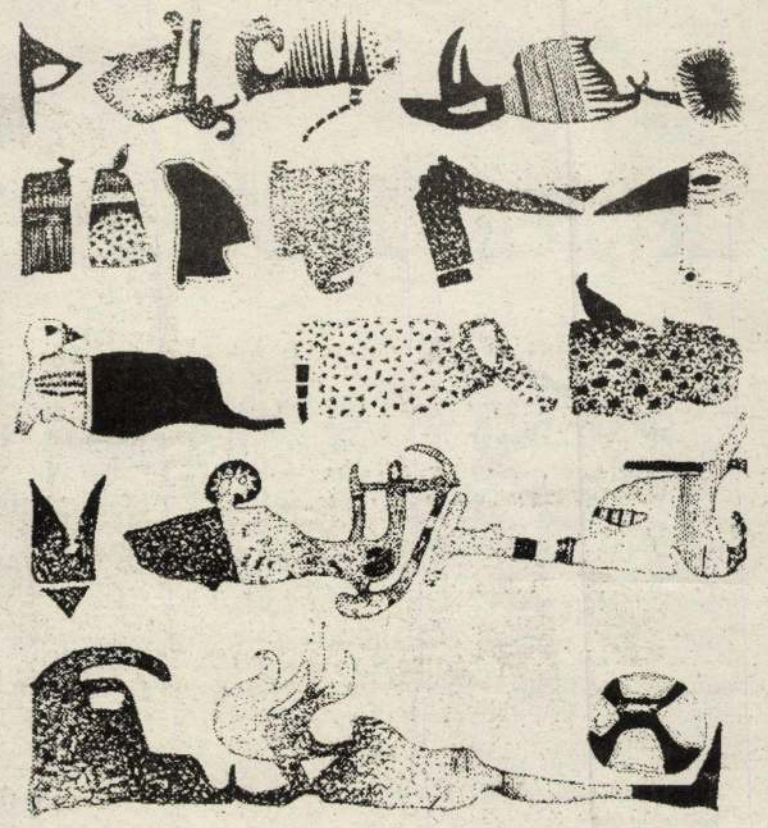

Györgydeák György rajza

KÁLLAI GÉZA:

Építészet

Népi műemlék ház Veszprém-Kádártán

Mindenki széklökte volna az Asszony-király idején épült házat, és tűzre hányta volna a bennevalót, hogy a helyén olyan típustervek adta lakóházat emeljen, amilyenből a veszprémi káptalan egykori jobbágyfalujában tizenkettő megyen egy tucatra.

'89-ben, amikor még nem volt szokás nép-nemzeti eszményekről szajkózni, egy fiatal pár, *Szolga Rózsa* és férje, *Seregélyes Zoltán* kényelmes panellakását feladva, köznevetségre egy — a fogalmaink szerint — lakhatatlan, penészes, leázott, fűthetetlen romba költözött, hogy valami szentimentális vágytól hajtva helyreállítsa a házat úgy, hogy abban háztartást vezetni, gyereket nevelni, dolgozni, élni és álmodni lehessen. Azaz megtanulni újra élni, megtalálni a házban az alkotás örömét, észrevenni fűt, fát, virágot. Szó szerint meg kellett küzdeniök a házzal, mert az nem adja meg könnyen magát, és sokszor kellett legyőzni a kétségeiket, hogy — asszonyos nosztalgiával fogalmazva — a megszemélyesült ház szereti-e őket úgy, ahogyan ők szeretik azt.

Az elkorhadt ajtók, ablakok évszázados vasalását megmentve cserélték ki az összeset az eredetivel egyezőre, megőrizték a már sehol sem látható oromdeszka-vasalatokat, újjáépítették a kemencés, tűzpados, szabadkéményes konyhát, ahol nem érezzük stílustörésnek a villanytűzhelyt és a hűtőszekrényt. Felsorolhatatlan erőfeszítéssel — és még a kedvezőtlen kölcsönnel — javították ki a nádtetőt, teremtettek lakóteret istállóból, ahol azért a jászol is megmaradt.

Ennyi áldozattól már a műemléki hatóság is elérzékenyült, a házat műemlék jellegűnek nyilvánította, és a zsebébe nyúlt úgy százezer forintig. A falu pedig felhagyott a kétpofára vigyorgással, s az emberek végigkutatták a padlást és a fészert, elhozták az ősök kidobásra sem érdemesített tárgyait, szerszámait, köztük olyanokat, amiknek láttán néprajzos is csak hümmögne, ha a valaha volt hivatala felől kérdeznék. Vásárolt, kapott bútorokból lett a házban korhű berendezés, a portán pedig ősi gazdasági felszerelés, hogy már szinte hinni lehet a jó tett helyébe jót várj példabeszédekben és a szeretet eleven erejében.

Az ám, de egy ilyen ház soha nincsen készen. Mindig van valami, aminek keresni kell az igazi helyét, állandóan kell valamit javítani, és — ó, régi asszonyok — minden pünkösdre kívül-belül meszelni kell. A nádfedelet megbontja a szél, a vakolatot repeszti a fagy, évente lehet szinte mindent újra kezdeni. Így válik azonban a ház egyre kedvesebbé, és lesz igazán sajáttá. Mert egy nyaraló előszobájában kiakasztott néhány népies (?) tányérral letudottnak érezhetjük magyarkodásunkat, néprajzi gyűjteményekben tett sétákkal múlathatjuk kirándulásaink unalmát, az az élmény azonban sohasem lesz a miénk, amit ez az emberpár naponta megél; az időutazást a magyar életben.

Nem szép tőlünk, ám mégis el kell mondani, hogy bizony nem minden megoldás szakszerű, és néhol tájidegenséget érzünk. Érdemes lett volna — ha van olyan — hozzáértő építésszel, néprajzkutatóval konzultálni. Ezt csak a bakonyi régiót ismerő veszi észre, és ez semmit sem von le egy pedagógus asszony és ötvös férje minden elismerést megérdemlő alkotásának értékéből. Mert vannak ugyan imígy-amúgy felújított, nyaralónak használt „vidéki hangulatú", jellegtelen és kortalan házak másutt is, amit lehet — hozzá nem értőknek — népi alkotásként mutogatni, de arra, hogy egy házaspár az életét tegye rá, hogy egy darabját hitelesen visszaálmodja a magyar múltnak — nem tudunk példát.

Emeljük meg előttük a süvegünket!

VADAS JÓZSEF:

Iparművészet

Veszprémi szilánkok

Néhány hónappal ezelőtt — valamikor télen — a honvédség kaszinójába invitáltak. A *Veszprémi Művész Céh* rendezte ott bemutatkozó kiállítását a fővárosban. Elmentem, s nemcsak a baráti invitálások okán. E közösség — vagy harminc művész — egyike azoknak a rokonszenves civil szerveződéseknek, amelyek a felülről vezényelt össznépi gyülekezetek helyébe lépnek mostanában. Kíváncsiságom mindezen túl annak is szólt, hogy a céh vezetője egy nem mindennapi, szinte legendás ember, *Somogyi Győző*. Egykor maga is fővárosi lakos, aki beleszerelmesedett a gyönyörű Káli-medencébe, és azóta ott él-dolgozik.

Veszprém megyében azonban másokban is működik a civil kurázsi. Ugyancsak baráti szálak fűznek egy nem kevésbé kitűnő művészhez, *Vásárhelyi Jánoshoz*, aki már egy évtizede a Balaton Bútorgyár tervezője, és akinek döntő érdemei vannak abban, hogy cége a legjobb magyar vállalatok közé emelkedett. Amikor arrafelé jártam — kíváncsi voltam a gyárra és az igazgatóra —, Vásárhelyi a hivatalos programot követően bemutatott egy szintén romániából hozzánk települt erdélyi művésznek, a most Ajkán élő *Kiss Miklós* üvegtervezőnek. — Meg kell ismerned őt — mondta. És mintha azóta is ezt mondogatná. Az elmúlt hónapokban szabad idejének nem kis részét Vásárhelyi János azzal töltötte, hogy kiállítást szervezzen öt veszprémi iparművésznek: magának, Kiss Miklósnak, továbbá a Herendi Porcelángyár három tervezőjének: *Horváth Lászlónak, Tamás Ákosnak, Takács Zoltánnak*. Az akció sikerült: a bemutató április elején volt az Árkád Galériában.

A tárlatot én nyitottam meg, kritikát is írtam róla a *Magyar Hírlapnak*. Talán megbocsát az olvasó, ha ezek után nem ismétlem magamat. S most nem ecsetelem azt az áldatlan helyzetet, amelyben az ország ipara és benne a magyar tervezőművészet vergődik (erről beszéltem a verniszázson), és nem értékelem-jellemzem ötük tevékenységét (egy már bezárt kiállítás elkésett propagandájával, félő, nevetségessé válnék).

Csupán egy gondolatot vetnék fel: az úgynevezett vidékiségről.

Az elmúlt évtizedekben bizarr egyenlőtlenség alakult ki. Képzőművészetünkre főváros-centrikusság a jellemző — annak ellenére, hogy a vidéki városok tárt karokkal, sőt műteremmel és munkával várták a leköltözőket. Az iparművészet viszont, amely a termeléshez kötődik, vidékre települt. Az üveg, a porcelán és a bútorgyárak köré. Részvétele sajnos mindmáig hiányzik is az ennek folytán egyoldalúvá vált művészeti közgondolkodásból. Ide, Pestre nemigen hallatszott el a vidékiek szava, mivel egy-egy ülésre nem volt módjuk, vagy aránytalanul nagy fáradság lett volna felutazni. Holott, csak az Árkád Galéria résztvevőinél, azaz Veszprém megyénél maradva, Vásárhelyi János ma vitathatatlanul a legjelentősebb aktív bútortervező; hasonlót mondhatunk a herendi kollektíváról; azt pedig csak sajnálni lehet, hogy Kiss Miklósnak — noha Ajkán él — már nincs kapcsolata a helyi üveggyárral.

Ha van üzenete — tanulsága — annak a kollektív kiállításnak, amit ők öten rendeztek, akkor az az, hogy nekik éppen olyan nagy szükségük van Veszprém megyére, mint a megyének — gyárainak, üzemeinek — rájuk. S nem helyi érdekből csupán. Amit csinálnak, arra országon belül, országon túl is figyelnek már.

BOGNÁR ZOLTÁN

Tihanyi Muz.1985

Grafikusművész (1924, Párizs).
A Képzőművészeti Főiskolán 1950-ben végzett Bernáth Aurél tanítványaként.
Rendszeresen vesz részt a Veszprém megyei és a különböző országos kiállításokon grafikai műveivel.
Önálló kiállítása volt Veszprémben, Budapesten, Varsóban és a lengyelországi Tarnowban.
Több művét őrzi a tarnowi múzeum.

A MAGYAR KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE VESZPRÉM MEGYEI MŰVÉSZEI

SÁNDOR JÓZSEF BENEDEK

SZŰZEK TEMETŐJE
SÜTŐ BOR-CSA VAGÉK NEM SZÉ-GYEN NEM TI-TOK, NAGY VESZÉLY A KORSÁG CSAK ENNYIT MOND-HATOK-HÉTFŐN MÉG FEHÉRRE ME-SZELTEM A HÁZAT, KEDDI KAKASSZÓRA ELVITT A GYALÁZAT
SZŰZ LEÁNY VOLT SÁRA ADDIG AMIG ÉLE SIRAT-ÁK FIAI LŐZSI ÉZ A FERKE
ISTENES LEÁNY VOLT A NAGY FARÚ BERTA LEGÉNYEK MIATT SZÁLLT IME E SÍRBA

CSIZMADIA ZOLTÁN

Festőművész (1933, Mátészalka).
A Képzőművészeti Főiskolát 1958-ban végezte el. Rendszeresen vesz részt festményeivel, grafikáival és kerámiatábláival a Veszprém megyei, az országos és a vidéki kiállításokon.
Önálló kiállítása volt Veszprémben, Budapesten, Szegeden és Koppenhágában.
Művészeti díjai: Csók István-díj (1965), Derkovits-ösztöndíj (1966–69), Egry József-díj (1969), Szegedi Nyári Tárlat díja (1973).
Több nagyméretű kerámiakompozíciót készített különböző középületbe.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1975 DEC 6

Bognár Zoltán

MŰVÉSZET

1021

Bognár Zoltán: Kőmíves Kelemen (Miskolci Grafikai Biennálé)

KÖNYVEK

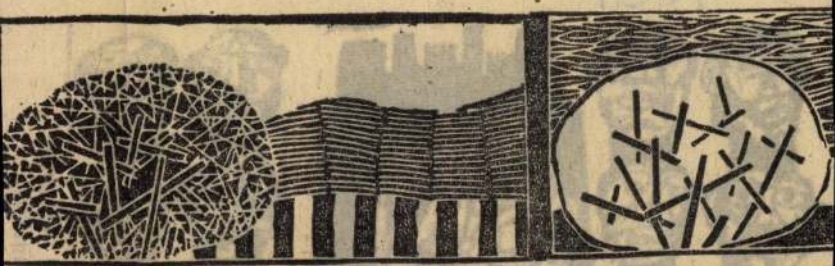

Szabó M. László

„SZORGALMI REGÉNY"

Elkedvetlenítő olvasmány Hallama Erzsébet kisregénye, az *Üvegvár*. Elkedvetlenítő, mert nem mond semmit. Igaz, hogy azt a semmit halkan mondja. Ez akár diséret is lehetne: szabatosan, szabályosan ír a szerző, a mesterséget ismeri. Könyvének van főhőse és annak mellékhősei, van konfliktusa, belső monológja, elfogadható dialógusai, s közéleti problematikája. Mindezt elviselhető arányérzék-

BIKÁCSY GERGELY:

Kicsi v

Hallama Erzsébet: Üvegvár (166
lások (462 old.); Balogh Elemér:
(Szépiro

Széthullásokban. Az első némi

Bognár Zoltán: Kékszakállú herceg vára
(Foto: Borbás)

...nos Isko-
...udapest u.
...hai dolgo-
...Jelentkezés
...dnokságán.
...nyv szük-

...anács Kór-
...ot hirdet
...1-vel meg-
...gi osztály-
...betöltésére.
...fokú isko-
...eli képesí-
...kórházi
...tmény a
...sítás alap-
... szerint.
...órház igaz-
...lehet.

... mérnököt,
...szt és gép-
...égizett ad-
...Jelentkezés
... Veszprém.
...VB. Műsza-
...tőjénél.

...lkoztatásra
...felveszünk.
...lője Bala-

...vei Nyom-
...ételre ke-
... állami és
...éssel ren-
...delmi elő-
...lektív szer-
...Jelentkezés
...lyzeti elő-

Úttörőváros felett 600 négyszögöl szőlőföld áron alul eladó. Érdeklődni: Szentantalfa, Fő u. 10. Sólyom.

Zalaszántó Fő u. 70. alatt családi ház, melléképülettekkel eladó. Ugyanott Zalaszántó-derékhegyen 900 négyszögöl szántó és szőlő, pincével teljes felszereléssel eladó. Érdeklődni: fenti címen Töttő Jánosnénál.

Szentgyörgyhegy kisapáti oldalán 700 négyszögöl szőlő eladó. Érdeklődni: Sötét Lajos, Tapolca, Szentgyörgy utca 29.

Csopakon közművesített panorámás, szőlővel telepített, építkezésre alkalmas 150—200 négyszögöl telek eladó. Érdeklődés: Vass István, Csopak, Kossuth u. 98.

Balatonfőkajáron családi ház sürgősen eladó. Cím: Domján, Ady u. 5.

LAKÁS

Fiatal házaspár részére szoba, konyha albérletbe kiadó. Veszprém, Dobi I. u. 5.

Albérletet adnék olyan nőnek, aki szerény hátter...

...pótban eladó. Bala...
...mádi telefon: 38—435.

3 éves Zsiguli ...
Cím: Ajka II. Dózs...
u. 49.

VEGYES

Parkettázást, falbu...
anyaggal, anyag ...
vállalok. Tarczal,
Ady Endre u. 43.

Gázpalack redu...
eladó. (10—18 óra k...
Veszprém, Budapest ...

Zománcozott gázt...
palackkal eladó.
Lászlóné, Ajka, K...
u. 12 10/77.

November 20-án ...
30-kor ajkai száll...
szembeni buszmegá...
hagyott kisfiam egy ...
márkájú trombitát, ...
színű tokban. Kér...
becsületes megtalálót...
talom ellenében juta...
ajkai zeneiskolába, ...
Mics Mihály, Mag...
lány, Ságvári út 22-...

Eladó egy konyh...
rény és 3 ajtós varia...
rény költözködés ...
Érdeklődni: Veszprém...
pai u. 37. 18 órától ...
ner.

Fogsorjavítás megv...
tó. Ajka, Arany út 17...
sútállomás mellett.

Bognár Zoltán

Veszprém megye képzőművészeinek idei, sorrendben a XVII. Őszi Tárlatáról írásban már beszámoltunk lapunkban. Ezúttal a kiállított képekről, szobrokról készült felvételink közül mutatunk be néhányat. A veszprémi Bakonyi Múzeumban november 7. tiszteletére megnyitott tárlat „félidejénél" tart: még az év végéig tekinthetik meg a látogatók.

(Borbás János képriportja)

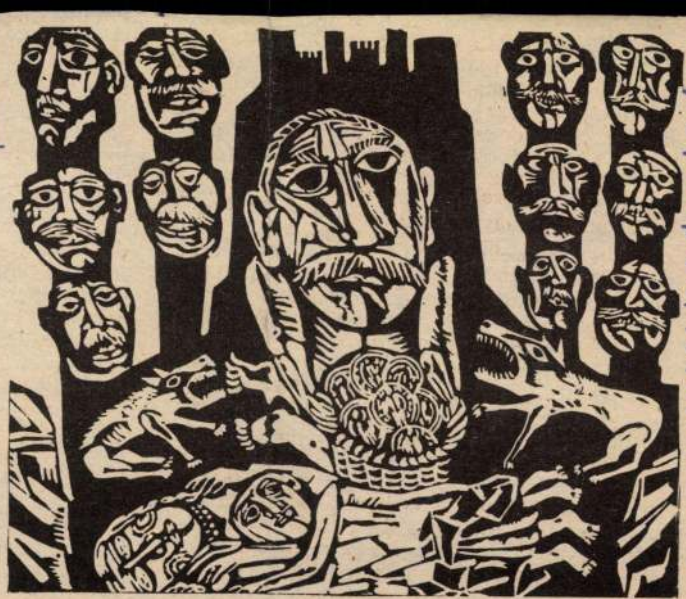

Bognár Zoltán:
A Kőmíves Kelemen balladája című sorozatból

cializmus ügyét magáénak valló valamény-
nyi állampolgárt.

Napjainkban a párt, a társadalmi, az állami és a gazdasági szervek azon munkálkodnak, hogy saját területükön kidolgozzák a kongresszusi határozatokból adódó *helyi tennivalókat*, illetve jónéhány területen már *a gyakorlati végrehajtás is megkezdődött.*

Pártszerveink, pártszervezeteink és minden kommunista közös és személyes felelőssége, hogy a szemléletben és a cselekvésben egyaránt érvényesüljön a társadalom érdeke, hogy segítsék megvalósítani azokat *a helyi célkitűzéseket*, melyek a kongresszus által kitűzött *nagy célok irányába hatnak.* E két alapvető feladat szoros egységet képez. Nyilvánvaló ugyanis, hogy az előttünk álló feladatokat nem lehet csak „fő vonalaiban", úgymond „globálisan" megoldani, hanem azok valóra váltásáért a hétköznapok során aprólékos munkával nap mint nap meg kell dolgozni. De a szocialista építőmunkánk eddigi gyakorlata arra is bizonyságul szolgál, hogy a helyi feladatokat is úgy lehet csak sikeresen megvalósítani, ha állandóan szem előtt tartjuk az általános társadalmi-, politikai- és gaz-

hetőségeket [redacted]
A nagy után[redacted]
gazdaságána[redacted]
során egysze[redacted]
neki erre ni[redacted]
egyszer gon[redacted]
hogy miként [redacted]
nyozása és milyenek a tartási körülmények, több százezer forintot minden utánjárás nélkül megtakaríthatott volna.

Természetesen az élet minden területén vannak különös jelentőséggel bíró dolgok, úgymond *„kiemelt feladatok"*. Az is nyilvánvaló, hogy *ezekre fokozott figyelmet és energiát kell szentelni*, mert kihatásaik akár politikai, akár gazdasági tekintetben ezt teszik indokolttá.

De még az ilyen jellegű kérdésekben is a megoldás kulcsát *kinekkinek a saját portáján, helyben kell keresnie és megtalálnia.* Éppen a közelmúltban fordult elő, hogy az egyik ipari üzemünkben a munka- és üzemszervezés megjavításával kapcsolatos párthatározat végrehajtására az igazgatói körlevelek és a termelési tanácskozások sorozata *csak általános instrukciókat adott*, minduntalan

Bognár Zoltán

Ádám Éva,

—: Lapok a horlás magyar grafikából

Művészet, 1976. október – 2. oldal.

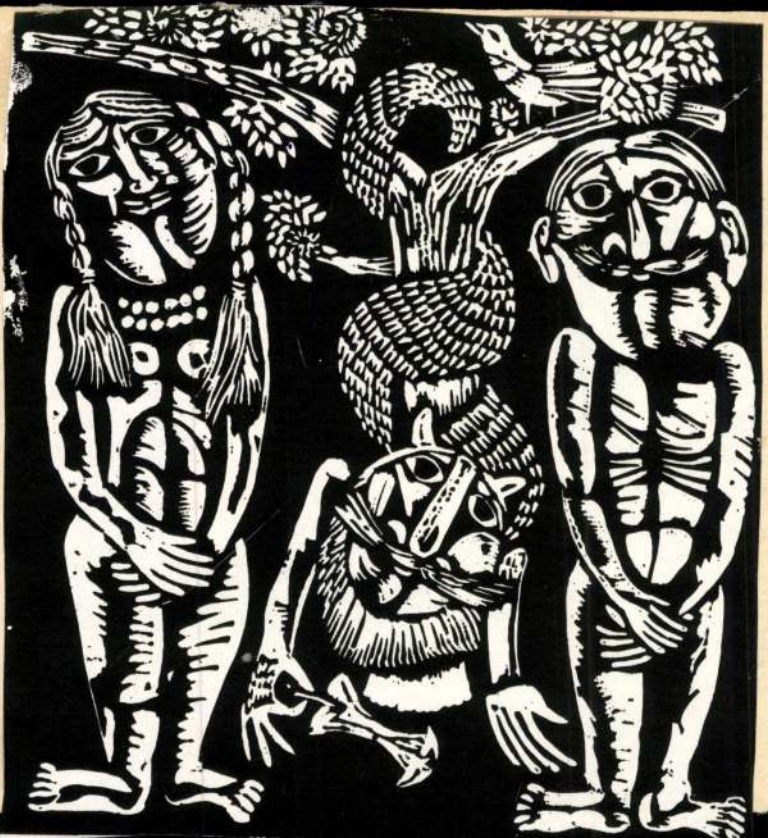

Bognár Zoltán: Kerékgyártó

Bognár Zoltán

Kerékgyártó

Népszava, 1976. augusztus 7.
7. oldal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1916 MÁJ 15

ÉLET ÉS IRODALOM

Bognár Zoltán

Vajon más módja nem volna-e az igazságszolgáltatásnak?

1021

Bognár Zoltán kiállításáról

k tarelem,
szerint —
tkozom rá

egész írása hitelet kérdésesse te-
szi.

*— Az írás nemcsak földrajzi-
lag pontos, de a hangulata is hi-
teles, bár elégikus, szomorú.
Nem érezte jól magát Budapes-
ten?*

— Kitűnően éreztem magamat.
De hálistennek volt egyszer egy
magányos, gondolkodó, emlékező
éjszakám. Örültem neki, hogy adó-
dott. Sokszor itthon se tudom meg-
teremteni magamnak ezt a termé-
keny hangulatot. Szerintem ugyan-
is kell, hogy az utazók ne csak örö-
met, hanem otthonos szomorúságot
is kapjanak az idegen városoktól,
melyek igazi arcát elfedi a sok ün-
nepien egyforma találkozási alka-
lom.

*— Novellája hangulatát sze-
rintem kimondatlanul is kritika
szemlélet színezi. Ezt az inkább
csak érezhető rosszallását én ar-
ra magyaráztam, hogy nem néz
jó szemmel a könnyelmű, tar-
talmatlan életvitel és magatar-
tás megnyilvánulásait.*

— Már miért nézném jószem-
mel? Hiszen — de most már ne a
budapestiekről beszéljünk — en-
gem abban az időben erősen fog

jogügyi osztályait, az alsó- és felsőbb fokú bíróságokat, [illegible]
országnak...” A leírt birtokháborítási per is ezt példázza.

Bognár Zoltán: Magyar kártya

türelmetlenül követelték a munka minél előbbi befejezését, s közben nem számoltak a felmerült elméleti, politikai és filológiai problémákkal. Az összeállítás nehézségét ugyanis fokozta, hogy a *Börtönfüzetek* írását Gramsci — betegsége és pszichofizikai egyensúlyának teljes megbomlása miatt — abba kényszerült hagyni, anélkül, hogy valaha is befejezte volna. A befejezetlenséghez párosult még az is, hogy a késznek mondható szöveg is áthúzásokkal, átírásokkal, átjavításokkal terhelt „provizorikus nyersanyag", s számos olyan utalást tartalmaz, amit a mai olvasó számára már jegyzetekben kell megmagyarázni, hogy elméleti relevanciájuk világossá váljék.

A *Börtönfüzetek* kritikai kiadásának elkészítése abból a valós és jogos igényből indult ki, hogy a Gramsci elméleti rendszerét és gyakorlati cselekvését rekonstruálni igyekvő szerzők egyre inkább feloldhatatlan ellentmondásokba ütköztek, amikor az akkor rendelkezésre álló Gramsci-munkákat és dokumentumokat elemezték. Nem tudták

kiadás megjelenéséig támaszkodhattak?

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Valóság

A *Bö*
tóztat
sodás
lógiai
Togli
kezés
tól k
mato
köte
java
dolg
lato
misc
von
a kommunista pártról, kulturális kérdésekről, a jelenről és jövőről szóló kötetek követtek. Ezen első összeállításnak legfontosabb sajátossága az, hogy *tematikus* jellegű; ami annyit jelent, hogy a legkülönbözőbb időben írt jegyzetek kerültek egymás mellé témájuk azonossága vagy hasonlósága miatt. Az anyagnak ez az el rendezése sok vitát váltott ki, amelyre mos

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 - 5
ÉLETÜNK

Bognár Zoltán
1021

BOGNÁR ZOLTÁN: *FALUSI SZENTEK*

az ősz, az ősz zenéje csak
s fogynak a lombok, sugarak!

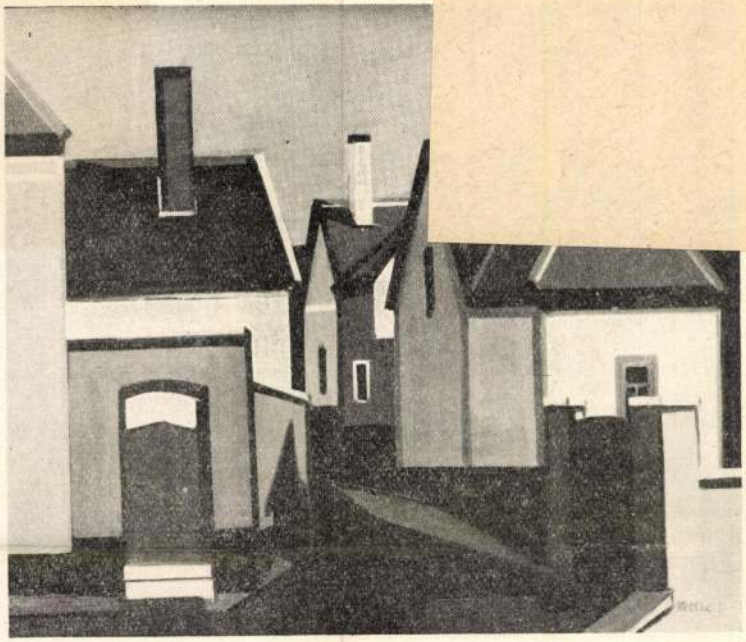

IRCSIK JÓZSEF: *VESZPREMI UTCA*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 349-726

1976 JUL 24

NAPLÓ (VESZPRÉM)

Bognár Zoltán
1021

Bognár Zoltán: Arató.

(Borbás János felvétele)

Kilenc + hatan H

ogyan is kérdezhet az
er ilyet a tizenévesek-
„Milyen volt, melyik volt
gszebb, legérdekesebb ki-
dulás?" Aztán a sok szép
közül is kiválasztják az
ket, amelyik talán a
gulatával tűnt ki.
A Zádor-várhoz vittük
a hallei vendégeinket.
logtúra volt. A végén sá-
vertünk, és a gyerekek
ek. Paprikáskrumpli volt
aja, ízletes, mindenkinek
yon ízlett...
deje már elárulnom, hogy
Balatoni Úttörőváros 8-as
orában beszélgetünk, ahol
st testvérmegyénkből paj-
ok élvezik a Balatont.
ütt a magyar pajtások-

alléből tizenöten jöttek:
nc fiú és három lány, va-
ennyien kilencedikesek,
három pedagógus is elkí-
e őket: *Evelyn Otto*, aki
német tábor vezetője és
ira Michel, Muu Merbi.
hallei pajtások közül
st csak négyen voltak ide-
két kislány és két fiú

— *Merre kirándultatok a megyében?*

— Tegnap például Veszp
rémben és Nagyvázsonyban
Találkoztunk Halle címeré
vel, a barátsággal.

— *Hogy tetszett Veszp
rém?*

— Nehéz megmondani
szép, ősi város és nagyo
modern is egyszerre.

Komolyan válaszolgatnak
Meglátszik, hogy az úttörő
munkában is kiválóak, nem
csak a tanulásban. S az út
törőmunka politikai ismere
tekkel is felvértezi a fiatalo
kat Halléban, akárcsak ná
lunk.

A testvérmegyéből érke
zett pajtások programja ige
gazdag. Már-már zsúfolt
napi „tennivaló", de azé
nem panaszkodnak, ha fü
deni, a sportpályára labdá
ni vagy kirándulni hívjá
őket. A magyar pajtáso
mindent megtesznek, hogy
halleiak jól érezzék magu
kat. Budapestről jöttek a
as tábor magyar lakói. A
„Úttörők vagyunk mi!" ve

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

NÉPSZAVA

1976 AUG 7

Bognár Zoltán

Bognár Zoltán: Kerékgyártó

asonk elnézését.

*

Lapunk egyik korá
mában *Csányi Feren*
posvár, Petőfi u. 6.)
lezte, hogy a Lenin
szám alatti OTP-fiókb
yezett 5000.— forint autonye-
eményt milyen módon vehet-
né fel, hogy ne kelljen a fő-
városba utaznia. Kérdésére a
ent nevezett OTP-fiók közöl-
e: *„a takarékbetéttel kapcso-
atos bármilyen kérdésére* —
ogy ne kelljen Budapestre
taznia —, *az OTP kaposvári
iókja is minden felvilágosí-
ást meg tud adni*, ezért fel-
kérjük, hogy a betétkönyvvel
együtt keresse fel a fiókot.
A fiók a betétkönyvet besze-
désre átveheti, és ellenértékét
iókunktól lehívhatja".

*

A kispesti Kossuth téri pia-
con árul virágot *Keglovits
László*né (Budapest XIX., Le-
nel u. 32.) és elpanaszolta,
ogy többen is a virágkeres-
kedők közül, rosszalló meg-
egyzést tettek tevékenységé-
e. Ügyében a XIX. Tanács
izsgálatot folytatott. Az int-
ikus virágárusítókat figyel-
meztették, hogy ne zavarják
panaszost árusítói tevékeny-
ségében, mert mint őstermelő,
ogosult virágot árulni a pia-
on. Mindezt a jövőben a piac-
elügyelő is fokozott figyelem-
nel kíséri, és szükség esetén
yomban intézkedik.

Új lakótelepen élni: öröm... Mi, akik a Kerepesi úti, 2000 lakásos lakótelepre költözködtünk, őszinte örömmel foglaltuk el új otthonunkat, és boldogok is lennénk, ha... Mert a beköltözéskor kaptunk egy papírt, amely szerint „építkezési területen" lakunk, türelmünket kérik, amíg a telep arculata végleg rendeződik. Ez a várakozás azonban — véleményünk szerint —, nem szabad, hogy túlzott legyen.

Mire gondolunk? Lakótelepünk gyakorlatilag megközelíthetetlen, a Kerepesi út szélén, állandó balesetveszélyben közlekedhetünk csupán, mert semmilyen út nem vezet oda. Egy poros gyalogutat kitapostak maguknak árkon-bokron

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1976 MÁJ 8

Bognár Zoltán

1021

Bognár Zoltán kiállításáról: Ökörsütés

VÁROSÁTÓL TÁVOLODVA

negyvenhárom év alatt
a bentlakó megszokta hajlékát
a falak helyét, árnyékuk üzenetét
álmában is odatalál, nyitott szemmel is tapogat
félkörívben a királyok, István homlokán a keresztvíz, Kálmán feloldja a gonosz lelkeket, Teréziát a rendek égnek emelt jobbja ismeri el, Ferenc Józsefet kicserélték Kossuth apánkkal, fejét hátradöntve a bronzszakállakat szemléli a kisfiú
gázláng, neonfény a körúton, a központi óra mögül elrepül a nemzet színháza, *Sugár és tsa kesztyű öv bőrdiszmű a sirig tart és olcsóbb a hal mint a hús* és *Hunfalvy barackja a vitamint gazdagítja*, Kardos Magda szoknyáját veti a Kamara Varietében, Jágó csapdát állít a Madáchban, a Scalában Tarzan fia száll az északamerikai háztetők között, a Szikrában kivégzik a komszomolistákat, *anyám Ljubka lányod a nedves földbe készül*
városának rétegei
Kim Ir Szen sportpálya, rajt az MHK-ban, Beloberk igazgató és Nádasdi szakmunkás hasított kisnadrágban a hatvan méteres síkfutás mészvonalára terpeszti
bentlakó, fölötte lebeg, a magasból szemléz, csupa tűfejnyi bizonyosság meg hiányjel az éjszakában
növekedjél városom, erősítsd magad
legyen több uszodavized, neonfényed, betétkönyvtulajdonosod, munkáskezed, hajnalig virrasztó értelmiségi tudatod
addigra
amikorra
minden házadat újravakolják, tereidet fákkal ültetik be
mindenki megleli tevékenységének személyes és nyilvános helyét
akkor
amikor
a bentlakó már nem járja a romló kövezetet, nem ellenőrzi emlékeit, hanem
magasra emelkedve vizsgálja városát, eltársalog lelkiismeretével, keveset használt, mégis valamit, sok mulasztást nem tapasztal, így hát
megnyugodva belevegyül a csillagtérképbe, parányként, de hallhatatlan tudattal figyeli
odafentről, odakintről, mindenesetre igen távolról
mivé lett, mivé lesz egykori városa, Budapest

INFORMACIONES SOBRE

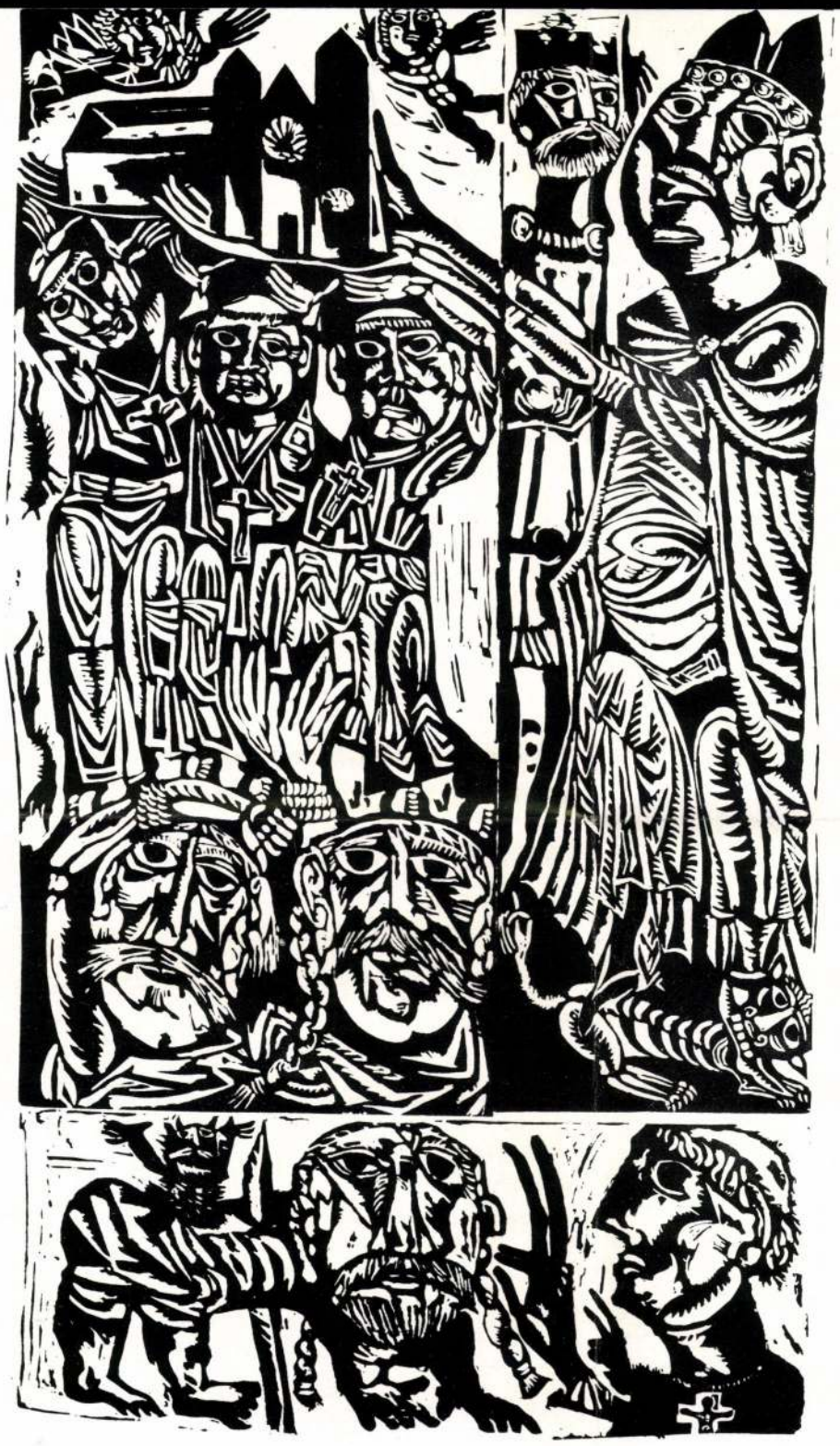

Bognár Zoltán: Tihanyi templom alapítás

Bognár Zoltán
XVI. Veszprém megyei őszi tárlat
1974 Veszprém, Balaton Múzeum
- Katalógus

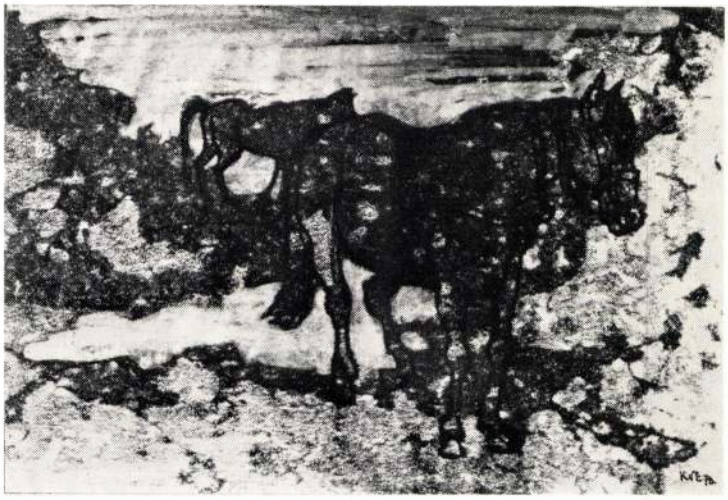

K. Nagy Emerencia: Lovak a vízparton

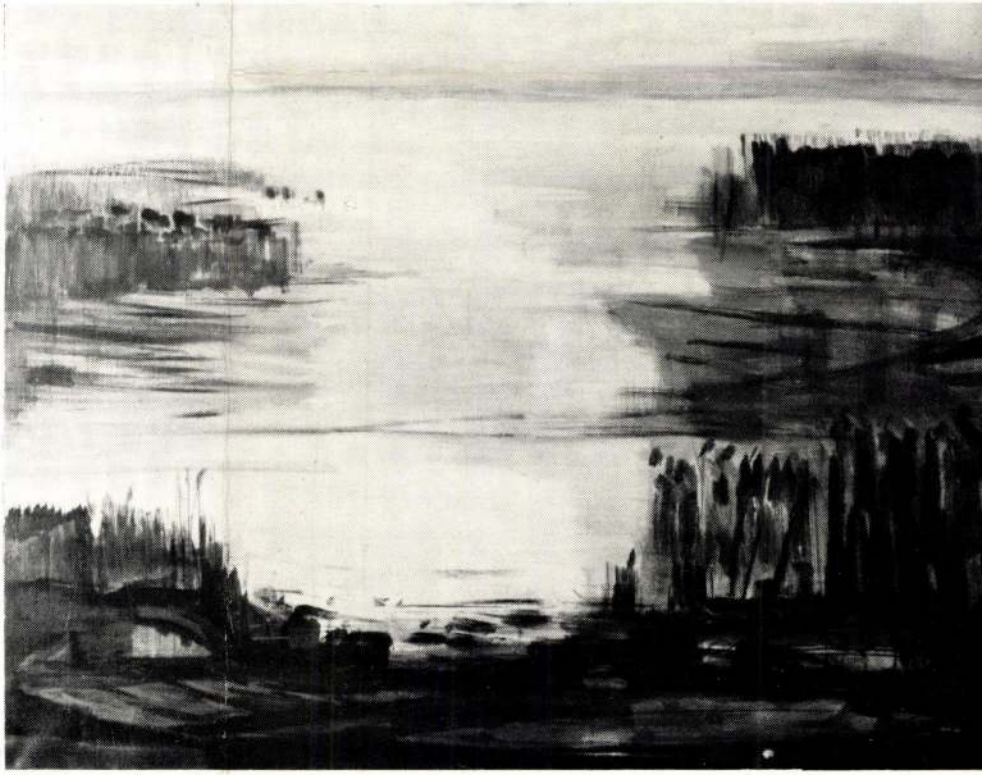

Vágfalvi Ottó: Tópart

BOGNÁR ZOLTÁN grafikus
Párizs, 1924

1949-ben végzett a KépzőmUvészeti Főiskolán Bernáth Aurél növendékeként. Az országos grafikai rendezvények rendszeres résztvevője, itthon négy, Lengyelországban három önálló kiállitást rendezett. - Grafikai nyelvezete sokban merit a népmüvészet formakincséből, a népi mondák és balladák világát igyekszik megeleveniteni. ZománcmUvészettel is foglalkozik.

MŰvész életrajz

Bognár Zoltán fotó
1021

Balatonb, 1974. 6.

POGÁNY GÁBOR

Az észak-dunántúli képzőművészek hatodik kiállításáról

A Képzőművészek Szövetségének észak-dunántúli területi szervezetéhez tartozó művészek hatodik csoportos tárlatát 1974 szeptemberében a székesfehérvári Csók István Képtárban tekinthették meg az érdeklődők. A kiállítás jelentős esemény volt képzőművészeti életünkben, hiszen jónéhány rangos alkotás került a látogatók szeme elé. Ugyanakkor — természetszerűleg — számos, kevésbé kvalitásos munka is teret kapott.

Érdemes egy kissé elgondolkozni a csoportos kiállítások (legyen az bármiféle csoport kiállítása) sajátosságain, előnyein és hátrányain. A csoportbemutatók elkerülhetetlen velejárója, hogy a bemutatott művek színvonala legalábbis egyenetlen. A legkiválóbb művészekből akár világnézeti, akár művészetszemléleti vagy egyéb szempontok alapján verbuválódott csoport tagjai között is óhatatlanul vannak kvalitásbeli különbségek. Annál fokozottabb ez, mennél esetlegesebb a csoport együvétartozását kifejező tényező. Minőségi és szemléleti síkon is növeli az egyenetlenséget, ha az illető csoport tevékenységének mennél nagyobb keresztmetszetét kívánja feltárni. Hazai művészeti közéletünkben ez a jelenség legkiugróbban a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának és a területi szervezeteknek a bemutatóin vehető észre. (A nagy országos tárlatokon e tendenciával ellentétesen hat a zsüriroknak az a szándéka, hogy lehetőleg a legkvalitásosabb alkotásokat engedjék bejutni.) Általában szokás ezt az egyenetlenséget elmarasztalóan megítélni. Véleményem szerint ez helytelen: a csoportkiállításoknak éppen az a céljuk, hogy átfogó képet adjanak az illető csoport tevékenységéről, az élvonalbeli művészek munkásságáról éppúgy, mint a minőségben mögöttük maradókról. Csak így tekinthetjük át az illető csoport egészét, legyen az kor, terület vagy más szempont alapján összetartozó. A rendezőknek és a zsürinek csak az a feladata, hogy hangsúlyt adjon a jobbnak (a valóságos statisztikai átlagot a művészi jelentőség irányában és érdekében eltolva, „meghamisítva"), és ne engedjen bejutni dilettáns, a mérce alsó határát sem elérő darabokat. Így kapunk a csoport egészéről tájékoztatást, kiemelten és orientáló módon a legjobbakról, nem zavartatva a legrosszabbaktól. Emellett azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni a teljes feltárás igényével és lehetőségével szemben ható objektív és szubjektív erőket. A nézőben — mennyiségük miatt — a középszínvonalú munkák emléke marad meg, illetve ilyen átlagbenyomással távozik a kiállításról. A kiugró alkotások, céltudatos rendezés esetén, a kontraszt-hatás következtében felhívják magukra a figyelmet, de fenn-

áll a veszély, hogy „sok lúd disznót győz", a befogadó szelektálóképessége felmondja a szolgálatot. Emiatt aztán sok élvonalbeli művész be sem küldi műveit a csoportkiállításokra, vagy pedig csak az országos tárlatokon jelentkezik. A Csók István Képtárban is számos, a területen élő, kiváló művész alkotását hiába kerestük. Ez azonban nem teszi szükségtelenné vagy félrevezetővé a csoportos bemutatókat — egyedül csak ezek képesek, minden hátrányuk ellenére, eligazítani a képzőművészet iránt érdeklődőket a művészeti életben, az illető csoport működésében. (A távolmaradás: negatív közreműködés és szintén információközlő.) A kiállított munkák minőségi színvonalának különbözőségét tehát törvényszerűnek kell tekinteni, a kritikus feladata az átlagszínvonal felmérése, az összefüggések és kölcsönhatások feltárása és az egyes alkotások tárgyszerű elemzése, ügyelvén arra, hogy a kiállítás lényegét helyesen tolmácsolja az olvasónak.

„E tárlat 45 művészének 110 alkotása arról a változatos művészi életről tanúskodik, ami az országnak e táján, Soprontól Dunaújvárosig, Esztergomtól Szombathelyig eleven valóság" — írja a kiállítás katalógusának előszavában Z. Szabó László. Valóban változatos, műfajban, technikában, szemléletben és minőségben egyaránt. Hogy e változatosság művészeti szükségszerűség, mert csak így lehet teljes a tájegység képe a harmadik jelzőrendszerben, arról meggyőződhetünk, sorba nézve a kiállított képeket, szobrokat, grafikákat és a néhány, a képző- és iparművészet ágazatához egyaránt tartozó művet.

Mindjárt az először szembetűnő munka ilyen „vegyes ágazatbeli": *Csizmadia Zoltán* Lakodalmas c. mázas kerámiadomborműve. Előképei a mézeskalácshuszár, a spanyolviaszberakásos naiv pásztorfaragás, a népi kerámiadíszítés — a nemes népművészeti formakincs gondos összeérlelése komoly értékű műalkotást hozott létre.

Egyik neves műkritikusunk a közelmúltban az egri akvarellkiállítás kapcsán panaszkodott, hogy nagyon kevés hazánkban a jó akvarellista. Nos, ezen a kiállításon kettőt is találunk.

Cs. Szabó Lajos Olasz táj c. műve a vízfestés kánonjai szerint készült munka, emellett kitűnő egyéni műalkotás. A napfényes hegyek, régi falak, piros háztetők friss, üde, levegős megfestése pompásan elénk varázsolja az ódon olasz kisvárosok mindennapos valóságát. *Nagy Emerencia* balatoni akvarellje, a Kövek és hullámok, a pillanatot megragadva vetíti elénk a viharos partot. Rózsaszínű reggelben c. vízfestménye gyanús hangulatú címe ellenére híven ábrázolja egy dombos falusi utácska kora reggeli színeit.

Végvári János Olasz emlékek c. olajképén én semmi olasz jelleget nem éreztem, és másik munkája, a Megjelenik a vörös angyal is csak formai rutin, jó technikájú semmitmondás benyomását keltette. A gondolati tartalom, a művészi mondanivaló több kiállító munkáján is háttérbe szorult az erőteljes formai sztereotipiákkal szemben, azoknál legfeltűnőbben, akik valamely nagyobb mester stílusjegyeinek uszályába kerültek saját művészi önállóságuk rovására. *Majthényi Károly* például A törvény és a Kati c. szobrainak mintázása előtt „rácsodálkozott" *Kerényi Jenő* műveire. E hatás a Csokonait ábrázoló kisplasztikán is érződik, de ez már jóval egyénibb, és a műfaji kötöttségek határán belül maradva jól jellemzi a költőt: az utóbbi idők egyik legjobb Csokonai-ábrázolása.

Amilyen jól ötvözte egybe Csizmadia Zoltán a különböző népi motívumokat kerámiadomborművén, annyira nem tud mit kezdeni eggyel — Barcsay

Jenő konstruktív műteremsarkaival — Interieur c. olajképén. Lényegében csak egyet tesz: megváltoztatja a Barcsay-féle képkivágást, ezzel próbálván — sikertelenül — saját egyéniségére szabni a témát. Nem ő az egyetlen persze, akinek kiállított munkái között ilyen színvonalbeli ellentét van. (És ez a nagy egyenetlenségen belüli személyi egyenetlenség sem hátrány: a látogató mélyszondázás-szerűen ismerheti meg a csoporton belül az egyedi alkotókat is.) *Renner Kálmán* két bemutatott érme sem egyenértékű, noha mindkettő portré. A Modigliani-érem kitűnő érzékkel állítja elénk a szenvedélyes életű dekadens

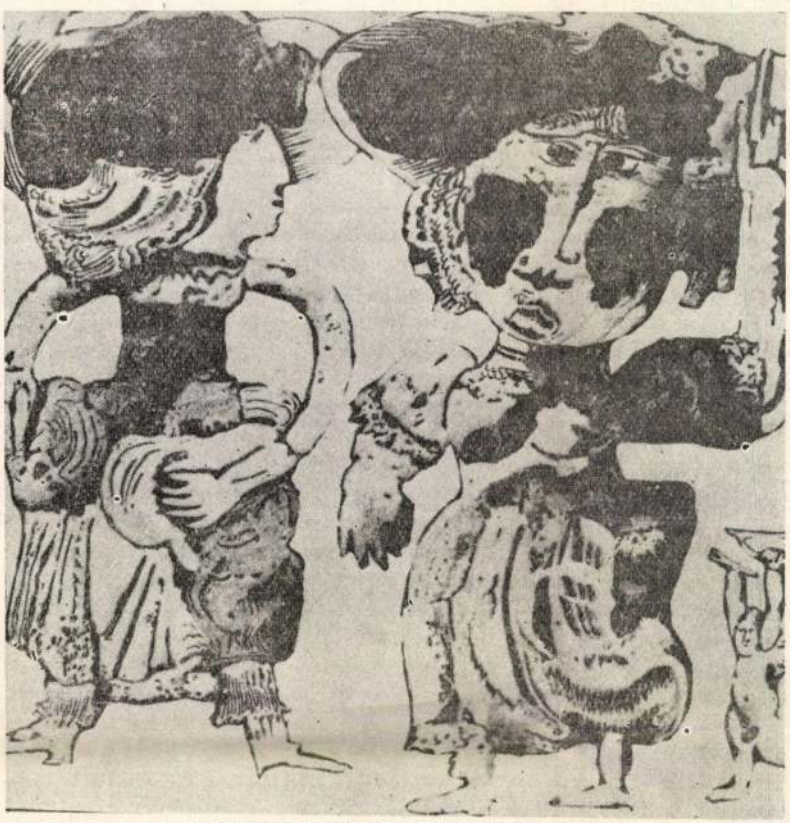

BOGNÁR ZOLTÁN: *CSOKONAI: DOROTTYA*

festőt. Elősegíti ezt a technikai kidolgozás: a texturázott háttér és a fényesre polírozott portré ellentéte, a festőtől oly jól ismert elnyújtott fejforma. Pablo Nerudát ábrázoló érme azonban (lehet, hogy készítője kevesebb időt és energiát fordított a megmintázásra, kidolgozásra) még az egyéni hasonlóságot sem éri el teljesen: engem például inkább Berda Józsefre emlékeztet.

Hogy a formai rutin, a megszokott stílus nem sekélyesedik el, nem merevül sémává, ha használója állandóan új gondolati tartalommal tölti meg, és természetesen e gondolati tartalomnak megfelelően, a szükséges mértékig módosítja azokat — ez művészettörténeti közhely, Giottótól Rembrandton és Picassón át a ma élő művészekig az életművek korszakokra bontása lényegében ezen alapul. Ha *Újházi Péter* esetében életműről még nem is lehet szó, de arról igen, hogy

a tőle megszokott, a gyermekrajzok művészi interpretálásán alapuló stílusát tartalmilag még mindig meg tudja újítani, új és más művészi élményt adva a nézőnek. Falusi kocsma c. munkája jellemtanulmány, szociológiai felmérés, színorgiával való gyönyörködtetés egyszerre. E képen a precíz megfigyelőképesség vérbő humorral párosul, sok olyat elmondva a látogatónak a vidéki italmérésekről, amit a helyszínen csak hosszas szemlélődéssel tudhatna meg.

Jellemtanulmány és stílusinterpretáció Csokonai Vitéz Mihály Dorottyájának illusztrálása *Bognár Zoltántól*. Két századforduló ötvöződik egybe nála a mával. Jól ábrázolja Csokonai komikus hőskölteményének jellemeit, s ehhez fölhasználja a 18. és 19. század fordulóján a vidéki nyomdák ponyvakiadványainak provinciális fametszeteit és a fin de siécle divatképeit, föloldja ezeket saját egyéniségében, s egységesen újjáalkotva megtetézi egy érdekes technikai eljárással: zománcfestmény-szerű módon készíti el a képet, nem csapván be a nézőt, hiszen nem megy el az anyagszerűtlenségig, de újabb formajegyet dolgoz bele az előbb említettekbe.

Rajzával és színeivel egyaránt felhívja magára a figyelmet *Ircsik József* három olajfestménye (Kőszegszerdahely, Késői ősz, Házak). Az épületek precíz, szinte szerkesztettnek tűnő rajza néhol már úgy hat, mint egy ábrázoló geometriai mintalap. A jól stilizált, az egyes elhatárolt felületeken belül homogén színek összhangban állnak a rajzzal, erőteljes, éles együttes hatást keltve a nézőben.

A hangsúlyozott kontúr és egységes színezés majdnem fordítva jelentkezik *M. Tóth István* képén, a Kenesei utcán. Az úgyszólván teljesen monochrom felületet élénk színű kontúrok tagolják, vezetve az ember tekintetét a kép hangsúlyos pontjai felé. Növeli a kép nyugtalan hatását a sajátos komponálás: a képkivágás egész valószínűtlen, a kép széle úgy vágja az ábrázolt épületeket, hogy a tudat önkéntelenül rögtön kiegészíti azt, s a képre nézve annál többet látunk, mint ami rajta van. Furcsa ellentét: az optikailag nyugtató egyszínűséget a vibráló kontúrok s a kompozíció úgy szabdalja fel, hogy a végső hatás teljesen visszájára fordul. M. Tóth és Ircsik képei bizonyítják, hogy spekulatív módon létrehozott képekkel is lehet olyan erős érzelmi hatást elérni, mint spontán, indulati ihlettel. *Ballagó Imre* Öntött figurák c. képe az utóbbi módon készült. A bronzöntőde udvarán elszállításra váró szobrokban a Sorsnak, a természeti és társadalmi törvényeknek a hathatós ellenállás reménye nélkül kiszolgáltatott egyéneket látja. Ezt a „személyek megtárgyiasítását" oly jól festi meg, hogy a néző már eleve embert lát az „öntött figurákban", s hosszabb szemlélődés után veszi észre, hogy de hiszen ezek „csak" szobrok!

Giczy János Falusi oltár-a is spontánul friss megfogalmazásával ragad meg. A szárnyasoltár-szerkezetű összetett kép valóban odaillenék egy piciny, fehérre meszelt, ódon padozatú kápolna szentélyébe. A tompa pasztell-színekkel mesterkéletlenül megfestett képek az ősi mesterségeket ábrázolják naív, bájos és értő módon. Ha akarom: ótestamentumi témára készített népies-provinciális oltár, de inkább a régi paraszti-kézműves munka és életforma utókornak szóló örök dicsérete. Az oltárt alkotó képek egyik-másikán és pl. a festő Asszony c. képén is fellelhető némi mesterségbeli fogyatékosság, főképpen formailag nem indokolható elrajzolás, de ezt feledteti a téma őszintesége, a művészi mondanivaló bátor kifejtése.

Az utóbbi másfél-két évtizedben megszoktuk, hogy csoportos kiállításainkon a grafikusok nyújtják a legmagasabb teljesítményt. Az észak-dunántúliak hatodik kiállításán azonban — nekem úgy tűnt — háttérbe szorultak. A kiállí-

tott művek negyedrészét kitevő grafikai lapok között említésre méltó kevés akadt. (Szerencsére alacsony színvonalú, negatíve említésre méltó sem sok, de ezektől most eltekintek.) Legfigyelemreméltóbbak *Ecsedi Mária* papírmetszetei. Jól megrajzolt figuráinak kimetszéséhez nagy kézügyességre van szüksége. Japán nők c. munkája pont azt adja, amit a címében ígér — természetesen nem epigonizmus, hogy azonnal a japán fametszetek jutnak az ember eszébe, ezek formanyelvét egyénien használja fel Ecsedi.

Vértesi Péter két tusrajzát tömör kifejezésmód, nemesen egyszerű megfogalmazás jellemzi. A fekete, a fehér és a különbözően texturázott felületekből felépített rajzok a jó szakmai felkészültség mellett kutató, érdeklődő művészi egyéniségről tanúskodnak. Öreg kertész c. tusrajza jellemző példája annak, hogy az érzékletes emberábrázoláshoz nem feltétlenül szükséges naturalisztikus eszközökkel élni. A fáradt, sűrűn barázdált arcú bölcs vénembert jeleníti meg a kép néhány töredezett, más-más texturájú felület összerakásával, amelyek közül csak némelyik kötődik konkrét valóságelemhez. Egy fakerítés, egy száraz ág, felszántott földdarab mellett egymagukban nem jelentéshordozó elemekből tevődik össze a rajz — s máris előttünk van az öreg kertész.

Artner Ferenc Szénagyűjtők c. rézkarcát elsősorban magas színvonalú technikai kivitelezéséért kell megemlíteni. E lapon minden technikai fogást megtalálunk, amit a képzett rézkarcolónak tudni kell: van rövidebb, hosszabb ideig maratott vonalas rész, foltokban maratott felület, hidegtűvel való belerajzolás. Maga a kép — posztnagybányai módon megfogalmazott alföldi táj szekérrel — szép, gondos munka, élvezetet szerez a nézőnek. Avítt — mondanák a moderneskedők, de ilyen szépen kivitelezve (mikor sokan elfelejtik a mesterségbeli fogásokat kellően megtanulni) ma is megvan a létjogosultsága.

A kritikus is egyed, szubjektum. Más talán más műveken keresztül kísérelte volna meg ismertetni a kiállítást, lehet. Énrám ezek tettek — pozitíve vagy negatíve — olyan hatást, hogy megemlítendőnek tartottam őket. Végül elgondolkozva azon, mi is az a közös jelleg, amit e csoportkiállításon észleltem — mert észleltem —, nem tudnám pontosan szavakba foglalni. Valahogy az egészben *együtt* benne hullámzik a dunántúli táj — gondoltam magamban a kiállításról elmenőben. Most már nem tudom biztosan, így van-e. Lehet, hogy ezt csak a tájképek nagy száma miatt képzeltem. Mindenesetre akkor úgy éreztem, hogy ezek a művek, ezek a művészek valami tág kereten belül összetartoznak. És ezt nemcsak a kiállítás címe szuggerálta belém.

BOZÓKY MÁRIA

Bartha László gyűjteményes kiállítása

(MŰCSARNOK, 1974. OKT. 11—NOV. 3.)

Művek, melyek valamilyen gyűjteményes kiállítás keretében, azaz nem csupán egynehányadmagukkal vagy mások műveivel keveredve, függnek egymás mellett, tartalmazzák általában: 1. az általános atmoszféra, 2. az együttes mondanivaló, s 3. az egymással való összeférhetőség jegyeit. (Előfordulhat, hogy egy és ugyanazon művész különböző korszakból való alkotásai valósággal „ütik egymást", mint például Egrynél vagy Picassónál.) Bartha nagy kiállításának légkörében azonnal fellélegeztünk: egymással harmonikusan megférő képek nyílt, hűvös-kellemes légköre fogadott, a képek valósággal tágítgatták egymás terét, kinyújtották, lebegtették. Halkan csendültek fel az egymásnak felelgető színek, a sok, mosolygó gerániumvörös, tág horizontú szürkék, lobogó sárga árnyalatok, kék és lila színakkordok akromatikája.

A mai festészet világát nemcsak a századeleji avantgardisták agyalták ki, hanem újból felfedezték s fejlesztették a második világháború utáni nemzedékek: az amerikai Pollock tüzet gyújt nyüzsgő, kavargó kompozícióin a negyvenes-ötvenes években, Mark Tobey friss levegőt lehelget a lángba, Wols, Tapies, Nay, Staël és Mark Rothko őrzik az absztraktum gyöngéd színeit, sokszor az elsápadó fehérig és narancssárgáig, Georges Mathieu teleírja a légűrt zsúfolt, izgatott jegyekkel, Hartung dinamizmussal. Így válnak szét az absztrakt festészet útjai, és értelmezhetjük lírainak vagy expresszionisztikusnak, lehet tehát az absztrakt kép „valamivel több" vagy „valamivel kevesebb". Több: ha megsejtjük benne mondanivalójának rejtett jegyeit, táji és figurális kiindulásokat; kevesebb, ha megmarad a „külső" jegyeknél, a színnél, formánál. Könnyű belehelyeznünk ebbe a világba Bartha László piktúráját. Szervesen odaillik, egyenletes haladással írta fel a maga harmonikus menetét, tántoríthatatlanul akkor is, amikor kicsorbíthatta volna a realizmus. Az összképlet okos, rokonszenvesen összetett maradt a maga diszkrét határain belül, nem robbant ki, nem veszítette el önuralmát. Belülről táplálkozó piktúra, azaz a lélekmélyből veszi fegyelmét, bizakodását, intim inspirációit, ám színeit a természet írja fel: a Balaton lila jegének gyémántvillogású cirkalmait, kanyargós utak levendulaszürkéit, a nádvilág ropogós aranyát, koratavaszi híg kékeket, kohók mályvavörös lobogását. Látványainak megvan a maga hajszálcső-struktúrája („Alumínium" 1961, „Kalcináló üzem" 1961, az „Ajka"-sorozat 1959, a tűzzöld „Erdő" stb.), ez mint *szín-vérrendszer* táplálja a kompozíciók izzólágy megfogalmazását. Lírai, absztraháló készségébe károsan zuhan bele olykor-olykor egy-egy oda nem illő pernye, — figurák, melyek nem szervülnek bele a kompozícióba, melyek árnyat vetnek realizmusukkal a tiszta elvonatkoztatás hangjára, például a kis fekete alakok a „Nádvágók" arany tengerében, vagy a martinászok és kohászok, akik az illendőség kedvéért maguk is izzó vörössé másulnak át az „Ajka"-sorozat egy-egy szegletében. Balladisztikusabb hangot vált ki „Öreg Tihany" c. képén (1964) az üvegfestmények lila pompájában odaállított asszonyalak, de hogy mennyire nem szabadna felkavarnia

ARGUS
CH-8030 Zürich, Telefon 01/252 49 37

Construire
Zurich (CH)
Tir. h. 241 291
Argus Media No. 3185

15.Aug. 1984

ARTS

Xylon, à Bulle et à Bellelay

Diversité et monumentalité

En 1944, naissait* Xylos, *société des graveurs sur bois suisses. Parmi les fondateurs Henry Bischoff et Robert Hainard. En 1953, la société devient* Xylon, *prenant un caractère international. Cette année, la neuvième triennale de Xylon est présentée au Musée gruérien de Bulle[1], tandis que l'espace monumental de l'Abbatiale de Bellelay accueille la 45me exposition sur le plan national[2].

Les 200 gravures présentées ont été sélectionnées par un jury parmi 1368 œuvres. Elles se caractérisent par leur diversité, puisque leurs créateurs viennent de 36 nations différentes (parmi lesquelles la Suisse, bien sûr) et qu'elles font appel à des techniques très variées: bois de fil, bois de bout, linogravure, taille-douce, technique mixte, gaufrage... Des vitrines didactiques expliquent au public la différence entre bois de fil et bois de bout.

Le premier prix, remporté cette année par un Japonais de Tokyo, Rikio Takahashi, est une gravure abstraite à la composition très épurée, mais qui suggère une grande complexité de rapports entre les différentes composantes. Dans la partie supérieure de la feuille, une forme arrondie est circonscrite dans un carré, sorte de mandala bien assis, mais suspendu dans l'atmosphère. En dessous, des formes aériennes sont comme aspirées vers le haut, en direction de cette cellule de base. Ce mouvement ascendant, contraire à la pesanteur, crée une atmosphère un peu irréelle, où l'accent est mis sur la spiritualité.

A l'Abbatiale de Bellelay, 243 œuvres d'une quarantaine d'artistes suisses composent un ensemble extrêmement cohérent et impressionnant par sa richesse et sa force.

Parmi les figuratifs, de belles séries de Robert Hainard et de Michel Terrapon et de fascinants grands formats, qui prennent toute leur dimension sur les parois monumentales de l'abbatiale: les visages poignants des prisonniers d'Ernst Ramseier et les oiseaux royaux de Hanns Studer. Les têtes de ces derniers, non pas graciles, mais puissantes, s'étalent sur presque toute la composition, créant une tension, par leur opposition à des éléments représentés en tout petit: femme, licorne... Les rapports de couleurs sont riches, éclatant de jaune d'or et de rouge sang.

Zoltan Bognar, Hongrie. *Vieil homme avec chèvre*, 1982. Linogravure, 75 × 52 cm.

Chez Clément Moreau, des formes très dynamiques avec un dessin concentré (par exemple la ligne d'un dos prêt à bondir). Werner Hoffmann, lui, a les raccourcis comiques, tandis qu'Irène Wydler nous entraîne dans un monde expressionniste, avec son piano en flammes comme décidé à s'envoler...

Parmi les abstraits, les très savantes compositions de Peter Wullimann, avec quelques traces de lumière sur fond noir, les monstrueuses «coquilles» de Bruno Gentinetta, prêtes à avaler le monde, et les inquiétantes compositions de Christian Henry...

Cisca de Ceballos

[1] *Jusqu'au 9 septembre.*
[2] *Jusqu'au 23 septembre.*

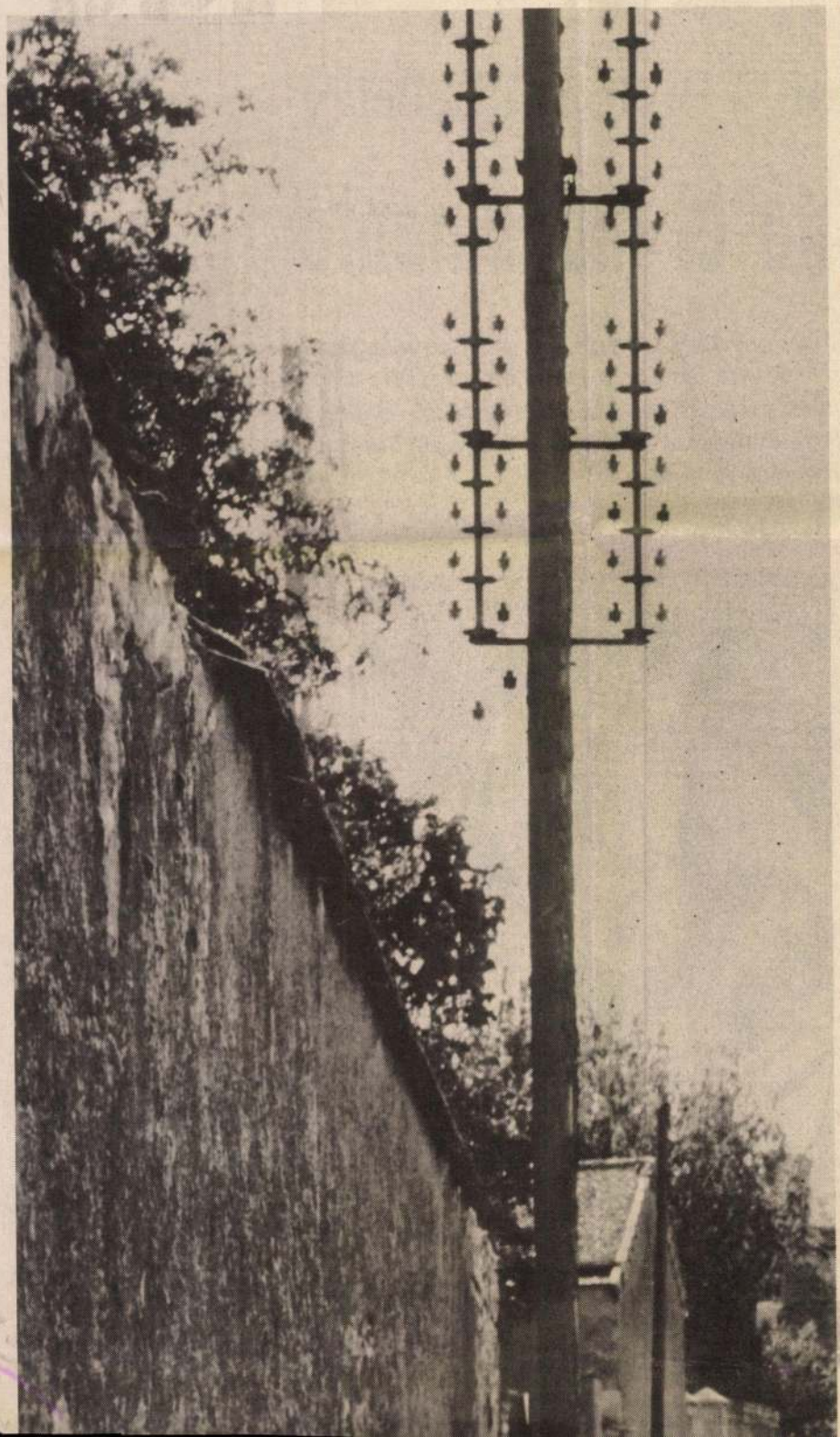

Tout en bas, le Mur de Berlin, avec, peintes en trompe-l'œil, des échelles...

Photos H. Chanard et E. Pfirter

du dehors contre le dedans pour y boucler, non ses copains, mais ceux qu'on juge nuisibles. La cité n'est pas alors ceinturée contre l'ennemi; l'ennemi se trouve muré dedans. Et lors de la grande peste de Marseille en 1720, les Provençaux de l'extérieur on bâti un mur de six pieds autour de la ville pour interdire aux microbes urbains d'en sortir. De même, de nos jours, les candidats au sommeil plaquent le long des autoroutes des *murs anti-bruit*, emprisonnant les roulants dans leurs propres décibels.»

«Mais contre le *mur du son*, dis-je, quelle parade a-t-on trouvé? Macache!»

Lors s'éleva la voix de Luce: «Chez tous vos murs à vous, une seule face prédomine. N'oubliez pas le mur partagé, édifié d'entente *de l'un et l'autre côtés*, mur de paix, d'amour réciproque... Et qui me rappelle un vieux tango. *Le mur de ton jardin est un mur mitoyen, où la glycine en fleurs met de tendres couleurs...*»

Douleurs

«Rose tango, comme tu dis. Ma douce rêveuse, t'as donc jamais vu un mur mitoyen se muter en champ de bataille?»

Gaspard: «Je pense à un autre mur, dressé *ni pour séparer ni pour défendre*. Un mur ignorant l'amour. Le *Mur* de Sartre: lugubre et grêlé de balles. Celui des Fusillés. A Paris, le *Mur des Fédérés*, où tombèrent 157 Communards de 1871, vient d'être classé. Pas gais, tous ces murs-là. Et qui jaugera le débit de larmes versées sur le *Mur des Lamentations?* Il y a en outre le mur-monument: celui de la *Réformation* à Genève, qui aligne sur plus de cent mètres ses effigies austères. Et puis, à Pékin, le *Mur du Défoulement*, où l'on pouvait récemment conter ses peines, libérer son cœur, en graffiti, pictogrammes, petites annonces...»

«Certains murs, dit Luce, sont des décors pour cinéma. façades de maisons en

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 MÁR 10
NÉPSZABADSÁG
Bognár Zoltán

mikor a kilincset lenyomja
a keze csupa rohanás
de mikor ágyam szélére leül:
letörli arcáról a rohanást.

1021

BOGNÁR ZOLTÁN METSZETE.

MELLÉKLET

lesz rosszabb

Már én akkor kitaláltam, miről lehet szó.

— Csináld, ahogy akarod! — Többet aztán nem is szóltam Összeszedelőzködött, akkor újra rákezdi:

— Nem is kérded, mi a baj?

— Úgyis tudom!

— Hát igen .. nem tudok István bácsitól maradni...

Mert jóformán egyidősek voltunk, de azért mink bácsiztuk. A gazdámnak csak nem mondhattam, hogy István!

— Történt már valami?

1974

Budapester Rundschau

Zoltán Bognár

1021

Grafik von Zoltán Bognár

...eine
...einen
...acht.
...war
...inter
...nd in
...r Zeit
...ir er-
...selbst
... von
... dem
...r Kati
... Kati
...Haare
... und
...be ich
... wenn
...e zum
... mein
... einen
... ver-

Die Stürme der Geschichte trieben Kati bis nach Australien. Soviel ich weiß, hat sie vier große Kinder und ich weiß auch, daß man dort Anfang Mai keinen mit bunten Bändern geschmückten Baum vor die Tür stellt. Aber die Erinnerung an meinen ersten Maibaum trage ich noch heute in mir, ein Beweis dafür ist dieser Brief. Für das Leben jedoch sprechen die in Blumen gekleideten Gärten und Parks, die sich an den Händen haltenden Jugendlichen, die ebenso an das Wunder des Monats Mai glauben wie wir es taten und auch diejenigen, die nach ihnen kommen, werden daran glauben.

Zsuzsa Tóth

Redaktionsschluß:
23. April 1974.

Verlag: Lapkiadó Vállalat
1389 Budapest
Lenin krt. 9—11
Anschrift:
1906 Budapest, Pf. 223
Telefon:
22-12-85 22-12-93

Verantwortlich
für den Verlag:
NORBERT SIKLÓSI

Druckerei:
Szikra Lapnyomda,
Budapest

Vertrieb: Magyar Posta

Bestellungen:
Postämter, Postzusteller,
Zeitungsgeschäfte
und Posta Központi
Hírlap Iroda
Budapest V.,
József Nádor tér 1.
Anschrift: 1900 Budapest
Postscheckkonto
und Anweisung auf Nr.
(KHI 215-96-162

Jahresabonnement
in Ungarn: Ft 144.—
Einzelpreis: Ft 3.—

Jahresabonnement
im Ausland: $ 6.—

DDR: 20.80 M
BRD: 22,— DM
Osterreich: 140.— Schilling
Schweiz: 23.— Sfrs

INDEXNR: 25 153

BESTELLUNGEN IM AUSLAND:

Direktbestellungen
über KULTURA
Ungarisches
Außenhandels-
unternehmen
für Bücher und Zeitungen
H—1389 Budapest
Postfach 149
Bankkonto:
MAGYAR
NEMZETI BANK.
1354 Budapest 54
Kontonr.
KULTURA/027-7

Bundesrepublik Deutschland:

Kubon und Sagner,
Hess Straße 39—41
8 MÜNCHEN 34 —

Kunst und Wissen
Wilhelmstrasse 4,
7 STUTTGART 1 —

Hans Leipnitz,
Holderlinstrasse 10
6 FRANKFURT/Main —
W. E. Saarbach Gmb
Follerstrasse 2
5 KÖLN 1

Dänemark
Munksgaard Ltd.
Norregade 6 DK-1165

A Szép Mesterségek Restaurátor Kft.

üzletében minden igényt kielégítő porfestéket (pigmentet) kedvező áron arányozó és restaurátor anyagokat és eszközöket árusít. Megrendelés alapján gépek és műszerek beszerzését vállaljuk. Az új anyagokról és technológiákról széleskörű tájékoztatást nyújtunk. Nagyobb mennyiségű vásárlás esetén árengedményt adunk.

Cím: Budapest VIII. Baross u. 41.
(bejárat a Mária utca felől)
Tel./Fax: 267-46-32
Nyitvatartás: 9-17 óráig

lezajlott. A teljes program – az előadók, előadások címe – a múzeum honlapján: www.hnm.hu illetve az Archeocomp Egyesület honlapján www.ace.hu olvasható.
Részletes beszámolót a következő lapszámban közlünk.

A szerk.

Nemzetközi kapcsolatok

ICOM HÍREK

2006. január 25-én tartotta az ICOM Magyar Nemzeti Bizottsága tisztújító (megismételt) közgyűlését.
A titkos szavazás eredménye:
Elnök: *dr. Cseri Miklós*
Titkár: *Bezzeg Mária PhD*
Az elnökség tagjai:
dr. Balázs György, dr. Basics Beatrix, Bertáné Varga Judit PHD, Mihály Mária, Szatmári István, T. Biró Katalin PhD, Szoleczky Emese.

„Víz és Civilizáció" konferencia

Párizs
2005.december 1–3.

Az IWHA (International Water History Association) és az UNESCO idén negyedik alkalommal Párizsban rendezte meg azt a nemzetközi konferenciát, melynek fő témája a víz és a civilizáció kapcsolata volt. A 3 napos konferenciának az UNESCO épülete adott otthont. A változatos programok lehetőséget nyújtottak arra, hogy a különböző országok és tudományterületek képviselői találkozzanak és megvitassák a víz történetével, a víznek a társadalmak kialakulásában, fejlődésében játszott szerepével kapcsolatos álláspontjaikat.

A több mint 40 országból érkezett előadók és hallgatók hat különböző szekcióból válogathatták össze a számukra érdekes előadásokat. Ezek a következők voltak:

Vízszabályozás
Víz és vallás
Víz és éghajlat
Víz és konfliktus
Víz és egészség
Folyópartok

A programot *Szőllősy-Nagy András*, az UNESCO megbízott igazgatóhelyettese, az IHP (International Hydrological Program) titkára nyitotta meg.

Az IHP-t, az UNESCO nemzetközi tudományos kooperatív programját a nemzetközi tudós társadalom és az államigazgatás azon közös felismerésével hozták létre, miszerint a világ számos régiójában a társadalom harmonikus fejlődésének egyik alapvető limitáló faktora maga a vízkészlet. Az IHP nagyjából öt éves periódusokat felölelő programokat irányoz elő, melyek célja a vízkészletek kezelésével foglalkozó tudományos és technológiai bázis fejlesztése. A legutolsó, 2002–2007-ig tartó téma a *„Víz kölcsönhatásai: kockázati rendszerek és társadalmi kihívások"*. Ezen belül több dologra is koncentrálnak, úgymint a felszíni és talajvizek, a víz körforgásának szárazföldi és atmoszférikus elemei, édesvíz és sós víz, globális vízgyűjtő, víztestek és vízi ökoszisztémák, tudomány és politika valamint a konferencia fő irányvonalát megadó víz és civilizáció.

Az előadások után az UNESCO fő épületében egy fogadás keretében *Massimiliano Lattanzi* képeiből készült *'Hydros, Athmos, Istos'*c. kiállítást nyitotta meg Szőllősy-Nagy András.

A kötet címlapjára egy pásztor figuráját ábrázoló linómetszetet választottam (mert nemcsak írtam az albumban közölt, Bognár Zoltán munkásságát bemutató szöveget, de szerkesztettem is az albumot, felkutattam, kerestem és válogattam a képanyagot), mert úgy éreztem ez a figura, aki szépen faragott pásztorbotját vállán átvetve ezt a kedves, parcellacsíkos, apró bokrokkal-fákkal díszített dombvidéket mintegy a vállán hordja, minden terhével, gondjával, örömével és bánatával – ez számomra szimbolizálja azt a Bognár Zoltánt, akit ismertem, aki akkor találta meg valódi, egyéni hangját, amikor ezt a tájat, a maga sajátságos kultúrájával, múltjával és jelenével együtt felvállalta.

A kötet több, mint száz műnek a reprodukcióját mutatja be. Miként az életműben is, legnagyobb hangsúllyal a linómetszetek szerepelnek benne, de a különleges, csorgatásos módon zománcfestékkel készített művekkel is találkozhatunk, és legutolsó korszakának színes derűs festményeivel is az album lapjain. Bognár híres, és még életében a budapesti kiállításán is nagy sikert aratott Arcképcsarnokából huszonnégy portré szerepel a könyvben, – talán egyszer érdemes lesz csak ezeket (a fekete-fehér és színes variációikat is) kiadni egy újabb albumban.

Nagyon fontos a közöttünk élő, tehetséges emberekre és műveikre odafigyelnünk. A Művészetek Házában a Magyar Kultúra Napja Bognár Zoltán napja volt. Jó volt látni, milyen sokan ismerték a művészt és tapasztalni, mennyien szerették az embert.

Gopcsa Katalin

Görbülő fény – A hetvenéves Bujdosó Alpár köszöntése

Szerkesztette: L. Simon László.
Magyar Műhely Kiadó 2006

„Ha Bujdosó Alpárról beszélek, magam előtt látom a műhelyében elmélyülten dolgozó mestert, vagy még inkább a laboratóriumában kísérletező különös alkimistát, aki szavakból és képekből, fragmentumokból és utalásokból, vizuális jelzésekből és verbális közleményekből épít új kontextusokat. Bujdosó Alpár nem szövegeket ír, hanem szövegszituációkat teremt. Ezekben a szövegszituációkban a különböző konnotációk sokféle kapcsolatfelvételt motiválnak a valóság különböző elemeivel, a különféle kultúrák, vallások, hiedelmek, rituálék rejtett metaforikus jelentéseivel, a történelmi emlékezet kollektív élményeivel, a természet nagy kérdéseivel, a sors és a halál narrációival. Bujdosó Alpár szövegszituációiban valóságos tapasztalatok préselődnek egymásra, provokáló hatású koncentrációt alkotva. Asszociációinak zavarba ejtő gazdagsága szubverzív karakterű, mivel egymásba csúsznak a lehetséges perspektívák és a zátonyra futott, széttört, megszenvedett utópiák. A szöveg-szituációk különféle szinteken, különféle kontextusokban konkretizálják a vizuális és verbális jeleket és valóságos emberi helyzeteket, szociokulturális konstellációkat, antropológiai realitásokat értelmeznek. Ugyanakkor mindig megőriznek egy sejtelmes, enigmatikus, homályos entitást, ami leginkább az archaikus jóslatok, a misztikus és mégis konkrét varázslatok, imák, könyörgések, ráolvasások idegenszerűségét, a távolról jött ismeretlen különös nyelvét idézi. Bujdosó Alpár a nyelv enigmatikus ismeretlenségével antropológiai realitásokat közvetít."
(Hegyi Lóránd)

A kötet szerzői: *András Sándor, Bárdosi József, Bohár András, Bortnyik Éva, Jozef Cseres, Csutak Magda, Deák László, Deréky Pál, Galántai György, Gáyor Tibor, Géczi János, Haász Ágnes, Haraszty István, Hegedűs Mária, Hegyi Lóránd, Juhász R. József, Kékesi Zoltán, Kelemen Erzsébet, Kelényi Béla, Kende Péter, Kilián István, G. Komoróczy Emőke, Kovács István, Kovács Zsolt, Ladik Katalin, Maurer Dóra, Megyik János, Nádler István, Nagy Pál, Németh Péter Mycoola, Papp Tibor, Petőcz András, Pomogáts Béla, Sipos Gyula (Albert Pál), L. Simon László, Sőrés Zsolt, Szabó Nóra, Székely Ákos, Szkárosi Endre, Szombathy Bálint, Tubák Csaba, Vitéz György, Wehner Tibor, Záborszky Gábor*

A kötet bolti ára: 2200 Ft

Műtárgyvédelem, restaurálás

Európai doktori iskola felhívása a restaurálás-konzerválás tudományágában

Jelentkezési határidő 2006. április 14.

További tudnivalók a honlapon: http://www.episcon.scienze.unibo.it/episcon/, avagy tel.: +39 055 5225415, e-mail: p.tiano@icvbc.cnr.it

Piero Tiano

CNR – Istituto per la Conservazione e la Valorizzazione dei Beni Culturali

Via Madonna del Piano – 50019 Sesto Fiorentino

A XXXI. Országos Restaurátor Konferencia a Magyar Nemzeti Múzeumban, 2006. január 25–26-án

bizonyult bemutatók, mint a Mamut art, az Idolumok, a trompe d'oiel festészettel fogalakozó Ex voto, a Sensaria csoport első bemutatkozása, a fiatal nagyváradi művészek s általában a közép és kelet-európai alkotók tárlatai *(Mihai Olos)* – koncepciózus keresztmetszetet adtak a 90-es évek művészetének eleinte tán rejtettnek tűnő, de ma egyre fontosabbnak bizonyuló jelenségeiről. Az általa szervezett Expanzió fesztivál-sorozat szintén egy akkor másodlagosnak tűnő (de persze nem annak bizonyuló) műfajának a performansznak volt legfontosabb megnyilvánulási lehetősége. A Bárdosi és *Németh Mikola* által szerkesztette folyóirat, a Katedrális pedig tematikus számaival a kilencvenes évek egyik legszínvonalasabb periodikája volt.

Bizony mindezek ott vannak e könyv mögött. S mi van benne? Kitűnő kiállítás-megnyitók például. A legtöbbször, legtöbbünknél ezek amolyan, a kötelező udvariasság által is befolyásolt alkalmi szövegnek számítanak. Bárdosi azonban mindig komolyan veszi őket, már terjedelmükkel, de tágabb kiindulópontjukkal is, a művész vagy az adott csoport tevékenységének hazai és nemzetközi összefüggésekbe helyezésével inkább az alapos, szakadatolt tanulmány műfaja felé közelítenek. Elmélyült, néha akár egy kismonográfia vázlatának is tekinthető portrékat egy-egy általa nagyra becsült művész, így *Lois Viktor, Gaál József, Csurgai Ferenc,* a szobrász és performer *Kovács István* munkásságáról. Remek, összefoglaló jellegű írásokat a másodlagos realizmusról vagy az Expanzió-sorozat kapcsán a 90-es évek performanszairól. Kritikákat, beszámolókat, olyan, a pénzzel, paripával, fegyverrel ellátott fővonalakhoz képest háttérbe szoruló eseményekről és alkotókról, mint a kaposvári Groteszk art kiállítások sora, a jászberényi Alkotárs egyesület, vagy *Varkoly László, Marosvári György, Hetesi Attila.* S nem utolsó sorban vívódó, érzékeny tanulmányokat és esszéket a művészettörténet problémáiról s hogy közös professzorunk, *Németh Lajos* kifejezésével éljünk, a kortárs művészet „sorskérdéseiről".

Higgadt hangvételük, a divatos szakirodalomban sűrűn szereplő aktuális fogalmak gyakori használata (bár például manapság alighanem ő az egyetlen, aki horribile dictu a „diskurzus" kifejezést következetesen mellőzi), ellenére a legkevésbé sem „trendi" írások ezek. A kötet címadó írása például ténymegállapító egzaktul leíró jellege mellett is hordoz némi rezignációt, csalódottságot. Pontosan méri fel a helyzetet, a profivá, azaz technicizálttá, üzletiessé, látványossá vált, mindeközben alapjában értéksemleges, közömbös művészeti produkciók eluralkodását, mindez azonban a legcsekélyebb mértékben sem tölti el örömmel. Művészettörténészről lévén szó, természetesen a diszciplínától elvárt objektivitással konstatálja fejleményeket, esze ágában sincs pamfletet írni, vagdalkozni, gúnyolódni. Azt azonban nem titkolhatja, hogy nem boldog mindettől. Maga – s egész muzeológusi, kiállítás-szervezői, kritikusi tevékenysége a fedezet rá – inkább az olyan művészetért áll ki, melynek színe s szaga van, mely néha (akár a szó szoros értelmében is véve) néha vérre megy, mely az őszintesége, hitelessége mellett akár ügyetlen, nehézkes és görcsös is lehet. Azt a típusú művészetet szereti, mely ugyan nem hirdet lózungokat, de ha rejtettebben, áttételesen is, nem mond le a társadalomkritikai attitűdről, az arra fogékony szem számára dekódolható belőle a kései Kádár-kor bornírt nemtörődömsége vagy az azt követő évek sikerorientált szelleme, vagy amely képes a korunkból annyira hiányzó transzcendencia felmutatására.

Néhány elkeseredettebb pillanatban úgy tűnhet, hogy ezzel a szemlélettel jelenleg vesztésre áll.

Ahogy azonban az adott korszakban különösnek, furcsának tűnő választásait igazolta az idő (úgy is mondhatnánk: szemléletét utolérték a trendek, divatok), tán önnön pályájával többszörösen hitelesített művészet-koncepciója is kap még esélyeket.

Pataki Gábor

Bognár Zoltán albuma

Kiad.: Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, Veszprém 2005.

Szívet melengető, megható, sőt, mondhatni megrendítő volt annak a mintegy száz fős tömegnek az érdeklődése, akik eljöttek vasárnap délelőtt, a Magyar Kultúra Napja alkalmából a Művészetek Házába, a *Bognár Zoltán* képei között megrendezett könyvbemutatóra. A kötetet a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság adta ki, több támogatója is volt (A Veszprém megye Kultúrájáért Alapítvány, a NKA Képzőművészeti kollégiuma, Veszprém város önkormányzata, a Lovassy Alapítvány a Jövőért), de mindenképpen meg kell említeni a nyomdai előkészítést nem anyagi haszonért végző Viza KFT-t, vezetőjével, *Borbás Jánossal* együtt, aki régi kollegája volt Bognár Zoltánnak, s akinek archívumából nemcsak a hetvenes évek kiállításain szereplő monumentális műveinek reprodukciói kerültek elő, de az a remek portré is, amelyiken jól ismert pipájával a szájában éppen linómetszetet készít a művész.

a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának tanszékvezető egyetemi tanára a Maastrichti Szerződés kulturális irányelveit elemzi. Ezek szerint a tagállamok e tekintetben nemhogy integrációt nem irányoznak elő, de épp a sokféleség fenntartását támogatják. A 128. cikk alapján a Közösség „hozzájárul a tagállamok kultúrájának virágzásához, tiszteletben tartva nemzeti és regionális sokszínűségüket, ugyanakkor előtérbe helyezve a közös kulturális örökséget".

Az ICOM Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke, Cseri Miklós áttekintette, milyen szerepe, lehetőségei vannak a magyar múzeumoknak a nemzetközi múzeumi programokban. Az EU pályázataival kapcsolatban néhány új elvárást emelt ki. Azt például, hogy a magyar muzeológiának túl kell lépnie a provincializmuson, hiszen az EU csak olyan programokat támogat, amelyek különböző régiók vagy különböző országok közötti együttműködés, esetleg hálózatépítés eredményeivel kecsegtetnek. Hozzá kell szoknunk továbbá ahhoz az ellenőrzési rendszerhez, amelyet ezek a pályázatok megkövetelnek.

A múzeumok felnőttoktatási feladatairól szól *Koltai Dénes*, a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karának dékánja és *Koltai Zsuzsa*, a kar tanársegédjének közös tanulmánya. Az „Edutainment" fogalmát boncolgatva kitértek arra, hogy a kulturális szolgáltatás ma már vitathatatlanul jövedelmező áruvá vált, amelynek piacán a múzeumok kedvező feltételei adottak. A jövőre nézve kérdés az, hogy ezen a piacon képesek-e felvenni a versenyt az emberek szabadidejét felhasználni kívánó versenytársakkal.

Vásárhelyi Tamás, országos múzeumi közművelődési szakfelügyelő a múzeumok közönségkapcsolati tevékenységét elemezve, az előzmények után körképet adott a mai helyzetről. Sajnálatos tényként említi, hogy a múzeumok jelentős részének gondolkodásmódjában befelé fordulás tapasztalható, a kiállításokat még mindig „valakik részéről", és nem „valakik számára" készítik. A múzeumnak közösségszervező, identitáserősítő feladata is kell, hogy legyen. Szemben a bevásárlóközpontok és különböző szórakozóhelyek globális vagy európai kultúrát közvetítő színtereivel, a közgyűjtemény a helyi közösség saját gyökereiből fakadó kultúráját ápolja.

A kiadványt a szervező, jubiláló Baranya Megyei Múzeumok gyűjteményeinek jeles darabjairól készült műtárgyfotók színesítik.

Pásztor Andrea

Szín, szag, seb, vér

Bárdosi József: Tulajdonságok nélküli művészet

Először talán arról, hogy mi nincsen benne ebben az aránylag vaskos kötetben. Szerzője, *Bárdosi József* ugyanis nem csupán művészettörténész, teoretikus, kritikus, szervező, oktató, hang-performanszai révén maga is alkotóművész, de gyűjteményalapító is egyben. A 60-as évek legendás múzeológusaihoz, a székesfehérvári *Kovács-Kovalovszky*-házaspárhoz, a pécsi *Romváry Ferenc*hez hasonlóan a semmiből teremtette meg a modern magyar művészet egyik legizgalmasabb kollekcióját. Mikor a váci múzeumhoz került, néhány jelentéktelen lokális darabon s a városra oktrojált erősen hullámzó színvonalú *Hincz Gyula*-kollekción kívül gyakorlatilag nem volt képzőművészeti anyag a múzeum birtokában. Csakhogy a 80-as évek végén egészen más dolog volt egy gyűjteményt felépíteni, mint a hőskorban, amikor a modern művészet perifériára szorult, állami vásárlásban megbízásokban, a Nemzeti Galériában való megjelenésben nem is reménykedhető jelesei boldogan adományozták műveiket az iránt érdeklődő vidéki múzeumoknak. Bárdosinak más utat kellett választani. Érdeklődésének homlokterébe a magyar szürnaturalizmus, hiperrealizmus, konceptuális és másodlagos realizmus alkotásai kerültek, melyek az épp akkor aktuális trendek alapján igazából senki mást, se a magángyűjtőket, se a múzeumokat nem érdekeltek. Ezeket kezdte gyűjteni, de elképzeléseit teoretikusan is megalapozta s kiállításokat rendezett a körükbe tartozó művészeknek. Másfél évtized szívós munkájával a – hogy Bárdosit idézzem – „feltámasztott mimézis" jegyében született művek páratlan, egyedül itt tanulmányozható kollekciója került Vácra. (Csak néhány alkotót említve: *Birkás Ákos, Bernáth/y/ Sándor, Fehér László, Gaál József, Kelemen Károly, Kocsis Imre, Kőnig Frigyes, Méhes László, Vojnich Erzsébet* művei révén ma a város az egyik legjelentősebb, de az biztos, hogy a legkarakteresebb modern-kortárs gyűjtemény birtokosa.)

S akkor még nem is szóltunk arról, hogy Bárdosi tevékenysége nyomán a középkori-barokk múltjába merevedett s az iparosítás sebeit nehezen gyógyítani tudó város – Bárdosinak köszönhetően – egyéb vonatkozásban is felkerült a modern magyar művészet, kultúra térképére. Az általa a Görög Templom Kiállítóteremben s egyéb helyeken rendezett több, mint száz kiállítás – köztük olyan, ma már kikerülhetetlen művészettörténeti fontosságúnak

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár Zoltán,

ÉLET ÉS IRODALOM

grafikusművész

1980 JUN 21

1021

Bognár Zoltán: A császár katonái

rtesz, akkor szabadulsz". De egy
gészséges életmódot hirdető, vilá-
got habzsoló, régi barát felbukka-
nása is elég, hogy rés támadjon ön-
védelme betonvárán, kilépjen ma-
gából. A nyaralást, a kettős értel-
mű szabadságot tönkretevő, szó-
zátyár régi osztálytársat Halm be-
efullasztja a Bodeni-tóba. Pedig
z a barát, Klaus Buch is csak egy
éltékenységtől gyötört nyomorult
— minden felszíni mássága ellenére.
Mégis, ő is képes hatni az undoro-
dó Helmutra. A kéthetes nyaralás
kamaradrámája egy nagyszabású
és gondolatilag is megalapozott ön-
védelmi kísérlet kudarcát jelzi, rá-
világít a menekülés illuzórikus vol-
tára.

Antonio Tabucchi úrról nem si-
került adatokat gyűjtenem. Erős,
koncepciózus írónak látszik. Az
Itália tér 1848-tól kezdve írja le egy
Garibaldi-katona leszármazottai-
nak Szállás-falubeli életét, kis fol-
klórmágiával, kis marquéz-i ihle-
tettséggel, kis költőieskedéssel.

Valóban izgalmas korszak. De
hogy a politikai helyzetnek megfe-
lelően cserélődik a városka közte-
rén levő szoborcsoport főfigurája
— ez Közép-Európából szemlélve
kevéssé megrendítő. Így annak ör-
vendünk, hogy az író talál ilyen
tetszetős csomópontokat, melyek
köré ritmikusan felépítheti a sze-
gényparaszt Plinjóék mindig igaz-

szöknek a gyógykezelés [illegible]
len folytatása elől. Ámde az írás
nem képes sugallni, hogy betegség
előtt, illetve helyette, mit csináltak
vagy mit csináltak volna hőseink.
Sors nélküli emberekkel pedig nem
lehet együttérezni.

Végül a csemege: a *Joseph Roth*-
regény. Vérbeli monarchia-tájegy-
ség, -etnikum, igazi emberi tragé-
dia, nagyszerű, stilizált próza-
nyelv, mesteri alak- és környezet-
festés néhány vonással, lebegtető
irónia. Ez van A hamis súlyban és
még amit nem lehet felsorolni, ami-
től igazán jó. Milyenek lehetnek a
nagy, közkedvelt művei, ha ez is
ilyen élvezetes?

Igaz, van most egy monarchia-
nosztalgia-hullám, a „régi békeidő-
ket" sóvárogva emlegető, s a sze-
cessziót újra szárnyrakapó áramlat.
Rossz nincs benne, a múltat alapo-
sabban megismerni csak hasznos,
mégha divatszinten is. Mégis, gya-
nakvást kelthet: lám, most előkerül
Joseph Roth, a galíciai újságíró, a
harmincas évek örökmozgó króni-
kása, aki hašeki éleslátással írt a
körülötte levő, már-már valósze-
rűtlen állapotokról, figurákról

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726
1974 MÁR —
TÁRSADALMI SZEMLE

102/ Bognár Zoltán

Bognár Zoltán:
1919. március 21.

TÁRSADALMI SZEMLE

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
ELMÉLETI ÉS POLITIKAI FOLYÓIRATA

3

XXIX. ÉVFOLYAM 1974 MÁRCIUS

1021

Bognár Zoltán: A tihanyi kecskeköröm legendája. (Borbás János felvétele)

Képek az úttörővárosban

Aki járt már Zánkán, az épülő *balatoni úttörővárosban*, tudja, hiszen érzékelnie kellett, szinte kitapintania, hogy rendkívüli dolgok készülnek itt. A jövő felnőtt nemzedékei, a mai és a holnapi gyerekek, úttörők töltheti majd el ebben a gyönyörű környezetben életük egy kis részét, de ez az itt töltött rövid idő életre szóló élményekkel, emlékekkel ajándékozhatja meg őket.

Gyönyörű környezet. Szép a táj, vonzóak, modernek, világosak, tiszták az épületek. S mindennek föltétlenül kiegészítője kell, hogy legyen — a művészi szép.

Műalkotások kellenek az úttörővárosba. Ki vonhatná kétségbe, hogy milyen döntően befolyásoló szerepük lehet az itt látottaknak, tapasztaltaknak? A gyerekek szépre nevelésében egy-egy itteni, akár futólagos képvagy szoborélmény *meghatározó erejű lehet.* Egyébként is mostohán kezelt vizuális nevelésügyünk olyan alkalmai lehetnek a Zánkán kiállított művek, amelyekkel nem élnünk egyszerűen vétek lenne.

Az úttörőváros vezetői tisztában vannak mindezzel, s kezdettől fogva arra törekszenek, hogy *művészeinkkel megfelelő kapcsolatokat alakítsanak ki.* Hívják és szívesen látják őket a gyerekek között, akár hosszabb időre is, lehetőséget teremtve számukra, hogy megismerkedjenek az ottani élettel, s hogy tapasztalataikat, élményeiket műalkotásokban kamatoztathassák.

Még csak a kezdetén tartunk ezeknek a kapcsolatoknak, de máris nagyszerű eredményekkel dicsekedhetnek Zánkán. Megyénk művészei közül elsőként, *Bognár Zoltán* és *Csizmadia Zoltán* ajánlotta fel egy-egy művét az úttörőváros számára *(Bognár Zoltán: A tihanyi kecskeköröm legendája; Csizmadia Zoltán: A kisfiú)*, erre a valóban nemes célra. Az úttörőváros vezetőjének elismerő levele, amelyet a Magyar Képzőművészek Szövetsége Észak-Dunántúli Területi Szervezetének írt, így nyugtázza ezt a tényt: *„A területi szervezet Veszprém megyei képzőművészei közül Csizmadia Zoltán és Bognár Zoltán rendkívül értékes képzőművészeti alkotást ajándékozott a balatoni úttörővárosnak és elsőként sietett ajándékával segíteni a művészi alkotásokban még szegény, új ifjúsági létesítményt. Ajándékukkal nagy mértékben elősegítették az úttörővárosban táborozó úttörők művészeti-esztétikai nevelését."*

A képek közül az egyiket, Bognár Zoltánét mi is bemutatjuk. Ez a nagy méretű zománcgrafika az ősi mítosz modern megfogalmazása. A mű két évvel ezelőtt, a Veszprém megyei őszi tárlaton szerepelt, s ott, mint valóban kiemelkedő értékű alkotás, *díjat is kapott.* Mostantól fogva Zánkán mesél az úttörőknek a tihanyi legendáról.

Mindez persze *még csak a kezdet*, s ezt az is jelzi, hogy amint éppen most értesültünk róla, *újabb képajándékok érkeztek az úttörőváros címére.* Az úttörőváros vezetői azonban, mint már említettük, nemcsak ajándékokat várnak a magyar művészektől, hanem eleven munkakapcsolatokat is szeretnének kialakítani velük. S ezeknek a kapcsolatoknak minden bizonnyal fölbecsülhetetlen hasznuk lesz mind a művészek, mind a Zánkára érkező gyerekek számára.

B. E.

A Magyar Rádió és

Mai tévéajánlatunk:

20.05: RICHARD WAVERLY PERE

Tévéjáték, írta Rolf Schneider. A drán egy birósági tárgyalást idéz elénk: a vá lott — Richard Waverly — az amerikai pilótatiszt, aki 1945 augusztus 6-án atombombát dobott Hirosimára. Mégsem ő a dráma főszereplője, pedig a cselekmény körülötte zajlik. A dráma a védő és volt tanítványa, az ügyész között bontakozik ki. A védő visszaakar jutni a híres ügyvédek sorába, a vádló pedig ezt az ügyet akarja felhasználni karrierjéhez. A vádlott mellékes, elvek és érdekek csapnak össze fölötte . . . A főszerepekben Ráday Imrét (Anderson védő), Márkus Lászlót (Lewis ügyész), Egri Istvánt (bíró) és Sinkó Lászlót (Waverly) láthatjuk. A rendező: Horváth Ádám. (KS)

KOSSUTH RÁDIÓ

8,20: A Magyar Rádió és Televízió gyermekkórusa énekel
8,31: Kersics Anka és Palló Imre népdalokat énekel, ifj. Balogh László cimbalmozik
9,00: Tengerparti történet. Zuzana Rencova és Jaroslav Novák regénye rádióra alkalmazva
9,37: Decsényi János Concertino hegedűre és ifjúsági vonószenekarra
9,50: Szerkesztői üzenetek
10,03: Anyám. Áprily Lajos, Garai Gábor, Kosztolányi Dezső, Petőfi Sándor, Rákos Sándor versei
10,13: Kmoch: Ezüst hullámokon — keringő
10,30: Vasárnapi koktél
12.10: Edes anyanyelvünk
12,15: Jó ebédhez szól a nóta
13,00: Egy korty tenger
13,10: Új lemezeinkből
13,59: Fillantás a nagyvilágba
14,19: Részletek Colemann Charity Te édes és Kander Kabaré című musicaljéből
15,08: Korunk operacsillagai
16,03: Világlíra
16,18: Zalatnay Sarolta és a Skorpió együttes felvételeiből
16,38: Népdalkörök országszerte

PETŐFI RÁDIÓ

9,00: Szimfonikus zene
10,15: Magyar Múzsa
11,05: Kapcsoljuk a pécsi Nemzeti Színházat
Közben:
11,55: Láttuk, hallottuk
12,15: Az operahangverseny közvetítésének folytatása
13,00: Könnyűzene — hangszerszólók
13,09: Szamárkút (ism.)
14,00: Táskarádió
15,00: Mit üzen a rádió?
15,35: Boldizsár Iván írása
15,45: Dévai Nagy Kamilla népdalokat énekel
16,05: Ez is, az is . . .
18,05: Mikrofon előtt az irodalmi szerkesztő
18,15: Brahms: Siratóének
18,30: A rock mesterei. XXVI.
19,00: A vasárnap sportja
19,30: Maya. Részletek Fényes Szabolcs—Harmath Imre operettjéből
20,15: Rossini ciklus X.
Közben:
21,20: Levelek a világirodalomból
21,35: Az operaközvetítés folytatása
22,23: Nóták
23,10: Szimfonikus zene

3. MŰSOR

8.51: Alkésztisz
9.40: Szószimfónia (ism.)
10.00: Új Zenei Újság (ism.)
10.35: Kalmár Magda és Kónya Sándor operettdalokat

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Napló (Veszprém)
1974 MÁJ 7 5

A MAGYAR TELEVÍZIÓ MŰSORA

8.35: Iskolatévé:
Felsőfokú matematika. Végtelen sorok
9.15: Sprechen Sie Deutsch?
Német nyelvtanfolyam. Húsvét — a ta ünnepe
9.40: Tévéovi. Iskolaelőkészítő tanfolyam
Bújj, bújj medve
10.00: Zsebtévé (ism.)
10.30: Anyu nevess! Anyáknapi köszöntő
11.00: Leonard Bernstein a muzsikáról.
Hangverseny fiataloknak. A népzene (is
11.50: Magyarország—Svájc—NDK.
Férfi tornaverseny közvetítése a budapc Sportcsarnokból
13.55: A Fröhlich-család (SZÍNES!)
NDK rajzfilmsorozat II. rész:
Gyerekek, gyerekek
14.05: Pedagógusok fóruma. Aktuális kérdések
14.45: Az emberiség kenyere.
Magyar szemmel Algériában
15.15: Reklámműsor
15.20: Az Albatrosz utolsó útja.
Magyarul beszélő szovjet tévéfilmsoroza II. rész
16.25: Derkovits Gyula emlékműsor (ism.)
16.55: Műsorainkat ajánljuk!
17.20: Reklámműsor
17.30: Delta. Tudományos híradó
17.55: Anyácskám: Leningrád.
„Akiért a himnusz szól" Riportfilm
18.25: Az MRT Közönségszolgálatának tájékoz
18.30: Sporthírek
18.40: Esti mese (SZÍNES!)
19.00: A Hét...
20.00: Hírek
20.05: Rolf Schneider: Richard Waverly pere. Tévéjáték (SZÍNES!)
21.30: Adam: Giselle — balett. A második felv közvetítése a Magyar Állami Operaházb Kb.
22.00: Hírek — Sporthírek

POZSONYI TV

9,00: Játék kék szemeidért
9,30: Félidőben 1:0. Lengyel tv-sorozat
10,30: Cosel grófnő. Lengyel tv-sorozat
11,30: A Sportka húzása
11,45: Heti tv-híradó
12,15: Csajkovszkij: IV. f-moll szimfónia
13,05: Egy hét a képernyőn
15,35: Utódok és elődök
16,45: Televízióval országjáráson
17,15: Hazatérés. Cseh film
18,40: Esti mese
19,00: Tv-híradó
19,35: Sport-eredmények
19,50: Költészet
20,00: Dvorák: Szláv táncok
18,20: Hét tv-nap
18,40: Dokumentur film
18,55: Disney-land. Filmsorozat
20,35: Szórakoztató
21,20: Vízlók. Dok mentumadás
21,50: Sportszemle 2. MŰSOR
20,30: Rajzfilm
20,50: Moderato c bíles. Franc játékfilm
22,20: Huszonnégy

GRAZI TV

16,30: Kicsinyek r
16,55: Skippy a ru. Gyerme
17,20: Bélyeggyűjtő műsora
17,55: Jó éjszakát gyerekek!
18,00: A muzsika öröme
18,30: Lumieres gyermekei
19,00: Riportfilm

CSAJKOVSZKIJ
ANTONIN DVOŘÁK
PAUL ÉLUARD
ANTON CSEHOV

SZENT-GYÖRGYI ALBERT
HEINRICH BÖLL
PROKOFJEV
HEINRICH MANN

ANDRÉ MALRAUX
EGRY JÓZSEF
ARMSTRONG
MAX FRISCH

I. SZTRAVINSZKIJ
ÖRKÉNY ISTVÁN
ROMAIN ROLLAND
CHAGALL

A
Szombathelyi Képtár
tisztelettel meghívja Önt

BOGNÁR ZOLTÁN

festőművész
(1924–1992)

emlékkiállítására.

A kiállítást megnyitja:
SZÉKI PATKA LÁSZLÓ
költő

1994. február 18-án, 16.30 órakor.

A kiállítás megtekinthető: március 15-ig

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JAN 5
Napló Veszprém

Bognár Zoltán
1021

Bognár Zoltán: Tavaszünnep
(A Veszprém megyei őszi tárlatról)

(Foto: Borbás János)

Ézsiás István: Téli erdő (grafika)

A tavalyi hetedikesek pályaválasztási elképzelései

Vágyak és félreértések

Tudod-e már, mi szeretnél lenni? Ha tudod, írd le pontosan, milyen pályát, foglalkozást válasszottál, s miért vonzó számodra? Ha még nem tudod határozottan, mégis, melyik tetszik neked a legjobban? Mik akadályozzák, hogy vágyaid szerint válassz pályát?

Ilyen kérdések faggatták egy évvel ezelőtt a megye majd hatezer hetedikes diákját. A *Veszprém megyei Pályaválasztási*

A gimnáziumokba annyian mennének, mint ahányat ezekbe várnak. A *szakközépiskolák* idei felvételi ügyei, úgy tűnik, ismét kellemetlen perceket szereznek sok-sok családnak: itt több mint másfélszeres az előzetes túljelentkezés. Ráadásul két szakközépiskola, *a keszthelyi vendéglátó- és a veszprémi vegyipari*, nemcsak Veszprém megyeieket vesz föl...

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 188-068, 337-748, 340-726
1914 FEB

TÁRSADALMI SZEMLE

Bognár Zoltán

1021

Bognár Zoltán: Tavaszünnep

után lehe[illegible]
hetségesnek tartották két sziget, Sikotan és
téve, hogy az ország területén nem tartóz
A jelenlegi körülmények között, amikor hatá
tonai szerződés, és amerikai csapatok állom
tosíték, hogy ezeket a szigeteket nem haszn
jetunió ellen.

Semmiképpen sem vált be azonban a ja
fogóinak reménye, hogy a békeszerződés k
torlaszt képez majd. „A feladat most az —
sok tanulságait Leonyid Brezsnyev —, *hogy*
között a valóban hosszan tartó történelmi
csolatok alapjait, megteremtsük a két nép
szony tartós hagyományát. A szovjet—japá
amely a háborút követően természetesen bonyolult volt, most jelentősen javult.”

A lehetőségek adottak arra is, hogy e kapcsolatok tovább javuljanak, tovább fejlődjenek.

5

Hogyan alakulnak a japán—kínai kapcsolatok, tizenhét hónappal azután, hogy Tanaka Pekingben járt, és rendezték a két ország viszonyát? Tokió részéről különösen nagy várakozásokat fűztek e kapcsolatok alakulásához; a hivatalos japán politikában „kínai konjunktúra” kezdődött; a Liberális-Demokrata Párt egyik választási jelvénye 1972 decemberében a panda-medve lett...

A mézesheteknek azonban hamar vége szakadt. A két ország viszonyában nincs ugyan különösebb válság — a nemzetközi kapcsolatok javításáért küzdők érthetően nem örülnének, ha e két jelentős ország között kritikus helyzet alakulna ki —, ám a túlzott japán remények nem váltak be. Mivel a kínai politika ma elsősorban a „szuperhatalomellenes doktrínára” támaszkodik, *Peking elsősorban a Szovjetunió, másodsorban az Egyesült Államok ellenében támogatná Japánt; egy ilyen szembenállás azonban még erős kínai háttérrel sem lehet japán szándék és japán érdek.* Japán ugyan csaknem negyedrészben részesül a kínai külkereskedelemből, Kína mégis óvakodik attól, hogy túlságosan elkötelezze magát *egy* ország irányában. Japán szívesen vá-

1021

Balatoni kisgrafikai biennálé

Komoly ellentmondás föloldására vállalkozott Keszthely, amikor két évvel ezelőtt a Balatoni Múzeumban helyet adott képzőművészeink kisgrafikáinak, azzal a szándékkal, hogy kétévenként országos seregszemlét tartanak itt a legújabb alkotásokból. Az ellentmondás az volt, hogy Magyarországon virágzik ez a művészeti ág, valóságos kis remekek születnek, a termés mégsem jut el a szélesebb közönséghez. Voltak és vannak ugyan megszállottjai a gyűjtésnek, megyénkben is többen élnek, akiknek kincset érő exlibris-gyűjteményük van, de a kisgrafika mégiscsak a kevesek, az ínyencek műfaja maradt.

Pedig minden más képzőművészeti alkotásnál nagyobb lehetőségek vannak a kisgrafikában, legalábbis abból a szempontból, hogy nagy tömegek számára hozzáférhetővé lehet tenni, a művészeti ízlésnevelésnek szinte iskolája lehetne. Elsősorban azért, mert azok is megvásárolhatják, akik számára (pontosabban akiknek zsebe számára) egy-egy másfajta képzőművészeti alkotás, mondjuk egy olajfestmény, hozzáférhetetlen.

A kétévenkénti kisgrafikai seregszemle persze nem oldott meg mindent. A művészeknek bemutatkozási, a műveknek bemutatási lehetőséget teremtett. De vajon ezzel máris tömegek számára vált hozzáférhetővé a kisgrafika? A propagandára, a művek terjesztésére, ennek módozataira még nem találtuk meg az utat.

Azt azonban, hogy a kezdeményezés jó volt, már most is látjuk.

A második balatoni kisgrafikai biennálé, amelynek anyagát most mutatja be a keszthelyi Balatoni Múzeum, máris teljesebb összképet ad kisgrafikával foglalkozó művészeink munkásságáról. A két évvel ezelőtti, az első, még inkább csak próbálkozásnak számított.

Valószínüleg ösztönzést adott a művészeknek a kiállítási lehetőség, hiszen szemmel láthatóan többen *készültek* a kiállításra és nemcsak a véletlenül készen levő műveiket küldték el. Mindenekelőtt a pályadíjak nyerteseire vonatkozik ez, akik közül Bognár Zoltán a Balaton történetének, Diskai Lenke a balatoni táj híres embereinek témafeldolgozásáért, Trojan Marian József a Balatonnal foglalkozó lapjaiért kapott díjat.

A két évvel ezelőttinél sokkal gazdagabb anyaggal szerepelnek most a kiállításon olyan kiváló művészek, mint Kőhegyi Gyula, Fery Antal, Stettner Béla, Andruskó Károly, s néhányan megyénk alkotói közül is bekapcsolódtak a keszthelyi kiállítássorozatba (Bognár Zoltán mellett Heitler László, Mészáros Imre, M. Lendvai Katalin).

A balatoni kisgrafikai biennálénak persze nemcsak önmagában van jelentősége, hanem attól kezdve, hogy megerősíti Keszthely képzőművészeti központ-jellegét. egészen addig, hogy nívósan szinesíti a balatoni nyári programot, egy sereg más területen is.

A szép kiállítás egész nyáron át nyitva lesz, érdemes az arra járóknak benézniük a Balatoni Múzeumba.

Képösszeállításunk a biennálé legszebb alkotásaiból mutat be néhányat.

Balogh Elemér

Foto: Vida András

Boomár Kaltán
1973 JÚL 27
Napló Veszprém
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

A Rákóc
Beck Ö. Fülöp

Irodalom-szakköröseimmel az 1971/72-es tanévben Rákóczi-szobrokkal, emléktáblákkal stb. kapcsolatos gyűjtést végeztünk. Elsősorban Beck Juditnak, Beck Ö. Fülöp lányának köszönhetjük, hogy a száz éve született művész Rákócziról, kurucokról szóló műveit most, nem sokkal a születésnap után, Beck Ö. Fülöp köszöntésére egy csokorban átnyújthatjuk.

A század elején kibontakozó Rákóczi-kultusz (például Az ifjúság Rákóczi-ünnepe 1903. május 10. — Vasárnapi Újság 1903. 20. sz.) bizonyára hatással volt a fiatal Beckre, aki akkoriban szinte „eljegyezte" magát a Rákóczi-témával, mert 1935-ig gyakran bukkan fel életművében a nagy magyar szabadságharcos alakja.

1905-ben mintázta tégla alakú bronz plakettjét, amely a fejedelmet Mányoki Ádám híres portréja alapján szemben ábrázolja. A plakett szélén, a fejtől balra bevésett betűkkel „Rákóczi Ferencz" olvasható, a jobb felső sarokban a művész monogramja B. Ö. F. A plaketten évszám nem található, de a Huszár-Procopius: Medaillen und Plakettenkunst in Ungarn, Bp. 1932. című katalógus szerint, melyben a 845. sorszám alatt szerepel: 1905-ben készült.

A következő két mű ma már nem található munka.

Kurucfej

Eredeti fotók alapján Beck Judit ajándékozta meg vele csapatunkat. Mindkettő egy Rákóczi-pályázat vázlata: „Bár nincs kizárva — írja Beck Judit —, hogy a fekvő kompozíció azonos azzal a nagy méretű, szinte reliefnek számító munkával, ami ónba öntve szerepelt az 1906-os milánói kiállítás leégett magyar pavilonjában. Erről apám tesz említést a Magyar Századok című sorozatban megjelent Emlékezéseiben".

Legismertebb érmét 1908-ban készítette Beck Ö. Fülöp. A Mikes-embléma nem véletlenül került a Nyugat címlapjára. A haladó művészeket összefogó táborhoz eszmei rokonság fűzte a művészt. Mikes sohase tért haza, rodostói sírjának nyoma sincsen, mégis a legtisztább hűség szimboluma irodalmunkban, amely még inkább igaz, mióta Beck érmét ismerjük. A művész első korszakára jellemző naturalizmusnak már nincs nyoma ezen az alkotáson.

Az 1909-ben készült bronzérem

Eltűnik a festőiség, „a mélyre nyúló tér éreztetése, eltűnt a távlati mintázás, az előadás egyenletes, a kompozíció hozzá illeszkedik az érem kerek lapjához" (Lyka Károly). Ugyancsak 1908-ban készült a Rákóczi-dombormű, amelynek képe a művész Emlékezéseiben található. A kompozíción erőteljesen kiemelt Rákóczi alakja. A törtető fegyveres parasztok között áll, és kivont karddal mutat előre. A dombormű alsó mezőjében felirat olvasható: „Új Idők-Szépirodalmi-művészeti-társadalmi képes-heti-folyóirat."

1909-ben ismét Rákóczi a témája bronzból készült érmének. Ez a mű az 1905-ös plakettel ellentétben profilban ábrázolja a fejedelmet. Felirata csak a vezetéknév, bal oldalán a jelegzetes monogram. Kidolgozása a művész első francia példákat követő korszakára jellemző.

Eredetileg fekete kőbe fa-

A Rákóczi-pályázat egyik vázlata

i-
é-
z-
ri-
nű
li-
san meg... ma
tölti ki. A bal profilban mutatkozó arc jellegzetes bajússzal elátott, a haj stilizált fürtökbe rendezett.

1935-ben, Rákóczi halálának 200. évfordulóján Rákóczi-kiállítást rendeztek Budapesten. A Rákóczi-év szülötte a „RÁKÓCZI HALÁLA 200 ADIK ÉVÉBEN 1935" köriratú gyönyörű érem, amely talán legszebb bizonyítéka annak, hogy Beck Ö. Fülöp Rákóczija valóban a magyar nép szabadságküzdelmeinek egyik vezéregyénisége.

Ha végül összegezzük az elmondottakat, akkor megállapíthatjuk, hogy Beck Ö. Fülöp életművében 30 évet fog át a Rákóczi-téma. Nyolc alkotásban realizálódtak a

A híres Mikes-érem

művész érzései, gondolatai Rákóczival és korával kapcsolatban.

Kecskés József
tanár
Balatonkenese

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 NOV 10
Napló Veszprém

Bognár Zoltán

1021

Nem térkép e táj

Bognár Zoltán
Radnóti-illusztrációi

„...a vad Pirenéusok ormain izzó ágyúcsövek feleselnek a vérbefagyott tetemek közt..."

„...és feltüremlenek mind, rémülten a terek, a lélegzet megáll, az ég is émelyeg..."

„...Gyors nemzetek öldösik egymást, s mint Ninivé, úgy meztelenül le az emberi lélek."

Szeretni azt a földet, ahol élünk, a „szöcskét, ökröt, tornyot, szelíd tanyát", „a dolgozót, ki dolgáért remeg, erdőt, füttyös gyümölcsöst, szőlőt és sírokat", szeretni a hazát a költőktől tanultuk. Mert a költők valamennyien szerették. Még akkor is, ha a haza csak mostohájuk volt.

Szentkirályszabadján keltezte utolsó versét Radnóti Miklós, mert erre vonult el az erőltetett menet a szerbiai hegyek közül Abda felé, s itt megálltak egy rövid pihenőre azok, akiket a tömegsír várt.

Huszonkilenc éve gyilkolták meg a költőt. Hogy mikor, melyik napon, máig sem tudja senki. November elején. S ha emlékezünk rá, azzal az iszonyattal kell emlékeznünk, amellyel minden borzalomra emlékeznünk kell. A halált, az ő halálát és a milliókét, a szörnyűségeket, amelyeket átélt ő és az emberiség, az ő szavaival és az ő szellemében tudjuk a legméltóbban fölidézni.

Bognár Zoltán Radnóti-illusztrációiból ugyanaz az iszonyat sugárzik, mint a költő utolsó verseiből: csontig meztelen ember, madárhulla, az apokalipszisbe zuhanó világ. És a zűrzavaron átsugárzik egy tiszta arc, egy számonkérő, rendíthetetlen, hittel teli tekintet. Az a tekintet, amelynek nem térkép e táj...

A költő halálának évfordulóján ezekből az illusztrációkból mutatunk be hármat.

Megvételre felajánljuk az alábbi üzemképes állapotban lévő gépeket:

tompa hegesztőgép SWe—3 tip. (új)
bánya száll. szalag 3x21 m PBSZ I. tip. (új)
csőhajlítógép 2" NFC—2 tip.
elektromos kézi kőcsiszoló HC—3 tip.
hidegpadló-kefélőgép H—2 tip.
excenterprés
bitumenmelegítő BM—250 tip.
dózer D—159/B tip.
fáip. csapológép, 6 fejes
benzinmot. ívhegesztő AC—5—300 tip.
gőzsugár szivattyú Duplex pt BD 50/80/2 tip.
ipari porszívó, TORNÁDÓ III.
teherlift (300 kg-os) hajtómű C—161—E tip.

Megtekinthető szombat kivételével:
VAS MEGYEI ÁLLAMI ÉPÍTŐIPARI VÁLL.,
Szombathely, Vöröshadsereg u. 120.
Ügyintéző: Bánhidai István. Telefon: 12—835.
(510)

Értesítjük T. veszprémi Fogyasztóinkat, hogy
1973. NOVEMBER
13-ÁN 08 ÓRÁTÓL
10 ÓRÁIG

Veszprém város egész területén

10 ÓRÁTÓL
16 ÓRÁIG
a
FELSZABADULÁS ÚTI és CSERHÁT lakótelepen

gázszünetet tartunk!

KÖGÁZ Veszprém
(132)

ÚTKÖZBEN JÓ PIHENÉST A

HUNYADI *kisvendéglőben*

vagy a

FEHÉR AKÁC *falatozóban*

GYARMATON

(1) Pápai ÁFÉSZ

NÉPMŰVÉSZETI ÉS HÁZIIPARI VÁLLALAT

Szebbé, derűsebbé varázsolják a környezetét a népművészeti díszítők és lakástextíliák

Különféle tájegységi szőttesek,
terítők,
párnák,
falvédők.

Meghitt hangulatot árasztó cserepek,
korsók,
vázák és bokályok,
habán és mázas falitányérok,
kávés-, boros- és likőröskészletek.

GAZDAG VÁLASZTÉK A NÉPMŰVÉSZETI BOLTOKBAN
Veszprém, Kossuth Lajos u. 2.
Pápa, Kossuth Lajos u. 19.
Ajka, Szabadság tér 14.

A Bányászati Aknamélyítő Vállalat

bakonyi körzet, Halimba

felvételre keres

bányaipari technikusi végzettségű, műszaki gyakorlattal rendelkezőket.

Jelentkezni lehet:

a körzet személyzeti vezetőjénél,
Halimba,
Kossuth u. 85. szám.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 JUN 17

NÓGRÁD

Salgótarján

Bognár Árpád grafikusművész

Múzeumi program

E hónapban a budapesti múzeumok számos új kiállítással várják a lakosságot, a szabadságuk idején fővárosba utazókat. Az Ernst Múzeumban Bognár Árpád grafikusművész kiállítását nyitják meg június 24-én. A Várműzeumban—Budapesti Történeti Múzeumban június 28-tól lesz látható a száz éves magyar műemlékvédelemről készült tárlat. Június 30-án a Petőfi Irodalmi Múzeumban László Gyula rajzaiból, Kónya Lajos fafaragásaiból nyílik kiállítás. Ugyancsak e napon a Kulturális Kapcsolatok Kiállítási Termében Kishonthy Jenő festőművész tárlata nyílik meg.

munkásnő
jobb, de
még nem

Önl

A pá
lentkező
Mindenek
készítésé

Ma meg eleg gyakori jelenség, hogy
ben várják a fizikai dolgozók jelentkezését. Nem nyert pol-
gárjogot az a felismerés, hogy a fizikai dolgozók csak igen

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Bognár Zoltán
Napló Veszprém

1973 MÁR 17.

1021

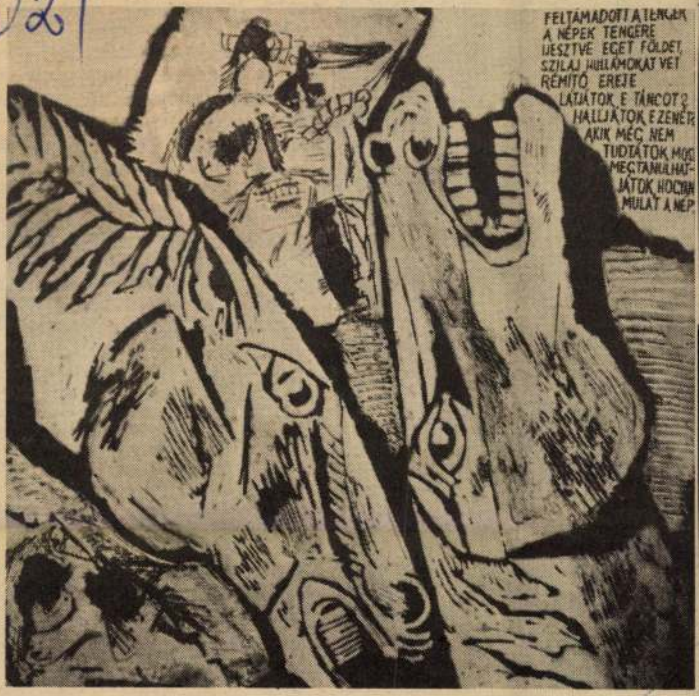

Bognár Zoltán Petőfi-illusztrációja

... magyar babákat VII., VIII. osztályosok készítették

megvalósításához nincs meg jelenleg a lehetőség. Ez becsületesebb dolog, mint a megoldásnak sorozatos ígérgetésekkel történő minduntalani elodázása. Nem kétséges, hogy a nyílt, őszinte szavakat e tekintetben is szívesebben veszik és meg is értik az emberek.

A helyi politika tehát egyaránt igényli *a bátor kezdeményezéseket és a felelősség ugyancsak bátort vállalását.* Mindkettő csak megfelelő légkörben bontakozhat ki — s e légkör kialakításában a pártszervezetekre nélkülözhetetlen feladatok hárulnak.

Dr. Látos István
az MSZMP KB munkatársa

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 MÁR. 9

Napló (Veszprém)

Bognár Zoltán

1021

BOGNÁR ZOLTÁN: 1919. MÁRCIUS 21.

Intézet (Veszprém Vince u. 1.) felvé res érettségizett ügyintézőt. Jelentk anyaggazdálkodási lyon.

Szarvasmarha alkalmazunk. Rész kást biztosítunk. 1 8438 Jóbarátság Veszprémvarsány.

VOLÁN 15. sz. felvesz gépkezelőkt lázókat és adatelőkészítőket. Jelentkezés a gépi adatfeldolgozási osztályon.

A Veszprém megyei Állatforgalmi és Húsipari Vállalat Keszthelyi Gyáregysége felvesz raktárosokat, raktári segédmunkásokat, gépkocsivezetőket és gépkocsikísérőket, jó kereseti lehetőséggel, teljesítménybéres munkára. Jelentkezni lehet a gyáregység munkaügyi előadójánál.

A Balatonfüredi Városi Tanács VB Műszaki osztálya kertészete kertészeti és parki munkákra férfi és női, állandó és időszaki dolgozókat felvesz. Fizetés megegyezés szerint.

Nyugdíjas portásokat és éjjeliőröket veszünk fel, iskolai végzettségtől függően 8—9,— Ft-os órabérrel. Veszprémi lakosú jelentkezőket várunk. Utiköltséget nem térítünk. Jelentkezés: Autótanintézet, Veszprém, Csaplár J. u. 3. 14—16 óra között.

Autószerelőket, mezőgazdasági gépszerelőket és rakodókat felveszünk. Petőfi Tsz Alsópáhok.

Kenyérkirakót és sütéménybeolvasót a veszprémi kenyérgyárba felveszünk. Jelentkezés: Veszprém, Ibolya u. 9.

Színvonalas vendéglátóhely

Somló Borozó

8-as út mellett a Somlón

Hideg, meleg ételek. Tájjellegű italok.

Rendezvények vállalása.

Udvarias vendéglátás.

Ajka—Devecser ÁFÉSZ

(28)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 136-068, 337-748, 340-726
1975
3
KORTÁRS
V. Bogatkin
1021 °/.

KISS TAMÁS

Emlék

Várad követi csudálatosképpen kímélte a háború, szinte csak hídjai szakadtak a Körösbe. De utcái kongtak, portái kiürültek: a *Holnap* és a *Tavasz* városa dermedten, hazánk peremén várt 1944 őszén lelke új sugallatára. Akik maradtunk és megmaradtunk, éreztük, hiába. Horváth Imre a Sárga Házból küldözgette eszmélettépő négysorosait: „Várad már nincs. Mióta itt vagyok, elseperte az idő Váradot..." Tabéry Géza a Japport kisüstije mellett lesett egy-két barátra. Napszakokat bolyongtunk át a szerelmetes város rejtett útjain. Ismerte portáit, titkait, palotáit és a Nagysötétág zegzugait, kivitt regénye színhelyére is, Frimont Újpalotájára.

Senkim, semmim ebben a városban, két útibőrönddel távozhattam volna, feltűnés nélkül – alföldi fajta, akinek történelmi sorsa mindig a „futás" volt. És engem nem kifelé húzott most a sors, hanem befelé, s ahogy a három még itt eltöltött év után tapasztaltam, nem is a hegyek oltalmába, hanem a próbák színhelyére. A háború keserves éveit Erdély emlékíróival próbáltam enyhíteni. Bújtam Szamosközyt, Szalárdit, Keményt, körülfolyt Bethlen Miklós áradó bősége, foglyul ejtett Bethlen Kata konok hűsége. A múlt és jelen szorításában éltem, mint akik a tennivalót keresik, de nehezen találják.

Azért emlékszem erre szívesen, mert a tennivalóra itt ébredtem. Itt fogott el a megmaradás, az új történelemkezdés láza. Harminc év után is: a gyorsabban ébredő szellem hirtelen lélekváltása ami megfog, s amire szívesen gondolok. Egyszóval az erdélyi, a romániai magyar irodalom új korszakkezdéséről van szó. Mintha napok alatt ment volna végbe. 45 Újesztendején már asztalomon volt a munkások és földmívesek testes Naptára Kolozsvárról, telve az új élet új orientációival. Tavaszszal Kolozsvárott könyvnapok vannak, négy kiadó hirdeti kiadványait: a *Móricz Zsigmond Kollégium*, a *Józsa Béla Athenaeum*, a *Lepage* és a *Magyar Népi Szövetség*. Egyetlen év távlatában hirdetik és jelentetik meg Petőfi, Arany, József Attila, Móricz, Dsida művei mellett Illyés Gyula, Erdei Ferenc, Balogh Edgár, Jócsik Lajos, Benedek Marcell, Kisbán Miklós, Kós Károly, Szentimrei Jenő, Bözödi György, Nagy István, Asztalos István, Jékely Zoltán, Kiss Jenő, Horváth István, Létay Lajos, Méliusz József, Szabédi László, Szemlér Ferenc új könyveit. Szentgyörgy napja után akkor is nő a fű, ha letapossák, mondják a régi erdélyiek. Nos, még a fegyverek szólnak, s itt talpon van csaknem az egész irodalom. Gróza Péter miniszterelnöksége az erdélyi literatúra új korszakát jelzi a népek dolgos, békés együttélése jegyében. Messzehangzik a bizakodó magyar líra szava:

...Föl a szívekkel magyarok,
Ki az időbe végre!
Vihar kél, kapaszkodjatok
egymás erős kezébe.

Közelesen összeül a Romániai Magyar Írók Szövetségének első, székelyudvarhelyi találkozója a Magyar Népi Szövetség égisze alatt. A korabeli sajtó bizonyára színes

és hiteles képet őrizett meg róla, az én
maradt meg. Hátulján ott a program 19
akkor szűkszavúan följegyeztem. Tanúság
esemény vagy irodalmi est zárt le. Láttul
Jenő *Fehér ember*, Eftimiu román író *Rok*
Színház Tamási *Énekes madarát* a zetela
könyvnapot és irodalmi estet jegyez. Róla
tem, Udvarhely tágas piacán vásárlók és
estből pedig a költők és írók sorfala mögi
amint a Corso színpadára kiperdül és új novelláját olvassa, *A mi szőnyegünk* címűt –
felejthetetlen derűvel.

Másnap, 30-án, vasárnap délelőtt került sor az írók találkozójára. Úgy emlékszem, az öreg református kollégiumban kezdtünk helyet foglalni, padok között, ahová Gaál Gábor szerkesztő úr csalogatott be minket. A padokon a frissen megjelent Útunk első száma, mellette egy üres írópapír. A szerkesztő pedig előttünk fel-alá járkált, hátratett kézzel, keret nélküli szemüvege nyájasan csillogott ránk, egy klasszisnyi íróra, mint a katonás, de jobb lelkű professzoroké. Rövid beszédet tartott, melyben rábírt, hogy az üres papírra írjuk le, mit tartunk irodalmunk legfontosabb kérdésének. Ez volt tehát a penzum, amelynek aztán ő helyet is adott az Útunk következő, kéthetenként megjelenő számaiban. Élénken emlékszem, hogy a velem egy padban ülő Kós Károly bácsi, már akkor is az írótársadalom doajenje mily akkurátusan folyatta gondolatait gyönyörű gót betűibe.

Először láttam Gaál Gábort, de mintha régóta, mindig ismertem volna ezt a zömök, világostekintetű, jóvalisnak tűnő jászsági típusú embert. Nem is lehetett nem ismernem: mindjárt feladatot adott. Ez volt ő. Megbízott bennem. Bennünk, bennem formálta meg magát, mint a számonkérő, sugalló nagy szerkesztők tették. Aligha lehet valaha is hiteles szobrot faragni róla, az áramlását, a mindenütt jelenlevőét talán. A „futós idő", az újság, izgalom volt az eleme. Műve pedig az, ahogy egy lapot – a Korunkat vagy mostantól annak folytatását, az Útunkat művekben, írókban élve megformálta. Próteus, aki az időhöz simult, de maga mindig ugyanaz maradt. Nem ő alakult, másokat formált. Mindenkitől volt kérnivalója, minden írástudó számára megbízatása.

Az emlékek elmosódnak, egy-két nyom marad meg, az, ami szívünkig ér. Az Útunk első évfolyamát magammal hoztam ide Debrecenbe: máig legkedvesebb olvasmányaim egyike. Nem emlék, több: bizakodás és kapcsolat.

V. BOGATKIN: Tiszaföldvár, 1944

Zoltán Bognár: Friedhof der Jungfrauen (Linolschnitt)

Nachrich

NEWS

9. Jah

Richtschnur auf dem Weg Entspannung un

Schlußakte der Europa

Helsinki, 2. Aug. (MTI/ADN) — Die Konferenz über Sicherheit und Zusammenarbeit in Europa, die am 3. Juli 1973 in Helsinki eröffnet und dann in Genf fortgesetzt wurde, fand — wie berichtet — am Freitag in Helsinki mit der feierlichen Unterzeichnung der Schlußakte durch die teilnehmenden 35 Staaten ihren Abschluß.

Im ersten Abschnitt des Schlußdokumentes bekräftigen die Teilnehmerstaaten der KSZE ihr Ziel, die Schaffung besserer Beziehungen untereinander zu fördern sowie Bedingungen zu gewährleisten, unter denen ihre Völker in echtem und dauerhaftem Frieden, frei von jeglicher Bedrohung oder Beeinträchtigung ihrer Sicherheit leben können. Ferner wird die Unteilbarkeit der Sicherheit in Europa sowie das gemeinsame Interesse an der Entwicklung der Zusammenarbeit überall in Europa betont. Darin erklären die Teilnehmerstaaten ihre Entschlossenheit, die folgenden Prinzipien, die alle von grundlegender Bedeutung sind, und ihre gegenseitigen Beziehungen leiten, ein jeder in seinen Beziehungen zu allen anderen Teilnehmerstaaten, ungeachtet ihrer politischen, wirtschaftlichen oder sozialen Systeme, als auch ihrer Größe, geographischen Lage oder ihres wirtschaftlichen Entwicklungsstandes, zu achten und in die Praxis umzusetzen.

Im Prinzip I heiß es die Teilnehmerstaaten werden gegenseitig das Recht eines jeden Staates auf souveräne Gleichheit, territoriale Integrität, auf Freiheit und politische Unabhängigkeit, sowie sein Recht sein politisches, soziales wirtschaftliches und kulturelles System frei zu wählen und zu entwickeln achten. Aufgrund des Prinzips II enthalten sich die Teilnehmerstaaten der An-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMondó
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 JUL 12

NAPLÓ (VESZPRÉM)

Bognár Zoltán grafikus

1021

A balatoni témák feldolgozásával díjat nyert Bognár Zoltán egyik lapja. (Kisgrafikák Keszthelyen című képriport az 5. oldalon).

Callaghan angol külügyminiszter szabadította
angol professzort, akit Amin ugandai államfő
tott katonai őrizetben, majd halálra ítélte, m
bírálta. Képünkön: az angol diplomácia vez
dalt) a londoni repülőtéren rendezett sajtóko
nepélyesen átnyújtotta Hills-nek (bal oldalt)

Bognár Zoltán: Falusi szentek

Bognár Zoltán

Falusi szentek

Népszava, 1978. március 18.
7. oldal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1977 JUN 25
NAPLÓ /VESZPRÉM/

Bognár Zoltán

1021

A táltos legfeljebb tátus

Újra itt a pompás *Veszprémi Röplap Lyra*. Ezúttal *Migray Emőd Regölő* című verse, s a *Haszkovóban* élő bolgár költő, *Petko Tenev Nocturno* című költeményének *Migray*-műfordítása *került* színére. Fonákjára pedig *Bognár Zoltán* népművészeti ihletésű rajza.

Élvezet nézni *Bognár* művét, illik *Migray Regölőjéhez*. Kár, hogy a *Regölő* regölése mindjárt az első szónál megbicsaklik. „Sámánnal" kezdi, „Hej regö rejtemmel" folytatja s végzi. A kettő sehogy sem passzol. Ugyanis a „Haj regö rejtem" más szót hív: a „Táltost"! Mivelhogy a sámán magyarul: táltos. Legföljebb: tátus. De sámán semmiképpen sem. A sámán a szaknyelvből terjeszkedik, mint nemzetközi kifejezés, az eredeti magyar táltos kárára. *Népnyelvünkben, akár népmeséinkben, még a táltos él.*

Igy hát regölünk — s mily régen regölünk! —, legyünk hűek e regöléshez.

Bár az is igaz: ha már a Költészet: Lyra, a tátus is lehet sámán... De akkor a regölés — mi végre?

Kár. Azért kár, mert a *Regölő* egyébként jó regölő. *Migray* jól regöl. Csakhát a stílus, ha csak lehet, maradjon egységes. Régiesítéskor (archaizáláskor) különösképp.

SaMi

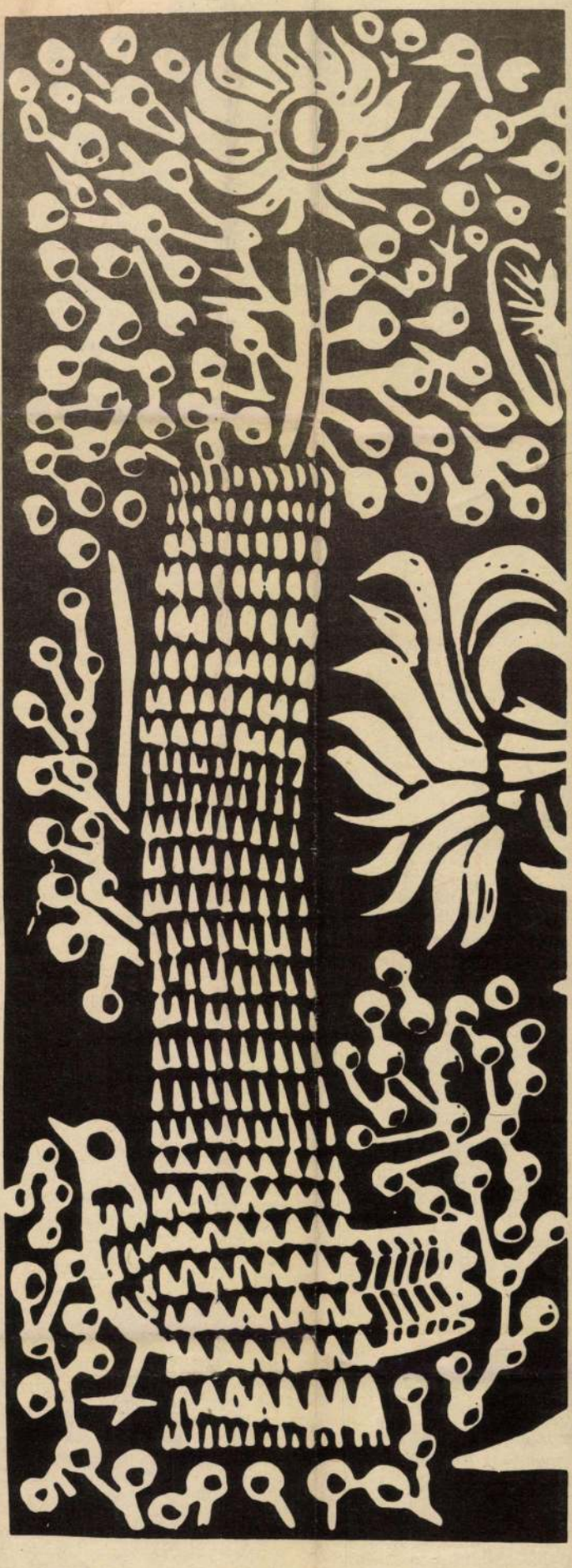

Bognár Zoltán grafikája a Röplap-Lyrán

TUDOMÁNY TECHNIKA

Taliándörögd és a világűr

Képünkön az állomás parabola antennája

Hosszú betonút végén hatalmas felfordulás: munkásokra váró buszok, húszegynéhány vállalat dolgozói, faépületek, középen hatalmas csarnokalakú létesítmény, tetején az egész bakonyi tájat megkoronázó óriási, kagylóalakú antennával. Egyelőre csak a taliándörögdi Interszputnyik állomás.

Nincsenek fehérköpenyes dolgozók, ma még a gumicsizma világa ez. A „főnök" épületét sem könnyű megtalálni. Sok csetlés-botlás után segítőkész emberek egy tanyamról hívják ki *Köteles József* üzemmérnököt, állomásvezető-helyettest. Nincs sok ideje, csak amíg megér, hogy várjam meg a foglalkozás végét.

— Vagy jöjjön be velem, ha kedve tartja!

Megyek. Mintegy 15 fiatalember hallgatja a szovjet szakember előadását. A táblán a fizikaórák ijesztő emlékeit idéző ábrák, az állami nyelvvizsga bizottság által felsőfokúnak ítélt orosz tudásom atomjaira hullik. Igaz. Köteles József tolmácsolásától sem leszek okosabb. Szavak röpködnek mattokról, lineáris pontokról, műholdak utasításairól. A hallgatók érdeklődnek, vitatkoznak.

Fellélegzem, amikor visszajutunk a parányi irodába.

— Az Interszputnyik a szocialista országok műholdas összeköttetésének rendszere — foglalja össze a legfontosabb tudnivalókat a fiatal állomásvezető-helyettes —, a telefon, telex és a tévés információk továbbításának a legkorszerűbb módja ez.

— *Miben jelent újat az előző lehetőségekhez képest?*

— Eddig a mikrohullámokkal való továbbítás számított a legkorszerűbbnek. Annak azonban van egy nagy hátránya: az egymásnak közvetítő állomásoknak optikai egyelőre a szovjet Molnyija—2-vel tartjuk a kapcsolatot, ami ellipszis pályán mozog.

Az előadás félelmetes színvonala után milyen egyszerűnek tűnik minden! A gyermek is értené. S az is természetes ugyebár, hogy a világűrt igénybe vesszük a szobánkba érkező tévéműsorok érdekében.

— *Mit tud majd a taliándörögdi állomás?*

— Kapcsolatot teremteni a műholdakkal. Alkalmas arra, hogy egyidejűleg adjon és vegyen egy színes, vagy fekete-fehér tévéműsort a hozzá való hanggal, két rádióprogramot, s közben tekintélyes mennyiségű telefon-, illetve telexvonalat is megteremtsen. Használata elsősorban az interkontinentális összeköttetéseknél, nagy távolságoknál lesz kifizetődő, hiszen rengeteg közbeeső mikrohullámú állomást lehet kiiktatni.

Az állomás lelke az óriási parabola antenna lesz, amelyet nemrég emelt be a toronydaru. Hatvanöt tonna volt az összsúlya. Akivel szót váltottam, mindenki egy kis áhítattal szólt erről az antennáról, meg arról, ahogy a helyére került.

— Gépészekre, erősáramú és híradástechnikai szakemberekre van szükségünk, s a gárda több mint 60 százalékával szemben felsőfokú végzettség a követelmény.

— Hogyan válogattak?

— Több rostánk volt. Először általános szempontok alapján szelektáltunk, utána volt egy tesztvizsga, a fennmaradókkal pedig egyéni beszélgetés. Sokan kerültek ide Budapestről, de vannak az ország minden részéből Békéscsabától Sopronig. Tapolcán 35 lakás áll rendelkezésünkre, hogy letelepíthessük az itt dolgozókat.

A továbbiakban a már kialakult közösség képzéséről beszélgetünk. Ennek egyik magja az orosz nyelv intenzív

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 AUG
Napjaink

Bognár Zoltán

1021

ÁDÁM, ÉVA

BOGNÁR ZOLTÁN LINÓMETSZETE

Leve
Máriához

(Folytatás a 6. oldalról)

Csacsinak két kettese volt, oroszból és rajzból. Most aztán ön a jó szünet, de az anyja a H.-eset óta nem engedi ki ródlizni és korcsolyázni, meg a nagy hideg miatt sem. Oh, hogy melegedhetnél itt! Így csak egy levéllel, egy rád-gondolással melegíthetlek.

*

Azt hittem, ma reggel nem bírom megírni ezt a levelet. Rossz napjaim voltak, hétfőn egész délután hasi és gyomorfájdalmak, nem is vacsoráztam. Amikor ennek vége szakadt — extraszisztólék két napig. Semmit sem tudtam csinálni, csak ültem és feküdtem. Ilyenkor a rádió sem érdekel. A magyarországi út? A művelődésügyi minisztertől már kaptam egy levelet, abban áprilisról van szó és négy hétről, konzultáció címén a Magyar Tudományos Akadémián és az Irodalomtörténeti Intézetben. Sajnos, nincs semmi kedvem ilyen állapotban Budapestre menni, ott holtfáradtan, betegen ténferegni, ennek így nincs értelme.

*

Sietek a hétfői jó reggelttel, hiszen ennek egy egész héten át ki kell tartania, hogy az utazásod során melletted tudj lenni. Remélem, a hivatalos elintéznivalók mellett jut időd a városra is: Prága minden időszakban gyönyörű. R. O. írt, hogy kassai könyvkiadó akarna általa egy szlovák nyelvű válogatást kihozni írásaimból, Štítnický fordításában. Elküldtem neki a tervet, kíváncsian várom, lesz-e belőle valami? A "Harmadvirágzás" már a pozsonyi nyomdában van.

Bognár Zoltán grafikus

1977.V.29.Retőfi, 16.4o/KJné/
Láttuk, hallottuk

A Győri Műcsarnokban Bognár Zoltán veszprémi grafikus mutatta be ujabb linó metszeteit és grafikáit.
Bognár Zoltán szivósan és kitartóan járja a maga utját. Grafikáival irja jövőnk krónikáját, a már már elszalasztott mult és jelen temérdek történéseinek közösséghez szóló képeiben.
Találóan állapitja meg egyik méltatója Patka László, hogy amikor a vad csillagközi kártyacsaták lelnek menedéket grafikáin, amikor Műmüves Kelemenről, Dózsáról Pannon szőlőről, Vénusról, szólás-mondásokról, Radnótiról mondá konokul a magát kindezt róluk és ezekről ugy mondja, mint ahogy a pásztor hajdan belefaragta botjába, olyan ravasz természetességgel, olyan időtállóan, fagy és hőállóan, olyan személytelenül és végzetesen legszemélyesebb cifrázással, olyan időtlen korszerűséggel.

Éppen ezzel együtt félre nem magyarázhatóan máihoz szólóak és magyarok alkotásai. Népiek a népiesség minden rossz előjele és cafrangja nélkül.
Nagyitóján át derüsek a könnycseppek is. Megjelenhetnek a gyász, a keserüség, az öröm és a vigasság gondolat felhőiből is.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 NOV - 6

KISALFÖLD

Bognár Zoltán

1021

Bognár Zoltán: **A Forradalom katonái**

bizony sok helyre kell menni, mire valamit el tudunk intézni. A községnek urvanis kevés a pénze. Kellene egy nyolc tantermes iskola, mert jelenleg négy helyen tanítanak. Ez a pedagógusoknak és a diákoknak sem jó. Pannonhalma nagyközségének területén lévő vállalatok ajánlották fel a segítségüket, versenyfelhívás is volt, a szülők aktívan bekapcsolódtak, de még sok mindent kell elintézni, amíg a munka beindulhat. Igen sürgető gondunk az, hogy rossz az ivóvíz Pannonhalmán. A csecsemőkre káros, a két kijelölt kútból kell hordani a jó vizet, még a téglagyártól és a Tót-hegyről is oda járnak. Nagy változást várunk, hiszen a törpevízmű társulat már megalakult! A tervek elkészültek, tavasszal a munka elkezdődik!

Szívesen beszélgettünk volna még, de a kétórás buszt el akarta érni, hogy beérjen Győrbe, a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemre. A tanulásból még egy éve van hátra.

A megye hatos számú körzetének országgyűlési képviselője.

Bódi Ágnes

[illegible] íratott: a rendőrkapitány, a jegyzőkönyvvezető és a kihallgatott: Kovács István".

G. B.

Fridon Halvasi:

Hová is kódorogsz

Sápadó szél öleli a fákat,
Halványulnak rőfös nappalok...
Hová, hová is kódorogsz,
[te nyár?
Várakozz még egy pillanatot...

Levelekkel viselős a szél is,
messze-távol míg elkanyarog,
Bánatában nyöszörög az ajtó,
meglendülve, sirdogál s vacog.

Géczi János fordítása

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31
Telefon: 337-748, 340-726
1978 NOV 6
SOMOGYI NÉPLAP

Bognár Zoltán

1021

A forradalom katonái, Bognár Zoltán grafikája

ózsef KISZ-t
ólt tanulója
ntkezett, ho
számíthatu
ídig is tá
kan itt les
ekben is.
Megyénk
rsú kastélyiskolájából köl-
znek ki a pedagógusok és
gyerekek. Az ünnepnapok
áni első munkanapon kez-
k a tanítást az új iskolá-
an; akkor veszik birtokuk-
a a kisdiákok a tizennégy
ntermet, az előadótermet és
hatalmas tornacsarnokot.
áromszázötven tanuló és a
gyberki pedagógusok örö-
ében mindannyian oszto-
nk, hiszen a huszonnyolc-
illiós beruházás jelentős a
rszerű iskolahálózat fejlesz-
sében. A Somogy megyei
nács Építőipari Vállalat
unkásai dolgoztak az új
busú iskola építésén.
Félmilliót költöttek új be-
ndezésre, százötvenezer fo-
ntot tett ki az addigi tár-
dalmi munka értéke. Eze-
delkezésünkre.

— Társadalmi munkára eddig a kerítésépítésben, a telefonkábel helyének kiásásában volt szükség, de jövőre nagyobb akciót is szervezünk: a sportpályákat társadalmi munkával építjük ki. És hátra van még az udvarrendezés.

A vb-titkár nagy örömmel beszélt Nagyberki új létesítményéről. Az építészeti alkotásról jellemzésül elmondta, hogy annyi fénye lesz, mintha az egész település közvilágítását ide kapcsolnák.

— A gazda, a községi tanács mit vár az új általános iskolától?

— Iskolánk a legutóbbi vizsgálat szerint jó minősítést kapott tartalmi munka-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 NOV - 6
DOLGOZÓK LAPJA
Bognár Zoltán

1021

Bognár Zoltán: A forradalom katonái

— részletek —

gatta keskeny szemét és bűntudatosan felsóhajtott:

— Elittam, ulackám. Az előleget és a puszkát is.

— A puskát?! Az elivott puskáért régebben megbotozták a vadászt. A parasztot — a lóért, a vadászt — a puskáért.

— No, de ki botoztat ma? Más már a világ, szabadok vagyunk! — kacagott Akim és vidáman kiadta a parancsot:

— Szedd a horgaidat és indíts!

★

Egy darabig beszélgettünk még a kihunyó tűznél, majd ráérősen, hisz már nem siettünk, feljebb mentünk az Oparihá mentén. Minél tovább haladtunk, annál jobban kapott a hal. De a tűz és hév kihunyt már bennünk. Kolja elvette tőlem a táskát, ideadta a hátizsákot, én meg beletettem a vedret, hogy a pérek és lazacok ne nyomják össze egymást. A tiszta és hideg vízben élő halnak egy-két óra múlva „kifordult a potroha". Tarzán úgy telefalta magát hallal és úgy feltörte nedves mancsait a köveken, hogy szinte részegen tántorogva ment, időről- időre bánatosan felvonított, úgymond, minek is jöttem én veletek?! Miért nem marad őrizni? Ha a táborban, és sehova Baba be se fent ment néha intege meglátta eg kat. Hogy közben mit kapart elő, nem tudni, de tény, hogy az orra földes volt, a szeme pedig jóllakottságtól fátyolos.

Valamikor itt, az Oparihán Kolja megsebzett egy süketfajdot, s a fiatal, a vadászattal még csak ismerkedő kutya után rárontott. A madár félelmetesen felborzolta tollait, sziszegett, és csőrével úgy fejbe kólintotta a szukakölyköt, hogy az ijedten húzódott a gazda lábaihoz. A fajdot annyira elvakította a düh, hogy szárnyát-farkát szétterpesztve tovább támadott. „Baba! Hiszen ez felfal minket! — kiáltotta Kolja. — Menj neki!" Baba félt ugyan a süketfajdtól, de szót fogadott, megkerülte a madarat, és elkapta a farkát. Azóta Baba bármilyen állatot megtámad, a medvétől se fél, de a süketfajdtól tart, nem ugatja meg, s ha egy mód van rá, elkerüli.

Az Oparihá egyre gyorsabb és homályosabb lett. Ritkán akadt egy-egy zöld levélzettel, vagy sással benőtt partfok. A semmilyen emberi nyomot — tüzelőhelyet, kivágott tuskót — sem találtunk. Egyre több omlás zárta el a folyócska útját, egyre több maral- és jávorszarvasnyom bukkant elő a vízmosta homokból. A nap az erdő távoli, sűrűbb sötétségébe bukott. Alkony előtt megvadultak a rovarok, fülledtté csendessé és áthatolhatatlanná vált minden. Fölöttünk hápogtak a récék, lecsaptak a vízre piros úszóikkal és farkukkal barázdát szántottak rajta. Fejüket forgatták, aztán a sekélyesbe szorított apró pérből lakomáztak.

Megnéztem az órámat. Tizenegy óra múlt hét perccel. Mosolyogtam magamban: tizennégy órája nemcsak, hogy talpon vagyunk, de előretörtünk ebben a sűrűben, hol kúszva, hol mászva, hol a vízben gázolva, behatoltunk a tajgai dzsungelbe. Ha a munkahelyünkön bármelyikünket erre kényszerítenék, azonnal panasszal fordulna a szakszervezethez.

Kolja keresett egy homoko

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár Zoltán

NÉPSZAVA

1978 MÁR 18

1021

Bognár Zoltán: Falusi szentek

Napok ke-
érplasztikat

r felvétele)

iatalember
kísérleteit
elesen, a
maguk tel-
rezve. Az
ó, az ér-
alkalmaz-
eit kereső
a termé-
ionalizmu-
t Holi Pé-
lehetősé-
aláló Kar-
figurák.
án követ-
erű kiáb-
vitatkoz-
de tény-
nt kell él-
e György-
nitetni a
edéseinek

ülhetetlen
az átme-

villanyszerelő, géplakatos

Üzemcsarnokainkban, tanla
kedvező lehetőségek nyílnal
a gyógyszergyár
magas szinten v
továbbtanulásra,
művelődésre és szórakozásra

KŐBÁNYAI GYÓGYSZERÁRUGYÁR BUDAPEST RG

Jelentkezés:

KŐBÁNYAI GYÓGYSZERÁRUGYÁR
Budapest, X., Gyömrői út 19.
személyzeti és oktatási főosztály
Telefon: 149—560

DOROGI GYÁREGYSÉG
Dorog, személyzeti osztály
Telefon: 128 - vagy 123

Autós ismerőseinek
hasznos ajándékot

MSZ SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Napló (Veszprém)
1975 [illegible] 8

Bognár Zoltán

1021

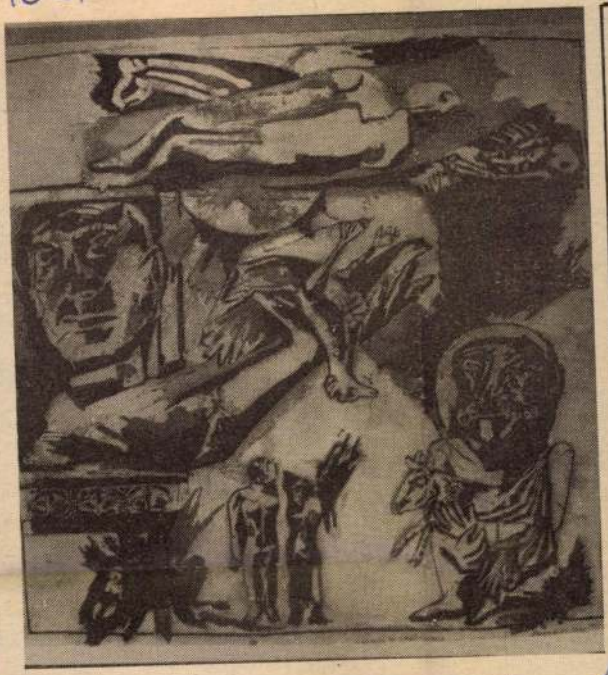

Bognár Zoltán: Radnóti Miklós I. Eclóga
(Foto: Vida András)

munka közben

Szobor-vázlat:
a korongos figura

LÁTOGATÓ

Károly iparművész-

1021

MAKK ÁSz 4/50 Arg.-r 1973

MAKK FELSŐ 5/50 Argauer 1973

Bognár Zoltán: Pakli

MAKK VII 5/50 Argauer 1973

Bognár Zoltán: Pakli

önállótlanságra, s ma már ott tartunk, hogy puhány életre nevelt gyermekeink a teljes kiszolgálást el is várják."

A tartalmasabb táborélet egyik formáját, lehetőségét a régésztáborokban látom. Mármost nem vitatom, hogy az engem kiigazító hozzászólóknak — például *dr. Valter Ilona* régésznek, az Országos Műemléki Felügyelőség munkatársának — igazuk van, amikor kifejtik, hogy a diákok és a régészek számos helyütt, hogy úgy mondjam, egymásra leltek. Magam, ha tetszik, további példákkal is szolgálhatnék: teszem azt, a gorsiumi ásatásokéval, vagy egy-két helytörténeti, honismereti szakkör magánkezdeményével. Csak hát mindez édeskevés, amíg nem válik belőle tömegméretű mozgalom; amíg nem szervezett, hanem csupán amolyan *ad hoc*, de legalábbis korlátozott és nem a KISZ-től kiinduló segítségről van szó; amíg nem alakulnak körültekintően megtervezett régésztáborok; amíg nem folyik országszerte a diákok gondos kiválasztása a... mire is? Munkára? Inkább azt mondanám: a *kivált-*

vet 1960-ban Jászi munkásságáról. Az értékelés bátor és tárgyilagos helyreigazításának érdeme viszont Varga Józsefé, aki az Új Írásban reagált Fukász könyvére. Azóta sokan és sokszor „ébresztették" Jászit, Illyés Gyulától a legfiatalabbakig. A Gondolat kiadónál készül — immár 1974 óta — a Habsburg-monarchia felbomlásáról írt nagy művének kiadása. Ennél sokkal előrehaladottabb stádiumban van a Magvető kiadónál egy kétkötetes rendkívül érdekes válogatás Jászi cikkeiből és leveleiből, Litván György szerkesztésében, aki az utóbbi évtizedben legtöbbet tett a Jászi-kutatás érdekében.

Vámos Imre viszont azzal segíthetné a kutatók munkáját, ha közölné vagy közgyűjteménynek engedné át Jászi és Lesznai Anna hozzá írt leveleit. Az ellenleveleket ugyanis nemrégiben kaptuk meg többszáz Jászi-levél másolatával együtt Jászi Andrástól.

Vezér Erzsébet

lejtőjét díszítő kertek mintha a

Antalffy Gyula

Somogyi Győző: Pest-Buda, 1846

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-648, 340-726

Bognár Zoltán,
grafikusművész

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1980 SEP 14

1021

Halászok

Bognár Zoltán grafikája

Lombhullás

zül választották ki az új u
a király egyik testvére ve
következő generáció trónra

A Méroé birodalomban
tott a nőknek: igen magas
egyiptomi koushita uralom
főpapnője a király lánya
gazdasági és politikai hata

Az anyakirálynő igen fo
ronázási ceremóniájában é
befolyással rendelkezett. A
anyakirálynő rendkívüli sz
lásos képein közvetlen a
lyet.

Később ezek az anyakir
kozatosan átvették a hatal
nagy hírnévre tettek szert
idején Méroé uralkodónőir

Az anyakirálynők hatal
tott uralkodás valószínűle
dinasztia fennmaradását, s
nemkívánatos személy ke

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-745, 340-726

Bognár Zoltán
grafikus

NÉPSZAVA
1981 OKT 1 1

1021

Bognár Zoltán: NÉPBALLADA

78 éves k
Hamvaszt
tatása okt
teken dél
lesz a Kis

— **Kon**
a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, a Magyar Partizán Szövetség tagja, nyugalmazott rendőr őrnagy október 5-én, 80 éves korában elhunyt. Végső búcsúztatására október 13-án 14 órakor kerül sor a Pomázi ravatalozóból, katonai tiszteletadással.

— **Scheiblein Lipót,** a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, aki 1926 óta volt a párt tagja, 88 éves korában elhunyt. Temetése október 16-án, pénteken délután 3 órakor lesz a Csepeli temetőben.

— **Szilágyi Jánosné,** a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, aki 1941 óta volt a párt tagja, életének 73. évében elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása október 16-án 15 órakor lesz a Rákoskeresztúri új köztemetőben.

aranyat, Murmanszk kikötőjébe

Ittas vezetésért

Börtön és ör

Viznyicki László nyíregyházi autószerelő már több alkalommal állt bíróság előtt ittas vezetés miatt. Tíz esztendeje három hónap felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték majd 1974-ben és 1976-ban újra elítélték amiatt hogy ittasan ült a volán mögé. Legutóbb az idén februárban tűnt fel a Nyíregyháza belvárosában szolgálatot teljesítő rendőrnek a gépkocsival bizonytalanul közlekedő Viznyicki. Az igazoltatás utáni vérvételkor kiderült, hogy az autószerelő *4,41* ezrelékes koncentráltságú, igen súlyos alkoholos állapotban vezette járművét. A tárgyalásig mé

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1980 JUN 22.

Bognár Zoltán,
grafikusművész

/ 1021

Halászok. Bognár Zoltán grafikája.

GYI TÁJAK, E

ypénz a kazalban

záloljak a régészeti leletek: a csontvázat találtak az elmúlt tájon, holott település, teme- errefelé.

o Lullának és környékének története sem. A lakosságot alták apróbb-nagyobb érdek- hol a földtulajdon nagysága. l meg nemzetiség szerint. A épparaszt, aki az első világ- parcellázott Perczel-birtokból gyennek érezte volna, hogy az egyen nyomorgó cselédekkel K.u.K.-világrend és a Hor- iniszta agymosáskampányai

tartott volna bennünket" — mondja a zalai idősb *Kovács József.* — „Jobbára csak kendertilolásra jöttünk össze és kukoricafosztásra. Meg azért, mert ha sokan voltunk egy szobában, csak egy családnál fogyott a petróleum a lámpából." A harmincas évek nagy felbuzdulása, a gyöngyösbokrétás mozgalom nem hódította meg a Tabtól északra elterülő vidéket, holott egyik legfontosabb központja a közeli Karád volt. A nemzetiségi és felekezeti szempontból egyaránt vegyes lakosságú kisközségekben nemcsak a folklór felvirágzását gátolta az egyik vagy a másik hit kizárólagosságának hirdetése, hanem a szakmai indíttatású csoportképződést is. A külső-somogyi dombvidéken fehér holiónak számítottak a gazda- és iparoskörök, dalosegyletek, olvasó-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Bognár Zoltán, grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1980 OKT 1 8

1021

Bognár Zoltán linómetszete

egyszer azt is
mint Diogenész a poharát, amikor meglátott egy pásztorfiút a tenyeréből inni.

Már úgy látom, hogy a szakálla is fénylik fehéren, nyugalmasan, és hogy mindjárt fénykörébe gyűjti az egyszerre lelassúdó, megtorpanó tömeget.

Már úgy látom, mint a mesebeli aranykor küldöttét, mindjárt lerázza kendőjéről a morzsát, feláll, és nyugalmas szóval azt mondja a már városnyi, a már országnyi tömegnek, azt mondja: . . .

Azt mondja . . . és itt szárnya törik a képzeletemnek.

Mit is mondana? Hol kezdené?

Hol kezdené?

Persze, hogy nem mond semmit.

Bekattintja a bicskáját, aztán csak ül tovább. Elnéz valahova messzire, fölségesen, füg-

Csak a máva
Holnapra se

P

Szeretek én
Éjfélkor a verandán
Ideges cigaretta
Az volt a fiatalság
Tíz éve hogy letettem
Éjfélkor megriadva
Gyors lázas volt a füstje
A pipa füstje lassú
De elfüstöl sokáig
Élek még mindig élek
Éjfél van rideg éjfél
Ülök csak a sötétben
Füstölve nem lehet baj
Míg szeretek pipázni
Éjfélkor a verandán

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-749, 340-726

1983 JÚL 11

Bognár Zoltán grafikus

HÉTFŐI HÍREK

1021

Százötven hazai művész alkotásai láthatók a Magyar Nemzeti Galéria e héten megnyílt „Magyar grafika és rajzművészet" című kiállításán, közöttük (képünkön) Bognár Zoltán „Bulgáriai emlékek I." című grafikája

másfél évtized alatt többféle típusban *mintegy 250 ezer* motor készült, melyeket autóbuszokba, tehergépkocsikba, traktorokba, hajókba, speciális erőgépekbe építettek be. Körülbelül 100 ezer Rába üzemel a hazai üzemeknél, vállalatoknál. Mind több motort kell rendbe hozni, kijavítani, felújítani, erre a célra hozta létre a gyár az új üzemet. Eddig ezt a munkát a fővárosi 1. sz. AFIT-nál végezték. Az új üzemben *évente akár 5-6 ezer motor főjavítását is meg tudják oldani.*

Pécsi

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár Zoltán, grafikus

PESTI MŰSOR
1981 SEP 9

Balatoni Kisgrafikai Biennálé

1021

● Tíz évvel ezelőtt, 1971-ben rendezték meg az első balatoni kisgrafikai kiállítást, s az idei már a hatodik a sorban. Ez a reprezentatív tárlat hazai kisgrafikánk legújabb termését igyekszik bemutatni. Nemcsak a nagyközönség és a gyűjtők körében lett népszerű ez a művészeti ág, hanem egyre több művészt is izgat a kisgrafika: parányi területen sokat mondani, s minél több új technikát — például linóleummetszet, fémmetszet, szerigráfia, ofszetnyomású lapok — is alkalmazni. A hagyományos technikákkal — fa- és rézmetszet, rézkarc — készített alkotások mellett egyre több a még szokatlannak számító színes lap, de bőven szerepelnek ex libris-ek és emléklapok is a kiállításon. Képzőművészetünk reprezentáns képviselői, valamint a kisgrafika fiatal, önálló hangú, egyéni felfogású, s nem utolsó sorban bátran kezdeményező művészei is helyt kaptak a tárlaton, mely szeptember 13-ig látogatható a Tihanyi Múzeumban.

Bognár Zoltán: A természet világa I.

PM 37

domborma?
2. Hol található?
3. Ki készítette?

10. Helyes válaszok:
1. Schmahl Henrik.
2. Romantikus-szecessziós.
3. Párizsi udvar.
4. Uránia filmszínház.

Beküldési határidő:
szeptember 15.
1400 Bp. Postafiók 82.
(Pesti Műsor)

KÉT SZEMÉLYRE SZÓLÓ
ÉRTÉKES KÜLFÖLDI UTAZÁST
NYERHET!

14 héten keresztül 14 köztéri szoborral, illetve műemlék épülettel kapcsolatban teszünk fel kérdéseket. A helyes választ beküldők között minden héten könyvutalványokat sorsolunk ki, az utolsó forduló után pedig egy két személyre szóló értékes külföldi utazást, amelyet az IBUSZ ajánlott fel.

12 JÁRJUNK NYITOTT SZEMMEL! (szelvény) (Beküldés)

1. _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
2. _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
3. _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

Név: _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

Lakcím: _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1983 DEC 10
DOLGOZÓK LAPJA
Bognár Zoltán grafikusművész

1021

Megújhodás

Észak-dunántúli Tárlat Győrben

Húsz esztendős, ám meglehetősen változatos sorsú kiállítási sorozat újabb állomásaként megrendezett tárlat nyitotta meg kapuit a közelmúltban Győrben, a Xantus János Múzeum Alkotmány utcai képtárában. Az ezúttal *„Észak-dunántúli Tárlat"* címmel illetett seregszemle a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének öt megyét összefogó, negyed országrésznyi, az Észak-dunántúli Területi Szervezethez tartozó művészek munkájáról hivatott számot adni. A Fejér, Győr-Sopron, Komárom, Vas és Veszprém megyei alkotók első alkalommal 1964-ben rendezték meg kiállításukat Székesfehérvárott, s az elmúlt két évtizedben hol folyamatos tevékenységet tükröző periódusok, hol pedig hosszabb szünetek jellemezték a kiterjedt földrajzi egység határai között munkálkodó művészközösség működését. Az eltérő hagyományok, az eltérő arculatú tájegységek, az egy-egy nagyobb települést jellemző egyedi törekvések, s napjaink művészeti pluralizmusa egyként megkérdőjelezhetnék egy közös célú, nagy létszámú alkotóműhely — vagy alkotóközösség — megteremtésének és fellépésének szándékát. Természetesen az adottságokat és a lehetőségeket józanul mérlegelték a tárlat szervezői és rendezői. Nem hirdettek programot, megelégedtek azzal a szerény, viszont vélhetően legjobb eredményre vezető megoldással, hogy egyszerűen bemutassák: milyen művészeti alkotások születnek napjainkban a szervezeti keretek által behatárolt területen?

Ha a kérdésre röviden válaszolnánk, akkor csak annyit jegyeznénk fel: változatos. Változatos összkép bontakozik ki, akár az egyes művészek szemléletét és szándékát, akár a hagyományok és a megújító törekvések jelenlétét és sokféleségét, vagy a műfajok, az anyagok és a technikák sokrétűségét vizsgáljuk. A kifejezési lehetőségek dúsabb, gazdagabb skálája bontakozhatott ki, mert Győrben együtt jelentkeztek — elvetve a közelmúlt szakosított tárlatainak gyakorlatát — a festők, a grafikusok, a szobrászok és az iparművészek, s számos példa bizonyítja azt, hogy a festő nemcsak festészeti, a szobrász nemcsak szobrászati, az iparművész nemcsak iparművészeti kérdések megfogalmazására tett kísérletet, hanem anyagainak és technikáinak, a művek eredeti funkciójának konvenciók által megkötött terrénumát is áthágta.

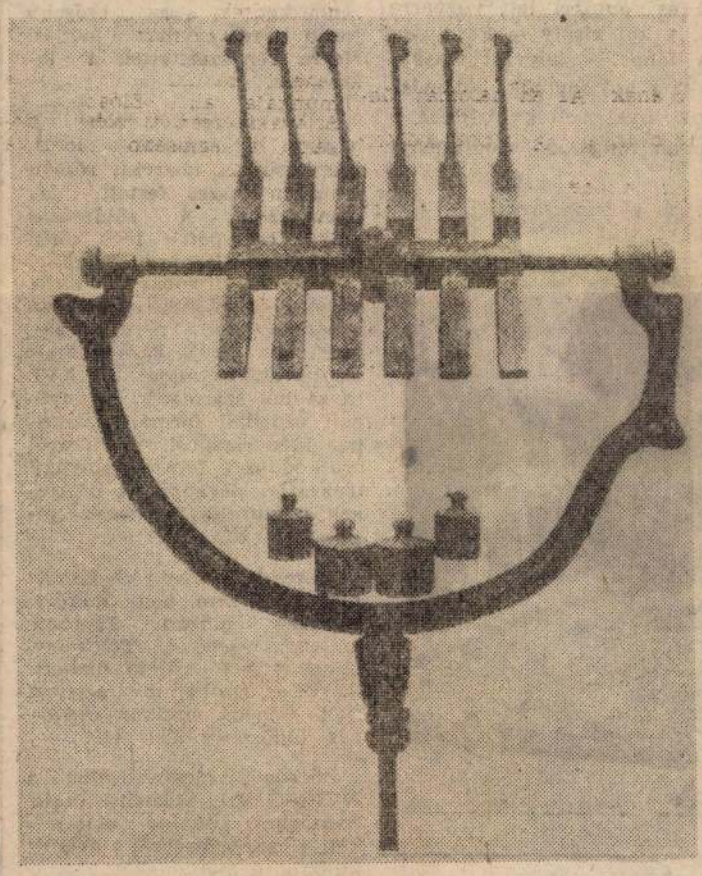

Palotás József: Időmérleg

Bognár Zoltán: Öregember kecskével

Az észak-dunántúli seregszemlék arculatát korábban is meghatározó művészegyéniségek: *Áron Nagy Lajos, Cziráki Lajos, Horváth János, Ircsik József, Végvári János, Bognár Zoltán* művei adják meg 1983-ban is a tárlat alaphangját, biztosan komponált, szuverén alkotói arcéleket felvillantó együttesük köréből kiemelkedik a festő, *Cziráki Lajosé*, és a grafikus *Bognár Zoltáné*. A Rába-parti város festője táblaképeivel és rajzaival egy következetesen felépített, mély gondolati tartalommal telített életmű ragyogó epizódjának kompozícióit vonultatja fel, míg a veszprémi grafikus balladisztikus hangvételű nyomataival az elbeszélés és a jelképteremtés együttes mozzanatát képes megragadni. A „régiek", az „öregek" mellett azonban mind erőteljesebben hallatja hangját a fiatal nemzedék. A lírai táblaképek festője, *Giczy János*, a bravúros kerámia-plasztikákat alkotó *Geszler Mária, Vásárhelyi Emese* és *Szekeres Károly* mellett a kiállítás főszereplőivé a fiatal szobrászok léptek elő, elsősorban *Illés Csaba* — leleményes acél- és acél-plexi kisplasztikái —, *Palotás József* — talált tárgyakból alakított-összeállított kompozíciói —, és *Tornay Endre András* — érmei és a „Kapuban" című faszobra — révén. A bátor kezdeményezőkészség a fiatalabb festők munkásságában is tetten érhető: *Birkás István* és *Kollár György* absztrakt, plasztikus, idegen anyagokat képbe-építő és *Farsang Sándor* szürrealis hangvételű művei illusztrálják a kísérletek művészi eredménnyé érlelését.

A tárlat rendezői díjakkal honorálták az átlagot meghaladó, színvonalas teljesítményeket: *Illés Csaba* szobrász a Művészeti Alap, *Cziráki Lajos* festő a Győr-Sopron megyei Tanács, *Bognár Zoltán* grafikus a Győri Városi Tanács, *Szekeres Károly* keramikus a Komárom megyei Tanács, *Farsang Sándor* festő a Fejér megyei Tanács, *Giczy János* festő a Vas megyei Tanács, *Kollár György* festő a Veszprém megyei Tanács díját kapta. Komárom megyéből szemlélve örvendetesnek ítélhető, hogy egy alkotónk, Kollár György eredményesen szerepelt, s megérdemelt szakmai sikert aratott.

Annál inkább elszomorító, hogy a részvételre jogosult — szövetségünk tagjaként jegyzett — nyolc művészünk közül csak kettő (Kollár mellett Végvári János) érdemesítette válaszra a győri meghívást. A Rába-parti megyeszékhelyen rendezett színvonalas bemutató az észak-dunántúli szervezet megújhodásának kiindulópontja lehet: a Komárom megyei aggasztóan alacsony részvételi arány gondokat jelző okait jó lenne feltárni-felkutatni, hogy hozzájárulhassunk egy nagyobb közösség bontakozó eredményeihez.

Wehner Tibor

Titkairól vall az egri vár...

Körséta a történeti kiállításon

Kozák Károly végigkalauzol az egri vár történetét bemutató új kiállításon, amelynek forgatókönyvét ő írta, anyagát maga válogatta és rendezte.

A régebbit tavaly lebontották, mert túlhaladta az idő. A feltárások során számos értékes lelet került napvilágra, ezek egy része a nyilvánosság elé kívánkozott, hiszen az ide látogató turisták — számuk évente majd félmillió —, csak így alkothattak teljesebb képet a hajdani híres erősség krónikájáról.

Eger mindig fontos szerepet játszott az ország életében. Királyok nevelkedtek itt, s uralkodók találtak maguknak örök nyugvóhelyet. Erre járt, e vidéken szívesen vadászott Nagy Lajos, s az a Zsigmond is, aki megszerezte magának nemcsak a cseh koronát, hanem a német-római császári címet is. Európai műveltségű főpapok találtak itt otthonra, köztük olyanok is, akik a pápai udvar intézkedéseit is befolyásolták.

A gótikus palota első termében — a díszes épületet Mátyás király hűtlenné vált tanácsadója és híres diplomatája, Bekensloer János emeltette — a lassan ezeréves település alapításával kapcsolatos tudnivalókkal ismerkedhetünk meg. A püspökséget Szent István hozta létre 1001 és 1009 között, s ezt követően hatalmas birtokokat adományozott neki. A díszes művű kőmaradványok a XI. és XII. századi mesterek, ritka tehetségére utalnak, s a román kori kőfaragó művészet szemet gyönyörködtető darabjai.

Eger papi urai mindig hallattak magukról. Egyikőjük nemcsak II. Endre szentföldi keresztes hadjáratában vett részt, hanem az Aranybulla megfogalmazásában is segédkezett, s közreműködését aláírásával is hitelesítette.

A tatár errefelé is pusztított, s Rogerius mester leírásából értesültünk arról, hogy ekkor romba dőlt az István idején épített Szent János székesegyház.

A tatárdúlás után lendületes fejlődés bontakozott ki, s akadtak olyan egyéniségek, akik ezt személyes adottságaik révén még inkább serkentették.

Kozák Károly püspökinek vélt sírra bukkant, ebben — többek között — három pápai ólompecsétet, bullát talált, s ezek birtokában izgalmas nyomozás révén derítette ki az ismeretlen holttest kilétét. A vállalkozás sikerrel járt, megállapította, hogy II. Miklós földi maradványaira bukkant. A dunántúli Dörgödről származó férfi a bolognai egyetemen tanult, s később rektora is lett. Itthon előbb veszprémi kanonok, nyitrai főesperes volt, majd egri főpap lett. Sokoldalúságát bizonyítja az, hogy nemcsak az építkezés irányításához értett, hanem ügyes diplomata is volt, aki rendszeres kapcsolatot tartott a pápai udvarral. Háromszor is szerzett búcsúengedélyt, s az innen befolyó összegeket arra fordította, hogy a román kori templom mögé hatalmas gótikus szentélyt emeltessen.

Ha belépünk a harmadik terembe, elképzelhetjük, miként élhettek Eger egyházi nagyurai.

Majdnem eredeti pompájában csodálhatjuk meg a palota emeleti nagytermét. Nem hiányzik a díszes, zöldmázas kályha, a falrészletet remekművű gobelinek díszítik, a berendezés pompakedvelő gazdákra utal. Volt is itt vendégeskedés, lucullusi lakoma bőven. A temesi gróf háromnapos ellátására nyolcszáz franknál is többet áldoztak. Összehasonlító adatként említjük csupán, hogy ebből a hatalmas summából nyolcszáz abaposztóból készült parasztöltözetet vásárolhattak volna bakancsokkal együtt, ám az összeget mégis az asztali örömökre költötték.

A három részre szakadt országban megpróbáltatások sora várt a gyorsan nevezetessé és fontossá lett végvárra is. A két király — Ferdinánd és János — folyvást viaskodott, s hol egyikük, hol másikuk hívei vették birtokba a lassan rongálódó erődítményt.

Dobó István síremléke

Dobó István kapitány —, mintha csak sejtette volna a közelgő vészt —, hozzáfogott a megerősítéséhez. Kellett is, mert az óriási török sereg 1552. szeptember 11-én megjelent a falak alatt. A honszeretettel társult önfeláldozó hősiesség azonban visszaverte az ellenséget. Az október 13-ig tartó küzdelemre emlékeztet minden a következő helyiségben. Mintha a harc közepébe toppannánk. Eredeti tárgyi környezetben magnófelvételről hozzánk szól a krónikás, s az ezzel párhuzamos fényjáték szinte tökéletes illúziót teremt.

A csatározásokat viszonylag nyugodt évtizedek követték, a hódítók megtelepedtek, berendezkedtek, s az erősebb jogán békés egymás mellett élésre kényszerítették a lakosságot.

A következő két szoba a hajdani hétköznapokat idézi. Ide került a noszvaji román templom díszes festett famennyezete. A zöldmázas kályha cserepeit 1570 körül készítette Miskolczi Mihály mester. A vitrinekben török és magyar edények, finomművű kínai és perzsa porceláncsészék sorakoznak. Remekbe sikerült ötvösmunka a XVI. századból származó aranyozott ezüstből formált díszkupa. Igényességről, jó ízlésről árulkodnak a fém alapanyagú írókészlet darabjai, a hímzések, a feliratos, a pecsétes pipák,

A rendező nem feledkezett meg arról sem, hogy Rákóczi szívesen időzött Egerben, melynek püspöke. Telekessy kitartott a fejedelem mellett. Akkor is, amikor már az nem volt előnyös, amikor mellőzés, üldöztetés járt érte.

Búcsúzóul megnézhetjük a XVII—XVIII. századra utaló edényeket, konyhai eszközöket, s az erősségről készült különböző metszeteket.

P. I.

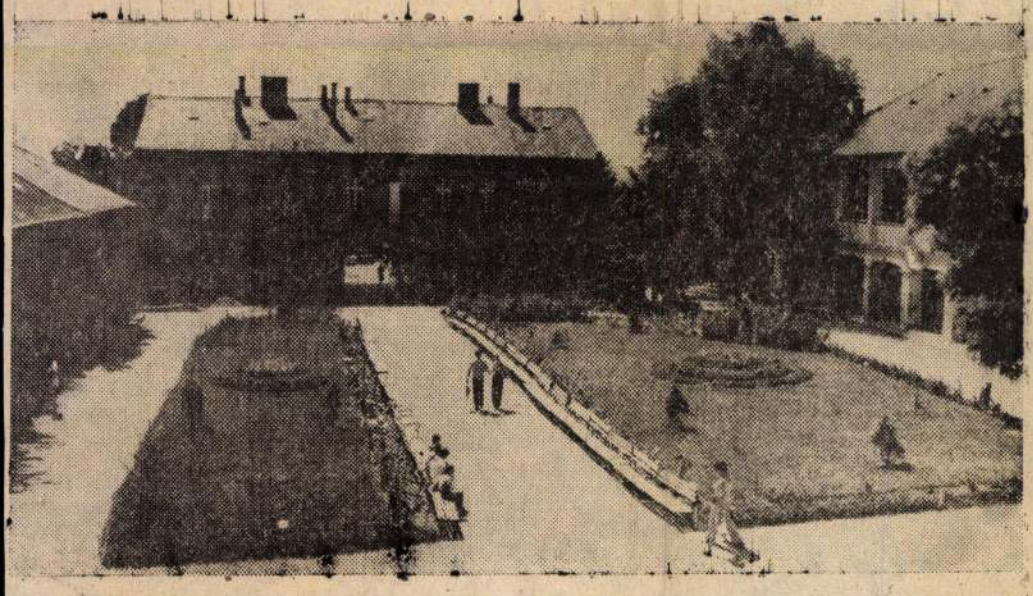

Részlet a várból

Bognár Zoltán grafikusművész

ŰVÉSZET

Petőfi Népe, 1983. júl. 24.

● **Bognár Zoltán: Öregember kecskével.**

APRÓHIRDET

Ingatlan

TANYA eladó Kiskunsági Nemzeti Park. Bugac puszta szélén, kisvasút mellett, új félkész épülettel. Gécs Pál, Bp. III. Hímző 1. 1213

KECSKEMÉTEN családi ház eladó. Érdeklődni: a 24-476-os telefonon. 2961

BEVEZETETT tüzelő- és építőanyag-kereskedés, nagy fedett raktárral, valamint barkácsbolt Örkényben az 52-es kilométerkőnél betegség miatt eladó. Egyéb ipari tevékenységre is alkalmas. 10801

ELADÓ 850 négyszögöl barackos, részletekben is. Érdeklődni: Kecskemét, Marx tér 6. I 4 17—20 óráig Katz József. 10904

ELADÓ ház beköltözhetően. Kecskemét, Tüzoltó u. 29. Érdeklődni: Gubányi Mihály u. 10. 2937

ELADÓ ház, két családnak is megfelelő, 1200 négyszögöl területtel, szőlő, gyümölcsös, villany, víz van. Érdeklődni mindennap Kecskemét, Szarkás 17. Szekér József. Közeli cím: Dunaföldvári út mentén, 8-as km mellett. 2301

ÉPÍTÉSI telket vagy lebontásra ítélt öreg házat vennék Kecskeméten. Ajánlatokat „Családi otthon" jeligére a kiadóba kérek. 10754

KISKŐRÖSÖN házhely alappal, építési engedéllyel olcsón eladó. Érdeklődni Szekeres Péterné, Árpád u. 5. 2000

CSALÁDI ház eladó. Komfortos, gáztüzeléssel. Ga-

TANYA eladó. 300 m²-es állal Kecskeméttől 12 kilométerre. Víz, villany van. Állattartásra kiválóan alkalmas. Leveleket: „Összkomfort 10887" jeligére a kiadóba kérek. 10887

HALASI út mentén az Állatkórházhoz 500 méterre hobbikertnek alkalmas átírható 400 négyszögöl bekerített terület eladó. Esetleg 2 részben is. Villany megoldható. Érdeklődni: Kecskemét, Rendőrfalu, Kassai u. 9. Bori József. 10854

SZOBA-konyhás fél ház eladó. Érdeklődni:: Tiszaalpár, Művelődési ház. 10851

KECSKEMÉTEN nagyon szép fekvésű fürdőszobás negyven m²-es ház beköltözhetően sürgősen eladó. Megtekinthető bármikor. Kecskemét, Bajcsy-Zs. u. 31. 10852

TISZAKÉCSKÉN vízparti üdülő eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Széchenyi krt. 22/b. Györki. 3115

ELADÓ tanya 1 kh. területtel. Jószágtartásra alkalmas. Víz, villany van. Érdeklődni a helyszínen. Kovács Péter Helvécia, Matkó II. ker. 92. szám. Iskola mellett. 10849

ELADÓ vagy Töserdei nyaralóért elcserélhető központon lévő beköltözhető kis családi ház, 800 négyszögöl hobbiföld részletben is. Villany van. Érdeklődni: Kecskemét, Ybl Miklós u. 18. sz. 10905

472 NÉGYSZÖGÖLÖN eladó ház, 2 szoba, konyha, kamra, termő gyümölcsfákkal, szőlő, főútra nyílik.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bognár Zoltán, grafikus

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1982. SEP 10.

1021

Bognár Zoltán: Öregember kecskével

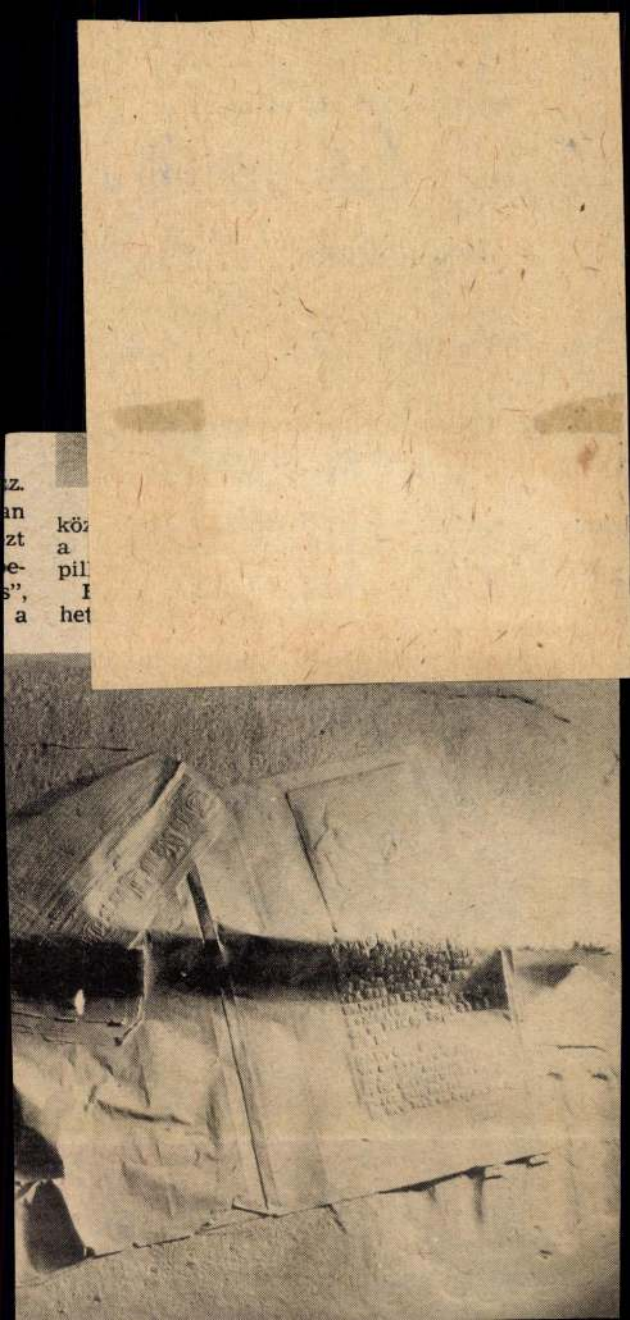

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Zoltán Bognár

1983 OKT 10

41/1983

1021

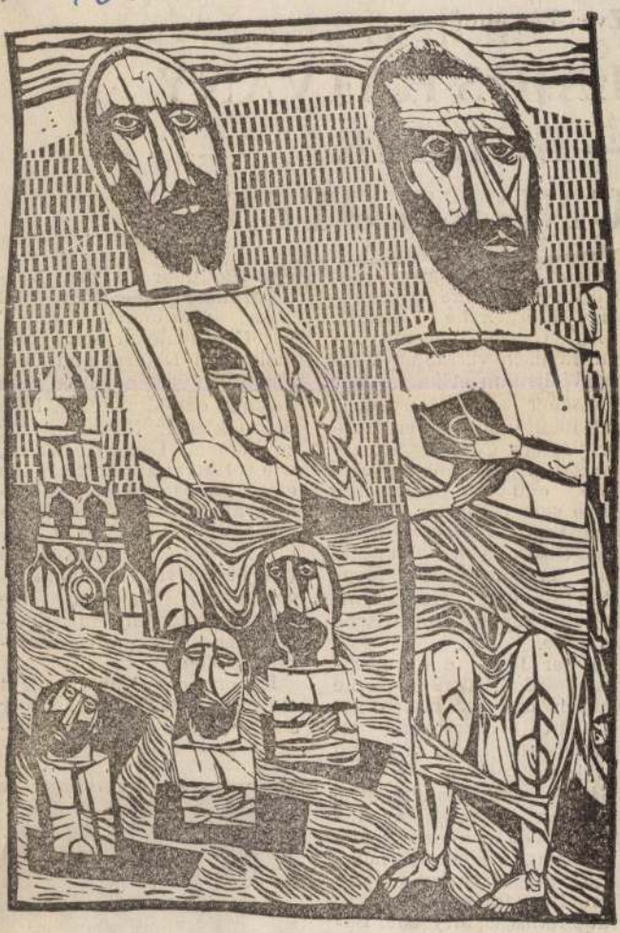

Zoltán Bognár (geb. 1924): Bulgarische Erinnerungen I., 1982, Linolschnitt

UNGARISCHE GEGENWARTSGRAFIK

Grafik und Zeichenkunst waren stets ein starker und erfolgreicher Zweig der ungarischen bildenden Kunst. Diese Gattung war auch dafür bekannt, im allgemeinen schneller auf die verschiedenen internationalen Stilrichtungen, Schulen und Tendenzen zu reagieren, und ihre Vertreter nutzten deren Lehren gerne, integrierten sie in ihrem eigenen Schaffen.

Der neueste „Querschnitt" — eine Ausstellung in der Ungarischen Nationalgalerie — spiegelte diese Vorzüge vor allem im Wirken der jüngeren Grafikergeneration sowie ihre gelöste Experimentierlust wider.

Wie auch die Illustrationen in der BR belegen, arbeiten sie nicht nur in mannigfaltigem Stil, in verschiedensten Techniken und Vervielfältigungsverfahren, sondern bringen auch in Themenwahl und Darstellung außerordentlich vielschichtige Lebensgefühle, Lebensanschauungen und oft recht extreme Meinungen über die Welt und die Menschen, über Angelegenheiten und ihre Erledigung zum Ausdruck.

Sucht man dennoch nach Gemeinsamen, wäre als vorherrschende Tendenz vielleicht die ironische Betrachtungsweise der Dinge zu nennen, die Neigung der Künstler, eine Person, eine Handlung, eine Erscheinung durch das Groteske, ja durch ihr Zerrbild zu charakterisieren und auf diese Weise Stellung zu nehmen. Und auffallend ist bis zu einem gewissen Grade auch die Entwicklung der letzten Jahre: Statt (oder eher neben!) einer simplifizierten, nur illustrativen, zum Abstrahieren neigenden Darstellungsweise gibt es viele nostalgische figurative Lösungen, allerdings oft mit Wucherungen, die für den Jugendstil bezeichnend sind.

— n —

1/1983

Zwei Begegnungen

LAJOS HATVANY – BÜRGER UND CITOYEN

Nicht nur Ungarn kennt Beispiele für eine zweisprachige literarische Tätigkeit. Joseph Conrad, der mit seinen englisch verfaßten Werken Weltruhm erlangte, war polnischer Muttersprache und hieß ursprünglich Teodor Josef Conrad Korzeniowski. Ilja Ehrenburg verfaßte und veröffentlichte einige seiner Bücher französisch, und Avigdor Hameiri, Übersetzer von Madách' „Die Tragödie des Menschen" ins Hebräische, schrieb zuerst ungarische Gedichte.

In der Reihe der ungarischen Schriftsteller, die Deutsch und Ungarisch genausogut beherrschten, sei diesmal nur *Lajos Hatvany* erwähnt.

Seine schriftstellerische Laufbahn begann am Anfang des Jahrhunderts, zu einer Zeit, da bereits namhafte Repräsentanten des alten Hochadels, wie z. B. Graf Miklós Bánffy oder Baron János Kemény sich als Autoren betätigten und sogar die Freundschaft bürgerlicher, ja proletarischer Kollegen suchten. Hatvany entstammte der reichen jüdischen Industriellen- und Grundbesitzerfamilie Deutsch, die von Kaiser Franz Joseph in den Stand der Barone gehoben wurde. Die Hatvanys waren Eigentümer einer bedeutenden Zuckerfabrik in der Stadt Hatvan. (Daher auch das Adelsprädikat Hatvany, d. h. *von Hatvan.*) Nach klassischen Philologiestudien, zum Teil in Freiburg im Breisgau, publizierte Lajos Hatvany zuerst Artikel und Studien in Leipzig, um bald als einer der Mentoren und Mezänen der Zeitschrift der ungarischen Avantgarde „Nyugat" (Occident) in Budapest von sich reden zu machen.

Zur Zeit der ungarischen bürgerlichen Revolution 1918 war Hatvany Mitglied des Nationalrates und im Ungarn des Reichsverwesers Horthy war für ihn kein Platz. In der Emigration lebte er in Lainz bei Wien, wo er ein Schloß des ehemaligen Kaisers Karls mietete.

Jetzt trat der deutsch schreibende Schriftsteller und Politiker in den Vordergrund. Unter dem Titel „Das verwundete Land" veröffentlichte er seine Memoiren in Deutschland über die historischen Tage des Zerfalls der Monarchie. Eine Reihe kleiner Nationen war zu neuem Leben erwacht, wie Hatvany hoffte: zu einem Leben in echter Demokratie. Diese seine Hoffnung ging nicht in Erfüllung, die Tschechoslowakei von Massaryk vielleicht ausgenommen, gingen die Nachfolgestaaten einen monarchistischen und reaktionären Weg.

Da er nach Ungarn nicht einreisen durfte, begab er sich — um wieder Unga-

Lajos Hatvany (r.) mit Thoma

risch zu hören — öfters nach Siebenbürgen nach Klausenburg, damals schon Rumänien. Zumeist stieg er mit seiner Frau im Hotel Astoria ab. Hier fand mein erstes Gespräch mit dem hochgewachsenen, hageren Mittvierziger statt.

Auf meine Frage, ob er noch immer Anhänger der bürgerlichen Demokratie sei, antwortete er mit seiner charakteristischen Fistelstimme:

„Ich bin Anhänger von

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ORSZÁG-VILÁG 1976 OKT 27

Bognár István

1021

KIÁLLÍTÁS

Tragikus táncok

KULTÚRA

Angyalföld kulturális központjában, a József Attila Művelődési Otthonban rendezték meg Bognár István képkiállítását. A Szentendrén élő művész tárlatán a *Tragikus táncok nemzetünk múltjából* című, nagyszabású kompozíció-sorozat keltett leginkább figyelmet. Ebből a sorozatból közöljük a *Tébolytánc* című darabot.

A D
BUI

A
ötvenhetedik éve

A filmek, melyekben muzsikált, lemezfelvételei évtizedekkel, az életét megelevenítő film évekkel előzte meg első budapesti fellépését. Az élmények sora most teljessé válik: személyesen hallhatjuk Benny Goodman játékát.

A dzsesszkirály egyetlen budapesti koncertjét óriási érdeklődés előzi meg, s ez nemcsak mai muzsikájának, hanem egész művészpályájának szól. Klarinétosként éppen ötvenöt esztendeje szerepel a közönség előtt. Közismert, hogy tizenkét éves volt, amikor — még rövid nadrágban — Benny

...TOFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1977 JAN 8
Napló Veszprém

Bognár Zoltán

1021

Bognár Zoltán metszete

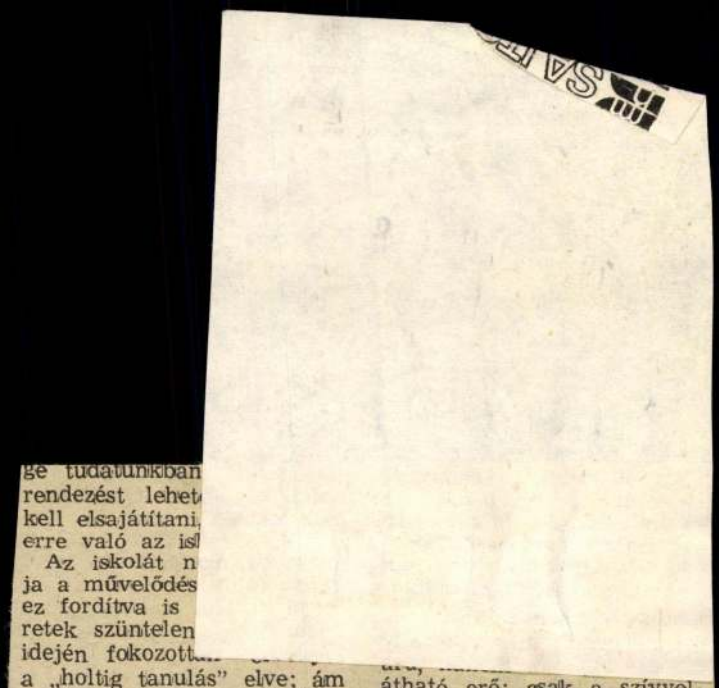

ge tudatunkban
rendezést lehet
kell elsajátítani,
erre való az is
Az iskolát n
ja a művelődés
ez fordítva is
retek szüntelen
idején fokozott
a „holtig tanulás" elve; ám az ismeretszerzés módjaira és a rendszerezésre az iskola tanítja meg az embert.

Nem véletlen, hogy újabban közművelődésről beszélünk, s nem népművelésről; az utóbbi tevékenység valamilyen kívülről bevitt tudást sejtet, s nevelőt hozzá, aki megfelelő „pedagógiai távolságból" vezeti a nála gyöngébbeket. Holott a felnőtt embernek önmagát, önként kell művelnie és közösségi kultúrához is csak ezen az önkéntes, öntevékeny cselekvésen keresztül vezet az útja. A művelődés munkásainak feladata a lehetőségek biztosítása, a megfelelő segítség nyújtása.

A lehetőségek adottak, s gazdag változatokat kínálnak. A nemrégiben megjelent Kulturális Lexikon (Kulturális intézmények és szervezetek Magyarországon) adatai szerint a művelődési otthonok rendezvényeit évente 50 millió ember látogatja (ez évi öt alkalmat jelentene fejenként, ha a csecsemőket, s a nagyon öregeket is számítjuk, nélkülük

áthatható erő; csak a szívvel-ésszel-szenvedéllyel közelítőnek adja meg magát. De furcsa mód nem kedveli az önző magán-művelődőket sem, a csak maguknak-kíváncsiakat. A kultúra olyan, mint a jó anya, aki családi körben érzi jól magát; közösség kell neki, csak onnan nem szökik meg, ahonnan többen húzódnak melegébe. Ahol a közösségek meglazulnak, ahol emberek és családok egymástól elzárkózva élnek, ott hiába igyekszik az egyén, végül már maga sem tudja, miért igyekszik, mert ellaposodik körülötte a szellemi élet.

Művelődünk, szellemiekben gazdagodni vágyunk, de hogy valóban áthasson minket a kultúra, hogy sajátos, hazai, szocialista kultúránk — és amibe az beletartozik az egyetemes emberi-egységbe foglaljon bennünket, ahhoz közösség kell, tudatosan vállalt, összetartozástól fűtött közösség, mely kis körökön keresztül a nagy egészhez csatol. És itt már többről van szó, mint az is-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
PEST MEGYEI HIRLAP
1976 OKT 17
Bognár István, festő!
1021

Tragikus táncok nemzetünk múltjából

Szentendrei művész történelmi festménykompozíciója – Kiállítás Angyalföldön

Emeberöltőnyit halasztódott egy gyerekkori szenvedély kielégítése. A Szentendrén élő *Bognár István* annakidején nem festőnek tanult, hanem mérnöknek. Mérnökként is dolgozott. Csak az elmúlt évtizedben hódolhatott igazán a régi-régi vonzalomnak. E viszonylag rövid időszak alkotásaival ismerkedhetnek meg az érdeklődők az angyalföldi *József Attila Művelődési Központban.*

Az első mű a legkevésbé sikerült, az utolsóként bemutatott a legérettebb — természetes fejlődési folyamatot látunk magunk előtt. A *Pamacs hajú lány* szája, szeme még rajzban is, színekben is merev, a *Tébolytánc* megoldása viszont már harmonikus, eleven. Példája az alkotó hitvallásának: „a festő elsősorban szívvel, s csak utána papírral, vászonnal, ecsettel dolgozik".

Bognár István festő-évtizedének első felét hangulatos, míves gonddal formált *aktok*, kétkarakteres, rokonszenves *férfiportré* és *budai alkonyok* villantják elénk.

Az újabb évek egy nagyszabású mű kísérletéről tanúskodnak. *Tragikus táncok nemzetünk múltjából* a címe a most még csak tanulmányokban, részletkidolgozásokban meglevő alkotásnak. Az első megfogalmazás történelmünk legfontosabb eseményeit idézi az elnyomott osztályok szenvedéseinek megörökítésével. Az alkotó a kép közepétől az alsó harmadába vezeti a néző tekintetét. Onnan aztán feljebb fut a pillantás: a ló farkához kö... karóba húzás, a rabláncés, a börtön, az akasztófa ...ségel sem ölhették ki ...ra törés szándékát, min...akadt, aki újra kezdte, folytatta a harcot. A kompozíció felső harmada a jelent idézi szoros sorban haladóival — közöttük Illyés Gyula portréja is felsejlik, akinek verse egyik ihletője volt Bognár István-

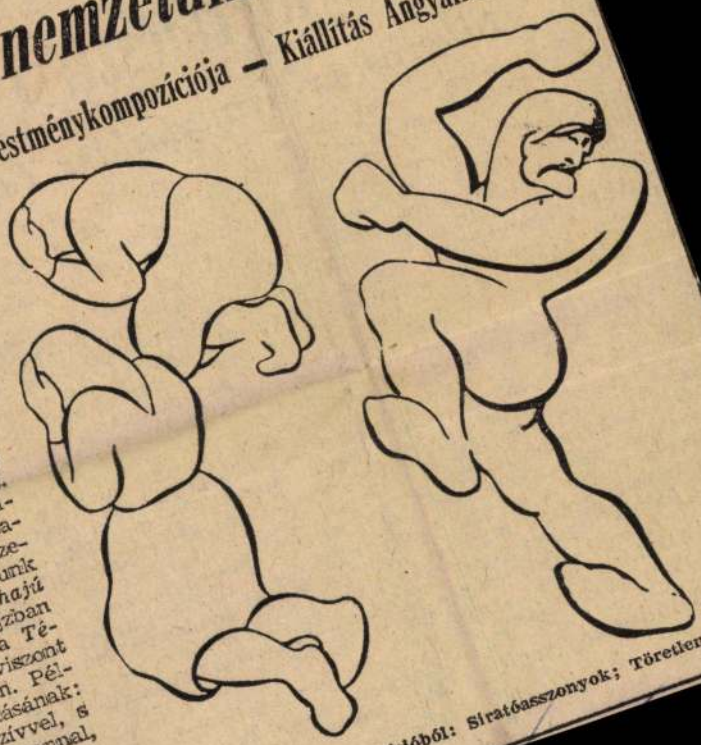

Alakvázlatok a kompozícióból: Siratóasszonyok; Töretlen energiával

nak —, s megkísérli az *összefoglalást*. Ez utóbbi megoldása tűnik a mű legkevésbé átgondolt részletének: a Tejúton lóhátról nyilazó Csaba királyfi (?!) ebben a kompozícióban nem a legszerencsésebb szimbólum. Persze, csak első tanulmányról van szó, amely még sokban változhat a festőálmodta végső megvalósításig, amelynek például már nem lesz nyűge a kis felületből eredő összeszorítottság.

A műnek a végleges mérethez közeli nagyságú *alakvázlatai* önmagukban is befejezett, teljes értékű alkotások. A *Fohászkodás*, a *Siratóasszonyok*, a *Töretlen energiával*, a *Bilincstörő*, s a már említett Tébolytánc Bognár István emberszeretetének, lendületes festői erejének szép bizonyítékai.

(D—ő)

Hírlap

Az országban az elsők között

Burgonyatermesztési társulás Pilisen

Sikeres az Aranykalász Tsz kezdeményezése

Emlékszünk még rá, milyen nagy gondot jelentett a tavaszi átmeneti krumplihiány. Hiába, az utóbbi négyszáz esztendőben, mióta e tápláló gumós növény gyanús rabszolgakereskedők révén Európába került — megszoktuk. Meg elkapattak bennünket, amint ezt a Központi Statisztikai Hivatal legutóbbi zsebkönyvéből kiolvasni vélem. Az 1966—70-es évek átlagában 159 ezer hektáron termett a burgonya, tavaly 100 ezer hektáron, mégis nőtt a termés mennyisége: a hektáronkénti 104,5 mázsáról 126,4 mázsára. A termésátlagok növekedése azonban nem ellensúlyozza eléggé a terület fogyatkozását, hiszen, míg az előző ötéves tervben 1 millió 659 ezer tonna, tavaly csupán 1 millió 268 ezer tonna burgonya termett az országban.

A tudomány segít

„A burgonya az egyik legfontosabb népélelmezési cik-

vezette kutatócsoportja dolgozta ki, s bocsátotta a gazdaság, illetve a pilisiek által összefogott társulás rendelkezésére.

A társulás taggazdaságai a *tápiószentmártoni, a dunaharaszti* termelőszövetkezetek, a *ceglédi* Lenin Tsz, illetve néhány hete — szeptember 30-tól — a *tápióbicskei* és a *galgamácsai* szövetkezeti gazdaság. A cél, hogy 1980-ban már az egész megye burgonyaszükségletét kielégíteni, azaz 2000 vagon étkezési burgonyát megtermelni. (Ami nem azt jelenti, hogy másutt felhagytak a burgonyatermesztéssel, hiszen a főváros ellátása Pest megye feladata is.) A társulás az idén 541 hektáron vetett burgonyát, jövőre 820 hektár a termőterület.

— Hogy a tervbe vett 2000 vagonos termést betakaríthassuk, 1000—1500 hektárra kell bővíteni a burgonyatermő területet — mondja *Virágh István*, a pilisi Aranykalász Tsz, tehát a társulást összefogó gazdaság főmezőgazdásza.

Sokallom az eltérést a két szélső érték között, végtére aligha lehet mindegy, ezer vagy másfélezer hektáron termesztenek burgonyát — gondolom.

— Szó sincs pontatlanságról — nyugtat meg —, tavaly például csaknem kétszer akkora volt a társulás termésátlaga, mint amire az idén számíthatunk. Persze ritka az olyan aszályos esztendő, mint az idei.

Kifizetődő

Gazdaságpolitikai hetilapunk, a Figyelő a közelmúltban címoldalán elemző cikket közölt, a cím: Miért drága a zöldség? — Egy hektár búza átlagos termelési költsége hatezer forint — írja. — Egy hektár zöldségé elérheti az 50 ezret. Emellett is a nagy kockázat. Ha ugyanis 100-ból 10 hek-

lenne, tünődöm később, midőn *Pitz László*, a burgonyatermesztési ágazatvezető és *Tóth Károly*, a tárházi tennivalókat irányító technikus a vadonatúj raktárépületben kalauzolnak. A külső gazratból, alagúton, futószalag hozza be a burgonyát, a válogató gépsoron gumihevederek szállítják teremhosszan, gumiszőnyegen jut a tárolótérbe.

— Talán két ilyen modern tárház nincs az országban — hallom.

Az épületet, a berendezést október elsején adták át az építők, a szerelők. Modern üzemcsarnok ez, a hófehér falakat pirosra lakkozott vastraverzek tartják, az üzemvezetői iroda magasba emelt üvegkocka, bent vezérlőasztal, mint a hajókon a parancsnoki híd.

Az effajta korszerű tárolás nem olcsó mulatság, mégha az állam fedezi is az építési költségek 30 százalékát s nyújt 70 százalékos támogatást a gépvásárláshoz. S hogy mégis megéri, annak nyitja: — eddig prizmában tároltuk a vetőburgonyát, a szabad ég alatt — mondja Virágh István —, s hiába a leggondosabb kezelés, 18—20 százalék volt a veszteségünk, nagyobb mint ennek a beruházásnak az éves amortizációja.

A legjobb fajták

A pilisi burgonyatermesztő társulás taggazdaságaiban esztendőről esztendőre *a legjobb fajták* vizsgáznak, a hollan[illegible] Jarla, Desire, Marijke, [illegible]na, Ostara, az NDK-b[illegible] portált Astilla, s az id[illegible] ször takarították be a [illegible] nemesítésű *Somogy*[illegible] termését. Legjobban [illegible] gumójú, piros héjú, [illegible] sárga húsú Desire vezet[illegible] az idén a terület 65 [illegible] kát birtokolta —, bőve[illegible] rem, jól tárolható, s mi[illegible] tárházi gépsoron dolgozó[illegible]

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bognar Zoltán

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1980 JUN. 17.

grafikusművész

1021

„Ingerrel telik meg a levegő"

Bognár Zoltán kiállítása a Balatoni Galériában

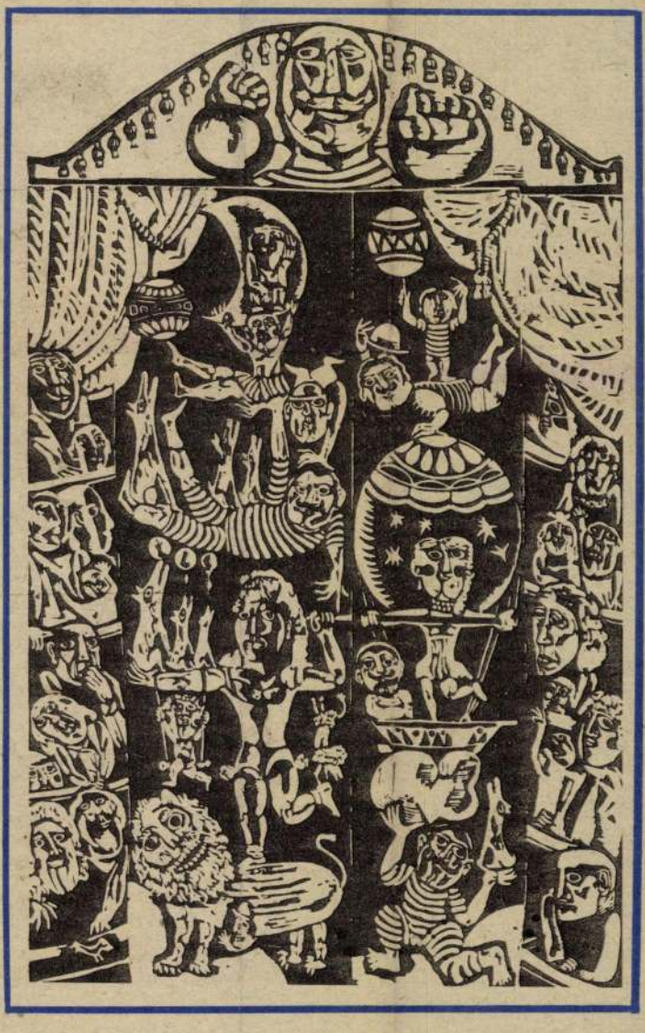

Az utóbbi években a magyar képzőművészetben a legnagyobb és legváltozatosabb fejlődés kétségtelenül a grafikai törekvések területén van. A fiatal generáció betörése lassan meghatározója lett a reprezentáns grafikának. Emiatt nagyon sok, régebben elismert művész, ha az élvonalban akart maradni, kénytelen volt új megoldást keresni mind témában, mind technikában. Tehát a felszínen maradás követelte, hogy minél többen elhagyják a régi kitaposott, már porossá váló utakat.

Nagyon kevés művész tudott olyan stílust kialakítani, amely még ma sem veszítette el aktualitását. Közéjük tartozik *Bognár Zoltán* megyénkben élő grafikusművész is. Az ő utóbbi időben rendezett gyűjteményes kiállításának sikere is ezt bizonyítja. Legutóbbi budapesti kiállításáról a szakma és a kritika egyaránt elismerően nyilatkozott. A balatonfüredi Balatoni Galériában most látható tárlatán a tőle megszokott groteszk metszetei mellett új kísérletekkel is felhívta magára a figyelmet. Az ajkai tavaszi tárlaton már mutatóban láttunk ezekből a színes plasztikus próbálkozásokból. A Balatoni Galériában már egységes sorozattal lepte meg a kiállítás látogatóit. A Macska című munkája például az egyiptomi szfinxek formavilágára emlékeztet. A többi állatfigurája is a leegyszerűsített plasztikus művészet jegyeit ötvözi egy új formavilággal.

A kiállítási anyag nagyszerűen összeválogatott. Lapjairól világos kifejezésmód, könnyedség, virtuozitás, magával ragadó fantázia árad. *Fodor József* soraival:

„Ingerrel telik meg a levegő,
Végletekig együtt, mint
vihar előtt,
S villám, felleg nélküli
csattanás üt meg,
mely mézzel tölt vért és
velőt . . .

Bognár fekete-fehér folt- és vonaljátékai élvezetesek. Groteszk figuráinak elnagyolt végtagjai az összkompozíciót tekintve szükségszerűek a kép egységének kívánalmai szerint. Olyan tudatosan komponál és rendeli a forma alá figuráit, amit csak nagyon ritkán láthatunk grafikai lapokon. A groteszk emberkék külön is, együtt is élik világukat. Mindig mozgásban vannak, s mint a ma embere, tele vannak töltéssel, energiával, de a szemek fekete foltja aggódást fejez ki. Különös módon állatfiguráinál a szemek bájosak, szelídek, derű sugárzik belőlük. Ez nemcsak a metszeteken, hanem a plasztikus színes megoldásoknál is érezhető.

Témaválasztása is változatos, bár élményanyaga elég sok esetben a nosztalgiára korlátozódik. A Párizsi emlék felidézi a század eleji francia főváros hangulatát, ódon, zakatoló villamosaival, egyenruhás jellegzetes figuráival, elegáns, kacér asszonyaival. A kompozíciótól függetlenül elhelyezett Eiffel-torony olyan, mint egy kis kegytárgy, vagy egy kis ékszer.

A Köztemető című metszetén már egészen máshova kalauzol el bennünket. A szomorú esemény hatását fokozza a főalak centrikus elhelyezése, de ha gondolataink elkalandoznának a túlvilág felé, máris felold bennünket az írott betűvel megrajzolt kedves népi kifejezések strófáival fűszerezett mellékalakjaival. Az elmúlás és a tragikum igazi jeleit is ki tudja mutatni Bognár, a Radnóti emlékére című művén, amelyen a nagy fekete folthatásokkal is befolyásolja érzelmeinket. A hagyományos külső képi formát is megváltoztatja a Nagy mutatvány című metszete, amely a kiállítás legérettebb darabja (képünk). Egy stilizált bódé körvonalai közé zsúfolja groteszk mutatványosait. A kép függőleges bontása adja a furcsa teret, perspektívát a nézők és a szereplők, valamint a földön és a levegőben parádézó emberek között.

Amikor a látogató rengeteg élménnyel töltődve búcsúzni akar a kiállítástól, feltétlen meg kell állnia az utolsó grafikai sorozat előtt. Írók, művészek, példaképek, kortársak, a művészet nagy egyéniségeinek portréi előtt. Bognár itt sem általános, talán a legnehezebb grafikai megoldást választja, minden arcnál egy-egy jellegzetes dologra koncentrálva jut el az igazi karakterig. Ez ugyan nem minden esetben a legszerencsésebb, de Vilt Tibor, Egry és Chagall portréin amelyek a legsikerültebbek, emlékeztető visszhangot ébresztenek a nézőkben.

Az a tény, hogy Bognár Zoltán a jól bevált módszerei mellett ismét kísérletezik, lényegében természetes, akár egyéni fejlődését, akár közösségi vetületét tekintjük.

Veszeli Lajos

HIRD

Hirdetésfelvétel a 13
és 13—252-es telefonszámon

ÁLLÁST KÍNÁL

A Veszprémi Ingatlankezelő Vállalat felvételre keres kőműves, ács, tetőfedő, asztalos, vízvezetékszerelő szakmunkásokat, valamint betanított és segédmunkásokat. Jelentkezni lehet a vállalat munkaügyi osztályán, Veszprém, Ibolya u. 8. szám alatt.

ÁLLÁST KERES

Irányítástechnikai és elektrotechnikai műszerészek másodállást vállalnának. Más jellegű munkát is vállalunk. Gergely Endre, Fűzfőgyártelep, Bugyogó-forrás u. 8.

INGATLAN

Szentkirályszabadján 300 öl közművesített, beépíthető telek eladó. Érdeklődni: Kiss József, Veszprém, Stromfeld A. u. 2. IX. 50.

Veszprém, Jókai u. 20. kétszintes családi ház (2—3 szoba) beköltözhetően eladó, esetleg cserével.

Várpalotán családi ház eladó. Érdeklődni: Loncsos, Lenin u. 24. sz. alatt.

Paloznak — Kis-hegyen 200 n.-öl telek 20 négyzetméter alapterületű hétvégi házzal eladó. Kaufmann, Zirc, Reguly u. 4. Telefon: 41.

Balaton északi partján kp. + életjáradékért kis házat vennék. Leveleket „Nyaralási lehetőség" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Eladnám vagy elcserélném Balaton-parti családi házra Székesfehérvár, Mária-völgy, Szeredi u. 27. számú családi házamat. Érdeklődni a helyszínen.

Balatonalmádi belterületén vízparthoz közel 200 öl telek eladó. Oláh-Tóth, Veszprém, Csap u. 17.

Eladó kétszoba, konyhás, nádtetős családi ház. Érdeklődni a helyszínen, Csopak, Kossuth u. 86.

Ház eladó Somlóvecsén, Petőfi S. u. 53. sz. alatt. Érdeklődni vasárnap.

Kertes családi ház eladó. Ajkarendek, Rendeki u. 41. sz. alatt. Érdeklődni: Ajka, Kossuth u. 11. IV. 13.

Pápán a Rohonczi u. 3. számú ház beköltözhetően eladó. Érdeklődni: ugyanott.

Eladó Kisszöllős, Rákóczi út 42. sz. alatt 2 szobás, kertes családi ház. Irányár: 50 000,— Ft. Érdeklődni a fenti címen.

Vecsési lakótelepen 2 szobás, étkezőkonyhás, gázfűtéses öröklakás eladó (kp. + OTP), vagy elcseréljük északi parti, balatoni társasüdülő-lakrészért. „Szeptemberi beköltözés 210 787" jeligére a Felszabadulás téri hirdetőbe.

Eladó 130 négyszögöl telek Badacsonylábdiban (téglanyaraló, bekerítve, víz, villany van, strandhoz közel). Cím: Szegfalvi András, Badacsonylábdihegy 8262.

LAKÁS

Hatos társasházban háromszobás, garázsos lakás beköltözhetően eladó. Meg-

AUTÓ-MOTOR

UT-s Skoda 100-as eladó. Irányár: 55 ezer forint. Érdeklődni: Tapolca, Szamuely utca 40. 17 órától.

CT frsz. MB 1000-es augusztusig műszakizott, 10 000-ért eladó. Érdeklődni 18 óra után Pápa, Vörösmarty u. 23.

Eladó ZA 53-03 rendszámú Lim. 601. Speciál Trabant. Devecser, Klapka utca 6. szám alatt. Mindennap bármikor megtekinthető.

1982. műszakizott 601 Trabant eladó. Fűzfőgyártelep Gagarin utca 20. fsz. 4.

ZC-s Wartburg Limousin eladó. Szentkirályszabadja, Rákóczi út 13. 18 óra után.

CT-s Trabant Combi eladó. Nemes, Veszprém, Május 1. u. 4.

850-es Fiat-motor és sebességváltó, 1500-as Polski Fiat-motor és sebességváltó eladók. Fejes Károly, Balatonfűzfő, Vasút-köz 1.

350 köbcentiméteres Planéta (IZS) motorkerékpár 1982 szeptemberig érvényes műszakival eladó. Péttfürdő, Liszt F. u. 32. Czaltik.

Raj-GAZ új műszakival, csipkedő rakodógép, R—S-re szalagfűrész eladó. Gyulafirátót, Jókai u. 14.

Garanciális 350 CZ eladó. Veszprém, Haszkovó u. 14/C. III. em. 23.

CK-s Trabant 601-es jó állapotban eladó. Érdeklődni: 18—20 óra között Somlóvásárhely, Táncsics u. 26.

Trabant Lim., 3 éves, eladó. Érdeklődni: Ajka, IV., Mókus vendéglő.

EZ-s 250-es Jáwa friss műszakival eladó. Bátor, Várpalota, Rózsakút u. 55.

ZK Wartburg Limousin eladó. Veszprém, Martinkovics u. 5. 16 után. Dózsaváros.

Másfél éves MZ TS 250-es motorkerékpár eladó. Nemesvámos, Ady E. u. 11.

Mia-motorok, Skoda Octávia eladó. Dénes Béla, Bánd, Petőfi u. 41.

Hatszemélyes NDK sátras utánfutó eladó. Érdeklődni: 17 órától, otthon: 11-717-en.

Szerelőaknás garázs eladó. Érdeklődni: délután, Stromfeld u. 7/A. IX. 29.

Wartburg Limousin, CU frsz., friss műszakival eladó. Gyenesdiás, Hajnal utca 2.

1200-as 4 éves Lada eladó. Vasvári, Balatonfüred, Lóczy u. 26.

IO frsz Fiat 124-es automata igényesnek eladó. Fazekas András, Csaják, Kossuth u. 121.

IY-os Trabant Limousine 1982-ig műszakizott eladó. Dr. Horváth Ferenc Sümeg, Biró Márton u. 12. Telefon: 112.

Trabant Limousine UI frsz. friss műszakival, kifogástalan állapotban eladó. Keszthely, Herman Ottó utca 16.

Veszprémben az Endrődi úton szerelőaknás garázs eladó. Érdeklődni: 11-998 telefonon a lakáson.

Wartburg de Luxe UR-es rendszámú megkímélt állapotban eladó. Bors Zoltán Zalaerdőd, József A. u. 14.

IE-s Trabant 1981. decemberig vizsgázott eladó. Sü-

Egy darab új betonkeverő gép eladó. Megtekinthető naponta 9—16 óráig. Ósi, Dózsa u. 36. Láng.

KORREPETÁLÁS. Általános és középiskolások MATEMATIKA korrepetálását, pótvizsgára való felkészítést, középiskolai előkészítést okleveles középiskolai tanár vállalja. „Megbízható, diszkrét, leinformálható" jeligére a Magyar Hirdetőbe, Veszprém, Kossuth u. 6.

7 éves szamár eladó. Tótvázsony, Nagymező út 43.

Választási malacok eladók. Veszprém, Erkel Ferenc u. 11.

Variálható babakocsi eladó. Veszprém, Cserhát ltp. 1. 6. emelet 32. a.

220-ról 380-ra állítható betonkeverő eladó. Kádárta, Győri u. 32.

1 pár 3 és 2 és fél éves bekocsizott csikó felszereléssel eladó. Kerta, Dózsa u. 25.

Eladó új állapotú Milánó sarokheverő, fotelok, dohányzóasztal. Érdeklődni este 6 után, Ajka, Kossuth u. 1. Kovács.

Előnevelt csibe húsra és tojásra a legjobb fajtákból, saját állományból. A legjobb hibridkacsa, amely tömés nélkül hizlalható, nagy testű és nagy májú liba is előjegyezhető és állandóan kapható. Tenyészkeltető, 9081. Győrújbarát, Imre u. 11. sz.

Kőműves kisiparos társasház, vagy nagyobb nyaraló külső vakolását vállalja Veszprémtől Füredig. Levelet: „Állványozással" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Csajka táska villanyvarrógép új állapotban eladó. Cím: Durgó Lajosné Keszthely, Pál utca 38.

2 db heverő eladó. Veszprém, Borsos J. u. 6/6. 5 óra után.

Június 3-án a Bástya áruházban elvesztettem lengyel női kézitáskámat. Kérem a becsületes megtalálót, hogy a számomra igen fontos iratokat (gyermekem kórházi zárójelentését) küldje el címemre, vagy le a városi tanács talált tárgyak osztályára Veszprémben.

Hatszázas szalagfűrész villanymotorral vagy anélkül, valamint 220 voltos hegesztő eladó. Piri István, Nemesszalók.

HÁZASSÁG

48 éves pedagógus, elvált asszony vagyok. Házam, kocsim, jogosítványom van. Férjhez mennék kiegyensúlyozott életre vágyó, intelligens férfihez, 53 éves korig. „Szépen élni" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Színház

Június 17., kedd
Veszprém. Felolvasó Sz. Megyei Könyvt. 1/2 8 óra
KAROLINA, NEGYVENKILENC, SZEPTEMBER

Bognár Zoltán

Nyíregyháza
1986. I. 11.

Bognár Zoltán **MESTEREMBER**

Gáspár Sándor és Szabó István Fejér Gábor felvétele

zet alakulásában a szakszervezet számos erőfeszítése ellenére megtorpanást tapasztaltunk. Így például az erdőgazdasági dolgozók bérének rendezésében és az ágazatban dolgozó alkotó értelmiségiek, kutatók, oktatók anyagi elismerésében.

— Ágazatunknak a népgazdaságban betöltött szerepe igen nagy — hangsúlyozta a szakszervezet főtitkára. [illegible] fontosnak

valókra. Hangsúlyozta a szakszervezet legfontosabb tennivalóit. A kulcsszerep *a bizalmiaké* — mondotta —, akik egyre inkább igazi partnereivé válnak a gazdasági vezetőknek. Ezt bizonyította a vállalati önállóság és a szakszervezeti munka korszerűsítésének párhuzamos kialakítása is. Befejezésül megerősítette *a szakosztályok, szakmai bizottságok* [illegible] kialakult jó vé-

magyar

Bogner Anton

osztrák rezim

l.

Magy NM. Cent

101 l.

Komárom 1948.
ápr. ban.
akvatinta

Stunde,
Trauer schrillt;
—
isenthränen stillt!

rand;
e
nland.
me
Meere hin,

alatin!

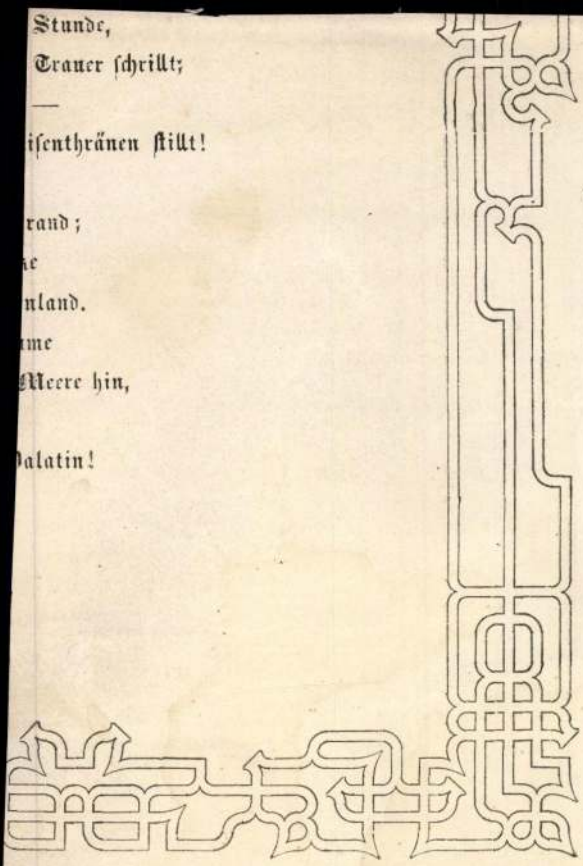

Bogner, A

Zágráb. T. 5176.

A középtért a város foglalja el, a háttérben hegyek látszanak, az előtérben pedig, a hol balról az uton kocsi vágtat, facsoportok diszlenek. Felirata:

AGRAM.

a bal sarokban: A Bogner sc.
legalól jobbra: ~~Wernigk impt. Vienna.~~

Rm., mér. a rl. 26.1 : 45.4 cm.

Szn. 603-98
112-98-2073.

Bogner Antal

osztrák érmetező

L.

Szendrey – Szentiványi

224 l.

rig

ni.

és vagyunk

kiváló tisztelettel

FOSZTÓ ÉS TÁRSA.

Bogner Antal, osztrák rézmetsző; szül. 1812-ben Bécsben, megh. 1859-ben u. o. Magyar vonatkozású művei: Komárom 1849. áprilisában. Aquatinta. Jelzése: Norberg del. Bogner sc. — Hunyadi a belgrádi csatában. Aquatinta. Jelzése: A. Bogner sculp.

Tört. Képcsarnok grafikai kiállításának leíró lajstroma. Budapest, 1907. 166. l. — *Thieme—Becker:* Allg. Lexikon der bildenden Künstler. Leipzig, 1910. IV. 219. l.

Bognár Zoltán

Bikaafej zománc 60×60 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul.–szept.

MDK

Bognár Zoltán

művei szerepelnek

a " Balaton, Bakony a képzőművészetben" címen nyílt kiállításon / Veszprémi Vegyipari Egyetem/.

Műterem 1958 I. évf. 7. sz. 47.o.

Bognár Zoltán MDK

megyében
Szerepelt a Veszprémben élő és alkotó festő-
művészek nov. 7.-iki kiállitásán.

Cserhát József: Megyei képzőművészetünk
seregszemléje.

Napló/Veszprém/ 1962. nov. 11. 2. lap.

M.D.K

Bognár Loltáie
festő

A veszprémmegyei művészek nov. 7-re
rendezett kiállításon bemutatott képeit.

Lovas Sándor: Tájlatok
Művészet, 1963. március - 38 lap

MDK

Bognár Zoltán

Bakony-Balaton. A veszprémmegyei képzőm. kiáll. a Csók I. Galériában. Bpest 1963. szept. 13-19.

Bognár Lóránd
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Élet és Irodalom, 1964. okt 17 - 4 lap.

M.D.K.

Bognár Zoltán
grafikus

Népballada illusztrációit
mutatta be.

Thomas Gyula: IV. Balatoni Bogár Tábor
Művészeti, 1965. november - 45 lap.

Bogmár Zoltán

Illusztrációkkal

szerepel az alábbi tárlaton

Kovács Sylva: II. Balaton Nyár. Tárlat

Művészet 1968 XI. sz. 45 old.

MDK

Bognár Zoltán

Szerepelt a Veszprém megyei Hetek során máj. 17-én megnyilt kiállitásón.

"Csendélet" sorozatai

Szentléleky Tihamér: A "Balaton-Bakony a képző művészetben" kiállitás.
KÖZÉPDUNÁNTULI NAPLÓ. 1958 máj. 25.

Bognár Zoltán, festő MDK

A Veszprémi Bakony Múzeumban Krieg Gyulával közös gyűjteményes kiállítása nyílt meg.

— : Hír 12. f

NÉPSZABADSÁG Bp. 1962. ápr. 22. [Vidéki]

~~MŰEMLÉKvédelem~~

M. D. K.

BOGNÁR Zoltán fotó

munkáiból kiállítás veszprémben

a Balsonyi múzeumban

Napló

Magyar Nemzet 1962. április 25. 4. l.

Bognár Zoltán

MIK

Szerepelt a veszprémi SZMK Kisfaludy Kulturotthon termeiben 1957 aug. 25-én megnyilt kiállításon.

Paál Ákos: A vörösberényi művésztelep kiállítása. PEDAGÓGUSOK LAPJA. 1957. szept. 15.

Bognár Zoltán
Grafikus

M.D.Y.

Harár a Balaton partján

Élet és Irodalom, 1964. okt 10 - 1 kep

MEK

Bognár Zoltán

Szerepelt a tárlaton.

Irodalmi élményből fakadó rajzai

Koncz István: Őszi tárlat, Veszprém, 1963.

Napló 1963. nov. 19.

Bognár Zoltán
grafikus

M.D.V

„Szárak"

Élet és Irodalom, 1965. febr. 27 – 11 lap

Bognár Zoltán
festő

M.D.K.

Sírio mélszeteit mutatta be
a tárlaton.

Frankyános: A IV. Országos Pedagógus Képzőművészeti Kiállítás
Élet és Irodalom, 1965. febr. 27 - 9 lap

MDK.

Bognár Zoltán

A veszprémi tárlaton szerepelt

Napló /Veszprém/ 1965 . ápr.4. lap -

Bognár Zoltán

Szerepel az alábbi Tárlaton

(r. i.): Fejér és Veszprém megyei Képzőművészek III. Tárlata Mnotán

Fejérmegyei Hírlap 1970 XII. 6

Bognár Zoltán

Nívódíjat Rapott

Megnyílt a XII. őszi tárlat
Napló, 1970. nov. 7.

Bognár Zoltán

"Fábiól faragott királyfi" repr.

Nívódíjasok műveiből
Napló, 1970. nov. 7.

Bognár Zoltán MDK

a veszprémi festőközgyülésen a negyvennyolcról tizennégytagura csökkentett munkacsoprot tagja lett.

Koncz István: Ecsettel Harcolni !

NAPLO/Veszprém/ 1962 márc. 30.

Bognár Zoltán festőművész

A veszprémi XIII. őszi tárlaton díjat kapott műveiért.

Napló, Veszprém, 1971. nov 7.

Bognár Zoltán festőművész

Kaposváratt, Varzary János Teremben nyílik meg kiállítása péntéken.

Népszabadság, 1971. ápr. 15.

Bognár Zoltán

Szerepel a Fejér és Veszprém megyei
művészek III. Táslátón Mnatón

N. N: Két megye művészeti
„kézfogása"

Napló 1970 XII. 1

Bognár Zoltán festőművész

A Kaposvári Képcsarnokban rendezett kiállítást,-közli a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. ápr. 10.
XV. évf. 15. sz. 2. lap

Boguás Zoltán

Hívóájat kapott a XII. verzprém-
megyei őri Tásla-ton

Szocialista Művészetért 1970 XII.

MDK

Bognár Zoltán, Pest

Kaposvárott nyílik meg tárlata.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1971. ápr. 15.

Bognár Zoltán festőművész

A „kiállítási naptár" jelzi, hogy IV. 16-a és 30-a között a kaposvári Vasvirág Teremben kiállít.

Művelődés, 1971. 1. sz.

Bognár Zoltán

Vizontó c. képe (reprló)

szerepel az „uj müvek" c.

táslaban

Napló 1971 IV. 3

Bognád Zoltán

Csillagképek; Kakas c. műve (eml.)
szerepel a XI. őszi tárlaton a
Bakonyi Múzeumban

Csaba Imre: hégmékány
gondolat őszi tárlatunkról

Napló 1969 XI. 16

Bognár Zoltán

Résztvevz a Műcsarnok Kiállításán

Bognár Imán: Kiállításnál-kiállítása

Magyar Hírlap, Bpe. 1970. már. 10.

Bognár Zoltán

Emlitve

Csabai Imre: Tárlatom – nem kritikuskét

Napló, Vesprém, 1969. szept. 17. 4 l.

Bognár Zoltán

Ajka város 10 éves jubileumára kiírt pályázatom résztvesz.

Reffei István: Ajka felfedezése
Napló, Vasynám 1969. dec. 7.

Bagnár Zoltán festő

A kaposvári képcsarnokban

Kiállítása nyílt

Kiállítási kalendárium

Szocialista Művészetért 1974 VI.

M.D.K.

Bognár Zoltán, festőművész

Veszprém megyei művész. Kiállítása a Veszprémi Múzeumban. Önálló rendezésben, a Veszprém Megyei Tanács Művelődési Osztályával együtt. 1962. dec.

Éri István: Beszámoló a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság 1962. évi munkájáról. 22. o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. I. Veszprém 1963

MDK

Bognár Zoltán, Vörösberény

Bakony-Balaton kiáll. Csók I.Gal. 1963.IX.

H.D.Y

Bognár Zoltán
grafikus

Illusztrációit állította
ki a társaloon.

Bodnár Éva: Balatoni Tájak. 1966.
Művészet 1967. február 45 kép.

MDK

Bognár Zoltán

Kiállitási kritika

Vas Népe 1968 jan. 28.

MDK

Bognár Zoltán

Kiállitási kritika

Vas Népe 1968 jan.28.

MDK.

Bognár Zoltán

Kiállitási kritika

Napló/Veszprém/ 1965 nov.11.lap 4.

Bognár Zoltán

Szerepelt a Nemzetközi megyei képzőművészeti

évi tárlatán.

Napló 1965. okt. 31.

M.D.K.

Borgnár Zoltán
grafikus

„Illusztráció"

Élet és Irodalom, 1965. nov. 13 – 4 lap

Bognár Zoltán

Házak a Balatonnál

Balatoni nyári tárlat 1962

Tihanyi Múzeum

katalógus

Bognár Zoltán

Házak a Balatonnál – grafika

Balatoni Nyári Tárlat 1962

Tihanyi Múzeum

Katalógus

MDK

Bognár Zoltán

Népballada ill. Kádár Kata I., Vegy.techn.

" " II. " "

Népdal ill., " "

4. Balatoni nyári tárlat. Keszthely,
Balatoni Muz. 1968.

Bognár Zoltán
festő

M.D.V.

Mohácsi bussómaszkok c. képét
mutatta be a tárlaton.

Vajka Aurél: Veszprém megyei tárlat
Művészet, 1968. október – 42 kep.

Bognár Zoltán

A Stúdió alapító tagja

A budapesti pedagógusok képzőművészeti stúdiója
1953-1963. Bev. Vajtai Aurél Bp. 1963.

29.o.

Bognár Zoltán M.D.K.

Kiállitása a Veszprémi Képcsarnok Vállalat rendezésében

Napló / Veszprém / 1965. febr. 13.

Bognár Zoltán

Balatoni falu /repr/

Rajztanitás 1964. VI. sz. 28.1.

Bognár Zoltán, festő MDK.

Könyvillusztrációinak kiállítása 1965-
Gen. a Veszprémi Bakonyi Múzeum.
Saját rendezés. 26-old. T. Péter M.

Éri István: Beszámoló a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság 1965.évi munkájáról.21.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém

Bognár Zoltán

Illusztrációiból megrendezték 1965-ben első önálló kiállitását a veszprémi Bakony Muzeumban. Pedagógus - müvész. Vörösberényi müvésztelepen is dolgozott.

Farkas György: Bognár Zoltán
Rajztanitás 1965. III. 32.l.

Bognár Zoltán
Vörösterény

Antik fej vegyes techn. 61,5×60 cm (repr.)
Kosfej " " 61×60 "

V. Északdunántúli Képzőművészek Kiállítása Bp.
Műcsarnok 1970. Kiáll. kat. Bev.: Kovalovszky Marta.

Bognár Zoltán
grafikus

Legtöbb Budapesten és észak-dunántúli művésznek műcsarnoki kiállításain tűntek fel egyéni grafikái

Heitler László: Grafikus a Balatonnál.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 34.lap

Bognár Zoltán

grafikus

Lengyelország három városában – köztük Varsóban – vendégszerepelt kisebb kollekcióval.

Heitler László: Grafikus a Balatonnál.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 34.lap

Bognár Zoltán
Grafikus

Ujabban szintétikus kormánefesték,
tus, arany és más anyagok felhasz-
nálásával jóhora mintű jobbára, fehete-
fehér vagy aranyal gazdágított grafi-
kákat festett „csillagképek" cimmel,

Heitler László: Grafikus a Balatonnál.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 34.lap

Bognár Zoltán
grafikus

Készített a madarokról sorozatot,
visszatért témái közé a Balaton,
a hegyvidek, a szőlőmunkások,
az öregpincék.

Heitler László: Grafikus a Balatonnál.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 34.lap

Bognár Zoltán
grafikus

Saját ambíciójából, megbízás nél-
kül az Odüsszeiát, Villon és Rad-
nóti verseket és még más műveket
illusztrált.

Heitler László: Grafikus a Balatonnál.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 34.lap

Bognár Zoltán
Grafikus

A hatvanasévek elején Bognár Zoltán figyelme a tenger felé fordult, illusztrált.

Heitler László: Grafikus a Balatonnál.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 34.lap

Bogner Zoltán
grafikus

A hatvanas évek elején hevesebb-
tágat festett mint korábban, a
poszt nagybányaias előadási táj-
ábrázolás nem elégítette ki.

Heitler László: Grafikus a Balatonnál.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 34.lap

Bognár Zoltán
grafikus

1957-óta telepedett le Vörösberényben.
A falu változatos környéke és két mű-
emlék temploma sok budapesti festőt
vonzott. Egész kis művésztelep alakult
Vörösberényben

Heitler László: Grafikus a Balatonnál.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 34.lap

Boguár Zoltán

grafikus

„Profil" (repro)

Heitler László: Grafikus a Balatonnál

Művészet, 1970. augusztus - 34 lap.

Bognár Zoltán
Grafikus

Képei gyakran szerepelnek hielon
borő kollektív kiállításokon. Több
önálló tárlaton is bemutatta.
festményeit és grafikáit.

Heitler László: Grafikus a Balatonnál.
MÜVÉSZET, 1970.augusztus - 34.lap

Bognár Zoltán

grafikus

Vörösberényben az első években főként tájakat festett, a Balatont a környező dombokat, szőlőhegyeket, pincéket.

Heitler László: Grafikus a Balatonnál.

MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 34.lap

Bognár Zoltán
grafikus

Tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán 1949-ben fejezte be Bernáth Aurél tanítványaként.

Heitler László: Grafikus a Balatonnál.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 34.lap

Bognár Zoltán
grafikus

Négy évig az Operaháznál dolgozott mint díszletfestő- és kosztümtervező; Mielőtt Vörösbereinybe költözött Budapesten rajztanár volt.

Heitler László: Grafikus a Balatonnál.
MŰVÉSZET, 1970. augusztus - 34.lap

Bognár Zoltán
grafikus

Vörösbercényben is tanít mint rajztanár és nevezetta a Balaton, amit képein ábrázol.

Heitler László: Grafikus a Balatonnál.
MŰVÉSZET, 1970. augusztus - 34.lap

Bognár Zoltán

1. Gyöngy Ilona néptallada Zománc 61x36
2. Néptallada illusztráció —"— 58x29
3. Kőműves Kelemenné —"— 55x30

V. Balatoni Nyári Tárlat
1970. Keszthely

Bognár Zoltán

Kiállít a Műcsarnokban

(nagyfai) Északkumántúli táplat a Műcsarnokban

Napló, Veszprém 1970. már. 15.

MDK

Bognár Zoltán, grafikus

Szerepel Kentheljen.

Tamás István: V. Balatoni Nyári Tárlat

7.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 15.

Bognár Zoltán

Szerepel a Bakonyi Muzeum jubileumi táslatán

Raffai István: Nagyedszázad alkotásai

Napló 1970 VI. 20.

Bognár Zoltán

Rajz (repr.)

Magvető-almanach 1965/1. 365. l.

Bognár Zoltán

életrajz, repró.

Valóság, 1965. 4. sz. 121. l.

MDK.

Bognár Zoltán

Kiállitási kritika

Napló/Veszprém/ 1965 ápr.27.lap-

B-ognár Zoltán

Metszet (szepkő)

Valóság, 1965, 4 n., 1280.

Bognár Zoltán
festő

MDK

Pápán volt kiállítása.

— : Hírek

Művészet, 1962. szeptember — 45 lap

MDK

Bognár Zoltán

A veszprémmegyei művészeknek a Bakonyi Muzeumban rendezett kiállításán szerepelt.

egy szép utcarészlettel.

Dr.Vajkai Aurél:A veszprémi képzőművészeti kiállítás és a Képzőművészeti Alap. KÖZÉPDUNÁNTULI NAPLÓ.1958.XI.30

Bognár Zoltán

Méltatás

Pataki Gábor: Új grafikai szerzemények.
Művészet, 1981. január – 57. lap.

Bognár Zoltán

Szabados Árpád: a balassagyarmati Horváth Endre Galériában február 2.-ig,
Molnár István: a miskolci Mini Galériában február 9.-ig,
Kárpáti Éva és Gyémánt László: a dunaujvárosi Uitz Teremben február 17.-ig,
Réber László: a miskolci József Attila Könyvtárban február 23.-ig,
Bognár Zoltán: a Csók Galériában január 31.-ig,
Berkics Miklós: a Ferencvárosi Vasutas Művelődési Házban február 1.-ig,
Albert László: az Állami Operaház Klubjában január 28.-ig szerepel műveivel a fenti kiállító termekben,-mint a lap közli a kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1980. jan. 26. XXIV.évf. 4. sz. 8. lap.

Bognár Zoltán grafikusművész

Műveit kiállítják az ajkai Tavaszi Tárlaton

Repro: „Hetedik ecloga" c. linometszete

cikket l. „Udvardi Erzsébet festőművész" cimszó alatt

„Friss fénybeni" c. cikk „r.i." szignoval

Napló (Veszprém) 1978. IV. 9

Bognár Zoltán

A lap bemutatja a müvész munkáját "Szüretelők" cimmel

Fenti képet lásd: Kocsis Imre: "A szép idők nyitja" c. képének hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. aug. 4.
XXIII. évf. 31. sz. 16. lap.

Bognár Zoltán
grafikusmüvész

A müvész "Egry József-dij"-at kapott a müvész, 1979-ben az Országos Kisgrafikai Biennálén a Szakszervezetk Országos Tanácsának dijával jutalmazták.

Összeállitotta: Z.Szabó Ágnes: Veszprém megye képzőművészei. MÜVÉSZET, 1980.február - 17.lap.

Bognár Zoltán

A művésznek több művét őrzi a Magyar Nemzeti Galéria, a Petőfi Irodalmi Muzeum és a Tarnowi Muzeum. A magyar Képző- és iparművészek Szövetsége északdunántuli szervezetének Veszprém megyei titkára.

Összeállította: Z.Szabó Ágnes: Veszprém megye képzőművészei. MŰVÉSZET, 1980. február - 17.lap.

Bognár Zoltán
grafikusmüvész

Bognár Zoltán rendszeresen résztvesz országos és külföldi kiállitásokon, grafikai biennálékon /Budapest, Miskolc, Keszthely, Tihany, Szeged, Varsó, Frieburg, Berlin, Lugano, Lodz, Potsdam, Heidelberg./

Összeállitotta: Z.Szabó Ágnes: Veszprém megye képzőművészei. MÜVÉSZET, 1980. február - 17. lap.

BOGNÁR ZOLTÁN
grafikusművész

Bognár Zoltán 1924-ben Párisban született.
A magyar Képzőművészeti Főiskolán 1950-ben
szerzett diplomát Bernáth Aurél növendékeként.

Összeállította: Z. Szabó [illegible] Ágnes: Veszprém megye
képzőművészei.

MŰVÉSZET, 1980. február - 17. lap.

Bognár Zoltán
grafikusművész

A művésznek jelentősebb egyéni kiállitásai:
Veszprém, 1964, 1975, Tarnow 1966,
Krakko 1966, Koppenhágában 1978.

Összeállitotta: Z.Szabó Ágnes: Veszprém megye képzőművészei.
MŰVÉSZET, 1980.február - 17.lap.

Bognár Zoltán

Szőlőtiprók

Veszprém megye képzőművészei./Összeállitotta:
Z.Szabó Ágnes/
MŰVÉSZET,1980.február - 17.lap.

Bognár Zoltán, grafikus

□ BOGNÁR ZOLTÁN grafikusművész kiállítása január 17—31. között tekinthető meg a Csók István Galéria grafikai termében.

2.

–: Bognár Zoltán

Esti Hírlap, Bp. 1980. jan. 14.

Bogdán Zoltán

„Magyar kártya" c. lapjának
reprója a 103. oldalon

Valóság 1976/2

Bognár Zoltán

részt vett a Magyar Grafika 1978 c tárlaton a MNG.-ban.

ide sorolhatók Bognár Zoltán románkori, naiv faragványokat idéző linói (Népzenészek, Szüretelők) vagy

Magyar Hirlap 1979/54/6

Wagner:Mit üzen a grafika?

Bognár Zoltán, grafikusművész

A Magyar Nemzeti Galériában rendezett a „Magyar Grafika 1978" címmel rendezett ševegszemlén szeperelnek a művész művei: románkori, náw faragványokat idéző linói „Népzenészek" – „Szüretelők" c. (említve).

Wagner István: Mit üzen a grafika?
Magyar Hírlap, 1979. márc. 6.

Bognár Zoltán, grafikusművész

Megnyílt 12 Veszprém megyei művész kiállítása a Ganz-Mávag Művelődési Központban. — Bognár Zoltán népi ihletésű grafikai mondavilága, Csizmadia Zoltán rusztikus színei, Szekeres Károly míves vázái és a többi veszprémi művész alkotásai sikert arattak.

Bognár Zoltán: Kőműves Kelemen I.

(Veszeli): Képzőművészeink kiállítása a Ganz-Mávagban.

Napló (Veszprém), 1979. ápr. 29.

Bognár Zoltán, grafikusművész

a XX. Veszprém megyei Őszi Tárlaton szerepelnek a művész művei. A Tanácsköztársaság emlékére készített linósorozata jól felfogott mű, történelmet sugall és vonzóváteszi középpontja, a rózsákkal ékes fegyvercsoport. (említve és repr.) A „Vadász" c. xsúfolt kompozíció (említve), a „Szüvetelők" c. művén kezek, lábak, fejek proporciója elvétve és elkeverve a karikatúra határát súrolja. (említve).

Oelmacher Anna: A XX. Veszprém megyei Őszi Tárlat. Napló (Veszprém), 1979. dec. 1.

Bognár Zoltán, grafikusművész

„Szőlőtiprák", linoleum metszet,
46x76 cm. 1979.

(repr.)

Művészet, 1980. febr. 17. old.

Bognár Zoltán

A müvész kiállitásáról, cimnélküli metszetét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. május 15.
XX. évf. 2o. sz. 5. lap.

Bognár Zoltán grafikus

A XVII. Szegedi Nyári Tárlaton szerepelnek Bognár Zoltán és Papp Gyögy művei, akik a népművészet más-más forrásvidékein kutatnak.

Tandi Lajos: Nyári tárlatok Szegeden.
Napló, 1946. okt. 9. old.

Bognár Zoltán, [ ]

L: Klass J.

Tandi L: Nyári Találatok ... 93-96.

TISZATÁJ, Szeged, 1976. okt. XXX/10

Bognár Zoltánné MDK

Szerepelt a Veszprém megyei Hetek során
máj. 17én megnyilt kiállitáson.

Szentléleky Tihamér: A "BalatonBakony a
képzőművészetben" kiállitás.
Középdunántuli Napló. 1958. máj. 25.

MDK

Bognár Zoltánné

A Bakonyi Muzeumban rendezett veszprémmegyei művészek őszi kiállitásán szerepelt

vizfestményével

Dr. Vajkai Aurél: A veszprémi képzőművészeti kiállitás és a Képzőművészeti Alap.

Középdunántuli Napló. 1958. Nov. 30.

Bognár Zoltánné

MNK

Szerepelt a Veszprémben élő és alkotó festőművészek nov. 7-iki kiállításán.

Cserhát József: Megyei képzőművészetünk seregszemléje.

Napló/Veszprém/. 1962. nov. 11. 2. lap.

Bognár Zoltánné

MDK

A képzőművészeti pályázaton pénzjutalomban (200-600 frt) részesültek közt volt.

--: A Jankovics Lajos Kulturális Szemle
- alkotásra ösztönöz.
NAPLO/Veszprém/ 1962. okt 16.

8

Bognár Zoltánné MDK

Részt vett a tárlaton.

"Balaton"

Dr. Vajkai Aurél: A Jankovics Lajos Kulturális Szemlepx pályázatára beérkezett művek kiállítása a Bakonyi Múzeumban.

NAPLO/Veszprém/. 1962. szept. 1. 2. lap.

Bogdán Zoltán grafikus
a Miskolci Galériában rendezett VIII. Országos Grafikai Biennálén szerepeltek
a művén linómetszetei.

Láttuk, hallottuk.

1976. jan. 11. Petőfi, 21.10 M.

Bognár Zoltán grafikus

A VIII. miskolci nemzetközi grafikai biennálén szerepelnek a művész művei.

Pappné Lajos: A meghatározhatatlan szépségről.
Déli Hírlap /Miskolc/ 1975. dec. 9.

Boszpár Zoltán, grafikus

L.: feledy Gy.

Rózsa Gy.: Intelligens ... 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. dec. 21.

Bognár Zoltán

Az 1974-es Balatoni Táslaton kenthelyen grafikáival vett részt.

Népszava, 1974. júl. 21. 102. erf. 169 sz. 9 p.

Bognár, Zoltán festő

Székesfehérváron megnyílt a Magyar Képzőművészek Szövetsége észak-dunántúli területi szervezet tagjainak kiállítása, melyen képei szerepelnek.

„Dorottya" c. (repr.)

B.E.: Északdunántúli képzőművészek kiállítása Székesfehérváron.

Napló (Veszprém), 1974. szept. 14.

Bognár Zoltán grafikus

A Keszthelyen rendezett J. Balatoni Nyári Tárlatan szerepeltek művei: „Palusi szentek I–II–III" – „Szólások I–II–III". kompozíciói (emlétve) a díjas művésznek.

Heitler László: Jegyzetek a balatoni kiállításokról. Életünk, 1974. 5. 450. old.

Bognár Zoltán grafikus
a XV.-ik Szegedi Nyári Tárlaton
szerepelnek lapjai.

Láttuk, hallottuk

1944. VIII. 25. Petőfi / 9.40 Ka. /30/

Bognár Zoltán grafikus

A Műcsarnokban rendezett Jubileumi Képzőművészeti Kiállításon szerepel műve: „Halotti beszéd" c. linómetszete. (emlitve és repr.)

r. i.: Jubileumi tárlat.

Napló (Veszprém), 1945. ápr. 26.

Bognár Zoltán grafikus

a Miskolcon rendezett VIII. grafikai bien-
málén szerepel a művész linómetszete. ~~[illegible]~~

ideg Gábor: Jegyzetek a VIII. grafikai biennáléról.
Napjaink, 1976. jan.

Bognár Zoltán, grafikus

● KIÁLLÍTÁS. Bognár Zoltán grafikusművész alkotásaiból mától a veszprémi Bakony Múzeumban rendeznek tárlatot.

– :o Kiállítás

12.

EST! HIRLAP, Bp. 1976. ápr. 2.

T. Bojtár Zoltán

„Igazság" olaj 54 x 86 cm

XVI. Veszprém megyei Őszi Tárlat

Veszprém, Bakony Múzeum 1974.

Bognár Zoltán

„Tihanyi templom alapítás" linóleummetszet 90x61 cm
„A nagy mutatvány" — " — 60x91 cm
„Halotti benzéd" — " — 90x61 cm
„Szűzek temetője" — " — — " —
„Falusi dráma" — " — — " —

XVI. Veszprém megyei Őszi Tárlat
Veszprém, Bakony Muzeum 1974.

Bognár Zoltán

"Kőmives Kelemen" c. képét, -a Miskolci Grafikai Biennáléről- bemutatja a lap. Repr.

A kép Szabó M. László: "Változatok" c. rajzának hátlapján található.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 6. XIX. évf. 49. sz. 12. lap.

Bognár Koltán, grafikus

A művész művei szerepelnek a Miskolci Grafikai Biennálén.

Bán András: VII. Országos Grafikai Biennálé Miskolc! Palócföld, 1976. 2. 25. old.

Bognár Zoltán

Bognár Zoltán kiállítását
Veszprémben rendezik.

.-.: Kiállitási naptár.

Müvészet, 1973. március - 46.oldal

Bognár Zoltán
zománcgrafikáknak nevezi munkáit.
Nem éppen szerencsésen. Semmiképpen nem
grafikák ugyanis ezek, hanem hideg zomán-
cokkal készített nagyméretű festmények. Jofaj-
ta, erőteljes munkák, amelyek a műanyag
festék adta lehelőséget kihasználják, s amelyek
hatása erőteljesebb, mondhatnánk brutáli-
sabb, mint a mások által készített tűzzománcu
kompozicióké szokott lenni. Részt vett a XIV.
veszprém megyei őszi tárlaton.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/330 6 old.

Bognár Zoltán grafikus

Harmadik alkalommal nyílt meg újkori a Tavaszi Tárlat, melyen szerepelnek népi ihletésű linómetszetei: „Vásárfia" – „Ökörsütés" – „A tél temetése" (emléklap).

R. J.: Tavaszi tárlat.
Napló (Veszprém) 1945. május 29.

Bogniar Zoltán

Pannon mesék a szőlőről

X3. 141 x 140 mm

Második Balatoni Kisgrafikai Biennále 1975
Balatoni Múzeum, Keszthely

Bogdan Zoltán

Pannon mesét a szőlőről II. X3. 172x191

——— " ——— III. X3. 170x191

Második Balatoni Kisgrafikai Bienniálé 1973.

Balatoni Múzeum, Keszthely

Bogniar Zoltán

Sírfelirat II. X3. 160×96 mm

Pannon (mesét) a szőlőről I. 202×198 mm

Vásodik Balatoni Kisgrafikai Biennálé 1973.

Balatoni Múzeum, Keszthely

Bognár Zoltán

Kislány kakassal X 3. 173×113

Sirfelirat I. X 3. 181×101

Második Balatoni Kisgrafikai Bienniálé 1973.

Balatoni Múzeum, Keszthely

Bognár Zoltán

Kislány Zakassal, repr.

Második Balatoni Kisgrafikai Bienndlé
1973. Balatoni Múzeum, Keszthely

Bognár Zoltán

díjazott művész a „Balatoni tartalmi témák" kategóriában: „Pannon mesék a szőlőről" sorozatáért

Második Balatoni Kisgrafikai Biennálé
1973. Balatoni Múzeum, Keszthely

Bagnár Zoltán

Az ózak-dunántúliak miskolci kiállításán
kiemelkedett két lapjával.

Bajár Judit: Kiállításról – kiállításra; Magyar Hírlap 1970. III. 16. 9.l

Bognár Zoltán

Részt vett az „In memoriam Bartók" pályázaton Témaja „A kékszakálú herceg vára" és „A csodálatos mandarin" az. ő zománcképén a fekete-fehér ellentétek akkordjai hangsúlyozzák csak annak a drámának sötétségét, amelyet a robusztus, népies alakok erős dekorativitással ábrázolnak.

Kádár Zoltán: A III. Debreceni Országos Nyári Tárlat.

Alföld 1972/8 68 old.

Bognár Zoltán

A takonyi fetyár halála

repr.

6. Balatoni Nyári Tárlat

Bognár Zoltán

A balconyi tetyár halála
zománcgrafika
243 x 134

6. Balatoni Nyári Tárlat

Bognár Zoltán

Bika fej műanyag 50×50 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul. – szept.

Bognár Zoltán grafikus

Megnyílt Keszthelyen a VII. Balatoni Nyári Tárlat, melyen szerepelnek művei, falusi jelenetei (emlékei)

Tasnádi Attila: Balatoni Tárlat Keszthelyen

Népszava, 1974. júl. 21.

Bognár Zoltán

Falusi szente I. linó
Weöres illusztráció I. II. linó

XV. Szegedi Nyári Tábor

Bognár Zoltán, grafikus

Metmet:

Rep

Bognár Zoltán: metmete M.S.

Népszabadság, Bp. 1974. márc. 10.

Bognár Zoltán, grafikus

Életrajz: Lap.

Bognár Zoltán: linóleummetszete 9.8.

Népszabadság, Bp. 1974. márc. 17.

Bognár Zoltán, [ ]

Kiállít. [fából faragott királyfi c. zománchépe.]

Sz. A.: Dunántúli Jestők tárlata Kaposvárott 7.

Népszabadság, Bp 1973 [illegible] 4

Bognár Zoltán

Betyár halála románc
135x62

XIV. Szegedi Nyári Tárlat
-1973. jul. 22- szept. 16.

Bognár Zoltán

Az „In memoriam Bartók" pályázaton a Bartók főműveinek alaphangulatát az árbrázolóművészet eszközeivel kifejezni ez volt a nagyszerű és izgalmas feladat. (A kékszakállú herceg vára, hodálatos mandarin). Bognár Zoltán zománcképein a fekete-fehér ellentétek akkordjai hangsúlyozzák csak annak a drámának sötétségét, amelyet a robusztus, népies alakok erős dekorativitással ábrázolnak.

Kádár Zoltán: A III. Debreceni Országos Nyári Tárlat.

Alföld 1973/8 68 old.

Bognár Zoltán

A 13-ik szegedi nyári tárlaton „Bikafej" c. grafikája szerepelt. (említve)

Napló (Veszprém), 1972. aug. 9.

Bognár Zoltán grafikus (Veszprém).

A Keszthelyen rendezett Balatoni Nyári Tárlaton „A bakonyi betyár halála" c. zománcgrafikája szerepelt. (emlétve)

Balogh Elemér: Jegyzetek a Balatoni Nyári Tárlatról.

Napló (Veszprém), 1972. jul. 29.

Bognár Zoltán

1. A balkonyi tetyár halála
románegrafika 243 x 134

6. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1972.

Bognár Zoltán

A balatoni betyár halála,
regény.

6. Balatoni nyári tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely 1972.

Bognár Zoltán

Italmi legendrák: Pásztorok szentje

repr.

VII. Országos Grafikai Biennálé
Miskolc 1973.

Bognár Zoltán

Falusi legendák: Sándor, József, Benedek vérhasc, 27,5×47

VII. Országos Grafikai Biennálé Miskolc 1973.

Bagaár Zoltán

1. Falusi legendák: Pásztorok szentje
rézkarc 27×24

2. — " — : Fapipás szentek
rézkarc 26,1×22

VII. Országos Grafikai Biennálé
Miskolc 1973.

Bohus Zoltán

1. Üvegplasztika üveg 25x31x21
2. Emlékmüter —"— 36x42x30

Studio '73 Ernst Múzeum Bp.

Borgnár Zoltán (grafika)

1975. aug-ban a 16. Nyári Tárlaton Szegeden vett részt.

Népszava, 1975. aug. 8 103. erf. 185 m. 5 p.

Bognár Zoltán

Résztvesz a Miállításon
(A Katalógust ld. Bányai Erzsébetnél)

XIII. Veszprémi Őszi Tárlat
1971. nov.

Bognár Zoltán

A katalógust lsd. Bognár Zoltánnál

Bognár Zoltán ... kiállítása
Tihanyi Múzeum, 1975.

Bognár Zoltán

Ökörsütés repr.

XVI. Szegedi Nyári Tárlat
1975. Jul – Aug.

Bognár Zoltán

Önarcosítás linó 42×61

Tikanyi templom alapítása 83×65

XVI. Szegedi Nyári Tárlat

1979. Jul. – Aug.

Bognár Zoltán

A XVI. őszi Bakonyi Táslatan sént vett művével.

Népszava, 1974. nov. 22. 102 erf. 273 sz. 4 p.

Bognár Zoltán, [ ]

Kérd: R. Kiss Lenke

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. júl. 6.

Bognár Zoltán

Falusi sorok II., rézm., 27. old.

7. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1975.

Bognár Zoltán

Falusi szentek III. sz. linó, 28×25 cm
Szólások II (I-II-III) linó, 19,5×13,5 cm

7. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1974.

Bognár Zoltán

Falusi szentek I. sz. litó, 29×47,5cm
——— " ——— II. litó, 26,5×22,5cm

7. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1974.

Bognár Zoltán

A Veszprémi Balaton Múzeumban 1973. nov. 6-án rendezett 15. őszi Veszprém megyei képzőművészeti tárlaton művészdíjjal tüntették ki.

Népszava, 1973. nov. 7. 101. cikk. 261 sz. 1 o.

Bognár Zoltán

„A nagy mutatvány" (repr.)

|Az őrzi tárlat képeiből.|

Napló, Veszprém, 1974. nov. 9.

Bognár Zoltán, grafikus

l: Gross Arnold

P. Kiss J.: A tiszteletes helyén

Népszabadság, Bp. 1979. március 16

7

Bognár Zoltán

grafikáinak kiállítása

Veszprémben – 1976.

– katalógus a könyvtárban –

Boguár Zoltán

Müve szerepel a Magyar Grafika 1978.
c.kiállitáson

Magyar Nemzeti Galéria,1979.február

-katalógus a könyvtárban-

Bognár Zoltán, grafikus

L: Gácsi Mihály

P. Szücs J.: A IX. -- 20-21.

Kritika, Bp. 1978. febr. 78/2.

Bogdán Zoltán

Művei szerepelnek a Balatoni Kisgrafikai
Biennálén a keszthelyi Balatoni Muzeumban, 1975-ben

-katalógus a könyvtárban-

Boguán Zoltán

Művei szerepelnek a felszabadulásunk 30.év-fordulójára meghirdetett pályázat anyagában a Balatoni Kisgrafikai Biennálé kiállitásának keretében a keszthelyi Balatoni Muzeumban - 1975.

-katalógus a könyvtárban-

Bognár Zoltán

„Évszakok I." linómetszet 65x42 cm

„Évszakok II." linómetszet 74,5 x 52 cm

„A Szűz csillagtép születése linómetszet
83 x 43,5 cm

XVIII. Veszprém megyei őszi tárlat Veszprém 1976
Balaszi Múzeum

Bognár Zoltán

„Tihanyi templomalapítás" linoleummetszet
60x80 cm

„Halotti beszéd" linoleummetszet 50x70 cm

„Mérnök" linoleummetszet 40x60 cm

Balatoni Nyári Tárlat 1976
Balatoni Múzeum, Keszthely

T Bognár Zoltán

Várpalotán állitott ki 1975 november 6-án a Thury gimnáziumban

Rajztanitás 1976/2/32

FK:Kiállitások

Bognár Zoltán, grafikusművész

A VI. balatoni kisgrafikai biennálé Tihanyban látható. – Bognár Zoltán kemény foltjátékú metszetei a nagy lapok hatását fedezhetjük fel magunkban.

Heitler László: Kisgrafikák Tihanyban.
Népszava, 1981. szept. 11. 6.-old.

Bognár Zoltán, grafikusművész

„Üregember kecskével" c. műve /repr./.

Brestyánszky Ilona: Mai magyar grafika és tájművészet. Hajdú-Bihari Napló, 1983. júl. 23.

Bognár Zoltán, grafikusművész

„Üregember kecskével" c. /repr./

B.J.: Seregszemle a Nemzeti Galériában.
Kisalföld, 1983. júl. 23. 10-old.

Bognár Zoltán, grafikusművész

a Magyar Nemzeti Galériában a közelmúltban nyílt meg a mai magyar grafika és rajzművészet kiállítása. — Bognár Zoltán műve: „Öregember kecskével" c. /sepr./

B.Z.: Mai magyar grafika és rajzművészet.
Dolgozók Lapja, 1983. aug. 13.

Bognár Zoltán

Salamon Nándor: Fejezetek az V. Dunántúli Tárlatról

Új forrás, 1985. 4. szám

Bognár Zoltán, grafikusművész

Megyénk művészeti eseményeinek sorában rangjával és szinvonalával kiemelkedik a kétévenként megrendezésre kerülő őszi tárlat, mely az idén XXII. alkalommal nyílt meg a Veszprémi Vegyipari Egyetem aulájában. — A nagyméretű grafikákat erőteljesen Bognár Zoltán és Kajári Gyula képviseli. Bognár Zoltán „Bulgáriai emlékek" c. linósorozatával, „Öregember kecskével" c. nagyméretű linójával már csak azért is megérdemli a nyilvánosságot, hogy megtanuljuk az ő szemével nézni a rezdüléseket, figyelő szemmel járni, a különlegeset felismerni és megbecsülni, ~~[illegible]~~ [említve].

Veszeli Lajos: A megfiatalodott Őszi Tárlat.
Napló [Veszprém], 1983. nov. 19. 9-old.

Bogunár Zoltán

Mesterember – 1977

Nepszava 1985. XI. 2.

Bognár Zoltán

Jegyzetek az V. Dunántúli
Tárlatról

Mihály 1985/5

M. D. K.

BOGNER kőfaragó

Szentmargit bányán

XVII. század másvonk felébol apjának, Martinusnak sirköve

Agghásy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I 174. l.

Martinus Bogner.

Kőfaragó mester, elhunyt a 17. század második felében /St. Margarethen:/

Allgemeine Landeskapographie des Burgenlandes, Eisenstadt, 1963-

II/6 kötet

9221

megírva

Bogner András

kassai ijjgyártó

1431.

erőd

o Kem. o

271. l.

Anton Bogner

rézmetszete „Zágráb látképe." 270. sz. reprodukció.

Rózsa György – Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 575 l

megvan

Bogner György

haraügontő

L.

Szendrey - szentivány.

224. l.

rkaufs-Faktura bei, mit deren End-

laufende Rechnung anerkennen.

t Gelegenheit haben werden, mit
n und zeichnen

hochachtungsvoll

FOSZTÓ ÉS TÁRSA.

Bogner István

kassai ijjgyártó

Emlékve 1473

cród

o Kem o

271. l.

PAPIR

IRÓSZER

Újságbolt

NYOMTATVÁNY

FOTÓ

NYIREGYHÁZA, BETHLEN-UTCA 3. SZ.

T

EUROPA LAPTERJESZTŐ

BUDAPEST

VISEGRÁDI UTCA 36.

megírva

Bogner Károly

épitész

l.

Zádor-Rados

340. l.

Bogner László

Kassai ijjártó

Eml. 1490.

wód

z

o Kemo

271. l.

Bogner Lázár

kassai ijjgyártó

Eml. 1483

cród

z

okomo

271. l.

MAGYAR
KIRÁLYI POSTA
30

Bogner Márton

kassai ijjgjártó

Eml. 1487–1517

wód

o Kem o

271. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

SZOMBATHELY

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Bogner dicház

Kassai ijjajartó

Emlékve 1466.

[illegible]

o Kemo

271.

Megirva

Bogner Miklós

kassai ijjgjartó

1454–1480

irod

o Kemo

27j. l.

Madeřalva

PHILIPP BOGNER
ein Zimmergesell

MDK

P.tjkv.I.k.387.f. 1696.aug.14.

Bohus Zoltán iparművész

Az esztergomi Vármúzeum kiállítóterme-
ben látható „Anyag és forma" c. fiatal ipar-
művészek kiállítása, melyen szerepelnek mun-
kái.

– györke –: A vármúzeum és a közművelődés,
Dalgozók Lapja (Komárom), 1975. nov. 15.

BOGNÁR ZOLTÁN: KOVÁCS

Bognár Zoltán

Napló (részletek)

A sarkon feltűnik valaki. Fiatal lány, diák forma. Megállítom. Járt már a könyvesboltban? A lány elmosolyodik. Éppen oda igyekszem. Biológia szakos vagyok, tankönyveket veszek.

A lány mögött törődött arcú, fáradt mozgású férfi. Tisztelettel szólítom meg. Hengerész vagyok kérem. Harminchárom éve. Nem, még életemben nem vettem könyvet. Néha a lányom hoz a gyárból, egyet-egyet én is elolvasok közülük. A szerzőre nem emlékszem, egy anyáról és a lányáról szólt. Igen, tetszett. Veszi a lánya, vagy kölcsönöz? Nem tudom kérem. Mindenesetre szép, új könyvek.

A kirakat előtt ketten is állnak. A fiatalemberhez fordulok. Mikor megszólítom, hátralép, alakja a mozdulattól megbillen. Sánta. Veszek, rengeteg könyvet veszek. A legjobban? A sportot! Minden sport-

négy könyvet
napban megve
nésül biccent
dul a kirakat
lyülten néz v
lábán messzebl
bárki az utcán.

Egy közeli
idősebb férfi
három éves k
Könyvet? Hog
Már csak azér
lakunk a szom
lyeneket? Me
kérem. A kisl
Neki. Csakis n
nak? Nem. Sol
ton át benéz
elárusítókra, l
hangját. Négy
ez a könyvesl
jót mondhato
nyitást és a zá
betartják. A k
rem, ragyogó t
da és az üzlet
kívánalmat
könyveket renc
rélik. A vevől
sak. A kislá
nagyapja karj